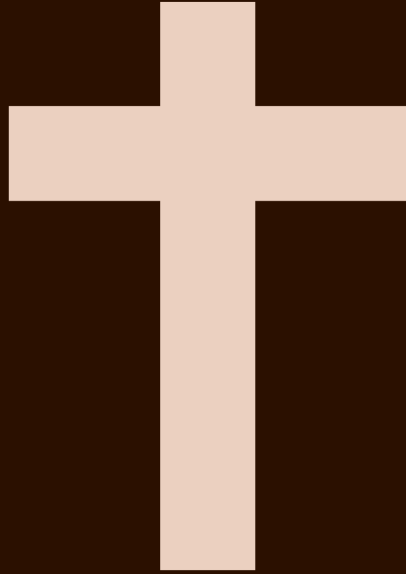

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

Yosë nanamën
New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7

Contents

Génesis	1
Mateo	91
Marcos	164
Lucas	206
Juan	276
Hechos	326
Romanos	389
1 Corintios	418
2 Corintios	448
Gálatas	467
Efesios	479
Filipenses	491
Colosenses	499
1 Tesalonicenses	506
2 Tesalonicenses	512
1 Timoteo	516
2 Timoteo	525
Tito	531
Filemón	535
Hebreos	537
Santiago	561
1 Pedro	569
2 Pedro	578
1 Juan	584
2 Juan	592
3 Juan	593
Judas	595
Apocalipsis	598

Ya'ipi ma'sha caniaritërinso'

Yosë nani ma'sha acorinso'

¹ Yosë nani ma'sha acorinso sha'huichinquëma': Iráca co manta ya'huërinhuë'. Yosëichin ya'huërin. Caniaritapon, pi'iro'të'ton acorin. Ina quëran isoro'panta', acorin.

² Naporó' isoro'paso', co ipora pochin nishátërarinhuë'. Ya'ipi marësáchin ninin, pa'pi anpotërin. Tashiri noyá i'copitërin. Naporó chachin Yosë ispiri-tonënso', i' aipi yanpo yanpónantarin.

³ Naporó' Yosë tapon: “¡Tashinantërinso nii'sohuanchin huachi!” tënin. Topachina, nii'sohuantërin huachi.

⁴ Nii'sohuantërinso nóya nicaton, nisha acorin. Tashinta', nisha acorin.

⁵ Nii'sohuantërinso: “Tahuëri,” itërin. Tashinaonta': “Tashi,” itërin. Tashirahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'na tahuërira', nanirin huachi.

⁶ Ina quëran Yosë taantarin: “¡Niquë niquë i' ya'huëcaso marë' ya'copinamën ya'huë'in!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

⁷ Yosëri i' ya'copinamën nipachina, ina aipi i' ya'huërin. Inaanaquënta', i' ya'huërin.

⁸ Nani acohuachina, inápaquë ya'huërinso: “Pi'iro'të',” itërin. Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cato tahuëri nanirin huachi.

⁹ Ina quëran Yosë taantarin: “¡Yaniró'pa' ya'nocaso marë' pi'iro'tëanaquë i' ya'huërinso', inaquëráchin niyonto'in!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹⁰ Yaniró'paso': “no'pa',” itërin. I' niyontoninsoso': “marë,” itërin.

Ya'ipi acorinsopita noyasáchin nizarin ni'nin. Ina nicaton,

¹¹ Yosë taantarin: “¡Nisha nisha sharo'sa papoina! Nisha nisha panpatororo'santa nisha nisha ya'pirihuanpiso', papoina'. ¡Nisha nisha nararo'santa nisha nisha nitopisopita no'paquë papoina!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹² Ina nohuanton nisha nisha sharo'sa', panpatororo'sa', nararo'sa', inapita isoro'paquë paporin. Acorinsopita nicaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” tënin.

¹³ Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cara tahuëri nanirin huachi.

¹⁴⁻¹⁵ Ina quëran Yosë taantarin: “¡A'pininsopita pi'iro'tëquë ya'huë'in. Tahuëri, tashi a'pintacaso marë' ya'huë'in. Inapita a'pinpachina, tahuëri, tashi', nisha nisha acoarin. Naporahuaton yoquiro'sa', pi'ipiro'sa', inapitanta piyapiro'sa nitotapi huachi!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹⁶ Tahuëri a'pinacaso marë' panca masho acorahuaton, tashinta a'pinacaso marë' hua'huishin miachin acorin. Tayoraro'santa acorin.

¹⁷⁻¹⁸ Yosëri inapita isoro'pa' a'pintacaso marë' pi'iro'tëquë acorin. Tahuëri, tashi a'pintarin. Acorinsopita nicaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” tënin.

¹⁹ Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' catapini tahuëri nanirin huachi.

- 20 Ina quëran Yosë taantarín: “¡Nisha nisha ma'sharo'sa i'quë ya'huëcaiso marë' ya'huë'in! Nisha nisha samiro'santa ya'huë'in. ¡Naporahuaton, nisha nisha inairaro'sa yanponacaiso marë' ya'huë'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 21 Panca ma'sharo'sa nisha nisha nipisopita, marëquë ya'huëcaiso marë' acorin. Nisha nisha samiro'santa', acorin. Anpíantëhuano'santa', acorin. Acorinsopita nícaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” ténin.
- 22 I'quë ya'huëcaiso nipisopita noya yonquirapiton iso pochín sha'huitërin: “¡Na'amíatoma marëro'saquë ya'huëco!” itërin. Naporahuaton anpíantëhuano'santa', sha'huitërin: “¡Na'amíatoma canpítanta isoro'paquë ya'huëco!” itërin.
- 23 Tashíantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'natërápo tahuëri nanírin huachi.
- 24 Ina quëran Yosë taantarín: “¡Nisha nisha ma'sharo'sa ya'huë'in! Tananquë ya'huëcaiso nipisopita, pë'tahuacaiso nipisopita, niohuaratacaiso nipisopita. ¡Inapita ya'huë'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 25 Inapita ma'sharo'sa', ya'ípi Yosëri acorin. Acorinsopita nícaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” ténin.
- 26 Naporo tahuëri chachin tapon: “¡Iporaso huachi piyapi niahua! Inaso canpoa pochachin nisarin. Chiníquën nanantaton, samiro'sa', anpíantëhuano'sa', inapita hua'anëntarin. Ma'sharo'sa pë'tahuacaiso nipisopita, tananquë ya'huëcaiso nipisopita, niohuaratërin sopita, ya'ípi inapítanta hua'anëntarin,” ténin.
- 27 Yosëri piyapi acoapon, inaora pochachin acorin. A'nara quëmapi, a'nara sanapi. Inaíchín ninín.
- 28 Noya yonquirapiton iso pochín sha'huitërin: “Nóya ya'huëco'. Na'a hua'huasha ya'huëchinquëma'. Shiparimapita na'atona', ya'ípi parti ya'huë'ina'. Ya'ípi hua'anëntoco'. Samiro'sa', ma'sharo'sa', anpíantëhuano'sa', niohuaratërin sopita, inapita hua'anëntoco',” itërin.
- 29 Napotahuaton, itaantarín: “Ni'quë'. Nisha nisha sharo'sa apa-potërahuë nitërinso capamaso marë'. Notohuaro' nisha nisha nararo'santa nitërinso ca'quë', iroquë'.
- 30 Ma'sharo'sa', anpíantëhuano'sa', niohuaratërin sopita, inapitaso nípírinhuë', panpatoro acotërahuë capacaiso marë'” itërin. Napotohuachina, inachachin nípi huachi.
- 31 Naporo' Yosëri ya'ípi acorinsopita nícaton: “¡Ma nóyacha ya'ípi acorahuë paya!” ténin. Tashíantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' saota tahuëri nanírin huachi.

2

- 1 Inapoaton Yosë: Isoro'pa', pí'iro'të', ya'ípi inaquëpita ya'huërin sopitarë chachín ténírin huachi.
- 2-3 Ya'ípi acorinsopita ténirahuaton, tahuërinquë chinotërin. Napoaton, ina tahuëri noya ní'nín. Noya nícaton, chinoto tahuëri acorin. Napoaton piyapi pënënin: “Naporó tahuëri chinotatoma', casáchin yonquico,” itërin.
- 4 Ina pochín Yosë iráca: Isoro'pa', pí'iro'të', inapita acorin. Ya'ípi no'tëquën sha'huitaranquëma'.

Itin nararoquë piyapi acorinsó'

Sinioroso* Yosë ni'ton, inapita ya'nana acoaponahuë',

⁵ co sharo'sa ya'huëyátërarinhuë'. Co panpatoronta papoyátërarinhuë'. Co o'nana tëranta acoyátërarinhuë'. Naporahuaton co insonta isoro'paquë sha'tacaso marë' ya'huëyátërarinhuë'.

⁶ Napoaponahuë', no'pa quëran chachin i'sha pipiton, së'cotërotárin.

⁷ Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, yaniro'pa' amocan quëran quëmapi ninin. Nani nisahuaton, nampicaso marë' pihuinitërin. Inapotohuachina, niirahuaton nanpirin huachi.

⁸ Ina piquëran, Sinioroso noyápiachin nararo Itin itopiquë acorin. Inaso no'pa', Cortanii' quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin. Inaquë ya'huëcaso marë' quëmapi nininso acorin.

⁹ Naporahuaton, nisha nisha noyápiachin cashino'sa apapotërin. Yashi yashin ca'chináchin nitërinso'pita apapotërin. Nararo huancánachin nanpirin nara apapotërin. Inaquë chachin a'nanta', apapotërin. Anitotacaso nara itopiso'. Ina ca'pachina', noya nininsopita nitotaponahuë', co noyahuë' nininsopitanta nitotapi huachi.

¹⁰ Itinquë a'nara i' pipirin. Ya'ipi nararo asë'cotërotacaso marë' naporin. Ina quëran chachin catapini së'parai' pa'tërin.

¹¹ Ya'natiirinsoso', Pisonii' itopi. Inaso', Apira parti conimarin. Inaquë oro ya'huërin.

¹² Inaquë oro ya'huërinso', noya noya ninin. Pimo yaquinta noya noya nininso ya'huërin. Nisha na'pinta ya'huërin, onisi itopiso'.

¹³ Ina quëran niantarinsonta', Quiconii' itopi. Inaso', ya'ipi Coso parti pa'tërin.

¹⁴ A'nanta', Tiquirisii' itopi. Inaso', Asiria ninano pi'i ya'coninso parti quëran acorin. Ya'natomarinsoso nipirinhuë', Iopiratisii' itopi.

¹⁵ Sinioroso Yosë ni'ton, Itin nararoquë quëmapi acorin. Inaquë sacataton a'paicaso marë' acorin.

¹⁶ Naporo' iso pochin camairin: "Ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso', noya ca'quë', iroquë', inapoquë'.

¹⁷ Anitotacaso nara nitërinsoíchin, co nohuantërahuë capamaso'. Inaso ca'patan, noya nininso nitotaponahuë', co noyahuë' nininsonta nitotaran. Ama ina nitërinso ca'quësohuë'. Ina ca'patan, tëhuëchachin chiminanan," itërin.

Yosëri sanapi nininso'

¹⁸ Ina quëran Sinioroso Yosë ni'ton, taantarin: "Quëmapi inaora ya'huëcaso', co noyahuë'. A'na nianta'i nipachin, inari noya catahuacaso marë'," tënin.

¹⁹⁻²⁰ Ina quëran ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', inapita no'pa quëran ninin huachi. Inapita nisahuaton, quëmapi quëshirin inari nininën acotacaso marë'. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', ma'sharo'sa' tananquë ya'huërinso'pita, inapita nininën acotërin. Ma nininënsona acotohuachina, ina chachin ninihuanpi huachi. Napoaponahuë', co a'na ma'shari tëranta nanitërinhuë', quëmapi noya catahuacaso'.

²¹ Napohuachina, quëmapi noyá ahuë'etërin. Huë'ëso', a'nara nininpitën ocoitërin. Ocoitahuaton, anoyataantarin huachi.

²² Ina nininpitë quëran chachin sanapi ninin. Capayatohuachina, sanapi nininso a'notërin.

* **2:4 Sinioro:** Sinioroso', iráca iprioro'sari Yosë nininën Yapi (YHWH) itopi. Ina pochin nohuitopiso', cacharonquë, Sinioro itopi.

²³ Quënanahuaton, quëmapi pa'yanin. Pa'yataton, tapon: “¡Isocha tëhuënchinso', ca pochachin Yosëri ninin! Cá quëran ninin ni'ton, sanapi itarahuë,” tënin.

²⁴ Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso ya'huërin. Catoya'pi nipirinahuë', a'naíchin pochin nipi huachi.

²⁵ Quëmapi sa'inë chachin noya ya'huërapí. Co a'moanaponaraihuë', co manta tapanpihuë'.

3

Co Yosë natëtonaraihuë', oshahuanpiso

¹ Sinioroso Yosë ni'ton, ya'ipi tananquë ma'sharo'sa ya'huërin sopita acorin. Ya'huanso nipirinhuë', a'napita ma'sharo'sa quëran yonqui yonquínahuan ninin. Sanapi yanonpintaton, paaparín nontacaso marë':

—¿Tëhuënchachin ta'ma Yosë apiratërinquëma ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso capamaso to? itërin.

²⁻³ —Ya'ipi nitërinso', noya capa'huaiso'. A'naíchin huancánachin huanirinso', co Yosë nohuantërinhuë': “Ama ina nitërinso', ca'cosohuë'. Ama së'huacosohuë'. Ca'patama', tëhuënchachin chiminarama',” itërincoi Yosë, itërin.

⁴⁻⁵ —Co napoarinhüë'. Co chiminaramahuë'. Ca'patamaso', ya'ipi noya nininsopita, ya'ipi co noyahuë' nininsopitanta', nitotarama huachi. Inapita nitotatoma', Yosë pochachin nisarama'. Ina nitotaton, Yosë apiratërinquëma', itërin.

⁶ Ina natanaton, sanapiso nara nitërinso ni'sárin: Noyápiachin nicaton ca'chináchin cancantërin.

“Ina ca'pato, ya'ipi nitotarahuë huachi,” tënin. Napoyan quëran, së'pashorahuaton ca'nin. So'ionta quëtohuachina, inanta ca'nin.

⁷ Naporo chachin nisha yonquipi huachi: “I'nanpirashitë canposo pa'saré',” niitopi. Ninapotatona', iquira huëron pipitopi. Inapoatona', nipa'shianatopi.

⁸ I'huanahuanquë huisontapaso', Yosëri nararoquë huëcapairinso natanpi. Natanahuatona', na'picaíso marë' ta'api.

⁹ Na'pitopirinahuë', inariso përarín:

—Atan*. ¿Insëquëta ya'huaran? itërin.

¹⁰ Natanahuaton, quëmapi tapon:

—Co'ta o'maranso' natanai. I'nanpirashitëcoi ni'toi, të'huatërainquën. Naporahuaton tapantatëinquën, na'pirai, itërin.

¹¹ —¡I'yan! ¿Onporahuatomata nitotapanamaso'? Nara a'naíchin nininso': “Ama isoso nitërinso ca'quësohuë',” itopiranquënhuë': ¡Nani ca'nan! itërin.

¹² —Iso sanapi quëtërancoso', quëtërinco ni'ton, ca'nahuë, itërin.

¹³ Napotohuachina, sanapi ya'huëre' tahuëretahuaton, itapon:

—¿Onpoatonta naporanso'? itërin.

—Ya'huan nonpintërinco ni'ton, ca'nahuë, tënin sanapi.

¹⁴ Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, ya'huan ya'huëre' tahuëretahuaton, co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitërin:

—Piyapi nonpintëranso marë' a'napita ma'sharo'sa quëran, pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Napoaton ipora quëran huarë' cancanën quëran no'pa'pa'taran. Inapoaton, chiminaquë huarë' nosorotaran.

* **3:9 Atanso'**: Piyapi tapon naporin.

¹⁵ Ca nohuanto sanapi inimicotarinquën. Quëmarinta ina inimicotaran. Quëmá quëran pipipisopitanta', sanapi quëran pipipisopitarë' niinimicotapona'. A'na tahuëri sanapi quëran pipirinsoari† minsëmiatarinquën. Napoaponahuë', quëmarinta chiníquën ina aparisitaran, itërin.

¹⁶ Ina quëran sanapi ya'huërë' itapon:

—Co natërancoso marëhuë', hua'huanpatan pa'pi iquin quëran huaiaran. Napoaponahuë', so'yan ya'cariantaran. Naporahuaton, so'yan camaiinquënso ya'huërin, itërin.

¹⁷ Ina quëran quëmapinta itapon:

—Sa'an natëton, nara nitërinso co capacasohuë nipirinhüë', ca'nan. Naporanso marë' ya'ipiro'pa' co huachi noyatacaso marëhuë' sha'huitarahuë. Napoaton nitapiarin. Pa'pi chiníquën sacataquë huarë' coshataran. Chiminaquë huarë' inapoaran.

¹⁸ Naporahuaton, nahuano'sa', shihuarino'sa', inapita na'con na'con papotapon huachi. Nisha nisha canomëro'sa', nararayaro'sa', inapita yoniton, capon.

¹⁹ Pa'pi chiníquën sacatahuarë' coshataran. Napoin quëran chiminarian huachi. No'pa quëran ninanquën ni'ton, no'pa chachin niantamaso ya'huërin, itërin.

²⁰ Atanso', sa'in nininën acotërin, Ipa itërin. Ina quëran ya'ipi piyapi na'acaiso ni'ton, ina pochin nohuitërin.

²¹ Quëmapi sa'inë chachin a'mocaiso marë' ma'sha sha'huëtë quëran Yosëri nitërin. Ina quëtöhuachina, a'moanpi huachi.

²² Naporo chachin tënin: “Iporaso', piyapi canpoa pochachin nitotërin. Noya nininso nitotahuaton, co noyahuë' nininsonta nitotërin. Ni'quëna nanpirin nara nitërinsona ca'pachin. Napohuachinso', nanpimiatarin,” tënin.

²³ Napoaton Sinioroso Yosë ni'ton, noyápiachin nararo quëran quëmapi ocoirin. Ocoirahuaton, niquë acorin. Inaquë sacatacaso marë' acorin. No'paquë chachin sacatapon huachi.

²⁴ Piyapi ocoirahuaton, pi'i pipirin parti quëran a'paito anquëniro'sa acorin. Inapitaso', quiropino'sa itopi. Noyápiachin nararo a'paicaiso marë' acorin. Ina ya'carinta', sahuëni orotaton huënin huënintárin acorin. Ama incari tëranta nanpirin nara ya'caricaso marëhuë', a'pairapi.

4

Atan ya'nan hui'ninpita napopiso'

¹ Atan sa'in hua'huanpachina, quëmapia'huaya huairin. “Yosë catahuarinco ni'ton, quëmapia'huaya hua'huanahuë huachi,” ta'ton, nininën acotërin. Caino itërin.

² Ina quëran hua'huaantarin. Quëmapi chachin huaiaantahuachina, Apiri itërin. Hui'napitohuachinara, Apiriso ohuicaro'sa pë'tahuarin. Cainoso nipirinhüë', imin camayo.

³ A'na tahuëri cato chachin ofrenda quëcatona', Yosë chinotapi. Cainoso', sha'ninso quëran Yosë chinotacaso marë' quënin.

⁴ Apiriso nipirinhüë', ohuicanënpita ya'nan hua'huatopiso quënin. Amo amoshin nininsopita Yosë chinotaton tēpacaso marë' quënin. Yosëso Apiri nóya ni'nin. Ofrendanëonta nóya ni'nin.

⁵ Cainoso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. Ofrendanëonta co noyahuë' ni'nin. Ina marë' Cainoso', pa'pi no'huitërin. No'huitaton, aquinorárin.

† 3:15 *Sanapi quëran pipirinso topachina:* Quisocriso ninoton napotërin.

⁶ Ina nicaton, Siniotori itapon: “¿Onpoatonta no'huitaton aquinoráran? ¡Ama huachi no'huitëquësohuë'!

⁷ Noya ninan naporini, noya cancanchitonhuë'. Nipirinhüë', co no-huantëranhuë' noya nicacaso ni'quëhuarë', co noyahuë' nisápasso marë' oshanën minsëarinquën. Ina nipirinhüë', noya nipatan, nanitëran ina minsëcaso', itërin.

⁸ Natanaponahuë', co yanatëtërinhuë'. A'na tahuëri iin itapon:

—Huëquë iyara iminquë pa'a, itërin. Inaquë canconpachinara, iin ahuëaton, tëparin.

⁹ Siniotori nitotaton, Caino itapon:

—¡Ma'sona iyaya onporinso', sha'huitoco! itërin. Napotohuachina, Cainoso tapon:

—Co nitotërahuë'. ¡Co ina a'pairápa'huaso ya'huërinhuë'! itërin.

¹⁰ Napotohuachina, Siniotori itapon:

—¿Onpoatonta naporan? Iyaya tëpaton, pa'pi co noyahuë' ninan. Huëninën a'patëran ni'ton, co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën.

¹¹ Iya'hua tëparanso marë' pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Huëninënquë no'pa' asë'cotëtëran ni'ton, ocoiaranquën.

¹² Iminaton, sha'topiranhuë' tëranta', co huachi noyatarinhüë'. Co huachi ya'huëmia ya'huaponhuë', patë patërantapon. Co huachi sano cancantaranhuë', itërin.

¹³ —¡Ma'huantacha nisarahuë' paya! Co ahuantochináchinhüë' ana'intaranco.

¹⁴ Ipora tahuëri iso ro'të quëran ocoiaranco. Co huachi ya'huëmia ya'huapohuë', patë patërantahuaso ya'huërin. Co huachi sano cancanta'huaso ya'huaponhuë'. Co chinota'huanquënso tëranta nanitapohuë'. Napoaton inso tëranta quënanpachinco, tëpaponco ténahuë, itërin Cainori.

¹⁵ —Insosona tëpahuachinquën, inanta na'con na'con ana'intacaso ya'huërin. Canchisëro ana'intacaso ya'huërin, itërin Siniotori. Napotahuaton marca acotërin. Quënanpachina ama tëpacaiso marëhuë', inapotërin.

¹⁶ Ina quëran Caino pa'nin. Yosë quëran pipirahuaton, Noto parti ya'huëconin. Inaso no'pa', Itin quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin.

Caino shinpita napopiso'

¹⁷ Caino sa'apachina, hui'nahuanin. Hui'nin nasitohuachina, Inoco itërin. Ina quëran Caino ninano ocoihuachina: “Inoco ninano',” itërin.

¹⁸ Inoco hui'nahuanpachina, Irato itërin. Iratonta hui'nahuanpachina, Miocairo itërin. Miocairo ya'huëre' hui'nahuanpachina, Mitosairo itërin. Mitosaironta hui'nahuanpachina, Namico itërin.

¹⁹ Namicoso', cato sa'ahuanin. A'naso', Ata itopi. A'nanta', Sira itopi.

²⁰ Ataso hua'huanpachina, Caparo itopi. Caparo shinpitaso' pë'tahuatona'piro'sa'. Napoaton në'mëtë pëiro'saquë ya'huëpi.

²¹ Caparoso', a'nara iya'huain ya'huëtërin, Coparo itopiso'. Coparo shinpitaso', arpa míso pi'nipi. Nisha nisha pirinaonta míso pihuiipi.

²² Siraso nipirinhüë', hua'huanpachina, Toparo-caino itopi. Inaso', hua'na camayo ya'conin. Hua'namia nitotahuaton, sha'pi hua'nanta nitotërin. Toparo-cainoso', a'nara oshin ya'huëtërin, Naama itopi.

²³ A'na tahuëri Namicoso', sa'inpita itapon:

“Natanquë Ata. Quëmanta Sira, noya natanco sha'huichinquëma':

A'na quëmapi tëparahuë pë'sharincoso marë'.

Hui'napi nipirinhüë', ahuërinco marë' napotërahuë.

²⁴ Iin tëparinso marë' Caino tëpahuachinaso', canchisëro aquëtë Yosëri i'huëretapon.

Caso nipirinhüé', tēpatērahuēso marē' tēpahuachinaco, canchisē shonca canchisēro aquëtē i'huērētaçaiso ya'huērin," itērin.

Sito nasitērinso'

²⁵ Oshaquēran Atan sa'in, hua'huaantahuachina, Sito itērin. “Cainori tēparinso ya'huērēnamēn Yosē quētaantarinco,” ta'ton, ina pochin nininēn acotērin.

²⁶ Sitonta hui'nahuanpachina, Inosē itērin. Naporo quēran huarē' piyapiro'sa caniaritopi Yosē chinotatona', “Sinioro” itaçaiso'.

5

Atan shinpita napopiso'

¹ Atan shinpita napopiso sha'huichinquēma nitotoco'. Yosēri piyapi nipachina, inaora pochachin ninin.

² Quēmapi, sanapi, nisahuaton, noya ya'huēçaiso marē' noya yonquirapiton sha'huitērin. Acorinso tahuēri chachin nohuitaton: “Isopitaso': ‘Piyapiro'sa', itarahuē,” tēnin.

³ Atan pasa cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitērin. Nasitohuachina, Sito itopi. Inaso', pa'pin noyá quēparin.

⁴ Sito nasitērin piquēran Atanso', posa pasa pi'i aquëtē ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērin.

⁵ Ya'ipiya quēran Atanso', iscon pasa cara shonca pi'i icanin. Ina quēran chiminin huachi.

⁶ Sito pasa a'natērāpo pi'ipitaso', hui'nin nasitērin. Nasitohuachina, Inosē itopi.

⁷ Inosē nasitērin piquēran Sitoso', posa pasa canchisē pi'i aquëtē ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērin.

⁸ Ya'ipiya quēran Sitoso', iscon pasa shonca cato pi'i icanin. Ina quēran chiminin huachi.

⁹ Inosēnta iscon shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitērin. Nasitohuachina, Cainan itopi.

¹⁰ Cainan nasitērin piquēran Inosēso', posa pasa shonca a'natērāpo pi'i aquëtē ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērin.

¹¹ Ya'ipiya quēran Inosēso', iscon pasa a'natērāpo pi'i icanin. Ina quēran chiminin huachi.

¹² Cainan canchisē shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitērin. Nasitohuachina, Maarariro itopi.

¹³ Maarariro nasitērin piquēran Cainanso', posa pasa catapini shonca pi'i aquëtē ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērin.

¹⁴ Ya'ipiya quēran Cainanso', iscon pasa shonca pi'i icanin. Ina quēran chiminin huachi.

¹⁵ Maarariro saota shonca a'natērāpo pi'ipitaso', hui'nin nasitērin. Nasitohuachina, Carito itopi.

¹⁶ Carito nasitērin piquēran Maarariroso', posa pasa cara shonca pi'i aquëtē ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērin.

¹⁷ Ya'ipiya quēran Maarariroso', posa pasa iscon shonca a'natērāpo pi'i icanin. Ina quēran chiminin huachi.

¹⁸ Carito pasa saota shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitērin. Nasitohuachina, Inoco itopi.

¹⁹ Inoco nasitērin piquēran Caritoso', posa pasa pi'i aquëtē ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērin.

²⁰ Ya'ipiya quëran Caritoso', iscon pasa saota shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²¹ Inoco saota shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Matosarino itopi.

²² Inocoso', nani tahuëri Yosë chinotaton, ina nohuantërinSORÁchin ninin. Matosarino nasitërin piquëran Inocoso', cara pasa pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²³ Ya'ipiya quëran Inocoso', cara pasa saota shonca a'natërápo pi'ipi ya'huëtërin.

²⁴ Inaso', Yosë nohuantërinSORÁchin nininso marë' a'nanaya ayarin. Yosëri inápaquë quëparin.

²⁵ Matosarino pasa posa shonca canchisë pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Namico itopi.

²⁶ Namico nasitërin piquëran Matosarinoso', canchisë pasa posa shonca cato pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁷ Ya'ipiya quëran Matosarinoso', iscon pasa saota shonca iscon pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²⁸ Namico pasa posa shonca cato pi'ipitaso', a'nara hui'nin nasitërin.

²⁹ Nasitohuachina, Noi itërin. “Siniorori piyapi co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitaton, ana'intërin. Napoaton isoro'pa' nitapirin. Pa'pi chiniquën sacataquë huarë' cosharo manë'. Iso hua'huashaso nipurinhuë', nanan anoyatatonpoa achinotarínpoa,” ta'ton, ina pochin nininën acotërin.

³⁰ Noi nasitërin piquëran Namicoso', a'natërápo pasa iscon shonca a'natërápo pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

³¹ Ya'ipiya quëran Namicoso', canchisë pasa canchisë shonca canchisë pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

³² Noiso', a'natërápo pasa pi'ipitaquë huarë' hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarín. Hui'ninpitaso': Simo, Camo, Cahuito, inapita itopi.

6

Piyapi'sa nitapicancanpiso'

¹ Piyapi'sa na'asahuatona', yanquëpi huachi. Itohua itohua ninanoro'sa ocoiatona ya'huërapi. Na'a hui'ninapita nano'sa ya'huëtopi.

² Yosë hui'ninpitari* ina nano'sa ni'sahuatona', pa'yatopi. Napoaton huayonatonona huayonatonona', costapiso mara'piapi.

³ Napoaponahuë', Siniorori co costatonhuë' tapon: “Co piyapi'sa ya'huëmiatápaíso ya'huërinhuë'. Piyapi ni'ton, chiminacaiso ya'huërin. Napoaton pasa cato shonca pi'ipira', nanpipona,” tënin.

⁴ Yosë hui'ninpitari ina sanapiro'sa macatona', hui'nahuanpi. Hui'nahuanpachinara, panca piyapiro'sa ya'huërin huachi. Ina quëran inapitaso', iráca quëran huarë' hua'ano'sa nahuinpisopita ya'huëpi.

⁵ Napoaponaraihuë', pa'pi co noyahuë' cancantopi. Co noyahuë' nica-caisoráchin yonquipi ni'ton, Yosëri co noyahuë' ni'nin.

⁶⁻⁷ Ina nica-ton, sëtërin: “Ma'marëcha piyapi acorahuë' paya. Ata'huanchi nipachin. Ya'ipi pë'tahuaros'a', anpiantëhuano'sa', no'paquë niohuaratërinSOPITA, inapitarë chachin ata'huantarahuë huachi,” tënin.

* **6:2 Yosë hui'ninpita topachina, ma'sona tapon naporinso'**: co insonta nitotërinhuë'. “Yosë imaro'sa hui'nina,” topi a'naquën.

⁸ Napoaponahuë', Noiso nóya ni'nin.

Noi panca nancha nininso'

⁹ Noi naporinso sha'huichinquëma': Noiso Yosëichin natëton, nóya ninin. Naporo tahuëri'sa inaíchin Yosë nohuantërinso ninin.

¹⁰ Inaso', cara hui'ninpita quëmapisáchin ya'huëtërin: Simo, Camo, Cahuito, inapita.

¹¹⁻¹² Naporo' ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita nitapicancanpi. Pa'pi co noyahuë' nicatora', ahuëtacaisoráchin cancantopi. Napopiso Yosëri ni'nin.

¹³ Ina nicator, Noi itapon:

“Ya'ipi piyapiro'sa ata'huantarahuë. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, piyapi'sa co huachi sano cancantopihuë'. Napoaton ya'ipiro'paquë ya'huëpisopita ata'huantarahuë huachi.

¹⁴ Quëmaso nipirihuë', panca nancha niquë'. Yaquihuan nara quëran nisahuaton, aipi quëran, acopo quëran, to'ni pochin nininquë to'níquetëquë'. Patoanaro'santa acotëquë'.

¹⁵ Nancha nipatan, iso pochin acoquë': Pasa cara shonca a'natërápo mitro naporopitërinso'. Cato shonca cato mitro miria pancanatërinso'. Shonca cara mitro miria inaparinso'.

¹⁶ Naporahuaton, cara pa'cotë acotëquë'. Pëirapiranso ya'cari', miria mitro aquërinquë huintana acotëquë'. Ya'coananta', a'natëran acotëquë'.

¹⁷ A'na tahuëri panca pacon a'paarahuë, ya'ipiro'pa' imotarin. Ya'ipi piyapiro'sa', ma'sharo'sa', inapita taquiitapi.

¹⁸ Quëmaro'coso nipirihuë', anoyatarahuë ni'ton, nancha tënhuatan, sa'anë'quën chachin ya'conaran. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'conapi.

¹⁹ Naporahuaton, ma'sharo'santa nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi yontonquë'. Inapitanta canpita pochin cha'ëcaiso marë' yontonquë'.

²⁰ Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, ya'ipi inapita catoya catoya ya'conapona'. Canpitarë chachin ya'huaantacaiso marë' ya'conapona'.

²¹ Notohuaro' cosharo nisha nisha nininsopita ayontonahuaton nanchaquë po'moquë'. Canpita capacamaso nisahuaton, ma'sharo'santa capacaiso marë' po'moquë', itërin.

²² Napotohuachina, Noiso' ya'ipi Yosëri camairinso chachin ninin huachi.

7

Nanchaquë ya'conpiso'

¹ Ina quëran Siniorori Noi itapon: “Ya'ipi ipora ya'huëpisopita a'porinaco. Quëmasáchin nohuantërahuëso ninan. Napoaton iporaso', sa'anë'quën chachin nanchaquë ya'conquë huachi. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'coina'.

² Chinotamacoso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitaso', canchisë quëmapi nisahuaton canchisë sanapi nanchaquë po'moquë'. Ya'huërë' co ina marë' nipisopitasohuë', a'nara quëmapi, a'nara sanapi inaíchin po'moquë'.

³ Nisha nisha anpiantëhuano'santa', nanchaquë po'moquë'. Canchisë hua'anën, canchisë sanapinën na'antacaiso marë' po'moquë'.

⁴ Canchisë tahuëri quëran ca nohuanto o'nanapon. Catapini shonca tahuëri, tashirë chachin o'namiatapon. ¡Inapotato ya'ipi isoro'paquë acorahuësopita ata'huantarahuë!’ itërin.

⁵ Noiso', ya'ipi Siniorori camairinso chachin ninin.

⁶ Noi saota pasa pi'ipitaso', paconi isoro'pa' imotërin.

⁷ Naporo inaso', sa'inë chachin nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta sa'inarë chachin cha'ëcaiso marë' ya'conpi.

⁸⁻⁹ Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēpacaiso nipsisopitanta', Noirë chachin catoya catoya nanchaquë ya'conpi. A'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Co ina marë' nipsisopitahuënta ya'conpi. Anpianhtëhuano'sa', nio-huaratërinso, inapitanta inapochachin ya'conpi. Yosëri sha'huitërinso chachin nipi.

¹⁰ Yosëri sha'huitërinso chachin, canchisë tahuëri quëran paconi isoro'pa' imotarín huachi.

¹¹ Naporo' Noiso', saota pasa pi'i, cato yoqui, shonca canchisë tahuëritarin. Naporo chachin isoro'pa' huëncharoatë pochin ninin. Marënta acoporo ya'huërinso', pipimiatërin. Naporahuaton inapaquënta', i' ya'copinamën ya'huërinso nii'soatërin. Napohuachina, pa'pi i' isoro'paquë anotimarin.

¹² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin isoro'paquë o'namiatarín huachi.

¹³ Naporo tahuëri chachin Noi sa'inë nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta', Simo, Camo, Cahuito, inapitanta sa'inarë' sa'inarë' ya'conpi.

¹⁴ Tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso, pë'tahuaros'a nipsisopita, nio-huaratërinso, anpianhtëhuano'sa', inapitanta ya'conpi.

¹⁵ Yosë nohuanton, ma'sharo'sa catoya catoya nanchaquë ya'conpi.

¹⁶ Nisha nisha nipsisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Yosëri Noi camairinso chachin nipi. Nani ya'conpachinara, Siniorori chachin nancha ya'coananën oncorapirin huachi.

Pacon pa'ninso'

¹⁷ Catapini shonca tahuëri o'nanárin. Pamatohuachina, nanchaso no'pa quëran yanponin huachi.

¹⁸ Pamaso' aquëtë chachin mēntaintararin, nanchaso nipirínhuë', noya yanponarin.

¹⁹⁻²⁰ Pa'pi pacon pa'sahuaton, ina inápa motopiro'sa quëran huarë' imotërin. Inapita motopiro'sa imotahuaton, canchisë mitro aquëtë pantarin.

²¹⁻²² Naporo' ya'ipi piyapiro'sa isoro'paquë ya'huëpisopita, taquiiitopi. Anpianhtëhuano'sa', pë'tahuaros'a', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nio-huaratërinso, inapitanta ta'huantopi. Ya'ipi nii o'huatona nanpipsisopita, taquiiitopi huachi.

²³ Noisáchin cha'ërin. Panca nanchaquë ya'conpisopitarë', cha'ërin. A'napitaso nipirínhuë', ya'ipi ta'huantopi. Pë'tahuaros'a', anpianhtëhuano'sa', niohuaratërinso, inapitanta ya'ipi taquiiitopi huachi.

²⁴ Pasa a'natërápo shonca tahuëri isoro'pa' iiri imotaton, napotërin.

8

Pacon huiñquintomarinso'

¹ Naporo' Yosëri Noi, ya'ipi ma'sharo'sa nanchaquë ya'huëapisopita, inapita yacatahuarin. Ina nohuanton pacon huiñquintacaso marë' ihuan pa'nin.

² Co'huaara huiñquinchátërasohuë', o'nan'ton mē'tarin. Naporo' marë acoporo quëran pipirínso', nioncotërin. Inápaquë i' ya'copinamën nii'soatërinso inaporin.

³ Pasa a'natërápo shonca tahuëri quëran, i' pi'piyan pi'piyan huiñquintomarin.

⁴ Canchisë yoqui, shonca canchisë tahuëri quëran, Ararato motopiro'sa hui'nimotënuquë nanchaso', ya'mitërin.

⁵ Iscon yoqui nanirahuaton tahuëririnquë, motopiro'sa hui'nimotëna ya'nopi huachi.

⁶ Inapita ya'nohuachinara, catapini shonca tahuëri quëran, Noiso nancha huintananën i'soatërin.

⁷ Naporó' a'nara itatan a'parin. Inaso', itohua itohua yanpo yanpónantarin. I' huiquintacaso ninaton, naporin.

⁸ Ina piquëran, Noiso' i' huiquintërinso nitotacaso marë', nëpë ya'huëre' a'paantarin.

⁹ A'papurinhuë', co intopa huënsëcasohuë ni'ton, yanpo yanpónantarin. Naporarin quëran, nanchaquë chachin huënantarin. Huëntahuachina, Noiri masahuaton po'moantarin.

¹⁰ Canchisë tahuëri quëran, naquëranchin a'paantarin.

¹¹ Nëpëso pa'sahuaton, i'huarayasha huarë' huënantarin. Oripo nara së'para'huaya monoquënë chachin naquërahuaton quëntarin. Naporó' Noi, yaniromarinso nitotërin huachi.

¹² Canchisë tahuëri quëran naquëranchin nëpë a'paantapurinhuë', co huachi huëntarinhuë'.

¹³ Noi saota pasa a'na pi'itapaso', ya'ipiro'pa' yaniromarin huachi. Caniaritërinso yoquiquë, ya'natiirinso tahuëri chachin, napopinchin nancha pëirapurinso oquirin. Naporó' ya'ipiro'pa' yaniromarinso nocorin.

¹⁴ A'na yoqui, cato shonca canchisë tahuëri nanihuachina, ya'ipiro'pa' noyá yaniromarin huachi.

¹⁵ Naporó' chachin Yosëri Noi itapon:

¹⁶ “Iporaso huachi sa'anë'quën chachin nancha quëran pipiquë'. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin pipiina'.

¹⁷ Ya'ipi ma'sharo'santa ocoiquë pa'ina'. Anpianthëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso pita, ya'ipi inapitanta pipiina'. Notohuaro' hua'huatatona', ya'ipiro'paquë yanquë'ina',” itërin.

¹⁸ Napotohuachina, ya'ipi piyapi'sa cha'ëpiso pipipi.

¹⁹ Ma'sharo'santa pipipi: Pë'tahuaro'sa', niohuaratërinso pita, anpianthëhuano'sa', inapitanta pipipi huachi.

²⁰ Nani pipihuachinara, Noiso a'nara artaro ninin. Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopita masahuaton, tëparin. Anpianthëhuano'santa', manin. A'naya a'naya nisha nisha nipisopita quëran tëparin. Tëparahuaton, Sinioro chinotacaso marë' artaro aipi ya'ipi ahuiquitërin.

²¹ Ma'sharo'sa ahuiquitërinso pimóchin imërahuaton, Yosëri nóya ni'nin. Naporó' inaso tapon: “Hua'huatapona quëran huarë' piyapi'sa', co noyahuë' nicacaisoráchin cancantopi. Inaso niponahuë', co huachi ipora ana'intërahuëso pochin, isoro'pa' ana'intaantapohuë'. Co huachi ma'sharo'santa inapotapohuë'.

²² Isoro'paquë ya'huapona pochin, piyapi'sa noya sha'tapona'. Nitërinsona macapona'.

Huënocanta ya'huërahuaton, sëhuëonta ya'huapon.

Pi'ipi tahuëri'santa nanirahuaton, o'napinta nanipon.

Tahuëri, tashi', inapitanta ya'huapon,” tënin.

9

Yosë Noirë' anoyatërinso'

¹ Naporó' Noi, hui'ninpitare' chachin, Yosëri nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: “Na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'.

² Ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', marëquë ya'huërinso'pita, inapita hua'anëntarama'. Inapitaso të'huatarinënquëma'.

³ Carima ya'ipi inapita capamaso marë' quëtaranquëma'. Nisha nisha huërono'santa ca'co'. Ma'sona tëranta nayaramaso ca'co'.

⁴ Huënaiso nipirinhüè', ama ca'cosohüè'. Ma'sha tëpahuatama', huënainën noyá inquitahuatoma', ca'co'. Huënainëni ananpirin ni'ton, ama inaso ca'cosohüè'.

⁵ Canpita capiniso', co nitëpamaso ya'huërinhuë'. Tëpatohuatama', ana'inta'huanquëmaso ya'huërin. Ma'sharo'sarinta piyapi tëpahuachin, ana'intarahüè. Tëpatohuatama', a'naya a'nayanquëma tëhuënchachin ana'intaranquëma'.

⁶ Insosona piyapi tëpahuachin, a'nari i'huërëtarin. Cá pochachin nicamaso marë' acoranquëma'.

Napoaton, co nitëpamaso ya'huërinhuë'.

⁷ ¡Napoaponahuè', canpitaso na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco!' itërin.

⁸ Ina quëran itaantarin:

⁹ “Ni'co'. Ipora canpitaro'co anoyatërahuëso', shiparimapitanta yonquiato, napotaranquëma'.

¹⁰ Ya'ipi ma'sharo'santa yonquiato napotaranquëma': Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaros'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nisha nisha nipisopita nancha quëran pipipiso yonquiato, sha'huitaranquëma'.

¹¹ Ipora canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', co onporonta nishataponhuë'. Co huachi piyapi'sa', ma'sharo'sa', inapita pacon quëran ata'huantaantapohüè'. Co huachi paconi isoro'pa' ata'huantaantapohüè'.

¹²⁻¹³ Canpitarë'co nani anoyatomiätërahuë. Ma'sharo'sarë'conta', nani anoyatërahuë. Ina yonquicamaso marë' yahua'tanëhuë inápaquë acoarahuë.

¹⁴ Chitoro inápaquë ya'nohuachin, yahua'tanëhuënta ya'noarin.

¹⁵ Naporo' canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', yonquiarahuë. Ama huachi i' quëran, isoro'pa' ata'huaanta'huaso marëhuë', yonquiarahuë.

¹⁶ Yahua'tan chitoroquë ya'nohuachin ni'sarahuë. Ina ni'pato, ya'ipi piyapi'sarë'co ya'ipi ma'sharo'sarë'co anoyatërahuëso', ayonquiarinco.

¹⁷ Nani ina acorahuë ayonquiinpoaso marë'. Canpitarë'co anoyatërahuëso ayonquiarinpoa'. Ma'sharo'sarë'conta anoyatërahuëso ayonquiarinpoa' itërin. Ina pochin Yosëri Noi sha'huitërin.

Noi hui'ninpitarë' naporinso'

¹⁸ Noi hui'ninpita nancha quëran pipipisopita, iso nápo ya'huëpi: Simo, Camo, Cahuito, inapita. Camoso', a'nara hui'nin ya'huëtërin. Inaso', Canaan itopi.

¹⁹ Caramiáchin Noi hui'ninpita nipirinhüè', inayaquëranchin isoro'paquë piyapi'sa na'antapi.

²⁰ Ina piquëran Noi iminaton, inaquë opasáchin shacaton, oparotërin.

²¹ A'na tahuëri Noi huino o'oton, no'pirin. No'pitan, në'mëtë pëinën huáncana notataton, i'nanpirashitë quëhuéánin.

²² Camoso', inaquë ya'conahuaton ni'pirinhüè', pa'pin no'pitan huë'ësárin quënanconin. Quënanahuaton iinpita sha'huitapon pa'nin: “Tata no'pitan i'nanpirashitë quëhuéánin ni'conahuë,” itërin. (Nani sha'huirahuëso chachin Camoso', Canaan pa'pin.)

²³ Ina natanahuatona', Simo, Cahuito, inapitaso a'nara a'mopiso mapi. Ina masahuatona', niimopitopi. Niimopitopiquëranchin, pinëna quëran ya'conatona', pa'pina imotopi. Niquë notëtöpi ni'ton, co pa'pina ni'pihuë'.

24 Noi nonatohuachina, hui'nin hua'hua nininsoari, napotërinso natantërin.

25 Natantahuaton, Canaan itapon:

“¡Tata tëhuërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' nicatënquën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën!

Yosë chiníquën ana'ichinquën.

Ipora quëran huarë' iyaro'sa camaiáponquën.

Shiparimapitanta inaporápona',” itërin.

26 Ina quëran taantarin:

“Sinioroso', Yosënëhuë. Inari Simo noya nica-ton noya ya'huëcaso marë' catahuain.

Canaanso', Simo piyapinën niin.

27 Yosë nohuanton, Cahuito, pancana hua'anënchin.

Simo ya'huërinquë noya ninicatona ya'huë'ina'.

Canaanso', Cahuito piyapinën niin,” tënin.

28 Pacon pa'ninso piquëran, Noiso' cara pasa a'natërápo shonca pi'ipi ya'huaantarin.

29 Ya'ipiya quëran iscon pasa a'natërápo shonca pi'i icanin. Ina piquëran chiminin huachi. Ina pochin Noi ninin.

10

Noi shinpita napopiso'

1 Iporaso', Simo, Camo, Cahuito, inapita shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'. Simo, Camo, Cahuito, inapitaso nani sha'huirahuëso chachin, Noi hui'ninpita.

2 Cahuito hui'ninpitaso', isopita: Comiri, Macoco, Matai, Capano, Toparo, Misico, Tirasi, inapita.

3 Comiri hui'ninpitanta': Asiquinasi, Nipato, Tocarama, inapita.

4 Capano hui'ninpitanta': Inisi, Tarsis, Quitimo, Notanimo, inapita.

5 Ina nápo Cahuito hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. Inapitaso', marë yonsano'sa parti, ya'huëpi. Inatohua ninanoro'sa ocoirahuatona', a'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

6 Camo hui'ninpitanta isopita: Coso, Misiraimo, Oto, Canaan, inapita.

7 Coso hui'ninpitanta': Sipa, Apira, Sapota, Naama, Sapitica, inapita. Naama hui'ninpitanta': Sipa, Titan, inapita.

8 Cososo', a'na hui'nin ya'huëtërin anta', inaso', Nimoroto itopi. Ina'ton chini chiníquën nanantaton, isoro'paquë hua'an ya'conin.

9 Nimorotoso Siniorori catahuarin ni'ton, pa'pi míso inantërin. Napoaton piyapi'sa nonpachinara pa'yatopi napocaiso': “Siniorori Nimoroto catahuarin ni'ton, míso inantërin. Inapochachin quëmanta catahuainquën,” topi.

10 Nimoroto hua'anëntërinso no'paquë, ninanoro'sa panca panca nipisopita, isopita ya'huërin: Papiri, Iríco, Acato, Carini, inapita. Inapita ninanoro'saso', Sinaro parti ya'huëpi.

11 Ina parti quëran Asoronta pipirahuaton, ninanoro'sa ocoirin: Ninihui, Niopoto-iri, Cara, inapita itopiso'.

12 Naporahuaton, Nisin ninanonta ocoirin. Inaso', panca ninano'. Ninihui, Cara, inapita ninanoro'sa huáncana ya'huërin.

13-14 Misraimo shinpitaso': Notoro'sa', anamoro'sa', niapiro'sa', napo-
toro'sa', patrosoro'sa', casonoro'sa', capotoro'sa', inapita. Capotoro'sa quëran
huiristino'sa pipipi.

15 Canaanso', paninan hui'nahuanpachina, Siton itërin. Ina quëran
hui'nahuaantahuachina, Iti, itërin.

16-18 Canaan shinpitanta isopita: Quiposoro'sa', amororo'sa', quiriquiro'sa',
iporo'sa', arasiro'sa', siniro'sa', arapatiro'sa', simariro'sa', amatiro'sa', in-
apita. Ina piquëran Canaan huëntono'sa niquë niquë yanquëëpi.

19 Canano'sa no'pa' hua'anëntopiso', Quiraro parti huarë' icanin. Siton
ninano quëraonta', Casa ninanoquë huarë' icanin. Naporahuaton, Sotoma,
Comora, Atoma, Sipoin, inapita ninanoro'sataquëchin no'pa' mapi. Nasa
ninanoquë huarë' no'pa' hua'anëntopi.

20 Ina nápo Camo hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. A'naya a'naya
nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara
no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nona-
tona', ya'huëpi.

21 Cahuito iin mashonënso', Simo itopi. Inanta', hui'ninpita ya'huëtërin:
Ipiri hui'ninpitaso', Simo shinpita nipi.

22 Simo hui'ninpita isopita ya'huëpi: Iramo, Asoro, Arapasato, Noto,
Aramo, inapita.

23 Aramonta hui'ninpita isopita ya'huëpi: Osi, Ori, Quitiri, Masi, inapita.

24 Arapasatonta', Saro pa'pin. Saronta', Ipiri pa'pin.

25 Ina quëran Ipirinta cato hui'ninpita ya'huëtërin: A'naso', PiriQui itopi.
Naporo tahuëri'sa piyapi'sa itohua itohua yanquëëpi ni'ton, ina pochin nini-
huanin. Iya'huainta Cotano itopi.

26-29 Cotanoso', iso nápo hui'ninpita ya'huëtërin: Aromota, Siripi,
Asaromapi, Quira, Atoramo, Osaro, Tiquira, Oparo, Apimairo, Sipa, Opiro,
Apira, Copa, inapita.

30 Inapitaso Misa parti ya'huërahuatona', Sipari parti huarë' ya'huëpi. Ina
partiso', motopiro'saráchin niconin. Cortanii' quëran, pi'i pipirinso parti
ya'huërin.

31 Ina nápo Simo hui'ninpita, shinpita, inapita ya'huëpi. A'naya a'naya
nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara
no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nona-
tona', ya'huëpi.

32 Ina nápo Noi hui'ninpita quëran pipipi. Nisha nisha huënton nip-
isopita. Nisha nisha shimashonëna quëran pipitona', nisha nisha parti
no'pa' hua'anëntopi. Pacon pa'ninso piquëran itohua itohua yanquëpi. Yan-
quërahuatona', nisha nisha naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso ocoipi.

11

Nisha nisha nananquë Yosëri anoninso'

1 Pacon piquëran notohuaro' piyapi'sa na'antapi. Naporo' ya'ipiya a'na
nananquësáchin nonpi.

2 Pi'i pipirinso parti quëran pipirahuatona', Sinaro parti canquipi. Inaso
no'pa', noyápiro'tëchin ni'ton, inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi.

3 A'na tahuëri inahua capini ninontatona', napopi: "Huëco pa'ahua',
natëricho no'pa quëran nicatëhua', a'pëahua'," nitopi. Ina nisahuatona',
natëricho quëran na'pi ya'huërënamën pëipi. Achinpitacaiso marënta', to'ni
pochin nininquë achinpitopi. Siminto pochin nininso ya'huërënamën, in-
aquë achinpitopi.

⁴ Ina quëran ninontaantapi: “Huëco chiníquën cancantatëhua', ninano ocoia'ahua'. Ina nisahuatëhua', a'na torinta pi'iro'tëquë huarë' nincaninso niahua'. Inapoatëhua', sacóshin nahuinarihua'. Naporahuaton, co huachi itohua itohua yanquëcaso ya'huaponhuë,” nitopi.

⁵ Napopirinahuë', Sinioroso o'marin. O'marahuaton ninano', tori, inapita nisapiso ni'quimarin. ⁶ Ni'quimarahuaton, yonquirin: “Isopitaso inaquësáchin ya'huatona', ina nananquësáchin nonpi ni'ton, nani caniaritopi sacatacaiso'. Po'pachinara, co incari tëranta nanitarinhuë atanapitacaso'.

⁷ Napoaton acopitacaso marë', pa'matëhua nonpiso anishatahua'. Ama huachi ninatanacaiso marëhuë', napotahua,” ténin.

⁸ Inapotaton, Siniorori piyapi'sa itohua itohua ayanquëërin. Ninano nisapisonta a'porahuatona', tananpitopi huachi.

⁹ Inaquë chachin Siniorori, ya'ipi piyapi'sa nonpiso anishatërin. Ina quëran chachin, ya'ipi isoro'paquë ayanquëërin. Napoaton ina ninanoso', Papiri* itopi.

Simo shinpita napopiso'

¹⁰ Simo shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran cato pi'ipitapaso', Simo pasa pi'ipitarin. Naporo' a'nara hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Aropasa, itërin.

¹¹ Ina piquëran Simoso', a'natërápo pasa pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹² Aropasa cara shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Saro itërin.

¹³ Ina piquëran Aropasaso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁴ Saro cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Ipiri itërin.

¹⁵ Ina piquëran Saroso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁶ Ipiri cara shonca catapini pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Piriqúi itërin.

¹⁷ Ina piquëran Ipiriso', catapini pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁸ Piriqúi cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nio itërin.

¹⁹ Ina piquëran Piriqúi cato pasa iscon pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁰ Nio cara shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Siroco itërin.

²¹ Ina piquëran Nioso', cato pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²² Siroco cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nacoro itërin.

²³ Ina piquëran Sirocoso', cato pasa pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁴ Nacoro cato shonca iscon pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Tari itërin.

²⁵ Ina piquëran Nacorososo', pasa shonca iscon pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

* **11:9 Papiriso'**: “Co ninatananpiquëhuë',” tapon naporin.

²⁶ Tari canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitaso': Apran, Nacoro, Aran, inapita.

Tari, naporinso'

²⁷⁻²⁸ Sha'huitëranquëmaso chachin Tari hui'ninpitaso', isopita: Apran, Nacoro, Aran, inapita. Aran hui'ninso', Noto itopi. Aranso', Orë ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Cartia parti ya'huërin. Co'huara pa'pin chiminyátërasohuë', chiminin. Hua'huatërinso ninanoquë chachin naporin.

²⁹ Apranso', Sarai manin. Nacoronta', Mirica manin. Miricaso', Aran hui'nin. Inaso', a'nara caipayain ya'huëtërin, Isca itopiso'.

³⁰ Saraiso co hua'huana'pihuë ni'ton, co hua'huaninhuë'.

³¹ Tariso', Orë ninano quëran pipirin. Cartioro'sa ya'huërin quëran pipirahuaton, Canaan parti chinoton, pa'nin. Hui'nin Apran itopiso Sarairë chachin quëparin. Naporahuaton, shionta Noto itopiso quëparin. Pa'sapirinahuë', Aran ninanoquë canconpachinara, inaquë quëparitonpi.

³² Inaquë ya'huëaso', Tariso chiminin. Cato pasa a'natërápo pi'ipitaso chiminin huachi.

12

Piyapinënpita shimashonën nicacaso marë' Yosëri Apran acorinso'

¹ A'na tahuëri Siniorori Apran itapon: “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpita, tataparin ya'huërinso no'pa', inapita patëquë'. A'na no'pa' carinquën a'notaranquën. Inaquë ya'huëconquë huachi.

² A'na tahuëri ca nohuanto, shiparinpita panca nacion ocoiaponá'. Carinquën catahuamiataranquën. Inapotaranquën ni'ton, sacóshin nahuinaran. Naporahuaton, quëmá quëran a'napitanta catahuararahuë.

³ Inpitasona noya nicatënën catahuahuachinën, carinta inapita inapotarahuë. Inpitasona co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, carinta inapita napotarahuë. Quëmá quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahuë,” itërin.

⁴⁻⁶ Apranso Yosëri sha'huitërinso chachin, Aran ninano quëran pipirin. Canaan parti paacaiso marë' pipirin. Canchisë shonca a'natërápo pi'ipitaso napoarin. Sa'inë chachin pa'nin. Sa'inso', Sarai itopi. Apin Noto itopisonta', quëparin. Ya'ipi ma'shanënapitarë chachin pa'pi. Piyapinënapitanta quëmapi'sa', sanapi'sa asacatacaiso marë' Aranquë pa'anpiso', quëpapi. Ya'ipi quiquipi. Canaan parti canconpachinara, Apranso piyapinënapitarë chachin ya'ipi ina no'pa' pa'tatona', pëntontopi. Siquimo ninanoquë huarë' canconpi. Inaquë panca insina nara ya'huërin. Ya'huëhuano'sa mamanshinëna moshapiquë ni'ton: “Mori insina,” itopi. Ina parti naporo canano'sa ya'huëapi.

⁷ Inaquë Siniorori, Apran ya'notahuaton, itërin: “Ya'ipi iso no'pa', shiparinpita quëtarahuë hua'anëntapona',” itërin. Naporo chachin Apran Sinioro chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Inaquë ya'notërin ni'ton, chinotërin.

⁸ Ina quëran motopiro'sa parti pa'pi. Ina motopiro'saso', Pitiri ninano quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëmpi ya'huëcaiso marë'. Pitiri ninanoso', pi'i ya'coninso parti acorahuatona', Ai ninanonta', pi'i pipirinso parti acopi. Ina huancánachin ya'huëipi. Inaquë naquëranchin Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na ya'huërë' artaro niantarin.

⁹ Ina piquëran Apran piyapinënapitarë chachin paantapi. Oshaquëran pa'sápatona', Niquipi parti canconpi.

Apran Iquipitoquë pa'ninso'

¹⁰ Naporo tahuëri'sa ina parti panca tanarotopi. Napoaton Apran piyapinënpitarë chachin Iquipito parti yacapatacaiso marë' pa'pi. Ya'huëpiquë co manta capacaiso ya'huërinhuë' ni'ton, inatohua pa'pi.

¹¹ Iquipito no'paquë ya'caritohuachina Apranso', Sarai itapon: “Ni'quë', quëmaso tëhuënchachin noyápiroyanchinquën.

¹² Iquipitoro'sa ni'pachinën noyaponën nimara: ‘Isoso quëmapi, paso sanapi so'in,' ta'tona', caso tëpaponaco. Quëmaso nipirinhüë', macainëinquënso marë' co tëpaponënhüë'.

¹³ Napoaton ama quëma na'in quëran tëpainacoso marëhuë': ‘Isoso yo'yohüë,' tëquë', topirahuë,” itërin.

¹⁴ Iquipito no'paquë Apran camahuachina, Iquipitoro'saso Sarai ni'sahuatona', pa'yatopi: “Ma noyápiroyanchincha paya,” topi.

¹⁵ Iquipito copirnosó', “huaraon” itopi. Ina catahuapisopita hua'ano'santa', Sarai ni'pi. Ni'sahuatona', noyápiroyanchin nininso hua'anëna sha'huitonpi. Natanahuaton huaraonso': “Quëshico,” ténin. Napoaton Saraiso', ina pëinëinquë quëpapi.

¹⁶ Sarai marë' huaraonso', Apran pa'pi payarin. Nani ma'sha topinan quëtërin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', camiyoro'sa', moraro'sa', inapita quëtërin. Naporahuaton piyapinënpita camaicaso marë' quëmapi'sa', sanapi'sa', quëtërin.

¹⁷ Napoaponahuë', Sarai na'inin ni'ton, Yosëri huaraon ana'intërin. Sa'in, hui'ninpitare chachin chiníquën canio quëran ana'intërin.

¹⁸ Napoaton Apran amataton, itapon: “¿Onpoatonta napotëranco? ¡Iso sanapi sa'an nipirinhüë', sha'huichitonco pora!

¹⁹ ‘Oshihuë’ ténanso marë', cari shimanahuë. ¡Ma'tana sa'an, macaton quëpaquë huachi!” itërin.

²⁰ Napotahuaton piyapinënpita camairin: “¡Apran, sa'inë chachin ocoico pa'in. Ma'shanënpitanta quëpa'in!” itërin.

13

Apran, Notorë' nia'popiso'

¹ Apranso sa'inë chachin Iquipito quëran pipirin. Ma'shanënpitarë chachin Niquipi parti huënantatona ya'huëinantapi. Apin Noto itopisonta', inarë chachin huënantarin.

² Apranso', notohuaro' oro, prata, pë'tahuaro'sa', inapita ya'huëtaton pa'pi ma'huan.

³ Niquipi parti quëran oshaquëran pa'sápatona', Pitiri ninanoquë huarë' huënantapi. Ina quëran paantarahuatona', i'hua ya'huërinquë chachin ya'huëinantapi. Pitiri ninano', Ai ninano', inapita ninanoro'sa huáncana ya'huëinantapi.

⁴ I'hua artaro nininquë chachin, Siniro chinotaantarín.

⁵ Notonta', apin pochachin pa'pi ma'huan. Notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta na'a ya'huëtërin.

⁶ Nipirinhüë', notohuaro' pë'tahua ya'huëtópi ni'ton, co huachi pasto nanirinhüë pë'tahuaro'sa capacaiso'. Napoaton co huachi nanitopihuë cato chachin inaquëráchin ya'huëcaiso'.

⁷ Apran pë'tahuanën a'paipisopita, Noto pë'tahuanën a'paipisopitarë', pasto niapiratatona yánino'huipi. Naporoso', canano'sa', huirisiro'sa', inapitanta inaquë chachin ya'huërapi.

8 Napoaton a'na tahuëri Aprani Noto itapon: “Canposo', quëmopinpo ninë'. Co canpo capini nino'huicaso ya'huërinhuë'. Co piyapinënpopitanta', nino'huicaiso ya'huërinhuë'.

9 Niquë niquë nipachin, ya'huëa'a. Ni'quë'. No'paso panca ya'huërin. Insëquësona ya'huëcamaso marë' nohuantëranquë, quëma huayonquë'. Pë'natë parti huayonpatan, caso pëtëtë parti pa'sarahuë. Pëtëtë parti huayonpatan, caso pë'natë parti pa'sarahuë,” itërin.

10 Natanahuaton Notoso', motopia'hua quëran, Cortanii' yonsan noyaro-tomarinso nocorin. Sohuario ninanoa'huaquë huarë' notërinso' icanin. Inaquëso', notohuaro' i' ya'huërin ni'ton, pa'pi noyaro'pa' ninin. Sinioro sha'tërinquë pochin ni'ton, Iquipito no'pa' pochin ninin. (Ina pochin iráca ina no'pa' nipirinhüë', co'huara Siniorori Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa ata'huanchátërasohüë', naporin.)

11 Ina ni'sahuaton, Notoso ya'ipi ina no'pa' huayonin. Inaso no'pa', pi'i pipirinso parti ya'huërin. Inapoatona', Apran Notorë' nia'popi.

12 Apranso', Canaan parti quëparitërin. Notoso', Cortanii' yonsan ninanoro'sa parti ya'huëconin. Sotoma ya'cariya ya'huëconin.

13 Inaquëso', ya'huëhuano'sa pa'pi co noyahuë' nipi. Inapoatona os-hahuanpi ni'ton, Yosëri no'huípiro ni'nin.

14 Noto pa'pachina, Siniorori Apran ya'notaton itapon: “Huaniran quëran ya'ipi parti notëtëquë': Pë'natë parti, pëtëtë parti, pi'i pipirinso parti, pi'i ya'coninso parti, ya'ipi inaquëpita notëton, noya ni'quë'.

15 Ya'ipi no'pa' ni'nanso', carinquën hua'anëntacaso marë' quëtaranquën. Quëmari hua'anëntomiataran. Naporahuaton, shiparinpitarinta hua'anëntomiatapona'.

16 Ca nohuanto shiparinpita pa'pi notohuaro' na'amiatapona'. Mo'shi co pichicasohüë' ninin. Inapochachin shiparinpitanta co onpo pichicasohüë' na'apona'.

17 Iporaso', paaton ya'ipi iso no'pa' pa'tëquë'. Itohua itohua pa'tëquë'. Carinquën quëtaranquën ni'ton, inapotëquë',” itërin.

18 Ina natanahuaton, Apranso piyapinënpitarë chachin në'mëtë pëiro'sa ótënpiso mapi. Masahuatona', insina nararoquë pa'pi. Inaquë pa'sahuatona', ya'huëconpi huachi. Ina nararoso', Mamiri itopisoari hua'anëntërin. Ipron ninano ya'cariya inaso'. Inaquë Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na artaro niantarin.

14

Aprani Noto nicha'ërinso'

1 Naporo' Misopotamia parti: Sinaro ro'tëquë, Amarahuiro itopiso' copirno nizarin. Irasaro ro'tëquënta', Arioco itopiso copirno nizarin. Iran ro'tëquëso nipirinhüë', Quitaraomiro itopiso copirno nizarin. Coimo ro'tëquënta', Titaro itopiso copirno nizarin.

2-3 Inapitaso', isopita a'natërápo copirnorosarë', niinimicotatona ni-ahuërapi: Pira, Pirsas, Sinapo, Simipiri, inapita itopisoarë' niahuërapi. Piraso', Sotoma ninano copirno. Pirsanta Comora ninano copirno. Sinaposo nipirinhüë', Atoma ninano copirno. Simipirinta Sipoin ninano copirno. Pira ninanoa'hua copirnonta', inapita catahuarin. (Pira ninanoa'huaso', Soaro itopi anta'.) Inapitarë', a'natërápo copirnorosasa', Sitin motopiana itopiquë, sontaronënapita yontonpi ahuëtacaiso marë'. Inaso motopiana, Chimirii' marë parti quëparitërin.

⁴ Ina nápo copirnoros' sa chachin Quitaraomirori iráca canaton, shonca cato pi'ipi camairin. Napoaponahué', ina pi'i niantarinqué a'natérápo copirnoros' saso napopináchin yonquiataona', Quitaraomiro yaahuépi huachi.

⁵ Ina pi'i huéantarinqué Quitaraomiroso', cara copirno catahuarinsopitaré chachin, huéantarín. Asotaroto Carnain parti hué'sahuatona', nihuaimoros' sa canaipi. Ina quéran sosiro' sa ya'huéré', An ninanoqué ya'huépisopita canaantapi. Imiro'santa', Sapi-quiritain ninanoqué canaantapi.

⁶ Orioro'santa Sëir motopiro'saqué canatona', Ir-paran ninanoqué huaré' imapi. Ina ninanoso', inotéro intonqué ya'huérin.

⁷ Quitaraomiroso cara copirno catahuarinsopitaré chachin tahuéréantarahuatona', In-mispa ninanoqué canquipi. Ina ninanoso', Catisé itopi anta'. Huéantapona pochin amaricoros' sa ya'huérinso parti tiquitériapi. Naporahuaton amororos' santa', Asison-tamarqué ya'huépisopita inapotopi.

⁸⁻⁹ Naporiatona', Sitin motopianaqué canquipi huachi. Naporo' Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, Pira, inapita ninanoros' sa copirnonénaso', inaqué pa'mapi. Sontaronénapitaré chachin pa'mapi. Inaqué inapita a'natérápo copirnoros' saso', Quitaraomiro, catahuarinsopita, inapitaré' ni-ahuépi huachi.

¹⁰ Ya'ipi Sitin motopianaqué, notohuaro' to'ni pochin nininso' posoros' sa ya'huérin. Naporo' quira nipachinara, Sotoma, Comora, inapita copirnoros' sa', piyapinénapitaré chachin ta'api. Ta'apirinahué', ina posoros' saqué anotopi. A'napita cara copirnoros' saso nipirinhué', motopiro'sa ta'atopi.

¹¹ Canatoros' saso', Sotoma, Comora inapita ninanoros' saqué ya'conpi. Inaqué ya'conatona', cosharo', ma'sharo' sa pa'ton nininsopita, inapita ya'ipi macatona quiquipi.

¹² Sotomaqué, Apran apin Notonta', ya'huérin ni'ton, inanta quépapi. Ya'ipi ma'shanénpitaré chachin quépapi.

¹³ Napoaponahué', a'nara quira quéran cha'érahuaton, Apran sha'huitapon pa'nin. (Apranso', iprio* piyapi itopi.) Naporo' inaso', Mamiriri hua'anéntérinso insina nararoqué ya'huéarin. Mamiriso', amoro piyapi. Iin mashonénpitaso': Aniri, Iscoro, inapita. Inapitaso' Apran payatona', catahuapi.

¹⁴ Apranso apin quépapiso natantahuaton, piyapinénpita natétono' sa nipiso huayonin. Inapitaso', péinénqué chachin hua'huatatona so'sopiso'. Ayonton-pachina, cara pasa shonca posa quémapi' sa ya'ipiya quéran icanpi. Inapitaré', Apran pa'nin copirnoros' sa imacaso maré'. Tano ninanoa'huaqué huaré' imarin.

¹⁵ Pa'sahuatona', inimicoros' sa quénanconpi. Yono tashi nisahuaso', ya'copirahuatona', ahuépi. Copirnoros' sa canarahuatona', imapi. Opa ninanoqué huaré' imapi. Ina ninanoso', Tamasco ninano quéran norti parti quéparitérin.

¹⁶ Inapoatona', ya'ipi ma'sha quépapiso' matopi. Notonta nicha'érahuatona', ya'ipi ma'shanénpitanta quépatopiso', mataantarín. Naporahuaton, na'a piyapiro'sa nicha'érin. Sanapi'santa quéparapirinahué', nicha'érin.

Miriquisori Apran nacapirinsos'

¹⁷ Apranso' Quitaraomiro canarin. Cara copirno catahuarinsopitaré chachin canarin. Inapita canarahuaton huéantarín. Huéntaso', Sotoma

* **14:13 Ipriso'**: Nisha nisha tapon a'na pochin nohuitopi. Co nitotérehuahué' ma'chachinsona tapon napopiso'. A'naquénso': "Ipiri shinpita ni'ton, napo nohuitopi," topi.

copirnorin nacapirin. Sapi motopianaquë nacapirin. Inaso', "copirno motopi-ana," itopi anta'.

¹⁸ A'na copirnorinta', Apran nacapirin. Inaso', Miriquiso itopi. Sarimoquë copirno ya'conahuaton, corto hua'an nimantarin. Yosë chini chiniquën nanantërinso marë' sacatërin. Inaso Apran a'carahuaton, huinonta o'shitërin. Piyapinënpitanta', a'carin, o'shitërin, napotërin.

¹⁹ Nani a'carahuaton, Miriquisori Apran iso pochin sha'huitërin: "Yosë chini chiniquën nanantërinso', catahuainquën. Inaso', pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin.

²⁰ ¡Ma noyacha Yosëso chini chiniquën nanantërin paya! itahua'. Ina nohuanton, inimiconënpita minsëran," itërin.

Naporo Aprani inimicoro'sa ma'sha matërinso', shonca quëran a'nara Miriquiso quëtërin. Inaso', diesmo itopi.

²¹ Ina piquëran Sotoma copirnorin, Apran itapon:

—Piyapi'sara' quëtoco, ya'huërë' ma'shaso', quëmari maquë', itërin.

²²⁻²³ Napotopirinhüë', Apraniso' itapon:

—Yosë chini chiniquën nanantaton, pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin. Ina ni'sárinco ni'ton, co pi'shi tëranta', co sapatë nonin tëranta caora marë' macapohüë': "Cari, Apran ama'huanahuë." Ama tēcamaso marëhuë', co macapohüë'.

²⁴ Caso caora marë' co manta nohuantërahuë'. Piyapinëhuëpita ca'pisoíchin tēhuëchinsó', nani matatë pochin nitëranquën. Naporahuaton, Aniri, Iscoro, Mamiri, inapitanta ahuëta'huaso', catahuarinaco. Inapita tēhuëchinsó' ma'sha mapiso', onpionta macacaiso ya'huërin, itërin.

15

Yosë, Apranë anoyatërinso'

¹ Ina piquëran Siniorori, Apran ya'notërin. Co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin nontërinso' natanin:

—Apran, ama tē'huaquësohuë', carinquën pa'poyaranquën. Panca acanamiataranquën, itërin.

²⁻³ Napotopirinhüë', Apraniso' itapon:

—Sinioro. Quëmaso Yosënuquën. Panca acanamiatopirancohuënta', co hui'nahuë ya'huëtërincohuë' ni'ton, topinan quëran nisarin. Co a'naya tëranta hui'nahuë quëtërancohuë' ni'ton, piyapinëhuë Irisëro itëraisó ya'huërëtaponco. Inaso Tamasco piyapi nipirinhüë', chiminpato ya'huërëtaponco, itërin.

⁴ Siniororiso nipirinhüë', itapon:

—Co ina ya'huërëtaponquënhüë'. Hui'nan chachin ya'huërëtaponquën, itërin.

⁵ Itahuaton, nē'mëtë pëinën quëran ocoirin. Ocoirahuaton, sha'huitërin:

—Pi'iro'të nē'përahuaton, tayloraro'sa pichiquë'. Nanitohuatan pichiquë'. Ina nápo shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin.

⁶ Naporinso natanahuaton: "Yosë no'tëquën nontërinco," tēnin Apran. Naporinso marë' Siniorori nóya ni'nin huachi.

⁷ Napoaton itapon:

—Caso Sinioroco. Orë ninano quëran ocoiranquën. Inaquëso cartiaro'sa ya'huërin. Iso no'pa' quëtaranquën hua'anëntomiatacaso marë', itërin.

⁸ —¿Onporahuatota hua'anëntomiata'huaso nitotapo? tēnin Apran.

⁹ —A'nara ohuaca', a'nara capra, a'nara carniro, inapita cara pi'ipitopiso' quëshico. Naporahuaton, a'nara nēpë', a'nara pē'tahua nēpëa'hua', inapitanta quëshico, itërin Yosëri.

¹⁰ Aprani, inapita ma'sharo'sa Yosë quëshirin. Tëparahuaton huancánachin nichatëra'piarin. Nichatërin sopita, cato panshinquë ya'carísha acorahuaton, anotëra'piarin. Inairaro'saso nipirinhüë', co nichatërinhuë'.

¹¹ Ma'sha tëparinsopita, capita marë' tamëro'sa o'mapirinahuë', Apraniso a'parárin.

¹² Nani tashiahuachina, Apranso' noyá huë'ëtërin. A'nanaya pa'pi tashirori imotërin ni'ton, të'huatërin.

¹³ Naporó' Siniorori itapon:

—A'na tahuëri shiparinpita, nisharo'sataquë yacapatapona'. Inaquë piyapitatona', camaiyapona'. Aparisitapona'. Catapini pasa pi'i inapoapona'.

¹⁴ Cariso nipirinhüë', aparisitërin sopita ana'intarahuë. Ina piquëran shiparinpita, noya cha'ëpona'. Ma'huano'sa pipipona'.

¹⁵ Quëmaso nipirinhüë', noyá mashoya nicama huarë' chiminapon. Co parisitaranhüë'. Inapoaton shimashonënpita quënancoanan.

¹⁶ Catapini shinpita huënton, ya'huërin piquëran, shiparinpita isëquë chachin huëntapona'. Amororo'sa co noyahuë' nipiso', co aquëtë huarë' nishatërarinhüë'. Napoaton naporo tahuëri'sa huarë' ana'intarahuë huachi.

¹⁷ Nani tashihuachina, a'nanaya orno conai' tomontárinso ya'norin. Naporahuaton, panca yanatëtë pochin pën orótahuaton, ma'sharo'sa nichatërin sopita huáncana, na'huërin.

¹⁸ Naporó tahuëri chachin, Sinioro Apranë anoyatërin. Anoyataton itapon:

—Shiparinpita iso no'pa' quëtarahuë: Iquipito i' quëran huarë' Iopiratisii' pancai'pa', hua'anëntopiso naniarin.

¹⁹⁻²¹ Iporaso': Quiniro'sa', sinisëro'sa', catomono'sa', itiro'sa', huirisëro'sa', nihuaimoro'sa', amororo'sa', canano'sa', quiriquiro'sa', quiposoro'sa', inapitari iso no'pa' hua'anëntapi. Hua'anëntapirinahuë', quëma shiparinpita quëtarahuë, itërin.

16

Ismairo nasitërinso'

¹ Sarai co hua'huana'pihuë ni'ton, co Apran hui'nahuaninhüë'. Napoaponahuë', Saraiso a'nara cosonanën ya'huëtërin. Inaso iquipitoron. Acara itopi.

² A'na tahuëri Saraiso', so'in itapon:

—Ni'quëchi, Sinioro co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huanahuë'. Napoaponahuë', cosonanëhuë acoanchinquën topirahuë. Tapon a inaso', hua'huana'pi nisápirinhüë'. Hua'huanpachin cari masarahuë hua'huahuë pochachin nicacaso marë', itërin.

Napotohuachina, Apranta nohuantërin.

³ Naporó chachin Saraiso', Acara masahuaton, so'in acoantërin. Nani shonca pi'ipi Canaan parti ya'huapona pochin, napoapi.

⁴ Shiarahuaton Acaraso', cayorin huachi. Inaporahuaton, hua'anën nocanin. Nocanaton, co yanatërinhuë'.

⁵ Naporó' Sarairi Apran itapon:

—Quëma tëhuëran ni'ton, Acara nocaninco. Cari chachin acoantopiranquënhüë', iporaso' hua'huanaton, nocaninco huachi. Sinioro chachin inquënposona tëhuërëso' anitochinpo': Quëma tëhuëmaranquën, ca a'na napomaraco, itërin.

⁶ Napotohuachina, Apraniso' itapon:

—Ni'quë', cosonanënso', natëinquënso ya'huërin. Ma'sona nohuantëranso' nitëquë', itërin.

Naporó quëran huarë' Saraiso', Acara pa'pi aparisitërin. Napoaton, inaso ta'arin huachi.

7 Ta'apirinhue', Siniro anquëninëni* inotëro parti quënanin. Shor iraquë i'sha pipirinsó' ya'cari', quënanin.

8 Quënanahuaton, natanin:

—Quëmaso' Acaranquën, nohuitëranquën. Sarai cosonanëncuën. ¿Intoparanta huëcaton, intopata pa'saran? itërin.

—Patronanëhuë Sarai itopiso' ta'ananpiarahue', tënin Acara.

9 Naporo' Siniro anquëninëni, itapon:

—Naquëranchin patronanën paapantaquë'. Ma'sona camairinquënsopita, natëquë', itërin.

10 Napotahuaton itaantarín:

“Ca nohuanto, hua'huayátërahuë amiparinpita ya'huëtarinquën.

Co pichicasohuë' na'apona'.

11 Ipora cayoransó', quëmapia'huaya huaiyaran.

Huaihuatan, Ismairo itëquë'.

Co napion ancantaton na'nëransó',

Siniro nataninquën ni'ton, ina nininën acotëquë'.

12 Mashotohuachin, tanan cahuario pa'pi notëraya pochin nizarin.

Ya'ipiya inimicotarin. Inanta', ya'ipiya quëran, inimicotapona'.

Quëmopinënpitari co quë'yapirinhue',

inahua notënanquë chachin ya'huapon,” itërin.

13 Siniro nontërin ni'ton, Acaraso' pa'yanëncuë tapon: “¿Yosë chachin nontaparahue' co chiminhue' ti?” tënin. Ina yonquiaton, iso pochin Siniro nohuitërin: “Nicatenco, catahuarincoso Yosë,” itërin.

14 Napoaton inaquë poso ya'huërintonta', “Nanpion, ni'sárinco'so posonën,” itopi. Ina pososo', Catisë ninano', Piriti ninano', inapita ninanoro'sari ahuan-canapirin.

15-16 Acaraso' anquëni natërahuaton, patronanëncuë chachin paantarín. Tahuëri nanihuachina huairin. Apran posa shonca saota pi'ipitaso', hui'nin nasitarín. Nasitohuachina, Ismairo itërin.

17

Marca niacotacaiso' camaitërinso'

1 Apran iscon shonca iscon pi'ipitaso', Siniro ya'notahuaton, itapon:

—Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë. Natëtonco, nohuantërahuësoráchin niquë'.

2 Napohuatan, quëmarë'co anoyatarahuë. Ca nohuanto, hua'huayátërahuë shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin.

3 Naporo' Apransó', isonin. Isonin quëran, no'paquë huarë' monshomarin. Inaposo Yosëri sha'huitaantarín:

4 —Ni'quë', iso pochin quëmarë'co anoyatarahuë. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipiarín.

5 Naporahuaton, co huachi Apran itaponënhue'. Ipora quëran huarë' Apraan itaponën. Ca nohuanto na'a naciono'sa quëmá quëran pipipona ni'ton, ina pochin nohuitaponën.

6 Carinquën catahuaranquën ni'ton, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'. A'naquëonta', naciono'sa ocoiapona'.

7 Quëmarë'co ipora nani anoyatërahuë. Shiparinpitarë'conta a'na tahuëri anoyatarahuë. Yosëncó ni'to, catahuaráponquën. Shiparinpitanta inapotápo.

* 16:7 *Siniro anquëninëni topachina*: Yosë chachin tapon naporin.

8 Ya'ipi Canaan no'pa' ipora ya'huëranquë, hua'anëntacaso marë' quëtaranquën. Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntomiatapona'. Inapitanta', casáchin chinotaponaco, itërin.

9 Napotahuaton, taantarín:

–Napoaponahuë', quëmarë'coso nani anoyatërahuë ni'ton, natëco. Inapochachin shiparinpitanta natëinaco.

10 Ina pochin canpitarë'co anoyatërahuë. Canpitanta anoyatërehuaso yonquicamaso marë' ya'ipi quëmapinquëma', marcahuanamaso ya'huërin. Naporahuaton, ya'ipi shiparimapitanta inachachin natëina'.

11 Taparonëmaquë, sha'huëchin imorayatërinso', niyashitëtoco'. Inapora-maso', ayonquiarinquëma carë'quëma anoyatëramaso'.

12 Ipora quëran huarë' ya'ipi quëmapinquëma ninamasopita, nasitërin quëran posa tahuëritapaso', marcanën acotoco'. Hui'namanta', inapotoco'. Piyapinëma nisharo'sa pa'antëramasonta inapotoco'.

13 Ya'ipinquëma niacotacaso ya'huërin. Co a'naya tëranta topinan nicamaso ya'huërinhuë'. Inapohuatama', canpitarë'co anoyatërahuëso', nonëmaquë chachin chiminamaquë huarë' ya'huëápon.

14 Nipirinhüë', insosona co marcanën niacotohuachinhüë', ya'huërama quëran ocoimiatoco'. Canpitarë'co anoyatërahuëso', co natërinhuë ni'ton, inapotoco', itërin.

15 Naporo chachin, Yosëri Apraan itaantarín:

–Sa'aonta' Sarai itopiramahuë', co huachi inapochin nohuitaramahuë'. Ipora quëran huarë' Sara* itapoma'.

16 Inanta noya nicato catahuararahüë ni'ton, hua'huanarin huachi. Tëhuëenchachin cari noya nicato inapotarahüë. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënso', copirno ya'conapona', itërin.

17 Napotohuachina, Apraanso isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton tëhuarin. Tëhuapon pochin yonquirin: “¡Pasa pi'ipitohuachinara, co huachi hui'nahuanpihuë! ¡Saranta iscon shonca pi'ipitaton, co huachi onporonta nanitërinhuë hua'huanacaso!” tënin yonquinëquë.

18 Napoaton iso pochin Yosë nontërin:

–¡Ma'cha Siniro sha'huitërancoso chachin Ismairo catahuaranhüë paya! itërin.

19 Yosëriso nipirinhüë', itapon:

–Sa'anquë chachin hui'nahuanaran ta'to, napotaranquën. Hui'nán nasitohuachin, Isaco† itaran. Quëmarë'co anoyatërahuëso', inanta sha'huitarahüë. Sha'huitërahuëso chachin, shinpitanta catahuamiatarahuë.

20 Ismairo marënta nontërancoso', nani natananquën. Inanta catahuarahuë. Ca nohuanto na'a hui'ninpita ya'huëtapon. Ina quëran pipipisopita na'amiatapona'. Shonca cato hua'ano'sa nicacaiso' hui'nahuanapon. Ina shinpita quëran panca nacion pipipon.

21 Napoaponahuë' quëmaro'co anoyatato sha'huitëranquënsopitaso', Sara hua'huinquën nisarin. A'na pi'i quëran, ipora tahuëri'sa pochin, Isaco nasitapon, itërin.

22 Apraan nontërinso tonitahuaton, Yosëso ina quëran pa'nin huachi.

23 Naporo tahuëri chachin Apraanso', hui'nin Ismairo itërinso marca acotërin. Piyapinënpita pëinënuë chachin nasitopisonta', inapotërin. A'napitanta coriquinën quëran pa'aninso', acotërin. Ya'ipi quëmapi'sa Apraan pëinënuë ya'huëpisopita, marca niacotopi huachi. Yosë camaitërinso chachin nipi.

* 17:15 **Saraso'**: Copirno hui'nin tapon naporin. † 17:19 **Isacoso'**: Tëhuarinso' tapon naporin.

24-25 Apraan iscon shonca iscon pi'ipitaso', taparonën sha'huëchin yashitëtopi. Ismaironta shonca cara pi'ipitaso', inapotopi.

26-27 Naporo tahuëri chachin ya'ipi quëmapi'sa nipsisopita marca niacotopi. Apraan, Ismaïro, inapita niacotopi. Piyapinënpitanta inapopi. A'naquën pëinënquë chachin nasitopi. A'naquënso', coriquinën quëran nisharo'sa pa'antërin. Ya'ipiya niacotopi huachi.

18

Sara hua'huanacaso sha'huitërinso'

¹ Insina nararo', Mamiriri hua'anëntërinquë Apraan ya'huëarin. Inaquë niso', Siniorori, ya'notaantarín. Camotëchin pochín nisapaso' ya'notërin. Në'mëtë pëinën ya'coananëinquë huënsaso', napoarin.

²⁻³ Apraanso ni'pirinhuë', cara quëmapi ina notënanquë huaniapi quënanin. Quënanahuaton, a'naroáchin paaparin nontacaso marë'. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton, itapon:

—Sinioro, pi'pian yanontëranquën. Ama na'huëtocosohuë'.

⁴ Canpita topatama', nipa'morantëcamaso marë' piyapinëhuë i'sha quëshiinquëma'. Inapoatoma', nara tashinantërinquë, na'yapoma pochín, chinototaco'.

⁵ Ya'huërahuëtaquëchin na'huëarama ni'quëhuarë', ma'sha tëranta capamaso quëshiinquëma'. Ina quëran chiniquën cancantatoma', paantamaso marë', itërin.

—Naporan ni'quëhuarë', inta nipachín, itopi.

⁶ Napotohuachinara, Apraanso në'mëtë pëinënquë ya'conahuaton, Sara itapon:

—Manorahuaton, cato shonca quiro pochín, noya noya tricoro'mo nininso' maquë'. Ina masahuaton, pan niquë', itërin.

⁷ Sa'in sha'huitahuaton, ta'arë'nachín ohuacaro'sa ya'huarinquë pa'nin. Noya noya nininso' toroa'hua huayonin. Huayonahuaton, a'nara piyapinën quëtërin. Quëtohuachina, inaso' tëparahuaton a'naroáchin capacaiso marë' anpirin.

⁸ Ina a'capon pochín, ohuaca sho'shoi' atachirotopisonta', acotërin. Naporahuaton ohuaca sho'shoi' o'shitërin. Inapoaton, a'capon pochín ninararin pahuantohuachina acotacaso marë'. Ni'toro'sa nara tashinantërinquë coshataoi naporin.

⁹ Nani coshatohuachinara, ni'toro'sari Apraan natanpi:

—¿Sa'ampo huachi? itopi.

—Ma'tana në'mëtë pëi acoana ya'huëarin, itërin.

¹⁰ Naporo' a'nari itapon:

—A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

Napoasoi Saraso', ya'ipi nonpiso' natanárin. Apraan pinën quëran, në'mëtë pëi acoana, ya'coana pirayan natanárin.

¹¹ Apraan, Sara, inapitaso nani mashotopi. Saraso yaniton, co huachi onpo hua'huanchináchinhuë', ninin.

¹² Ina yonquiaton, co huachi huina cacotatonhuë', tëhuarin huachi. Tëhuapon pochín, yonquirin: “Inaporahuë naporini, noya cancanchitohuë'. Napoaponahuë', catocoi chachín nani mashotërai ni'ton, co quiyaso inapoasocoihuë' ayapoi,” tënin yonquinëinquë.

¹³ Siniororiso nipirinhüë', Apraan itapon:

—¿Sara co tëhuacasohuë nipirinhüë', tëhuarin! “Nani paiyaco” ta'ton, ¿co natëtërinhuë' hua'huanacaso ti?

¹⁴ ¡Caso Sinioroco ni'to, ya'ipi nohuantërahuëso' nanitaparahuë nica'huaso'! A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

¹⁵ Sinioro naporinso natanaton, të'huanënquë Saraso tapon:

—Co tëhuarahuë', tënin. Napoaponahuë', Siniorori itapon:

—Napotiranhuë', tëhuaranso' nitotërahuë, itërin.

Sotomaro'sa marë' Yosë nontërinso'

¹⁶ Nani coshatohuachinara, paantacaiso marë' ni'toro'saso' huanipi huachi. Sotoma ninanotaquëchin pa'sahuachinara, Apraani chi'yarin. Nontaton patacaso marë' chi'yarin.

¹⁷⁻¹⁸ Papon pochin, Sinioroso' yonquiraarin. “Apraan quëran a'na tahuëri panca nacion pipiarin. Naporahuaton ina nacionso', chiníquën nanantarin. Napoaton ma'sona yaninahuëso', sha'huita'huaso ya'huërin. Nani sha'huitërahuë ya'ipi naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso'pita, ina quëran catahua'huaso marë'.

¹⁹ Nani ina huayonahuë hui'ninpita, shinpita, inapita noya pënëncaso marë'. A'chintërahuësopita natëtona', noya nicacaiso marë' pënënarin. Inapohuachin, sha'huitërahuëso chachin quëtarahuë huachi,” tënin yonquiaton.

²⁰ Napoaton, Siniorori itapon:

—Sotomaquë, Comoraquë, inaquëpita ya'huëpisopita, panca oshahuanpi. Inapaton pa'pi co noyahuë' nahuinpi.

²¹ Napoaton inatohua pa'sarahuë. ¿Sha'huitërinacoso chachin ta'ma nisapi? ta'to, nitota'huaso marë' pa'sarahuë.

²² Cato ya'piso quëchitahuatona', Sotoma ninanoquë pa'pi. Apraanso nipirinhüë', Siniororë' ninontacaso marë' quëparitërin.

²³ Napoaton ya'carirahuaton, natanin:

—Tëhuëpisopitaso' no'tëquën chachin ata'huantamaso ya'huërin. Co tëhuëpisopitasohüë' nipirinhüë', co inapotamaso ya'huërinhuë'.

²⁴ Tapon a'natërápo shonca ya'pi', co tëhuëpisopitasohüë' ninanoquë ya'huëpi. Ina nápo ya'huëpiso yonquiaton: ¿Co ninano nicha'ësaranhüë'?

²⁵ ¡Ama Sinioro napoquësohüë'! ¡Tëhuëpisopita, co tëhuëpisopitahuë' co napopináchin oshahuanpiso pochin ana'intamaso ya'huërinhuë'! ¡Ama napoquësohüë'! ¡Quëmaso', noya noya coisë ya'ipi isoro'pa' marë' ninan ni'ton, no'tëquënáchin ana'intamaso ya'huërin! itërin.

²⁶ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—A'natërápo shonca co tëhuëpisopitahuë', Sotoma ninanoquë ya'huëhuachin, inapita nosoroato ya'ipi ina ninanoquë ya'huëpisopita nicha'ësarahuë, itërin.

²⁷ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin nontaantarin:

—Quëmaso Yosënquën, caso topinan piyapico niporahuë', naquëranchin nontaanta'inquën. Ama ina marë' no'huicosohüë'.

²⁸ Catapini shonca a'natërápóra' co tëhuëpisopitahuë' nanihuachina', a'natërápo pahuaninso' marëáchin, ¿ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita, ata'huantapon ti? itërin.

—Catapini shonca a'natërápo tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin.

²⁹ —Tapon catapini shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëpi, taantarin Apraan.

—Ina napoya tëranta ya'huëhuachinaso', co ata'huantarahuë', tënin Yosë.

³⁰ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin Yosë nontaantarin:

—Inachin inachin nontápiranquënhüë', ama ina marë' no'huicosohüë' topirahuë. Tapon cara shoncara' ya'huëpi, itërin.

—Cara shoncaya tēranta ya'huēhuachina', co ata'huantarahuë', itërin.

³¹—Tēhuēnchachin caso Siniro co natantonhuë pochin nontáranquën. Cato shoncara', co tēhuēpisopitahuë' ya'huēhuachina': ¿Onpoaranta'? itaantarín.

—Cato shoncanta co tēhuēpisopitahuë' ya'huēhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin Yosëri.

³²Apraani naquëranchin nontaantarín:

—Iporaíchin Siniro nontaantaránquën. Ina quëran co huachi apiponquënhuë ni'ton, ama no'huicosohuë'. Shoncaíchin co tēhuēpisopitahuë' quënanpatan: ¿Onpoaranta'? itërin. Napotihuachina, Siniorori itaantarín:

—Shoncaya tēranta co tēhuēpisopitahuë' ya'huēhuachina', co ninano ata'huantarahuë'.

³³Apraan nontërinso toquitahuaton, Siniroso pa'nin huachi. Apraonta', nē'mētē pëinēnquë'pa' panantarín.

19

Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita ata'huantërinso'

¹ Nani yatashirahuaso', cato anquëniro'saso Sotoma ninanoquë camapi. Ninano ya'coanaquë chachin Noto huënsaso', camapi. (Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'.) Cato ya'pi canquipiso quënanahuaton, paaparin nontapon. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin.

² Monshorin quëran itapon:

—Caso siniororo'sa piyapinëma pochinco. Huëco pëinëhuëquë onpopi-onta huë'ëcamaso nohuantoco'. Inaquë nanitërama nipa'morantëcamaso'. Tashiraya yapa'patama paantaco', itërin. Napotopirinhüë', inapitaso co nohuantopihüë'.

—Naporinchi paya. Napopiranhüë' co nohuantëraihüë'. Caniquë tēranta noya huë'ëpoi, itopi.

³ Napotopirinhüë', Notori naquëranchin naquëranchin sha'huitohuachina, napoin quëran pëinēnquë pa'pi huachi. Cancompachinara, noya cosharo nitërin. Pan co ahuëpocatopinanhüë' anpitaton, inapitarë' acotihuachina, ni'toro'sa coshatopi huachi.

⁴ Napoaponahuë', co'huara chinochátërasoihuë' ya'ipi ya'huëhuano'sari Noto pëinën tancapitopi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' yamoipi.

⁵ Noto no'huitona', chiníquën nontiipi:

—¡Quëmapi'sa pëinēnquë canquipiso! ¿Intopata ya'huapi? ¡Ocoiquë tēcari'! itopi.

⁶⁻⁷ Naporo' Notoso' pëinën noyá oncotahuaton, inapita nontapon pipirin.

—Ama iyaro'sa napocosohuë', pa'pi co noyahuë' yonquirama'.

⁸ Cato hui'nahuëpita nano'sa co quëmapi sē'huayátërarinsohuë', ya'huëtërinco. Inapita nipachin ocoichinquëma', nohuantëramaso' nitoco'. Isopita quëmapi'saso nipirinhüë', ama napotocosohuë'. Cari përarahuë' pëinëhuëquë ya'conquipi ni'ton, napotaranquëma', itërin.

⁹ Inapitariso nipirinhüë', itapona':

—¡Po'shaquë quëmaso! Nisha piyapinquën niponahuë', ¿yacamairancoi ti? ¡Iporaso huachi inapita quëran na'con na'con, quëma nitarainquën! itopi. Napotatona', Noto ahuërapí. Pëinën ya'coananta', yapaparapitopi huachi.

¹⁰ Napoaponahuë', ni'toro'sari Noto mapi. Masahuatona', acoana po'mopi. Napotatona', ya'coana oncotaantapi.

11 Naporo chachin piyapiro'sa aipiran nisapisopita, a'naroáchin aso-marayapi huachi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' ya'ipi so-marayapi. Ina nipirinahuë tëranta', amiai huarë' ya'coana yonípi.

12 Naporo' ni'toro'sari, Noto itapona':

—¿Ya'huëtërinquën aquëtë huarë' quëmopiro'sa isëquë? Hui'nanpita quëmapi'sa', sanapi'sa', mi'sëro'sa nicacaiso nipisopita ya'ipi inapita, iso ninano quëran ocoiquë'. Ocoiaton áquë quëpaquë'.

13 Iso ro'të ata'huantarai ni'ton, quëpaquë'. Iso ninanoquë pa'pi co noyahuë' nipiso', na'a piyapi'sari Sinioroquë sha'huirapipi. Napoaton, ata'huanta'huaiso marë' a'parincoi, itopi.

14 Napotohuachinara, Notoso mi'sënpita nicacaiso nipisopita sha'huitacaso marë' pa'nin:

—¡Manóton huëco pa'ahua'! Iso ninano quëran pipia'ahua'. ¡Siniorori iso ninano ata'huantarai ni'ton, huëco pa'ahua'! itërin. Itopirihuë', co natëpihuë'.

15 Nani tahuëri ya'cari nipachina, anquëniro'sari Noto itapona':

—¡Pashi tëquë'! Sa'an, cato hui'nanpita, inapita masahuaton, iso ninano quëran ocoiquë huachi. Ninano ata'huantëraiquë, chimintama'.

16 Napotopirinahuë', Notoso' co manorinhuë' ni'ton, Yosëri nosoroaton, yanicha'ërin. Napoaton anquëniro'sari, sa'inë chachin maimirarin. Hui'ninpitanta maimirarahuatona', ninano quëran cha'ëcaiso marë' ocoipi.

17 Ninano quëran nani pipihuachinara, a'na anquëniro itapon:

—¡Cha'ëcamaso marë' manóton ta'aco'! Ama pinëma parti tahuërëcosohuë'. Pa'mia paco'. Ama ma'sha marë' tëranta iso motopianaquë chincicosohuë'. Cha'ëcaso nohuantohuatama', motopiro'sa parti ta'aco', itërin.

18-19 Notoriso nipirihuë', itapon:

—¡Co Siniororo'sa topirahuë'! Tëhuëenchachin canpitaso', na'con catahuaramaco huachi. Noyanquëma ni'ton, nicha'ëramaco. Napoaponahuë', motopiro'sa parti ta'aca'huaso', co nanitarahuë'. Huancopi ni'soi', ayaro' ican-tatoncoi tiquihuachincoi.

20 Ni'co', pasëyáquë a'na ninanoa'huaya ya'huërin. Inaquë tëhuëchinso' noya paca'huaiso' topirahuë. Nohuantoco inaquë pa'i cha'ëca'huaiso marë'. ¿Co'ta inaso', co panca ninanoyahuë'? itërin.

21 Napotohuachina a'na anquëniro itapon:

—Nani natananquën nontërancoso'. Nohuantëranso chachin nisarahuë. Co ina ninanoso', ata'huantapohuë'.

22 Napoaponahuë', ¡manóton inatohua paco'! Inatohua canama huarë' Sotoma ninano ata'huantarai huachi. Napoaton ina ninanoso', Soaro* itopi.

23 Nani tahuërihuachina Notoso', Soaro ninanoquë camarin.

24 Naporo' Siniorori, pën o'nan pochin a'paimarin. Sha'pi mo'shirë chachin, a'paimarin. Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa aipi a'paimarin.

25 Inapotaton, ata'huantërin. Ya'ipi inaquë ya'huëpisopitarë chachin ata'huantërin. Ina motopianaquë papotërinso'pitanta', ya'ipi tiquirin.

26 Noto sa'inso nipirihuë', co Soaroquë camarinhuë'. Oshaquëran so'in imaquiáponahuë', pinën parti tahuërëhuachina, inaquë chachin yamora moto' taranaton, chiminin.

27 Tashiramiachin Apraanso', i'huara Sinioro nontërintaquëchin pa'nin.

28 Ina quëran, Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa nocorin. Ya'ipi ina motopiananta nocomapirihuë', ina ro'të quëran pa'pi huëhuëpiro conai pipirarin ni'nin. Panca orno quëran tomontërinso pochin, pipirarin.

* 19:22 **Soaroso'**: Pi'pira'huaya tapon naporin.

29 Ina pochin, ina motopianaquë ninanoro'sa Yosëri ata'huantërin. Noto yacapatërinso parti noyá ata'huantërin. Notoso nipirinhüë', co ata'huantërinhuë'. Apraan yonquiaton, cha'ëcaso marë' ina quëran ocoirin.

Moaporo'sa, amono'sa, inapita ya'huërinso'

30 Inapita ninanoro'sa ta'huantopi piquëran, Notoso' të'huatërin. Të'huataton, Soaroquë ya'huëcaso co nohuantërinhuë'. Napoaton cato hui'ninpitarë chachin motopiro'sa parti, ya'huëcaiso marë' pa'pi. Inaquë a'na motopi naninquë, cara chachin ya'huëpi.

31 A'na tahuëri paya paya nininsoari, caia'huain, itapon:

—Ni'quë caira. Ya'ipi parti sanapi'sa ya'huërinso', so'yatona hua'huanpi. Canposo nipirinhüë', isoporinquë quëmapi pahuanin quëran, co inapoc-hináchinhüë' ninë'. Tataíchin mini nipirinhüë', nani inanta mashotarin.

32 Napoaton, huëquë pa'a o'shítatë tēpaita'a. Inapotatë', hua'huanpo ya'huëtiinposo marë' huë'ēpa'a, itërin.

33 Naporo tashi chachin pa'pina huino o'shitomiatopi. Nani ano'pihuachinara, paninanso' pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, co nataninhüë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tēranta nataninhüë'.

34 Tahuëriantarinquë paninanso', caya'huain itaantapon:

—Ni'quë caira, achin tashi caso tata quëhuënaparahuë. Quëma ya'huërë' quëhuënapacaso marë' ipora tashinta ano'píanta'a. Inapoatë catonpo chachin tatanpo quëran tēranta hua'huasha ya'huëchínpo', itërin.

35 Ninapotatona', naporo tashi naquëranchin pa'pina huino o'shitaantapi. Nani ano'pihuachinara, hua'hua nininso ya'huërë', pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, Notoso' co nataninhüë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tēranta', nataninhüë'.

36 Inapoatona', cato chachin cayopi. Pa'pina quëran napopi.

37 Paninanso' huaihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', a'shini Moapo† itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora moaporo'sa ya'huërinso shimashonëna ninin.

38 Hua'hua nininsonta huaihuachina, quëmapia'huaya chachin ya'huëtërin anta'. Inanta a'shini Pin-ami‡ itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora amono'sa ya'huërinso shimashonëna ninin.

20

Apraan Apimiricorë naporinso'

1 Apraanso', piyapínēnpitarë chachin ya'huëapi quëran pipipi. Pipirahua-tona', Niquipi parti paantapi. Quiraro ninanoquë canconahuatona', inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi. Ina ninanso', Catisë ninano quëran Shor parti ira pa'ninso' huáncana quëparitërin.

2 Apraanso inaquë ya'huapon pochin, Sara sa'in nipirinhüë': "Oshihuë," toconin. Napoaton Quiraro copirno Apimirico itopisori yamanin. Camaito-huachina, macacaso marë' Sara quëpatopi.

3 Napoaponahuë', naporo tashi chachin Yosëri huë'ēnquë pēnënin: "Quëmaso chiminanan. Sanapi mananso so'yahuan ni'ton, chiminamaso ya'huërin," itërin.

4 Apimiricoso', co Sara ichihuë'ëshátërarinhüë'. Napoaton Siniro itapon: "Siniro co manta onporahuë ni'ton, co tēpaancoso ya'huërinhuë'.

5 Co'ta Apraan chachin naporin: 'Oshihuë', tēnin. Saranta': 'Yo'yohuë', tēnin. Cato chachin napopi ni'ton, co nitotatohuë manahuë," itërin.

† 19:37 *Moaposo'*: Pa'pin quëran ya'huërinso', tapon naporin. ‡ 19:38 *Pin-amiso'*: Piyapínēnhüëpita hui'nin tapon naporin.

⁶ Napotohuachina, Yosërinta huë'ênquë chachin a'paniantarin: "Tëhuë'nchachin co nitotatonhuë' naporan. Napoaton ca nohuanto co ichihuë'ëranhuë'. Carinquën ya'copiranquën ama oshahuanaton tëhuëtancoso marëhuë'.

⁷ Iporaso nipirinhüë', so'in chachin quëtaantaquë'. Inaso pënëntona'pi ni'ton, quëma marë' nontarinco. Ama chiminamaso marëhuë', nontarinco. Co'so' quëtaantahuatanhuë', sa'an, hui'nanpita, inapitarë'quën chachin, ta'huantaran," itërin huë'ênquë.

⁸ Tahuërianpitohuachina, Apimiricoso huënsëintarahuatón, piyapinënpita amatërin. Huë'pachinara, ya'ipi hua'narinso sha'huitërin. Natanahuatona', piyapinënpitaso pa'pi pa'yanpi.

⁹ Ina quëran Apraan amatahuaton, itapon:

—¡Ma'huantacha nitapirancoihuë' paya! ¡Caso co maquë tëranta tëhuëtëranquënhüë'! Quëmaso nipirinhüë', napotatoncoi panca yaaoshahuanpirancoihuë'. Ca aoshahuanatonco, quëmopinëhuëpita, piyapinëhuëpita, inapita, na'inchitonhuë'. ¡Co naporëhuë'!

¹⁰⁻¹¹ ¿Ma'ta yonquiatón, napotopirancohuë'? itërin. Napotohuachina, Apraani itapon:

—Isëquëso', co manta Yosë natëpihuë'. Sa'ahuë matiinacoso marë' tëpaponaco caso', ta'to naporahuë'.

¹² Naporahuaton Saraso', oshihuë anta'. Ina tataquëranchin nipiraihuë', mamahuëi quëranso', nisha ninai. Napoaton cari manahuë'.

¹³ Yosë chachin, tatahuë ya'huërin quëran pipicaso' camaihuachincora, sa'ahuë sha'huitërahuë: "Insëquë tëranta pa'nëhuaquë: 'Inaso yo'yo masho,' tëquë ta'a, itërahuë," tënin Apraan.

¹⁴ Ina natanahuaton, Apimiricoso sa'in quëtaantarín. Naporahuaton, ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita quëtërin. Piyapinënpita camaicaso marënta': Quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita quëtërin.

¹⁵ Ina quëtahuaton, itërin:

—Ni'quë iya, no'panëhuëso pancana, insëquëso costaranquë ya'huëquë', itërin.

¹⁶ Saranta', itapon:

—Ni'quë imoya, yo'yo masho huaranca coriqui prata quëran nininso' quëtërahuë. Ya'ipiya quëran co tëhuëransohüë' nitotacaiso marë' ina nápo quëtarahuë. Co insonta pinoinquënso ya'huërinhuë'.

¹⁷ Ina quëran Apraan, Yosë nontërin Apimirico marë'. Ina sa'in, cosonänënpita, inapita marënta', Yosë nontërin. Nontohuachina, Yosëri anoyatërin. Naquëranchin hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

¹⁸ Siniorori nani Apimirico ya'huërinquë, sanapi'sa ana'intopirinhüë'. Ama hua'huanacaiso marëhuë', Sara na'in quëran napotopirinhüë'. Napoaton Apraani Yosë nontërin inari anoyatacaso marë'. Napohuachina, Yosëri Apimirico sa'in, piyapinënpita sa'ina', inapita anoyatërin. Hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

21

Isaco nasitërinso'

¹ Sha'huitërinso chachin, Siniorori Sara catahuarin.

² Ina nohuanton napoin quëran cayorin huachi. Tahuëri nanihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', Apraan mashoya nicaquë huarë' hui'nahuaninso hua'huatërin. Yosëri sha'huitërinso tahuëri'sa chachin, hui'nin nasitërin.

³ Sa'inquë chachin hui'nahuaninso nasitohuachina, Isaco itërin.

⁴ Yosë camaitërinso chachin posa tahuëritohuachina, marca acotërin.

⁵ Apraan pasa pi'ipitaso', hui'nin Isaco itërinso', nasitarin.

⁶ Naporo' Sara yonquirin: “Yosë catahuarinco ni'ton, capa cancantato, tēhuarahuë. A'napitanta', hua'huanahuëso nitotohuachina', ya'ipiya quëran capa cancantatona tēhuapona'.

⁷ Co hua'huana'picohuë ni'to, co inso tēranta Apraan nontaton: ‘Tēhuënychachin Saraquë hui'nahuanaran,' co ichitonhuë'. Inaso nipirinhüë', máshoya niponahuë', hui'nahuanin huachi,” tēnin.

Acara, Ismairo, inapita Apraani a'parinso'

⁸ Isacoa'huaya oshaquëran so'sohuachina, a'shini a'potërin. A'potërinso tahuëri, capa cancantacaiso marë' Apraan panca pita ninin.

⁹ Capa cancantapirinhüë', Saraso' co noyahuë' cancantërin. Cosona hua'huini Isaco monaton ya'nipitarin ni'nin.

¹⁰ Napoaton Apraan sha'huitërin: “¡Cosonaso', hua'huinë chachin, a'paquë pa'in! Isacoso hua'huahuë chachin ni'ton, co nohuantërahuë' quëma ma'shanënpita cosona hua'huionta quëtacaso',” itërin.

¹¹ Ina natanaton, Apraan panca sëtërin. Hui'nin ni'ton, sëtëyarin.

¹² Sëtëpirinhüë', Yosëri itërin: “Ama hui'napi marë' sëtëquësöhuë'. Co cosonanën marë' tēranta sëtacaso ya'huërinhuë'. Ma'sona Sara nohuantërinso niquë'. Isaco quëran pipipisopita, noya noya catahuararahuë. Inapita mini yonquiato nani sha'huitëranquën nisapaso'.

¹³ Cosona hua'huionta catahuarahuë. Ca nohuanto, shinpita panca nacion ocoiaponá'. Hui'nan chachin anta ni'ton, catahuarahuë,” itërin.

¹⁴ Tahuëririnquë tashiramiachin Apraanso', Acara quëtacaso marë' cosharo manin. A'nara sha'huëtë morsaquë i'sha ta'panahuaton, quëtërin. Hui'nionta Ismairo itërinso', a'paantërin quëpacaso marë'. Inahuaso pa'pachinara, Piirsipa inotëro parti chihuëatona', topinan pa'sápi.

¹⁵ I'sha sha'huëtë morsaquë ya'huërinso', ta'quipi. Ta'quihuachinara Acaraso', naraa'huaya tashinantërianaquë hua'huin acorahuaton, patërin.

¹⁶ Aquëmiachin pa'sahuaton, huënsëconin. Ama hua'huin chimininsö nicaso marëhuë', inaquë huënsëconin. Huënsëhuachina, hui'napiso na'nërin huachi.

¹⁷ Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. Napoaton Yosë anquëninëni, inápa quëran përasahuaton nontërin: “¿Ma'ta Acara onporan? ¡Ama pa'yanquësöhuë'! Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin.

¹⁸ Manóton pa'sahuaton, macontaquë'. Ama patëquësöhuë'. Ca nohuanto, hua'huan quëran panca nacion pipipon,” itërin.

¹⁹ Naporo' Yosë nohuanton, Acara a'na posoquë i'sha quënanin. Inaquë pa'sahuaton, sha'huëtë morsaquë manin. Ina masahuaton, hua'huin o'shítonin.

²⁰⁻²¹ Yosëri, hui'napi catahuarin ni'ton, nóya a'shinin. Paran inotëro parti ya'huëpi. Míso pë'chinantërin. Oshaquëran a'shini Iquipito sanapi yoniton, acoantërin.

Apimirico Apraanë anoyatopiso'

²² Naporo tahuëri'sa pochin Apimirico pa'nin Apraan nontapon. Huicororë' pa'nin. Inaso', Apimirico sontaronënpita camairinso'. Inaquë Apimiricori Apraan itapon:

—Tēhuënychachin quëmaso' nani ma'sha nipatana, Yosë catahuarinquënso ni'nai.

²³ Napoaton isëquë chachin Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco: Ama hui'nahuëpita, shihuëpita, ama ca tēranta', ma'sha onpotancoso marëhuë',

sha'huitoco. Carinquënso nosoroatënquën co ma'sha onpotëranquënhuë'. Inapochachin quëmanta noya ni'coi. A'napita ya'huëhuano'santa', noya ni'camaso marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco, itërin.

²⁴ Napotohuachina Apraan tapon:

—Yoscoarë' co ma'sha onpotëranquëmahuë', itërin.

²⁵ Napoaponahuë', Apraani itaantapon:

—Carinquëmaso', noya yonquirapiranquëma'. Quëma piyapinënpitaso nipir-inhuë', a'nara poso ihuaraiso matërinacoi, itërin.

²⁶ Ina natanahuaton, Apimiricori itapon:

—Co sha'huitërancohuë' ni'ton, ipora huarë' namaso natanahuë. Inpitaso inapotomarinquën. Co caso nitotërahuë', itërin.

²⁷ Napotohuachina, naporo tahuëri cato chachin, noya ninitona ya'huëcaiso marë' anoyatopi. Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi. Ina quëran anoyatopiso yonquicaïso marë' Apraani ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita manin. Masahuaton Apimirico quëtërin.

²⁸ Naporahuaton canchisë ohuica nanoyan nipsisopita huëntonën quëran nisha acoarin.

²⁹⁻³⁰ Nisha acoaso', Apimiricori itapon:

—¿Ma'marëta canchisë ohuicaro'sa nisha acoaran? itërin.

—Isopita canchisë ohuica, quëtaranquën: “Tëhuëchachin Apraani ina poso ninin,” ta'camaso marë' quëtaranquën, itërin.

³¹ Napoaton ina ro'tëso', Piirsipa itopi. Inaquë cato chachin Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi ni'ton, ina pochin nohuitopi.

³² Nani anoyatohuachina Apimiricoso', Huicororë chachin huiristino'sa no'panën parti paantapi.

³³ Nani pa'pachinara, Apraanso inaranchin Sinioro chinotërin. Inaso': “Yosë ya'huëmiatërinso',” itopi anta'. Inaquë chinotaton, a'nara tamarisco nara sha'nin. Nani sha'huirahuë chachin ina no'paso', Piirsipa itopi.

³⁴ Hua'qui Apraan huiristino'sa no'panënaquë, yacapatërin.

22

Yosëri Apraan tënirinsó'

¹ Ina piquëran Yosëri: “¿Tëhuëchachin ta'ma Apraan natërinco to?” ta'ton, tënicaso marë' përarin:

—Apraan, itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huëarahuë, tënin Apraan.

² Naporo' Yosëri itapon:

—Hui'nan Isaco itëranso', a'naíchin ni'ton, nosoromiatëran. Ina nipirinhue', masahuaton Moria parti quëpaquë'. Inaquë canconpatan, a'na motopi a'notëranquën. Inaquë chinotancoso marë' ina tëparahuaton, ya'ipi ahuiquitëquë', itërin.

³ Tahuëririnquë Apraanso', tashiramiachin huënsëintarahuaton, tapatarin huachi. Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso marë' pë'shitërinso', moranënhuë a'mitërin. Ina quëran hui'nin, cato piyapinënpita, inapita quëparin. Yosëri sha'huitërinquë pa'nin huachi.

⁴ Cara tahuëri quëran Apraanso', Yosëri sha'huitërinso' no'pa' notërin.

⁵ Naporo' piyapinënpita itapon:

—Isëquë ninatacoi. Moranta isëquë patarahuë. Quiyaso' amasha aquëcha pa'sahuatoi, Yosë chinotarai. Nani chinotohuatoi o'mantarai, itërin.

⁶ Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso', Isaco apitëntërin. Inaoranta cosoroa'hua, pë'to ra'pi, inapita manin. Ina quëran pa'pi huachi.

7 Papon pochin Isacori, Apraan itapon:

—¡Tata! itërin.

—¿Ma'ta conpaa'hua'? itërin pa'pini.

—Ni'quë tata, nani ihuë ya'huërin. Pë'to ra'pinta ya'huërin. Carniroa'hua ya'ipi ahuiquitacaso marëso': ¿Intoparanta manë'? itërin Isacori.

8 —Yosë nohuanton conpa ya'huapon, itërin pa'pini. Ina quëran, paantapi.

9 Yosëri sha'huitërinquë canconpachinara, Apraanso a'nara artaro ninin. Tënrahuaton, ina aipi ihuë acorin. Ina quëran hui'nin tonporahuaton, ihuë aipi acorin.

10 Inaquë acorahuaton tëpacaso marë' cosoroa'hua manantërin.

11 Naporo chachin Siniro anquëninëni, inápa quëran përarin:

—¡Apraan! ¡Apraan! itërin.

—Ma'ta Siniro ya'huëarahuë, itërin Apraani. 12 Siniro anquëninënisó', itapon:

—Ama hui'nán tëpaquësohuë'. Tëniponquën napotopiranquënhuë', iporaso' nani nitotërahuë. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaranco ténahuë. Hui'nán a'naíchin nipirinhüë', co apiratërancohuë ni'ton, nitotërahuë, itërin.

13 Naporo' Apraan tahuërërahuaton ni'pirinhüë', a'nara carniro quënanin. Yosë nohuanton pomonën quëran, nara'huaya së'paquëinquë a'tënin. Ina masahuaton hui'nin ya'huërënamën tëparin. Inapotaton, Yosë chinotacaso marë' ya'ipi ahuiquitërin.

14 Ina quëran Apraani ina ro'të aninihuanin. “Pahuantërinpoaso' Siniro quëtërinpoaquë,” itërin. Napoaton, iporahuanta ina pochin nohuitapi. “Motopiquëso', pahuantërinpoasopita Siniro quëtërinpoa',” topi nonatona'.

15-16 Siniro anquëninëni, naquëranchin inápa quëran Apraan përaton itapon:

—Siniro naporin: “Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëtonco, a'naíchin hui'nán nipirinhüë' co apiratërancohuë'. Inaporanso marë' noya ni'nanquën. Caso Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquën.

17 Noya nicatënquën catahuamiataranquën. Ca nohuanto shiparinpita, tayloraro'sa nápo na'apona'. Marë yonsanquë inotëra'huaya nápo, na'amiatapona'. Naporahuaton, inapitaso inimiconëna minsëra'piapona'.

18 Quëma natëranco ni'ton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinsopita, shiparinpita quëran catahuararahuë,” itërin.

19 Nani Yosë chinotahuatona', Apraanso hui'ninë chachin piyapinënpita quëparitopiquë, pa'mantapi. Ina quëran ya'ipi chachin, Piirsipaquë panantapi. Inaquë Apraan hua'qui ya'huërin.

Nacoro hui'ninpita nipiso'

20 Hua'quimiachin ya'huapona pochin, Apraanso natantërin. “Miricanta', Nacoro sa'in nininso', Sara pochachin hua'huanin anta',” itopi.

21 Paninanso', Os itopi. Ina quëran niantarinso', Pos itopi. Ina quëran a'nanta niantarinso', Quimoino itopi. (Quimoinonta hui'nahuanpachina, Aramo itopi.)

22 Quimoino quëran nasitaantapi: Quisito, Aso, Piritasi, Itarapi, Pitoiro, inapita.

23 Ina Pitoiro mini, Nipica pa'pin. Nacoroso', Apraan iya'huain. Ya'ipiya quëran Miricaso', posa hua'huinpita ya'huëtërin. Ina nápo Nacoroso', sa'inquë chachin hui'nahuanin.

24 Naporahuaton a'na sa'inquënta hui'nahuanin. Ina sa'inso', Nioma itopi. Inaquë hui'nahuaninsopitaso': Tipa, Caamo, Taas, Maaca, inapita.

23

Sara chimininso'

¹ Saraso', pasa cato shonca canchisë pi'i icanin.

² Ina quëran Quiria-arpa ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Ipron itopi anta'. Inaso Canaan parti ya'huërin. Sa'in chimininso marë' Apraanso', sëtaton, na'nërárin, ayanárin, naporin.

³ Ina quëran, sa'inco' nonën patahuaton, ya'huëhuano'sa nontapon pa'nin. Ya'huëhuano'saso', itiro'sa itopí. Hua'ano'sa nipisopita niyontoyantopiquë, quënanconin. Inaquë nontahuaton itapon:

⁴ —Caso co ya'huëhuancohuë' niporahuë', yacaparanquëma'. Sa'ahuë chiminin ni'ton, chiminpatamara nipo'moramaso' no'pa' pa'antoco canta topirahuë, itërin.

⁵ Napotohuachina, Iti hua'ano'sari itapona':

⁶ —Natanquë sinioro sha'huichinquën. Yosë huayoninquën ni'ton, quëmaso' chiníquën nanantëran. Nipo'moraiso' no'pa' insosona noya noya ni'nanquë, sa'anco' po'moquë'. Co incoi tëranta apiratarainquënhuë', itopí.

⁷⁻⁸ Napotohuachinara, Apraanso huanirahuaton, itiro'sa nontaantacaso marë' mónsho tënin:

—Tëhuëchachin isoporinquë sa'ahuëco' po'moca'huaso nohuantohu-atama', catahuaco. Canpitari ya'huërenamëhuë Sohuaro hui'nin Ipron itopiso', nontoco topirahuë.

⁹ Maquipiraquë nanin ya'huërinso', pa'anchinco. Inaso no'panën intonquë ya'huërinso'. Onposona pa'tërinso' no'tëquën pahuëretarahuë. Inapohuato, chiminpatoi nipo'moca'huaiso marë' isoporinquë ya'huëtarinco huachi.

¹⁰ Ipronta Iti piyapi. Inanta inaquë chachin nisarin ni'ton, a'napita hua'ano'sa natantonëinquë inaora chachin Apraan sha'huitërin. Chiníquën nonin ninano ya'coanataquëchin, na'huëpisopitanta', natanacaiso marë':

¹¹ —Ama sinioro napoquësokuë'. Topinan naninso quëtarinquën. Inainpichin no'pa' ya'huërinsona', quëchinquën. A'napitanta natantonëinquë sha'huitaranquën. Napoaton sa'anco' po'moquë huachi, itërin.

¹² Napotopirihuë', Apraanso ya'huëhuano'sa inachintopiso nitotaton, anoyatarin. Naquëranchin ya'huëhuano'sa ni'tonëinquë mónsho taantarin.

¹³ A'napitanta natantonëinquë, Ipron itaantapon:

—Natanquë api nontaanta'inquën topirahuë. Onpopionta no'pa marë' pahuëre' maquë'. Naporo huarë' sa'ahuëco' po'moarahuë, itërin.

¹⁴⁻¹⁵ —Noya sinioro pa'. Ina no'paso', catapini pasa coriqui prata quëran nininso' pa'tërin. Canpoaso ma'huaënpoa ni'tëhua', co inaíchín marë' aquëtë huarë' nonsápaso ya'huërinhuë'. Napoaton, po'mochanquë sa'anco huachi, itërin.

¹⁶ Napohuachina, Apraanso ina nápo marë' anoyatërin. Ina quëran Iti hua'ano'sa ni'tonëinquë, no'tëquën pahuëretërin.

¹⁷⁻¹⁸ Inapoaton Apraani, Ipron no'panën Maquipiraquë ya'huërinso', pa'anin. Ina no'paso', insina nararo Mimiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. No'pa', nanin, nararo'sa inainpichin ya'huërinso', inapita Apraani hua'anëntërin huachi. Iti hua'ano'sari ya'ipiya quëran nitotopí. Ninano ya'coanataquëchin na'huëpisopitanta', nitotopí.

¹⁹ Nani anoyatahuaton Apraanso', Maquipira naninquë sa'inco' po'morin huachi. No'pa' pa'aninquë napotërin. Ina no'paso' sha'huirahuëso chachin, Mimiriri hua'anëntërinso no'pa quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Ina ro'tëso', Ipron itopi anta'. Canaan parti ya'huërin.

²⁰ Ina pochin Apraan, no'pa', nanin, inapita pa'anaton, hua'anëntërin. Itiro'sari, pa'antërin nipa'pitacaiso marë'.

24

Isaco marë' sanapi yoní'piso'

¹ Apraan nani noyá mashotërin huachi. Nani ma'sha nininquë Siniorori catahuamiatërin.

²⁻³ A'na tahuëri, piyapinën masho masho nininso', përarin. Inari ya'ipi ma'shanënpita a'pairin. Huë'pachina itapon:

—Natëancoso nitota'huaso marë', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: “Sinioroso Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntatón, isoro'panta hua'anëntërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën natëaranquën. Co isoporinguë Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huërinhuë'” itoco.

⁴ Quëma chachin hua'huatërahuëso no'paquë paquë'. Inaquë pa'sahuaton, quëmopinëhuëpita quëran sanapi yonítëquë', itërin.

⁵ Napotohuachina, piyapinëniso itapon:

—Napotiranhuë', sanapi yonirahuëso co yaimaquintahuachincohuë': ¿Onpochita? ¿Hua'huatëranso parti hui'nán quëpamanta'í ti? itërin.

⁶ Napotohuachina, Apraani itapon:

—¡Ama napoquësohuë'! ¡Co inaquë quëpamantacaso ya'huërinhuë'!

⁷ Sinioroso' Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntërin. Nani ina sha'huitërinco iso no'pa' shihuëpitari hua'nëntacaso'. Iráca tatahuë ya'huërin no'pa quëran ocoirincó. Quëmopinëhuëpita ya'huërin parti quëran ocoirincó huachi. Ocoirahuatónco isëquë quëninco. Inari chachin anquëninën a'pararin catahuainquënsó marë'. Ina nohuanton, sanapi nohuantarin isëquë huëcacaso'.

⁸ Sanapi isëquë huëcacaso co nohuantohuachinhuë', naporó huarë' Yoscoarë' ténansó co na'intarinquënhuë'. Nipirinhüë' ama onporonta inatohua hui'nahuë quëpaquësóhuë', itërin.

⁹ Napotohuachina, piyapinëni Apraan tonaroananën së'huatërin. Së'huatahuaton: “Yoscoarë', sha'huitërancoso chachin, nisarahüë'” itërin.

¹⁰ Itahuaton, tapatarin huachi. Hua'anën ma'shanënpita, pa'ton pa'ton nininsopita, huayonahuaton, nicanatacaso marë' tapararin. Shonca camiyóquë apë'pëtahuatóna', Nacoró ninano itopiquë, pa'pi huachi. Inaso ninano', Misopotamia parti ya'huërin.

¹¹ Pa'sápatóna', canconpi huachi. Ninano aipiran, yatashirahuaso canconpi. Naporó oraquë nano'sa i'sha macapóna posoquë huë'sapi. Apraan piyapinënso' camiyóro'sa a'na poso pirayan achinotarin.

¹² Naporahuaton inaquë chachin Yosë nontërin: “Ni'quë Sinioró, quëmaso Yosënuquën. Hua'anëhuë Apraan, natërinquën. Hua'anëhuë nosoroaton catahuaco.

¹³ Nano'sa i'sha macapóna huëcasoi', iso poso pirayan ninatapo.

¹⁴ Insoso nanon: ‘Yonshanën chinohuaraqüë', cantá pi'piyan i'sha o'opainquën,' itohuato: ‘O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oína,' ichinco. Ina quëran piyapinën Isaco marë' sanapi huayonansó', nohuitarahuë'. Ina pochin nitohuachinco: Tëhuëenchachin hua'anëhuë Yosëri nosoroaton catahuarin, tosarahuë'” itërin.

¹⁵ Orarinso' co tiqiyátërasóhuë', a'nara nanon yonsha pitënahuatón, huë'sarin ni'nin. Inaso nanon, Pitoiro hui'nin. Nipíca itopi. (Pitoiroso', sha'huirahuëso chachin Nacoró hui'nin. Miricaquë hui'nahuaninso'. Nacorónta Apraan iya'huain.)

¹⁶ Nipicasó', noyápiroyanchin. Naporahuaton nanon, co quëmapiri së'huayátërarinhüë'. Canquirahuaton posoquë nohuaramarin. Yonshanën amëntaitërinso pitënahuatón, panantapirinhüë',

¹⁷ Apraan piyapinëni ta'arahuatón, icantonin. Icantahuaton, itapon:

—Canta apia'hua, yonshanën quëran pi'pian i'sha o'opainquën topirahuë, itërin.

¹⁸ —O'oquë api, itërin Nipicari. Napotahuaton, yonshanën chinohuararin. Inapoaton o'shitacaso marë' së'quëtërin.

¹⁹ Nani o'opachina, Nipicari itapon:

—I'sha maantarahuato, camiyonënpitanta o'opiquë ta'panchi nohuan-topiso' o'oina', itërin.

²⁰ Itahuaton, a'naromarëáchin pë'tahuarosa o'opiquë, ta'panarin. Ya'ipi camiyoro'sa', o'ocai huarë' inaporin.

²¹ Inapoaso', Apraan piyapinënso' co manta taponahuë', topinan ni'sárin: “Tëhuëenchachin Siniro catahuarinco ni'ton, ¿co topinan iratomaracohuë ti?” ténin yonquiaton.

²² Camiyoro'sa nani o'opachinara, Apraan piyapinënso', oro quëran po'moitëra pochin nipiso' manin. Saota cramo pochin quë'ninso'. Ina masahuaton, Nipica nitëananënuë a'tëntërin. Naporahuaton cato a'sontanpa oro quëran nipiso', quëtërin. A'naya a'naya pasa na'con cramo quë'ninso', quëtërin.

²³⁻²⁵ Inapita quëtahuaton, natanin:

—¿Ma'ninta quëmaso' tata?

—Caso tatahuë Pitoiro. A'shinso', Mirica itopi. Tata pa'pinso' Nacoro itopi.

—¿Ya'huërin canpita pëinëmaquë chinota'huaiso to?

—Ya'huërin mini. Camiyoro'santa capacaiso ya'huërin, itërin Nipicari.

²⁶⁻²⁷ Ina natanaton, Apraan piyapinënso' isonin. Isonin quëran Yosë chinotaton itapon: “¿Ma noyacha Siniroso paya! Inaso Yosë, hua'anëhuë Apraan natërinso'. Tëhuëenchachin hua'anëhuë nosoroaton, noya catahuaantarin. ¿Quëmopinënpita pëinënuë huarë' no'tëquën quëninco!” ténin.

²⁸ Nipicaso' ta'arë'nachin a'shin pëinënuë pa'nin. Inaquë ya'ipi naporinso sha'huiontarin.

²⁹⁻³⁰ Nipicaso' a'na yo'in mashonën ya'huëtërin. Inaso', Napano itopi. Po'moitëra pochin nininso' oshin quëtopiso' nicaparin. A'sontanparinsopitanta', nicaparin. Sha'huirinsonta natanahuaton, Apraan piyapinën yoncaso marë' posoquë ta'amarin. Ina pirayan, camiyonënpitarë chachin huaniárin quënamarin.

³¹ Inaquë nontaton itapon:

—Huëquë api. Quëmaso' Siniro noya catahuarinquën. ¿Co aipiran quëparitamaso ya'huërinhuë! Nani pëi taparahuë canpita marë'. Camiyoro'santa huë'ëcaiso', nani taparahuë, itërin.

³² Napotohuachina, pëiquë pantapi huachi. Inaquë Napanori pë'pëtorosa chinohuararahuaton, camiyoro'sa a'carin. Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin nipa'morantëcaiso marënta', i'sha quëshirin.

³³ Cosharo acotohuachinara, Apraan piyapinënso' tapon:

—Co'huara coshachátërapohuë', ma'marësona huë'nahuëso'ton, sha'huita'huanquëmaso ya'huërin, ténin.

—Ina'ton nipachin sha'huitocoi, itërin Napanori.

³⁴ —Caso Apraan piyapinënco.

³⁵ Siniroori hua'anëhuë catahuamiatërin ni'ton, pa'pi notohuaro' ma'sha ya'huëtërin: Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', inapita notohuaro' pë'tahuarin. Naporahuaton oro, prata inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita ya'huëtërin. Camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta na'a pë'tahuarin.

³⁶ Naporahuaton sa'in Sara itopisonta', a'naíchin hua'huanin. Paiya nicaponahuë', quëmapi hua'huanin. Inari iporaso', ya'ipi hua'anëhuë ma'shanënpita, hua'anëntapon huachi.

³⁷ Hua'anëhuë camairincoso', natëca'huaso marë' nani Yoscoarë' ta'to sha'huitërahuë. Naporo' napotërinco: "Co isoporinquë Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huërinhuë'.

³⁸ Tatahuëi quëran quëmopi ninaisopita ya'huëpiso parti tëhuënchinsó' paquë'. Inaquë pa'sahuaton, huëntonëhuë quëran chachin sanapi hui'nahuë marë' matomaquë'," itërinco.

³⁹ Napotohuachincora, cari itërahuë: "Quëmaso' hua'anëhuënquën nipiranhuë' nonchinquën: Pa'pato, co'so' sanapi yaimaquintahuachincóhuë' ¿Ma'ta onpo'i?" itërahuë.

⁴⁰ Napotohuatora, sha'huitërinco: "Ni'quë', caso Siniro iranën no'tëquën pa'tërahuë ni'ton, anquëninën a'pararin catahuainquënso marë'. Ina nohuan-ton, noya pa'sahuaton sanapi quënamaran. Tatahuëi quëran quëmopinëhuë hui'nin chachin, hui'nahuë marë' matomaran.

⁴¹ Quëmopinëhuë co hui'nin yaa'pantihuachinquënhuë', naporo huaréáchin Yoscoarë' ténanso', co na'intarinquënhuë'," itërinco.

⁴² Napoaton huë'sápatoi, ipora tahuëri posoquë canquirai. Inaquë Yosë nontato napotërahuë: "Siniro quëmaso Yosëinquën. Hua'anëhuë Apraan chinotërinquën. Ni'quë Siniro. Tëhuënchachin quëma catahuararanco noya huë'nahuë nipachinsó',

⁴³⁻⁴⁴ iso poso pirayan nontaranquënso' natanco. Apira sha'huitohuatëinquën inachachin niin ténahuë. Inso nanonsona, i'sha macapon o'marinso', cari natanpato: 'Canta pi'piyan yonshanën quëran i'sha o'opainquën,' ichi. Napotohuato: 'O'oquë api. Camiyonënpitanta machi o'oina',' ichinco. Ina quëran hua'anëhuë hui'nin marë' sanapi huayonanso', nohuitarahuë," itërahuë.

⁴⁵ Orarahüeso', co tiquiyátërasocóhuë', Nipica o'marin ni'nahuë. I'sha macacaso marë' yonshanën pitënahuatón, posoquë o'marin. Paaparahuato: "Canta api i'sha quëtoco topirahuë," itërahuë.

⁴⁶ Napotohuatora, yonshanën a'naroáchin chinohuararahuaton, itaponco: "O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oina'," itahuatonco, o'shitërinco. Camiyoro'santa', o'shitërin.

⁴⁷ Ina quëran cari natanahuë: "¿Ma'ninta quëmaso' tata?" itërahuë.

"Caso tatahuë, Pitoiro. Inaso', Nacoro hui'nin. Miricaquëya hui'nahuaninsó'," itërinco. Itohuachincora, a'nara po'moitëra pochin nininso' nitëananëinquë a'tëntërahuë. Naporahuaton cato a'sontanpacaso quëtërahuë.

⁴⁸ Ina quëran isonahuato, Siniro chinotërahuë: "¿Ma noyanquëncha quëmaso' Siniro paya! Quëmaso Yosëinquën, hua'anëhuë Apraan natërinquën. Noya quënanco ni'ton, no'tëquën canquirahuë. Hua'anëhuë hui'nin acoantacaso marë' quëmopinën hui'nin chachin quëpatarahuë," itërahuë, Siniro chinotato.

⁴⁹ Iporaso huachi, sha'huitoco nitochi. ¿Tëhuënchachin hua'anëhuë nosoroapoma ti? Co'so' nohuantohuatamahuë', sha'huitoco inanta nitochi. Nani nitotohuato ma'sona nica'huaso' yonquiarahuë huachi, itërin.

⁵⁰ Napotohuachina, Napano, Pitoiro, inapitari itopi:

—Ya'ipi naporansopita Siniro nohuan-ton naporin ténai. Napoaton, so'yachin nipachin.

⁵¹ Ma'tana Nipica ya'huëarin. Siniorori ina pochin nohuantërin ni'quëhuarë', quëpaquë'. Hua'anën hui'nin so'yachin, itopi.

⁵² Napopiso natanahuaton, Apraan piyapinënso isonin. Isonahuaton, no'paquë huarë' monshomarin: “Yosparinquën Siniro,” itërin.

⁵³ Ina quëran notohuaro' ma'sha quënsopita o'quirin. Oro quëran, prata quëran, ina quëranpita nipiso', Nipica nicanarin. A'mocasonta', pa'ton nininsopita quëtërin. A'shin, yo'in, inapitanta notohuaro' ma'sha pa'ton nininsopita quëtërin.

⁵⁴ Naporo huarë' Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin, coshatopi, o'opi, napopi. Naporahuatona naporo tashi inaquë chinotopi huachi.

Tahuëririnquë capayatahuaton, Apraan piyapinënso Nipica pa'pin, yo'in inapita itapon:

—Ipora tahuëri hua'anëhuë ya'huërinquë yapaantarahuë ta'a, tënin.

⁵⁵ Napopirinhüë', Nipica yo'inso a'shinë chachin, itapona':

—Shonca tahuëri tëranta nanon quëparichin. Ina piquëran noya imasarinquën huachi topiraihuë', itopi.

⁵⁶ Itopirinhüë', Apraan piyapinënso napoantarin:

—Ama aquëtë huarë' ahua'quicosohüë'. Yosë nohuanton, noya huëcato, co topinan iratërahuë'. Napoaton hua'anëhuë ya'huërinquë pananta'huaso ya'huërin tënahüë, itërin.

⁵⁷ Napohuachina, itaantapi:

—Pa'ahua nipachin nanon përahua'. ¿Ma'tama ichinpoa pa'? topi.

⁵⁸ Nipica përasahuatona', natanpi:

—¿Ipora tahuëri chachin nohuantëran iso quëmapi imacaso to? itopi.

—Nohuantërahuë mini, tënin.

⁵⁹ Napohuachina, Nipica pacacaso nohuantopi huachi. Ina aso'sorinso sanapinta', a'pantopi. Naporahuaton a'napitanta piyapinënpita, sanapi'sa nininso' a'pantopi. Apraan piyapinën, ca'taninsopita, inapitanta noya a'papi huachi.

⁶⁰ Nani yapa'pachina, yo'ini nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: “Oshira, Yosë catahuainquën.

Pa'pi nohuantërai, noya hua'huanaton, notohuaro' amiparinpita ya'huëtiinquënso'.

Naporahuaton amiparinpitanta',

Yosëri catahuain inimiconënapita minsëra'piaina',” itërin.

⁶¹ Nani nontohuachinara, Nipicaso piyapinënpitarë chachin, camiyoro'saquë ya'mitëahuatona', Apraan piyapinën imapi. Ina pochin Apraan piyapinën, Nipica matomarahuaton, huënantarin huachi.

⁶²⁻⁶³ Naporo' Isacoso', Niquipi parti ya'huëarin. “Nanpiton ni'sárinco'so,” itopiquë Yosë yonquiapon pa'nin quëran, huënantárin. Nani yatashirapaso', a'nanaya ni'pirinhüë', ni'toro'sa camiyonënapitarë chachin canquirapi ni'nin.

⁶⁴ Nipicanta', Isaco ni'sahuaton, camiyonën quëran nohuararin.

⁶⁵ Nohuararahuaton Apraan piyapinën natanin:

—¿Inta pasoso' quëmapi canpoataquëchin huë'sarin? itërin.

—Ina mini Isaco. Hua'anëhuë Apraan hui'nin, itërin. Ina natanahuaton, Nipicaso niimomototërinso' në'mëtëquë, nipa'shinayatërin.

⁶⁶ Canconpachinara, piyapinëni ya'ipi naporinso Isaco sha'huitërin.

⁶⁷ Ina quëran Isacoso', a'shinco në'mëtë pëinënquë Nipica quëparin. Co hua'quiya quëranhuë' macaton, noya cancantërin. Pa'pi nosoromiatërin. A'shin marë' sëtápirinhüë', inapoaton noya cancantërin huachi.

25

Apraan Sitoraquë hui'nahuaninsopita

¹ Apraanso', a'na sa'in ya'huëtaantarín. Inaso', Sitora itopi.

² Inaquënta hui'nahuaantarín. Inaquë hui'ninpitaso': Simiran, Cocosan, Mitan, Matian, Isopa, Soa, inapita.

³ Cocosan hui'ninpitaso': Sipa, Titan, inapita. Titan quëran pipipisopitaso': Asororo'sa', nitosoro'sa', niomoro'sa inapita.

⁴ Matian hui'ninpitaso': Ipan, Ihui, Anoco, Apitan, Iritan inapita. Ya'ipi inapitaso', Sitora quëran pipipi.

⁵⁻⁶ Na'a hui'ninpita Apraan ya'huëtopirínhuë', Isacoráchin pochín ya'ipi ma'shanënpita, quëtërin. Sitoraquë, Acaraquë hui'nahuaninsopitaso', pi'piyan pi'piyan ma'sha nicanarin. Naporahuaton, nanpiso chachín niquë a'parin. Pi'i pipirínso parti ya'huëcaiso marë' a'parin. Co nohuantërinhuë' Isacorë' napopináchin ya'huëcaiso'.

Apraan chiminínso'

⁷ Apraanso ya'ipiya quëran, pasa canchisë shonca a'natërápo pi'i icanin.

⁸ Nani noyá mashoya nipachina, mashori quëparin. Chiminpachina, shi-mashonënpita, quënancontarin huachi.

⁹ Hui'ninpita: Isaco, Ismairo, inapitari, pa'pitopi. Maquipira naninquë po'mopi. Maquipiraso', sha'huirahuëso chachín, insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirínso parti quëparitërin. Soaro hui'nin Ipron itopisoari, ina no'paso' hua'anëntopirínhuë'. (Inapitaso' itiro'sa'.)

¹⁰ Ina no'pa chachín iráca Apraan nanpipon itiro'sa', pa'antërin. Inaquë inanta', sa'inco' Sara itopiso' pirayan, po'mopi.

¹¹ Apraan chiminpachina, Yosëri Isaco, catahuamiatërin. Inaso Nipicarë chachín: "Nanpíton ni'sárinco'so' poso," itopiso' pirayan, ya'huërapí.

Ismairo quëran pipipisopita

¹² Sha'huitëranquëmaso chachín, Apraan Acaraquëya hui'nahuanpachina, Ismairo itopi. Acaraso', iquipitoron. Sara piyapínën. Ismairo hui'ninpitaso', isopita:

¹³⁻¹⁵ Paninantërinso' Nipayo itërin. Ina piquëran niantapisopitaso': Sitaro, Atipiri, Mipisan, Mísa, Toma, Masa, Atar, Tíma, Quitoro, Nahui, Sitíma inapita.

¹⁶ Ina nápo Ismairo hui'ninpita ya'huëpi. Shonca cato ya'ipiya quëran. A'naya a'naya no'panëna hua'anëntopiso', niapora'piapi. Ya'huëpisonta inapitopi. Naporahuaton, inapitaso inahuara inahuara huëntonënaquë, hua'an ya'conpi.

¹⁷ Ismairo pasa cara shonca canchisë pi'ipitaso' chiminín. Chiminpachina, pa'pitopi huachi.

¹⁸ Ismairo quëran pipipisopitaso', Apira parti, Shor parti, inapita partiro'sari ahuananapirín. Inaquë, no'pa' macatona ya'huëpi. Iquipito notënanquë ya'huëpi. Ina partitaquëchin Iquipito quëran, Asiriaquë ira pa'ninso' na'huërin. Inpitari, co nohuantopirínahuë', inaquë no'pa' macatona', ya'huëpi huachi.

Isaco hui'ninpita nasitërinso'

¹⁹ Iporaso Isaco naporínso sha'huichínquëma': Inaso', Apraan hui'nin.

²⁰ Catapini shonca pi'ipitaso', sa'arin. Pitoiro hui'nin Nípica itopiso', manin. Inaso yo'in, Napano itopi. Inapitaso' arano'sa itopi. Patan-aran parti ya'huëpi.

²¹ Nípicaso', co nanitërinhuë hua'huanacaso'. Ina marë' Isaco Siniro nontërin. Napohuachina, nontërinso' natanahuaton, catahuarin ni'ton, Nípica cayorín huachi.

²² Catopia'huaya cayoaton, yo'namënquë niahuërapi natanin. Napoaton yonquirin. “Hua'huahuëpita iporaquëranchin niahuërapi ni'quëhuarë': ¿Ma'marëta aquëtë huarë' nanpiiso'?” ténin. Inapochin yonquiaton, Siniorori anitotacaso marë' nontërin.

²³ Natanpachina, Siniorori itapon:

“Catopia'huaya cayoran.

Inapita shinpita quëran cato nacion pipipon.

Cato huënton nicatona', niahuërâpona'.

Ipora shimashonëna co'huara nasichâtëraponahuë',

niahuëpiso pochin nicapona'.

A'nara chini chiniquën nanantapon.

Naporahuaton hua'hua nininsoari

masho masho nininso camairápon,” itërin.

²⁴ Napoin quëran, Nipica huaicaso nanirin. Catopia'huaya huairin.

²⁵ Quëchitërinso' quëhuashin aina'huatahuaton, ya'ipi anporotërin.

Napoaton Isao* itopi.

²⁶ Ina pa'taso chachin, iionta', a'na imirin quëran Isao matocanahuaton, hua'huataantarin. Naporinso marë' inaso', Cacopo† itopi. Isaco saota shonca pi'ipitaso', hui'ninpita nasitapi.

Isao tëhuërinso'

²⁷ Catopia'huaro'sa noya so'sopi. Isaoso' hui'napitahuaton, ma'sha yoncaso pa'yatërin. Míso inantërin. Cacoposo nipirinhüë', co inaporinhüë'. Ya'huëpiquë pa'yatërin ya'huápaso'.

²⁸ Isaoso', pa'pini na'con na'con pa'yatërin. Inantërinso capaton, napotërin. Ya'huërë' Nipicaso', Cacopo na'con na'con pa'yatërin.

²⁹ A'na tahuëri Cacopo shantë a'itarin. Inapoaso Isaonta', inantapon pa'nin quëran, pa'pi canotërin huënantarin.

³⁰ Cacopo a'itërinso ni'sahuaton itapon:

—Nosoroco iya, tana yatëparinco caso'. Quëhuashin‡ cosharo anpiranso', canta quëtoco ca'i, itërin.

³¹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Paninanguën ni'ton, na'con ya'huëtarinquën canacamaso'. Carinquën nipachin ya'huërëchinquën. Naporo huarë' iso cosharo quëtaranguën, itërin.

³² Napotohuachina, Isaoso' tapon:

—Ni'quë iyasha, tana caso yatëpararincó. Chiminpatoso', paninan nianahuëso marë' cana'huaso' ya'huëtërinso'pita, topinan quëran nisarín, itërin.

³³ —Yoscoarë' quëtaranguën itoco nipachin, itaantarin Cacopori. Napotohuachina, “Yoscoarë' quëtaranguën,” itërin. Inapoaton, Isaoso paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso'pita, co pa'yatërinhuë'.

³⁴ Naporo huarë' Cacopori, pan acotahuaton, shantë a'itërinso'nta o'huintërin. Nani ca'sahuaton, o'osahuaton, Isaoso' pa'nin huachi. Paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso', co manta pa'tërinhuë pochin nitërin.

26

Isaco Quiraro ninanoquë naporinso'

¹ Naporo tahuëri'sa Isaco ya'huërinso parti panca tanarotopi. Apraan narpiso tahuëri'sa napopiso pochin, ninin. Napoaton sa'in, piyapinënpita,

* **25:25 Isao:** Isaoso' piyapi anporo yonquiatona', ina pochin nohuitopi. † **25:26 Cacopo:** Cacoposo', monatona'pi tapon naporin. ‡ **25:30 Itomo:** Itomoso', quëhuashin cosharo téninso marë' inapochin Isao apoyatopi.

inapitarë chachin Quiraro ninanoquë pa'pi. Huiristino copirno, Apimirico itopiso ya'huërinquë pa'pi.

² Inaquë Siniorori ya'notahuaton, itërin: “Ama Iquipitoquë pa'maquësohuë'. Insëquësona quëparitacaso', carinquën sha'huitaranquën.

³ Ipora marëso', iso no'paquë ya'huëtaco'. Carinquën ca'tanatënquën catahuararanquën. Ya'ipi iso no'pa', carinquën quëtaranquën. Shiparin-pitanta', ina chachin quëtarahuë. Tataparín Apraan nani sha'huitërahuë ni'ton, quëtaranquëma'.

⁴ Ca nohuanto quëma shiparinpita, na'amiatapona'. Tayoraro'sa pi'iro'tëquë ya'huërinso nápo, ya'huapona'. Inapitari ya'ipi iso no'paro'sa hua'anëntapona'. Naporahuaton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'pitanta', shiparinpita quëran catahuararahuë.

⁵ Apraanso': Ya'ipi sha'huitërahuësopita, camairahuësopita, pënënahuësopita, a'chintërahuësopita, ya'ipi inapita natërin ni'ton, napoarahuë,” itërin.

⁶ Siniorori napotohuachina, Quiraro ninanoquë quëparitopi.

⁷ Ya'huëhuano'sari Nipica ni'sahuatona', so'in natanpachinara: “Sa'ahuë,” ta'caso nipirihuë', të'huaton nonpinin: “Oshihuë,” tënin. “Nipica noyápiroyanchin ni'ton, ya'huëhuano'sari macapona'. Ya'huëre' caso tēpaponaco,” ta'ton naporin.

⁸ Hua'qui quëran pochin Apimiricoso', huintananën quëran notëtarin. Notëtapirihuë', Isacori Nipica apinorarin quënanin.

⁹ Naporo' amatahuaton:

—¡Nípicaso', sa'an tēnahuë! Ina niponahuë': ¿Onpoatonta', “oshihuë,” tēnan? itërin.

—“Ina na'intërinco tēpaponaco caso',” ta'to naporahuë, itërin Isacori.

¹⁰ Napopirihuë', Apimiricori itapon:

—¡Co napochitoncoihuë pora! Onpichin sa'an inso ya'huëhuani tēranta', ichihuë'ërin. Ina marë' quiyaso' oshahuaintoihuë', itërin.

¹¹ Napotahuaton, piyapinēnpita camairin:

—Inquëma tēranta iso quëmapihuë nipon, sa'inhüë nipon sē'huahuatama', tēhuēnchachin chiminarama', itërin.

¹² Ina pi'iquë Isaco inaquë iminapatërin. Sha'tohuachina, Yosëri catahuarin ni'ton, pa'pi notohuaro' nitërinso' manin.

¹³ Notohuaro' ma'sha ya'huëtahuaton, pa'pi ma'huan quëparitërin.

¹⁴ Pa'pi notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', piyapinēnpita, inapita ya'huëtërin. Ina marë' huiristino'sari noyapatona', no'huipi.

¹⁵⁻¹⁷ Napoin quëran Apimiricori Isaco itapon:

—Quëmaso' quiya quëran na'con na'con ma'huanan ni'ton, pipiquë huachi, itërin. Napotohuachina Isacoso', sa'in, piyapinēnpita, pē'tahuanēnpitarë chachin pa'pi. Quiraro motopianaquë, pa'sahuatona', inaquë quëparitopi. Iráca Apraan nanpipon, ina piyapinēnpitari posoro'sa ihuapiso', huiristino'sari amëntarotopi.

¹⁸ Inaquë ya'huëapona pochin, naquëranchin ina posoro'sa ihuaantararin. Iráca pa'pincori nanpipon ihuapisopita, inapotaantapi. Ina chiminpachina huiristino'sari, amëntarotopirihuë', ina posoro'sa chachin ihuaantararin. Iráca pa'pincori ina posoro'sa nohuitërinso chachin, inarinta nohuitaantararin.

¹⁹ A'na tahuëri Isaco piyapinēnpitari motopianaquë a'na poso ihuarapi. Ihuarapirihuë', no'pa quëran i' pipirinsó' quënanpi.

²⁰ Napoaponahuë', Quiraro motopianaquë, huiristino'sa ohuicanëna a'paipisopita, no'huitopi. Isaco ohuicanēnpita a'paipisopitarë', nino'huitona niahuëpi: “¡Iso i'shaso', quiyaquën!” Niitatona', niahuëpi. Napoaton Isacori, apoyatërin: “Niahuëyatopiso' poso,” itërin.

²¹ Ina piquëran piyapinënpitari, a'na ya'huërë' ihuaantapi. Ina marënta', naquëranchin niahuëantapi. Inanta', Isacori apoyataantarín: “Niinimicotopiso' poso,” itërin.

²² Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpita, inapitarë chachin, áquë pa'pi huachi. Inaquë a'na poso ihuantapi. Ina marëso' co huachi niahuëpihuë' ni'ton: “Cha'ëpisopita, posonën,” itërin. “Ipora tëhuëncinso' Siniro nicha'ërinpoa noya noya isëquë ya'huëcaso marë” ta'ton, ina pochin ina poso nohuitërin.

²³ Ina quëran, Piirsipa parti paantapi.

²⁴ Naporo tashi Sinirori ya'notahuaton itapon:

“Caso Yosëco. Tataparín Apraan chinotërinco.

Ama të'huaquësohuë'.

Carinquën ca'tanatëinquën catahuamiatarinquën.

Piyapinëhuë Apraan natërinco ni'ton,

ca nohuanton shiparinpita na'amiatapon,” itërin.

²⁵ Napotohuachina Isacoso', a'nara artaro inaquë ninin. Ina nisahuaton, Siniro chinotërin. Inaquë ya'huapona pochin piyapinënpitari a'na ya'huërë' poso ihuaantapi.

Isaco Apimiricorë anoyatërinso'

²⁶ A'na tahuëri Apimiricoso', Quiraro quëran Isaco nontapon huë'nin. Aosato, Huicoro, inapitari ca'tanin. Aosatoso', amiconën. Huicoroso nipirihuë', capitan, sontaronënpita camairinso'.

²⁷ Canquihuachinara, Isacori itapon:

—Canpitaso co quë'yatomacohuë', ya'huërama quëran ocoiramaco. ¿Ma'marëta iporasos' yaniantaramaco? itërin.

²⁸ —Tëhuëncachin quëmaso', Siniro catahuamiatërinquën ni'nai. Napoaton yonquirai quëmarë'coi anoyata'huaiso'. Iso pochin anoyatahua':

²⁹ Quiyaso ya'huëraiquë, co ma'sha onpotërainquënhuë', noya nicatëinquën, noya quëran a'parainquën. Napoaton quëmanta', ama ma'sha onpoto-coisohuë'. Yosë quëmaso' ipora noya nicatëinquën catahuarinquën ni'ton, napotarainquën, itërin.

³⁰ Napotohuachinara, naporo chachin Isacori panca pita nitërin ni'ton, coshatopi, o'opi, napopi.

³¹ Tahuëririnquë tashiramiachin, huënsëantahuachinara itohuara capini: “Yoscoarë' noya nini'tëhua' ya'huarihua',” nitopi. Ina quëran, nani anoyatahuatona': “Pa'sarai huachi,” topachinara, Isacori itapon: “Osharan paco', Yosë catahuainquëma',” itërin.

³² Naporo tahuëri chachin, Isaco piyapinënpitari huë'sahuatona', sha'huitiipi: “Poso ihuaráraisos', nani i'sha quënanai,” itiipi.

³³ Napotohuachinara, Apimiricorë anoyatona': Yoscoarë' niitopiso', yonquiaton, ina pososo' aninahuanin, “Sipa” itërin. Napoaton ina ninanosos', ipora Iso quirica ninshitasoco huarënta' Piirsipa itopi.

³⁴ Isao catapini shonca pi'ipitohuachina, Cotita manin. Inasos', Piiri itopiso' hui'nin. Piirisos', Iti piyapi. Ina piquëran Isaosos', a'na maantarín, Pasima itopiso'. Inasos', Iron hui'nin. Ironta Iti piyapi chachin.

³⁵ Ina catoros' sa co Yosë imatonahuë', Isaco, Nipica inapita na'con asëtatona', aparisitopi.

27

Cacopo nonpinaton, iin ya'huërëtërinso'

¹ Isaco noyá mashotohuachina, pëtorayataton co huachi quënantërinhuë'. A'na tahuëri hui'nin paninan Isao itopiso' përarin. Huë'pachina:

—Conpa, itërin.

—Ma'ta tata ya'huarahuë, itërin Isaori.

² —Ni'quë conpa, nani caso mashotërahuë. Payo chiminapo huachi.

³ Napoaton pë'chinanën, shinërenënpita, inapita masahuaton ma'sha yoníquë'.

⁴ Nani tēpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën, itërin.

⁵⁻⁶ Napoaponahuë', Nipicanta Isao napotërinso natanarin. Napoaton ina tananquë paaso chachin, a'naroáchin Cacopo përaton sha'huitërin:

—¡Natanquë hua'hua sha'huichinquën. Nani iya masho tatari napotërinso' natayatërahuë!

⁷ “Ma'sha yoníquë'. Nani tēpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran Siniro ni'tonënnquë chachin noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën,” itërin.

⁸ Napoaton noya natanquë sha'huichinquën.

⁹ Pë'tahuaro'sa ya'huërinquë pa'sahuaton, cato chipoa'hua noya noyatopiso' macontarahuaton quëshico. Cari, tata masho costarinso chachin po'mochi.

¹⁰ Nani anpitohuato, quëmari quëpatëquë ca'in. Inapotohuatan, quëma noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chimiyantërasohuë', inapochinquën, itërin.

¹¹ A'shini napotopirinhüë', Cacoporiso itapon:

—Iyahuëso anporohuan. Caso nípirlnhüë', tomapico.

¹² Tatahuë së'huahuachinco, nohuitarinco. Nohuitatonco: “Cacopo non-pintarinco,” topachin, co inapotatoncohuë' ama huachi noya ya'huëca'huaso marëhuë' sha'huitarinco, itërin.

¹³ Itopirlnhüë', a'shini itapon:

—Co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinquën hua'hua, ca marë' niin. Quëmaso sha'huitëranquënso chachin nicanon, cato chipoa'hua quëshico, itërin.

¹⁴ Cacoposo', macontarahuaton a'shin quëshirin. Tëparahuaton, inari Isaco costarinso chachin, po'motërin.

¹⁵ Isao noya noya a'morinsopita në'mëtë pëinënnquë taparinsonta', manin. Inaquë Cacopo a'moantërin.

¹⁶ Naporahuaton, chipoa'hua sha'huëtë quëran, tanpaquënpita, cononën, inapita achinpitërin.

¹⁷ Inapotahuaton, po'morinso sënanquë o'huintërin. O'huintahuaton, panë chachin pa'pin quëtacaso marë' hua'huin quëtërin.

¹⁸ Cacoposo', pa'pin ya'huërinquë ya'conahuaton, nontoonin:

—¡Tata! itërin.

—Ya'huarahuë conpa. ¿Inso hui'nahuënnquënta quëmaso'? itërin pa'pini.

¹⁹ —Ca mini Isaoco, paninantërancoso'. Nani sha'huitërancoso' quëshiranquën. Huënsëaton tata, ma'sha inanahuëso', ca'quë'. Ina piquëran noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin.

²⁰ Napotohuachina, Isacori natanapon:

—¿Onporahuatonta conpa a'naroáchin quënan quënanaranso'? itërin.

—Siniro chinotëranso', inaso Yosë ni'ton, catahuarinco quënanahuasos', itërin Cacopori.

21 Pa'piniso nipirihuë', itaantaran:

—Ya'carico nipachin sè'huainquën. Tèhuënchachin Isaonquën ninanso yani-totèrahuë, itèrin.

22 Napotohuachina, pa'pini sè'huacaso marè' ya'caririn. Sè'huarahuaton, tapon: “Isao pochin tanpaquënso' niponahuë', Cacopo pochin nohuianantèrahuë,” ténin.

23-24 Isao tanpaquën pochin anporohuaninso marè' co nohuitèrinhuë'. Napoaponahuë' co'huara noya ya'huëcaso marè' sha'huichátèraso'huë', naquëranchin nataantaran:

—¿Tèhuënchachin quëma Isaonquën? itaantaran.

—Inaco mini, itèrin Cacopori.

25 Napotohuachina, Isacori itapon:

—Acotoco nipachin conpa inantèranso ca'i. Ina quëran nani coshatohuato, noya ya'huëcamaso marè' sha'huitaranquën huachi, itèrin. Napotohuachina, Cacoposo' pa'pin capacaso acotèrin. Huinonta quëshirin. Isacoso', noya coshatahuaton, o'orin, naporin.

26 Inaporahuaton hui'nin itapon:

—Ya'cariatonco conpa apinoco, itèrin.

27 Cacopori pa'pin apinocaso marè' ya'caritohuachina, Isacori a'morinso huë'èropinën imèrin.

Naporo' noya ya'huëcaso marè' iso pochin sha'huitèrin:

“Naporin ta'a, ina pochin mini huë'èropitèran.

Siniorori catahuahuachina imin noya noyatèrin.

Napohuachina pimoanahuaninso pochin quëmanta huë'èropitèran.

28 Yosè nontèrahuë ina nohuanton o'nan ya'huëchinquën.

Sha'tohuatan noya noya nitacaso marè' ya'huëchinquën.

A'napita nitèrinso' mapi quëran, noya noya maquë quëmaso'.

Notohuaro' trico nitèrinso' maquë capamaso'.

Notohuaro' huinonta ya'huëchinquën o'ocamaso'.

29 Hua'huayátèrahuë piyapi'sa camaiquë'.

Naciono'santa tè'huatatènën natèinënquën.

Iyaparinpitanta camaiquë'. Tè'huatatènën inapitanta natèinënquën.

No'huitènën co huachi noya ya'huëcamaso marèhuë' sha'huitohuachinën,

Yosèrinta inapotarin.

Inpitasona noya ya'huëcaso marè' sha'huitohuachinën, Yosèrinta inapotarin,” itèrin.

30 Isacori, Cacopo noya ya'huëcaso marè' sha'huitèrinso', tonitèrin. Toni-tohuachina, inaso pa'pin ya'huërin quëran pipirin. Pipiso chachin, Isaonta inantapon pa'nin quëran huëntararin huachi.

31 Huëntarahuaton, inantèrinso po'mointarin. Anpirahuaton, pa'pin quëpataton, itapon:

—Huënséquë tata, inantèrahuëso po'motèranquën ca'quë'. Capaton noya ya'huëca'huaso marè' sha'huitoco huachi, itèrin.

32 Napotohuachina Isacori natanin:

—¿Inquënta quëmaso'? itèrin.

—Ca mini Isaoco, paninatèrancoso', itèrin.

33 Hui'nin natanahuaton, Isaco pa'pi pa'yantèrin. Pa'yanaton ropa ropátarin quëran itapon:

—¿Inta nipachin apípora inantèrinso po'morahuaton, quëshirinco? Co quëma canquiyátèrasènquënhuë quëshirinco ni'ton, nani ya'ipi ca'nahuë: “Isao mini,” ta'to, nani noya ya'huëcaso marè' sha'huitèrahuë. Ípora inaso', noya noya ya'huapon huachi, itèrin.

³⁴ Pa'pin naporinso natanahuaton, Isaoso co napion cancantaton na'nëmiatërin. Na'nëton pa'pin nontërin:

—¡Canta tata, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco! itërin

³⁵ Itopirinhüë', pa'pini itapon:

—Iyaa'hua huë'sahuaton nonpintiirincó ta'a. Quëma pochin ancantato, noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë, itërin.

³⁶ —¡No'tën chachin inaso', Cacopo itopi paya! ¡Nani catoro monararincó! Paninan ninahuëso marë' ya'huëtiincoso nininso'ton, matërinco. Iporanta', tatahuë noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitiincoso' mataantarincó. ¿Co'tama canta', pi'piyan tëranta noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitaponcohuë' to? itërin.

³⁷ Napotihuachina, Isacori itapon:

—Ni'quë conpa: Nani Cacopo sha'huitërahuë camairápainquënso'. Ya'ipi quëmopinënpita camairápaso marë' nani sha'huitërahuë. Hua'huayátërahuë, trico, huino, inapita ya'huëtacaso marë' Yosë nontërahuë. Inasá tiquiantërahuë ni'ton, ¡quëma marëso' capa huachi ta'a! itërin.

³⁸ Itopirinhüë', Isaoriso chiníquën nontaantarín:

—¿Iyayáchin noya ya'huëcaso marë' sha'huitacaso ya'huërin ti? ¡Canta onpopionta inapotoco! itërin. Napotahuaton chiníquën na'nëantarín.

³⁹⁻⁴⁰ Napohuachina, Isacori itapon:

“Quëmaso nipirinhüë', noyaro'pa' aquëtë ya'huaran.

O'nan pahuaninquë ya'huëapon.

Noya ya'huëcaso marë' ahuëtápamaso ya'huapon.

Iya'hua camairáponquën.

Napoaponahuë', chini chiníquën nipatan,

iya'hua quëran, pipiaran huachi,” itërin.

Cacopo iin ta'ananpirinso'

⁴¹ Naporo quëran huarë' Isaori Cacopo pa'pi no'huirín huachi. Inasá pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin ni'ton, naporin. Napoaton yonquirárin: “Payo tata chiminapon. Ina chiminpachin, Cacopo tēpaarahuë,” tēnin.

⁴² Isao napo yonquitërinso', Nipicaso nitotërin. Napoaton Cacopo amatahuaton, itapon:

—Ni'quë hua'hua. Iya masho, napotëranso marë' yatëparinquën natantërahuë.

⁴³ Napoaton noya natanco sha'huichinquën. A'naroáchin Aran ninanoquë ta'aque'. Api masho Napano pëinënuquë paquë'.

⁴⁴⁻⁴⁵ Inaquë paaton, hua'quimiachin yacapaontaquë'. Iya masho no'huitërinso' sanoquë huarë', inaquë ya'huëcontaquë'. Co huachi quënanpachinquënhüë', napotëranso' naniantapon. Naporo' huënantamaso marë' amataranquën. Co nohuantërahuë' naporo chachin catonquëma chiminamaso', itërin.

⁴⁶ Ina quëran Nipicaso', Isaco nontapon pa'nin:

—Iti sanapi'sa Isaori maninso' co noyahuë' nipi ni'ton, chiminchináchin cancantërahuë. Cacopo ya'huëré' ina sanapi chachin, iso Canaan ro'tëquë ya'huërinso maantahuachin, chimina'huaso noya noya nisarin, tēnahuë, itërin.

28

¹ Nipicari napotihuachina, Isacori, Cacopo amatahuaton, noya nontërin. Co no'huirinhüë'. Noya ya'huëcaso marë' sha'huitaton itapon: “Yosë noya catahuainquën conpa,” itërin. Napotahuaton pënenin: “Ama iso Canaan no'paquë sanapi máquësohuë'.

² Patan-aran parti tëhuënchinso' paquë'. Tata masho Pitoiro ya'huërinquë pa'sahuaton, apì Napano hui'ninpita a'nara maquë'.

³ Yosë ya'ipi nanitaparinsò' catahuainquën. Na'a hui'nanpita quëchinquën. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipicaso marë' inapochinquën.

⁴ Yosëri Apraan noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso chachin, quëmanta quëchinquën. Quëma shiparinpitanta', inachachin quëchin. Iso no'pa' ipora yacapatërehuaso', quëchinquëma'. Yosëri nani Apraan sha'huitërin ni'ton, quëtarinquëma', itërin.

⁵ Ina pochin Isacori Patan-aran parti Cacopo a'parin. Cacoposo' pa'sahuaton, Napano ya'huërinquë canconin. Nani sha'huirahuëso chachin inaso', Pitoiro hui'nin. Pitoiroso' Aran piyapi. Napanoso', Nipica yo'in miáchin. Nipicanta', Cacopo, Isao, inapita a'shina'.

Isao sa'antarinso'

⁶ Isaoso', pa'pini, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso' ni'nin. Patan-aranquë sa'acaso marë' a'parinsonta', ni'nin. Naporahuaton, pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitapon pochin: "Ama Canaan sanapi máquësohuë'," itërinsonata natanin.

⁷ Pa'pini, a'shini, sha'huitërinso chachin Cacoponta', Patan-aranquë pa'ninso' ni'nin.

⁸ Pa'pin inaporin ni'ton, Isaoso': "Canaan sanapiso', co tatahuë costarinhuë'," tënin.

⁹ Napoaton, Ismairo nicapon pa'nin. Inaso', Apraan hui'nin. Inatohua paa-ton, Ismairo hui'nin Maarata itopiso' maantarin. Inaso', Nipayo oshia'huain. Nani cato Canaan sanapi macaponahuë', inanta maantarin.

Yosëri Cacopo ya'notërinso'

¹⁰⁻¹¹ Cacopo Piirsipa quëran pipirahuaton, Aran ira pa'tërin. I'huatohuachina, quëparitërin huë'ëton pacacaso marë'. A'nara na'pi masahuaton, motoantacaso marë' acorin. Ina motoantaton huë'ërin.

¹² Naporo tashi huë'ëton, hua'narin: A'nara nanpënan no'paquë paquërahuaton, Yosë ya'huërinquë huarë' nincanin ni'nin. Ina nanpënanquë chachin, pancatë ni'ton, Yosë anquëninënpita a'naquën pantarapi, a'naquënso o'marapi.

¹³ Naporahuaton, Siniro chachionta', ina pirayan huaniarin ni'nin. Inari nontaton, itapon: "Caso Siniroco. Quëmaquën Tata masho, Apraan itopiso' chinotërinco. Tata parionta chinotërinco. Quëhuëntëranso' no'pa' quëtaranquën. Shiparinpitanta', iso no'pa chachin hua'anëntapona'. Isoso no'pa', Canaan itopi.

¹⁴ Ca nohuanto shiparinpita na'amiatapona'. Mo'shi pochin na'apona'. Norti parti, sor parti, pi'i pipirinso parti, pi'i ya'coniniso parti, ya'ipi inapita parti hua'anëntapona'. Quëmá quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahué. Shiparinpita quëraonta inapotarahué.

¹⁵ Ni'quë'. Carinquën ca'tanaranquën. Intópanta pa'patan, carinquën a'paiaranquën. Carinquën chachin iso no'paquë quënantaranquën. Co onporonta pataranquënhuë', ya'ipi sha'huitëranquënso' naniquë huarë' catahuararanquën," itërin.

¹⁶ Cacoposo' capayatahuaton, yonquirin: "Tëhuëchachin Siniro isëquë ya'huëapirinhüë', co caso nitotërahuë'," tënin.

¹⁷ Napoaton, pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton tapon: "Iso ro'tëso', Yosë chinotacaso marë' nóya. Isëquë chachin, Yosë pëinën* ya'huërin. Naporahuaton ¡Yosë ya'huërinso ya'coananën!" tënin.

* **28:17 Yosë pëinën:** Iprio nananquëso', Pitiri itopi.

¹⁸ Tahuëririnquë Cacoposo', tashíramiachin capayatahuaton na'pi mo-toantërinso manin. Masahuaton, nohuitacaso marë' onë pochin ahuanirin. Naporahuaton ina aipi toma opotërin. Inapotahuaton, Yosë marë' acorin.

¹⁹ Inaquë chachin iráca a'na ninano ya'huërin. Noso itopiso'. Ina pochin nohuitopirinahuë', Cacopori nisha nininën acotaton, Pitiri itërin.

²⁰⁻²¹ Inaquë Cacopori Yosë sha'huitaton itapon: “Quëma chachin ipora iratërahuëquë ca'tanco. Quëma nohuanton cosharo', a'moca'huaso', inapitanta ya'huëchinco. Naporahuaton quëma nohuanton tatahuë ya'huërinquë, noya huënanta'i. Inapo catahuahuatanco: ‘Sinioroíchin Yosënëhuë,’ ta'to, chinotaranquën.

²² Iso na'pi onë pochin ahuanirahuësonta', quëma pëinën nisarin. Naporahuaton, ya'ipi quëtëranco quëran, pi'pian quëtáponquën. Shonca canahuato a'nara quëchinquën,” itërin.

29

Cacopori Napano yacaparinso'

¹ Cacopo pa'sápaton, pi'i pipirinso parti ya'huëpisopita ya'huërinquë canconin.

² Ninano ya'cari', a'na poso quënanconin. Ina pirayan cara huënton ohuicaro'sa i'sha o'shitacaiso marë' achinotapi. Ina pososo', pancatë na'piquë a'tantopi.

³ Ya'ipi ohuica huëntono'sa niyontonpachinara, a'paipisopitari naní quëran yamotahuatona', chi'huincapi. Ohuicanëna o'shitacaiso marë' inapopi. Nani o'opachinara, naquëranchin inaquë chachin a'tantaantapi.

⁴ Cacopori a'paipisopita natanin:

—¿Intoparanta canpitaso iyaro'sa'? itërin.

—Aran quëran quiyaso' ta'a, itopi.

⁵ —¿Nohuitërama canpita Nacoro hui'nin, Napano itopiso' to? taantarin Cacopo.

—Nohuitërai mini, itaantapi.

⁶ —¿Noya ya'huëarin? itaantarin.

—Noya mini ya'huëarin, itopi. Napotahuatona':

—¿Ma'tana hui'nin Naquira itopiso' huë'sarin! Ohuicanënpitarë chachin huë'sarin, itaantapi.

⁷ Naporo' Cacopo tapon:

—Yono pi'i ya'huëarin ni'ton, pahuanarin ohuicaro'sa huë'ërinquë oncorapicaso'. ¿Onpoatonta co o'shitatoma pasto capacaiso marë' quëpaantaramahuë'? itërin.

⁸ —Co nanitëraihuë' inapoca'huaiso'. Ya'ipi ohuica huëntono'sa a'paipisopitarë chachin niyontonacaiso' ninarai. Naporo huarë' nanitërai na'pi chi'huincatahuato, ohuicaro'sa o'shita'huaiso', itopi.

⁹⁻¹⁰ Inapita nontaso', Naquiraso' pa'pin ohuicanënpitarë chachin canquirin. Inari pa'pin ohuicanënpita a'paitërin. Ina ni'sahuaton, Cacoposo' a'naroáchin posoquë pa'nin. Pa'sahuaton, na'pitë masho chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton, apin ohuicanënpita o'shitërin.

¹¹ Ina quëran Naquira apinorahuaton: “T'huata oshi,” itërin. Napotahuaton, na'nërarin.

¹² Cacopori sha'huitërin: “Caso quëmaquën tata, apihuëmiáchin. Quëmaquën a'shacha Nipica itëramaso hua'huinco ni'to, naporahuë,” tënin. Ina natanaton, Naquiraso ta'arë'nachin pa'pin sha'huitapon pa'nin.

¹³ Cantonahuaton sha'huitërin: “A'shacha Nipica hua'huin, Cacopo itopiso' canquirin,” itërin. Ina natanahuaton, Napanoso ta'arë'nachin nicapon pa'nin.

Quënanconahuaton apinorin. Apinorahuaton: “I'huata api,” itërin. Nontahuaton pëinënquë quëparin. Inaquë Cacopori ya'ipi naporinso apin sha'huitërin.

¹⁴ Napanori natanahuaton itapon: “Quëmaso' tëhuënchachin quëmopinëhuënquën ninan,” itërin.

Sanapi marë' Cacopo sacatërinso'

Cacoposo' Napano pëinënquë a'na yoqaira' nani yacapatërin.

¹⁵ Ina piquëran Napanori itapon:

—Quëmopinëhuënquën nipiranhüë', co topinan asacata'huanquënso ya'huërinhuë'. Sha'huitoco onposo canacamaso nohuantëranso'.

¹⁶ Napanoso' cato hui'ninpita nano'sa ya'huëtërin: Paninanso' Nia itopi. Ina piquëran niantarinsoso', Naqaira itopi.

¹⁷ Niaso', noyápiachin ya'pirahuanin. Naquiraso nipirinhüë', noyápiroyanchin, co máquën tëranta tëhuërinhuë'.

¹⁸ Cacoposo' Naqaira costaton, apin itapon:

—Hui'nan hua'hua nininso', Naqaira itëramaso nohuantërahuë. Ina marë' canchisë pi'ipi quëma marë' sacatarahuë, itërin.

¹⁹ Napotohuachina, Napanori itapon:

—Naporan ni'quëhuarë', quëmari maquë nipachin. Nishaso quëtacaso', co noyahuë'. Yacapatonco sacatëquë nipachin, itërin.

²⁰ Inapoaton Cacoposo' Naqaira marë' canchisë pi'ipi sacatërin. Hua'qui sacatopirinhüë', Naqaira pa'pi nosoraoton, cara tahuëriíchin sacatërinso pochin cancantërin.

²¹ Nani canchisë pi'i sacatohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Acoantoco huachi hui'nan. Sha'huitëranquënso' nani nanirahuë huachi, itërin.

²² Napotohuachina Napanoso' ya'ipi ya'huërin pirayan ya'huëpisopita, amatërin. Cacopo sa'arinquë pita nicacaso marë' amatërin.

²³ Napoaponahuë' nani tashihuachina, Napanoso' Naqaira ya'huërenamën Niasa', Cacopo acoantërin. Inaso co nohuitatonhuë', ichihuë'ërin.

²⁴ Naporahuaton Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso' Nia nicanarin. Camaicaso marë' nicanarin. Inaso sanapi Siripa itopi.

²⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Cacoposo', Nia ichihuë'ërinso' ni'nin. Ni'sahuaton, pa'pi pa'yantërin. Napoaton Napano chiníquën nontërin:

—¡Co napochitoncohuë pora! ¡Co'ta Naqaira marë' nani sacatërahuë! ¡Nani nonpintëranco ni'sora! itërin.

²⁶ —Isëquëso api, co hua'hua nininso'ton, aso'yaraihuë'.

²⁷ Nia mananso marë' a'na simana pita nicacaso ya'huërinso', naniquë'. Ina nanihuatan, Naqaira ya'huë'rë' acoantaranquën. Canchisë pi'i chachin ca marë' sacatacaso' nohuantohuatan, inapotaranquën, itërin Napanori.

²⁸ Napotohuachina, Cacopo nohuantërin. Nia maninso marë' simana pita imapiso nanihuachinara, Napanori, Naqaira ya'huë'rë' acoantërin.

²⁹ Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso' camaicaso marë' Naquiranta nicanarin. Ina sanapiso' Pira itopi.

³⁰ Nani acoantohuachina, Cacoposo', Naqaira ichihuë'ërin huachi. Inapoaton ina na'con na'con nosororin. Niaso nipirinhüë', co onpopinchin nosororinhüë'. Canchisë pi'ipi chachin Napano marë' sacataantacaso' niponahuë', nosororin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

³¹ Cacoposo', Nia co onpopinchin nosororinhüë'. Ina nitotaton, Siniorori catahuarin hua'huanacaso marë'. Naquiraso nipirinhüë', ina nohuanton chachin, co nito hua'huaninhüë'.

³² Niaso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. Inaso', Nopino itërin. "Siniro sëtërahuëso' nicaton, catahuarinco. Hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë nosoroaponco huachi," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.

³³ Naquëranchin, cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin. Inaso', Simion itërin. "Nocaninacoso' Siniro natanin. Natanaton catahuarinco. Napoaton a'na hua'huasha quëtaantarinco," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.

³⁴ Naquëranchin cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin. Inaso', Nihui itërin. "Nani cara hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë na'con na'con chinpitaponco huachi," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.

³⁵ Niaso', naquëranchin cayoantarahuaton quëmapia'huaya huaiantarin. Inaso' Cota itërin. "Iporaso' huachi, Siniro pa'yatato chinotahuë," ta'ton ina pochin hua'huin nohuitërin. Nani catapini hua'huanahuaton, copi tënin huachi.

30

¹ Naquira co nito hua'huanatonhuë', cainpain noyaparin. Napoaton so'in itapon:

—Hua'huantoco canta'. Co'so' hua'huantohuatancohuë', chiminarahuë, itërin.

² Cacoporiso nipirinhüë', no'huiton itapon:

—¡Co caso Yosëcohuë'! Ina co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huananhuë', itërin.

³ Napotohuachina, so'in itapon:

—Ni'quë'. Piyapinëhuë Pira itërehuaso', maquë topirahuë. Ina mapatan hua'huanpachin, cari masarahuë. Hua'huahuë chachin nicacaso marë' masarahuë.

⁴ Inapoaton, Naquirari piyapinë Pira itopiso', so'in acoantërin. Acoantohuachina, ichihuë'ërin.

⁵ Piraso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin.

⁶ Naporo' Naquira tapon: "Isoso hua'huasha, Tano itarahuë. Yosë nontërahuëso' natanatonco: 'Tëhuëchachin quëmaso' noya ninan ni'ton, catahuanquën huachi,' itërinco. Napoaton a'nara hua'huasha quëtërinco," tënin. Ina yonquiaton ina pochin nohuitërin.

⁷ Ina quëran Pira cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin.

⁸ Naporo' Naquira taantarin. "Iso hua'huashaso', Nipitari itarahuë. Na'con caipayarë'co nichinitërai, iporaso huachi nani minsërahuë," ta'ton ina pochin nohuitërin.

⁹ Nianta co huachi hua'huanacaso nanitërinhuë'. Napoaton piyapinë Siripa itopiso' Cacopo acoantërin.

¹⁰⁻¹¹ Siripa ya'huërë' cayoaton hua'huanpachina, Niaso tapon: "¡Ma noyacha nisharahuë paya!' tënahüë. Napoaton iso hua'huashaso', Caro itarahuë," tënin.

¹² Ina piquëran Siripaso', a'na ya'huërë' hua'huaantarin.

¹³ Naporo' Niaso' tapon: "¡Ma noyacha ya'huërahuë paya! Iporaso ya'ipi sanapiro'sa': '¡Ma noyacha inaso ya'huërin paya!' itaponaco ta'to, iso hua'huashanta', Asiri itarahuë," tënin.

¹⁴ Trico macacaso tahuëri'sa', Nopino pa'sahuaton, mantracora huayo itopiso' quënanconin. Ina masahuaton, a'shin quëshimarin. Ina quënapataton Naquirari itapon:

—Hua'huan mantracora huayo quëshirinquënso', quëtoco canta topirahuë, itërin.

¹⁵ Napotopirinhüë', Niari itapon:

—Ayon caira. ¡Ama napopitëraqüesohe! ¡So'yahuë nani osërëtëranco! Hua'huahuë ya'huërë' mantracora huayo quëshirincosonta' ¿yaosërëtaantamaranco ti? itërin.

—Ina quëtöhuatanco, ipora tashi Cacopo quëmarë' huë'ëpon, itërin Naquirari.

¹⁶ Tashi huarë' Cacopo pasto quëran huënantahuachina, Niari nacapirahuatön:

—Hua'huahuë mantracora huayo quëshirincoso', nani Naquira quëtërahuë. Quëmaro'co ipora tashi huë'ëca'huaso marë' inaquë pahuërëtërahuë, itërin.

Napotohuachina, naporo tashi Niaso', Cacopo huë'ëparin.

¹⁷ Hua'huanacaso marë' orarinso Yosëri natanahuaton, catahuarin. Napoaton Niaso', a'natërápo hua'huinpita nicacaso' cayoantarin.

¹⁸ Nasitöhuachina tapon: “Isoso' hua'huasha, Isacaro itarahuë. Camairahuëso sanapi so'yahuë acoantërahuë ni'ton, Yosë acanarincó,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.

¹⁹ Ina quëran Nia cayoantarahuaton, saota nicacaso' hua'huaantarin.

²⁰ Nasitöhuachina taantarin: “Iso hua'huashaso', Saporono itarahuë. Noya nininso chachin Yosë nicararincó. Nani saota hua'huasha a'notërahuë ni'ton, iporasó' so'yahuë noya noya ni'sarincó,” ta'ton, ina pochin nohuitërin.

²¹ Nitiquioninquë Niaso', sanapia'huaya hua'huanin. Nasitöhuachina, Tina itërin.

²² Naquiraso co hua'huana'pihuë ni'ton, na'con Yosë nontërin. Napöhuachina, napoiyan quëran nosoroaton a'panirin. Ina nohuanton hua'huanin huachi.

²³ Paninantërinso' huaihuachina, tapon: “Co hua'huana'picohuë' nicato tapanápirahuë'. Yosë chachin catahuarincó ni'ton, hua'huanato co huachi tapanáhuaso ya'huërinhuë'.

²⁴ A'na ya'huërë' Siniro quëtaanta'inco topirahuë,” ta'ton, Cösi itërin.

Cacopo Napanorë', ninonpintopiso'

²⁵ Cösi nasitërin piquëran Cacoposo', Napano itapon:

—Ya'huërahuëquë chachin yapanantapirahuë'.

²⁶ Sa'ahuëpita, hui'nahuëpita, inapita quëtoco. Nani inapita marë' sacatërahuëso' nanirin. Quëma nitotëran onpo sacatërahuësona ni'ton, quëpai huachi topirahuë, itërin.

²⁷ Napotopirinhüë', Napanoriso' itapon:

—Ama napoquësohuë api. Quëma yacaparanco ni'ton, Siniro catahuarincó. Ani'tato, ina nitotërahuë. Napoaton quëparitëquë tënahüë.

²⁸ Sha'huitoco onposona canacamaso nohuantëransó'. Nápo chachin pahuërë'inquën, itërin.

²⁹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Quëma marë' onpo sacatërahuëso', nani nitotëran. Pë'tahuanënpitanta noya a'pairahuëso', nani nitotëran.

³⁰ Co'huara huë'shátërapohüë', caraíchin ya'huëtërinquën. Iporaso nipirinhüë', pa'pi notohuaro' na'amiatërin. Huë'nahuë quëran huarë' Siniro catahuarinquën. Iporaso huachi canta', caora marë' sacata'huaso' nanirin huachi, itërin.

³¹ —Caquë chachin sacataantacaso marë' ¿onpota pahuërë'inquën? taantarin Napano.

—Ama coriqui pahuërëcosohüë'. Apira sha'huitaranquënso' nohuantöhuatan, quëma marë' sacataantarahuë.

³² Ipora tahuëri pë'tahuanënpita huëntonëinquë pa'sarahuë. Pa'sahuato, yarátön carniroa'huaro'sa', niquë acoarahuë. Naporahuaton chipoa'huaro'santa ninshipiton nipiso', niquë acoarahuë. I'coapi

nipisopitanta inapotarahuë. Inapita quëran pahuërë' quënana'huaso marë' napoarahuë.

³³ Inapohuato, a'na tahuëri canarahuëso ni'quihuatan, no'tëquën sacatërahuëso nitotaran. Pë'tahuatërahuëquë, i'coapiro'sa', ninshipitono'sa inaporáchin chiporo'sa quënanaran. Naporahuaton, yaráton carniro'saráchin quënanaran. Nisha quënanpatanso', ihuaranquën ni'ton, naporin, itërin Cacopori.

³⁴ —Noyapa'. Inapoa'a nipachin, tënin Napano.

³⁵ Napoaponahuë', naporu tahuëri chachin inaso chiporo'sa hui'tonpi nipisopita, i'coapi nipisopita, nisha acorin. Chipo sanapi'santa ninshipiton, nipo'so', inaquë acorin. I'coapiro'sa', máquënso tëranta huiritopisopita, inapitanta inaquë chachin acorin. Ya'ipi yaráton carniroa'huaro'santa', inapotërin. Inapotahuaton hui'ninpitari a'paicaiso marë' quëtërin.

³⁶ Ina quëran, pë'tahuaro'sa huayoninsopitarë chachin Napanoso', Cacopo ya'huëarin quëran, cara tahuëri iratatë pa'në'pa', pa'pi.

Cacoposo nipirihuë', co manta taponahuë', a'napita ohuicaro'sa Napanonquën a'paitarin. A'paitapon pochin canacaso marë' isoporin:

³⁷ Nara së'paro'sa huara napapiráchin nanpi së'patërinso' pë'shitërin. Isopita nararo'sa së'paquën napotërin: Aramo, ni'to', tanpapi, inapita së'paquën manin. Masahuaton, hui'tona'piarin. Hui'toninsopitanta', i'shotëra'piarin. Acopo huiritërinso ya'nocaso marë', inapotërin.

³⁸⁻³⁹ Ina quëran huararo'sa hui'tonanpinan nininso', pë'tahuaro'sa huëntonën notënanquë acorin. I'sha o'opiquë acorin. Inaquë pë'tahuaro'sa nito'quëpi ni'ton, naporin. Huararo'sa notërahuatona quëmapi nipisopita to'quëtopi. Inapohuachinara hui'ninpitaso': Hui'tontono'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapita hua'huatapi.

⁴⁰ Naporu' Cacoposo', inapita nisha acorarin huachi. Inapotërinso', Napano pë'tahuanënpita yaratonos'a', hui'tontono'sa', inapita notënanquë acoonin. To'quëcaiso marë' acoonin. Inapoaton Cacoposo', Napano pë'tahua huëntonën quëran na'apisopita, inaora huëntonënuquë acoaton ana'atarin huachi.

⁴¹ Panca panca pë'tahuaro'sa nipisopita huënaitohuachinara, i'sha o'opiquë huararo'sa acorin. Nito'quëapona pochin huararo'sa notëcaiso marë' naporin.

⁴² Mashiraa'huaro'sa huënaitohuachinaraso', co huararo'sa acorihuë'. Napoaton pi'pira'huaya nipisopitaso', Napano marë' ninin. Ya'huërë' panca pancaro'saso', inaoranquën ninin.

⁴³ Inapoaton inaso', pa'pi ma'huanin. Pa'pi notohuaro' ohuica ya'huëtahuaton, piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. Notohuaro' camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta ya'huëtërin.

31

Cacopo, mi'sën ta'ananpicaso yonquirinso'

¹ Ina quëran Cacoposo', mi'sënpitari pinorinso' natantërin: “Cacoposo' tata pë'tahuanënpita matahuaton, pa'pi ma'huanin,” topi natantërin.

² Naporahuaton Napanori chachinta', co huachi iráca pochin nitërinhuë' ni'nin.

³ Naporu' Siniorori Cacopo itapon: “Tataparín, quëmopinënpita, inapita ya'huërinso parti panantaquë'. Carinquën ca'tanatënuquën catahuaranquën,” itërin.

⁴ Ina natanaton, Naquira, Nia inapita pastoquë amatërin. Inaora ohuicanënpita a'pairinquë amatërin.

⁵ Huë'pachinara, itapon:

—Tataparima co huachi iráca pochin noya ni'nincohuë'. Yosëso nipirin-huë', ca'tanatonco catahuarinco. Inaso' tatahuëri chinotërinso'.

⁶ Canpitaso', nani nitotërama tata marë' chiníquën sacatërahuëso'.

⁷ Naporahuaton nonpintahuatonco co no'tëquën pahuërëncosohuënta', nitotërama'. Napoaponahuë', Yosë catahuarinco ni'ton, co aquëtë huarë' ihuarincohuë'.

⁸ A'na tahuëri tataso' tënin: “Ninshipitono'sa quëchinquën sacatëranso marë',” topachina, ya'ipi sanapi ninshipitonáchin hua'huanpi. A'na tahuërinta': “Hui'tontono'sa quëchinquën sacatëranso marë',” taantahuachinaso', hui'tontono'sáchin hua'huataantapi.

⁹ Yosë nohuanton ina pochin tata pë'tahuanënpita hua'huatopi. Canpoanquën nicacaso marë' napopi.

¹⁰ A'na tahuëri pë'tahuaros' huënaitaso', hua'narahuë. Chipo mashoro'sari, chipo sanapi'sa to'quësapi hua'narahuë. To'quëtona'piro'saso', a'naquënso hui'tonpiro'sa', a'naquënso ninshipitono'sa', a'naquëonta i'coapiro'sa', inapita quënanahuë.

¹¹ Naporo chachin Yosë anquëninën përarinco: “¡Cacopo!” itërinco. Itohuachincora: “Isëquë nisarahuë,” itërahuë.

¹² Naporo' anquëni itërinco: “Noya ni'quë', ya'ipi chipo mashoro'sa', chipo sanapi'sa to'quëpisopita, hui'tonpiro'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapitaráchin to'quërapí. Napano nonpintërinquënso nitotato, ni'nanso chachin a'ninquënta nicacaso marë' catahuanquën.

¹³ Ca mini Yosëco, iráca Pitiriquë ya'notëranquën. Inaquë na'pi tomaquë opotahuaton, chinotaancoso marë' acoran. Naporahuaton inaquë chachin casáchin chinotaancoso marë' sha'huitëranco. ¡Manóton huëquë pa'a! Iso no'pa quëran pipirahuaton, hua'huatëranso no'pa parti panantaquë',” itërinco, tënin Cacopo.

¹⁴ Ina topachina, Naquira, Nia, inapitari itapon:

—Quiyanta mini tata chiminpachin, co huachi ma'sha tëranta maca'huaiso ya'huërinhuë'.

¹⁵ Naporahuaton ipora chachin nisharo'sa pochin tata ni'nincoi huachi. ¡Pa'anpitërarincoi ni'ton, quiya marë' pahuërëtatón ina nápo sacatëran!

¹⁶ No'tëquën chachin Yosëri, tata ma'shanënpita, matahuaton, canpoa quëtërinpoa'. Inaso' canpoanquën, hua'huanpoapitanquën. Napoaton, ma'sona Yosë sha'huitërinquënso', niquë huachi, itopi.

Cacopo ta'arinso'

¹⁷⁻¹⁹ Sa'inpitari napotërin ni'ton, Cacoposo Canaan parti panantacaso yonquirin. Pa'pin ya'huërinso no'paquë paantacaso marë' tapatarin huachi. Napanoso' a'na parti ohuicanënpita ya'iapon pa'nin. Inaquë pa'ninso' Naquirari, pa'pin mamanshinënpita ihuarin. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin mosharinso', ihuarin. Cacoposo' sa'inpita, hui'ninpita, inapita, camiyoro'saquë a'mitërin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, ya'ipi inapita quiquirin. Ya'ipi inapitaso', Patan-aranquë sacataton canarinso'.

²⁰ Inapoaton Cacopori, Napano nonpintahuaton, co sha'huitaponahuë' huëshirin.

²¹ Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin Cacoposo', ta'arin. Co hua'quiya quëranhuë', Iopiratisiiquë pëntoitahuatona', Carata motopiro'sa parti, notëëtërin.

Napanori Cacopo imaquirinso'

²² Cara tahuëri quëran Napanoso', Cacopo ta'arinso' nitotërin.

23-24 Ina nitotaton, quëmopinënpitarë chachin, imaquirin. Canchisë tahuëri quëran, Carata motopiro'sa parti canquipi. Napoaponahuë', naporu tashi Yosëri huë'enquë ya'notaton itapon: "Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in," itërin. Tahuërianpituaton Napanoso',

25 piyapinënpitarë chachin Carata motopiro'saquë Cacopo nincantopi. Ina motopiro'saquë inanta', huëntonënë chachin chinotopi. Napanonta ina motopiro'saquë chinotaponahuë', co niquënyatërapihuë'.

26 Cacopo quënanahuaton, chiniquën nontërin:

—¡Pa'pi co noyahuë' ninan! ¡Co nonpinchitoncohuë' pora! Ahuëtahuatë sanapi'sa manëso pochin hui'nahuëpita quëshiaranco.

27 Nonpintatonco, co sha'huitaponcorahuë' ta'aiaran. ¡Co naporëhuë'! Ya'huëranquë yapaantaranso sha'huitëranco naporini, noya ninontatëhua capa cancanchitërihuahuë'. Pita nicatëhua': Tonton, arpa, inapita pi'nipiquë ninonchitërihuahuë'.

28 Hui'nahuëpita, shihuëpitanta', ichita'airan ni'ton, co apinoto nonta'huaso' quëtërancohuë'. ¡Co manta yonquirëhuë pochin ninan!

29 Nohuantërahuë naporini, ma'shátërahuë ya'ipinquëma ana'inchitëncuëmahuë'. Napoaponahuë', achin tashi chachin Yosë nontërinco. Inaso' tataparionta chinotërin. Huë'ëhuëquë ya'notatonco nontërinco: "Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in," itërinco.

30 Tataparin ya'huërinquë ya'nipishahuë yapantaton huë'saran ni'quëhuarë', ¡co mamanshinëhuëpitaso' ihuatonco quëitonhuë' pora! itërin Napanori.

31 Napotohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Të'huatatëncuën topinan huë'sarahuë: "Paanta'huaso sha'huito huatoso', sa'ahuëpita osërëtamarinco," ta'to, naporahuë.

32 Nipirinhüë', insosona tëranta mamanshinënpita matahuatëncuën, quësahuachin, ¡chimiin! Ma'sona tëranta quëmaquën nininso' quësahuato, ya'ipi quëmopinënpita ni'tonëncuë a'noquë'. Inapotaton quëpamantaquë', itërin. Napopirinhüë' Cacoposo', Naquirari pa'pin mamanshinënpita ihuarinso', co nitotërinhuë'.

33 Naporu' Napanoso', mamanshinënpita yoniton patë patërantarin. Cacopo në'mëtë pëinëncuë'ton ya'conin. Pipirahuaton, Cacopo cosonanënpita nininquë, ya'coantarin. Nianquën nininquënta ya'conaponahuë', co mamanshinënpita quënaninhüë'. Ina quëran pipirahuaton, Naquiranquën nininquë ya'huërë' ya'coantarin.

34 Naquiraso' mamanshiro'sa masahuaton, po'orin. Camiyoquë huënsëcaiso marë' nitopisoanaquë po'orin. Inapotahuaton, ina aipi huënsëtërin. Pa'pinso' ya'ipi në'mëtë pëianaquë yonipirinhüë', co quënaninhüë'.

35 Naquirari itapon:

—Tata, co huanirahuëso marëhuë', ama no'huicosohüë'. Sanapicoi inachintëraiso tahuëri nanitërinco ni'ton, huënsëárahüë, itërin. Napanori mamanshinënpita yonisápirinhüë', co quënaninhüë'.

36 Co quënanpachinahuë', Cacopo ya'huërë' no'huitaton Napano chiniquën nontërin.

—¿Maquëta tëhuëtëranquën ni'nán? ¿Ma'ta onpoato oshahuanahuë ni'ton, co napion cancantaton imaquirancoso'?

37 Ya'ipi ma'shanëhuëpita o'quiaton yoniran. ¿Ma'ta quënaparanco quëmaquën nininso'? Ma'sona quënanpatan, a'ninquëchin, quëmopinënpita notënanquë acoquë'. Quëmopinëhuëpitarinta', ni'in. Inapita sha'huichinpoa' insosona no'tëquën noninso'.

³⁸ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatërahuë. Naporo' co a'na ohuica tëranta', co a'na chipo tëranta ana'huarinhuë'. Huëntonënpita quëran, co a'na carniro tëranta', capitëranquënhuë'.

³⁹ Ni'niro'sari pë'tahuanënpita tëpahuachinara, co onporo tëranta a'nota'huanquënso marë' quëshiranquënhuë'. Caoranquën masahuato, acoantarahuë. Tahuërihuë nipon, tashihuë nipon, ihuatohuachinanta', ca apahuërëtëranco.

⁴⁰ Tahuëri nipachina pi'i acorinco, tashinta nipachina sëhuën acorinco. Pë'tahuaros'a a'paito, huë'ëi natanahuë. Inapoato nohuantaso' parisitërahuë.

⁴¹ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatato, ya'ipi inapita ahuantërahuë. Cato hui'nanpita marë' shonca catapini pi'ipi sacatërahuë. Pë'tahuanënpita marënta', saota pi'i sacatërahuë. Naporahuaton, apira apira pochin nisha nisha cana'huaso sha'huitëranco.

⁴² Apraan chinotërinso catahuarinco. Tata Isaconta', inachachin chinotërin. Co'so' ina catahuarincohuë naporini, topinamiáchin ya'huërahuëquë a'pa'itoncohuë'. Yosëso nipirinhüë', parisitërahuëso' nitotërin. Chiníquën sacatato ma'sha ya'huëtërinco'sonta', nitotërin. Napoaton achin tashi pënëninquën, itërin Cacopori.

Cacopo, Napanorë' anoyatopiso'

⁴³ Cacopori napotohuachina, Napanoso' tapon:

—Isopita catoro'saso', hui'nahuëpita. Isopita hua'huaro'santa shihuëpita. Pë'tahua huëntono'santa', caquën. Ya'ipi isëquë ni'nanso', caquënáchin. Napoaponahuë', hui'nahuëpita catahua'huaso marë' ya'ipi quëchi nipachin. Shihuëpitanta quëchi.

⁴⁴ Napoaton huëquë pa'a Yoscoarë' niitatë anoyata'a. Catonpo chachin anoyatërehuaso ayonquiinposo marë' inapoa'a, itërin.

⁴⁵ Napotohuachina, Cacoponta', "Noyapa'," tëcaton, a'nara na'pi manin. Ina masahuaton, onë pochin ahuanirin.

⁴⁶ Naporo' quëmopinënpita camairin:

—¡Na'piro'sa yontonco'! itërin. Itohuachina, ya'ipiya quëran na'piro'sa yontonpi. A'mitë a'mitëtahuatona', panca imopi. Ina quëran, ya'ipiya coshatopi, na'piro'sa a'mitë a'mitëtopiso pirayan coshatopi.

⁴⁷ Napanoso' inaora nanamënquë, ina ro'të nohuitaton, "Quicaro Saatota," itërin. Cacoporiso nipirinhüë', inaora nanamënquë ina ro'të chachin, Carata, itërin.

⁴⁸ Naporo' Napano tapon:

—Iso na'piro'sa imorëso', catonpo chachin ayonquiarinpo Yoscoarë' ta'të ipora tahuëri anoyatëresó'. Napoaton, ina no'paso' ipora huanta Carata, itopi.

⁴⁹⁻⁵⁰ Naporahuaton Mispa itopi anta': "Nipatohuatë, co huachi niquënanarihuë'. Napoaponahuë', Sinioro chachin ni'inpo'. Co insonta ya'huërëquë naporëso ni'pirinpohuë', Yosë chachin ni'inpo'. Napoaton ama hui'nahuëpita no'huiton aparisitëquësokuë'. Ama aquëtë chachin sanapi'sa maantaquësokuë'. Ina marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco," itërin. Ina naporinso marë' ina pochin ina no'pa' nohuitopi.

⁵¹ Napanoso' aquëtë chachin Cacopo sha'huitaantarin:

—Ni'quë'. Na'pi imorahuëso ya'huëarin. Onë pochin na'pi ahuanirahuësonta ya'huarin. Ya'huërëhuaso huáncana inapita acorahuë.

⁵² Inapita ayonquiarinpo ama quëmanta ma'sha onpotancoso marëhuë', isëquëran pëntonquësokuë'. Co ca tëranta ma'sha onpota'huanquënso marë' isëquëran pëntona'huaso ya'huërinhuë'.

⁵³ Canpo capini nanan ya'huëhuachin, Yosë chachin anitochinpo', in-quënposona tëhuërëso'. Ina Yosë chachin quëmaquën tata masho Apraan, chinotërin. Caquën tata masho Nacoronta chinotërin. Inquënposo tëhuëhuatë', ina chachin ana'inchinpo', itërin. Napotohuachina, Cacoposo': "Caquën tata chinotërinso ni'sárinco ni'ton, co napoarahüë," ténin.

⁵⁴ Inapoatona anoyatohuachinara, Cacoposo inaquë chachin Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëparin. Nani Yosë chinotohuachinara, quëmopinënpita ichicoshatërin. Ya'ipiya coshatopi. Nani coshatohuachinara, inaquë chachin huë'ëantapi.

⁵⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Napanoso' huënsëintarahuaton, hui'ninipita, shinipita, inapita apinora'piarin: "Yosë catahuainquëma noya paco'," itahua-ton ya'huërinquë pa'mantarin huachi.

32

Cacopo, Isaorë' niquënanpiso'

¹⁻² Napano piyapinënpitarë chachin pa'mantahuachina, Cacoponta piyap-inënënpitarë chachin paantarin. Paasoi Cacoposo', Yosë anquëninënënpitari nacapirin. Inapita quënanahuaton, tapon: "Isopitaso', Yosë sontaronënënpita huënton. Catahuainacoso marë' a'paimarinso'," ténin. Napoaton ina ro'tëso': Maanain*, itërin.

³⁻⁴ Naporo' Cacoposo', comisiono'sa Isao sha'huitacaiso marë' Sëir no'paquë a'parin: "Iya'hua huënantárin ni'ton, iso pochin nanan a'patiarinquën: 'Ca iya masho huënantárahüë. Ma'sona quëma camaitëranso nisarahuë. Cato shonca pi'ipi api Napano ya'huërinquë yacapatërahüë.

⁵ Na'a ohuacaro'sa', moraro'sa', ohuicaro'sa', inapita ya'huëtërinco. Piyapinëhuëpitanta', quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërinco. Iso nanan, a'pataranquën noya ninicatë ya'huëantacaso marë' ténin, itoco'," itërin. Napotahuaton a'parin.

⁶ Comisiono'sa huënantahuachinara, Cacopo sha'huitiintapi:

—Iya masho Isao nicapoi a'parancoi ni'toi, pa'nai. Huë'saranso nitotaton, inaora chachin nacapiinquënso marë' huë'sarin. Catapini pasa quëmapi'sari imaquiarin, itiipi.

⁷⁻⁸ Ina natanahuaton, Cacoposo pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton yonquirárin. Yonquirárin quëran, piyapinënpita, ohuicanënënpita, ohuacanënënpita, camiyonënënpita, inapita cato huënton acorin. "Iya mashori, a'na huënton ahuëhuachina', a'na huëntonso ta'ararin," ta'ton naporin.

⁹ Ina quëran iin të'huataton, iso pochin Yosë nontërin: "Sinioro, quëmaso Yosëinquën. Tata masho Apraan chinotërinquën. Tata Isaconta chinotërinquën. Quëma sha'huitëranco ni'ton, ya'huërahüëquë huë'sarahuë. Quëmopinëhuëpita ya'huërinquë huë'sarahuë. Naporahuaton: 'Ca nohuanton noya pa'saran,' itëranco.

¹⁰ Tëhuëenchachin co noyacohüë' ni'to, co nosoroancoso' ya'huërinhuë'. Co no'tëquënáchin catahuaancoso ya'huëpirinhuë'. Iráca ya'huërahüë quëran pipipo, Cortaniquë pëntoitërahüë. Naporo' co ma'sha tëranta quëparahuë. Pitananëhuëro'coáchin pa'nahuë. Napopirahuë', iporasos' cato huënton pochin hua'anëntërahüë.

¹¹ ¡Nosoroatonco Sinioro iya masho Isao quëran, nicha'ëco! Nani huë'sarin ni'ton, ahuërahuatonco, sa'ahuëpita, hui'nahuëpitarë'co chachin niquito-huachinco.

* **32:1-2 Maanainso'**: Cato huënton sontaro'sa', tapon naporin.

¹² Nani quëma chachin, catahuancoso marë' a'ninquëchin sha'huitëranco. Naporahuaton, shihuëpitanta caquëran pipipisopita, inotëra'huaya pochin na'acaiso' sha'huitëranco. Marë yonsanquë inotërahuaya ya'huërinso', co pichicasohuë'. Ina pochin na'acaiso' nani sha'huitëranco," itërin.

¹³ Naporo tashi inaquë Cacopo huë'ërin. Tahuëririnquë capayatahuaton, ya'cariya ya'huërinso' quëran, pëtahuaro'sa huayonin. Iin masho Isao nicanacaso marë' huayonin:

¹⁴⁻¹⁵ Cato pasa chipo sanapi, cato shonca chipo, cato pasa ohuica, cato shonca carniro, cara shonca camiyo paya nasha huaipiso hua'huinpitarë chachin, catapini shonca ohuaca', shonca toroa'hua, cato shonca mora sanapi nininso', shonca mora quëmapi, inapita.

¹⁶ Inapita huayonahuaton, piyapinënpita quëtërin a'na huënton a'na huënton quëpacaiso marë'. Co'huara pa'shátërasoihuë', ma'sona nicacaisonta sha'huitërin:

—Canpitaso quëchitoco'. A'na huënton'ton pa'in. Amasha aquëmiachin nipachin a'na ya'huë'rë', paanta'in. Ama napopináchin pacosohuë', itërin.

¹⁷⁻¹⁸ Quëchinamën huënton quëpana'pi sha'huitërin:

—Iya masho Isao nacapiatënuë natanpachinquën: “¿Inta quëmaso' hua'anën? ¿Intohuata pa'saran? ¿Inquënta pë'tahuaro'sa quëpaaranso'?” itohuachinquën, quëmari iso pochin sha'huitëquë': “Isopita pë'tahuaro'saso', quëma marë' quësarahuë. Cacopo a'patiarinquën. Inaso', quëma piyapinën pochin cancantërin. Nani inanta piquëran huë'sarin,” itëquë', itërin.

¹⁹ A'napita huënton quëpana'piro'santa', sha'huitërin:

—Canpitanta iya masho Isao quënanpatama', inachachin sha'huitoco'.

²⁰ Nani sha'huitohuatama', napotaantaco': “Inaora chachinso', piquëran huë'sarin,” itoco', itërin.

Isopochin yonquiaton Cacopo naporin: “Isopita pë'tahuaro'sa quëtato no'huirincoso asanoarahuë. Ina piquëran caora chachin ni'sarahuë. Taponan inapotërahuëso marë' inanta noya nontaantarinco,” tënin yonquinënuë.

²¹ Inapoaton Isao quëtacaso'ton, aquëchitërin. Inaoraso nipirihuë', huë'ëcaso marë' ya'huëarinquëranchin quëparitërin.

Cacopo anquë'nirë nipanirinso'

²²⁻²³ Napoaponahuë', naporo tashi chachin co'huara huë'ëshátërasoihuë', Cacoposo' huanirin. Huanirahuaton, cato sa'inpita, cato cosonanënpita, inapita ayontonin. Shonca a'na hui'ninpitanta inaquë chachin ayontonin. Ayontonahuaton Capocoi' pëntoinantaquëchin, apëntoitërin. Ya'ipi pë'tahuanënpita, ya'ipi ma'shanënpita, inapitarë chachin aquëtëran a'parin.

²⁴ Cacoposo' inaora quëparitohuachina, a'nara quëmapi ya'norin. Inarë tahuërianpitaquë huarë' nohuantaso' nipanipi.

²⁵ Napoaponahuë quëmapi ya'norinsoso', co Cacopo minsëcaso nanitërinhuë'. Co nanitatonhuë', Cacopo tonaransën, ahuëtërin. Catantën nipaquëtërintaquëchin ahuërin ni'ton, notohuëtërin. Nipaniso' napotërin.

²⁶ Quëmapi ya'norinsoso', Cacopo itapon:

—A'poco huachi, nani tahuëririarin, itërin.

—Co'so' noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitohuatancohuë', co a'poaranquënhuë', itërin inarinta'.

²⁷ —¿Ma'ninquënta quëmaso'? itaantarin quëmapiri.

—Cacopo itërinaco, taantarin inanta'.

²⁸ Naporo' ina quëmapiriso' itapon:

—Co huachi Cacopo itarinēnhuë'. Ipora quëran huarë' Israiro itarinēn. Yosë chinitëran, piyapi'santa chinitëran. Chinitaton canatëran ni'ton, ina pochin nohuitarinēn, itërin.

²⁹ —Iporaso' quëmanta' nininēn sha'huitoco, itërin Cacopori. Napotopirin-huë', inariso itapon:

—Co quëmaso' nininēhuë natanancoso ya'huërinhuë', itërin. Ina quëran inaquë chachin Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin.

³⁰ Napoaton Cacoposo' ina ro'të aninahuanin: “Pinoiro†,” itërin. “Isëquë chachin, Yosë nirayarahuë. Ina niponahuë' co chiminahuë',” ta'ton, ina pochin ina ro'të nohuitërin.

³¹ Pi'i pipiriahuasos', Pinoiro quëran huë'sarin huachi. Catantëntaquëchin, tonaransë notohuëtërin ni'ton, sonpariarin.

³² Napoaton iso quirica ninshitasoco huarënta Israiro shinpitaso', ma'sharo'sa catantëntaquë pancarin ipatë ya'huëtërinso', co ca'pihuë'. Inaquë Cacopo ahuëpi ni'ton, co ca'pihuë'.

33

Cacopo Isaorë' nanan anoyatopiso'

¹ Cacoposo', Isao catapini pasa quëmapi'sarë chachin huë'sarin ni'nin. Ina ni'sahuaton, cara huënton hui'ninpita acorin. Niataquë a'na huënton, Naquirataquë a'na huënton, cosonaro'sataquë, a'na huënton.

² Cosonaro'sa'ton hua'huinpitarë chachin aquëchitërin. Ina quëran Nia hua'huinpitarë chachin ahuanacatërin. Naquiraso', Cosirë' piquëran acorin.

³ Inaporahuaton, Cacoposo quëchitërin. Iin masho ya'cariapon pochin, canchisëro mosharin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton mosharin.

⁴ Cacoposo' të'huaton naporin. Napopirinhue Isaoriso', ta'acquirahuaton iin iporin. Iporahuaton, apinorin, naporin. Cato chachin noya ancantatona', nina'nëtopi. ⁵ Ina quëran Isaoso', sanapi'sa', hua'huaro'sa inapita ni'nin. Ni'sahuaton iin natanin:

—¿Isopita po'? ¿Inpitata? itërin.

—Hui'nahuëpita ta'a. Yosë nohuanton ya'huërinso', tēnin Cacopo.

⁶ Naporo' cosonaro'saso hua'huinpitarë chachin, Isao huëcapaipi. Ina notënanquë huë'sahuatona', isonpi. Isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaipi.

⁷ Ina quëran Nia ya'huë'rë' hua'huinpitarë chachin, inapoantapi. Piquëran Cosiso', a'shinë chachin, huë'sahuatona', Isao notënanquë inahuanta inapoantapi.

⁸ Ina quëran Isaoso', Cacopo natanin:

—¿Ma'marëta ina nápo pë'tahua huëntono'sa a'paransopita, nacapiri-marahuë? itërin.

—Noya ninicatë ya'huantacaso marë' a'patëranquënsopita, itërin Cacopori.

⁹ —Ama iya'hua napoquësohuë'. Canta ya'huëtërinco chachin. Co quëtaancoso ya'huërinhuë', itërin Isaori.

¹⁰ Itopirinhue', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya masho napoquësohuë'. Tëhuë'nchachin noya ninicatë ya'huantacaso nohuantohuaton, onpopionta maquë ta'a. Quëmaora chachin noya nontaantarancoso' nicato, Yosë chachin napotërinco pochin cancantërahuë.

† 32:30 *Pinoiroso'*: Yosë ya'pirin tapon naporin.

¹¹ Yosë nohuanton ma'huanahuë, co manta pahuantërincohuë'. Napoaton, quëshiranquënsopita, onpopionta maquë', itërin. Napotápaton Isao anohuantërin. Ya'ipi a'patërsopita manin huachi.

¹² Ina quëran Isao taantaran:

—Noyapa'. Huëquë nipachin carinquën ca'tainquën pa'a, itërin.

¹³ Napotohuachina, Cacoporiso itapon:

—Tëhuëchachin iya masho nosoroatonco napotëranco. Nipirinhüë' hui'nahuëpita hua'huaro'saráchin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapitanta nasha hua'huatopiso ya'huërin. Manon quëpahuatëso', a'na tahuëri maréáchin nanitërin, ohuica'huaro'sa taquicaiso'.

¹⁴ Noya quëmaso' pataquë topirahuë. Quiyaso nipirinhüë' oshaquëranchin pacapoi. Hua'huaro'sapitarë'coi, pë'tahuarosapitarë'coi oshaquëran pa'sarai. Co hua'quiya quëranhuë', Sëir parti cantoontapatëinquën, inaquë niquënaantarihua huachi, itërin.

¹⁵ —Noyapa'. Naporan ni'quëhuarë', quëchitota'i nipachin. Nipirinhüë' ca'tainquënso marë' caraya piyapinëhuëpita pachi, itërin. Itopirinhüë', Cacososo taantaran:

—Ama iya napoquësuhuë'. Noya quiyaora pa'sarai, itërin.

¹⁶ Napotohuachina, Isaoso piyapinëpitarë' chachin Sëir parti paantaran.

¹⁷ Cacososo nipirinhüë', Socoto parti pa'nin. Inaquë pëitacaiso marë' piyapinëpita camairin. Naporahuaton, pë'tahuanënpita na'icaiso marë' tanpora'huaro'sa anitërin. Napoaton, ina no'pa' "Socoto*" itërin.

¹⁸ Inaquë hua'quimiachin ya'huërin. Ina quëran Cacososo', ya'ipi huëntonënë chachin Siquimo ninano notënanquë pa'nin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëantarin. Inapoaton Patan-aran quëran huë'ninso', Canaan no'paquë noya canquirin.

¹⁹ Në'mëtë pëiro'sa ótënpiso' no'pa', Cacososo' pasa coriqui marë' pa'anin. Ina no'paso', a'na quëmapi Amoro itopiso' hui'ninpitari hua'anëntopirinhüë', pa'antërin. Inaso', a'nara hui'nin ya'huëtërin, Siquimo itopi.

²⁰ Ina piquëran Cacososo', Yosë chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Ina nisahuaton aninahuanin: Ir Iroi Israiro†, itërin.

34

Siquimori Tina tapiton po'orinso marë' i'huërëtopiso'

¹ Cacopo hui'nin Niaquëya ya'huëtërinso', Tina itopi. Ina nanontohuachina, a'na tahuëri Siquimo ninanoquë nanon capini nini'cai marë' pa'nin.

² Inaquë ni'so', Siquimori ni'sahuaton noyarin. Inaso', sha'huitëranquëmaso chachin Amoro hui'nin. Amoroso', hua'an ya'conin. Ipo piyapi ni'ton, ya'ipi iporo'sa hua'anëntërin. Siquimori Tina co nohuanchachinpirinhüë' ichihüë'ërahuaton, po'orin.

³ Napoaponahuë', pa'pi nohuantërin. Napoaton Tinari nohuantacaso marë' ma'pitaso ninin.

⁴ Naporó chachin Siquimoso' pa'pin itapon:

—Paaton tata, Tina maca'huaso marë' pa'pin nontoonquë'. Quëmopinënpitanta nontoonquë'. Ina pa'pi nohuantërahuë', itërin.

⁵ Cacososo' hui'nin po'opiso' nitotaponahuë', co manta téninhuë'. Hui'ninpitari pë'tahuaros'a a'pairapi ni'ton, co manta téninhuë'. Inapita canquiai huarë' sha'huitacaso' yonquirin.

⁶ Siquimo pa'pinso' Cacopo nontacaso marë' pa'nin.

* **33:17 Socotoso'**: Tanpora'huaro'sa', tapon naporin. † **33:20 Ir Iroi Israiroso'**: Yosëso', Israirori chinotërinso', tapon naporin.

⁷ Cacopo hui'ninpita huënantahuachinara, napopiso' natantopi. Natantahuatona', pa'pi no'huítopi. Siquimori oshina co mashátëraponahuë', ichihuë'ërin ni'ton, napopi: "Inapoaton inaso', israiro'sanpoa panca tëhuëtërinpoa'. ¡Co onporonta inapocaso ya'huërinhuë'!" topi.

⁸ Amoroso nipirinhüë', inapita nontaton napotërin:

—Hui'nahuë Siquimo itërahuëso', oshiparima pa'pi nohuantërin macacaso marë'. Onpopionta quëtoco'.

⁹ Inapoatëhua', ya'huëa'ahua topirahuë. Napohuatëhua', quiyanta canpita hui'nama macapoi. Canpitanta', quiya hui'nahuëi masarama'.

¹⁰ Isëquë quëparitatoma', quiyapitarë' ya'huëco'. Iso no'paquë ya'huatoma sacatoco'. Nohuantëramaso' pa'anco'. No'panta yapa'anpatama', pa'anco', itërin.

¹¹ Siquimonta huanirahuaton, nonsarin huachi:

—Tata napotërinquëmaso', nohuantoco ta'a. Onposo' natanpatamaco quëtaranquëma'.

¹² Sanapi marë' pahuërëtërë quëran na'con na'con apahuërëtohuatamaco noya, co ma'shahuë'. Naporahuaton ma'sona nicana'huanquëmaso' natanpatamaconta', quëtaranquëma'. Onpopionta cari mai, topirahuë, tënin.

¹³ Napopirinhüë', inapitariso oshina na'inin ni'ton, i'huërëtaçaiso marë' ya-monapi. Napoaton Siquimoso' pa'pinë chachin noyasha nontatona itapona':

¹⁴ —Noya nipirinhüë'. Co quiyaso' nanitëraihuë' co marcahuan quëmapi oshihuëi quëta'huaiso'. Quëtërai naporini, quiya marëso' pa'pi taparo niitonhuë'.

¹⁵ Ya'ipinquëma quiya pochachin marcahuanama huarë' canpita naporamaso nisarai. Nohuantohuatama', ya'ipi quëmapinquëma marca niacotoco nipachin.

¹⁶ Naporo huarë' tëhuënchinso', canpitanta hui'nahuëi masarama', quiyanta canpita hui'nama masarai. Inapohuatëhua a'na huëntoínchin pochin nisarëhua huachi.

¹⁷ Nipirinhüë', co'so' nohuantohuatamahuë', isëquëran pipiarai. Oshihuëinta macatoi, quëpaarai, itopi.

¹⁸ Napotohuachina Siquimoso' nohuantërin. Pa'pionta nohuantërin.

¹⁹⁻²⁰ Cacopo hui'nin pa'pi nohuantaton Siquimoso', a'naroáchin natëtërin. Inaso', ya'ipi Amoro hui'ninpita quëran chiní chiníquën nanantërin. Napoaton, pa'pinë chachin ninano ya'coanaquë pa'pi. Inaquë ya'huëhuano'sa niyontopi, ma'sha yonquiatona anoyataçaiso marë'. Ya'huëhuano'sa niyontonpachinara, itapona':

²¹ —Pasopitaso' noyaro'sa'. Pancana no'pa' ya'huëtërinpoa ni'ton, inapitanta yacapatënënpoa' pa'anapona'. Canpoanta nanitarihua inahua hui'ninpita macacaso'. Ya'huërë' inapitanta canpoa hui'nanpoa nanitapi macacaçaiso'.

²² Napoaponahuë' inapoatëhua ya'huëcaso marë', ya'ipi quëmapinpoa marcahuanacaso' nohuantopi. Inahua napopiso chachin canpoanta nicacaso' nohuantopi.

²³ Inapohuatëhua', ya'ipi ya'huëtopiso canpoanquën nisarin. Pë'tahuanëna', ma'shanëna', ya'ipi inapita canpoanquën nisarin. Huëco nohuantoco inapoa'ahua'. Napohuatëhua', inapitaso canpoarë' ya'huëcaçaiso marë' quëparitapi, itopi.

²⁴ Siquimo pa'pinë chachin napopiso natanatona', nohuantopi. Napoaton ya'ipi quëmapi'sa chiníquëno'sa nipiso', marca niacotopi huachi.

²⁵ Niacotopi quëran cara tahuëritapaso', Cacopo hui'ninpita Siquimo ni-nanoquë pa'pi. Simion, Nihui, inapita itopiso' pa'pi. Inapitaso', Tina

yo'inamiáchin nipi. Ya'huëhuano'sa marca niacotopiso', pa'pi iquitopi. Inaposo chachin pa'sahuatona', sahuëninënaquë ya'ipi quëmapi'sa tëpaconpi. Co noyachátërasoihuë' ahuëtopi ni'ton, co chinitopihuë'.

²⁶ Amoronta', Siquimorë chachin tëpapi. Inapotahuatona', Siquimo pëinën quëran Tina masahuatona', pa'pi huachi.

²⁷ A'napita iinpitanta canquirahuatona', ya'ipi quëmapi'sa nani tëpapi ni'ton, ninanoquë ma'sha ya'huërinso mamiatopi. Oshina Siquimori tapirinso marë', i'huëretatona inapotopi.

²⁸ Ya'ipi ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita matopi. Ya'ipi ninanoquë ya'huërinso', aipiraonta ya'huërinso', mapi.

²⁹ Pëiro'saquë ma'sha ya'huërinso'pita', ya'ipi ihuatopi. Naporahuaton ya'ipi hua'huaro'sa', sanapi'sa', inapitanta masahuatona quëpapi.

³⁰ Simion, Nihui, inapita huënantahuachinara, pa'pinari itapon:

—Canpitaso napoatoma', sacai anoyata'huaso nitëramaco. Canano'sa', huirisëro'sa inapitaso', ya'huëhuano'sa'. Naporamaso natantohuachina', no'huiponaco caso huachi. Nihuëntonahuatona ahuëaponaco. Caso co na'ashahuë' piyapinëhuëpita ya'huëtërinco ni'ton, ya'ipinpoa tiquiaponënpoa', itërin.

³¹ Napotopirinhuë', inapitariso itaantapi:

—¿Monshihuantë paya pochin oshihuë nitacaso' nohuantopiranhuë' ti? itopi.

35

Yosëri Pitiriquë Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso'

¹ Naporo' Yosëri Cacopo huë'ënuquë ya'notaton, camairin: “Caso Yosëco. Iráca iya masho Isao ta'ananpisën ya'notëranquën. Pitiriquë paantaton, inaquë ya'huëconquë'. Inaquë canconpatan, chinotaancoso marë' a'nara artaro niquë',” itërin.

² Napotihuachina Cacoposo', ya'ipi hui'ninpita, sa'inpita, piyapinënpita, inapita camairin:

—Ya'ipi nisha nisha mamanshiro'sa chinotëramaso', a'poco'. A'poatoma quëshico pa'pitahua'. Naporahuaton amarahuatoma', noya nininso i'nanpiraco'.

³ Manóton Pitiriquë pa'ahua'. Inaquë Yosë chinota'huaso marë' artaro nica'huaso ya'huërin. Iráca nanan ya'huëtaponco, Yosëso na'con catahuar-inco. Naporahuaton, itohua itohua pa'nahuëquë, ca'tanatonco catahuar-inco, itërin.

⁴ Napotihuachina, nisha nisha mamanshinëna moshapiso quëshipi. Pë'tëhuëratëro'santa moshapiso quëshipi. Ya'ipi inapita Cacopori Siquimo ninano ya'cari', pa'pitërin. A'nara insina nara pirayan, pa'pitërin.

⁵ Pa'pachinara, Yosë nohuanton, nisha nisha ninanoro'saquë ya'huëpisopita pa'pi tē'huapi. Napoatona co nanitopihuë' Cacopo hui'ninpita, imatona i'huëretacaiso'.

⁶ Cacoposo' huëntonënë chachin, pa'sápatona', Noso ninanoquë canconpi. (Ina ninanoso', Pitiri itopi anta', Canaan parti ya'huërin.)

⁷ Inaquë canconahuaton, artaro ninin huachi. Inaquë Yosë chinotërin ni'ton, ina ro'të aninahuanin: “Iri Pitiri*” itërin. Iráca iin tē'huataton ta'ananpihuachina, inaquë chachin Yosëri huë'ënuquë ya'notërin ni'ton, napa nohuitërin.

* **35:7 Iri Pitiriso'**: Pitiriquë ya'huërinso Yosë, tapon naporin.

8 Nipica piyapinën Tipora itopisonta chiminpachina, inaquë chachin pa'pitopi. Insina nara pirayan pa'pitopi. Pitiri ninano ya'cariya, inapotopi. Cacopori inanta aninahuanin: “Na'nëi' insina,” itërin.

9 Cacopo Patan-aran quëran huënantahuachina, Yosëri naquëranchin inaquë ya'notaantarín. Ya'notaton noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin.

10-12 Iso pochin sha'huitërin:

“Quëmaso' Cacopo itërinën.

Co huachi ina pochin nohuitarinënquënhuë'.

Ipora quëran huarë' Israiro itarinën,” itërin.

Ina quëran nininën canpiatahuaton itaantapon:

“Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë.

Notohuaro' hui'nanpita ya'huëchinquën.

Shiparinpitanta', hua'huayátërahuë ya'huë'ina'.

Quëmá quëran, a'na nacion pipipon.

Naporahuaton, shiparinpitanta na'a huëntono'sa nicapona'.

A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'.

Tata masho Apraan, tataparín Isaco,

inapita iso no'pa' ahua'anëntërahuë.

Ina chachin quëmanta quëchinquën.

Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntapona',” itërin Yosëri.

13-14 Napotahuaton pa'pachina, Cacoposo' a'nara na'pi masahuaton onë pochin ahuanirin. Yosëri nontërintaquë chachin ahuanirin. Ina quëran toma', huino, inapitaguë opotahuaton, Yosë marë' acorin.

15 Iráca nohuitërinso chachin ina ninanoso', Pitiri itërin.

Naquira chiminso'

16-17 Hua'quimiachin inaquë ya'huërapi quëran paantapi. Pa'sápatona', Iporata ninanoquë ya'caritopi huachi. Inaquë Naquiraso', pa'pi parisë quëran huaiton, co'chachin ninin. Napoaso ahuaítana'piri itapon: “Ama pa'yanquësóhuë', quëmapi chachin huaiyantaran,” itërin.

18 Napotopirinhue', Naquiraso' yachiminin huachi. Nani yachimi-nahuaso', hua'huin nininën acotërin: Pin-oni† itërin. Itopirinhue', Caco-poriso', Mincamin‡ itërin.

19 Inapo chimintërin Naquira. Napoaton Iporata ira pirayan pa'pitopi. (Iporataso ipora marë', Pirin itopi.)

20 Naquira pa'pitahuaton, po'oronën aipi Cacoposo' Panca ra'pi ahuanirin. Ina na'pi ahuanirin quëran, Naquira po'oronën nohuitopi.

21 Inaporahuaton, Israiroso paantarín. Itiri tori aquëcha, ya'huaantacaiso marë' në'mëtë pëinëna ótëënpi.

22 Inaquë hua'quimiachin ya'huëpi. Inaquë chachin Nopinoso', pa'pin cosonanën Pira itopiso monshitaton, ichihuë'ërin. Ina natantahuaton, Is-rairoso pa'pi no'huitërin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

Cacoposo' shonca cato hui'ninpita quëmapi'sa ya'huëtërin.

23 Niaquëya nipisopitaso' isopita: Paninanso' Nopino, ina quëran, Simion, Nihui, Cota, Isacaro, Saporono, inapita.

24 Naquiraquëya nipisopitanta isopita: Cosi, Mincamin, inapita.

25 Naquira piyapinën Pira itopisoquënta isopita: Tano, Nipitari, inapita.

† **35:18 Pin-oniso'**: Na'con na'con aparisitërinco hua'hua, tapon naporin. ‡ **35:18 Mincaminso'**: Pa'ya pa'yatërahuëso hua'hua, tapon naporin.

²⁶ Nia piyapinën Siripa itopiquënta', isopita: Caro, Asiri, inapita. Ina nápo Cacopo hui'ninpita ya'ipiya quëran ya'huëpi. Ya'ipi pochin Patan-aranquë nasitopi.

Isaco chimininsó'

²⁷ A'na tahuëri Cacoposo' pa'pin ya'huërinquë pa'nin. Inaso', Mamiriquë ya'huërin. Ina ninanoso' Arapa itopi anta'. Naporahuaton ina chachin Ipron itomantapi. Inaquë Apraan, Isaco, inapita ya'huëpi.

²⁸ Pasa posa shonca pi'ipitaso', Isaco chiminin.

²⁹ Noyá mashoya nicaquë huarë' chiminin. Chiminpachina, hui'ninpita Isao, Cacopo, inapitari nipa'pichantopiso' naninquë po'mopi.

36

Isao quëran pipipisopita

¹ Isao quëran pipipisopita sha'huichinquëma'. Inaso', Itomo itopi anta'.

²⁻⁵ Isaoso' Canaan sanapi'sa manin: A'naso', Ata itopi. Inaso', Iron hui'nin. Ironta', Iti huënton piyapi. Inaquëya Isao hui'nahuanpachina, Iripasi itërin. A'na sa'ionta Aoripama itopi. Inaso', Ano hui'nin, Sipion shiin. Inaquëyanta hui'nahuanpachina, isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Isaoso', Ismairo hui'nionta manin, Pasima itopiso'. Inaso', Nipayo oshia'huain. Inaquënta hui'nahuanpachina, Niohuero, itërin. Ina nápo hui'ninpita Canaan parti ya'huëapon nasitopi.

⁶ Isaoso' Cacopo patahuaton, a'na parti ya'huapon pa'nin. Sa'inpita, hui'ninpita, yaipi inarë ya'huëpisopita quëparin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, inapita Canaan parti ya'huapon pochin canarinsonta', ya'ipi quiquirin.

⁷ Cacoponta', napopin chachin ma'huanin ni'ton, co huachi nanitopihuë inaquësáchin ya'huëcaiso'. Pastonta pë'tahuanëna capacaiso co huachi nanipihuë ni'ton, nia'popi.

⁸ Inapoaton, Isaoso Sëir motopiro'sa parti pa'nin ya'huapon. Sha'huitëranquëmaso chachin Inaso', Itomo itopi anta'.

⁹ Ina nápo Isao hui'ninpita ya'huëtërin. Inaso', ya'ipi itomoro'sa shimashonën. Inapitaso', Sëir motopiro'sa parti ya'huëpi.

¹⁰ Sha'huitëranquëmaso chachin, Isaoso Ataquëya hui'nahuaninsó', Iripasi itërin. Ya'huërë' Pasimaquëya nininsó', Niohuero itërin.

¹¹ Iripasi hui'ninpitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, inapita.

¹² Inapitaso' Ata aminpita. Iripasiso', a'na cosonanën ya'huëtërin Timona itopi. Inaquëya hui'nahuanpachina, Amarico itërin.

¹³ Niohuero hui'nipitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Pasima aminpita. Pasimaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Isao sa'in ninin anta'.

¹⁴ Aoripamaquënta', Isao hui'nahuaninsopitaso': Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Aoripamaso', Ano hui'nin, naporahuaton Sipion shiin.

¹⁵⁻¹⁹ Isao shinpita huëntono'sa hua'anëntopisopitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, Cori, Amarico, inapita. Sha'huitëranquëmaso chachin Isao paninanënso', Iripasi itopi. Ina hui'ninpitaso', Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapita Ata aminpita. Niohuironta Isao hui'nin chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapitaso', Pasima aminpita. Sha'huitëranquëmaso chachin Ano hui'nin Aoripama itopiso

hua'huinpitanta', isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Inapitanta Isao shinpita huëntono'sa hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi ina hua'ano'sa', Isao shinpita. Isaoso', Itomo itopi anta'.

20-21 Co'huara Isao inaquë pa'shátëraponhuë', a'nara Or huënton piyapi Sëir itopiso'ton inaquë ya'huërin. Quëmopinënpitarë chachin ya'huërin. Ina hui'ninpitaso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Inapita'ton Itomo no'paquë Or huënton hua'ano'sa ya'conpi. Inapitaso' Sëir quëran pipipisopita ya'huëpi.

22 Notan hui'ninpitaso', isopita: Orin, Iman, inapita. Notan oshinso', Timona itopi.

23 Soparo hui'ninpitanta', isopita: Arapan, Manaato, Iparo, Sipo, Onan, inapita.

24 Sipion hui'ninpitanta isopita: Aiya, Ano, inapita. Ina Ano chachin, inotëro parti pa'pin moranënpita a'pairin. Inapita a'paiaso', no'pa quëran i'sha pipirinsopita quënanin.

25 Anoso', a'na hui'nin ya'huëtërin, Tison itërinso'. Naporahuaton, a'na hui'nin sanapi, ya'huëtërin. Sha'huitëranquëmaso chachin inaso', Aoripama itërin.

26 Tisonta hui'ninpita isopita: Intan, Ispan, Itëran, Quiran, inapita.

27 Isëri hui'ninpitanta isopita: Piran, Saapan, Acano, inapita.

28 Tisan hui'ninpitanta isopita: Osi, Aran, inapita.

29-30 Or huënton hua'ano'saso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Ina nápo Or huënton hua'ano'sa ya'huëpi. A'naya a'naya huëntonënaquë, hua'an ya'conpi. Sëir parti napopi.

Itomo no'paquë copirno'sa ya'conpiso'

31-32 Co'huara israiro'sa copirno ya'huëchatërasoihuë', isopita'ton Itomo no'paquë copirno ya'conpi. Pira'ton ya'conin. Inaso', Piro hui'nin. Tinapa ninanoquë ya'huërin.

33 Ina chiminpachina, Sira hui'nin Copapo itopisori ya'huërëtërin. Inaso', Posora ninanoquë ya'huërin.

34 Inanta chiminpachina, Osamori ya'huërëtërin. Inaso', Timan parti ya'huërin.

35 Osamonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pitato hui'nin. Apito ninanoquë ya'huërinso'. Inari matiano'sa', Moapo no'paquë ahuëaton canarin.

36 Atato ya'huërë' chiminpachina, Samarari ya'huërëtërin. Inaso', Masarica ninanoquë ya'huërin.

37 Samaranta chiminpachina, Saonori ya'huërëtërin. Niopo ninanoquë ya'huërinso'. Inaso' ninano', Iopiratisii' yonsanquë ya'huërin.

38 Ina ya'huërë' chiminpachina, Paaro-ananori ya'huërëtërin. Inaso', Aca-poro hui'nin.

39 Paaro-ananonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pao ninanoquë ya'huërin. Atato sa'inso', Miitapiri itopi. Inaso', Matiriti hui'nin, Misaapo shiin.

40-43 Isonápo Isao quëran pipipisopita huëntono'sa ya'huërin: Ya'huëpiso no'panënanta', inachachin aninahuanpi: Timon, Arapa, Quitito, Aoripama, Iran, Pinon, Quinasi, Timan, Mipasar, Maquitiri, Iramo, inapita. Ina nápo Itomo huëntono'sa shimashonënpita ya'huërin. Inapitaso' Itomo no'paquë yanquëatona itohua itohua ya'huëpi. Isaoso', Itomo itopi anta'.

37

¹ Cacoposo nipirihuë', Canaan parti quëparitërin ya'huëcaso marë'. Pa'pinconta' inaquë chachin ya'huëaponahuë', co hua'quiyahuë' ya'huërin.

Cosi, iinpitarë chachin napopiso'

² Cacopo hui'ninpita naporinso sha'huichinquëma nitotoco'. Cosi shonca canchisé pi'ipitapon pochin, iinpitarë chachin pa'pin ohuicanënpita a'pairin. Pa'pin cosonanënpita: Pira, Siripa, inapita hua'huinpitarë' a'pairin. Iinpitaso co noyahuë' nipi ni'ton, Cosiso' pa'pinquë yásha'huirapirin.

³ Cacoposo' a'napita hui'ninpita quëran, Cosi na'con na'con nosororin. Nani másho nicaquë huarë', Cosiso hua'huatërin ni'ton, nosoromatërin. Napoaton a'mocaso marë' noyápiachin nininso' nitërin.

⁴ Iinpitariso nipirihuë', pa'pini ina na'con na'con nosororinso' nicatona', co quë'yapihuë'. Co quë'yatonaraihuë', co nanitopihuë' noya nontacaiso'.

⁵⁻⁷ A'na tashi Cosi hua'narin. Tahuëririnquë, iinpita sha'huitërin:

—Natanco iyaro'sa hua'narahuëso sha'huichinquëma': Huë'ëhuëquë, iminquë ya'ipinpoa trico masarëhua'. Manëhuasonta tonporarëhua ni'nahuë. A'nanaya ca tonporahuëso', huanirin. Canpita tonporamasoso nipirihuë', ca tonporahuëso' mosharapi. Ya'ipi tahuitatona', monshopi quëran mosharapi, itërin. Ina natanahuatona', iinpitariso aquë aquëtë no'huipi.

⁸ Napohuachina, inapitari itapon:

—Hua'an ya'conpato iyahuëpita camaiyápo ¿tocomaranquën ti? ¡Catoro' quëma camaiyáponcoi! itopi. Hua'narinso marëpita na'con na'con no'huipi. Sha'huihuachina, co yainhuë' natanpi.

⁹ Ina piquëran Cosiso', hua'naantarin. Naporonta iinpita sha'huitaantarin:

—Natanco iyaro'sa a'na hua'naantarahüeso sha'huitaanta'inquëma'. Hua'nato ni'pirahuë', pi'i, yoqui, shonca a'na tayloraro'sa', inapita monshorahuatona moshararinaco ni'nahuë, itërin.

¹⁰ Cosi ina hua'narinso', pa'pin iinpita inapita sha'huitohuachina, pa'pini pënënaton itapon:

—¿Ma'ta tapon inapochinpita hua'na hua'namantaranso'? Napoahuarë' mamaparin, iyaparinpita, ca chachionta' ¿a'na tahuëri moshaponquën ti? itërin.

¹¹ Iinpitariso noyapatona', aquë aquëtë no'huirápi. Pa'pinso nipirihuë', hui'nin naporinso na'con yonquirárin.

Cosi pa'anpiso'

¹² A'na tahuëri Cosi iinpitaso', Siquimo ninano ya'cari pa'pi. Pa'pina ohuicanënpita, chiponënpita inapita quëpapi pasto yonitona a'cacaiso marë'.

¹³ Naporo' pa'pini Cosi itapon:

—Ni'quë conpa. Iya mashoro'sa Siquimo ya'cari ya'huëapi. Inaquë ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapita a'pairapi. Paaton ni'contaquë topirahuë, itërin.

—Noya tatapa'. Pa'i nipachin, itërin.

¹⁴ —Inta conpa. Pa'sahuaton iyamashoro'sa ni'contaquë'. Ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapitanta onpoinsona nisapiso', nahuicontaquë'. Ina quëran huë'sahuaton, onpoapisona sha'huitiico canta nitochi, itërin.

Cacoposo Ipron motopianaro'sa quëran, Cosi a'parin. Inaso pa'sápaton Siquimoquë canconin.

¹⁵ Ina parti chihuëaton pa'sápirihuë', a'na quëmapiri quënanahuaton itapon:

—¿Ma'ta yonisaran?

¹⁶ —Iyahuëpita yonisárahüë ta'a. ¿Co pora nitotëranhuë' insëquësona pë'tahuanëna a'paiyapiso to? itërin.

17 —Nani isëquëran pa'pi: “Totanquë pa'ahua',” niitapi pora, itërin.

Cosiso pa'sápaton, Totan ninano ya'cariya iinpita quënanconin.

18 Inapitarinta', áquë quëran Cosi quënanpi. Quënanahuatona', co'huara ya'carichátërasohuë', tēpacaiso marë' a'naroáchin yonquipi.

19 Inahua capini ninontopi:

—¡Ni'co'. Hua'natona'pi huë'sarin!

20 Huëco tēpa'ahua'. Inapotatēhua poso yaninantēquë po'moa'ahua'. Ina quëran “pa'piniri ca'nin,” itahua'. Inapotohuatēhua', ¿naniinta'ma hua'narinsopita pa'? niitopi.

21 Nopinoso natanahuaton, Cosi pa'poyacaso marë' itapon:

—Ama tēpa'ahuasohuë'.

22 Co tēpatacaso ya'huërinhuë'. Iso inotëroquë yaninantē poso nininguë tē'yatoco'. Ama canpitariso' ma'sha onpotocosohuë', itërin. Iya'huain nanin quëran ocoirahuaton, pa'pinquë'pa' a'paantacaso yonquiaton, naporin.

23 Cosiso iinpitataquë canconpachina, no'huitona noyápiachin a'morinso matopi.

24 Matahuatona yaninantē posoquë, tē'yatopi.

25 Inapotahuatona', coshatapi huachi. Coshatasoi ni'pirinahuë', a'na huëntona' Ismairo nicatoro'sa', nioshirin huë'sapi. Carata parti quëran huë'sapi. Camiyonënaquë, pimo hua'sairo'sa', parsamo nimirio, pimo yaqui', inapita quësapi. Iquipitoquë pa'anapona', quëparapi.

26 Naporo' Cotasó iinpita itapon:

—¡Iya'hua tēpahuatēhua', co manta canarihuahuë'! Naporahuaton inapotohuatēhua', nonpi nonpínantacaso' ya'huapon.

27 Ama tēpa'ahuasohuë'. Ismairo nicatoro'sa tēhuënchinso' pa'antahua'. No'huípiro mini nipirinhue', co nishahuë'. Iyanpoa', tēnin. Napohuachina, iinpitari: “¡Tēhuënchachinchi paya!” topi.

28 Nicatoro'sa inataquëchin na'huërahuachinara, iinpitari Cosi ocoipi. Yaninantē poso quëran ocoirahuatona', nicatoro'sa pa'antopi. Cato shoncatë coriqui pahuërëtohuachinara, Iquipitoquë quëpapi huachi.

29 Nopinoso Cosi tē'yatopiquë huënantahuachina, co huachi iin quënanquintarinhuë'. Pa'pi pa'yanaton a'morinso osharin*.

30 Ina quëran iinpitataquë huënantarahuaton, itiintarin:

—¡Iya'hua capa huachi! ¡Ma'huantacha caso nisarahuë paya! tēnin.

31 Naporo' iinpitaso', Cosi a'morinso masahuatona chipo tēpapiso' huë'nainënguë, asë'cotëtópi.

32 Inapotahuatona pa'pinaquë a'papi. Quëpana'piso' iso pochin pënëmpi: “Iso a'mopiso quënanai. Noya ni'quë'. ¿Hui'nanguë a'na nimara ti?” itëquë', itahuatona a'papi huachi.

33 Cacoposo' nohuitahuaton, tapon: “¡Iso mini hui'nahuë a'morinso'!” tanan ni'niri napotërin ipora, tēnin.

34 Napoapon pochin co napion cancantaton a'morinso nioshatërin. Naporahuaton, sa'catën nininso' sëtohuachinara a'mopiso', a'morin. Ina a'morin quëran hui'nin chiminso marë' hua'qui na'nërárin, ayanárin, naporárin.

35 Ya'ipi hui'ninpitari achinicancanpirinahuë', inaso co nohuancháterarinhuë', sëtërinso inquicaso'. Aquë aquëtë hui'nin marë' na'nëton, naporin: “Chimipiro'sa ya'huërinquë hui'nahuë quënanconta' huarë' sëtërahuëso' copi tapo,” tēnin.

* **37:29 A'morinso osharin:** Ina parti ya'huëpisopitaso', co napion ancantohuachinara, inapopi.

³⁶ Ismairo nicatono'saso', Iquipitoquë camapi. Camahuachinara, Cosiso a'nara quëmapi Potihuario itopiso', pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorí catahuacaso marë' acorin†. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita son-taro'sa camairin.

38

Cota, Tamararë' naporinso'

¹ Naporo tahuëri'sa Cotaso iinpita patahuaton, Atoran ninanoa'huaquë pa'nin. Inaquë a'na quëmapi Iro itopiso ya'huërin. Ina ya'huërinquë yacapatonin.

²⁻³ Inaquë yacapatapon pochin, a'nara nanon nohuitërin. Inaso', Soa itopiso' hui'nin. Soaso' Canaan piyapi. Cotari natanpachina, acoantopi. Inaquë hui'nahuanpachina, paninanën nasitërin. Ina nohuitaton, Iri itërin.

⁴ Naquëranchin sa'in cayoantarin. Nasitohuachina, quëmapi chachin niantarin. Inaso', Onan itërin.

⁵ Naquëranchin hua'huaantahuachina, quëmapi chachin niantarin. Inaso', Sira itërin. Quisipo ninanoquë Cota ya'huëaso', inaso nasitërin.

⁶ Iri hui'napitohuachina, pa'pini Tamara acoantërin.

⁷ Acoantopirihuë', Iri co noyahuë' nininso' co Sinioro costarihuë ni'ton, ina nohuanton chiminin.

⁸ Napohuachina, Cotari Onan ya'huërë' itapon:

—Iya masho ayananpirinso sa'in, quëmari maquë'. Canpoaso inach-intërëhua ni'ton, imoya macaton, inaquë hui'nahuanquë'. Hui'nahuanpatan, Iri quëran pipicaiso nipisopita quëmá quëran ya'huëtarin huachi, itërin.

⁹ Onanso' Tamara macaponahuë': "Hui'nahuanpato, hua'huaro'sa co caquën nisarihuë'. Irico hui'ninpitaráchin pochin nisarin," ténin yonquinënuquë. Napoaton, Tamara tēcarihuachina, aipi a'paconin. Ama iinco ya'huërënamënpita, ina quëran ya'huëcaso marëhuë' naporin.

¹⁰ Onan naporinso Sinioroso nitotaton, chiníquën no'huitërin. Napoaton inanta', ina nohuanton chimiantarin.

¹¹ Naporo' Cotaso', Tamara itapon:

—Quëyoroantaran ni'quëhuarë', iporasó tataparín ya'huërinquë paantaquë'. Hui'nahuë Sira itërahuëso hui'napitaquë huarë', inaquë ya'huëtaquë', itërin. Itaponahuë', co tēhuënnachin napotërinhuë'. Nonpintaton naporin: "Sira ya'huërë', iinpita pochachin chimiantahuachin," ta'ton naporin. Napoaton Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë pa'nin ya'huapon.

¹² Cara pi'iquëran pochin Cota sa'in ya'huërë' chimiantarin. Inaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Soa hui'nin. Chiminpachina, Cotaso sëtatón na'nërárin. Sëtërinso' inquihuachina, Tinato ninanoa'huaquë pa'nin. Ohuicanënpita ya'inapiro'sa inaquë ya'huëapi ni'ton, pa'nin nicapon. Amiconën Iro itopisorë' pa'nin. Iroso', Atoran piyapi.

¹³⁻¹⁴ Tamaraso ina nitotaton, quëyoron a'morinso ocoirin. Inaporahuaton, nitaparín. Niimomototërinso' nē'mëtëquë nipa'shinayatërin. Ama nohuitacaiso marëhuë' naporin. Inaporahuaton, Inain ninanoa'hua ya'cari', huënsëconin. Inaso' ninano', Tinato iraquë ya'huërin. Sira nani hui'napitopirihuë', co acoantopihuë' ni'ton, shiin yanonpintërin.

¹⁵⁻¹⁶ Cotari quënanahuaton, nipa'shinayatërinso marë': "Isoso sanapi, monshihuantë'," ténin. Napoaton pëshonin ya'caricaso marë'. Co shiin nohuitatonhuë', itapon:

—¿Canta quëmaro'co nii topirahuë? itërin.

† 37:36 Copirno catahuapisopitaso': Naporo tahuëri'sa macayora'piapi.

—¿Ma'ta nipachin pahuërëaponco? ténin sanapinta'.

¹⁷ —Pë'tahuarahuësopita quëran, a'nara chipoa'hua a'patiaranquën, itaantarin Cotari.

—Inta nipachin. Napoaponahuë', ma'sha tëranta quëmaquën nininso' patëquë'. Chipoa'hua a'patianco huarë', cari tapaarahuë, itërin sanapiri.

¹⁸ —¿Ma'ta nipachin pachi? ténin Cota.

—Sicho po'moitëranën pë'natëransoarë chachin, huaranën, inapita patëquë', itërin. Napotohuachina Cotaso', nataninsopita quëtërin. Inapoaton təcarihuachina, naporo chachin hua'huantërin.

¹⁹ Ina quëran Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë panantarin. Nipa'shinayatërinso' ocoirin. A'morinsonta ocoirahuaton, naquëranchin quëyoron a'morinso a'moantarin.

²⁰ Ina quëran Cotariso', chipoa'hua a'patërin. Amiconën Irori quëpatërin. Sanapi acoantërinso' ayantacaso marë' a'patopirinhue', inariso co huachi quënanconinhue'.

²¹ Napohuachina, ya'huëhuano'sa natanin:

—Monshihuantë sanapi Inain ira pirayan huënsëyantërinso': ¿Intohuata pa'nin? itërin.

—Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhue', itopi.

²² Napotohuachina, Cota ya'huërinquë huëantarahuaton, itiintarin:

—Co'chi sanapi quënanconahuë paya. Ya'huëhuano'santa': “Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhue',” itërinaco, itërin.

²³ Napotohuachina, Cotari itapon:

—Ma'ta pini. Noyatapon. Quëtërahuësopita yamapachin, main nipachin. Ina marë' nanan ocoihuatëhuaso', piyapi'sa tēhuaponēnpoa'. Nanichi chipoa'huaya a'patochinpirahuë', co quëmari quënanconanhue', itërin.

²⁴ Cara yoqui quëran pochin, Cota sha'huitapona huëcapaipi:

—Shiparin Tamara itërëhuaso', monshihuanin. Napoaton iporaso' cayorin huachi, itopi. Natanahuaton Cotaso', no'huitaton yai ténin:

—¿Ocoirahuatoma', a'pëco chimiin! ténin.

²⁵ Ya'huëhuano'sari Tamara a'pëcaso marë' ocoirapirinhue', inaso shiin nanan a'patërin: “Iso sicho po'moitëra pë'natërinso' chachin nininso' hua'anën, napotërinco. Iso huaranta', inanquën chachin ni'ton, noya nicaton nohuitëquë',” itëquë', itërin.

²⁶ Cotaso', shiini a'patërinso' nohuitahuaton, naporin: “Tëhuëinchachin caso co noyahuë' ninahuë'. Co Sira acoantatohue', tēhuërahuë. Inaso nipirinhue', noya noya ninin,” ténin. Naporo quëran huarë' Cotaso', co huachi onporo tëranta shiin təcariantarinhue'.

²⁷ Tamara huaicaso nanihuachina, catopia'huaya hua'huatopi.

²⁸⁻²⁹ Nasitapona napopi: A'na'ton imiria'huain ocoirin. Napohuachina ahuaitiona'piri, quëhuan pi'shiquë, tonpotanpatërin. “Iso'ton hua'huacharin,” ta'ton, napotërin. Napopirinhue', hua'huashaso tanpara'huain po'moantarin. Shiarahuaton a'naso', nasitochanin. Napoaton ahuaitiona'piri nininën acotërin: Parisi* itërin. “Ya'copirinquënso inquirahuaton, pipiran,” itahuaton, inapochin nohuitërin.

³⁰ Quëhuan pi'shiquë tonpotanpatërinso', ina piquëran hua'huatërin. Inaso' nohuitaton: Saro itërin.

39

Hua'an sa'ini, Così apirinso'

* **38:28-29 Pariso'**: Pasoarinso' tapon naporin.

¹ Sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', Ismaïro nicatono'sari Iquipito no'paquë quëpapi. Inaquë a'nara Iquipito quëmapi Potihuaro itopiso' pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorî catahuacaso marë' acorin. Capitan ya'conaton, copirno a'païpisopita sontaro'sa camairin.

² Cosiso napotopirinhue', Sînorori co naniantërinhuë'. Inari catahuarin ni'ton, hua'anën pëinënquë noya yonquiaton yacapatërin. Noya nicaton, noya ya'huërin.

³ Cosiso', Yosëri catahuarin. Hua'anëni ina nicaton: "Nani ma'sha Cosi nipachina, Yosëri catahuarin ni'ton, noya pipitërin," tënin.

⁴ Napoaton pa'yatërin. Pa'yataton, acorin catahuacaso marë'. "Ma'pitasona ninahuëquë, quëma catahuaponco," itërin. Naporahuaton, ya'ipi piyapînënpita camaiaton asacatacaso marë' acorin. Ya'ipi ma'shanënpitanta a'paicaso marë' acorin.

⁵ Ina acorin quëran huarë', Sînorori Potihuaro catahuamiatërin. Cosi noya nicaton, napotërin. Pëinënquënta ma'sha nipachina catahuarin. Im-inënquënta sacatohuachina', sha'topiso' noya noyatërin.

⁶ Cosiri ya'ipi ma'shanënpita noya a'paitërin ni'ton, co huachi ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Topinan noya coshatárin huachi.

Cosiso', noyapin noyapin ni'tomantarin ni'ton, ya'ipi quëran pa'yatopi.

⁷ Napoaton co hua'quiya quëranhuë', hua'anën sa'ini ni'sárin quëran noyarin huachi. A'na tahuëri itapon:

—Huëquë pa'a quëmaso' inapoquë', itërin.

⁸ Napotopirinhue', Cosiso co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'. Napoaton itapon:

—Ni'quë siyora, pi'pian sha'huichinquën topirahuë: Hua'anëhuë ya'ipi ya'huëtërinso'pita a'paia'huaso marë' acorinco. Cari ya'ipi a'paiarahuë ni'ton, co ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Natërinco ni'ton, sano cancantërin.

⁹ Chini chiníquën nanan quëtërinco iso pëiquë camaita'huaso marë'. Naporahuaton, hua'anëhuë co ma'sha tëranta apiratërincohuë'. Quëmasáchin tēhuënchinso' sa'inquën ni'ton, apiratërinco. Napoaton, co caso pi'pian tëranta nohuantërahuë' pa'pi co noyahuë' nininso' nicaca'huaso'. ¡Naporahuaton quëmarë'co ninahuë naporini, co Yosë natëtohuë', pa'pi oshahuainto'huë'! itërin.

¹⁰ Napotopirinhue', sanapiriso Cosi ichiquëhuënacaso marë' nani tahuëri apisárin. Inaso napoaponahuë', co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'.

¹¹⁻¹² A'na tahuëriso nîpirinhue', Cosi pëiquë sacatapon ya'conin. Naporo' co a'napita ya'huëasoihuë ni'ton, sanapiriso Cosi so'huianarinso matërin. Inapota-ton:

—Huëquë pa'a quëmaso inapoquë', itërin. Napotopirinhue', Cosiso niso'huianatërinso pa'coirahuaton, ta'arin.

¹³⁻¹⁵ Ina patërinso ni'sahuaton, sanapiriso yanonpinin. Yanonpinaton chiníquën huiyo tënin. A'napita piyapînënpita përacaso marë' naporin. Huë'pachinara, itapon:

—¡Ni'cochi iso'! So'yahuë a'nara iprio piyapi quëshiantërinpoa tapi-inoaso marë'. Ya'conahuaton masapirincóhuë', canpita huëcacamaso marë' caso chiníquën huiyo tēnahuë. Ina natanaton, ta'arë'nachin pipirin. ¡Niso'huianatërinson'ta', patërin! itërin.

¹⁶ Piyapînënpita napotahuaton, Cosi niso'huianatërinso' taparin. So'in huëcaquë huarë' taparin.

¹⁷⁻¹⁸ Ina huë'pachina, piyapînënpita sha'huitërinso chachin inanta sha'huitërin:

—Iprio piyapi quēnanso', patoananēhuēquē ya'conahuaton mas-apirincohuē'. Chiníquēn huiyo topatora, a'porahuatonco ta'arin. Niso'huianatērinsona', patērin.

¹⁹ ¡Inapotērinco piyapinēn! itērin.

Sa'ini sha'huitērinso' natanahuaton, Cosi hua'anēnso pa'pi no'huitērin.

²⁰ Cosi macacaiso marē' piyapinēnpita camairin. Nani mapachinara, tashinan pēiquē po'mopi. Copirno tēhuētopisopita ya'huēapiquē po'mopi.

²¹ Tashinan pēiquē po'mopirinahuē', Siniororiso' co Cosi naniantērinhuē'. Nosoroaton catahuaantarín ni'ton, tashinan pēi hua'ani, noya nicator pa'yatērin: “Cosiso', nóya hui'napi,” ta'ton, noya ni'nin.

²² Napoaton catahuacaso marē' acorin: “Quēmari a'napita prisoro'sa', a'paiaran,” itērin. Napoaton Cosi camaitērinSORÁchin tashinan pēiquēso', prisoro'sa nipi.

²³ Cosi camaitohuachina tashinan pēiquē, noyasáchin sacatopi. Napoaton tashinan pēi hua'anso', co huachi Cosi sacatērinso' ni'sárinhuē': “Siniorori chachin Cosiso catahuarin ni'ton, ma'sona nipachina, noya pipitērin” ta'ton, naporin.

40

Hua'ano'sa hua'napiso', Cosiri no'tēquēn sha'huitērinso'

¹ Ina piquēran cato hua'ano'sari Iquipito copirno tēhuētopi: A'naso', copirno huino o'shitona'piro'sa hua'an. A'nanta', ina marē chachin pan nina'piro'sa hua'an. Cato chachin copirno tēhuētopi.

²⁻³ Napoaton copirnorin inapita no'huirin. No'huiton tashinan pēiquētacaiso' camaitērin. Napohuachina cato chachin inaquē po'mopi. Ina tashinan pēiso', copirno a'pairinsopita capitan pēinēnquē ya'huērin. Cosi ya'huēarinquē chachin po'mopi.

⁴ Copirno a'pairinsopita capitaniso', Cosi itapon: “Isopita cato hua'ano'sa quēmari noya a'paiton, catahuaquē,” itērin. Inapotohuachina inapita hua'ano'saso', hua'qui inaquē ya'huēpi.

⁵ A'na tashiso nipirinhue', cato hua'ano'sa chachin, hua'napi. A'naya a'naya hua'napiso', co inachachin tapon hua'napihuē', nisha nisha tapon hua'napi.

⁶ Tashíramiachin Cosiriso nicator huē'pachina, sētápi quēnanquirin.

⁷ Napoaton, cato chachin natanin:

—¿Onpoatomata iporaso' pa'pi sētēramaso pochin ya'norama'? itērin.

⁸ —Catocoi chachin hua'napiraihuē', co insonta ya'huērinhuē' ma'sona tapon hua'naraiso anitotiincoiso', itopi.

—¡Yosē mini nanitērin ma'sona tapon hua'narēsopita anitotiinpoaso'! Sha'huitoco hua'naramaso', itērin.

⁹⁻¹⁰ Napotohuachina o'shina'piro'sa hua'anso', hua'narinso Cosi sha'huitērin:

—Huē'ēhuēquē a'nara opa ya'huē ni'nahuē, cara sē'pahuaninso'. Nicasoco chachin, papo sē'patarin. Papo sē'patahuaton, yancotarin. Yancotērinquēranchin nitērinso'pita cayarín.

¹¹ Ina pirayan canta', huaraon o'orinso' minēnēn sē'quēato, huaniárahue. Opa cayarínso masahuato, huaraon o'orinquē shi'shirahuē. Inapotahuato huaraon ihuētērahue. Ihuētohuatora ma'parinco huachi, itērin.

¹²⁻¹³ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Naporinchi paya. Ma'sona tapon hua'naranso sha'huichinquēn: Cara sē'pahuaninso', cara tahuēri tapon naporin. Cara tahuēriya quēran, huaraonso' quēma tēhuēranso' yonquiantarin. Nanan anoyatahuatēnquēn naquēranchin

acoantarinquën ina marë' sacataantacaso'. Iráca naporanso chachin naquëranchin o'shitaantaran huachi. Ina tapon, ina pochin hua'naran.

¹⁴⁻¹⁵ Inapotohuachinquën, canta nosoroatonco yonquico. Ocoincoso marë' huaraon sha'huitëquë'. Iprioro'sa ya'huëpiquë caso ya'huëpirahuë', topinan quëran no'huitonaco pa'arinaco. Co manta onporahuë ni'ton, co tashinan pëiquë ya'huápa'huaso ya'huërinhuë'. Napoaton nosoroco canta', itërin.

¹⁶⁻¹⁷ Napotohuachina, copirno marë' pan nina'piro'sa hua'anta': "Noyachi sha'huitërin paya," ta'ton, hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Canta nipirinhüë', iso pochin hua'narahuë: Cara ya'huiro pan acoinanquë pitëmotorahuato, huiríton pano'sa quëpárahüë. Ya'natontarinso acoinanquë, nisha nisha cashi cashin pano'sa copirno marë' ya'huërin. Napoaponahuë', inairaro'sa huë'sahuatona pitëmotorahuë quëran capitarinaco, itërin.

¹⁸ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Cara pan acoinanso', cara tahuëri tapon naporin.

¹⁹ Cara tahuëriya quëran, huaraonso' quëmanta tëhuëranso' yonquiantarin. Naporo chachin piyapinënpita camaiapon: "Noninquë huëncuëconorahuatoma', naraquë pë'tëncu chimí'in," itapon. Inapotohuachinën, chanaro ca'tëro'sari noshanën capona', itërin.

²⁰ Cara tahuëriya quëran, huaraon hua'huatërinso tahuëri nanirin. Naporo' ya'ipi catahuarinsopita hua'ano'sa ichicapacancanacaso marë', panca pita ninin. Ya'ipi përarinsopita ni'tonëncuë huaraonso' camaitërin: "Cato hua'ano'sa chachin tashinan pëi quëran ocoico'," tënin.

²¹ O'shina'piro'sa hua'anso', naquëranchin asacataantarin. Napoaton naquëranchin iráca pochachin huaraon o'shitaantarin.

²² Pan nina'piro'sa hua'anso nipirinhüë', huaraoni piyapinënpita camairin naraquë pë'tënacaiso marë': "Noninquë huëncuëconorahuatoma', tëpaco'," itërin. Cosiri sha'huitërinso chachin nitopi.

²³ O'shina'piro'sa hua'aniso', Cosiri catahuacaso marë' sha'huitërinso', naniantërin. Inapoaton co catahuarinhüë'.

41

Huaraon hua'nahuachina, Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ O'shina'piro'sa hua'an, tashinan pëi quëran pipirinso' nani cato pi'ipitërin. Naporo' huaraon chachionta hua'narin. Niroi' yonsanquë huaniarin ni-hua'narin.

² A'nanaya ni'pirinhüë', canchisë ohuaca' Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Pa'pi amoshináchin pipirapi. I' quëran pipirahuatona', shi'shinamatëro' huáncana coshatapi.

³ Ina quëran niantapirinhüë', canchisë chachin Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Inapitaso' capa nishinahuën nansëyaráchin niconpi. Pipirahuatona i' yonsanquë a'napita ohuacaro'sa pirayan huanirapi.

⁴ Nicaso chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona', canchisë chachin pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo' huaraonso' capayataërin.

⁵ Naquëranchin huë'ëantapirinhüë', hua'naantarin. Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nin.

⁶ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi.

⁷ Inapitanta noya noyatërinso nipisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo chachin huaraonso' capayataantarin. Capayatahuaton: "Co ipora topinan ina pochin hua'narahuë," tënin.

8 Tashiramiachin huaraonso' hua'narinso yonquiaton, co napion cancantërin. Napoaton piyapinënpita camairin ya'ipi Iquipito no'paquë nintonona'piro'sa huëcacaïso marë'. Quirica nitotoro'santa amatërin. Inapita huë'pachinara, hua'narinso' sha'huitërin. Sha'huitopirinhüë', co incari tëranta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narinso sha'huitacaïso'.

9 Naporo huarë' o'shitona'piro'sa hua'an Cosi yonquirin. Ina yonquiaton huaraon itapon: "Ipora huarë' yonquirahuë ma'sona i'hua chachin nica'huaso' nininso'.

10 Quëmaso' chiniquën nanantëran. Caso piyapinëncó nipirahuë' sha'huitaranquën. Pan nina'piro'sa hua'anoco chachin, iráca no'huitoncoi tashinan pëiquë apo'motërancoi. Inaso' tashinan pëi', a'pairinënquënsopita capitan pëinënquë ya'huërin.

11 A'na tashiso' catocoi chachin hua'narai. A'naya a'nayacoi nisha nisha tapon hua'narai.

12-13 Inaquë chachin quiyaro'coi a'nara iprio hui'napi ya'huëarin anta'. Inaso' ina capitani chachin, asacatacaso marë' pa'anin. Hua'naraiso sha'huitohuatëira, ma'sona tapon naporinso no'tëquën sha'huitërincoi. Sha'huitërincoïso chachin caso naquëranchin asacataantaranco. A'nasó nipirinhüë', noninquë ahuënquëconotahuaton atëpatëran," itërin.

14 Inapo sha'huitohuachina, copirnosó Cosi macontacasó marë' piyapinën a'parin. A'naróachin tashinan pëi quëran ocoipi. Cosiso niya'itahuaton, nitaparin. Noya nininso' a'mosahuaton, huaraon nicapon pa'nin.

15 Canconpachina, huaraoni itapon:

—Caso hua'napirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narahuëso sha'huitiincoso'. Quëma tëhuëncinso' nitotëran, topi natantërahuë, itërin.

16 —Co caora nohuanton nitotërahuë'. Quëma piyapinëncó ni'to, Yosë chachin anitotohuachinco, sha'huitaranquën. Ma'sona noya nicacasó marë', sha'huitaranquën, itërin.

17 Napotohuachina huaraoni itapon:

—Huë'ëhuëquë Niroi' yonsanquë huaniárahüë hua'narahuë.

18 Naporo chachin, canchisë ohuaca' pa'pi amoshináchin nipisopita, i' quëran pipirapi. Pipirahuatona shi'shinamatëroquë coshatapi ni'nahuë.

19 Ina quëran canchisë chachin pipiantapi niantarahuë. Capa nishinahuën nansëyaráchin pipirapi. ¡Co onporo tëranta ya'ipi Iquipitoquë ina pochin nipisopita ni'chinahuë'!

20 Nicasoco chachin, inapitasó', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona canchisë chachin, pë'yaquë huarë' ca'miatopi.

21 Pë'yaquë huarë' caponaraihuë', co manta ca'pisohüë pochin ya'nopi. Naporo capayatërahuë.

22 Huë'ëantapirahuë', naquëranchin hua'naantarahuë: Huë'ëhuëquë Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nahuë.

23 Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitasó' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi.

24 Inapitarinta noya noyatërinso nipisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë huarë' ca'miatopi ni'nahuë. Ninotona'piro'sa sha'huitopirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon naporinso', sha'huitiinacoso', itërin.

25 Napotohuachina, Cosiri huaraon itapon:

—Caso quëma piyapinëncó nipirahuë', sha'huitaranquën: Catoro hua'naransó', a'naíchin tapon hua'naran. Ina quëran Yosë chachin anitotërinquën ma'sona ina nicacasó yonquirinso'.

26 Canchisë ohuaca' noyápiachin nipisopita, canchisë pi'ipi tapon hua'naran. Canchisë trico moto' noyápiachin nipisopitanta', ina chachin tapon naporin.

27 Canchisë ohuaca' capa nishinahuën nansëyaráchin nipisonta', hua'naran. Inapitaso', amoshino'sa piquëran pipipi. Inapitanta canchisë pi'ipi chachin tapon naporin. Ina pochachin noya noyatërinso' trico moto' pirayan, canchisë chachin papoantarin hua'naran. Pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopisopitanta', ina chachin anitotërinpoa'.

28 Napotëranquënso chachin mini nisarin. Piyapinënco nipirahuë', Yosë ma'sona yanininso nani sha'huitëranquën.

29 Yosë nohuanton canchisë pi'ipi iso Iquipito no'paquë nani ma'sha noya noyatapon. Co manta pahuanaponhuë'.

30-31 Ina piquëranso nipirinhüë', canchisë pi'ipi chachin panca tanarotapi. Napoaton co huachi inso tëranta', Iquipito no'paquë noya ya'huërinso yonquiarinhüë'. Pa'pi pahuantomiatapi ni'ton, co huachi iso no'paquë noya ya'huaponahuë'.

32 Caso piyapinënco nipirahuë' sha'huitëranquën. Nani Yosë yonquirin inapocaso'. Naporahuaton co hua'quiya quëranhuë' naniarin. Napoaton ina nohuanton, catoro inachachin hua'naran.

33-34 Inapocaso ni'ton, a'nara quëmapi yonquínahuan ni'ton, noyá nitotërinso' yoniqué'. Ya'ipi iso no'panënquë ya'huëpisopita camaicaso marë' acoquë'. Naporahuaton, chirinchi'ro'sa acoquë' ya'ipi hua'anëntëranquë pa'ina'. Cosharo yontonacaiso marë' pa'ina'. Noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquë yontoina'. A'natërápo costaro quëran, a'na costarora ma'pachina'. Ya'ipi Iquipito no'paquë inapo'ina'.

35 Naporo' pi'ipiro'saquë trico yontonpiso', niquë tapaina'. Quëma chachin anitotahuatënën, ninanoro'saquë tapaina'. Tanaro tahuëri'sa canquihuachina, capacaiso marë' inapo'ina'.

36 Inapohuachina', Iquipito no'paquë trico tapapinan ya'huapon. Canchisë pi'i tanarotacaiso canquihuachina, ina ca'sapi huachi. Ina capatona', ya'ipi iso no'paquë ya'huëpisopita co chiminaponahuë', itërin.

Copirno ya'huërenamën camaitacaso marë' Cösi acopiso'

37 Cösi yonquirinso natanahuatona', huaraonso hua'ano'sapitarë chachin: “¡Ma nóyacha yonquirin paya!” topi.

38 Napoaton huaraonso' piyapinënpita itapon:

—Iso quëmapi'so', Yosë ispiritonëni chachin ya'coancantërin. Co onporonta a'na quëmapi iso pochin nininso' ina sacato nicacaso marë' quënanarihuahuë', tënin.

39-40 Piyapinënpita napotahuaton, Cösi itapon:

—Co a'na quëmapi quëmá quëran yonqui yonquínahuan ni'ton, noya noya nitotërinso ya'huërinhuë'. Yosë chachin ya'ipi inapita anitotërinquën. Napoaton carinquën acoaranquën pëinëhuëquë, ya'huërenamëhuë camaitacaso marë'. Ya'ipi piyapinënpitanta natëinënquënso ya'huërin. Copirnocö ni'to, casáchin quëmá quëran chini chiníquën nanantarahuë.

41 Ni'quë'. Ipora tahuëri carinquën acoaranquën ya'huërenamëhuë ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë', itërin.

42 Napotahuaton huaraonso', imisiringuë sicho po'moitëranën po'morinso' ocoirin. Ina ocoirahuaton Cösi imisiringuë po'motërin. Inapotahuaton, piyapinënpita camairin: “Noya noya rino pi'shi quëran në'mëtë nipiso' a'motoco'. Naporahuaton, osëtë oro quëran nipiso', apë'pëconotoco'.

⁴³ Ina quëran, toronanëhuëquë pa'patora, imaquirinso toronanquë ananpëco'. Inapotahuatoma', quëpaco'. Ina quëpasëma', piyapinëhuëpitari chiniquën sha'huiina': '¡Isonco!' tëra'ina'," itërin. Ina pochin copirnorí Cosi acorin ya'ipi Iquipito no'paquë, camaitacaso marë'.

⁴⁴ Ina piquëran huaraoni Cosi itaantapon:

—Ca mini copirnocoso nipirahuë', co inso tëranta iso no'paquë inaora nohuantërinso' nisarinhue'. Naniyarín quëran huarë' ma'sona nicacaiso', quëma camaitaran, itërin.

⁴⁵ Copirnorí, Cosi Iquipito nananquë nisha nininën acotërin: Sahuinato-paniya, itërin. Naporahuaton Potihuirá hui'nin Asina itopiso' acoantërin. Potihuiraso', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. Ina pochin Cosi, ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë' acopi.

⁴⁶ Cosi cara shonca pi'ipitohuachina, Iquipito copirno marë' caniaritërin sacatacaso'. Nani acohuachina, huaraon nontahuaton caniaritërin ya'ipi Iquipito no'pa' pa'tacaso'.

⁴⁷ Canchisë pi'ipi noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquë, hua'huayátërahuë cosharo noyatërin.

⁴⁸ Cosiri ya'ipi trico tapacaiso nininso', ma'patërin. Ma'pataton, ninanoro'saquë taparin. Canchisë pi'ipi naporin. Nani ninanoro'saquë trico taparin. Ina pirayan imino'saquë sha'pisopita mapiso', taparin.

⁴⁹ Pa'pi notohuaro' trico Cosiri ayontonin. Marë yonsanquë inotëra'hua ya'huërinso pochin ayontonin. Pa'pi notohuaro' ni'ton, pichirápirinahuë', co onpo pichichináchinhuë' nipachina, tananpitopi huachi.

⁵⁰ Co'huara tanarotacaiso caniarichátërasohue', Cosiso cato hui'ninpita ya'huëtërin.

⁵¹ Paninanso' Manasisi itërin: “Yosë chachin parisitërahuëso', quëmopinëhuëpita, inapita ananiantërinco,” ta'ton, ina pochin hui'nin nohuitërin.

⁵² Ina quëran niantarinsoso', Iprain itërin. “Yosë nohuanton parisitërahuëso no'paquë chachin noya noya acorinco,” ta'ton ina pochin hui'nin nohuitërin.

⁵³ Canchisë pi'ipi Iquipitoquë ma'sha noya noyatacaiso' pi'ipiro'sa', na'huërin huachi.

⁵⁴ Naporó Cosi naporinso chachin, tanarotacaiso caniaritërin. Canchisë pi'ipi chachin naporin. Ya'ipi a'napita no'paro'saquënta', tanarotopi. Iquipitoquëráchin cosharo tapapinan ya'huërin.

⁵⁵ Iquipito ya'huëhuano'santa cosharori pahuantohuachinara, huaraon paapapi. Trico natanacaiso marë' paapapi. Natanpachinara, huaraoni ya'ipi iquipitoro'sa itapon: “Paatoma', Cosi nontoonco'. Ma'sona itohuachinquëma', ina nico',” itërin.

⁵⁶ Ya'ipi Iquipito no'paquë piyapi'sa tanarotacaiso caniaritohuachina, Cosiso chirinchiro'sa camairin: “Cosharo taparëhuaso pëiro'sa i'soatatoma', ya'huëhuano'sa pa'antoco',” itërin. Aquë aquëtë tanarotapi ni'ton, pa'antapi huachi.

⁵⁷ Naporahuaton ya'ipi parti quëran huë'sapi. Cosi trico taparinso' pa'antacaiso marë' Iquipitoquë huë'sapi. Co inso no'paquë tëranta', cosharo noyatërinhuë' ni'ton, naporapi huachi.

42

Cosi iinpitanta Iquipitoquë pa'piso'

¹ Iquipitoquë trico pa'anacaso ya'huërinso', Cacoponta' nataantërin. Ina natantahuaton, hui'ninpita itapon: “¡Co topinan nini'sápamaso ya'huërinhuë'!

2 Nani sha'huitërinaco Iquipito no'paquë trico pa'anacaso marë' ya'huërinso'. Napoaton inaquë pa'matoma', pa'amaco'. Ama tana tiquinpoaso marëhuë' inapoco'," itërin

3 Pa'pini napotohuachina, Cosi iinpitaso', shonca ya'pi trico pa'anapona Iquipitoquë pa'pi.

4 Mincaminso nipirinhüë', pa'pini co nohuantërinhuë' a'pacaso'. Inaso', Cosi iin miachin. Ina yo'nanquëranchin pipipiso'. "Pa'ninquë tapon ma'sha yaonpoápirinhüë'," ta'ton, co yaa'parinhüë'.

5 Cacopo hui'ninpitaso', a'napita piyapi'sarë' pa'pi. Ya'ipi Canaan parti tanarotopi ni'ton, notohuaro' pa'mapi.

6 Nani sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', huaraon ya'huërenamën ya'ipi Iquipitoquë camaitarin. Naporahuaton ina camaitohuachina, ya'ipi parti quëran huë'pisopita, trico pa'antapi. Iinpitanta camahuachinara, nontacaiso marë' isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaiپی.

7 Ipora quënanapon chachin Cosiso', iinpita nohuitërin. Nohuitaponahuë', co nohuitërinhuë' pochin ninin. Napoaton no'huitatë pochin co yashinhüë' nontërin:

—¿Canpita po'? ¿Intoparanta huë'nama'? itërin.

—Canaan parti quëran, trico pa'anapoi o'marai, itopi.

8 Cosiriso iinpita nohuitërin. Inapitariso napoaponahuë', co ina nohuitopi-hüë'.

9 Naporo' Cosiso', iráca hua'naton iinpita sha'huitërinso' yonquirin. Ina yonquiaton itapon:

—Canpitaso', nëhuëtona'pirosanquëma tënahuë. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhüë' ni'camaso marë' huë'nama', itërin.

10-11 —¡Co sinioro inacoihuë'! Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Tricoíchin pa'anapoi o'marai. Ina tataquëranchin ya'ipicoi ninai. Co onporo tëranta nëhuëtochinaihuë', itopi.

12 —Nonpiánama'. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhüë' ni'camaso marë' huë'nama' ipora, taantarín Cosiso'.

13 Napotopirinhüë', inapitariso itapona':

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Ya'ipiya quëran ina tataquëranchin, shonca catocoi ninai. Canaan parti ya'huërai. Hua'hua nininsoso', tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhüë', ayarin, itaantapi.

14-15 —¡Nani napotëranquëma'! Canpitaso' nëhuëtona'piro'sanquëma tënahuë. Iyaparima hua'hua nininso quëcama huarë', no'tëquën nonamaso' nitotarahüë. Huaraon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co ina quëpatamahüë', co onporonta isëquëran pipiaramahuë'.

16 A'naquëma paaton maconta'in. A'napitanquëmaso nipirinhüë', tashinan pëi ya'contarama'. Ina huë'pachin, naporo huarë' naporamaso natëaranquëma'. Co'so' huë'pachinhüë', tëhuëenchachin nëhuëtona'piro'sanquëma'. ¡Huaraon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'! itërin.

17-18 Cara tahuëri Cosiri iinpita tashinan pëiquëtërin. Inapotopirinhüë', nontaantarín:

—Canta Yosë të'huatërahüë. Iso pochin nipatama', co tëpaaranquëmahuë'.

19 Tëhuëenchachin noya nina'piro'sanquëma nipatama', a'naquëma tashinan pëiquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhüë', quëmopinëma capacaiso marë' trico quëpatoma', panantaco'.

20 Ina quëran, no'tëquën nonamaso' nitota'huaso marë', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Co'so' quëmahuatamahüë' tëhuëenchachin chiminarama', itërin. Napotohuachina: "Noyapa'," topi.

21 Napoaponahuë', inahua capini ninontopi:

—Tēhuēnchachin canpoaso' iráca pa'pi co noyahuë' ninēhua'. Iya'hua ma'sha onpotohuatēhuara, nosorochináchin nontopirinpoahuë', co nosororēhuahuë'. Co napion ancantērinso nicarihuarahuë', co tahuërētērēhuahuë'. Napoaton iporaso' canpoanta', po'sarēhua huachi, nitopi.

²² Napohuachinara, Nopinori itapon:

—Co'ta carima': ¡Ama napotocosohuë'! itopiranquēmahuë', co natēramacohuë'. Napoaton iporaso' canpoanta', tēpatona'pi i'huërētopiso pochin nitarinēnpoa', itērin.

²³ Inapitaso', Cosiri ya'ipi nataninso' co nitotopihuë'. Iquipito nanan quēráchin nontērin ni'ton, napopi. Nontohuachina, a'nari inahua nonpique ohuērērin ni'ton, co nitotopihuë'.

²⁴ Iinpita ninapotapiso natanahuaton, Cosiso amashamiachin pa'sahuaton, na'nērin. Na'nēi' cacotohuachina, huēantarin. Huë'sahuaton iinpita ni'tonēnquē piyapinēnpita camairin Simion macatona tonpocaiso'.

²⁵ Ina quēran camaitaantarin: “Costaronēnaquē trico po'motoco'. Coriqui pahuërētopisonta', inaquē chachin po'moantaco'. Naporahuaton, cosharo caracaiso marēnta quētoco',” itērin. Camairinso chachin piyapinēnpita nipi.

²⁶ Inapotohuachinara, moranēnaquē triconēna a'mitahuatona', ya'huēpi'pa' panantapi huachi.

²⁷ Huë'écaiso nininguē canconpachinara, a'naso', moranēn a'cacaso marē' costaronēn i'shiritērin. Inapotopirinhue', trico marē' coriqui pahuërētērinso' quēnanin. Ina quēnanaton, pa'yanin.

²⁸ Pa'yanaton, iinpita itapon:

—Ni'cochi. ¡Trico marē' pahuërētērahuëso', ayantaantarinaco! ¡Costaronēhuëquē chachin quēnanahuë'! itērin. Iinpitaso natanahuatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'yanahuatona', inahua capini ninontapi: ¡Yosē ana'intarinpoa ni'ton, co pahuërētaponahuë' trico quēsarin! Nitopi.

²⁹ Ya'huēpiquē cancontahuachinara, ya'ipi napopiso pa'pina sha'huitopi:

³⁰ —Iquipito no'pa' hua'anquē camahuatoira, co yashinyántērahuë' nontērincoi. “Canpitaso', nēhuētona'piro'sanquēma ipora,” itērincoi.

³¹⁻³² Napotopirincoihuë': “Co quiyaso' inacoihuë'. Co onporonta nēhuētochinaihuë'. Ina tataquēranchin shonca catocoi ninai. Hua'hua nininso', Canaan parti tatarē' quēparitērin. A'naso nipirinhue', ayarin,” itērai.

³³⁻³⁴ Napotohuatoira, itaantarincoi: “A'naquēma isēquē quēparichin. A'napitanquēmaso nipirinhue', quēmopinēma capacaiso marē' trico quēpatoma', panantaco'. Napoaponahuë', iyaparima hua'hua nininso' quēshimaco. Naporo huarē' co nēhuētonapiro'sanquēmahuë' ninamaso' nitotarahue'. Ina nitotohuato, iyaparima quēparitērinso' ocoitaranquēma'. Nisahuaton, noya huachi nanitarama iso no'paquē pa'anamaso',” itērincoi, itopi.

³⁵ Nani pa'pina sha'huitahuatona', trico ohuatopi. Ohuatohuachinara, Cosi iinpitaso', a'naya a'naya costaronēnaquē, coriquinēna quēnaantapi. Tanpanantēa'huayaquē ya'huēarin quēnaantapi. Ina quēnanatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'pinanta pa'yanin.

³⁶ Naporo' Cacopori itapon:

—Canpitaso hui'nahuēpita tiquitaramaco. Cosi ayarin. Simionta capa. ¡Iporaso Mincanta yaquēpataantaramaco! ¡Ya'ipi inapita casa', ahuanta'huaso ya'huērin! itērin

³⁷ Naporo' Nopinori, pa'pin itapon:

—Iya'hua a'pahuatan, cari tata a'paiarahüë. Co'so' quëshintahuatënquënhuë', cato hui'nahuëpita nininso', nanitëran tēpamaso', itërin.

³⁸ Cacoposo nipurinhuë', tapon:

—Hui'nahuëso', co onporo pa'sarinhuë'. Iin mashonën nani chiminin. Inaíchin ina yo'nanquëranchin nipiso' ya'huëarin. Pa'namaquë ina ya'huë'rë' ma'sha onpoantahuachin, caso mashoco, sëto tēpaponco huachi, tēnin.

43

Mincamin Iquipitoquë quëpapiso'

¹⁻² Canaan parti co manta capacaso ya'huërinhuë' ni'ton, aquë aquëtë tanarotapi. Napoaton i'hua Iquipitoquë trico pa'anpiso' pë'yapi. Pë'yahuachinara, Cacoposo' naquëranchin hui'ninpita camaiantarin:

—Pa'mantatoma trico pa'amantaco', itërin.

³⁻⁵ Napopirinhuë' Cotari itapon:

—Co'ta tata hua'an napotërincoiso', nani sha'huitërainquën: “Co'so' iyaparima hua'hua nininso quëmahuatamahuë', ama o'macosohuë'. Ina quëmama huarë' tahuëretaranquëma',” itërincoi. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' trico pa'antomarainquën. Co'so' a'paantohuatancoihuë', co pa'maaraihuë', itërin.

⁶ —¡Canpitaso pa'pi co noyahuë' acoramaco! ¿Ma'marë chachinta ina quëmapi sha'huitërama a'na iya'hua ya'huëtërinquëmaso'? itërin pa'pini.

⁷ —Na'con natanincoi onpo ya'huëtë'rëhuasona nininso': “¿Nanpiárin tata-parima'?” itahuatoncoi: “¿A'na iyaparimanta ya'huërin?” itomantarincoi. Napo natanpachincoira, topinan a'panitërai. ¡Co quiyaso' nitotëraihuë': “Iya-parima hua'hua nininso quëshimacoi,” itiincoiso'! itopi.

⁸ Naporo' Cotari pa'pin itaantarin:

—Tëhuë'nchachin tata nanpicaso' nohuantohuatëhua', iya'hua a'paquë pa'i. Cari a'paiarahüë. A'paantohuatancoi a'naroáchin pa'sarai. Inapohuatëhua', co chiminarihuahuë'. Hui'napoapitanta', noya nanpiapi.

⁹ Iya'hua pa'pachin, cari ni'sarahüë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi. Co'so' quëshintahuatënquënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë.

¹⁰ I'hua chachin napotasë'nquën a'pantërancoi naporini, ¡nani catoro pa'sahuatoi, huënanta'itoihuë'! itërin.

¹¹ Napotohuachina, pa'pini itapon:

—Co onpotacasohuë' ni'quëhuarë', isopoco nipachin: Hua'an nicanacamaso marë' iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita costaronëmaquë quëpaco': Parsamo nimirio, ninoi', pimo hua'sai', pimo yaqui', tanpapi nitërinso', ni'to nitërinso', inapita pi'pian pi'pian po'motahuatoma', quëpaco'.

¹² Coriquinta', catoro' pa'anacaso nanirinso', quëpaco'. I'hua ayantërinquëmaso', inaora chachin quëtaantaco'. Tapona tëhuëatona', ayantërinë'nquëma'.

¹³ ¡Paco nipachin! Iya'hua quëparahuatoma', hua'an nimaantarico'.

¹⁴ Yosë ya'ipi nanitaparinsó' nontarahüë catahuainquëma'. Ina nohuanton hua'an nosoro'inquëma'. Simionta nosoroaton ocoi'in. Naporahuaton, Mincanta a'painta'in. ¡Canta co hui'nahuan mashoco pochin quëparita'huaso Yosë nohuantohuachin, inapo'i nipachin! itërin.

¹⁵⁻¹⁶ Cacopo hui'ninpitaso', hua'an nicanacaiso nininsopita mapi. Ina masahuatona', coriquinta catoro pa'anacaso' nanirinso' mapi. Naporahuaton, Mincamin quëparahuatona', Iquipitoquë pa'pi huachi. Cosi ya'huërinquë

camahuachinara, nontopi. Cosiso', Mincamin quëpiso quënanahuaton, piyap-inën camairin:

—Isopita pëinëhuëquë quëpaquë'. Naporahuaton a'nara ohuaca' tëparahuaton, anpique'. Ipora camotëchin nisahuaso', inapitaro'co coshatarahuë, itërin.

¹⁷ Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin. Cosi iinpita ina pëinënquë quëparin.

¹⁸ Napoaponahuë', inapitaso quëpasoi pa'yanpi. Pa'yanatona inahua capini ninontapi:

—Nonpintahuatënënpoa', pëinënquë quësarinpaa'. I'hua coriqui ayantërinpoaso marë' quësarinpaa'. Masahuatënënpoa piyapinënpita pochin asacatarinënpoa'. Moranënpoapitarë chachin asacatarinënpoa', nitopi.

¹⁹⁻²¹ Napoaton Cosi pëinënquë yaya'compachinara, piyapinën itapona':

—Pi'pian siniro nonchinquën topiraihuë'. I'hua chachionta o'mapoi, tëhuëchachin trico pa'anapoi o'marai. Pa'anahuatoi panantápiraihuë', huancopi huë'ëconaiquë, costaronëhuëi i'shiritërai. I'shiritopiraihuë', coriqui pahuërëtëraiso' ya'ipi chachin costaronëhuëiquë quënanai. Napoaton quëtaanta'huanquëmaso marë' quëmantarai.

²² Incariso acomara, co quiyaso nitotëraihuë'. A'na coriquinta ipora trico pa'antohuatëinquëma', pahuërëta'huaiso marë' quëmarai, itopi.

²³ Napopirinahuë Cosi piyapinëniso':

—Sano cancantoco'. Ama pa'yancosohuë'. Naporo' pahuërëtëramaso', nani manahuë. Yosë chinotëramaso nimara costaronëmaquë acotërinquëma'. Inachachin tataparimanta chinotërin, itërin.

Napotahuaton, Simion tashinan pëi quëran ocoirahuaton quëshirin.

²⁴ Ina quëran, ya'ipi chachin Cosi pëinënquë po'morin. Inaquë i'sha nipa'morantëcaiso marë' quëtërin. Moranënapitanta', a'carin.

²⁵ Camotëchin Cosirë' coshatacaiso', nani nitotopi. Napoaton ninapona pochin, nicanacaiso marë' quëshipiso', taparapi huachi.

²⁶ Cosi canquihuachina, nicanacaiso marë' quëshipiso' quëtopi. Naporahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshapi.

²⁷ Cosiri iinpita nontahuaton itapon:

—I'hua o'mapoma': ¿Tatahuëi ya'huëarin itëramaco pora? ¿Noya ya'huëarin? ¿Nanpiarin ipora huanta ti? itërin.

²⁸ Inapitaso' mónsho tahuatona':

—Tatahuëiso', quëma piyapinën pochin ninin. Noya ya'huëarin. Ipora huanta nanpiárin, itopi.

²⁹⁻³⁰ Cosiso yonquitopirinhue', Mincamin quënanin. Inaso iya'huain. Ina yo'nanquëranchin nipiso'. Ina tasatahuaton, natanin:

—¿Isona: “Iya'hua a'na huëshirai” tënamaso ti? itahuaton, iin itapon: “¿Yosë chachin hua'hua catahuainquën!” itërin. Napotaso chachin iin ni'sahuaton, na'nëchináchin cancantërin. Napoaton a'naroáchin patoananëquë ya'conahuaton, na'nërin.

³¹ Na'nërinso' pa'cotohuachina, nipa'morayaton, pipiantarin. Pipirahuaton piyapinënpita camairin: “¿O'huinco huachi!” itërin.

³² Cosiso', a'na misaquë nisha o'huintopi. Cacopo hui'ninpitanta a'na misaquë nisha o'huintopi. Iquipitoto'santa Cosirë' coshatopiso', a'na misaquë nisha o'huintopi anta'. Iquipitoto'saso', iprioro'sarë' coshatacaiso', na'in pochin ni'pi. Napoaton nisha coshatopi.

³³ Cosi iinpitaso', misaquë yahuënsëhuachinara, Cosiri a'naya a'naya sha'huitërin huënsëcaiso marë'. Paninan'ton, ahuënsërahuaton, ina quëran niantarinso' ahuënsërin. Inapotaton, huinshoin ninquë huarë' ahuënsërin.

Napoaton: “Pi'ipinënpoa no'têquën tantiarinpoa,” topi. Napoatona itohuara capini nini'pi. Nini'sahuatona', pa'yanpi.

³⁴ Cosiso inaora ca'ninso chachin, iinpitanta a'carin. Mincaminso nipirinhue' o'huinthuachinara, a'napita iinpita quëran na'con na'con acotopi. Nani coshatohuachinara, napopináchin o'opi. Inapoatona capa cancantopi.

44

Cosi, iinpita ténirinsó'

¹ Nani ca'pachinara, o'opachinara, Cosiso piyapinën camairin:

—Isopita quëmapi'sa costaronënaquë, trico amëntatëquë'. Naporahuaton coriquinëna pahuërëtopisonta', a'naya a'naya costaronënquë chachin acotaantaquë'.

² Minënhuë prata quëran nininsonta', hua'hua nininso costaronënquë acotëquë'. Coriquinën, trico marë' pahuërëtërinso' pirayan acotëquë', itërin. Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin.

³ Tahuëririnquë pi'i pipirirahuaso Cosiso', iinpita nontahuaton a'parin. Napohuachina moranënapitarë chachin pa'pi huachi.

⁴⁻⁵ Ninano quëran pipitona iinpitaso co aquëyátërasoihuë', Cosiso piyapinën itapon:

—Apira quëmapi'sa pa'piso', imaquë'. Cantonahuaton napotëquë': “¿Onpoatonta canpitaso nosoropirinënquëmahuë', co noyahuë' ninama'? Prata quëran minë nininso', hua'anëhuë' o'oton ninorinso chachin ihuatërama'. ¡Pa'pi co noyahuëchi ninama paya!” itëquë', itërin.

⁶ Cantonahuaton piyapinënso' Cosiri sha'huitërinso chachin itërin.

⁷ Napotohuachina, inapitariso itaantapi:

—¿Ihuatërama', itërancoi ti? ¡Co'chi quiyaso onporo tëranta', inapo'itoihuë'!

⁸ ¿Co'ta Canan parti quëran huarë' coriqui costaronëhuëiquë quënanpatoira, quëshiantaranquën pora? ¿Onporahuatoita iporaso', pratahuë nïpon, orohuë nïpon, hua'anën pëinën quëran ihuachitoihuë'?

⁹ Quiyaso' piyapinënpita pochincoi ninai. Incoi tëranta minë quënapahuatancoi, chimiin. Quiyanta', piyapinënpita pochin asacatocoi tënai, itopi.

¹⁰ Napotohuachina, Cosi piyapinënso' taantarin:

—Noyapa'. Naporama ni'quëhuarë', inapochinquëma nipachin. Nipirinhue', insosona minë quënaparahuësoíchin, piyapinëhuë nisarin. A'napitanquëmaso', co manta onpoaramahuë', itërin.

¹¹ Napotohuachina, a'naya a'naya costaronëna chinohuaratona', i'shiritapi huachi.

¹² I'shiritohuachina yonissarin. Paninan nininso costaronën quëran caniaritahuaton, hua'hua nininso costaronënquë huarë', yonirin. Yonípchina, Mincamin costaronënquë quënanin huachi.

¹³ Ina nicatona iinpitaso', pa'pi sëtahuatona a'moanpiso oshapi. Napohuachina, a'naya a'naya pë'pëtonëna moranënaquë a'mitahuatona', naquëranchin ninanoquë ayaimantapi.

¹⁴ Cotasó', iinpitarë chachin Cosi pëinënquë canconpachina, inaso ya'huëarin quënamantapi. Quënanahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai'pi.

¹⁵ Moshaso', Cosiso iinpita itapon:

—¡Co'chi canpitaso yonquinahuano'sa pochinhue' ninama paya! ¡Caso chiníquën nanantërahuë ni'ton, nito ninorahuë' itërin.

¹⁶ Napotohuachina, Cotari itapon:

—¡Tèhuëinchachin co onpo a'pania'huainso nanitèraihuë! ¡Co naporaihuë', co ta'cahuaiso ya'huërinhuë! Oshahuanaiso', nani Yosë nitotërin. Ma'tana ya'huarai. Minënën maninsorë chachin asacatocoi, itopi.

¹⁷ Napotopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Co napoarinhüë'. Insosona minënëhuë quënapapisoíchin piyapinëhuë nisarin. A'napitanquëmaso', tatama ya'huërinquë noya panantaco'. Co insonta ma'sha onpotarinquëmahuë', itërin.

Cota, Mincamin ya'huërenamën yaquëparitërinso'

¹⁸ Così napohuachina, Cotari amasha ya'carirahuaton, itapon:

—Pi'piyan siniro nonchinquën topirahuë. Yonquirahuëso no'tëquën sha'huichinquën. Quëmaso' huaraon pochachin chiniquën nanantëran. Napoaton ama no'huitonco ana'intaancoso marëhuë' napotaranquën.

¹⁹ I'hua huë'naiquë, quëmaso natanancoi tatahuëi ya'huëtërincoiso'. A'na iyahuëinta ya'huëtërincoiso', natanancoi.

²⁰ Quiyarinta naporo sha'huitëranquën: “Tatahuëi ya'huëtërincoi, nani máshoya,” itërainquën. A'na iya'huanta hui'napi ya'huëtërincoiso', sha'huitërainquën. Inaso', tatahuëi nani máshoya niso' hua'huatërin. Naporo chachin sha'huitëranquën tatahuëri na'con nosororinso'. Ina yo'nanquëranchin hua'huatopisopita cato ya'huëpirinahuë', a'naso ayarin ni'ton, inaíchin quëparitërin. Napoaton nosoromiatërin.

²¹ Naporo' sha'huitërancoi nohuitamaso marë' quëca'huaiso'.

²² Napotohuatancoira, sha'huitërainquën: “Iya'huaso', co nanitërinhuë' pa'pin huëshicaso'. Huëshirin naporini, pa'pinso' sëtori tëpa'itonhuë',” itërainquën.

²³ Napotopiranquënhuë': “Co'so' iya'hua quëpatamahuë', co onporonta tahuërëtaranquëmahuë',” itërancoi.

²⁴ Tatahuëitaquë canconpatoira, ya'ipi quëma napotërancoiso' sha'huitërai.

²⁵⁻²⁶ Hua'quimiachin quëran, tataso' camairincoi: “Pa'sahuatoma' trico pa'amantaco',” itopirincoihuë', quiyariso': “Co nanitëraihuë'. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' pa'sarai. Co'so' ina quëpahuatoihuë', co hua'an tahuërëtarincoihuë',” itërai.

²⁷ Napotohuatoira, tatahuëi sha'huitërincoi: “Canpita nitotërama sa'ahuëco' catoíchin hua'huaninso'.

²⁸ A'naso', ayarin. Napoaton naporo quëran huarë' co quënanchinahuë'. Pa'piniri ca'mara tënhuë.

²⁹ Iin ya'huëre' quëparamaquëya ma'sha onpohuachin, canpita tëhuëarama'. Canpita tëhuënëmaquë caso mashoco sëto tëpaponco huachi,” itërincoi.

³⁰⁻³¹ Tatahuëso', iya'huarë' a'naíchin pochin nipi. Co'so' quiyarë' pantahuachinhuë', tatahuëso chiminapon. Quiya tëhuënëhuëiquë tata mashoyaso' sëtori tëpapon.

³² Co'huara huë'shamátërapoihuë' sha'huitërahuë: “Iya'hua a'paantohuatancoi, cari ni'sarahuë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi,” itërahuë. Naporahuaton napotomantarahuë: “Co'so' quëshintahuatënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë,” itërahuë.

³³ Napoaton nontaranquën natanco topirahuë. Ca iya'hua ya'huërenamën quëma piyapinën quëparichi tënhuë. Inaso iinpitarë', pananta'in.

³⁴ Co'so' iya'hua pantahuachinso', co caso nanitërahuë tatahuëtaquë, pananta'huaso'. Tatahuë ma'sha onporinso', co yani'nahuë', itërin.

45

Iinpitari Così nohuitopiso'

¹ Ya'ipi piyapinēnpita ni'tonēnquē Cotari nontērinso tonitohuachina, Cosiso co huachi ahuantērinhuē'. Co huachi ahuantatonhuē', Iquipito nananquē chiníquēn nonin: “¡Ya'ipinquēma pipico!” itērin. Napotohuachina, ya'ipi piyapinēnpita pipipi. Inpitaréáchin nicaso', nohuitacaiso marē' sha'huirín.

² Sha'huiton Cosiso', na'nēmiatarin huachi. Chiníquēn na'nērin ni'ton, ya'ipi iquipitoto'sa nitotopi. Huaraoon pēinēnquē huarē' a'naquēnso pa'sahuatona', sha'huitonpi.

³ Naporo huarē' Cosiso', inahuara nanamēnaquē iinpita nontērin:

—¡Ca mini Cosico! ¿Nanpiárin iporahuanta tata? itērin. Napotopirínhuē', iinpitariso pa'pi tē'huatatonahuē', co nanitopihuē' nonacaiso'.

⁴ Tē'huatopirínahuē', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa tē'huatocosohuē', ya'caritoco', itērin. Naporo huarē' iinpitari ya'carirín. Ya'carihuachinara, itaantarín:

—Ca mini iyaparimaco. ¿Co'ta iráca nicatono'sa Iquipitoquē huēcaso pa'anamaco?

⁵ Napotēramacoso marē' ama canpitaora nino'huicosohuē'. Co canpitaso yonquipiramahuē', Yosē chachin aquēchitiirínco. Notohuaro' piyapi'sa ananpicaso marē' aquēchitērinco.

⁶ Ipora huarē' iso no'paquē, cato pi'ipi nisarin tanarotopiso'. A'natērápo pi'i chachin, pahuanarin. Ina nápo pi'i sha'topirínahuēnta', co manta nitērinso' macaponahuē'.

⁷ Napotēranquēmaso chachin nisarin. Yosēso nipirínhuē', aquēchitiirínco. Canpitanta shiparima ya'huētiinquēmaso marē' naporin. Canpita chachinta', huēhuēpiro ninin quēran nicha'ēinquēmaso marē' aquēchitiirínco.

⁸ Inapocaso ni'ton, co canpita nohuanton isoporinquē huē'nahuē'. Yosē chachin a'parínco ni'ton, huē'nahuē. Ina nohuanton, huaraoon ayonquina'pi nica'huaso marē' ya'conahuē. Ya'ipi ma'shanēnpita a'paiato, piyapinēnpitanta', camaica'huaso marē' ya'conahuē. Naporahuaton, ya'ipi Iquipitoquē huaraoon ya'huērēnamēn hua'anēnta'huaso marē' acorínco.

⁹ Manóton paantatoma', tata sha'huitonco': “Cosi ya'huēarin, iso pochin nanan a'patiarínquēn: ‘Ya'ipi Iquipito no'paquē hua'anēnta'huaso marē' Yosē acorínco. Manóton o'maton, ni'quimaco.

¹⁰ Ya'ipi hui'nanpita, shia'huaro'sa', inapitarē chachin, o'maco'. Pē'tahuanēmapita, ma'shanēmapita, ya'ipi ya'huētērinquēmaso', quiquimaco'. O'mahuatama', Cosin parti acoaranquēma'. Inapohuatama', co aquēya quēranhuē' nini'sáparihua'.

¹¹ Naro'pa huachi carima cosharo quētáponquēma'. Ya'ipi huē'namaso nápo chachin co manta ichipahuantaranquēmahuē'. A'natērápo pi'ipi pahuanarin tanaro tahuēri'sa na'huēcaso ni'ton, napotápēnquēma', itoco'.

¹² Iya'huanta', canpitanta', ya'ipi naporahuēso', nani natanamaco.

¹³ Chiníquēn nanantato Iquipitoquē hua'anēntērahuēsonta', nani ni'nama'. Ya'ipi ni'namaso' tata sha'huitonco'. ¡Manóton paantatoma tata macontaco!'” itērin.

¹⁴ Napotahuaton, iya'huain iporin. Ina iporin quēran na'nērin. Mincaminta', Cosi iporin quēran na'nērin.

¹⁵ Ina quēran Cosiso', ya'ipi iinpita noya nontaton sē'quērin. Inapitanta iporahuaton na'nērin. Ina píquēran inapitarinta co huachi tē'huatatonahuē', noya nontopi huachi.

¹⁶ Huaraoon pēinēnquēnta', a'naroáchin nanan nincanin: “Cosi iinpita canquipi,” itopi. Ina natanahuaton, huaraoonso catahuarinsopita hua'ano'sarē chachin noya cancantopi.

¹⁷ Noya cancantaton huaraooniso', Cosi itapon:

—Iyaro'sa sha'huitëquë', pë'tahuanënaquë trico a'mitahuatona', Canaan parti pananta'ina'.

¹⁸ Paantatona', pa'pina quëma'ina'. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin, o'ma'ina'. O'mahuachina', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso', cari quëtarahuë. Napoaton inapitaso', iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita, capona'.

¹⁹ Sa'ina', hui'nina', pa'pina', inapita quëmacaïso marë', camaiquë toronano'sa isëran quëpa'ina'. Sha'huitëquë a'naroáchin huë'ina'.

²⁰ Naporahuaton, ama aquëtë ma'shanënapita yonqui'inasohuë'. Iquipitoquë ma'sha noya noya nininsopita, inapitari hua'anëntapona', itëquë', itërin.

²¹ Napotohuachina, Cacopo hui'ninpitaso' ina inachachin nipi. Huaraon camaitërinso chachin, Cosiri toronano'sa quëtërin. Naporahuaton cosharo iraquë caracaisonta', quëtërin.

²² O'nanpiracaisonta', ya'ipi iinpita ananitëra'piarin. Mincaminso nipirinhuë', cara pasa coriqui prata quëran nininso' quëtahuaton, a'natëräpo a'mocaso quëtërin.

²³ Pa'pionta', shonca moraquë, noya noya ma'sha Iquipitoquë ya'huërinso', a'patontarin. Naporahuaton shonca moraquë chachin, trico, pan, cosharo', inapita a'patontarin. O'mahuachina carimacaïso marë' a'patontarin.

²⁴ Pacacaïso marë' nontohuachinara, Cosiso iinpita itapon:

—Osharan paco'. Amana iraquë nino'huíracosohuë', itërin. Napotohuachina pa'pi huachi.

²⁵ Inapitaso', Iquipito quëran pipirahuatona', Canaan parti canconpi. Pa'pina ya'huërinquë chachin canconpi huachi.

²⁶ Pa'pina nontatona sha'huitopi: “¡Cosi nanpiárin tata! ¡Inari ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërin!” itopi. Ina natanahuaton, Cacoposo pa'yanëncuë tachianantërin. Sha'huitopirinahuë', co natëtërinhuë'.

²⁷ Napoaponahuë', Cosiri nanan a'patërinso natanin. Ina natanahuaton, toronano'sa quëpamacaïso marë' a'patontarinso', ni'nin. Naporo huarë' capa cancantomiatërin huachi.

²⁸ Capa cancantaton tapon: “¡Tëhuëncachin Cosi nanpiárin! Co'huara chimiantërasocohuë' pa'mato nimai,” tënin.

46

Iquipitoquë pa'mapiso'

¹ Cacoposo' ya'ipi huëntonënë chachin pa'sarin. Ya'ipi ma'shanënpitarë' pa'sarin. Piirsipaquë canconpachinara, ma'sha tëparin. Tëparahuaton, pa'pinco' Yosë chinotërinso chachin chinotërin.

² Naporo tashi Yosëri hua'narëso pochin ya'notërin. Ya'notahuaton, nininën quëran përarin: “Cacopo” itërin. Napotohuachina, inariso itapon:

—Ma'ta Sinioro ya'huarahuë, itërin.

³ —Caso Yosëco. Tataparionta chinotërinco. Iquipitoquë pa'macaso marë' ama të'huaquësohuë'. Inaquë shiparinpita na'atona', panca nacion ocoiapon'a'.

⁴ Canta quëmaro'co Iquipitoquë, pa'marahuë. Naporahuaton ca chachin, ina no'pa quëran shiparinpita ocoiarahuë. Inaquë chiminpatan, Cosi nocoarinquën, itërin.

⁵ Ina quëran Cacoposo', Piirsipa quëran paantarin. Hui'ninpitari toronano' quë a'mitopi. Huaraoni quëpamacaïso marë' toronano'sa a'patontarinquë, inapotopi. Sa'ina', hui'nina', inapitanta a'mitopi.

6-7 Cacoposo', hui'ninpitare chachin pa'sarin. Hui'ninpitanta sa'ina hui'ninpitare chachin pa'sapi. Ya'ipi inapitarë chachin pa'sápatona', Iquipito no'paquë huarë' camapi. Ya'ipi ma'shanënapitanta Canaan parti ya'huëtopiso', quiquipi. Pë'tahuanënapitanta', Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', chiporo'sa', inapitanta quiquipi.

8 Isopita, Cacopo quëran pipipisopita Iquipitoquë pa'mapi. Inapita chachin israiro'sa itopi anta': Paninantërinso', Nopino.

9 Ina hui'ninpitaso': Anoco, Huaron, Ison, Caromi, inapita.

10 Simion hui'ninpitanta', Quimoino, Camin, Ohuato, Caquin, Sohuaro, Saono, inapita. Saonoso', Canaan sanapiquë hui'nahuaninso'.

11 Nihui hui'ninpitanta', Coirison, Quiato, Mirari, inapita.

12 Cota hui'ninpitanta', Iri, Onan, Sira, Parisi, Saro, inapita. Iri, Onan, inapitaso', Canaan parti chachin chimin piso', nani nitotërëhua'. Parisi hui'ninpitanta', Ison, Amoro, inapita.

13 Isacaro hui'ninpitanta', Toran, Popan, Copo, Simiron, inapita.

14 Saporono hui'ninpitanta', Siriti, Iron, Cariri, inapita.

15 Ina nápo Cacopo hui'ninpita quëmapi'sa Niaquëya ya'huëpi. Sanapinta a'nara ya'huëtërin: Tina itërinso'. Inapitaso', Patan-aranquë ya'huapon hui'nahuaninsopita. Nia quëran pipipisopitaso', cara shonca cara ya'pi', sanapirë chachin icanpi.

16 Caro hui'ninpitanta', Sipion, Aqúi, Ison, Soni, Iri, Aroti, Ariri, inapita.

17 Asiri hui'ninpitanta', Imina, Isopa, Isopi, Piria, inapita. Oshinanta ya'huërin: Sira itopi. Piria hui'ninpitanta', Ipiri, Mariquiri, inapita.

18 Caro, Asiri, inapitanta Cacopo hui'ninpita Siripaquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran shonca saota ya'pi', icanpi. Siripaso' Napanori Nia catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërëhua'.

19 Naquiranta Cacopo sa'in chachin ninin. Ina hua'huinpitanta', Cosi, Mincamin, inapita.

20 Cosiso', Asinaquë hui'nahuaninsopita: Manasisi, Iprain, inapita. Inapitaso', Iquipitoquë nasitopi. Asinanta', ayonquianta'inquëma'. Inaso', Potihuir hui'nin. Potihuiranta', On ninanoquë corto hua'an ya'conin.

21 Mincamin hui'ninpitanta', Pira, Piquiri, Asipiri, Quëra, Namano, Iqui, Nosi, Mopimo, Opimo, Arato, inapita.

22 Ina nápo Naquira quëran nipisopita ya'huëpi. Shonca catapini ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

23 Tanoso', a'naíchín hui'nahuanin: Osimo itërin.

24 Nipitari hui'ninpitanta': Casiiri, Coni, Quisiri, Sirimo, inapita.

25 Tano, Nipitari inapitanta Cacopo hui'ninpita nipi. Inapitaso', Piraquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran canchisë ya'pi', icanpi. Piranta', Napanori Naquira catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërëhua'.

26-27 Iquipitoquë pa'mapisopita, saota shonca saota ya'pi icanpi. Ya'ipi inapitaso', Cacopo quëran pipipisopita. Hui'ninpita sa'inaso' co pichipihuë'. Cosi hui'ninpitaso' cato. Inapitaso' inaquë chachin nasitopi. Cacopo, Cosi, inapitarë' canchisë shonca ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

28 Co'huara Cosin parti camayátërasoihuë', Cacoposo' Cota camairin: "Cosi sha'huitëquë huë'in, Cosin parti nacapi'inco," itërin. Inaquë Cota paaso', Cacoposo ya'ipi huëntonënë chachin Cosinquë camapi huachi.

29 Iin cantomarahuaton Cotaso', pa'pini nanan a'patërinso sha'huitërin. Sha'huito huachina Cosiso', a'naroáchin piyapinënpita camairin toronanën tapacaiso marë'. Inaquë huënsërahuaton, Cotarë chachin pa'nin. Pa'sahuaton pa'pin quënanconpachina, iporin. Iporinquëranchin hua'qui na'nërarin.

³⁰ Naporo' Cacopori, itapon:

—Ayapiranhuë', quënaantaranquën ni'ton: ¡Iporaso' chiminpatonta noyatapon huachi tënahuë! tënin.

³¹ Pa'pin nani nontahuaton Cosiso', ya'ipi iinpita, quëmopinënpita inapita itapon:

—Huaaron nicapo pa'sarahuë. Pa'sahuato itapo: Ya'ipi quëmopinëhuëpita Canaan parti ya'huëpirinahuë', yacapainacoso marë' o'mapi.

³² Ohuacanënapita, ohuicanënapita, ya'ipi ma'shanënapita quiquiimapi. Inapitaso pë'tahuatona'piro'sa', itarahuë.

³³⁻³⁴ Napotohuato, huaaron përasarinquëma'. Përatëinquëma' maquësona sacatëramaso' natanpachinquëma': “Quiyaso', shimashonëhuëipita pochachin, ohuica pë'tahuana'piro'sacoi,” itoco'. Napohuatama', Cosin partiquë ya'huapoma'. Iquipitoto'saso', ohuica pë'tahuana'piro'sarë', napopináchin ya'huëcaiso', na'in. Napohuatama', canpitaráchin inaquë ya'huapoma', itërin.

47

¹ Cosiso', pa'pin, iinpita, inapita nontahuaton huaaron sha'huitapon pa'nin: “Tatahuë, iyahuëpita, inapita Canaan parti quëran o'mapi. Ya'ipi ohuicanënapita, ohuacanënapita, ma'shanënapita, inapitarë chachin o'mapi. Nani Cosin parti niquiipi,” itërin.

² Ina piquëran a'natërápo iinpita huayonin. Huayonahuaton, huaaroni nohuitacaso marë' quëparin.

³ Naporo' inari natanin:

—¿Maquëta canpitaso sacatërama'? itërin.

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochincoi ninai. Shimashonëhuëipita pochachin ohuica pë'tahuatona'piro'sacoi.

⁴ Canaan parti ya'huëpiraihuë', na'con tanarotërai. Pastonta', ohuicaro'sa capacaiso', yanirin. Napoaton no'panëinquë o'marai ya'huapoi. Yosë marë' nohuantëquë', Cosin parti ya'huë'i topiraihuë', itopi.

⁵ Napotohuachinara, huaaroniso' Cosi itapon:

—Yacapainëinquënso marë' tataparín, iyaparínpita, inapita o'mapi. Nani o'mapi ni'quëhuarë',

⁶ ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërahuëquë, noya inapita ya'huëcaiso'. Cosin parti noya noya no'pa' ninin. Inaquë ya'huëcaiso marë' quëtëquë'. A'naquën quëmopinënpita pë'tahuatacaso' noyá nitotohuachina', caquën pë'tahuanëhuëpita, a'paicaiso marë' acoquë', itërin.

⁷ Ina piquëran Cosiso', huaaron anohuitacaso marë' pa'pionta quëparin. Cantontahuaton Cacoposo', monsho tënin, nontacaso marë'.

⁸ Huaaroni ni'sahuaton natanin:

—¿Onpo pi'ita ya'huëtërinquën? itërin.

⁹ —Nani pasa cara shonca pi'ipi ya'huëtërinco. Co ya'huëmia ya'huëatohuë', patë patërantarahuë. Inapoato na'con parisitërahuë. Shimashonëhuëpitaso', na'con na'con tahuëri ni'pi. Co caso inapita icantapohuë' nimara tënahuë', itërin.

¹⁰ Cacoposo nani huaaron nontahuaton, Cosirë chachin pa'nin huachi.

¹¹ Ina quëran Cosiso', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso' quëmopinënpita quëtërin. Huaaroni camairinso chachin ninin. Inapoatona Cacoposo' hui'ninpitare chachin Namisi parti no'pahuanpi. Namisiso', Cosin itopi anta'.

¹² Naporahuaton Cosiso', ya'ipi quëmopinënpita cosharo quëtárin. Panca huënton nininso' na'con na'con, quëtërin. Caraya nininso', pi'piyan quëtërin. Inapotërin.

Iquipitoquë onpo sacatacaiso', Cosi camaitërinso'

¹³ Co insëquë tëranta trico ya'huërinhuë'. Napoaton na'con na'con tanarotopi huachi. Canaan partiquënta', Iquipitoquënta', piyapiro'sa tanari tiquirarin.

¹⁴ Inaquëpita ya'huëpisopita, Cositaquë trico pa'anápirinahuë', nii'quianapi huachi. Ya'ipi coriqui trico marë' pahuërëtopiso', Cosiso yontonin. Yontonahuaton huaraon pëinënquë taparin.

¹⁵ Canano'sa', iquipitoto'sa', inapita coriquinëna i'quihuachinara, iquipitoto'saso', Cosi nontapona pa'pi:

—¡Yosë marë' cosharo quëtocoi! Capa nii'quianarai huachi. Capa coriqui ni'ton, co huachi cosharo quëtohuatancoihuë', tana tëpaponcoi quiyaso'. Ina marë' quëmanta co huachi noya nisaranhuë', itopi.

¹⁶ —¡Naporinchi paya! Capa coriquinëna ni'quëhuarë', pë'tahuanëmapita nipachin quëco'. Ina quëpatama', trico quëtarainquëma', itërin Cosiri.

¹⁷ Napotohuachina iquipitoto'saso', pë'tahuanëna quëshipi: Cahuarionëna', ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita quëshipi. Inapita marë' naporo pi'iquë trico canpiatërin.

¹⁸ Ina pi'i na'huëanatopi. A'na pi'i maantarinquë naquëranchin iquipitoto'saso', Cosi paapantapi nontaantacaiso marë':

—Nani quëma nitotëran capa coriqui ya'huëtërincoisohuë'. Ya'ipi pë'tahuanëhuëpitanta canpitanquën ninin. Co huachi ma'sha tëranta ya'huëtërincoihuë' pahuërëta'huaiso'. No'panëhuëichin ya'huërin. Naporahuaton quiyanta ya'huëarai.

¹⁹ Quiyaora chachin nipachin, no'panëhuëirë'coi pa'ancoi. Ina ya'huërenamën trico quëtocoi. Inapohuatoi huaraon piyapinënpitacoi nisarai. Ina marë' no'panëhuëiquë chachin sacachi. Cosharo quëtohuatancoi, no'panëhuëiquë sacatarai ni'ton, co nitapiarinhuë'. ¡Taquihuatoiso', no'panëhuëinta' pantatarin. Inapohuatoi, quëmanta co manta canaponhuë'! itopi.

²⁰ Napotohuachinara, Cosiso ya'ipi iquipitoto'sa no'panëna huaraon marë', pa'antëra'piarin. Co manta capacaisohuë ni'ton, no'panëna pa'ana'piapi. Inapopi ni'ton, ya'ipi Iquipito no'pa', huaraoni hua'anëntërin huachi.

²¹ Naporahuaton ya'ipi Iquipito no'paquë iquipitoto'sa ya'huërinso', Cosiri pa'anaton piyapitërin.

²² Corto hua'ano'sa no'panënáchin co Cosiri pa'antërinhuë'. Inapitaso' huaraoni topinan trico quëtárin ni'ton, co no'panëna pa'anacaiso ya'huërinhuë'.

²³ Ina quëran Cosiri piyapi'sa itapon:

—Iporaso', huaraon hua'anëntërinquëma huachi. No'panëmanta hua'anëntërin. Ma'tana ya'pirin ya'huëarin quëpatoma', sha'co'.

²⁴ Napoaponahuë', sha'namaso' nanitohuachin, a'natërápo costaro quëran a'na costarora huaraon quëtamaso ya'huërin. Catapini costaroso nipirinhue', canpitaora marë' nisarín. Hui'namapita, yacaparinquëmasopita, inapitanta capacaiso marë' nisarín. Naporahuaton ina quëran chachin shacacamaso ya'huërin, itërin.

²⁵ Napotohuachina, inapitaso taantapi:

—Noyapa'. Inapochin nisarai. Quëmaso noya piyapinquën ni'ton, tana tëpaincoiso nipirinhue', nicha'ërancoi. ¡Huaraon nipachin piyapichincoi! itopi.

26 Inapoaton Cosi camaitërin ya'ipi Iquipito no'paquë piyapinënpita ma'sona nicacaiso'. Sha'topiso nanitohuachina, a'natërápo costaro quëran, a'nara huaraon quëtacaiso ya'huërin. Iso quirica ninshitasoco huarënta', ina camaitërinso', ipora huanta Iquipitoquëso ina chachin nisapi. Corto hua'ano'saso nipirihuë', co huaraon marë' quëtacaiso ya'huërinhuë'. Inapita no'panënaso', co huaraoni pa'antërinhuë' ni'ton, co quëtopihuë'.

Cacopo nohuantërinso'

27 Israiro'saso', Iquipito no'paquë ya'huëapi huachi. Cosin parti no'pa mapi. Inaquë ya'huëapona pochin na'amiatopi.

28 Cacoposo shonca canchisë pi'ipi, Iquipitoquë ya'huëantarin. Ya'ipiya quëran pasa catapini shonca canchisë pi'i icanin.

29 A'na tahuëri Cacoposo', nani chiminacaso ya'caritërin ninatanin. Napoaton Cosi sha'huitacaso marë' a'nara a'parin. Huë'pachina, itapon:

—Tëhuëinchachin nosorohuatanco, nohuantërahuëso' niquë'. Ina yanipatanso', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: “Yoscoarë' nohuantëranso' nisarahuë,” itoco'. ¡Caso chiminpató, ama Yosë marë' isëquë pa'pitocosohuë'!

30 Shimashonëhuëpita quënancona'huaso tahuëri nanitohuachinco, Iquipito no'pa quëran quëpaco. Quëparahuatonco, inapita po'mopiquë, canta po'moontaco, itërin.

—Noyapa'. Inapochinquën nipachin, itërin Cosiri.

31 —Yoscoarë' inapochinquën itoco, itaantarin pa'pini. Napotohuachina, Cosiso': “Yoscoarë' inapotaranquën,” itërin. Ina natanaton, Cacoposo, pë'saranënuë huënsërin. Inaquë huënsërin quëran, “Yosparinquën,” ta'caso marë' mónsho tënin.

48

Iprain, Manasisi inapita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërinso'

1 Ina piquëran miachin Cacoposo' caniorin. Napohuachina Cosi sha'huitopi. Ina natanahuaton, nicapon pa'nin. Hui'ninpitanta cato chachin quëparin. Manasisi, Iprain, inapita.

2 Cosiri nicapon huë'ninso sha'huitohuachinara, chiníquën cancantaton pë'saranënuë huënsërin.

3-4 Cosiso', hui'ninpitare chachin ya'coontarahuatón pa'pin nontoonin. Ina quëran Cacoposo' Cosi itapon:

—Yosë ya'ipi nanitaparinsó', Noso ninanoquë ya'notërinco. Inaso ninano', Canaan parti ya'huërin. Ya'notahuatonco, iso pochin noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinco: “Ni'quë'. Ca nohuanto, notohuaro' hui'nanpita ya'huëtarinquën. Quëmá quëran pipipisopita, na'a naciono'sa ocoyapona'. Naporahuaton, inapita, iso no'pa' quëtarahuë. Inapitari hua'anëntomiatapona',” itërinco.

5 Hui'nanpita Iprain, Manasisi, inapitaso co'huara yacapaponquën huë'shamátërasocohuë' ya'huëtërinquën. Inapitaso' caquën nicapona'. Napoatona', Yosë no'pa' hua'anënta'huaso sha'huitërinco', hua'anëntapona'. Nopino, Simion, inapita pochin ni'tona', hua'anëntapona'.

6 Inapita piquëran hui'nahuanpatan, quëmaoranquën nisapi huachi. Inapitaso' Iprain, Manasisi, inapita iya'huainpita nicapona'. Ina ni'tona iin mashonëna no'panëna quëran, inapitanta', no'pa' macapona'.

7 Co topinan napotaranquënhuë'. Mamaparin co aquëtë hua'huaninsó marëhuë', napotaranquën. Quëmanta nani nitotëran: Patan-aran quëran huënantasëhua', Canaan parti quëmaquën mama tëparëhua'. Iporata ninano

ya'cariya nicasëhua', chiminin. Chiminpachina, inaquë chachin ira pirayan pa'pitërhua'. (Ina ninanoso', ipora marë' Pirin itopi anta'.)

⁸ Ina ta'sochachin a'nanaya Cacoposo' tahuëretahuaton ni'pirinhuë', Cosi hui'ninpita quënanin. Inapita quënanaton, hui'nin natanin:

—¿Inpitata isopitaso'? itërin.

⁹ —Isopita mini hui'nahuëpita. Yosë nohuanton naro'pa' ya'huëtërinco', itërin Cosiri.

—Amashachin aya'carico. Noya ya'huëcaiso marë' sha'huichi, itaantarin Cacopori.

¹⁰ Cacoposo' noyá mashoya ni'ton, co huachi ina inahuë quënantërin. Napoaton Cosiri hui'ninpita aya'caririn. Napohuachinara, Cacoposo shinpita iporahuaton apinorin.

¹¹ Ina quëran Cosi itapon:

—Co huachi onporo tëranta quënana'huanquënso' yonquipirahuë', Yosë nohuanton hui'nanpitanta quënanahuë.

¹² Pa'pin to'topitënquë hui'ninpita huënsëápirinahuë', Cosiri ahuanirin. Ahuanirahuaton, pa'pin notënanquë isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. Noya nicatedon napotërin.

¹³ Ina quëran cato hui'ninpita chachin manin. Iprainso', inchinanën quëran së'quërin. Ya'huërë' Manasisiso' ahüënanën quëran së'quërin. Inapo së'quërin quëran pa'pin aya'caririn. Napoaton Iprainso', shiin ahüënanën quëran acorin. Ya'huërë' Manansisiso', shiin inchinanën quëran acorin.

¹⁴ Cacoposo nipirinhuë', tanpaquënpita chi'huaratahuaton, inchinanën quëran Iprain së'huamotorin. Manasisiso paninan nipirinhuë', ahüënanën quëran së'huamotorin.

¹⁵⁻¹⁶ Inaporahuaton Cosi noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin: “Shimashonëhuëpita Apraan, Isaco, inapita Yosë natëpi.

Canta hua'huatërahuë quëran huarë' ina chachin noya a'pairinco.

Ina Anquëninën* chachin ya'ipi ma'sha onporahuë quëran, nicha'ërinco.

Inari chachin isopita hui'napi'sa catahuain.

Notohuaro' hui'ninpita ya'huëchina'.

Hua'huayätërahuë, isoro'paquë na'aina'.

Inapita nicatedon piyapi'sa', yonqui'inaco.

Tata Isaco, tata masho Apraan, inapitanta yonqui'ina',” itërin.

¹⁷ Cosiso nipirinhuë', paninantërinso' ahüënan quëran shiini së'huamotorinso' ni'nin. Ina nicatedon co noyahuë' cancantërin. Napoaton pa'pin inchinan imirin masahuaton, Iprain motën quëran chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton Manasisi motëncuë acotërin.

¹⁸ Inapoapon pochin pa'pin itapon:

—Co tata. ¡Ama inapoquësuhuë'! Isocha paninanso'. Inchinan imira quëran, ina së'huamotoquë', itërin.

¹⁹ Pa'pinso nipirinhuë', co nohuantërinhuë' inapocaso'. Napoaton itapon:

—¡Naporin mini conpa, nani nitotërahuë! Manasisinta shinpita quëran panca nacion nizarin. Iyaa'huainso napoaponahuë', noya noya nicatedon shinpita quëran na'con na'con naciono'sa pipiarin.

²⁰ Naporu tahuëri chachin, Cacopori shinpita nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

—Israiro nacionquë ya'huëpisopita noya ya'huëcaiso marë' yasha'huitohuachina', canpita nininéma yonquiatona iso pochin sha'huitapona': “Yosë quëmanta catahuainquën. Iprain, Manasisi, inapita

* **48:15-16 Yosë Anquëninën topachinaso'**: Yosë chachin ta'tona napopi.

catahuarinso pochachin catahuainquën,” niitapona', itërin. Inapoaton, Cacoposo Iprain'ton acorin. Manasisiso nipirinhüë', piquëran acorin.

²¹ Ina quëran Cosi tahuërë'tahuaton itapon:

–Ni'quë'. Caso chiminapo huachi. Yosëso nipirinhüë', ya'huëmiataton catahuaringuëma'. Inari chachin shimashonëma no'panënquë quëpanantaponquëma'.

²² Quëmaso' ya'ipi iyaparinpita quëran, panca pancana no'pa' quëtëranquën. Siquimo motopi quëtëranquën. Inaso' no'pa', amororo'sa ahuëato osërëtërahuëso', itërin.

49

Cacopo yachiminator, hui'ninpita nontërinso'

¹ Nani shinpita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitohuachina, Cacoposo' ya'ipi hui'ninpita amatërin. Huë'pachinara itapon:

“Amasha ya'carico conparo'sa'.

Ma'sona a'na tahuëri onpocamaso', carinquëma sha'huichinquëma natanco'.

² Canpitaso hui'nahuëpitanquëma'.

Caso Cacopoco niporahuë', Israiro itërinaco anta'.

Carima sha'huitaranquëma ni'ton, natanco'.

³ Quëmaso' Nopino, paninanquën.

Chiniquën nisoco, ya'nán hui'nahuanquënso'.

Chini chiniquën nanantaton, noya noya nicamaso' ninan.

⁴ Inapocamaso nipiranhüë', co huachi inapoaranhüë'.

I' pa'pi chinii' nipachina, co onpo asanoirëhuë'.

Ina pochachin nicator cosonanëhuë' monshitëran,' itërin.

⁵ Simion, Nihui, canpitaso, napopináchin cancantërama'.

A'napita ma'sha onpotamaso marë' nisha nisha ohuararama'.

⁶ Niyontonamaquë, ama onporo tëranta ya'noisohüë'.

No'huitatoma piyapi tëparama'.

Co natantonquëmahuë' nicatora', tororo'sa nishitëtëntëntërama'.

⁷ Tanan ni'niro'sa pochin no'huitërama'.

Napopiramahuë', co onporonta inachachin nisápomahuë'.

Carima ya'ipi Israiro nacionquë, ayanquëmiataranquëma', itërin.

⁸ Quëmaso' Cota, iyaparinpita pa'yataponën.

Inimiconënpita minsëra'piapon.

Iyaparinpita quëran huarë' moshaponën.

⁹ Quëmaso' conpa masho, Cota itëranquën.

Pa'pinia'hua pochin chinimiatëran.

Mapintahuatón pa'pini' pë'inihuachina,

mónsho mónsho tërarinquëran quëhuënin huachi.

Panca pa'pini' pochin ninan.

¡Pa'pini' chinotaso', co incari tëranta apisarinhuë'!

Inapochachin quëmanta inimiconënpita nitaponën.

¹⁰ Co inso tëranta hua'an quëran, quëmaso' Cota, ocoiarinënhüë'.

Huara së'quëranso co insonta mataponënhüë'.

Hua'anën chachin o'maquë huarë' co nanitapaponënhüë'.

Ina o'mahuachin, ya'ipi naciono'sari natëpona huachi.

¹¹ Cotaso notohuaro' oparohuanaton, mora'huanënta', co apiratarinhüë'.

Inaquë capacaso marë' a'sonpitërapon.

Huinoquë chachin a'morinso pë'sapon.

¡Opa huayo no'huiquënhüë' chachin, inapotapon!

- 12 Ya'pirinpitanta', huino quëran quëhua quëhuashin ninin.
Natëquënpitanta', sho'shoi' quëran huiri huiríchin ninin,' itërin.
- 13 'Quëmaso' Saporono, marë yonsan parti ya'huapon.
Panca nancharo'sa nonshinanëna ya'huërinquë, ya'huëapon.
No'panënso', Sitonquë huarë' naniarin,' itërin.
- 14 'Quëmaso' Isacaro, chiníquën mora pochin nisaran.
Pë'tahua pëiro'saquë pë'pëtëranquëranchin chinotaran.
- 15 "¡Noyachi iso no'pa' paya! Yashi yashin chinochachináchin," tëcapon.
Co pahuërepirinënhuë', noya cancantaton patron marë' sacataran,' itërin.
- 16 'Quëmaso' Tano, quëmaora huëntonëinquë ya'huëpisopita catahuaran.
Nanan ya'huëtohuachina', anoyatacaiso catahuaran.
A'napita Israiro huëntono'sa pochachin nisaran.
- 17 Ya'huan yaquëtëtërinso pochin nisaran.
Inaso', ira pirayan yamorin quëtëtacaso marë'.
Cahuario tocanën quëtëhuachina, piyapi ya'mitërinso', anotapon.
Inapochachin quëmanta', inimicoro'sa nitaran,' " itërin Cacopori hui'ninpita nontaton.
- 18 Ina quëran Cacoposo' Yosë nontaton tapon:
"¡Sinioro, quëmaso' nicha'ësaranco ténahuë!" itërin.
- 19 A'napita hui'ninpitanta yonquiaton taantarín:
" 'Quëmaso' Caro, matararoro'sa huënton ya'contarinquën.
Quëmariso napoaponahuë', nita'atahuaton imasaran,' itërin.
- 20 'Quëmaso' Asiri, noya noya cosharo ya'huëtarinquën capacaso'.
Copirnoros'ca'ninso pochin ca'sápon.
Napoaton quëmari quëtohuatan inapitanta ca'sapi,' itërin.
- 21 'Quëmaso' Nipitari, co camainëinquënso costaponhuë'.
Tanan yo, noyanpia'huaráchin hua'huinpitarë' pa'ninso pochin nisaran.
Inapochachin quëmá quëran pipipisopitanta',
na'a nisahuatona', noyanpia'huaráchin nicapona', ' itërin.
- 22 'Quëmaso' Cosi, i'sha yonsanquë huayo huanirínso pochin ninan.
Inaso' huayo pa'pi notohuaro' nitërin. Së'paquënpitanta', paira pa'tërin.
- 23 Pë'chinan camayoro'sa', no'huirinquën.
No'huitënën pë'chinan shinërëquë yaohuaninën.
Napotatënën, co noya quëran ya'huëchináchinhuë nitarinën.
- 24 Quëmaso nipirínhuë', chini chiníquën tanpatëran.
Pë'chinanëinquë inimicoro'sa të'yanantohuatan, co pacoitaranhuë'.
Yosë imarahuëso', chini chiníquën nanantërin.
¡Ina catahuarinquën inimicoro'sa minsëaran!
Sinioroso' ohuica hua'anën pochin ni'ton, a'pairinco.
¡Ina chachin quëmanta a'paiatëinquën catahuarinquën!
- 25 Yosënhuë chachin, catahuapëinquën.
Inaso', ya'ipi nanitapaton catahuapëinquën.
Ina nohuanton, o'nanpachina catahuainquën.
Acoporonta i' ya'huërinso', ina nohuanton pipiton catahuainquën.
Pë'tahuanëmapita, sanapinëmapita, inapitanta huaihuachina catahuain.
- 26 Tata mashocoro'sa iráca, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinaco.
Carinquënso', ipora noya noya sha'huitaranquën.
Motopiro'sa ya'huërárínso ta'huantaquë huarë', Yosë catahuaráponquën.
A'napita iyanpita quëran, noya noya nicatëinquën huayonanquën.
Napoaton së'huamotorahuatëinquën quëma marë' Yosë nontërahuë,' itërin.
- 27 'Quëmaso' Mincamin, pa'pi mapinton tanan ni'nira pochin nicapon.
Tashiramiachin inaso mapintahuaton, ca'miatërin.

Naporo' i'huanahuanquë chachin pë'sotërinson'ta', a'napitari ca'papi.

Inapochachin quëmant'a', yaata'huantëransopita nitaran.

Inapotahuaton ma'shanënanta', nipatomatapoma', ' ' itërin.

²⁸ Ina pochin Cacopo shonca cato hui'ninpita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërin. Inapita quëran shonca cato Israiro huëntono'sa pipipi.

Cacopo chiminso'

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', hui'nipita camairin: "Co hua'quiya quëranhuë' chiminarahuë huachi. Chiminpato, shimashonëhuëpita pa'pitopiso pirayan po'moontaco. Iti huënton piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë'.

³⁰ Maquipiraquë nanin ya'huërinso yonquiato napotarahüë. Inaso', Canaan parti ya'huërin. Mamiri notënanquë ya'huërin. Ina no'pa' mini iráca tata mashoco Apraan nipa'pitacaiso marë' pa'anin. Ina pirayan no'pa' ya'huërinso' chachin naporo Ipron pa'antërin.

³¹ Inaquë Sara, Apraan, inapita chiminpachinara ya'conpi. Tata Isaco, mama Nípica inapitanta inaquë chachin ya'conpi. Inaquë canta', sa'ahuë Nia itërahuëso ya'conin.

³² Ina no'paso' naninë chachin, Iti huënton piyapi'sa pa'antopi," itërin.

³³ Cacoposo' hui'ninpita camairinso tonitohuachina, pë'saranënuquë quëhuëantarin. Quëhuënaso chachin, chimin huachi.

50

¹ Pa'pin chiminpachina Cosiso', ina nonën iporin quëran na'nërin, apinorin, napotërin.

² Ina quëran notoronënpita camairin pa'pincos' nonën tapacaiso'. Camaihuachina, ama chanatacaso marëhuë' taparapi. Pa'pincoso', Cacopo itahuatona', Israiro itopi anta'.

³ Catapini shonca tahuëri quëran nonën tapapi huachi. Ina nápo tahuëri nohuantërin tapacaso marë' ni'ton, ina nápo tahuëri sacatopi.

Iquipitoro'saso', canchisë shonca tahuëri Cacopo marë' sëtópiso' imapi.

⁴⁻⁵ Ina tahuëri'sa na'huëhuachina, Cosiso' huaraon catahuapisopita hua'ano'sa', nontërin:

—Tëhuëchachin noya ni'patamaco, ca marë' huaraon nontoonco'. Naporin Cosi: "Co'huara tata chiminyátëraponhuë', camairinco Yoscoaré' ta'to natëca'huaso': 'Nipa'pita'huaiso marë' taparahüëquë chachin, po'moontaco. Inaso', Canaan parti ya'huërin,' itërinco. Quëtoco paato tatahuë pa'pitonta'i, topirahuë. Nani pa'pitontahuato, o'mantarahuë tënin," itoco', itërin.

⁶ Sha'huitohuachinara, huaraoniso hua'ano'sa itapon:

—Cosi sha'huitonco': "Paaton tataco', pa'pitontaquë'. Sha'huitërinquënso chachin nitontaquë'," itoco', itërin.

⁷⁻⁸ Huaraoni napotohuachina, Cosiso', pa'pin pa'pitacaso marë' pa'nin. Ya'ipi copirno catahuapisopita hua'ano'sa pa'pi. Iinpitanta', quëmopinënpitarë chachin pa'pi. Cosin partiso', hua'huaro'saráchin pë'tahuaro'sa a'paicaiso marë' patopi.

⁹ Sontaro'santa', a'naquën toronano'saquë, a'naquënso cahuarioro'saquë, Cosi ca'tanpi. Napoaton hua'huayátërahuë piyapi'sa pa'pi.

¹⁰ Pa'sápatona', Corin-a-atatiquë canconpi. Inaquë niyontonatona panca sëtópi. Inaquë Cosi pa'pin marë' canchisë tahuëri sëtërinso', naniantarin. (Corin-a-atatiso', trico to'norapiquë) Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

11 Canano'sa inaquë ya'huëpisopitari, napopiso ni'pi. Ina ni'sahuatona', inahua capini ninontopi: "Iquipitoro'sa pa'piaona huëcatona', panca sëtapi," topi. Napoaton ina no'paso', aninihuanpi: Apiri-misraimo, itopi. Iquipitoro'sa sëtopiquë, tapon naporin. Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

12-13 Cacopo hui'ninpitaso', pa'pin nanpipon camaitërinso chachin ya'ipi nipi. Canaanquë quëpantarahuatona', Maquipiraquë nanin ya'huërinquë po'moontapi. Iti piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhuë', Apraani iráca nipa'pitacaiso marë' pa'antërin. Ina naninso no'parë chachin, Mamiri ya'huërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin.

14 Nani pa'pin po'oroquë po'mohuachinara, Cosiso' iinpitarë chachin Iquipitoquë pa'mantapi. Ya'ipi ca'taninsopitanta', pa'mantapi.

Cosi iinpita napopiso'

15 Cacopo chiminpachina Cosi iinpitaso', ina të'huatona inahua capini ninontopi: "Iráca aparisitërehuaso marë' tapon Cosi no'huitonpoa yai'huërétápirinpoahuë'," niitopi.

16-17 Ina yonquiatona', iso pochin nontacaiso marë' a'napita a'papi: "Co'huara tata chimiyantëraponhuë', camairincoi nonta'huainquënso': 'Iyaparinpita aparisitopirinënuënhuë', co noyahuë'nicatona oshahuanpiso', Yosë marë' naniantëquë', itoco', itërincoi. Napoaton, quiyarionta nontarainquën nanan anoyataancoiso marë'. Quiyanta', tatanpoa chinotërinso Yosë chachin imarai ni'ton, inapotocoi," itopi. Napo nontaso', Cosiso na'nërarin.

18 Naporo chachin iinpitanta', canquipi. Canquihuachinara, isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. Mosharahuatona', itopi:

—Ma'tana iya, ya'huarai. Hua'anëntatoncoi yacamaihuatancoi, inapotocoi, itopi.

19 Napotopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa pa'yancosohuë'. Caso piyapico ni'to, co nanitërahuë' Yosë ya'huërenamën pochin nica'huaso'.

20 Canpitaso mini, ma'sha onpotamacoso yonquipiramahuë', Yosëso nipirinhuë', inaporamaso anoyatërin. Ama notohuaro' piyapi'sa taquicaiso marëhuë', inaporin.

21 Napoaton ama pa'yancosohuë'. Carinquëma cosharo quëtáponquëma'. Hui'namapitanta quëtapo. Naponontaton, Cosiso iinpita asanocancanin. Noyasha nontërin.

Cosi chiminso'

22 Cosiso iinpitarë chachin, Iquipitoquë ya'huëhuantopi huachi. Inaso', pasa shonca pi'i icanin.

23 Hua'qui ya'huaton, Iprain hui'ninpita ni'nin. Inahuanta hui'nahuanpiso shi'ahuainpitaquë huarë', ni'nin. Naporahuaton Manasisi shiin Maquiri itopiso hui'ninpitanta', macaton aso'sorin. Ina marë' to'topitënuë ahuënsëra'piarin.

24 A'na tahuëri Cosiso', iinpita itapon: "Co hua'quiya quëranhuë', chiminapo huachi. Napoaponahuë', Yosëso catahuainquëmaso marë' o'mararin. Iso no'pa quëran ocoiarinquëma'. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita quëtacaso marë' sha'huitërinso no'paquë, quëpantarinquëma'," itërin.

25 Ina quëran iinpita camairin: "Yoscoarë' ta'toma', nohuantërahuëso nitoco," itërin. Napotohuachina: "Yoscoarë' nohuantëranso', nisarai," itopi. Naporo' Cosiri itapon: "Tëhuënhachin Yosë o'mararin catahuainquëmaso marë'. Ina tahuëri nanihuachin, nansënhuë isëquëran quëpanantamaso ya'huërin," itërin.

²⁶ Pasa shonca pi'ipitaso', Cosi Iquipitoquë chiminin. Chiminpachina, nonën ama chanatacaso marëhuë taparahuatona', a'na atahuaroque po'mopi. Ina pochin Cacopo hui'ninpita nipi.

Matio ninshitérinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso marë'

Quisocristo shimashonënpita
(Lucas 3.23-38)

¹ Quisocristo nanamën sha'huitaranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin. Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin ina a'paimacaso marë'. Tapico chachin Quisocristo shimashonën. Apraanconta' shimashonën chachin. Ya'ipi shimashonënpita iráca ya'huëpiso' sha'huichinquëma', nitotoco'.

² Iráca Apraan hui'nahuanpachina, Isaco itopi. Ina quëran Isaconta' hui'nahuanpachina, Cacopo itopi. Cacoposo' na'a hui'ninpita ya'huëtërin. Anaso' Cota itopi.

³ Cotanta' hui'nahuanpachina, Parisë, Saro, inapita itopi. Tamara hua'huinpita inahuaso'. Ina quëran Parisë hui'nahuanpachina, Isromo itopi. Inanta' hui'nin ya'huëtóhuachina, Aramo itopi.

⁴ Aramonta' hui'nahuanpachina, Aminatapo itopi. Ina hui'nin Nasono itopi. Nasononta' hui'nahuanpachina, Sarëmon itopi.

⁵ Sarëmon yasa'apachina, Nacapa manin. Hui'nin ya'huëtóhuachina, Pooso itopi. Poososo' Rota macaton, hui'nahuanin. Opito itopi. Opitonta' hui'nahuanpachina, Quisi itopi.

⁶ Quisinta' hui'nahuanpachina, Tapi itopi. Inaso' copirno ya'conin. Ina quëran Oriasëco' sa'in masahuaton, hui'nahuanin. Saromon itopi.

⁷ Saromon hui'nin Nopoamo itopi. Ina hui'nin Apiasë itopi. Apiasënta' hui'nahuanpachina, Asa itopi.

⁸ Asa hui'nin Cosahuato itopi. Cosahuatonta' hui'nahuanpachina, Coramo itopi. Ina hui'nin Osiasë itopi.

⁹ Osiasënta' hui'nahuanpachina, Cotamo itopi. Ina hui'nin Acaso itopi. Acasonta' hui'nahuanpachina, Isiquiasë itopi.

¹⁰ Ina hui'nin Manasisë itopi. Inanta' hui'nahuanpachina, Amon itopi. Amon hui'nin Cosiasë itopi.

¹¹ Ina hui'nin Quiconiasë itopi. Iinpitanta' ya'huërin. Naporo' cotioro'saso', inimicoro'sari Papironia quëran huëcatona', canaipi. Minsërahuatona', napopinchin ya'huëpi'pa' quëpapi asacatacaiso marë'.

¹² Ina piquëran Quiconiasë hui'nahuanpachina, Saratiri itopi. Ina hui'nin Soropapiri itopi.

¹³ Inanta' hui'nahuanpachina, Apioto itopi. Apioto hui'nin Iriaquimo itopi. Ina hui'nin Asoro itopi.

¹⁴ Asoronta' hui'nahuanpachina, Satoco itopi. Satoco hui'nin Aquimo itopi. Ina hui'nin Irioto itopi.

¹⁵ Iriotonta' hui'nahuanpachina, Iriasaro itopi. Iriasaro hui'nin Matan itopi. Ina hui'nin Cacopo itopi.

¹⁶ Cacoponta' hui'nahuanpachina, Cosi itopi. Cosi yasa'apachina, Maria manin. Ina hua'huinso' Quisoso, Cristo itopiso'.

¹⁷ Nani Quisocristo shimashonënpita sha'huitëranquëma'. Apraan quëran Tapi copirno ya'conaquë huarë' shonca catapini shimashonënpita ya'huëtërin. Ina quëran Papironiaquë quëpai huarë' shonca catapini shimashonënpita ninshitantaranquëma'. Ina quëran Quisocristo nasitaquë huarë', shonca catapini chachin shimashonënpita ninshitantaranquëma huachi.

Quisocristo nasitërinso'
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Apira Quisocristo nasitërinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Naporo tahuëri'sa' Cosiso', nani Maria nontërin macacaso marë'. Napoaponahuë' co'huara mashatërasohuë', Ispirito Santo nohuanton inaora cayorin.

¹⁹ Così nitotahuaton, pa'yanin. Noya quëmapi ni'ton, yonquiarin. “¿Ma'cha onpo'iya? Maria nani hua'hua ma'patërin. Co maca'huaso' ya'huërinhuë'. Co piyapi'sa' sha'huitarahuë', Maria tapanpachin. Coisëichin sha'huitahuato, co masarahuë'” ta'ton, yonquirárin.

²⁰ Huë'ëso', Yosë anquëninëni ya'notimarin nontacaso marë'.

—Tashita Così. Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Tapico' shinquën. Pi'pian sha'huitaponquën o'marahuë. Maria noya maquë'. Co quëmapi së'huarinhuë'. Ispirito Santo nohuanton, inaora cayorin. Napoaton noya maquë'.

²¹ Huaicaso' nanihuachin, quëmapi'huaya nasitapon. Nasitohuachin, Quisoso itëquë'. Piyapinënpita oshanëna' inquitaton, nicha'ësarín ni'ton, in nininën acotëquë', itërin anquëniri. Itahuaton, panantarin huachi.

²² Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin. Ninoton, Yosë quiri-canënuquë chachin ninshitërin:

²³ “A'na tahuëri nanon inaora cayoapon.

Co quëmapi së'huapirinhuë', napoapon.

Quëmapi'huaya huaihuachin, Imanino itapi,” tënin.

Yosë chachin o'maton, yacaparinpoo', tapon naporin. Ina pochin nasitimahuachina, iráca ninopiso' nanirin huachi.

²⁴ Cosiso' capayatahuaton, Sinioro anquëninën natëton, Maria manin huachi.

²⁵ Macaponahuë', co ichihuë'ërinhuë'. Hua'huin nasitërin piquëran huarë' ichihuë'ërin. Quëmapi'huaya nasitohuachina, Quisoso itopi.

2

Tayora nitotona'piro'sa' quënanpiso'

¹ Quisososo' Pirinquë nasitërin. Cotia parti chachin nasitërin. Naporo' Irotisëri inaquë hua'anëntërin. Ina quëran tayora nitotona'piro'sa' canquipi. Pi'i pipirinsos parti quëran huë'pi. Canquihuachinara, Quirosarinquë, natantiipi:

² —¿Insëquëta' nasha copirno nasitërin? Cotio copirno ya'conacaso' nani nasitërin ipora. Ya'huërai parti ya'huasocoi, nasha tayora ya'norinsos quënanai. Ina nicatoi: “Yosëri a'paimarinsos nasitërin huachi,” ta'toi, huë'nai ina chinotapoi, itëra'piapi.

³ Ina natantahuaton, copirno Irotisë pa'yanin. Quirosarinquë ya'huëpisopitanta' pa'yanpi.

⁴ Copirno pa'yanaton, cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapita amatërin. Amatahuaton, natanin.

—¿Insëquëta' Cristo Yosëri a'paimarinsos nasitapon? itërin.

⁵ —Cotia parti chachin nasitapon. Pirinquë nasitapon, itopi. Iráca pënëntona'pi ninoton, Yosë quiri-canënuquë ninshitërin.

⁶ “Cotiaquë a'na ninano' ya'huërin, Pirin itopiso'.

Co panca ninanoyahuë' niponahuë', inaquë a'na copirno nasitapon.

Na'a copirnoros'sa' Cotia parti ya'huëpirinahuë', inasos' chini chiníquën nanantapon.

Ya'ipi piyapinëhuëpita israiro'sa' itopiso' hua'anëntapon,” tënin Yosë, itopi.

⁷ Copirnosó' natanahuaton, co a'ninquëchin yanatantërinhuë'. Po'oana quëran tayora nitotona'piro'sa' amatërin. Huë'pachinara, inaora quëparahuaton, nontërin:

—¿Ma yoquiquëta' nasha tayora ya'norin? itërin.

Sha'huitohuachinara, itantarin:

⁸ —Pirin'pa' nasha copirno nasitërin ipora. Inatohua' paatoma', noyá yoníco'. Hua'huasha quënanpatama', huënantatoma', sha'huitiintaco canta' paato chinochi, itërin nonpintaton.

⁹ Ina natanahuatona', pa'pi huachi. Pa'sapirinahuë', a'nanaya tayora quënantapi. Ya'huëpique' ni'piso chachin inápaquë paaton, quëchitërarin. Hua'huasha yacapatërinquë chachin tayora chiniconin.

¹⁰⁻¹¹ Ina ni'sahuatona', pa'pi pa'yatopi. Capa cancantatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë hua'huasha quënanconpi. A'shionta' ya'huarin, Maria itopiso'. Hua'huasha quënanahuatona', isonconahuatona', chinotopi. Ina quëran caposoa'huayanënapita i'soatahuatona', ma'sha pa'ton nininso' quëtopi. Oro, yonarin pochin pimóchin nininso', yaqui' pimóchin nininso' inapita quëtopi. ¹² Ina quëran tashi' huë'ësoi', Yosë nohuanton, hua'napi.

—Ama copirno ya'huërinquë pantatoma', sha'huitocosohuë', itërin anquëniri. Napoaton a'na ira pa'tahuatona', ya'huëpi'pa' canconpi huachi.

Iquipito'pa' ichita'apiso'

¹³ Tayora nitotona'piro'sa' pa'pachinara, Yosë anquëninëni huë'ënuquë Cosi ya'notahuaton itapon:

—Copirno nani chinotërin hua'huasha tëpacaso marë'. Apira sontaro'sa' a'pararin ina yonicaiso marë'. Napoaton a'naroáchin ichita'aguë'. A'shinë chachin Iquipito'pa' quëpaquë'. Inaquë yacapatëquë'. Noya huënantacaso' nipachin, sha'huitantaranquë, itërin anquëniri.

¹⁴ Natanahuaton, a'naroáchin Cosi huënsëintarin. Tashi' nipirinhuë', hua'huasha quëparin. A'shinë chachin ichita'arahuatón, Iquipito'pa' pa'pi.

¹⁵ Irotisë chiminaquë huarë' inaquë ya'huëpi. Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin: “Hui'nahuë Iquipito'pa' yacapatopirinhuë', ina quëran ocoiarahuë,” tënin Yosë. Hui'nin chachin Iquipitoquë yacapatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Hua'huasharo'sa' tëpapiso'

¹⁶ Copirno Irotisëso' tayora nitotona'piro'sa' ninarápirinhuë', co ya'nopihuë'. “Nonpintërinaco ipora,” ta'ton, chiníquën no'huitërin. No'huitaton, sontaro'sa' Pirin'pa' a'parin quëmapia'huaro'sa' tëpacaso marë'. “I'huá chachin tayora ya'norin ni'ton, co canopia'huaro'saráchin tëpacaso' ya'huërinhuë'. Cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpaco',” itahuaton, a'parin. Sontaro'saso' pa'sahuatona', ya'ipi quëmapia'huaya Pirinquë ya'huërinso'pita tiquipi. Ya'cariyanta' yonitona', cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpapi.

¹⁷⁻¹⁸ Iráca ninoton, Yosë quiricanënuquë Irimiasë ninshitërin:

“Namaquë na'nërinso' natanpi. Naquira na'nërárin, ayanárin.

Hua'huinpitaco' yonquiaton, na'nërarin.

‘Ama sëtëquësohuë’, itopirinahuë’,

nani chiminpi ni'ton, sëtárin,” tënin.

Iráca naporinso pochachin iporanta' hua'huaro'sa' tëpapi ni'ton, a'shina' na'nërápi.

¹⁹ Naporo' Cosiso' Iquipitoquë yacapatarin. Irotisë chiminpachina, Yosë anquëninëni ya'notantarin. Hua'narinso pochin Cosiri quënanin.

²⁰ —Hua'huasha tëpana'pi nani chiminin ni'ton, israiro'sa' ya'huëpique' panantaquë'. Hua'huasha a'shinë chachin quëpantaquë', itërin.

21 Ina natanahuaton, natërin. Quisoso a'shinë chachin quëparahuaton, inatohua' panantaranin.

22 Canconahuaton, nanan natantërin. “Irotisë hui'nin ya'huërë' hua'anëntantaranin. Ariquirao itopisoari pa'pin ya'huërëtërin,” topi, natantërin. Ina të'huataton, co nohuantërinhuë' inatohua' ya'huëcaso'. Naporahuaton, hua'nantaranin.

—Ama copirno ya'huërinquë chachin panantaquësosohuë', itërin anquëniri. Ina natanahuaton, Cariria parti pa'nin ya'huëcaso marë'.

23 Inatohua' a'na ninano' ya'huërin, Nasarito itopiso'. Inaquë ya'huërarin. Iráca pënëntona'piro'sa' ninopi. “Cristo huë'pachin, Nasarito piyapi itapona',” topi. Napoaton Yosë nohuanton, inaquë ya'huaton, hui'napitërin huachi.

3

Coansha Paotista pënëntërinso'

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

1 Naporo' tahuëri'sa' Coansha Paotista pënëntarin. Cotia parti pancana inotëro' ya'huërin. Co inaquë piyapi'sa' ya'huëpihuë'. Inaquë ya'huaton, Yosë nanamën sha'huirarin. Na'a piyapi'sa' huë'pi natanapona':

2 —Yosë hua'anëntiinpoaso' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco huachi, itarin. Nani tahuëri ina pochin pënénárin.

3 Iráca Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin: “Inotëro parti a'na quëmapi pënëntápon: ‘Sinioro o'macaso tahuëri naniriarin ni'ton, yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiníquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'.

Ira otëërin noya pa'tacaiso marë'.

Inapochachin iporaso' cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' tapon ina quëmapi, pënëntohuachin,” ténin.

Coansha pënëntacaso' ninoton, naporin.

4 Coanshaso' co noyápiachin a'morinhuë'. Ponira pochin a'morin, camiyo anporo quëran nipiso'. Sha'huëtë quëran nitonporin. Sëquërë pochin nininso' macaton, ca'nin. Ninoi' quënanpachina, irorin.

5-6 Inaquë na'a piyapi'sa' huë'pi natanacaiso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huëcatona', natanpi. Cortanii' ya'cariya quëraonta' huë'pi. A'naya a'naya huëcatona':

—Tëhuëchachin co noyahuë' nicato, oshahuanahuë. Catahuaco Sinioro naporahuëso nianchi, itopi Yosë nontatona'. Ina topachinara, Coanshari Cortaniiquë aporintërin.

7 Ina quëran na'a parisioro'sa', satsioro'sa', inapitanta huë'pi.

—Quiyanta' aporintocoi, itopirinahuë', Coansha co nohuantërinhuë':

—¡Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama! “Yosë isoro'pa' ana'into huachin, cha'ëpoi,” topiramahuë'. Co topinan cha'ësaramahuë'.

8 Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico huachi.

9 Ama canpitaora ninonpintocosohuë'. “Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi,” ama tocosohuë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'.

10 Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', a'nërë'. Itëquënpitarë chachin ocoirahuatë', pënquë të'yatërë' huiquitacaso marë'.

11 Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', i'quë aporintaranquëma'. Ca piquëranso nipirinahuë' a'na quëmapi huë'sarin. Inaso'

chini chiníquën nanantërin. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiníquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'to, co sapatën quëpaca'huaso tëranta' nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhüë' pënuë chiníquën ana'intarinquëma'.

¹² Cayarinso' manëso pochin nizarin. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhüë', pënuë ahuiquitërë'. Inaso' co onporonta' tacopiarinhüë', tënin Coansa.

Quisoso aporihuaninso'
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³ Ina quëran Quisoso Cariria quëran huë'nin. Cortaniquë canquirahuaton, Coansa nontërin aporintacaso marë'.

¹⁴ Napotopirinhüë', co nohuantërinhuë'.

—¿Ma'marëta' napotiiranco? Co aporinta'huanquënso' ya'huërinhuë'. Quëma aporintoco tëhuënchinsó', itërin.

¹⁵ Napotopirinhüë', Quisosori itërin:

—Yosë nohuantërin ni'ton, ya'ipi natëca'huaso' ya'huërin. Napoaton noya quëma aporintoco, itërin. Ina natanahuaton:

—Noyahua', itahuaton, i'quë aporintërin.

¹⁶ Ina quëran nonshiaso chachin a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin, ni'nin. Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuaton, Quisoso ya'coancantomatërin.

¹⁷ Naporo' inápa quëran Yosë noninso' natanpi.

—Isoso' ca hui'nahuë chachin, na'con nosororahuëso'. Noya ni'nahuë, tënin.

4

Sopairi Quisoso ténirinsó'
(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

¹ Ina quëran Ispirito Santori Quisoso quëparin inotëro parti sopairi ténicaso marë'.

² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhüë'. Ina piquëran tanarin huachi.

³ Naporo' sopairi huëcapairin.

—Tëhuënchachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'piro'sa quëran cosharo' atarantëquë', itopirinhüë',

⁴ —Inca, co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuë pënëninpoa'. “Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhüë'. Ya'ipi Yosë noninso' natëhuachin tëhuëchinsó', nanpiarin,” tënin, itërin.

⁵ Ina quëran Quirosarin'pa' sopairi quëparin. Yosë chinotopiso pëi' a'canpiso aipi quëpantarahuaton, itërin:

⁶ —Quëmaso' Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë niiquë'. Quiricanën quëran nani sha'huitërinquën.

“Yosë anquëninënpita a'patimarinquën a'páinquinso marë' ni'ton, co ma'sha onpoaranhuë'.

Imirina quëran masarinënuën

ama na'piquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',”

tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'pai'inënuën, itërin sopairi.

⁷ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuë pënëninpoa'. “Ama Yosë téniquësóhuë'. Ama camaiquësóhuë'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënin quiricanënuë, itërin Quisosori.

⁸ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëpantarin. Inatohua quëran ya'ipi nianoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. Noyápiachin nininsopita ya'ipiya quënanin.

⁹ –Natëhuatanco, carinquën catahuanquën, ya'ipi isopita hua'anëntapon. Isonahuaton, chinotoco chiníquën nanan quëchinquën huachi, itërin sopairi.

¹⁰ –Inca co nohuantërahuë'. Quëmaso' sopai hua'anquën. Patoco huachi. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa': “Sinioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin,” ténin, itërin Quisosori.

¹¹ Napotohuachina, sopairi patërin. Patohuachina, anquëniro'sari huëcapaimarahuatona', nocomaimapi.

Quisoso pënëntacaso' caniaritërinso'
(*Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15*)

¹² Ina piquëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Pënëntërinso marë' napotopi. Ina natanahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti.

¹³ Inatohua' pacaponahuë', co huachi Nasaritoquë ya'huërinhuë'. Sono' yonsanquë paaton, Capinaomoquë yacapatonin. Saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita iráca ya'huëpiquë yacapatonin.

¹⁴ Iráca chachin Yosë nohuanon, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

¹⁵ “Na'a piyapiro'sa' Cariria parti ya'huëpiso', imasapi.

Inapitaso', Cortanii' aquëtëran ya'huëpi, marë Pancai' ya'cari'.

Inaquë saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita ya'huëpi.

Inaquë inpioro'santa' ya'huëpi.

¹⁶ Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', tashi pochin cancantopi.

Chimpachina', parisitomiatacaiso' ya'huëpirinhuë',

Yosëri a'pintërinso pochin nanamën anitotarin noya cancantacaiso marë'.

Tahuëri pochin a'pintarin huachi,” ténin iráca.

Naporinso chachin Quisoso inatohua' paaton, a'chinarin.

¹⁷ Naporo quëran huarë' Quisosori pënënarin.

–Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntërinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco huachi, itëra'piarin pënënaton.

Sami camayoro'sari imapiso'
(*Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11*)

¹⁸ Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon. Pitro itopi anta'. Inso' Antërisé itopi. Ritinënapita tē'yatapi sami macacaiso marë'.

¹⁹ –Huëco' iyaro'sa', imaquico a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, ritinënapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

²¹ Ina quëran amasha pa'sahuaton, catoya'pi quënancoantarin. Santiago, Coansha inapita itopiso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinënapita pasonapi. Pa'pinaso' Sipitio itopi.

–Huëco' imaquico, itohuachina,

²² potinëna', pa'pina' inapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(*Lucas 6.17-19*)

²³ Ya'ipi Cariria parti paaton, niyontonpiso pëiro'saquë pënëna'piarin. Noya nanan a'chinatón: “Yosë yahua'anëntërinquëma',” itëra'piarin. Naporahuaton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatëra'piarin.

²⁴ Ya'ipi Siria partinta', nahuinin ni'ton, notohuaro' cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Nisha nisha canio inquitëra'piarin. A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Tocona'piro'sa', apiaro'sa inapitanta' quëpapi Quisosori anoyatacaso marë'. Quëpachinara, ya'ipi anoyatëra'piarin.

²⁵ Hua'huayatërahuë' piyapi'sari Quisoso imasapi huachi. Cariria quëran, Ticaporisë quëran, Quirosarin quëran, Cotia parti quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, inaquëranpita huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

5

Panënuquë a'chininso'

¹⁻² Ina quëran notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Inapita quënanahuaton, Quisoso panënuquë pa'sahuaton, huënsëconin. Imarinsopitari tancapito-huachinara, na'con a'chintárin.

Noya cancantopisopita

(Lucas 6.20-23)

³ “Natanco iyaro'sa' a'chinchinquëma'. Yosë huëntonënuquë yaya'conpatama', iso pochin cancantacaso' ya'huërin. ‘Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

⁴ Sëtohuatama', Yosë achinicananarinquëma'. Oshanëma' yonquiatoma', cancanëma quëran huarë' sëtohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

⁵ Sano piyapi nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Naporahuaton, a'na tahuëri nasharo'paquë ya'huëmiatarama'.

⁶ Tanarëso pochin, yamororëso pochin cancantatoma', Yosë na'con nohuantoco'. Ina pochin cancantacasoáchin nohuantohuatama', noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Sano cancantarama'.

⁷ A'napita nosorohuatama', Yosë nosoroarinquëma' canpitanta'. Noya cancantarama'.

⁸ Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Yosë nohuitarama'. Naporahuaton, a'na tahuëri ina quënancontahuatama', noyá nohuitarama'.

⁹ Isoro'paquë na'a piyapi'sa' nino'huipirinahuë', canpitari catahuaco' noya ninonchina'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Hui'nin pochin cancantiarinquëma'.

¹⁰ Yosë natëramaso marë' aparisitohuachinënuquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë chachin nani aya'coninquëma'. A'na tahuëri inápaquë ya'huëcontarama'.

¹¹ Imaramacoso marë' a'naquën no'huiarinënuquëma', ahuëarinënuquëma', pinosarinënuquëma', nisha nisha nonpinapiarinënuquëma'. Napotopirinënuquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, nóya cancantoco'.

¹² Iracanta' Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, a'naquëni inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinënuquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con acanaarinquëma'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco',” itërin Quisosori.

Yamora pochin nininso'

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ Ina quëran itantarin:

“Canpitaso' iyaro'sa', yamora pochin nicatoma' a'napita catahuamaso' ya'huërin. Napoaponahuë', yamora chimipitë pochin nicatoma co a'napita catahuahuatamahuë', co huachi insonta natëarinquëmahuë'.

¹⁴ Isoro'paquë ya'huëpisopita tashinanquë pa'nëso pochin nisapirinahuë', canpitari a'pintatë pochin nitarama'. Ni'co' iyaro'sa'. Ninano' panëinquë ya'huëhuachina, ya'ipi piyapi'sari quënanpi.

¹⁵ Nanparionta' i'chinpihuatëra, co caconquë ocohuëtërëhuë'. A'ninquëchin acorë' pëi' acoana a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' inaquë ya'huëhuachinara, noya quënantopi.

¹⁶ Inapochachin canpitanta' a'pininso pochin nicatoma', noyasáchin nico'. A'napita nicatënëinquëma': ‘Ma noya Tata Yosëri catahuarin ni'ton, noya nisapi,' tosapi,’ tënin.

Íráca pënëntopiso'

¹⁷ Ina quëran itaantarín:

“Íráca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënëntopi. Pënëntatona', ninshitopi. Co ina naniantacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Ya'ipi inapita ninopiso' nanicaso marë' o'marahuë. Ma'sona tapon naporinsopita no'tëquën sha'huichinquëma'.

¹⁸ Tëhuëenchachin itëranquëma'. Isoro'pa' ta'huantaquë huarë' Yosë quiricanën íráca ninshitopiso' ya'huápon. Co a'na hui'sharinso tëranta' topinan quëran ninshitopihuë'. Ya'ipi ninorinso' naniarin huachi.

¹⁹ Napoaton pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarinquëmahuë'. Hua'anëntërinquë co acanarinquëmahuë'. Piyapi'sa' a'chintatoma': ‘Ama natëquësohuë', itohuatama', co noya a'chinaramahuë'. ‘Natëcaso' ya'huërin,' itohuatama', noya a'chinarama'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë acanamiatarinquëma'.

²⁰ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita Yosë quiricanën noya nito-taponaraihuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Canpitanta' co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', tënin.

Co no'huitacaso' ya'huërinhuë' (Lucas 12.57-59)

²¹ Ina quëran itaantarín:

“Íráca pënëntopiso' nani nitotërama'. Mashocoro'sa' íráca pënëmpi. ‘Ama piyapi tēpacosohuë'. Tēpahuatama', hua'ano'sa' ana'intinquëmaso' ya'huërin,' topirinahuë'.

²² Co tēpatërëso marëáchin ana'intinpoaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'na piyapi no'huihuatama', ana'intarinquëma'. Pinotohuatamanta', cotio ansiano'sa' ana'inchinquëma'. Cancanëma quëran huarë' no'huitoma', ‘Quëmaso' sopainquën,' itohuatama', pëinquë chachin parisitacaso' ya'huërin, ténahuë.

²³ Napoaton, iyaro'sa', a'naroáchin nanan anoyatacaso' ya'huërin. Yosë yachinotohuatama', yonquico'. Pi'pian tëranta' nanan ya'huëhuachin,

²⁴ a'naroáchin paatoma', anoyatoco'. Nani nanan anoyatohuatama', naporo huarë' Yosë pëinëinquë paantaco'. Yosë chinotatoma' ma'sha yaquëtëramaso', quëtoco huachi.

²⁵ Ni'co'. Nihuitëramaso marë' yaquëpahuachinëinquëma', a'naroáchin nanan anoyatoco'. Co anoyatohuatamahuë', coisëquë quëparinëinquëma'. Coisëquë quëpahuachinëinquëma', sontaro'saquë yo'coaninëinquëma', tashinan pëiquë po'moarinëinquëma'.

26 Inaquë po'mohuachinënquëmaso', ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipi-arama'," ténin Quisoso.

Monshihuaninso'

27 Ina quëran itantarin:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Sa'ama' ya'huëtohuachinquëma', ama monshihuanosohuë', ténin iráca, natantërama'.

28 Nipirinhüë', co monshihuanpiso marëáchin ana'intacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'na sanapi cancanëna quëran noyahuachina', ina marënta' oshahuanapi. Nani monshitërinso pochin Yosëri ni'sarin.

29 Napoaton, ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato' quëran chachin noya ni'tapomarahuë' parisitopiquë të'yatohuachinënquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'.

30 Imirama quëran pi'pian tëranta' co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëmiratërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Apia nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama' nishitëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco'," ténin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31 Ina quëran itaantarin:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'A'na quëmapa sa'in yatë'yatohuachin, co topinan të'yatacaso' ya'huërinhuë'. Coisëquë paaton, quirica aninshichin: "Iso sanapi nani të'yatërahuë huachi," ta'caso aninshichin. Ina quëran sanapi quëtacaso' ya'huërin,' topi.

32 Caso nipirinhüë' nisha pënënanquëma'. Co sa'ama monshihuanpachinahuë', co onporonta' të'yatamaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Topinan të'yatohuatama', oshahuanarama'. Ina sanapinta' so'yantahuachin, monshihuaninso pochin nisarin. Nasha so'ionta', monshin pochin nisarin. Co onporonta' të'yatacaso' ya'huërinhuë', ténahuë," ténin.

No'tëquënáchin nonacaso' ya'huërinso'

33 Ina quëran itaantarin:

"Isonta' shimashonëmapita iráca pënënpiso'. 'Yoscoarë' no'tëquë nontaranquën, itohuatëra, no'tëquë nontacaso' ya'huërin, Yosë ana'intohuachinpoa'. Ina pochin nonpatëra, sha'huitëranso chachin nicacaso' ya'huërin,' topi.

34 Nipirinhüë', carinquëma' sha'huichinquëma'. No'tëquënáchin nonpatëra, co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Co onporonta' nonpinacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'naquënsó' yanonpinatona', taponá': 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' toconpi. 'Ina pochin nontato, nonpintohuatëra, co Yosë ana'intarincohuë', topirinahuë'. Pi'iro'tënta' Yosëri ninin. Inaquë ya'huaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuë'.

35 A'naquëonta' taponá': 'Isoro'pa' ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' topi. Yanonpinatona', napopirinahuë'. Isoro'panta' Yosëri ninin. Chini chiniquënanantaton, isëquënta' hua'anëntërinpoa'. 'Quirosarin ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' toconpi a'naquëonta'. A'na tahuëri inaquë Yosëri a'paimarinso' hua'anëntapon huachi. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuë'.

36 'Moto' ya'huëtërinco ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' topi a'naquëonta' yanonpinatona'. Ama ina pochin noncosohuë'. Acatohuatamara, co nanitëramahuë' a'na ainëma tëranta' ayararintantacaso'. Yosëichin nanitërin.

³⁷ Ma'sona tēranta' iyaro'sa' nonpatama', no'tēquēnáchin nonco'. 'Pa'sarahüë', topatama', paco'. 'Co pa'sarahüë', topatama', ama pacosohüë'. No'tēquēnáchin nonpatama', co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Pi'pisha tēranta' piyapi nonpintohuatama', sopai nohuanton napoarama', tēnahuë," tēnin Quisoso.

Yai'huërëtopiso'
(Lucas 6.29-30)

³⁸ Ina quëran a'chintaantarin:

"Isonta' iráca pēnēntopiso'. 'A'na piyapi a'nari ahuëaton, tapirayahuachin, coisëquë quëpaquë'. Inaquë no'tēquën i'huërëchin. Inanta' tapirayacaso' ya'huërin. Natëonta' nipantohuachin, coisëquë quëpaquë' i'huërëchin,' topi.

³⁹ Napopirinahuë', carima' sha'huichinquëma'. Co canpita capiniso' nii'huërëtacaso' ya'huërinhuë', tēnahuë. Ma'sha onpotohuachinēnquëma', ama no'huicosohüë'. Panpirayahuachinēnquëma', ama manta' i'huërëtocosohüë'. Naquëranchin panpíantahuachinquëma', co naporó tēranta' no'huicaso' ya'huërinhuë'.

⁴⁰ A'naquën no'huitēnquëma', coisëquë quëparinēnquëma'. 'A'moranso quëtoco,' itohuachinēnquëma', quëtoco'. Aipi a'moransonta' quëpatopirinēnquëmahuë', co no'huicaso' ya'huërinhuë'.

⁴¹ Inso tēranta' camaiatēnquëma': 'Pë'pëtonëhuë macaton, a'na quiromitro pochin quëpatoco,' itohuachinquëma', ama no'huicosohüë'. 'Noyahua'. No-huantohuatan, cato' quiromitro quëpachinquën,' itoco'.

⁴² A'naquën: 'Ma'sha quëtoco,' itohuachinēnquëma', ama apiratomahuë', quëtoco'. 'Canta' ma'sha a'nanco, topirahuë',' itohuachinēnquëmanta', a'nanco'. Onpionta' nosoroatë' catahuacaso' ya'huërin," tēnin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërinso'
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ina quëran a'chintaantarin:

"Isonta' iráca pēnēntopiso'. 'Canpita capini ninosoroco'. Inimiconëmapitaso nipirinhuë', co nosorocaso' ya'huërinhuë',' topi.

⁴⁴ Nipirinhuë' carima' sha'huichinquëma'. Inimiconëmapitanta' iyaro'sa', nosoroco'. Aparisitopirinēnquëmaonta', nosorocaso' ya'huërin. Inapita marēnta' noya Yosë nontoco' inahuanta' catahuain.

⁴⁵ Inapotohuatama', Yosë pochin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Ina nohuanton, pi'i, o'nan, inapita ya'huërin noya nãpicaso marë'. Co imarinsopita marëáchin pi'i a'pininhuë'. Noya nãpisopita, os-hahuano'santa', ya'ipiya a'pintërin. Naporahuaton, o'naonta' napopianachin acotërinpoa' ma'sha apapotacaso marë'.

⁴⁶ Nipayaramasopitaráchin nosorohuatama', co ina marë' Yosë acanaar-inquëmahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' nipayapisopita nosoropi.

⁴⁷ Iyamaráchin noya nontohuatama', co noya noya ninamahuë'. Co Yosë nohuitopisopitahuënta' inahua capini noya ninontopi. Napoaton canpitaso' nisha piyapiro'santa' noya nontoco'.

⁴⁸ Tata Yosë pochin cancantacaso' ya'huërin. Inaso noyasáchin ninin ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantatoma', noyasáchin nico'," tēnin.

6

A'napita catahuacaso' ya'huërinso'

¹ Naquëranchin Quisoso pēnēntaantarin:

“A'naquënso' piyapi'sari noya nicacaiso marë' noya Yosë imapisopita pochin ya'nopirinahuë', co tëhuënchachin cancanëna quëran huarë' Yosë yonquipihuë'. Ina pochin nipatama', co inápaquë Tata Yosë acanaarinquëmahuë'. Ama iyaro'sa' inapita pochin nicosohuë'.

² Ma'sha sa'ahuaros'a' quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. A'naquën niyontonpiso pëiquë ya'conahuatona', coriqui sa'ahuaros'a' marë' quëtopirinahuë', a'ninquëchin quëtopi. 'Ina marë' noya ni'sarinacoi,' ta'tona', napopi. Cachiquënta' coriqui quëtopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Co tëhuënchachin nosoroaponaraihuë', napopi. Piyapi'sariso' noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co noyahuë' ni'nin. Co inápaquë acanaarinhue', tēnahuë.

³ Canpitaso nipirinhue', sa'ahuaros'a' ma'sha quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. Ama nipayaramaso tēranta' sha'huitocosohuë'.

⁴ Co piyapi'sa' nitotopirinahuë', Tata inápaquë ya'huërinso' ni'sarinquëma'. Ina acanaarinquëma',” itërin.

*Yosë nontacaso' a'chininso'
(Lucas 11.2-4)*

⁵ Ina quëran itaantarin:

“Yosë nontohuatama', ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë'. Inapitaso' niyontonpiso pëiquë huanirahuatona', na'con Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran huarë' nontopihuë'. Cachiquënta' a'ninquëchin Yosë nontopirinahuë', piyapi'sari noya nicacaiso marë' napopi. Co tëhuënchachin Yosë yonquipihuë'. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co acanaarinhue'.

⁶ Canpitaso nipirinhue' Yosë yanontohuatama', canpitaoráchin onpopiyanquë tēranta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Quëmaoraíchin Yosë nontëquë'. Co quënanpiranhue', nataninquën. Co piyapi'sa' natanpirinënquënahuë', Yosëso' noya natanatënquën, acanaarinquën.

⁷ Yosë nontohuatama', ama inachin inachin nontocosohuë'. Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. 'Hua'qui' nontohuato, natanatonco catahuarinco,' topirinahuë'. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi.

⁸ Ama inapita pochin cancantocohuë'. Co'huara Yosë nonchátërasënquëmahuë', ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin.

⁹ Napoaton Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco': 'Tata Yosë, quëmaso inápaquë ya'huaponahuë', natanancoi. Quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënquën.

¹⁰ Chini chiníquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

Inápaquë no'tëquën natërinënquënso pochachin catahuacoi quëma nohuantëransoráchin nii.

¹¹ Nani tahuëri catahuacoi cosharo' ya'huëchincoi.

¹² Co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi. A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraisó pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi, anoyacancantocoi.

¹³ Co noyahuë' yonquihuato, catahuacoi a'naroáchin nanianchii. Catahuacoi ama sopai minsëincoisohuë'. [Quëmasáchin hua'anëntarancoi. Ya'ipi nanitaparan. Ipora quëran huarë' ya'ipiya natëinënquën. Amen,] itoco' Yosë nontohuatama'.

¹⁴ A'naquën ma'sha onpotopirinquëmaonta', noya nontacaso' ya'huërin. Nanan anoyatohuatama', Tata Yosënta' canpita oshanëma' inquitaringuëma'.

¹⁵ Co nanan anoyatohuatamahuë', Yosënta' co oshanëma' inquitaringuëmahuë',” itërin Quisosori.

Co coshatatonaraihuë', Yosë nontopiso'

¹⁶ Ina quëran itaantaran:

“Ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë'. A'naquën Yosë nontacaso marë' ya'ipi tahuëri co manta' coshatërinhuë'. Naporahuaton, co nitapamantar-inhuë'. Sëtërëso pochin ya'norin a'napita nitotacaiso marë'. Co cancanën quëran chinotaponahuë', a'napitari nicacaiso marë' naporin. Ni'pachinara: ‘Ma noya Yosë chinotërin,’ topi. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', co huachi Yosëri acanaarinhuë'.

¹⁷ Canpitaso nipirinhüë' Yosë nontacaso marë' co coshatohuatamahuë', ama piyapi'sa' sha'huitocosohuë'. Noya ihuiantahuatoma', nitapaco'.

¹⁸ Ama a'napita nitotacaiso marëhuë' inapoco'. Tata Yosëichin nitotarin. Co quënanpirëhuahuë', ya'ipiya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë acanaarin-quëma',” itërin.

Canamiatërëhuaso'
(Lucas 12.33-34)

¹⁹ Ina quëran itaantaran:

“Ama iyaro'sa' ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ama na'con coriqui, ma'sha, inapita yontoncosohuë'. Isoro'paquë ya'ipi ma'sha a'naroáchin mocarin, chanatërin. No'soni pë'yarin. Chi'chirotërin. Ihuatëro'sa' ya'conatona', ihuarinënpoa'. Naporin. Napoaton, isoro'paquë ya'huërinso'pita co ya'huëmiatërinhuë'.

²⁰ Inápaquë ya'huërinso'pitaso nipirinhüë', ya'huëmiatarin. Yosë na'con yonquiatoma', noya nico'. Ina marë' na'con sacatoco' inápaquë acanamiach-inquëma'. Inatohua' co manta' mocaponhuë'. Co no'soni pë'yaponhuë'. Co chi'chirotaponhuë'. Co ihuatëro'sa' ya'conatona' ihuaponënpoahuë'. Napoapon.

²¹ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiamahuë'. Nipirinhüë' Yosë na'con na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiamama',” tënin Quisoso.

Nitapicancaninso'
(Lucas 11.34-36)

²²⁻²³ Ina quëran a'chintaantaran:

“Ya'piranpo quëran ma'sha quënanë'. Co pëtorayatohuatërahuë', noya ni'tërë'. Nitapirayahuatëra, co manta' quënantërëhuë'. Canpitanta' ya'ipi cancanëma quëran Yosë yonquihuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Nipirinhüë', ma'sharáchin yonquihuatama', tashi pochin cancantarama'. Nitapicancanpatama', aquë aquëtë co noyahuë' cancantarama huachi,” itërin.

Coriquiráchin yonquipisopita
(Lucas 16.13)

²⁴ Ina quëran itaantaran:

“A'na piyapi cato' patron ya'huëtohuachina, nisha nisha camaitopi ni'ton, co nanitërinhuë' cato chachin natëcaso'. A'naso' nohuantaton, noya natëarin. A'naso nipirinhüë' co onpopinchin nohuantatonhuë', co natëarinhuë'. Inapochachin canpitanta' coriquiráchin cancantohuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso',” tënin.

Yosë noya a'pairinpoaso'
(Lucas 12.22-31)

²⁵ Ina quëran itaantaran:

“A'naquënso' ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. ‘Nani ma'sha ya'huëtohuachinco, nóya ya'huarahüë huachi,’ topirinahuë'. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. A'mocasonta', co onpopinchin

yonquicaso ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarin-poa noya ya'huëcaso'.

²⁶ Ni'co'. Inairaro'sa' co manta' sha'pihuë'. Co ma'sha sha'piso' macatona', pëinënaquë acopihuë'. Napoaponahuë', Tata Yosëri catahuarin. Ina nohuan-ton, cosharo' quënanpi. ¡Canpitaso' inapita quëran noya noya ni'ninquëma'!

²⁷ Chiminacaso nanihuachin co napion ancantopiramahuë', co a'na tahuëri tëranta' nanitaramahuë' ana'huëcamaso'.

²⁸ Nitapacamasonta', co aquëtë yonquicamaso ya'huërihuë'. Ni'co'. Yancoro'sa' topinan noya papotopi. Co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaiso nipihuë'. Nipirinhüë', noyápiachin yancotopi.

²⁹ Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. '¡Ma noyápiachincha a'morin paya!' topi. Yancoro'saso nipirinhüë', ina quëran noya noya ya'nopi.

³⁰ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuërichin ya'huëpirinhüë', ahuipachina, ahuiquitëre huachi. Co hua'qui' ya'huëpirinhüë', Yosëri yonquirin. Ina nohuan-ton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin, co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhüë'.

³¹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohüë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya? ¿Ma'cha a'morë'poya?' ama tocosohüë'.

³² Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso nipirinhüë' tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nani nitotërin.

³³ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Yosë nontoco' noyasáchin yonquicamaso marë'. Ina pochin cancantohuatama', catahuarinquëma'. Ina nohuan-ton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtërinquëma'.

³⁴ Napoaton ama tashiraya ma'sha onpoamaso' yonquiatoma', pa'yancosohüë'. Tashirayanta' ma'sha onpohuatama', pa'yanacaso ya'huapon ni'ton, co ipora quëranchin ina yonquiatoma co napion ancantápamaso ya'huërinhuë', tënin Quisoso.

7

Nocantoro'sa' pënëninso'

(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarin.

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohüë'. 'Paso' quëmapi co noyahuë', ama tocosohüë', Yosë ana'intochinquëma'.

² A'napita pinopatama', Yosënta' co noyahuë' ni'sarinquëma'. Piyapi chiníquën nonapihuatama', Yosënta' chiníquën ana'intarinquëma'. Piyapi noya yonquirapihuatama', Yosënta' noya ni'sarinquëma'.

³⁻⁵ Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinquënso pochin nipiranhüë', naporan. Napoaton 'carinquën noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasëratë' nio-coitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoitacaso,'" itërin.

⁶ Ina quëran itaantarín:

"Isonta' a'chinchinquëma'. Ni'niro'sa', coshiro'sa', inapita co yonquipihuë'. Huirina'pi pa'ton nininso' co quëtacaso' ya'huërinhuë'. No'paquë acorama' naporini, i'nachitonahuë'. Ina quëran canpitanta' yaquëtëitëinquëmahüë'. A'naquën piyapi'santa' ni'niro'sa' pochin cancantopi ni'ton, Yosë nanamën

a'chintohuatama', chiníquën no'huiarinënquëma'. Co pi'pisha tēranta' no-huantohuachinahuë', tananpitoco',” itērin.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'
(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷ Ina quëran itaantarín:

“Nani tahuëri Yosë nontoco' nata'inquëma'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtarinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma'.

⁸ Tëhuëenchachin ma'sha nitohuatama', quëtarinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatarinquëma'.

⁹ Hui'nama' tanaton cosharo' natanpachinquëma', co na'pi quëtëramahuë'.

¹⁰ Sami nayahuachina', co ya'huan quëtëramahuë'. Sami quëtërama'.

¹¹ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahué', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', noya nininso' quëtarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

¹² Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpitaso' nohuantërama' a'napita nosoroinënquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin inapitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'. Yosë nohuanton, Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënënpirinënquëmahuë', ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. Ninosorohuatama', noya imasarama', ténahuë,” itērin Quisosori.

Cato' ira ya'huërinso'
(Lucas 13.24)

¹³⁻¹⁴ Ina quëran itaantarín:

“Ni'co'. Cato' ira ya'huërin. A'naso' pancana. Co sacaihuë' pa'tacaso' ni'ton, na'a piyapi'sa' ina pa'tapi. Ya'coanamënso' pancana nipirinhüë', ina pa'tohuatama', parisitopiquë paatoma', parisitomiatápoma'. A'na iraso nipirinhüë', sacai pochin pa'tacaso'. Ya'coanamënso' yamianasha'huaya. Caraíchín piyapi'sa' ina quënanpi. Inaquë ya'conpatama', nanpimiatarama'. Ina ira pa'toco'. Sacai' Yosë imacaso' niponahuë', chiníquën cancantatoma', imaco huachi,” tēnin Quisoso.

Nisha a'china'piro'sa'
(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Ina quëran itaantarín:

“Ni'cona iyaro'sa' nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpintochinënquëma'. ‘Quiyanta' imarai,’ itopirinënquëmahuë', co cancänëna quëran imapihuë'. Tanan ni'ni' yamapintërinso pochin cancantatona', yatapicancaninquëma'. Co no'tëquën a'chinpihuë'.

¹⁶ Napoaton noya yonquico'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chintarinënquëmahuë'. Ni'co'. Sharo'sa' nitërin quëran nohuitërehua'. So'huanpiso', co misëra nitërinhuë'. ¡Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'!

¹⁷ Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noyahuë' nipachina, co noya nitërinhuë', napoonin.

¹⁸ Nitacaso' nara nipachina, inachachin noya nitërin. A'naso' nipirinhüë', co nitacaso' narahuë' ni'ton, co onporonta' noya nitërinhuë'.

¹⁹ Co noya nitohuachinhüë', a'nëhuachinara pënquë ahuiquitopi huachi.

²⁰ Nitërin quëran nara nohuitërehua'. Inapochachin a'china'piro'sa' nohuitarëhua'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chinapihuë'," itërin.

Yosë huëntonëinquë ya'conpisopita

(Lucas 13.25-27)

²¹ Ina quëran itaantarín:

"Na'a piyapi'sa': 'Sinioro, Sinioro,' itopirinacohuë', a'naquën co cancanëna quëran imarinacohuë ni'ton, co Yosë hua'anëntërinquë ya'conapihuë'. Yosë natëpisopitaráchin inatohua' ya'huëcontapi huachi.

²² Ayaro' tahuëri nanihuachin, na'a piyapi'sa' nontaponaco: 'Quëma nanamën Sinioro sha'huirai. Quisoso nanan quëtërincoi, ta'toi sopairo'sa' a'parai. Quëma pochin sacai' nininsopita ninai,' itaponaco.

²³ Cariso nipirinhüë' itapo: 'Yanonpintatomaco, napopiramahuë', co noyahuë' cancantërama'. Co piyapinëhuëpitanquëmahuë'. Co onporonta' imaramacohuë'. ¡Paco huachi!' itapo," itërin Quisosori.

Cato' pëirínso'

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ Ina quëran pënëntaantarín:

"Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'. Ina quëmapiso', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, inaquë noya pëirin.

²⁵ Chiníquën o'nanpachina, panca ihuan pa'nin. Pamatohuachina, opotopirinhüë', co anotërinhuë'. Chinii' niponahuë', co të'yatërinhuë'. Panca ihuantaponahuë', na'pitëquë pëirin ni'ton, noya huanirin. Co të'yatërinhuë'.

²⁶ A'naquënso nipirinhüë' yapëihuachina, co noya yonquirinhüë'. 'Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëipirinhüë'.

²⁷ Ina quëran panca o'nanin huachi. Pamatohuachina, chiniiri të'yatërin. Panca ihuantohuachina, pëi' a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin huachi," itërin Quisosori.

²⁸ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya!

²⁹ Co hua'anhuë' niponahuë', chiníquën nanantaton, a'chintërinpoa'. Co cotio maistro'saso' ina pochin a'chinpihuë'," topi.

8

Chana caniori manínso'

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Ina quëran panën quëran nohuaramahuachinara, na'a piyapi'sari imasapi.

² Pa'sapirinhüë', a'na cania'pi huë'nin, chana caniori manínso'. Nacapirahuaton, Quisoso nantëntaquë isonin quëran, itapon:

—Nohuantohuatan Sinioro, quëma nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

³ Quisosori së'huarahuaton, itërin:

—Nohuantërahuë mini, iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin. Itohuachina, a'naroáchin noyatërin. Canio inquiren huachi.

⁴ —Ama piyapi'sa' sha'huitëquësuhuë'. Corto hua'an ya'huërinquë paa-ton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ma'sona Moisésë sha'huirínso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Napotohuachina, pa'nin huachi.

Capitan piyapinën anoyatërinso'
(Lucas 7.1-10)

⁵ Ina quëran Capinaomoquë paantarin. Canconpachina, a'na Noma capitani huëcapairahuaton:

⁶ —Piyapinëhuë Siniro chiniquën caniorin. Pëinëhuëquë quëhuënárin. Co huachi nanitërinhuë' iratacaso'. Pa'pi parisitarin, itiirin.

⁷ —Noyapa', pa'sarahuë anoyatapo, itërin.

⁸ —Quëmaso' Siniro noya noyanquën. Co caso' quëma pochincohuë'. Co pëinëhuëquë huarë' huëcamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' noyachin, tënahuë.

⁹ Caso' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'ton, sontaro'sa' natërinaco canta'. “Paquë',” itohuatëra, pa'nin. “Huëquë',” itohuatëra, huë'nin. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. “Sacatëquë',” itohuatëra, sacatarin. Inapochachin quëmanta' topinan camaihuatan, a'naroáchin piyapinëhuë noyatarin tënahuë, itërin.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, pa'yatërin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noyacha iso quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco.

¹¹ Iporaso huachi nisha nisha parti quëran huë'sapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imatona', Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. Inápaquë pa'pachina', Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nohuitapi. Inapitarë' huënsëapi coshatacaiso marë'. Nóya ya'huërapí huachi, tënahuë.

¹² A'naquëmaso nipirinhüë', “Quiyanta' Yosë piyapinënpitacoi,” topiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, co hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. Tashinanquë të'yatarinquëma'. Inaquë na'nëarama', chiniquën parisitarama huachi, itërin Quisosori.

¹³ Ina quëran capitan itantarin:

—¡Ya'huëranquë iyasha paantaquë! Natëranco ni'ton, apiramiachin piyapinën noyatarin, itërin.

Naporo chachin piyapinën noyatërin. Paantahuachina, sano quënanconin huachi.

Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴ Ina quëran Pitro pëinëinquë pa'pi. A'shatën chiniquën sapoton, quëhuënárin, quënanconpi.

¹⁵ Quisosori maimirarahuatón, a'naroáchin anoyatërin. Co huachi saporinhuë'. Huanirahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ I'huanahuanquë yatashirahuaso', na'a piyapi'sa' huëcatona', cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhüë'. Quisosori topinan noncharapirinhüë', sopairo'sa' pipipi. Ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin.

¹⁷ Iráca Isaiasë ninoton, ninshitërin. “Caniopirëhuahuë', anoyatarinpoa'. Canio inquitarinpoa',” tënin. Cania'piro'sa' anoyatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Ya'ipi cancanëna quëran imacaiso' ya'huërinso'
(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, ca'tano'sanënpita itërin:

—Poti maconco'. Aquëtëran pa'ahua', itapirinhüë',

¹⁹ a'na cotio maistrori nontiirin.

—Canta' Maistro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

²⁰ —Sacai' imancoso' iyasha, tënahuë. Anashiro'sa', huë'ëshinantëna ya'huëtöpi, inaquë huë'ëpi. Inairaro'santa' pë'pëtëna ya'huëtöpi. Caso nipir-inhuë' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

²¹ A'na imarinsoarinta' huëcapairahuaton, itiirin:

—Canta' oshaquëran imamiachinquën, topirahuë', co apira nanitërahuë'. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imamiataranquën, itopirinhue'.

²² Quisosori itërin:

—A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantöpi. Inapitari pa'pichina'. Quëmaso nipirinhue' ca na'con na'con yonquiatonco, imaco, itërin.

Ihuan a'parinso'

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Ina quëran Quisoso potiquë ya'conin. Ya'conpachina, ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi anta'.

²⁴ Paaquëya', a'nanaya panca ihuani manin. Panca sono' ni'ton, co'sacairi poti opoto opototahuaton, yamëntaitapirinhue'. Ya'huëre Quisososo' huë'ërarin.

²⁵ Napohuachina, ca'tano'sanënpitari ochinanpi.

—¡Catahuacoi Siniro! ¡Chimiitarihua' canpoaso'! itöpi.

²⁶ —¿Onpoatomata' të'huaramaso'? ¿Co noya natëyatëramacohue' ti? itërin. Ina quëran huënsëintarahuatón, ihuan a'parin. Sononta' nontërin.

—Sanoquë', itohuachina, a'naroáchin co'sacai' sanoirin.

²⁷ Ina nicatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin paya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitöpi.

Sopairo'sari ya'coancantöpi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ina quëran aquëtëran canconpi. Inaso no'pa' Catara parti itöpi. Inaquë cato' quëmapi ya'huëpi. Na'a sopairo'sari ya'coancantöpi ni'ton, co huachi yonquipihuë'. Pa'pi hua'yantöpi. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërapí. A'naroáchin yaahuëtöpi ni'ton, co inataquëchin pa'pihuë'. Quisoso nonshihuachina, sopairo'sari ya'coancantërin sopita na'pi nanin quëran pipirahuatona', huë'sapi nacapirin.

²⁹ Quisoso quënanahuatona', chiniquën nontapi.

—Nohuitërainquën Siniro. ¿Ma'ta' onpotaponcoi? Quëmaso' Yosë hui'ninquën ni'ton, co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohue', ¿aparisitarancoi ti? itöpi.

³⁰ Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Huëntonën coshatapi.

³¹ Inapita quënanahuatona', itaantapi:

—Yaocoihuatancoi, coshiro'saquë tëranta' a'pacoí ya'coanta'ii, itantapi.

³² —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conco', itohuachina, quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'töpi. Panca sonoquë niitahuatona', inaquë chimiitöpi.

³³ Ina ni'sahuatona', a'paina'piro'saso' pa'yanpi. Pa'yanatona ninano'pa'ta'api. Inaquë ya'ipiya sha'huiconpi.

—Sopairo'saso' quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Napohuachinara, hua'yantatona', tahuan pa'topi. Ya'ipi chimiitopi, itopi.

³⁴ Natanahuatona', na'a piyapi'sa' huë'pi Quisoso nicacaiso marë'. Nani ni'pachinara, të'huatatona':

—A'na parti paquë', itopi.

9

Apia anoyatërinso'

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ Napotohuachinara, potiquë ya'coantarahuatona', aquëtëran pëntoantapi. Quisoso ninanonënguë chachin paantapi.

² Inaquë catapini quëmapi'sari huëcatona', apia quëpi. Pë'sara'huaya pochin nininquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënárin. “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, Quisosori cania'pi itërin:

—¡Noya cancantëquë', apia'hua! Apiramiáchin quëma oshanën inquitaranquën, itërin.

³ Ina natanahuatona', cotio maistro'sa' yonquipi. “¿Ma quëmapita' isoso? ‘Oshanën inquitaranquën,’ ta'ton, Yosë yaya'huërëtërin,” topi, yonquiatona'.

⁴ Topinan yonquinëna quëran napoápirinahuë', Quisosori nitotaton.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?

⁵ Canpitaso naporama': “Piyapínpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitëréhuahuë'. Apia camaiatë': ‘Huanirahuaton, noya paquë huachi,’ itacasonta' co nanitaparëhuahuë',” tënama'.

⁶ Caso nipirinhuë' Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, itërin. Ina quëran apia itantarin:

—Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

⁷ Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi.

⁸ Piyapi'sa' ina nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Piyapi niponahuë' chiníquën nanan quëtërin paya, topi.

Matio imarinso'

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Matio quënanconin. Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, imarin.

¹⁰ Naporo' tahuëri ina pëinënguë Quisoso ca'tano'sanënpitarë' coshatap-atapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi Quisosorë' coshatatona' nohuitacaiso marë'. A'naquënso' copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'naquëonta' oshahuano'sa' itopiso'.

¹¹ Parisioro'saso' ina ni'sahuatona', Quisoso ca'tano'sanënpita itonpi:

—¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinahuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

¹² Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tëhuëenchachin nohuantopi imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. Nipirinhuë', “Co caniorahuë',” topatëraso', co notoro nohuantëréhuë'. ¹³ Oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. “Co

noyahuë' yonquiramásopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërétantaco'"; itërahüë. A'napitaso': "Quiyaso' co oshahuancoihuë'"; topiso marë' co na'con a'chintërahüë'. Paatoma', Yosë quiricanën noya nitotoco' no'tëquën yonquicamaguë. Inaguë iráca ninshitopi: "A'naquën topinan quëran chinotatonaco oshanëna marë' ma'sha tëpapurinahuë', co a'napita nosoropihuë'. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërahüë," tënin Yosë, itërin Quisosori.

Nasha nanan a'chininso'
(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴ Ina quëran Coanshari a'chintërinso'pita huëcatona', Quisoso nontiipi:

—Quiyaso' a'na tahuëri co coshatatoihuë', Yosë nontarai. Parisioro'santa' inapopi. Quëma imarinënsopitaso nipirinhüë', noya coshatapi, o'osapi, inapopi. ¿Onpoatonta' co quiya pochin imarinënhüë'? itiipi.

¹⁵ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtopihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, inapitarë' coshatatona', capa cancantapi. ¡Co sëtacaiso' ya'huërinhuë'! A'na tahuëriso nipirinhüë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiapihuë'. Sëtapi huachi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sëtapi. Sëtatona', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontápona', itërin Quisosori.

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitërehüë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitëre' naporini, naquëranchin noshataton, aquëtë chachin napointonhuë'.

¹⁷ Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chiniarë'. Morsanta' tapirë'. Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarin, tënin Quisoso. (Iráca inachitopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon naporin.)

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarínso'
(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

¹⁸ A'chinaquëya', a'na cotio hua'an huë'nin. Quisoso notënanquë isonquirin. —Hui'nahuë apira chiminin. Huëcaton, Sinioro, së'huaquiquë' nanianta'in, topirahuë', itiirin.

¹⁹ —Noyapa', tosahuaton inarë chachin pa'nin. Ca'tano'sanënpitanta' pa'pi.

²⁰⁻²¹ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin. Hua'qui' panca huënai' a'parin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhüë'. Parisitárin. "A'morinso tëranta' së'huatohuato, anoyataponco," ta'ton pinën quëran imaquiarin. Imaqiton, a'morinso' huirotëínchin së'huaquirin.

²² Quisosori tahuërétahuaton, sanapi quënanin.

—Noya cancantëquë', imoya. Natëranco ni'ton, noyataran, itërin. Naporo chachin noyatërin. Huënai' no'narin huachi.

²³ Ina quëran hua'an pëinënuë canconpi. Na'a piyapi'sa' quënanconpi, na'nërapi, ayanapi. Quinatoro'santa' quënanconpi. Huinatacaiso marë' huë'pirinahuë',

²⁴ Quisosori itapon:

—Ya'ipinquëma' pipico'. Co sanapia'hua chimininhuë'. Topinan huë'ësárin, itërin.

—Co huë'erinhüë'. Nani chiminin, itatona' tëhuapi.

²⁵ Ya'ipi piyapi'sa' aipiran a'parahuaton, acoana chimipi ya'huërinquë ya'conin. Maimirarahuaton, ananpitaantarín. A'naroáchin huanirin huachi.

²⁶ Napohuachina, ya'ipi parti nanan nahuinin.

Cato' somaraya anoyatërinso'

²⁷ Ina quëran pipirahuaton pa'sapirihuë', cato' somarayari imaquiapi. Co manta' quënantopihuë'. Quisoso imaratona', chiniquë'n nontapi.

—¡Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquë'n. Yosë a'paimarinquë'n ni'ton, nosoroatoncoi anoyatocoi, topiraihuë', itopi.

²⁸ Pëiquë canconahuatona', Quisoso ya'conin. Somarayaro'santa' ya'compachinara, Quisosori itërin:

—Cari nanitato anoyatërahuë'so' ¿natërama' ipora ti? itërin.

—Natërainquë'n mini Sinioro. Ya'ipiya nanitaparan tënai, itopi.

²⁹ Napotohuachinara, së'huarayahuatona', itërin:

—Natëramaco ni'ton, apiramiáchin anoyataranquë'ma', itërin.

³⁰ Napotohuachina a'naroáchin quënantopi.

—Anoyatëranquë'maso' iyaro'sa', ama insonta' sha'huitocosohuë', itopirihuë',

³¹ pipirahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—Quisoso anoyarayatërincoi. Noya huachi quënantërai, itëra'piapi. Ya'ipi parti quëran natantopi.

Në'huëya anoyatërinso'

³² Ina quëran pa'pachina, a'napitanta' canquiapi. Në'huëya quëpi. Sopai nohuanton, co nanitërinhuë' nonacaso'.

³³ Quisosori nosoroaton, sopai a'patërin. A'patohuachina, a'naroáchin noyatërin. Noya nonsarin huachi. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi.

—Co onporonta' iso pochin ni'chinëhuahuë'. Iráca quëran huarë' co insonta' isëquë naporinhuë', topi.

³⁴ Parisioro'saso nipirihuë', co yanatëpihuë'.

—Sopai hua'ani catahuarin ni'ton, nanitërin sopairo'sa' a'pacaso', toconpi.

Piyapi'sa' nosororinso'

³⁵ Ina quëran Quisoso pa'sápaton, nisha nisha ninanoro'saquë a'chintëra'piarin. Niyontonpiso pëiro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin.

—Yosë yahua'anëntërinquë'ma', itëra'piarin. Insëquësona pa'pachina, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatëra'piarin. Nisha nisha canio inquitërin.

³⁶ Paaton, notohuaro' piyapi'sa' quënanin. Co Yosë yonquiatonahuë', co napion cancantopi. Ohuicaro'sa pochin inahuaso', co incari tëranta' a'pairinhuë'. “¿Incha catahuaincoi paya?” ta'tona', nisha nisha yonquiapi. Napoaton Quisosori nosororin.

³⁷ Nosoroaton, ca'tano'sanënpita itërin:

—Notohuaro' piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co incariso tëranta' catahuarinhuë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huaponaraihuë', caraíchin pënëntapi Yosë imacaiso marë'.

³⁸ Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëchina'. Ina sha'huitërinpoa' a'chinacaso marë', itërin Quisosori.

10

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'

(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Inapitaso', ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton,

chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² Shonca cato' acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Simon'ton acorin. Pitro itopi anta'. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiago, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'.

³ Pinipi, Partoromi, Tomasë, Tatio, inapitanta' nohuantaton, acorin. Mationta' coriqui Noma copirno marë' ma'patopirinhüë', acorin ca'tanacaso marë'. Arpio hui'nionta' acorin, Santiago itopiso'.

⁴ A'na Simonta' acorin. Inaso', copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüë', iporaso' Quisoso imasarin huachi. Cotasë Iscariotinta' acopirinhüë', a'na tahuëri inari sha'huirapiarinso'.

A'chinacaiso marë' a'parinso'
(*Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6*)

⁵ Nani shonca catoya'pi acohuachina, sha'huitërin: "Paatoma' iyaro'sa' noya pënëntoco'. Ama nisha piyapiro'sa' ya'huëpiquë pacosohüë'. Samaria ninanoro'saquënta' ama pacosohüë'.

⁶ Israiro'sa' a'chintonco'. Inapitaso', ohuicaro'sa' chihuëpiso pochin ni'tona', co Yosë yonquipihuë'. Napoaton pënënacaso' ya'huërin.

⁷ Paatoma', a'chintoco': 'Iso tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpöa', itoco'.

⁸ Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatoco'. Chimipiro'santa', ananpitaantaco'. Chana caniori maninsonta' quënanpatama', anoyatoco'. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, pa'pi hua'yantopi. Quënanpatama', sopairo'sa' a'patoco' piyapi'sa' noyachina'. Co manta' pahuërëtapomarahuë', Yosëso' inaora nohuanton, catahuarinquëma' ni'ton, ama pahuërë nitocoso-hüë'.

⁹ A'chinacamaso marë' pa'patama', ama manta' coriqui quëpacosohüë'.

¹⁰ Ama pë'pëto, pitana, sapatë', inapita quëpacosohüë'. Ama a'moramasso tëranta' cato' quëpacosohüë'. 'Asacatohuatëra, a'cacaso' ya'huërin,' topi. Napoaton a'chintohuatama', a'caarinënuquëma', catahuarinënuquëma' ama ma'sha pahuantinquëmaso marëhuë'.

¹¹ Nisha nisha ninanoquë a'chintoco'. Ninanoquë canconpatama', in-sosona noya natanpachinquëma', ina pëinënuquë yacapaco'. Inaquë yacapa-tohuatama', inaquësáchin ya'huëco'.

¹² Pëinënaquë ya'conpatama', 'Yosë catahuainquëma', itoco'.

¹³ Noya nohuantohuachinënuquëmaso', Yosëri catahuarin. Nipirinhüë', co noyahuë' nontohuachinënuquëmaso', co Yosëri catahuarinhuë'.

¹⁴ Insëquësona pa'patama', 'Ama isëquë huëcosohüë'. Co yanatanainquëmahüë', itohuachinënuquëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncö'. 'Nani sha'huitopiranquëmahüë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama', itoco'. Ina quëran a'na parti paco huachi.

¹⁵ Tëhuëenchachin itëranquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiníquën parisitapi. Iráca Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën ana'intërin. Co natërincosopitasohüë' nipirinhüë', chini chiníquën ana'intarin huachi," itërin Quisosori.

Aparisitacaiso' ninorinso'

¹⁶ Ina quëran itaantarin:

"Ni'co' iyaro'sa'. Ohuicaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin huëntonën ni'niro'sari mapi. A'chintohuatama', a'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa pochin cancantatona', no'huarinënuquëma'. Napoaton noya yonquico'. No'huipirinënuquëmaonta', ama no'huicosohüë'. Noya cancantatoma', sanoanan quëran nontoco'.

17 Ni'cona iyaro'sa', piyapi'sa' a'naroáchin ano'huitotama'. A'naquën no'huitënënguëma', masarinënguëma'. Mapachinënguëma', coisëquë quëpaarinënguëma'. Niyontonpiso pëiro'saquënta' huihuiarinënguëma'.

18 Imaramacoso marë' hua'ano'sa' ya'huërinquë sha'huirapiarinënguëma'. Copirnorosaquënta' quëpaarinënguëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënguëma' nanamëhuë sha'huitacamaso marë'. Inaquë nisha piyapirosanta' a'chintarama'.

19 Inaquëpita quëpahuachinënguëma', ama pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha tonopoya?' ama tocosohuë'. Naporo' Yosë anitotarinquëma' no'tëquën a'panitacamaso marë'.

20 Co canpitaora yonquinëma quëran nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'.

21 A'naquën imasarinaco. A'naquënso nipirinhüë' co nohuantarinaohuë' ni'ton, quëmopinënpita capini nino'huiapi. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tēpacaiso marë'. A'naquëonta' hui'nin niponahuë', imapachinco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquëonta' a'shin chachin, pa'pin chachin niponahuë', imapachinaco, hui'ninpitari sha'huirapiapi.

22 Imaramaco ni'ton, na'a piyapi'sa' no'huirarinënguëma'. Nipirinhüë', co a'pohuatamacohuë', nicha'ësaranguëma huachi.

23 Aparisitoahuachinënguëma', a'na ninanoquë paantaco'. Inaquënta' a'chiantaco'. Na'a ninanoro'sa' Cotia parti ya'huërin. Co ya'ipi ninanoro'saquë pa'shatërasënguëmahuë', canta' o'mantararahüë. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë Yosë hua'anëntërinso' acoca'huaso marë'.

24 Ni'co'. Patron ya'huëhuachina, co piyapinënpitaso' chini chiniquën nanantërinhuë'. Canta' canpita maistrone'maco ni'ton, chini chiniquën nanantërahuë.

25 Napoaton no'huihuachinënguëma', co ina marë' sëtacaso' ya'huërinhuë'. Nani no'huirinao canta'. 'Sopainquën,' itërinaco ni'ton, canpitanta ina pochachin nontarinënguëma', itërin Quisosori.

Yosë tē'huatacaso' ya'huërinso'

(Lucas 12.2-9)

26 Ina quëran itantarin:

"Piyapi'sa' no'huipirinenguëmahuë', ama iyaro'sa' tē'huatocohuë'. Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipiya nitotapi.

27 Iporaso' co ya'ipi piyapi'sa' a'chintarahüë'. Carayanquëma tēranta' canpitaora quëparahuatënguëma', na'con a'chintaranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipi piyapi a'ninquëchin sha'huitoco' nitochina'.

28 Ama piyapi'sa' tē'huatocohuë'. Tëpapurinënguëmaonta', co hua'yanëma' matarinënguëmahuë'. Yosë tēhuëchinso' tē'huatacaso' ya'huërin, tēnahuë. Ina nohuanton, chiminë'. Co noyahuë' nipachina', pënuë chachin a'paarin huachi. Inatohua' hua'yanënarë chachin parisitomiatapi huachi. Napoaton Yosë na'con na'con tē'huatacaso' ya'huërin. Co piyapi'sa' tē'huatacaso' ya'huërinhuë'.

29 Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. Cato nipirinhüë', a'na soroíchin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tēranta' Yosëri naniantërinhuë'. Co ina nohuantohuachinhüë', co chimininhüë'.

30-31 Canpoaso nipirinhüë' na'con na'con a'pairinpoa'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' yonquirinpoa'. Ainënpoa' hua'huayátërahuë nipirinhüë', ya'ipiya pichirin. Napoaton ama tē'huacosohuë'. Ni'sárinpoa'.

³² 'Quisoso imarahuë', topatama', ayaro' tahuëri carinquëmanta' nohuan-taranquëma'. 'Imarinaco mini,' itarahuë Tata Yosë.

³³ Nipirinhuë', 'a'porahuë huachi,' topatamaso', carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co imarinacohuë', itarahuë Tata Yosë," ténin Quisoso.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ina quëran pënëantarin:

" 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapi,' topi-ramahuë', co ya'ipiya nohuantarinacohuë' ni'ton, nino'huiapi.

³⁵ Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. A'na pëiquë pa'pin nohuantarin. Hui'ninso nipirinhuë' co nohuantarin-huë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarin. Pa'pinso nipirinhuë' co nohuan-tarinhuë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin co nohuantarin-huë'. Hua'huinso nipirinhuë' nohuantarin. A'shatën nohuantapirinhuë', notainso' co nohuantarinhuë'. Napoapona'.

³⁶ Imaramacoso marë' quëmopinëma chachin no'huiarinënguëma'. Co nishahuë' niponaraihuë', inimiconën pochin ni'sarinënguëma'.

³⁷ Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', hui'nama' inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Co na'con na'con nosorohuatamacohuë', co tëhuënychachin imaramacohuë' ténahuë.

³⁸ Imapatamaco, a'napita aparisitarinënguëma'. Yatëpapurinënguëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquën parisitërë'. Inapochachin canpitanta' ima-patamaco, aparisitarinënguëma'. Co ahuantohuatamahuë', co tëhuënychachin imaramacohuë'.

³⁹ Noya nanopicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanopiarama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhuë', imaramacoso marë' aparisitohuachinënguëma', noya cancantoco'. Tëpapurinënguëmaonta', noya noya nanopimiatontarama'," itërin.

Yosëri acanarinso'
(Marcos 9.41)

⁴⁰ Ina quëran pënëantarin: "Insosona noya natanpachinquëma', noya nata-narinaco canta'. Yosë a'paimarinco ni'ton, Yosë nanamën chachin imasapi huachi.

⁴¹ A'chinamaso marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Inápaquë acanaar-inquëma'. A'naquën natanpachinënguëma', 'Yosë nanamën chachin a'chintarinpoa', ta'tona', noya natanarinënguëma'. Ina marë' inapitanta' inápaquë canarapi. Tëhuënychachin noya piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin. 'Yosë imarin ni'ton, noya quëmapi inaso', ta'toma', catahuaco'. Ina marë' Yosë acanaarinquëma'.

⁴² Inso tëranta' imarincoso co chiniquën nanantopirinhuë', inanta' nosorocaso' ya'huërin. Imarincoso marë' i'sha tëranta' o'shitohuatama', inápaquë Yosë acanaarinquëma'. Tëhuënychachin noya i'huëretarinquëma'," itërin Quisosori.

11

Coansha Paotistari piyapi a'parinso'
(Lucas 7.18-35)

¹ Nani ca'tano'sanënpita sha'huitahuaton, a'chinacaso marë' pa'nin huachi. Nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'china'piarin. Pënëna'piarin.

² Coansha Paotistaso nipirinhüë', naporo' tashinan pëiquë ya'huárin. Inaquë ya'ipi Quisoso naporinso' natantërin. Ina natantaton, cato' imarinso-pita a'parin Quisoso natanacaiso marë'.

³ Canconpachinara, Quisoso natanatona':

—Coansha Paotista a'parincoi ni'ton, natana'huainquënso marë' huë'nai. I'huá chachin inaso', na'con sha'huitërincoi. “A'na tahuëri Cristo o'mararin, Yosëri a'paimarinso',” itërincoi. ¿Quëmaso' inanquën nimara, ti? ¿Pahuanarin o'macaso' nica? Co nitotatoihuë', natanapoinquën huë'nai. Sha'huitocoi quiyanta' Coansha sha'huitoanta'ii, itopi.

⁴⁻⁵ Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—Nani ma'sha ni'nama', natanama'. Somaraya nininsopita huë'pachinara, ca nohuanto, ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi ni'nama'. A'naquëonta' chana caniori maninsopita anoyatërahuë. Në'huëro'santa' ca nohuanto, noya natantopi. Chiminpisopitanta' ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë', nosorotápirinahuë', iporaso huachi noya nanan a'chintarahuë natanama'. Paatoma', ya'ipiya Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin.

⁶ Insosona ya'ipi cancanëna quëran natëmiatohuachinaco, nóya cancantapi, itërin Quisosori.

⁷ Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani pa'pachinara, Quisosori piyapi'sa' a'chintantarin.

—Natanco iyaro'sa' Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiniquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhüë'.

⁸ Co inaso ma'huano'sa' pochin noyápiachin a'morinhüë'. Noyápiachin a'mopisopitaso', copirnoros'a' pëinënaquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhüë', co nani ma'sha ya'huëtërinhuë'.

⁹ Pënëntërinso' natanacamaso marë' pa'nama', tënahüë. Coansha tëhuëchachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'.

¹⁰ Iráca quiricanënguë ninoton Yosëri hui'nin sha'huitërin. “Co'huara pa'shamátërasënguënhüë', comisionëhuë'ton a'pararahuë piyapi'sa' ayonquicaso marë',” itërin.

Coansha ninoton, naporin.

¹¹ “Íráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coansha Paotistaso' noya noya pënëntërin. Pënëntërinso' noya, nipirinhüë', inso tëranta' imapachinaco, noya noya nizarin. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin huachi, tënahüë.

¹² Coansha pënëntërin quëran huarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi natanacaiso marë'. A'naquënso nipirinhüë' co nohuantopihüë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso'. Co nohuantatonaraihuë', nohuantopisopita aparisitopi. Chiniquën cancantopisopitaso nipirinhüë', onpopionta' ya'conapi.

¹³ Iráca quëran huarë' Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopi. ‘Yosë yahua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri ina marë' acorinso' a'paimararin,' topi. Coanshanta' ninotona', ninshitopi: ‘Co'huara Sinioro tahuërinën naniyatërasohüë', Iniasë huëantarin pënëntacaso marë', topi.

¹⁴ Napopiso chachin Coansha pënëntarin huachi. Iniasë pochin cancanta-ton, pënëntarin, tënahüë. Nohuantohuatama', natëco'.

¹⁵ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'.

¹⁶ Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquiipi. Hua'huaro'sa pochin cancan-topi. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara, a'naquën tapona': ‘Huëco' pita pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', ta'tona',

¹⁷ quinatapirinahuë', co a'napita nohuantopihuë' nansacaiso'. Ina quëran co nohuantohuachinarahuë', tantapona': 'Inta nipachin, huëco' chimipi pa'pitopiso pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', nitantapi. Na'nëpirinahuë', co a'napita nohuantopihuë' na'nëcaiso'. Inapochachin canpitanta' ipora nisha nisha yonquirama'.

¹⁸ Coansha Paotistaso' pënëntapon, co aquëtë' cosharo' yonquirinhuë'. Co noya coshatërinhuë'. Co pi'pian tëranta' huino o'orinhuë'. Napopirinhuë': 'Inaso' Sopairi ahua'yantërin ni'ton naporin,' tënama'.

¹⁹ Caso nipirinhuë', Yosë quëran quëmapico niporahuë' coshatërahuë, o'orahuë. Ina marë' pinoramaco canta'. 'Quisoso coshatárin, o'opatárin. Oshahuano'sarë' nipayarin. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sarënta' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. A'naquënso nipirinhuë' noya yonquiatona', Yosë natëapi huachi. No'tëquën pënënahué ni'ton, no'tëquën yonquiapi huachi," tënin Quisoso.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëninso'

(Lucas 10.13-15)

²⁰ Nisha nisha ninanoro'saquë nani pënëntërin. Inaquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Ya'huëhuano'saso' nicaponaraihuë', inachachin inachachin yonquiantapi. Co oshanëna' yaa'popihuë'. Napoaton chiniquën pënënin.

²¹ Corasinoquë ya'huëpisopita, Pitsaitaquë ya'huëpisopita, inapita yonquiaton, itapon:

"¡Ma'huántacha canpitaso' nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohué'. Ina marë' parisitarama'. Na'con nitotopiramahuë', co yaimaramacohué'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhuë' co pënëntërahuë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëchitonahuë'. Sa'catën nininso a'motona', huarianoquë nipashimotochitonahuë'. Co noyahuë' yonquipisopitanta', nanianchitonahuë'.

²² Napoaton ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Inapitaso' co onpopinchin ana'intarinhuë'.

²³ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai,' ¿topiramahuë' ti? Co ina marë' inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë pa'miatarama huachi. Hua'qui' a'chintëranquëma'. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Nani nicapomarahué', co yaimaramacohué'. Sotomaquë naporahuë naporini, inapitaso natëitonacohué'. Co oshanëna marë' Yosëri ata'huanchitonahuë'. Ipora huanta' ya'hua'itonahuë'.

²⁴ Ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' chini chiniquën ana'intarinquëma'. Sotomaro'saso nipirinhuë', co onpopinchin ana'intarinhuë', tënahué," itërin Quisosori.

Quisoso asanocancaninpoaso'

(Lucas 10.21-22)

²⁵ Naporo' noya cancantaton, Yosë nontërin:

"¡Ma noyacha Tata yonquiran paya! Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë ya'huërinsopita, isoro'paquë ya'huërinsopita, ya'ipiya hua'anëntëran. A'naquën Tata nani ma'sha nitotaponaraihuë': 'Quiyaora noya noya nitotari,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhuë', co onpopinchin nitotaponaraihuë': 'Catahuaco Sinioro co caora nanitërahuë', topachinara, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë: 'Yosparinquën,' itëranquën.

²⁶ Quëmaora nohuanton Tata naporan,” itërin.

²⁷ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

“Tata Yosë nohuanton, pënëntarahuë. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chintaca'huaso marë'. Hui'ninco ni'ton, inasáchin noya nohuitërinco. Inapochachin Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noya nohuitërahuë. A'naquëonta' cari anohuito huato, nohuitapi anta'.

²⁸ Huëco' casáchin imaco catahuainquëma'. Isoro'paquë ma'sha onporama' ni'ton, sëtarama'. Naporahuaton, nisha nisha yanatëpiramahuë', co canpitaora nanitëramahuë' noya cancantacamaso'. Pë'pëto quëquën quëparamaso pochin ninatanama ni'ton, napion cancantërama'. Napoaton huëco' catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'.

²⁹ Co carinquëma' nocananquëmahuë'. Sanoanan quëran pënënanquëma'. Casáchin natanco a'chinchinquëma'. Nani tahuëri catahuanquëma' noya cancantacamaso marë'. Ina pochin imapatamaco, sano cancantarama huachi.

³⁰ Ma'sona nicacaso sha'huitohuatënquëma', catahuanquëma' noya nicacamaso'. Catahuanquëma' ni'ton, co sacaihuë' imasaramaco huachi,” itërin Quisosori.

12

Chinoto tahuëri naporinso'

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sapi. Tricoro' pëntontapi. Ca'tano'sanënpita tanatona', papona pochin a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', ca'pi.

² Ina ni'sahuatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë' Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhüë', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayapi, co ipora tahuëri pi'pisha tëranta' sacatacaso ya'huërinhuë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë', itopi.

³ Napotohuachinara, itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina,

⁴ Yosë pëinënquë ya'conin. Inaquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanatona', ca'pi. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhüë', Tapi ca'nin. Ca'pirinhüë', co ina marë' Yosëri ana'intërinhuë'.

⁵ Isonta' yonquico'. Nani chinoto tahuëri corto hua'ano'sa' Yosë pëinënquë sacatopi. Piyapi'sa' oshanëna marë' ohuicaro'sa' tëpapi. Sacatopirinhüë', co ina marë' oshahuanpihuë'. ¿Co inanta' nontëramahuë' ti?

⁶ Yosë pëinën noya nipirinhüë', caso' chini chiníquën nanantato, noya noya a'chintaranquëma'.

⁷ Yosë chachin naporin: “Piyapi'sa' nosorocamaso' na'con na'con nohuantërahuë. Ma'sha oshanëma marë' tëparahuatoma ya'ipi ahuiquitamaso', co onpopinchin nohuantërahuë',” tënin quiricanënquë. Nontopiramahuë', co natantochináchinhüë' cancantërama'. No'tëquën yonquirama' naporini, co topinan quëran sha'huirapiitomahuë'.

⁸ Yosë quëran quëmapico ni'to, chiníquën nanantërahuë. Chinoto tahuëri ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Co nicacasohüë nininsonta' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Ina quëran paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë ya'conconin.

¹⁰ Inaquë a'na quëmapi quënanconin. A'na imirin tachitërin ni'ton, co pi'pisha tëranta' nanitërinhuë' së'quëtacaso'. “Ipora tahuëri co cania'piro'sa' anoyatacaso ya'huërinhuë',” ta'tona', parisioro'sari ni'sapi. Quisoso yasha'huirapitona', itapona':

—Chinoto tahuëri nipirinhüë', ¿noya cania'piro'sa' anoyatacaso' ti? itopi.

¹¹ —Ni'cochi iyaro'sa', ohuicaro'sa' pë'tahuahuatamara, a'naya tëranta' panca nanincatëquë anotohuachina, ocoirama'. Chinoto tahuëri nipirinhüë', masahuatoma', ocoirama'.

¹² Piyapi'saso nipirinhüë' noya noya ni'ton, na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Napoaton chinoto tahuërinta' piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin, itërin.

¹³ Napotahuaton, apia nontërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton ihuëpachina, a'naroáchin noyatërin. A'na imirin pochachin niantarin.

¹⁴ Ina nicatona parisioro'saso' pipipi. Pipirahuatona', Quisoso tēpacaiso marë' yonquipi huachi.

Iráca ninorinso'

¹⁵ Ina nitotaton, Quisoso a'na parti pa'nin. Na'a piyapi'sari imasarin. Cania'piro'sa' huë'pachinara, ya'ipiya anoyatërin.

¹⁶ —Ama a'napita sha'huitocosohüë', itërin.

¹⁷ Iráca Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin. Yosë yonquirinso chachin ninshitaton, naporin:

¹⁸ “Iso quëmapi nani acorahuë nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Noya natëarinco.

Na'con nosoroato, nóya ni'nahuë.

Ispiritonëhuë chachin aya'coancantarahuë.

Nisha piyapiro'santa' no'tëquën a'chintahuaton, anoyacancantarin.

¹⁹ Co no'huïarinhuë'. Co chiníquën nonsarinhuë'.

Co cachiquë paaton, piyapi'sa' ano'huitarinhüë'.

²⁰ A'naquën piquira yanopantërinso pochin nicatona', co huachi chiníquën cancantopihuë'. Inapitaso' achinicancanarin.

Nanparin yatacopirinso pochin cancantatona', pi'pianchin Yosë shia'popi. Co inapitanta' no'huïarinhuë'.

No'tëquën a'chintahuaton, na'a piyapi'sa' anoyacancantarin. Inapotaton, sopai minsëarin huachi.

²¹ Nisha nisha piyapi'sari natanahuatona': ‘Inasáchin nicha'ësarinpöa', tosapi huachi,” ténin Yosë quiricanënguë.

Iráca Isaiasë ninorinso chachin nanirin ni'ton, Quisosori sanoanan quëran piyapi'sa' pënënarin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² Ina quëran a'na quëmapi quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Co quënantacaso tëranta' nanitërinhuë'. Sopai a'parahuaton, a'naroáchin anoyatërin. Noya ni'tërin. Nonacasonta' nanitërin huachi.

²³ Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. “¡Ma'pitacha nanitaparin paya! Iso' Tapico' shiin, ¿Yosëri a'paimarinso' nimara ti?” nitopi.

²⁴ Parisioro'sariso nipirinhüë', co natëpihuë': “Sopairo'sa' hua'an Piirsipo* itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparin sopairo'sa' a'pacaso'. Co inari catahuarinhuë' naporini, co nanichitonhuë',” topi.

* **12:24 Piirsiposo'**: Satanasë tapon naporin.

²⁵ Topinan yonquirapirinahuë', inaora yonquinën quëran Quisosori nitotaton, itërin: “Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë'. Huëntonënquë ya'huëpisopitanta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'.

²⁶ Inapochachin Satanasë sopairo'sarë' nino'huipi naporini, co huachi hua'an niitonhuë', co huachi piyapi'sa' hua'anëntacaso' nanichitonhuë'.

²⁷ 'Piirsipo catahuarinquën,' itopiramacohuë', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ina catahuarincohuë'. A'naquën a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Satanasë catahuarinco ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Inapita natanco' macariso' catahuarinso' sha'huichinquëma'.

²⁸ Caso nipirinhüë', Ispirito Santo catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', ténahuë'.

²⁹ Quëmapi chiníquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta ya'conaton ma'shanën mataponhuë'. A'naso nipirinhüë' ina quëran chini chiníquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëquirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin.

³⁰ Co imapatamacohuë', inimicotaramaco. Co catahuahuatamacohuë', sopai natëarama huachi. Piyapi'sa' anishacancantarama' ama Yosë imacaiso marëhuë'.

³¹ Napoaton itaranquëma': Co noyahuë' nipatama', oshahuanarama'. Pinótohuatamanta oshahuanarama'. Oshanëma marë' sëtohuatama', Yosë oshanëma' inquitaringuëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita inquitaringuëma'. Ispirito Santoíchin pinotoma' oshahuanpatama' tēhuënchinso', co inquitaringuëmahuë'.

³² Caso' Yosë quëran quëmapico nipirahuë pinopatamaco, ina marë' oshahuanpiramahuë', oshanëma marë' sëtohuatama', inquitaringuëma'. Nipirinhüë', Ispirito Santo pinopatama', co oshanëma' inquitaringuëmahuë'. Co onporonta' inquitaringuëmahuë', itërin Quisosori.

Nara pochin nininso'

(Lucas 6.43-45)

³³ Ina quëran itaantarin: “ ‘Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noya nito-huachinahuë', napoonin,' topi. Nitërin quëran nara nohuitëre'. Inapochachin piyapinpoanta' ninëhua'. Noya yonquihuatëhua', no'tëquën nonarihua'.

³⁴ Canpitaso nipirinhüë', ya'huan pochin cancantatoma' yanonpinama'. Co noyahuë' yonquiatoma', co nanitëramahuë' noya nonacamaso'. Onpopinsona cancantëramaso', nonama quëran piyapi'sa anitotarama'.

³⁵ Noya cancantohuatëhua', noyasáchin nonarihua'. Co noyahuë' cancantohuatëhua', co noyahuë' nonarihua'.

³⁶⁻³⁷ Noya cancantohuatama', noya nonsarama'. Ayaro' tahuëri Yosë noya ni'saringuëma'. Co noyahuë' cancantohuatama', co noyahuë' nonsarama'. Ina marë' ayaro' tahuëri ana'intaringuëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë nontaringuëma'. Ya'ipi nonamasopitanta' aipitaringuëma'. A'naquëma' co noyahuë' nonpatama', 'Co yonquiatohuë', naporahuë', itopiramahuë', ina marënta' ana'intaringuëma', ténahuë. Co noyahuë' cancantohuatama', no'tëquën ana'intaringuëma huachi,” itërin Quisosori.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸ Ina quëran parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita huë'pachinara, Quisoso nontiipi:

—Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoi, natërainquën, itiipi.

³⁹ —Canpitaso' co noyahuë' cancantërama'. Co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëramahuë'. “Yosë pochin niquë' ni'iuinquën,” itopiramacohuë', co Yosë nohuanterinhuë'. Isoíchin anitotarinquëma'. A'na tahuëri Conasë pochin nisarahuë.

⁴⁰ Iráca Conasë marëquë të'yaitohuachinara, panca sami pochin nininsoari mi'tërin. Cara tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huapirinhüë'. Ina quëran Yosë nohuanon, cha'ërin. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminpató, cara tahuëri tashirë chachin acoporo' ya'huaporahuë', cha'ësarahuë huachi.

⁴¹ Conasë cha'ërahuaton, Ninihuiquë pa'nin. Inaquë pënëntohuachina, co noyahuë' yonquipisopita naniantopi. Napoaton ayaro' tahuëri inapita nontarinëinquëma'. “¿Onpoatomata' co canpitaso' natëramahuë'?” itaponëinquëma'. Caso' chiníquën nanantato, noya noya pënënpiranquëmahuë', co yanatëramacohuë'. Napoaton ayaro' tahuëri Yosë na'con ana'intarinquëma'.

⁴² Inapochachin iráca Saromon hua'anëntapon, copirno sanapi nininso' sor parti quëran huë'nin ina nontacaso marë'. “Ya'ipi nitotërin,” ta'ton, huë'nin natanapon. Napoaton ayaro' tahuëri ina atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotato, noya noya a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramacohuë' ni'ton, Yosë chiníquën ana'intarinquëma', itërin Quisosori.

Sopairi ya'coancantantarinso'
(Lucas 11.24-26)

⁴³ Ina quëran Quisosori a'chintaantarin. “A'na quëmapi sopairi ya'coancantopirinhüë', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro' parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhüë', co quënaninhüë'.

⁴⁴ Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, sopairi yaya'coancantantarin.

⁴⁵ Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' maantarin. Aquë aquëtë' co noyahuë' nipsisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Napoaton aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi. Inapochachin ipora na'a piyapi'sa' sopai natëtona', co noyahuë' cancantopi. Ina quëran: ‘Co huachi sopai natëarahuë', taponaraihuë', co Yosë yonquiatonahuë', oshaquëran aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaantapi huachi,” itërin Quisosori.

Quisoso quëmopinënpita pochin nininsopita
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Piyapi'sa' nontaso', a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinhüë', na'a piyapi'sa' yamorapi ni'ton, co nanitopihüë' ya'conacaiso'. Aipiran huaniápirinhüë',

⁴⁷ a'na quëmapiri sha'huitërin:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinëinquën, itërin,

⁴⁸ Napotopirinhüë', Quisosoriso' itapon:

—Mamahuë, iyahuëpita, inapita pochin ni'nahuësopita sha'huichinquën nitotëquë', itahuaton,

⁴⁹ imirin quëran tasatërin:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita pochin nicato, nosororahuë.

⁵⁰ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' Yosë imapachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

13

Pa'sarayarinso'

(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Naporó' tahuëri pëi quëran pipirahuaton, sono' yonsanquë huënsëconin.

² Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahuë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Ii' yonsánshaquë huarë' piyapi'sa' yamorapi.

³ Nisha nisha pënënto nanan a'chintërin. Ma pochinsona nininsopita a'chintárin ayonquicaso marë'.

A'chintaton, itapon: "A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin.

⁴ Tricoraya iminquë pa'sarayarín papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' pa'sarayarín. Iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi huachi.

⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Shimënschin no'pa' ni'ton, shiarahuaton, papotopirínhuë'.

⁶ Pi'iri chiníquën pi'cahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi.

⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarín. Inaquë papotopirínhuë', nahuano'sarinta' papotërin. A'shinahuatona', imotërin huachi. Napoaton co nitërinhuë'.

⁸ A'naquënso nipirínhuë' noyaro'paquë pa'sarayarín. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquën saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquën pasa, pasa nitërin.

⁹ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpitari ya'caritahuatona', natanpi. "¿Onpoatonta' Maistro piyapi'sa' a'chintohuatana, pënënto nanan quëran a'chintëran?" itopi.

¹¹ "Yosë hua'anëntërinso' co insonta' inaora yonquinën quëran nitotërinhuë'. Canpitaso' ya'ipiya a'chintaranquëma'. A'napitaso nipirínhuë' co ya'ipi a'chintarahuë'. Pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë'.

¹² Insosona noya natanpachinaco, Yosëri catahuarin noya yonquicaiso marë'. Na'con na'con nitotapi. A'napitaso nipirínhuë' co yanatëhuachinacohuë', Yosëri tananpitarin ni'ton, ya'ipiya naniantapi huachi.

¹³ Napoaton inapita huë'pachinara, sacai pochin a'chintërahuë'. Natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'.

¹⁴ Iráca Isaiasëri ninoton, naporin:

'Natanapomarahuë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahuënta' co tēhuëncachin quënanaramahuë'.

¹⁵ Isopitaso' co natantochináchinhuë' cancantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënantopihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran nataintonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini, anoyacancanchitohuë', tēnin Yosë iráca.

Ipora huanta' na'a piyapi'sa' ina pochin cancantopi.

¹⁶ Canpitaso nipirínhuë', ma noya Yosë catahuarinquëma' ni'ton noya ni'namaco. Noya natanamaco. Napoaton noya cancantarama'.

¹⁷ Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa', noya piyapi'sa', inapita canpita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë', itërin Quisosori.

Tricoraya tapon naporinso'
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

¹⁸ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaantarín. “Natanco iyaro'sa'. Sha'tona'pi sha'ninso pochín nininso' a'chintanta'inquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'.

¹⁹ Tricoraya pa'sarayarëso pochín Yosë nanamën ya'ipi parti a'chintërë'. ‘Yosë yahua'anëntarínquëma', topachina, a'naquën piyapi'sa' ira pochín nipi. Nanamën natanpirinahuë', co yonquipihuë'. Inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipiso pochín a'naroáchin sopai huë'nin. Huë'sahuaton, Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ananiantërin huachi.

²⁰ A'naquën piyapi'saso nipirínhuë', na'piro pochín niconpi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë',

²¹ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiníquën cancantatonaraihuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin yaa'popi. Imapiso marë' aparisitohuachinara, a'popi huachi.

²² A'naquën piyapi'santa' nahuano' ya'huërinso pochín niconpi. Yosë nanamën natanpachinara, yaimapirínahuë', ma'sharáchin yonquiatona', naniantopi. ‘Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtohuachincoi, nóya cancantarai,' topirínahuë', co ina quëran noya cancantacasohuë' nipirínhuë'. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochín, ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'.

²³ A'naquën piyapi'saso nipirínhuë', noyaro'pa pochín nipi. Yosë nanamën natanahuatona', cancanëna quëran huarë' natëpi. Cara shonca, cara shonca nitërinso pochín a'naquën noyamiáchin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochín noya imapi. A'naquëonta' pasa, pasa nitërinso pochín ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi,” itërin.

Pacatëro' sha'ninso'

²⁴ Ina quëran a'chintaantarín: “A'nanta' iyaro'sa', a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na patron iminpachina, noya trico sha'nin.

²⁵ Ina quëran tashihuachina, huë'ësoi' inimico huë'nin. Huë'sahuaton, inaquë chachín pacatëro' trico pochín ya'norinso' sha'quirín anta'. Trico sha'ninso' huancanaya ina huancanaya sha'quirín. Nani sha'pachina, pa'nin. Co incari tëranta' ni'ninhuë'.

²⁶ Inanta' pichopitahuaton, tricorë' napopianachín ya'norín. Cato chachín a'shinaonahuë', pacatëroso' co nitërinhuë'. Naporo huarë' nohuitopi huachi. ‘Isoso' co tricohuë', pacatëro', topi.

²⁷ Ina ni'sahuatona', piyapínënpitari sha'huitonpi. ‘Noyarayasachín asha'topiránhuë', ¿onporahuatonta' ina huáncana ina huancánachín pacatëro' papotërin?’ itonpi.

²⁸ ‘Inimiconëhuë naporín,’ itërin patronëhari. Napohuachina, piyapínënpitari itapona': ‘Nohuantohuatan, paatoi hua'chi'i, topiraihuë', itopi.

²⁹ ‘Ama napotocosohuë'. Ipora hua'tohuatama', triconata' ocoiarama'.

³⁰ Tananpitoco' cato chachín a'shiina'. Nani macacaso' nanihuachín, sacatoro'sa' sha'huitarahuë. Pacatëro'ton masahuatoma', tonpoco' pënquë ahuiquitacaso marë'. Ina quëran tricosachín masahuatoma', pëinëhuëquë acotoco huachi, itarahuë', tënin patron,” itërin Quisosori.

Mostasaraya pochin nininso'
(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ina quëran itaantarín: “Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Mostasaraya pochin ninin. Inaso ya'pirin pi'pira'huaya niponahuë',

³² iminquë sha'patëra papotohuachina, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin,” itërin. (Inapochachin caniaritapon, caraíchín piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri notohuaro' piyapi'sa' Yosë imasapi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'
(Lucas 13.20-21)

³³ “Naquëranchin iyaro'sa' Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cara shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotaton, ahuëpocatërin huachi,” itërin Quisosori.

Ma'pochinsona nininso'
(Marcos 4.33-34)

³⁴ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, na'a pënënto nanan sha'huitërin. Ma'pochinsona nininsoáchin sha'huitërin.

³⁵ Iráca pënëntona'piri ninoton, ninshitërin. “Piyapi'sa' a'chintahuato, ma'pochinsona nininso' a'chintarahuë. Isoro'pa' ninin quëran huarë' co piyapi'sa' nitotopirinahuë', a'chintarahuë huachi,” tënin iráca ninoton. Naporinso chachin ina pochin Quisosori a'chintarin.

Pacatëro' tapon naporinso'

³⁶ Ina quëran piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Inaquë ca'tano'sanënpitari itapona': “Achin sacai' pochin pënënto nanan a'chintopirancoihuë'. Pacatëro' sha'piso' co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan? A'chintantacoi nitochii,” itopi.

³⁷ “Inta nipachin, a'chinchinquëma'. Patron asha'tërinso pochin piyapi'sa' a'chintërahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, nanamën a'china'huaso marë' o'marahuë.

³⁸ Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpisopitaso' noya ya'pirin pochin nipi. Sopai natëpisopitaso nipirinhüë', pacatëro' pochin niconpi. Co noyahuë' cancantatona', sopai natëpi.

³⁹ Inimico pacatëro' sha'ninso pochin sopai chachin nohuanton, co noyahuë' nipi. Nitërinso' manëso pochachin ayaro' tahuëri naniriarin. Nanihuachin, anquëniro'sa' o'maapi piyapi'sa' macacaiso marë'.

⁴⁰ Pacatëro' ahuiquitëresó pochin ayaro' tahuëri pëinquë ana'intacaso' ya'huërin.

⁴¹ Anquëniro'sa' a'pahuato, ya'ipi co noyahuë' nipsisopita ayontonapi huachi. Anishacancantona'piro'santa' masapi.

⁴² Inapita masahuatona', pëinquë të'yatapi. Inaquë chiníquën parisitatona', na'nërápóna'.

⁴³ Yosë natëpisopitaso nipirinhüë', nóya ni'sarin. Pi'i a'pininso pochin Yosë hua'anëntërinquë ya'noapi. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico,” itërin Quisosori.

Oro pochin nininso'

⁴⁴ Ina quëran itaantarín: “Isonta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi ya'huëpirinhüë'. A'na no'pa' pa'taton, oro

pochin nininsopita quënanconin. Acoporo' ya'huëpirinhuë', quënanconin. Pa'yataton, imotantarahuaton, pa'nin huachi. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarin quëran, ina no'pa' pa'anconin huachi. 'Quënanahuëso' noya nóya,' ta'ton, ina na'con na'con nohuantërin," tënin. (Inapochachin Yosë hua'anëntinquëmaso' na'con na'con nohuantoco', tapon naporin.)

Huirina'pi pa'ton nininso'

⁴⁵ Ina quëran itaantararin: "A'nanta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi pa'sárin huiri na'pira'huayaro'sa' pa'ton nininso' yonicaso marë'.

⁴⁶ A'na tahuëri noya noya nininso' quënanin huachi. Na'con pa'tërin ni'ton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton coriqui canarin quëran pa'anconin. 'Ina na'con na'con nohuantërahuë,' ta'ton, pa'anin huachi," itërin.

Sami pochin nininso'

⁴⁷ Ina quëran itaantararin: "A'nanta' a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. Sami manëso pochin ninin. Panca riti marëquë të'yatohuatëra, notohuaro' sami manë'. Nisha nisha manë'.

⁴⁸ Na'a sami ya'compachina, yonsanquë oshirë'. Ina quëran sami camayoro'sa' huënsërahuatona', sami nisha nisha huayonapi. Noya sami i'mëquë po'morapi. Napoonin nininsopitaso nipirinhüë', të'yatopi.

⁴⁹ Ayaro' tahuëri inapochachin nisarin. Anquëniro'sa' o'marahuatona', ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha huayonapi. Yosë yonquipisopita noya acoapi. A'naquënso nipirinhüë', co noyahuë' cancantopi ni'ton,

⁵⁰ pënuquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitatona', na'nërápona huachi," itërin Quisosori.

⁵¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita natanin:

—Nani a'chintëranquëmaso' ¿nitotërama' ti? itërin.

—Nani nitotërai, itopi.

⁵² —Yosë quiricanën nani nitotarama'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintëranquëma' ni'ton, pëi' hua'anën pochin nisarama'. Pëi' hua'anën noya nipachina, ya'ipi pëinënuquë ya'huëpisopita noya nocomarin. Nani na'con a'chintëranquëma' Yosë nanamën a'chinacamaso marë'. Iráca ninshitopiso' nitotërama'. Naporahuaton, a'nanta' nashamiachin a'chintëranquëma'. Ya'ipiya nitotatoma', a'chintëra'piarama', itërin Quisosori.

Nasaritoquë paantarinso'

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³ Nani a'chintohuachina, pa'nin huachi.

⁵⁴ Ya'huërinquë chachin paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë a'chintarin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiatona', ninontopi.

—¡Ma'pítacha nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparin nicaya?

⁵⁵ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. Pa'pinso' nontëcamayo. A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiago, Cosi, Simon, Cotasë, inapita itopi.

⁵⁶ Oshinpitanta' isëquë ya'huarin. Co Quisoso chiniquën nanantërinhuë'. ¿Onporahuatonta' nipachin ina pochin nitotërin? nitopi.

⁵⁷ Co natëtonaraihuë' tëhuapi. Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iráca quëran huarë' napopi. "Ya'ipi piyapi'sari pënëntona'pi noya natanpi. Ninanonënuquë ya'huëpisopitaso nipirinhüë', co noyahuë' natanpi.

Co quēmopinēnpitari tēranta' yanatēpihuē',” topi iráca. No'tēquēn napopi, tēnin Quisoso.

⁵⁸ “Co Yosē quēran o'marinhuē',” ta'tona', co cancanēna quēran huarē' natēpihuē' ni'ton, co na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatērinhuē'. Caraíchin cania'piro'sa' anoyatērin.

14

Coansha Paotista tēpapiso'
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Cariria hua'an Irotisē itopisonta' natantērin.

² “Ma'pitacha nanitapaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatērin paya. Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' tēnahuē,” itērin piyapinēnpita nontaton. I'huamiáchin Coansha atēpataton, naporin.

³⁻⁴ I'hua chachin Coansha nanopiso', Irotisē co noyahuē' ninin. Iin sa'in osērētaton, manin. Pinipi sa'in chachin osērētērin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha Paotistari chiníquēn pēnēnin. “Yosē co nohuantērinhuē' iyaparin sa'in osērētaton macamaso',” itērin. Napotohuachina, chiníquēn no'huitaton, sontaro'sa' camairin macacaiso marē'. Masahuatona', tashinan pēiquē po'mopi.

⁵ Chiníquēn no'huiton, yatēpapurinhuē', piyapi'sa' tē'huatērin. “Yosēri chachin Coansha a'parin pēnēinpoaso marē',” ta'tona', noya ni'pi. Inapita tē'huataton, co atēpatērinhuē'.

⁶ Ina quēran hua'huatērinso' tahuēri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatērin. Naporin Irotiasa hua'huin ya'conahuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'tērantapaquē nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuaton, hua'ani pa'yatērin:

⁷ “Ma'sona tēranta', apia'hua, nohuantohuaton, nico quēchinquēn. Yoscoarē' quēchinquēn,” itērin.

⁸ Itohuachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—“Coansha anishitēconotahuaton, motēn quētoco,” itēquē', itērin a'shini. Manorahuaton, hua'an ya'huērinquē paantarín.

—Coansha motēn nohuantērahuē. Sēnanquē acorahuaton, apiramiáchin quētoco, itoonin.

⁹ Natanahuaton, hua'an sētērin. “Coansha noya quēmapi,” ta'ton, co huachi yonquirinhuē' tēpacaso'. Co yatēpapurinhuē', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarē' itērahuē,” ta'ton, sontaro'sa' a'parin tēpacaiso marē'.

¹⁰ Pa'sahuatona', tashinan pēiquē nishitēconotonpi.

¹¹ Motēn sēnanquē acorahuatona', nanon quētopi. Nanonta' a'shin quētoonin.

¹² Napotohuachinara, imarinsopita natantahuatona' huē'pi. Nonēn quēparahuatona', pa'pitopi. Ina quēran Quisoso sha'huitonpi.

Cosharo' ana'atērinso'
(*Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14*)

¹³ Coansha tēpapiso' natantahuaton, Quisoso piyapi'sa' patērin. Potiquē ya'conahuaton, co piyapi ya'huērinquēhuē' pa'nin. Piyapi'sa' natantahuatona', imapi. Ira pa'tatona', inahua'ton canconpi.

¹⁴ Quisosos canconahuaton nonshipirinhuē', notohuaro' piyapi'sa' quēnanconin. Quēnanconahuaton, na'con nosororin. Noya nontaton, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatērin.

15 I'huararahuasos', ca'tano'sanënpitari itiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' ni-nanoro'saquë pa'ina'. Inaquë cosharo' pa'anatona' ca'ina', itopirinahuë'.

16 —Co iyaro'sa' pacacaiso' ya'huërinhuë'. Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

17 —Capa isëquë capacaso'. A'natërapoíchin pan, catoíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

18 —Inaya tëranta' quëshico, itohuachina, quëshiipi.

19 Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin pastoquë huënsëcaiso marë'. Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita manin. Masahuaton, inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan, sami, inapita së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Piyapi'sa' quëtonco' ca'ina', itohuachina, quëtëra'piapi.

20 Ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' mapì. Shonca cato' i'më' mëntatopi.

21 A'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi anta'.

I' aipi i'narinso'

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Ina quëran ca'tano'sanënpita sha'huitërin. “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Nani piyapi'sa' nontohuato, canta' pa'sarahuë,” itohuachina, pa'pi huachi. Ina quëran piyapi'sa' nontërin.

23 Nani nontohuachina, panënuquë inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Inaquë Yosë nontaso', tashitërin.

24 Ca'tano'sanënpitaso nipirinhuë', sono' huancanai' tashitopi. Ya'ipi tashi' maitopirinahuë', panca ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiníquën paa-caiso'. Poti opoto opototarin.

25 Co tahuëriyátërasohuë', Quisoso huë'sapirinhuë', co nitotopihuë'. I' aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti ya'cariarin.

26 Ca'tano'sanënpitari quënanpirinahuë'. Ii' aipi i'narinso' ni'sahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan” ta'tona', “ëë” topi. Chiníquën pa'yanpirinahuë',

27 a'naroáchin Quisosori nontërin.

—¡Co'ta ca huë'sarahuë. Ama pa'yancosohuë! Chiníquën cancantoco', itërin.

28 Ina natanahuaton, Pitrori itërin:

—Quëma Siniro ni'quëhuarë', sha'huitoco pa'i. Canta' i' pa'tato nacapi'inquën, itërin.

29 —Noyapa', huëquë', itohuachina, Pitro poti quëran nohuaraitahuaton, ii' aipi huanirin. Quisosoíchin yonquiaton, amasha huancanaimiachin noya pa'sapirinhuë'.

30 Ihuaní chiníquën aco'sacaitërinso ni'sahuaton, tē'huatërin. Napohuachina acopoi' pa'sapirinhuë':

—¡Catahuaco Siniro! itërin.

31 A'naroáchin Quisosori maimirarin. Oshirahuaton, ahuaniantarin:

—Co ya'ipi cancanën quëran natërancohuë' ni'ton, acopoi' pa'sapiranhuë'. ¿Onpoatonta' co noya natërancohuë'? itërin.

32 Ina quëran potiquë quësahuaton, ichiya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin ihuan sanorin.

33 Napohuachina, na'con yonquipi.

—Quëmaso' Siniro tēhuëchachin Yosë hui'ninquën, ta'tona' chinotopi.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ina quëran aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi.
³⁵ Ya'huëhuano'sari nohuitahuatona', nanan a'papi. "Quisoso nani canquirin," topachinara, na'a cania'piro'sa' quëpi anoyatacaso marë'. Nisha nisha parti quëran huë'pi.

³⁶ "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' së'huatona', noyachina'," itopi. "Inta nipachin së'huaina'," topachina, së'huapi. Insoarisona së'huahuachina, a'naroáchin noyatoi.

15

Shimashonënapita napopiso' *(Marcos 7.1-13)*

¹ Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

² —¿Onpoatonta' ca'tano'sanënpita co quiya pochin nipihuë'? Iráca shimashonënpoa' inachintopiso' a'chintërinënpoa'. "Co'huara coshachatërasëmahuë', i'shaquë pi'pian niopoimiratoco' ama oshahuanacaso marëhuë'," topi iráca. Quëmaso nipirinhüë' co ina pochin nicacaso' a'chintëranhuë', itopi.

³ Napotihuachinara, Quisosori itërin:

—¿Onpoatonta' canpitanta' shimashonënpoa' inachintërinso' natëtoma', co Yosë pënëntërinso' natëramahuë'?

⁴ Quiricanën quëran pënëninpoa'. "Tatama', mamama', inapita noya nicatora natëco'," ténin. Naporahuaton, "Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina', tēpaco'," ténin Yosë iráca.

⁵ Canpitaso nipirinhüë' nisha a'chinama'. "Ma'sha ya'huëtërinco'so' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë'," topatëra, co tatanpo' quëtacaso' ya'huërinhuë', toconama'. Napoaton tatama' ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'.

⁶ "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'. Ina pochin a'chinatora', co Yosë quiricanën natëramahuë'.

⁷ "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. ¡Canpitaso' nonpintëinquëma'! Iráca Isaiasë ninshitaton, no'tëquën ninorinquëma'.

⁸ Yosë naporin: "Isopita piyapi'sa' nanamëna quëran noya nontopirinacohüë', co cancanëna quëran imarinacohüë'. Co ca pochin cancantopihuë'.

⁹ "Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë', inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," ténin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitaton naporin, itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso' *(Marcos 7.14-23)*

¹⁰ Ina quëran piyapi'sa' përasahuaton, a'chintërin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'.

¹¹ Coshatëresó marë' co oshahuanëhuë'. Cancanënpoa quëran yonquirëso marë' oshahuanëhuaso'. Tëhuëinchachin co noyahuë' nonpatëra, oshahuanë', itërin.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpitari sha'huitiirin.

—Achin Maistro pënënancoi ni'ton, parisioro'sa' no'huirinëinquën, itopi.

¹³⁻¹⁴ —Ama ina marë' pa'yancosohüë'. Oshaquëran Yosëri ana'intarin. Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, co pacatëro' pa'ararëhuë'. Ocoirahuatë' tē'yatëre'. Inapochachin co nanamën imapisopitahuë' Yosëri a'poarin. Inapitaso' somaraya pochin cancantopi. Somarayasa' co nanitërinhuë' a'na somaraya

noya quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochi-tonahuë', itërin Quisosori.

15 —Achin Maistro a'chintërancoiso', a'chintaantacoi quiyanta' no'tëquën nitochii, itërin Pitrori.

16 —¿Co canpita tëranta' yonquiyátëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chinchinquëma'.

17 Nani ma'sha ca'nëhuaso marë', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquiantarëhua'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti?

18 Napoaponahuë', cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatomara, co noyahuë' nonama'. Ina marë' oshahuanama'.

19 Co noyahuë' yonquihuatomara, tëpatërama', nitëhuananpitërama', monshihuanacasoáchin yonquirama', ihuatërama', nonpintërama', pinotërama'.

20 Ina pochin cancantohuatamara, oshahuanamaso'. Co i'shaquë niopimirarihuarahüenta', coshatohuatëhuara, co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Cancanënpoa quëran nóya yonquicaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'
(Marcos 7.24-30)

21 Ina quëran Cotia parti quëran pipirahuaton, Tiro, Siton, inapita parti pa'nin.

22 Naporó' a'na Canaan sanapi inaquë ya'huërinsoari huëcapairahuaton, chiniquën itapon:

—¡Nosoroco, Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, Yosë chachin acorinquën piyapi'sa' catahuamaso marë' tënahuë. Hua'huahuë parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiniquën aparisitarin. Inquitoco, topirahuë', itërin.

23 Quisososo' co a'panitaponahuë' pa'sapirinhüë', sanapiriso' imaraton:

—Nosoroco Sinioro, itërarin. Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpitari pi'pian no'huipi.

—Iso sanapi a'paquë' pa'in. Imaqitonpoa', pinatano' níriarin, itopi.

24 Napotohuachinara, sanapi itërin:

—Quëmaso' imoya nisha piyapinquën. Israiro'sa' catahua'huaso marë' Yosë a'parinco. Inahuaso Yosë piyapinënpita nipirinhüë', ohuica chihuërinso pochin nipi ni'ton, catahuarahüë, itërin.

25 Sanapiso nipirinhüë', isonquirahuaton moshaquirin.

—Nisha sanapico nipirahuë', canta' Sinioro catahuaco, topirahuë', itërin.

26 —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë' ni'nira a'carëhuë', itërin Quisosori.

27 —Naporin mini Sinioro. Napoaponahuë', pi'pian tëranta' cosharo' atatohuachina, ni'nira'huayari capitërin ni'ton, quiyanta' catahuacoi, topirahuë', tënin.

28 —¡Ma noya imoya natëranco! Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëranco ni'ton, hua'huan anoyachinquën, itërin. Napotohuachina, a'naroáchin hua'huin noyatërin huachi.

Nisha nisha cania'piro'sa' anoyatërinso'

29 Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, a'na panëinquë pan-tarin. Inaquë huënsëconin.

³⁰ Napohuachina, notohuaro' piyapi'sa' huë'pi. Nisha nisha caniori maninsopita quësapi. A'naquën sonpacha, a'naquën somaraya. Apiaro'sa', në'huëyaro'sa', inapita quësahuatona', Quisoso pirayan acoipi. Inaquë acoihuachinara, ya'ipimiachin anoyatërin.

³¹ Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'yatopi. "Ni'co'. Në'huëyaro'sa' nonsapi. Apiaro'sa' nani noyatopi. Sonpacharo'sa' noya iratopi. Somarayaro'santa' noya quëntantopi. ¡Ma noyacha Yosëso paya! ¡Ma noyacha ni'ton, piyapinënpitanpoa catahuarinpoa paya!" topi.

Cosharo' ana'atantarinsó'
(Marcos 8.1-10)

³² Ina quëran ca'tano'sanënpita përasahuaton, itapon:

—Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuëri pochin natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huëtopihuë' capacaiso'. Co topinan yaa'parahuë', tanari canahuachina', itërin.

³³ —Pa'pi notohuaro' piyapi'sa' yamorapi. ¿Intohuacha coshoro' macatë' isonapo' piyapi a'carë nicaya? Co pëi' isëquë ya'huërinhuë', itopi.

³⁴ —¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina, —Canchisëíchin pan, caraíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

³⁵ Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin no'paquë huënsëcaiso marë'. Sha'huitohuachinara, huënsëpi.

³⁶ Nani huënsëhuachinara, canchisë pan, sami, inapita masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata," itërin. Ina quëran së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Ya'ipi quëtëra'piapi.

³⁷ Nani quëtohuachinara, ya'ipiya natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' masahuatona', canshisë i'më' mëntatopi.

³⁸ Catapini huaranca quëmapi'sa pochin coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi.

³⁹ Ina quëran piyapi'sa' nontahuaton, potiquë ya'conin. Aquëtëran pëntonahuaton, Macatan parti canconin.

16

Quisoso sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Ina quëran parisioro'sa', satorio'sa' inapita Quisoso nontacaiso marë' huë'pi. Nonpintatona', nontopi atëhuëcaiso marë'. "Yosë a'paimahuachinquën, sacai' nicacaso nininso' niquë'. Quiyanta' ina nicatoi, natëiinquën," itiipi.

² "¿Onpoatomata' iyaro'sa' co no'tëquën yonquiramahuë'? Ni'co'. O'nan nitoninorama'. I'huanahuanquë noyapihuayanchin nipachina, 'Tashiraya noyahuantapon,' tënama'.

³ Tashiramiachin chistro yaratohuachinaso', 'Ipora tahuëri o'nanapon nimara,' tënama'. Ina nitotapomarahuë', ¿onpoatomata' ipora chachin naporahuësopita co yonquiramahuë'?

⁴ Ipora ya'huëramasopita co noyahuë' cancantërama'. Nitëhuananpitopisopita pochin cancantatoma', co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëramahuë'. 'Sacai' nicacaso nininso' niquë' natëiinquën,' itopiramacohuë', co Yosë nohuantërinhuë' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotarinquëma'. A'na tahuëri canpita nitotacamaso marë', Conasë pochin nisarahuë" itërin. Ina quëran patërin huachi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'
(Marcos 8.14-21)

⁵ Ca'tano'sanēnpita sono aquëtëran pēntonpirinahuë', naniantopi pan quēpacaiso'.

⁶ Ina quëran Quisosori itërin:

—Parisioro'sa', satoro'sa' inapita, pan ahuëpocatërinso' pochin ya'huëtöpi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocoso'huë', itërin.

⁷ Natanahuatona', ca'tano'sanēnpita capini ninontopi.

—¿Onpoatonta' naporin? tēnin a'naso'.

—Ahuën. Capa pan. Co quēnēhuahuë' ni'ton, napotërinpoa' nimara, tēnin a'nanta'.

⁸ Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Onpoatonta' "capa pan," toconama'? Tëhuë'nchachin co noya natëyatëramacohuë'.

⁹ A'chintápiranquēmahuë', ¿ipora huanta' co yonquiramahuë' ti? Yonquico' iyaro'sa'. I'hua chachin a'natërápo painchin nipirinhüë' a'natërápo huaranca piyapi ananitërahuë. ¿Ina naniantërama' ti? Naporo' pë'sotopiso' shonca cato' i'më' mēntatërama'.

¹⁰ Ina quëran canchisë painchin nipirinhüë', catapini huaranca quëmapi'sa' ananitërahuë. Naporo' canchisë i'më' pë'sotopiso' manama'.

¹¹ ¿Onpoatomata' co yonquiramahuë'? "Pan ahuëpocatërinso' pochin ya'huëtöpi' ama nohuantocoso'huë'," itohuatë'nquëmara, co cosharo' yonquiato naporahuë', itërin.

¹² Naporo' huarë' yonquipi huachi: "Co pan chachin yonquiaton, naporinhüë'. Parisioro'sa', satoro'sa' inapita a'chinpiso' yonquiaton, pēnēninpoa'. Pi'pisha pan ahuëpocatërinso' sē'yonpachinara, a'naroáchin sē'cotërin. Inapochachin inapitanta' co no'tëquën a'chinatonaraihuë', piyapi'sa' anishacancantopi, tapon napotërinpoa'," topi.

*Pitro natëtërinso'
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Ina quëran Sisaria Pinipo parti pa'pi. Inaquë ca'tano'sanēnpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuëso marë', ¿inpochinta' piyapi'sa' cancantërinaco? itërin.

¹⁴ —Nisha nisha cancantiarinën: "Coansha Paotistaco' nanpiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquën. "Co inahuë'. Iniasëco' nanpiantamara," topi a'naquëonta'. "Pēnëntona'pi iráca chiminpirinhüë', nanpiantarinso' nimara, tomantatona', Irimiasë nimara," topi a'napitanta', itopi.

¹⁵ —¿Canpitapo'? ¿Incota tēnama'? itërin. Itohuachina,

¹⁶ Simon Pitrori itërin:

—Quëmaso' Cristo. Yosë hui'nin chachinquën. Ina nanpitan, a'paimarinquën, itërin.

¹⁷ —Ma noyacha iyasha Yosë catahuarinquën ni'ton, naporan. Napoaton noya cancantëran. Co quëmaora yonquinën quëran nitotëranhuë'. Tata Yosë chachin anitotërinquën. Quëmaso' Conasë hui'ninquën. Simon itopirinēnquënhuë',

¹⁸ nasha nininën acochinquën. Pitro itaranquën. Ca nohuanto, na'pitëquë noya pëipiso pochin na'a piyapi'sa' a'chintaran imainacoso marë'. A'chintohuatan, huëntonëhuëquë aya'conarahuë. Oshaquëran na'asarama huachi. Co chimirin tēranta' minsëarinquëmahuë'.

¹⁹ A'na tahuëri chiniquën nanan quëchinquën a'napita a'chintacamaso marë'. Yosë huëntonëquë ya'conacaiso' a'chintaran. Ya'coana niahuiquë i'soatërëso pochin piyapi'sa' catahuaran ya'conacaiso marë'. Ina quëran ma'sona noya nicacaiso' a'chintaran. Insosona co yanatëhuachinquënhuë', sha'huitëquë': "Tëhuë'nchachin co Yosë ya'huërin'pa' pa'saranhuë'," itëquë'.

Yosërinta' inachachin sha'huitarin. A'naquënso nipirinhüë', noya natanpi quëran cha'ësapi huachi. Yosërinta' noya ni'sarin. Natërinaco ni'ton, oshanëna' Yosëri inquitarin. Napoaton huëntonënquë ya'conapi huachi, itërin.

²⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon: "Ca mini Cristoco. Yosë chachin acorinco piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë'. Ina nitotapomarahuë', ama iporasos' a'napita sha'huitocosohüë'," itërin.

Chiminacaso' ninorinso'
(*Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27*)

²¹ Naporo quëran huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

—Quirosarinquë pa'pato, na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quë'yaarinacohüë'. Tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco, itërin.

²² Ina natanahuaton, a'naroáchin Pitrori amasha quëparahuaton, chiníquën pënënin:

—¡Ama Siniro napoquësohüë'! Ama Yosë nohuanchinsohüë', itopirinhüë',

²³ Quisosori tahuërëtahuaton, itërin.

—¡Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. ¿Yaanishacancantëranco ti? Co Yosë pochin yonquiranhüë'. Piyapinquën ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin Quisosori.

²⁴ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itërin:

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantatoma', Yosë nohuantërinsoaráchin imaco'. Corosëquë chiníquën parisitëre'. Canpitanta' parisitapomarahuë', imamiatoco.

²⁵ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahuë' co topinan quëran nanpiaramahuë'. Yosë'pa' nanpimiatarama'.

²⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso' canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhüë' topinan quëran nisarin. ¡Onponta' pahuërëtapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhüë' cha'ëcaso'!

²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë. Tatahuë huënaratërinso pochin canta' huënaratarahuë. Anquëniro'sapitarë'co o'mantararahuë. Naporo' coisë pochin no'tëquën sha'huitarahuë huachi. Noya nipachina', noya acoarahuë. Co noyahuë' nipachina', ana'intarahuë huachi.

²⁸ Tëhuë'nchachin isoro'pa' hua'anëntapo. A'naquëma' co'huara chimiyantërasë'nquëmahuë', hua'anëntarahuë'so' ni'sarama', itërin.

17

Nisha pochin ya'norinso'
(*Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36*)

¹ Saota tahuëri quëran Quisoso pa'nin motopi'pa'. Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin quëparin.

² Inapitari nicasoi', nisha pochin ya'norin. Ya'ipi ya'pirin pi'i pochin a'pinin. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin.

³ A'nanaya Moisésë, Iniasë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinhüë', Yosë nohuanton, ya'noantatona'. Quisosorë' ninontapi.

⁴ Ina ni'sahuaton, Pitrori itërin:

—¡Ma noya Siniro isëquë huë'nëhua! Nohuantohuatan, cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisësë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

⁵ Nonaquëya', chitorori imotërin. Huënaráchin huënaráchin ninin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërin: “Iso' ca hui'nahuë, na'con nosoro- rahuëso'. Nóya ni'nahuë. Ina noya natanco',” itërin.

⁶ Ina natanahuatona', chiníquën pa'yanpi. Isonahuatona', nipa'copirayatopi. Monshoápirinahuë',

⁷ Quisosori së'huaquirahuaton:

—Ama huachi iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Huaniantaco', itërin.

⁸ Napotohuachina në'pëtintapirinahuë', Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Ina quëran motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin:

—Achín ni'namaso', ama insonta' sha'huitocosohuë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nãpíantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco', itërin.

¹⁰ —Pi'pian Siniro yanatanainquën. Maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: “Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantarin,” topi. ¿Onpoatonta' napopi? itërin ca'taninsopitari.

¹¹ —No'tëquën napopi. “Noya ayonquiantacaso marë' huëantapon,” tënin pënëntona'pí ninoton.

¹² Carimaso nipirihuë' sha'huitaranquëma'. Nani mini huëantapirihuë', co nohuitopihuë'. Co yanatëtonaraihuë', inahuara yonquinëna quëran no'huipi. Canta' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inapochachin aparisitari- naco, itërin Quisosori.

¹³ Napotohuachina, ca'tano'sanënpita yonquipi huachi: “Tëhuëenchachin i'hua Coansha Paotista pënëntërin. Iniasë pënëntërinso pochachin pënëntopirihuë', co yanatëpihuë',” topi yonquiatona'.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Nani nohuaraimantahuachinara, na'a piyapi'sa' quënanquimarin. A'na quëmapiso' huë'sahuaton, isonquirin.

¹⁵ —Hui'nahuë Siniro nosorotoco. Chiníquën parisitarin. Sopai nohuan- ton, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Pacoro pacorotarin. A'na tahuëri pënquë anotërin. A'na tahuëri i'quë nitë'yaitërin. Naporárin.

¹⁶ Ca'tano'sanënpita sha'huitato: “Sopai inquitoco',” itopirahuë', co nani- topihuë', itërin.

¹⁷ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? itahuaton, —Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

¹⁸ Quëntahuachina, Quisosori sopai nontërin. “Iso hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi,” itohuachina, a'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi.

¹⁹ Ina quëran inaora ya'huaso', ca'tano'sanënpitari natanquirin.

—¿Onpoatonta' Siniro co quiyariso' nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁰ —Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëramacohuë' ni'ton, co nanitëramahuë'. Natëramaco naporini, catahuaitëinquëmahuë'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparin. Pi'pian tëranta' ina natëtoma', nontohuatama', catahuarinquëma'. Nani ma'sha nanitaparama'. “Yosë nohuanton, iso motopi ya'huinca'in,” tënana' naporini, ina nohuanton, ya'huincaitonhuë'.

Inapochachin ya'ipi cancanëma quëran natëramaco naporini, sacai' nininso' catahuaitënquëmahuë'. [

²¹ Isanpi sopaiso nipirinhüë' sacai' inquitacaso'. Ayono nicatë chiníquën Yosë nontaquë huarë', inquitërë', itërin.]

Chiminacaso' ninoantarinso'
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

²² Cariria parti papona pochin, Quisosori ca'tano'sanënpita sha'huitaantarin:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinaco, masarinaco.

²³ Mapachinaco, tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco huachi, itërin. Natanahuatona', pa'pi, sëtopi.

Coriqui Yosë pëinën marë' quëtopiso'

²⁴ Capinaomoquë canconpachinara, a'naquën Yosë pëinën marë' coriqui ma'patona'piro'sa' huë'pi. Huëcatona', Pitro itiipi:

—Yosë chinotopiso pëi' tapacaso marë' ya'ipinpoa' pi'pian coriqui quëtacaso' ya'huërin. ¿Quëma maiströnënsó' co pahuërëtërinhuë' ti? itopi.

²⁵ —Pahuërëtërin mini, itërin Pitrori.

Ina quëran pëiquë ya'conpachina, inaquë Quisoso quënanconin. Co'huara sha'huichátërasohüë', inari ninoton, itërin:

—Pi'pian iyasha natainquën. Copirnoró'sa' coriqui nohuantohuachinara, ¿inpitata' ma'parin? ¿Quëmopinënpita quëran huarë' ma'parin to? itërin.

²⁶ —Co quëmopinënpitaso' ma'parinhuë'. Nisharo'saráchin ma'parin, itërin Pitrori.

—No'tëquën naporan. Napoaton co hui'ninpitatariso' quëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin Yosë pëinënquë nicacaso' ya'huërin. Co caso' quëta'huasohüë' nipirahuë',

²⁷ ama no'huitacaiso marëhuë' carinta' quëchi. Sono' yonsanquë pa'sahuaton, yo'natëquë'. Ya'nan ohuararanso' sami nanamënquë ni'quë'. Inaquë coriqui quënanaran. Masahuaton, quëtonquë'. Catoënpo marë' naniarin, itërin. Pitro pa'sahuaton, Quisoso ninorinso chachin quënanconin huachi.

18

Chini chiníquën nanantërinso'
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari paahuarahuatona', Quisoso natanpi. —A'na tahuëri Yosë isoro'paquë hua'anëntohuachin, ¿insota' chini chiníquën nanantarín? itopi.

² Ina natanahuaton, a'na hua'huasha përasahuaton, huancánachin ahuanirin.

³ —Natanco iyaro'sa' pi'pian a'chinchinquëma'. Co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Hua'huasharo'sa' yonquico'. Co chiníquën nanan nohuantopihuë'. Co a'napita nocanpihuë'. Co inapita pochin cancantohuatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'.

⁴ Hua'an pochin cancantacamaso' naniantatoma', hua'huasha pochin sano cancantoco'. Ina quëran Yosë noya noya ni'sarinquëma huachi.

⁵ Imaramaco ni'ton, ya'ipiya nicatahuacaso' ya'huërin. Hua'huaro'santa' nosorohuatama', canta' nosoroaramaco. Ya'ipi hua'huaro'sa pochin cancantopisopitanta', noya ni'co'.

Anishacancantërinso'
(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶ “Hua'huasha natërinco' anishacancantohuatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiniquën canchatërapihuë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë', marëquë chimiitërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Pancara'piquë a'sonconotahuatënëinquëma', të'yaitërinëinquëma' naporini, co aquëtë' oshahuintomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë'.

⁷ Isoro'paquë sacai' Yosë imacaso'. Nisha nisha ya'huërin piyapi'sa' anishacancantacaiso'. Ina marë' oshahuanpi. Anishacancantona'piso nipirinhue', na'con na'con oshahuanin. Yosëri chiniquën ana'intarin ni'ton, jma'huantacha nisarin paya!

⁸ Napoaton imirama quëran, nantëma quëranhuë nipon co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëmiratërama', ninishitërantëtërama', nnapotërama naporini, noya noya niitomahuë'. Tantoimira, tantorancha nipomarahue', Yosë'pa' paatoma', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama', nantëma', inapita nishitëtëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco'.

⁹ Ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahue', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin noya ni'tapomarahue' parisitopiquë të'yatohuachinëinquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama',” itërin.

Ohuica chihuërinso pochin nininso'
(*Lucas 15.3-7*)

¹⁰ Ina quëran Quisosori itaantarin: “Ama a'na hua'huasha tëranta' no-cancosohuë'. Inahuanta' Yosëri nosororin. Nani anquëniro'sa' sha'huiterin a'naya a'naya a'paicaiso marë'. Tata Yosë'pa' ya'huatona', Yosë nontapi. [

¹¹ Na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', chihuëpiso pochin nipi. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahue' inapita nicha'ëca'huaso marë'.]

¹² Ni'co'. A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' pë'tahuarin. Ya'ipiya nosororin. Pastoquë coshatacaiso marë' quëparinquë a'naya tëranta' chihuëhuachina, yonípon pa'nin. A'napitaso' inaquëranchin patahuaton, hua'qui' yonissarin.

¹³ Quënanahuaton, pa'yatarin. Iscon shonca iscon ohuicanënpita co chihuëpirinhue', co inapitaráchin yonquirinhue'. A'naíchín chihuërinso' quënanahuaton, na'con na'con pa'yatërin.

¹⁴ Inapochachin Tata inápaquë ya'huërinso' nosororinquëma'. Hua'huaro'santa' nosororin. Co nohuantërinhuë' a'naya tëranta' parisitopiquë paacaiso',” tënin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'
(*Lucas 17.3*)

¹⁵ Ina quëran Quisosori pënëantarín. “Imapatamaco, iyaparima pochín ninicamaso' ya'huërin. A'naquën ma'sha onpotohuachinquën, quëmaora paaton, nanan anoyatëquë'. Ina quëran oshaquëran pënënuë' noya yonquianta'in. Noya natëhuachinquën, oshanën marë' tëhuënhachin sëtouhachin, noya cancantaantarín. Iyaparima pochín ninosoroantarama huachi.

¹⁶ Nipirinhue', co yanatëhuachinquënhue', a'na ya'pihuë nipon, catohue' nipon pënëanso natanacaiso marë' quëparahuaton, nontoantaquë'. Iyaro'sa' quëparansopitanta' noya nataina' ama pi'pian tëranta' nonpinacaso marëhuë'. Inapitarinta' pënëina'.

¹⁷ Co inapita tēranta' yanatēantahuachinhuë', ya'ipi imaramasopita niyontonpachina', ya'ipiya sha'huitēquë' inahuarinta' nanan anoyachina'. Inapitarinta' pēnēantapirinahuë', co inapita tēranta' yanatantahuachinhuë', ama huachi iyama pochin ni'cosohuë'. Co imarinso pochinhuë nipon, Noma copirno marë' coriqui ma'patona'pi pochin nipon ni'co huachi.

¹⁸ Oshahuanacaso' co yananiantohuachinhuë', sha'huitēquë': 'Tēhuēnchachin iyasha oshahuanan. Co naniantēranhuë' ni'ton, co Yosë inquitaringuēnhuë', itēquë'. Yosërinta' inachachin napotapon. Nipirinhue', oshanën marë' sētaton Yosë yonquiantahuachin, noyatapon. 'Oshanën iyasha Yosë inquitaringuēn,' itēquë'. Yosërinta' oshanën inquitaton, noya ni'sarin huachi.

¹⁹ Catoyanquëma tēranta' napopianachin yonquiatoma Yosë nontohuatama', Yosë natanatēnquëma', catahuaringuëma'.

²⁰ Chinotamacoso marë' niyontonpatama', canpitaro'co ya'huarahuë. Carayanquëma tēranta' niyontonpatama', canta' inaquë ya'huërarahuë," tēnin Quisoso.

²¹ Ina quëran Pitrori itërin:

—A'na iyahuë Siniro ma'sha onpotohuachinco, nanan anoyachi, tēnahuë. Nipirinhue', naquëranchin naquëranchin ma'sha onpotohuachinco, ¿onpo onporota' nanan anoyachi? ¿Canchisëro' pochin nimara ti? itërin.

²² —Co canchisëroichin nanan anoyatacaso' ya'huërinhuë'. Canchisë shonca canchisëro'* anoyatoco', itërin Quisosori.

Co nanan anoyatona'pihuë'

²³ Ina quëran itaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma', natanco'. A'na hua'an naporinso pochin ninin. Na'a piyapinēnpitari nihuirin ni'ton, a'naya a'naya amatërin natanacaso marë'.

²⁴ Napohuachina, a'nara' quëntapi na'a huaranca nihuirinso'. Co apira pahuërëtochináchinhuë' nihuitërin.

²⁵ 'Hua'huayátërahuë nihuirinco ni'ton, co onporonta' nanitarinhue' pahuërëincoso', ta'ton, inpriatonën itapon: 'Iso quëmapi co nanitërinhuë' pahuërëincoso'. Chiminaquë huarënta' sacatopirinhue', co onporonta' pahuërarincosuë'. Napoaton ya'ipi ma'shanēnpita matonquë'. Ina quëran inaora chachionta' pa'anquë'. Sa'in, hui'ninpitarë chachin pa'anquë' pi'pian tēranta' cana'i,' itërin hua'ani.

²⁶ Ina natanahuaton, nihuitona'pi chiníquën pa'yanin. Isonahuaton, nohuantaso' mosharin. 'Nosoroco siniro oshaquëran ya'ipiya pahuërë'inquën. Ama pa'ancoisohuë', itërin.

²⁷ Napotohuachina, hua'ani nosororin. Nosoroaton, ya'ipi nihuirinso' ayataton noya a'parin huachi.

²⁸ Nihuitona'piso nipirinhue' pipirahuaton, a'na iin pi'pian nihuirinso' quënanconin. Pasa tahuëri sacatohuachina canarinsoichin nihuipirinhue', maconorahuaton, chiníquën no'huirin. 'Ya'ipi nihuirancoso' apiramiáchin pahuërëco huachi,' itërin.

²⁹ Ina quëmapinta' isonahuaton, na'con mosharin. 'Nosoroco iyasha oshaquëran ya'ipi pahuërëaranquën,' itopirinhue',

³⁰ co pi'pian tēranta' nosororinhue'. Tashinan pëiquë apo'motërin. 'Pahuërëtaquë huarë' pipiin,' itërin.

* **18:22 Canchisë shonca canchisëro' topachina:** Onponta nanan anoyatacaso' ya'huërin, tapon napotërin.

³¹ Hua'an piyapinēnpitaso' ina ni'sahuatona', no'huitopi. 'iMa'huantacha ninin paya! Co pi'pian tēranta' nosororinhuë', ta'tona', hua'anēna ya'ipiya sha'huitonpi.

³² Ina natanahuaton, nihuitona'pi amataantarin. 'iQuēmaso' pa'pi co noyahuë' cancantēran! "Nosoroco," itēranco ni'ton, hua'huayátērahuë' nihuipiran-cohuë', ya'ipiya topinan ayatēranquēn.

³³ Carinquēn nosororanquēnso pochachin a'na iyasha nosorocamaso nipirinhue', ¿co pi'pian tēranta' nosororanhuë' ti?' itērin.

³⁴ Ina quēran chiníquēn no'huiton, sontaro'sa' amatahuaton, tashinan pēiquē apo'motērin anta'. 'Pahuērēinco huarē' chiníquēn aparisitēquē', itērin," tēnin.

³⁵ Ina quēran itaantapon:

—Inapochachin Tata Yosē na'con nosoroatēnquēma', ya'ipi oshanēma' yain-quitopirinquēmahuë', co canpita capini nanan anoyatohuatamahuë', co oshanēma' inquitarinquēmahuë'. Chiníquēn parisitarama'. Ya'ipi cancanēma quēran huarē' nanan anoyatacaso' ya'huērin, itērin Quisosori.

19

Sa'ahuano'sa' pēnēninso'

(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Nani a'chinahuaton, Cariria quēran pipirin. Cortanii' aquētēran paaton, Cotia parti cancoantarin huachi.

² Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Inaquē na'a cania'piro'sa' anoyatērin.

³ Ina quēran a'naquēn parisioro'santa' huë'pi. Nonpintatona', atēhuēcaiso marē' nontiipi:

—¿Noya ipora sa'anpo' tē'yatacaso' ti? itiipi.

⁴ —¿Ma'ta' Yosē quiricanēn quēran sha'huitērinpoa'? Iráca ya'nan piyapi nipon, catoíchin Yosēri ninin. A'na quēmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin.

⁵ "Napoaton quēmapi sa'apachina, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inē' nichinpitacaso' ya'huērin. Cato' piyapi nipirinhue', a'naíchin pochin Yosēri ni'nin," tēnin.

⁶ Catoya'pi nipirinhue', a'naíchin pochin ni'nin. Nani Yosēri asē'quērin ni'quēhuarē', co onporonta' sa'ama' tē'yatacaso' ya'huērinhuë', tēnahuë, itērin Quisosori.

⁷ —¿Onpoatonta' nipachin, iráca Moisésēso' pēnēninpoa' sa'anpo' tē'yatacaso'? "Sa'anpo' yatē'yatohuatēra, coisēquē aninshitahuatē', tē'yatērē'," tēnin, itopi parisioro'sari.

⁸ —Co tē'yatacaso' pēnēninquēmahuë'. Co natantochináchinhue' cancantērama' ni'ton, napotērinquēma'. "Coisēquē ninshitaquē huarē' tē'yatērē'," itopirinquēmahuë', ya'nan nipon quēran huarē' co Yosē nohuantērinhuë' sa'ama' tē'yatacaso'.

⁹ Napoaton carinquēma' pēnēinquēma'. Co sa'ama' monshihuanpirinhue', tē'yatohuatama', oshahuanama'. Ina quēran a'na sanapi mapatama', co inaso' sa'amahuë'. Monshitēramaso pochin Yosēri ni'nin, itērin.

¹⁰ Ina natanahuatona', ca'tano'sanēnpitari itapona':

—Ina pochin ni'quēhuarē', co noyahuë' sa'acaso' nimara, itopi.

¹¹ —A'naquēn mini Yosē nohuanton co sa'apihuë'. Na'con na'conso nipirinhue' noya sa'acaso'.

¹² A'naquēn hua'huatapona quēran huarē' inachin co nanitopihuë' sa'acaiso'. A'naquēonta' a'napitari ma'sha onpotērin ni'ton, co huachi nanitopihuë'. A'naquēonta' na'con na'con Yosē marē' yasacatatona', co

sa'apihuë'. Ina pochin nicacamaso' nohuantohuatama', inapoco', itërin Quisosori.

Hua'huaro'santa'nosororinso'
(*Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17*)

¹³ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Na'a hua'huaro'sa' quëntapirinahuë', ca'tano'sanënpitari co nohuantopihuë':

—Ama napotocosohuë'. Quisoso apinama', itopi.

¹⁴ Quisososo nipirihuë' tënin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Inapita pochin cancantohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama', itahuaton,

¹⁵ hua'huaro'sa' së'huamotorahuaton, Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'. Nani Yosë nontohuachina, pa'nin huachi.

Ma'huan yaimarinso'
(*Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30*)

¹⁶ Ina quëran a'na quëmapiri huëcapairin.

—¿Ma'ta' Maistro caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itërin.

¹⁷ —¿Ma'marëta' noya nininso' natananco? Yosëíchin noya noyaso'. Nanpimiata' maso' nohuantohuaton, pënëntërinso' natëquë', itërin.

¹⁸ —¿Insopitata' natëca'huaso' ya'huërin? itërin ma'huani.

—“Ama piyapi tëpaquëssohuë'. Nani sa'an ya'huëtohuachinquën, ama monshihuanquëssohuë'. Ama ihuatëquëssohuë'. Ama nonpinapiquëssohuë'.

¹⁹ Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'. Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë', itërin Quisosori.

²⁰ —Hua'huatapo quëran huarë' inapita natërahuë. ¿Ma'ta' pahuantarinco nica'huaso'? itaantarin ma'huani.

²¹ —Yosë pochachin cancantamaso' nohuantohuaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran imaco huachi. Co huachi ma'sharáchin yonquihuatanhuë', inápaquë canamiataran, itërin Quisosori.

²² Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. “Hua'huayátërahuë ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin. Sëtatón, pa'nin huachi.

²³ Nani pa'pachina, ca'tano'sanënpita itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁴ Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ma'huano'saso' ina quëran saca sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁵ Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—Napoahuarë' ¿cha'ërë'po ta'ma a'naya tëranta nica? nitopi.

²⁶ Ya'ipiya notëërahuaton, itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëíchin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparín, itërin.

²⁷ —Ni'quë' Maistro. Quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarainquën. ¿Ma'ta' ina marë' canapoi? itërin Pitrori.

²⁸ —Tëhuëinchachin iyaro'sa' canaarama'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri ya'ipiya anoyatarahuë. Naporo' noya noya ya'noato, hua'anëntacaso' shiraquë huënsëarahuë. Inaquë coisë pochin no'tëquën sha'huitarahuë. Canpitanta' acoaranquëma' ya'ipi israiro'sa' shonca cato' huënton chachin nininso' hua'anëntacamaso marë'. Shonca catonquëma' napoarama'.

²⁹ A'naquëma mini imamacoso marë' ma'shanëma' patarama'. Ina marë' Yosë acanaarinquëma'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima', tataparima', mamaparima', sa'ama', hui'nama', no'panëma' inapita patarama' a'chinacaso marë'. Inapohuatama', a'naíchin marë' pasa aquëtë canarëso pochin quëtarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama'.

³⁰ A'naquënso ipora chiníquën nanantopirinahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquënso nipirinhue' ipora topinan piyapi pochin nicaponaraihuë', a'na tahuëri chiníquën nanantapi, itërin Quisosori.

20

Sacatoro'sa' canapiso'

¹ "Natanco iyaro'sa', Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. A'na quëmapi ya'huërin, pancana no'pa' hua'anëntërinso'. Inaquë opasáchin sha'nin. Panca imin ya'huëtërin ni'ton, piyapi'sa' nohuantërin iminënquë asacatacaso marë'. Tashiramiachin pa'nin sacatoro'sa' yonípon.

² A'naquën quënanconahuaton: 'Sacatoco', itohuachina, natanpi. '¿Onpo marëta' asacatarancoi?' itohuachinara: 'A'napita canapiso nápo' pahuërëaranquëma', itërin. 'Noyahua'. Ina nápo marë' ni'quëhuarë', sacatarai, topachinara, iminënquë a'parin sacatacaiso marë'.

³ Ina quëran yono pi'iriahuasó', cachiquë paantarín a'na sacatoro'sa' yoniantacaso marë'. A'naquën quënancoantarín.

⁴ 'Canpitanta' iminëhuëquë sacatoco' no'tëquën pahuërë'inquëma', itohuachina: 'Noyahua'. Sacachii nipachin, ta'tona', inahuanta' paantapi sacatapona'.

⁵ Ina quëran camotëchin naquëranchin cachiquë paantarahuaton, a'napitanta' iminënquë a'parin sacatacaiso marë'. Tëhuërënahuasó', inapotaantarín.

⁶ I'huaraya huarë' naquëranchin cachiquë paantarahuaton, quëmapi'sa' quënancoantarín. '¿Onpoatomata' topinan huaniarama'? ¿Ya'ipi tahuëri ipora co sacatëramahuë' pa'?' itoonin.

⁷ 'Co sacachátëraraihuë'. Co inso tëranta' camairincoihuë' ni'toi, ninaarai, itopi. 'Inta nipachin, canpitanta' iminëhuëquë sacatoco', itërin. A'na oraíchin pi'i ya'conacaso' nisapirinhue', pa'pi sacatapona'.

⁸ Nani tashihuachina, hua'anëni inpriatonën sha'huitërin: 'Ya'ipi sacatoro'sa' amatahuaton, pahuërëquë'. I'huaraya huarë' sacatërinso'pita'ton pahuërëquë', itërin.

⁹ A'na oraíchin sacatopirinahuë', huë'pachinara, ya'ipi tahuëri nanirinso' pahuërërin.

¹⁰ Tashiramiachin sacatopisopita ina ni'sahuatona', yonquiapi: 'Na'con na'con canpoaso' pahuërëarinpoa', ta'tona', huë'pirinhue'. Ina nápo chachin pahuërërin anta'.

¹¹ Coriqui ma'pataponaraihuë', hua'anën no'huiconpi.

¹² 'Pasopitaso', a'na oraíchin sacatopi. Quiyaso nipirinhue', ya'ipi tahuëri sacatërai. Tashiramiachin quëran huarë' pi'i pi'carincoi. Hua'qui' sacatopiraihuë', napopianachin pahuërërancoi. Co no'tëquën pahuërërancoihuë', itërin a'nari.

¹³ 'Co'chi iyasha nonpintëranquëmahuë paya. Ina nápo coriqui marë' ya'ipi tahuëri sacatarai, itëramaco ni'ton, no'tëquën pahuërëranquëma'.

¹⁴ Canaranso' masahuaton, paquë huachi. A'napitaso' co hua'qui' sacatopirinahuë', caora nohuanto, ya'ipi tahuëri nanirinso' pahuërërahuë'.

¹⁵ Caoranquën coriqui ni'ton, onposona nohuantohuato, inanapo pahuërëta'huaso' ya'huërin. Inapita nosoroato, pahuërërahuëso marë' ¿no'huiramaco ti?' itahuaton, a'parin huachi.

¹⁶ Tëhuënchachin a'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso nikipirihuë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'
(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷ Ina quëran Quirosarinquë paantapi. Papona pochin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, inapitaráchin sha'huitantarin.

¹⁸ —Natanco iyaro'sa'. Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinaco. Cotio hua'ano'sa', maistro'sa', inapita masahuatonaco: “Tëpacaso' ya'huërin,” tosapi.

¹⁹ Ina tosahuatona', nisha piyapiro'sa' sha'huitapi aparisitincoso marë'. Tëhuarahuatona', chiníquën huihuiarinaco. Huihuitona', pë'shaarina'. Ina quëran corosëquë apatanantarinaco chimina'huaso marë'. Chiminapora'huë', cara tahuëri quëran nantantarahuë huachi, itaantarin.

Santiago, Coansha inapita nohuantopiso'
(*Marcos 10.35-45*)

²⁰ Ina quëran cato' ca'tano'sanënpita huë'pi Quisoso nontacaiso marë'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. A'shinë chachin huë'pi. A'shinso' isonahuaton: Pi'pian Siniro nonchinquën, topirahuë', itërin.

²¹ —¿Ma'ta' imoya nohuantëran? itërin Quisosori. —Hua'an ya'conpatan, hua'huahuëpita chiníquën nanan quëtëquë', topirahuë'. Quëma pirayan ahuënsëquë', a'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', itërin.

²² —Canpitaso' co ya'ipi nitochátëramahuë' ni'ton, co no'tëquën yonquiramahuë'. Máin o'orëso pochin chiníquën parisitarahuë. Canpitanta' aparitohuachinëquëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

—Ahuantarai, topi cato chachin.

²³ —Imaramaco ni'ton, canpitanta' parisitapoma mini. Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiníquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso' acoarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

²⁴ Ina quëran oshaquëran a'napita ca'tano'sanënpitari natanpi. “Chini chiníquën nanantacaiso' ¿nohuantopi ti?” ta'tona', no'huipi.

²⁵ Quisososo nikipirihuë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin: —Nisha piyapiro'sa' chiníquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'ano'saso' chiníquën nanantatona', piyapinënpita no'huiana quëran camaipi.

²⁶ Canpitaso nikipirihuë' ama inapita pochin cancantocosohuë'. Yosë huëntonëquë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaso' nohuantërehuë'. Noya noya iyaro'sa' yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'.

²⁷ Piyapinën pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya noya ni'sarinquëma'.

²⁸ Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya nininso'
(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

²⁹ Paantarahuatona', a'na ninanoquë canconpi, Quirico itopiso'. Ina quëran pipihuachina, notohuaro' piyapi'sari imasapi.

³⁰ Cato' quëmapi'saso nipirinhüè', ira yonsanquë huënsëapi. Somaraya ni'tona', inaquë huënsërapi coriqui ma'patacaiso marë'. "Quisoso na'huërarin," topachinara, chiníquën përapí.

—¡Nosorocoi Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosorocoi quiyanta' topiraihuë', itopi.

³¹ A'naquëni natanahuatona', no'huipi: "Ta'toco'," itopirinahuë', aquëtë chachin chiníquën nontopi.

—¡Onpopionta' Siniro nosorocoi quiyanta' topiraihuë'! itantapi.

³² Napotohuachinara, Quisososo chiniconahuaton:

—Sha'huitoco' huë'ina', itërin. Huë'pachinara:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpochinquëma'? itërin.

³³ —Anoyarayatocoi Siniro quiyanta' ni'chii, itopi.

³⁴ Itohuachinara, nosoroaton, së'huarayarín. A'naroáchin noya ni'topi. Inapotohuachina, Quisoso imapi huachi.

21

Quirosarinquë canconinso'

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Nani Quirosarinquë ya'caritahuatona', Oriposë panënguë canconpi. Ina ya'cariya a'na ninano' ya'huërin, Pitipacui itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

² —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natimarinquë canconpatama', mora hua'huinë chachin a'sonpinan quënanconarama'. Hua'huinso', hui'napishin. Cato chachin i'quiritahuatoma', quëshico.

³ "¿Onpotaomata' i'quiritaramaso'?" itohuachinënguëma', "Sinirori no-huantërin. Apira isëquë acoquiantarai," itoco'. "Quëpaquë' nipachin," itohuachinënguëma', quëshico, itërin.

⁴⁻⁵ Iráca Yosë nohuanton pënëntona'piri ninshitaton tapon:

"Quirosarinquë ya'huëpisopita sha'huitëquë':

'Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' huë'sarin catahuainquëmaso marë', Yosë a'patimarinquëmaso'.

Chiníquën nanantaponahuë', topinan piyapi pochin cancantaton, mora hui'napishin aipi huënsëriarin, itëquë', " tënin.

Iráca ninorinso chachin Quisoso mora aipi paacaso yonquirin.

⁶ Ca'tano'sanënpitaso pa'sahuatona', Quisosori camairinso chachin nipi.

⁷ I'quiritahuatona', cato chachin quëntapi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaaton, pa'sarin.

⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtopi. A'naquëonta' panpë mono pochin nininso' masahuatona', no'paquë huëtopi. Inaquë Quisoso pa'sarin huachi.

⁹ A'naquën quëchitërapí. A'naquëonta' imasapi. Papona pochin chiníquën nonsapi:

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiníquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! itopi.

¹⁰ Quirosarinquë canconpachina, ya'huëhuano'sa' pa'yanatona', noncaroapi.

—¿Ma piyapita' isoso'? topachinara,

¹¹ —Co'ta Quisoso, Cariria parti ya'huërinso'. Nasarito quëran huëcaton, na'con pënëntërin, itopi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹² Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paaton, ya'conconin. Inaquë na'a nipa'antopisopita quënanconahuaton, a'parin. A'naquën coriqui nicanpiara-pirinahuë', misanënapitanta' pitara'piarin. Nëpë' pa'aninsopitanta' a'paton, huënsëpiso' pitarin.

¹³ —Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huërin piyapi'sa' nontinacoso marë',” tënin Yosë. Canpitaso nipirinhue', ihuatëro'sa' ya'huëpique pochin nitërama', itërin Quisosori.

¹⁴ Ina quëran na'a cania'piro'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën somaraya nininso'. A'naquëonta' apiaro'sa'. Inapita huë'pachinara, a'naroáchin anoyatërin.

¹⁵ Cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapitaso' ni'sápi. Hua'huaro'saso nipirinhue' pa'yatatona', chiníquën nonsapi. “¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. Yosë chachin a'patimarinpoaso',” tosapi. Ina natanahuatona', hua'ano'sari no'huipi.

¹⁶ No'huitona', Quisoso itopi:

—Isopita napopiso' ¿co natananhuë' ti? itopi.

—Natanahuë mini. No'tëquën nonsapi. Yosë quiricanënuë naporin:

“Quëma nohuanton, hua'huaro'sa' nóya nonapiarinënuë.

Sho'shopia'huaro'sa' niponarahuë', ‘Ma noyanquëncha quëmaso paya,’ itarinënuë,” tënin, itërin Quisosori.

¹⁷ Ina tosahuaton, Pitaniaquë pa'nin. Inaquë huë'ëpatërin.

Iquira nara ahuirinso'
(*Marcos 11.12-14, 20-26*)

¹⁸ Tashiramiachin ninanoquë paantapon pochin, Quisoso tanarin.

¹⁹ Aquë quëran iquira nara quënanin, ira yonsanquë huanirinso'. “Inaya tëranta' nitërinso' ma'to ca'i,” ta'ton pa'pirinhue'. Na'con monohuanaponahuë', co manta' nitërinhuë'. Ina ni'sahuaton:

—Ama huachi iso nara nichinsohuë', tënin Quisoso. Napohuachina, nara a'naroáchin ahuirin.

²⁰ Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' Maestro, iso nara a'naroáchin ahuirin? itopi.

²¹ —Tëhuëenchachin Yosë ya'ipi nanitaparin. Ina nontohuatama', ya'ipi cancanëma quëran natëco'. “Co Yosë catahuarincohuë',” ama tocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', sacai' nininso' nanitaparama' canpitanta'. “Yosë nohuanton, iso motopi nichihuincarahuaton marëquë niichin” tënama' naporini, ina nohuanton, inapo'itonhuë'.

²² Yosë nontohuatama', noya natëco'. “Tëhuëenchachin Yosë catahuarinco,” topatama', na'con catahuarinquëma'. Ma'sona tëranta' nipatama', acotarinquëma', tënin.

Chiníquën nanantërinso'
(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

²³ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarin piyapi'sa' a'chintantacaso marë'. A'chinaquëya', cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

—¿Onporahuatonta' chiníquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁴ —Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, nanan quëtërinco'so sha'huitaranquëma'.

²⁵ ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

Natanahuatona', inahua capini ninontapi.

—¿Ma'ta' itahua? “Yosëri nanan quëtërin aporintacaso',” itohuatëhua', “¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'?” itarinpoa'.

²⁶ Nipirinhüë', “Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin,” itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huairinënpoa'. “Yosëri a'parin pënëntacaso marë',” topi ya'ipiya, nitopi.

²⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë', toconpi.

—I'yan, napoahuarë' co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Cato' hui'napi'sa' napopiso'

²⁸ Ina quëran itaantarín:

—Apira iyaro'sa' a'chintaanta'inquëma' yonquico'. A'na quëmapi ya'huërin opa sha'na'pi. Inaso', Cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' sha'huitërin: “Ipora tahuëri, conpa, iminquë sacatonquë',” itopirinhüë',

²⁹ “Inca tata, co yasacatërahuë',” itërin. Napotaponahuë', oshaquëran yonquiantarin. Noya cancantaton, sacatapon pa'nin.

³⁰ A'na hui'nionta' camairin iminquë sacatacaso'. “Noyahua'. Pa'i nipachin canta' sacachi,” itaponahuë', co pa'ninhüë'.

³¹ Cato' hui'nin chachin sha'huitopirinhüë', ¿insoarita' natërinso'? itërin Quisosori.

—Ya'nan camairinso' pa'pin natëton, sacatërin, itopi.

—No'tëquën naporama'. A'naso' “Pa'i nipachin,” taponahuë', co pa'ninhüë'. Inapochachin copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapita co noyahuë' yonquipirinhüë', iporaso' ina naniantahuatona', Yosë imasapi. Imatona', tēhuēnchachin hua'anëntërinquë ya'conapi. Canpitaso nipirinhüë' co yaya'conamahuë'.

³² Coansha Paotista pënënpirinquëmahuë', co yanatëramahuë'. Noya cancantamaso marë' a'chintopirinquëmahuë', co yanatëramahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapitaso nipirinhüë' a'naroáchin natëtona', noya cancantopi. Ina nicapomarahüë', co yonquiramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama', itërin.

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Ina quëran itaantarín: “A'nanta' pënënto nanan, a'chinchinquëma', natanco'. A'na quëmapi pancana imianatërin. Inaquë oparachin sha'nin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona' huino nica-caiso marë'. Naporahuaton, tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'.

Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. ‘Sacatëramaso marë' patoma nitërinso' canpitaoranquën marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin huachi.

³⁴ Ina quëran nani nitohuachina, aquë ya'huërin quëran piyapinënpita a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'.

³⁵ A'pampirinhüë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. A'naso' tēpapi. A'nanta' na'piquë tē'yaratona', tēpapi.

³⁶ Naquëranchin hua'anëni a'napita a'paantaran. Na'a piyapinënpita a'paantapirihuë', inachachin nitantapi. Ahuëantarahuatona', topinan a'paantapi.

³⁷ Ina quëran hua'anënso' yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papurahuë', co manta' quëtopihuë'. Hui'nahuë chachin nipachin a'pa'i. Ina tēhuënchinso' natēapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papurinhuë'.

³⁸ Ya'caritëraso', inpriatoro'sari quënanpi. 'Ni'cochi. Hui'nin chachin huë'sarin huachi. Pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tēpa'ahua' ya'ipi ma'shanënpita matahua', nitopi.

³⁹ Naporahuatona', hua'anën hui'nin mapi. Masahuatona', aipiran tē'yatopi. Ina quëran tēpapi huachi.

⁴⁰ Napotohuachinara, ¿ma'ta' onpotintapon hua'anëni, hui'nin chachin tēpatopi ni'quëhuarë'?" itërin Quisosori.

⁴¹ —Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, chiniquën no'huiton, a'naroáchin tēpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantaran. Inapitaso' opa nitohuachin, no'tëquën quëtapu huachi, itopi.

⁴² —Iráca Yosë quiricanënquë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti? Ninshita-ton, naporin:

“Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi quënanpirinahuë', pëina'piro'sa' co no-huantopihuë'. 'Nagoonin,' ta'tona', tē'yatopirinahuë'.

Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantaran.

Yosëri chachin inapotërin. Napoaton 'ma noya' tēnhua', tēnin quiricanënquë.

⁴³ Napoaton itaranquëma', Yosë yahua'anëntopirinquëmahuë', co nohuantëramahuë' ni'ton, a'poarinquëma'. Nisha piyapiro'sa' piyapinënpita pochin ni'sarin. Inapitaso' noya natëapi. [

⁴⁴ Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirihuë' ina na'piri chachin anoantohuachin, a'naquën ni'sharian,] itërin Quisosori.

⁴⁵ Natanahuatona', cotio hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. “Canpoa' chinotatonpoa' pënënarinpoa',” ta'tona', no'huipi.

⁴⁶ No'huitona' tashinan pëiquë yapo'mopirinahuë', piyapi'sa' tē'huatatona', co mapihuë'. Notohuaro' piyapi'sa' Quisoso noya natanpi. “Yosëri chachin acorin pënëinpoaso marë',” topi. Napoaton cotio hua'ano'sa' co nanitopihuë' Quisoso macacaiso'.

22

Coshatacaso marë' amatërinso'pita (Lucas 14.15-24)

¹ Ina quëran a'na pënënto nanan ya'huërë', sha'huitaantaran:

“Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'.

² A'na copirno naporinso pochin ninin. Inaso', hua'huayátërahuë piyapi'sa' hua'anëntërin. Hui'nin yasa'apachina, panca pita nizarin.

³ Napoaton piyapinënpita a'parin piyapi'sa' sha'huitacaiso marë'. Sha'huitopirinahuë', co nohuantopihuë' huëcacaico'.

⁴ Copirnosonatanahuaton, a'napita piyapinënpita a'paantaran: 'Sha'huitonco' manóton huë'ina'. Nani ohuacaro'sa' amoshin nipisopita atëpatërahuë capacaso marë'. Nani ya'ipi taparahuë. Huëco huachi ca'ahua', itonco', itahuaton a'parin.

⁵ Pa'sahuatona', sha'huitaantapirinahuë'. 'Co'chi nanitëraihuë paya,' to-conpi a'naya a'naya. A'naso' iminquë pa'nin. A'nanta' ma'sha pa'anapon pa'nin.

⁶ A'naquëniso', piyapinënpita masahuatona ahuëpi. Inapotatona' tēpapi.

⁷ Copirnosos' natantahuaton, chiniquën no'huitërin. Sontaros'a' a'parin ana'intacaiso marë'. Piyapinënpita tēpatopi ni'ton, inahuanta' sontaros'sari tēparin. Napotahuatona' pëinënapita ahuiquitopi.

⁸ Piyapinënpita amatantarahuaton, sha'huitërin. 'Pita marë' nani tapapirahuë'. Amatërahuësopitaso' co inashitopihuë' isëquë nicacaiso ni'ton, co huachi inapita yonquirahuë.

⁹ A'na ira a'na ira pa'tatoma', a'napita piyapi'sa' quënanpatama', sha'huitonco' huë'ina'. Inso tēranta' quënanpatama', sha'huitoco' huë'ina'. Hui'nahuë sa'acaso marë' noya pita nisarahuë', itërin.

¹⁰ Piyapinënpita pa'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. Noya nipisopita, co noyahuë' nipisopitanta' sha'huitëra'piapi. Pita pëi' noyá ya'sotopi.

¹¹ Ya'conahuaton copirnosos', a'naya a'naya noya nontërin. A'na quëmapiso nipirinhüë', co noya nitaparinhüë' pita pëiquë ya'conacaso marë'.

¹² Ina ni'sahuaton, copirnoros' itërin: '¿Onpoatonta' iyasha co noya nitapaponahuë' ya'conan?' itërin. Napotopirinhüë', co manta' tënhüë'. Tapanaton, ta'tárin.

¹³ 'Iso quëmapi masahuatoma', tonpoco'. Pa'on, tanpaquën, inapita noyá tonpoco'. Nani tonporahuatoma', tashinanquë tē'yatoco'. Inatohua' piyapi'sa' na'nërapi, chiniquën parisitapi huachi, itërin piyapinënpita.

¹⁴ Inapochachin notohuaro' piyapi'sa' Yosëri amatërin huëntonënuquë ya'conacaiso marë'. Na'a natanpirinahuë', caraíchín huayonin," itërin.

Coriqui ma'patërinso'

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Parisioros'a' natanahuatona', ninontopi. "Huëco' nonpintatëhua', nisha nisha natahuan'. Co no'tëquën a'panihuachinpoahuë', sha'huirapiahua'," nitopi.

¹⁶ Napoaton a'naquën a'papi Quisoso natanacaiso marë'. Irotisë pa'yatopisopitanta' caraya pa'pi. Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—Quëmaso' Maistro, noyanquën. Co onporonta' nonpinanhuë'. Yosë pëneninpoaso' no'tëquën a'chintërancoi. Piyapi'sa' no'huipirinënuquëonta', co ina yonquiranhuë'. Co hua'an tēranta' tē'huatëranhuë'.

¹⁷ Napoaton yanatanainquën. Noma copirnosos' nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Nani pi'ipi coriqui ma'painpoaso marë' comisionënpita a'parin. Huë'pachina, ¿noya ipora quëtacaso', ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁸ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintënuquëma! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco?

¹⁹ Noma coriqui a'notoco ni'i, itërin. Napotohuachina, a'notopi.

²⁰ —¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

²¹ —Noma copirno chachin, itopi.

—Copirno coriquinën ni'quëhuarë', quëtantaco'. Naporahuaton, Yosë nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

²² Natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'panirinpoa' paya!" ta'tona', patopi huachi.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ Naporo' tahuëri a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi, satoro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. “Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanopiantarihuahuë',” toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

²⁴ —Íráca Maistro Moisësë pënëninpoa': “Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita maantarin,” ténin Moisësë.

²⁵ Canchisë iyaro'sa' iráca ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhüë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin.

²⁶ Ina iini chachin maantarin. Moisësë téninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nina ya'huëchátërasohuë', ya'ipi taquiipi.

²⁷ Ina quëran sanapinta' chiminin huachi.

²⁸ Canchisë chachin ina sanapiáchin mapirinhüë', nanopiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁹ —Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosëso' chini chiníquën nanantopirinhüë', co nohuitëramahuë'. Quiricanëonta' co nitotëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosëso' ya'ipiya nani-taparin.

³⁰ Chiminpisopita nanopiantahuachina', co huachi sa'asapihuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaapihuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi.

³¹ Chiminpisopita tëhuëchachin nanopiantarapi. Moisësë nontohuachina, Yosëri chachin sha'huitërin.

³² “Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco,” itërin. Cara chachin iráca chiminpirinhüë', naporin. Nanpipisopitaráchin Yosë chinotapi. Napoaton inapitanta' chiminpirinhüë', Yosë marëso nanopirápi, itërin Quisosori.

³³ Piyapi'sa' ina natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya!” topi.

*Yosë na'con na'con nohuantërinso'
(Marcos 12.28-34)*

³⁴ Natanahuatona', parisioro'santa' niyontonpi. “Quisoso no'tëquën a'panitaton, satoro'sa' atapanin ni'ton, co huachi yanatanpihuë',” ta'tona', niyontonpi ina nontantacaiso marë'.

³⁵ A'na maistro iráca nanan noya nitotërinso' huë'sahuaton, Quisoso nontirín atëhuëcaso marë'.

³⁶ —Pi'pian Maistro yanatananguën. Yosë na'con pënëninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin nicacaso'? itiirin.

³⁷ —Inta nipachin sha'huichinquën. Yosëso' Sinioro ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ina na'con nosorocaso' ya'huërin. “Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco',” ténin.

³⁸ Ina na'con na'con nohuantërin.

³⁹ Isonta' Yosë nohuantërin: “Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” ténin.

⁴⁰ Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapitaso' na'con pënëntopirinhüë', nosorocaso' na'con na'con nohuantopi. Napoaton nosorohuatama', Yosë yonquirinso chachin imasarama', itërin Quisosori.

*Yosëri a'paimarinso'
(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)*

⁴¹ Parisioro'sa' nani niyontonpi ni'ton, Quisosorinta' natanarin no'tëquën ayonquicaso marë'.

⁴² —Iráca Yosë quiricanënguë sha'huitërinpoa'. “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'écaso marë'. Inaso' Cristo itopiso',” ténin Yosë. ¿Inta' shiin inaso'? itërin Quisosori.

—Tapico' shiin inaso', topi parisioro'sa'.

⁴³⁻⁴⁴ —Naporinchi paya. Inaso nipirinhüë', iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninoton, ninshitërin:

“Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin. ‘Inchinanëhuë quëran huënsëquë' inimiconënpita cari minsëchinquën,’ itërin Yosëri,” ténin Tapi.

⁴⁵ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë,” ténin. ¿Onpoa-tonta' naporin? itërin Quisosori.

⁴⁶ Natanaponaraihuë', co manta' a'panitopihuë'. “Yosë hui'nin chachin ni'ton, Tapiri Cristo chinotërin,” ta'caiso nipirinhüë', co yanatëpihuë'. Napoaton naporu quëran huarë' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' Quisoso natanacaiso'.

23

Parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita chiníquën pënëninso'
(*Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47*)

¹ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

² “Tëhuënhachin iyaro'sa', cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapita na'con a'chintatënenquëma': ‘Moisësë pënëninpoaso' no'tëquën a'chinchinquëma', topi.

³ Yosë nanamën a'chintohuachinënguëma', noya natëco'. Nipirinhüë', ama inapita nonancosohuë'. Inahuaso' pënënpirinënguëmahuë', co cancanëna quëran imapihuë'.

⁴ Ni'co'. Panca pë'pëto quëpahuatëra, sacai' iratacaso'. Inapitaso' inapochachin a'chintërinënguëma'. Co Yosë quiricanënáchin a'chinpihuë'. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha nisha pënëntopi. Panca pë'pëto apë'pëtërëso pochin nitërinënguëma'. A'chintopirinënguëmahuë', inahuara chachionta' co natëpihuë'.

⁵ Pi'pian Yosë quiricanën ninshitahuatona', të'yainaquë achinpi piyapi'sari nicacaiso marë'. Naporahuatona', naporopi a'mopi nohuitacaiso marë'. ‘Inapohuatëhua', piyapi'sa' noya ni'sarinënpoa', ta'tona', napopi. Napoaponaraihuë', co aquëtë' Yosë yonquipihuë'.

⁶ Pita nipachina, huancánachin yahuënsëconpi. Niyontonpiso pëiquë ya'conpachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi.

⁷ Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. ‘Huë'cama maestro,' itohuachinara, pa'yatopi.

⁸ Canpitaso nipirinhüë', ama maestro itiinëmaso nohuantocoso-huë'. Ya'ipinquëma' iyama pochin nisarama'. Casáchin no'tëquën a'chintëranquëma'.

⁹ Ama a'na piyapi na'con na'con pa'yatocosohuë'. ‘Quëmaso' tata pochin ni'nanquën. Natëaranquën huachi,' ama itocosohuë'. Yosëíchin natëcaso' ya'huërin. Inaso' tatanënpoa' inápaquë ya'huërinso'.

¹⁰ Ama hua'an pochin chiníquën nanan nohuantocoso-huë'. ‘Ca natëco,' ama tocosohuë'. A'naíchin hua'an ya'huëtërinquëma', Cristo itopiso'.

¹¹ Yosë huëntonënguë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaso' ya'huërinhuë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'.

12 'Caso' noya noyaco,' topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhüë', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosë catahuaarinquëma'. Noya noya acoarinquëma', itërin.

13 Ina quëran Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa inapita pënënaton itapon:

"Cotio maistro'sanquëma', parisioro'sanquëma', canpitaso nonpintënuëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Co no'tëquën a'chinamahuë' ni'ton, Yosë iranën ya'copiatë pochin nitërama'. Co no'tëquën Yosë imatomahuë', co canpita tëranta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinahuë', co catahuaramahuë' ya'conacaiso'. Canpita nonaninënuëma' ni'ton, inapitanta' co ya'conpihuë'.

14 Canpitaso nonpintënuëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Quëyorono'sa' nonpintërama'. Noya nontapomarahuë', a'naya a'naya nonpintatoma', ma'shanënapita matërama'. Ina quëran niyontonpiso pëiquë ya'conpatamara, hua'qui' Yosë nontapomarahuë', co cancanëma quëran imaramahuë'. Ina marë' aquë aquëtë' ana'intarinquëma'.]

15 Canpitaso' nonpintënuëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Nisha piyapi'sa' a'chintacamaso marë' ira iratërantarama'. Aquë paatoma', a'naya a'naya a'chintërama' canpita pochin yonquicaiso marë'. Natëhuachinënuëma', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Ya'ipinquëma' parisitopiquë pa'sarama huachi.

16 ¡Ma'huantacha nisarama paya! A'napita yaa'chintopiramahuë', co no'tëquën yonquiatomahuë', somaraya pochin cancantërama'. Somaraya nininso' co pi'pian tëranta' nanitërinhuë' a'napita quëpacaso'. Inapochachin canpitaso' co Yosë nohuitatomahuë', co nanitëramahuë' a'napita a'chintacamaso'. 'Yoscoarë' topatëra, no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topi ya'ipi piyapi'sa'. Canpitaso nipirinhüë' nisha nisha tënama'. 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' itopiramahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpohuë', toconama'. 'Yosë chinotopiso pëiquë oro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topiramahuë'.

17 Co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosë chinotopiso pëi' mini oro quëran noya noya ninin. Oro inaquë ya'huërinso' co aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co chinotopiso' pëiquë ya'huërinhuë' naporini, co Yosëri noya ni'itonhuë'.

18 Yosë chinotopiso pëiquë artaro ya'huërin. Inaquë ma'sha acopi Yosë chinotacaiso marë'. 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' tapomarahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpohuë', toconama'. 'Ma'sha inaquë acopiso' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topiramahuë'. Yanonpinatoma', naporama'.

19 Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ma'sha acopiso' aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Artaro mini ma'sha acopi quëran noya noya ninin. Artaroquë acopi ni'ton, Yosëri noya ni'nin.

20 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatama', ya'ipi inaquë acopisopitanta' yonquicaso' ya'huërin.

21 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatama', Yosë inaquë ya'huërinsonata' yonquicamaso' ya'huërin.

22 Inapochachin 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatamanta', co pi'iro'tëáchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë inaquë ya'huaton, hua'anëntarinpohuë'. Inanta' yonquicamaso' ya'huërin.

23 Canpitaso nonpintēnquēma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! 'Nani ma'sha quēran, diesmo Yosē quētacaso' ya'huērin,' itērinpoa' Moisésē. Ina natēpiramahuē', nonpintēnquēma' canpitaso'. Napoaton ma'sha sha'patamara, pi'pian quētērama'. Ya'ipi cosharo apimotacaso marē' sha'nama' quēran huarē' diesmo quētērama'. Inaso' noya nipirihuē', Yosē na'con na'con nohuantērinso' naniantērama'. Co no'tēquēn nonamahuē'. Co sa'ahuaros' nosororamahuē'. Naporahuaton, co cancanēma quēran huarē' Yosē natēramahuē'. Ina marē' ana'intarinquēma'.

24 Somaraya pochin cancantatoma', co no'tēquēn a'chinamahuē'. Ni'co'. Canpitaso' yao'opatomara, ama o'oso tēranta' o'ocamaso marēhuē' noyá panshairama'. Napoapomarahué', camiyo a'naroáchin mi'tēramaso pochin ninama'. Yosē na'con na'con nohuantērinso', co natēramahuē'.

25 Canpitaso' nonpintēnquēma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Tēhuēnchachin yanonpinama'. Ni'co'. Anaquēn minē', sēnan, inapita pa'mohuachinara, aipiáchin pa'mopi. Acoposo nipirihuē', nē'huēnantētērin. Inapochachin canpitaso' piyapi'sa' noya nicainēnquēmasoachin yonquipiramahuē', acopo' cancanēma quēranso', co noya yonquiramahuē'. Nonpinatoma', yaihuatērama'. Ma'sharáchin nohuantatoma', co Yosē nohuantērinso' ninamahuē'. Ina marē' Yosē ana'intarinquēma'.

26 Canpitaso parisioro'sanquēma', somaraya pochin cancantērama'. ¿Onporahuatomacha co no'tēquēn yonquiramahuē' paya? Cancanēma'ton anoyatoco'. Ina quēran noya cancantatoma', noya nisarama huachi.

27 Canpitaso' nonpintēnquēma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Yosē quiricanēn a'chinpiramahuē', yanonpinama'. Ni'co'. Chimipi na'pi naninquē po'mohuatēra, aipiran quēran huiríchinquē pashitērē'. Noyápiachin ya'nopirihuē', acoposo' nansē, nosha chanatērinso', inapita co nishinahuēn' nizarin.

28 Inapochachin canpitaso' ninama'. Piyapi'sa' noya nicatēnēnquēma': 'Ma noya maestro'sa' Yosē natēpi,' topirinahuē'. Acopo' cancanēma quēranso' nonpinatoma', pa'pi co noyahuē' cancantērama'.

29 Canpitaso' nonpintēnquēma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Iráca Yosē piyapinēnpita pēnēntohuachinara, shimashonēmapitari no'huitona', tēpapi. Ipora canpitaso', pa'pitopiquē pēirapirama'. Noya quēmapi'santa pa'pitopiso', yancoro'sa' sharapirama'. Ama naniantacaso marēhuē' napotērama'.

30 Inapotatoma' naporama': 'Iráca chachin ya'huērai naporini, co quiyariso' tēpa'itoihuē', topiramahuē',

31 shimashonēma' quēpatoma', canpitanta' tēpatona'piro'sa pochin cancantarama'.

32 Inapita pochin cancantatoma', co noyahuē' nisarama'. Na'con na'con oshahuanarama'.

33 ¡Ya'huan pochin cancantatoma', pa'pi co noyahuē' nisarama!' ¿Onporahuatomacha pēn quēran cha'ērē'ponquēmaya? Co cha'ēsaramahuē'.

34 Napoaton pēnēntona'piro'sa' a'pataranquēma'. No'tēquēn yonquina'piro'sa', a'china'piro'sa' inapita a'pataranquēma' a'chintinēnquēmaso marē'. No'tēquēn pēnēnaponēnquēma' nipirihuē', no'huiarama'. A'chintopirinēnquēmahuē', a'naquēn tēpaarama'. A'naquēn niyontonpiso pēiquē chiníquēn huihuiarama'. Nisha nisha ninanoquē imatoma', aparisitarama'. A'naquēonta' corosēquē patanantatoma', tēpaarama'.

35 Iráca quēran huarē' noya quēmapi'sa' pēnēntopirinahuē', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quēmapi nipirihuē', iini tēparin. Ina piquēran a'naya a'naya

noya pënëntopirinahuë', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tēpapi anta'. Piriquiasë hui'nin inaso'. Yosë chinotopiso pëi i'iratëquë artaro ya'huërinso aquëcha tēpapi. Canpitaso' ina nitotapomarahuë', co natan-tochináchinhuë' cancantërama'. Napoaton Yosë chiníquën ana'intarinquëma'.

³⁶ Iráca quëran huarë' shimashonëmapita co noyahuë' cancantopi. Ipora canpitanta' inapita pochachin cancantarama' ni'ton, Yosë na'con ana'intarinquëma huachi, tēnahuë," itërin.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, Quisoso sëtërinso'
(Lucas 13.34-35)

³⁷ Ina quëran taantarin: “¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatëinquëma', chiníquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinëinquëmaso marë'. A'papurinhuë', tēparama'. A'naquën na'piquë tē'yaratoma', tēparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatëinquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuë', co ca tēranta' nohuantëramacohuë'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahuë', co nohuantëramacohuë'.

³⁸ Napoaton Tata Yosë patarinquëma'. Chinotëramaso pëinta' patarin. Co huachi catahuaarinquëmahuë' ni'ton, noquitarama huachi.

³⁹ Canta', co huachi quënanaramacohuë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënaantaramaco. Naporo': ‘¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Siniro chachin a'paimarinquën, itaramaco huachi,” itërin Quisosori.

24

Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ni'quë' Maistro. Ma noyápiachin Yosë chinotopiso pëi', itopi.

² —Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëriso' ya'ipiya ohuatapi. Co a'na na'piya tēranta' niya'huiritarinhuë', itërin Quisosori.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'
(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quëran Oripasë panëinquë pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëpi. Inapitari huëcapairahuatona', itipi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ¿ma'ta' onporahuachina' nitotapoi? ¿Onporota' o'mantararan? Inapita sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁴ —Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinëinquëma'.

⁵ A'naquën huëcapona'. “Caso' Cristoco. Yosë chachin a'paimarinco,” tosapi. Nonpintë' nipirinhue', na'a piyapi'sari imasapi.

⁶ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huipi. Nihuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohuë'. Yosë nohuanton, naporapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁷ Nisha nisha nananquë nonpisopita nino'huitona', quira nisapi. Copirnoros'a capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'. Nisha nisha parti cosharo' pahuanpachin, tanari piyapi'sa' tiquirarin. Naporahuaton, a'na parti a'na parti ocohua pa'sarin.

⁸ Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhue'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, piyapi'sa' parisitaponaraihuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

9 “Naporō' tahuēri'sa' co noya piyapi'sahuē' masarinēnquēma'. Imarama-coso marē' aparisitarinēnquēma'. Nisha nisha piyapi'sa' no'huiarinēnquēma'. A'naquēma' tēpararinēnquēma'.

10 Inapohuachina', na'a piyapi'sa' imasapirinacohuē', co ahuantatonarahuē', Yosē naniantapi. Pipirahuatona', imarinosopita no'huitona', sha'huirapirapi.

11 A'naquēonta' nonpin nanan pēnēntapona'. Nonpinapirinahuē', na'a piyapi'sari natētona', nonpin nanan imasapi huachi.

12 Piyapi'sa' pa'pi co noyahuē' cancantatona', na'con na'con oshahuanapi. Co huachi ninosoroapihuē'.

13 Canpitaso nipirinhue' noya ahuantoco'. Co a'pohuatamacohuē', noya nicha'ēsaranquēma huachi.

14 Yosē hua'anēntērinquē ya'conacaso' a'chintēranquēma'. Ina nanan chachin ya'ipi parti a'chinacaso' ya'huērin. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. Ya'ipi parti a'chintohuachina', naporō' ayaro' tahuēri naniarin huachi.

15 Iráca Naniri ninoton, ninshitērin. 'A'na tahuēri inimicoro'sa' Yosē pēinēnquē ya'conahuatona', tapiapona'. Pa'pi co noyahuē' nitatona' inapotohuachina', co huachi inaquē Yosē chinotapihuē'; tēnin. No'tēquēn ninorin ni'ton, ina quirica nontohuatama', noya yonquico'.

16 Naniri ninorinso' nanihuachin, Cotia parti ya'huēramasopita motopi'pa' manóton ta'aco', chiníquēn aparisitochinēnquēma'.

17 Pēinēma aipi ya'huēhuatama', ama ma'shanēmapita quēpacaso marē' ya'concosohuē'. A'naroáchin topinan ta'aco'.

18 Iminēmaquē sacatasēnquēma' nipachin, ama a'moramaso tēranta' maquintacosohuē'. Manóton ta'aco'.

19 Naporō' tahuēri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huētopiso', inapitaso' sacai quēran ta'arapi ni'ton, parisitapona'. ¡Ma'huantacha nisapi paya!

20 Yosē nontoco' ama o'nápiquē ta'acaso' ya'huē'insohuē'. O'napiquēhuē nipon, chinoto tahuērihuē nipon, saca sacai' ta'acaso'.

21 Ina quēran piyapi'sa' chini chiníquēn parisitapi. Isoro'pa' ya'huērin quēran huarē' co ina pochin parisichátērapihuē'. Ina piquēraonta' co onporonta' ina pochin parisitantarapihuē'.

22 Yosē nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuē'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuē'. Nipirinhue', piyapinēnpita nosoroaton, co nohuantērinhuē' hua'qui' aparitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ēsarin huachi.

23 Naporō' tahuēri'sa' nisha nisha sha'huitarinēnquēma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huē'nin! Pasēquē ya'huarin,' itohuachinēnquēma', ama natēcosohuē'.

24 Na'a nonpin nanan pēnēntona'piro'sa' huēcaponā'. 'Caso' Cristoco' tosapi a'naquēn. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquēonta'. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marē'. Huayoninsopitanta' nonpintochinaichin nisapi.

25 Nani sha'huitēranquēma' ama naporō' tahuēri nonpintinēnquēmaso marēhuē'.

26 'Huēco' inotēro parti pa'ahua'. Inatohua' Cristo ya'huarin,' itohuachinēnquēma', ama pacosohuē'. 'Paso' pēiquē ya'huērarin,' itohuachinēnquēmanta', ama natēcosohuē'.

27 Yosē quēran quēmapico ni'to, a'na tahuēri o'mantararahuē'. O'mantahuato, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. O'cori' huēnsa' topachina, ya'ipi parti a'pintērin. Inapochachin a'na tahuēri huēnaráchin huēnaráchin o'mantararahuē, ni'saramaco.

²⁸ Ma'sharo'sa' chiminpachina, a'naroáchin tamëro'sari huëcapairin," itërin Quisosori. (Cristo o'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

O'mantacaso' tahuëri

(*Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33*)

²⁹ "Nani parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'pinarinhuë'. Naporahuaton, na'a tayoraro'sa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërinso'pitanta' nacon nacontapon.

³⁰ Naporo' o'mantararahüë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'mantararahüë huachi. Nisha nisha nananquë nonpisopita: 'Ana'intarinpoa', ta'tona' pa'yanapi, na'nëapi, napoapi. Chiníquën nanantato, chitoro' huáncana o'mantararahüë, ni'sarinaco. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahüë.

³¹ O'mantarahuato, na'a anquëniro'sa' a'pararahüë. Panca tronpita pi-huitona', ya'ipi parti pa'sapi huayonahuësopita ayontonacaiso marë'.

³² Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Ta'amën monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi.

³³ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin huachi,' tosarama'.

³⁴ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi.

³⁵ Isoro'pa' ta'huantarin. Pi'iro'tënta' ta'huantarin. Ca nanamëhuëso nipirinhuë' co onporonta' ta'huantarinhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarin huachi.

³⁶ Ma tahuërisona o'mantaca'huasoso nipirinhuë', co insonta' nitotërinhuë'. Anquëniro'santa' co nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëíchin nitotërinso'.

³⁷⁻³⁹ Iráca Noi nanpiso', na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatápi, o'osápi, sa'asápi, hui'ninapitanta' aso'yarápi. Napoatona', co Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirinhuë', Yosë natëton, panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinahuë', a'nanaya panca pama pa'sarin. Naporo' ya'ipiya chimiitopi huachi. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, a'nanaya o'mantararahüë. Na'a piyapi'sa' co yonquipirinacohüë', o'mantararahüë.

⁴⁰ Naporo' cato' quëmapi'sa' ina iminquëáchin sacatapirinahuë', a'nara' quëpantarahuë. A'nasio nipirinhuë' patarahüë.

⁴¹ Cato' sanapi'sa' inaquëráchin shi'shi' pë'sanapirinahuë', a'nara' quëpantarahuë. A'nasio nipirinhuë' patarahüë.

⁴² Ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocosohüë'. Onporosona o'maca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'.

⁴³ Ni'co'. Ihuatë' a'nanaya huë'pachina, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohüë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co pëinënquë ya'conacaso' nanichitonhuë'.

⁴⁴ Inapochachin canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co yao'marinhuë', ama tocosohüë'. Co nitotasënquëmahüë', a'nanaya o'mantararahüë," itërin.

Inpriato naporin quëran a'chininso'

(*Lucas 12.41-48*)

⁴⁵ Ina quëran itaantarin: "Ni'co', iyaro'sa'. O'maca'huaso' tahuëri a'na patron pochin nisarahuë. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonën sha'huitërin. 'Piyapinehuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piaquë', itahuaton, pa'nin.

⁴⁶ Inpriosos' noya yonquihuachin, no'tèquèn natètarin. Patronèni huècapaintahuachin, noya ni'sarin. Ina marè' noya cancantarin.

⁴⁷ Noya natèrin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanènpita a'paicaso marè'.

⁴⁸ Nipirinhue', inpriatonèn co noyahuè' cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huènantaponhuè', ta'ton,

⁴⁹ piyapinènpita ahuèapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon.

⁵⁰ Napoaso', patronèni quènanquintapon. Co nitotasohuè', a'nanaya canquipon.

⁵¹ Co natèrinhuè' ni'ton, chiníquèn ana'intarin. Nonpintèro'sa' ana'intopiso pochin nitapon. Inaquè co napion ancantaton, na'nèrápon," ténin Quisoso.

25

Sanapi nipayarinsopita

¹ Naquèranchin Quisosori pènèantarin:

"Yosè hua'anèntèrinso' a'chintanta'inquèma', noya natanco. Hua'an sa'arinso pochin ninin. Inaso aquè quèran huè'sarin. Onporosona canquicaso' co nitotopihuè'. Tahuèri nanihuachina, sanapi nipayarinsopita ninarapi hua'an huècacasos'. 'Hua'qui quèran canquipon nimara,' ta'tona', shonca nano'sa' nanparinènarè chachin ninarapi.

²⁻⁴ A'natèrápo sanapiíchin noya yonquipi. Quirosin pochin orotèrinso' ta'pantatona', mèntaiquè huarè' quèpapi. Naporahuatona', a'naya a'naya potiriauquè quèpapi. A'natèrápo sanapi'saso nipirinhue' co yonquiatonahuè', co aquètè' quèpapihuè'.

⁵ Hua'an hua'quirin ni'ton, tashitopi. Yahuè'ètona', ya'ipimiáchin huè'èpi.

⁶ Huè'èsoi', yono tashi' a'nanaya chiníquèn noninso' natanpi. '¡Ma'tana, huè'sarin huachi! ¡Huènsèco' pa'ahua' nacapia'ahua!' nitopi.

⁷ A'naroáchin shonca nano'sa' chachin capayatahuatona', nanparinènapita taparapi noya orotacaso marè'.

⁸ Noya yonquirinsopitaso' ta'pantohuachinara, noya orotèrin. A'napitaso nipirinhue' i'chinpitopirinhue', yatacopiconpi. Napohuachinara: 'Ta'pantocoi quiyanta' i'chinpi'i. Nani quiyaso' tacopiarin,' topirinhue'.

⁹ 'Co'chi nanitèraihuè' ta'panta'huainquèmaso paya. Inapohuatoi, co huachi quiyanta' orotarinhue'. Ya'ipinpoa' tacopianarigua'. Manóton paatoma', pa'anconco', itopi.

¹⁰ Napotohuachinara, a'natèrápo chachin manotona pa'pi quirosin pochin nininso' pa'anapona'. Pa'pirinhue', co'huara huèntayátèrasoihuè', hua'an canquirin. A'natèrápo nano'sa' noya yonquirinsopitaso' imatona', pèiquè ya'conpi. Inaquè sa'acaso marè' pita nisapi. Nani ya'conpachinara, oncotopi.

¹¹ Ina quèran co yonquirinsopitasohuè' huènantatona': '¡I'soatocoi siniro quiyanta' ya'coin!' itopirinhue'.

¹² Hua'ani co nohuantèrinhuè'. 'Co canpitaso' piyapinèhuèpitanquèmahue'. Co nohuitèranquèmahue', ta'ton co aya'coninhue'.

¹³ Napoaton canpitanta' noya yonquiatoma', o'manta'huaso' tahuèri ninaco'. Onporoso' nanipon nimara, co nitotèramahuè'. Ni'cona patontatènquèma'," itèrin.

Canacaso marè' coriqui quètèrinso'

(Lucas 19.11-27)

¹⁴ Ina quèran itaantarin: "Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquèma' Yosè hua'anèntèrinso' nitotamaso marè'. A'na quèmapi aquè yapa'sarinso pochin ninin. Yapa'pachina, inpriatonènpita amatèrin camaicaso marè'. Huè'pachinara, itapon: 'Aquè pa'pato, oshaquèran huènantarahuè. Inatohua'

ya'huasoco, noya sacatoco'. Apira coriqui quëchinquëma' ina quëran na'con na'con canaca'huaso marë'. Ma'sha pa'anatoma', oshaquëran ana'atoco', itërin.

¹⁵ Itahuaton, a'naya a'naya quëtëra'piarin. Co napopianachin quëtërinhuë'. Nanitinpichin tantiaton, nisha nisha quëtërin. A'naso' a'natërápo huaranca coriqui oro quëran nininso' quëtërin. A'naso' cato huaranca quëtërin. A'nanta' huaranca quëtërin. Nani inpriatonënpita quëtahuaton, pa'nin huachi.

¹⁶ A'natërápo huaranca ma'patona'piso' a'naroáchin natërin. Paaton, na'a ma'sha pa'anin. Ina quëran inapita pa'anaton, na'con na'con coriqui canarin. Nani tahuëri inapoaton, oshaquëran a'natërápo huaranca aquëtë' canantarin.

¹⁷ Cato huaranca quëtërinsona' noya sacatërin. Inanta' ma'sha pa'anahuaton, cato huaranca aquëtë' canantarin.

¹⁸ Huaranca ma'parinsoso' nipirinhüë', co yanatërinhuë'. No'paquë ihuatahuaton, coriquinën pa'pitërin inaquë tapacaso marë'.

¹⁹ Hua'qui quëran hua'anëna huënantarahuaton, inpriatonënpita amataantarin nontacaso marë'.

²⁰ A'natërápo huaranca ma'patona'piso huë'sahuaton, coriqui a'notiirin. 'Ni'quë' siniro, a'natërápo huaranca quëtëpirancohuë', ina quëran a'natërápo huaranca aquëtë' nani canarahüë', itiirin.

²¹ '¡Ma noyacha sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', chiniquën nanan quëchinquën na'con hua'anëntamaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin hua'anëni.

²² Ina quëran a'nanta' huë'nin: 'Ni'quë' siniro, cato huaranca quëtëpirancohuë', nani cato huaranca aquëtë' canarahüë', itiirin.

²³ '¡Ma noyacha quëmanta' sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', nanan quëchinquën na'con hua'anëntacaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin inanta' hua'anëni.

²⁴ Piquëran quëtërinsona' nipirinhüë', huë'sahuaton itiirin: 'Quëmaso' siniro co nosorancoihuë'. Co quëmaora shacaponahuë', nitërinso' manan. Co sacataponahuë', canaran.

²⁵ Napoaton të'huatatënquën, co sacatërahuë'. Coriqui quëtërancoso' aco- poroquë po'orahuë. Ma'tana ya'huarin, itahuaton, coriqui a'notërin.

²⁶ Napotohuachina, co noya ni'ninhüë'. 'Quëmaso' co noyanquënhüë'. Chiroton, co natërancohuë'. Co no'tëquën yonquiranhüë'. "Co sacataponahuë' canaran," ¿itëranco ti?

²⁷ ¿Onpoatonta' nipachin, co bancoquë acoranhuë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohüë', itërin.

²⁸ Ina quëran a'na piyapinën sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë. Osërëtahuaton, paso' quëmapi na'con na'con canarinso', quëtëquë'.

²⁹ Noya natërinco ni'ton, na'con na'con quëtantarahuë. Co manta' pahuantarinhuë'. A'naso' nipirinhüë' co natërincohuë' ni'ton, pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osërëtarahuë.

³⁰ Naporahuaton co noyahuë' ni'ton, aipiran tashinantërinquë të'yatoco'. Inatohua co napion ancantaton na'nërápon, tënin," itërin Quisosori.

Nisha nisha nananquë nonpisopita ana'intërinso'

³¹ Ina quëran itaantarin: "Yosë quëran quëmapiico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahüë hua'anënta'huaso marë'. Ya'ipi anquëniro'sapitarë'co chachin o'mantararahüë. Huënaráchin huënaráchin ya'norahuato, hua'anënta'huaso' shiraquë huënsëarahüë coisë pochin nica'huaso marë'.

³² Yosë nohuanton, nisha nisha nananquë nonpisopita niyontonapi. Niy-ontonpachina', pë'tahuatona'pi pochin nisarahuë. Ni'co'. Tahuëri nipachina, ohuicaro'sa', chiporo'sa' napopianachin pa'sapi coshatacaiso marë'. Inaquërächin ya'huëpirinahuë', tashihuachina, nisha nisha acorin huachi.

³³ Ohuicaro'sa' inchinanën quëran acorahuaton, chiporo'saso' ahuënanën quëran acorin. Inapochachin canta' ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha acoarahuë. Noya cancantopisopita inchinanëhuë quëran acoarahuë. Co noyahuë' cancantopisopitaso nipirinhüë', ahuënanëhuë quëran acoarahuë.

³⁴ Ina quëran inchinanëhuë quëran acorahuësopita itarahuë: 'Ya'ipinquëma' huëcatoma', Yosë hua'anëntërinquë ya'conquico'. ¡Ma noyacha Tata Yosë nosororinquëma paya! Isoro'pa' ninin quëran huarë' yonquirinquëma' hua'anëntërinquë aya'coinquëmaso marë'.

³⁵ Canpitaso' noya nosororamaco. Tanahuatëra, a'caramaco. Yamorohuatëra, o'shitëramaco. Ya'huëramataquëchi na'huëpatëra, noya nontëramaco. Pëinëmaquë chachin aya'conamaco.

³⁶ Capa a'moca'huaso' nipachina, quëtëramaco. Caniohuatërantá', huëcatoma', nosoroquiramaco. Tashinan pëiquë ya'huasoconta', ni'quiramaco. Napoaton huëco huachi, noya ya'hua'ahua', itarahuë.

³⁷ Naporo' inapitaso' natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanaran nica'tëinquën, a'carainquën? ¿Onporota' yamororan ni'ton, o'shitërainquën?

³⁸ ¿Onporota' pëinëhuëiquë aya'conainquën? ¿Onporota' a'mocamaso' pahuantërainquën ni'ton, quëtërainquën?

³⁹ ¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitëran, ni'conainquën? ¿Onpórochana napotërainquën nicaya? Co yonquiraihuë', itarinaco.

⁴⁰ 'Co'ta, imarinacosopita parisitohuachinara, catahuarama'. Topinan piyapi'sa', sa'ahuario'sa', inapita ma'sha pahuantohuachinara, quëtërama'. Imatomaco, a'napita catahuarama' ni'ton, canta' catahuaramacoso pochin ni'nahuë', itarahuë.

⁴¹ Ahuënanëhuë quëran acorahuësopitaso nipirinhüë', sha'huitarahuë: 'Ya'ipinquëma' paco huachi. Tata Yosë co noyahuë' ni'ninquëma' ni'ton, ana'intarinquëma huachi. Panca pën nani acorin sopairo'sa' ana'intacaso marë'. Inaquë pën co onporonta' tacopiarinhüë'. Inaquë paco' canpitanta'.

⁴² Tanapirahuë', co a'caramacohüë'. Yamoropirahuë', co o'shitëramacohüë'.

⁴³ Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, co pëinëmaquë aya'conamacohüë'. Capa a'moca'huasonta' nipirinhüë', co quëtëramacohüë'. Caniopirahuë', co huëcatoma' nosororamacohüë'. Tashinan pëiquë ya'huëpirahuë', co ni'quiramacohüë', itarahuë.

⁴⁴ Ina quëran natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanapiranhuë' co a'carainquënhüë'? ¿Onporota' yamoropiranhuë' co o'shitërainquënhüë'? ¿Onporota' co pëinëhuëiquë aya'conainquënhüë'? ¿Onporota' a'mocaso' pahuantopirainquënhüë', co quëtërainquënhüë'? ¿Onporota' caniopiranhuë' co nosororainquënhüë'? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitopiranhuë' co catahuarainquënhüë'? Co onporonta' ina pochin ni'nainquënhüë', itarinaco.

⁴⁵ 'Co'ta imarinacosopita parisitopirinhüë', co catahuaramahuë'. Sa'ahuario'sa' ma'sha pahuantopirinhüë', co quëtëramahuë'. Co inapita nosororamahuë' ni'ton, co canta' nosororamacohüë', itarahuë. Itahuato, a'pararahuë huachi.

⁴⁶ Parisitopiquë pa'sahuatona', inaquë ya'huëmiatapi huachi. Noya nipisopitaso nipirinhüë', Yosë pochin nanpimiatapi huachi," itërin Quisosori.

26

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita itapon:

² —Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso', nani nitotërama'. Naporo' Yosë quëran quëmapico niporahuë', masarinaco. Masahuatonaco, corosëquë patanantarinaco, itërin.

³ Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita Caihuasë pëinënquë niyontonpi. Inaso' corto hua'an, chini chiniquën nanantërin.

⁴⁻⁵ Inaquë niyontonahuatona', ninontapi Quisoso tëpacaiso marë'.

—Ama pita tahuëri chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa'. Napoaton po'oana quëran maahua', nitopi.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Quisososo nipirihuë' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënquë coshatapatarin. Ina Simon chana caniori mapirihuë', anoyatërinso'.

⁷ Misaquë coshataso', a'nara' sanapi huë'nin. Potiria'huaya huirina'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Quisoso nosoroaton, opomototërin.

⁸ Ina nicatona ca'tano'sanënpitaso', no'huitopi. No'huitatona ninontopi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirihuë' chiniarin?

⁹ Pa'anin naporini, na'con coriqui canaton sa'ahuario'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, itërin:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco.

¹¹ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' ya'huërapí. Caso nipirihuë', co hua'quiyahuë' canpitaro'co ya'huarahuë'.

¹² Co'huara chimiyantërasocohuë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'.

¹³ No'tëquën itaranquëma'. Ya'ipi parti noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so' sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', itërin.

Cotasëri sha'huirapirinso'

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Ina quëran, Cotasë Iscarioti pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Corto hua'ano'sa' ya'huërinquë pa'sahuaton, itoonin:

¹⁵ —Po'oana quëran Quisoso a'notohuatënquëma', ¿onpo coriquita' quëtaramaco? itërin.

—Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëchinquën, itopi. Itohuachinara:

—Noyahua'. Quëtoco nipachin a'nochinquëma', topachina, quëtopi.

¹⁶ Naporo quëran huarë' Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷ Pascoa tahuëri nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Ina tahuëri nanihuachina, ca'tano'sanënpitari huëcapaipi.

—¿Intohuata' Maistro paatoí, Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

18 —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi quënanconarama'. Ina quënanconpatama', sha'huitoco'. “Maistro a'parincoi ni'ton, huë'nai. Naporin: ‘Yosë ninorinso' nani naniriarin ni'ton, quëma pëinënquë Pascoa cosharo' ca'tano'sanëhuëpitarë'co chachin coshatarai, tënin,' itonco',” itërin Quisosori.

19 Pa'pachinara, Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Quëmapi quënanconahuatona', nontopi. Nani natanconpachinara, inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

20 Nani tashihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi. Huë'sahuatona', misaquë huënsëquipi.

21 Coshatapona pochin itërin:

—No'tëquën ipora itaranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'naquëma' sha'huirapiramaco, itërin.

22 Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Sinioro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? itopi a'naya a'nayari.

23 —Tëhuëenchachin a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirainco.

24 Yosë quiricanën quëran ninorincoso chachin chiminarahuë'. Yasha'huirapirincoso nipirihuë', ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

25 Itohuachina, Cotasërinta' itërin:

—¿Incoita' Maistro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? ito-huachina, —Quëma chachin mini, itërin.

26 Coshatasoi', pan masahuaton Yosë nontërin. “Yosparinquën, Sinioro” itahuaton, së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

27 Minënta' masahuaton, “Yosparinquën Sinioro,” itahuaton, inanta' quëtërin.

—Ya'ipinquëma' o'oco'.

28 Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'.

29 Co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Tata Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, canpitaro'co nasha pochin o'oantarahuë'. Naporo' noya noya cancantarihua huachi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

30 Ina quëran Yosë cantanën cantarahuatona', pipipi. Pipirahuatona', Oriposë panënquë pa'pi huachi.

31 Inaquë Quisosori itërin:

—Iraca quiricanënquë ninoton, Yosë naporin: “Ca nohuanto, a'paitona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanënpita yanquëërapi,” tënin. Inapochachin yatēpahuachinaco, ya'ipinquëma' co chiniquën cancantatomahuë', ta'ananpiaramaco. Ipora tashi chachin napoarama'.

32 Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarainco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

33 —A'napita ta'ananpipirinënuëonta', co caso' ta'arahuë', tënin Pitro.

34 —No'tëquën iyasha, itëranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitërahüë',” toconapon, itërin Quisosori.

35 —Co Siniro napoarahüé'. Quëma imasaranquën ni'ton, yatëpapirinacohüenta' co onporonta' nonpinapiaranquënhüé', itaantarin Pitrori. Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'
(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

36 Ina quëran, Quisimani nararo itopiquë canconpi. Inaquë ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Isëquë huënsëtaco'. Pasëyáquë pa'sarahüé Yosë nontapo, itërin.

37 Caraíchín ca'tano'sanën amashamiachin quëparin. Pitro, Sipitio hui'ninpita inapitaíchín quëparin. Naporo' sëtaton, co napion cancantërin.

38 —Pa'pi sëtërahuë. Chiminchínáchín sëtërahuë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahüé', ni'táco', itërin.

39 Amashamiachin pa'sahuaton, isonconin. No'paquë huarë' monshomarahuaton, Yosë nontërin: “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohüé'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', quëma nohuantohuatan, noya, tënahüé. No'tëquën yanatëranquën,” itërin.

40 Ina quëran huënantapirinhüé', cara chachin huë'ësápi quënanquintarin.

—Iya Pitro, ¿co a'na ora tëranta' nanitëramahuë' ni'tamaso' ti?

41 Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëranso mini Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiníquën cancantaramahuë', itërin.

42 Ina quëran paantarahuaton, Yosë nontaantarin.

—Nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohüé'. Nipirinhüé' co nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tënahüé. No'tëquën yanatëranquën, itaantarin.

43 Ina quëran huënantapirinhüé', naquëranchin huë'ëantapi, quënanquintarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi.

44 Tananpitahuaton, paantarin. Paantarahuaton, inachachin Yosë itantarin. Nani cararo' inachachin Yosë nontërin.

45 Ina quëran huënantahuaton, itërin:

—¿Ipora huanta' huë'ësarama' ti? Nani ora nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco oshahuano'sa' macainacoso marë'.

46 Huënsëco huachi pa'ahua'. Ni'co', sha'huirapirincoso' nani canquiari, itërin.

Quisoso mapiso'
(*Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11*)

47 Nontaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Inarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi, corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quërahuatona' huë'sapi.

48 Co'huara canshatërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisoso nohuitacaiso marë'.

“Insosona apinohuato, ina Quisososos'. Máco huachi,” itërin.

49 Ina quëran ya'yoranquirahuaton:

—Tashita Maistro, itiirahuaton, apinorin.

50 —Ma'sona yaninanso' iyasha, manóton niquë', itërin Quisosori. Ina quëran piyapi'sari chiníquën masapi huachi.

51 Ca'tano'sanënpita inaquë huaniapi. A'nara' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Ahuëaton, nishitëhuëratëtërin.

52 Quisososo nipirinhüé' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëninën iyasha, po'moantaquë'. Hua'naquë tēpatohuatama', hua'na quëran chachin tēpainëmaso' ya'huërin.

⁵³ Tatahuë nontërahuë naporini, shonca cato huaranca anquëniro'sa' a'patimaitoncohuë'. A'naroáchin catahuaitonacohuë'. ¿Co ina nitotëranhuë' ti?

⁵⁴ Napoaponahuë', co nohuantërahuë' cha'ëca'huaso'. Nicha'ërinaco naporini, co huachi ninorinacoso' naniitonhuë'. Yosë nohuanton, chiminarahuë, itërin ca'tano'sanënpita.

⁵⁵ Ina quëran piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita sē'quërahuatoma', huëcapairamaco. Tēpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë huënsëato, a'chinárahue. Nicapomacohuë', co manamacohuë'.

⁵⁶ Napoaponahuë', Yosë nohuanton, iporaso' masaramaco. Quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin.

Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi huachi.

Corto hua'ano'saquë quëpapiso'

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Nani masahuatona', corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi, Caihuasë itopiso'. Inaquë cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapita nani niyontonpi.

⁵⁸ Pitroso nipirinuë', aquë quëran imaquiarin. I'iratëquë huarë' imaquirin. Piraanaquë ya'conahuaton, ponisiaro'sapitarë' huënsëquirin. “¿Ma'ta' onpotapona'? Tëpapona' nimara,” ta'ton, ni'sárin.

⁵⁹ Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa' inapitari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya yonípi Quisoso sha'huirapicaíso marë'.

⁶⁰ Na'a piyapi'sari nonpinapiponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Napoyan quëran catoya'piri huë'sahuatona', sha'huirapipi.

⁶¹ —I'hua chachin Quisoso noninso' natanai. “Yosë chinotopiso pëi' ata'huantahuato, caora nanitërahuë anoyatanta'huaso'. Cara tahuëri quëran anoyatantarahuë,” toconin, itopi.

⁶² Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Co manta' tēnanhuë' ti? ¿Ma'ta' taponá isopita nonapiarinëinquën? itërin.

⁶³ Quisososo nipirinuë' co manta' tēninhuë', ta'tárin. Ina quëran corto hua'ani itantarín:

—“Yosë ni'sárinco co nonpinahuë',” ta'ton, no'tëquën sha'huitocoi. ¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itërin.

⁶⁴ —Ca mini inaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri niantaramaco. Inápaquë pa'pato, Yosë inchinanën quëran ahuënsëarinco. Ina quëran chitoro' huancana o'mantararahuë niantaramaco, itërin.

⁶⁵ Corto hua'anso natanahuaton, chiníquën no'huitërin. Inapoaton a'morinso osharin.

—“¿Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanama'. Inaora chachin sha'huitërinpoa' ni'ton, co a'napita sha'huitinpoaso' nohuantarihuahuë'.

⁶⁶ ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tēnin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tēpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁷ Ina quëran ipirayatahuatona', ahuëpi. A'naquë'ninta' tonporayatahuatona', chiníquën panpirayapi.

⁶⁸ —¿Inta' ahuërinquën? Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi, itopi.

*Pitrori nonpinapirinso'**(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Napotasoi, Pitroso' i'iratëquë huënsëarin. A'na cosonari huë'sahuaton, itiirin.

—Quëmanta' Quisoso Cariria quëran huë'ninso' ca'tanan, itopirinhüë'.

⁷⁰—¿Ma quëmapita' napotaranso'? Co caso' ina nohuitërahuë', itërin. Ya'ipiya natanpi.

⁷¹ Ina quëran pa'sahuaton, ya'coanaquë huaniso', a'na cosonarinta' quënanquiantarin. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanin anta', itaantapirinhüë'.

⁷²—¿Co'chi nohuitërahuë' paya! Yosë ni'sárinco, co nohuitërahuë', taantarin Pitro.

⁷³ Ina quëran hua'quimiachin nisahuaso', a'napitarinta' itaantapi:

—Tëhuëchachin quëmanta' Quisoso ca'tanan. Cariria piyapi pochin nonan quëran nohuitërainquën, itopi.

⁷⁴—¿Co'chi iyaro'sa' paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpin-tohuatënuquëmaso', Yosë ana'inchinco, ténahuë', itërin.

Naporo chachin atari përarin.

⁷⁵ Ina natanahuaton, Quisosori napotërinso' yonquirin: “Co'huara atari përashatërasohüë', cararo' nonpinapiaranco,” itërinco, ta'ton, aipiran pipirin. Inaquë chiníquën sëtaton, na'nërin.

27*Piratoquë quëpapiso'**(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)*

¹ Tahuërianpitoahuachina, ya'ipi corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita napopianachin yonquipi Quisoso atëpatacaiso marë'.

² Ina quëran noyá tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi. Inaso' hua'an, Noma copirnorri acorinso'.

*Cotasë nitëparinso'**(Hechos 1.18-19)*

³ Cotasëso' nani sha'huirapiponahuë', Quisoso tonpopinan quëpahuachinara, ni'sárin. Ina ni'sahuaton, yonquirin huachi. “Ma'tana tēpacaiso marë' quëparapi. ¿Onpoatocha sha'huirapirahuë' paya?” ta'ton, sëtërin. Corto hua'ano'sa' ya'huëpiquë paantarahuaton, cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtopiso' yayo'coantapirinhüë'.

⁴—Co huachi iso coriqui nohuantërahuë'. Pa'pi co noyahuë' ninahuë'. Quisoso nóya quëmapi nipirinhüë', sha'huirapirahuë'. Ina marë' oshahua-nahuë', itoonin.

—¿Ma'marëta' ina sha'huitërancoi? Co quiyaso' ina yonquiraihuë'. Quëma naporanso', itopi.

⁵ Napotohuachinara, Yosë chinotopiso pëiquë chachin coriqui tē'yaatonahuaton, pipirin. Pa'sahuaton, nihuënuquëconorahuaton, nitëparin.

⁶ Ina quëran corto hua'ano'saso' coriqui maantarahuatona':

—Tēpacaiso marë' pahuëretopiso' ni'ton, co Yosë marë' acocaso' ya'huërinhuë'. Inaquë acohuatëhua', co Yosë pënëntërinso' natëarihuahuë', ta'tona', co inaquë acopihuë'.

⁷—Iso coriquiquë no'pa' pa'ahuan' nisha piyapi'sa' pa'pitacaso marë', topachinara:

—Noyahua', topi ya'ipiya. Napoaton pa'sahuatona', ina coriquiquè no'pa' pa'anpi. “Tèshitona'pi no'panèn,” itopiso' pa'anpi. Inaquè nisharo'sa chimin-pachinara, pa'pitopi.

⁸ Napoaton ipora huanta' ina po'oroso': “Huènai' No'pa',” itopi.

⁹ Iráca Irimiasè ninoton, Yosè quiricanènquè ninshitèrin. “Cara shonca coriqui prata quèran nininso' quètapi. Ina nápo' cotioro'sa' nohuantopi ni'ton, quètapi. Ina coriqui chachin maantarahuatona',

¹⁰ tèshitona'pi no'panèn pa'anapi. Yosè sha'huitèrincoso chachin napoapi,” ténin, ninshitaton. Naporinso chachin ina nápo' coriqui masahuatona', no'pa' pa'anpi.

Pirato naporinso'

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹ Quisososo' Pirato notènanquè huaniárin.

—¿Quèmaso' cotioro'sa' copirnonquèn ti? itèrin Piratori.

—Ca mini inaco, itèrin Quisosori.

¹² Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari na'con nonpinapipirihahuè', co manta' téninhuè'.

¹³ —Na'con nonapirinènquèn, ¿co natananhuè' ti? itopirinhuè' Piratori.

¹⁴ Co manta' téninhuè'. Co pi'pisha tèranta' a'panitèrinhuè'. “Ma quèmapita' isoso' ni'ton, co manta' yaa'panitèrinhuè',” ténin Pirato yonquiaton.

Quisoso tèpacaiso' sha'huirinsó'

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Nani Pascoa tahuèri Piratoso', a'nara' apina'pi tashinan pèi quèran ocoirin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin.

¹⁶ Tashinan pèiquè a'na apina'pi ya'huarin. Inaso' pa'pi co noyahuè'. Ya'ipi parti nahuiantèrinso'. Parapasè itopi.

¹⁷ Piyapi'sa' huè'pachinara, Piratori itèrin:

—Ipora Pascoaquènta' a'nara' apina'pi ocoianta'i, topirahuè'. ¿Insota' nohuantèrama' ocoica'huaso'? Cato' ya'huapi. A'naso' Parapasè. A'nanta' Quisoso, Cristo itopiso'. ¿Insochachinta' nohuantèrama' ocoica'huaso'? Canpita huayonco', itèrin.

¹⁸ “Cotio hua'ano'sari co què'yatonahuè', Quisoso mapi,” ta'ton, Piratori napotèrin.

¹⁹ Hua'an shiranènquè huènsèaso', sa'ininta' nanan a'patiirin Quisoso ocoicaso marè'. “Achin tashi' a'ninquèchin hua'narahuè. Quisoso hua'nato, chiniquèn pa'yanahuè. Inaso' noya quèmapi. Co manta' onporinhuè' ni'ton, nicha'èquè'. Co tèpacaso' ya'huèrinhuè',” itèrin sa'ini. Ina marènta' Piratori co yatèparinhuè'.

²⁰ Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitaso nipirinhuè', a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitèra'piapi:

—“Parapasè ocoirahuaton, Quisoso atèpatèquè’,” itoco', itèra'piapi.

²¹ Ina quèran Piratori natanin huachi.

—¿Insochachinta' ocoi'i? itaantarín. Napotaantahuachina:

—¿Parapasè ocoitocoi! itopi.

²² —¿Ma'ta' onpochi nipachin Quisoso, Cristo itopiso'? itohuachina:

—¿Corosèquè patanantèquè' chimi'in! tosapi ya'ipiya.

²³ —¿Ma'marèta' tèpa'i? ¿Ma'ta' onporin? itopirinhuè', aquètè chachin chiniquèn itantapi:

—¿Corosèquè patanantèquè' chimi'in! itaantapi.

²⁴ Napotohuachinara, nisha yonquirin huachi. “Piyapi'sa' co yanatèrinacohuè'. Chiniquèn no'huitatona', yaahuèrinaco,” ta'ton, co huachi

yonquirinhuë' Quisoso ocoicaso'. Napoaton i'sha masahuaton, piyapi'sa' ni'tërantapaquë hui'sërin.

—Iso quëmapiso' noya. Co manta' onporinhuë', tënahuë. Co ca nohuanto, tēpaapihuë'. Co ina marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'. Canpita yonquiramaso', itahuaton, hui'sërin.

²⁵ —Tëhuënchachin quiya yonquirai tēpaca'huaiso'. Yosë yaana'intoahuachincoi, hui'nahuëipitarë'coi chachin ana'inchincoi, topi.

²⁶ Napohuachinara, Pirato camaitërin Parapasë ocoicaso'. Quisososo nipirinhuë' chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Nani huihuihuachinara, sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁷ Sha'huitoahuachina, Pirato pëinënquë quëpapi. Inaquë notohuaro' sontaro'sa' niyontopipi tēcariatona' tēhuacaiso marë'.

²⁸ Ai'nanpiratahuatona', quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin nininso' a'motopi tēhuacaiso marë'.

²⁹ Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi. Ina quëran tēhuacaiso marë napotopi:

—Ma'tana huaranën maquë huachi, itatona', piquiranan asë'quëëpi. Naporahuatona' ina notënanquë isonpi:

—Hua'qui tahuëri nanpiton cotioro'sa' hua'anëntëquë', itopi.

³⁰ Ina quëran iraiquë ipitopi. Piquirananta' matantarahuatona', ahuëmotopi.

³¹ Inapotatona', tēhuapi. Nani tēhuahuachinara, a'motopiso' ocoitahuatona', a'morinso chachin a'motantapi. Ina quëran corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi huachi.

Corosëquë patanantopiso'

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Ninano quëran pipirahuatona', a'na quëmapi nacapipi, Siriniquë ya'huërinso'. Simon itopi. Ina masahuatona', corosë Quisoso quëparinso' sontaro'sari apitëntopi. Inari quëpatërin.

³³ Pa'sahuatona', panëa'hua Corocota, itopiquë canconpi. Corocotaso': "Nansë Moto'," tapon naporin.

³⁴ Inaquë canconahuatona', huino ma'sha pinshiinë' ayontahuatona', o'shitopirinahuë', pi'pisha pi'nirahuaton, co o'orinhuë'.

³⁵ Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi. Nani patanantahuatona', ninontopi. "Huëco', nicanatëhua' Quisoso a'morinsopita maahua'," nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi.

³⁶ Nani masahuatona', inaquë huënsëapi nicacaiso marë'.

³⁷ Onporinso marësona tēparapisonta' ninshitopi.

ISOSO' QUISOSO, COTIORO'SA' COPIRNO
ta'caso', ninshitopi. Inapotahuatona', corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁸ Ina pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. Nisha patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi.

³⁹ Piyapi'sa' na'huëpona pochin, Quisoso tēcariatona', tēhuaconpi.

⁴⁰ —¿Nani ma'sha nanitaparan ti? I'hua naporan: "Yosë chinotopiso pëi' ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë'," tënan. Inta nipachin cha'ëquë'. Yosë hui'ninquën chachin nipatan, corosë quëran nohuararahuatona' cha'ëquë', itoonpi.

⁴¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', cotio ansiano'sa', inapitarinta' tēhuatona', itapona':

42 —A'napitaso' yanicha'ëponahuë', inaora chachinso' co nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Ísrairo'sa' copirno nipachin, corosë quëran nohuarain nicatëhua' natëahua'.

43 “Yosë hui'ninco chachin ni'ton, catahuarinco,” topirinhue'. Ya-catahuahuachin, apiramiáchin nicha'ëin, nitopi.

44 Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chiminso'

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin nizarin.

46 Naporos Quisoso chiniquën nonin. *Iri, Iri, ¿nama sapacatani?* tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. “¿Onpoatonta' Tata patëranco?” tapon naporin.

47 A'naquën huanipapisopita natanahuatona':

—Iniasë përasamara, topi.

48 A'naso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininso' maconin. Ina masahua-ton, huino áin nininso' asë'cotëtahuaton, piquirananquë achinpitërin. Achin-pitahuaton, ihuëtërin o'ocaso marë'.

49 A'napitariso nipirinhue' itapona':

—Tananpitëquë' nia'ahua'. Iniasëri o'maton nicha'ëpon nimara, nitopi.

50 Quisososo nipirinhue' chiniquën nonsahuaton, chiminin huachi.

51 Naporos Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. Na'piro'sa' inaora nopaatërin.

52 Nopaatohuachina, a'naya a'naya pa'pitopiso' nii'soatërin. A'naquën Yosë imarinsopita iráca ayapirinahuë', nanopiantapi huachi.

53 Quisoso nanopiantarinso' piquëran inapitanta' pa'pitopi quëran pipirahuatona', Quirosarinquë pa'sapi. Na'a piyapi'sari quënanpi.

54 Quisoso chiminpachina, capitanso sontaronënpitarë chachin ni'sapi. Ocohua pa'ninso', na'piro'sa' nopaatërinso', inapita ni'sahuatona', pa'pi pa'yanpi.

—Tëhuëenchachin iso quëmapiso', Yosë hui'nin, topi.

55 Sanapi'sa' Cariria quëran huë'pisopitanta', aquë quëran notëërapí. Inapitaso' Quisoso imaquipi nocomacaiso marë'. Iporaso' chiminso' ni'sapi anta'.

56 A'naso' Maria Mactarina itopiso'. A'nanta' Maria. Inaso' Santiago, Cosi, inapita a'shin. A'nanta' Sipitio hui'ninpita a'shin. Inapitaso' aquë quëran notëërapí.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 I'huararapaso', a'na ma'huan Cosi itopiso huë'nin. Inaso', Arimatiaquë ya'huërin. Quisoso imarin anta'.

58 Pirato ya'huërinquë pa'nin Quisoso nonën natantacaso marë'. “Quëtoco cari quëpa'i,” itoonin. Napotohuachina, “Noyahua'. Quëpaquë' nipachin,” itahuaton, sontaro'sa' a'parin nonën anohuaratacaiso marë'. Anohuararahuatona', quëtopi.

59 Nonën masahuaton, noya morinquë so'quëëtahuaton,

60 na'pi nanin nasha nininquë po'morin. Inaora marë' pa'anpirinhue', inaquë po'morin. Ina quëran pancara'pi masho pitarahuatona', pa'copitopi. Pa'copitahuatona', patopi huachi.

⁶¹ Maria Mactarina, a'na Maria, inapitaso nipirinhüë' na'pi nanin notënanquë chachin huënsëapi.

Sontaro'sari a'paipiso'

⁶² Tahuëririnquë chinoto tahuëri marë' nani tapahuachinara, corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita niyontonahuatona', pa'pi Pirato nontacaiso marë'.

⁶³ —Sinioro hua'an, Quisosocoso' nonpintë', tënai. Nani yonquirai. Co'huara chimiyantëraponhuë', piyapi'sa' sha'huitërin. “Tëpahuachinaco, cara tahuëri quëran nanpiantarahüë,” toconin.

⁶⁴ Napoaton sontaro'sa' a'paquë' na'pi naninquë a'paicaiso marë'. Cara tahuëri chachin noya a'pai'ina', ama nonën quëpacaiso marëhuë'. Ca'taninsopitari quëpahuachina': “Nani nanpiantarin huachi,” toconapona'. Napohuachina', aquë aquëtë' piyapi'sa' nonpintapi, itopi.

⁶⁵ —Inta nipachin, sontaro'sa' ya'huarin. Canpitari chachin paatoma', inapita quëpaco' noya ni'ina'. Ama piyapi'sari huëcatona' quëpacaiso marëhuë' inapo'ina', itërin Piratori.

⁶⁶ Napohuachina, pa'pi. Pancara'pi to'ni pochin nininquë noyá pa'pirapitopi. Napotahuatona', sontaro'sa' acopi.

—Noya a'paico', itahuatona' patopi huachi.

28

Quisoso nanpiantarinso'

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, a'na Mariarë' naquëranchin paantapi po'mopiquë nicacaiso marë'. Tomio tahuëri tashíramiachin na'pi nanin'pa' pa'sapirinahuë'.

² A'nanaya panca ocohua pa'nin. Sinioro anquëninëni inápa quëran o'marahuatón, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarín. Chi'huincarahuatón, ina aipi huënsërin.

³ Huënaráchin huënaráchin o'cori pochin ya'norin. Huiríchin a'morin. Pi'shiro quëran huiri huiríchin.

⁴ Ina ni'sahuatona', sontaro'sa' pa'yanpi. Pa'pi të'huatopi. Ropa ropátahuatona', chimipi pochin no'paquë anotopi.

⁵ Ina quëran sanapi'santa' canquihuachinara, anquëniri itërin:
—Ama pa'yancosohüë'. Quisoso corosëquë patanantopiso' yonisaramaso', nitotërahuë'.

⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin nani nanpiantarin. Huëco' ni'quirico' po'mopiquë. Capa huachi.

⁷ Manóton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco': “Nani nanpiantarin. Ina'ton Caririaquë pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama',” itonco'. Nani sha'huitëranquëma', itërin anquëniri.

⁸ Natanahuatona', a'naroáchin na'pi nanin quëran pipipi. Pa'pi pa'yanpirinahuë'. Nóya cancantatona' ta'api ca'tano'sanënpita sha'huitacaiso marë'.

⁹ Pa'sapirinahuë', a'nanaya iraquë chachin Quisosori ya'notërin.
—Huë'cama imoyaro'sa', itërin. Ina nohuitatona', ya'carionpi. Monshorahuatona', nantën iporantërahuatona', chinotopi.

¹⁰ —Ama huachi pa'yancosohüë'. Paatoma', iyahuëpita sha'huitonco' Cariria'pa' pa'ina'. Inatohua' quënancoantarínaco, itahuatón, pa'nin huachi.

Sontaro'sa' napopiso'

¹¹ Sanapi'sa' paasoi', sontaro'santa' ninanoquë pa'pi corto hua'ano'sa' sha'huitacaiso marë'. “Quisoso pa'pitopiquë noya ni'sapiraihuë', a'nanaya panca ocohua pa'nin. Naporo' anquëni ya'norahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarin. Ni'piraihuë', Quisoso nonën capa huachi,” itonpi.

¹² Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa' inapita niyontonahuatona', ninontápi. Nani ninontohuachinara, sontaro'sa' amatantarahuatona', na'con coriqui quëtopi.

¹³ —Piyapi'sa' sha'huitoco': “Yono tashi' Quisoso ca'tano'sanënpita huë'pi. Huë'ësocoi, nonën quëpapi,” itoco'.

¹⁴ Hua'anëma' natantaton ina marë' no'huihuachinquëma', quiyari anoyatarai ama ana'intinquëmaso marëhuë', itopi.

¹⁵ —Noyahua'. Napo'i nipachin, tosahuatona', coriqui ma'patopi. Pa'sahuatona', piyapi'sa' nonpintopi. Cotio hua'ano'sari sha'huitopiso chachin nonpinpi. Ipora huanta' na'a cotioro'sa' ina nonpin nanan natëpi.

*Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' sha'huitërinso'
(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)*

¹⁶ Ina quëran shonca a'na ca'tano'sanënpitaso' pa'pi Cariria'pa'. A'na panënuquë pa'pi, Quisosori sha'huitërinquë chachin.

¹⁷ Inaquë Quisoso quënanconahuatona', chinotopi. A'naquënso nipirinuë' pi'pian co natërinhuë'. “Co inahuë' nimara,” topirinahuë'.

¹⁸ Quisosori ya'carirahuaton, itapon:

—Tata Yosë nohuanton, chini chiniquën nanantërahuë. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya hua'anëntarahuë.

¹⁹ Napoaton canpita paatoma', ya'ipi piyapi'sa' a'chintoco'. Nisha nisha nananquë nonpisopita a'chintoco' imainaco. Insosona natëhuachinaco, i'quë aporintoco'. “Tata Yosë, Hui'nin, Ispirito Santo inapita nanan quëtërincoi ni'ton, aporintaranquën,” itahuatoma', aporintoco'.

²⁰ Ina quëran ya'ipi sha'huitëranquëmaso' a'chintoco' natëinaco. Insëquësona pa'patama', carinquëma' ca'tanaranquëma'. Nani tahuëri catahuaranquëma'. Ayaro' tahuëri naniquë huarë' ca'tanaranquëma'. Co onporonta' pataranquëmahuë', itërin Quisosori. Nani huachi.

Marco ninshitérinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso maré'

Coansha Paotista pënëntërinso'

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

¹ Apira iyaro'sa', Quisocristo nanamën ninshitaranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Iráca isoro'paquë o'marin nicha'ëinpoaso maré'.

² Isaiasë pënëntona'pi ninoton Yosë quiricanënquë ninshitérinso chachin o'marin. Inaquë Yosëri hui'nin itapon:

“Co'huara pa'shamátërasënquënhuë', comisionëhuë'ton a'pararahuë piyapi'sa' ayonquicaso maré'.

³ Inotëro parti ina quëmapi pënëntápon: ‘Ni'co' iyaro'sa'.

Hua'an chiníquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso maré'. Ira otëërin noya pa'tacaso maré'.

Inapochachin iporaso' cancanëma' anoyatoco' Siniro o'main,' itarin,” ténin ninshitaton.

⁴ Ninorinso chachin Coansha huë'nin pënëntacaso maré'. Inotëro' parti ya'huaton, piyapi'sa' pënénárin. “Co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuërétantaco' oshanëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporihuanco',” itarin. Napotahuaton, na'a piyapi'sa' aporintarin.

⁵ Inaquë notohuaro' piyapi'sa' huë'pi natanapona'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huëcatona', natanapi. “Tëhuëchachin co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Catahuacoi Siniro ina nanianchii,” topachinara, Cortaniquë Coanshari aporintërin.

⁶ Co inaso' noyápiachin a'morinhuë'. Ponira pochin camiyo anporo quëran nipiso' a'morin. Sha'huëtë quëran nitonporin. Sëquërë pochin nininso' macaton, inaya tëranta' ca'nin. Ninoi' quënanpachina, irorin. Piyapi'sa' pënënpachina, itapon:

⁷ “Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin chini chiníquën nanantërinso'. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiníquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'.

⁸ Caso' i'quë aporintëranquëma'. Inaso nipurinhuë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma',” itërin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ Naporo tahuëri'sa' Quisoso Cariria parti quëran huë'nin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', Coansha pënëntarinquë huë'nin. Huë'pachina, Coanshari Cortaniquë aporintërin.

¹⁰ Ii' quëran nonshihuachina, a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin. Ispirito Santonta', nëpë pochin nohuaraimarin, ni'nin. Nohuaraimarahua-ton, Quisoso ya'coancantomiatërin.

¹¹ Naporo' inápa quëran Yosëri itapon: “Quëmaso' hui'nahuënhuë chachin ninan. Na'con nosoroatënhuë, noya ni'nanquë,” itërin.

Sopairi ténirinsó'

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Ina quëran Ispirito Santori inotëro parti co piyapi ya'huërinquëhuë' a'parin.

¹³ Inatohua' catapini shonca tahuëri ya'huërin. Tanan ni'niro'sapitarë' ya'huërin. Sopai hua'aninta' huëcapairahuaton, ténirin. Sha'huitápirinhuë' ama Yosë natëcaso marëhuë'. “Inca, co nohuantërahuë',” ténin. Nani sopai pa'pachina, anquëniro'sari o'marahuatona', Quisoso nocomaimapi.

Noya nanan sha'huicaso' caniaritërinso'
(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴ Ina quëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Ina natantahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti pënëntapon. Noya nanan Yosë noninso' sha'huirarin:

¹⁵ “Nani tahuëri nanirin huachi. Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Naporahuaton noya nanan natëco' Yosë nicha'ëinquëma',” itërarin.

Sami camayoro'sari imapiso'
(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon itopi. Iinë' riti tē'yatapi sami macacaiso marë'. Inso' Antërisë itopi.

¹⁷ —Huëco' iyaro'sa', ca imaco a'chinchinquema'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

¹⁸ Napotohuachina, ritinëna' patahuatona' Quisoso imapi huachi.

¹⁹ Amashamiachin Santiago, Coansha, inapitanta' quënancoantarin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinëna' pasonapi.

²⁰ “Huëco' pa'ahua', ca imaco,” itohuachina, pa'pin, inpriatonënpita, inapita potiquë patahuatona', Quisoso imapi.

Sopai a'parinso'
(Lucas 4.31-37)

²¹ Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Chinoto tahuëri nanihuachina, cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conin. Inaquë a'chinarin.

²² Chiniquën nanantona'pi pochin a'chinarin. Co cotio maestro'sa pochin a'chininhuë'. Napoaton a'chininso' natanahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi: “¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya!” topi.

²³ Naporo' a'nara' quëmapi inaquë ya'huërin. Sopairi ya'coancantaton, camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiniquën nontërin. Sopairi chachin anonin.

²⁴ —¡Tanapitocoi! Quëmaso' Quisasonquën, Nasaritoquë ya'huëran. No huitërainquën. Yosë quëran o'maton noya ninan. ¿Ma'ta' quëma onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? itërin.

²⁵ Itohuachina, Quisosori itapon:

—¡Ta'tëquë! ¡Iso quëmapi quëran pipimiatëquë! itërin.

²⁶ Napotohuachina, quëmapi chiniquën apa'tanin. Naporahuaton chiniquën “yai” ta'so chachin, sopai pipirin.

²⁷ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ninontapi:

—¿Ma'pítata' ni'sarëhuaso'? Quisososo' co a'napita pochin a'chininhuë'. Chini chiniquën nanantaton, sopairo'sa quëran huarë' camaihuachina, natëpi, topi.

²⁸ Shiarahuaton, Quisoso naporinso' ya'ipi Cariria parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën anoyatërinso'
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuatona', Simon, Antërisë, inapita ya'huëpiquë pa'pi. Santiago, Coansha, inapitanta' pa'pi.

³⁰ Simon a'shatën chiníquën sapoton, quëhuénárin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. "A'shacha saporin ta'a," itopi.

³¹ Inaquë paaparahuaton, maimirarahuaton, opatërin. Naporo chachin sapo otanotërin. Otanotahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² I'huanahuanquë nani pi'i ya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ya'coancantërin sopitanta' quëpi.

³³ Ya'ipi ya'huëhuano'santa', ninano' ya'coanaquë niyontonpi Quisoso nica-
caiso marë'.

³⁴ Naporo' notohuaro' cania'piro'sa' anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatërin. Na'aya'pi sopairo'sari ya'coancantërin sopitanta' inquitërin. Sano yonquipi huachi. Sopairo'sari ina nohuitatona', yasha'huipirinahuë', Quisoso co nohuantërinhuë' ni'ton, ta'topi huachi.

Caririaquë a'chintëra'piarinso'
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Tahuëririnquë co'huara noya huënihuayantërasohuë', Quisoso huënsërahuaton ninano quëran pipirin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' Yosë nontacaso marë' inaoraíchin pa'nin.

³⁶ Simonso' capayatopirinhuë', co Quisoso quënanatonhuë', a'napitarë chachin pa'nin yonípon.

³⁷ Quisoso quënanconahuatona':

—Notohuaro' piyapi'sa' yonissarinëinquën, itopi. Itopirinahuë', Quisosori itërin:

³⁸ —Huëco' iyaro'sa', a'na partinta' pa'ahua'. Ya'cariya ninanoro'saquë pa'ahua'. Inaquënta' pënënta'huaso' ya'huërin. Ina marë' Yosë a'paimarinco ni'ton, huë'sarahuë, itërin.

³⁹ Ina quëran ya'ipi Cariria parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë pënëntëra'piarin. Naporahuaton, sopairo'sari ya'coancantërin sopita inquitëra'piarin.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Naporo' a'na quëmapi huë'nin, chana caniori maninso'. Quisoso huëcapairahuaton, isonquirin. Isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuaton, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

⁴¹ Quisosori nosoroaton, së'huarin.

—Nohuantërahuë mini iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin.

⁴² Itohuachina, a'naroáchin canio inquiren.

⁴³⁻⁴⁴ Naporo chachin Quisosori chiníquën pënënin.

—¡Ama insonta' sha'huitëquësosohuë'! Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, Moisésë sha'huirinsó' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Ina quëran a'parin huachi.

⁴⁵ Napotopirinhuë', papon pochin ya'ipi piyapi sha'huitëra'piarin. "Quisoso anoyatërinco," itëra'piarin. Ya'ipi naporinso' nahuinin. Napoaton piyapi'sa' ni'tërantapaquë co huachi Quisoso iratërinhuë'. Co huachi nanitërinhuë' a'ninquëchin ninanoro'saquë pacacaso'. Co piyapi'sa' ya'huërinquëhuë' ya'huërárin. Ina niponahuë', ya'ipi parti quëran huë'pi nicapona'.

2

*Apia anoyatërinso'**(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)*

¹ Cara tahuëri quëran pochin Capinaomoquë huëantarin. “Pëinënquë Quisoso ya'huarin,” topi.

² Natantahuatona', notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Pëi' ya'sotahuatona', ya'coana aquëtëran huarë' yamopi. Yosë nanamën sha'huirarin, natanapi.

³ Naporo chachin catapini quëmapi'sa' huëcatona', apia pë'sara'huayaquë quëshipi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuénárin.

⁴ Quisosoquë yaquëpapurinahuë', hua'huayátërahuë' piyapi'sa' ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Ya'shotopi. Napoaton pëi' nanpëtahuatona', a'canpiso pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Quisoso pirayan acomapi huachi.

⁵ Quisosori ni'sahuaton, “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, apia itapon:
—Oshanën apia'hua inquitaranquën huachi, itërin.

⁶ A'naquën cotio maestro'sa' inaquë huënsëpisopitaso', cancanëna quëran yonquirápi:

⁷ “¿Ma quëmapi'ta' isoso' Yosë yaya'huërëtërin? Co ínsonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso',” topi yonquiatona'.

⁸ Topinan yonquirapirinahuë', yonquipiso nitotaton Quisosori itapon:
—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?

⁹ Canpitaso naporama': “Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': ‘Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huanën masahuaton, noya paquë huachi, itacasonta' co nanitaparëhuahuë',” tënama'.

¹⁰ Caso nipirinhuë' Yosë quëran quëmapi'co ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

¹¹ Ina quëran apia itantarin:

—¡Huaniquë' apia'hua! Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huëranquë paquë huachi, itërin.

¹² Itohuachina, a'naroáchin noyatahuaton, huaniririn. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huërinquë paantarin. Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëso ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya! Co onporonta' ina pochin ni'chinëhuahuë', topi.

*Nihui Quisoso imarinso'**(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)*

¹³ Naquëranchin panca sono' yonsanquë Quisoso paantarin. Inaquë hua'huayátërahuë' piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintarin.

¹⁴ Ina quëran na'huëpon pochin, Nihui quënanconin. Arpio hui'nin inaso'. (Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, huanirahuaton Quisoso imasarin huachi.

¹⁵ Ina quëran pëinënquë Quisoso quëparin coshatacaso marë'. Ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi coshatatona' Quisoso nohuitacaiso marë'. A'naquën copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'napitanta' oshahuano'sa' itopiso'. Inahuanta' Quisoso yaimápi.

¹⁶ A'naquëonta' cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita natanpi:

—¿Onpoatonta' maistrone' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinahuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

¹⁷ Natanahuaton, Quisosori itapon:

—Isopitaso' tëhuë'nchachin nohuantërinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. “Co caniorahuë',” topatëraso', co notoro nohuantërehuë'. Inapochachin canta' oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. “Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco',” itërahuë. A'napitaso nipirinhue': “Quiyaso' noyaco'i,” topiso marë' co na'con a'chintërahuë', itërin.

Nasha nanan a'chininso'
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Naporo' Coansha Paotista imapisopitaso ayonatona', Yosë nontapi. Parisio imapisopitanta' inapoapi. Napohuachinara, a'naquëni paaparahuatona', Quisoso natanpi:

—Coansha imapisopitaso' ayonatona', Yosë nontapi. Inapochachin parisio imapisopitanta' nisapi. ¿Onpoatonta' imarinënsopitaso' co inapopihuë'? itopi.

¹⁹ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëttopihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, coshatatona', capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, coshatopi.

²⁰ A'na tahuëriso nipirinhue' inimiconënpitari sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', sëtapi huachi. Co huachi yonquiapihuë' coshatacaiso', tënin.

²¹ Itahuaton: “Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitërehuë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitëre' naporini, naquëranchin panca panca noshataanta'itonhuë'.

²² Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Inaquë ta'panë' naporini, a'naroáchin nopoitatón, nichinia'itonhuë'. Naporahuaton morsanta' tapiitonhuë'. Napoaton sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nizarin huachi,” itërin Quisosori. (Iráca inachintopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon napotërin.)

Chinoto tahuëri naporinso'
(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Ina quëran a'na chinoto tahuëri nanihuachina, tricoro' Quisoso pëntontarin. Ca'tano'sanënpitaso papona pochin, a'naya a'naya trico moto maraapi.

²⁴ Ina nicatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë', Maestro! Chinoto tahuëri nipirinhue', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayarapi. Co ipora tahuëriso' pi'pisha tëranta' sacatacasohue' nipirinhue'. ¿Onpoatonta' co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë'? itopi.

²⁵⁻²⁶ —Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënuë ya'conin. Apiataro corto hua'an ni'so' ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'sáchin ina pan capacaso nipirinhue', co ina marë' Yosëri no'huirinhue', itërin.

Ina quëran itantarin:

²⁷ —Piyapi'sa' nosoroaton, chinoto tahuëri acorin noya ya'huëcaiso marë'. Co tahuëri chinotacaso' na'con na'con yonquirinhue'. Piyapi'sa' na'con na'con nosororin.

²⁸ Yosë quëran caso quëmapico ni'to, chiníquën nanantërahuë. Ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Chinoto tahuëri ma'sona co nicacasonta' sha'huichinquëma', itërin.

3

Imirin tachitërinso' (Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Naquëranchin niyontonpiso pëiquë Quisoso ya'conconin. Inaquë apia quënanconin. Imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'.

² “Chinoto tahuëri anoyatomara,” ta'tona', parisioro'sari ni'sápi sha'huirapicaíso marë'.

³ Naporó' apia itapon:

—Huë'sahuaton, huancánachin huaniquë', itërin.

⁴ Inaquë nipachina, piyapi'sa' itapon:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Co ahuëtacaso', co tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpitohuatoso', co nosoroarahüë'. Nipirinhüë', nosoroato anoyata'huaso' ya'huërin, tēnahüë caso'. ¿Ma'ta' tēnama canpitaso'? itërin.

Natanaponaraihuë', co manta' topihuë'.

⁵ Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin. Co natan-tochináchinhüë' cancantopi ni'ton, no'hüirë pochin cancantaton, co noyahuë' ni'nin. “Co nosoropihuë',” ta'ton, pa'pi sëtërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin.

⁶ Parisioro'saso' no'huitatona', pipipi. Irotisë piyapinpita quënanconahuatona', ninontopi Quisoso tēpacaiso marë'.

Sono'yonsanquë a'chininso'

⁷ Quisososo' panca sono' yonsanquë paantarín. Ca'tano'sanēnpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. A'naquë Cariria parti quëran huë'pi.

⁸ A'naquëonta' Cotia parti quëran huë'pi. Quirosarin quëran, Itomia quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, Tiro quëran, Siton quëran, ina quëranpita hua'huayátërahuë' huë'pi. Quisoso naporinso' natantahuatona', nicapona' huë'pi.

⁹⁻¹⁰ Na'a piyapi'sa' nani anoyatërin ni'ton, ya'ipi cania'piro'sa' huë'sapi. Na'a piyapi'sa' ni'ton, ya'sëratërarahuatona', huë'sapi Quisoso së'huacaiso marë'. “Së'huahuato, anoyatarinco,” ta'tona', naporapi. Napoaton ca'tano'sanēnpita itapon: “Poti amasha quëpaco' inaquë huënsëato a'chínchi. Notohuaro' piyapi ni'ton, ya'quëtohuachinaco,” itërin.

¹¹ Sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' huë'pi. Quisoso quënanahuatona', nocotapataquëchin isonquipi.

—¡Quëmaso' Yosë hui'ninquën! itopi chiníquën nontatona'.

¹² Inariso nipirinhüë', chiníquën pënënin: “¡Ama piyapi'sa' anohuitocoso-hüë'!” itërin.

Shonca cato' ca'tano'sanēnpita acorinso' (Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarín. Nohuantërinso'pita përapachina, paapapi.

¹⁴ Na'a a'chintërinso'pita ya'huëpirinahuë', shonca cato' quëmapi'sa' huayon-ahuaton, acorin. “Nani tahuëri iyaro'sa' ca'tanco a'chínchinquëma'. Ina quëran a'pararanquëma' piyapi'sa' pënënacamaso marë'.

¹⁵ Chiníquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë',” itërin.

¹⁶ Shonca cato' ca'tano'sanēnpita acorin. A'naso' Simon. Nisha nininēn acotērin. Pitro itērin.

¹⁷ Santiago, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Nisha nininēn inapitanta' acotaantarin. Poaniquisē itērin. (“Huirā pochin,” tapon napotērin.)

¹⁸ Antērisē, Pinipi, Partoromi, Matio, Tomasē, Tatio, inapitanta' acorin. A'nanta' Santiago itopi. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' acorin. Irāca copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi.

¹⁹ Cotasē Iscariotinta' acopirinhue', a'na tahuēri inari sha'huirapiarinso'.

Sopai hua'an minsērinso'

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ina quēran a'na pēiquē pa'pi. Naquēranchin notohuaro' piyapi'sari huēcapiantapi ni'ton, co nanitopihue' capacaiso tēranta'.

²¹ Quisoso quēmopinēnpitari natantahuatona', “Nani hua'yantērin,” topi. Napoaton Quisoso quēpacaiso marē' huēcapiirinahuē'.

²² Cotio maistro'santa' Quirosarin quēran o'marahuatona', taponā': “Sopai hua'an Piirsipo itopisori ya'coancantērin ni'ton, nani ma'sha nanitaparin. Inari chiniquēn nanan quētērin sopairo'sa' a'pacaso marē',” toconpi.

²³ Quisoso nipirinhue' piyapi'sa' pērasahuaton, pēnēnto nanan sha'huitērin ayonquicaso marē'. “Sopairo'sa capini co onporonta nia'pacaiso ya'huērinhuē'.

²⁴ Ni'co'. Ninanoquē ya'huēpisopita nino'huipi naporini, yanquē'itonahuē'. Co huachi inaquē ya'huē'itonahuē'.

²⁵ Quēmopinēna capininta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquē'itonahuē'.

²⁶ Inapochachin Satanasē sopairo'sarē' nino'huipi naporini, co huachi hua'anēna niitonhuē'. Co huachi chiniquēn nanan ya'huēchitonhuē'.

²⁷ Quēmapi chiniquēn nipachina, pēnēn noya a'pairin. Co insonta' nanitērinhuē' ya'conaton ma'shanēnpita matacaso'. A'nariso nipirinhue' ina quēran chini chiniquēn ni'ton, huēcapiarahuaton minsērin. Tonporahuaton, ma'shanēnpita quiquitērin huachi.

²⁸ Oshanēma marē' sētohuatama', Yosē ya'ipi oshanēma' inquitaringuēma'. Pinopatama', inanta' inquitaringuēma'.

²⁹ Nipirinhue', Ispirito Santo pinotoma' oshahuanpatama', ina oshanēmaso' co inquitaringuēmahuē'. Onpopionta' ana'intinguēmaso' ya'huērin,” itērin.

³⁰ “Sopairi ya'coancantērin,” topiso marē' Quisoso napopēnētērin.

Quēmopinēnpita pochin nininsopita

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ Ina quēran a'shin, iinpita, oshinpita, inapita canquiponaraihuē', co ya'conpihuē'. Aipiran huanirahuatona', Quisoso amatopi.

³² Quisoso ahuananapitona', tahuishin miáchin huēnsēpisopitari sha'huitopi:

—Ni'quē' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, oshiparinpita, inapita huēcatorna', aipiran huanirapi. Yanontērinēnquēn, itopirinhue'.

³³⁻³⁴ —Mamahuē, iyahuēpita, oshihuēpita inapita pochin ni'nahuēsopita sha'huichinguēma' nitotoco', itērin.

Piyapi'sa' tahuishin miáchin huēnsērantapaiso' ni'sarin quēran itantapon:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuēpita, oshihuēpita, mamahuē, inapita pochin nicato nosororahuē.

³⁵ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' imapachinaco, mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

4

Pa'sarayarín quëran a'chininso' (Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Naquëranchin sono' yonsanquë Quisoso a'chiantararin. Inaquë noto-huaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahuë' tan-capitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Inaquë yanponapirarin. Ya'huërë' piyapi'saso' ii' yonsanquë yamorapi.

² Nisha nisha pënënto nanan a'chintarin. Ma pochinsona Yosë nanamën nininso' ayonquicaso marë' a'chintarin.

³ A'chintaton, itapon: "Natanco a'chinchinquëma'. A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin.

⁴ Na'a trico pa'sarayarín papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi.

⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Inaquë, shiarahuaton, papotopirínhuë'.

⁶ Pi'iri chiniquën picahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi.

⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarín. Inaquë papotopirínhuë', nahuano'santa' papotërin. Shia a'shinahuatona', imotërin. Napoaton co nitërinhuë'.

⁸ A'naquënso nipirínhuë' noyaro'paquë pa'sarayarín. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquënso' pasa, pasa nitochanin," itërin.

⁹ Itahuaton: "Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itantarin.

Pënënto nananquë a'chininso' (Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Niyontonpisopita pa'pachinara, a'naquën imapisopita co pa'pihuë'. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin co pa'pihuë'. "Apira a'chintërancoiso' co noya nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi.

¹¹ Itohuachinara, Quisosori itapon: "Onpopinsona Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Co imarinacohuë' ni'ton, co nitotopirínahuë', canpitaso' carinquëma' a'chinchinquëma'. Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë' a'chinchinquëma'. A'napitaso nipirínhuë' pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë'.

¹² Inapitaso' co yanatërinacohuë' ni'ton, natanaponaraihuë', co natëtapihuë'. Ma'sona ninahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'. Imarinaco naporini, oshanëna' inquitahuato anoyacancanchitohuë'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso' (Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Naquëranchin Quisosori ca'tano'sanënpita itantapon: "Achin sha'huitëranquëmaso' ¿co nitotëramahuë' ti? Co inaya tëranta' nitotohuatamahuë', ¿onporahuatomacha ya'ipiya nitotëre'pëinquëmaya? Carinquëma' nipachin anitochinquëma'.

¹⁴ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chinë'.

¹⁵ A'naquën piyapi'sa' iraquë huarë' pa'sarayarinsó pochín nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë', a'naroáchin Satanasë huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin.

¹⁶ A'naquën piyapi'santa' na'piroquë pa'sarayarinsó pochín nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë',

¹⁷ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Yosë nanamën yaimapi ni'ton, a'napitari tëhuapi, no'huipi, napotopi. Napohuachinara, Yosë nanamën yaa'popi. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin nanamën a'popi.

¹⁸ A'naquën piyapi'santa' nahuanoquë pa'sarayarinsó pochín nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë',

¹⁹ ma'sharáchin yonquipi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtohuachincoi, noya cancantarai,' topi. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochín, nani ma'sha nohuantatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'.

²⁰ A'naquënso nipirinhüë' noyaro'paquë pa'sarayarinsó pochín nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', cancanëna quëran natëpi. Sharo'sa' nisha nisha nitërinso pochín natëtopi. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërinso pochín noyamiachin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochín noya imapi. A'naquënso' pasa, pasa nitërinso pochín ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Nanparin pochín nininso'

(Lucas 8.16-18)

²¹ Naquëranchin Quisosori itaantarín: "Ni'co' iyaro'sa'. Nanparin i'chinpihuatëra, ¿co i'mëanaquë po'morëhuë' pa'? Co pë'saraanaquë tëranta' acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'.

²² Iporaso' ma'sha noyá po'opinán pochín ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipiya nitotapi.

²³ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin.

²⁴ Ina quëran napotaantarín: "Natanpatama', noya yonquico'. Onpopin-sona a'napita nitohuatama', inapochachin Yosënta' nitarinquëma'. Aquë aquëtë chachinhüë nipon quëtarinquëma'.

²⁵ Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama'. A'naquënso nipirinhüë', 'Nani nitotërahuë', topirinhüë', co yanatëpihuë'. Napoaton Yosëri tananpitarín. Inapotohuachina, pi'pian tëranta' nitotopiso', ya'ipiya naniantapi," itërin.

Ya'pirin papotërin quëran a'chininso'

²⁶ Ina quëran napotaantarín:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma'. Iminquë sha'tërëso pochín ninin.

²⁷ Sha'tërinso piquëran tashihuachina, hua'anën huë'ërin. Tahuërihuachina, huënsëantarín. Nani tahuëri naporárin. Oshaquëran sha'ninso' pichopitahuaton, papotërin. Onporohuatonso' papotërinso' co nitotërinhuë'.

²⁸ Sha'pachina, inaora nohuanton, no'pa quëran papotërin. Nani a'shinpachina, huënsharatërin. Nani huënsharatahuaton, nitërin.

²⁹ Ya'pirin cayahuachina, nani noya macacaso' ni'ton, manin huachi," tënin. (Inapochachin Yosë nanamën sha'huitohuatëhua', ina nohuanton, oshaquëran a'naquën natëtopi.)

Mostasaraya pochín nininso'

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ina quëran sha'huitantarín:

“¿Ma'pochinta' Yosë hua'anëntërinpoaso' ninin? ¿Ma quëranta' nanitëre' ina yonquicaso'?

³¹ Mostasaraya no'paquë sha'nëso pochin ninin. Mostasarayaso' hua'huishin. A'napita ya'pirin quëran pi'pi pi'pishara'huaya.

³² Pi'pira'huaya niponahuë', sha'patëra, panca panca papotërin. A'napita sharo'sa quëran panca panca ta'an ninin. Panca së'patohuachina, inairaro'sa' na'iyatona', inaquë pëipi,” itërin.

Ma'pochinsona nininso'

(Mateo 13.34-35)

³³ Ina pochin Quisosori piyapi'sa' a'chintarin. Na'a pënënto nanano'sa quëran ayonquiarin. Natantiinpichin a'chintarin.

³⁴ Napoaponahuë', pënënto nanan quëransáchin a'chintërin. Ina quëran ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëhuachinara, oshaquëran a'chintantarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Naporo' tahuëri chachin nani tashirarapaso', ca'tano'sanënpita itapon: —Sono aquëtëran pa'ahua', itërin.

³⁶ Nani piyapi'sa nontahuaton, Quisoso potiquë ya'comarin. Napo-huachina, ca'tano'sanënpitarë chachin pa'pi. Naporo' a'napitanta' nisha potiro'saquë pa'pi.

³⁷ Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi poti opoto opototahuaton, nani yamëntairapirinhüë'.

³⁸ Ya'huërë Quisososo', huanconënuë motonan motoantahuaton, huë'ërarin. Ca'tano'sanënpitari ochinanpi:

—¿Catahuacoi Maestro chimiitarihua! ¿Co ina yonquiranhuë' ti? itopi.

³⁹ Huanintarahuaton, ihuan a'parin. Sononta' camaiton:

—¿Sanoquë! ¿Copi tëquë huachi! itërin. Itohuachina, ihuan copitënin. A'naroáchin sanoirin.

⁴⁰ —¿Onpoatomata' të'huataramaso'? ¿Co Yosë natëyatëramahuë' ti? itërin.

⁴¹ Pa'pi pa'yanahuatona', ninontopi:

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

5

Sopairo'sari ya'coancantërinso'

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Ina quëran, sono' aquëtëran Quirasa parti itopiquë canconpi.

² Quisoso nani nonshihuachina, a'na quëmapiri na'pi nanin quëran pipi-rahuaton, nacapirin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi noya yonquir-inhuë'. Hua'yantërin.

³ Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërin. Pa'pi chiníquën ni'ton, co catinaquë tëranta' nanitopihuë' tonpocaiso'.

⁴ Na'aro' catinaquë tanpaquën tonpotahuatona', pa'on tonpotopirinhüë', oshitërachinin. Co incariso tëranta' nanitërinhuë' minsëcaso'.

⁵ Nani tashi', nani tahuëri iratárin. Na'pi naninquë, motopiquë inaquëpita pa'sápaton, chiníquën yaitárin. Na'piquë nipë'sharárin.

⁶ Quisoso aquë quëran quënanahuaton, ta'aquirin. Quisoso nocotapataquë isonquirahuaton, mosharin.

⁷⁻⁸ Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai nontërin.

—¡Iso quëmapi quëran pipico huachi! itërin. Ina natanahuaton, sopairi chiniquën a'panirin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosonquën, Yosë hui'ninquën ni'ton, chini chiniquën nanantëran. Yosë marë' ama apira aparisitocoisohuë', itërin.

⁹—¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin Quisosori.

—Na'acoi ni'toi, “na'a huaranca,” itërinacoi.

¹⁰ Ama a'na parti a'pacoisohuë', tosapi.

¹¹ Ina ya'cariya notohuaro' coshiro'sa' panëinquë coshatapi.

¹² —A'pacois coshiro'saquë tëranta' ya'coanta'ii, tosapi.

¹³ —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conconco', itërin. Itohuachina, sopairo'sa' pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Ina quëran ya'ipi coshiro'sa', cato huaranca pochin nipirinahuë', hua'yantatona' ta'api. Tahuan pa'tatona', sonoquë niitopi. Inapoatona', taquiitopi.

¹⁴ Coshi a'paina'piro'saso' ni'sahuatona', ta'arë'nachin ninanoquë ya'huëpisopita sha'huitonpi. Ninano pirayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'piapi. Natantahuatona', “¿Ma'ta' onpocaiso'?” ta'tona', pa'pi nicapona'.

¹⁵ Quisosoquë canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquipi. Nani a'moanaton, noya huënsërarin. Na'a sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', noya yonquiantarin. Co huachi hua'yantërinhuë'. Napoaton pa'yanpi.

¹⁶ “Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'pahuachina, coshiro'saquë ya'conconpi. Inapohuachinara, tahuan pa'tahuatona', sonoquë taquiitopi huachi,” itopi ni'pisopitari.

¹⁷ Natanahuatona', piyapi'sa' të'huatopi: “A'na parti paquë',” itopi Quisoso nontatona'.

¹⁸ Quisoso potiquë ya'conaso', hua'yantërinsoari huëcapairahuaton, itapon: “Canta' imainquën,” itërin.

¹⁹ Quisososo nipirinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Ya'huëranquë iyasha paantaquë'. Quëmopinënpita sha'huitonquë'. “Sinioro noyá anoyatërinco. Na'con nosororinco,” itëquë', itërin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, pa'nin. Ticaporisë parti sha'huirapiarin. “Quisoso nóya anoyatërinco,” itëra'piarin. Natanahuatona', “¡Ma'pitacha sha'huirin paya! ¡Ma noya catahuarin!” topi ya'ipiya.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinso'

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Quisososo' pëntonquiantarahuatona', na'a piyapi'sa' quënanquirin. Sono' yonsanquë huëcapairahuatona', tancapitopi.

²² Naporo' a'na cotio hua'an Cairo itopiso huë'nin. Inaso', niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin:

²³ —¡Hui'nahuë Sinioro, chiminarin! Huëquë'. Së'huaquiton, anoyatoco, chiminpachin, itárin.

²⁴ —Inta nipachin, tosahuaton, imarin. Na'a piyapi'santa' imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí.

²⁵ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin, hua'qui' panca huënai' a'parinso'. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'.

²⁶ Na'a notoro'sari nonënpirinahuë', na'con parisitárin. Nani ya'ipi coriquinën i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'. Aquëtë chachin nisarin.

27-28 Quisoso nahuininso' natantahuaton, pinën quëran imaquiarin. "A'morinso tëranta' sè'huahuato, anoyatarinco," ta'ton, piyapi'sa' ya'sëratërarahuaton, a'morinso' sè'huatiirin.

29 Naporo' a'naroáchin huënai' no'narin. Canio quëran nani noyatërin ninatanin.

30 Quisoso' co quënanaponahuë', inaora nitotërin. "A'naso' natëtonco, sè'huquirinco. Ca nohuanto noyatërin," ta'ton, a'naroáchin tahuërëtahuaton, natantërin:

—¿Inta' a'morahuëso' sè'huatërinco? tënin.

31 —Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtapirinënquënhuë', "¿Inta' sè'huarinco?" ¿tënan ti? itërin ca'tano'sanënpitari.

32 Itopirinahuë', Quisososo' a'naya a'naya ni'sarin. "¿Inta' sè'huarinco?" ta'ton, ni'sárin.

33 Napohuachina, sanapiso' "Nani anoyatërinco," ta'ton, ropa ropátërarin quëran Quisoso huëcapairin. Isonquirahuaton, no'tëquën sha'huitërin. "Hua'qui' caniorahuë ni'ton, sè'huaranquën Sinioro. Sè'huatënquën, a'naroáchin noyatërahuë huachi," tënin.

34 —Natëranco ni'ton, nani imoya, anoyatëranquën. Nani noyatëran ni'ton, noya paquë huachi, itërin.

35 Ina nontaso chachin, Cairo pëinën quëran huë'sahuatona', sha'huitiipi.

—Hui'nán nani chiminin huachi. ¿Ma'marëta' topinan quëran Maistro quësaran? itiipi.

36 Quisososo nipirinhüë' piyapi'sa' noninso' natanaponahuë', co ina yonquirinhüë'.

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, itërin.

37 "Ama a'napitaso' huë'inasohuë'," topachina, Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin pa'pi. Coanshaso' Santiaco iin.

38 Cairo pëinënuë canconahuatona', na'a piyapi natanconpi. Chiníquën na'nëtona', ayanápi.

39 Ya'contarahuatón, inapita itapon:

—¿Onpoatomata' na'nëtoma', noncaroaramaso'? Co sanapia'hua chimininhuë'. Huë'ësárin, itërin Quisosori.

40 Naporinso' natanahuatona', piyapi'sari tēhuapirinahuë'. Quisosoriso' inapita ocoirahuaton, pa'pin, a'shin, cara ca'tano'sanën, inapitaráchin quëparin. Sanapia'hua ya'huërinquë ya'concontarin.

41 Maimirarahuatón, inaora nananquë:

—*Tarita comi*, itërin. "Huënsëquë' apia'hua," tapon napotërin.

42 A'naroáchin sanapia'hua huënsërahuaton, huanirin. Nani shonca cato' pi'ipitërin ni'ton, noya iratërin. Ina ni'sahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi pa'yanpi. "¡Ma'pítacha nitotaton, ananpitaantarín paya!" topi.

43 Quisososo nipirinhüë', "Ama a'napita sha'huitocoso'huë'," itahuaton, "Nanon a'caco'," itërin.

6

Nasaritoquë paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

1 Ina quëran pipirahuaton, ya'huërin'pa' paantarin. Ca'tano'sanënpitarinta' imapi.

2 Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontónpiso pëiquë a'chinarin. Na'a piyapi'sari natanahuatona', pa'yanpi. Pa'yanatona', inahua capini ninon-tapi:

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Noya noya yonquirin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparin nicaya?

³ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. ¿Co'na nontëcamayo inaso'? A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiago, Cosi, Cotasë, Simon, inapita itopi. Oshinpitanta' isëquë canpoarë' ya'huarin. Co Quisoso chiniquën nanantërinhuë'. Canpoa pochachin inanta', ta'tona', “¡Macari natëapon!” topi.

⁴ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Ya'ipi piyapi'sari pënëntona'pi noya natanpi. Ninanonënquë ya'huëpisopitariso nipirinhue', co noyahuë' natanpi. Quëmopinënpita, huëntonënquë ya'huëpisopita, inapitanta' co noyahuë' ni'pi, topi iráca. No'tëquën napopi, ténin Quisoso.

⁵ Co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co nanitërinhuë' aquëtë huarë' Yosë pochin nicacaso'. Caraíchin cania'piro'sa' së'huarahuaton, anoyatërin.

⁶ “¿Onpoatoncha isopita co yanatërinacohuë' nicaya?” ténin, yonquiapon.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' a'parinso'
(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Ina quëran ya'cariya ninanoro'saquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin.

⁷ Naporahuaton, shonca cato' ca'tano'sanënpita përasahuaton, sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Catoya catoya a'parin. Chiniquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'.

⁸ —Pa'patama', ama ma'sha quëpacosohuë'. Ama cosharo', pë'pëto, coriqui, inapita tëranta' quëpacosohuë'. Pitanaráchin quëpaco'.

⁹ Sapatë' po'morahuatoma', a'moramatorë'quëmaráchin paco'.

¹⁰ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquëráchin ya'huëco'. Ina niano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'.

¹¹ A'na ninanoquë ya'huëpisopita no'huitënënquëma': “Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë',” itohuachinënquëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó': “Nani sha'huitopiranquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'quëhuarë' canpitaora tēhuënëmaquë nina'intarama',” itoco'. Tēhuënchachin Yosëri chiniquën ana'intarin huachi, itërin Quisosori.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', piyapi'sa' pënëna'piapi: “Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco huachi,” itëra'piapi.

¹³ Naporahuatona', na'a piyapi'sa' sopairo'sari ya'coancantërinso inquitopi. Na'a cania'piro'santa' tomaquë pashitatona', anoyatopi.

Coansha Paotista tēpapiso'
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiipi. Cariria hua'aonta' natantërin, Irotisë itopiso'. I'huamiáchin inari sontaronënpita camaiton, Coansha Paotista atëpatërin ni'ton, yonquiárin: “Ina quëmapiso' Coansha. I'hua chiminaponahuë', nanpiantarin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin,” ténin.

¹⁵ “Co inahuë'. Iniasë pënëntona'pi ipora,” topi a'naquëonta'.

“Co inahuë'. Ninotona'pi iráca ya'huërinso' nimara,” topi a'naquëonta'.

¹⁶ Irotisëso nipirinhue', co nisha nisha yonquirinhue'.

—Inaso' tēhuënchachin Coansha. Anishitëconotopirahuë', nanpiantarin, ténin.

17-19 I'hua chachin Coansha nanpiso', Irotisë co noyahuë' ninin. Iin sa'in osërëterin. Pinipi sa'in chachin osërëtatón, manin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coanshari chiníquën pënënin. “Co Yosë nohuantërinhuë' iyaparin sa'in osërëtatón macamaso',” itërin. Napotërinso marë' Irotiasaso' co quëyatónhuë', onpopionta yatëparin. Ina nohuantón hua'anso', sontaro'sa a'parin. Coansha macacaiso marë'. Masahuatóna tashinan pëiquë po'mopi. Inapotahuatóna, catinaquëtópi.

20 Irotisëriso' Coansha noya natanin. “Nóya quëmapi inaso'. Co oshahuanhuë',” ta'tón, co nohuantërinhuë' atëpatacaso'. Coanshari pënënpachina, nisha nisha yonquiaponahuë', noya natanin.

21 Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Coisëro'sa', capitano'sa', ma'huano'sa' Caririaquë ya'huëpisopita, inapita amatërin. Naporo' tahuëri Irotiasa chinotërin Coansha atëpatacaso'.

22 Coshatasoi', hua'huin ya'conahuatón, nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuatóna', ya'ipiya quëran pa'yatópi. Hua'an mashorinta' pa'yatërin.

—Ma'sona nohuantëranso' apia'hua, nico quëchinquën.

23 Yoscoarë' quëchinquën. Ma'sona tëranta' nipatanco, quëtaranquën. Pancana no'pa' hua'anëntërahuë. Patomaquë huarë' quëtaranquën, itërin hua'ani na'aro nontatón.

24 Napotápachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—“Coansha nishitëconotahuatón, motën quëtoco,” itëquë', itërin.

25 Manorahuatón, hua'an ya'huërinquë paantarin.

—Coansha motën nohuantërahuë. Sënanquë acorahuatón, apiramiáchin quëtoco, itërin.

26 Ina natanahuatón, hua'an pa'pi sëtërin. Napoaponahuë', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarë' itërahuë,” ta'tón, co yanonpintërinhuë'.

27 Ina quëran sontaro sha'huitahuatón, a'parin Coansha motën macacaso marë'. Inaso pa'sahuatón, tashinan pëiquë nishitëconotërin.

28 Sënanquë motën acorahuatón, nanon quëtërin. Nanonta' a'shin quëtonin.

29 Imarinsopitaso', natantahuatóna huë'pi. Nonën quëparahuatóna', pa'pitópi huachi.

Cosharo' ana'atërinso'
(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

30 Ina quëran ca'tano'sanënpita huëantarahuatóna', Quisoso sha'huitiipi. “Nani a'chintëra'piarai. Cania'piro'santa' anoyatërai. Noya natanpi,” itiipi.

31 Na'a piyapi'sa' huë'sapi Quisoso nicapona'. Ina quëran paantapi. A'napita ya'huëre' huëantapi, ina quëran paantapi. Naporápi ni'tón, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin co capacaiso tëranta' nanitópihuë'.

—Huëco' iyaro'sa'. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'ahua'. Pi'pian chinotahua', itërin ca'tano'sanënpita.

32 Itohuachina, potiquë ya'conahuatóna', pa'pi. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sapirinahuë'.

33 Pa'pachinara, na'a piyapi'sari notëërapí. Quisoso nohuitahuatóna', na'a paahuapi. Nisha nisha ninano quëran pa'pi. Ira pa'tatóna', ta'arahuatóna', inahua'tón canconpi. Co'huara Quisoso canshátërasohuë', canconpi.

34 Na'a piyapi'sa' yamorapi. Nonshirahuatón, Quisosori quënanconin. “Isopitaso' ohuicaro'sa' co macari a'pairinsohuë pochin nisapi,” ta'tón, nosororin. Nosoroatón, na'con a'chintaantarin.

³⁵ Nani i'huararahuasó', ca'tano'sanënpitari Quisoso huëcapairahuatona', itopi:

—Nani Maistro i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë' ni'ton,

³⁶ piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isosha'huaya pëiro'sa' ya'huërin. Nínanoro'santa' co aquëyahuë'. Inatohua' cosharo' pa'anatona', ca'ina', itopirinahuë'.

³⁷ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Cato pasa tahuëri sacatatë' coriqui canarëso pochin níninquë pan pa'anahuatopi, ¿a'ca'ii ti? itopi.

³⁸ —¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? Paatoma', ni'conco', itërin. Pa'sahuatona', ni'conpi.

—A'natërapoya pan, catoyachin sami, inaíchín ya'huëtërincoi, itiipi.

³⁹ Itohuachinara, piyapi'sa' sha'huitërin pastoque huënsëcaiso'.

⁴⁰ A'naquën a'natërápo shonca, a'natërápo shonca, a'naquën pasa, pasa huënsëpi.

⁴¹ Ina quëran a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'parin. Inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Sami së'paninsonta' quëtëra'piapi. Inaíchín nipirinhüë', ya'ipi piyapi ananitërin.

⁴² Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi.

⁴³ Ina quëran pan, sami, inapita pë'sotopiso' maantapi. Shonca cato' i'më' amëntatopi.

⁴⁴ A'natërápo huaranca quëmapi'sa' naporó' coshatopi.

I aipi i'narinso'

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Apira canta' pa'sarahüë. Pitsaita'pa' pa'ahua',” itërin. Ca'tano'sanënpita nani pa'pachinara, piyapi'sa' nontarin ya'huëpi'pa' paacaiso marë'.

⁴⁶ Nani nontohuachina, inaora pa'nin a'na motopia'huayaquë Yosë nontacaso marë'.

⁴⁷ Tashihuachina, ca'tano'sanënpitaso' potiquë pa'sapirinhüë', sono' huáncoanai' tashitopi. Quisososo' inaoraíchín quëparitërin.

⁴⁸ Ca'tano'sanënpita ya'ipi tashi' maitopirinhüë'. Ihuan nacapiatona', co nanitopihüë' chiníquën pacacaiso'. Canotopi huachi. Ina ni'sahuaton, co tahuëriyátërasohüë', Quisoso pa'nin. I aipi i'narahuatón, no'pa pochín pa'tarin. Poti nani icantaponahuë', na'huëtatë pochín nisarin.

⁴⁹ I aipi pa'sarinso' quënanahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan” ta'tona', “ëë” topirinhüë'.

⁵⁰ Ya'ipiya quëran ni'sahuatona', të'huatopi. Nipirinhüë', a'naroáchin Quisosori itërin:

—Co'ta ca huë'sarahüë. Ama pa'yancosohüë'. Chiníquën cancantoco', itërin.

⁵¹ Ina quëran potiquë ya'conapatërin. Ya'conpachina, ihuan sanorin huachi. Ca'tano'sanënpita pa'yanpi: “¿Onporahuatoncha nanitaparin nicaya?” topi yonquiatona'.

⁵² Nani pan ana'atërinso' nicaponaraihuë', co ina yonquipihüë'.

Quinisariti parti pa'ninso'

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. Yonsanquë poti a'sonpi.

⁵⁴ Nonshiaso chachin, a'naroáchin piyapi'sari Quisoso nohuitopi.

⁵⁵ Manorahuatona', ya'ipi ina parti pa'sahuatona', pëiro'saquë pa'pi. Na'acania'piro'sa' pë'sara'huayaquë quëpi anoyatacaso marë'. "Pasëquë Quisoso ya'huarin," itohuachinara, inaquë quëpi.

⁵⁶ Intohuaso tëranta' Quisoso pa'pachina, inatohua' cania'piro'sa' quëparapi. Nisha nisha ninanoquë pa'sarin. A'naquën pancana. A'naquën caraíchin piyapi ya'huëpirinhuë', insëquësona pa'pachina, cachiquë cania'piro'sa' acopi. "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' së'huatona', noyachina'," tosapi. "Inta nipachin, së'huaina'," topachina, së'huapi. Insoarisona së'huahuachina', a'naroáchin noyatopi huachi.

7

Cotio mashocoro'sa' napopiso' (Mateo 15.1-9)

¹ Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quëran o'mapi Quisoso natanacaiso marë'.

²⁻³ Quisoso ca'tano'sanënpita coshataso', quënanquipi. A'naquën co niopoimirataponaraihuë' coshatapi. Parisioro'saso' co'huara coshachatëraponahuë', pi'pian i'shaquë niopoimiratopi. Ya'ipi cotioro'sa' ina pochin yonquipi. "Co inapohuatëhuahuë', oshahuanarigua'," tëcatona' napopi. Shimashonëna' inachintopiso' ni'ton, inapopi.

⁴ Mircatoquë pa'pi quëran yacoshatohuachinara, i'quë niopoimiratopi. Na'a nisha nisha inachintopisopita ya'huëtopi. Minëro'sa', i'sha ta'painano'sa', hua'na yonsharo'sa', pë'sararo'sa', inapita pa'mopi.

⁵ Napoaton parisioro'sa', cotio maistro'sa' inapitari Quisoso natanpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quëma a'chintëransopitaso', co niopoimirataponaraihuë' coshatapi? Shimashonënpoa' inachintopirinahuë', inahuaso' co napopi-huë', itopi.

⁶—Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. Canpitaso' nonpintënuquëma'. Iráca Yosë quiricanënuquë Isaiasë no'tëquën ninorinquëma':

"Isopita piyapi'saso' nanamëna quëran noya nontopirinacohuë', co cancanëna quëran imarinacohuë'.

⁷ 'Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë',

inahuara yonquipiso' nia'chintapi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," tënin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitaton, naporin.

⁸ Inapochachin canpitanta' Yosë pënëninpoaso' naniantahuatoma', piyapi'sa' a'chinpiso' natërama huachi, itërin.

⁹ Naquëranchin itantarín:

—Tehuënhachin Yosë pënëntërinso' a'porama' shimashonëma' napopiso' natëcamaso marë'.

¹⁰ Ni'co'. Moisésë iráca pënëntaton, naporin: "Tatama', mamama', inapita noya natëtoma', catahuaco'. Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahüë yonquirapitona' no'huihuachina', tëpaco'," tënin.

¹¹ Canpitaso nipirinhuë' nisha a'chinama'. A'chinatoma', naporama': "A'naquën nanitërin pa'pina', a'shina' apiratacaso'. 'Ma'sha ya'huëtërinco'so' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë', topatëra, co tatama', mamama' inapita quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'. Napoaton tatama', mamama' inapita ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'.

¹² "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconatoma', co catahuaramahuë'.

13 Ina pochin nia'chintatoma', co Yosë quiricanën natëramahuë'. Hui'namapitanta' a'chintërama' inapochachin nicacaiso marë'. Inapochachin pochin na'con nisha nisha nia'chintërama', itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'

(Mateo 15.10-20)

14 Naquëranchin piyapi'sa' përasahuaton, a'chintantarin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'.

15 Co manta' ma'sha ya'huërinhuë' nonënpoaquë ya'conahuaton, aoshahuaninpoaso'. Cancanënpoa quëran pipirinso' tëhuëchinso' aoshahuaninpoa'. [

16 Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin.]

17 Nani a'chintohuachina, piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi. Nani ya'conpachinara: “Achín naporanso' co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?” itopi.

18-19 —¿Co canpita tëranta' nitochátëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chintanta'inquëma'. Nani ma'sha ca'nëhuaso marë' co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquietarë'. Napoaton ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Coshatërehuaso marë' co oshahuanëhuahuë', itërin.

20 Ina quëran itaantarin:

—Cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatomara, co noyahuë' ninama'. Ina marë' oshahuanama'.

21 Acopo' cancanëma quëran co noyahuë' yonquiramasopita pipirin. Co noyahuë' yonquihuatomara', monshihuanama', ihuatërama', tëpatërama'.

22 Nitëhuananpitërama'. Pa'yatacasoráchin cancantërama'. A'napita ma'shanën noyaparama'. Co noyahuë' ninama'. Nonpinama'. Nisha nisha co noyahuë' ninamaso' co yaa'poramahuë'. Apirarama'. Pinotërama'. “Caso' co a'napita pochincohuë'. Noya noyaco,” toconama'. Co yonquinahuanhuë' ninama'.

23 Co noyahuë' yonquihuatomara, ina pochin ninama'. Ina marë' oshahuanama', itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'

(Mateo 15.21-28)

24 Ina quëran pipirahuaton, nisha piyapi'sa' ya'huëpique pa'nin. Tiro, Siton, inapita ya'cariya paaton, a'na pëiquë ya'conconin. “Ama isëquë huë'nahuëso' a'napita sha'huitocosohuë',” itopirinhuë', a'naroáchin ya'ipi nahuinin.

25-26 Inaquë a'na sanapi ya'huërin. Co cotio sanapihuë'. Nisha piyapi. Siropinisia parti hua'huatërin. Hua'huinso' parisitárin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Quisoso huë'ninso' natantahuaton, paaparín. Paaparahuaton, Quisoso nantën pirayan isonconin.

—Hua'huahuë Sinioro parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiniquën aparitarin. Inquitoco, topirahuë', itiirin.

27 —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë', ni'nira a'carëhuë'. Hua'huaro'sa'ton coshachin noya natëaquë huarë', itërin Quisosori.

28 —Naporin mini Sinioro. Napoaponahuë', hua'huaro'sa' pi'pian tëranta' atatohuachinara, ni'niraro'sarinta' capitërin ni'ton, quiyanta' catahuaco topirahuë', itërin.

29 —¡Naporinchi paya! Ma noya natëranco ni'ton, ya'huëran'pa' paantaquë'. Nani sopai hua'huan quëran pipirin, itërin.

³⁰ Sanapiso pëinëncuë canconahuaton, hua'huin noya quëhuëánin quënanconin. Nani sopai pipirin huachi.

Në'huëro'sa' anantërinso'

³¹ Quisoso Tiro quëran pipirahuaton, Sitontaquëchin na'huërin. Ina quëran Ticaporisëquë canquirin. Inaso no'pa' Cariria sono yonsanquë ya'huërin.

³² Inaquë a'nara apia quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Noyá në'huërin. Naporahuaton, pa'pi icotë' ninin. “Iso quëmapi së'huaquë' noyachin topiraihuë'” itopi.

³³ Napotohuachinara, apiaráchin amashamiachin quëparin. Quëparahuaton, imirin quëran icarahuëratërin. Ina quëran niipiimiratahuaton, nënërain së'huatërin.

³⁴ Inápaquë në'pëtahuaton, sëtërin quëran panca nii o'huarin. Ina quëran Yosë nontahuaton: “¡Ipata!” itërin. “¡Në'huëranso' iniquiquë!” tapon napotërin.

³⁵ Naporo' në'huërinso' inquirin huachi. Nënërinta' noyatahuaton, noya nonin huachi.

³⁶ Quisosori piyapi'sa' pënënin: “Ama a'napita sha'huitocosohuë'” itërin. Itopirinhüë', piyapi'saso' pa'sahuatona', sha'huirapiapi. Na'con na'con pënëpirinhüë', aquë aquëtë huarë' sha'huirapiapi.

³⁷ “¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya! Në'huëro'sa' anoyatohuachina, noya natantopi huachi. Co nonpirinahuënta', a'naroáchin anoyatërin ni'ton, noya nonsapi. ¡Ya'ipichi noya ninin paya!” topi.

8

Cosharo' ana'atantarinso'
(Mateo 15.32-39)

¹ Naporo' tahuëri'sa' na'a piyapi'sa' niyontoantapi. Capa cosharo' ni-pachina, Quisosori ca'tano'sanënpita përarin. Huë'pachinara, itërin:

² —Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuëri natanarinaco ni'ton, co huachi manta' cosharo' ya'huëtopihuë'.

³ A'naquën áquë quëran huë'pi ni'ton, co topinan yaa'parahuë' tanari canahuachina', itërin.

⁴ —Capa pëiro'sa' isëquë. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huapi. ¿Onpotahuatëcha isonapo' piyapi a'carë paya? itopi ca'tano'sanënpitari.

⁵ Napotohuachinara, Quisosori natanin:

—¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina:

—Canchisëyachin ya'huëtërincoi, itopi.

⁶ Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin no'paquë huënsëcaiso'. Nani huënsëhuachinara, pan ma'patërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan së'panin huachi. Së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' quëtëra'piapi.

⁷ Caraíchin saminta' ya'huëtopi. Ina marënta' “Yosparinquën Tata,” itahuaton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin piyapi'sa' quëtacaiso'.

⁸ Nani quëtohuachinara, natëaquë huarë' coshatopi. Pë'sotopisonta' masahuatona', canchisë i'më' amëntatopi.

⁹ Catapini huaranca piyapi'sa' pochin coshatopi. Nani coshatohuachinara, piyapi'sa' nontërin pacacaiso marë'.

¹⁰ Nani nontohuachina, potiquë ya'conin. Ca'tano'sanënpitarë' pa'sahuatona', Tarmanota parti chinpiconpi.

Sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'
(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

11 Inaquë parisioro'sa' huë'sahuatona', Quisoso nontiipi atëhuëcaiso marë'. "Yosë a'paimahuachinquën, sacai' nininso' niquë' quiyanta' nicatëinquën natëinquën," itopirinahuë'.

12 Chiníquën sëtatón, itapon:

—¿Ma'marëta' yani'nama'? "Sacai' nininso' niquë' ni'inquin," itopiramaco-huë', co Yosë nohuantërinhuë' a'nota'huanquëmaso', itërin.

13 Ina quëran potiquë ya'coantarahuaton, aquëtëran paantarin.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Mateo 16.5-12)

14 Pëntonpirinahuë', ca'tano'sanënpita naniantopi cosharo' quëpacaiso'. Anaíchin pan potiquë ya'huëtópi.

15 Quisosorisó nipurinhuë' pënënarín:

—Ni'cona iyaro'sa'. Pan ahuëpocatërinso pochin parisioro'sa' ya'huëtópi. Irotisë imapisopitanta' ya'huëtópi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocoso huë', itërin.

16 Natanahuatona', ca'tano'sanënpita capini ninontapi. "Capa pan. Co ya'huëtërinpoahuë'. Napoaton naponontërinpoa'," nitópi.

17 Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itapon:

—¿Onpoatonta "capa pan," toconama'? ¿A'chintápiranquëmahuë', co ipora huanta' yonquiyátëramahuë' ti? ¿Co natantochináchinhuë' cancantërama' nica?

18 Noya natanapomarahuë', ¿onpoatomata' co yonquiramahuë'? Nicapomarahuë', ¿onpoatomata co natëtëramahuë'?

19 I'hua chachin a'natërapoíchin pan nipirinhuë', a'natërápo huaranca piyapi'sa' ananitërahuë'. ¿Onpo i'mëta' naporó' pë'sotopiso' amëntatërama'? itërin.

—Shonca cato' i'më', itópi.

20 —Panso' canchisëíchin nipirinhuë', catapini huaranca piyapi ananitahuato, ¿onpo i'mëta' pë'sotopiso'? itaantarin.

—Canchisë i'më', itópi.

21 —Napoaton co pan yonquiato, pënënananquëmaso', ¿Co nitochatëramahuë' ti? itërin Quisosori.

Somaraya anoyatërinso'

22 Ina quëran Pitsaitaquë chinpiconpi. Inaquë somaraya nininso' Quisosoquë quëpi. "Së'huaquë' Siniro noyachin," itópi.

23 Itohuachinara, maimirarahuatón, ninano aipiran quëparín. Iroi quë pashirayatërin. Nani së'huarayarahuatón:

—¿Ma'ta' iyasha quënanan? itërin.

24 —Piyapi ni'pirahuë', co a'ninquëchin ni'nahuë'. Pa'sapirinahuë', nararo'sa pochin ni'nahuë, itërin.

25 Naquëranchin së'huarantahuachina, noya ni'tërin. Nani noyatërin ni'ton, ya'ipi a'ninquëchin quënanin huachi.

26 —Ya'huëran'pa' iyasha no'tëëquë'. Ama ninanoquë paquësóhuë', itërin Quisosori.

Pitro natëtërinso'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

27 Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Sisaria Pinipi parti pa'sarin nisha nisha ninanoquë a'chinacaso marë'. Papon pochin, ca'tano'sanënpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuë' ni'to, ¿in pochinta piyapi'sa' cancantiarinaco? itërin.

28 —Nisha nisha yonquirapirinëinquën. "Coansha Paotistaco' nanpiantarinso' ni'ton, naporín," topi a'naquën. "Co inahuë'. Iniasëco'

nanpiantamara,” topi a'naquëonta'. “Ninotona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinso' nimara,” topi a'napitanta', itërin.

²⁹—Canpitaso nipirinhüë', ¿ma'ta' yonquirama'? itërin.

—Quëmaso' Cristo, Yosë chachin a'paimarinquën, itërin Pitrori.

³⁰—Ama ina a'napita sha'huitocoso'huë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'
(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Naporo quëra huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Yosë quëran quëmapico niporahuë', na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapita co huachi nohuantarinacohüë'. Tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanpiantarahüë, itërin Quisosori.

³²No'tëquën sha'huitochinarin. Ina natanahuaton, Pitrori amashamiachin quëparahuaton:

—¡Ama, Siniro, napoquësohuë'! itërin.

³³ Quisososo nipirinhüë' tahuërërahuaton, ya'ipi ca'tano'sanënpita ni'sarin.

—¡Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. Co Yosë pochin yonquiranhüë'. Piyapinquën ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin.

³⁴Na'a piyapi'sa' ya'cariya huaniapi.

—Amashamiachin huëco' iyaro'sa', a'chinchinquëma', itohuachina, huë'pi natanacaiso marë'. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërinso'ráchin imaco huachi. Corosëquë chiníquën parisitëre'. Inapochachin canpitanta' parisitapomarahüë', imamiatoco.

³⁵ Noya nanpicamasoráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, noya nanan a'chinamaso marë' parisitapomarahüë', co topinan quëran nanpiaramahuë'. Yosë'pa' nannipimiatarama huachi.

³⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhüë', topinan quëran napoarama'.

³⁷ ¡Onponta' pahuërëtapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhüë' cha'ëcaso'!

³⁸ Ipora tahuëri'sa' ya'huëpisopita co noyahuë' nipi. Nitëhuananpitopisopita pochin cancantopi. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuëri carimanta' tapayatënguëma', a'poaranquëma'. Nanamëhuë a'pohuatama', carimanta' o'mantahuato, a'poaranquëma'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahüë. Tatahuë pochin huënaratahuato, noya anquëniro'sapitaro'co o'mantararahüë, itërin.

9

¹ Ina quëran itaantararin:

—Tëhuënychachin iyaro'sa' Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. Chiníquën nanantaton hua'anëntapon, ni'sarama'. A'naquëma' co'huara chimiyantërasënguëmahuë', ni'sarama', itërin.

Quisoso nisha pochin ya'norinso'
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Saota tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin quëparin. Inapita nicasoi', nisha pochin ya'norin.

³ A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. Co inso tēranta' nanitërinhuë' pë'sainaton, ina pochin huiríchin acocaso'. Hui'ri huiríchin inaso'.

⁴ A'nanaya Iniasë, Moisésë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinahuë', Yosë nohuanton ya'noantapi. Quisosorë' ninontapi.

⁵⁻⁶ Ina ni'sahuatona', Pitro, Santiago, Coansha, cara chachin pa'yanpi. Na'con pa'yanaton, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maestro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, topirahuë', a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisésë marë', a'nanta' Iniasë marë', itërin. Napoaponahuë', co yonquiatonhuë' naporin.

⁷ Naporo' chitorori imotërin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërinso' natanpi. “Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosororahuëso'. Ina natanco',” itërin.

⁸ Napotaso chachin ca'tano'sanënpitari ni'sapirinahuë', co a'napitaso' quënanpihuë'. Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin: “Achin ni'namaso' ama insonta' sha'huitocoso'huë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nantantarahue. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco',” itërin.

¹⁰ Napoaton co insonta' sha'huitopihuë'. Inahua capini ninontapi. “¿Onporahuatonta' nantantaponso'?” nitopi.

¹¹ Achin Iniasë quënanpi ni'ton, inanta' yonquiapi.

—Pi'pian Sinioro yanatanainquën. Cotio maestro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: “Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantarín,” topi. ¿Onpoatonta' napopi? itopi.

¹²⁻¹³ —No'tëquën napopi. “Yosë nanamën ayonquiantacaso marë' huëantapon,” tënin pënëntona'pi. Naporinso chachin. Nani mini huëantapirinhuë', co nohuitopihuë'. Co yanatanatonahuë', inahua yonquinëna quëran no'huipi. Yosë quiricanënquë naporinso chachin nitopi. Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', inapochachin no'huinarinaco. Aparisitarinaco. Yosë quiricanënquë iráca ninorin ni'ton, parisita'huaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Ina quëran motopi quëran nohuaraimarahuatona', a'napita ca'tano'sanënpita quënanquimantapi. Cotio maestro'sarë' chiniquën ninontapi. Na'a piyapi'sa' yamorapi ni'quimapi.

¹⁵ Quisoso quënanahuatona' ya'ipiya quëran ta'arë'nachin nacapipi. Pa'yatatona: “I'huata Maestro,” itoonpi.

¹⁶ Ina quëran Quisosori natanin:

—¿Ma'ta' ninontapiramahuë'? itërin.

¹⁷ A'na quëmapiri itapon:

—Hui'nahuë Maestro quënanhuë, anoyatoco topirahuë'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi nanitërinhuë' nonacaso'.

¹⁸ Insëquësona sopairi mapachina, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Ninaquërarahuaton, pacororárin. Ca'tano'sanënpita natanpirahuë' inquitacaiso marë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

²⁰ Napohuachina, quëshipi. Quisoso quënanahuaton, sopai no'huitaton, hua'huasha ahua'yantërin. No'paquë atatahuaton, asocoro asocorotarin. Sa'po sa'po niconin.

²¹ —¿Onporo quëran huarëta' hui'nan naporin? itërin.

—Hua'huatapon quëra huarë' naporin.

²² Na'aro' pëncuë sopairi të'yatërin. I'quënta' të'yaitërin tëpacaso marë'. Nosorocoi, Siniro. Nanitohuatan, anoyatëquë', itërin.

²³ —“Nanitohuatan,” ¿itëranco ti? Yosë natëhuatëra, ya'ipiya nanitaparë', itërin Quisosori.

²⁴ —Tëhuëncachin Siniro natëpiranquënhuë'. ¡Catahuaco noya noya natëinquën! itaantarin pa'pini.

²⁵ Na'a piyapi'sa' niyontonquirapi ni'sahuaton, a'naroáchin sopai itapon:
—Quëmaso' sopainquën. Piyapi ya'coancantohuatana, anë'huëran. Napoaton carinquën napotaranquën. Iso hua'huasha quëran pipirahuaton, ama huachi onporonta' ya'coancantantaquësuhuë', itërin.

²⁶ Napotohuachina, Sopai chiniquën “yai” tahuaton, hua'huasha ahua'yantaantarin. Inapotahuaton, chimipi pochin patërin. Napoaton: “Nani chiminin,” topirinahuë',

²⁷ Quisosori maimirarahuatón, opatohuachina, huanirin huachi.

²⁸ Ina quëran Quisososo' ca'tano'sanënpitarëachin pëiquë ya'conconpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quiyariso' co nanitëraihuë' inquita'huaiso'? itopi.

²⁹ —Isanpi sopaiso', sacai' inquitacaso'. Chiniquën Yosë nontaquë huarë', inquitëre', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninoantarinso'
(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰ Ina quëran paantarahuatona', Cariria parti pa'sapi. “Ama huë'nahuëso' piyapi'sa sha'huitocosohuë',” ténin Quisoso.

³¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaton, napotërin:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinco, masarinaco. Mapachinaco, tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanpianarahuë', itërin.

³² Natanaponaraihuë', co natëtacaiso' nanitopihuë'. “¿Onpoatonta' ina pochin nontërinpoa'?” topi yonquinëna quëran. Naporahuaton të'huatatoná', co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiniquën nanantërinso'
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ Ina quëran Capinaomocuë canconpi. Pëiquë ya'conpachinara, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ma'ta' iraquë huëcapoma pochin ninontëriarama'? itohuachina,

³⁴ co manta' topihuë'. “¿Inquënpoacha ipora chini chiniquën nanantarihua nicaya?” nitopi ni'ton, co yasha'huitopihuë'.

³⁵ Napoaton inaquë huënsërahuatón:

—Huëco' iyaro'sa' shonca catonquëma chachin natanquico pënëinquëma'. Inquëmasona' chini chiniquën nanantamaso' nohuantohuatama', topinan piyapi pochin cancantatoma', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco', itërin.

³⁶ Ina quëran hua'huasha maimirarahuatón, huancánachin ahuanirin. Ina iporahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

³⁷ —Ca imaramaco ni'ton, hua'huasha tëranta' nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohuë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

Yosëri acanarinso'
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi, Maistro, ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton, sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirihuë', co quiya pochin imarinquënhuë' ni'ton, co nohuantëraihuë'. “Ama inapotëquësohuë',” itërai, tënin.

³⁹—Tananpitoco' iyaro'sa'. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton piyapi anoy-atohuachina, inaso' noya. Co sha'huirapiincoso' nanitaponhuë'.

⁴⁰ Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuarinpoa'.

⁴¹ Caso Cristoco. Imaramacoso marë' piyapi catahuahuachinquëma', Yosë nitotërin. I'sha tëranta' o'shitohuachinënguëma', ina marë' a'na tahuëri acanaarin. Tëhuënhachin noya i'huërëtarin, itërin Quisosori.

Anishacancantërinso'
(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Ina quëran itaantaran: “Hua'huasha natërinco' anishacancantohuatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiniquën cancanchatërapihuë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', Yosë ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë', pancara'piquë a'sonconotahuatënënguëma', marëquë tē'yaitërinënguëma' naporini, noya noya niitomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë' tēnahuë'.

⁴³⁻⁴⁴ Ma'sona tëranta' iyaro'sa' anishacancantohuachinquëma', a'poco'. Iso pochin yonquico'. A'na imirama quëran co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama' naporini, tantoimiraya nipomarahuë', Yosë'pa' pa'itomahuë'. Cato imirarë'quëma chachin parisitopiquë pa'patamaso', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Inaquëso' pën co onporonta' tacopiarinhuë'.

⁴⁵⁻⁴⁶ Nantëma' ya'huëtërinquëma' iratacaso marë'. Nipirihuë', ma'sona marë tëranta' co noyahuë' yonquiatoma', iratohuatama', na'con oshahuanama'. Ninishitërantëtërama' naporini, noya noya niitonhuë'. Tantorantë' nipomarahuë', Yosë'pa' pa'itomahuë'. Catorantë'rë'quëma chachin parisitopiquë pa'patamaso', pa'pi co noyahuë' niitonhuë'.

⁴⁷ Ya'piramanta' ya'huëtërinquëma' noya ni'tacaso marë'. Nipirihuë', ya'pirama quëran quënanatoma' co noyahuë' yonquihuatama', oshahuanarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, a'na quëran somaraya nipomarahuë', Yosë hua'anëntërinquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin ni'tapomarahuë', parisitopiquë tē'yatohuachinquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ma'sona tëranta' anishacancantohuachinquëma', a'naroáchin niantoco' ama parisitopiquë paacamaso marëhuë'.

⁴⁸ Inaquë chiniquën parisitápoma'. Co shonaro'sa tëranta' chiminaponhuë'. Pën co onporonta' tacopirarinhuë'.

⁴⁹ Pënquë ahuiquitëresó pochin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tēniarin noya noya cancantacaiso marë'.

⁵⁰ Yamora noya acashicaso' niponahuë', chiminpachina co huachi noyatërinhuë'. Canpitaso nipirihuë', yamora cosharo' noya acashirinso pochin nico'. Noya nini'toma', ya'huëco' itërin.

10

Sa'ahuano'sa' pënëninso'
(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Capinaomo quëran pipirahuaton, Cotia parti paantaran. Naporahuaton, Cortanii' aquëtëran pa'nin. Inaquë naquëranchin na'a piyapi'sari huëcapaipi. Quisosori a'chintantarin. Nani tahuëri huë'pachinara, noya a'chintarin.

² Parisioro'santa' Quisoso ya'carirahuatona', atëhuëcaiso marë' natanquipi: —¿Noya ipora sa'anpo' tē'yatacaso' ti? itiipi.

³ —¿Ma'ta' iráca Moisésë pënëntërin? itërin Quisosori.

4 —“Sa'ampo' yatë'yatohuatëra, coisëquë aninshitërë': 'Nani sa'ahuë të'yatarahuë,' ta'caso' aninshitërë'. Ina quëran noya të'yatacaso huachi,” ténin Moisésë, itopi.

5 —Co të'yatacaso' pënëninquëmahuë'. Canpitaso' co natantochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, Moisésë napopënëninquëma'.

6 Napoaponahuë' ya'nan piyapi nicapon, cato' piyapiíchin Yosëri ninin. A'na quëmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin.

7 Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso' ya'huërin.

8 Cato' piyapi nipirinhüë', a'naíchin pochin nipi. Catoya'pi nipirinhüë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin.

9 Nani Yosëri asë'quërin ni'quëhuarë', co onporonta' sa'ama' të'yatamaso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

10 Nani pëiquë ya'conpachina, naquëranchin ca'tano'sanënpitari itapona':

—Achín naporanso' a'chintantacoi nitochii, itopi.

11 —Sa'ama' të'yatatoma', a'na sanapi mapatama', inaso' co sa'ama chachinhüë' ni'ton, monshitëramaso pochin Yosëri ni'nin. Ina marë' oshahuanarama'.

12 Inapochachin sanapi'santa', so'in ta'ananpirahuaton, a'na quëmapi so'yatohuachin, inaso' co so'inhüë'. Monshin pochin Yosëri ni'sarin. Ina marë' oshahuanarin, itërin.

*Hua'huaro'sa marë' Yosë nontërinso'
(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)*

13 Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Hua'huaro'sa' quëpisopita ca'tano'sanënpitari yaa'papurinahuë'.

14 Ina ni'sahuaton, Quisosori co noyahuë' ni'nin.

—Tananpitoco' iyaro'sa' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohüë'. Hua'huaro'sa' pochin cancantopisopita Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi.

15 Tëhuëenchachin carinquëma' itaranquëma', hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cancantohuatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', itërin.

16 Ina quëran hua'huaro'sa' iporin. Së'huamotorahuaton, inapita marë' Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'.

*Ma'huan yaimarinso'
(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)*

17 Ina quëran Quisoso yapaantarapirinhüë'. A'nara quëmapi ta'aquirahuaton, isonquirin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën. ¿Ma'ta' caso' onpo'i nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin.

18 —¿Ma'marëta' “Quëmaso' noyanquën” itëranco? Yosëíchin noyaso'.

19 Iráca pënëntërinso' nani nitotëran. “Ama piyapi tēpacosohüë'. Ama nitëhuananpitocosohüë'. Ama ihuatocosohüë'. Ama ninonpinapicosohüë'. Ama nonpincosohüë'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco',” ténin Yosë pënëntaton, itërin Quisosori.

20 —Co manta' Maistro onporahuë'. Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë', itërin.

21 Ina natanahuaton, nirayarin. “Tëhuëenchachin noya yonquirin,” ta'ton nosororin.

—Isonta' iyasha Yosë nohuantërin ta'a. Paquë'. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran

huëquë' imaco huachi. Inapohuatan, a'na tahuëri Yosë'pa' canamiataran, itërin.

²² Ina natanahuaton, co huachi noyahuë' cancantërin. “Hua'huayatërahuë' ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton sëtërin. Sëtatón, pa'nin huachi.

²³ Ina quëran Quisosori ca'tano'sanënpita ni'sahuaton, itapon:

—Pa'pi sacai ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁴ Ina natanahuatona': “¡Ma'pitacha naporin paya!” nitopi ca'tano'sanënpita.

—Tëhuënychachin iyaro'sa' ma'sharáchin yonquihuatëra, sacai' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso'.

²⁵ Ni'co'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, co pi'pisha tëranta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huano'saso' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itaantarín.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi:

—Napoahuarë', ¿incha nica cha'ërë'poya? nitopi.

²⁷ Ya'ipiya notëërahuaton, Quisosori itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëíchin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparín, itërin.

²⁸ —Ni'quë' Maistro. Quiyaso' nani ya'ipi ma'shanëhuëi huëshirahuatoi, imarainquën, itërin Pitrori.

²⁹ —Tëhuënychachin iyaro'sa' imamacoso marë' nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', tënahüë. A'naquëma' mini nanamëhuë a'chinacamaso marë' co huachi ya'huëmiataramahuë'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima', tatama', mamama', hui'nama', no'panëma', inapita patërama'.

³⁰ Ca imamacoso marë' napohuatama', Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Isoro'paquë chachin pasaro' aquëtë pochín pëiro'sa', iyaro'sa', oshiro'sa', mamaro'sa', hua'huaro'sa', no'paro'sa' inapita quëtarinquëma'. Noya cancantarama'. Napoaponahuë', aparisitarinënquëma anta'. A'na tahuëriso huachi Yosë'pa' nanpimiatarama'.

³¹ A'naquën ipora chiníquën nanantopirinahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochín nisapi. A'naquënso nipirinhüë', ipora topinan piyapi pochín nicaponahuë', a'na tahuëri chiníquën nanantapi, itërin Quisosori.

*Chiminacaso' sha'huiantarínso'
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)*

³² Ina quëran ira pa'tahuatona', Quirosarin'pa' paantarapi ni'ton, ca'tano'sanënpita pa'yanpi. Imapisopitanta' të'huatopi. Quisososo nipirinhüë', quëchitërarín. Naquëranchin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, ma'sona onpocaso' sha'huitaantarín.

³³ “Noya iyaro'sa' natanco'. Iporaso' Quirosarin'pa' pa'sarëhua'. Inatohua' nani ma'sha onpotarinaco. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inaquë sha'huirapiarinaco. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita masahuatónaco, Tëpacaso' ya'huërin, tosapi. Ina tosahuatona', nisha piyapi'saquë yo'coaninaco tëpainacoso marë'.

³⁴ Inapita tëhuarahuatónaco, ipitarinaco. Chiníquën huihuiarinaco, pë'shararinaco. Ina quëran tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nãpíantarahüë,” itantarín.

*Santiago, Coansha, inapita nohuantopiso'
(Mateo 20.20-28)*

35 Ina quëran Santiago, Coansha, inapita Quisoso huëcapai. Sipitio hui'ninpita inahuaso'.

—Pi'pian Maestro natainquën, topiraihuë', itopi.

36 —¿Ma'ta' iyaro'sa' nohuantërama'? itërin.

37 —A'na tahuëri noya noya hua'anëntaran. Hua'an ya'conpatan, chiníquën nanan quëtocoi. A'naso' quëma inchinan quëran ahuënsëquë', a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', topiraihuë', itopi.

38 —Canpitaso' co no'tëquën yonquiátëraramahuë'. Co ya'ipi nitochátëraramahuë'. Chiníquën iyaro'sa' parisitarahuë. Main o'orëso pochin pa'pi parisitarahuë. I'quë ya'coitëreso pochin aparisitarinaco. Canpitanta' aparisitohuachinënuëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

39 —Ahuantarai, itopi cato chachin.

—¡Naporinchi paya! Ca pochin mini canpitanta' main o'orëso pochin parisitarama'. I'quë ya'coitëreso pochin parisitarama'.

40 Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiníquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita inchinanëhuë quëran ahuënsëarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

41 Chiníquën nanan nohuantopiso' natanahuatona', a'napitariso' no'huipi.

42 Quisososo nipirihuë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin.

—Co Yosë imapisopitahuë' chiníquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'an ya'compachinara, chiníquën nanantatona', yacamaitopi. Piyapinënpitanta' aparisitopi.

43 Canpitaso nipirihuë', ama inapita pochin cancantocosohuë'. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaso' nohuantërehuë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'.

44 Topinan piyapi pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya nicatënuëma', chiníquën nanan quëtarinquëma'.

45 Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya anoyatërinso'

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

46 Ina quëran paantarahuatona', Quiricoquë canconpi. Ca'tano'sanënpitarë chachin pipihuachinara, na'a piyapi'sarinta' imasapi. Naporo' a'na somaraya ira yonsanquë huënsëarin quënanconpi. Timio hui'nin ni'ton, Partimio itopi. Somaraya ni'ton, nani tahuëri coriqui topinan ma'patárin.

47 “Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin,” topi, natantërin. Ina natanataton:

—¡Nosoroco Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, nosoroco canta', itërin chiníquën nontaton.

48 A'napitari natanahuatona', no'huipi.

—Ta'tëquë', itopirinahuë', aquë aquëtë chachin chiníquën nontantarin.

—¡Nosoroco canta! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, onpopionta' nosoroco, itantarin.

49 Quisososo' natanahuaton, chiniconin:

—Sha'huitoco' huë'in, itërin. Napotohuachina, sha'huitopi.

—Noya cancantëquë' iyasha. Nani përarinquën ni'ton, Quisososo nontiiquë', itopi.

50 A'morinso' të'yatahuaton, a'naroáchin Quisososoquë pa'nin.

51 —¿Ma'ta' iyasha, onpochinquën? itërin Quisosori.

—Anoyarayato Maistro canta' noya ni'tanta'i, itërin.

⁵² —Inta nipachin, noya paquë'. Natëranco ni'ton, carinquën anoyataranquën, itërin. Napotohuachina, noya ni'tërin. Noyatahuaton, Quisoso imarin.

11

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Quirosarinquë ya'caritohuachinara, Pitipaqui'pa' canconpi. Ina ya'cariya Pitania ya'huërin anta'. Oriposë panënuquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitahuaton, a'parin.

² —Paso' ninanoquë paco'. Canconpatama', a'nara' mora hui'napishin a'sonpinan quënanconarama'. Co incari tëranta' huënsëchátërarinhuë'. I'quiritahuatoma', quëshico. ³ “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinënuquëma': “Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantarai,” itoco', itërin Quisosori.

⁴ Pa'sahuatona', mora a'sonpinan ya'coanaquë quënanconpi. Cachi yonsanquë huanirarin. Quënanahuatona', i'quiritonpi.

⁵ —¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itopi inaquë ni'sapisopitari.

⁶ “Siniorori nohuantërin,” itohuachina: “Inta nipachin, quëpaquë,” itopi.

⁷ Napotohuachinara, Quisosoquë quëpi. A'mopiso' masahuatona', mora aipi huëtopi. Nani huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin.

⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', cachiquë a'mopiso' huëtopi. A'napitanta', panpë mono pochin nininsopita nishitëtahuatona', no'paquë huëtërantapi. Inataquëchin Quisoso pa'sarin huachi.

⁹⁻¹⁰ Piyapi'sa' quëchitërapipi. A'naquëonta' Quisoso imasapi. Ya'ipi piyapiri pa'yatatona', chiniquën nonsapi.

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! tosapi.

¹¹ Quirosarinquë canconahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë no'tëërin. Ya'ipi ma'sha inaquë ni'sárin. Nani i'huarin ni'ton, pipiantarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin Pitania'pa' pa'pi.

Iquira nara yanicaso marë' sha'huitërinso'

(Mateo 21.18-19)

¹² Tahuëririnquë Pitania quëran huënantarahuatón, Quisoso tanarin.

¹³ Aquëran iquira nara quënanin. Na'a monohuanin ni'ton: “Inaya tëranta' nitërinso' ca'i,” ta'ton, paahuapirinhue', co manta' nitërinhuë'. Monoquënachin quënanconin. Co tahuërinën naniyatërarinhue' ni'ton, co nitërinhuë'.

¹⁴ —Ama huachi iso nara nichinsohuë'. Co huachi insoari tëranta' nitërinso' caponhuë', tënin Quisoso. Ca'tano'sanënpitarinta' natanapi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ina quëran Quirosarinquë canconpi. Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuatona', na'a nipa'antopisopita quënanconpi. Quisosori quënanconahuaton, co noyahuë' ni'nin. Napoaton a'parin. A'naquën inaquë coriqui nicanpiarapirinhue', misanënpita pitaton, ohuëretëra'piarin. Nëpë' pa'anpisopitanta' a'parahuaton, huënsëpiquë të'yatërin. Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' pënënin.

¹⁶ “Ama nisha nisha ma'sha Yosë pëinënuquë quëntacosohue',” tënin. Ina quëran a'chintaton, itapon:

¹⁷ —Yosë quiricanënuquë ninshitërinpoa'. “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huë'in nontiinacoso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha nananquë nonpisopita

nontiinacoso marëáchin acotëranquëma'," ténin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpique pochin atarantërama', itërin Quisosori.

¹⁸ “¡Ma'pitacha nitotërin paya!” topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta natanahuatona', të'huatopi. “Ya'ipi piyapi'sari yaimapi,” ta'tona', Quisoso tëpacaiso' chinotopi.

¹⁹ Yatashirahuaso', Quisososo' ca'tano'sanënpitarë chachin ninano quëran pipiantapi.

Iquira nara ahuirinso'
(Mateo 21.20-22)

²⁰ Tahuëririnquë tashiramiachin huënantarahuatona', iquira nara ni'quiantapirinhüë', nani ahuirin. Itën quëran huarë' ahuirin.

²¹ Ina ni'sahuaton, Pitro yonquirin.

—Ni'quëchi Maistro. Iquira nara i'huara sha'huitëranso' nani ahuirin huachi, itërin.

²² —Ya'ipi cancanëma quëran Yosë natëco'.

²³ Inaso', ya'ipi nanitaparín. Ina nontohuatama', chiníquën natëco': “Co Yosë catahuaríncohuë',” ama tocosohüë'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', catahuarinquëma'. “Yosë nohuanton, iso motopi marëquë nichí'huincain,” tënama' naporini, ina nohuanton nichí'huincaitonhuë'.

²⁴ Napoaton Yosë nontatoma' ma'sona nipatama', natëco'. “Tëhuëenchachin Yosë catahuarinco,” topatama', catahuaarinquëma' ténahuë.

²⁵ Noya cancantatoma', Yosë nontoco'. A'na piyapi ma'sona tëranta' onpotohuachinquëma', canpitarinta' pi'pian tëranta' no'huihuatama', ina naniantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' nanan anoyatoco' Tata Yosë oshanëma' inquichinquëma'. [

²⁶ Co nanan anoyatohuatamahüë', Tata Yosënta' co oshanëma' inquitarinquëmahüë',] itërin Quisosori.

Chiníquën nanantërinso'
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ Ina quëran Quirosarinquë huëantapi. Yosë chinotopiso pëiquë ya'concoantahuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa' inapitari huëcapaipi.

²⁸ —¿Onporahuatonta' chiníquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacamaso'? Sha'huitocoi, itopí.

²⁹ —Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'.

³⁰ ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtëca, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

³¹ Natanahuatona', inahua capini nisha nisha ninontapi. “¿Ma'ta' itahua? ‘Yosëri nanan quëtërin,’ itohuatëhua', a'paniarinpoa'. ‘¿Onpoatomata' nipachin co ina natëramahüë?’ itarinpoa'.

³² Nipirinhüë', ‘Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin,' itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huiarinënpoa'. ‘Yosëri Coansha a'parin pënëntacaso', topi ya'ipi piyapi,” nitopi.

³³ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihüë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihüë' ta'a, toconpi.

—Noyapa'. Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahüë', itërin Quisosori.

12

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'
(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Ina quëran Quisosori pënënto nanan sha'huitaantarin:

“A'na quëmapi pancana iminatón, oparotërin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona', huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, na'pi quëran chachin tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton, nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'. Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. ‘Sacatëramaso marë' nitërinso' patomachin canpitaora marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin.

² Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'.

³ A'papurinhuë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'paantapi.

⁴ Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'paantapurinhuë', inanta' motën pë'shatahuatona', chiniquën no'huipi.

⁵ Ina quëran a'nanta' a'paantapurinhuë', inaso' huachi tēpapi. Ina quëran na'a a'paantapurinhuë', a'naquën ahuëpi, a'naquën tēpapi.

⁶ Napotihuachinara, hua'anëni yonquiantarin. ‘¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papurahuë', co manta' quëtopihuë'. Hui'nahuë na'con nosoropirahuë', ina huachi a'paarahüë. Ina tēhuënchinso' natēpona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'parin.

⁷ Inpriatonënpitaso nipirinhuë', hui'nin quënanahuatona' ninontopi. ‘Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, ya'ipi hua'anëntarin huachi. Huëco' tēpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua,' nitopi.

⁸ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', tēpapi. Aipiran tē'yatopi.

⁹ Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon hui'nin chachin tēpatopi ni'quëhuarë'? Chiniquën no'huiton, inpriatonënpita tēpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tēnahuë.

¹⁰ Iráca Yosë nohuanton, ninorin. Quiricanënuë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti? Ninshitaton, naporin:

‘Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhuë', sacatoro'sari co nohuantopihuë'. “Nagoonin,” ta'tona', tē'yatopirinahuë'.

Hua'anëni maantarahuaton: Iso na'pi mini na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

¹¹ Yosë chachin naporin.

Napoaon ¡Ma noyacha inaso' ninin paya! tēnëhua!', tēnin quiricanënuë,” itërin Quisosori.

¹² Natanahuatona', cotio hua'ano'sari chiniquën no'huipi. “Chinotatonpoa' pënënarinpoa',” ta'tona' Quisoso yamapurinahuë' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa' niyontonpisopita tē'huatona', co mapihuë'. Patopi huachi.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Ina quëran hua'ano'sari yonquipi Quisoso nonpintacaiso marë'. Napoaon a'naquën parisioro'sa' a'papi. Caraíchin Irotisë imarinsopitanta' a'papi. Yapa'pachinara, itapona': “Paatoma', nisha nisha natanco'. Co no'tëquën a'panihuachinquëmahuë', sha'huirapiahua',” itatona', a'papi.

¹⁴ Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—No'tëquën Maistro nontërancoi. Co piyapi'sa' pa'yatiinënuënsó marë' a'chinnanhuë'. Co hua'an tēranta' tē'huatëranhuë'. Yosë nohuantërinso' no'tëquën a'chintërancoi. Napoaon yanatanainquën. Noma copirno nisha

piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachin, ¿noya ipora quëtacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuanterin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁵ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintëinquëma! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? Noma coriqui quëshico ni'i, itërin.

¹⁶ Napotohuachina, quëtopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

—Noma copirno chachin, itantapi.

¹⁷ —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtantaco'. Naporahua-ton, Yosëso nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

Natanahuatona', pa'yanpi. “¿Ma noyacha a'panirinpoa paya!” nitopi.

Piyapi'sa' nanopiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' ya'huërë' huë'pi, satsioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. “Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanopiantarihuahuë',” toconpi. Inahuanta' Quisoso yanonpintatona', iráca napopiso' sha'huitiipi:

¹⁹ —Íráca, Maistro, Moisësë ninshitërin pënëinpoaso marë'. “Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huërëtacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin,” tënin Moisësë.

²⁰ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin.

²¹ Ina iini chachin maantarin. Moisësë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin.

²² Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi. Ina quëran sanapinta' chiminin.

²³ Canchisë iinpita chachin nani mapirinahuë', nanopiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁴ —¿Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë! Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhuë', co nohuitëramahuë'. Quiricanëonta' nontapomarahuë', co cancanëma quëran natëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosë ya'ipi nanitaparin.

²⁵ Chiminpisopita nanopiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaponahuë'. Anquëniro'sa pochachin nisapi huachi.

²⁶ Chiminpisopita tëhuëinchachin nanopiantarapi. ¿Co'na ina Moisësë ninshitërinquë nontëramahuë'? Sarsa nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosëri nontërin. “Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco,” itërin Yosëri.

²⁷ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nani chiminpirinahuë', nanopiantarapi. Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë', itërin Quisosori.

Yosë na'con na'con nohuanterinsó'

(Mateo 22.34-40)

²⁸ Satsioro'sarë' ninontaso', a'na cotio maistro huë'nin. Natanahuaton: “Ma noyacha Quisososo' nitotërin paya,” ta'ton, itapon:

—Yosë na'con pënëninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin natëcaso'? itërin.

²⁹ —Inta nipachin iyasha a'chinchinquën. Yosë quiricanën quëran chachin sha'huitërinpoa'. “Ya'ipi israiro'sanquëma', natanco'. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Inasáchin natërëhuaso'.

³⁰ Ina na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco'.

³¹ Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” tënin. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërin, itërin Quisosori.

³² —Tëhuëinchachin Maestro no'tëquën nonan. A'naíchin Yosë ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'.

³³ Ya'ipi cancanënpoa quëran, ya'ipi yonquinënpoa quëran, ya'ipi chinirëhua quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatacaso' ya'huërin. Naporahuaton, canpoara ninosororëso pochachin a'napitanta' nosorocaso' ya'huërin. Iráca Moisësë pënëninpoa'. “Yosë yachinotohuatama', oshanëma marë' ma'sha tëpatoma', ahuiquitoco',” itërinpoa'. Inapopirëhuahuë', co Yosë nosorohuatëhuahuë', co piyapi'santa' nosorohuatëhuahuë', Yosëso' co onpopinchin noya ni'sarinpoahuë', itërin.

³⁴ —No'tëquën iyasha yonquiran ni'ton, pi'pian pahuantarinquën Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso', itërin Quisosori.

Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

Yosëri a'paimarinso'

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë Quisosori piyapi'sa' a'chintaantarín. —Iráca quiricanën quëran Yosë tapon: “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Inaso' Cristo,” tënin. Cotio maestro'saso' a'chinpachinara, “Cristoso' Tapi shia'huain,” topi. ¿Onpoatonta' naporin? Ina iyaro'sa' yonquico'.

³⁶ Iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapi chachin ninshitërin. Cristo ninoton, naporin:

Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin.

“Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

inimiconënpita cari minsëchinquën,” itërin Yosëri, tënin Tapi.

³⁷ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë,” tënin Tapi. Piyapi chachin nipirinhüë', Tapiri chinotërin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori. “Yosë hui'nin chachin ni'ton, naporin,” ta'caiso nipirinhüë', co manta' topihuë'.

Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpisopitaso nipirinhüë', nóya natanpi.

Maestro'sa' pënëninso'

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ina quëran Quisosori a'chintaantarín. “Ni'cona cotio maestro'sa' nonpin-tochinënuëma'. A'naquën naporopi a'mopi piyapi'sari nohuitacaiso marë'. Ina pochín a'mosahuatona', cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. ‘Huë'cama maestro,’ itohuachinara, pa'yatopi.

³⁹ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conpachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuënsëpi. ⁴⁰ Noya non-aponaraihuë', a'naya a'naya quëyoronos'a' nonpintatona', ma'shanënapita

matopi. Ama noninacaiso marëhuë' hua'qui' Yosë nontopirinahuë', co cancäna quëran natëpihuë'. Ina marë' aquë aquëtë' Yosëri ana'intarin," tënin.

Quëyoron Yosë marë' coriqui acorinso'
(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Ina quëran coriqui cacon notënanquë Quisoso huënsërin. Piyapi'sa' ni'sárin. Notohuaro' piyapi'sa' huë'sahuatona', coriqui Yosë marë' inaquë po'moquirapi. Na'a ma'huanosaso' na'con coriqui po'morapirinahuë'.

⁴² Ina quëran a'nara quëyoron huë'nin, sa'ahua nininso'. Catotëra'huayáichin coriqui po'moquirin, pi'pira'huaya pa'tërinso'. ⁴³ Ca'tano'sanënpita përasahuaton, Quisosori itapon:

—No'tëquën itëranquëma'. Na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuë', iso quëyoronso', na'con na'con po'moquirin, tënhuë.

⁴⁴ Ma'huanosaso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopiso' acopi. Iso sanapiso nipirinhüë', pi'pian ya'huëcharinso tëranta' tiquirin. Co huachi ya'huëtërinhuë'. Napoaton na'con na'con Yosë quëtërin, tënhuë, itërin.

13

Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'
(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi' quëran pipihuachinara, a'na ca'tano'sanëni itapon:

—Ni'quë' Maistro. Ma noyápiachin pëipiso'. Pancara'pi quëran nipi, itërin.

²—Iporaso' noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarinhüë', itërin.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'
(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quëran Oriposë panënuquë pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráichin ya'huëapi. Aquë quëran Yosë chinotopiso pëi' notëërapí. Pitro, Santiaco, Coansha, Antërisë, inapitari itapona':

⁴“¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ya'ipi yata'huantohuachina', ¿onporahuachinata' nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii,” itopi.

⁵“Ni'cona iyaro'sa' nonpintochnënuquëma'.

⁶ A'naquën huëcapona', 'Caso' Cristoco. Yosë chachin a'parinco,' tëcapona'. Nonpintë' nipirinhüë', na'a piyapi'sari imapona'.

⁷ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahüëatona', quira nisapi. Ina natantohuatama', ama pa'yancosohüë'. Tëhuëchachin nisha nisha parti naporapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁸ Nisha nisha nananquë nonpisopita nino'huitona' quira nisapi. Copirnoros'a capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'. A'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. Cosharo' pahuanpachin, tanari tiquirarin. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáichin huairinhüë'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachina, na'con parisitapirinahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁹ Ni'cona canpitanta' naniantotamaco. A'na tahuëri masarinënuquëma'. Imaramacoso marë' coisëquë sha'huirapiarinënuquëma'. Cotio niyontonpiso pëiro'saquë huihuairinënuquëma'. Imaramaco ni'ton, chirinchi hua'ano'sa' ya'huërinquënta' sha'huirapiarinënuquëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënuquëma' nanamëhuë sha'huitacaso marë'.

¹⁰ Co'huara isoro'pa' ta'huanchatërasohüë', noya nanan ya'ipi piyapi'sa' sha'huitacaso' ya'huërin. Nisha nisha nananquë nonpisopita nataina'.

¹¹ Mapachinēnquēma', '¿Ma'cha tono'pocoya?' ama tocosohuē'. Coisē'pa' quēpahuachinēnquēma', naporō' Yosē catahuaarinquēma' noya nonacamaso marē'. Co canpitaora nonsaramahuē'. Ispirito Santo ayonquiarinquēma' noya nonacamaso marē'.

¹² Naporō' tahuēri'sa' nisha nisha yonquiapi. A'naquēn imasarinaco. A'naquēnso nipirinhue' co nohuantarinacohue' ni'ton, quēmopinēnpita capini nino'huiapi. A'naquēn iin chachin niponahuē', sha'huirapiarin tēpacaiso marē'. A'naquēn hui'ninpita imapachinaco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquēn a'shinhuē nipon, pa'pinhuē nipon, imapachinaco, hui'ninpitari chachin sha'huirapiapi tēpacaiso marē'

¹³ Imaramaco ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'huiarinēnquēma'. Napoaponahuē', chiminaquē huarē' imamiatohuatamaco, cha'ēsarama huachi.

¹⁴ A'na tahuēri inimicoro'sa' Yosē pēinēnquē ya'conahuatona', pa'pi co noyahuē' nisapi ni'ton, tapiapona', co huachi inaquē Yosē chinotapihuē'. (Ina quírica nontohuatama', noya yonquico'.) Ina ni'patama', naporō' ta'aco'. Cotia parti ya'huēhuatama', motopi'pa' ta'aco'.

¹⁵ Pēinēma' a'canamaso' aipi ya'huēhuatama', ama ma'shanēmapita quēpacaso marē' ya'concosohuē'. A'naróáchin topinan paco'.

¹⁶ Iminēmaquē sacatasēnquēma' nipachin, ama a'moramaso tēranta' maquintacosohuē'. Manóton ta'aco'.

¹⁷ Naporō' tahuēri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huētopiso', inapita parisitapona'. ¡Ma'huantacha nicapona paya!

¹⁸ Yosē nontoco' ama o'napi tahuēri inapocamaso' ya'huē'insohuē'.

¹⁹ Naporō' tahuēri'sa' piyapi'sa' chini chiníquēn parisitapi. Isoro'pa' ninin quēran huarē' co ina pochin parisichátērapihuē'. Ina piquēraonta' co onporonta' ina pochin parisitaantarapihuē'.

²⁰ Yosē nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuē'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuē'. Nipirinhue', piyapinēnpita nosoroaton, co nohuantērinhuē' hua'qui' aparitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ēsarin huachi.

²¹ Naporō' tahuēri'sa' nisha nisha sha'huitarinēnquēma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huē'nin!' tosapi. A'napitanta' taponā': '¡Ni'cochi, pasēquē ya'huarin!' tosapi. Napotohuachinēnquēma', ama natēcosohuē'.

²² Na'a nonpin nanan pēnēntona'piro'sa huēcaponā'. 'Caso' Cristoco,' tēcaponā' a'naquēn. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquēonta'. Sacai' nininso' nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marē'. Ni'sahuatona': 'Ma'pitacha nitotērin paya. ¿Yosē quēran o'mamara, ti?' ta'tona', na'a piyapi'sari imasapi. Yosēri huayoninsopita quēran huarē' nonpintochinaichin nisapi.

²³ Canpitaso nipirinhue' ni'cona nonpintochinēnquēma'. Nani sha'huitēranquēma' ama naporō' tahuēri'sa' nonpintinēnquēmaso marēhuē'," itērin Quisosori.

Quisoso o'macaso tahuēri

(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ Ina toshuaton taantarin: "Ina quēran iyaro'sa' nani chiníquēn parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'pinarinhue'.

²⁵ Naporahuaton, na'a tayloraro'santa' anotarín. Ya'ipi inápaquē ya'huērinsopitanta' nacon nacontapon.

²⁶ Naporō' ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. Yosē quēran quēmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantararahuē. Chiníquēn nanantato, huēnaráchin huēnaráchin ya'noarahuē.

²⁷ O'mantahuato, anquëniro'sa' a'pararahuë Yosëri huayoninsopita ya'ipi parti quëran ayontonacaiso marë'. Pa'sahuatona', nisha nisha parti quëran huarë' ayontonapi huachi.

²⁸ Iquira nara papotërin quëran, iyaro'sa', nitotoco'. Ta'amënuquë monoan-tahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi.

²⁹ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina, nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin huachi,' tosarama'.

³⁰ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi.

³¹ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nonahuëso nipir-inhuë', co onporonta' ta'huantarínuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarin huachi.

³² Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co insonta' nitotërinhuë'. Co anquëniro'sa' tëranta' nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³³ Napoaton ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocosohuë'. Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'. Yosë nontatoma', ninaco. Noya yonquiatoma', ya'huëco'.

³⁴ A'na quëmapi aquë yapa'ninso pochin nisarin. Yapa'pachina, inpriatonënpita camairin. A'naya a'naya sha'huitërin ma'sona nicacaiso marë'. Ya'coana to'shitona'pinta' sha'huitaton: 'Pëi' noya ni'quë', itërin.

³⁵ Onporosona pëi' hua'anën huënantacaso' co nitotopihuë'. 'Thuaraya huarë' huëcapon nimara. Yonotashi' a'na' huëcapon nimara. Atari përasahuaso', huëcapon nimara. Tashíramiachin huëcapon nimara,' topi. Inapochachin canpitanta' o'manta'huaso tahuëri co nitotatomahuë', nináco.

³⁶ Ni'cona a'nanaya o'mato, huë'ësënuquëma' quënanquimatënuquëma'.

³⁷ Nani a'chintëranquëma huachi. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. 'Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', ninaco,' itarahuë ya'ipi piyapi'sa,'" itërin Quisosori.

14

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquiatona', coshatapi. Pan co huëpocatërinsohuë' ca'sapi. Pascoa naniriahuachina, cotio hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotapi onporahuatonsona Quisoso macacaiso marë'. Nonpintatona', yatëpapi.

² —Ama niyontopiso tahuëri'sa chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa', topi a'naquën.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Quisososo' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënuquë coshatapatarin. Inaso' chana caniori mapirínuë', anoyatërinso'. Misaquë coshataso', a'nara sanapi huë'nin. Potiria'huaya nishana'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Potiria'huaya oparahuaton, Quisoso motënuquë hua'sai' opomototërin.

⁴ A'naquën no'huitatona', inahua capini ninontapi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirínuë' chiniarin?

⁵ Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri marë' pahuërëtopiso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuario'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi. Ina pochin yonquiatona', sanapi no'huipi.

⁶ Quisosoriso nipirinhüë', itapon:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco.

⁷ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' isëquë ya'huërapi. Nohuantohuatama', nosoroarama'. Napoaponahuë', caso' co hua'qui' canpitaro'co ya'huarahuë'.

⁸ Iso sanapiso' cancanën quëran noya yonquiaton, inapotërinco. Co'huara chimiyantërasocohüë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'.

⁹ No'tëquën itaranquëma'. Insëquësona noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so' sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', tënin.

Cotasëri sha'huirapirinso'

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' corto hua'ano'saquë pa'nin sha'huirapicaso marë'. Inaso' Cotasë Iscarioti itopi.

¹¹ Natanahuatona', pa'yatopi: “Ina marë' coriqui quëchinquën,” itopi. Ina quëran Cotasë yonquirarin po'oana quëran Quisoso a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Pascoa nanihuachina, nisha pan ca'pi, co huëpocatërinsohuë'. Naporo' tahuëri chachin carniroa'hua iráca tëpapiso pochin tëpaantapi capatona' yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi ni'ton, ca'tano'sanënpitari Quisoso itapona':

—¿Intohuata' Maistro paatoi Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹³ Napotohuachinara, cato' ca'tano'sanënpita nontërin:

—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'.

¹⁴ Pëiquë ya'conconpachin, pëi' hua'anën natanconco'. “¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capa'huaiso'?” tënin Maistro, itonco'.

¹⁵ Napotohuatama', panca patoana inápaquë nininso' a'notarinquëma'. Inaquë misa, huënsënan, inapita ya'huërarin coshatacaso marë'. Nani taparin huachi. Inaquë cosharo' nico' canpoa' capacaso marë', itërin.

¹⁶ Pa'sahuatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

¹⁷ Nani tashiro'porapaso', Quisoso shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi.

¹⁸ Misaquë coshataso', Quisosori itapon:

—No'tëquën iyaro'sa' itëranquëma'. A'naquëma' carë' coshatapomarahuë', sha'huirapiramaco, itërin.

¹⁹ Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Siniro yasha'huirapirainquën? ¿Co cahüë' nimara ti? topi a'naya a'naya.

²⁰ —Shonca catonquëma' ca'tanapomarasocohüë', a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirinco.

²¹ Yosë quiricanënuquë ninorincoso chachin chiminarahuë. Yosë quëran quëmapico niporahuë', chiminarahuë. Napoaponahuë', quëmapi yasha'huirapirincoso' ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

22 Coshatasoi', pan masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën Tata,” itahuaton, së'panin. Ina quëran, ca'tano'sanënpita quëtëra'piarin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

23 Minëa'huanta' masahuaton, “Yosparinquën Tata,” itahuaton, inanta' quëtërin. Quëtöhuachina, ya'ipi o'opi.

24—Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'.

25 No'tëquën itaranquëma'. Ipora quëran huarë' co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, nasha pochin nininso' o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua', itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

26 Nani Yosë cantanën cantarahuatona', Oriposë panëncuë pa'pi.

27 Inaquë Quisosori itapon:

—Tëhuëchachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Iráca quiricanëncuë ninoton, Yosë naporin. “Ca nohuanto, pë'tahuatona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanënpita yanquëerapi,” tēnin. Ipora tashi chachin napoarama'.

28 Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

29—A'napita ta'ananpipirinëncuëonta', co caso' ta'arahuë', itërin Pitrori.

30—No'tëquën iyasha itaranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari catoro' përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitërahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

31—Quëma imasaranquën ni'ton, yatëpapirinacohuënta', co onporonta' nonpinapiaranquënhuë', itërin Pitrori.

Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

32 Ina quëran nararoquë canconpi, Quisimani itopiquë.

—Isëquë iyaro'sa' huënsëtaco'. Yosë nontëri'i, itërin Quisosori.

33 Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaichin amashamiachin quëparin. Naporo' sëtaton, co napion cancantërin.

34—Pa'pi sëtërahuë. Chiminchináchin sëtërahuë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

35-36 Amashamiachin pa'sahuaton, isonconahuaton, no'paquë huarë' monshomarin. Inaquë Yosë nontarin. “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuë', quëma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tēnahuë. No'tëquën yanatëranquën,” itërin.

37 Ina quëran huënantapirinhüë', cara chachin huë'ësápi quënanquintarin.

—¿Onpoatoncha iya Simon, huë'ësan paya? ¿Co a'na ora tēranta' nanitëranhuë' ni'tamaso' ti?

38 Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontáco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëran Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiniquën cancantëramahuë', itërin.

39 Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Inachachin itantarahuaton,

40 huënantapirinhüë', naquëranchin huë'ëantapi quënanquintarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi. Tapanatona', co nanitopihüë' ma'sha ta'caiso'.

41 Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Ina quëran huënantarahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ipora huanta' huë'sarama' ti? Nani huachi. Nani ora nanirin. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco oshahuano'sa' macainacoso marë'.

42 Huënsëco' pa'ahua'. Ni'co'. Sha'huirapiarincoso' nani canquiarin, itërin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

43 Nonaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', sha'huirapiarin macacaiso marë'. Notohuaro piyapi'sari imaquiapi. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatona', huë'sapi.

44 Co'huara canshátërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisoso no-huitacaiso marë'. “Apinorahuë quëran Quisoso nohuitatoma', maco'. Noyá tonporahuatoma' quëpaco', ta'ahuachin,” itërin.

45 Canquirahuaton, Quisoso ya'yoranquirin. Ina quëran:

—Tashita Maistro itahuaton, apinoirin.

46 Ina quëran Quisoso chiníquën masapi.

47 A'naso nipirinhüë' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Inapotaton, nishitëhuëratëtërin.

48 Quisosori piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatoma', huëcapairamaco. Matararo pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti?

49 Co'tana nani tahuëriya Yosë pëinënquë ya'huëato, a'chinárahüë. Nicapomarcocohüë', co manamacohüë'. Napoaponahuë', Yosë quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin.

50 Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi.

51 A'na hui'napiso' sahuanasaquëächin niso'quëëtahuaton Quisoso imasapirinhüë', mapi. Mapirinhüë',

52 sahuanasáchin matohuachinara, i'nanpirapi ta'arin.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

53 Nani Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi. Inaquë ya'ipi corto hua'ano'sa', ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapita nani niyontonpi.

54 Pitroso nipirinhüë', aquë quëran imaquiarin. Corto hua'an i'iratë' pairapirinquë huarë' imaquirin. Inaquë ya'conahuaton, ponisiaro'sapitarë' huënsëaton, napëntarin.

55 Ya'ipi hua'ano'sari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya Quisoso nonpinapicaiso marë' yonípirinhüë', co quënanpihuë'.

56 Na'a nonpinapiaponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Co inachachin nonpihuë'.

57 A'naquën huanirahuatona', tapon'a':

58 —I'hua chachin Quisoso naporin, natanai. “Yosë pëinën piyapi'sari nipiiso' ata'huantahuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë. Co piyapi'sari nipisohüë' acoantarahuë,” toconin, itopi.

59 Napoaponahuë', co inahua tëranta' inachachin nonpihuë'. Nisha nisha nonpi.

60 Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Ma'ta' ta'tona' isopita nonapirinhüë'nquën? ¿Co manta' tënanhuë' ti? itërin.

⁶¹ Quisososo nipirinhue', co manta' téninhue'. Ta'tárin. Napohuachina, naquèranchin nataantarín:

—¿Quèmaso' Cristo, Yosè hui'ninquèn chachin ti? itaantarín.

⁶² —Ca mini inaco. A'na tahuèri ni'saramaco. Yosè quèran quèmapico ni'to, Yosè chiníquèn nanantaton, inchinan quèran ahuènsèarinco. Ina quèran chitoro' huáncana o'mantararahuè niantaramaco, itèrin Quisosori.

⁶³ Ina natanahuaton Corto hua'anso, chiníquèn no'huitèrin. A'morinso osharahuaton tapon:

—“¡Caso' Yosè hui'ninco,” toconin! Nani natanèhua'. Co huachi a'napitari sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuè'.

⁶⁴ Nani huachi Yosè yaya'huèrètèrinso' natanèhua'. ¿Ma'ta' onpotahua' Quisososo? ténin.

—Pa'pi co noya quèmapihuè' ni'ton, tēpacaso' ya'huèrin, topi ya'ipiya.

⁶⁵ Naporahuatona', Quisososo ipitopi. Tonporayatahuatona', chiníquèn panpirayapi.

—Quèmaso' Cristonquèn nipatan, ninoton no'tèquèn sha'huitocoi. ¿Inta' ahuèrinquèn? itoonpi.

Ponisiario'sarinta' chiníquèn ahuèrayapi.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pitroso i'iratèquè ya'huèápirinhue', a'na sanapi huè'nin. Corto hua'an cosonanèn inaso'.

⁶⁷ Pitro napèntaquèya', inari ni'nin. Noya ni'sahuaton:

—Co'ta quèmanta' Quisososo Nasaritoquè ya'huèrinso' ca'tanan, itèrin.

⁶⁸ —¿Ma quèmapita' napotèranso'? Co caso' ina quèmapi nohuitèrahuè', itèrin. Ina quèran pipirahuaton, paira ya'coanaquè pa'nin. Naporo' atari pèrarin.

⁶⁹ Naquèranchin sanapiri quènaantarín. Quènanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quèmapi Quisososo ca'tanin anta', itèrin.

⁷⁰ —¡Co'chi nohuitèrahuè paya! itaantarín. Ina quèran a'napitarinta' itaantapona':

—Quèmanta' Cariria piyapi pochin nonan ni'quèhuarè', Quisososo ca'tanan ipora, itopi.

⁷¹ —¡Co'chi nohuitèrahuè paya! Yosè ni'sárinco, co cariso' nohuitèrahuè'. Nonpintohuatènuèmaso', Yosè ana'intarínco, itèrin Pitrori.

⁷² Naporo chachin atari pèraantarín. Atari natanahuaton, Quisosori napotèrinso' Pitro yonquirin: “Co'huara atari catoro' pèrashatèrasohuè', cararo' nonpinapiaranco,” itèrinco, ta'ton chiníquèn sètèrin. Sètaton, na'nèrin.

15

Piratoquè quèpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Tahuèrianpitohuachinara, ya'ipi cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita niyontonahuatona', ninontopi. Ina quèran Quisososo tonporahuatona', Pirato ya'huèrinquè quèpapi.

² —¿Quèmaso' cotioro'sa' copirnonquèn ti? itèrin Piratori.

—Inaco mini, ténin Quisososo.

³ Ina quèran corto hua'ano'sari na'con nonpinapipirinhue', co manta' téninhue'.

⁴ —Nani ma'sha sha'huirapipirinhènuènhue', ¿co manta' ténanhue' ti? itaantarín Piratori.

⁵ Quisososo nipirinhüé', co manta' téninhüé'. Napohuachina: “Ma quëmapita' isoso' ni'ton, co manta' téninhüé',” ténin Pirato yonquiaton.

Tëpacaiso marë' sha'huirinsó'

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Nani Pascoa tahuëri a'nara apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin noya pipicaso marë'. Pita tahuëri ni'ton, Noma hua'an napotërin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin.

⁷ Tashinan pëiquë copirno no'huipisopita ya'huëpi. Copirno piyapinënpita tëpapi ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. A'nara' Parapasë itopiso'.

⁸ Piyapi'sa' huë'sahuatona', Pirato nontiipi.

—Ipora Pascoaquënta' apina'pi ocoitaantacoi, itopi.

⁹ —¿Inta' ocoichinquëma'? Copirnonëma' ocoichinquëma' topirahuë', itërin Piratori.

¹⁰ Corto hua'ano'sari apiratona', Quisososo nani mapi. Ina nitotaton, Piratori naponontërin.

¹¹ Napoaponahuë', corto hua'ano'sari a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—“Co Quisososo' nohuantëraihuë'. Parapasë ocoitocoi,” itoco', itëra'piapi. Napoaton:

—Parapasë ocoitocoi, tosapi.

¹² —¿Ma'ta' nipachin Quisososo onpochi: “Inaso' copirnonëhuëi,” tënamaso'? itërin Piratori. Napotohuachina:

¹³ —¿Corosëquë patanantëquë' chimiin! itapi chiniquën nontatona'.

¹⁴ —¿Ma'marëta' tëpa'i? ¿Ma'ta' onporinso'? itopirinhüé', aquëtë chachin chiniquën itaantapi:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimiin! itaantapi.

¹⁵ Ina natanahuaton, ama piyapi'sari no'huicaiso marëhuë' Parapasë ocoitërin. Quisososo nipirinhüé', chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Ina quëran sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

¹⁶ Ina quëran sontaro'sari Pirato pëinënguë quëpapi. Pairaanaquë ichiya'conahuatona', ya'ipi sontaro'sa' amatopi.

¹⁷ Nani niyontonpachinara, quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin a'motopi tëhuacaiso marë'. Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi:

¹⁸ —¿Hua'qui tahuëri nica-ton cotioro'sa' hua'anëntëquë'! itoonpi.

¹⁹ Piquirananquë ahuëmotopi. Ahuërahuatona', ipitopi. Isonahuatona', nito mosharapi.

²⁰ Inapotatona', tëhuapi. Ina quëran quëhuanën a'motopiso ocoitahuatona', inaora a'morinso chachin a'motaantapi. Inapotahuatona', corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi.

Corosëquë Quisososo patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Pa'sapirinhüé', a'na quëmapi Sirini parti hua'huatërinso' nacapipi. Iminën quëran huëntararin. Simon itopi. Inaso', cato' hui'ninpita ya'huëtërin, Aricantro, Nopo, inapita itopiso'. Simon nacapirahuatona', sontaro'sari Quisososo corosënën apitëntopi inari quëpatacaso marë'.

²² Pantarahuatona', panëa'huayaquë canconpi huachi, Corocota itopiquë. Corocotaso': “Nansë Moto’,” tapon naporin.

²³ Huino tanparo nimirio ayontahuatona', yao'shitopirinhüé', co o'orinhüé'.

²⁴ Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi.

Nani patanantohuachinara', "Huëco', nicanatëhua', Quisoso a'morinso maahua'," nitatona' ya'nipirapi. Nicanatona', a'naya a'naya mapi.

²⁵ Yono pi'irirahuaso', corosëquë patanantapi.

²⁶ Onporinso marësona tëparapiso' nani ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Motën pëtëcha achinpitopi.

²⁷ Quisoso pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi. [

²⁸ Iráca Yosë quiricanënguë ninorin. "Apiro'sapitarë' acorapi," ténin. Naporinso chachin inapitarë' acopi.]

²⁹ Piyapi'sa' na'huëpona pochin Quisoso təcariatona', tëhuapi.

—"Yosë pëinën ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë," ténan pora.

³⁰ Inta nipachin, corosë quëran nohuararahuatón, cha'ëquë', itoonpi.

³¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' Quisoso tëhuatona', itapona':

—A'napitaso' nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'.

³² "Caso' Cristoco, isairi'sa' copirnoco," toconin. Inta nipachin, corosë quëran nohuarain nicatëhua' natëahua', nitopi.

Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chiminonso'

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin.

³⁴ Naporo' Quisoso chiniquën nonin. "Iroi iroi ¿nama sapacatani?" ténin. Inaora nananquë nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patëranco?" tapon naporin.

³⁵ A'naquën huanipapisopitari natanahuatona':

—Natanco'. Iniasë përasamara, topi.

³⁶ A'na quëmapiso' manorahuatón, pi'shiro pochin nininso' maconin. Main huino asë'cotëtërin. Nara'huayaquë achinpitahuatón, inápaquë ihuëtërin o'ocaso marë'.

—Tananpitëquë'. Corosë quëran anohuaracaso marë', Iniasë huë'samara, ténin.

³⁷ Ina quëran Quisososo' chiniquën nonsahuatón, chiminin huachi.

³⁸ Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshatatón, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatamarin.

³⁹ Onporahuatónsona Quisoso chiminonso' capitani ni'sahuatón:

—Tëhuëenchachin iso quëmapi Yosë hui'nin, ténin.

⁴⁰ Sanapi'santa' aquë quëran notëërapí. A'nara' Maria Mactarina, a'naso' Saroma, a'nanta' Maria. Inaso' Cosi, Santiaco, inapita a'shina'. Santiacoso' hua'hua nimirinso'.

⁴¹ Quisoso Caririaquë ni'so', imatona', nocomapiso'. A'napita sanapi'santa' Quisoso notëërapí. I'huamiáchin Quisoso Quirosarinquë huë'pachina, inapitarinta' imaquiipi.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'.

⁴³ I'huararahuasó', Cosi huë'nin. Inaso' Arimatiaquë ya'huërinso'. Cotio hua'an niponahuë', noya Yosë chinotarin. "A'na tahuëri Yosë o'mararin

hua'anëntiinpoaso marë'," tēnin yonquiaton. Napoaton co tē'huatatonhuë', Piratoquë pa'nin Quisoso nonën ma'patacaso marë'.

⁴⁴ "Co chimiyántëramarahüë'," ta'ton, capitán amatahuaton, natantërin. "¿Nani Quisoso chiminin?" itërin.

⁴⁵ "Nani mini chiminin," itërin capitani. Napotohuachina, Cosi itapon: "Nonën quëpaquë' nipachin," itërin.

⁴⁶ Morin nani pa'anin ni'ton, corosë quëran nonën anohuarahuatona', quëpapi. So'pinahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Ina quëran pancara'pi masho pi'napirahuatona', pa'copitopi.

⁴⁷ Maria Mactarina, a'na Maria (Cosi a'shin nininso'), inapitari ni'sapi. Insëquësona Quisoso acopiso' ni'pi.

16

Quisoso nanpiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, Saroma, a'na Maria (Santiaco a'shin nininso'), inapita hua'sai' pa'anpi Quisoso nonën pashitonacaiso marë'.

² Tomio tahuëri tashiramiachin pi'i nëhuëcharirahuaso', na'pi nanin'pa' pa'sapi.

³ Inahua capini ninontërapí.

—Pancara'piquë nanin pa'copitopi pora. ¿Incha iporaso' chi'huincatëre'ponpoya? nitopi.

⁴ Canconahuatona', notëëpirinahuë', na'pi panca nipirinhüë', nani chi'huincapi ni'pi.

⁵ Na'pi naninquë ya'conahuatona', hui'napi pochin nininso' ni'pi. Huiríchin a'morahuaton, inchinan quëran huënsëarin. Ni'sahuatona', pa'yanpi.

⁶ Pa'yanasoi', inari itërin:

—Ama pa'yancosohüë'. Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' yonisapiramahuë', co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Corosëquë chiminaponahuë', nani nanpiantarin. Huëco' po'mopiquë ni'quirico'. Capa huachi.

⁷ Napoaton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco'. Pitronta' sha'huitonco' nitochin. "Quisoso'ton nani pa'sarin Cariria'pa'. I'hua sha'huitërinquëmaso chachin pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco', itërin.

⁸ Pipirahuatona', na'pi nanin quëran ta'api. Pa'pi pa'yanahuatona', ropa ropátërapí. Co manta' topihuë'. Pa'yanatona', co piyapi'sa' sha'huitopihuë'.

Maria Mactarina'ton ya'notërinso'

(Juan 20.11-18)

[
⁹ Tomio tahuëri tashiramiachin Quisoso nanpiantarin. Nanpiantarahuatón, Maria Mactarina'ton ya'notërin. Ina sanapi iráca canchisé sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', nani Quisosori inquitërin.

¹⁰ Nani ni'pachina, pa'nin imapisopita sha'huitacaso marë'. Inapitaso' sëtatona', na'nëapi.

¹¹ "¡Quisoso nani nanpiantarin! Cari ni'nahuë'," itopirinhüë', co natëpihuë'.

Catoya'pi ya'notërinso'

(Lucas 24.13-35)

¹² Ina piquëran cato' imapisopitanta' ninano quëran pipiapi. Paaquëya', Quisosori nisha pochin ya'notërin.

¹³ Nani nohuitahuatona', ca'tano'sanënpita sha'huitoantapirinahuë', co inapita tëranta' natëpihuë'.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ Ina quëran shonca a'nara ca'tano'sanënpita misaquë coshatasoi', Quisosori ya'notiirin. “¿Onpoatomata', iyaro'sa', co natëtëramahuë'? Co natantochináchinhuë' cancantërama nica. ‘Quisoso nani nanopiantarin. Cari ni'nahuë', itopirinëinquëmahuë', co natëtëramahuë',” itërin.

¹⁵ Ina quëran itaantarin: “Ya'ipi parti, iyaro'sa', paco'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nanan carinquëma' sha'huitëranquëmaso' sha'huitoco'.

¹⁶ Insosona noya nanan natëhuachina', cha'ësapi. Aporihuanahuatona', imapachinaco, cha'ësapi huachi. Co nanamëhuë natëhuachinahuë', Yosëri ana'intarin.

¹⁷ Natëhuatama', nani ma'sha nisarama' piyapi'sa' nitotacaiso marë'. Chiniquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë'. Nisha nisha nananquë nonsarama'.

¹⁸ Ya'huan mapatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Sonimaonta' nipirinhue' o'opatama', co chiminaramahuë'. Cania'piro'sa' topinan së'huahuatama', noyatapona',” itërin Quisosori.

Inápaquë panantarinso'

(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Nani ca'tano'sanënpita nontohuachina, inápaquë Siniro Quisoso panantarin. Yosëri quëpantarahuaton, inchinanën quëran ahuënsërin.

²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', Quisoso nanamën sha'huirapi. Siniorori chachin catahuarin ni'ton, ya'ipi parti sha'huirapi. Yosë nohuanton, piyapi a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi ayonquicaiso marë'. Ina ni'sahuatona', “No'tëquën nontërinpoa',” topi ya'ipi piyapi'sa'. Nani huachi.]

Nocasë ninshitërinpoa' Quisocriso naporinso' nitotacaso marë'

Ma'marësona ninshitërinso'

¹ Quisocriso isoro'paquë o'maton, nóya ninin. Na'a piyapi'sari ina naporinso' nani ninshitopi.

² Ca'tano'sanënpitaso' iráca quëran huarë' imatona', naporinso' ni'pi. Nani ya'ipi no'tëquën sha'huitërinacoi.

³ Canta' ya'ipi nanamën nitotërahuë. Hua'qui' natanato, nani noyá nitotërahuë. Napoaton, iya Tiohuero ninshichinquën, ténahuë. Quëmaso' pa'pi noya piyapinquën ni'ton, ninshitaranquën. Ya'nan nininso quëran huarë' ya'ipiya ninshitaranquën.

⁴ Na'a piyapi'sa' nani sha'huitopirinëinquënhuë', iporaso' carionta' ninshitaranquën no'tëquën nitotamaso marë'.

Coansha Paotista nasitacaso' ninorinso'

⁵ Iráca Irotisë Cotia parti hua'anëntaso', a'na corto hua'an ya'huërin, Sacariasë itopiso'. Ina huëntoa'huanënso', Apiasë huëntoa'hua, itopi. Sa'inso' Isapira itopi. Inanta' Aaron shiin, iráca corto hua'an ya'coninso'.

⁶ Cato chachin noya Yosë imapi. Ya'ipi pënëntërinso' no'tëquën natëpi.

⁷ Sa'inso nipurinhuë' co hua'huana'pihuë'. Co a'naya tëranta' hua'huin ya'huëtërinhuë'. Nani paiya. So'ionta' nani mashoya.

⁸ A'na tahuëri Sacariasë huëntoa'huanën Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi siri-huitacaiso marë'. Naporo' tahuëri sirihuitacaiso' ya'huërin.

⁹ Cotioro'sa' inachintopiso' imatona', Sacariasë huayonpi yonarin pochin nininso' a'pëcaso marë'. Acohuana ya'conahuaton, pimóton nininso' a'përin Yosë yonquicaiso marë'.

¹⁰ A'pëso', na'a piyapi'sa' aipiran huanirahuatona', Yosë nontapi.

¹¹ Naporo' acohuana Sinioro anquëninëni ya'notimarin. Misa'huaya inchinan quëran huanitimarin.

¹² Anquëni quënanahuaton, pa'yanin. Pa'pi tē'huarin.

¹³ Anquëniriso nipirinhuë' noya nontërin.

—Ama pa'yanquësohuë'. Quëmaso' Sacariasëinquën, nohuitëranquën. Hua'qui' hui'nahuanacaso' nohuantopiranhuë'. Ina marë' Yosë nontëranso' nataninquën. Sa'an hua'huanarin. Huaihuachin, nininën cari sha'huitaranquënso' acotëquë'. Coansha itëquë'.

¹⁴ Nasitohuachin, noya cancantaran. Na'a piyapi'sari pa'yatapi.

¹⁵ Inaso' nóya quëmapi nipon. Yosëri catahuuarin ni'ton, noya noya nisarin. Naporahuaton, co pi'pian tëranta' main o'oponhuë'. Co'huara nasichátëraponhuë', Ispirito Santori ya'coancantarin. Inasáchin natëarin.

¹⁶ Mashotohuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, na'a israiro'sa' Yosë yonquiantapi.

¹⁷ Iráca Iniasë pënëntërinso pochin nóya pënëntarin. Ina pochin chiniquën nanantarin inanta'. Sinioro yao'mahuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, quëmapi'sa' hui'ninpitare' noya ninontantapona'. Iporaso' a'naquën co Yosë natëpirinahuë'. Ina natanahuatona', no'tëquën yonquiapona'. Inari a'chintohuachin, Sinioro nohuantapona huachi, itërin anquëniri.

¹⁸ —Caso' mashoyaco. Sa'ahuënta' nani paiya. ¿Inaporo'pocoita'ma nica? ¿Onporahuatota' no'tëquën nitochi? ténin Sacariasë.

19 —Caso' Capirico. Yosë ya'huërin quëran o'marahuë. Ina a'paimarinco nonta'huanquënso marë'. Noya nanan sha'huitopiranquënhuë'.

20 Co natërancohuë' ni'quëhuarë', hua'qui' co nonsaranhuë'. Hui'nana sitaquë huarë' co nonacamaso' nanitaranhuë'. Napoaponahuë', no'tëquën nontëranquën. Hui'nahanaran. Tahuërinën nanihuachin, sa'an huaiarin, itërin anquëniri.

21 Piyapi'saso nipirinhüë' Sacariasë ninatona': "¿Onpoatonta' hua'quiarin?" topi.

22 Ina quëran acohuana quëran pipipirinhüë', co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. Imirin quëran anquitaponahuë', co nanitërinhuë' piyapi'sa' nontacaso'. "Acohuana ya'conin quëran, Yosë nohuanton, hua'narëso pochin quënamara," topi.

23 Nani Yosë chinotopiso pëiquë sirihuitohuachina, Sacariasëso' ya'huërin'pa' paantaran.

24 Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' sa'in cayorin huachi. A'natërápo yoqui pochin co intoaso' pa'ninhüë'. Pëinënquë ya'huárin.

25 "Ma noyacha Yosë catahuarinco ni'ton, hua'huanarahuë' paya. Ina nohuanton, co huachi tapan ya'huëtarincohuë'," tënin yonquiaton.

Anquëniri Maria nontërinso'

26 Nani saota yoquitohuachina, naquëranchin anquëni isoro'paquë o'mantarin, Capiri itopiso'. Nasaritoquë Yosëri a'paimarin, Cariria parti ya'huërinso'.

27 Inaquë a'nara nanon ya'huërin, Maria itopiso'. Cosiri nani nontërin macacaso marë'. Tata masho Tapi shiin inaso'.

28 Anquëni o'marahuaton, Maria itapon:

—I'huata Maria. Siniro noya ni'ninquën. Ina chachin catahuarinquën, itërin.

29 Ina natanahuaton, Maria pa'yanin: "¿Ma'marëta' napotërinco?" tënin yonquënquë.

30 —Ama Maria, pa'yanquësuhuë'. Yosë noya ni'ninquën.

31 Natanco sha'huichinquën. Quëmaso' hua'huanaran. Quëmapia'huaya huaihuatan, Quisoso itëquë'.

32-33 Mashotohuachin, chiníquën nanantarin. Inaso' Yosë hui'nin. Yosë nohuanton, copirno ya'conarin. Iráca Tata masho Tapi isairi'sa' noya hua'anëntopirinhüë'. Ina quëran chiminin. Iporaso nipirinhüë' hua'huani hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipirarinhuë', itërin anquëniri.

34 —¿Onporahuatota' hua'huanapo? Co caso' quëmapi së'huayátërarincohuë', itërin Mariari.

35 —Ispirito Santo nohuanton, quëmaora hua'huanaran. Yosë topinan yonquiarapirinhüë', cayoaran. Napoaton hua'huan, Yosë hui'nin chachin nisarin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanaponhuë'.

36 Ni'quë'. Quëmopinën Isapira itopiso' paiya niponahuë', Yosë nohuanton nani cayorin. Co hua'huana'pihuë' niponahuë', nani saota yoquitarin. Quëmapia'huaya huaipon.

37 Yosë ya'ipi nanitaparin, itërin anquëniri.

38 —Inta nipachin. Yosëíchin caso' natërahuë'. Ina nohuanton, hua'huahuë' ya'huë'in nipachin, tënin Maria.

Napotohuachina, anquëni pa'nin.

Isapira nicapon pa'ninso'

39 Ina quëran manorahuaton, Mariaso' Cotia motopiro'sa parti pa'nin quëmopinën nicapon. Inaquë canconahuaton,

⁴⁰ Sacariasë pëinënquë ya'conconin. Isapira quënanconahuaton, —I'huata a'shacha, itërin.

⁴¹ Ina natanahuaton, hua'huin yo'namënquë to'mo to'mótarin. Isapiranta' nóya cancantërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton,

⁴² pa'yataton, chiníquën itapon:

—I'huata hua'huata'hua. ¡Ma noya Yosë catahuarinquën! A'napita sanapi'sa quëran noya noya ni'ninquën. Hua'huaonta' noya noya ni'sarin.

⁴³ Inaso' ya'ipiya hua'anëntarinpoa'. Co caso' chiníquën nanantopirahuë', ¡ma noyacha ina a'shinquën nipirahuë', nicaponco huë'nan paya!

⁴⁴ Quëma nontohuatancora, a'naroáchin hua'huahuënta' yo'namëhuëquë to'mo to'mótarin. Noya cancantaton, naporin.

⁴⁵ “Yosë no'tëquën nontërinco,” tënanso marë' inaso' noya ni'ninquën. Sha'huítërinquënso chachin acotarinquën, itërin Isapirari.

⁴⁶ Ina quëran Maria tapon:

“Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënhuë canta'.

⁴⁷ Anoyacancantërinco ni'ton, nóya cancantërahuë.

⁴⁸ Topinan piyapico nipirahuë', yonquirinco.

Ipora quëran huarë' na'a piyapi'sa' nohuitarinaco. ‘Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,’ tosapi.

⁴⁹ Yosëso' ya'ipi nanitaparin. Inaso' nóya catahuarinco. Noya noya ninin.

⁵⁰ Iráca chinotopisopitanta' nosororin.

Ipora huanta' ina chinotohuatëhua', nosoroarinpoa'.

⁵¹ Chiníquën nanantaton, nani ma'sha ninin.

Nocantopisopita atapanin.

⁵² Copirnorosanta' co noyahuë' nipachinara, ocoirin.

Topinan piyapi'sa' ya'huërë' noya acorin.

⁵³ Pahuantërinso'pita catahuarin nóya ya'huëcaiso marë'.

Ma'huano'saso nipirinhüë', topinan a'parin.

⁵⁴ Israiro'sa' na'con catahuarin.

Piyapinënpita ni'ton, nosororin.

⁵⁵ Iráca Apraan nontaton, ‘Nosororanquën. Quëma shiparinpitanta' nosoroato, catahuaarahüë', itërin Yosëri.

Ina yonquiaton, ipora catahuarinpoa huachi,” tënin Maria.

⁵⁶ Cara yoqui pochin inaquë yacapatërin. Ina quëran ya'huërin'pa' paan-tarin.

Coansha Paotista nasitërinso'

⁵⁷ Isapira nani tahuërinën nanihuachina, huairin. Quëmapia'huaya huairin.

⁵⁸ Quëmopinënpita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita natantopi. “¡Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya huairin! ta'tona',” nóya cancantopi.

⁵⁹ Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca yaacotopi.

“Niapoquë'. Sacariasë itëquë',” itopi a'naquëni.

⁶⁰ A'shinso nipirinhüë', co nohuantërinhuë'.

—Coansha itarai, tënin.

⁶¹ —Ama nisha nininën acotëquësohuë'. Quëmopinënáchin apoquë'. Ina noya, itopi.

⁶² Ina quëran pa'pin ipora huanta' në'huë ni'ton, imirin quëran tasatopi nininën nitotacaiso marë'.

⁶³ Pa'pinso' quirica ma'patahuaton, ninshitërin. “Coansha itarahüë,” tënin ninshitaton. Ina nicatona': “¡Ma'pitacha yonquirin paya!” topi.

⁶⁴ Naporo' në'huërinso' inquirahuaton, a'naroáchin noantarin huachi. “¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, catahuarinco paya!” tënin.

⁶⁵ Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. Ya'ipi Cotia parti nanan nahuinin.

⁶⁶ Ina natanatona', yonquiapi. “¿Ma'ta' onpoapon iso hua'huasha ni'ton, ipora quëranchin Yosëri na'con na'con catahuararin?” topi.

Sacariasë ninorinso'

⁶⁷ Ina quëran Ispirito Santori noyá ya'coancantohuachina, Sacariasënta' tapon:

⁶⁸ “¡Ma noyacha Tata Yosëso' hua'anëntërinpoa paya! Piyapinënpitanpoa' yonquiatonpoa', nicha'ësarinpooa'.

⁶⁹ Ina nohuanton, Tata masho Tapi shiin chachin nicha'ësarinpooa'. Inaso' chini chiniquën nanantapon.

⁷⁰ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopi. Yosë nohuanton, sha'huitërinënpooa':

⁷¹ ‘A'na tahuëri nicha'ësarinquëma'. Co huachi inimicoro'sa' minsëarinënpohuë'.

No'huipirinënpohuë', nicha'ësarinquëma', tënin Yosë, topi.

⁷² Iráca shimashonënpooapita nosoroaton, naporin. Ipora huanta' nosororinpooa'.

Sha'huitërinso' co Yosëri naniantërinhuë'.

⁷³ Tata masho Apraan sha'huitërinso' yonquirárin.

⁷⁴ Napoaton nicha'ësarinpooa'. Co huachi inimiconënpooapita' minsëarinënpohuë'.

Ina quëran co të'huatatëhuahuë', Yosë chinotarihua'.

⁷⁵ Ina pochin cancantatëhua', inasáchin chinotarihua'. Chiminaquë huarë' nóya nisarihua'.

⁷⁶ Quëmanta', conpa, Yosë a'paarinquën piyapinënpita pënënacaso marë'. Siniro isoro'paquë yao'marin ni'ton, pënëntaran piyapi'sari natëcaiso marë'.

⁷⁷ Yosë piyapinënpita itapon:

‘Oshanëma' inquitatënpohuë', Siniro anoyacancantarinquëma', itaran.

⁷⁸ Yosë nosoroatonpooa', inápa quëran a'pintimarinpooa'.

Pi'i a'pintërinpoaso pochin no'tëquën anitotërinpooa'.

⁷⁹ Tashinan pochin cancantopirëhuahuë', a'pintatë pochin nitarinpooa' noya nanpicaso marë'.

Anoyacancantohuachinpooa', sano cancantarihua', tënin Sacariasë.

⁸⁰ Ina quëran hui'ninso' so'sorahuaton, hui'napitarin huachi. Yosë yonquiarin ni'ton, chiniquën cancantarin. Inotëro parti ya'huëárin. Ina quëran oshaquëran Yosëri sha'huitërin isairo'sa' pënënacaso marë'.

2

Quisoso nasitërinso'

(Mateo 1.18-25)

¹ Naporo' tahuëri'sa' Noma copirno nanan a'parin, Aocosto itopiso'. Ya'ipi parti a'parin. “Ya'ipinquëma' paco'. Quiricaquë nininëma' niacotoco',” tënin.

² Naporo huarë' ya'ipi piyapi'sa' pichirapi. Sirinioso' Siria parti hua'anëntohuachina, naporin.

³ Natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nininëna' niacotacaiso marë'. Hua'huatopiso' ninanonënaquë pa'pi. Nisha nisha pa'pi.

⁴ Cosiso' Cariria parti ya'huërin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', ina quëran pipirahuaton, Cotia parti pa'nin. Inaquë canconahuaton, Pirin'pa' pa'nin. Iráca Tata masho Tapi inaquë hua'huatërin. Ina shiin ni'ton, inaquë pa'nin nininën niacotacaiso marë'.

⁵ Mariarë chachin pa'nin. Nani ina macacaso marë' nontaponahuë', Yosë nohuanton, inaora cayorin.

⁶ Nani naniarin huaicaso' ni'ton, inatohua' ni'so', huairin.

⁷ Paninan huairin, quëmapia'huaya. Në'mëtërinquë so'quëëtahuaton, nona'huayaquë acorin, ohuaca coshatërinquë. Huë'ëcaiso' pëi' nani ya'sotopi ni'ton, co inaquë huë'ëpatërinhuë'. Napoaton nona'huayaquë hua'huin acorin.

Ohuica pë'tahuana'piro'sa' quënanpiso'

⁸ Naporo' tashi' ohuica pë'tahuana'piro'sa' pastoquë ya'huërapì. Pirin ya'cariya ya'huërapì. Tashirë chachin ohuicanënapita a'pairapì.

⁹ Inaquë ni'soi', a'nanaya Siniro anquëninëni ya'notimarin. Huënaráchin huënaráchin a'pintimarin. Yosë pochin a'pinin. Anquëni quënanahuatona', quëmapi'sa' pa'yanpi.

¹⁰ Anquë'niriso' itapon: “¡Ama pa'yancosohuë! Noya nanan sha'huichinquëma' ya'ipi piyapi'sa' noya cancantacaiso marë'.

¹¹ Ipora tashi' a'nara quëmapia'huaya Pirinquë nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Siniro ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Nani o'marin piyapi'sa' cancänëna' anoyatacaso marë'.

¹² Inaquë pa'patama', hua'huishin quënanconarama'. Në'mëtërinquë so'quëëtahuatona', ohuaca coshatërinquë acopi. Ina quëran nohuitarama',” itërin.

¹³ Ina quëran a'naroáchin na'a anquëniro'sari ya'notantapi. Yosë chinotatona', itapona':

¹⁴ “¡Ma noyacha Yosëso paya! Inápaquë ya'huaponahuë', piyapinquëma' yonquirinquëma'.

Cancantatoma ina yanatëramasopitaso' sano cancantarama',” itopi anquëniro'sari.

¹⁵ Nani inápaquë panantahuachinara, pë'tahuatona'piro'sa' ninontopi.

—Pirin'pa' pa'ahua' nipachin. Siniro anitotërinpoaso' nia'ahua', nitopi.

¹⁶ Manorahuatona', pa'pi. Canconahuatona', hua'huasha, Maria, Cosi, inapita quënanconpi. Hua'huasha ohuaca coshatërinquë quëhuëánin.

¹⁷ Nani ni'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. “Quëmapia'huaya nani nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Anquëni sha'huitiimarincoi,” itëra'piapi.

¹⁸ Natanahuatona', “Ma'pítacha itërinpoa' paya,” topi ya'ipi piyapi.

¹⁹ Mariaso nipirinhüë' naporinso' na'con yonquirárin.

²⁰ Ina quëran pë'tahuatona'piro'sa' paantapi. “Ma'pítacha natanëhua paya. Ma'pítacha ni'nëhua paya. Anquëniro'sa' itërinpoaso chachin quënanëhua'. ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!” topi.

Yosë chinotopiso pëiquë quëpapiso'

²¹ Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca acotopi. Naporo' nininën acotopi huachi. Quisoso itopi. Co'huara Maria hua'huayantërasohüë', anquëniri sha'huitërin ina nininën acocaso' ni'ton, napotopi.

²² Moisësë iráca pënëntërin: “Sanapi huaihuachin, a'na yoqui pochin nina'in. Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'coanta'in,” tënin. Cotioro'sa' napopiso chachin a'na yoqui pochin nanihuachina, Maria, Cosi inapitaso Quirosarin'pa' paantapi pënëntërinso' natëcaso marë'. Naporo' hua'huin Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi inaquë Yosë nontacaiso marë'. “Iso hua'huasha, Siniro, noya a'paiquë' quëma piyapinën niin,” itopi.

²³ “Paninanso' quëmapì nipachin, Yosë piyapinën ninin,” tënin Moisësë iráca pënëntaton. Napoaton ina pochin nontërin.

²⁴ Naporo' cato' nēpēhuē nipon, cato' pē'tahua nēpēa'huahuē nipon atēpatopi Yosē chinotacaiso marē'. Inanta' Moisésē pēnētērin ni'ton, inapopi.

²⁵ Quirosarinquē chachin a'na quēmapi ya'huērin, Simion itopiso'. Nóya quēmapi inaso'. Nani tahuēri Yosē chinotērin. “A'na tahuēri Yosē nicha'ēsarinpoa'” ta'ton, Cristo a'paimacaso' ninarárin. Ispirito Santori noyá ya'coancantērin.

²⁶ Ina nohuanton, Simion nani ninorin. “Siniorori a'paimarinso' no-huitapo. Co'huara chimiyantērapohuē', Cristo o'mararin, ni'sarahuē,” tēnin yonquiaton.

²⁷ Naporo' tahuēri Ispirito Santo nohuanton, Yosē chinotopiso pēiquē pa'nin anta'. Cosinta' sa'inē chachin inaquē nisapi. Pēnētopiso' natētona', inaquē Quisosoahuaya quēpapi ni'ton, Simioni quēnanconin.

²⁸ Hua'huasha quēnanahuaton, Simion nóya cancantērin. Iporahuaton, Yosē nontērin.

²⁹ “¡Ma noyanquēncha quēmaso', Sinioro, ni'ton, a'paimaranso' nani anohuitēranco paya!

Napoaton noya ipora caso' chimiin, tēnahuē. Sha'huitērancoso chachin nanirin huachi.

³⁰ Iso hua'huasha nani ni'nahuē. Nicha'ēincoiso marē' a'paimaran.

³¹ Ya'ipi piyapi'sa' yonquiaton, a'paimaran.

³² Nisha nisha nananquē nonpisopita a'pintarin no'tēquēn yonquicaiso marē'.

Israiro'santa' catahuaarin. Piyapinēnpita ni'ton, noya noya acorarin,” itērin.

³³ Ina natanahuaton, “¡Ma'pítacha naporin paya!” tēnin Cosi. Marianta' inachachin yonquirin.

³⁴ —Yosē noya a'painquēma', itērin Simioni. Ina quēran a'shin itantapon:

—Hua'huan mashotohuachin, ya'ipi israiro'sa' pēnēnarin. Natanahuatona', a'naquēn natētona', noya cancantapi. A'naquēnso nipirinhue' co nohuan-tapihuē' ni'ton, anotērēso pochin nisapi. Yosē nohuitacaiso marē' no'tēquēn pēnēntapirinhue', chiníquēn no'huiapi.

³⁵ Inahuara cancanēna quēran nisha nisha yonquiapirinhue', inari a'ninquēchin anitotarin. Hua'huan no'huihuachina', quēmaso' chiníquēn sētaran. Sahuēniquē ohuaninēnpocho pochin sēto ya'coancantarinquēn huachi, itērin.

³⁶ A'na sanapinta' inaquē ya'huērin, Ana itopiso'. Inaso' Panino hui'nin, Asirē huēntonquē ya'huērinso'. Yosē nohuanton, nitoninorin. Nani paiya. Nanon nipon, a'na quēmapi manin. Canchisē pi'ipiachin niquēpasoi',

³⁷ so'ini ayananpirin ni'ton, nani hua'qui' quēyoronin. Nani posa shonca catapini pi'ipitērin. Yosē chinotopiso pēiquē ya'huēmiatērin. Tahuērirē chachin, tashirē chachin Yosē chinotērin. Apira apira Yosē yonquirin. Co cosharo' yonquiatonhuē', Yosē nontárin.

³⁸ Naporo' inanta' huēcaton, Quisosoahuaya ni'nin. Noya cancantaton, Yosē nontērin.

—Iso hua'huasha nasitērinso marē': “Yosparinquēn Sinioro,” itēranquēn, tēnin. Ina quēran Yosē imapisopita sha'huitērin.

—Yosē nohuanton, a'paimarinso' nani nasitērin. Inaso' nicha'ēsarinpoa', itērin. Na'a Quirosarinquē ya'huēpisopita ina ninarapi ni'ton, napotērin.

Nasaritoquē pantapiso'

³⁹ Ya'ipi iráca pēnētērinso' nani natēhuachinara, Cosiso sa'inē chachin Cariria parti paantarin. Nasaritoquē ya'huantarin.

⁴⁰ Quisoso so'sorahuaton, chinirarin. Nóya yonquirin. Yosēri na'con catahuarin.

Hui'napitahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'ninso'

⁴¹ Nani Pascoa tahuëri a'shin, pa'pin, inapita Quirosarinquë pantapi.

⁴² Quisoso shonca cato' pi'ipitohuachina, naquë ranchin pantapi cotio niy-ontonpiso tahuëri na'huëcaiso marë'.

⁴³ Nani na'huëhuachinara, ya'huëpi'pa' pa'mantapirinahuë', Quisososo' co pa'marinhuë'. Hui'napi niponahuë', inaquë inaora quëparitërin. A'shinso' co nitotërinhuë'. Cosinta' co nitotërinhuë'.

⁴⁴ Na'a piyapi'sa' pa'sapi ni'ton, "Nisha huë'sarin," ta'tona', a'na tahuërira' iratopirinahuë'. I'huanahuanquë Quisoso yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Quëmopinënpita, nohuitopisopita, inapita natanpirinahuë',

⁴⁵ co quënanpachinarahuë', yonicaiso marë' inatohua chachin paantapi.

⁴⁶ Cara tahuëri quëran Yosë chinotopiso pëiquë quënanpi huachi. Maistro'sa' a'chinpiquë huënsërahuaton, a'chinpiso' natanarin. Natanahuaton, natanta-antarin anta'.

⁴⁷ Na'a piyapi'sa' natanpi. "Ma noyacha yonquirin paya. Nóya a'panitërin," topi.

⁴⁸ Inaquë quënanahuatona', a'shinso' pa'yanin.

—¿Onpoatonta' hua'hua napotërancoi? Ni'quë'. Pa'yanatoi, cara tahuëri yonisápirainquënhuë', ipora huarë' quënanainquënhuachi, itërin.

⁴⁹ —¿Onpoatonta' yonisápiramacohuë'? Tatahuë pëinëinquë ya'huëca'huaso' ¿co nitotëramahuë' ti? itërin.

⁵⁰ Natanaponahuë', ma'sona tapon naporinso' co nitotopihuë'.

⁵¹ Ina quëran pipihuachina, a'shin, pa'pin inapitarë' Nasaritoquë paantarin. Inaquë paaton, a'shin, pa'pin, inapita noya natërin huachi. Naporinso' a'shini cancanën quëran yonquirárin. ⁵² Naporahuaton, Quisoso hui'napitarin huachi. Noya noya yonquirin. Yosëri noya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pi.

3*Coansha Paotista pënëntërinso'*

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹ Naporu tahuëri'sa' Tipirio itopiso', Noma copirno ya'conin. Nani shonca a'natërápo pi'ipi hua'anëntarin. Ponsio Piratonta' Cotia parti hua'anëntarin. Irotisëso', Cariria parti hua'anëntarin. Iin Pinipi itopisonta', Itoria parti, Traconiti parti, inapita parti hua'anëntarin. Nisaniasëso' nipirinhuë', Apirinia parti hua'anëntarin.

² Anasë, Caihuasë, inapita corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'conpi. Naporu' Coansha pënëntarin. Sacariasë hui'nin inaso'. Inotëro' parti ya'huaso', Yosëri sha'huitërin paaton pënëntacaso marë'.

³ Napoaton ya'ipi Cortanii' parti pa'taton, pënëntárin.

—Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuërëtantaco' os-hanëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporintaranquëma', itëra'piarin.

⁴ Iráca Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

"Inotëro parti a'na quëmapi pënëntápon.

'Sinioro o'macaso' tahuëri yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiníquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'.

Ira otëërin noya pa'tacaso marë'.

⁵ Iconantëro'sa' amëntarotarin. Panëno'sa' taparoarin. Co'shoninsopita otëarin. Tomashin acoarin. Ira noya tapahuachina, hua'an pa'nin huachi.

Inapochachin iporaso' co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', can-canëma' anoyatoco' Sinioro o'main.

6 Ya'ipi piyapinpoa' nicha'ëinpoaso marë' o'mararin,' tapon ina quëmapi pënëntohuachin," ténin Isaiasë iráca ninoton.

Naporinso chachin Coansha pënëntarin.

7 A'naquën aporihuanacaiso marë' huë'pirinahuë', Coanshariso', co yaapor-intërinhuë':

—Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama'. “Yosë isoro'pa' ana'intohuachin, cha'ëpoi quiyanta',” ¿topiramahuë ti? Topinan aporihuanpatama', co cha'ësaramahuë'.

8 Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama ninon-pintocosoahuë'. “Quiyaso' Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi,” ama tocosohuë'. Yosë nohuanterin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'.

9 Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', nicosotërë'. Nicosotahuatë', pënquë tè'yatërë' huiqu-uitacaso marë'. Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', chiniquën ana'intarinquëma', ténin.

10 —¿Ma'ta' onpo'ii nipachin? itopi.

11 —Piyapi'sa ma'shari pahuantohuachina, ama apiratocosoahuë'. Cato' a'mocamaso ya'huëtohuachinquëma', a'nara' quëtoco' a'mo'in. Tanahuachina', a'caco' ca'in, itërin Coanshari.

12 A'napitanta' aporihuanacaiso marë' huë'pi. Inapitaso' coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa'.

—¿Ma'ta' maistro quiyaso' onpo'ii? itiipi.

13 —No'tëquën coriqui ma'patoco'. Ama nonpinatoma', na'con na'con ma'patocosoahuë', itërin.

14 Sontaro'santa' huë'pi.

—¿Ma'ta' quiyanta' onpo'ii? itiipi.

—Ama piyapi ahuëatoma', coriqui matocosoahuë'. Ama canacaso marë' nonpinapicosohuë'. Nani pahuërëhuachinquëma', ama na'con na'con nohuan-tocosoahuë', itërin.

15 Piyapi'saso' yonquirapirinahuë'. “¿Ma noyacha Coanshaso' pënëntërin paya! Inaso' Cristo nimara. Nicha'ëinpoaso marë' ¿Yosëri a'paimamara ti?” topi.

16 Ina natanahuaton, Coanshari itërin:

—Aporintëranquëma mini nipirinhüë', co caso' Cristocohuë'. Ca piquëran inaso' huë'sarin. Inaso chini chiniquën nanantërin. Caso' co pi'pisha tëranta' ina pochin chiniquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhüë', pënquë chiniquën ana'intarinquëma'.

17 Cayarinso' manëso pochin nizarin. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhüë' pënquë ahuiqu-uitërë'. Inapochachin ana'intohuachinquëma', co onporonta' pën tacopiarinhüë', ténin Coansha.

18 Nani tahuëri ina pochin piyapi'sa' pënënarin. Yosë nanamën a'chintárin.

19 Irotisënta' hua'an nipirinhüë' pënënin. “Quëmaso' pa'pi co noyahuë' ninan. Naporahuaton, iyaparín sa'in osërëtatón, manan. Pinipi sa'in chachin manan. Irotiasa itopiso'. Ina marë' oshahuanan,” itërin.

20 Napotohuachina, Irotisëso' aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiatón, Coansha tashinan pëiquë apo'motërin.

Quisoso aporihuaninso'
(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Co'huara apo'mochatërasohuë', Coanshari piyapi'sa' aporintahuachina, Quisosonta' huë'nin aporihuanacaso marë'. Nani aporihuanahuaton, Yosë nontërin. Nontaso', pi'iro'të' ni'soatërin.

²² Ispirito Santo nöpë pochin nohuaraimarahuaton, Quisoso ya'coancantomiatërin. Naporo' inápa quëran Yosëri itërin:

—Quëmaso' hui'nahuënquën chachin ninan. Na'con nosoroatënquën, nóya ni'nanquën, itërin.

Quisoso shimashonënpita ya'huërinso'
(Mateo 1.1-17)

²³ Ya'nan pënëntapon, Quisoso cara shonca pi'ipitërin. Cosi hui'nin, topirihahuë'. Cosi pa'pinso' Iri itopi.

²⁴ Iri pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. Nihui pa'pinta' Miriqui itopi. Ina pa'pinso' Cana itopi. Cana pa'pinta' Cosi itopi.

²⁵ Cosi pa'pinso' Matatiasë itopi. Ina pa'pinta' Amosë itopi. Amosë pa'pinso' Naomo itopi. Ina pa'pinta' Isiri itopi. Isiri pa'pinso' Nacai itopi.

²⁶ Ina pa'pinta' Maato itopi. Maato pa'pinso' Matatiasë itopi. Ina pa'pinta' Simi itopi. Simi pa'pinso' Cosico itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi.

²⁷ Cota pa'pinso' Coanan itopi. Ina pa'pinta' Nisa itopi. Nisa pa'pinso' Soropapiro itopi. Ina pa'pinta' Saratiro itopi. Ina pa'pinso' Niri itopi.

²⁸ Niri pa'pinta' Miriqui itopi. Miriqui pa'pinso' Ati itopi. Ina pa'pinta' Cosamo itopi. Cosamo pa'pinso' Irmatamo itopi. Ina pa'pinta' Iri itopi.

²⁹ Iri pa'pinso' Cosoi itopi. Ina pa'pinta' Irisiro itopi. Ina pa'pinso' Corimo itopi. Ina pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi.

³⁰ Nihui pa'pinta' Simion itopi. Ina pa'pinso' Cota itopi. Ina pa'pinta' Cosi itopi. Cosi pa'pinso' Conamo itopi. Ina pa'pinta' Iriaquimo itopi.

³¹ Ina pa'pinso' Miria itopi. Ina pa'pinta' Mina itopi. Ina pa'pinso' Matata itopi. Ina pa'pinta' Natano itopi. Ina pa'pinso' Tapi itopi.

³² Tapi pa'pinta' Quisi itopi. Ina pa'pinso' Opito itopi. Ina pa'pinta' Pooso itopi. Ina pa'pinso' Sara itopi. Sara pa'pinta' Nasono itopi.

³³ Nasono pa'pinso' Aminatapo itopi. Ina pa'pinta' Atamino itopi. Ina pa'pinso' Arni itopi. Arni pa'pinta' Isromo itopi. Isromo pa'pinso' Parisë itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi.

³⁴ Ina pa'pinso' Cacopo itopi. Cacopo pa'pinta' Isaco itopi. Isaco pa'pinso' Apraan itopi. Apraan pa'pinta' Tari itopi. Ina pa'pinso' Nacoro itopi.

³⁵ Nacoro pa'pinso' Siroco itopi. Ina pa'pinta' Nacao itopi. Nacao pa'pinso' Parico itopi. Ina pa'pinta' Ipiri itopi. Ipiri pa'pinso' Sara itopi.

³⁶ Ina pa'pinta' Cainano itopi. Cainano pa'pinso' Arapasato itopi. Ina pa'pinta' Simo itopi. Simo pa'pinso' Noi itopi. Noi pa'pinta' Namico itopi.

³⁷ Namico pa'pinso' Matosarino itopi. Ina pa'pinta' Inoco itopi. Inoco pa'pinso' Carito itopi. Ina pa'pinta' Marariro itopi. Ina pa'pinso' Cainano itopi.

³⁸ Ina pa'pinta' Inosë itopi. Inosë pa'pinso' Sito itopi. Ina pa'pinta' Atan itopi. Atanso' Yosëri ninin.

4

Sopairi ténirinsó'
(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Quisoso Cortani quëran pipirahuaton, huëantarín. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Inasáchin natërin. Naporo' ina nohuanton, inotëro parti pa'nin.

² Inaquë catapini shonca tahuëri ya'huërarín. Naporo' sopairi huëcapairahuaton, sha'huitopirínhuë' ama Yosë natëcaso marëhuë'. Catapini shonca tahuëri ya'huaponahuë', co manta' ca'nínhuë'. Ina piquëran tanarin.

³ Tanahuachina, sopairi itërin:

—Tëhuënychachin Yosë hui'nínquën nipatan, iso na'pi cosharo' atarantëquë', itopirínhuë'.

⁴ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanëinquë pënëninpoa': “Co cosharoriáchin piyapi ananpirínhuë'. Ya'ipi Yosë nanamën natëhuachin tëhuënychinso' nanpiarin,” ténin, itërin.

⁵ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëparín. Ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. A'naroáchin noyápiachin nininsopita, ya'ipi quënanin.

⁶ —Ya'ipi isopita hua'anëntato, carínquën quëchínquën inapita hua'anëntamaso marë'. Chiníquën nanan quëchínquën. Insosona nohuantërahuëso' nanitërahuë quëta'huaso'.

⁷ Isonahuaton, chinotohuatanco, catahuaaranquën ya'ipiya hua'anëntamaso', itërin.

⁸ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanëinquë sha'huitërinpoa'. “Sin-ioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa',” ténin, itërin Quisosori.

⁹ Ina quëran Quirosarin'pa' quëpaantarín. Yosë chinotopiso pëi a'canpíquë huarë' quëparahuaton:

—Tëhuënychachin Yosë hui'nínquën nipatan, no'paquë níiquë'.

¹⁰ Quiricanëinquë nani sha'huitërinquën:

“Yosë, anquëninënpita a'patimarinquën, co ma'sha onpoaranhuë'.

¹¹ Imirina quëran masarinëinquën ama na'píquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',” ténin ni'ton, no'paquë níiquë' a'painëinquën, itërin sopairi.

¹² —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanëinquë pënëninpoa'. “Ama Yosë téniquësohuë'. Ama camaiquësohuë'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” ténin, itërin Quisosori.

¹³ Nani hua'qui' sopairi sha'huitopirínhuë', co yanatërinhuë'. Napoaton patërin. “A'na tahuëri minsëapo nimara,” ta'ton, pa'nin huachi.

Quisoso pënëntacaso caniaritërinso'
(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Ina quëran Cariria parti Quisoso paantarín. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, catahuarin nóya nicacaso'. Ya'ipi naporinso' nahuinin.

¹⁵ Nisha nisha niyontonpiso pëiquë a'china'piarin. A'chinpachina: “Ma noyacha yonquirin paya,” topi.

Nasaritoquë paantarínso'
(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Ina quëran Nasaritoquë paantarín. Inaquë so'sorin. Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'nin. Nani simana inaquë pa'nin ni'ton, naporo' paantarín. Inaquë ya'conahuaton, Yosë quiricanën nontacaso marë' huanirin.

17 Isaiasë pënëntërinso' quirica quëtohuachina, manin. Oporinahuaton, nontërin natanacaiso marë'.

18 “Sinioro ispiritonën ya'coancantërinco ni'ton, noya catahuarinco.

Na'a piyapi'sa' co Yosë nohuitatonahuë', nosorotopi.

Napoaton Yosë acorinco noya nanan a'chinta'huaso marë'.

Sopairi minsëpirinhuë', ocoiarahuë noya yonquicaiso marë'.

Somaraya nininsopita anoyatarahuë.

Parisitapisopita nicha'ësarahuë.

19 Ipora tahuëri'sa' Yosë nosoroatëinquëma', nicha'ësarinquëma huachi, ténahuë. Ina sha'huica'huaso marë' acorinco,” ténin Isaiasë, itërin quirica nontaton.

20 Quirica so'nanahuaton, niyontonpiso' pëiquë catahuatona'pi quëtaantarin. Ina quëran huënsëhuachina, ya'ipi inaquë ya'huëpisopitari ni'sápi.

21 –Tëhuëinchachin iyaro'sa' iráca Isaiasë ninorincoso chachin, Yosë a'paimarinco nicha'ëca'luanquëmaso marë', itërin Quisosori.

22 Ya'ipiya natantapi. “Ma'pítacha nitotaton, naporin paya. Nóya a'chintërinpoa',” ta'tona':

–¿Co'na iso' Cosi hui'ninhuë'? topi.

23 Ina quëran Quisosori itaantarin:

–Iráca quëran huarë' napopi: “Nitoanoyatohuatan, quëma'ton nianoyatëquë' ni'ii,” topi. Ina pochin canpitanta' yonquirama' ténahuë. “Capinaomoquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatëran ni'quëhuarë', isëquënta' anoyatëquë' ni'ii,” itaramaco, ténin.

24 Ina quëran itaantarin:

–Co yanatëtomacohuë', napotëramaco. Ni'co'. Pënëntona'pi pënëntohuachina, nisha nisha parti noya natanpi. Ninanonëinquë ya'huëpisopitariso nipirinhuë', co noya natanpihuë'.

25 Tëhuëinchachin iráca Iniasë pënëntona'pi nanpipon, cara pi'ipi miria co pi'pian tëranta' o'naninhuë'. Ya'ipi parti tanarotopi. Naporo' na'a quëyorono'sa' Israiroquë ya'huëpirinahuë',

26 co Yosëri catahuarinhuë'. A'na quëyoronso nipirinhuë' Saripitaquë ya'huërin, Siton parti ya'huërinso'. Nisha sanapi niponahuë', Yosëri catahuarin. Inaquë Iniasë a'parin cosharonën ana'atacaso marë'.

27 Irisio pënëntona'pinta' nanopiso', na'a chana caniori maninsopita Israiro no'paquë ya'huëpirinahuë', co a'naya tëranta' anoyatërinhuë'. Namanoso' Siria piyapi niponahuë', Yosë nohuanton, anoyatërin. A'naroáchin canio inquiren, ténin Quisoso.

28 Ina natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' chiníquën no'huitopi.

29 Manorahuatona', ninano quëran quëpapi. Ina yonsanquë tahuan ya'huërin. Inatohua' quëpapi tē'yatacaiso marë'.

30 Yatë'yatopirinahuë', Quisososo' huancánachin paaton, noya cha'ërin.

Sopai a'parinso'
(*Marcos 1.21-28*)

31 Ina quëran Cariria parti paantarin. Capinaomoquë paaton, chinoto tahuëri a'chiantarin.

32 Chiníquën nanantona'pi pochin a'chinarin ni'ton, natanahuatona', pa'yanpi. “Ma noyacha a'chintërinpoa paya,” topi.

33 Niyontonpiso pëiquë chachin a'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiníquën nontërin. Sopairi chachin ichinonin.

³⁴ —¡Tananpitocoi! ¿Ma'ta' onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? No-huitërainquën. Quëmaso' Quisasonquën, Nasaritoquë ya'huëran. Yosë quëran o'maton, noya noya ninan, itërin.

³⁵ Itohuachina, Quisosori itërin:

—¡Ta'tëquë! Iso quëmapi quëran pipimiatëquë', itërin.

Sopaiso' quëmapi no'paquë të'yatahuaton, pipirin. Co manta' onpotërinhuë'.

³⁶ Ya'ipi piyapi'sa' nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! Chiníquën nanantaton, sopairo'sa' ocoirin. Camaihuachina pipipi, nitopi.

³⁷ Quisoso naporinso', ya'ipi parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuaton, Simon pëinënuquë pa'nin. Simon a'shatën chiníquën saporin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. “A'shacha chiníquën saporin ta'a. Quëmari anoyatëquë' topiraihuë',” itopi.

³⁹ Inaquë paaparahuaton, sapo a'naroáchin inquitërin. Noyatërin huachi. Nani noyatahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰ I'huanahuanquë pi'i yaya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' nisha nisha caniori maninsopita Quisoso quëshipi. Napohuachinara, a'naya a'naya së'huarahuaton, ya'ipiya anoyatërin.

⁴¹ Sopairi ya'coancantërinso'pitanta' quëntapi. Quisosori nontohuachina, sopairo'sa' pipipi. Yapipihuachina', chiníquën nontapi.

—Quëmaso' Yosë hui'ninquën, itopi. Yosëri a'paimarinso' nitotatona', napotopi. Napoaton Quisosori itapon: “Ta'tëquë'. Ama insonta' sha'huitëquësohuë',” itohuachina, ta'topi huachi.

Nisha nisha parti a'chininso'

(Marcos 1.35-39)

⁴² Tahuëririnquë tashiramiachin Quisoso huënsërahuaton, pa'nin. Ninano quëran pipirahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'pirinhuë'. Na'a piyapi'sa' ina yonipona' pa'pi. Quënanahuatona', “Ama paquësohuë'. Isëquë ya'huaton, a'chintocoi,” itopirinahuë', co nohuantërinhuë'.

⁴³ —Nisha nisha ninanoro'saquë paca'huaso' ya'huërin. Inaquënta' Yosë nanamën a'chinchí hua'anëntërinquë ya'coina'. Ina marë' Yosë a'paimarinco, itërin.

⁴⁴ Ina quëran ya'ipi cotioro'sa' ya'huërin parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë a'chinarin.

5

Sami macacaiso marë' Quisosori catahuarinso'

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Ina quëran Quisoso Quinisariti sono' yonsanquë a'chinarin. Na'a piyapi'sa' yamorapi. Yosë nanamën natanacaiso marë' huë'pi. Chiníquën ya'quëetopi.

² Napotohuachinara, cato' poti ni'nin, yonsanquë oshipiso'. Hua'anënpitaso' nonshirahuatona', ritinëna pa'moapi.

³ A'na potiso' Simonquën. Inaquë ya'conahuaton, “Amasha paquë',” itërin. Itohuachina, amasha pa'nin. Inaquë huënsërahuaton, piyapi'sa' a'chintaantarin.

⁴ Nani a'chinpachina, Simon itapon:

—Huëquë' iyasha, amasha anpoquë pa'ahua'. Inaquë ritinëma të'yatoco' sami macamaquëma', itërin.

⁵ —Capa sami Maistro. Ya'ipi tashi' të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. Nipirinhüë', quëma sha'huitëranco ni'quëhuarë', naquëranchin të'yatanta'i, itërin Simoni.

⁶ Ina quëran të'yatohuachinara, notohuaro' sami mapi. Hua'huayatërahuë' ni'ton, riti yaoquirin.

⁷ Amiconënpita a'na potiquë ya'huërinso' imirin quëran anquitërin huëcatona' catahuacaiso marë'. Napotohuachinara, huë'pi. Cato' potiquë chachin sami amëntatopi. Napohuachinara, yayancominapi.

⁸⁻⁹ Ina nápo' sami ma'ton, Simon Pitro pa'yanin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itërin:

—¡Ma'pítacha Siniro nanitaparan paya! Caso' oshahuanco ni'to, co ya'cariancoso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁰ Amiconënpitanta' pa'yanpi, Santiago, Coansha inapita itopiso'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Ina quëran Simon nontaton, Quisosori itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Nani catahuanquën sami macamaso'. Ipora quëran huarëso nipirinhüë', catahuanquën piyapi'sa' macamaso marë'. Inapitanta' imainacoso marë' masaran, itërin.

¹¹ Ina quëran nonshirahuatona', ma'shanënapita patahuatona', Quisoso imapi huachi.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Ina quëran a'na ninanoquë paantapi. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin, chana caniori maninso'. Noshinën noyá pë'yatërin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuatan Siniro, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topi-
rahuë', itërin.

¹³ Quisosori së'huarahuaton, itapon:

—Nohuantërahuë mini. Apiramiáchin anoyataranquën, itërin.

Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin.

¹⁴ —Ama iyasha piyapi'sa' sha'huitëquësohuë'. Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ofrenda Moisésë camaitërinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin.

¹⁵ Napotopirinhüë', ya'ipi parti nahuinin. Ina quëran hua'huayátërahuë' piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Cania'piro'santa' huë'pi anoy-
atacaso marë'.

¹⁶ Quisososo nipirinhüë', apira apira piyapi'sa' patërin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin Yosë nontacaso marë'.

Apia anoyatërinso'
(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ A'na tahuëri Quisoso a'chinaso', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapi-
tanta' inaquë chachin huënsëapi. Inapitaso nisha nisha ninano quëran huë'pi. Cariria parti quëran, Cotia parti quëran, Quirosarin quëran, ina quëranpita huë'pi. Nani a'chintohuachina, cania'piro'sa' anoyatërin. Yosëri catahuanin ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin.

¹⁸ Ina quëran catapini quëmapi'sa huëcatona', apia pë'sara'huaya pochin ninqüë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuëánin. Quisoso ya'huëarinquë yapo'mopirinahuë'.

¹⁹ Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' ya'sopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Napoaton pëi' nanpëtahuatona', a'canpiso' pi'pian

o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Huancanachin Quisoso pirayan acomapi.

²⁰ “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, Quisosori apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitaranquën, itërin.

²¹ Ina natanahuatona', cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. “¿Ma quëmapita' isoso'? Yosë yaya'huërëtërin. Co insonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso',” topi yonquiatona'.

²² Topinan yonquiarapirinahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?

²³ Canpitaso naporama': “Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': ‘Huanirahuaton, noya paquë', itacasonta' co nanitaparëhuahuë',” tënama'.

²⁴ Caso nipirinhue', Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

Ina quëran apia itantapon:

—Huaniquë', apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

²⁵ Itohuachina, a'naroáchin huanirin. Ya'ipi piyapi'sari ni'pi. “¿Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!” tënin. Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huërinquë pa'nin.

²⁶ Ina nicatona' piyapi'saso' pa'yanpi.

—Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya. Ma'pítacha ipora ni'nëhua paya, nitopi.

Nihuri Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, a'na quëmapi quënanconin, Nihui itopiso'. (Inachachin Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patona'pi inaso'. Coriqui ma'patërinquë huënsëarin.

—Huëquë' iyasha imaco, itërin.

²⁸ Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. Ma'shanënpita patahuaton, Quisoso imarin.

²⁹ Ina quëran na'a amiconënpita amatërin pëinënuë coshatacaiso marë'. Quisoso nohuitacaiso marë' amatërin. Na'a copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' huë'pi.

³⁰ Ca'tano'sa' inaquë ni'sahuatona', cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapitari no'huipi. No'huitona' itapona':

—¿Onpoatomata' oshahuano'sarë'quëma' coshatarama', o'opatarama', naporama'? Coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinhue', inapitarë'quëma' coshatarama', itopi.

³¹ Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tëhuëenchachin nohuantërinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'sa' notoro nohuantopi. “Co caniorahuë',” topatëra, co notoro nohuantërehuë'.

³² Oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. “Co noyahuë' yonquirasopita naniantatoma', Yosë tahuërëtantaco',” itërahuë. A'napitaso': “Quiyaso' noyaco'i,” topiso marë' co na'con a'chintërahuë', itërin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ina quëran piyapi'sari itaantapi:

—Coansha imarinsopitaso', co coshatatonaraihuë' Yosë nontapi. Parisio imarinsopitanta', inapochachin nipi. Quëma imarinënsopitaso nipirinhüë', noya coshatapi, o'osapi, naporapi, itopi.

³⁴ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtöpihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachina', noya coshatopi.

³⁵ A'na tahuëriso nipirinhüë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë' sëtapi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sëtaponá'. Sëtatona' co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontápona', tënin.

³⁶ Ina quëran pënënto nanan a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'moramaso irácaya nininso' noshatohuachina, co nasha a'morëso yanorëhuë' pa'pitacaso marë'. Nasha a'morëso yanohuatëra, tapirë'. Naporahuaton, nasha në'mëtëquë pa'pituatëra, co inashitërinhuë'.

³⁷ Huino sha'moronta' yonquico'. Sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chiniarë'. Morsanta' tapirë'.

³⁸ Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarín.

³⁹ Huino hua'qui' acopiso' o'opachinara, co nasha nipiso' nayapihuë'. “Hua'qui' acopiso' noya noya,” topi, itërin Quisosori.

6

Chinoto tahuëri naporinso'

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sarin. Tricoro' pëntontapona pochín, ca'tano'sanënpita a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', caraapi.

² Parisioro'sari ni'sahuatona', itopi:

—¿Onpoatomata' chinoto tahuëri nipirinhüë' tricoraya i'shorayarama'? Co ipora tahuëri sacatacasohüë' nipirinhüë'. ¿Onpoatomata' Moisésë pënëntërinso' co natëramahuë'? itopi.

³⁻⁴ Itohuachinara, Quisosori itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanapi ni'ton, quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhüë', Tapiso' ca'nin, itërin.

⁵ Ina quëran itantarín:

—Yosë quëran quëmapi co ni'to, chiníquën nanantërahuë. Ma'sona chinoto tahuëri noya nicacaso' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Ina quëran chinoto tahuëri naniantahuachina, niyontonpiso pëiquë paantahuaton, Yosë nanamën a'chiantarin. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Inchinan imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'.

⁷ “Chinoto tahuëri nipirinhüë', Quisosori anoyatapon nimara,” ta'tona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'.

⁸ Topinan yonquiarapirinahuë', Quisosori ninorin. Napoaton apia itërin:

—Huë'sahuaton huancánachin huaniquë', itërin.

Napotohuachina, huanirahuaton, inaquë pa'nin.

⁹ Inaquë huanihuachina, Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita itërin:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Ahuëtacaso', tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpitohuatoso', co nosoroarahue'. Napoaton anoyatacaso' ya'huërin, tēnahuë caso'. ¿Ma'ta' canpitaso' tēnama'? itërin Quisosori.

¹⁰ Napotopirinhue', co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin quëran apia itërin:

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton, ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin.

¹¹ Ina marë' ni'sapisopitari chiniquën no'huitona', inahuara capini ninon-topi onporahuatonsona Quisoso ma'sha onpotacaiso'.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'
(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarin Yosë nontacaso marë'. Ya'ipi tashi' Yosë nontárin.

¹³ Tahuërihuachina, imarinsopita përarin. Huë'pachinara, shonca cato' acorin na'con na'con a'chintacaso marë'. “A'chinacaso marë' a'parahuësopita itaranquëma',” itërin.

¹⁴ A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiago, Coansha, Pinipi, Partoromi,

¹⁵ Matio, Tomasë, inapitanta' acorin. A'na Santiacanta' acorin. Arpio hui'nin inaso'. A'nanta' Simon itopi. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi.

¹⁶ Ina quëran cato' Cotasë acorin. A'naso' Santiago hui'nin. A'nanta' Cotasë Iscarioti. Inanta' Quisosori acopirinhue', a'na tahuëri sha'huirapiapon. Inapita Quisosori acorin ca'tanacaiso marë'.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Inapitarë' nohuaraimarahuaton, pastoque huanirin. Na'a imarinsopita inaquë ya'huapi. Notohuaro' piyapi'santa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huë'pi. Marë yonsan quëraonta' huë'pi. Tiro, Siton, inapita ya'cariya ya'huëpisopitanta' huëcatona', noya natanpi. Cania'piro'santa' quëpi anoyatacaso marë'.

¹⁸ A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, parisitápirinahuë', inapitanta' anoyatërin.

¹⁹ Ya'ipiya Quisoso së'huacaiso' nohuantopi. Së'huahuachinara, ina nohuan-ton, a'naroáchin noyatopi.

Noya cancantopisopita
(Mateo 5.1-12)

²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita notëërahuaton, a'chintërin:
“Canpitaso' co na'a ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

²¹ Iporaso' tanapomarahue', Yosë'pa' co onporonta' tanararamahuë'. Sano cancantarama'.

Isoro'paquë na'nëpiramahuë', inapaquëso' capa cancantarama'.

²² Yosë quëran quëmapico ni'to, imaramaco. Imaramacoso marë' a'naquën no'huiarinëinquëma'. Co huachi quë'yarinëinquëmahuë'. Pinosarinëinquëma'. Nonpinapiarinëinquëma'. Napotopirinëinquëmahuë', ama sëtocosohue'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma ni'ton, nóya cancantoco'.

²³ Iráca Yosë piyapinēnpita pēnēntohuachinara, shimashonēmapitari inapoc-hachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinēnquēma', noya cancantoco'. Parisitēramaso marē' Yosē'pa' na'con canaarama'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco'.

²⁴ A'naquēmaso' nani ma'sha ya'huētopirinquēmahuē', jma'huantacha nisarama paya! 'Noya cancantarēhua', topiramahuē', Yosēso' co noya ni'sarinquēmahuē'.

²⁵ Iporaso' noya coshatapiramahuē', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuēriso' co manta' ya'huētaringuēmahuē'.

Iporaso' capa cancantapiramahuē', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuēriso' sētatoma', na'nēarama'.

²⁶ Noyasáchin nontinēnquēmaso' pa'yatohuatama', jma'huantacha nisarama paya! Iráca nonpin nanan pēnēntona'piro'sa pēnēntohuachinara, shimashonēmapitari pa'yatopi. Inapochachin iporanta' a'naquēma' niantarama'. Yosēso nipurinhuē' ana'intaringuēma', itērin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huērin
(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ina quēran itaantarín:

"Carinquēma' iyaro'sa', pēnēinquēma' natanco. Ya'ipi piyapi'sa' nosorocaso' ya'huērin, tēnahuē. Inimiconēmapitanta' nosoroco'. No'huipirinēnquēmaonta', ama i'huērētocosohuē'. Catahuaco'.

²⁸ Pinopirinēnquēmaonta', noya nontoco'. Co quē'yapirinēnquēmaonta', ama no'huicosohuē'. Yosē nontoco' inahuanta' catahuain.

²⁹ Panpirayahuachinquēn, ama manta' i'huērētēquēsohuē'. Naquēranchin panpiantahuachinquēn, co naporo tēranta' no'huicaso' ya'huērinhuē'. A'moranso' matohuachinquēn, tananpitēquē' quēpa'in. Aipi a'moransonta quēpatohuachinquēn, ama no'huíquēsohuē'.

³⁰ 'Ma'sha quētoco,' itohuachinquēn, ama apiraquēsohuē'. Quēpatohuachinquēn, ama ma'pataantaquēsohuē'.

³¹ Noya ninosorocaso' ya'huērin. Canpita nohuantērama' a'napita nosoro'inquēmaso'. Napoaton canpita nohuantēramaso chachin a'napitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'.

³² Amiconēmapitaráchin nosorohuatama', co noya noya nisaramahuē'. Oshahuano'sa tēranta' inahua capini ninosoropi.

³³ Noya nontērinquēmasopitaráchin catahuahuatama', co noya noya nisaramahuē'. Oshahuano'sa tēranta' inahua capini nicatahuapi.

³⁴ No'tēquēn pahuērētopisopitarachin coriqui a'nanpatama', co noya noya nisaramahuē'. Oshahuano'sa tēranta' inahua capini nia'nanpi. 'Oshaquēran niquētanta'a,' ta'tona', nia'nanpi.

³⁵ Canpitaso nipirinhue' inimiconēmanta' nosoroco'. Inapitanta' catahuaco'. Piyapi'sa' pahuantohuachina', coriqui a'nanco'. 'Co i'huērētaPONCOHUÉ' nimara,' tapomarahuēnta', a'nanco'. Ina pochin nipatama', Yosē'pa' na'con canaarama'. Yosē pochachin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin. Oshahuano'santa' nosororin. Co 'Yosparinquēn,' itopirinahuē', catahuarin.

³⁶ Tata Yosēri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Inapochachin canpitanta' a'napita nosoroco', itērin.

Nocantopisopita pēnēninsó'
(Mateo 7.1-5)

³⁷ Ina quēran itaantarín:

“Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. ‘Caso' noya piyapico. Paso' piyapi co noyahuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin,' topi a'naquën. Ama ina pochin noncosohuë', Yosë ana'intoquinquëma'. A'napita pinotoma' sha'huirapihuatama', Yosënta' inapochachin sha'huirapitëinquëma', ana'intarinquëma'. A'napita ma'sha onpotohuachinquëma', nanan anoyatoco'. Canpitanta' oshanëma' Yosë inquichinquëma'.

³⁸ Ama a'napita apiratocosohuë'. Ma'sha quëtoco'. Ina marë' canpitanta' Yosë acanaarinquëma'. Co manta' nonpintarinquëmahuë'. Piyapi'sa' nosoroatoma' catahuahuatama', Yosënta' na'con na'con catahuarinquëma'. Apirahuatama', canpitanta' co Yosë catahuarinquëmahuë',” itërin.

³⁹ Ina quëran pënënto nanan sha'huitërin yonquicaiso marë': “Somaraya nipachina, co nanitërinhuë a'na somaraya nininso' quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë'.

⁴⁰ Maistroso' noya noya nitotaton, a'napita a'chintërin. Natanpisopitaso' co na'con na'con nitotopihuë'. Nani ya'ipi a'chintohuachina, maistroneña pochin nisapi.

⁴¹⁻⁴² Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinquënso pochin nipiranhuë', naporan. Napoaton ‘carinquën noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasëratë' nio-coitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoitacaso',” itërin.

Nara pochin nininso'

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ina quëran itantarín:

“Nara co noyahuë' nipachina, naponin nitërin. Noya naraso nipirinhüë' noya nitërin.

⁴⁴ Nitërin quëran nara nohuitëre'. So'huanpiso' co misëra nitërinhuë'. Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'.

⁴⁵ Inapochachin piyapi'sa' nipi. Noya yonquihuachinara, noya nipi. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Ma'sona yonquihuachinara, ina chachin nonpi,” itërin.

Cato' pëirínso'

(Mateo 7.24-27)

⁴⁶ Ina quëran itantarín:

“A'naquëma' ‘Sinioro, Sinioro,' itapomaracohuë', ¿onpoatonta' co natëramacohuë'?

⁴⁷ Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'.

⁴⁸ Inaso', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, na'pitëquë chachin natëricho quëran pëirin. Pamatohuachina, opotopirinhüë', co anotërinhuë'. Chinii' niponahuë', co yatë'yatërinhuë'.

⁴⁹ A'naquënso nipirinhüë' yapëihuachina, co noya yonquirinhüë'. ‘Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëirin. Ina quëran pamatohuachina, chiniiri a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin. Inapochachin topinan natanpatamaco, co natëhuatamacohuë', co cha'ësaramahuë',” itërin.

7

*Capitan piyapinën anoyatërinso'**(Mateo 8.5-13)*

¹ Piyapi'sa' a'chintahuaton, Quisoso Capinaomoquë pa'nin.

² Inaquë a'na Noma capitan ya'huërin. A'na piyapinën chiníquën canioton, yachiminin. Hua'anëni noya nosororin.

³ Quisoso canquirinso' natantahuaton, cotio ansiano'sa' amatërin. "Paatoma', Quisoso sha'huitonco' huë'in piyapinëhuë anoyachinco," itahuaton, a'parin.

⁴⁻⁵ Inapitaso Quisosoquë canconahuatona', itapona':

—Paso' capitan amatërinquën. Inaso' nisha piyapi niponahuë', nóya quëmapi. Nosororinpoa'. Inaora coriquinën quëran niyontona'huaiso pëi' ninin Yosë yonquica'huaiso marë'. Napoaton huëquë' piyapinën anoyatëquë', chiminpachin, itopi.

⁶⁻⁷ Ina natanahuaton, inapitarë' pa'nin. Capitan pëinënuquë ya'caritërahuaso', amiconënpitari nacapipi. Capitani a'parin Quisoso nontacaiso marë'. "Capitan nanan a'patërinquënso' sha'huichinquën. Naporin: 'Caso' Sinioro nontaponquën yapa'pirahuë'. Tapanato, co pa'nahuë'. Co caso' quëma pochin noyacohuë'. Co pëinënuquë tëranta' ya'conamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' piyapinëhuë noyachin.

⁸ Canta' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'to, sontaro'sa' camaihuatëra, natërinaco. "Paco'," itohuatëra, pa'pi. "Huëco'," itohuatëra, huë'pi. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. "Sacatoco'," itohuatëra, sacatopi. Napoaton natëranquën, tënin capitan," itiipi.

⁹ Quisoso natanahuaton, pa'yatërin. Ina quëran tahuërëtahuaton, piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noya ina quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco. Napoaton ca nohuanto, apiramiachin piyapinën noyatarin, tënin.

¹⁰ Napotohuachina, capitan amiconënpita ayancoantapi. Cania'pi nani noyatërin quënanconpi huachi.

Hui'napi ananpitaantarinso'

¹¹ Ina quëran Quisoso Nainquë ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi.

¹² Ninano ya'coanaquë ya'caritërahuaso', na'a ya'huëhuano'sa nacapipi. Chimipi pa'pitacaiso marë' quësapi. Hui'napi niponahuë', a'shin ayananpirin. A'shini imasarin. Inaíchin hua'huin nipirinhue', chiminin. So'ionta' iráca ayarin ni'ton, sa'ahua paiya inaso'.

¹³ Ina quënanahuaton, Quisosori nosororin.

—Ama imoya na'nëquësohuë', itërin.

¹⁴ Napotahuaton, chimipi acopiquë së'huaconin. Së'huarahuachina, quëparapisopita huanipi. Napohuachina, chimipi itapon:

—Huënsëquë' apia'hua, itërin.

¹⁵ Napotohuachina, nanopiantarahuaton huënsërin. Ina quëran nonsarin. Quisosori a'shin itapon: "Ya'huëranquë imoya quëpaantaquë," itërin.

¹⁶ Ina nicatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Ma noya quëmapi a'patimarinpoa' pënéinpoaso marë'. Nani ma'sha nanitaparin, topi.

Ina quëran taantapi:

—Yosë co naniantërinpoahuë'. Catahuarinpoa huachi, topi.

¹⁷ Ananpitaantarinso' ya'ipi Cotia parti nahuinin. Ya'ipiya natantopi.

Coansha Paotistari a'parinsopita
(Mateo 11.2-19)

18-19 Coansha imarinsopitaso', Quisoso naporinso' sha'huitonpi. Inaso' natanahuaton, yonquiárin. “Quisoso' Yosëri a'paimarinso' nimara. ¿Pahuanarin o'macaso' nica?” ta'ton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'.

²⁰ Paatona quënanconpachinara, itapona':

—Coansha Paotista a'pairincoi natana'huainquënso marë'. ¿Quëmaso' Cristonquën? ¿Pahuanarin inaso' o'macaso' nica? Co nitotëraihuë'. Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itiipi.

²¹ Naporo chachin na'a cania'piro'sa' ya'huapi, nisha nisha caniori maninsopita. Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Sopairo'sari ahua'yantërinso'pita' huë'pachinara, sopairo'sa' a'patërin. Naporahuaton, ina nohuanton, somaraya nininsopitanta' ni'topi.

²² —Ni'co' iyaro'sa'. Ca nohuanto, somaraya nininsopita ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi. Chana caniori maninsopitanta' anoyatërahuë. Në'huëro'santa' në'huëpiso' inquitërahuë. Chiminpisopita ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë' nosorotápirinahuë', noya nanan a'chintarahuë. Ya'ipi nani ni'nama', nani natanama'. Paatoma', Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin.

²³ Ya'ipi cancanëma quëran natëhuatamaco, noya cancantarama'. Co nisha nisha yonquiamacoso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

²⁴ Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani paantahuachinara, Quisoso a'chiantarin. “Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiniquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'.

²⁵ Co inaso ma'huano'sa' pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopita, capa cancantacaisoráchin cancantopisopita, inapitaso' copirno pëiro'saquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'.

²⁶ Pënëntërinso' natanacaso marë' pa'nama'. Coansha tëhuëchachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'.

²⁷ Iráca quiricanënguë ninorin:

‘Co'huara a'pamayátërasënguënhuë', comisionëhuë a'pararahuë.

Paaton, pënëntapon noya natanainënguënso marë', itërin Yosëri hui'nin nontaton.

Coansha ninoton, naporin.

²⁸ Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coanshaso' noya noya pënëntërin. Inaso noya pënëntopirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, ina quëran noya noya nisarin. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin, tënahuë," itërin.

²⁹ Nani na'a piyapi'sari Coansha noya natanpi. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' “Yosë noninso' no'tëquën pënëninpoa',” ta'tona', apori-huanpi.

³⁰ Parisioro'saso nipirinhuë', co nohuantopihuë' Yosë nanamën natëcaiso'. Coansha no'tëquën pënëntopirinhuë', topinan quëran natanpi. Napoaton co aporihuanpihuë'. Cotio maestro'sarinta' co yanatëpihuë'.

³¹ Naquëranchin Quisoso taantarín: “Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ¿Ma pochinta' niconpi?”

³² Hua'huaro'sa' pochin cancantopi, tënahuë. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara', a'naquën taponá: ‘Huëco' pita pochin nicatëhua' ya'nipiahua', ta'tona', quinatopirinahuë', co a'napitaso' nohuantopihuë'

nansacaiso'. Ina quëran tantapona': 'Inta nipachin, huëco', chimipi pa'pitopiso pochin nīcatëhua' ya'nīpiahua', nitantapi. A'naquën sëtatonā' na'nërāpirinahuë', co a'napitaso' nohuantopihuë' na'nëcaiso'.

³³ Inapochachin ipora nisha nisha yonquirama'. Coansha Paotistaso' huëcapon, co aquëtë' cosharo' yonquirinhuë'. Co pi'pian tëranta' huino o'orinhuë'. Napopirinhue', 'Sopai nohuanton, naporin,' toconama'.

³⁴ Ina quëran caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, coshatërahuë, o'orahuë. Ina marë' pinoramaco. 'Quisoso coshatärin. O'opatärin. Oshahuano'sarë' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'.

³⁵ A'naquënso nipirinhue', noya yonquiatona', Yosë natëapi. Pënëntërahuëso' natanahuatona', no'tëquën yonquiapi huachi," tënin Quisoso.

Sanapi co noyahuë' yonquirinsopita naniantërinso'

³⁶ Ina quëran a'na parisio quëmapiri Quisoso amatërin. "Pëinëhuëquë huëquë' coshatahua'," itërin. Itohuachina, pa'nin. Pëinënquë ya'conconahuaton, misaquë huënsëconin.

³⁷ A'na sanapi natantahuaton, inaquë huë'nin. Inaso' oshahuana'pi itopiso'. Pimo hua'sai' potiria'huaguë quënin.

³⁸ Quisoso ya'yoranconahuaton, oshanën marë' sëtaton na'nërin. Na'nëhuachina, na'nëinën quëran Quisoso nantëquën shipitërin. Ainën quëran amirantërahuaton, apinorantërin. Ina quëran pimo hua'saiquë pashirantëtërin.

³⁹ Ina ni'sahuaton, pëi' hua'anëni co noyahuë' ni'nin. Inaora yonquinën quëran yonquirarin. "Quisoso pënëntona'pi naporini, iso sanapi nohuichitonhuë'. Oshahuan ni'ton, co së'huacaso' nohuanchitonhuë'," tënin yonquiaton.

⁴⁰ Yonquirinso' nitotaton, Quisosori itërin:

—Iya Simon, pi'pian yasha'huitëranquën, itërin.

—Inta Maestro sha'huitoco, itërin inarinta.

⁴¹ —Cato' quëmapi ya'huëpirinhue'. Cato chachin patron nihiupi. A'naso' a'natërāpo pasa tahuëri canarëso' nihiutërin. A'nanta' a'natërāpo shonca tahuëri canarëso'ichin nihiutërin.

⁴² Capa coriqui pahuërëtacaso' ni'ton, cato chachin nihiutopiso' ayatërin. Topinan ayatërin. ¿Insoarita' patronën na'con na'con nosoroarin? ¿Ma'ta' quëma yonquiran? itërin Quisosori.

⁴³ —Na'con na'con ayatërinsoari na'con na'con nosoroarin, topirahuë', tënin.

—Ina mini. No'tëquën yonquiran, tënin.

⁴⁴ Ina tosahuaton, sanapi tahuërëtahuaton, Simon itërin:

—Iso sanapi ni'quë'. Quëma pëinënquë ya'conpirahuë', co inachintërehuaso' ninanhuë'. Co i'sha tëranta' quëtërancohuë' nipa'morantëcaso marë'. Iso sanapiso nipirinhue' na'nëinën quëran pa'morantërinco. Ainën quëran amirantërinco.

⁴⁵ Canquipirahuë', co apinorancohuë'. Iso sanapiso nipirinhue' apinorantërinco.

⁴⁶ Ni'toro'sa' huë'pachina, noya hua'saiquë pashimototacaso' ya'huëpirinhue', quëmaso' co pashimototërancohuë'. Iso sanapiso nipirinhue' nóya nīcatonco, pimo hua'saiquë pashirantëtërinco.

⁴⁷ Tëhuëchachin na'con oshahuanpirinhue', oshanën inquitarahue. Napoaton na'con na'con nosororinco, tënahue. A'naquënso nipirinhue', "Co aquëtë' oshahuanahuë'," ta'tona', co onpopinchin nosororinacohue', tënin.

⁴⁸ Ina quëran sanapi itapon:

—Oshanën imoya inquitëranquën huachi, itërin.

⁴⁹ A'napitaso' natanahuatona', ninontopi.

—¿Ma quëmapita' isoso'? ¿Oshanëna quëran huarë' inquitacaso' nanitërin ti? nitopi.

⁵⁰ Quisososo nipirinhüë' sanapi itantapon:

—Natëranco ni'ton, Yosë nicha'ërinquën. Noya paquë huachi, itërin.

8

Sanapi'sa' Quisoso catahuapiso'

¹ Ina quëran nisha nisha ninanoquë Quisoso pa'nin a'chinapon. A'naquën pancana, a'naquën co pancanayahuë' niponahuë', inaquënta' paaton, noya nanan a'chinarin. “Yosë yahua'anëntërinquëma',” itëra'piarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitari imasapi.

² A'naquën sanapi'santa' imasapi, canio quëran anoyatërin sopita. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantohuachinara hua'yantopirinhüë', nani anoyatërin. A'naso' Maria Mactarina itopi. Canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinhüë', Quisosori inquitërin.

³ Coananta' imarin. Cosa sa'in inaso'. So'inso' ya'ipi Irotisë ma'shanënpita a'pairin. Sosananta' imarin. Inapita imatona', inahuara coriquinëna quëran cosharo' pa'anpi Quisoso, ca'tano'sanënpita, inapita coshatacaiso marë'.

Sha'tona'pi pochin nininso'

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Nisha nisha ninano quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Notohuaro' niyontonpachinara, pënënto nanan sha'huitërin.

⁵ —A'na quëmapa sha'tapon pa'nin. Tricoraya iminquë pa'sarayarin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën iraquë huarë' anotërin. Inaquë piyapi'sa' iratatona', i'natopi. Inairaro'santa' huë'sahuatona', pë'yaquipi.

⁶ A'naquën ya'pirinso' na'piroquë anotërin. Inaquë papotopirinhüë', shimënshin no'pa' ni'ton, ahuirin.

⁷ A'naquëonta' nahuanoquë anotërin. Inaquë papotopirinhüë', nahuano'santa' papotërin. A'shinahuatona, imotërin. Napoaton co nitërinhuë'.

⁸ A'naquënso nipirinhüë' noyaro'paquë anotërin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitaton, pasa, pasa nitërin, itërin.

Ina quëran taantarin: —Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹ Napotohuachina, ca'tano'sanënpitari itapona': “Achin Maistro naporanso', co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?” itopi.

¹⁰ “Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Canpitaso nipirinhüë' ya'ipiya a'chinchinquëma' Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napitaso nipirinhüë' co ya'ipiya a'chintarahüë'. Pënënto nananquësáchin a'chintarahüë' ni'ton, natanaponaraihuë', co nitotapihuë'. Ma'sona ni-nahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë',” itërin.

Tricoraya tapon naporinso'

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹ Ina quëran itaantarin: “Achin naporahuëso' iyaro'sa', a'chintanta'inquëma' nitotoco'. Yosë nanamën a'chinpatëhua', tricoraya pa'sarayapiso pochin ninëhua'.

¹² A'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinhüë'. Inairaro'sari huëcapairinso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Yosë nanamën

natanpiso' osërëtiirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin. Natëpi naporini, Yosëri cancanëna' anoyachitonhuë'.

¹³ A'naquëonta' na'piro pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë'. Co chiníquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, Yosë a'popi.

¹⁴ A'naquëonta' nahuano'sa' ya'huërinquë pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Isoro'paráchin yonquiatona', co nanamën yonquipihuë'. Coriquiráchin cancantopi. Nipa'yatacasoáchin yonquirapi. Nahuano'sari imotërinso pochin ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co huachi natëpihuë'.

¹⁵ A'naquën piyapi'saso nipirinhüë' noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', noya cancantatona', natëtopi. No'tëquën yonquiatona', natëmiatopi. Ma'sha onpoaponaraihuë', co a'popihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imatona' noya noya nisapi," ténin.

Nanparin pochin nininso'

(Marcos 4.21-25)

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarín:

"Nanparin i'chinpihuatëra, co i'mëanaquë po'morëhuë'. Co pë'saraanaquë acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' huë'pachinara, noya quënantopi. Inapochachin Yosë nanamën sha'huitahua' a'napitanta' nitochina'.

¹⁷ Iporaso' ma'sha noyá po'opinán pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipiya nitotapi.

¹⁸ Napoaton noya natanco'. Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama. A'naquënso nipirinhüë', 'Nani nitotërahuë', topirinhüë', co yanatëpihuë' ni'ton, pi'pian tëranta' nitotopiso' Yosëri ananiantarin," itërin.

Quisoso quëmopinënpita

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Ina quëran Quisoso a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinhüë', na'a piyapi'sa' yamopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'.

²⁰ Napoaton a'naquëni sha'huitërin.

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huaniapi. Yanontërinëinquën, itopirinhüë', Quisososo' tapon:

²¹ —Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Ina quëran a'na tahuëri ca'tano'sanënpita itapon:

—Aquëtëran pa'ahua', itërin.

Potiquë ya'conahuatona', pëntonapi.

²³⁻²⁴ Quisososo' nipirinhüë', huanconëinquë huë'ërarin. Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi potinën opoto opototahuaton nani yamëntaitapirinhüë', ca'tano'sanënpitari pa'yanatona', ochinanpi.

—¿Maistro, Maistro, chimiitarihua'! Catahuacoi, itopi.

Quisososo' huënsërahuaton, ihuan a'parin. Sononta' panca co'sacaitapirinhüë', asanoirin. A'naroáchin copitënin.

²⁵ —¿Onpoatomata' co natëramacohüë? itërin. Inapitaso nipirinhüë' pa'yanatona', ninontapi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantërinso'
(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Ina quëran Cariria sono' aquëtëran canconpi, Quirasa parti itopiquë.

²⁷ Quisoso nonshiconpachina, a'na quëmapiri nacapirin, na'a sopairo'sari ya'coancantërinso'. Ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquirinhuë'. Hua'qui' co manta' a'morinhuë'. Co huachi pëiquë ya'huërinhuë'. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huárin.

²⁸⁻²⁹ Na'pochuachina catinaquë tanpaquën tonporahuatona', pa'onta' tonpotopirinahuë', oshitërachinin. Sopai nohuanton, co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'antarin. Quisoso quënanahuaton, nantëntaquë isonquirahuaton, monshorarin. Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai itërin:

—Iso quëmapi quëran pipico huachi, itërin. Ina natanahuaton, chiníquën nonin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisasonquën. Yosë hui'ninquën. Yosë marë' ama aparisitocoisohuë', itërin.

³⁰ —¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin.

—Na'a huaranca itërinacoi, topi.

Hua'huayatërahüë' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, ina pochin ninihuanin.

³¹ “Ama parisitopiquë a'pacoisohuë',” itantapi.

³² Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Panënuquë coshatapi. “Coshiro'saquë tëranta' a'pacoí ya'coanta'ii,” itantapi. “Inta nipachin, inaquë ya'conco',” itërin.

³³ Itohuachina, quëmapi quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'topi. Panca sonoquë niitatona', inaquë chimiitopi.

³⁴ Ina ni'sahuatona', coshi a'paina'piro'saso' ta'api. Ninanoquë canconahuatona', sha'huiconpi. Ninano pirayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'piapi.

³⁵ Natanahuatona', “¿ma'ta' onpocaiso'?” ta'tona', pa'pi nicapona'. Canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquipi. Iporaso' Quisoso ya'cariya huënsëarin. Nani a'moanahuaton, noya yonquirin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë'. Ina nicatona', pa'yanpi.

³⁶ “Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'patahuaton, anoyatërin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë',” topi ni'pisopitari.

³⁷ Natanahuatona', ya'huëhuano'saso' pa'pi të'huatopi. Të'huatatona', Quisoso itopi: “A'na parti paquë,” itopi. Itohuachinara, potiquë ya'coantarin.

³⁸ Yapa'pachina, quëmapi achin hua'yantërinso' itërin: “Canta' imainquën, topirahuë',” itërin.

—Ama huëquësohuë'.

³⁹ Ya'huëranquë paantaton, piyapi'sa' sha'huitonquë': “Yosë noyá anoyatërinco,” itëquë', itërin Quisosori.

Napotohuachina, pa'nin. Ya'ipi ninanonënuquë sha'huitëra'piarin. “Quisoso noyá anoyatërinco,” itëra'piarin.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinsó'
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Quisoso aquëtëran pëntoantarahuatón, na'a piyapi'sa' quënanconin. Inaquë ninarapi ni'ton, canconpachina nóya nontopi.

⁴¹ Naporo' a'na cotio hua'an cairo itopiso huë'nin. Inaso' niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin. “A'naroáchin Sinioro pëinëhuëquë huëquë'.

⁴² Hui'nahuë yachiminarin," itiirin. A'naíchin hui'nin ya'huëtërinso' chiníquën caniorin. Shonca cato' pi'ipitërin. Napotohuachina, inarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí.

⁴³ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin. Hua'qui' panca huënai' a'parárin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'. Na'a notoro'sari nonënpirinahuë'. Ya'ipi coriqui i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'.

⁴⁴ Quisoso pinën quëran huëcaton, a'morinso' huirotëínchin së'huaquirin. Së'huahuachina, a'naroáchin huënai' no'narin.

⁴⁵ —¿Inta' së'huarincó? ténin Quisoso. “Co carinquënso' së'huaranquënhuë'” topi ya'ipiya.

—Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtápirinënhuë': “¿Inta' së'huarincó?” ¿tënan ti? itërin Pitrori.

⁴⁶ —A'naso' natëtonco, së'huarincó. Së'huahuachincora, nitotërahuë. Ca nohuanto, noyatërin, ténin.

⁴⁷ “Nani nitotërin,” ta'ton, sanapi huë'nin. Pa'yanaton, ropa ropátëriarin. Isonquirahuaton, Quisoso itapon: “Hua'qui' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Sinioro. Së'huahuatënhuëra, a'naroáchin noyatërahuë,” ténin. Ya'ipi piyapi'sa' natanpi.

⁴⁸ —Natëranco ni'ton, nani imoya anoyatëranquën. Noya paquë huachi, itërin.

⁴⁹ Quisoso nonaquëya', a'na quëmapi Cairo pëinën quëran huë'nin.

—Hui'nan nani chiminin. Ama huachi Maistro apiquësóhuë', itërin.

⁵⁰ Quisososo' natanaponahuë', itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësóhuë'. Natëco, hui'nan noyachin, itërin.

⁵¹ Pëinënhuë canconahuaton, ya'conconin. Pa'pin, a'shin, Pitro, Coansha, Santiago, inapitaíchin quëparin. “Ama a'napitaso' huë'inasóhuë'” ténin.

⁵² Na'a piyapi'sa' na'nëtona', ayanápi.

—Ama na'nëcosóhuë'. Co sanapia'hua chimininhuë'. Huë'ësárin, itërin Quisosori.

⁵³ —Co huë'ërinhuë'. Nani chiminin huachi, itatona', tëhuapi.

⁵⁴ Quisososo nipirinhüë' sanapia'hua maimirarahuatón:

—Huënsëquë', apia'hua, itërin.

⁵⁵ A'naroáchin nanpiantarahuaton, huanirin. “Nanon a'caco'” ténin Quisoso.

⁵⁶ A'shin, pa'pin, inapita pa'yanpi. “Ma'pitacha nitotaton, ananpitaantaran paya,” itopirinahuë', “Ama a'napita sha'huitocosóhuë'” itërin Quisosori.

9

A'chinacaso marë' a'parinso'

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² “Paatoma' iyaro'sa', piyapi'sa' a'chintonco'. ‘Yosë yahua'anëntarinquëma'. Huëntonënhuë ya'conpatama', noya catahuarinquëma' itoco'. Cania'piro'santa' anoyatoco'. Carinquëma catahuaranquëma' anoyatacamaso marë'” itërin.

³ —Pa'patama', ama manta' quëpacosóhuë'. Pitana, pë'pëto, pan, coriqui, inapita ama quëpacosóhuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosóhuë'.

⁴ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquëráchin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'.

⁵ A'na ninanoquë pa'patama', "Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë'," itohuachinënquëma', patoco'. Yapa'patama', pënenco'. "Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'," itoco'. Ina quëran a'na parti paco', itërin Quisosori.

⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpitari pa'sahuatona', noya nanan a'china'piapi. Nisha nisha ninanoquë pënëna'piapi. Na'a cania'piro'sa' anoyatopi.

Coansha Paotista tëpapiso'
(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ Napopiso' ya'ipi parti nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin. Natantahuaton, nisha nisha yonquirin. "¿Inta' Quisososo?" itohuachinara, "Coansha Paotista nanpiantarinso' nimara," topi a'naquën.

⁸ "Co inahuë'. Iniasë ya'noantarinso' nimara," topi a'naquëonta'. "Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinso' ipora," topi a'napitanta'.

⁹ Ina natanaton, hua'ani itërin:

—Cari Coanshaso' atëpatërahuë, nishitëconotopi. Ina quëmapiso nipirinhue', nani ma'sha nanitaparin, natantërahuë. ¿Inta' inaso' nimara? Canta' nohuichi, ta'ton ya'nipishahuë yani'nin.

Cosharo' ana'atërinso'
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Ca'tano'sanënpita huëantarahuatona', Quisoso sha'huitiipi. "Nani a'chinai. Cania'piro'santa' anoyatërai," itiipi. Napotohuachinara: "Huëco' iyaro'sa' canpoara pa'ahua'," itërin Quisosori. Itohuachina, Pitsaitaquë pa'pi.

¹¹ Na'a piyapi'sari natanahuatona', imapi. Canquihuachinara, Quisosori noya nontërin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso' a'chintarin. Nani a'chintahuaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin.

¹² Nani i'huararahuasos', ca'tano'sanënpitari itiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isoshara'huaya ninanoro'sa', pëiro'sa', inapita ya'huërin. Inaquë coshoro' pa'anatona', ca'ina'. Naporahuatona', inaquë huë'ëpachina', itopi.

¹³ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Capa isëquë capacaso'. A'natërapoya pan, catoya sami, inaíchin ya'huëtërincoi. Notohuaro piyapi'sa' ya'huërin. Quiya pa'anahuato, ¿ina nápo' ya'pi a'ca'ii ti? itopi.

¹⁴ A'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' ya'huëpi ni'ton, napopi. Ina quëran ca'tano'sanënpita itërin:

—Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina'. A'natërápo shonca, a'natërápo shonca pochin huënsë'ina', itërin.

¹⁵ Sha'huitohuachinara, ya'ipiya huënsëpi.

¹⁶ Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'patërin. Inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin: "Yosparinquën, Tata," itahuaton, pan, sami, inapita së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin. "Piyapi'sa' quëtonco' ca'ina'," itërin.

¹⁷ Quëtöhuachinara, ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquëhuarë' coshatopi. Ina quëran ca'tano'sanënpitari pë'sotopiso' masahuatona', shonca cato' i'më' amëntatopi.

Pitro natëtërinso'
(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 A'na tahuëri Quisoso inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Ca'tano'sanënpitaráchin inaquë ya'huëpi. Nani Yosë nontohuachina, Quisosori itërin:

–Nani ma'sha nanitaparahuë ni'to, ¿in pochinta' piyapi'sa' cancantiariraco? itërin.

19 –“Coansha Paotistaco' nanpiantarinso',” topi a'naquën. “Co inahuë'. Tata Iniasëco' nanpiantarinso',” topi a'naquëonta'. “Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinso' nimara,” topi a'napitanta', itopi.

20 –Canpitaso nipirinhüë' ¿ma'ta' yonquirama'? itërin Quisosori.

–Quëmaso' Cristo, Yosë a'paimarinquënso', itërin Pitrori.

Chiminacaso' ninorinso'
(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

21 Pitrori napotopirinhüë': “Ama inaso' ipora a'napita sha'huitocosohüë',” itahuaton, sha'huitërin:

22 –Yosë quëran quëmapico niporahuë', na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quë'yaponacohüë'. Tëpararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco, itërin.

23 Ina quëran piyapi'sa' pënëantarin.

–Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërinso'ráchin imaco huachi. Corosëquë chiníquën parisitëre'. Canpitanta' parisitapomarahüë', nani tahuëri imamiatoco.

24 Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminatoma', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahüë', co topinan quëran nanpiaramahuë'. Yosë'pa' nanpimiatarama'.

25 Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhüë', co canamiataramahuë'. ¡Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhüë' cha'ëcaso'!

26 Imapatamaco, tēhuaponēnquēma'. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuëri carinquëmanta' a'poaranquëma'. Nanamëhuë' a'pohuatama', carinquëmanta' o'mantahuato, a'poaranquëma'. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'mantararahüë. Tata huënaratërinso pochin canta' huënaratarahuë. Noya anquëniro'sapitaro'co o'mantararahüë.

27 No'tëquën itaranquëma'. Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. A'naquëma' co'huara chimiantërasēnquëmahuë', hua'anëntërinso' ni'sarama', itërin.

Nisha pochin ya'norinso'
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

28 Posa tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Coansha, Santiago, inapitaráchin quëparahuaton, Yosë nontacaso marë' pa'nin.

29 Yosë nontaso', nisha pochin ya'norin. A'morinsonta' huënaráchin huënaráchin ninin. Huirí huiríchin.

30-31 A'nanaya Moisésë, Iniasë, inapita ya'nopi. Inahuanta' huënaráchin huënaráchin nipi. Quisosorë' ninontapi. “Quirosarinquë pa'pato, tēpararinaco,” itërin Quisosori.

32 Ca'tano'sanënpitaso nipirinhüë' huë'ëi' iquitatona', yahuë'ëpirinhüë'. Capayatantahuachinara, Quisoso huënaráchin nininso' quënanpi. Moisésë, Iniasë, inapitanta' quënanpi.

33 Inapitaso' yapanantahuachinara, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maistro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisësë marë', a'nanta' Iniasë marë', topi-
rahuë', itërin.

Co yonquiatonhuë', napotërin.

³⁴ Napotaquëya', chitorori imotërin. Ya'ipiya imotërin ni'ton, pa'yanpi.

³⁵ Chitoro' huancana quëran Yosëri nontërinso' natanpi. “Isoso' hui'nahuë huayonahuëso'. Ina natanco',” itërin.

³⁶ Nani nontohuachina, ni'sápirinahuë', co a'napita quënanpihuë'. Quisosoráchin quënanpi. Ina yonquiatona', co manta' topihuë'. Nani ni'pirinahuë', naporo tahuëri'sa' co insonta' sha'huitopihuë'.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Tahuëririnquë motopi quëran nohuaraimantarahuatona', na'a piyapi'sa' quënanquimapi. Quisoso yonípona' huë'pi.

³⁸ A'nariso' nontiirin.

—Huëquë' Maistro, hui'nahuë nitiico. Ináchin hui'nahuë nipirinhüë',

³⁹ a'nanaya sopairi ya'coancantohuachina, “yai” tosahuaton no'paquë nitë'yatërin. Sa'po sa'po niconin. Pacororárin. Napoin quëran sopairi patohuachina, pa'pi iquirorin.

⁴⁰ Ca'tano'sanënpita nontato: “Sopai inquitoco,” itopirahuë', co nanitopihuë', itërin.

⁴¹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? ténahuë. Hui'nan quëshico, itërin Quisosori.

⁴² Inaquë quëntapirinhüë', no'paquë sopairi ataatarin. Apacoroantarin. Quisosori ni'sahuaton, sopai itërin: “Hua'huasha tananpitëquë'. Pipimi-atëquë huachi,” itërin. A'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi. “Pëinënquë iyasha quëpantaquë',” itërin.

⁴³ Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, sopai a'parin paya!” topi.

Chiminacaso' ninoantarinso'

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ya'ipi piyapi'sari pa'yanatona', anoyatërinso' yonquirápirinahuë', ca'tano'sanënpita itantarin:

⁴⁴ —Noya natanco iyaro'sa'. Yosë quëran quëmapico niporahuë', a'na tahuëri sha'huirapihuachinco, piyapi'sa' masarinaco. Ina yonquiráco', itërin.

⁴⁵ Natanaponaraihuë', co nanitopihuë' natëtacaiso'. “¿Onpoatonta' ina pochin nontërinpoa'?” topi yonquinëna quëran. Naporahuaton, tē'huatatona' co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiniquën nanantërinso'

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpita capini ninontatona', “¿Inquënpoacha chini chiniquën nanantëre'pëhuaya?” nitopi.

⁴⁷ Co natanaponahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin. Napoaton hua'huasha maimirarahuatona', ya'cariya ahuanirin.

⁴⁸ —Ama chiniquën nanantacamaso' yonquicosohüë'. Imaramaco ni'ton, hua'huasha nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohüë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco. Hua'huaro'sa pochin cancantopisopita Yosëri noya noya ni'nin, itërin Quisosori.

Pi'pian nisha imarinso'
(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi Maistro ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhüë', co quiya pochin imarinquënhüë' ni'ton, co nohuantëraihuë'. “Ama inapoquësohuë',” itërai, itërin.

⁵⁰ —Tananpitoco' sopai a'pa'in. Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuarinpoa', itërin Quisosori.

Santiago, Coansha inapita pënëninso'

⁵¹ Nani ya'caritëriarin Quisoso inápaquë panantacaso'. Napoaton “Onpopi-onta' Quirosarinquë pa'sarahüë huachi,” tënin.

⁵² Yapaaton, catoya'pi a'parin. “Paso' ninanoquë pa'i, topirahuë'. Paatoma', natantonco' huë'ëpataquëhua',” itërin Quisosori. Inaquë Samaria piyapi'sa' ya'huëpi.

⁵³ Natanahuatona', co Quisoso huëcacasos' nohuantopihuë'. Quirosarinquë pa'sarin ni'ton, co nohuantopihuë'.

⁵⁴ Ina marë' Santiago, Coansha, inapita no'huitopi.

—¿Ma'ta' Siniro onpochii? Yosë nonchii inápa quëran pën a'paimaton isopita ahuiquichin topiraihuë', itopi.

⁵⁵ Tahuërëtahuaton: —Ama iyaro'sa' napocosohüë'. Tananpitoco', itërin.

⁵⁶ Ina quëran a'na ninanoquë paantarin.

Ya'ipi cancanën quëran imacaso' ya'huërinso'
(Mateo 8.19-22)

⁵⁷ Papona pochin a'na quëmapi nonttiirin:

—Canta' Siniro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

⁵⁸ —Sacai' imancoso', tënahüë. Ma'sha tananquë ya'huërin sopita huë'ëshinantëna ya'huëtöpi huë'ëcaiso marë'. Inairanta' pë'pëtën ya'huëtërin. Caso nipirinhüë' Yosë quëran quëmapi niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohüë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

⁵⁹ A'nanta' huë'pachina: —Imaquico, itopirinhüë'.

—Oshaquëran Siniro imainquën. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imainquën, topirahuë', itërin.

⁶⁰ —A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantopi. Inapitari pa'pichina', tënahüë. Quëmaso nipirinhüë', ca na'con na'con yonquiatonco Yosë yahua'anëntërinpoaso' sha'huiquë', itërin Quisosori.

⁶¹ A'na quëmapi nanta' huëcaton:

—A'na tahuëri Siniro imasaranquën, topirahuë'. Ipora quëmopinëhuëpita nontëri'i. Nani nontohuato imainquën, itopirinhüë',

⁶² Quisosori itërin:

—Ama iyasha, nisha nisha yonquiquësohuë'. Ni'quë'. A'nëtohuatëra, noya nica'të' ahuëhuatëra, no'tëquën ahuë'rë'. Niquë notëtahuatë' ahuëhuatëraso', co noya ahuë'rëhuë'. Inapochachin nisha nisha yonquihuatama', co nani-taramahuë' Yosë hua'anëntërinso' no'tëquën imacamaso', itërin.

10

Canchisë shonca catoya'pi a'parinso'

¹ Ina quëran a'napitanta' sha'huitërin pënëntacaiso'. Canchisë shonca cato' quëmapi'sa' huayonahuaton, catoya catoya a'parin. Nisha nisha ninanoquë a'parin. Oshaquëran ina ninanoro'saquë chachin pa'sarin ni'ton, inapita'ton a'parin pënëntacaiso marë'. Yapa'pachinara itapon:

2 “Tèhuënchachin iyaro'sa', isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinsò manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', caraíchin pënëntarin. Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëntarin. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin.

3 Iporaso' a'paranquëma'. Ni'co'. Carniroa'huaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin tanan ni'niro'sari manin. A'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa' pochin cancantatona', no'huiponëntarëma'.

4 Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pë'pëto, coriqui, sapatë co inapita tëranta' quëpacaso' ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' nacapihuatama', ama hua'qui' nontocosohuë'. Manóton paco'.

5 A'na pëiquë canconpatama', hua'anën nontoco': 'Thuata iya. Yosë catahuainquëma', itoco'.

6 Noya nontohuachinëntarëma', Yosëri catahuamarin mini. Co'so' noya nontohuachinëntarëmahüë', co Yosëri catahuamarinhuë'.

7 Nohuantohuachinëntarëma', ina pëinëntarë yacahuaco'. A'cahuachinëntarëma', ca'co'. O'shitohuachinëntarëma', o'oco'. A'chintarama' ni'ton, topinan ca'co'. Ama nisha nisha pëiquë yaca yacapatërantacosohuë'.

8 A'na ninanoquë pa'patama', noya nontohuachinëntarëma', inaquë a'chintoco'. Ma'sona a'cahuachinëntarëma', ca'co'.

9 Cania'piro'sa' inaquë ya'huëhuachina', anoyatoco'. 'Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma', itoco'.

10 A'naquën piyapi'saso nipurinhuë' co nohuantarinëntarëmahüë'. Ina ninanoquë canconpatama', cachiquë paatoma', pënëntoco'.

11 'Nani sha'huitopirainquëmahüë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Co natëpiramahuë', Yosëso' yahua'anëntarinquëma', itoco'.

12 Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi, tënahuë. Iráca Sotomaro'saso' pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co natërinacosopitaso nipurinhuë', chini chiniquën ana'intarin huachi," itërin.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëntarëma'
(Mateo 11.20-24)

13 Ina quëran Quisoso taantarin: “Corasinoquë, Pitsaitaquë inaquëpita ya'huëramaso', jma'huantacha nisarama paya! Na'con pënëntarëntarëmahüë', co natëramacohuë'. Ina marë' parisitarama'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipurinhuë' co pënëntarëmahüë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahüë'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëtatona', sa'catën nininso' a'moitonahuë'. Huarianoquënta nipa'samototatona' co noyahuë' yonquipisopita nianchitonahuë'.

14 Napoaton iyaro'sa' ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Tiroquëso', Sitonquëso', co onpopinchin ana'intarinhuë'.

15 Capinaomokuë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai, ¿topiramahuë' ti? Co inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë tëhuënchinso' pa'miatararama huachi,' tënahuë," itërin.

16 Ina quëran yaa'parinsopita itaantarin:

“Iporaso' pënëntarëntarëmahüë' a'paranquëma'. Ca ya'huërenamëhuë pënëntarëntarëmahüë'. Noya natanpachinquëma', natanarinaco canta'. Co'so' nohuantohuachinëntarëmahüë', co canta' nohuantarinacohuë'. Co nohuantohuachinacohuë', co Yosënta' nohuantapihuë'," itërin Quisosori. Itohuachina, pa'pi huachi. Nisha nisha ninanoquë pënëntarëntarëmahüë'.

A'parinsopita huëantapiso'

¹⁷ Nani pënëntohuachinara, canchisë shonca catoya'pi chachin nóya cancantatona', Quisosoquë huëantapi.

—Sopairo'santa' Siniro nontërai. “Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'parainquën,” itohuatëira, pipipi, itopi.

¹⁸ Napotohuachinara, Quisosori itërin;

—Sopai hua'an chachin iráca inápaquë ya'huëpirinhuë', Yosëri tëtëyatërin. O'cori pochin a'naroáchin anotërinso' ni'nahuë.

¹⁹ Nani nanan quëtëranquëma' canpitanta' sopai minsëcamaso marë'. Ca yonquiatomaco, sopairo'sa' nontohuatama', patarinquëma'. Ya'huan, yonpinca inapita i'natohuatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Ya'huan yaquëtërinposo pochin sopainta' yaacoringuëma'. Canpitariso nipirinhuë' minsëarama'. Co manta' nanitarinhuë' minsëinquëmaso'.

²⁰ Sopairo'sa' a'papuramahuë', ama ina marëáchin noya cancantocoso-huë'. Imaramaco ni'ton, Yosë'pa' pa'sarama'. Inatohua' nininëma' nani ninshitërinquëma'. Ina marë' tëhuënchinso' nóya cancantoco', itërin.

Tata Yosë anitotërinpoaso'

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Naporo' Ispirito Santo nohuanton, Quisoso nóya cancantërin. Noya cancantaton, Yosë nontarin. “Ma noyacha, Tata, yonquiran paya. Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë, isoro'paquë, ya'ipi parti hua'anëntaran. Quëma nohuanton, a'naquën nani ma'sha nitotaponaraihuë', co nanamën nitotopihuë'. ‘Quiyaora noya noya nitotarai,’ topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhuë' catahuan. ‘Catahuaco Siniro co caora nanitërahuë’, itohuachinën, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë' Tata, ‘Yosparinquën, itëranquën,” tënin, Yosë nontaton.

²² Ina quëran a'parinsopita itantarin. “Tata Yosë nohuanton, chiniquën nanantërahuë. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Hui'ninco ni'to, tatahuësáchin noyá nohuitërinco. Inapochachin canta' Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noyá nohuitërahuë. A'naquën piyapi'santa' caora nohuanto, anohuitërahuë. Inapitanta' Yosë nohuitapi huachi,” itërin.

²³ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita amasha quëparahuaton, sha'huitërin: “Isoro'paquë o'mato, nani ma'sha ninahuë. Ma noya Yosë nosororinguëma' ni'ton, ni'nama'.

²⁴ Iráca quëran huarë' na'a copirnoros'a', pënëntona'piros'a', inapita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë',” itërin.

Nosorotona'pi naporinso'

²⁵ Ina quëran a'na maistro iráca nanan noya nitotërinso' huanirahuaton, Quisoso ténicaso marë' itapon:

—¿Ma'ta' Maistro onpo'i nanpimiata'huaso marë'? itërin.

²⁶ —Iráca Yosë quiricanën quëran ninshitaton, pënëninpoa'. ¿Ma'ta' tënin? itërin.

²⁷ —“Tata Yosë hua'anëntërinpoa'. Ina nosoroco'. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromatoco'. Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” tënin, itërin.

²⁸ —No'tëquën naporan. Ina pochin nipatan, Yosë pochin cancantaton, nanpimiataran huachi, itërin Quisosori.

²⁹ —Ina nitotaporahuë', ¿ma'ta' onpo'i? ¿Inpitaquë huarëta' nosoro'i? itantarin.

³⁰ —Inta nipachin a'chinchinquën. A'na cotio quëmapi Quirosarinquë ya'huërin. A'na tahuëri Quiricoquë pa'sapirihuë'. Paaso', tēpatoro'sari mapi. Ahuëatona', ihuapi. Ai'nānpiratopi. Yachimiánin patopi.

³¹ Ina quëran cotio corto hua'an ina ira chachin pa'tapirihuë'. Quëmapi quënanconaponahuë', pëshonanpirahuaton na'huëtërin.

³² Ina piquëran a'na quëmapinta' pa'sarin. Inaso' Nihui huënton quëmapi ni'ton, corto hua'an catahuarinso'. Inarinta' quënanconaponahuë', inapotaantarin.

³³ Ina quëran Samaria quëmapirinta' quënancoantarin. Inaso' nisha quëmapi niponahuë', nosororin.

³⁴ Ya'cariconahuaton, catahuarin. Pë'shapiso' tomaquë, huinoquë, inaquëpita pashitërin. Inapotahuaton tonpotërin. Ina quëran inaora moranënguë acorahuaton, huë'ëpatacaso pëiquë quëparin. Inaquë a'pairin.

³⁵ Tahuëririnquë catotë' coriqui prata quëran nininso' pëi' hua'anën quëtërin. “Paso' ninanoquë pa'sarahüë. Quëmari a'paiquë'. Coriqui pahuanpachin, quëmaora coriquinën castaquë'. Huënantahuato, i'huërëchinquën,” itërin. ³⁶ Ni'quë' iyasha. Caraya'piri ahüëpiso' quënanconpi. ¿Insoarita' iin pochin nosororin? itërin Quisosori.

³⁷ —Nisha piyapiri nosororinso', tënin.

—Ina mini. Paaton, quëmarinta' inapochachin nosoroquë', itërin.

Marta, Maria, inapita napopiso'

³⁸ Ina quëran paantahuaton, a'na ninanoquë canconin. Inaquë Marta ya'huërin:

—Huëquë' Sinioro ni'quicoi, itohuachina, ya'conapatërin.

³⁹ Martaso' cain ya'huëtërin, Maria itopiso'. Quisoso huë'pachina, ya'cariya huënsëquirin. A'chininso' noya natanarin.

⁴⁰ Martaso nipirihuë' cosharo nicaton sacatárin. Nisha nisha yonquiaton, Quisoso huëcapairin:

—Caihuë Sinioro topinan huënsëárin. Caora cosharo' nisarahuë. Sha'huitëquë' catahuainco, itërin.

⁴¹ —Imoya. Nisha nisha ma'sha yonquiaton, co noya cancantëranhuë'.

⁴² Casáchin natancoso' na'con na'con nohuantërahuë. Mariaso' natantonco, noya noya nisarín. Na'con yonquirinco ni'ton, noya cancantomiatarin tēnahuë, itërin Quisosori.

11

Yosë nontacaso' a'chininso' (Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ A'na tahuëri Quisoso Yosë nontárin. Nani nontohuachina, ca'tano'sanëni itërin:

—A'chintocoi Sinioro Yosë nonta'huaiso'. Coanshaso' imarinsopita a'chintërin. Quiyanta' a'chintocoi nitochii, itërin.

² —Inta nipachin a'chinchinquëma'. Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

“Tata Yosë, quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënguën.

Chini chiníquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

³ Nani tahuëri catahuacoi cosharo' ya'huëchincoi.

⁴ Co noyahuë' nicatoci, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi. A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraisoi pochachin oshahanëhuëi inquitatoncoi anoyacancantocoi.

Co noyahuë' yonquihuato, catahuaco a'naroáchin nanianchii," itoco', Yosë nontohuatama', ténin.

⁵ Ina quëran a'chintantarin.

—Ni'co' iyaro'sa'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, capa a'cacaso' nipachina, a'na piyapi pëinënguë pa'në'. Yono tashi' nipirinhüë', ma'sha nitonë'. “Cara pan quëtoco iyasha.

⁶ Nipayaraiso' huë'pirinhüë', co manta' a'ca'huaso' ya'huëtërincohuë'," tënë'.

⁷ Yono tashi' ni'ton, co nohuantaponhuë' nimara. “Paquë' iyasha. Nani ya'coana oncotërahuë. Hui'nahuëpitanta' huë'ësápi. Co nanitërahuë' quëta'huanquënso'," tapon nimara.

⁸ Nipayarinso' niponahuë', co nohuantopirionta', naquëranchin naquëranchin nitantahuachina, huënsëintarahuaton, quëtapon.

⁹ Napoaton Yosë na'con nontoco'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtërinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma'

¹⁰ Tëhuëchachin ma'sha nitohuatama', quëtërinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatërinquëma'.

¹¹ “Hui'nama' tanaton, ‘Sami nayarahuë', itohuachinquëma', co ya'huan quëtëramahuë'. Co insonta' nohuantërinhuë' hui'nin inapotacaso'.

¹² Ataricayonta' natanpachinquëma', co yonpinca quëtëramahuë'. Noya cosharo' quëtëramama'.

¹³ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahuë', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtëramama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinguëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', ‘Ispirito Santo aya'coancantoco,' itohuatama', aya'coancantërinquëma'," itërin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27)

¹⁴ Ina quëran a'na quëmapi huë'nin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Quisosori quënanahuaton, sopai a'patërin. Nani a'patohuachina, noya nonin huachi. Piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha ni'ton, a'naroáchin sopai a'parin paya!” topi.

¹⁵ A'naquënso nipirinhüë' nisha yonquipi. “Sopairo'sa' hua'anën Piirsipo itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparín sopai a'pacaso'," toconpi.

¹⁶ A'napitarinta' Quisoso itapona': “Yosë pochin niquë' ni'iinquën,” itonpi. Tënicaiso marë' napotopi.

¹⁷⁻¹⁸ Quisososo nipirinhüë' yonquipiso' nitotaton, itërin:

“Co Satanasë catahuarincohuë' sopairo'sa' a'paca'huaso'. Inaso' sopairo'sa' hua'anën ni'ton, co sopairo'sa' no'huirinhüë'. Nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna nicacaso nanichitonhuë'. Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'.

¹⁹ A'naquën a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Piirsipo catahuarinco tënama' ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Napoaton inapita natanpatama', co no'tëquën yonquiatomahuë' naporamaso sha'huitarinquëma'.

²⁰ Caso nipirinhüë', Yosë catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Ina nohuanton, a'parahuë. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', tënhüë.

²¹ Quëmapi chiníquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Sahuëni, shonqui, inapita ya'huëtërin ni'ton, co insonta' nanitërinhuë' ma'shanënpita ihuacaso'.

²² A'naso nipirinhue' ina quëran chini chiníquën ni'ton, huëcapairahuaton minsërin. Sahuëni, shonqui, inapita matahuaton, ma'shanënpitanta' quiquitërin.

²³ Insosona co imapachincohuë', inimicotarinco. Co catahuahuachincohuë', piyapi'sa' anishacancantarin ama Yosë imacaiso marëhuë', itërin.

Sopairi ya'coancantaantarinso'

(Mateo 12.43-45)

²⁴ Naquëranchin a'chiantaton, itaantapon:

“A'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantopirinhue', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhue', co quënaninhue'. Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin.

²⁵ Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, yaya'coancantantarin.

²⁶ Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Inaquë ya'huápi. Quëmapi aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi,” itërin.

Noya cancantopisopita

²⁷ Na'a piyapi'sa' natanapi. A'na sanapiso' natanahuaton, itërin:

–Ma noya a'chintërancoi. Mamaparinquën hua'huaringuën ni'ton, ma noya Yosëri ni'nin. ¡Aso'sorinquën ni'ton, nóya cancanchin! ténahuë, ténin chiníquën nonaton.

²⁸ Inaso napopirinhue', Quisosori itapon:

–Yosë nanamën natanahuatona natëpisopita tēhuënchinso', noya noya cantapona' ténahuë, itërin.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Na'con na'con piyapi'sa' huë'pachinara, itantarin: “Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. ‘Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoi natëarainquën,' itopirinacohue', co Yosë nohuantërinhuë' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotaranquëma'. A'na tahuëri Conasë naporinso pochin nisarahuë.

³⁰ Ninihuiquë ya'huëpisopita co noyahuë' nipachinara, Yosëri a'parin pënënacaso marë'. Canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, pënënanranquëma' Yosë ayonquianta'huanquëmaso marë'.

³¹⁻³² Ayaro' tahuëri nanihuachin, Ninihuiquë ya'huëpisopita sha'huirapiarinënuëma'. ‘Conasë pënënpachincoi, oshanëhuëi marë' sëtërai. Ina naniantatoi, Yosë yonquirai. Canpitaso nipirinhue' noya noya nininso' natanpiramahuë', co natëtëramahuë'. Napoaton na'con na'con oshahuanama', itarinënuëma'. Inapochachin Saromon hua'anëntohuachina, Sor parti quëran sanapi copirno huë'nin ina natanacaso marë'. ‘Ya'ipi nitotërin,' ta'ton, natanapon huë'nin. Napoaton ayaro' tahuëri inanta' atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotopirahuë', co yanatëramacohue'. ‘Ina marë' na'con na'con oshahuanama', itarinënuëma',” itërin.

A'pininso pochin nininso'

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ “Nanparin i'chinpihuahatëra, co ma'sha acohuana po'orëhuë'. Co i'mëanaquë po'morëhuë'. Nanparin aconanquë acorë'. Ina quëran piyapi'sa' huë'pachina', noya quënantopi.

³⁴ Ya'piranpo' nanparin pochin ninin. Ina quëran ma'sha quënanë'. Noya ya'piranpo' nipachina, noya quënantërë'. Ya'piranpo' co noyahuë' nipachina, co noya quënantërëhuë'. Inapochachin noya yonquihuahatëra, noya cancantërë'. Co noyahuë' yonquihuahatëra, tashi pochin cancantërë'.

³⁵ Napoaton, ni'cona tashi pochin cancantotama'. No'tëquën a'chintopiranquëmahuë', co noya natanpatamahuë', tashi pochin cancantarama'.

³⁶ Noyasáchin yonquihuahatama', co tashi pochin cancantaramahuë'. Nanparin noya orotërinso pochin nisarama'. Noyápiachin cancantarama',” itërin.

*Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita pënëninso'
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)*

³⁷ Nani a'chintohuachina, a'na Parisiori amatërin coshatacaso marë'. Ina pëinënquë pa'sahuaton, coshatacaso marë' huënsërin.

³⁸ Parisioro'saso' yacoshatohuachinara, i'shaquë pi'pian niopoimiratopi. “Inapohuatëhua', oshanënpoa' inquirarëhua',” topi. Quisososo nipirinhue' yacoshatohuachina, co ina pochin nininhue'. Ina marë' pëi' hua'anën pa'yanin. “¿Onpoatonta' topinan coshatarin?” ta'ton, yonquirarin.

³⁹ Yonquirinso' Quisosori ninoton, itërin:

—Canpitaso' aipi quënanamasoráchin yonquipiramahuë', Yosëso' acopo' cancanëma quëran yonquiramasopita ni'nin. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, pinënáchin pa'mopipi. Acoposo nipirinhue' në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' cancanëma quëran co noyahuë' yonquirama'. Piyapi'sa' nonpintatoma', yaihuarama'. Pa'pi co noyahuë' cancantërama'.

⁴⁰ Co no'tëquën yonquiramahuë'. Co nonënpoa'chin Yosë acotërinpoahuë'. Cancanënpoa' acotërinpoa'.

⁴¹ Cancanëma quëran huarë' sa'ahuario'sa' catahuaco'. Nosorohuatama', noyápiachin cancantarama'.

⁴² “Parisioro'sanquëma', ¡ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! ‘Nani ma'sha canarëhua quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,’ itërinpoa' Moisësë. Ina natëpiramahuë', co noya ninamahuë'. Nani ma'sha sha'nama quëran, diesmo quëtërama'. Ya'ipi cosharo' apimotacaso marë' sha'namaso manama quëran huarë', diesmo quëtërama'. Napoaponahuë', co Yosë nosororahahuë'. Piyapi'santa' yanonpintërama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. Diesmo Yosë quëtacaso' noya nipirinhue', nosorocaso' na'con na'con nohuantërin.

⁴³ Parisioro'sanquëma', ¡ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Niyontonpiso pëiquënta' piyapi'sa' nocanama'. Hua'ano'sapitarë'quëma' yahuënsëconama'. ‘Ma noyacha canpitaso' nitotërama', itohuachinënuëmara, pa'yatërama'. Cachiquë pa'patamara: ‘Huë'cama maistro,’ itohuachinënuëmara, pa'yatërama'.

⁴⁴ ¡Ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Chimipi pa'pitopiso pochin niconama'. Co corosë acotohuachinarahuë', acopo' co nishinahuën' nisarinso co nitotatonaraihuë', piyapi'sari i'natopi,” itërin Quisosori parisioro'sa' nontaton.

⁴⁵ A'na cotio maistrori natanahuaton, no'huirin.

—Ina pochin pënëntaton Maistro, quiyanta' anatantarancoi, itërin.

⁴⁶ Napotohuachina, cotio maistro'santa' pënënaton, itapon:

—¡Ma'huantacha canpitanta' nisarama paya! Na'con piyapi'sa' pënëpiramahuë', nani ma'sha natëcaiso' sha'huitërama' ni'ton, panca pë'pëtëreso pochin ninatanpi. A'chintopiramahuë', co pi'pisha tëranta' catahuaramahuë' natëcaiso'.

⁴⁷ “Íráca pënëntona'piro'sa' pënëntopirinahuë', canpita shimashonëmapitari co natëtonaraihuë', tēpapi. Canpitanta' pa'pitopiso' pëirapipiramahuë', co natëramahuë'. Ina marë' canpitanta' Yosë ana'intarinquëma' ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya!

⁴⁸ Shimashonëma pochin cancantatoma', inapitari tēpatona pa'pitopiso', canpitari topinan quëran pëirapirama'. Co natëramahuë'.

⁴⁹ Yosë no'tëquën ninorinquëma'. Íráca chachin naporin: ‘Na'a quëmapi'sa' a'pararahuë pënëinënquëmaso marë'. A'chintapirinënquëmahuë', no'huitoma', ahuëarama'. A'naquën tēpaarama', itërinquëma'.

⁵⁰⁻⁵¹ Isoro'pa' ninin quëran huarë' noya quëmapi'sa' pënëntopirinahuë', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhuë', iini tēparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinahuë', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tēpapi anta'. Yosë chinotopiso pëiquë chachin tēpapi. Canpitaso nipirinhuë' ina nitotapomarahuë', co natantochináchinhuë' cancantërama'. Napoaton Yosë na'con na'con ana'intarinquëma'.

⁵² ¡Ma'huantacha cotio maestro'sanquëma' nisarama paya! Niahui osërëtëreso pochin co Yosë nanamën no'tëquën a'chintëramahuë' ni'ton, piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë'. Co canpita tëranta' Yosë huëntonënquë ya'conamahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinahuë', co nohuantëramahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma', itërin Quisosori.

⁵³ Nani tonitohuachina, parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapitaso' chiníquën no'huitopi. No'huitatona', nisha nisha Quisoso natanpi atëhuëcaiso marë'.

⁵⁴ “Co no'tëquën nonpachinhuë', sha'huirapiahua',” nitopi.

12

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

¹ Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' niyontonpi Quisoso natanacaiso marë'. Na'a huaranca yamorapi ni'ton, niya'quëtapí. Ca'tano'sanënpita a'chintaton, itapon: “Tëhuëenchachin iyaro'sa', parisioro'sa' yanonpinpi. Napoaton a'chinpiso', pan ahuëpocatërinso pochin niconaton a'naroáchin piyapi'sa' yanonpintopi. Ni'cona nonpintochinënquëma'.

² A'naquën po'oana quëran ma'sha nipi. Ma'sha po'orëso pochin nipirinahuënta', a'na tahuëriso' ya'ipi piyapi'sari nitotapi.

³ Tashi' napopiramahuë', naporamaso' tahuëri anitotapi. Pëi' acoana nisac-arotopiramahuë', a'na tahuëriso', naporamaso' a'ninquëchin sha'huitapi. Ya'ipi piyapi'sa' nitotapi huachi,” ténin.

Yosë tē'huatacaso' ya'huërinso' (Mateo 10.28-31)

⁴ Ina quëran itaantarín: “Ama iyaro'sa', piyapi'sa' tē'huatocosohuë'. Tēpapirinënquëmaonta', co hua'yanëma' matarinënquëmahuë'.

⁵ Yosë tēhuëenchinso' tē'huatacaso' ya'huërin, tēnahuë. Co noyahuë' nipatama', Yosë hua'yanëma' matahuatënquëma', parisitopiquë a'pamiatarinquëma'. Napoaton ina na'con na'con tē'huatoco'. Co piyapi'sa' tē'huatacaso' ya'huërinhuë'.

⁶⁻⁷ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. A'natërápo nipirinhuë', catotë' coriquia'huaíchin pa'tërin. Napoaponahuë', co

a'naya tēranta' Yosēri naniantērinhuē'. Canpitaso' na'con na'con yonquirinquēma'. Noya noya a'pairinquēma'. Noyá nohuitērinquēma'. Ainēma' hua'huayátērahuē nipirinhue', ya'ipi pichirin. Napoaton ama tē'huacosohuē'. Ni'sárinquēma',” itērin.

Quisocriso imarēhuaso' sha'huicaso' ya'huērinso'
(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ina quēran taantaran: “Tēhuēnchachin iyaro'sa', ‘Quisoso imarahuē', topatama', ayaro' tahuēri canta' nohuantaranquēma'. ‘Imarinco mini,' itarahuē Yosē'pa'. Anquēniro'santa' natanapi.

⁹ Nipirinhue', Yosē quēran quēmapico nipirahuē' a'pohuatamaco, carinquēmanta' a'poaranquēma'. ‘Co nohuitērinacohuē', itarahuē. Anquēniro'santa' natanapi.

¹⁰ A'naquēn no'huitonaco, pinorinaco. Ina quēran oshanēna marē' sētohuachina', Yosēri oshanēna' inquitarin. Nipirinhue' Ispirito Santo pintonā' oshahuanpiso', co onporonta' inquitarinhuē'.

¹¹ A'na tahuēri mapachinēnquēma', cotio niyontopiso pēiquē quēpaarinēnquēma'. Hua'ano'sa', coisēro'sa', inapitaquē sha'huirapihuachinēnquēma', ‘¿Ma'cha tono'pocoya?' ama tocosohuē'.

¹² Naporo' Ispirito Santo catahuaarinquēma' noya a'panitacamaso',” itērin Quisosori.

Nani ma'sha nohuantopiso'

¹³ Na'a piyapi'sa' natanaso'i, a'nari huēcapiarin.

—Maistro, tatahuē nani chiminin. Nani ma'sha ya'huētopirinhue', patērin. Iyahuēso' nipirinhue' apiratērinco. Co nohuantērinhuē' patomatiincoso'. Sha'huitēquē' patomachinco, itērin.

¹⁴ —Co coisē pochin nica'huaso' ya'huērinhuē', itērin Quisosori.

¹⁵ Napotahuaton, ya'ipiya pēnēnin.

—Ama iyaro'sa' ma'sha canacamasoáchin yonquicosohuē'. Co nani ma'sha ya'huētinquēma' huarē' noya nanpiaramahuē', itērin.

¹⁶ Itahuaton, a'na pēnēnto nanan sha'huitērin. “Ni'co'. A'na ma'huan ya'huērin. Iminēnquē sha'pachina, hua'huayátērahuē nitērin.

¹⁷ Napoaton ya'ipi pēinēnpita ya'sotērin huachi. ‘¿Insēquēcha ma'sha aco'iya?' ta'ton, yonquiárin.

¹⁸ Yonquihuachina, tapon: ‘Pēiro'sa' i'quitahuato, a'na pēiro'sa' niantarahuē. Panca panca nisarahuē. Inaquē ya'ipi ma'shanēhuēpita acoarahuē.

¹⁹ Na'a ma'sha ya'huētērinco. Co apípora nohuantarahuē'. Co huachi sacatarahuē'. Noya coshatápo. Noya o'opo. Capa cancantato, nóya ya'huápo,' tēnin yonquinēn quēran.

²⁰ Napopirinhue', Yosēri itērin: ‘Quēmaso' co manta' yonquiranhue'. Ipora tashi chachin ca nohuanto, chiminaran. Nani ma'sha canapiranhue', ya'ipiya pataran ni'ton, a'napitari mapon,' itērin.

²¹ Canpitanta' nani ma'sha canapomarahue', co Yosē yonquihuatomahuē', ina ma'huan pochin nisarama'. Co manta' ya'huētomiatarinquēmahuē'. Co Yosē'pa' canamiataramahuē',” tēnin Quisoso.

Yosē noya a'pairinpoaso'
(Mateo 6.25-34)

²² Ina quēran ca'tano'sanēnpita itapon: “A'naquēn ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. ‘Nani ma'sha

ya'huëtohuachinco, nóya ya'huarahuë', topirinahuë' yonquinëna quëran. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë'.

²³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Nonënpoa' quëtërinpoa'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. Noyápiachin a'mocasonta' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa' noya ya'huëcaso'.

²⁴ Ni'co'. Inairaro'sa' co sha'topihuë'. Co cayarinso' sënapihuë'. Cosharo' tapacaso marë' co pëi' ya'huëtopirinahuë', Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, coshoro' ya'huëtopi. Canpitaso' inapita quëran na'con na'con nosororinquëma'.

²⁵ Ama nisha nisha yonquiatoma', napion cancantocosohuë'. Chiminacaso' nanihuachin, co huachi a'na ora tëranta' nanpicaso' ya'huërinhuë'.

²⁶ Canpitaora co manta' nanitapapiramahuë'. Yosë nohuanton, noya ya'huërama'. Napoaton sano yonquiatoma', ya'huëco'.

²⁷ Ni'co'. Yancoro'sa' co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaso nipihuë'. Nipirinhuë', noyápiachin yancotopi. Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. 'Ma noyápiachincha a'morin paya,' topi. Yancoro'saso' napoaponahuë', ina quëran noya noya ya'nopi.

²⁸ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuëriíchin ya'huëpirinhuë', ahuihuachina, ahuiquitëre'. Co hua'qui' ya'huëpirinhuë', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. Ina nohuanton, a'mocamasonta' ya'huëtërinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhuë'.

²⁹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya?' ama tocosohuë'.

³⁰ Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso nipirinhuë', tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin.

³¹ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtërinquëma', itërin.

Canamiatëre'huaso'
(Mateo 6.19-21)

³² Naquëranchin itaantarin:

—Ama iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Ohuica pë'tahuana'pi pochin nicato a'paiaranquëma'. Caraichinquëma' nipomarahuë', Yosë noya ni'ninquëma'. Hua'anëntërinquë chachin aya'coninquëma'.

³³ Ama na'con ma'sha yontoncosohuë'. Ma'sha ya'huëtohuachinquëma', pa'anahuatoma', sa'ahuaros'a' quëtoco'. Inapotohuatama', Yosë acanaarinquëma'. Isoro'paquë ma'sha a'naroáchin mocarin. Ihuarinënpoa'. Ma'shari a'quirin. Inapaquëso nipirinhuë' Yosë acanahuachinpoa', ya'huëtomiatarinpoa'.

³⁴ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiaramahuë'. Nipirinhuë', Yosë na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiarama', itërin.

Noya ninacaso' ya'huërinso'

³⁵⁻³⁶ Ina quëran taantarin: "Noya yonquiatoma', capayatëre'so pochin cancantoco'. Ni'co'. A'na patron sa'acaso marë' pa'nin. Onporosona huënantacaso' co piyapinënpita nitotopihuë'. Napoaton noya

nitaparahuatona', nanparin i'chinpirahuatona', ninarapi. Canquiton, onconan pi'nihuachina, a'naroáchin i'soatacaiso' ya'huërin.

³⁷ Piyapinënpita ninarapi quënanquintahuachina, hua'anëni nóya ni'sarin. Inari chachin nitaparahuaton, cosharo' acotarin piyapinënpita capacaiso marë'.

³⁸ Yono tashihuë nipon, tahuëri ya'carihuë nipon, huënantarin. Co huë'ëponaraihuë' ninarapi quënanquintahuachina, noya ni'sarin.

³⁹ Isonta' yonquico': Ihuatë' a'nanaya huëcaton, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohuë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co ma'shanënpita ihuaitonhuë'.

⁴⁰ Yosë quëran quëmapico ni'to, canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co a'naroáchin o'mantararinhuë', tosapi a'naquën. Co nitotasënuquëmahuë', a'nanaya o'mantararahuë,' itërin Quisosori.

Inpriato pochin nininso'

(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Napohuachina, Pitrori natanin:

—¿Ya'ipi piyapi'sa' Siniro pënënanan? ¿Quiyasáchin nica? itërin.

⁴² Napotohuachina:

“Ni'co' iyaro'sa'. O'maca'huaso tahuëri a'na patron pochin nisarahuë. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonën noya natërinso' sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piraquë', itahuaton pa'nin.

⁴³ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natërin. Patronëni huëcapaintahuachina, noya ni'sarin.

⁴⁴ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'.

⁴⁵ Nipirinhüë', inpriatonën nisha cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huëntaponhuë', ta'ton, piyapinënpita ahuëapon. Cosanënpitanta' ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon.

⁴⁶ Napoaso', a'nanaya patronëni quënanquiantapon. Co nitotasohuë', a'nanaya canquipon. Co natërinhuë' ni'ton, ocoirahuaton, chiniquën ana'intarin. Co natëtono'sahuëpitarë chachin ana'intarin.

⁴⁷ A'na piyapinënso' patronëni sha'huitopirinhüë', co yonquirinhüë'. Noya nitotaponahuë', co natërinhuë'. Co ma'shanënpita noya tapatërinhuë' ni'ton, chini chiniquën ahuihuitarin.

⁴⁸ A'naso nipirinhüë' co nitotërinhuë'. Co noyahuë' nipachina, co onpopinchin ahuihuitarinhüë'. Inapochachin canpitanta' na'con a'chintëranquëma' ni'ton, noya natëco'. Na'con nitotohuatama', noya noya natëcaso' ya'huërin," itërin.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹⁻⁵⁰ “Tëhuëchachin, iyaro'sa', pën matohuachina, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin piyapi'sa' a'chintohuato, nisha nisha yonquiapi. Na'a piyapi'sa' no'huiarinaco. Caso' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Ina yonquiato, sëtërahuë. A'naroáchin nipachin napochinaco.

⁵¹ 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapona', ¿topiramahuë' ti? Co ya'ipiya nohuantarinhüë'. Pënënpato, nisha nisha yonquiapi. A'naquën nohuantarinhüë'. A'naquënso nipirinhüë', co nohuantarinacohüë'.

⁵² Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. Catoya'pi nohuantarinhüë', caraya'piso nipirinhüë' co nohuantarinhüë' ni'ton, nino'huiapi.

⁵³ A'na pëiquë pa'pin nohuantarinco. Hui'ninso nipirinhüë' co nohuantarincohuë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarinco. Pa'pinso nipirinhüë' co nohuantarincohuë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin nimara co nohuantarincohuë'. Hua'huinso nipirinhüë' nohuantarinco. A'shatën nohuantarinco. Notainso nipirinhüë' co nohuantarincohuë'," ténin.

Ipóra ma'sha onporëhuaso' yonquicaso' ya'huërin

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' a'chintantaton, itapon:
"No'tëquën, iyaro'sa', yonquico'. Pi'i ya'coninso parti tashirotohuachina: 'O'nanapon,' tënana'. Ina quëran o'nanin.

⁵⁵ Sor parti quëran chiniquën ihuantohuachina, 'Huënoca ya'huëapon,' tënana'. Naporo' huënocatërin.

⁵⁶ Canpitaso' nonpintënuëma'. O'nan, sëhuën, inapita noya ninopiramahuë', ¿onpoatonta' ipora chachin naporahuësopita co yonquiramahuë'?" itërin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ "¿Onpoatomata' canpitaora cancanëma quëran co no'tëquën yonquiramahuë'?"

⁵⁸ Ni'co'. Nihuitëranso marë' yaquëpahuachinënuën, a'naroáchin nanan anoyatëquë'. Co anoyatohuatamahuë', coisëquë quëparinënuën. Coisëquë quëpahuachinënuën, sontaroquë yo'coaninënuën ni'ton, tashinan pëiquë po'moarinënuën.

⁵⁹ Inaquë po'mohuachinënuën, ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiaran," ténin Quisoso. (Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nìpatama', a'naroáchin nanan anoyatoco', Yosë ana'intochinquëma'.)

13

Co noyahuë' yonquipisopita naniantacaso' ya'huërinso'

¹ Naporo' a'naquën huë'sahuatona', Quisoso sha'huitipi: "Caririaro'sa' Yosë pëinënuë chinotatona', ma'sha tëparapirinhüë', Piratori sontaro'sa' a'parin tëpacaiso marë'. Inaquë chachin tëpapi," itipi.

² "A'napita caririaro'sa quëran na'con na'con oshahuanpi ni'ton, Yosë nohuanton, ¿tëpapi, topiramahuë' ti?"

³ Co inapita na'con na'con oshahuanpihuë'. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', ana'intarinquëma'. Chiminatoma', parisitomiatarama'.

⁴⁻⁵ Siroiquënta' a'na tori anotaton, shonca posa ya'pi tëparin: 'Inapitanta' na'con na'con oshahuanpi,' ¿topiramahuë' ti? Co naporinhüë', tënahüë caso'. Na'a piyapi'sa' Quirosarinquë inachachin oshahuanpi. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', chiminatoma', parisitomiatarama', itërin Quisosori.

Nara co nitërinsohuë'

⁶ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "A'na quëmapi iminënuë iquira naranta' sha'nin. Papotahuaton a'shinaponahuë', hua'qui' co nitërinhuë'.

⁷ Ina quëran inprietonën itërin: 'Iso huayo napoonin. Nani a'shinaponahuë', cara pi'ipi co manta' nitërinhuë'. A'nëquë'. ¿Ma'marëta' topinan huanirin?' itopirinhüë',

⁸ 'Ama sinioro ipora a'nëquësuhuë'. A'na pi'ipira' tananpitëquë'. Iso pi'ipi noya pacarapiarahuë. Apono acotarahuë noya nitacaso marë'.

⁹ Iso pi'ipi nitapon nimara. Co nitohuachinhuë', sha'huitoco a'nëchinquën, itërin inpriatonëni," tënin Quisoso.

Chinoto tahuëri apia anoyatërinso'

¹⁰ Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin.

¹¹ Inaquë a'na sanapi quënanconin, apia nininso'. Sopai nohuanon, nani shonca posa pi'ipi monconpirin. Co nanitërinhuë' no'tëpicaso'.

¹² Quisosori quënanahuaton, përarin. Huëcapaihuachina:

—Nani imoya noyatëran, itërin.

¹³ Së'huapihuachina, a'naroáchin no'tëquën huanirin. “¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!” tënin.

¹⁴ Niyontonpiso pëi' hua'anso nipirinhuë', no'huitërin. Chinoto tahuëri anoyatërin ni'ton, naporin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—Saota tahuëri sacatacaso' ya'huërin. Naporo' huëco' anoyatinguëmaso marë'. Chinoto tahuëriso' co noyahuë' anoyatacaso', itërin.

¹⁵ Quisosori natanahuaton, itapon:

—Canpitaso' nonpintënguëma'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ohuaca', mora, inapita pë'tahuahuatama', chinoto tahuërinta' i'quiritërama'. I'sha ya'huërinquë quëparahuatoma', o'shitërama'.

¹⁶ Iso sanapiso nipirinhuë' Yosë piyapinën niponahuë', hua'qui' parisitërin. Nani shonca posa pi'ipi Satanasëri aparisitopirinhuë', ipora huarë' nicha'ërahuë. Chinoto tahuërinta' anoyatacaso' ya'huërin tënahuë. ¿Ma'ta' canpitaso' yonquirama'? itërin.

¹⁷ Natanahuatona', inimiconënpitaso' tapanpi. A'napitariso nipirinhuë', pa'yatopi: “¡Ma noyacha Quisoso nanitaparinarin paya!” topi.

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? topiramahuë'. A'na pënënto nanan sha'huitanta'inquëma' canpitanta' nitotacamaso marë'.

¹⁹ Mostasaraya pochin ninin. Ya'pirin hua'huishin niponahuë', iminquë sha'patëra, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin,” tënin. (Inapochachin ya'nan nipon, caraíchin piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri hua'huayátërahuë imasapi huachi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'

(Mateo 13.33)

²⁰ Ina quëran itantarin: “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'?”

²¹ Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cato shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotërin, pan huëpocatërin huachi,” tënin Quisoso.

Ya'coana pochin nininso'

(Mateo 7.13-14, 21-23)

²² Ina quëran nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'chintëra'piarin. Quirosarinquë huarë' pa'sarin.

²³ A'chintohuachina, a'na quëmapiri itapon:

—¿Onpo piyapita' cha'ëpona'? ¿Caraíchin nimara ti? itërin.

²⁴ —Yosë huëntonën pëi pochin ninin. Ya'coananënso' yamianasha. Na'a piyapi'saso' yaya'conpirinahuë', co noyahuë' cancantatona', co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Canpitaso nipirinhuë' ipora chachin ya'conacamaso' nohuan-toco'. Ama hua'quicosohuë'.

²⁵ A'na tahuëri hua'anëni ya'coananën oncotarin huachi. Naporo huarë' aipiran huanirahuatoma', yaya'conpiramahuë'. "I'soatocoi Sinioro," tosapiramahuë', co nohuantarinhuë'. "Co nohuitëranquëmahuë'. Co canpitaso' piyapinëhuëpitanquëmahuë'," itarinquëma'.

²⁶ "Co'ta nohuitërancoi. Quëmaro'coi coshatërai, o'orai. Quiyataquë a'chinan," tosapiramahuë'.

²⁷ "Co' mini nohuitëranquëmahuë'. Co noyahuë' ninama' ni'ton, co piyapinëhuëpitanquëmahuë'. Paco huachi," itahuatëinquëma', a'paarinquëma'.

²⁸ Parisitopiquë pa'sahuatoma', na'nëarama', chiniquën parisitarama'. Apraan, Isaco, Cacopo, pënëntona'piro'sa', inapita Yosë hua'anëntërinquë ya'huërapi, ni'sarama'. Canpitaso nipirinhüë' co ya'conamahuë' ni'ton, sëtarama'.

²⁹ Nisha nisha parti quëran huëcatona', Yosë ya'huërinquë ya'conapi. Inaquë noya coshatëreso pochin nóya ya'huërapi.

³⁰ A'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinhüë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso nipirinhüë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinhüë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, sëtërinso'
(Mateo 23.37-39)

³¹ Naporo' a'naquën parisioro'sa' Quisosoquë huë'pi.

—A'naroáchin ta'aquë'. Irotisë yatëparinquën, itiipi.

³² —Inca. Co yapa'nahuë'. Irotisëso' pa'pi nonpintë'. Paaton, sha'huitonquë'. Nani Yosë sha'huitërinco ma'sha nica'huaso'. Iporaso' ina natëto, sopairo'sa' a'parahuë. Na'a cania'piro'sa' anoyatarahuë. Cara tahuërichin pochin pahuanarin tiquia'huaso'. Ina sha'huitonquë' nitochin.

³³ Inaso napotopirahuë', ipora tahuëri chachin pipito tashira aquëtëran Quirosarinquë nincana'huaso' ya'huërin. Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' inaquë pënëntopirinhüë', tëpapi. Inaquë canta', tëpainacoso ya'huërin, tënin.

³⁴ Ina quëran itantarin: "¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatëinquëma', chiniquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinëinquëmaso marë'. A'paporinhüë', tëparama'. A'naquën na'piquë të'yaratoma', tëparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatëinquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuë', co ca tëranta' nohuantëramacohüë'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahuë', co nohuantëramacohüë'.

³⁵ Napoaton Tata Yosë patarinquëma'. Co huachi catahuararinquëmahuë'. Co huachi quënanaramacohüë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënantaramaco. Naporo': '¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'paimarinquën,' itaramaco," itërin Quisosori.

14

Chinoto tahuëri anoyatantarinso'

¹ A'na hua'ani Quisoso amatërin coshatapacaso marë'. Parisio quëmapi inaso'. Amatohuachina, inaquë pa'nin. Chinoto tahuëri ni'ton, a'napitarinta' ni'sapi sha'huirapicaíso marë'.

² Naporo' a'na cania'pi Quisosoquë huë'nin, panca pomatërinso'.

³ Cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapita notëërahuaton, Quisosori itërin:
—¿Noya chinoto tahuëri cania'pi anoyatacaso' ti? ¿Ma'ta' tënama' canpita? itërin.

⁴ Natanahuatona', ta'tápi. Co manta' topihüë'. Co a'panitohuachinaraihuë', cania'pi së'huarahuaton, a'naroáchin anoyatërin. —Noya paquë huachi, itërin.

⁵ Ina quëran piyapi'sa' pënëantarin.

—¡Hui'nama' posoquë pa'itohuachina, chinoto tahuëri nipirihuë', a'naroáchin ocoirama! Mora tëranta' pa'itohuachina, ocoirama'. ¿Co ocoiramahuë' nica? itërin.

⁶ Parisioro'saso nipirihuë' tapanatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Pita pochin nininso'

⁷ Yacoshatohuachinara, na'a piyapi'sa' hua'an pirayan yahuënsëpi. “Hua'an pirayan huënsëhuato, chiniquën nanantona'pi pochin ni'sarinaco,” ta'tona', inaquë huënsëconpi. Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

⁸ —Natanco iyaro'sa' pi'pian pënëinquëma'. Quëmapi yasa'apachina, ni-payarinsopita amatërin coshatapacaiso marë'. Inaquë amatohuachinquën, ama hua'ano'sa' pirayan huënsëquësohuë'. Tapon'a' a'na quëmapi chini chiniquën nanantërinso' huë'sarin.

⁹ Huë'pachin, hua'an itarinquën: “Po'shaquë', iso quëmapi huënsë'in. Pasëquë tëranta' huënsëconquë',” itohuachinquën, tapanaran.

¹⁰ Napoaton amatohuachinquën, co'inquë huënsëquë'. Hua'an huë'pachin, noya nontarinquën. “Huëquë' iyasha, isëquë noya huënsëiquë',” itohuachinquën, ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinquën.

¹¹ Inapochachin “Caso' noya noyaco,” topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirihuë', sano piyapi nipatama', Yosë noya noya acoarinquëma', itërin.

¹² Ina quëran pëi' hua'anën pënënaton, itantarin:

—Ca'painëinquënso marë' piyapi amatohuatan, ama quëmopinënpita, ami-conënpita, inapitaráchin amatëquësohuë'. Ma'hua'ano'sa' amatohuatan, inapitanta' amataantahuachinëinquën, i'huërëtarinëinquën.

¹³ Sa'ahuaros'a', apiaros'a', sonpacharos'a', somaraya nininsopita, inapitanta' nosoroaton, amatëquë'.

¹⁴ Ina quëran noya cancantaran. Inapitaso' co nanitopihuë' amatanta'inëinquënso'. Co i'huërëtopirinëinquënhuë', Yosëso' i'huërëtarinquën. Noya ninan ni'ton, ayaro' tahuëri ananpitaantahuachinquën, acanaarinquën huachi, itërin.

Yosëri amatërinsopita (Mateo 22.1-10)

¹⁵ Inaquë coshatasoi', a'naso' natanahuaton, Quisoso itapon:

—Yosë chachin hua'anëntohuachinpoa', nóya coshatarihua'. Noya noya cancantarihua', itërin.

¹⁶ Napotohuachina, pënënto nanan sha'huitërin.

—A'na quëmapi na'a piyapi'sa' amatërin ca'pacaiso marë'.

¹⁷ Tahuëri nanihuachina, inpriatonën a'parin sha'huitantacaso marë'. “Huëco huachi. Nani cosharo' taparin,” itërin.

¹⁸ Nani amatopirinhuë', co huachi nohuantopihuë'. “Co'chi nanitëraihuë' paya,” toconpi a'naya a'naya. “No'pa' pa'anahuëso' nicapo pa'sarahuë'. Napoaton co nanitërahuë',” tënin a'na'.

¹⁹ “Shonca toro pa'anahuë asacata'huaso marë'. Inapita tënipo pa'sarahuë. Napoaton co ipora nanitërahuë',” tënin a'nanta'.

²⁰ “I'huara sa'arahuë. Napoaton co canta' nanitërahuë',” tënin a'nanta'.

²¹ Napotohuachinara, inpriosos ayanahuaton hua'anën sha'huitiirin. “Co huachi nohuantopihuë',” itërin. Natanahuaton, no'huitërin. “Manóton paantaquë'. Cachiquë tëranta' paaton, piyapi maconquë'. Sa'ahuaros'a', apiaros'a', somaraya nininsopita, sonpacharos'a' inapita maconquë',” itërin. Itohuachina, pa'sahuaton, macontarin.

²² Huënantarahuaton, sha'huitiantarin. “Nani maconpirahuë'. Ipora huanta' pahuanarin piyapi'sa' nanicaso',” tēnin inpriatonēn.

²³ “Ninano quëran pipirahuaton, macoantaquë'. Nisha nisha ira pa'taton, sha'huitonquë' huë'ina'. Imino'saquë huarë' paaton, maconquë'. Na'a piyapi'sa' nohuantërahuë.

²⁴ Ya'nan amatërahuësopitaso', co huachi ca'painacoso' nohuantërahuë' ni'ton, inapoco',” itërin hua'ani, tēnin Quisoso.

Sacai' imacaso'
(Mateo 10.37-38)

²⁵ Ina quëran Quisoso paantarin. Na'a piyapi'sari imasapirinahuë', tahuërëtahuaton, itapon:

²⁶ “Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Sa'ama', hui'nama', iya-parima', oshiparima', inapitanta' co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuantëramasonta' naniantatoma', casáchin imaco huachi. Co na'con na'con nosorohuatamacohuë', co tēhuënychachin imaramacohuë'.

²⁷ Imapatamaco, a'napita aparisitarinēnquëma'. Yatëpapirinēnquëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiníquën parisitëre'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinēnquëma'. Co ahuantohuatamahuë', co tēhuënychachin imaramacohuë'.

²⁸ Ni'co' iyaro'sa'. A'na quëmapi panca tori yanipachin, co a'naroáchin nininhuë'. Ya'ipi pa'tërinso'ton yonquirin.

²⁹ Ina quëran coriquinën nanihuachina, pëiarin huachi. Co coriquinën nanihuachinhuë', co pëirinhüë'. Patomaíchin a'canin naporini, a'napitari tēhuaitonahuë'.

³⁰ Ni'co'. Panca yapëipirinhuë', co nanitërinhuë' a'canacaso', ichitonahuë'.

³¹ Isonta' yonquico'. A'na copirno ya'huërin, shonca huaranca sontaro'sa' camairinso'. Inimiconënso nipirinhuë', cato shonca huaranca sontaro'sa' camairin. Ina napo' huë'pachinara, co a'naroáchin ahüëapon pa'sarinhuë': ‘Sacai' minsëcaso'; ta'ton, yonquirárin.

³² Co nanitochináchinhuë' nipachina, comisionën a'parin nanan anoyatacaso marë'.

³³ Inapochachin pënënanquëma'. Sacai' imamancoso', tēnahuë. Napoaton noya yonquiatoma', imaco. Casáchin yonquihuatamaco, tēhuënychachin noya imasaramaco,” tēnin Quisoso.

Yamora pochin nininso'
(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴⁻³⁵ Ina quëran taantarin: “Yamora noya acashicaso' niponahuë', chiminpachinaso co huachi cashirinhüë' ni'ton, co huachi ma'marë tēranta noyatërinhuë'. Topinan tē'yatërë'. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico',” itërin Quisosori. (Canpitanta' co noya cancantohuatamahuë', co Yosë nohuantarinquëmahuë' tapon naporin.)

15

Ohuica chihuërinso pochin nininso'
(Mateo 18.10-14)

¹ Nisha nisha piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', oshahuano'sa' itopiso', inapitanta' huë'pi.

² Ina ni'sahuatona', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitari no'huipi.

—¿Onpoatonta' Quisoso oshahuano'sa' pa'yatërin? Inapitarë' coshatarin, co napocasohüë' nipirinhuë', toconpi.

³ Ina natanahuaton, Quisosori iso pënento nanan sha'huitërin ayonquicaiso marë':

⁴ "A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' pë'tahuaton, ya'ipiya nosororin. A'naya tëranta' chihuëhuachina, yonípon pa'sarin. A'napitaso' pastoquëranchin patahuaton, hua'qui' yonissarin. Quënanahuë huarë' yonissarin.

⁵ Quënanahuaton, pa'yatërin. Pitënanahuaton, quëmantarín.

⁶ Pëinënuë canquiantahuachina, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Ohuicanëhuë chihuëpirinhuë', quënanahuë. Ina marë' noya cancantahua', itërin.

⁷ Inapochachin Yosë ni'ninpoa'. Noya piyapi ya'huëhuachin, Yosëri noya ni'sarin. Nipirinhuë', oshahuano'santa' nosororin. A'naya tëranta' co noyahuë' yonquirinso' naniantohuachin, Yosë ya'huërinquënta' capa cancantamiatapi," itërin Quisosori.

Coriqui ayatërinso'

⁸ Ina quëran iso pënento nanan sha'huitantarín: "A'na sanapi shonca coriqui prata quëran nininso' ya'huëtopirinhuë', a'nara' ayatërin. Nanparin i'chinpitahuaton, noyá huitëtërin. Quënanahuë huarë' yonissarin.

⁹ Quënanahuaton, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Coriquinëhuë ayatopirahuë', quënanahuë. Ina marë' noya cancantahua', itërin.

¹⁰ Inapochachin a'na piyapi tëranta' co noyahuë' yonquirinsopita naniantohuachin, anquëniro'santa' noya cancantapi," itërin.

Oshahuana'pi huëantarínso'

¹¹ Ina quëran Quisosori itaantarín: "A'na quëmapi cato' hui'ninpita ya'huëtopirinhuë',

¹² hua'hua nininsoari pa'pin itërin: 'A'na tahuëri ya'ipi ma'shanënpita iyahuëro'co patomatarancoi. Caso nipirinhuë' apira nohuantërahuë. Ipora tata quëtochanco, topirahuë', itërin. Itohuachina, patoma ma'shanënpita quëtërin.

¹³ Cara tahuëri quëran pochín hua'hua nininso' yapipirin. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarinso' masahuaton, aquë pa'nin. Inaquë no'pirárin, nansarárin, monshihuanárin. Na'a coriqui quëparinso' i'quirin.

¹⁴ Nani ya'ipi i'quihuachina, inaquëso' tanarotopi ni'ton, co manta' capacaso' ya'huërinhuë'. Inanta' tanarin.

¹⁵ Napoaton a'na patronquë pa'nin. 'Canta' sacachi, topirahuë', itërin. 'Noyahua'. Sacatëquë' nipachin,' itahuaton, pastoquë a'parin coshinënpita a'paicaso marë'.

¹⁶ Inaquë paaton, coshiro'sa' a'cararin. Tanaton, coshi ca'ninso' tëranta' nayapirinhuë', co incari quëtërinhuë'.

¹⁷ Ina quëran yonquirin. '¡Ma'huántacha ninahuë paya! Tata piyapinënpitaso' noya coshatapi. Caso nipirinhuë' tana yatëparinco ta'a.

¹⁸ Paato, tatahuë nonchi: "Co noyahuë' tata ninahuë. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë.

¹⁹ Co noyahuë' ninahuëso marë' co huachi hui'nán pochín cancantancoso' ya'huërinhuë'. Piyapinën pochín tëranta' ni'co," ichi,' ténin yonquinënuë.

²⁰ Ina quëran pa'pin ya'huërin'pa' paantarín.

Ya'caritëriahuaso', aquë quëran pa'pini quënanin. Quënanahuaton, na'con nosoroaton, ta'aparín. Iporahuaton, apinorín.

²¹ 'Co noyahuë' ninahuë, tata. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë. Co noyahuë' ninahuëso marë' co huachi hui'nán pochín

cancantancoso' ya'huërinhuë', itërin pa'pin. ²² Napotopirinhüë', pa'piniso' na'con nosororin. Piyapinënpita camairin. 'Manóton paatoma', noyápiachin nininso' maconahuatoma', a'motoco'. Po'moitërantá' noyápiachin nininso' po'motoco'. Sapatënta' matonquë' po'moin.

²³ Ina quëran toroa'hua amoshin nininso' ma'toma', tëpaco' ca'ahua'. Capa cancantatëhua', pita niahua'.

²⁴ Iso hui'nahuë chiminin pochin niponahuë', iporaso' ya'noantarin. Ayatë pochin nipirinhüë', iporaso' niantarahüë', itërin. Ina quëran pita nisapi.

²⁵ Paninanso nipirinhüë', iminquë sacatërin quëran huëntararin. Pëiquë ya'caritëriahuaso', mosica pi'nirapiso natanin. Nansatona', capa cancantapi.

²⁶ Natanahuaton, piyapinën përarin: '¿Onpoatonta' pita nisapi?' itërin.

²⁷ 'Co'ta iya'hua huënantarin. Noya canquintarin ni'ton, tatari pa'yatërin. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatërin capacaso marë', itërin.

²⁸ Ina natanahuaton, no'huitërin. No'huitaton, co'yaya'coninhüë'. Pa'pini pipirahuaton, itërin: 'Huëquë' conpa capa cancantahua', itopirinhüë'.

²⁹ 'Inca tata. Na'a pi'ipi quëma marë' chiniquën sacatërahuë. Sha'huitohuatancora, ya'ipiya natëranquën. Napoaponahuë', co caso' chipo tëranta' quëtërancohuë' amiconëhuëpita amatahuato capa cancanta'huaiso marë'.

³⁰ Iso hui'nanso nipirinhüë', aquë paaton no'piárin. Monshihuanárin. Coriquinën quëtopiranhüë', ya'ipi i'quirin. Ina quëran huënantahuachina, quëmari nosoroaton, pa'yatëran. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatëran coshatacaiso marë', itërin.

³¹ Napotohuachina, pa'pini itërin: 'Nosororanquën mini conpa. Quëmaso' co ya'huincaranhuë'. Ya'ipi ma'shanëhuëpita quëchinquën. Ya'ipiya quëmaquën nisarin.

³² Iya'huaso nipirinhüë', nani huënantarin. Chimininso pochin niponahuë', ya'noantarin. Ayatëreso pochin nitopirëhuahuë', niantarëhua'. Ina marë' noya cancantacaso' ya'huërin, itërin pa'pini," tënin Quisoso.

16

Inprietori nonpintërinso'

¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintantaton, itapon: "A'na ma'huan ya'huërin. Inprietonën chiniquën nanan quëtërin piyapinënpita camaicaso marë'. Inari asacatërin. Chiniquën nanantaton, nihipiso' ninshitërin. Inaso nipirinhüë', nonpintaton, inaora marë' coriqui masarin ni'ton, sha'huirapipi.

² Ma'huanso' natantahuaton, amatërin. 'Quëmaso' nonpintaranco natantërahuë. Coriqui quëtëranquënso' quëmaora marë' manan ni'quëhuarë', ocoiaranquën. Ya'ipi nihuirinacoso' ninshitoco nitochi,' itërin.

³ Inprietonënso' pipirahuaton, yonquirarin. '¿Ma'cha onpo'i nicaya? Hua'anëhuë ocoiarinco. Co nanitërahuë' chiniquën sacata'huaso'. Naporahuaton, tapanato, co nohuantërahuë' coriqui topinan ma'pata'huaso'.

⁴ Na'a quëmapi'sa' hua'anëhuë nihipi. Iporaso' inapita catahuarahuë. Ina quëran hua'anëhuë ocoihuachinco, inahuanta' catahuarinaco nanpica'huaso marë', tënin yonquiaton.

⁵ Naporahuaton, co'huara hua'ani ocoiyatërasohüë', nihuitopisopita amatërin. A'naya a'naya huë'pi. A'naso' huë'pachina, natanin. '¿Onpota' hua'an nihuiran?' itërin.

⁶ 'Pasa rata toma' ma'parahuë ni'ton, ina nápo' nihuirahuë', itohuachina, 'Inta nipachin, nihuitëranso quirica masahuaton, a'natërápo shoncaíchin ninshitantaquë', itërin.

⁷ Ina quëran a'nanta' huë'nin. Huë'pachina, '¿Onpota' quëmanta' nihuitëran?' itërin. 'Trico ma'parahuë ni'ton, pasa costaro marë' nihuirahuë,' tënin. 'Inta nipachin, Posa shoncaíchin ninshitantaquë',' itërin. Inapotëra'piaton, na'a amiconënpita catahuarin ama na'con pahuërëtacaiso marëhuë'.

⁸ Hua'ani natantahuaton, amataantarin. 'Naquëranchin nonpintantaranco. Nipirinhüë', "ma noyacha yonquiran paya," tënahüë,' itërin hua'anëni. Ni'co' iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipsisopita noya yonquipi inaora canacaiso marë'. A'naquëmaso nipirinhüë', imapiramacohüë', co onpopinchin yonquiramahuë' noya nicacamaso marë'.

⁹ Coriqui ya'huëtohuachinquëma', ama canpitaoráchin i'quicosohüë'. A'napita pahuantohuachina', quëtoco'. Inapohuatama', Yosë'pa' noya ni'sarinquëma'. Chiminpatama', Yosë inápaquë quëpantarinquëma'. Coriquinëma' patopiramahuë', inatohua' noya noya ya'huëcontarama'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' sha'huitohuachinquëma', natëcamaso' ya'huërin. Pi'pian tëranta' sha'huitopirinquëmahüë', natëhuatama', noya ni'sarinquëma'. Chini chiníquën nanan quëtarinquëma'. Co'so' natëhuatamahuë', co chiníquën nanan quëtarinquëmahüë'. 'Nonpintarinco,' ta'ton, co huachi natëarinquëmahüë'.

¹¹ Ya'ipi coriquinëma' canpitaora marë' i'quihuatama', co insonta' inápaquë acanarinquëmahüë'.

¹² Iporaso' Yosë nohuanton, ma'sha, coriqui, inapita ya'huëtarinquëma'. A'naninquëmaso pochin quëtërinquëma'. Topinan quëran i'quihuatama', co manta' Yosë'pa' canamiataramahuë'.

¹³ Cato' patron camaihuachinquëma', co nanitëramahuë' cato chachin natëcamaso'. A'naso' nohuantatoma', noya natëarama'. A'naso nipirinhüë' co onpopinchin nohuantatomahuë' co natëaramahuë'. Inapochachin canacamasoáchin yonquihuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso'. Coriquiráchin cancantohuatama', co Yosë natëaramahuë', itërin Quisosori.

¹⁴ Parisioro'sa' coriquiráchin cancantopi. Napoaton Quisoso a'chininso' natanahuatona', tēhuapi.

¹⁵ Tēhuapirinhüë', Quisosori itërin: "Canpitaso' Yosë imaramaso pochin nipomarahüë', co tēhuënhachin imaramahuë'. Nonpinama'. Yonquiramaso chachin Yosë nitotërin. Piyapi'sa' noya ni'pirinënhüëmahüë'. Cancanëma quëranso yanonpinama' ni'ton, Yosë co pi'pian tëranta' noya ni'sarinquëmahüë',' itërin.

Yosë quiricanën quëran pënëninpoaso'

¹⁶ Ina quëran tantarin: "Íraca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita pënëntopi nani ma'sha natëcaso'. Ina quëran Coansha Paotista huë'pachina, noya nanan sha'huirin Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Yaya'conpisopitaso' chiníquën cancantatona', ya'conapi.

¹⁷ Quiricanën quëran Yosë no'tëquën pënëninpoa'. Isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantapirinhüë', ya'ipi Yosë nanamënso' ya'huëmiatápon. Co a'na hui'sharinso tëranta' topinan quëran ninshitopihüë' ni'ton, ya'ipi naniarin," tënin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

¹⁸ Ina quëran Quisosori pënëantarin: "Co sa'ama' tē'yatamaso' ya'huërinhuë'. Noya nichinpitacaso' ya'huërin. Napoaton sa'ama' tē'yatatoma', a'na sanapi maantahuatama', oshahuanarama'. Monshihuaninso pochin Yosë ni'sarinquëma'. Insosona ina sanapi so'ini tē'yatërinso chachin maantahuachina, inanta' monshihuaninso pochin Yosëri ni'sarin," itërin.

Ma'huan parisitërinso'

¹⁹ Ina quëran itaantapon: “A'na ma'huan ya'huërin. Nani ma'sha ya'huëtërin. Morin pa'ton nininso' a'morin. Noyápiachin a'moton, nani tahuëri pita pochin niconon, nóya coshatërin. Co manta' pahuantërinhuë'.

²⁰⁻²¹ A'na quëmapinta' inaquë ya'huërin, sa'ahua nininso'. Nasaro itopi. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' sacatacaso'. Ma'sha topinan ma'pataton, nampirin. Ma'huan pëinën aipiran acopi. Ya'coanaquë huënsëarin. Tanaton, ma'huan pë'sotërinso tëranta' nayapirinhue', co manta' quëtopihue'. Ta'taráchin niconin ni'ton, ni'niraro'sari huëcatona', irotiipi.

²² Napoin quëran Nasaro chiminin huachi. Chiminpachina, Yosë'pa' anquëniro'sari quëparin. Apraan pantarinquë chachin pantarin. Ina quëran ma'huaonta' chimininpachina, pa'pitopi.

²³ Parisitopiquë paaton, parisitárin. Në'përahuaaton, aquë quëran Nasaro quënanin. Tata Apraanë' ya'huëarin.

²⁴ Napoaton chiniquën përarin: ‘¡Tata Apraan, nosoroco canta! Pëinquë parisitárahue. Nasaro a'patimaco i'sha pi'pian tëranta' api'nichinco,' itopirinhue'.

²⁵ ‘Co'chi nanitërahue paya. Ni'quë'. Quëmaso' nanpipon, nani ma'sha ya'huëtopyrinquënhue', inasáchin yonquiran ni'ton, iporaso' parisitáran. Nasaroso nipirinhue' nanpipon, parisitápirinhue', iporaso' noya ya'huëarin huachi.

²⁶ Naporahuaaton, Yosë'pa' pa'patëra, co onporonta' pipirëhuë'. Inapochachin parisitopiquënta' pa'patëra, co onporonta' Yosë'pa' pa'nëhuë'. Panca tahuan ya'copitërinso pochin ni'ton, co nanitërehuë' pëntonacaso', itërin.

²⁷⁻²⁸ Napotopirinhue', itantarin: ‘A'natërápo iyahuëpita ipora ya'huërapa. Nasaro a'paquë' tatahuë pëinëinquë iyahuëpita pënenacaso marë'. Caso' parisitápató, co nohuantërahue' isëquë huëcacaíso', itërin.

²⁹ Napotohuachina, Apraani itërin: ‘Co'ta Yosë quiricanën ya'huëtopy. Inaquë Moisésë, pënéntona'piro'sa', inapita ninshitopy nontatona' nitotacaiso marë'. Inapita natëina', itërin Apraani.

³⁰ ‘Nani nontaponaraihuë', co natëpihuë'. Nipirinhue', chimininso' nantantahuaton, pënenconpachin, natëpona' nimara. Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', Yosë tahuëretantapona' nimara, topirahuë', tënin.

³¹ ‘Co Yosë quiricanën natëhuachinahuë', chimininsonta' nantantapirinhue', co onporonta' natëapihuë', itërin Apraani,” tënin Quisoso.

17*Anishacancantopisopita*

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita pënéantarin. “Nisha nisha ma'sha ya'huërin anishacancantiinpoaso'. Nipirinhue', anishacancantona'piso' pa'pi co noyahuë' ni'ton, ¡ma'huantacha nizarin paya! Ina marë' Yosëri chiniquën ana'intarin.

² Co'huara hua'huaro'sa tëranta' anishacancanchátërasohue', marëquë chimiitërin naporini, noya noya niitonhuë'. Pancara'pique a'sonconotahuatona', të'yaitopy naporini, co aquëtë' oshahuaintonhuë'. A'naquënta' imasapirinacohue', co chiniquën cancanchatërapihue'. Hua'huaro'sa' pochin cancantopi. Inapita anishacancantohuachina', Yosëri ana'intarin.

³ Napoaton, ni'cona a'napita anishacancantotama'.

A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', pënenco'. Naporinso marë' sëtohuachina, nanan anoyatoco'.

⁴ A'na tahuërimarëáchin canchisëro' napotopirinquëmahuë', canchisëro chachin: 'Co noyahuë' ninahuë ni'ton, sëtërahuë,' itohuachinquëma', nanan anoyataantaco'. Co onporonta' no'huicaso' ya'huërinhuë',' tënin.

Ya'ipi cancanënpoa quëran natëcaso' ya'huërin

⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpitari itopi:

—Catahuacoi Siniro, Yosë noya noya natë'i, itopi.

⁶ —Mostasa ya'pirin hua'huishin ninin. Ina pochin pi'pian tëranta' Yosë natëtoma', nontohuatama', noya catahuarinquëma'. “Yosë nohuan-ton, iso nara no'pa quëran pipirahuaton, marëquë pa'in,” tënama' naporini, pa'itonhuë'. “Yosë no'tëquën nontërinco,” topatama', sacai' nininso' nanitaparama', itërin.

Yosë marë' sacatacaso' ya'huërinso'

⁷ Ina quëran itantarin: “Patron ya'huëhuachina, piyapinën camairin. Camaihuachina, iminënuquë sacatërin. Pë'tahuanënpitanta' a'pairin. Nani sacatohuachina, imin quëran huënantahuachina, patroni a'naroáchin a'carin, ¿topiramahuë' ti?

⁸ Co naporinhuë'. Patron'ton yacoshatërin. Napoaton piyapinën sha'huitërin. 'Cosharo' niquë'. Ina quëran nitaparahuaton, o'huintoco ca'i. Nani coshatohuato, o'shitoco,' itërin. Nani coshatohuachina, naporo huarë' piyapinënso' coshatërin.

⁹ Piyapinën camairin ni'ton, natërin. ‘Ma noyanquën ni'ton, natëranco. Ina marë' “Yosparinquën,” co itërinhuë'.

¹⁰ Canpitanta' iyaro'sa', Yosë sha'huitohuachinquëma', natëco'. Nani natëhuatama': 'Topinan piyapinënpoa' ni'tëhua', natërëhua', nitoco'. Ya'ipiya natëcamaso' ya'huërin,” itërin Quisosori.

Chana caniori maninsopita anoyatërinso'

¹¹ Ina quëran Cariria parti na'huëtahuaton, Quirosarinquë pa'sarin. Samaria yonsan ya'cariya pa'nin.

¹² Inaquë paaton, a'na ninanoquë canconin. Canconpachina, shonca quëmapi'sa' chana caniori maninsopita quënanconin. Inapitaso' aquëmiáchin huanirahuatona',

¹³ chiníquën nontopi:

—¡Quiyanta' Maestro nosoroatoncoi anoyatocoi topiraihuë'! itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, ni'sahuaton, itapon:

—Paatoma' corto hua'an noyatëramaso a'notonco', itërin. Napotohuachina, pa'pi.

Paaso'i, a'nanaya canio inquipi. Noyatopi.

¹⁵ A'nara': “Nani noyatërahuë,” ta'ton, ayanquintarin. Iratapon pochin “¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!” tosarín.

¹⁶ Quisosoquë huënantahuaton, nantëntaquëchin isonquirin. Isonquirahuaton, “Yosparinquën, Siniro,” itërin. Samaria piyapi inaso'.

¹⁷⁻¹⁸ —Shonca ya'pi anoyatopirahuë', a'naíchin huënantahuaton, “Yosparinquën,” itërinco. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquirin. A'napitaso nipirinhue' co “Yosparinquën,” itërinacohuë', tënin.

¹⁹ Ina quëran itantarin:

—Huanirahuaton iyasha, noya paquë. Yosë natëran ni'ton, noyatomiatëran huachi, itërin.

Yosë hua'anëntarinso'
(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ina quëran Parisiuro'sari huëcapairahuatona', itapona':

—¿Onporota' Yosë isoro'paquë hua'anëntarin? itopi.

—Yosë hua'anëntohuachin iyaro'sa', co a'ninquëchin ya'noarinhuë'.

²¹ “Isëquë ya'huarin,” co taponahuë'. “Pasëquë ya'huarin,” co taponahuë'. Yosë hua'anëntohuachinquëma', ya'coancantarinquëma', itërin.

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itantarin:

—A'na tahuëri iyaro'sa', panantarahuë. Naporo' nohuantaramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'mantararahuë. “Manóton o'manta'in,” tosapi-ramahuë', co naporo' quënanaramacohuë'.

²³ A'naquën yanonpintarinënuëma'. “Nani o'mantarin. Pasëquë ya'huarin,” itarinënuëma' a'naquën. “Patoro'pa' ya'huarin, quiyaso' nitotërai,” itarinënuëma' a'naquëonta'. Ina pochin nontohuachinënuëma', ama natëcosohuë'. Ama inapita imacosohuë'.

²⁴ A'nanaya o'mantararahuë. O'cori' huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco.

²⁵ Iporaso nipirinhüë' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Na'a piyapi'sa' co nohuantarinacohuë'. No'huïarinaco.

²⁶⁻²⁷ Iráca Noi pënëntopirinhüë', co natëpihuë'. Co natëtonahuë', topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatapi, o'osapi, sa'asapi, hui'ninpitanta' aso'yapi. Napoatona', co manta' Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirinhüë', Yosë natëton panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinhüë', a'nanaya panca pacon pa'sarin huachi. Naporo' ya'ipiya chimiitopi. Inapochachin piyapi'sa' topinan ya'huaso', a'nanaya o'mantararahuë'.

²⁸ Notonta' iráca Sotomaquë ya'huëpirinhüë'. Inaquë a'napitaso' topinan ya'huatona', coshatápi, o'osápi, nipa'antápi, ma'sha sha'sapi, pëiapi.

²⁹ Napoápirinhüë', Noto pipihuachina, naporo tahuëri chachin Yosë nohuanton, inápa quëran pën a'paimarin. A'nanaya ta'huantopi.

³⁰ Inapochachin canta' a'na tahuëri Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'noantarahuë'.

³¹ “Ina tahuëri nanihuachin, co ma'shanëmapita yonquicaso' ya'huaponhuë'. Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'sha macacaso marë tëranta' ya'concosohuë'. A'naroáchin ta'aco'. Iminquë ya'huëhuatama', ama pëinëmaquë paantacosohuë'. Topinan paco'.

³² Iráca Noto sa'in ma'shanënpita yonquiaton, co a'naroáchin ta'arinhuë'. Napoaton co cha'ërinhuë'. Ina yonquico'.

³³ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuata-maco, tëpapurinënuëmaonta', noya noya nanpimiatontarama'.

³⁴ O'mantahuato, naporo' tashi' cato' piyapi ina pë'saraquëáchin huë'ësapirinhüë', a'nara' imarinco ni'ton, anquëniri inápaquë quëpantararin. A'naso nipirinhüë' patarin.

³⁵ Cato sanapi shi'shi' pë'sanapirinhüë', a'nara' quëpantararin. A'naso nipirinhüë' patarin. [

³⁶ Cato quëmapi ina iminquëáchin sacatapirinhüë', a'nara' quëpantararin, a'nara' patarin,] ténin Quisoso.

³⁷ —¿Insëquëta' Sinioro napoapi? itopi.

—Ma'sharo'sa' chiminpachina, tamëro'sari huëcapaipi, itërin. (O'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

1 “Chiniquèn cancantatè', apira apira Yosë nontacaso' ya'huërin,” ta'ton, pënènto nanan sha'huitantarin ama amitona' a'pocaiso marèhuë'. A'chintaton, itapon:

2 “A'na ninanoquë a'na coisë ya'huërin. Co manta' Yosë tè'huatërinhuë'. Piyapi'santa' co nosororinhuë'.

3 Ina ninanoquë chachin a'na quëyoron ya'huëpirinhuë', inimiconëni na'con ihuarin. Napoaton coisëquë pa'nin. 'Paso' quëmapi ihuarinco. Sha'huitëquë' quëtanta'inco. Ana'intëquë', itopirinhuë', co nohuantërinhuë' catahuacaso'. Nani tahuëri paantahuaton, inachachin inachachin itantarin.

4 Hua'qui' coisëri co natëpirinhuë', napoin quëran ami ami natanin. 'Co' mini Yosë tè'huatërahuë'. Piyapi'santa' co nosororahuë.

5 Iso quëyoronso nipirinhuë' apininco. Apira apira huëcapaihuachincora, pinatanahuë. Co huachi ahuantërahuë'. Napoaton inimiconën ana'intarahuë', ténin.

6 Ni'co'. Coisë co noyahuë' niponahuë', napoin quëran quëyoron catahuarin.

7 ¡Yosëso nipirinhuë' nóya ni'ton, huayoninsopita na'con catahuarin! A'napitari aparisitoahuachina', Yosëri no'tëquën ana'intarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin ina nontopi ni'ton, catahuaarin. Co naniantarinhuë'.

8 Tahuëri nanihuachin, a'naroáchin ana'intarin. Napoaponahuë' o'mantahuato, ¿na'a ya'pita'ma' natëarinaco quënaimapo to?” itërin Quisosori.

Cato' piyapi Yosë nontopiso'

9 A'naquën piyapi'sa' ya'huëpirinahuë'. “Quiyasáchin no'tëquën Yosë natërai. A'napitaso' co quiya pochin natëpihuë',” toconpi. Napopirinahuë', inapita pënénacaso marë' Quisosori itërin:

10 “Cato' quëmapi Yosë chinotopiso pëiquë Yosë nontacaso marë' pa'pi. A'naso' parisio. A'nanta' coriqui copirno marë' ma'patërinso'.

11 Parisioso' huanirahuaton, sacaronquë Yosë nontërin: 'Tata Yosë, yanontëranquën. Caso' noyaco. Ina marë' noya ni'nanco ni'ton: “Yosparinquën,” itëranquën. Co a'napita pochincohuë'. Co ihuatërahuë'. Co nonpinahuë'. Co monshihuanahuë'. Paso' quëmapi co noyahuë'. Caso nipirinhuë' co ina pochincohuë'.

12 Nani simana catoro' ayonarahuë. Ya'ipi canarahuë quëran, diesmo quëma marë' acorahuë', itërin Yosë nontaton.

13 A'naso nipirinhuë' co ya'caritërinhuë'. Tapanaton, monshoárin. Oshanën marë' sëtërin. 'Tata Yosë, caso' oshahuanco. Nosoroatonco, oshanëhuë inquitoco, itërin.

14 Ina oshanën inquitaton, Yosëri noya ni'nin. Parisioso nipirinhuë', co noyahuë' ni'nin. A'napita nocanpatama, a'na tahuëri Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhuë': 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Síniro,' topatama, noya acoarinquëma', ténin Quisoso.

Hua'huaro'sa' nosororinso'

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

15 Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Së'huamotorahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Hua'huaro'sa' quëpisopita ca'tano'sanënpitari yaa'paporinahuë'.

—Ama napotocosohuë'. Quisoso apinama, itopi.

16 Quisosoriso nipirinhuë' itërin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa pochin cancantohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'.

17 Tëhuënychachin itëranquëma'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cancantohuatamahuë', co Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', itërin.

Ma'huan yaimarinso'

(Mateo 19.16-26; Marcos 10.17-27)

18 Ina quëran a'na hua'ani Quisoso huëcapairin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën, ténahuë. ¿Ma'ta' caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin.

19 —¿Ma'marëta' “Quëmaso' noyanquën” itëranco? Yosëichin noyaso'.

20 Iráca pënëntërinso' nitotëran. “Ama sa'an tēhuananpitëquësohuë'. Ama piyapi tēpaquësohuë'. Ama ihuatëquësohuë'. Ama nonpinapiquësohuë'. Tata natëquë'. Mamanta' natëquë',” tēnin Yosë iráca pënëntaton, itërin.

21 —Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë, itërin.

22 Ina natanahuaton, Quisosori itantarin:

—Isonta' Yosë nohuanterin. Paaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconquë'. Coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtonquë'. Ina quëran imaquico. Inapotohuatan, Yosë'pa' na'con canamiataran, itërin.

23 Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. “Hua'huayátërahuë ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin.

24 Napohuachina, Quisosori itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi.

25 Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyo panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

26 Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Incha nica cha'ërë'poya? itopi.

27 —Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoya-cancantinquëmaso'. Ya'ipi nanitaparín, itërin Quisosori.

28 —Ni'quë' Siniro, quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarainquën, itërin Pitrori.

29 —Tëhuënychachin iyaro'sa', nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', ténahuë. A'naquëma' Yosë hua'anëntërinso' a'chinacamaso marë' pëinëma', sa'ama', iyaparima', tatama', mamama', hui'nama', inapita patarama'.

30 Ca marë' patohuatama', ipora chachin Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama huachi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

31 Ina quëran ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, itantarin: “Iporaso', Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' ya'huasëhua', Yosë quëran quëmapico nipirahuë', nani ma'sha onpotarinaco. Pënëntona'piro'sa' iráca ninshitopiso chachin napotarinaco.

32 Hua'ano'sa' masahuatonaco, nisha piyapi'saquë yo'coaninaco. Tëhuaarínaco, no'huiarinaco, ipitarínaco.

33 Chiniquën huihuirahuatonaco, tēpararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëriya quëran nanpiantarahuë,” itërin.

34 Natanaponaraihuë', co nitotopihuë'. Ma'sona tapon naporinso' co yonquipihuë'.

Somaraya anoyatërinso'
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Ina quëran Quiricoquë ya'caritohuachina, a'na quëmapi quënanconin. Ira yonsanquë huënsëarin. Somaraya ni'ton, nani tahuëri inaquë huënsëaton, coriqui topinan ma'patárin.

³⁶ Na'a piyapi'sa' iratapi, natanaton: “¿Inta' huë'sarin?” topachina,

³⁷ “Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin,” itopi.

³⁸ Ina natanahuaton, chiníquën nontërin:

—¡Nosoroco Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosoroco canta', itërin.

³⁹ A'naquën quëchitopisopitari natanahuatona', no'huipi. “Ta'tëquë',” itopirinahuë', aquëtë chachin chiníquën nontërin.

—Nosoroco Sinioro. Quëmaso' Tapico' shinquën. Onpopionta' catahuaco, itantarín.

⁴⁰ Quisososo' chiniconahuaton, camaitërin quëcacaíso'. Quëshihuachinara:

⁴¹ —¿Ma'ta' iyasha onpochinquën? itërin.

—Anoyarayato' Sinioro canta' ni'chi, itërin.

⁴² —Noyapa'. Natëranco ni'ton, anoyarayataranquën, itërin.

⁴³ Itohuachina, a'naroáchin noya ni'tërin. “¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërinco paya!” ta'ton, Quisoso imarin. Piyapi'santa' pa'yatatona', “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërin paya,” topi.

19

Saquio anoyacancantërinso'

¹ Quiricoquë canconahuaton, ninano huáncana pa'sarin.

² Inaquë a'na ma'huan ya'huërin. Saquio itopiso'. Inaso', coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa' hua'anën ni'ton, chiníquën nanantërin.

³ Quisoso inaquë huë'pachina, na'a piyapi'sari yamotërapí. Saquionta': “Canta' Quisoso nohuichi,” ta'ton, huë'pirinhuë'. Mo'copiya ni'ton, co nanitërinhuë' quënanacaso'.

⁴ Napoaton ta'arë'nachin piyapi'sa' na'huëtërahuaaton, naraquë nanpëconin. “Isëquëchin Quisoso huë'sarin,” ta'ton, inaquë huënsëarin Quisoso nococaso marë'.

⁵ Quisososo' inaquë canconahuaton, në'pëconin.

—Iya Saquio, manóton nohuaraquë'. Ipora tahuëri quëma pëinënquë yacahuaranquën, itërin.

⁶ Napotohuachina, manorahuaton, nohuaraimarin. Pa'yatatón, “Noya Maistro. Huëquë' ni'quico,” itërin. Ina quëran pëinënquë quëparin.

⁷ Piyapi'sari quënanahuatona', ninontapi. “¿Onpoatonta' oshahuan pëinënquë yacahuatonin?” nitopi.

⁸ Saquioso nipirinhüë' Quisoso a'chininso' natanahuaton, noya natërin. Napoaton itapon:

—Nani ma'sha Sinioro ya'huëtërinco. Ipora patoma sa'ahuario'sa' quëtarahuë. Iráca a'naya a'naya nonpintato, ihuarahuëso' na'con na'con quëtantarahuë. A'na marë'chin nipirinhüë', catapini quëtantarahuë, itërin.

⁹ Itohuachina, Quisosori itërin:

—Ipora tahuëri Yosë nicha'ërinquën. Sa'an, hui'nanpita, inapitanta' nicha'ërin. Apraan shinquën ni'ton, nicha'ërinquën.

¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë', chihuëpi pochin nipi. Inapita yonica'huaso marë' o'marahuë. Cancanëna' anoyacancanta'huaso marë' o'marahuë, tënin Quisoso.

Canacaso marë' coriqui quëtërinso'

11 Na'a piyapi'sa' natanapi. Paatona', Quirosarinquë ya'caritërapì. "Ipora tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpò huachi," topi. Napoaton Quisosori a'na pënënto nanan sha'huitërin:

12 "A'na quëmapi aquë pa'sarin hua'an ya'conacaso marë'. Yapa'pachina, piyapinënpita nontërin: 'Inatohua' pa'pato, copirno chiníquën nanan quëtarinco naro'pa' hua'anënta'huaso marë'. Oshaquëran chiníquën nanan quëtohuachinco, huënantarahuë,' tosahuaton,

13 shonca inpriatonën amatërin. Huë'pachinara, a'naya a'naya coriqui quëtërin. Napopináchin quëtëra'piarin. 'Iporaso' aquë pa'sarahuë. Iso coriqui quëchinquëma' ma'sha pa'anatoma', na'con na'con canacamaso marë', itërin. Itahuaton, pa'nin.

14 Piyapinënpitaso nipirinhüë' co nohuantopihüë'. No'huipi. Napoaton comisionënpita a'papi copirno sha'huitacaiso marë'. 'Ina quëmapi co nohuantëraihüë' hua'anëntiincoiso'. Ama acoquësohuë', itoonpi.

15 Copirnosò nipirinhüë' co comisionënpita natëtonhüë', chiníquën nanan quëtërin. Napotohuachina, ya'huërinquë huëantarin. Canquirahuaton, inpriatonënpita amataantarin. Huë'pachinara, '¿Onpota' canarama?' itëra'piarin.

16 A'naso' huë'sahuaton, itërin: 'Ina nápo' coriqui siniro quëtëranco. Ma'sha pa'anato, nani shoncaro' aquëtë canarahuë,' itërin.

17 'Ma noya sacatëran. Natëranco ni'quëhuarë', hua'an aco'inquën. Shonca ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin.

18 Ina quëran a'na inpriatonën huë'pachina, itërin: 'Ina nápo' coriqui, siniro, quëtëranco canta'. Ma'sha pa'anato, a'natëraporo' aquëtë canarahuë,' itërin.

19 'Natëranco ni'quëhuarë', quëmanta' hua'an aco'inquën. A'natërápo ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin.

20-21 A'nanta' nipirinhüë' huë'sahuaton, itërin: 'Quëmaso' siniro, co nosorancoihüë' ni'ton, tē'huatëranquën. Co sacataponahuë', canaran. Co sha'topiranhuë', nitërinso' manan. Canahuato, topinan osërëtarinco, ta'to, co sacatërahuë'. Ina nápo' coriqui quëtëranco' panioquë so'pinahuato, taparahuë. Ma'tana ya'huarin,' toconin.

22 'Quëmaso' co noyanquënhüë', chiroran. Co pi'pisha tëranta' natërancohuë'. Quëmaora nanamën quëran napotaranquën. Co sacataponahuë', canaran, ¿itëranco ti?

23 ¿Onpoatonta' nipachin co bancoquë acoranhuë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohüë', itërin.

24 Ina quëran piyapinënpita sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë. Coriqui osërëtarahuaton, paso' quëmapi quëtëquë', na'con na'con canarinso', itërin.

25 'Co'ta, inaso' nani hua'huayátërahuë coriqui ya'huëtërin. ¿Naquëranchin quëtanta'i ti?' itërin piyapinëni.

26 'Ina mini quëtëquë'. Noya natërinco ni'ton, na'con ya'huëtarin. Na'con na'con quëtantarahuë. A'naso nipirinhüë' co natërincohuë' ni'quëhuarë', pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osërëtarahuë.

27 Co nohuantërinacosopitaso nipirinhüë' maconco'. Isëquë chachin tēpaco', tēnin,' itërin Quisosori.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

28 Ina tosahuaton, paantarin. Quirosarinquë ya'caritëriarin.

29 Ya'caritahuaton, Oripesë panënuquë canconin. Ina ya'cariya cato' ninano' ya'huërin. A'naso' Pitipaqui itopi. A'nanta' Pitania itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitërin.

30 –Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natirinquë canconpatama', mora hui'napishin a'sonpinan quënanconarama'. Co incari tëranta' huënsëchâtërarinhuë'. I'quiritahuatoma', quëshico.

31 “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinquëma', “Sinioro nohuantërin,” itoco', itërin.

32 Itohuachina, pa'pi. Pa'sahuatona', mora a'sonpinan quënanconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi.

33 I'quiritaquëya':

–¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itërin hua'anëni.

34 –Siniorori nohuantërin, itohuachina:

–Inta nipachin, quëpaquë', itërin.

35 Napotohuachina quëpatopi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin.

36 Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtopi. Chiniquën hua'an pochin nicatona', napotapi. Inaquë Quisoso pa'sarin.

37-38 Oripesë panën quëran nohuarapona pochin, imarinsopita chiniquën nonsapi.

–¡Ma noyacha Quisososo paya! Nani ma'sha nitotërin. Yosë nohuanton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin, ni'nai. Yosëri a'paimarin hua'anëntinpoaso marë'. Siniorori chachin chiniquën nanan quëtërin. ¡Ma noyacha Yosëso paya! Nanan anoyatërinpoa' ni'ton, noya yonquirinpoa', topi. Noya cancantatona', napopi.

39 Parisioro'sari natanahuatona', no'huipi.

–Imarinënsopita Maestro, sha'huitëquë' ta'china', itopi.

40 –Ta'topi naporini, na'piro'sa tëranta' chiniquën nointonahuë', tënin Quisoso.

41 Ina quëran Quirosarin notënanquë canconpi. Canconpachina, piyapi'sa' yonquiaton, Quisoso sëtërin. Sëtatón, na'nërin.

42 “Hua'qui' pënënpiranquëmahuë', co yanatanamacohuë'. Ipora tëranta' no'tëquën yonquirama' naporini, noya cancanchitomahuë'. Iporaso nipirinhüë' co huachi nanitaramahuë'. Co natantochináchinhüë' cancantërama'.

43 Napoaton a'na tahuëri parisitarama'. Inimiconëmapita huëcapairahuatënënuquëma', tancapitarinënuquëma'. Ya'ipi parti quëran ahuëarinënuquëma'. Ninano pairapiramaso' inápa niponahuë', ma'sha a'mitë a'mitëtapi ya'conacaiso marë'.

44 Ya'conahuatona', pëinëmapita ohuatapi. Co a'na na'pi tëranta' niya'huiritarinhuë'. Ya'ipinquëma' ta'huantarama'. Nicha'ëca'huanquëmaso marë' o'mapirahuë'. Co nohuantëramacohuë' ni'ton, Yosë ana'intarinquëma huachi,” tënin Quisoso.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

45 Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuaton, nipa'antopisopita a'parin.

46 –Yosë quiricanën quëran tapon: “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huë'in piyapi'sa' nontinacoso marë',” tënin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpique pochin nitërama', itërin Quisosori. Itahuaton, a'parin.

47 Ina quëran nani tahuëri inaquë a'chinin. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa, ninano' hua'ano'sa', inapitaso' no'huitona', Quisoso yatëpapirinahuë'.

48 Na'a piyapi'sari nóya natanatona' yamotopi ni'ton, co nanitopihuë' macacaiso'.

20

Chiniquën nanantërinso'

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

1 Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarahuaton, piyapi'sa' a'chintantarin. Noya nanan pënëntaquëya', cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

2 —¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

3—Noyapa', carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huito huatamaco, canta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'.

4 ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapiri nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita yonquiatoma'? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

5 Natanahuatona', inahua capini ninontopi. “¿Ma'ta' itahua? ‘Yosëri nanan quëtërin aporintacaso’, itohuatëhua: ‘¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë?’ itarinpoa'.

6 Nipirinhuë': ‘Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin, itohuatëhua', na'a piyapi'sa' chiniquën no'huinarinënpoa'. Na'piquë të'yaratënënpoa', tëpamarinënpoa'. ‘Yosëri a'parin pënëinpoaso marë’, topi ya'ipiya,” nitopi.

7 Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona': “Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë',” toconpi.

8 —Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

9 Ina quëran piyapi'sa' a'chintacaso marë', iso pënënto nanan sha'huitaantarin: “A'na quëmapi pancana iminin. Inaquë opasáchin sha'nin. Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. ‘Sacatëramaso marë', nitërinso' patomachin maco'. Patomachin canta' acotoco,’ itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin. Hua'qui' inaquë ya'huërin.

10 Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën ya'huërin'pa' a'parin. Patoma nitërinso' ma'caso marë' pa'pirinhuë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'papi.

11 Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'pantapirinhuë'. Inanta' chiniquën no'huitona', ahuëantapi. Ahuëatona', topinan a'paantapi.

12 A'nanta' a'pantapirinhuë'. Pë'sharahuatona', a'papi inanta'.

13 Napoin quëran hua'anëni yonquirin. ‘¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papi'rahuë'. Ahuërahuatona', topinan a'pairachinpi. Hui'nahuë nosoropirahuë', ina huachi a'pa'rahuë. Ina natëapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papi'rahuë'.

14 Inpriatonënpitaso' hui'nin quënanahuatona', ninontopi. ‘Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tëpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua huachi,' nitopi.

15 Naporahuatona', hui'nin masahuatona', aipiran të'yatahuatona', tëpapi.

Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon, hui'nin chachin tēpatopi ni'quēhuarē'?

¹⁶ A'naroáchin huēntarahuaton, inpriatonēnpita tēpapon. Ina quēran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tēnahuē," itērin Quisosori.

Ina natanahuatona':

—¿Ama onporonta' napoinsohuē'! topi.

¹⁷ Napohuachinara, nirayarahuatón, itantarin:

—Napotiramahuē', ¿ma'ta' tapon nipachin pēnēntona'pi iráca ninorinso'? Ninshitaton, tapon:

“Na'pi quēran yapēihuachina, a'na na'pi ya'huēpirinhuē', pēina'piro'sa' co no-huantopihuē'. ‘Nagoonin,’ ta'tona', tē'yatopirinahuē',

hua'anēni maantarahuaton, ‘Iso na'pi mini na'con na'con nohuantērahuē pēica'huaso marē', ta'ton, noya acoantarin.

¹⁸ Ina na'pi i'patohuatēra, anotatē' ya'panē'. A'na tahuēriso nipirinhuē' ina na'pi chachin insosona anoantohuachin, ni'sharianin,” itērin Quisosori.

¹⁹ Ina natanatona', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' no'huitopi: “Chinotatonpoa', pēnēnarinpoa',” ta'tona', yamapirinahuē' tashinan pēiquē po'mocaiso marē'. Piyapi'sa' tē'huatatona', co mapihuē'.

Copirno marē' coriqui ma'patērinso'

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ Napoaton a'naquēn quēmapi'sa' amatahuatona', itapona': “Nonpin-tatoma', Quisosoquē paco'. Yaimaramaso pochin nicatoma', ina nontoco' atēhuēcaso marē'. Ina quēran sha'huirapihuatama', hua'ani sontaro'sa' a'paarin ina macacaso marē',” itopi.

²¹ Itohuachinara, pa'pi Quisoso nontapona':

—Ma noya Maistro nontērancoi. No'tēquēn a'chinan. Yosē nanamēn no'tēquēn a'chintatoncoi, co hua'an tēranta' tē'huatēranhuē'.

²² Napoaton yanatanainquēn. Noma copirnosos' nisha piyapi niponahuē', ya'ipinpoa' hua'anēntērinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marē' comisionēn a'parin. Huē'pachina', ¿noya ipora quētacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosē nohuantērin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

²³ Quisososo nipirinhuē' yonquipisopita nitotērin.

—¿Onpoatomata' yaatēhuēramaco?

²⁴ Noma coriqui quēshico ni'i, itērin. Napohuachina, quētopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininēonta' isēquē ninshitopi? itaantahuachina, —Noma copirno chachin, itaantapi.

²⁵ —Copirno ma'shanēn ni'quēhuarē' inachachin quētaantaco'. Naporahuaton, Yosēso' nininpoa' ni'ton, hua'anēntērinpoa'. Ya'ipi cancanēma quēran ina natēcaso' ya'huērin, itērin.

²⁶ Na'a piyapi'sari Quisoso yaatēhuēpirinahuē', co nanitopihuē':

—Ma noyacha a'panitērin paya, ta'tona', co huachi natanpihuē'.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Ina quēran a'napita cotio hua'ano'sa' huē'pi. Satosioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. “Piyapinpoa' chiminpatēhua', co onporonta' nanpiantar-ihuahuē',” toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huēcapi.

²⁸ —Íraca Maistro Moisésē pēnēninpoa': “Quēmapi sa'aponahuē co hui'nin ya'huēyátērasohuē' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroēn maanta-caso' ya'huērin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huērētacaso marē'.

Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin,” tënin Moisésë ninshitatón.

²⁹ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin.

³⁰ Ina iini chachin imoroën maantarin. Moisésë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin.

³¹ A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi.

³² Ina quëran sanapinta' chiminin huachi.

³³ Canchisë iinpitari chachin mapirinahuë', nanpiantacaso' tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

³⁴ —Co no'tëquën, iyaro'sa', yonquiramahuë'. Isoro'paquë piyapi'sa' sa'api, so'yapi, inapopi. Ina quëran chiminpi.

³⁵ A'naquën Yosëri noya ni'ninsopita inápaquë pantarapi. Nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co so'yaponahuë'.

³⁶ Co huachi chiminaponahuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi. Nanpiantarapi ni'ton, Yosë hui'ninpi chachin nisapi.

³⁷ Chiminpisopita tēhuēnchachin nanpiantarapi. Ina a'chinchinquëma'. Moisésë chachin ninshitërinso'. Nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosëri nontërin: “Caso' Yosëco. Apraan chinotarinsó. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarinsó,” tënin Yosë.

³⁸ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton inapitanta' nani chiminpirinahuë', nanpimiataantapi, itërin Quisosori.

³⁹ Cotio maestro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha, Maestro, yonquiran paya! tënin a'na'.

⁴⁰ Ina quëran tē'huatatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

Yosëri a'paimarinso'

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ Ina quëran Quisosori itantapon:

—Íráca Yosë quiricanënguë sha'huitërinpoa'. “A'na tahuëri a'na quëmapí acoarahuë piyapi'sa' nicha'écaso marë'. Inaso' Cristo,” tënin íráca. Cotio maestro'saso' a'chinpachinara: “Cristoso' Tapico' shiin,” topi. Napopirinahuë',

⁴² íráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninorin. Sarmoquë ninshitatón, naporin:

Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin: “Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

⁴³ inimiconënpita cari minsëchinquën,” itërin Yosëri, tënin Tapi.

⁴⁴ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiatón, “Sinioronëhuë,” tënin Tapi. Piyapi chachin nipirinhuë', Tapiri chinotërin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori.

Cotio maestro'sa' yanonpipiso'

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Ya'ipi piyapi'sa' natantapaquë, ca'tano'sanënpita pënënatón, itapon:

⁴⁶ “Ni'cona cotio maestro'sa' nonpintochinënguëma'. ‘Noya noyacoí,’ ta'tona', naporopi a'mopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari nontopi. ‘Huë'cama maestro,’ itohuachinara, pa'yatopi. Niyontónpiso pëiquë ya'conahuatona', hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuënsëconpi.

⁴⁷ Noya nonaponaraihuë', a'naya a'naya quëyorono'sa' nonpintatona', ma'shanënpita matopi. Ama noninacaiso marëhuë' hua'qui' Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran natëpihuë'. Ina marë' aquë aquëtë' Yosëri ana'intarin," itërin.

21

Quëyoron Yosë marë' coriqui acorinso' (*Marcos 12.41-44*)

¹ Yosë chinotopiso pëiquë a'na cacon ya'huërin. Inaquë coriqui Yosë marë' po'mopi. Quisosori notëërahuaton, na'a ma'huano'sa' ni'nin. Na'con coriqui inaquë po'morapirinahuë'.

² Ina quëran a'nara quëyoron huë'nin, sa'ahua nininso'. Catotëra'huayaíchin coriqui po'moquirin.

³ Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:
—No'tëquën itëranquëma', na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuë', iso quëyoronso nipirinhüë' na'con na'con po'moquirin.

⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopisoíchin po'mopi. Iso sanapiso nipirinhüë', pi'pian ya'huëcharinso', ya'ipi po'moton, tiquirin. Napoaton na'con na'con Yosë quëtërin, tënahuë, tënin Quisoso.

Yosë pëinën ohuatapiso' (*Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2*)

⁵ Yosë chinotopiso pëi' nicatona', a'naquën nitapona': —Ma noyápiachin na'pi quëran nipi. A'naquën ninshiyaráchin Yosë marë' acopiso', nitopi.

⁶ Napohuachinara, Quisosori itërin:
—Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarinhüë', itërin.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso' (*Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23*)

⁷ Napohuachina, natanpi:
—¿Onporota' Maestro ohuatapi? Ina tahuëri'sa' naniriahuachin, ¿ma'ta' onporahuachina', nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁸ Napotohuachinara: “Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënuquëma'. A'naquën huëcatona': 'Caso' Cristoco. Yosë chachin a'pairinco,' tosapi. A'napitanta' nonpin nanan sha'huirapi. 'Nani tahuëri naniriarin, nitotërai,' tosapi. Ama inapita imacosohüë'.

⁹ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohüë'. Piyapi'sa' co noyahuë' nicatona', na'a quira nisapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

¹⁰ Nisha nisha piyapi'sa' capini quira nisapi. Copirnoros'a' capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'.

¹¹ A'na parti a'na parti panca ocohua pa'sarin. Cosharori pahuantohuachina', piyapi'sa' tanari tiquirarin. Nisha nisha parti chiníquën canio matarin. Na'a taquirapi. Yosë nohuanton, nisha nisha ma'sha inápaquë ya'noarin. Quënanahuatona', piyapi'sa' pa'yanapi. Ya'ipiya të'huatapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ayonquicaiso marë' napoarin.

¹² Co'huara ma'sha onpoyatërasohüë', co noya piyapi'sahuë' masarinënuquëma'. Imaramacoso marë' aparisitarinënuquëma'. Cotio niyontonpiso pëiquë sha'huirapiarinënuquëma'. Tashinan pëiquë po'morarinënuquëma'. Imaramacoso marë' copirno ya'huërinquënta' quëpararinënuquëma'.

¹³ Naporo' inapitanta' Yosë nanamën sha'huitohuatama', natanapi.

¹⁴ Mapachinënuquëma', '¿Ma'cha tono'pocoya?' ama tocosohüë'.

15 Catahuanquëma' noya nonacamaso'. Ca nohuanto, noya yonquiarama'. Inimiconënpita co nanitapihuë' a'paninquëmaso'.

16 Tataparima' co imatonahuë', sha'huirapiarinënuëma'. Iyaparima', quëmopinëmapita, amiconëmapita, inapita sha'huirapiarinënuëma'. A'naquëma' tëpararinënuëma'.

17 Imaramacoso marë' na'a piyapi'sa' no'huiarinënuëma'.

18 Napoaponahuë', Yosë ni'sarinquëma' Co inquëma tëranta' chimimi-ataramahuë'.

19 Noya imamiatohuatamaco, cha'ësarama'.

20 Notohuaro' sontaro'sa' nisha parti quëran huëcatona', Quirosarin tan-capitapi. Ina ni'patama', nani tahuëri nanirinso' nitotarama'. 'Quirosarin ata'huantapi,' tosarama'.

21 Naporo' ta'acaso' ya'huërin. Cotia parti ya'huëhuatama', motopi'pa' ta'aco'. Ninanoquë ya'huëhuatama', a'naroáchin pipico'. Iminëmaquë ya'huëhuatama', ama ninanoquë ayancontacosohuë'.

22 Ina tahuëri'sa' nanihuachin, na'con parisitapi. Iráca Yosë quiricanënuë ninorinso chachin naporo huarë' Yosëri chiniquën ana'intarin.

23 Cayorono'sa', hua'huahuano'sa', inapitaso' sacai quëran ta'arapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosëri no'huiton, cotioro'sa' ana'intarin.

24 Inimicoro'sa' huëcatona', na'a piyapi'sa' sahuëniquë tëparapi. Nisha nisha sontaro'sari ya'huëpiquë quëparapi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sa' Quirosarinquë ya'conahuatona', camaitapi. Hua'qui' inaquë ya'huapona'. Tahuërinën nanihuachina, Yosë nohuanton, pipiapi.

Quisoso o'mantacaso' tahuëri

(Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)

25 Ina quëran Yosë nohuanton, pi'i tashiarin. Co huachi yoqui a'pianinhuë'. Tayoraro'sa' inápa quëran anotarín. Marënta' panca co'sacaitapon ni'ton, tënëntapon. Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapona'.

26 Inápaquë ya'huërinso'pitanta' nacon nacontapon. Piyapi'sa' nisha nisha yonquiatona', të'huatapona'. '¿Ma'cha onporo'poya?' ta'tona', pa'yani yatëpapon.

27 Ina quëran ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoro' huan-cana o'mantararahuë. Chiniquën nanantato, o'mantararahuë. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë.

28 Napoaton nisha nisha quira nisahuachina', nisha nisha ma'sha onporahuachina', ama pa'yancosohuë'. O'manta'huaso' tahuëri naniriarin ni'ton, nóya cancantatoma', ninaco. O'mantahuato, noya nicha'ésaranquëma'. Yosë'pa' quëpantaranquëma', itërin Quisosori.

29 Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. A'napita nararo'santa' yonquico'.

30 Nara ta'amënuë monoantahuachina: 'Nani o'napi naniriarin,' topi.

31 Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin. Yosë hua'anëntarinpoa', tosarama'.

32 No'tëquën itëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasohuë', nani ma'sha onporapi.

33 Isoro'pa' ta'huantarin. Pi'iro'tënta' ta'huantarin. Ca nanamëhuëso nipi-rinhuë' co onporonta' ta'huantarinhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipiya sha'huitëranquëmaso chachin naniarin.

34 Ni'cona naniantotamaco. Ama pita pa'yatacasoachin cancantocosohuë'. Ama no'picasohuë'. Ama ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', co aquëtë' yonquiaramacohuë'. Co noya ninahuatamacohuë',

³⁵ huënson a'naroáchin ma'sha maninso pochin, a'nanaya o'mantararahuë. Ya'ipi piyapi'sa' a'ninquëchin ni'sarinaco.

³⁶ Napoaton noya cancantatoma', Yosë nontoco' achinicancainquëma' cha'ëcamaso marë'. Yosë quëran caso quëmapico ni'to, co imapisopitahuë' ana'intarahuë. Apira apira Yosë nontohuatama', naporo' tahuëri co tapanatomahuë', noya huaniparamaco," ténin Quisoso.

³⁷ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë a'chinin. Tashi' nipachina, Oriposë panënguë huë'ëcaso marë' pa'nin.

³⁸ Tashiramiachin na'a piyapi'sa' chinotopiso pëiquë pa'pi Quisoso natanacaiso marë'.

22

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

¹ Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' cotioro'sa' niyon-tonpi Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquicaiso marë'. Ina tahuëri nanihuachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'.

² Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotopi Quisoso tēpacaiso'. Piyapi'sa' tē'huatatoná', co nanitopihuë' a'ninquëchin macacaiso'.

³ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' sopairi ya'coancantërin, Cotasë Iscarioti itopiso'. Sopairi ya'coancantohuachina,

⁴ corto hua'ano'saquë pa'nin. Cotio sontaro'santa' nontërin Quisoso sha'huirapicaso marë'.

⁵ Natanahuatona', pa'yatopi. Ina marë' coriqui quëtacaiso sha'huitopi.

⁶ —Noyapa', ta'ton, Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

⁷ Pascoa tahuëri'sa' nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Naporo' tahuëri chachin carniroa'hua iráca tēpapiso pochin tēpaantapi yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi.

⁸ Quisosonta' yonquirin ina pochin capacaso' ni'ton, Pitro, Coansha, inapita sha'huitërin:

—Paatoma', Pascoa cosharo' tapaco' capaquëhuaquë, itërin.

⁹ —¿Intohuata' paatoí tapai? itopi.

¹⁰ —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapí nacapiarama'. Yonquë i'sha ch'i'yatarin. Ina imaco'. Pëiquë ya'conconpachin, canpitanta' ya'conco'.

¹¹ Pëi' hua'anën quënanconpatama', natanconco'. “ ‘¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capaca'huaiso?' ténin Maistro,” itonco'.

¹² Napotohuatama', panca patoana a'notarinquëma', inápaquë nininso'. Misa, huënsënan, inapita nani ya'huërarin. Inaquë cosharo' tapaco' canpoa' capaquëhuaquë, itërin Quisosori.

¹³ Itohuachina, paatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' acopi capacaiso marë'.

¹⁴ Ora nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' huë'pi. Huëcatona', misaquë huënsëquipi.

¹⁵ —Apira Pascoa cosharo' ca'sarëhua'. Pa'pi nohuantërahuë canpitaro'co ina capa'huaso'. Ipora tëranta' ca'ahua' co'huara chimianahuë.

¹⁶ Yosë natëto, chiminarahuë. Iporáchin Pascoa cosharo' ca'sarahuë. Ina quëran Yosë hua'anëntërinso' naniquë huarë' ca'sarahuë. Naporo' noya noya ya'huaríhua', itërin.

17 Minëa'hua masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Canpitanta' pi'pian pi'pian o'oco'.

18 Ipora quëran huarë' co huachi huino o'osarahuë'. Yosë isoro'pa' hua'anëntaquë huarë' o'oantarahuë, itërin.

19 Ina quëran cosharo' masahuaton, “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, së'panin. Inapotahuaton, a'naya a'naya quëtërin.

—Ca nonëhuë pochin iso'. Canpita marë' chiminarahuë. Ca chinotatomaco, ca'co', itërin.

20 Nani coshatohuachinara, ninëa'hua maantarin.

—Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Huënainëhuë quëran nicha'ësarinquëma'.

21 Napoaponahuë', a'naquëma' carë'quëma chachin coshatapomarahuë', sha'huirapiaramaco.

22 Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina nohuanton, chiminarahuë. Napoaponahuë', sha'huirapirincoso', chiniquën parisitapon. Yosëri ana'intarin, tënin Quisoso.

23 “¿Inquënpoacha yasha'huirapirëhua' nicaya?” nitopi.

Chini chiniquën nanantacaso' nohuantopiso'

24 Ina quëran inahua capini ninontapi. “¿Inquënpoata' chini chiniquën nanantëre'pëhuaya?” nitopi. Ya'ipiya chiniquën nanan nohuantopi.

25 Napoaton Quisosori itërin: “Nisha piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë'. Hua'anënapita chiniquën nanantatona', piyapinënpita camaipi. ‘Caso' noyaco ni'ton, “a'paitona'pi,” itoco,' toconpi a'naya a'naya.

26 Canpitaso nipirinhüë' ama ina pochin yonquicosohüë'. Insosona chiniquën nanantacaso nohuantohuachin, a'napita na'con na'con catahua-caso' ya'huërin. Hua'an yanipatama', piyapimia pochin cancantoco'.

27 Ni'co'. Hua'anso' huënsërahuaton, coshatarin. Piyapinënpitaso nipirinhüë' sacatapi. Co hua'anën pochin chiniquën nanantopihuë'. Caso nipirinhüë' piyapimia pochin cancantërahuë. Apira apira a'napita catahuarahuë.

28 Canpitaso' noya imaramaco. Aparisitopirinacohüë', co a'poramacohüë'.

29 Ina marë' Yosë'pa' canaarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanton, hua'anëntarahuë. Naporo' canpitanta' acoaranquëma' hua'an pochin nicamaso'.

30 Hua'anëntohuato, carë'quëma' noya coshatërehuaso pochin nóya cancantarama'. Inaquë catahuaramaco ya'ipi israiro'sa' hua'anënta'huaso,' itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

31 Ina quëran Simon Pitro pënënin chiniquën cancantacaso marë'.

—Tëhuëchachin iya Simon sopai yaminsërinquëma'. Inari nani Yosë nontërin: “Arosë pintiapiso pochin tēni'i, topirahuë',” itërin. “Inta nipachin tēniriquë',” itërin Yosëri. Napoaton sopai chiniquën sha'huitarinquëma' nani-antamacoso marë'.

32 Caso nipirinhüë' iyasha, nani Yosë nontërahuë ama a'poancoso marëhuë'. Napoaton co naniantomiatarancohuë'. Noya imaantahuatanco, iyanpita achinicanquë', itërin.

33 —Sinioro, co caso' a'poaranquënhüë'. Tashinan pëiquë po'mohuachinëinquën, canta' ya'co'in. Yatëpapirinacohüenta', co të'huatarahuë', tēnin Pitro.

34 —No'tèquën iyasha itaranquën. Ipora tashi chachin, co'huara atari pèrashatèrasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitèrahuë',” toconapon, itèrin Quisosori.

Tëniarinsò'

35 Ina quèran ya'ipi ca'tano'sanènpita itapon:

—Iráca a'chinacamaso marè' a'paranquëma'. Pa'patamara, coriqui, pè'pèto, sapatè', co inapita tèranta' quèparamahuë'. Topinan pa'patamara, ¿co manta' pahuantèrinquëmahuë' ti? itèrin.

—Co manta' pahuantèrincoihuë'. Noya pa'nai, itopi.

36 —Iporaso nipirihuë' sacai' nipon. Napoaton ama topinan pacosohuë'. Coriqui, pè'pèto, inapita ya'huètohuachinquëma', quèpaco'. Co sahuëni ya'huètohuachinquëmahuë', a'moramaso' pa'anatoma', sahuëni pa'anco'.

37 Iráca Yosë quiricanën quèran ninorinaco. “Apiro'sarè' acorapi,” ténin. Napopiso chachin apiro'sa pochin cancantatonaco, masarinaco. Ya'ipi ninorinacoso' nanicaso ya'huërin, ténin.

38 —Ni'quë' Maistro. Cato' sahuëni ya'huëtèrincoi, itohuachina:

—Tatoco huachi pa'ahua', itèrin Quisosori.

Quisoso sètaton, Yosë nontèrinsò'

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

39 Ina quèran pipirahuaton, Oripasè panènquë pa'nin. Nani tashi' inaquë pa'nin. Ca'tano'sanènpitarinta' imapi.

40 Inaquë canconpachinara:

—Yosë nontoco' iyaro'sa', ama sopai minsèinquëmaso marèhuë', itèrin.

41 Ina quèran amashamiachin pa'sahuaton, isonin quèran, inaora Yosë nontèrin:

42 “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco, ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orèso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuë', quëma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tènahuë. No'tèquën yanatèranquën,” itèrin.

[43 Nani nontohuachina, anquëni inápa quèran o'marahuaton, achinirin.

44 Ina quèran pa'pi sètaton, chiniquëni Yosë nontaantarín. Oncainën huënai pochin no'paquë hui'shirin.]

45 Nani Yosë nontohuachina, ca'tano'sanènpita paahuantapirihuë'. Huë'èsápi quënanconin. Sètatona', huë'èsápirinahuë'.

46 —¿Onpoatomata' iyaro'sa' huë'èsárama'? Huënsëatoma' Yosë nontoco' ama sopai minsèinquëmaso marèhuë', itèrin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

47 Nontaso chachin, na'a piyapi'sa' canquiipi. Cotasè quèchitèriarin. Inanta' ca'tanaponahuë', a'notiarin. Quisoso ya'yoranquirahuaton, apinorin.

48 —Iya Cotasè, Yosë quèran quèmapico nipirahuë', ¿sha'huirapitonco, apinoranco ti? itèrin.

49 Ca'tano'sanènpitari quënanahuatona', “Quisoso yamasapi,” ta'tona', yaahuëtopi.

—¿Sahuëniquë Sinioro ahuëchi? itopirinhahuë'.

50 Co'huara a'panichatèrasohuë', a'naso' corto hua'an piyapinën ahuëaton, inchinan huëratën nishitètèrin.

51 —Tanapitèquë' iyasha. Ama ahuëquësohuë', itèrin Quisosori.

Ina quèran sè'huahuëratèrahuaton, a'naroáchin anoyatèrin.

⁵² Naporahuaton, corto hua'ano'sa', capitano'sa', ansiano'sa', inapita itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita sè'quëërahuatoma', huëcapairamaco. Tëpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti?

⁵³ Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Nicapomaracohuë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, iporaso' masaramaco. Tashi pochin cancantërama' ni'ton, sopai camairinquëma' co noyahuë' nicacaso marë', itërin.

Pitrori nonpinapirinsò'

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' pëinënquë quëpapi. Pitrori aquë quëran imaquiarin.

⁵⁵ I'iratëquë huarë' imaquirahuaton, pairaanaquë ya'conin. Inaquë ponisario'sa' nani a'pëtopi napëntacaiso marë'. Pana yonsanquë huënsërahuaton, inanta' napëntarin.

⁵⁶ Napëntaquëya', a'na cosonari quënanin. Noya ni'sahuaton:

—Iso quëmapinta' Quisoso imarin, tënin.

⁵⁷ —¿Co imoya caso' ina nohuitërahuë'! itërin Pitrori.

⁵⁸ Co hua'quiya quëranhuë' a'na quëmapiri niantarin.

—Quëmanta' Quisoso imaran topirahuë', itërin.

—Co'chi iyasha imarahuë' paya, itaantarin.

⁵⁹ A'na ora pochin nisahuaso', a'nanta' taantapon:

—Cariria piyapi pochin nonin ni'ton, iso quëmapinta' Quisoso ca'tanin tënahuë, tënin.

⁶⁰ —¿Co'chi iyasha paya! Co cariso' nohuitërahuë', itaantarin.

Nonaso', atari përarin.

⁶¹ Naporo chachin Quisosori tahuërëtahuaton, Pitro notëërin. Ni'sarin ni'ton, ninorinsò' Pitrori yonquirin. “Ipora tashi chachin, co'huara atari përashatërasahuë', cararo' nonpinapiaranco,” ¿itërinco pora? ta'ton,

⁶² aipiran pipirahuaton, na'nërin. Chiniquën sëtaton, na'nërin.

Quisoso tëhuapiso'

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Ina quëran ponisario'sari Quisoso tëhuapi. Tëhuarahuatona', ahuëpi.

⁶⁴ Tonporayatahuatona', panpirayapi.

—¿Inta' ahuërinquën? Ninoquë', itopi.

⁶⁵ “¿Quëmaso' hua'anquën ti?” itatona', tëhuapi. Nisha nisha itatona', no'huipi.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Tahuërihuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita niyontonpi. Nani niyontonpachina', inaquë Quisoso quëpapi natanacaiso marë'.

⁶⁷ —Quëmaso' Cristo Yosë a'paimarinquënso' nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Sha'huitohuatëinquëma', co natëaramacohuë'.

⁶⁸ Ma'sona tëranta' natanpatëinquëma', co a'paniantaramacohuë'.

⁶⁹ Nipirinhüë', ipora quëran huarë' caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë inchinanën quëran huënsëapo. Inaquë chiniquën nanantarahuë, itërin.

⁷⁰ —Napoahuarë' ¿quëmaso' Yosë hui'ninquën ti? itopi.

—Ca mini inaco, itërin.

71 —Co huachi aquëtè' sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuè'. “Ca Yosè hui'ninco,” toconin, nani natanèhua', nitopi.

23

Piratoquë quëpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

1 Ina quëran pipirahuatona', Piratoquë Quisoso quëpapi.

2 Inaquë sha'huirapipi.

—Iso quëmapi piyapi'sa' nonpintarin. “Noma copirno coriqui yama'pahuachinquëma', ama quëtocosohuè',” tosahuaton: “Caso' Cristoco. Yosè a'paimarinco hua'anènta'huaso marè',” toconin, itopi.

3 —¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin.

4 Nonapipiso' natanahuaton, ya'ipi cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa' inapita itapon:

—Iso quëmapi'so' noya, ténahuè. Co manta' onporinhuè'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuè', itopirinhuè',

5 aquë aquëtè' no'huitatona', itaantapi:

—A'chintohuachina, piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Naporahuaton, copirno yano'huipi. Ya'ipi parti a'chinárin. Cariria parti quëran huëcaton, ya'ipi Cotia parti pa'tërin. Isëquënta' a'chinarin, itopi.

Irotisëquë a'parinso'

6 Ina natanahuaton, “¿Cariria parti quëran huè'nin ti?” itërin Piratori.

7 “Ina quëran mini,” itopi. I'huamiáchin Cariria hua'an Quirosarinquë huè'nin ni'tapon, Irotisë itopiso'. Inaquë ya'huarin ni'ton, Quisoso yaa'parin Irotisë nontacaso marè'. “Ina piyapinën ni'ton, inari ana'inchin,” ta'ton, a'parin.

8 Inaquë canconpachina, Irotisëri pa'yatërin. Hua'qui' Quisoso yani'pirinhuè', co nohuichátërarinhuè'. Nani ma'sha naporinso' nani natantërin. “Yosè pochin ninin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin,” topi natantërin. “Anoyatohuachin, canta' ni'i,” ténin.

9 Napoaton Quisoso canquihuachina, hua'qui' nontopirinhuè', co a'panitërinhuè'. Na'con natanpirinhuè', ta'tárin.

10 Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita huëcatona', Quisoso sha'huirapiapirinahuè', co manta' téninhuè'.

11 Napohuachina, Irotisëri tëhuarin. Sontaronënpitarinta' tëcaripi. Noyápiachin hua'an a'morinso pochin a'motahuaton, Piratoquë a'paantarín.

12 Nani hua'qui' Pirato Irotisëre' nino'huipirinahuè', naporo quëran huarè' co huachi niinimicotopihuè', noya ninontantapi.

Tëpacaso' sha'huirinsó'

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

13 Ina quëran Piratori piyapi'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa', inapitanta' ayontonahuaton, itërin:

14 —Canpitaso' na'con Quisoso sha'huirapirama'. “Piyapi'sa' sha'huitarin niahuëcaiso marè',” itopiramacohuè'. Nani hua'qui' nontërahuè, canpitanta' natanama'. Iso quëmapi'so' noya. Sha'huirapipiramahuè', co manta' onporinhuè', ténahuè.

15 Irotisënta' inachachin ténin. Napoaton a'patientarínco. Co tëpacaso' ya'huërinhuè'.

16 Topinan ahuihuitahuato ocoi'i, topirahuè', itërin.

[
¹⁷ Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin pipicaso marë'. Iso pi'ipinta' a'nara' ocoicaso' ya'huërin.]

¹⁸ Piyapi'sariso nipirinhue' chiniquën nontopi.

—¡Quisososo' tēpaquë'! ¡Parapasë ocoitocol! itopi.

¹⁹ Parapasëso' co noya quëmapihuë'. Tēpatona'pi inaso'. Ninanoquë piyapi'sa' sha'huitërin niahuëcaiso' ni'ton, tashinan pëiquë nani po'mopi.

²⁰ Pirato co nohuantërinhuë' Quisoso tēpacaso'. Napoaton: “Ocoi'i,” tantarin.

²¹ Naquëranchin chiniquën nontaantapi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in! ¡Inaquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²² —¿Ma'marëta' atëpachi? Nani natanpirahuë'. Co manta' onporinhue'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë', tēnahuë. Topinan ahuihuitahuato, ocoi'i, tēnin. Nani cararo' inachachin itaantarin.

²³ “¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in!” itaantapi. Chiniquën nontápi ni'ton, “Inta nipachin,” itërin.

²⁴ Napotahuaton, sontaro'sa' sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁵ Parapasëso' tēpatona'pi nipirinhue', tashinan pëi quëran ocoirin. Piyapi'sari huayonpi ni'ton, ocoirin. Quisososo nipirinhue' co ocoirinhuë'. Tēpacaiso marë' sha'huitërin. Cotioro'sa' nohuantopiso chachin ninin.

Corosëquë patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Ninano quëran quëpasoi', a'na quëmapi Simon itopiso' nacapi. Imin quëran huëntararin. Inaso' Siriniquë ya'huërin. Sontaro'sari masahuatona', corosë apitëntopi. Quisoso pinën quëran quëpatërin.

²⁷ Na'a quëmapi'sari imasapi. Sanapi'sarinta' imasapi. Quisoso yatëpapiso marë' chiniquën sëtatona', na'nërapí.

²⁸ Tahuërëtahuaton, Quisosori itapon:

—Ama imoyaro'sa' ca marë' na'nëcosohuë'. A'na tahuëri Quirosarinquë ya'huëramasopita na'con parisitarama'. Hua'huamapitanta' parisitapi. Ina yonquiatoma' tēhuëchinsó', sëtoco'.

²⁹ Naporó' tahuëri'sa' hua'huahuaninsopita na'con na'con parisitapi. Hua'huinpita yonquiatona', sëtapi. Co hua'huanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'.

³⁰ Piyapi'sa' chiniquën parisitapi ni'ton, “Motopi quëran na'piro'sa' notarin-tahuatona' imotërinpoa' naporini, noya niitonhuë',” tosapi.

³¹ Ni'co'. “Nanpimë' co huëyarinhue', yanimëso nipirinhue' a'naróachin huëyarín,” topi. Caso' nanpimë pochin nipirahuë', aparisitarinaco. Canpitaso' yanimë pochin ninama' ni'ton, chini chiniquën aparisitarinënuëma' tēnahuë, itërin Quisosori.

³² Cato' apiro'santa' quëpapi inapitanta' tēpacaiso marë'.

³³ Pa'sahuatona', a'na panëa'huayaquë canconpi, “Nansë Moto',” itopiquë. Inaquë canconahuatona', corosëquë patanantopi. Cato' apiro'santa' nisha patanantopi. A'na ahüënan quëran, a'na inchinan quëran. Quisososo' ahuan-canapipi. [

³⁴ Patanantopirinahuë', Yosë nontërin.

—Tëparinacoso marë' Tata, ama ana'intëquësohuë'. Co nohuitatonacohuë', napotarinaco, itërin.]

Ina quëran sontaro'sa capini ninontopi. “Huëco' nicanatëhua' Quisoso a'morinso' maahua',” nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi.

³⁵ Na'a piyapi'sa' inaquë ni'sapi. Cotio hua'ano'sariso' tëhuapi.

—A'napita nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'. Inaso' Cristo, Yosëri chachin huayoninso' nipachin, inaora cha'ë'in, nitopi tëhuatona'.

³⁶ Sontaro'sarinta' tëhuapi. Ya'cariconahuatona', huino main nininso' ihuëtopi.

—O'oquë' Maistro.

³⁷ Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën nipatan, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë', itoonpi.

³⁸ Onporinso marësona tëparapiso' ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Nani ninshitohuachina, corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁹ Cato' apiro'santa' corosëquë parisitapi. A'nari Quisoso no'huirin.

—Quëmaso' Cristonquën nipatan, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë'. Ina quëran quiyanta' nicha'ëcoi, itërin.

⁴⁰ A'nariso nipirinhue' pënënin:

—Ta'tëquë'. ¿Co pi'pisha tëranta' Yosë të'huatëranhuë' ti? Tëpararinën quëmanta'.

⁴¹ Canposo' co noyahuë' ninë'. Napoaton no'tëquën coisë ana'intarinpo'. Iso quëmapiso nipirinhue' nóya. Co manta' onporinhue', itërin.

⁴² Ina quëran Quisoso itapon:

—Hua'anëntacaso' caniaritohuatan, yonquico Siniro canta', itërin.

⁴³ —Tëhuëenchachin iyasha ipora tahuëri chachin carë'quën Yosë'pa' ya'huëcontaran, itërin.

Quisoso chiminso'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashiarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin.

⁴⁵ Co huachi pi'i a'pininhue'. Naporo' Yosë chinotopiso pëi' tanontën në'mëtëquë patonpiso' inaora noshatërin. ⁴⁶ Napohuachina, Quisoso chiniquën nonin.

—Apira Tata chiminarahuë. Hua'yanëhuë quëpaquë', itahuaton, chiminin.

⁴⁷ Capitanso' ina ni'sahuaton, Yosë chinotërin:

—Tëhuëenchachin iso quëmapi co manta' onporinhue', tënin.

⁴⁸ Na'a piyapi'sa' Quisoso chiminso' ni'sapi. Nani chiminpachina, pa'yanpi. Chiniquën sëtatona', yanquëëpi.

⁴⁹ Imarinsopitaso' nipirinhue', aquë quëran notëërapipi. Sanapi'santa' Cariria parti quëran imaquitona', inaquë ni'sápi.

Quisoso pa'pitopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ A'na cotio hua'an ya'huërin, Arimatiaquë ya'huërinso'. Cosi itopi. Cotio hua'an niponahuë', noya quëmapi. Yosë no'tëquën chinotërin. “A'na tahuëri Yosë acorinso' isoro'paquë hua'anëntapon,” ta'ton, Yosë chinotërin. A'napitari Quisoso yatëpahuachinara, “Ama tëpacosohue',” itopirinhue', co yanatëpihuë'.

⁵² Quisoso chiminpachina, Piratoquë pa'nin. “Quisoso nonën quëtoco quëpa'i,” itohuachina, “Noyahua', quëpaquë',” itërin.

⁵³ Ina natanahuaton, pa'nin. Corosë quëran nonën anohuararahuatona', morinquë so'quëetopi. So'quëetahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Inaquë co insonta' chimipi po'moyatërarinhuë'. Inaquë nonën po'mopi.

⁵⁴ Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'. Napoaton pi'i yaya'conahuaso', manorahuatona po'mopi.

⁵⁵ Sanapi'santa' Cariria quëran imaquipiso' pa'sahuatona', na'pi nanin quënanconpi. Po'mopiso' ni'pi.

⁵⁶ Nani ni'pachinara, ya'huëpi'pa' paantapi. Inaquë no'morain pimóton nininso' tapapi. Pimo hua'sainta' tapapi Quisoso nonën pashitacaiso marë'. Chinoto tahuëri nanihuachina, chinotopi. Moisésë sha'huirinsó chachin chinotopi.

24

Quisoso nanpiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Tomio tahuëri nanihuachina, tashíramiachin sanapi'sa' pa'pi. Pimo hua'sai', no'morain pimóton nininso' inapita quëpatona', na'pi naninquë pa'pi.

² Canconpachinara, pancara'pi pa'copitopiso' nani chi'huincapi ni'conpi.

³ Na'pi naninquë ya'conpirinahuë', Sinioro Quisoso nonën co quënanpihuë'.

⁴ “¿Onporincha nicaya?” ta'tona', huaniápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notimarin. Piyapi pochin niponahuë', a'mopiso' huënaráchin huënaráchin ya'nopi.

⁵ Sanapi'sa' pa'yanpi. Të'huatatona', monshoapirinahuë', catoya'piri itapona':

—¿Onpoatomata' chimipi po'mopiquë Quisoso yonirama'? Inaso' nanpiárin.

⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Nani nanpiantarin. Caririaquë sha'huitërinquëmaso', ¿co yonquiramahuë' ti?

⁷ “Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina nohuanton, oshahuano'sa' masarinaco. Corosëquë patanantarinaco. Tëpaporinacohuë', cara tahuëri quëran nanpiantarahuë' itërinquëma', itopi.

⁸ Itohuachina, yonquipi.

⁹ Na'pi nanin quëran pipirahuatona', shonca a'na ca'tano'sanënpita, a'napita imapisopita, inapita sha'huitonpi. “Quisoso nonën capa. ‘Nanpiantarin,’ itërinacoi,” itoonpi.

¹⁰ Maria Mactarina, Coana, Maria, Santiago a'shin nininso', a'napita sanapi'santa' napopi. Quisoso ca'tano'sanënpita sha'huitonpirinahuë', co natëpihuë'.

¹¹ “Inahuara yonquinëna quëran napoapi,” toconpi.

¹² Pitroso nipirinhuë', a'naroáchin na'pi nanin'pa' ta'arin. Monshorahuaton, nëhuëconpirinhuë'. Morin so'pinpisoráchin quënanconin. “Capa mini. ¿Ma'ta' onporinso'?” ta'ton, ya'huërin'pa' paantarin.

Catoya'pi iratapona pochin quënanpiso'

(Marcos 16.12-13)

¹³ Naporo tahuëri chachin cato' imarinsopita Quirosarin quëran pipirahuatona', ninanonënuquë paantapi. Imaosë itopiquë paantapi. Shonca a'na quiromitro pochin aquërinso'.

¹⁴ Papona pochin ninontapi.

“Quisoso tēpapi mini. Na'pi naninquë nani po'mopi. Napoaponahuë': ‘Nani nanpiantarin,’ tēnin Maria. ¿Ma'ta' onpocaso'?” nitopi.

¹⁵ Ninontasoi', Quisosori chachin ya'cariquirin. Inapitarë' pa'sapirinhuë',

16 Yosë nohuanton co nohuitopihuë'.

17 —¿Ma'ta' papoma pochin ninontëriarama'? Naporahuaton, ¿onpoatonta sëtëramaso pochin ya'norama'? itërin Quisosori.

18 —Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nani nitotopirinahuë', quëmasáchin iso tahuëri'sa' napopiso' ¿co nitotomaranquënhuë' ti? itërin Criopasëri.

19 —¿Ma'ta' onpopiso'? itaantarin Quisosori.

Napotohuachina:

—Co'ta Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' tëpapi. Nóya quëmapi nipirinhüë', tëpapi. Ma noya Yosë nanamën a'chintërincoi. Cania'piro'sa' nosoroaton, a'naroáchin anoyatërin. Yosëri nóya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pirinhüë'.

20 Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari mapi. Masahuatona', Piratoquë quëpapi tëpacaiso marë'. Sha'huirapihuachinara, corosëquë apatanantërin. Nani chiminin.

21 Ina ta'ma' israiro'sacoi nicha'ësarincó, topiraihuë'. Nani chiminin. Nani cara tahuëritërin.

22 Napoaponahuë', a'naquën sanapi'sa' quiya pochachin imapiso' nanan sha'huitatonacoi, a'payaninacoi. Tashíramiachin na'pi naninquë po'mopiquë pa'pirinhüë',

23 co nonën quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiirinacoi. “An-quëniro'sa' quënanai. ‘Quisoso nani nanpiantarin,’ itërinacoi,” topi.

24 A'napitanta' natantahuatona', na'pi naninquë pa'pi. Sanapi'sa' sha'huitërinacoiso chachin quënanconpirinhüë', co Quisoso quënanpihuë', itopi.

25 —Canpitaso' co yonquiramahuë'. Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopirinahuë', co yanatëramahuë'.

26 Cristo parisitacaso' ya'huërin. Nani parisitohuachina, naporó huarë' Yosë'pa' noya noya acoarin huachi, itërin Quisosori.

27 Ina quëran Yosë quiricanënuquë ninotona ninshitopiso', a'chintarin. Moisësë'ton ninoton, Yosë quiricanënuquë ninshitërin. Ina piquëran na'a pënëntona'piro'sa' ninoantapi. Ya'ipi Cristo ninopiso' no'tëquën a'chintarin.

28 Ninanonënaquë canconpachinara, Quisoso yana'huëpirinhüë':

29 —Nani i'huarin. Huëquë' iyasha quiyataquë huë'ëquiquë', itopi. “Noy-ahua,” tosahuaton, ya'conconin.

30 Yacoshatohuachina', Quisosori pan manin. “Yosparinquën,” Yosë itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, quëtërin.

31 Pan së'panaso chachin Yosë nohuanton, Quisoso nohuitopi huachi. Ni'sapirinahuë', ina quëran chachin ayarin.

32 Napohuachina, ninontopi.

—Huëcapon pochin Quisoso chachin nontërinpo'. Ma noya Yosë quiricanën a'chintërinpo'. ¡Ma noyásha natanë paya! nitopi.

33 A'naroáchin Quirosarinquë paantapi. Ca'tano'sanënpita ya'huërinquë pa'pi. Inaquë a'napita imarinsopitanta' nani huë'pi anta'. Inapitari itapona':

34 —Tëhuëenchachin Siniro nanpiantarin. Iya Simon nani ya'notërin, itopi.

35 Ina quëran catoya'pi canquipisopitarinta' itapona': “Quiyanta' ni'nai. Paasocoi, ya'notërincoi. Hua'qui' a'chintopirincoihuë', co nohuitëraihuë'. Ina quëran yacoshatohuatoira, pan së'panin. Së'panpachina, a'naroáchin nohuitërai,” itopi.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

36 Ninontasoi', a'nanaya Quisosori ya'notërin. Huancanachin huanirahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërin.

³⁷ Ina quënanahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan,” ta'tona', pa'pi të'huatopi.

³⁸ —¿Ma'marëta' pa'yanama'? ¿Onpoatomata' nisha nisha yonquirama'?

³⁹ Ca mini. Imirahuë ni'co'. Nantëhuënta' ni'co'. Ohuaninacoso' nicatoma', nohuitoco huachi. Co hua'yancohuë'. Së'huaco. Hua'yanso' co nonën ya'huëtërinhuë'. Caso' ya'huëtërinco, itërin.

⁴⁰ Ina tosahuaton, imirin, nantën, inapita a'notërin.

⁴¹ Ina ni'sahuatona' pa'pi pa'yataponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyâtërapihuë'. “¿Tëhuëenchachin nanopiantarin ti?” topi yonquiatona'.

—¿Ya'huarin capacaso'? itërin Quisosori.

⁴² “Ya'huarin,” tosahuatona', sami chinpi së'panpiso' quëtopi.

⁴³ Masahuaton, inapitari nicasoi', ca'nin.

⁴⁴ —Nani i'hua chachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Yosë quiricanënquë na'con ninorinaco. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninorinaco. Sarmoqueñta' ninshitopi. Ya'ipi iráca ninorinacosopita nanicaso' ya'huërin ni'ton, iso tahuëri'sa' ina pochin ninahuë, itërin.

⁴⁵ Yosë quiricaquë naporinsopita a'chintaantarín. A'chintaton, catahuarin no'tëquën yonquicaíso marë'.

⁴⁶ —Íráca ya'ipi ninotonaco, ninshitopi: “Cristo parisitaton, chiminapon. Chiminaponahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarin,” tënin.

⁴⁷ Ina nanan chachin sha'huicaso' ya'huërin. “Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', oshanëma' inquitaringuëma',” itoco'. Quirosarínquë'ton sha'huicaso' ya'huërin. Ina quëran nisha nisha nananquë nonpiso-pita sha'huitacaso' ya'huërin.

⁴⁸ Canpitaso' ni'namaco. Natanamaco. Ya'ipiya sha'huitonco'.

⁴⁹ Ispirito Santo a'patimaranquëma' ya'coancantiinquëmaso marë'. Quiricanën quëran tatahuë sha'huitërinquëmaso chachin a'patimaranquëma'. Napoaton isëquë ninaco'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', naporó huarë' nanitaparama' noya noya nicacamaso'. Nani ya'coancantohuachinquëma', noya nanan sha'huitonco huachi, itërin Quisosori.

Inápaquë panantarínso'
(*Marcos 16.19-20*)

⁵⁰ Ina quëran a'na tahuëri ninano quëran quëparín. Pitaniaquë huarë' cancompachinara, anquirahuaton, Yosë nontërin. “Isopita Tata noya a'paiton, catahuaquë',” itërin.

⁵¹ Nonín quëran chachin inápaquë panantarín.

⁵² Ina ni'sahuatona', Quisoso chinotopi. Noya cancantatona', Quirosarínquë ayamantapi.

⁵³ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. “Ma noyacha Yosëso paya,” tosápi. Nani huachi.

Coansha ninshitérinpoa' Quisocristo nohuitatēhua' nanpimiatacaso marē'

Iráca Quisocristo Yosē'pa' ya'huërinso'

¹ Iráca quëran huarë' Yosë noninso' ya'huërin, Quisocristo itërëhuaso'. Tata Yosëré' ya'huërin. Yosë pochachin ninin anta'.

² Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë'pa' ya'huërin.

³ Naporo' Yosë yonquirin ya'ipi ma'sha acocaso'. Ina nohuanton, hui'nini acorin. Ya'ipi ma'sha ninin. Co a'naya tëranta' inaora ya'huërinhuë'. Co acorinhuë' naporini, co manta' ya'huë'itonhuë'.

⁴ Inariáchin ya'ipiya ananpirin. Piyapinpoanta' a'pintatë pochin a'chintërinpoa' ina nohuitatēhua' nanpimiatacaso marē'.

⁵ Tashinantërinso' a'pintohuatëra, a'naroáchin tahuëri pochin ninin. Co tashiri tacopitërinhuë'. Inapochachin Quisocristo a'pintërinpoa'. Co noyahuë' nininsopitari yaminsëpirinahuë', co nanitapapihuë'.

⁶ A'na quëmapi ya'huërin, Coansha itopiso'. Yosëri a'parin

⁷ a'pininso' anohuitiinpoaso marē'. Ya'ipi piyapi'sari natëcaiso marē' sha'huirin.

⁸ Coanshaso' co a'pintërinpoahuë'. Yosëri a'parin a'pininso' anohuitiinpoaso marē'.

⁹ Sha'huitërinpoaso chachin Quisocristo isoro'paquë o'marin. O'marahuaton, ya'ipi piyapinpoa' a'pintimarinpoa'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa'.

¹⁰ Isoro'paquë o'marin. Iráca Tata Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ninin. Inari acopirinhuë', co piyapi'sari nohuitopihuë'.

¹¹ No'panëinquë chachin o'mapirinhuë', co piyapinënpitari nohuantopihuë'. Nipirinhuë',

¹² Quisocristo cancanën mapatēhua', hui'nin pochin Yosë ni'ninpoa'. Natërëhuasopitarachin huëntonëinquë aya'coninpoa'.

¹³ Ya'ipinpoa' piyapi quëran nasitëréhuaso nipirëhuahuë', co ina quëran Yosë huëntonëinquë ya'conëhuahuë'. Co piyapi nanitërinhuë' aya'co'inpoaso'. Co canpoara nohuanton, ya'conëhuahuë'. Yosëíchin aya'coninpoa'. Ina quëran hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

¹⁴ Quisocristo isoro'paquë nasitimarin. Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitërin. Canpoarë chachin ya'huërin. Quiyaso' ni'nai. Inaso' nóya, tënai. Yosë pochachin ninin. Inaíchin hui'nin inaso'. Inaora nohuanton nosororinpoa'. No'tëquën nontërinpoa'.

¹⁵ Coansharinta' ni'nin. Ni'pachina, piyapi'sa' sha'huitërin: "I'hua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiníquën nanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin huachi," itërin.

¹⁶ Inaso' pa'pi nosororinpoa'. Nóya ni'ton, nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa'. Co canpoara nanitopirëhuahuë', ina imapatēhua', nani tahuëri catahuarinpoa'.

¹⁷ Iráca Yosë nohuanton, Moisésë pënëntërin nani ma'sha natëcaso'. Pënëntopirinhuë', co ya'ipiya anitotërinpoahuë'. Quisocristoso nipirinhuë' nosororinpoa'. No'tëquën nonaton, ya'ipi nanamën anitotërinpoa'.

¹⁸ Co inquēnpoa tēranta' Yosē quēnanēhuahuē'. Hui'niniso nipirinhue' noyá nohuitērin. Yosē pochachin ni'ton, napopianachin yonquipi. Inasáchin Tata Yosē anohuitērinpoa'.

Coansha Paotista sha'huirinso'

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Coansha pēnētápachina, corto hua'ano'sa', nihuiro'sa', inapita pa'pi Coansha nontacaiso marē'. Cotio hua'ano'sari a'papi ni'ton, Quirosarin quēran pa'sahuatona', Coansha itapona': "¿Inquēnta' quēmaso'?" itoonpi.

²⁰—Caso co Cristocohuē'. A'naquēn napotopirinacohuē', co caso' inacohuē', itērin Coanshari.

²¹—Quēmaso' Iniasēnquēn, iráca ayaponahuē', ¿ya'noantamaranquēn ti? itopi.

—Co caso' inacohuē', tēnin.

—¿Quēmaso' pēnēntona'pi ninaraiso' nimara ti? itaantapi.

—Co inacohuē', tēnin.

²²—¿Inquēnta' quēmaso' nipachin? Sha'huitocoi hua'ano'sa' sha'huitonta'ii. ¿Ma'marēta' pēnēntaran? itaantapi.

²³—Yosē nohuanton, pēnēntarahuē'. Iráca Isaiasē ninotonco, naporin: "A'na quēmapi inotēroquē pēnēntaton, tapon: 'Ira co'shon co'shon toconin ni'ton, otēēquē' Sinioro o'main,' tēnin. Naporinso chachin canta' piyapi'sa' pēnēnarahuē'. 'Cancanēma' anoyatoco' Sinioro o'main,' itarahuē,'" itērin Coanshari.

²⁴ Ina quēran Parisioro'sari itantapi:

²⁵—Co quēmaso' Cristonquēnhuē'. Co Iniasēnquēnhuē'. Co pēnēntona'pi ninaraiso'quēnhuē' ni'quēhuarē', ¿onpoatonta' nipachin, piyapi'sa' aporintaran? ¿Inta' nanan quētērinquēn aporintamaso'? itērin.

²⁶—I'quē mini aporintarahuē'. Nipirinhue', iporaso' a'na quēmapi ya'huērin, co nohuitēramasohuē'.

²⁷ Inaso' chini chiníquēn nanantērin. Caso' co ina pochin chiníquēn nanantērahuē'. Co maquēyancohuē' ni'ton, co sapatēn i'quirita'huaso tēranta' nanitarahuē'. Ca piquēran ina pēnēntapon, itērin.

²⁸ Naporro' Cortanii' aquētēran Coansha piyapi'sa' aporintarin, Pitania itopiquē. Inaquē paaparahuatona natanconpi.

Quisoso anohuitērinso'

²⁹ Tahuērinqüē inaquē Quisoso huē'sarin. Coanshari quēnanahuaton, piyapi'sa' itērin: "Paso' quēmapi ni'co'. Yosēri a'paimarinso'. Inaso' carniroa'hua pochin nicaton, oshanēnpoa' inquitinpoaso marē' chiminapon.

³⁰ I'hua chachin sha'huitēranquēma'. 'Ca piquēran a'na quēmapi huē'sarin. Co'huara ca nasichátērapohuē', inaso' Yosē'pa' ya'huērin. Napoaton ca quēran chini chiníquēn nanantērin inaso', itēranquēma'. Nani o'marin.

³¹ Co carinta' nohuitopirahuē', nani nohuitērahuē'. Yosē a'parinco ya'ipi piyapinēnpita anohuita'huaso marē'. Ina marē' pēnēnato, i'quē aporintarahuē'.

³²⁻³³ Co Quisoso nohuichatērapohuē', Yosē sha'huitērinco. 'A'na tahuēri Ispirito Santo nēpē pochin nohuaraimarahuatón, a'na quēmapi motoanshiranēnquē chachin huanitimarin, ni'saran. Quēmaso' i'quē aporintēran. Ina quēmapišo nipirinhue' Ispirito Santo aya'coancantarinquēma', itērinco Yosē. Ispirito Santo inápa quēran o'mahuachina, ni'nahuē. Nēpē pochin ya'noton, Quisoso motoanshiranēnquē chachin huanitiimarin.

³⁴ Cari ni'nahuē. Napoaton nani nohuitato, sha'huitaranquēma'. Iso quēmapi Yosē hui'nin, tēnahuē," itērin Coanshari.

Ya'nan Quisoso imaraisopita'

³⁵⁻³⁶ Tahuëririnquë Quisoso na'huëso', Coanshari quënaantarin. Quënaantarahuaton, catocoi imaraiso' itaponcoi:

—Paso' quëmapi ni'co'. Inaso' carniroa'hua pochin ninin, Yosëri a'paimarinso', itërincoi.

³⁷ Natanahuatoi, Quisoso imarai.

³⁸ Ina quëran tahuërëtahuaton, quënanincoi.

—¿Onpoapomata'? itërincoi.

—Yanohuitërainquën Maistro. ¿Insëquëta' ya'huaran? itërai.

³⁹ —Huëco' ni'quico, itërincoi.

Pa'sahuatoi, ya'huërinquë canconai. I'huaraya ni'ton, inaquë i'huatërai. Hua'qui' ninontërai.

⁴⁰ Catoya'picoi Coansha natanahuatoi, Quisoso imarai. A'naso', Simon Pitro iin Antërisë itopi.

⁴¹ Shiarahuaton, iin quënanconin.

—Iya Simon, Cristo nani quënanai, Yosëri a'paimarinso', itërin.

⁴² Itahuaton, Quisosoquë quëparin. Quisosori notëërahuaton, itërin:

—Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Simonquën. Coansha hui'ninquën. Nasha nininën acotaranquën. Pitro ichinquën, itërin. Inaora nananquë Sipasë itopi. (Na'pi pochin tapon naporin.)

A'napitanta' imapiso'

⁴³ Tahuëririnquë Quisoso Caririaquë yapa'sarin. Pa'sahuaton, Pinipi quënanconin.

—Huëquë' iyasha imaco', itërin. Itohuachina, imarin.

⁴⁴ Pinipiso' Pitsaitaquë ya'huërin. Ina ninanoquë chachin Antërisë, Pitro, inapitanta' ya'huëpi.

⁴⁵ Pinipiri Natanino yonisahuaton, quënanconin.

—Nani iyasha Cristo quënanai, Yosë quiricanën quëran ninopiso'. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninotona', inaquë ninshitopi. Inaso' Quisoso, Cosi hui'nin. Nasaritoquë ya'huërinso', itërin.

⁴⁶ —Nasaritoro'saso', pa'pi co noya piyapi'sahuë'. ¿A'na tëranta' ta'ma' inaquë ya'huërinso' noya nihuan nica? tënin Natanino.

—Huëquë' pa'a nohuitonquë', itërin Pinipiri.

⁴⁷ Natanino ya'carirahuaso', Quisosori quënanin.

—Paso' quëmapi ni'co'. Israïromia chachin inaso'. Co pi'pisha tëranta' nonpininhuë', itërin Quisosori.

⁴⁸ —¿Onporahuatonta' nohuitërancoso'? itërin.

—Co'huara Pinipi nonchatërasënquënhuë', ninoto quënananquën. Iquiri naraanaquë huënsëasënquën, quënananquën, itërin. Aquë ni'ton, co ya'pirin quëran chachin quënanaponahuë', napotërin ni'ton, Natanino pa'yanin.

⁴⁹ —Quëmaso' Maistro, Yosë hui'ninquën. Israïro'sa' copirnonquën, tënahuë, itërin.

⁵⁰ —¿Ninoto quënananquënso marëáchin natëranco ti? saca sacai nininsopita ni'saran, itërin.

⁵¹ Ina quëran itaantarin:

—No'tëquën itëranquëma'. Iráca Cacopo nanpiso', pi'iro'të' ni'soarin. Ni'soatohuachina, anquëniro'sari huëcapaimapi. Huëcapaimarahuatona', panantapari. Inapochachin iporaso' Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahuë Yosë anohuita'huanquëmaso marë'. Ya'ipi ninahuëso' ni'sarama', itërin Quisosori.

2

Canaquë Yosë pochin nininso'

¹ Cara tahuëri quëran a'na quëmapi pita nisarín sa'acaso marë'. Canaquë naporín, Cariria parti ya'huërinso'. Inatohua' Quisoso a'shin ni'tapon pa'nin.

² Quisosonta' amatopi. Pa'nin inanta' ni'tapon. Ca'tano'sanënpitacointa' amatërinacoi.

³ Huino ta'quihuachinara, a'shini Quisoso itapon:

—Capa huino ta'quipi huachi, itërin.

⁴ —¿Ma'marëta' mama napotëranco? Co tahuëri naniyatërarínhuë' nohuitinacoso', itërin Quisosori.

⁵ Napotopirínhuë', inpriatoro'sa' quënanconahuaton, a'shini itapon:

—Ma'sona Quisoso sha'huitohuachinquëma', natëco', itërin.

⁶ Inaquë saota panca orinan ya'huërin, na'pi quëran nipiso'. A'na orinanguëáchin catapini rata pochin ya'conin. Moisésë pënëntërinso' natëtona' oshanëna inquicaíso marë' acopiso'.

⁷ Ina quëran inpriatoro'sa' sha'huitërin:

—I'sha amëntaitoco', itërin Quisosori. Natëtona', huirotëinquë huarë' i'sha amëntaitopi.

⁸ —Pi'pian macatoma', pita hua'an api'nitonco', itaantarín Quisosori.

Napotohuachina, masahuatona api'nitoonpi.

⁹ Orinan quëran mapirínahuë', pita hua'anso' co nitotërinhuë'. Inpriatoro'saráchin nitotopi. I'sharáchin ta'panpirínahuë', nani huino taranin. Napoaton pi'nirahuaton, sa'ana'pi amatërin. ¹⁰ Huë'pachina, itërin:

—¿Ma'pitacha ninan paya! Iso huinoso' noya noya, yashin yashin o'ocaso'. Ya'ipi piyapi'sa' noya noya huino nininso'ton o'shipi. Ina quëran nani natëhuachinara, co onpopínchin noyahuë' nininso' o'shiantarapi. Quëmaso nipirínhuë' ipora huarë' noya noya huino o'shitërancoi, itërin. Quisoso naporinso' co nitotatonhuë', naporin.

¹¹ Naporo' Quisoso caniaritërin Yosë pochin nicacaso'. Piyapi'sari nicatona': “Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin ni'ton, nanitaparín,” topi. Ca'tano'sanënpitacointa' ni'sahuatoí: “Quisososo', Yosëri a'paimarinso',” tënai. Canaquë naporin. Inaso ninano', Cariria parti ya'huërin

¹² Ina quëran Capinaomoquë pa'marin. A'shin, iinpita inapitarë chachin pa'marin. Ca'tano'sanënpitacointa' imarai. A'na simana pochin inaquë ya'huërai.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³ Pascoa tahuëri cotioro'sa' niyontonpi Yosëri Iquipito quëran nicha'ërinso' yonquiantacaiso marë'. Ina nanirihuachina, Quirosarínquë paantarai.

¹⁴ Yosë chinotopiso pëiquë pa'sahuatoí, i'iratëquë nipa'antopisopita quënanconai. Ohuaca', ohuica, nëpë', inapita nipa'antapi. Yosë chinotatona' tëpacaiso marë' pa'anapi. A'naquëonta' misanënpitaquë huënsëatona', coriqui nicanpiarapi.

¹⁵ Inapita quënanconahuaton, Quisosori co noyahuë' ni'nin. Nonin masahuaton, sihuirintahuaton, ohuica, ohuaca', inapita huënintaton, a'parin huachi. Pa'anpisopitanta' Yosë pëinën quëran a'parin. Coriqui nicanpiapisonta' misanënapita quëran ta'sarin. Coriqui ta'sarahuaton, misanënapitanta' të'yatërin.

¹⁶ Nëpë' pa'anpisopita itapon:

—Isopitanta' quëpaco'. ¡Ama Tatahuë pëinën mircato pochin nitocosohuë'! itërin Quisosori.

17 Yosë quiricanënquë ninshitopiso' yonquirai. “Ya'ipi piyapi'sa' Tata, chinochinënquën, ténahuë. Ina na'con yonquiato, quëma pëinën a'pitërahuë. Ina marë' no'huiarinaco,” ténin quiricaquë.

18 Ina quëran cotioro'sari huëcapaipi.

—¿Onpoaponta' hua'an pochin nisaran? Chiníquën nanantohuatan, Yosë pochin niquë' quiyanta' nicatoi natëiinquën, itopi.

19 —Iso pëi' ata'huantohuatama', cara tahuëri quëran anoyataantarahuë, itërin Quisosori.

20 —Yosë chinotopiso pëi' catapini shonca saota pi'ipi quëran tinipi. Cara tahuëri quëran naquëranchin ¿anoyataantaran ti? itopi cotioro'sari.

21 Quisososo nipirinhüë' co ina pëi chachin yonquirinhüë'. Inaora nonën pëi pochin tapon naporin.

22 Quisoso nanopiantahuachina, naporinso' yonquirai. Cara tahuëriya quëran nanopiantarin ni'ton, “Yosë quiricanën quëran no'tëquën ninorin,” tënai. Quisoso noninsonta' natërai.

Yonquipisonta' nitotërinso'

23 Pascoa tahuëri inaquë ya'huasocoi, Quisoso Yosë pochachin ninin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. “Yosëri catahuarin,” ta'tona', a'naquën natëpi.

24-25 Quisososo nipirinhüë' ya'ipiya noyá nohuitërin. Co piyapiri sha'huitopirinhüë', yonquipiso chachin nitotërin. Napoaton “Co natëmatërinacohüë',” ta'ton, co inapita natërinhuë'.

3

Nicotimo a'chintërinso'

1-2 Tashi' nisahuaso', a'na quëmapi huë'nin Quisoso nontacaso marë', Nicotimo itopiso'. Cotio hua'an inaso'. Parisio niponahuë', Quisoso nontiiirin.

—Maistro, Yosë a'pairinquën a'chintancoiso marë'. Sacai' nininsopita nicaton, Yosë pochin ninan. Napoaton ina a'pairinquën, tënai. Co Yosë catahuarinquënhüë' naporini, co quëma nanitapaitonhuë', itiirin.

3 —No'tëquën iyasha sha'huitaranquën. Co nasitaantahuatanhuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaranhuë', itërin Quisosori.

4 —Nani mashotohuatëra, co huachi mamampo yo'namënquë ya'conëhuë'. ¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itaantarin Nicotimorinta'.

5 Napotohuachina, Quisosori itaantapon:

—No'tëquën sha'huitaranquën. I'quë amarëso pochin cancanëma' anoyatacaso' ya'huërin. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ina naniantohuatama', Ispirito Santo anoyacancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nisarama'. Naporo huarë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'.

6 Piyapi quëran nasitohuatamara, piyapi pochin cancantërama'. Ispirito Santo quëranso' nasitaantahuatama', Yosë pochin cancantarama'.

7 Napoaton nasitantacaso' ya'huërin. Ama ina natanaton, pa'yanquësohuë'.

8 Ni'quë'. Ihuan inaora nohuanton, pa'nin. Natanarihuarahuë', intohua quëranso' huëcaton intohuasona pa'ninso', co nitotërehuahuë'. Co quënanpirëhuahuë', natanëhua'. Inapochachin Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nasha cancan quëtarinquëma', itërin.

9 —¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itantarin.

10 —Quëmaso' Israiro maistrinquën niponahuë', ¿co nitotëranhuë' ti?

11 No'tëquën itaranquën. Nitotatoi, a'chintarainquëma'. Ni'naiso' sha'huitarainquëma'. Canpitaso nipirinhüë' co natëramacoihuë'.

12 Isoro'paquë ya'huërsinopita quëran a'chintopiranquëmahuë', co natëramacohüë'. Inápaquë ya'huërsinopita quëran a'chintohuatënuquëma', aquëtë huarë' co natëtaramahuë'.

13 Co inso piyapi tëranta' inápaquë pantarinhuë'. Casáchin ina quëran o'marahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'marahuë. Napoaton casáchin inápaquë ya'huërsinso' a'chintaranquëma'.

14 Iráca shimashonëmapita inotëro parti paaso', na'a piyapi'sa' ya'huanapi. Co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Na'a ya'huano'sa' huëcatona', quëtëra'piapi. Ina quëran Moisésë ya'huan nonanpiso' ninin. Hua'na quëran nisahuaton, naraquë achinpirin. Achinpirahuaton, inápaquë ahuanirin. Inapochachin Yosë quëran quëmapico niporahuë', a'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco.

15 Natëhuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'. Ina marë' achinpiarinaco, itërin Quisosori.

Yosë nosororinpoaso'

16 Yosëso' ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nosoromiatërin. Napoaton a'naíchin hui'nin nipirinhüë', isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Ina natëtëhua': "Ca marë' chiminin," topatëhua', co parisitopiquë pa'sarëhuahuë'. Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'.

17 Co ana'intinpoaso marë' hui'nin a'paimarinhuë'. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimarin. Hui'nin quëran cha'ërihua'.

18 Hui'nin natëhuatëhua', co Yosë ana'intarinpoahuë'. Co natëpisopitahuë' nani Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Inaíchin hui'nin nipirinhüë', co natëpihuë'. Napoaton ana'intarin.

19 Quisoso isoro'paquë o'maton, a'pintërinpoaso pochin oshanënpoa' anitotërinpoa'. A'naquëniso nipirinhüë', co nohuantopihuë' Quisoso nohuitacaiso'. Co noyahuë' nicacaisoáchin pa'yatatona', tashi pochin cancantopi. Co yanatëpihuë' ni'ton, Yosëri ana'intarin.

20 Co noyahuë' nipisopita co tahuëri pochin nininso' nohuantopihuë'. A'pininquë a'ninquëchin huanicaiso' co nohuantopihuë'. Tahuëri nipachina, ma'sha co noya nipisohüë' quënanë'.

21 Nipirinhüë', no'tëquën yonqui huachina', noya nisapi. Ina quëran a'napitanta' nicatona': "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya natëpi," tosapi.

Naquëranchin Coansha sha'huirinsó'

22 Ina quëran Quisoso Cotia parti pa'nin. Ca'tano'sanënpitacoi imarai. Inaquë hua'quimiáchin ya'huëconahuatoi, piyapi'sa' aporintërai.

23 Coanshanta' Inoiiquë aporintarin. Sarimo ya'cariya inaso'. Inaquë na'a ii' ya'huërin ni'ton, inaquë aporintarin. Na'a piyapi'sa' huë'pachinara, aporintarin.

24 Naporo' Coanshaso' noya pa'sarin. Co tashinan pëiquë po'moyátërapihuë'.

25 Quiyarinta' aporintërai. Coanshanta' aporintarin. Napoaton a'na cotio quëmapi huëcaton, Coansha ca'taninsopita itërin:

—¿Insota' noya noya aporintërinso'? itërin. Nisha nisha ninontopi.

26 Ina quëran Coansha sha'huitonpi.

—Ni'quë' Maistro. Cortanii' aquëtëran nicasëhua', inaquë Quisosonta' nisarin ni'ton, anohuitërancoi. Iporaso' inanta' aporintarin. Na'a piyapi'sari imasapi. Co ina nápo quëmaso' imasarinënuënhuë', itopi.

²⁷ —Co Yosë nohuantërinhuë' naporini, co napo'itonahuë'. Ya'ipinpoa' Yosë acorinpoa' ma'sona nicacaso'.

²⁸ Nani sha'huitëranquëma'. “Co caso' Cristocohuë',” itëranquëma'. Co'huara ina huë'shatërasohuë', Yosë a'parinco piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina imacaiso marë' pënënarahuë'.

²⁹ Ni'co'. Quëmapi sa'apachina, amiconëonta' noya cancantërin. Noya ni-payapi ni'ton, naporinso' natantaton, nóya cancantërin. Inapochachin canta' ninahuë'. Na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi ni'ton, nóya cancantërahuë'.

³⁰ Co caso' nohuantërahuë' piyapi'sa' yonquiinacoso'. Quisoso na'con na'con yonquiinaso', tënin.

Inápa quëran o'marinso'

³¹ Cristo inápa quëran o'maton, chini chiníquën nanantërin. Noya noya ninin. Piyapinpoaso nipirinhüë' isoro'paráchin nohuitërehua'. Inasáchin nohuitatëhua', nisha'huitërehua'. Cristoso nipirinhüë' inápa quëran o'maton, chini chiníquën nanantërin.

³² Yosë'pa' ya'huërinso' nohuitërin. Nani ni'nin. Yosëri nontërinso' natanin. Ina nohuitaton, sha'huitarinpoa'. Sha'huitopirinpoahuë', na'con na'con piyapi'saso', co yanatëtopihuë'.

³³ A'naquënpaso nipirinhüë' natëtërehua'. “Yosë no'tëquën nonin. Inari a'paimarin,” ta'tëhua', natëtërehua'.

³⁴ Quisososo' Yosë nanamën chachin nonin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, no'tëquënáchin nonin.

³⁵ Tata Yosëri hui'nin pa'pi nosororin. Chini chiníquën nanan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'.

³⁶ Hui'nin natëpisopitaso', Yosë nohuitatona' nanpimiatapi. Co natëpisopitasohuë', co ina pochin nanpimiatapihuë'. Nani Yosëri yonquirin ana'intacaso marë'. A'na tahuëri ana'intomiatarin, parisitopiquë a'pararin huachi.

4

Samaria sanapi sha'huitërinso'

¹⁻² I'huaso' na'a piyapi'sa' Coansha imapi. Na'a aporintërin. Iporaso' na'con na'con Quisoso imasapi. Co Quisoso chachin aporintërinhuë'. Ina sha'huitohuachincoi, ca'tano'sanënpitaco'i aporintarai. Na'con na'con aporintarai. Parisioro'sarinta' natantopi.

³ Ina nitotaton, Quisoso pa'nin. Cotia parti quëran pipirahuaton, Cariria parti paantarin.

⁴ Inatohua pa'pachina, Samaria parti na'huëcaso' ya'huërin.

⁵ Inatohua' a'na ninano' ya'huërin, Sicarë itopiso'. Ina ya'cariya Cosi no'panën ya'huërin. Iráca pa'pin Cacopo itopisori quëtërinso'.

⁶ Inaquë a'na poso ya'huërin. Cacopo posonën itopi. Camotëchin inaquë canconai. Quisoso canotaton, posoquë huënsëconin.

⁷⁻⁸ Ca'tano'sanënpitacoiso', ninanoquë pa'nai cosharo' pa'ana'huaiso marë'. Pa'naiso', Samaria sanapi i'sha macapon huë'nin. Nani mapachina, Quisosori itapon:

—Imoya, i'sha mananso canta' o'oi topirahuë', itërin.

9 –Caso' Samaria sanapico nipirahuë': "I'sha mananso canta' o'oi," ¿itëranco ti? itërin inarinta'. Cotioro'saso' Samariaro'sarë' co noya ninontopi-huë' ni'ton, napotërin.

10 –Yosë yanicanapirinquënhuë', co quëmaso' nitotëranhuë'. "I'sha mananso canta' o'oi," itëranquën nipirinhüë', co nohuitërancohuë'. Nohuitëranco naporini, quëma nataintoncohuë'. Carinquën nanpirin i'sha quëchitënhüë', itërin Quisosori.

11 –Quëmaso' co manta' ya'huëtërinquënhüë' i'sha macamaso'. I'shaso' acopo' ya'huërin. ¿Onporahuatoncha nanpirin i'sha manë'ponquënya?

12 Iráca Tata Cacopo iso poso ninin. Isëquëran i'sha macaton, o'orin. Hui'ninpita, pë'tahuanënpita inapitanta' isëquë o'opi. Inaso' chiniquën nanantërin, topi. ¿Ina quëran na'con na'con quëmaso' nanitaparan ti? itërin sanapiri.

13 –I'shamia imoya o'opatëra, naquëranchin yamoroantarë'.

14 Nisha i'sha carinquën quëtaranquën. Ina ya'huëtohuachinquën, co huachi yamororëso pochin cancantaranhuë'. Ni'quë'. Pancai' no'pa quëran pipihuachina, noyápiachin pipirárin. Co onporonta' yanimarinhüë'. Inapochachin nanpirin i'sha quëtohuatënhüë', cancanënhüë' chachin ya'huëtërinquën. Inaquë ya'huápon huachi. Yosë nohuitaton, nanpimiataran, itërin.

15 –Ina i'sha siniro quëtoco ama yamoroto, i'sha masa'isohüë', itërin.

16 –Paaton imoya so'yan maconquë' huë'in, itërin.

17 –Co caso' so'yahuancohuë', itërin.

–No'tëquën naporan. Co so'yahuanquënhüë'.

18 Nani a'natërápo quëmapi so'yataponahuë', iporaso' quëmapi yacaparanso' co so'yanhuë'. No'tëquën nonan, itërin.

19 –Quëmaso' siniro ninotona'pinquën, tënahüë'.

20 Shimashonëhuë'ipita paso motopiquë Yosë chinotopi. Ya'huëre cotioro'sanquëmaso': "Quirosarinquëráchin Yosë chinotacaso' ya'huërin," tënama', itërin.

21 –Natanco imoya. Nani tahuëri naniarin. Yosë yachinotohuatama', co paso motopiquë pa'saramahuë'. Co Quirosarinquë tëranta' pacacaso ya'huërinhuë'.

22 Canpitaso' Yosë chinotopiramahuë', co nohuitëramahuë'. Cotioro'sacoiso', Yosë nohuitërai. Cotio quëmapi nicha'ësarinquëma' canpitanta'.

23 Ipora quëran huarë' Yosë yachinotohuatama', ya'ipi cancanëma quëran huarë' chinotoco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, no'tëquën yonquiatoma', Yosë chinotoco'. Ina pochin nohuantërin chinotacaso'.

24 Yosë co nonën ya'huëtërinhuë'. Co quënanarihuarahuë', ya'huërárin. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' no'tëquën yonquiatoma', ina chinotacaso', itërin Quisosori.

25 –A'na tahuëri Cristo huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina huë'pachin, ya'ipiya a'chintarinpoa', tënin Samaria sanapi.

26 –Ca mini inaco, nontaranquënso', itërin.

27 Naporo chachin ca'tano'sanënpitaco'i o'mantarai. Sanapi nontarin, quënanquimarai. "¿Ma'marëta' iso sanapi nontarin? ¿Ma'ta' nohuantërin?" ta'toi, yonquinhüë'i quëran pa'yanpiraihuë', co natanaihuë'.

28 Sanapiso nipirinhüë' yonshanën patahuaton, ninanoquë pantarahuaton, piyapi'sa' sha'huitërin.

²⁹ —Huëco' pa'ahua'. Pasëquë quëmapi nohuitoco'. Co nohuitaponcorahuë', "Nani a'natërápo so'yahuanquën," itërinco. Ya'ipiya ninorin. ¿Inaso' Cristo nimara ti? itërin.

³⁰ Natanahuatona', na'a ya'huëhuano'sa' o'mapi Quisoso nicapona'.

³¹ Co'huara canquiyatërasoihuë', Quisoso yaa'capiraihuë'.

—Ca'quë' Maistro, itopiraihuë', co nohuantërinhuë'.

³² —Cosharo pochin nininso' ya'huëtërinco, co nohuitëramasohuë', itërincoi.

³³ —¿A'napitari coshara' quëtiimara? nitopiraihuë', co coshachatërarinhuë'.

³⁴ —Yosë a'paimarinco nohuantërinso' nica'huaso'. Ya'ipiya yanatërahuë'. Ina yonquiato, co huachi coshara' yonquirahuë'. Coshara pochin achinir-inco.

³⁵ "Catapini yoqui pahuanarin cayarinsó' macacaso'," topiramahuë'. Ipora chachin cayarinsó' pochin nininso' macacaso' ya'huërin, ténahuë caso'. ¡Ni'cochi! Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinsó' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Ipora tahuëri'sa chachin na'a piyapi'sa' ya'huërarin Yosë imacaiso marë'. Inapita a'chintacaso' ya'huërin.

³⁶⁻³⁷ Piyapi'sa' a'chintohuatama', Yosë'pa' canaarama'. Noya noya nimpimiatarama'. Cato' piyapi sacatërinso pochin nisarama'. "A'naso' ya'pirin sha'nin. Cayahuachina, a'narinta' manin," topi. Napohuachina, cato' a'china'piro'sa chachin nóya cancantapi.

³⁸ Na'a piyapi'sa' ya'huërin, co Yosë nohuitopisohuë'. A'naquëni nani a'chintopirinahuë', co yanatëpihuë'. Iporaso nipirinhüë' a'paranquëma' a'chintantacamaso marë'. Yosë huëntonënuquë ya'conacaiso marë' a'chintoco'. A'chintohuatama', imasapi huachi, itërincoi.

³⁹ Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso natëpi. Sanapiri: "Ya'ipi ninorinco," itërinso marë' natëpi.

⁴⁰ Quisoso ni'quihuachinara, "Huëquë' isëquë yacapatoncoi, a'chintocoi," itopi. Itohuachinara, cato' tahuëri a'chintacaso marë' inaquë i'huatërai.

⁴¹ A'chintohuachina, na'con na'con piyapi'sa' natëpi.

⁴² Sanapi itapona':

—Quëma sha'huëtërancoi ni'toi, pi'pian Quisoso natërai. Iporaso nipirinhüë' quiyaora chachin natanai. Nani nohuitatoi, cancanëhuëi quëran huarë' natërai huachi: "Tëhuëenchachin isoso' nicha'ërinpoa'. Insosona imapachina', oshanën inquitaton, anoyacancantarin, ténai," itopi.

Capitan hui'nin anoyatërinso'

⁴³ Cato' tahuëri quëran paantarahuato, Cariria parti canconai.

⁴⁴⁻⁴⁵ Caririario'sari nohuitatona', noya natanpi. I'hua chachin Pascoa tahuëri na'huëhuachina, inahuanta' Quirosarinquë pa'pi. Naporo' Quisoso nohuitopi. Nani ma'sha Yosë pochin nininso' ni'pi ni'ton, iporaso' a'chintohuachina, noya natanpi. Ninanonënuquë chachinso nipirinhüë' co a'chininhüë'. "Ya'huërinquëso' pënëntona'pi co yanatëpihuë'," ta'ton, co inaquë a'chininhüë'.

⁴⁶ Ina quëran Canaquë cancoantarai. Inaquë i'hua i'sha huino atarantërin. Inaquë canconpatoira, a'na capitan copirno piyapinën nininsoari huëcapairin. Hui'nin quëmapia'hua nininso', Capinaomoquë chiniquën caniorin.

⁴⁷ "Quisoso Cotia parti quëran pipirahuaton, Cariria parti canquirin," topi, natantërin. Natantahuaton, paahuarin:

—Huëquë' Maistro hui'nahuë anoyatiimaco. Nani yachiminin, itërin.

⁴⁸ —Canpitaso' co a'naroáchin natëramacohüë'. Co'so' Yosë pochin nipatohüë', co natëramacohüë', itërin inarinta'.

⁴⁹ —Manóton Sinioro huëquë'. Hui'nahuë chiminpachin, itaantarin.

⁵⁰ Napotaantahuachina:

—Ya'huëran'pa' pa'mantaquë'. Hui'nan co chiminaponhuë'. Noyatarin, itërin. Napotohuachina: “No'tëquën nontërinco,” ta'ton, ya'huërin'pa' pa'mantarin.

⁵¹ Yacanconahuaso', inpriatonënpitari nacapiatona':

—Hui'nan nani noyatërin, itiipi.

⁵² —¿Insëchinta' pi'i nisahuaso' noyatërin? itërin.

—I'huara pi'i yatëhuërenahuaso' sapo otanotërin, itopi.

⁵³ “Naporochachin Quisoso nontërinco. ‘Hui'nan noyatarin,’ itërinco,” ta'ton, Quisoso natërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' natëpi.

⁵⁴ I'hua chachin i'sha huino atarantërin. Iporaso' Cotia parti quëran huëntarahuatón, capitan hui'nin ya'huëre' a'naroáchin anoyatërin. Inapoa-ton catoro' huachi Caririaquë Yosë pochin nizarin piyapi'sari nohuitacaiso marë'.

5

Apia anoyatërinso'

¹ Ina quëran cotio niyontónpiso tahuëri naniriarin. Naporochachin Quisoso Quirosarinquë paantarin.

² Inaquë i'sha ya'huërin, anpomiachin. Cotio nananguë Pitista itopi. Ninano ya'coana pirayan ya'huërin, ohuicaros'a' ya'coananën itopiquë. I'sha pirayan a'natërápo imënamë pochin nininso' ya'huërin.

³⁻⁴ Inaquë na'a cania'piros'a' quëhuënapí. A'naquën somaraya. A'naquën sonpacha. A'naquën nantën tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'. Inaquë ninarapi. [“Hua'qui quëran hua'qui quëran Sinioro anquëninën o'maton, i'sha aco'sacaitërin,” topi. “Napohuachina, inso'ton i'quë ya'compachina, a'naroáchin noyatërin,” ta'tona', ninarapi.]

⁵ Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Nani cara shonca posa pi'ipi caniorin. Co nanitërinhuë' huanicaso'.

⁶ Inaquë quëhuënapípirinhuë', Quisosori quënanquirin. “Nani hua'qui' caniorin,” itohuachina, apia itapon:

—¿Nohuantëran noyatamaso ti? itërin.

⁷ —Nohuantopirahuë' Sinioro. Sa'ahuaco. Co insonta' ya'huërinhuë' i'quë po'moincoso'. I'sha co'sacaitohuachina, yaya'conpirahuë'. A'na'ton ya'conin, itërin.

⁸ —Huaniquë' iyasha. Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë', itërin.

⁹ Napotohuachina, a'naroáchin apia noyatërin. Pë'sara'huaya masahuaton, iratërin. Chinoto tahuëri chachin naporin.

¹⁰ Cotio hua'ano'sari quënanahuatona', apia huëcapaipi.

—Ipora tahuëriso', chinoto tahuëri ni'ton, co ma'sha quëpacaso' ya'huërinhuë', itopi.

¹¹ —Quëmapi anoyatërinco' nani sha'huitërinco. “Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë',” itërinco, tënin.

¹² —¿Ma quëmapi' napotërinquën? itopi.

¹³ “Ahuën. Co nohuitërahuë',” tënin. Hua'huayatërahuë' piyapi inaquë ya'huërin ni'ton, nani Quisoso pa'nin.

¹⁴ Ina quëran chinotopiso pëiquë pa'sahuaton, apia anoyatërinso' quënancoantarin.

—Ni'quë' iyasha. Nani quëmaso' noyatëran. Ama huachi oshahuaan-taquësuhuë', na'con na'con ma'sha onpotan, itërin.

¹⁵ Ina natanahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirahuaton, cotioros'a' sha'huitonin. “Quisoso anoyatërinco,” itoonin.

16 Napoaton Quisoso no'huipi. Chinoto tahuëri anoyatërinso marë' co quë'yapihuë'.

17 Quisosoriso nipirinhue' itërin:

–Tatahuëso' co ipora huanta' chinotërinhuë'. Sacatárin piyapi'sa' catahua-caso marë'. Canta' co chinotërahuë'. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuarahuë, tënin.

18 Chinoto tahuëri piyapi anoyatërin ni'ton, cotioro'sari yatëpapi. “ ‘Yosëso' tatahuë chachin,' topachina, Yosë pochachin niconin,” ta'tona', aquë aquëtë' yatëpapi.

Yosë hui'nin ni'ton chiniquën nanantërinso'

19 Ina quëran Quisosori itantarin: “No'tëquën itaranquëma'. Caora yon-quinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Tatahuërächin nonanahuë. Hui'ninco ni'to, inapochachin canta' ninahuë.

20 Tatahuë na'con nosororinco. Nosoroatonco, yonquirinso chachin anitotërinco. A'na tahuëri catahuarainco saca sacai' nininso' nica'huaso'. Canpitaso' ni'patama', pa'yanarama'.

21 Tatahuë chimipi ananpitaantarín. Inapochachin canta' insosona no-huantërahuëso' ananpitaantarahuë.

22 A'na tahuëri coisë pochin nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarahuë. Noya nipisopita noya acoarahuë. Oshahuano'saso nipirinhue' no'tëquën ana'ntarahuë. Co tatahuëri ana'ntarinhuë'. Nani nanan quëtërinco ana'inta'huaso marë'.

23 Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinaco. Tatahuë noya ni'piso pochachin ni'sarinaco. Ina marë' nanan quëtërinco. Co noya ni'patamacohuë', Tatahuënta' co noya ni'namahuë'. Ina a'paimarinco.

24 No'tëquën itaranquëma'. Yosë chachin a'paimarinco. Noya natanpata-maco, cancanëma quëran huarë' ina imapatama', nanpimiatarama'. Co onporonta' ana'ntaranquëmahuë'. Chiminpatama', co parisitomiataramahue'. Nani Yosë nohuitarama' ni'ton, nanpimiatarama'.

25 Caso' Yosë hui'ninco. Iporaso huachi a'naquën chimipi pochin nipisopita natanarinaco. Inapita noya natanpachinaco, Yosë anohuitarahuë. Ina nohuito huachina', nanpimiatapi.

26 Tata Yosë inaora nohuanton, nanpirin. Inari piyapi'sa' nanpicaso' quëtërin. Inapochachin canta' ina nohuanton, nanpirahuë. Naporahuaton, a'napitanta' ananpita'huaso' nanitaparahuë.

27 Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' ana'inta'huaso marë'.

28 Ama ina yonquiatoma', pa'yancosohuë'. A'na tahuëri ya'ipi chimin-pisopita natanarinaco.

29 Natanpachinaco, po'oro quëran pipiapi. Noya nipisopita noya noya nanpiantarapi. Co noyahuë' nipisopitaso nipirinhue', ana'ntarahuë,” tënin Quisoso.

Yosëri a'paimarinso'

30 Ina quëran Quisosori itantarin: “Co caora nohuanto manta' ninahuë'. Tata Yosë sha'huito huachincora, inachachin sha'huirahuë. Co caso' nisha yonquirahuë'. Tata yonquirinsorächin nohuantërahuë. Napoaton no'tëquën ana'ntarahuë.

31 Caso' Cristoco. Yosë quëran o'marahuë, tënahue. Casáchin naporahuë naporini, co natëinacoso' ya'huëitonhuë'.

32 Nipirinhue', Tata Yosënta' inachachin sha'huitarinquëma'. No'tëquën nonin, tënahue.

³³ I'hua piyapi'sa' a'parama' Coansha natanacaiso marë'. 'Co caso' Cristo-cohuë'. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso', itërin. No'tëquën naporin.

³⁴ Caso' co piyapi noninsoachin yonquirahuë'. Nipirinhüë', iso' sha'huitaranquëma' canpita natëtoma' cha'ëcamaso marë'.

³⁵ Coanshaso' noya quëmapi. Huaroro noya orotërinso pochin ni'ton, noya anitotërinquëma'. Ya'nan natanpatamara, hua'quimiachin pa'yatërama'.

³⁶ Inaso' no'tëquën sha'huitërinquëma'. 'Yosëri chachin Quisoso a'paimarin,' itërinquëma'. Nipirinhüë', co inasáchin anitotërinquëmahuë'. Yosëso' chini chiniquën nanantaton, catahuarinco ni'ton, sacai' nininso' ninahuë. Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Yosë nohuanton, ina pochin ninahuë. Ina marë' na'con na'con natëamacoso' ya'huërin.

³⁷ Tatahuë a'paimarincosonta' nani sha'huitërinquëma'. Co onporonta' noninso' natanchinamahuë'. Co ni'chinamahuë'.

³⁸ Nanamënta' co natëramahuë'. A'paimapirincohuë' co natëramacohüë' ni'ton, naporama'.

³⁹ Yosë quiricanën na'con nontërama'. 'Ina nontohuatëhua', nanpimiat-acaiso marë' anitotarinpoa', tënama'. Napopiramahuë', co tëhuëinchachin natëramahuë'. Ina quiricaquë chachin ninorinaco.

⁴⁰ No'tëquën ninopirinacohüë', co yaimaramacohüë'. Ananpimi-ata'huanquëmaso' ya'huëpirinhüë', co nohuantëramacohüë'.

⁴¹ Co canpita noya nicamacoso marë' napotëranquëmahuë'.

⁴² Nani nohuitëranquëma'. Co cancanëma quëran Yosë nosororamahuë', tënahuë.

⁴³ Yosë chachin a'paimarinco ni'ton, o'mapirahuë', co nohuantëramacohüë'. A'naquënso nipirinhüë' inaora yonquinën quëran a'chintohuachinquëma', nohuantarama'.

⁴⁴ Canpita capini nipa'yatacasoráchin yonquiatoma', co Yosë noya nicainquëmaso' yonquiramahuë'. Napoaton co natëramacohüë'.

⁴⁵ Co carinquëma' Yosëquë sha'huirapiaranquëmahuë'. Moisésë tëhuëinchinso' sha'huirapiarinquëma'. 'Ina catahuarinpoa', ta'toma', imapiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, sha'huirapiarinquëma'.

⁴⁶ Inaso', iráca ninotonco ninshitërin. Ina natërama' naporini, canta' natëitomacohüë'.

⁴⁷ Ninshitopirinhüë', co natëramahuë' ni'ton, carinquëmanta' a'chintopiranquëmahuë', 'Co no'tëquën nonanhuë', itëramaco," itërin Quisosori, cotio hua'ano'sa' nontaton.

6

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Ina quëran Cariria sono' aquëtëran pëntonai. Ina sonoso', Tipiriasë itopi anta'.

² Notohuaro' piyapi'sa' imasarinacoi. Na'a cania'piro'sa' Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Ina nicatona', imasapi.

³ Nonshirahuatoi, a'na motopia'huaquë pomosocontarai. Inaquë huënsëconai.

⁴ Pascoa tahuëri naniriarin. Naporo' cotioro'sa' niyontonpi Yosë yonquicaiso marë'.

⁵ Quisoso natanacaiso marë' notohuaro' piyapi'sa' canquirapi. Inapita quënanahuaton, Quisosori Pinipi itapon:

—¿Intohuacha cosharo' pa'anë isopita capacaiso marë' nicaya? itërin.

⁶ Nani yonquirin cosharo' ana'atacaso' niponahuë', Pinipi natanin ténicaso marë'.

⁷ —Cato pasa tahuëri sacatatë' canarësoquë pa'anpirëhuahuë', co iso nápo piyapi'sa' naniitonahuë', itërin Pinipiri.

⁸ Antërisënta' ya'huarin. Simon Pitro iin inaso'. Natanahuaton, itapon:

⁹ —Isëquë a'na quëmapia'hua ya'huërin. A'natërapoíchin pan nisahuaton, catoyachin sami ya'huëtërin. Inaíchin nipirinhüë', ¿iso nápo' piyapi ta'ma' nanitëre'poya? itërin.

¹⁰ —Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina', itërincoi Quisoso.

Inaquë noya pastoa'huaya ya'huërin. Sha'huitoatuatëira, inaquë huënsëpi. A'natërapo huaranca quëmapia'sa pochin ya'huëpi.

¹¹ Quisosori a'natërapoya pan masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, piyapi'sa' quëtërin capacaiso marë'. Samirë chachin quëtëra'piarai. Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi.

¹² Nani natëhuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Pan, sami, inapita pë'sotopiso' maconco', chiniahuachina', itërincoi.

¹³ Napoaton pë'sotopiso' masahuatoi, shonca cato' i'më' mëntatërai.

¹⁴ Ina nápo piyapi'sa' capacaiso marë' cosharo' ana'atërinso' ni'sahuatona', piyapi'sa' ninontopi:

—Tëhuëchachin iso quëmapia Yosëri a'paimarin. Pënëinpoaso marë' a'paimacaso sha'huirinso chachin, nani o'marin, nitopi.

¹⁵ “Huëco' maahua', copirno acoa'ahua',” topi a'naquën. Co Quisosori natanaponahuë', inaora yonquinën quëran nitotërin. Nitotaton, inaora panënuquë pantarin.

Ii' aipi iratërinso'

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ I'huanahuanquë ca'tano'sanënpitacoiso', sono' yonsanquë pa'mantarai.

¹⁷⁻¹⁸ Potiquë ya'conahuatoi, Capinaomoquë paca'huaiso marë' pëntonapiraihuë', huancoanai' tashitërai. Co Quisoso huë'shatërasohuë', panca ihuan manincoi ni'ton, panca co'sacaitërin.

¹⁹ Saota quiromitro pochin nani maitopiraihuë', Quisoso huë'sarin nica-poraihuë', co a'naroáchin nohuitëraihuë'. Ii' aipi i'narahuaton, no'pa pochin huë'shiarin. Poti ya'caririarinso' ni'sahuatoi, pa'yanai.

²⁰ Napopiraihuë':

—¿Co'ta ca huë'sarahuë! ¡Ama pa'yancosohuë! itërincoi.

²¹ Ina quëran noya cancantatoi: “Ya'conquiquë',” itohuatoira, ya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin Capinaomo yonsanquë canconai.

Quisoso yonípiiso'

²² Piyapi'saso nipirinhüë' ina quëranchin quëparitopi. Tahuërinquë Quisoso yonisápirinahüë'. Co quënanatonahuë', ninontopi. “¿Intohuaso' pa'mara? I'huara a'naíchin poti ya'huëpirinhüë'. Inaquë ca'tano'sanënpita ya'conahuatona', pa'pi. Quisososo nipirinhüë' co pa'ninhüë',” nitopi.

²³ Napoasoi, potiro'santa Tipiriasë quëran huë'piso' canquirapi quënanpi. Quisoso cosharo' ana'ataton piyapi'sa' a'carinso' ya'cari nonshiipi.

²⁴ Co ca'tano'sanënpitacoi tëranta' ya'huëraihuë' ni'ton, “Huëco' pa'ahua', Quisoso yoniahua',” nitatona', potiro'saquë ya'conpi. Ya'conahuatona', Capinaomoquë pa'pi Quisoso yonípona'.

Cosharo pochin nininso'

²⁵ Inaquë nonshirahuatona', Quisoso quënanconpi huachi.

—¿Onporota' Maistro isëquë huënan? itopirinhüë'.

26 —No'tëquën sha'huitaranquëma'. I'huara cosharo' ana'atërahuë no-huitamacoso marë' nipirinhüë', co yanohuitëramacohüë'. Natëaquë huarë' coshatërama' ni'ton, yoniramaco.

27 Cosharomia a'naroáchin chanatërin. Ama inasáchin nohuantocosohüë'. Cosharo pochin nininso' ya'huërin. Cancanëma marë' quëtaranquëma'. Ina co onporonta' chanatarinhüë'. Ya'huëtohuachinquëma', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama. Ina na'con na'con yonquico'. Yosë quëran quëmapico ni'to, quëtaranquëma'. Ina marë' Tata Yosë acorinco. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë nohuitamacoso marë', itërin.

28 —¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? itopi.

29 —Tëhuënychachin Yosë yanatëhuatama', ca imaco. Ina a'paimarinco ni'ton, cancanëma quëran huarë' imaco. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

30 —Inta nipachin, Yosë pochin niquë'. Ina nicatoi, natë'inquën. Co topinan natëa'huainquënso' ya'huërinhuë'.

31 Iráca shimashonënpoapita Moisësëri Iquipito quëran quëcapon, noya cosharo' mana itopiso' quëtërin. “Cosharo' inápa quëran o'marinso' quëtërin capacaiso marë',” tënin Yosë quiricanëinquë. Inotëro parti napopi, itopi.

32 —No'tëquën itëranquëma'. Cosharo' inápa quëran o'marinso' co Moisësëri quëtërinhuë'. Tata Yosëri quëtërinso'. Iporaso' noya noya nininso' quëtëranquëma'.

33 Inápa quëran a'patimarinquëma' piyapi'sa' ina pochin nanpicaaiso marë', itërin.

34 —Inanpi cosharo', Siniro, quëtocoi nani tahuëri capatoi, noya nanpii, itopi.

35 —Ca inaco. Caso' cosharo pochinco ni'to, piyapi'sa' ananpitomiatarahuë. Imapatamaco, co huachi tanarëso pochin cancantaramahuë'. Natëhuatamaco, co huachi yamororëso pochin cancantaramahuë'. Yosë nohuitohuatama', sano cancantarama'.

36 Nipirinhüë', nani sha'huitëranquëma'. Ninahuëso' nicapomarahuë', co natëramacohüë'.

37 A'naquën Tata Yosë nohuanton, imasarinaco. Insosona imapachinaco, co onporonta' a'pararahuë'.

38 Co caora nohuanto, ma'sha ninahuë'. Inápa quëran o'marahuë Tata Yosë natëca'huaso marë'. Ina a'paimarinco.

39 A'naquën Yosë nohuanton, imasarinaco. Inapitaso' noya a'paiarahuë, co a'poarinacohüë'. Ayaro' tahuëri ananpitaantararahuë. Ina Yosë nohuantërin.

40 “Quëmaso' tëhuënychachin Yosë hui'ninquën,” itatomaco imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama huachi. Ayaro' tahuëri ananpitaantararahuëma'. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

41 Ina natanahuatona', cotioro'sari no'huipi. “Caso' cosharo pochin ninahuë. Inápa quëran o'marahuë,” tëninso marë' no'huipi. No'huitona', ninontapi.

42 —Co'ta inaso' Quisoso. Cosi hui'nin. A'shionta' nohuitërehüa'. ¿Onpoatonta' “Inápa quëran o'marahuë,” toconin? nitopi.

43 —Ama huachi no'huitomaco, sacaro quëran ninontocosohüë'.

44 Co insonta' nanitërinhuë' inaora nohuanton imaincoso'. Tata Yosëri huayoninsopitaráchin imasarinaco. Ayaro' tahuëri inapitaso' ananpitaantararahuë.

45 Pënëntona'piro'sa' iráca ninshitopi. “Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri a'chintarin,” topi, ninshitatona'. Tatahuë natanatoma' natëhuatama', imasaramaco.

⁴⁶ Co insonta' Tata Yosë quënaninhuë'. Casáchin quënanahuë. Ina ya'huërin quëran o'marahuë.

⁴⁷ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nannimiatarama'.

⁴⁸ Ca cosharo pochinco ni'to piyapi'sa' ananpimiatarahuë.

⁴⁹ Shimashonëmapita inotëro parti ya'huaso', cosharo' Yosëri quëtërinso' ca'pi. Mana itopiso' ca'pirinahuë', nani iráca chiminpi.

⁵⁰ Insosona natëhuachinco inápa quëran cosharo' o'marinso capatë pochin nisarín. Napohuachin, Yosëré' ya'huëmiatapon.

⁵¹ Ca nampirin cosharo pochinco. Inápa quëran o'mato, noya noya ananpiaránquëma'. Ca nonëhuë chachin quëtarahuë ya'ipi piyapi'sa marë'. Coshatëramaso pochin nitohuatamaco, ya'coancantaranquëma', nannimiatarama huachi, itërin.

⁵² Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha ninontopi.

—¿Onporahuatonta' nonën chachin ca'nëso pochin quëtërë'ponpoa nicaya? nitopi.

⁵³ —No'tëquën itëranquëma'. Caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'ipi cancanëma quëran yonquico. Co'so' nonëhuë ca'nëso pochin nitohuatamahuë', huënainëhuënta' co o'orëso pochin nitohuatamahuë', co onporonta' nannimiataramahuë'.

⁵⁴ Insosona nonëhuë ca'nëso pochin nipachina', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipachina', nannimiatarín. Ayaro' tahuëri ananpitaantarahuë.

⁵⁵ Nonëhuë cosharo pochin ni'ton, achinicancanaranquëma'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, imapatamaco, anoyacancantaranquëma'.

⁵⁶ Tëhuëenchachin nonëhuë ca'nëso pochin nipatama', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipatama', ya'coancantaranquëma' ni'ton, imamiataramaco.

⁵⁷ Tatahuëso' nannimiatarin. Ina a'paimarinco. Catahuarinco noya nannipica'huaso marë'. Inapochachin imamiatohuatamaco, cosharo pochin achinicancanaranquëma' ni'ton, catahuaranquëma' Yosë nohuitatoma' nannimiatacaso marë'.

⁵⁸ Ca cosharo pochinco. Inápa quëran o'marahuë. Shimashonëmapita cosharo' Yosëri a'patimarinso' ca'pirinahuë', iráca chiminpi. Nipirinhüë', imamiatohuatamaco, nannimiatarama', itërin.

⁵⁹ Capinaomo niyontonpiso pëiquë a'chintaton naporin.

Quisoso natëhuatëhua', nannimiatacaso ya'huërinso'

⁶⁰ Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapirinahuë', ina nanan natanahuatona' a'naquën nisha yonquipi.

—A'chininso' sacai' imacaso'. ¿Incaricha nitotaton, natërë'poya? nitopi.

⁶¹ Napohuachinara, Quisoso inaora nitotaton, itërin:

—A'chintopiranquëmahuë', ¿yaa'poramaco ti?

⁶² Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri Yosë ya'huërin'pa' panantarahüë. Ina ni'patama' ¿ma'ta' yonquiarama'?

⁶³ Ispirito Santoráchin ananpimiatarinquëma'. Piyapi'sa' inahuara co nannitapihuë'. Yosë yonquirinso chachin sha'huitëranquëma'. Ina natëhuatama', Yosë nohuitatoma' nannimiatarama'.

⁶⁴ Nipirinhüë', a'naquëma' co natëramacohüë', itërin. Iráca quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' yonquirinsopita nitotërin. A'naquën co yanatëtopihuë'. Ananta' yasha'huirapirin. Inapita nitotaton, napotërin.

⁶⁵ Ina quëran itantarin:

—Napoaton itaranquëma'. Co Yosëri anitotohuachinhüë', co insonta' nannitarinhüë' imaincoso', itërin.

⁶⁶ Naporro quëran huarë' na'amiáchin co huachi imapihuë'. A'popi huachi.

⁶⁷ Napohuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—¿Co canpitaso' a'poapomacohuë' to? itërincoi.

⁶⁸ —Co Siniro a'poarainquënhuë'. Co a'na ya'huërinhuë' imaca'huaiso'. Quëma nóya a'chintarancoi Yosë nohuitatoi nanpimiata'huaiso marë'.

⁶⁹ Nani natërainquën. Quëmaso' noyasáchin ninan. Yosë a'paimarinquën, tënai, itërin Simon Pitrori.

⁷⁰ —Shonca catonquëma' acoranquëma' imacamacoso marë'. A'naëmaso nipirinhüë', sopai pochin cancantërin, itërincoi.

⁷¹ Simon hui'nin Cotasë Iscarioti itopiso yonquiaton, naporin. Inarinta' ca'tanpirinhüë', yasha'huirapirin.

7

Quisoso iinpita napopiso'

¹ Ina quëran hua'quimiáchin Quisoso Cariria parti ya'huërarin. Cotioro'sari yatëpapi ni'ton, co Cotia parti yapa'ninhuë'.

² Ina quëran a'na cotio niyontonpiso tahuëri naniriarin, imënamëro'sa' pita itopiso'.

³ Napoaton iinpitari itapona':

—Quëmanta' Cotia parti paaton, Yosë pochin niquë' imarinëinquënsopita ni'ina'.

⁴ Po'oana quëran ma'sha nipatan, piyapi'sa' co nohuitarinëinquënhuë'. Yosë pochin yanipatan, a'ninquëchin niquë' ya'ipi piyapi ni'inëinquën, itopi.

⁵ Co iinpitari tëranta' natëyatërapihuë' ni'ton, napotopi. Inapita nontaton, itapon:

⁶ —Pahuanarin caso' paca'huaso'. Canpitaso nipirinhüë' onporosona yapa'patama', noya paco'.

⁷ Canpitaso' piyapi'sa' co no'huirinhëinquëmahuë'. Caso nipirinhüë' no'huirinaco. “Co noyahuë' ninama',” itërahuëso marë' no'huirinaco.

⁸ Napoaton paatoma', niyontonpiso tahuëri na'huëco'. Co ipora pa'sarahuë'. Pahuanarin paca'huaso', itërin.

⁹ Ina toshuaton, ina quëranchin ya'huërarin.

Quisosonta' Cotia parti pa'ninso'

¹⁰ Iinpita nani pa'pachinara, Quisosonta' pa'nin niyontonpiso tahuëri na'huëcaso marë'. Pa'pirinhüë', co piyapi'sa' ni'tërantapaquë pa'ninhuë'. Po'oana quëran pochin pa'nin.

¹¹ Inaquë cotioro'sari yonisápirinahuë'.

—¿Intohuata' Quisoso ipora? tosapi.

¹² Nisha nisha yonquiatona', ninontopi. “Inaso' noya quëmapi,” topi a'naquën. A'napitaso nipirinhüë' tapona': “Co noyahuë'. Yanonpintërinpoa',” topi.

¹³ Napopirinhüë', hua'ano'sa' të'huatatona', po'oana quëran ninontopi.

¹⁴ Simana huancana Quisoso Yosë chinotopiso pëiquë pa'nin. Inaquë a'chinarin.

¹⁵ Cotioro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' iso quëmapi co na'con quirica nitotaponahuë', noyá nitotërin? topi.

¹⁶ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Co caora yonquinhüë quëran a'chinhüë'. Tata Yosë a'paimarincoso' sha'huithuachincora, canta' a'chinarahuë'.

17 Cancanëma quëran huarë' Yosë yanatëhuatama', no'tëquën anitotarin-quëma': "Co inaora yonquinën quëran a'chininhuë'. Yosë nanamën chachin a'chinarin," tosarama'.

18 A'naquënso' inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Piyapi'sari pa'yatacaiso marë' napopi. Caso' nipirinhue' Yosëichin yonquiato, no'tëquën a'chinahuë. Inaichin pa'yatacaiso' ya'huërin, ténahuë. Co nonpintëranquëmahuë'.

19 Moisësë iráca pënëntopirinhue', co a'nayanquëma tëranta' natëramahuë'. ¿Onpoatonta' yatëparamaco? itërin.

20 —¿Quëmaso' sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran! ¿Inta' yatëparinquën? itopi.

21 —Chinoto tahuëri a'na quëmapi anoyatërahuë. "Chinoto tahuëri nipirinhue', co chinotërinhuë'," ta'toma', canpitaso' pa'yanama'.

22 Ni'cochi. Co canpita tëranta' ya'ipi chinoto tahuëri chinotëramahuë'. Iráca shimashonëma' sha'huitërinënuëma' marca acocaso'. "Hui'nanpita posa tahuëritohuachina', marca acotoco'," itërinpoa' Moisësënta'. Posa tahuëri nanihuachina, marca acotërama'. Chinoto tahuëri nisapirinhue', acotërama'.

23 Chinoto tahuëri niponahuë', marca niacotërama'. Moisësë pënëntërinso' natëcaso marë' naporama'. Inapoapomarahue', ¿onpoatomata' nipachin chinoto tahuëri piyapi anoyatërahuëso marë' no'huiramaco?

24 Ama quënanamasoráchin yonquiato, sha'huirapicosohue'. Yonquinënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa'. Ina nitotatoma', no'tëquën yonquico', itërin Quisosori.

Cristo inápa quëran o'marinso'

25 Ina quëran ya'huëhuano'sari Quisoso quënanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quëmapi yatëpapiso' ti?

26 Ni'cochi. A'ninquëchin a'chinapirinhue', co incari tëranta' no'huirinhue'. Hua'ano'sarinta' natëtona': "Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'," ¿tomarai huachi ti? nitopi.

27 —Nepochináchin, nipirinhue' Quisoso intohua quëransona huë'ninso' nitotërehua'. Cristoso huë'pachin intohua quëransona huë'ninso', co insonta nitotarinhuë', nitopi.

28 Quisososo nipirinhue', Yosë chinotopiso pëiquë chiníquën itaantarin:

—¿Nohuitëramaco ti? Intohua quëranso' huë'nahuëso' nitotapomarahue', co tēhuëchachin nohuitëramacohue'. Co caora nohuanto, o'marahue'. Yosë nohuanton, o'marahue. Inaso' no'tëquën nonin. Nipirinhue', inanta' co nohuitëramahuë'.

29 Caso nipirinhue' ina nohuitërahuë. Inatohua' ya'huëpirahuë', isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

30 Ina topachina, hua'ano'sari tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyatërarinhue' ni'ton, co mápihuë'.

31 Hua'ano'sariso' no'huipirinahuë', na'a piyapi'sari Quisoso yanatëpi.

—Cristo o'mahuachin, iso quëmapi quëran na'con na'con ta'ma' ¿Yosë pochin niquimarë'po ti? topi.

Tashinan pëiquë yapo'mopiso'

32 Ina pochin ninontopiso', parisioro'sa' natantopi. Natantahuatona', corto hua'ano'sarë chachin ponisiaro'sa' a'papi Quisoso macacaiso marë'.

33 Huë'pirinahuë', Quisosori itërin:

—Co hua'qui' canpitaro'co ya'huapohue'. Pa'miatarahuë. Yosë nohuanton, o'marahue. Inaquë chachin panantarahuë.

³⁴ Naporo' yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Insëquësona pa'pato canpitaso' co nanitaramahuë' pacacamaso', itërin.

³⁵ Hua'ano'sa capini ninontopi.

—¿Intohuata' yapaaton naporinso'? “Co quënanaramacohuë',” tënin. Nisha piyapi'sa' ya'huëpi parti a'naquën cotioro'sa' yacapatonpi. Inaquë paaton, nisha piyapi'sa' a'chintapon nimara.

³⁶ ¿Ma'ta' tapon naporin? “Yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Insëquësona pa'nahuëquë co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso',” toconin, nitopi.

Nanpirin i'sha

³⁷ Pita ta'huantërinso' tahuëri na'con na'con yonquipiso' ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Naporo' Quisosori huanirahuaton, chiníquën itapon:

—Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' imaco sano cancantamaso marë'.

³⁸ Natëhuatamaco, cancanëmaquë nanpirin ii' ya'huëtarinquëma'. Pancai' no'pa quëran pipirinso pochin cancanëmaquë ya'huërápon. Yosë quiricanëquë naporin, itërin.

³⁹ Quisoso imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Ina yonquia-ton, napotërin. Naporo' Quisoso co inápaquë pantayátërarinhuë'. Napoaton co Ispirito Santori piyapi'sa' noyá ya'coancanchátërarinhuë'. (Ina ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran a'napitanta' Yosë anohuitarihua', tapon naporin.)

Nisha nisha yonquipiso'

⁴⁰ Quisoso naporinso' natanahuatona', nisha nisha yonquiipi.

—Tëhuëchachin isoso' pënëntona'pi ninarëhuaso', topi.

⁴¹ —Cristo mini tënahuë, tënin a'naquën.

—Co inahuë' nimara. Cristo naporini co Cariria parti quëran huë'itonhuë'.

⁴² ¿Co'ta “Tapico' shiin ni'ton, ina ninanonënuquë chachin nasitapon? Pirinquë nasitapon,” tënin Yosë quiricanënuquë, topi a'naquëonta'.

⁴³ Ina pochin ninontatona', nisha nisha yonquiipi.

⁴⁴ A'naquëninta' tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', co mápihuë'.

Hua'ano'sa' co natëpisohuë'

⁴⁵ Ina marë' ponisario'sa' nani a'papi. Hua'ano'sari chachin a'pápirinahuë', topinan huënantapi.

—¿Onpoatomata' co manamahuë'? itopi.

⁴⁶ —¿Co insonta' ina pochin a'chinchininhüë'! itopi.

⁴⁷ Ina quëran parisioro'sari itapona':

—Nani nonpintërinquëma' ni'ton, ¿canpitanta' natërama' pa'?

⁴⁸ Ni'cochi. Co inso hua'ano'sari tëranta' ina natërinhuë'. Parisioro'sacointa' co natërainhuë'.

⁴⁹ Topinan piyapi'sariachin natëpirinahuë', inapitaso' co Moisësë pënëntërinso' nitotopihuë' ni'ton, Yosëri ana'intarin, tënai, itopi.

⁵⁰ Nicotimonta' inaquë ya'huërin, i'huapo' tashi' Quisoso nicapon pa'ninso'. Inanta' cotio hua'an ni'ton, itapon:

⁵¹ —Moisësë pënëntërinso' natërehua'. Nani pënëninpoa'. “Ama topinan quëran ana'intocohuë'. No'tëquën nitotaquë huarë' ana'intacaso' ya'huërin,” tënin. Napoaton canpoanta' Quisoso a'chininso' natahuan'. Naporinsonta' nitotahua'. Co topinan quëran ana'intacaso' ya'huërinhuë', tënahuë, itërin.

⁵² —¿Quēmanta' Cariria parti quëran huë'nán? Yosë quiricanën nontëquë'. Pënëntona'pi co onporonta' Cariria quëran huëcaponhuë', itopi.

Oshahuana'pi sha'huirapipiso'

[
⁵³ Ina quëran piyapi'sa' yanquëërahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi.

8

¹ Quisososo nipirihuë' Oriposë panënuquë pa'nin.

² Tahuëririnquë tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë paantarin. Na'a piyapi'sa' huë'pi ina natanacaiso marë'. Inaquë huënsërahuaton, a'chinapirihuë',

³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita huëcatona', a'na sanapi quëpi. So'yahuan nipirihuë', nisha quëmapiri ichihuë'ërin. Nani quënanpi ni'ton, masahuatona', Quisosoquë quëpi. Sanapi huancánachin ahuanirahuatona', Quisoso itapona':

⁴ —Maistro, iso sanapi so'yahuan nipirihuë', nisha quëmapiri ichihuë'ërin, quënanai.

⁵ Iráca Moisésë pënëninpoa'. “Monshihuanpisopita na'piquë të'yaratoma', tëpaco',” tënin. ¿Ma'ta' tënan quëma ipora? ¿Tëpa'ii ti? itopi.

⁶ Quisoso atëhuërahuatona' sha'huirapicaiso marë' natanapi. Quisososo nipirihuë' i'chorahuaton, imirin quëran no'paquë ninshitarin.

⁷ —¿Ma'ta' onpochii? Sha'huitocoi, itantahuachinara, huaniantarín.
—Noyahua'. Insonquëma tëranta' co pi'pian tëranta' oshahuanpatamahuë', inari'ton na'piquë të'yarain, itërin.

⁸ Ina quëran i'choantarahuaton, no'paquë ninshitaantarín.

⁹ Ina natanahuatona', a'naya a'naya pa'pi. Mashoro'sa'ton pa'pi. Ina quëran a'naya a'naya pa'pi. Ya'ipiya pa'pachinara, sanapiíchin huaniárin.

¹⁰ Quisoso huaniantarahuaton, itapon:
—¿Inso huachi, imoya, quëmapi'sa' yaana'intërinënuquënsó? ¿Co huachi yaana'intërinënuquënhuë'? itërin.

¹¹ —Nani pa'pi Siniro, itërin.

—Co carinquëonta' yaana'intëranquënhuë'. Paaton, ama huachi aquëtë' oshahuaantaquësohuë'. Noya niquë huachi, itërin. Napotihuachina, pa'nin.]

Quisoso a'pintërinpoaso'

¹² Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarín.

—Caso' a'pintatë pochín nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotarahuë. Imapatamaco, co huachi tashinan pochín cancantaramahuë'. Tahuëri pochín cancantarama'. Ina pochín cancantohuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

¹³ Parisioro'sari natanahuatona', itapona':

—Quëmaora yonquinën quëran naporan. Co natëca'huainquënsó' ya'huërinhuë', itopi.

¹⁴ —Caora yonquinëhuë quëran napopirahuë', tëhuëenchachín no'tëquën nonahuë. Intohua quëransona o'marahuëso' nitotërahuë. A'na tahuëri inatohua chachín panantarahuë. Casáchin ina nitotërahuë. Canpitaso nipirihuë' co nitotëramahuë'. Napoaton natëcamacoso' ya'huërin.

¹⁵ Canpitaso' piyapi'sa' inahuara yonquipiso pochín napoonin yonquirapitomaco sha'huirama'. Caso nipirihuë', co insonta ina pochín yonquirapito sha'huirahuë'.

¹⁶ Sha'huihuatëraso napoaponahuë', no'tëquën sha'huirahuë. Co casáchin sha'huirahuë'. Tatahuënta' ina pochachin yonquiaton sha'huitarinquëma'. Ina a'paimarinco.

¹⁷ Moisésë pënëntërinso' ya'huëtërinquëma'. Inaquë iráca ninshitërin. “A'na piyapiáchin sha'huihuachina, nonpiámara. Nipirinhue', cato' piyapi inachachin sha'huihuachina', naporu huarë' natëtacaso' ya'huërin,” ténin.

¹⁸ Carinquëma' nani sha'huitaranquëma'. Tatahuënta' inachachin anitotarinquëma'. Ina a'paimarinco, itërin Quisosori.

¹⁹ —¿Insëquëta' tataparin? itopi.

—Canpitaso' co ina nohuitëramahuë'. Canta' co tēhuënychachin nohuitëramacohuë'. Nohuitëramaco naporini, tatahuënta' nohuichitomahuë', itërin.

²⁰ Yosë chinotopiso pëiquë a'chintaton, napotërin. Coriqui cacón notënanquë a'chintarin. Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyatërarinhue'. Napoaton co insoari tēranta' maninhue'.

Quisoso pa'miatarinso'

²¹ Ina quëran itantarin:

—A'na tahuëri pa'miatarahuë. Naporu' yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Oshanëmarë'quëma chachin chiminarama'. Insëquësona pa'pato, co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso', itërin.

²² Ina natanahuatona', cotioro'sa' ninontopi.

—¿Ma'ta' tapon naporin? “Insëquësona pa'pato, co nanitaramahuë' pacacamaso',” itërinpoa'. ¿Yanitëpamara ti? nitopi.

²³ —Canpitaso' isoro'paquë ya'huatoma', a'napita piyapi'sa pochin yonquirama'. Caso nipirinhue' inápa quëran o'marahuë ni'to, Yosë pochin yonquirahuë.

²⁴ Napoaton napotëranquëma'. Caso iráca quëran huarë' ya'huato, ya'huëmiatarahuë. Co natëhuatamacohuë', oshanëmarë'quëma chachin chiminarama', itërin.

²⁵ Napohuachina:

—¿Inquënta' quëmaso'? itopi.

—Nani iráca quëran huarë' sha'huitëranquëma'. Ca inaco tēnahuë.

²⁶ Canpitaso co noyahuë' ninama ni'ton, na'con sha'huita'huanquëmaso ya'huërin. A'paimarincoso' no'tëquënáchin nonin. Ina sha'huito huachincora natanato, ina chachin sha'huitaranquëma', ténin.

²⁷ Tata Yosë tapon naporinso' co nitotopihuë'.

²⁸ —Yosë quëran quëmapico niporahuë', corosëquë achinpiarinaco. Naporu huarë' ca ya'huëmiatarahuëso' nohuitaramaco. Naporahuaton: “Tēhuënychachin co inaora yonquinën quëran a'chininhue'. Pa'pini a'chintërinso chachin a'chinin,” tosarama'.

²⁹ Tatahuë a'paimarinco ni'ton, ca'taninco. Ina nohuantërinso'ráchin no'tëquën natërahuë ni'ton, co patarincohuë', itërin.

³⁰ Itohuachina, na'a piyapi'sari “No'tëquën nontërinpoa',” ta'tona', natëpi.

Sopairi camairinso'

³¹ Ina quëran nasha imarinsopita itantarin:

—Carinquëma' a'chintëranquëmaso' noya natëhuatama', noya imasaramaco.

³² Imamiatohuatamacu, no'tëquën yonquiarama'. Co insonta' camaiarinquëmahuë', itërin.

³³ —Quiyaso' Apraan shinpitacoi. Co onporonta' a'napita camairinacoihuë'. ¿Onpoatonta': “Co insonta' camaiarinquëmahuë',” itërancoi? itopi.

³⁴ —No'tëquën itëranquëma'. Co noyahuë' nipatama', sopai hua'an camaiar-inquëma'. Piyapinënpita pochin nisarama'. Co canpitaora nanitaramahuë' oshanëma' naniantamaso'. Sopai camaihuachinquëma', co noyahuë' nisarama'.

³⁵ Ni'co'. Patron ya'huërinquë piyapinën co ya'huëmiatërinhuë'. Patronëni nohuantohuachina, ocoiantarin. Hui'ninso nipirinhüë' ya'huëmiatarin.

³⁶ Yosë hui'ninco ni'to, catahuahuatëinquëma', cha'ësarama'. Co huachi insonta' camaiantarinquëmahuë'.

³⁷ Canpitaso' Apraan shinpitanquëma' nipomarahüë', yatëparamaco. A'chintopiranquëmahuë', nonahuëso' co yanatëramahuë'.

³⁸ Tatahuë anitotërinco' natëto sha'huitaranquëma'. Canpitaso nipirinhüë', ma'sona tatanëma pochin nininso' camaihuachinquëmara, natërama', itërin Quisosori.

³⁹ —Apraan mini quiyaso tatanëhuëi, itopi.

—Apraan pochin cancantërama' naporini, ina pochin noya niitomahuë'.

⁴⁰ Yosë anitotërinco' chachin no'tëquën sha'huitopiranquëmahuë', yatëparamaco. Apraanso' co ina pochin yonquirinhüë'. Yosë nanamën noya natërin.

⁴¹ Canpitaso nipirinhüë' tatanëma pochin nininso' nonanama', itërin.

—Co quiyaso' ma'papia'huaro'sacoihuë'. Yosë chachin tatanëhuëi. Inasáchin natërai, itaantapi.

⁴² Napotohuachinara:

—Yosëso' tatanëma' naporini, nosoro'itomacohüë'. Yosë quëran o'marahüë. Co caora nohuanto, o'marahüë'. Yosë a'paimarinco.

⁴³ A'chintopiranquëmahuë', ¿onpoatomata' co natanamacohüë'? Co natëtochináchinhüë' cancantërama' ni'ton, co nanitëramahuë' natanamacoso' ténahuë.

⁴⁴ Sopai hua'an mini tataparinquëmaso'. Ina pochin cancantatoma', inasáchin natërama'. Iráca quëran huarë' piyapi'sa' tëpana'pi inaso'. Co no'tëquën nitononinhüë' ni'ton, co pi'pisha tëranta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Pa'pi nonpintë' inaso'. Inachin, nonpinacasaráchin cancantërin. Ina nohuanton, nonpinë'.

⁴⁵ No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, co yanatëramacohüë'.

⁴⁶ ¿Inquëmata' nanitërama' no'tëquën sha'huirapiamacoso'? “Co noyahuë' nicaton, oshahuanan,” itohuatamaco, nonpinarama'. Caso' no'tëquën nontaranquëma', nipirinhüë', ¿onpoatomata' co natëramacohüë'? ténahuë.

⁴⁷ Yosë piyapinënpita ina nanamën noya natanpi. Canpitaso nipirinhüë' co Yosë piyapinënpita quëmahuë' ni'ton, co yanatanamahuë', itaantarin Quisosori.

Co'huara Apraan nasichatërasohüë', Quisoso ya'huërinso'

⁴⁸ Ina natanahuatona' hua'ano'sari itantapi:

—¿Co'ta quëmaso' Samaria piyapinquën? ténai. “Sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran,” topatëira, no'tëquën napotërainquën, itopi.

⁴⁹ —Co sopai ya'coancantërincohuë'. Tatahuë noya nicato natërahuë. Canpitaso nipirinhüë' nocanatomaco, pinoramaco.

⁵⁰ Co noya ni'piramacohüë', co ina yonquirahuë'. Yosëso' noya ni'ninco. Inaso' coisë pochin nicaton, no'tëquënáchin yonquirin.

⁵¹ No'tëquën itaranquëma'. Natëhuatamaco, co chiminaramahuë', itërin Quisosori.

⁵² —Sopai mini nani ya'coancantërinquën. Co huachi yonquiranhüë'. Apraan nani chiminin. Pënëntona'piro'santa' chiminpi anta'. Quëmaso nipirinhüë': “Natëhuatamaco, co chiminaramahuë',” itërancoi.

⁵³ Tata Apraan, pënëntona'piro'sa', inapita chiminpi. ¿Inapita quëran quëmaso' chini chiníquën nanantëran ti? ¿In pochinta' cancantaton, naporan? itaantapi cotioro'sari.

⁵⁴ —Casáchin “Noyaco,” ténahuë naporini, topinan quëran napo'itohuë'. Nipirinhüë', Tata Yosë noya ni'ninco. Canpitanta': “Ina chinotërai,” tënamaso'.

⁵⁵ Co inaso' nohuitopiramahuë', caso' nohuitërahuë. Ya'ipi noninso' natërahuë. “Co nohuitërahuë’,” ténahuë naporini, canpita pochachin canta' nonpiintohuë'.

⁵⁶ Tata Apraan yonquirinco. “A'na tahuëri Yosëri a'paimarinso' o'mararin,” ta'ton, noya cancantërin. Nani ni'ninco ni'ton, noya cancantërin, itërin Quisosori.

⁵⁷ —Co quëmaso' a'natërápo shonca pi'ipichátëraponahuë', ¿Apraan ni'nan ti? itopi.

⁵⁸ —No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara Apraan nasichatërasohuë', caso' ya'huárahüë, itërin.

⁵⁹ Ina quëran na'piro'sa' masahuatona', yatë'yarapi. Quisososo nipirinhüë' na'pirahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirin.

9

Somaraya anoyatërinso'

¹ Quisoso pa'sahuaton, a'na quëmapi quënanconin, somaraya nininso'. Hua'huatërin quëran huarë' co manta' ni'tërinhuë'.

² Ca'tano'sanënpitacoí imarai ni'ton, quiyanta' ni'nai.

—¿Onpoatonta' Maistro iso quëmapi somaraya nasitërin? ¿Inaora oshanën marë' nica? ¿A'shin, pa'pin, inapita oshanëna marë' nica? Sha'huitocoi nitochii, itërai.

³ —Co inso oshanën marë' ina pochin nasitërinhuë'. Yosë nohuanton, ina pochin hua'huatërin. Anoyatacaso marë' naporin. Piyapi'sa' ni'pachina', na'con na'con Yosë yonquiapi. “Ma noyacha Yosëso' nanitaparín paya,” tosapi.

⁴ Ipora chachin catahuarahuë. Yosë natëto, ina marë' sacatarahuë. Co hua'qui' isoro'paquë ya'huarëhuahuë'. A'na tahuëriáchin pochin ya'huërëhua'. Shiarahuaton tashihuachin, co huachi nanitarihuahuë' ma'sha nicacaso'.

⁵ Isoro'paquë ya'huasoco, a'pintërinso pochin ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotërahuë, itërincoi.

⁶ Ina quëran no'paquë ipirahuaton, ashipiro'tërin. Ina quëran ina masahuaton, somaraya pashirayatërin.

⁷ —Paaton Siroiquë nipa'morayaquë', itërin. Siroiso': “A'parinso',” tapon naporin.

Itihuachina, pa'nin. Inaquë nipa'morayahuachina, noya ni'tërin. Noya ni'tahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi. ⁸ Ya'cariya ya'huëpisopitari quënanahuatona', pa'yanpi. Nani hua'qui' huënsëaton, coriqui ma'patërin. Somaraya ni'ton, topinan quëtópi. Napoaton na'a piyapi'sari nohuitópi. Inapitari quënanahuatona', ninontópi.

—¿Isona quëmapi i'hua coriqui ma'patërinso' ti? nitópi.

⁹ —Ina mini, tënin a'naquën.

—Ina pochin ya'nopirinhüë' co inahuë' topiraihuë', topi a'naquëonta'.

—Ca mini, co nishacohuë', tënin quëmapi'so'.

¹⁰ —¿Onporahuatonta' iporaso' noya ni'tëran? itópi.

¹¹ —A'na quëmapi Quisoso itopiso' no'pa ipitahuaton, shapiro' ninin quëran, pashirayatërinco. Ina quëran sha'huitërinco: “Paaton Siroiquë

nipa'morayaquë' itërinco. Inaquë pa'sahuato, nipa'morayahuatëra, ni'tërahuë, itërin.

¹² —¿Intohuata' ipora inaso'? itopi.

—Ahuën. Co caso' nitotërahuë', tënin.

Hua'ano'sari natanpiso'

¹³ Napohuachina, Parisioro'sataquë quëpapi.

¹⁴ Chinoto tahuëri nipirinhüë' Quisosori no'pa ipitahuaton, shipiro nininquë pashirayatahuaton, anoyarayatërin ni'ton, inaquë quëpapi.

¹⁵ Parisioro'sari quënanahuatona', itopi:

—¿Onpotahuatëinquënta' anoyarayatërinquën? itopi.

—Shipiroquë pashirayatërinco. Nipa'morayarahuatëra, noya ni'tërahuë, itërin.

¹⁶ —Ni'quëchi. Chinoto tahuëri nipirinhüë', co Quisoso chinotërinhuë'. Napoaton co Yosë quëran o'marinhüë', topi a'naquën.

—¿Onporahuatonta' nipachin nanitërin somaraya a'naroáchin anoyatacaso'? Oshahuan naporini, co nanitapaitonhuë', topi a'naquëonta'. Nisha nisha yonquipi.

¹⁷ Napoaton quëmapi itantapona':

—Nani anoyarayatërinquën ni'quëhuarë', ¿ma'ta' quëma yonquiran? itopi.

—Yosëri acorin pënëntacaso marë' tënahuë, itërin.

¹⁸ Hua'ano'saso nipirinhüë' co natëpihuë'. “Iso quëmapi co somaraya hua'huataponahuë', nonpiámara,” topi. Napoaton a'shin, pa'pin, inapita amatopi natanacaiso marë'.

¹⁹⁻²⁰ Huë'pachinara, natanpi:

—¿Iso' hui'nán, somaraya hua'huatërinso'? itopi. Itohuachinara:

—Ina mini hui'nahuë. Somaraya hua'huatërin, itërin.

—¿Onporahuatonta' iporaso' noya ni'tërin? itopi.

²¹ —Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' anoyarayatomara? Nani mashotërin. Ina natanco' sha'huichinquëma', tënin pa'pin.

²² Cotio hua'ano'sa' të'huataton, napotërin. I'hua chachin hua'ano'sa capini ninontopi Quisoso imarinsopita ana'intacaiso marë'. “Quisososo' Cristo chachin,” topachina', ocoia'ahua'. Ocoihuatëhua', co huachi nanitapihuë' niyontonpiso pëiquë huëcacaiso', nitopi.

²³ Napoaton: “Nani mashotërin. Ina natanco',” itërin pa'pini.

²⁴ Ina quëran hui'nin amatantapi.

—Yosë ni'sarinquën ni'quëhuarë', no'tëquën sha'huitocoi. Quisososo' co noyahuë' ni'ton, oshahuanin, tënai, itopi.

²⁵ —Ahuën. Oshahuamara. Co ina nitotërahuë'. Nipirinhüë', anoyarayatërinco. I'hua co manta' quënantopirahuë', nani noya ni'tërahuë. Inaíchin nitotërahuë, itërin.

²⁶ —¿Ma'ta' onpotahuatëinquën, anoyarayatërinquën? itaantapi.

²⁷ —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohüë'. ¿Onpoatomata' naquëranchin yanatantaramaco? ¿Canpitanta' Quisoso yaimarama' ti? itërin.

²⁸ Napohuachina, chiníquën no'huipi.

—Quëmari imasaran. Co quiyaso' nohuantëraihuë'. Moisësë imarai.

²⁹ Yosëri iráca Moisësë nontërin. Quisososo nipirinhüë' intohua quëranso' huë'mara. Co nitotëraihuë', itopi.

³⁰ —¡Ma'pitacha tënama paya! Intohuaransona huë'ninso canpitaso co nitotopiramahuë', caso' anoyarayatërinco.

³¹ Oshahuano'sari Yosë nontohuachina, co natanatonhuë', co catahuarinhuë'. Nipirinhüë', Yosë chinotohuatëhua', noya natëhuatëhua', natanarinpoa'. Ina nitotërehua'.

³² Somaraya hua'huatohuachina, co onporonta' anoyarayatochinpihuë'.

³³ Co Yosë quëran o'marinhuë' naporini, co anoyarayachitoncohuë', ténahuë, itërin.

³⁴ —Quëmaso' hua'huatapon quëran huarë' oshahuanaponahuë', ¿yaa'chintërancoi ti? itopi. Ina quëran ocoirahuatona', a'papi huachi.

Somaraya pochin nipiso'

³⁵ Hua'ano'sari ocoirinsó' natantahuaton, Quisoso pa'nin yonípon. Quënanconahuaton, itërin:

—Quëmapi Yosë quëran o'marinso' ¿natëran ti? itërin.

³⁶ —¿Inta' Sinioro inaso'? Yanatëpirahuë', itërin.

³⁷ —Nani ni'nanco. Ca mini, nontaranquënso', itërin.

³⁸ —Natëranquën Sinioro, itahuaton, isonin quëran Quisoso chinotërin.

³⁹ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Isoro'paquë o'marahuë piyapi'sa' no'tëquën sha'huita'huaso marë'. Somarayaro'sa nipisopita anoyarayatarahuë. Napoaponahuë': "Quiyaso noya ni'tërai topisopitaso', asomarayatë pochin nitarahuë," itërin.

⁴⁰ A'naquën parisioro'sa' inaquë huanirahuatona', Quisoso natanapi.

—¿Napoahuarë quiyanta somarayacoi? itopi.

⁴¹ —Somarayanquëma naporini, co oshahuaintomahuë'. Nipirinhüë', "co quiyaso somarayacoihuë'," ténamaso marë' oshahuanama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma', itërin.

10

Ohuicaro'sa pochin nininso'

¹ Ina quëran Quisosori a'chintaantarín.

—Ohuicaro'sa naporin quëran a'chinchinquëma' natanco'. Ohuicaro'sa' a'paicaiso marë' pairapipi. A'naíchin ya'coana ya'huërin. A'naquën huëcaton, co ya'coana quëran ya'coninhüë'. Nanpërahuatón, ya'conin. Inaso' co hua'anënhüë'. Ihuatë', matararo, inapita ina pochin ya'conpi ohuica ihuat-acaiso marë'.

² Hua'anënso nipirinhüë' ya'coana quëran ya'conahuaton, ohuicanënpita a'pairin.

³ Ina huë'pachina, ya'coana a'paina'piri nohuitaton, i'soatërin. Ohuicanënpitarinta' natanahuatona', nohuianantopi. A'naya a'naya nininën përapachina, co tē'huatatonahuë', a'naroáchin huë'pi. Huë'pachinara, quëparin panpatëro' capacaiso marë'.

⁴ Ohuicanënpita quëpahuachina, quëchitërarín. Noninso' nohuianantatona', imapi huachi.

⁵ Nisha piyapiri yaquëpahuachina, co yaimapihuë'. Co noninso' nohuianantatonahuë', ta'ananpípi, itërin Quisosori.

⁶ Iso pënënto nanan sha'huitopirinhüë', co nitotopihuë'.

—¿Ma'ta' tapon naporin? itopi.

Quisososo' ohuica hua'anën pochin ninin

⁷ Napoaton itaantarín:

—Tëhuë'nchachin caso' ya'coana pochin ninahuë. Ohuica pairapipiquë yaya'conpatëra, ya'coana quëran ya'conë'.

⁸ Co'huara huë'shatërasocohuë', na'a piyapi'sa' a'chinpirinahuë', inapitaso' ihuatëro'sa pochin nipi. Anishacancantacaiso marë' a'chinpi. Imarinacosopitaso nipirinhüë', co inapita natëpihuë'.

⁹ Casáchin ya'coana pochin ninahuë. Ca quëran ya'conpatama', cha'ësarama'. Ohuicaro'sa' pipirahuatona', noya coshatopi. Ina quëran ya'coantapi. Inapochachin imarinacosopita noya pa'sapi.

¹⁰ Ihuatëro'sa' co noyahuë' yonquipi. Ihuatacaiso', tëpatacaiso', ata'huantacaiso inapita nicacaisoráchin yonquipi. Caso nipirinhüë' o'marahuë imarinacosopita Yosë nohuitacaiso marë'. Noya noya nanpicaiso marë' o'marahuë.

¹¹ Caso' ohuica hua'anën pochin ninahuë. Imarinacosopita noya a'pairahuë. Hua'anën noya nipachina, ohuicanënpita a'paiton, co chiminacaso' të'huatërinhuë'. Inapochachin canta' imarinacosopita marë' chiminarahuë.

¹² Inpriosos nipirinhüë', pa'pini' huë'pachina, ohuicaro'sa' ta'ananpirin. Pa'piniri a'nara' macaso', ya'ipi ohuicaro'sa' yanquëëpi. Inpriosos' co hua'anënhüë' ni'ton, co ohuicaro'sa' pa'poyatërinhuë'.

¹³ Canacaso marëáchin sacatërin ni'ton, co inapita yonquiatonhuë', ta'ananpirin.

¹⁴ Caso nipirinhüë' noya hua'anën pochin ninahuë. Imarinacosopita nohuitërahuë. Canta' nohuitërinaco.

¹⁵ Tatahuëré'co ninohuitëraiso pochin nohuitërahuë. Nosoroato, inapita marë' chiminarahuë.

¹⁶ A'napita piyapi'santa' oshaquëran imasarinaco. Nisha piyapiro'sa' niponaraihuë', yaimarinaco. Inapitanta' nohuantërahuë imainacoso marë'. A'chintacaso' ya'huërin. Nanamëhuë natanpachina', natëarinaco. Ya'ipi imarinacosopita a'na huëntoínchin nisapi. Carisachin hua'anëntarahuë.

¹⁷ Imarinacosopita yonquiato, caso' chiminarahuë noya noya nantianta'huaso marë'. Napoaton Tatahuë nosororinco.

¹⁸ Caora nohuanto, imarinacosopita marë' chiminarahuë. Co nohuantërahuë' naporini, co tëpainacoso' nanichitonahuë'. Tatahuë sha'huitërinco ni'ton, chimina'huaso' nohuantërahuë. Ina nohuanton, nantiantararahuë huachi, itërin.

¹⁹ Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha yonquipi.

²⁰ —Sopairi nani ya'coancantërin ni'ton, hua'yantërin. ¿Ma'marëta natanama'? topi a'naquën.

²¹ A'naquënisos nipirinhüë' noya natanpi.

—Co sopairi ya'coancantërinhuë'. Noya a'chintërinpoa'. Hua'yantona'piso' co ina pochin noninhüë'. ¿Sopainta' ta'ma' somaraya anoyarayatacaso' nanchitonhuë' ti? topi.

Cotioro'sa' co Quisoso nohuantopisohüë'

²² Ina quëran a'na cotio niyontonpiso tahuëri naniantarin. Naporo' Yosë chinotopiso' pëi' iráca anoyataantapiso' yonquiatona', “Yosparinquën Sinioro,” itopi. Ina marë' na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Quisosonta' Yosë chinotopiso' pëiquë pa'nin. O'napi tahuëri ni'ton,

²³ ishpanamën pochin nininquë pa'sarin, inaso “ishpana, Saromon ishpananën,” itopi nohuitatona'.

²⁴ Na'a cotioro'sa' canquirahuatona', Quisoso ahuanacanapi.

—Na'aro' natanpirainquënhüë', ¿onporo huarëta' sha'huitaponcoi? Quëmaso' Cristonquën nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochii, itopi.

²⁵ —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohuë'. “Tata Yosë chachin catahuarinco,” ta'to, sacai' nininso' ninahuë canpita nohuitamacoso marë'.

²⁶ Nipirinhüë', canpitaso' co ohuicanëhuë pochin ninamahuë' ni'ton, co natëramacohuë'.

²⁷ Caso' ohuica pë'tahuana'pi pochin ninahuë. Imarinacosopita ohuicanëhuëpita pochin ni'nahuë. Nohuitërahuë. Noya nataninaco. Nontohuatëra, natëtonaco, imarinaco.

²⁸ Ca nohuanto, nanpimiatapi. Co parisitopiquë pa'sapihuë'. Noya a'paiarahuë. Co insonta' osërëtarinacohuë'.

²⁹ Tata Yosë nohuanton, imarinaco. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Co insonta' nanitërinhuë' Yosë quëran osërëcaiso'.

³⁰ Caso Tatahuëro' co napopináchin cancantërahuë, itërin Quisosori.

³¹ Ina natanahuatona', naquëranchin na'piro'sa' maantapi. Tëpacaiso marë' maantapirinhüë',

³² Quisosori itaantarín:

—Tata Yosë sha'huitërinco ni'ton, na'a piyapi'sa' anoyatërahuë: ¿Insota anoyatërahuëso marë' na'piquë yatëparamaco? itërin.

³³ —Co ina marë' na'piquë yatëparainquënhuë'. Yosë pinoranso marë' napotarainquën. Quëmaso' piyapinquën niponahuë', “Caso' Yosëco,” toconan. Ina pochin nonan ni'ton, Yosë yaya'huërëteran, itopi.

³⁴ Napotohuachinara, itantarín:

—Yosë pënëntërinso' quiricaquë nani ninshitopi: “Canpitaso' a'naya a'nayanquëma' Yosë pochin ninama',” tëninso' nontërama'.

³⁵ Yosëri chachin hua'ano'sa' acorinso' yonquiaton, napotërin. Ya'ipi Yosë quiricanënso' no'tëquën. Co pi'pisha tëranta' nonpininhüë'.

³⁶ Tata Yosë chachin acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Ina marë' isoro'paquë a'paimarinco. “Caso' Yosë hui'ninco,” topatëra, ¿onpoatonta' ina marë' pinoramaco? ténahuë.

³⁷ Co tatahuë pochin nipatohuë', ama natëcosohuë'

³⁸ Co yanatëpiramacohuë', nani ma'sha Yosë pochin ninahuë ni'ton, natëco. Ina quëran nitotarama Tata Yosë pochachin ninahuëso'. Tata Yosënta' ca pochachin ninin, itërin.

³⁹ Ina natanahuatona', naquëranchin tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamaantapirinhüë', cha'ërin.

⁴⁰ Ina quëran Cortanii' aquëtëran paantarín. I'hua Coansha piyapi'sa' aporintërinquë ya'huërarín.

⁴¹ Na'a piyapi'sa' ina nicapona' pa'pi. Ina ni'sahuatona', ninontopi.

—Coanshaso' co piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopirinhüë', no'tëquën sha'huitërinpoa'. “Quisososo' Yosëri a'paimarinso',” itohuachinpoara, no'tëquën nonin, nitopi.

⁴² Na'a piyapi'sa' inaquë paatona', Quisososo natërapí.

11

Nasaro chiminso'

¹⁻² Pitaniaquë a'na cania'pi ya'huërin, Nasaro itopiso'. Cato' oshinpita ya'huëtërin, Maria, Marta inapita itopiso'. Ina Maria a'na tahuëri Quisoso pa'morantëarin. Hua'sai' pa'ton nininsoquë pa'morantërahuaton, ainën quëran amirantërarín. Co'huara inapoyátërasohuë', yo'in chiniquën caniorín.

³ Caniohuachina, oshinpitari piyapi a'papi Quisoso sha'huitacaso marë':

—Nosororanso' Sinioro, chiniquën caniorín. Huëcaton ni'quiquë', itërin.

⁴ Ina natanahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—Tëhuëenchachin yo'in chiníquën canioponahuë', co chiminacaso marë' caniorinhuë'. Noyatohuachin, na'a piyapi'sari nicatona', na'con na'con Yosë yonquiapi. “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërin paya,” tosapi. Canta' ina hui'ninco ni'ton, noya ni'sarinaco. Ina marë' caniorin, itërin.

⁵ Nasaro, Marta, Maria, inapita pa'pi nosororin.

⁶ Napoaponahuë', Nasaro caniorinso' natantaponahuë', cato' tahuëri inaquë chachin i'huataantarin.

⁷ Ina quëran ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Huëco' iyaro'sa' Cotia parti paanta'ahua', itërincoi.

⁸ —I'huamiáchin Maistro, inaquë ya'huëpisopita tëpainënuënso marë' na'piquë yatë'yarapirinënuënhuë', ¿inatohua chachin yapaantaran ti? itërai.

⁹ Napotohuatoira, Quisoso itaponcoi:

—Shonca cato' ora quëran i'huarin. Tahuëri iratohuatëra, co i'parëhuë'. Noya quënantatë', noya pa'në'.

¹⁰ Tashiso nipirinhüë' iratohuatëra, i'parë'. Capa a'pininso' ni'ton, i'parë', itërincoi.

¹¹ Ina quëran itaantarincoi:

—Iya Nasaro huë'ërin. Nipirinhüë', paato ochinanconapo, itërincoi.

¹² —Huë'ërin ni'quëhuarë' Siniro, noyatapon, itërai.

¹³ Topinan huë'ërin, topiraihuë'. Nani chiminso' nitotaton, naporin.

¹⁴ Napoaton no'tëquën sha'huitërincoi:

—Nasaro nani chiminin.

¹⁵ I'huara aquëtëran co paatorahuë', co anoyatërahuë'. Canpita na'con na'con natëamacoso marë' isëquë ninarahuë. Inaso' noya tënahuë. Iporaso nipirinhüë', huëco' inatohua' pa'ahua', itërincoi.

¹⁶ —Huëco' iyaro'sa' pa'ahua' canpoanta' inarë' quënpoa' chiminacaso marë', itërincoi Tomasë, catopia'hua nininso'.

Quisosori ananpitaantacaso' yonquirinso'

¹⁷ Napotohuachincoira, Pitaniaquë pa'nai. Inaquë canconpiraihuë', nani Nasaro chiminin quënanconai. Nani catapini tahuëri na'pi naninquë ya'huërin.

¹⁸ Pitanaso' Quirosarin ya'cariya ya'huërin. Cara quiromitro pochin aquërin.

¹⁹ Na'a cotioro'sa' nani huë'pi Marta, Maria, inapita achinicancanapona'. Yo'ina' chiminso marë' nontapi ama aquëtë' sëtacaiso marëhuë'.

²⁰ “Quisoso nani huë'sarin,” topachinara, Marta pa'nin nacapiapon. Mariaso nipirinhüë' pëinënuë ya'huarin.

²¹ Quisoso nacapirahuatón, Martari itapon:

—I'hua Siniro isëquë ya'huëran naporini, co yo'yohuë chimiintonhuë'.

²² Chiminpirinhüë', natëranquën Siniro. Ma'sona Yosë nipatan, acotarinquën, tënahuë, itërin.

²³ —Yo'yoparin nanopiantararin, itërin Quisosori.

²⁴ —Nanpiantacaso tahuëri nanihuachin, nanopiantararin, nitotërahuë, tënin Marta.

²⁵ —Cari ananpitaantarahuë. Casáchin nanopicaso' quëtërahuë. Insopitasona natëhuachinaco, chiminaponaraihuë', nanopiantarapi.

²⁶ Natërinacosopita chiminpachina', co parisitomiatapihuë'. Co onporonta' ta'huantapihuë'. No'tëquën nontaranquën. ¿Natëranco ti? itërin Quisosori.

²⁷ —Natëranquën mini Siniro. Tëhuëenchachin quëmaso' Cristo. Yosë hui'ninquën. Isoro'paquë a'paimarinquënso', itërin.

Quisoso na'nërinso'

28 Ina tosahuaton, Marta pa'nin cain sha'huitapon. Canconahuaton, sacaro quëran sha'huitërin.

—Nani Maistro huë'nin. Yanontërinquën, itërin.

29 Ina natanahuaton, Maria a'naroáchin huanirahuaton, nontapon pa'nin.

30 Quisososo' co ninanoquë canshatërarinhuë'. Martari nacapirinquë quëparitërin.

31 Maria manorahuachina, cotioro'sa' huë'pisopitari ni'sapi. “Na'pi naninquë na'nëapon pa'samara,” ta'tona' imapi.

32 Mariaso' Quisosoquë canconahuaton, nantën pirayan isonconin.

—I'hua Siniro isëquë ya'huëran naporini, yo'yohuë co chimiintonhuë', itërin.

33 Ina tosahuaton, na'nërárin. Cotioro'santa' na'nërápi. Ina ni'sahuaton, Quisoso chiníquën sëtaton, co napion cancantërin.

34 —¿Insëquëta' po'mopi? itërin.

—Huëquë' Siniro ni'quiquë', itopi.

35 Quisosonta' na'nërin.

36 Ina ni'sahuatona', cotioro'sa' nitapona':

—Ni'co'. Na'nërin anta'. Pa'pi nosororin inarinta', itopi.

37 —Somaraya a'naroáchin anoyarayatërin ni'quëhuarë', ¿ina nohuanton Nasaronta co chimiintonhuë' nimara tí? topi a'naquën.

Nasaro ananpitaantarinsó'

38 Quisoso sëtaton, na'pi naninquë Nasaro po'mopiquë pa'nin. Pan-cara'piquë nani pa'copitopi.

39 —Na'pi chi'huincaco', itërin Quisosori.

—Co', Siniro. Nani anarotarín. Nani catapini tahuëritërin, itërin oshini, Marta itopiso'.

40 —Ama imoya ina pochin yonquiquësohuë'. Yosë ya'ipiya nanitaparín. Natëhuatanco, Yosë nóya nininsó' ni'saran, itërin.

41 Ina quëran na'pi chi'huincatopi. Quisoso inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin:

—Nani Tata nontëranquën catahuancoso marë'. Natanatonco, catahuaranco mini. Ina marë' “Yosparinquën,” itëranquën.

42 Nani tahuëri natanatonco, catahuaranco noya nica'huaso marë'. Quëma chachin isoro'paquë a'paimaranco. Caso' nitotopirahuë', isopitaso' co nito-topihuë'. Inapita natëinacoso marë' a'ninquëchin nontaranquën, tënin.

43 Ina tosahuaton, chimipi chiníquën itapon:

—¿Iya Nasaro, pipirahuaton huëquë'! itërin.

44 Napotohuachina, chimipi nanopiantarahuaton, pipirin. Pa'on, imirin, inapita në'mëtërinquë ya'ipi so'pinpinan pipirin. Ya'pirionta' panioquë tonporayatopinán. Cotioro'sa' inachintopiso' ni'ton, ina pochin po'mopi.

—I'quiritoco' pa'in, itërin Quisosori. Napotohuachina, i'quiritopi.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

45 Cotioro'sa' huë'pisopitanta' ni'pi. Ananpitaantarinsó' ni'sahuatona', na'a natëpi. “Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin ni'ton, naporin,” topi.

46 A'naquënso nipirinhüë' paatona', parisioro'sa' sha'huitonpi.

47 Ina natanahuatona', parisioro'sa', corto hua'ano'sa', inapita napopi-anáchin yonquiatona', ya'ipi cotio hua'ano'sa' ayontonpi ninontacaiso marë'.

—¿Ma'ta' onpotahua'? Ina quëmapi na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatarín. Iporanta' a'na piyapi chiminpirinhüë', ananpitaantarín. “Yosëri chachin catahuarin,” topi.

⁴⁸ Tananpituohuatēhua', ya'ipi piyapi'sari natēraipi. Napohuachina', Noma copirno no'huitaton, sontaro'sa' a'pairin. Huē'pachina', Yosē chinotērēhuaso pēi' ohuatahuatona', ya'ipi cotioro'sanpoa' ata'huantarinēnpoa' nimara, nitopi.

⁴⁹ Ina quēran a'na corto hua'an Caihuasē itopisoari nontērin. Naporo pi'iquē inaso', chini chiníquēn nanantērin. Inaso huanirahuaton, tapon:

—Canpitaso' co manta' nitotēramahuē'.

⁵⁰ Chiminacaso' ya'huērin, tēnahuē. Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marēhuē' ina chimi'in. Ina noya noya canpoa marē', itērin.

⁵¹ Napoaponahuē', co inaora yonquinēn quēran naporinhuē'. Corto hua'an ni'ton, Yosē nohuanton, ninorin. Tēhuēnchachin Quisoso cotioro'sa marē' chiminarin.

⁵² Nipirinhue', co cotioro'sa marēáchin chiminarinhue'. Ya'ipi piyapi'sa' ya'huērēnamēn chiminarin. Natēhuachina', Yosēri hui'ninpita pochin ni'sarin. A'naquēn aquē ya'huēpirinahuē', imapachina', a'na huēntoíchin pochin nisapi.

⁵³ Naporo tahuēri quēran huarē' cotio hua'ano'sa' yonquipi Quisoso tēpacaiso marē'.

⁵⁴ Napoaton Quisoso co huachi nohuantērinhuē' a'ninquēchin cotio ninnanoro'saquē paacaso'. Inotēro parti pirayan paaton, Iprainquē yacapatarin. Inaquē ca'tano'sanēnpitacointa' yacapatonai.

⁵⁵ Pascoa tahuēri naniriahuachina, na'a piyapi'sa' Quirosarinquē pa'pi. Co'huara Pascoa naniyátērasohuē', Yosē chinotopiso pēiquē pa'pi. “Moisēsē camaitērinso' nipatēhua', Yosē noya ni'sarinpoa',” ta'tona', pa'pi.

⁵⁶ Inatohua' pa'sahuatona', Quisoso yonisápi. Chinotopiso pēiquē ya'conahuatona', ninontápi.

—Pascoa na'huēcaso marē' ¿Quisoso huēcapon to? topi a'naquēn.

⁵⁷ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapitaso' nani piyapi'sa' sha'huitopi: “Quisoso quēnanpatama', sha'huitocoi maii,” itopi. Tashinan pēiquē po'mocaiso marē' napotopi.

12

Hua'saiquē oporantētērinso'

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

¹ Saota tahuēri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Quisoso Pitaniaquē paantaran. Inaquē Nasaro ya'huērin, ananpitaantarinsó'.

² Inaquē canconpatēira, ya'huēhuano'sa' amatērinacoi ca'pata'huaiso marē'. Quisoso nosoroatona', napopi. Martaso' cosharo' o'huinarin. Nasaronta' inaquē coshatarin.

³ Naporo' Mariaso' a'na potiria pa'ton hua'sai' ya'huērinquē manin. Inaquē Quisoso nantēquēn pashirantētērin. Ina quēran ainēn quēran amirantērin. Ya'ipi pēi' pimoanahuanin.

⁴ Cotasē Iscariotiso nipirinhue', co noyahuē' ni'nin. Inaso' Quisoso ca'tanaponahuē', yasha'huirapirin.

⁵ —¿Onpoatonta' iso hua'sai' chiniarin? Pa'anin naporini, cara pasa tahuēri sacatērēso marē' canarēso pochin coriqui canaitonhuē'. Sa'ahuario'santa' quēchitonhuē', tēnin Cotasē.

⁶ Nipirinhue', co sa'ahuario'sa' yonquiaton naporinhue'. Yaihuataton, naporin. Inari chachin coriqui tanpanantē' a'pairin ni'ton, pi'pian pi'pian ihuatarin.

⁷ Napopirinhue', Quisosori itērin:

—Iso sanapi tananpitēquē'. Noya napotarincó. Chimina'huaso' yonquiaton, pashirantētērinco pa'pitinacoso marē'.

⁸ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' ya'huërarin. Caso nipirinhüë', co isëquë ya'huëmiatarahuë', itërin.

Nasaronta' yatëpapiso'

⁹ Quisoso Pitaniaquë ya'huëaso', na'a cotioro'sa' natantopi. Ina natantahuatona', huë'pi Quisoso nicapona'. Nasaronta' yani'pi. Quisosori ananpitaantarin ni'ton, yani'pi.

¹⁰⁻¹¹ Ananpitaantarinso marë' na'aya'pi co huachi cotio hua'ano'sa' yanatëpihuë'. Inapita a'porahuatona', Quisoso imasapi. Napoaton hua'ano'sari yonquipi Nasaronta' tëpacaiso marë'.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Hua'huayätërahuë piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Pascoa na'huëcaiso marë' inatohua' pa'sapi. Tahuëririnquë Quisosonta' inatohua chachin pa'sarin. Ina natantahuatona',

¹³ mërëmë pochin nininso' mapi. Ina quëran nacapiapona' pa'sapi. Pa'yatatona', chiniquën itapona':

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! tosapi.

¹⁴ Mora quënanconahuaton, ina aipi Quisoso huënsërin. Iráca Yosë quiri-canëncuë, pënëntona'pi ninshitërin Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotacaiso marë'.

¹⁵ “Quirosarinquë ya'huëramasopita, ama pa'yancosohüë'.

Ni'co'. Hua'anëma' huë'sarin. Mora hui'napishin aipi huënsëriarin.

Inaquë ya'mitahuaton huë'sarin,” tënin ninshitaton.

¹⁶ Yosë quiricanën quëran ninorin. Ca'tano'sanënpitacoiso nipirinhüë', co ina yonquiraihuë'. Quisoso nantantahuachina, naporu huarë' yonquirai. “Mora aipi chachin huënsërahuaton, Quirosarinquë huë'nin,” tënai.

¹⁷ Nasaro ananpitaantarinso' ni'pisopita sha'huirápi. “Tëhuëncachin chim-inpirinhüë', catapini tahuëri quëran Quisosori ananpitaantarin. Po'mopi quëran përarin quiyari ni'nai,” tosapi.

¹⁸ Ina marë' notohuaro' piyapi'sa' Quisoso nacapiapona' pa'pi.

¹⁹ Natanahuatona', parisioro'sa' ninontopi.

—Topinan quëran pënënpirëhuahuë', co piyapi'sa' pi'pisha tëranta' natërinënpohuë'. ¡Ni'cochi! ¡Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi! nitopi ninontatona'.

Cricoro'sari Quisoso yanontopiso'

²⁰ A'naquën Crico piyapi'santa' Quirosarinquë huë'pi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquiapi anta'. Niyontopiso tahuëri ni'ton, Yosë chinotacaiso marë' huë'pi.

²¹ Quisoso yanohuitatona', Pinipi nontiipi. Pinipiso' Pitsaitaquë ya'huërin, Cariria parti ya'huërinso'.

—Quiyanta' iyasha Quisoso yanohuitopiraihuë', itopi.

²² Ina natanahuaton, Antërisë sha'huitonin. Naporahuaton, cato chachin paatona', Quisoso sha'huitonpi.

²³ Natanahuaton, itërin:

—Noya iyaro'sapa'. Nani tahuëri nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminapo. Ina quëran na'a piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

²⁴ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Tricoraya pochin ninin. Co sha'patërahuë', co na'arinhuë'. A'naíchin nisárin. Napoaponahuë', sha'patëra, chiminin pochin niponahuë', papotohuachina, na'a nitërin.

²⁵ Canpitanta' isoro'paquë ya'huërsopitaráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Nipirinhüë', Yosë na'con na'con yonquihuatama', ina nohuitatoma' noya nisarama'. Canpitaora nohuantëramasoáchin naniantohuatama', a'na tahuëri inápaquë nanpimiatontarama'.

²⁶ Nohuantërahuëso' yanipatama', ca pochin cancantatoma' imaco. Insëquësona pa'pato, piyapinëhuëpita imasarinaco. Inquëma tëranta' ca marë' sacatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

²⁷ Ina quëran itaantarin: "Iporaso' sëtóchinachin cancantërahuë. ¿Ma'ta' Yosë ichi? ténahuë, yonquiato. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', 'Catahuaco Tata ama parisichisohuë', co itarahuë'. Chimina'huaso marë' o'marahuë," itahuaton, Yosë itapon:

²⁸ "Catahuaco Tata nohuantëranso nii. Ina quëran piyapi'sa' nóya ni'sarinënguën," itërin, Yosë nontaton. Itohuachina, inápa quëran Yosëri itërin: "Nani catahuananguën. Nohuantërahuëso ninan ni'ton, piyapi'sa' nóya ni'ninaco. Iporaso' catahuaantaranquën nohuantërahuëso nicacaso marë'. Napoaton noya noya ni'sarinaco," itërin Yosëri.

²⁹ Piyapi'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huirátarin," topi a'naquën.
—Co huirahuë'. Anquëniri nontërin nimara, topi a'naquëonta'.

³⁰ Napohuachinara, Quisosori itërin:
—Co ca marë' inápa quëran nontërincohuë'. Canpita natëamacoso marë' nontërinco, natanama'.

³¹ Iporaso' co natëpisopitahuë' no'huiarinaco ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin huachi. Hua'qui' sopairi piyapi'sa' camaipirinhüë', cari minsërahuato, ocoiarahuë'.

³² Co hua'quiya quëranhuë' inápaquë achinpiarinaco. Ina quëran nisha nisha piyapi'sa' imasarinaco, itërin.

³³ "Corosëquë chachin chiminapo," tapon naporin.

³⁴ Ina quëran nataninsopitari itapona':
—Cristo nanpimiatarin. Co onporonta' chimianinhüë', tënai. Yosë quiricanënguë naporin, nontërai. Quëmaso nipirinhüë' nisha nonan. "Yosë quëran quëmapico niporahuë', inápaquë achinpiarinaco," tënan. ¿Onpoatonta' naporan? ¿Ma quëmapinquënta' quëmaso'? itopi.

³⁵ —Iporáchin tahuëri pochin a'pintaranquëma'. Co huachi hua'qui' ya'huapohuë'. A'pininso pochin no'tëquën anitotëranquëma'. Anitotohuatënguëma', noya nico'. Ni'cona tashinan pochin cancantotama'. Tashinanquë iratohuatëra, chihuëre'.

³⁶ Carinquëma' a'pintaranquëma'. Co'huara pa'shantatërasocohuë', natëco. Natëhuatamaco, canpitanta' tahuëri pochin cancantarama', itërin.

Ina tosahuaton, pa'nin. Co huachi a'ninquëchin iratërinhuë'.

Tanshirëso pochin cancantopisopita

³⁷ Nani na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. Cosharo' ana'atërin. Yosë pochin nininso' nicaponaraihuë', co yanatëpihuë'.

³⁸ Iráca Isaiasë pënëntaton, tapon:
"Nani a'chintopiraihuë', Sinioro. Quëma nohuanton, sacai' nininso' nani a'notopiraihuë'.
Na'con na'con piyapi'sa' co natërapihuë'," tënin.

³⁹ No'tëquën ninorin. Napoaton co nanitopihuë' natëtacaiso'. Isaiasë chachin itantarin:

⁴⁰ "Yosëri tananpitërin ni'ton, tanshirëso pochin cancantatona',
co natëtóchináchinhuë' cancantopi.

Hua'qui' co yanatëpihuë' ni'ton, napotërin.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, natëchitonahuë'.

Imarinaco naporini, anoyacancanchohuë'," tënin.

⁴¹ Iráca co'huara Quisoso isoro'paquë huë'shamátërasohuë', Isaiasëri hua'narëso pochin quënanin. Quisososo' Yosë pochachin nóya ni'ton, ina yonquiaton, naporin.

⁴² Napoaponahuë', na'amiachin cotioro'sa' hua'ano'sanënpitarë chachin natëpi. Napopirinahuë', parisioro'sa' të'huatatona', co a'ninquëchin sha'huipihuë'. "Niyontonpiso pëiro'sa quëran ocoihuachinënpoa'," ta'tona', ta'tápi.

⁴³ Yosëáchin pa'yatacaiso nipirinhüë', piyapi'sari pa'yatacaiso' na'con na'con nohuantatona napopi.

Co Quisoso a'chininso' natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërinso'

⁴⁴ Ina quëran Quisosori chiniquënonaton, a'chintantarin ya'ipiya natanacaiso marë'. "No'tëquën a'chintëranquëma'. Natëhuatamacó, co casáchin natëaramacohüë'. Tata Yosënta' natëarama anta'. Ina a'paimarinco.

⁴⁵ Ca nohuito huatamacó, Yosënta' nohuitarama'.

⁴⁶ Carinquëma' a'pintëranquëma'. Imapatamacó, co tashinan pochin cancantaramahuë'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina marë' isoro'paquë o'marahuë'.

⁴⁷ A'naquëma' natanpiramacohüë', co natëaramacohüë'. Co natëhuatamacohüë', co carima' ana'intaranquëmahuë'. Co ina marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' o'marahuë'.

⁴⁸ Co nohuantohuatamacohüë', a'chintëranquëmasonta' co natëhuatamacohüë', canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Nonahuëso chachin co natëaramahuë' ni'ton, ayaro' tahuëri na'intarinquëma'.

⁴⁹ Co caora yonquinëhuë quëran a'chinahuë'. Tata Yosë sha'huitërinco nani ma'sha a'china'huaso'.

⁵⁰ Yosë a'chininso' imapatama', ina nohuitatoma' nanpimiatarama huachi, tënahüë. Sha'huito huachincora, inachachin carinquëmanta' sha'huitaranquëma'," itërin.

13

Quisosori ca'tano'sanënpita pa'morantërinso'

¹ A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' naniarin Quisoso chiminatón, Tata Yosë'pa' panantacaso'. Ina nitotërin. Ca'tano'sanënpitacoi na'con nosororincoi. Chiminaquë huarë' nosoromiatërincoi.

² Inaro'coi coshatarai. Sopai hua'ani nani Cotasë ayonquirin Quisoso sha'huirapicaso marë'. Simon Iscarioti hui'nin inaso'.

³ Quisososo nipirinhüë' ya'ipi nitotërin. Yosë ya'huërin quëran nani o'marin. Co hua'quiya quëranhuë' naquëranchin inatohua' panantararin. Tata Yosëri chini chiniquënonan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'. Inanta' nitotaton, coshatasocoi,

⁴ Quisoso misa quëran huanirin. Aipi a'morinso' ocoirahuaton, paniocara masahuaton, niso'nantërin.

⁵ Ina quëran i'sha panticaquë oporahuaton, nantëhuëi pa'morantëra'piarincoi. A'naya a'naya pa'morantëatoncoi, paniocaraquë amirantërincoi.

⁶ Simon Pitronta' yapa'morantëpirinhüë', co nohuantërinhuë'.

—Quëma Sinioro, ¿yapa'morantëranco ti? itërin.

7 —Ma'marësona napotaranquënso', co ipora nitochátëranahuë'. Os-haquëran nitotaran, itërin.

8 —Co onporonta' caso' pa'morantërancohuë', itërin Pitrori.

—Co napotohuatënuënhuë', co ca pochin cancantaton imamiatarancohuë', itërin Quisosori.

9 —Napoahuarë', ama Siniro nantëhuërachin pa'motocosohuë'. Imirahuë, motohuë, inapitanta' ya'ipi pa'motoco, itërin.

10 —Co ina nohuantërëhuë'. Nani amahuatëra, co huachi në'huëtërëhuë'. Nantëichin pa'morë'. Inapochachin nani anoyacancantëranquëma'. Ina piquëran co noyahuë' nipatama', inanta' inquitaantaranquëma'. Ina quëran noya cancantaantarama'. Canpitaso' noyápiachin cancantërama'. A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë', itërin.

11 Cotasëri yasha'huirapirinsó' ninoton, naporin. Napoaton “A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë',” tënin.

12 Nani ya'ipicoi pa'morantëra'piatoncoi, a'moantarahuatón, huënsëantarín. Huënsëantarahuatón, a'chintërincoi.

—Ma'ta' tapo napotëranquëmaso' iyaro'sa', ¿nitotërama' to? Ina a'chinchinquëma'.

13 Canpitaso' nontohuatamacora, “Maistro” itëramaco. “Siniro” itëramaco anta'. No'tëquën yonquiatoma', napotëramaco. Canpita maistrónëmaco mini. Siniroco ni'to, natëramaco.

14 Canpita maistrónëmaco niporahuë', pa'morantëranquëma'. Napoaton canpita capininta' ina pochachin cancantoco'.

15 Nani pa'morantëranquëma' nonanamacoso marë'. Canpitanta' ca pochin cancantatoma', ninosoroatoma' nicatahuaco'.

16 Tëhuënhachin iyaro'sa' patronso' chiníquën nanantërin. Piyapinënpitaso nipirinhüë' co ina pochin chiníquën nanantopihüë'. Comisionëonta' co hua'anën pochin chiníquën nanantërinhuë'.

17 Nani nitotërama' ipora. Ca pochin nipatama', nóya cancantarama'.

18 “Co ya'ipinquëma' noya cancantëramahuë'. Shonca catoya'pinquëma' huayonanguëma' ca'tanamacoso marë'. Ya'ipinquëma' noyá no-huitëranquëma'. Yosë quiricanënuë iráca naporin: ‘A'nara' carë' coshataponahuë', inimicotarinco,' tënin. Ipora huarë' ina pochin nisarin.

19 Apira nitotato, sha'huitëranquëma'. Ma'sha onpotohuachinaco, yonquiarama'. ‘Inaso' tëhuënhachin Cristo ni'ton, ninorin,' tosarama'.

20 No'tëquën sha'huitëranquëma'. Carinquëma' a'paranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso marë'. Natëhuachinënuëma', natëarinaco canta'. A'paranquëma' ni'ton, natëinënuëma'. Insosona natëhuachinco, Yosënta' natëarin. Ina a'paimarinco,” itërincoi.

Cotasëri sha'huirapicaso' ninorinsó'

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

21 Naporo' Quisoso sëtërin. Chiníquën sëtaton, co napion cancantërin.

—No'tëquën sha'huitëranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'nayanquëma' sha'huirapiarinco, itërincoi.

22 Ina natanahuatoi, a'naya a'nayacoi nini'nai. “¿Inquënpocha yasha'huirapirëhua' nicaya?” tënai, yonquiatoi.

23 Caso' Quisoso inchinanën quëran coshatërahuë. Na'con nosororinco ni'ton, inaporahuë.

24 Simon Pitro imirin quëran tasatahuatonco, “nataniquë': ¿Incarita' sha'huirapiarin?” itërinco.

25 Napotohuachincora, amasha ya'carirahuato, natanahuë.

—¿Inta' Siniro yasha'huirapirinquën? itërahuë.

²⁶ —Iso pan, nocaroquë i'shirahuato quëtarahuë. Insosona quëtohuato, ina sha'huirapiarinco, itërinco. Ina quëran i'shirahuaton, Cotasë quëtërin. Simon Iscarioti hui'nin inaso'.

²⁷ Ina ma'pahuachina, sopairi ya'coancantërin huachi. Naporo' Quisosori itapon:

—Ma'sona yaninanso' manóton niquë', itërin.

²⁸ Napotërinso' natanpiraihuë', ma'marësona napotërinso' co nitotëraihuë'.

²⁹ Cotasëri coriqui tanpanantë' a'pairin ni'ton, ma'sha pita tahuëri marë' pa'anapon a'pamara, topirinahuë' a'naquën. Sa'ahuaros'a' coriqui quëtacaso marë' a'pamara, topirinahuë' a'naquëonta'.

³⁰ Cotasëso nipirinhüë', cosharo' quëtërinso' ma'parahuaton, pipirin. Naporo' nani tashirin.

Nasha pochin ninosorocaso' pënëninso'

³¹ Cotasë nani pipihuachina, Quisoso itantarincoi:

—Yosë quëran quëmapico ni'to, apira no'tëquën Yosë natërahuë. Napoaton nöya ni'sarinco. Piyapi'sa' ni'pachinaco: “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, na'con catahuarin paya,” tosapi.

³² Ina hui'ninco chachin ni'ton, piyapi'sa' nitotatona', na'con na'con Yosë yonquiapi. Ina quëran Yosë noya noya acoantarincó. Co hua'quiya quëranhuë' inapotarinco.

³³ Hui'nahuëpita pochin ni'piranquëmahuë', co huachi hua'qui' ya'huapohuë'. Yonípiramacohuë', intohuaso' pa'nahuëquë, co nanitaramahuë' pacacamaso'. I'hua inachachin cotioro'santa' sha'huitërahuë.

³⁴ Iporaso' nasha pochin pënënanranquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma nosororanquëmaso pochachin, imaramacosopita capininta' ni-nosoroco'.

³⁵ Ninosorohuatama', tëhuëenchachin imaramacoso' nitotapi. “Quisoso imatona', noya noya ninosoroapi,” tosapi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Ina quëran Simon Pitrori itapon:

—¿Intohuata' Siniro pa'saran? itërin.

—Intohuaso' pa'pato, co ipora nanitëranhuë' imaancoso'. A'na tahuëri imasaranco, itërin.

³⁷ —¿Onpoatonta' Siniro co apira nanitërahuë' ima'huanquënso'? ¡Imaranquën ni'ton, yatëpapirinacohuënta', imamiataranquën! itërin.

³⁸ —Yatëpapirinënuënhuënta', ¿imamiataranco ti? No'tëquën sha'huitaranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari përasatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co Quisoso nohuitërahuë',” tosan, itërin Quisosori.

14

Quisoso ira pochin nininso'

¹ Ina quëran a'chintaantarin: “Ama pa'yancosohuë'. Ama sëtocosohuë'. Yosë natëco'. Canta' natëco. ‘Co naniantarincoihuë', ta'toma', nani tahuëri natëco.

² Tatahuë ya'huërinquë na'a pëi' ya'huërin. Co ya'huërinhuë' naporini, nani sha'huichitënuëmahuë'. Inatohua' panantarahuë canpita ya'huëcamaso marë' tapachinquëma'.

3 Inatohua' pa'pato, tapatontahuatēnquēma', o'mantararahuē. O'mantahuato, maquimaranquēma'. Carē'quēma' ya'huapoma'. Ina marē' o'mantararahuē.

4 Intohuasona pa'sarahuēso' nitotērama'. Iranta' nani nohuitērama', itērin.

5 —¿Intohuata' Siniro pa'saranso'? Co nitotēraihuē'. ¿Onporahuatoita' ira nohuichii? itērin Tomasēri.

6 —Ca ira pochinco. Ya'ipiya no'tēquēn a'chintēranquēma'. Casáchin nancasico' quētēranquēma'. Imaramacosopitarachin Yosē'pa' cancontarama'.

7 Nohuitohuatamaco, Tatahuēnta' nohuitarama'. Ipora quēran huarē' ina nohuitarama'. Nani ni'nama', itērincoi.

8 —Tata a'notocoi ni'ii. Ina ni'patoí, nóya cancantarai huachi, itopirinhue' Pinipiri.

9 —Isonápo' pi'ipi iyasha, canpitaro'co ya'huēpirahuē', ¿co nohuichatērancohuē' ti? Ni'patamaco, tatahuēnta' ni'nama'. ¿Onpoatonta' nipachin, “Tata a'notocoi ni'ii,” itēranco?

10 Caso Tata Yosē pochachin ninahuē. Tata Yosēnta' ca pochachin ninin. ¿Co ina iyasha, natēyatēranahuē' ti? A'chintohuatēnquēmara, co caora yonquinēhuē quēran a'chinahuē'. Yosē yonquirinso chachin yonquiato, a'chintaranquēma'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuē.

11 Caso Tatahuē pochinco. Inanta' ca pochachin ninin. Napoaton ya'ipinquēma' natēco. Naporahuaton, nani ma'sha nanitaparahuēso' yonquiato, natēco, itērincoi.

12 —Natanco' iyaro'sa' no'tēquēn sha'huitaranquēma'. Tēhuēnchachin imapatamaco, ca pochin nisarama'. Tata Yosē ya'huērin'pa' panantarahuē ni'ton, saca sacai' nininsonta' nanitapaarama'.

13 Ca pochin yonquihuatama', nanan quēchinquēma' Tatahuē nontacamaso marē'. “Hui'nán chachin nanan quētērinco,” ta'toma', ina nontoco'. Ca pochin cancantatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquēma'. A'napitanta' Tata Yosē noya noya nicacaiso marē' inapoarahuē. Ina na'con nohuantērahuē.

14 Ca pochin yonquiato, ma'sona nipatamaco acotaranquēma'.

Ispirito Santo a'patimarinpoaso'

15 Ina quēran taantarín: “Nani pēnēnanquēma'. Nosorohuatamaco, natēaramaco.

16 Inápaquē panantahuato, Tata nontarahuē Ispirito Santo a'patimarinquēma'. Inaso ca pochachin catahuarinquēma', achinicancanarinquēma'. Co onporonta' patarinquēmahuē'.

17 Ispirito Santoso' no'tēquēnáchin nonin ni'ton, Yosē nanamēn no'tēquēn anitotarinquēma'. Co imarinacosopitasohuē' nipirinhue' co ina natēpihuē'. Napoaton co nohuitapihuē'. Canpitaso nipirinhue' nohuitarama'. Nani tahuēri catahuarinquēma'. Ya'coancantarinquēma'.

18 Co sa'ahuaros'a' pochin nitaranquēmahuē'. Co patomiataranquēmahuē'. Ca nohuanto, Ispirito Santo ya'coancantarinquēma'. Ca pochachin catahuarinquēma'.

19 Co hua'qui' isēquē ya'huapohuē'. Pa'pato, co imarinacosopitahuē' co huachi quēnanarinacohuē'. Canpitaso nipirinhue' quēnantaramaco. Nanpiantarahuē ni'ton, Yosē nohuitatoma' nanpimiatarama'.

20 Nani nanopiantahuato, noya noya nohuitaramaco. Tēhuēnchachin Tata Yosē pochin ninahuēso' nitotarama'. Imamiataramaco ni'ton, canpitarē'co a'naíchín pochin nisarahuē. Ya'coancantaranquēma' ni'ton, nóya ninohuitaríhua'.

21 Nani pënënanquëmaso' nitotatoma' natëhuatamaco, tēhuënychachin nosoroaramaco, tēnahuë. Nosorohuatamaco, Tata Yosënta' nosoroarinquëma'. Carinquëmanta' nosoroaranquëma'. Inápaquë panantaporahuë', cancanëma quëran nontaranquëma'. Noya noya nohuitaramaco," itërin Quisosori.

22 —¿Onpoatonta' Siniro, quiyariachin noyá nohuitarainquën? ¿Co ya'ipi piyapi'sa' nohuitarinëinquënhuë' ti? itërin Cotasëri. A'na Cotasë inaso'. Co Cotasë Iscariotihuë'.

23 Napotihuachina, Quisosori itërin:

—Co ya'ipi piyapi'sa' nanitopihuë' nohuitinacoso'. Insosona nosorohuachinaco, natëarinaco. Natëhuachinaco, Tata Yosëri nosoroarin. Inaro'co ya'coancantatoi, inaquë ya'huëarai.

24 Co'so' nosorohuachinacohuë', co natëarinacohuë'. Co caora yonquinëhuë quëran sha'huitëranquëmahuë'. Tata Yosë sha'huitohuachincora, inachachin sha'huitëranquëma'. Ina a'paimarinco.

25 Co'huara pantayatërasocohuë', sha'huitëranquëma'.

26 Inápaquë pantahuato, tatahuë nontarahuë, Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Ca ya'huërenamëhuë o'mararin. Inaso' achinicananarinquëma'. Ya'ipi Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Catahuaarinquëma' a'chintëranquëmaso' ama naniantacamaso marëhuë'. Catahuahuachinquëma', nóya yonquiantarama'.

27 Pantaporahuë', asanocancanaranquëma'. Tata Yosë natëto, co manta' tē'huatërahuë'. Catahuaaranquëma' ca pochachin cancantacamaso marë'. Piyapi'sa' inahua co sano cancantopihuë'. A'naroáchin pa'yanpi. Carinquëmaso nipirinhüë' catahuaaranquëma' sano cancantacamaso marë'. Ama pa'yancosohuë'. Ama tē'huacosohuë'.

28 Nani sha'huitëranquëma'. Inápaquë pantaporahuë', ya'coancantimaranquëma'. Tēhuënychachin nosororamaco naporini, Tatahuëtaquë panantarahuëso marë' noya cancanchitomahuë'. Inaso' chini chiníquën nanantërin.

29 Co'huara pantayatërapohuë', sha'huitëranquëma'. Inápaquë pantahuato, yonquiarama'. "Tēhuënychachin ninoton, sha'huitërinpoa'," ta'toma', noya noya natëaramaco. Ina marë' sha'huitëranquëma'.

30 Co huachi hua'qui' nontaranquëmahuë'. Sopai hua'an nohuanton, masarinaco. Inari camairin ni'ton, nani huë'sapi macainacoso marë'. Co caso' pi'pian tëranta' ina camaincosohuë' nipirinhüë',

31 co ta'arahuë'. Tata Yosë nosoroato, ina no'tëquën natëarahuë. Ina nohuanton, ma'sha onpoarahuë. Piyapi'sa' niconaco, "Tēhuënychachin Yosë nosoroaton, natërin," tosapi.

"Huëco' pa'ahua huachi," itërincoi Quisoso.

15

Opa nara'huaya nitërinso pochin nininso'

1 Ina quëran itantarincoi: "Casáchin no'tëquën a'chintatëinquëma', opa nara'huaya pochin ninahuë. Tata Yosëso' hua'anën pochin ninin.

2 A'na sē'paquën co nitohuachinahuë', nishitëtërin. A'naquënso nipirinhüë' pi'pian nitërin. Ina sē'para'huainpita pi'pian ni'quitërin na'con na'con nitacaso marë'. Co ni'quitohuatërahuë', co noya nitërinhuë'.

3 Carinquëma' nani anoyacancantëranquëma'. A'chintëranquëmaso' natërama' ni'ton, anoyacancantëranquëma'.

4 Imamiatatomaco, nani tahuëri yonquiráco catahuainquëma'. Noya nichinpitërinso pochin nico'. Nara sē'pa' nohuishatohuachina, co nitërinhuë'.

Inapochachin co imamiatohuatamacohuë', co nanitaparamahuë' noya nica-camaso'.

⁵ Ca opa ya'huë pochinco. Canpitaso' sè'paquën pochinquëma'. Ya'coancantaranquëma'. Nani tahuëri yonquihuatamaco, catahuaaranquëma'. Opa noya nitërinso pochin noya nisarama'. Canpitaora co nanitaramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'.

⁶ Nara sè'pa' nohuishatohuachina, ahuirin. Masahuatona', pënuë tē'yatopi ahuiquitacaiso marë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuë', Yosë ana'intarinquëma'.

⁷ Casáchin yonquihuatamaco, na'con catahuaaranquëma'. A'chintëranquëmasonta' ama naniantocosohuë'. Ina yonquiatoma', Yosë nontoco'. Tëhuë'nchachin imamiatohuatamaco, ma'sona nohuantohuatama', sha'huitoco acochinquëma'.

⁸ Opa na'con nitërinso pochin canpitanta' noya noya nico'. Ina quëran a'napitanta' nicatënë'nquëma', Yosë yonquiapona'. Naporahuatoma', noya noya imasaramaco. ⁹ Tata Yosë nosororincoso pochachin nosororanquëma'. Casáchin yonquico na'con nosoro'inquëma'.

¹⁰ Tata Yosë no'tëquën natërahuë ni'ton, pa'pi nosororinco. Inapochachin natëhuatamaco, carinquëmanta' pa'pi nosoroaranquëma'.

¹¹ Ya'ipi cancanëhuë quëran Tatahuë natërahuë ni'ton, nóya cancantërahuë. Natëhuatamaco, ca pochachin noya cancantarama'. Co sëtaramahuë'. Ina marë' a'chintëranquëma'.

¹² Nani pënënanquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma' nosororanquëmaso pochachin canpitanta' ninosoroco'. Ina pa'pi nohuantërahuë nicacamaso'.

¹³ Ni'co' iyaro'sa'. Nipayarëso' na'con nosorohuatëra, ina nicha'ëcaso marë' chiminë'. Inapochachin canta' na'con nosoroatë'nquëma', canpita nicha'ëca'huanquëmaso marë' chiminarahuë. Co insonta' ina pochin nosororinquëmahuë'.

¹⁴ Natëhuatamaco, tēhuë'nchachin nipayarahuëso pochin ni'saranquëma'.

¹⁵ Co caso' patron pochin cancantërahuë'. Patronso' piyapinënpita camairin. Camaipirinhüë', yonquirinso chachin co sha'huitërinhuë'. Nipayarinso nipirinhüë' ya'ipiya sha'huitërin. Inapochachin carinquëmanta' ya'ipiya sha'huitëranquëma'. Co piyapinëhuë pochin ni'nanquëmahuë'. Nipayarahuëso pochachin ni'nanquëma'. Ya'ipi Tatahuë sha'huitërinco'sopita anitotëranquëma'.

¹⁶ Co canpitaora nohuanton imaramacohuë'. Ca nohuanto, imaramaco. Carinquëma' huayonanquëma'. Nani acoranquëma opa sè'paquën na'con nitërinso pochin nisápamaso marë'. Inapohuatama': 'Quisoso nanan quëtërinco,' ta'toma', Yosë nontoco' catahuainquëma'. Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatama', acochinquëma'.

¹⁷ Nani pënënanquëma'. 'Imaramacosopita capini ninosoroco',' itëranquëma', tēnin.

Piyapi'sa' no'huirinënpoaso'

¹⁸ Ina quëran itantarincoi: "Co imarinacosohuë' no'huihuachinënquëma', ama pa'yancosohuë'. Ca'ton no'huirinacoso, nitotërama'.

¹⁹ Inapita pochin cancantërama' naporini, noya ni'itënë'nquëmahuë'. Inahua capiniráchin nipa'yatopi. Nipirinhüë', nani huayonanquëma'. Ca nohuanto, co inapita pochin cancantëramahuë'. Imaramaco ni'ton, no'huirinënquëma'.

²⁰ No'huirinaco ni'ton, canpitanta' no'huirinënquëma'. Nani sha'huitëranquëma': 'Hua'anëmaco ni'ton, co canpitaso' noya noya

ni'sarinênquémahuë', itëranquëma'. Aparisitërinaco ni'ton, canpitanta' aparisitarinênquëma'. A'chinahuëso' natëhuachina', canpitanta' natëarinênquëma'.

²¹ Napoaponahuë', imaramaco ni'ton, na'con na'con piyapi'sa' aparisitarinênquëma'. Tata Yosë a'paimarincoso' co nohuitopihuë' ni'ton, no'huiarinênquëma'.

²² Co o'mato, a'chintërahuë' naporini, co a'porinacoso marë' oshahuaintonahuë'. Nani a'chintopirahuë'. Co natëtonacohuë', oshahuanpi ni'ton, Yosëri ana'intarin.

²³ Insopitaso' no'huihuachinaco, Tata Yosënta' no'huiapi.

²⁴ Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Nani ma'sha Yosë pochin ninahuë. A'napita piyapi'saso' co nanitapapihuë'. Yosë anohuita'huaso marë' sacai' nininso' a'notërahuë. Co a'notërahuë' naporini, co ina marë' oshahuaintonahuë'. Nani nicaponaracohuë', no'huirinaco. Tata Yosënta' no'huiapi.

²⁵ Iráca Yosë quiricanênquë ninshitopi. 'Topinan quëran no'huirinaco,' ténin ninshitaton. Iporaso' naporinso chachin topinan quëran no'huiarinaco.

²⁶ Yosë'pa' pantahuato, Ispirito Santo a'patimaranquëma'. Inaso' achinicananarinquëma'. No'tëquénáchin nonin. Yosë quëran o'marahuatón, piyapi'sa' ayonquiarin. Nonahuëso chachin no'tëquën ayonquiarinquëma'.

²⁷ Canpitanta' a'chinarama' a'napitanta' nohuitinacoso marë'. Ya'nan a'chinahuë quëran huarë' nohuitëramaco ni'ton, naporahuëso' sha'huitarama'.

16

¹ Co'huara ma'sha onpochátërasênquémahuë', sha'huitaranquëma' ama pa'yanatoma' a'poamacoso marëhuë'.

² Niyontonpiso pëiro'sa quëran ocoiarinênquëma'. A'na tahuëri yatëparinênquëma'. 'Co noyahuë' nipi ni'ton, tëpahuato, Yosë noya ni'sarincoi,' ta'tona', a'naquëma' tëpaarinênquëma'.

³ Co Tata Yosë nohuitopihuë'. Canta' hui'ninco nipirahuë', co nohuitërinacohuë' ni'tona', aparisitarinênquëma'.

⁴ Napoaton iyaro'sa', ama pa'yancosohuë'. Nani sha'huitëranquëma'. A'na tahuëri aparisitohuachinênquëma', ina yonquiarama'. 'Tëhuëenchachin no'tëquën ninoton, sha'huitërinpoa', tosarama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

Ya'nan imapoma', co ina pochin sha'huitëranquémahuë'. Canpitaro'co ya'huato, catahuaranquëma'.

⁵ Iporaso' 'Yosë'pa' paantarahuë', itopiranquémahuë': '¿Intohuata' pa'saran?' co itëramacohuë'.

⁶ Napotëranquëmaso marë' chiníquën sëtapiramahuë'.

⁷ No'tëquën itëranquëma'. Canpita marë' paanta'huaso' noya, tënahuë. Co paantahuatohuë', Ispirito Santo co o'marinhuë' catahuainquëmaso marë'. Nipirinhüë', paantahuato, ina a'patimaranquëma'.

⁸⁻¹¹ Ispirito Santo isoro'paquë o'mahuachin, oshahuano'sa' pa'pi co noyahuë nipiso', Yosë noya coisë pochin nininso', no'tëquën ana'intacaso ya'huërinso', inapita ayonquiarin: 'Co Quisoso natëramahuë' ni'ton, pa'pi oshahuanama'. Inaso' no'tëquénáchin Yosë natëton co tëhuërinhuë' ni'ton, chiminpachina Tata Yosë ya'huërinquë pantarin. Napoaton co huachi quënanaramahuë'. Sopai hua'ani hua'qui' piyapi'sa' hua'anëntopirinhüë', Yosëri minsërahuaton, ana'intarin,' itarin piyapi'sa', ayonquiaton.

12 Na'con yaa'chintopiranquëmahüë', co ipora nanitaramahuë' ya'ipiya yonquicamaso'.

13 Nipirinhüë', Ispirito Santo o'mahuachin, ya'ipi nanamëhuë a'chintarinquëma'. No'tëquën anitotarinquëma'. Co inaora yonquirinso' a'chintarinquëmahüë'. Yosë yonquirinso chachin a'chintarinquëma'. A'na tahuëri ma'sha onpocaisonta' anitotarinquëma'.

14 Ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma' ni'ton, noya noya ni'saramaco.

15 Ya'ipi tatahuë yonquirinso' nitotërahuë. Ina pochin yonquirahuë canta'. Napoaton Ispirito Santo o'mahuachin, ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma'.

16 Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohüë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco," itërincoi.

Sëto inquitarinso'

17 Ca'tano'sanënpitacoi ninontërai.

—¿Ma'ta' tapon naporin? “Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohüë'. Ina quëran quënantaramaco,” tënin. “Tatahuë ya'huërin'pa' paantarahuë,” tënin anta'.

18 “Co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco,” topachina, co nitotërehuahuë'. ¿Ma'ta' tapon naporin? tënai ninontatoi.

19 Yanatanpiraihuë', co natanaihuë'. Quisososo nipirinhüë' nitotërin. Napoaton itërincoi:

“¿Ma'ta' tapon naporin?” ta'toma', yanatanpiramacohüë', co natanamacohüë'. Tëhuënychachin pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato co quënanaramacohüë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco.

20 No'tëquën itëranquëma'. Sëtatoma', na'nëarama'. Co natërinacosopitasohüë' nipirinhüë': “Nani chiminin huachi,” ta'tona', capa cancantapi. Canpitaso nipirinhüë' sëtapiramahuë', co hua'qui' sëtaramahuë'. A'naroáchin noya cancantantarama'.

21 Ni'co iyaro'sa'. Sanapi yahuaihuachina, iquitaton co noyahuë' cancantërin. Nani huaihuachina, a'naroáchin nóya cancantërin. Co huachi iquitërinso' yonquirinhüë'. “Hua'huahuë nani hua'huacharin,” ta'ton nóya cancantërin.

22 Inapochachin canpitanta' ipora sëtapiramahuë', naquëranchin quënantaranquëma'. Naporo' nóya cancantarama'. Co huachi insonta' nanitarinhüë' asëtainëmaso'. Nóya cancantomiatarama'.

23 “Naporo' co huachi natanaramacohüë'. No'tëquën sha'huitëranquëma'. Ca pochin yonquiatoma', Tata Yosë nontoco'. ‘Quisososo nanan quëtërincoi,’ ta'toma', ma'sona nipatama', acotarinquëma'.

24 Ipora huanta' co ina pochin Yosë nonchátëramahuë'. Iporaso nipirinhüë' ca pochin yonquiatoma', ma'sha nico quëchinquëma'. ‘Quisososo nanan quëtërincoi,’ ta'toma', nani tahuëri nontáco' nóya cancantacamaso marë',” itërincoi.

Co noyahuë' nipsisopita Quisosori minsërinso'

25 “Ma pochinsona nininso' nani a'chintëranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhüë' co huachi ina pochin a'chintaranquëmahüë'. A'ninquëchin tatahuë naporinso' sha'huitaranquëma'.

26 Naporo' ca pochin yonquiatoma', tatahuë nontarama'. Ca pochin nontarama' ni'ton, noya natanarinquëma'. Co huachi canpita marë' nonta'huaso' ya'huërinhuë'.

27 Tatahuë chachin nosororinquëma'. Nosororamaco ni'ton, nosororinquëma'. Ina a'paimarincoso' natërama' ni'ton, nosororinquëma' canpitanta'.

28 Tatahuë quëran o'mato, isoro'paquë ya'huëpirahuë'. Co hua'qui quëranhuë' tatahuë ya'huërin'pa' panantarahuë," itërincoi.

29 —Iporaso' co huachi ma pochinsona nininso' sha'huitarancoihuë'. A'ninquëchin nontarancoi ni'ton, a'naroáchin natanai.

30 Quëmaso' ya'ipi nitotëran. Yosë quëran o'maran, tënai. Co huachi natana'huainquënso tëranta' ya'huërinhuë', itërai.

31 —¿Nani natëramaco ti? Napoaponahuë', carinquëma' itaranquëma'.

32 Ipora tashi chachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Yanquëërahuatoma', pëinëmaquë pa'sarama'. Patopiramacohuë', co caora ya'huapohuë'. Tatahuë ca'tanarinco.

33 Nani na'con sha'huitëranquëma' sano cancantacamaso marë'. Casáchin yonquihuatamaco, sano cancantarama'. Co pa'yanaramahuë'. Piyapi'sa' aparisitopirinënuquëmahuë', catahuanquëma' ni'ton, chiniquën cancantoco'. Ya'ipi isoro'paquë co noyahuë' nipisopita nani minsëarahuë, itërincoi Quisoso.

17

Quisoso, imarinsopita marë' Yosë nontërinso'

1 Ina tosahuaton, inápaquë në'pëtërin Yosë nontacaso marë': "Nani Tata ora naniarin chimina'huaso'. Aparisitochuachinaco, catahuaco quëma pochachin cancantato, noya natëinquën. Ina quëran a'napita nicatonaco, noya noya yonquiarinënuquën. Quëma hui'nanco ni'to, napotaranquën.

2 Nani chiniquën nanan quëtëranco ya'ipi piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'. Quëma nohuanton, a'naquën imasarinaco. Inapitaso' anoyacancantërahuë quëma nohuitatënën nanpimiatacaiso marë'.

3 Quëmasáchin Yosënuquën. Isoro'paquë a'paimaranco. Piyapi'sa' nohuitahuatënënuquën, canta' nohuitochuachinaco, nanpimiatapi.

4 Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' a'paimaranco. Ya'ipi sha'huitërancoso' natërahuë. Ya'ipi tiquirahuë. Quëmasáchin natëranquën ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinënuquën.

5 Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', quëmaro'co noya noya ya'huëpirahuë', a'paimaranco. Iporaso', Tata, quëmataquë naquëranchin acoantaco quëmaro'co chachin ya'huanta'í.

6 Quëma nohuanton, a'naya a'naya imasarinaco. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', huayonan imainacoso marë'. Napoaton, imasarinaco. Nani a'chintërahuë. Onpopinsona quëma cancantëranso' nani anitotërahuë ni'ton, nohuitërinënuquën. Inapitaso' quëma piyapinënpita. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. Quëma nanamën natëpi.

7 Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Quëma sha'huitochuatancora, natëranquën. Ina nitotopi.

8 Sha'huitochuatancora, inachachin a'chintërahuë, natëtöpi. Quëmá quëran o'marahuë. Quëma chachin a'paimarancosonta' natëpi.

9 Imarinosopita marë' chiniquën nontaranquën. Hui'nanpita pochin ni'nan. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. A'napitaso' co imarina-cohuë'. Co inapita marë' nontaranquënhuë'.

10 Ya'ipi imarinosopita imarinënuquën quëmanta'. Quëmari hui'nanpita pochin cancantëran. Napopianachin imarinënpö'. Noya natërinaco ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

11 Co hua'quiya quëranhuë' quëmataquë paantarahuë. Isoro'paso' patarahuë. Imarinosopitaso' nipirinhüë', isëquë ya'huapona'. Quëma nohuanton, imasarinaco. Quëmaso' Tata nóyanquën ni'ton, noya a'paiquë'

imamiachinaco. Ya'ipiya nanitaparan ni'ton, catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Canpo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'.

¹² Inapitaro'co ya'huasoco, quëma nanamën a'chintërahuë, pënënahüë, na'con catahuarahüë imamiatinacoso marë'. Noya a'pairahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohüë'. A'naíchin pipirin, parisitopiquë pacacaso' ya'huërinso'. Quëma quiricanënquë ninoranso chachin nanirin.

¹³ Iporaso nipirinhüë' ya'huëranquë paantarahuë. Co'huara pantay-atërapohüë', isoro'pa quëran chachin, nontaranquën imarinacosopita noya cancantacaiso marë'. Ya'ipi cancanëhuë quëran natëranquën ni'ton, noya cancantërahuë. Catahuaquë inapitanta' ca pochachin noya cancanchina'.

¹⁴ Quëma nanamën chachin nani a'chintërahuë. Co imarinacosopitarihuë' no'huipi. Co inapita pochin cancantopihuë' ni'ton, no'huipi. Canta' co inapita pochin cancantërahuë'.

¹⁵ Co nohuantërahuë' isoro'pa quëran ocoicamaso'. Isëquë ya'huëpirinahuë', catahuaquë' ama sopairi minsëinsohüë'.

¹⁶ Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipirinhüë', co caso' inapita pochin cancantërahuë'. Imarinacosopitanta' co inapita pochin cancantopihuë'.

¹⁷ Catahuaquë' quëmasáchin cancanchinën. No'tëquën ayonquiquë' noya nicacaiso marë'. Quëma nanamën quëran no'tëquën anitotëran.

¹⁸ Isoro'paquë a'paimaranco. Inapochachin inapitanta' a'parahuë piyapi'sa' a'chintacaiso marë'.

¹⁹ Imarinacosopita nosoroato, ya'ipi cancanëhuë quëran quëmasáchin natëaranquën. Inapitanta' no'tëquën yonquiatona', nóya natëinënquën.

²⁰ Co isopita marëáchin nontaranquënhüë'. A'na tahuëri inapitanta a'napita a'chintohuachina', imasarinaco.

²¹ Inapitanta' catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Canpo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. Quëma hui'nanco ni'to, yonquiranso chachin yonquirahuë. Inapitanta' catahuaquë' canpo pochachin yonqui'ina'. Ina quëran a'napitanta' natëarinaco. 'Yosëri chachin a'paimarin,' tosapi.

²² Quëma nohuanton, noyápiachin cancantërahuë. Imarinacosopitanta' catahuarahüë noyápiachin cancantacaiso marë'. Ina quëran a'na huënton pochin napopianachin yonquiapi. Canpo pochachin cancantapi.

²³ Quëma pochachin yonquiato, inapita ya'coancantërahuë canpo pochachin yonquicaiso marë'. Ina quëran co imapisopitahuënta' nicatona': 'Tëhuëinchachin Yosëri hui'nin a'paimarin. Hui'nin nosororinso pochin imarinsopitanta' nosororin,' tosapi.

²⁴ Quëma nohuanton Tata, isopitaso' imasarinaco. Inapita nohuantërahuë carë' ya'huëcaiso'. Iráca quëran huarë' quëma nosororanco. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohüë', nosoroatonco, nóya acoranco. Inatohua' inapitanta' pantahuachina', noya noya ni'sarinaco. Ina na'con nohuantërahuë.

²⁵ Quëmaso' Tata no'tëquënáchin yonquiaton, noyasáchin ninan. Co imarinacosopitahuë' co nohuitërinënquënhüë'. Caso nipirinhüë' nohuitëranquën. Quëma isoro'paquë a'paimaranco. Imarinacosopita nitotopi.

²⁶ Quëma nanamën nani a'chintërahuë nohuitinënquënso marë'. Ipora huanta' a'chintarahüë ni'ton, noya noya nohuitarinënquën. Quëma nosororancoso pochachin ninosoroacaiso marë'. Inapohuachina', inapita ya'coancantato, ya'huëmiatarahuë,' itërin.

*Quisoso mapiso'**(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)*

¹ Nani Yosë nontohuachina, Sitron itopiso' i'shanantë' aquëtëran pa'nai. Inaquë nararoa'hua ya'huërin.

² Inatohua' na'aro' niyontonai ni'ton, Cotasërinta' nohuitërin. Inaso' yasha'huirapirinso'.

³ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita nani sha'huitonin. Natanahuatona', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita a'papi Quisoso macacaiso marë'. Nansa, sahuëni, inapita quëpapi. Tashi' ni'ton, nanparin, yonarin, inapitanta' quëpapi. Cotasëri quëchitërahuatón, a'notërin.

⁴ Quisososo' ya'ipiya ninoponahuë', co ta'arinhuë'. Nacapiapon pa'nin.

—¿Inta' yonisarama'? itërin.

⁵ —Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itopi.

—Ca mini inaco, itërin. Cotasënta' inaquë huaniarin anta'.

⁶ —Ca mini inaco, itohuachina, pa'yanpi. A'na achira' pinën parti pa'sahuatona', pinëna quëran anotopi.

⁷ Ina quëran naquëranchin itantarin:

—¿Inta' yonisarama'? itantarin.

—Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itantapi.

⁸ —Nani sha'huitëranquëma'. Ca mini. Ca nohuantohuatamaco, isopitaso' tananpitoco' pa'ina', itërin.

⁹ Achin Yosë nontaton, itërin: “Quëma nohuanton, isopita imasarinaco. Noya a'pairahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë,” itërin. Ina nancaso marë': “Tananpitoco' pa'ina,” itërin.

¹⁰ Napopirinhuë', Simon Pitroso' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën Marco itopiso' ahuërin. Inapotaton, inchinan huëratën nishitëhuëratëtërin.

¹¹ Quisososo nipirinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëni iyasha po'moantaquë'. Tananpitëquë' mainaco. Tatahuë nohuanton, masarinaco. Main o'orëso pochin chiniquën parisitarahuë. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

*Corto hua'an pëinënquë quëpapiso'**(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)*

¹² Ina quëran sontaro'sa', capitan, cotio ponisiaro'sa', inapita huë'sahuatona', Quisoso mapi. Masahuatona', tanpaquën noyá tonporahuatona',

¹³ Anasëtaquë quëpapi. Inaso' Caihuasë mi'sën. Naporo' pi'ipi Caihuasë corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'conin.

¹⁴ I'hua inaso' cotioro'sa' sha'huitërin: “Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimi'in, tënahuë,” itërin. Inaquë quëpapi natanacaiso marë'.

*Pitrori nonpinapirinso'**(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)*

¹⁵ Ca'tano'sanënpitaso' pa'pi. Simon Pitroso nipirinhuë', Quisoso imaquirin. Canta' imaquirahuë. Caso' corto hua'an nohuitërinco ni'ton, Quisoso acoana quëpahuachinara, pairanaquë chachin ya'conahuë.

¹⁶ Pitroso' ya'coana aipiran huaniárin. Napohuachina, ya'coana a'pairinso' sanapi nontërahüë Pitronta' ya'conacaso marë'. Nontohuatëra, ya'conin anta'.

¹⁷ Pitro ya'compachina, sanapiri itërin:

—Quëmanta' mini Quisoso imaran, itërin.

—Co'chi caso' imarahüë paya, itërin Pitrori.

18 Naporo' tashi' sēhuēn ni'ton, ponisiaro'sa', inpriatoro'sa', inapita pēyara quēran nani a'pētopi. Inaquē huanirahuatona', napēntapi. Pitronta' inaquē napēntapatarin.

Corto hua'ani nataninso'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

19 Ina quēran Quisososo' natanapi:

—¿Ma'ta' a'chinan? ¿Inpitata' imarinēnquēn? itērin corto hua'ani.

20 —Caso' a'ninquēchin piyapi'sa' a'chintērahuē. Niyontonpiso pēiquē, Yosē chinotopiso pēiquē, inaquēpita cotioro'sa' niyontonpachinara, a'chintērahuē. Co po'oana quēran a'chinahuē'.

21 ¿Onpoatonta' natananco? Na'a piyapi'sa' nataninaco, nani nitotopi. Inapita natanquē' sha'huichinēn, itērin.

22 Itohuachina, ponisiari panpirayarin.

—Corto hua'an chini chiniquēn nanantērinso nipirinhue', ¿ina pochin a'paniran ti? itērin ponisiari.

23 —Co noyahuē' nonahuē nipachin, sha'huitoco maquēta tēhuērahuē. Nipirinhue', no'tēquēn nonahuē nipachinso', ¿onpoatonta' ahuēranco? itērin.

24 Ina natanahuaton, hua'ani a'parin Caihuasē nontacaso marē'. Tonpopinan quēpapi.

Naquēranchin Pitrori nonpinapiantarinso'

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

25 Simon Pitroso nipirinhue' huaniton, napēntarin.

—¿Quēmarinta' iso quēmapi imamaranquēn ti? itērin ponisiari.

—Co'chi imarahue' paya, itantarin.

26 Ina quēran cotio hua'an piyapinēni quēnanin. Ina quēmopinēn chachin Pitrori nishitēhuēratētērinso' ni'ton, pi'pian nohuitērin. Pitro quēnanahuaton, itērin:

—¿Co'ta Quisoso mapiquē quēnananquēn pora? itērin.

27 —Co'chi cahuē paya, itaantarin Pitrori. Naporo' atari pērarin, natanin.

Pirato quētonpiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

28 Tashíramiachin nisahuaso', Caihuasē pēinēn quēran quēparahuatona', Noma hua'an pēinēnquē quēpapi. Cotioro'saso nipirinhue' co inaquē ya'conpihuē'. “Nisha piyapi'sa' pēinēnquē ya'conpatēhua', oshahuanarigua'. Ina quēran co nanitarihuahuē' Pascoa cosharo' capacaso',” topi.

29 Napoaton Pirato pipirahuaton, inapita nontērin.

—¿Ma'ta' onporin iso quēmapi? itērin.

30 —Pa'pi co noyahuē'. Noya ninin naporini, co quēshiitēnquēnhue', itopi.

31 —Canpitari quēpaco'. Iráca quēran huarē' nipēnēnamaso' co natēhuachinhue', ana'intoco', itērin.

—Co quiyaso' nanitēraihuē'. Co nanan ya'huētērincoihuē' piyapi'sa' tēpaca'huaiso', itopi.

32 I'hua Quisoso ninoton nani sha'huirin: “A'na tahuēri inápaquē achinpiarinaco,” tēnin. Yosē nohuanton, onpotatonasona tēpacaiso' naniarin. 33 Ina quēran Piratori pēiquē ya'coantarahuatón, Quisososo itapon:

—¿Quēmaso' cotio copirnonquēn ti? itērin.

34 —¿Quēmaora yonquinēn quēran napoaran? ¿A'napita sha'huitērinquēn nica? itērin.

35 —“Cotio piyapi inanta',” ¿topiranhue' ti? Caso' nishaco. Cotioro'sa' sha'huirapirinhēnquēn. Corto hua'ano'sa chachin yo'quirinēn ana'inta'huānquēnso marē'. ¿Ma'ta' onporan ni'ton, yatēparinhēnquēn? itērin.

³⁶ —Co caso' isoro'paquë hua'anëntarahuë'. Ina nohuantërahuë naporini, imarinacosopita sontaro'sa pochin niitonahuë'. Ama cotioro'sa' macainacoso marëhuë' chiníquën ahuëchitonahuë'. Caso nipirinhue' nisha pochin hua'anëntarahuë, itërin.

³⁷ —Napoahuarë' ¿quëmaso' copirnonquën? itërin Piratori.

—Inaco mini. Ina marë' nasitimarahuë. O'marahuë no'tën nanan pënënta'huaso marë'. No'tëquën yonquipisopita natëarinaco, itërin.

³⁸ —¿Ma no'tën nanancha napotëran nicaya? itërin Piratori.

Quisoso tēpacaso' sha'huirinsó'

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Ina tosahuaton, pipiantarahuaton, cotioro'sa' itantarin:

—Iso quëmapi noya, tēnahuë. Co manta' onporinhue'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuë'.

³⁹ Napoaton sha'huichinquëma'. Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirahuë pipicaso marë'. ¿Nohuantërama' cotio copirno ocoica'huaso'? itërin.

⁴⁰ Natanahuatona', chiníquën a'panitopi:

—¡Ama ina ocoiquësohuë'! ¡Parapasë ocoiquë'! itopi. Inaso' matararo nipirinhue' napotopi.

19

¹ Ina natanahuaton, sontaro'sa' camairin Quisoso huihuicaiso marë'. Napohuachina, chiníquën huihuitona' pë'sha pë'shatopi.

² Nahuan quëran yancotë' nicatona', ayancotopi. Nahuan ni'ton, ohuanin. Naporahuaton, quëhuanën miáchin hua'an a'morinsó pochin a'motopi tēhuacaiso marë'.

³ —¡Nanpimiataton israiro'sa hua'anëntëquë'! itopi. Napotahuatona', panpirayarápi.

⁴ Ina quëran Pirato pipiantarahuaton, piyapi'sa' nontantarin.

—Iso quëmapi a'notantaranquëma', ni'co'. Co manta' onporinhue', tēnahuë, itërin.

⁵ Naporo' Quisosonta' pëi quëran pipirin. Yancotë' nahuan quëran nipiso ayancotopi, quëhuanën miáchin a'motopiso'. Inapitarë chachin pipirin.

—Ni'co' iso quëmapi, sa'ahua, itërin piyapi'sa'.

⁶ Corto hua'ano'sa', ponisario'sa', inapitari quënanahuatona', chiníquën noncarotopi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimiin! itopi. Inachin inachin itápi.

—Canpitari corosëquë patanantatoma', tēpaco'. Co caso' nohuantërahuë' tēpa'huaso'. Co manta' onporinhue', tēnahuë caso', itërin Piratori.

⁷ —Íráca pënëntërinso' co natërinhuë' ni'ton, chimi'in. Topinan piyapi niponahuë', “Yosë hui'ninco,” toconin, itopi.

⁸ Ina natanahuaton, Pirato chiníquën pa'yanin.

⁹ Ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Intohua quëranta' huë'nan? No'tëquën sha'huitoco, itërin. Inariso nipirinhue', co manta' itërinhuë'.

¹⁰ —¿Onpoatonta' co yanontërancohuë'? Ca nohuantohuato, ocoiaranquën. Nohuantohuato, atēpataranquën. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

¹¹ —Co Yosë nanan quëtërinquënhuë' naporini, co manta' quëma nani-tapaitoncohuë'. Tēpahuatanco, ina marë' oshahuanaran. Nipirinhue', yo'coninacosopita na'con na'con oshahuanapi, itërin.

¹² Naporo' quëran huarë' Piratori yaocoipirinhue', cotioro'sari itaantapi:

—Iso quëmapi ocoihuatan, Noma copirno no'huiarinquën. “Caso' copirnoco,” téninso marè' copirnorin inimicotarin, itopi.

¹³ Ina natanahuaton, “Co'chi nanitèrahuè' Quisoso ocoica'huaso paya,” ta'ton, aipiran quèpantarin. Quèpantarahuatón, ana'intacaso' shiranènquè huènsèrin. “Shancori i'iratè',” itopiquè ya'huèrin. Cotio nananquèsò', Capata, itopi.

¹⁴ A'na tahuèrichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Yacamotahuaso', cotioro'sa' itèrin:

—Copirnonèma' ni'co', itèrin.

¹⁵ —Co quiyarisò' nohuantèrahuè'. ¡A'naroáchin atèpatèquè! ¡Corosèquè apatanantèquè' chimiin! itaantapi hua'ano'sari.

—Copirnonèma' nipurinhuè', ¿atèpachi ti? itèrin.

—¡Noma copirnoíchin natèrai quiyanta'! Co a'na copirno ya'huètèrincoihuè', itopi.

¹⁶ Napotohuachinara, Piratori itèrin: “Inta nipachin, Quisoso quèparahuatoma', corosèquè patanantoco',” itèrin sontaro'sa'. Napotohuachina, masahuatona' quèpapi.

Corosèquè patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Corosè apitèntoahuachinara, inaora quèparin. Pa'sahuatona', “Nansè Moto',” panèn itopiquè canconpi. Cotio nananquèsò', Corocota itopi.

¹⁸ Inaquè corosèquè patanantopi. Cato' apiro'santa' tèparapi anta' ni'ton, nisha patanantopi. A'na' ahuènan quèran, a'nanta' inchinan quèran patanantopi. Quisoso ahuananapipi.

¹⁹ Ina quèran Pirato ninshitèrin onporinso marèsona tèparapiso nitotacaiso marè'. Nani ninshitoahuachina, corosèquè chachin motèn pètècha achinpitopi.

ISOSO' QUISOSO NASARITOQUÈ YA'HUÈrinso'. COTIORO'SA' COPIRNO ténin, ninshitaton.

²⁰ Ninano ya'cariya ni'ton, na'a cotioro'sa' ina nontopi. Cotio nananquè, Noma nananquè, Crico nananquè, cara nananquè chachin aninshitèrin.

²¹ Corto hua'ano'saso nipirinhuè', co noyahuè' ni'pi.

—“Cotioro'sa' copirno,” ta'ton ninshitèranso', co noyahuè'. “Cotioro'sa' copirnoco toconinso',” ta'caso' ninshitaantaquè', itoonpi Pirato.

²² —Inca, co nohuantèrahuè'. Nani ninshitèrahuè huachi. Co huachi a'na ninshitanta'huaso' ya'huèrinhuè', itèrin Piratori.

²³ Ina quèran sontaro'saso', nani Quisoso patanantahuatona', aipi a'morinso' nipatomatopi. Catapinitè yasèratona', a'naya a'naya mapi. Acopotèrinsoso' nipirinhuè', co pipinamèn ya'huètèrinhuè'. Ya'ipitè' a'nanpiso'.

²⁴ —Ama oshahuasohuè'. Huèco' ya'nipitèhua' nicanahua', ta'tona' ya'nipirapi. Inaporahuatona', a'nari manin.

Iraca Yosè quiricanènquè ninoton, tapon: “A'morahuèsò' nipatomatapi. Acopotèrahuèsò macacaiso marènta' nicanarapi,” ténin ninshitaton. Naporinso chachin mapi.

²⁵ Corosè ya'cari catapini sanapi'sa' huaniapi. A'naso' Quisoso a'shin. A'nanta' a'shatèn. Criopasè sa'in Maria itopisonta' inaquè huaniarin. A'nanta' Maria Mactarina. Inapitari ni'sapi.

²⁶ Canta' inaquè huaniarahuè. Quènanahuatonco, a'shin itapon:

—Iso quëmapi mama, hua'huan pochin ni'què'. Ina ni'sarinquèn huachi, itèrin. Na'con nosoroatonco napotèrin.

27 Ina quëran nontërinco.

—Quëmanta' iyasha, mamahuë mamaparinquën pochin ni'quë', itërinco.

Napotohuachincora, naporo chachin pëinëhuëquë quëparahuë yacapaincoso marë'.

Quisoso chimininsó'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

28 Quisoso nontahuatoncoi: “Nani ya'ipi Yosë sha'huitërinco' natërahuë,” tënin yonquinënguë. Ina quëran, Yosë quiricanënguë ninorinsó nancasó marë':

—Yamororahuë, tënin.

29 Huino áin nininsó' tasonquë ya'huërin. Napoaton pi'shiro pochin nininquë asë'cotërahuatona', nara'huayaquë achinpi. Ihuëtahuaton, Quisoso nanamënguë paquënantërin.

30 Pi'pian o'osahuaton: —Nani ya'ipi nanirin, tënin.

Ina tosahuaton, monshorahuaton, chiminin.

Sontarori ohuaninsó'

31 Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' co nohuantopihuë' inaquëranchin patanantopisopita patacaiso'. Pascoa tahuëri chachin inasó ni'ton, noya noya ni'pi. Napoaton Pirato paahuantapi. “Sontaro'sa' sha'huitëquë' tonaina' nipanchina' a'naroáchin chiminacaisó marë'. Chiminpachina', quëparahuatona', pa'pichina',” itopi hua'ano'sari.

32 Napotohuachinara: “Noyahua',” itahuaton, sontaro'sa' a'parin tonaina' nipantacaisó marë'. Pa'sahuatona', cato' apiro'sa chachin nipantononpi.

33 Ina quëran Quisoso huëcapaipirinahuë', nani chiminin quënanquipi. Napoaton co nipantonatopihuë'.

34 A'na sontaroso nipirinhüë', nansaquë nininpitën ohuantërin. Huënai' i'shapitarë chachin pipirin.

35 Cari chachin ni'nahuë. No'tëquën sha'huitaranquëma' canpitanta' nitotatoma' natëcamasó marë'.

36 Iráca Yosë quiricanënguë ninshitërin: “Co a'na nansëquën tëranta' nipantapihuë',” tënin. Naporinsó chachin co inasó' nipantopihuë'.

37 A'nanta' ninshitërin: “A'na tahuëri ohuanpiso' ni'sapi,” tënin Yosë quiricanënguë.

Quisoso na'pi naninquë po'mopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

38 Ina quëran Cosi Arimatiaquë ya'huërinso' pa'nin Pirato nontapon. Inanta' Quisoso imaponahuë', cotioro'sa' të'huataton, co a'ninquëchin sha'huirinhüë'. Inasó nipirinhüë', chiníquën cancantaton, pa'nin Pirato nontapon.

—Quisoso nonën nohuantërahuë. Quëtoco cari quëpa'i, itërin. Itohuachina, “Noyahua'. Quëpaquë',” itërin. Napotohuachina, pa'nin nonën corosë quëran anohuaracaso marë'. Anohuararahuatona', quëpapi.

39 Nicotimonta' huë'nin. Inasó' iráca Quisosoquë paaton, tashi' nontërin. Inanta huëcaton, pimo yaqui' shinpanantë ayontopinan, quënin nonën pashitacaso marë'. Cara shonca quiro pochin quë'ninsó' quënin.

40 Quisoso nonën masahuatona', pimóchin nininsoquë morin asë'cotëtopi. Inapotatona, noyá so'pinpi. Ina pochin cotioro'sa' nipa'pitohuachinara, chimipi tapapi na'pi naninquë po'mocaisó marë'.

41 Ina ya'cariya imia'huaya ya'huërin. Inaquë nasha na'pi nanin ya'huërin chimipi po'mocaisó marë'. Inaquëso', co chimipi po'moyátërapihuë'.

⁴² Nani i'huararin. Tahuëririnquë Pascoa tahuëri chachin ni'ton, manorapi. Tëpapiso' ya'cariya ni'ton, inaquë po'mopi. Pancara'pi pitarahuatona', nanin pa'copitopi.

20

Quisoso nãpïantarïnsõ'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Tomio tahuëri nipachina, tashiyachin Maria Mactarina pa'nin Quisoso po'mopiquë nicapon. Co noya tahuëriyátërasohuë', canconin. Canconahua-ton ni'pirinhuë', na'pi pa'copitopiso' chi'huincapinan quënanconin.

² “Quisoso nonën nani quëpapi,” ta'ton, ta'aquirin. Canquirahuaton, Simon Pitroro'coi sha'huitirincõi.

—¿Siniro nonën po'mopi quëran, nani quëpapi! Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itirincõi.

³ Napotohuachincoira, na'pi nanin'pa' pa'nai.

⁴ Napopianachin ta'apiraihuë', Pitro na'huëtërarahuato, ca'ton canconahuë.

⁵ Monshorahuato, nëhuëconahuë. Morinquë so'pinpisoachin quënanconahuë. Nipirinhuë', co ya'conahuë'.

⁶ Ca piquëran Simon Pitro canconahuaton, ya'conin. Morin Quisoso so'pinpiso' ni'conin anta'.

⁷ Në'mëtë' so'pinayapisonta' quënanin. Inaso' nisha quëhuëánin. Inanta' so'pinpinan.

⁸ Ina quëran canta' ya'conahuë. Në'mëtë' so'pinpiso' ni'sahuato, natërahuë. “Tëhuëchachin Quisoso nãpïantarïn,” tënahuë.

⁹ Yosë quiricanënuquë iráca ninshitatona': “Nãpïantararin,” topirinahuë', co yonquiyátëraraihuë'.

¹⁰ Nani ni'patëira, ya'huërai'pa' paantarai.

Maria Mactarina ya'notërinso'

(Marcos 16.9-11)

¹¹ Mariaso nipirinhuë' huëantarahuaton, Quisoso po'mopiso' aipiran huaniquiantarin. Chiniquën na'nëárin. Na'nëárin quëran monshorin na'pi naninquë nëhuëcaso marë'.

¹² Nëhuëpirinhuë', cato' anquëniro'sa' quënanin, huiríchin a'mopiso'. Quisoso nonën acopiquë huënsëapi. A'na' motën quëran huënsëarin. A'nanta' nantën parti quëran huënsëarin.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nëaran? itërin anquëniri.

—Siniro nëhuë nonën nani quëpapi. Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itërin.

¹⁴ Tahuëretahuaton, Quisoso chachin quënanaponahuë', co nohuitërinhuë'.

¹⁵ —¿Onpoatonta' imoya na'nëaran? ¿Inta' yonisaran? itërin Quisosori. Mariaso napoaponahuë': “Sacatona'pi ta'ma',” tëcaton:

—Quëmari imoya Quisoso nonën quëpahuatan, sha'huitoco maconta'i, itërin.

¹⁶ —¿Maria! itërin Quisosori. Tahuëretahuaton, nohuitërin huachi. Inaora nananquë nontaton;

—¿Raponi! itërin. Maistro tapon naporin.

¹⁷ —A'poco imoya. Co tatahuë ya'huërin'pa' pantayátërarahuë'. Apira paaton, iyahuëpita pochin ni'nahuësopita sha'huitonquë': “Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë. Inaso': ‘Tata,’ itato chinotërahuë. Canpitanta' imaramaco ni'ton, ‘Tata,’ itatoma' chinotërama', tënin Quisoso, itonquë',” itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Maria paaton, itaponcoi: “¿Siniro chachin nani ni'nahuë!” itirincõi. Ya'ipi sha'huitërinso chachin sha'huitërincoi.

*Ca'tano'sanēnpitacoi ya'notaantarincoiso'**(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-39)*

¹⁹ Naporo' tahuēri Tomio tahuēri. Tashihuachina, pëiquē ya'huarai. Cotioro'sa' tē'huatatoi, ya'coana noyá oncotopiraihuē', Quisoso a'nanaya huancánachin ya'notatoncoi:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itērincoi.

²⁰ Itahuatoncoi, imirin a'notērincoi. Nininpitēonta' a'notērincoi. Ohuanpiso' ni'nai. Siniro chachin ni'sahuatoi, “Ina mini,” ta'toi, nóya cancantērai.

²¹ —Sano cancantoco' iyaro'sa'. Tatahuē a'parincoso pochachin canpitanta' a'paaranquēma' piyapi'sa' a'chintacamaso marē', itērincoi.

²² Ina quēran pihuirahuaton,

—Ispirito Santo ya'coancanchinquēma huachi. Ina catahuarinquēma' no'tēquēn pēnēntacamaso'.

²³ Insosona natēhuachinquēma', “Oshanēn iyasha Yosē inquitaringuēn,” itoco'. Inquitarin mini. Nipirihuē', co yanatēhuachinquēmahuē', “Co oshanēn iyasha inquitaringuēnhuē',” itoco'. Tēhuēnchachin co inquitaringuē', itērincoi. Itahuatoncoi, pa'nin.

Tomasēri quēnanaton, natērinso'

²⁴ Naporo' shoncayáchincoi ya'huērai. Tomasēso' co ya'huērinhuē'. Inaso': “Catopia'hua,” itopi.

²⁵ Quisoso quēnanahuatoi, Tomasē sha'huitonai:

—Siniro ni'nai, itopiraihuē', co yanatērincoihuē'.

—Imirin ohuantopiso' nicato sē'huata huarē', nininpitēonta' ohuantopiso' sē'huata huarē', natēarahuē', itērincoi Tomasē.

²⁶ Posa tahuēri quēran niyontoantahuatoira, Tomasēnta' inaquē nisarin. Naquēranchin ya'coana noya oncotaantapiraihuē'. Quisoso a'naroáchin huancánachin ya'noantarahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itērincoi.

²⁷ Ina quēran anquirahuaton, Tomasē itērin:

—Imirahuē iyasha nicaton, sē'huaquē'. Nininpitēhuēnta' sē'huatoco. Ama huachi nisha nisha yonquiquēsohuē'. Natēco huachi, itērin.

²⁸ —¡Quēma mini Sinioronēhuēnquēn! Natēranquēn. Yosēnēhuēnquēn ni'ton, chinotaranquēn, itērin Tomasēri.

²⁹ —Ni'nanco ni'ton iyasha, natēranco. A'napitaso' co nicaponaracohuē', natēarinaco. Inapitaso' noya noya cancantapi, itērin Quisosori.

Ma'marēsona iso quirica ninshitērahuēso'

³⁰ Quisoso nani ma'sha Yosē pochin ninin piyapi'sari natēcaiso marē'. Ca'tano'sanēnpitacoi ni'piraihuē', co ya'ipiya isēquē ninshitēranquēmahuē'.

³¹ Iso quiricaquē ninshitērahuēsopitaso', Quisoso natēcamaso marē' ninshitērahuē: “Inaso' tēhuēnchachin Cristo, Yosē hui'nin. Inari a'paimarinso',” ta'toma', ina imaco huachi. Imapatama', Yosē nohuitatoma' nanpimi-atarama'.

21*Yonsanquē ya'notantarincoiso'*

¹ Ina quēran Tipiriasē sono' yonsanquē Quisoso ya'notantarincoi. Ni'naiso' sha'huichinquēma'.

² Inaquē canchisē ya'picoi nisarai. A'naso' Simon Pitro. A'nanta' Tomasē, catopia'hua itopiso'. A'nanta' Natanino, Canaquē ya'huērinso'. Sipitio hui'ninpitacointa' ya'huērai. A'napitanta' Quisoso ca'tanpisopita, catoya'pi, inapitaro'coi canchisēcoi ya'huērai.

- 3 –Riti të'yatapo pa'sarahuë, itërincoi Simon Pitro.
 –Pa'sarai quiyanta', itërai. Potiquë ya'conconahuato, pa'nai. Pa'piraihuë', ya'ipi tashi' riti të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'.
- 4 Pi'i yapipirirahuaso', Quisoso yonsanquë huaniarin, ni'piraihuë', co nohuitëraihuë'.
- 5 –¿Co iyaro'sa', manta' manamahuë' ti? itërincoi.
 –Co'chi manta' manaihuë' paya, itërai.
- 6 –Inchinkan quëran të'yatoco'. Inaquë tëhuënchinso' masarama', itërincoi. Ina quëran inchinkan quëran të'yatohuatëira, notohuaro' sami manai. Na'a ni'ton, co nanitaparaihuë' oshica'huaiso'.
- 7 Naporo' Siniro nohuitërahuë huachi.
 –Pasoso' Siniro chachin, itërahuë Pitro.
 Itohuatëra, i'nanpirapi sacatarin ni'ton, aipi a'morinso' a'naroáchin masahuaton, a'morin. Manorahuaton, i'quë niitërin.
- 8 Quiyaso' potiquë pa'nai. Riti ohuararahuato, yonsai'pa' quëparai. Co aquëyahuë'. Pasa mitro pochin aquërinso'.
- 9 Nonshiconahuato, pën quënanconai. Inaquë sami chinsarin, ni'conai. Paonta' ya'huërin.
- 10 –Sami manamaso' caraya mamaco', itërincoi Quisoso.
- 11 Simon Pitro potiquë ya'conahuaton, riti yonsanquë oshirin. Pasa a'natërápo shonca cara sami ya'huërin, panca samisachin. Ina nápo' niponahuë', co riti oquirinhuë'.
- 12 –Huëco' iyaro'sa' coshatahua', itërincoi Quisoso. “¿Inquënta' quëmaso'?” co itapoirahuë', Siniro nohuitërai.
- 13 Pan masahuaton, quëtërincoi. Saminta' quëtërincoi ca'nai.
- 14 Nanpiantarin piquëran nani cararo' ca'tano'sanënpitaco quënanai.
- Simon Pitro nontërinso'*
- 15 Nani coshatohuatoira, Quisosori itërin:
 –Iya Simon, ¿isopita quëran na'con na'con nosoromiatëranco ti? itërin.
 –Nosororanquën Siniro ina nitotëran, itërin.
 –Imarinacosopita carniroa'huaro'sa pochin ni'nahuë. Patontahuato, co incariso' a'pairarinhuë'. Quëmari noya a'paiton, a'chintëquë', itërin.
- 16 Ina quëran itaantaran:
 –¿Nosoromiatëranco ti? itërin.
 –Nosororanquën mini, Siniro, ina nitotëran, itantaran.
 –Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, a'paiquë' noya imamiachinaco, itërin.
- 17 Ina quëran naquëranchin itantaran:
 –Iya Simon, ¿tëhuënhachin nosororanco ti? itantaran. Cararo' natanin ni'ton, Pitro sëtërin.
 –Ya'ipi Siniro nitotëran. Nosororanquën mini, ina nitotëran, itërin.
 –Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, noya a'paiquë'.
- 18 No'tëquën, iyasha, itaranquën. Quëmaso' hui'napitapon, quëmaora nohuanton, ma'sha ninan. Intohuaso' yapa'patana, nitaparahuaton, pa'nan. Nipirinhuë', a'na tahuëri mashotohuatan, ma'sha onpotarinënuquën. Cato quëran chachin anquiran'so' tonpoarinënuquën. Co nohuantopiranhuë', quëpararinënuquën, itërin Pitro.
- 19 A'na tahuëri Yosë imarin ni'ton, inapotatona', tëparapi. Ina ni'pachina', na'a piyapi'sari Yosë nóya ni'sapi huachi. Ina ninoton, Quisoso naporin. Ina quëran:
 –Imamiatoco iyasha, itërin.

Tiquinamēnquē ninshitērahuēso'

²⁰ I'hua coshatapoi, Quisoso pirayan coshatērahuē. Naporo' "¿Inta' Sinioro sha'huirapiarinquēnso'?" itērahuē Pitro nitotacaso marē'. Iporaso' sono' yonsanquē Pitro tahuērērahuaton, quēnaninco.

²¹ Quēnanahuatonco, Quisoso itapon:

—Iso quēmapiso' Sinioro, ¿ma'ta' onpoapon? itērin Pitrori.

²² —¿Onpoatonta' iyasha, ina yonquiran? Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuēri huarē' nanpihuachin, co ina quēmaso' yonquicamaso' ya'huērinhüē'. Quēma imaco, itērin.

²³ Naporo quēran huarē' imapisopita ninontopi. "Inaso' co onporonta' chiminarinhüē'," nitopi. Quisososo nipirinhüē' co naporinhüē'. "Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuēri huarē' nanpihuachin," topachina, "co chimi- naponhüē'," co tapon naporinhüē'.

²⁴ Nani carinquēmaso' sha'huitēranquēma'. No'tēquēn ninshitēranquēma'. Ya'ipiya nicatoi, nitotērai.

²⁵ Na'con Quisoso a'chinin. Nani ma'sha ninin. Co insonta' nanitaparinhüē' ya'ipiya ninshitacaso'. Ina nápo' quirica ninshitērai naporini, co isoro'paquē tēranta' naniitonhüē', topirahuē'. Nani huachi.

Quisoso ca'tano'sanënpita napopiso'

Quisoso nãpianarahuatón, imãpìsopita ya'notërinso'

¹ Iya Tiohuìro. Ca Nocasëco ninshitaantaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. A'na quiricaquë nani ninshitëranquën. Ya'ipi Quisoso naporinso' sha'huitëranquën. A'chininsonta' anitotëranquën.

² Ya'ipi inápaquë panantaquë huarë' naporinso' ninshitëranquën no'tëquën nitotamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantaranquën. Co'huara Quisoso inápaquë pantayátëraponhuë', ca'tano'sanënpita huayoninso' sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Ispirito Santo nohuanton, sha'huitërin. Inapita napopisonta' nitochin, ta'to, ninshitantaranquën.

³ Quisososo' tëhuëenchachin chiminpirinhuë', nanpianarin. Ina piquëran catapini shonca tahuëri isoro'paquë ya'huëantarin. Ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarin nanpianarinso' natëcaiso marë'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintaantarin.

⁴ A'na tahuëri inapitarë' ni'so', sha'huitërin:

—Ama a'naroáchin Quirosarin quëran pipicosohüë'. Isëquë ninaco' Ispirito Santo o'main. “Ispirito Santo a'patimaranquëma',” ténin Tata Yosë. I'hua chachin sha'huitëranquëmaso'.

⁵ Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantaranquëma' catahuainquëmaso marë'. Co hua'quí quëranhuë' ya'coancantarinquëma', itërin ca'tano'sanënpita.

Quisoso inápaquë pantarinso'

⁶ Ina quëran niyontoantarahuatona', Quisoso natanpi:

—Íraca Siniro israiro'sa' pancana hua'anëntopirinahuë'. ¿Ipora chachin chiníquën nanantaton, ina pochin acoantaran ti? itopi.

⁷ —Tata Yosëichin chini chiníquën nanantërin. Inaora nohuanton, ma'sha acorin. Ma tahuëriso' acoamara. Onporosona napoarinsó', co Yosë nohuantërinhuë' canpita nitotacamaso'.

⁸ Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëma'. Ya'coancantohuachinquëma', nóya pënëntarama'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparama'. Ya'ipi naporahuëso' ni'nama', nani nitotërama'. A'napitanta' sha'huitoco'. Quirosarinquë chachin sha'huitoco'. Ina quëran ya'ipi Cotia parti paatoma', sha'huitonco'. Samaria partinta' sha'huitonco'. Ya'ipi parti paatoma', sha'huitëra'piaco', itërin Quisosori.

⁹ Ina topachina, Yosëri inápaquë quëpantarin. Ca'tano'sanënpitari nicasoi', inápaquë pantarin. Në'përápirinahuë', chitorori imotërin. Co huachi quënanpihuë'.

¹⁰ Inápaquë pantaquëya', në'përápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notiimarin, huiríton a'mopiso'.

¹¹ —¿Ma'marëta' caririario'sanquëma' inápaquë në'pëtërama'? Quisoso nani pantarin. Yosëri inápaquë quëpantapirinhuë', ina chachin o'mantarrarin. Inápaquë pa'ninso pochachin a'na tahuëri o'mantarrarin, itërin.

Cotasë ya'huërënamën Matiasë acopiso'

¹² Ina natanahuatona', Oriposë panën quëran nohuaramarahuatona', Quirosarinquë paantapi. Co aquëyahüë'. A'na quiromitro pochin aquërinso'.

¹³ Canconahuatona', a'na pëiquë pa'pi. Inapa pë'satë' pëi' ni'ton, nanpëpi. Inaquë naporó' yacapatapi. Pitro, Coansha, Santiaco, Antërisë, Pinipi,

Tomasë, Partoromi, Matio, inapita ya'huërapì. A'nanta' Santiaco. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' ya'huërin. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüë', inanta' Quisoso imarin. A'na Cotasënta' ya'huërin. Santiaco hui'nin inaso'.

¹⁴Inapitaso' nani tahuëri niyontonatona', Yosë nontápi. Quisoso iinpitanta' huë'pi Yosë nontacaiso marë'. Sanapi'santa' inaquë huë'pi. A'naso' Maria. Quisoso a'shin inaso'. Napopianachin yonquiatona', inaquë na'con Yosë nontápi.

¹⁵Ina quëran na'a Quisoso imapisopita niyontonpi. Pasa cato shonca piyapi'sa pochin ya'huëpi. Pitrori huancánachin huanirahuaton, itërin:

¹⁶⁻¹⁷“Shonca catoya'picoi iyaro'sa' Quisoso nani acorincoi a'napita a'chinta'huaiso marë'. Cotasënta' acorin ni'ton, quiyapitarë' Quisoso ca'tanpirinhüë', inimiconënpitari yamapachina, sha'huirapirin. A'notonpachina, mapi. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Cotasë napocaso' ninorin. Tapirí ninoton, Yosë quiricanënquë ninshitërin. Iráca ninorinso chachin naporin.

¹⁸Sha'huirapirinso marë' coriqui quëtopi. Ina coriquinënquë no'pa' pa'anpi. Cotasëso' nitëparahuaton, no'paquë anotaton, ya'poin. Chi'chirinamën pipirin.

¹⁹Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natantopi. Natantahuatona', ina no'pa' apoyatopi. Inahuara nananquë *Aquirama* itopi. Aquiramaso', 'Huënai' No'pa', tapon naporin.

²⁰Yosë quiricanënquë ninoton, ninshitërin:

'Ama insonta' pëinënquë ya'huë'insohüë'.

No'panëonta', tanahuantërarin quëran pantachin, tënin.

Ina quëran tantarin:

'Ina ya'huërenamën a'na acoantaquë', tënin anta' Sarmo quiricaquë.

²¹⁻²²Napoaton iyaro'sa' a'na quëmapi acoanta'ahua' Cotasë ya'huëretacaso marë'. Iráca Coansha aporintaso', Sinioro Quisoso caniaririn a'chinacaso'. Naporo' na'a miachincoi Quisoso imarai. Nani tahuëri ca'tanai. Inápaquë panantaquë huarë' ca'tanai. A'nara' Quisoso ca'taninso chachin acoanta'ahua'. 'Quisoso nantantarin. Canta' ni'nahuë', ta'caso marë' acoa'ahua',” tënin.

²³Ina marë' catoya'pi huayonpi. A'naso' Matiasë. A'nanta' Cosi Parsapa. Costo itopi anta'.

²⁴Ina quëran Yosë nontopi. “Quëmasáchin Sinioro, ya'ipi cancanëhuëi quëran yonquiraiso' nitotëran. ¿Insota' nohuantëran acoa'huaiso',

²⁵inanta' paaton, a'napita a'chintacaso marë'? Cotasë co huachi nanitërinhuë'. Nani a'porinquën ni'ton, parisitopiquë pa'nin,” itopi.

²⁶Ina quëran cato' ya'pi nininënpita cato' na'pitëa'huayaquë ninshitopi. Yontëra'huayaquë po'morahuatona', pa'tan pa'tantohuachinara, Matiasë nininën pipirin. Shonca a'nara' ca'tano'sanënpita ya'huëpirinhüë', iporaso huachi shonca cato' ca'tano'sanënpita ya'huantapi.

2

Ispirito Santo o'marinso'

¹Ina quëran Pinticosti tahuëri nanihuachina, Quisoso imapisopita inaquëráchin niyontonpi.

²A'nanaya chiníquën irininso' natanpi. Panca ihuan pochin tënëntërimarin. Inápa quëran o'marin. Ya'ipi pëianaquë tënëanahuanin.

³ Ina quëran pën nënërinso pochin nininsopita ya'noimarin. Ya'ipiya a'naya a'naya motoanshirainënaquë chiniimarin.

⁴ Napohuachina, Ispirito Santori ya'ipiya ya'coancantërin. Ina quëran inari catahuarin nisha nisha nananquë nonacaiso marë'. Co nitotaponaraihuë', a'naroáchin nonpi huachi.

⁵ Ina ninanoquë chachin na'a cotioro'sa' ya'huëapi. Nisha nisha parti quëran huë'pi Yosë chinotacaiso marë'. Napoaton nisha nisha nananquë nonpi.

⁶ Quisoso imapisopita nisha nisha nananquë nonsapiso' natanpi. Natanahuatona', notohuaro' piyapi niyontonpi. A'naya a'naya inahuara nananquë nonpiso' natanahuatona', pa'yanpi.

⁷ Chiniquën pa'yanatona', ninontopi.

—Ma'pitata' natanëhuaso'. Isopitaso Cariria parti ya'huëpisopitaráchin niponaraihuë',

⁸ ¿onporahuatonata' canpoa' nisha nisha nananquë nonëhuaso pochachin inahuanta' a'naroáchin nonpi? topi.

⁹ Nisha nisha parti ya'huëpisopita nani huë'pi. Partiaro'sa', miriaro'sa', irano'sa', Misapotamiaquë ya'huëpisopita, Cotia parti ya'huëpisopita, capatosiaro'sa', pontoro'sa', asiaro'sa', inapita natanapi.

¹⁰ PiriQuiaro'sa', panpiriaro'sa', iquipitoro'sa', nipiario'sa', Sirini pirayan ya'huëpisopita, inapitanta' nani huë'pi. Ni'toro'sa' Noma quëran huë'pisopitanta' natanapi.

¹¹ A'naquën cotioro'sa', a'naquën nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Critaro'sa', arapiaro'sa', inapitanta' huëcatona', natanapi. “Nisha nishanpoa' nicarihuarahué', canpoa' nanamënpoaquë chachin nontarinënpoa'. Yosë pa'yápiro nininso' sha'huitarinënpoa', natanëhua'.

¹² Ma'pitata' napopi,” ta'tona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonata' naponontërinënpoa'? topi.

¹³ A'naquënso nipirinhüë' tëhuarahuatona':

—No'pitona', napoapi, toconpi.

Pitro pënëntërinso'

¹⁴ Shonca cato' ca'tano'saso nipirinhüë', co të'huatonaraihuë' huanipi. Pitroso' a'ninquëchin huanirahuaton, chiniquën nontërin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'. “Noya natanco iyaro'sa'. Ya'ipima Quirosarinquë ya'huëramasopitanta' natanco onporaisona no'tëquën sha'huichinquëma'.

¹⁵ 'Isopita no'pipi,' topiramahuë', co no'piraihuë'. Co yono pi'iyätërarinhüë'. Co tashiramiachin no'pirëhuë'. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, naporai.

¹⁶ Iráca pënëntona'pi Coiro itopiso', ninoton ninshitërin ipora ni'saramaso'. Yosë noninso chachin ninshitaton, tapon:

¹⁷ 'A'na tahuëri ispiritonëhuë a'pamarahuë

nisha nisha piyapi'sa' ya'coancantacaso marë'.

Ya'coancantohuachin, hui'namapita nanamëhuë sha'huirapi.

Hui'napi'santa' co huë'ëponaraihuë', hua'narëso pochin quënanapi.

Mashoro'santa' hua'narapi.

¹⁸ Naporo' ya'ipi natërinacosopita

ispiritonëhuëri ya'coancantarin.

Ina nohuanton, nanamëhuë sha'huirapi.

¹⁹ Inápaquë nani ma'sha acoarahüë. Piyapi'sa' quënanpachina', pa'yanapi.

Isoro'paquënta', ma'sha acoarahüë piyapi'sa' yonquicaiso marë'. Huënai', pën, conai' tomontarinso', inapita ni'sapi, tënin Yosë.

²⁰ Sinioro o'macaso' tahuëri na'con yonquicaso' ya'huërin.
Co'huara naniyatërasohuë', nani ma'sha onporapi. Pi'i tashiarin.
Yoqui quëhuashin huënai pochin nisarin. Yosë yonquicaiso marë' inapoarin.

²¹ "Nich'a'ëco Sinioro," topachina', nicha'ësarín.

Anoyacancantahuaton, nicha'ësarín huachi,' ténin Coiro iráca ninshitatón.

²² Natanco iyaro'sa'. Canpitanta' israiro'sanquëma' ni'ton, Yosë nanamën anitotarinquëma'. Quisoso naporinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Inaso' Nasaritoquë ya'huërin. Nani ma'sha nanitaparín. Piyapi a'naroáchin anoyatërin. Co ina pochín ni'chinëhuahuë'. Yosëri catahuarin ni'ton, naporín. Napoaton: 'Tëhuëncachin Yosë quëran o'marin,' topi. Canpitanta' nicatoma', nitotërama'.

²³ Napoaponahuë', canpitari atëpatërama'. Masahuatoma', nisha piyapi'sa' quëtonama' corosëquë tëpacaiso marë'. Co Yosë natëpihuë' ni'ton, tëpapi. Iráca chachin Yosëri yonquirin hui'nin chiminacaso'. Ina nohuanton, oshanënpoa marë' chiminín. Co nohuantërinhuë' naporín, co macacamaso' nanichitomahuë'. Canpitari atëpatopiramahuë',

²⁴ Yosëri ananpitaantarín. Chimirín quëran nicha'ërin. Co chimirín minsërinhuë'.

²⁵ Ina yonquiatón, Tapi iráca tapon:

'Nani tahuëri Sinioro ca'tanarínco. Inchinanëhuë quëran ya'huërarín achinicancaínco marë'. Catahuarínco ni'ton, co pa'yanahuë'.

²⁶ Napoaton noya cancantërahuë. Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënahuë. Co naniantaríncohuë', ta'to, co chimina'huaso' të'huatërahuë'.

²⁷ Yosë yonquiato, nontarahuë. Hua'yanëhuë, Sinioro, co chimipiro'sa ya'huërinquë të'yataranhuë'.

Quëmasáchin natëranquën ni'ton, co nohuantëranhuë' nonëhuë chanatacaso'.

²⁸ Quëma iranën a'notëranco. A'chintëranco quëma nohuitatënguën nóya nãpica'huaso'.

Nani tahuëri ca'tananco ni'ton, nóya cancantarahuë,' ténin Tapi, iráca ninshitatón.

²⁹ Ni'cochi iyaro'sa'. Tata masho Tapi nani chiminín. Iráca nani pa'pitopi. Pa'pitopiso' ipora huanta' ya'huërarín.

³⁰ Co'huara chimiyantërasohuë', Yosëri itërin: 'A'na tahuëri quëma shiparínquën acoarahuë hua'anëntacaso marë'. Quëma ya'huërenamën hua'anëntarín. Caso' Yosëco ni'to, co nonpintëranquënhuë', itërin. Napoaton shia'huain ninoton, ninshitërin.

³¹ Cristo nanpíantacaso' ninorín. 'Co chimipiro'sa ya'huërinquë patarancohuë'. Co nonëhuë chanatarínhuë', ténin iráca ninoton.

³² Iporaso' Quisoso chachin Yosëri ananpitaantarín. Quiyari ni'nai.

³³ Ina quëran Yosëri inápaquë quëpantarín. Chiníquën nanantërin ni'ton, inchinanën quëran ahuënsërin. Inapotahuaton, sha'huitërin: 'Ispirito Santo a'pamaquë' piyapi'sa' ya'coancanchín. I'hua sha'huitëranquënso', itërin. Ina quëran Quisosori Ispirito Santo a'paimarín, ya'coancantërincoi, ni'nama'. Napoaton nisha nisha nananquë nonai, natanama'.

³⁴ Tapi co nanpíantatón, inápaquë pantarinhuë', nitotërehua'. Napoaponahuë', ninshitatón, tapon:

'Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin:

"Inchinanëhuë quëran huënsëquë"

³⁵ inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri,' ténin.

³⁶ Yosë hui'nin chachin iyaro'sa', corosëquë apatanantërama'. Inapotopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin. 'Inaso' Cristo, a'paimarahuëso'.

Sinioro ni'ton, natëcaso' ya'huërin, tënin. No'tëquën iyaro'sa' nani sha'huitëranquëma', itërin.

³⁷ Piyapi'sa' natanahuatona', na'con sëtöpi.

—Co noyahuë' ninai. ¿Ma'ta' iyaro'sa', onpo'iiso'? itöpi ca'tano'sa'.

³⁸ Napotöhuachinara, Pitrori itaantarin:

—Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. “Quisocristo imarahüë,” ta'toma', aporihuanco'. Ina imapatama', Yosë oshanëma' inquitarinquëma'. Ina quëran Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' canpitanta'.

³⁹ Yosë nohuanon, Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Canpitanta' ya'coancantarinquëma'. Hui'namapitanta' ya'coancantarin. A'naquëonta' aquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuanon, imasapi. Imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarin inahuanta', itërin.

⁴⁰ Itahuaton, na'con pënënin.

—Ipora ya'huëpisopita co manta' Yosë yanatëpihuë'. Ina marë no'tëquën ana'ntarin. Canpitaso nipirinhüë' ama inapita pochin cancantocosohüë'. Yosë nontoco' anoyacancanchinquëma'. Ina quëran cha'ësarama', itërin.

⁴¹ Napotöhuachina, na'a natëtöpi. Naporahuatona', i'quë aporihuanpi. Naporo' tahuëri cara huaranca pochin piyapi'sa' ya'conpi. Quisoso imasapi.

⁴² Ca'tano'sa' a'chinpachinara, pa'yatöpi natanacaiso'. Noya natanatona', natëpi. Noya nini'tona', ya'huërapa'. Quisoso chimininsö' yonquiatona', coshatapatapi. Naporahuatona', apira apira Yosë nontapi.

Quisoso imatona', noya ya'huëpiso'

⁴³ Siniorori catahuahuachina, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatöpi. Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “Tëhuënhachin Yosëri catahuarin,” topi.

⁴⁴ Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nini'tona' ya'huërapa'. A'na huëntoíchin pochin nipi. A'naya a'naya ma'sha pahuantöhuachinara, nicatahuapi. Co niapiratöpihuë'.

⁴⁵ A'naquënsö' ma'shanënapita pa'anahuatona', coriqui ma'patöpi. Ina quëran a'napita pahuantöhuachinara, quëtöpi.

⁴⁶ Nani tahuëri Yosë chinotöpisö pëiquë niyontöpi. Quisoso chimininsö' yonquiatona', a'na pëiquë a'na pëiquë coshatapatapi. Co apiratonaraihuë', noya cancantapi. Nöya cancantatona', coshatapatapi.

⁴⁷ “Ma noyacha Yosëso paya,” tosapi. Ya'ipi piyapi'sari noya ni'pi. Nani tahuëriya a'napitanta' imasapi ni'ton, Yosëri anoyacancantërin. Ina nohuanon, inapitanta' ya'conpi.

3

Api a'noyatërinso'

¹ A'na tahuëri pi'i tëhuërenahuaso', Pitro pa'sarin Yosë chinotöpisö pëiquë. Naporo' ora niyontonatona', Yosë nontöpi. Coansharë' pa'sapirinhüë'.

² Inaquë a'na quëmapi quënanconpi. Nasitërin quëran huarë' co nanitërinhuë' iratacaso'. Nani tahuëri Yosë chinotöpisö pëiquë quëpapi. A'na ya'coanaquë acopi, “Noyápiachin,” itöpiquë. Inaquë acopi coriqui ma'patacaso marë'. Piyapi'sa' Yosë chinotöpisö pëiquë ya'conpachinara, coriqui ma'patërin.

³ Pitro, Coansha, inapita ya'conasoi', apiari quënanin. Quënanahuaton, coriqui quëtacaiso' nohuantöpirinhüë'.

⁴ Pitro, Coansha inapitari ni'sahuatona':

—Ni'coi iyasha, itërin Pitrori.

5 “Coriqui quëtarinco,” ta'ton, në'pëtarin.

6 Pitroriso nipirihuë':

—Co coriqui ya'huëtopirincohuë', nanitato, anoyataranquën. Quisocriso Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërinco ni'ton, anoyataranquën. Ina nohuanton, noyataran. Huanirahuaton, noya iratëquë', itërin.

7 Inchinan imira quëran masahuaton, ahuanirin. A'naroáchin ca'yopirain nantëre chachin chinirin.

8 Ina quëran pashitiquntarahuaton, huanirin. Iratarin. Pitro, Coansha, inapita Yosë chinotopiso pëiquë ya'compachinara, inapitarë chachin apianta' ya'conin. Noya irataton, niirárin. “Ma noyacha Yosëso paya,” tosárin.

9 Inapohuachina, ya'ipi piyapi'sari ni'pi. “Ma noyacha Tata Yosë catahuar-inco paya,” ta'ton, iratárin.

10 Ni'sahuatona', piyapi'sari nohuitopi ni'ton, pa'yanpi. “Isoso' quëmapi, Yosë chinotopiso pëi' ya'coananënguë huënsërahuaton, coriqui ma'pachantërinso'. ¿Onporahuatoncha noya iratërin nicaya?” nitopi.

Yosë chinotopiso pëiquë Pitro pënëntërinso'

11 Apia anoyatërinso: “Ama patocosohuë',” ta'ton, Pitro, Coansha inapita co a'porinhuë'. Cara chachin “Saromon ishpananën,” itopiquë pa'pachinara, notohuaro' piyapi'sa' manorahuatona', inaquë niyontopi. “Ma noyacha ni'ton, apia a'naroáchin anoyatërin paya,” ta'tona', pa'yanpi.

12 Inapita ni'sahuaton, Pitrori itapon: “¿Onpoatonta' iyaro'sa' iso quëmapi nicatora', pa'yanama'? ¿Onpoatonta' quiyanta' ni'saramacoi? Co quiyaora nanitaparahuë' anoyata'huaiso'. Co quiyaso' noya noyacoihuë'. Yosë nohuanton noyataton, iratarin.

13 Iráca shimashonënpoapita Apraan, Isaco, Cacopo, inapita Yosë chinotopi. Ina Yosëri chachin Quisoso noya noya acorin. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimapirihuë', canpitari masahuatoma', hua'ano'saquë yo'conama'. Pitoratori yaocoipirihuë', co canpita nohuantëramahuë'.

14 Quisoso' noyasáchin ninin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanpirinhuë', co nohuantëramahuë'. ‘¿Inta' ocoichinquëma'?’ itohuachinquëmara, tëpatona'pi huayonama'.

15 Quisoso mini ananpirinpoaso nipirihuë', atëpatërama'. Tëpaporinahuë', Yosëri ananpitaantarin. Quiyaso' ni'nai.

16 ‘Quisoso catahuarincoi,’ ta'toi, iso apia nohuitëramaso' anoyatërai. Inanta': ‘Inaso', catahuarincó mini,’ ta'ton, noya pa'sarin ni'nama' canpitanta'.

17 Quisoso Yosë quëran o'mapirihuë', co nitotëramahuë'. Napoaton, iyaro'sa', atëpatërama'. Hua'ano'sanëmanta' co nitotopihuë'.

18 Iráca pënëntona'piro'sa' ninotona', ninshitopi. ‘A'na tahuëri Cristo parisitapon,’ topi. Yosë nohuanton, ninopi. Ninopiso pochachin parisitërin.

19 Napoaton iyaro'sa' ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco' oshanëma' inquichinquëma'.

20 Quisocriso imapatama', anoyacancantarinquëma' ni'ton, sano cancantarama'. A'na tahuërinta' ina chachin a'patimantarinquëma'. Canpita marë' nani Yosëri acorin.

21 Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, noya pënëntona'piro'sa' ninopi. ‘A'na tahuëri Yosëri ya'ipiya anoyatarin,’ topi. Anoyataquë huarë' inápaquë Quisoso ya'huantarin.

22 Iráca Moisésëri ninoton, shimashonënpoapita sha'huitërin: ‘A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inaso' Israiro quëmapi. Pënënpachinquëma', ya'ipi natëco'.

²³ Insosona co natēhuachinhuē', ya'huërama quëran ocoimiatamaso ya'huërin,' tēnin.

²⁴ Ya'ipi pēnēntona'piro'sa' iso tahuëri'sa' ninopi. Samoiro quëran huarë' napopi.

²⁵ Yosë nohuanton, ninshitërinēnquëma', nitotërama'. Yosë chachin naporinso' natanama'. Shimashonēnpita nontohuachina, yonquiringuëma' canpitanta'. Iráca Apraan itërin: 'Caora nohuanto, catahuaranquën. Quëma shiparinpita quëran ya'ipi piyapi'sa' noya cancantapi,' itërin Yosëri.

²⁶ Canpita'ton yonquiatēnquëma', hui'nin ananpitaantarahuaton, a'parin catahuainquëmaso marë'. Ina catahuahuachinquëma', co noyahuë' ninamasopita naniantarama'. Ina quëran nóya cancantarama'. Ina marë' Quisoso a'paimarin," itërin.

4

Pitro, Coansha, inapita mapiso'

¹ Pitrori a'chintohuachina, na'a piyapi'sa' natanapi. Coansharinta' pēnēnin. Pēnēntaso', corto hua'ano'sa' canquipi. Ponisiaro'sa' hua'anën, satorioso'sa', inapitanta' canquipi.

² Piyapi'sa' a'chintopiso marë' no'huipi. "Quisoso nantantarin ni'ton, nantantacaso' ya'huërin," topiso marë' no'huipi.

³ Napoaton cato chachin mapi. I'huaraya ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. "Tashiraya natahuan," ta'tona', napotopi. Naporo' tashi' inaquë tahuërianpitopi.

⁴ Na'a piyapi'saso nipirinhue' nanamën natanahuatona', natëpi. Nani a'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' Quisoso imasapi.

⁵ Tahuëririnquë ya'ipi cotio hua'ano'sa' niyontonpi. Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', maistro'sa', inapita huë'pi. Quirosarinquë chachin niyontonpi.

⁶ Nisha nisha corto hua'ano'sa' huë'pi. Anasë chini chiniquën nanantërinso', Caihuasë, Coansha, Aricantro, inapita huë'pi. Corto hua'ano'sa' quëmopinēnpitarë chachin niyontonpi.

⁷ Pitro, Coansha, inapita maconahuatona', ahuanapanapi natanacaiso marë'.

—¿Onporahuatomata' chiniquën nanantatoma', apia anoyatërama'? ¿Inta' nanan quëtërinquëma' anoyatacamaso'? itopi.

⁸ Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, Pitrori itapon:

—Natanco hua'ano'sanquëma' ninamaso'.

⁹ Tëhuënhachin co quiyaora nanitëraihuë' apia anoyata'huaiso'. "¿Onporahuatomata' anoyatërama'?" itëramacoi ni'ton,

¹⁰ no'tëquën sha'huitaranquëma', nitotoco'. Ya'ipi israiro'sa' nitochina'. Quisocriso Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërincoi anoyata'huaiso'. Ina catahuarincoi ni'ton, anoyatërai. Yosëri a'paimapirinhue', canpitariso' corosëquë apatanantërama'. Tëpapuramahuë', Yosëri ananpitaantararin. Ina nohuanton iso quëmapi nani noyataton, isëquë huanirarin.

¹¹ Ni'cochi. Yosë quiricanēnquë naporin: "Pëi' nina'piro'sa' pëihuachina', a'na na'pira' quënanpirinhue', co nohuantopihue'. 'Nagoonin,' ta'tona', tē'yatopirinhue'. Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantararin," tēnin. Quisocrisoso' ina na'pi pochin. Canpita co nohuantopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin.

¹² Quisocrisoíchin anoyacancantërinpoa'. Co a'na nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'. Inaíchin nanitërin nicha'ëinpoaso', itërin Pitrori.

13 Ina natanahuatona', cotio hua'ano'sa' ninontopi. "Isopitaso' topinan piyapi'sa'. Co maistro'sahuë'. Co na'con quirica nitotaponaraihuë', co të'huatërinënpoahuë'. Ma'pitacha nitotopi paya. Quisoso ca'tanpi ni'ton, ina pochin cancantopi," nitopi.

14 Quëmapi nani noyatërinso' inaquë huanirarin ni'ton, co nanitopihuë' "Nonpinápi," ta'caiso'.

15 Pitro, Coansha, inapita aipiran a'parahuatona', inahua capini ninontapi.

16 —¿Ma'ta' isopita onpotahua'? Apia nani anoyatopi. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotopi. Nani ni'pi. Co nanitërehuahuë' "Nonpinápi," ta'caso'.

17 Nipirínhuë', ama aquëtë' piyapi'sari natëcaiso marëhuë' pënëanhuan'. "Ama huachi Quisoso nanamën sha'huicosohuë'," itahua', nitopi.

18 Ina quëran amatantarahuatona', pënënpi. "Ama aquëtë' a'chintantacosohuë'. Ama Quisoso nanamën sha'huitantacosohuë'," itopi.

19-20 Napotopirinahuë', Pitro Coansharë chachin co yanatëtopihuë'.

—Yosë natëtoi, co nanitërai huë' canpita natëca'huainquëmaso'. Co quiyaso' nanitërai huë' ta'tahuaiso'. Ni'naiso' sha'huirápoi. Natanaisonta' sha'huirápoi. "Co Yosë natëcaso' ya'huërinhuë'," ¿tënama' ti? itopi.

21-22 "Co natëhuatamacoi huë', ana'intarainquëma'," itahuatona', a'papi. Apia anoyatërinso' nani catapini shonca na'con pi'ipitërin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari pa'yatopi. "Yosëichin nanitërin anoyatacaso'. Ma noyacha Yosëso paya," topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton hua'ano'sari co nanitopihuë' ana'intacaiso'.

Yosë nontopiso'

23 Nani Pitro, Coansha, inapita a'pahuachinara, imapisopitataquë paantarahuatona', sha'huiconpi. "Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita chiniquën pënëninacoi ama a'china'huaiso marëhuë'," itopi.

24 Napotohuachinara, napopianachin yonquiatona', Yosë nontopi: "Quëmasáchin Siniro chini chiniquën nanantëran. Isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, iiro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita acoran.

25 Quëma nohuanon, iráca Tata masho Tapi ninshitërin. Inaso' noya natërinquënso'. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, no'tëquën ninshitaton, itapon:

'Inpio naciono'saquë ya'huëpisopita, co no'tëquën yonquipihuë'.

Siniro co quë'yatonaraihuë' pinosapi:

"Huëco canpoari minsëahua',"

ta'tona', ma'sha onpotacaiso' yonquirapi.

26 Copirnoros'a', hua'ano'sa', inapita niyontonpi.

Siniro ahuëcaiso marë' nisha'huitapi.

Copirno huayoninso chachin Cristoso nipirínhuë', co nohuantopihuë', tënin Tapi iráca ninshitaton.

27 Iso ninanoquë chachin Siniro, piyapi'sa' yonquipi hui'nán tēpacaiso marë'. Inaso' nóya nipirínhuë', tēpapi. Quëmari acoranso nipirínhuë', co quë'yapihuë'. Irotisë, Ponsio Pirato, nisha piyapiro'sa', israiro'sa', inapitari Quisoso no'huipi.

28 Quëmaso nipirínhuë' chini chiniquën nanantëran. Co nohuantëranhuë' naporini, co nanitapaitonahuë'. Iráca quëran huarë' yonquiran ina chiminacaso' ni'ton, aparisitopi.

29 Iporaso' Siniro, quiyanta' no'huirinacoiso', nitotëran. Quëmasáchin yanatërainquën ni'ton, catahuacoi chiniquën cancantatoi, quëma nanamën sha'huü.

³⁰ Cania'piro'santa' quëmari anoyatëquë'. 'Yosë hui'nin chachin nanan quëtërincoi,' topatoi, catahuacoi piyapi'sa' noyachina'. Ina ni'pachina', yonquiapi huachi," itopi Yosë nontatona'.

³¹ Nani Yosë nontohuachinara, ina nohuanton, pëi' nacon nacontarin. Ispirito Santori ya'ipiya noyá ya'coancantërin. Chiníquën cancantatona', Yosë nanamën sha'huirapi.

Imapisopita capini ninosoropiso'

³² Ya'ipi Quisoso natëpisopita noya nini'tona', ya'huëpi. Napopianachin yonquiapi. A'naya a'naya pahuantohuachinara, niquëtopi. Co manta' niapiratopihuë'.

³³ Ca'tano'sa' na'con sha'huirapi. "Siniro Quisoso nanpiantarin. Nani ni'nai," topachinara, na'a piyapi'sa' noya natanpi. Yosëri ya'ipiya catahuarin.

³⁴ Napohuachina, co a'naya tëranta' ma'sha pahuantërinhuë'. A'naya a'naya no'panën, pëinën, ma'shanën, inapita ya'huëtouhuachinara, pa'anpi.

³⁵ Pa'anahuatona', coriqui canapiso' ca'tano'sa' quëtopi piyapi'sa' quëtacaiso marë'. A'naya a'naya pahuantohuachinara, quëtopi.

³⁶ Naporo' a'na quëmapi ya'huërin. Cosi itopiso'. Ca'tano'sari nisha nininën acotopi. Pirnapi itopi. Pirnapiso': "Achincancantona'pi," tapon naporin. Inaso' Nihui huënton quëmapi, Chipriquë hua'huatërinso'.

³⁷ Inanta' no'panën pa'anin. Pa'anahuaton, ya'ipi coriqui canarinso' ca'tano'sa' quëtërin pahuantërinso' quëtacaiso marë'.

5

Ananiasë sa'inë chachin nonpininso'

¹ A'na quëmapi Ananiasë itopisoso' nipirinhuë' yanonpinin. Sa'inso' Sahuira itopi. Inahuaso' no'panëna pa'anpirinahuë', co nohuantopihuë' ya'ipi canapiso' yocacaiso'.

² Napoaton ninontopi. "Coriqui yo'conpatë', onposona canarëso' ama sha'huitasohuë'. Ya'ipimiáchin quëtëréso pochin quëta noya ni'inënpo'," itërin sa'in. "Inta nipachin inapota," topachina, patoma coriqui canarinso' po'orahuaton, taparin. Napopinchin ca'tano'sa' quëtontarin.

³ Co Pitroso' sha'huitopirinhuë', Yosë nohuanton, nitotërin. Nitotaton, Ananiasë itërin:

—¿Onpoatonta iyasha Sopai natëran? Ispirito Santo yanonpintaton patoma coriqui canaranso' quëmaora marë' taparan.

⁴ Co'huara pa'ayantëraponhuë', no'paso' quëmaquën. Quëmaora nohuanton pa'anan. Ina quëran nani pa'anpatana coriqui canaransonta', quëmaquën. Co nohuantohuatanhuë', co ya'ipi quëtacaso' ya'huë'itonhuë'. "Ya'ipimiáchin coriqui Yosë quëtarahuë'," tëcaton nonpinan. Co iyasha, napo'itonhuë'. Co piyapiáchin nonpintëranhuë'. Yosënta' yanonpintopiranhuë', co inaso' nanitëranhuë' nonpintamaso', itërin.

⁵ Ananiasë natanahuaton, a'naroáchin no'paquë anotaton, chiminin. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi. A'napitanta' natantahuatona', pa'pi të'huatopi.

⁶ Ina quëran hui'napi'sari nonënso' so'pinahuatona', quëpapi pa'pitacaiso marë'.

⁷ Cara ora quëran pochin, sa'ionta' huë'nin. So'in chimininso' co nitochátërarinhuë'.

⁸ Huë'pachina, Pitrori itapon:

—Pi'pian imoya yanatananquën. Achin so'yan isonapo' coriqui quëtërincoi. ¿Isonápo marë' no'panëma' pa'anama' ti? itërin.

—Inanapo marë' mini pa'anai, tēnin sanapi.

⁹ —¿Onpoatonta' imoya canpita capini ninontatoma', Ispirito Santo yanon-pintopiramahuë'? “Co ina ana'intarinpohuë',” ta'toma', napopiramahuë'. Ni'quë'. Quëmapi'sa' so'yan pa'pitopisopita nani huënantarapi. Quëma' ya'huëre quëpantarinënuën pa'pitinënuënso marë', itërin Pitrori.

¹⁰ Itohuachina, a'naroáchin chiminatón, inaquë chachin anotërin anta'. Hui'napi'sa' huëantarahuatona', chimipi quënanquinantapi. Inanta' quëpantarahuatona', so'in pirayan pa'pitopi.

¹¹ Ya'ipi Quisoso huëntonënuë ya'conpisopita tē'huatopi. A'napitanta' natantahuatona', “Ana'intohuachinpoa' canpoanta',” ta'tona' pa'pi tē'huatopi.

Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopiso'

¹² Naporo' tahuëri'sa' Yosë nohuanton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a cania'piro'sa' së'huarahuatona', a'naroáchin anoyatopi. Piyapi'sari ni'pachinara, “Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin,” topi. Ya'ipi imapisopita “Saromon ishpananën,” itopiquë niyontónapi.

¹³ Imapisopitaráchin inaquë niyontónpi. A'napitaso': “Ana'intohuachinpoa',” ta'tona', co inaquë niyontónpihuë'. Napoaponahuë', “Inapitaso' nóya piyapi'sa',” topi ya'ipiya.

¹⁴ Naporahuaton, na'con na'con piyapi'sari Quisoso natëtona', imasapi anta'. Na'a quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin ya'conachinpi.

¹⁵ “Quisosori catahuarin ni'ton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi,” ta'tona', na'a cania'piro'sa' quëntarahuatona', cachiquë acoonpi anoyatacaiso marë'. A'naquën nantëtërë chachin acoonpi. A'naquëonta' sahuanasaquë tëranta' aquëhuënpi. “Pitro pa'pachin, hua'yanën tëranta' tashinantohuachin, noyatapon nimara,” ta'tona', quëntapi.

¹⁶ Ya'cariya ninanoro'sa' quëraonta' huë'pi. Quirosarinquë huë'sahuatona', cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ahua'yantërin sopitanta' quësapi. Yosë nohuanton, ya'ipiya anoyatopi.

Cotio hua'ano'sari aparisitopiso'

¹⁷ Napohuachina, corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' no'huitërin huachi. “Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi,” ta'ton, apiratërin. Sato-sioro'santa' no'huitopi.

¹⁸ Napoaton ca'tano'sa' masahuatona', tashinan pëiquë po'mopirinahuë'.

¹⁹ Yono tashi' Siniro anquëninën huë'sahuaton, ya'coana i'soatiirin. Ca'tano'sa' aipiran quëparahuaton, sha'huitërin:

²⁰ “Yosë chinotopiso peiquë paco'. Inaquë pa'sahuatoma', piyapi'sa' a'chintoco' nasha pochin nanpicaíso marë',” itërin anquëniri.

²¹ Ina natanahuatona', tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. Piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintapi.

Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso', sato-sioro'sa', inapitaso' co nitotatonahuë', niyontónahuatona', ya'ipi hua'ano'sa', Israiro ansiano'sa', inapita amatopi. Huë'pachinara, ponisia a'papi inapita maconacaiso marë'.

²² Ponisario'saso' tashinan pëiquë pa'pirinahuë', co insonta' quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiipi.

²³ —Tashinan pëi' noya niahuitopinán quënanconai. Ya'coanaquë ponisario'sa' a'pairápirinahuë'. I'sopiraihuë', capa piyapi huachi, itiipi.

²⁴ Natanahuatona', ponisario'sa' hua'anën, corto hua'ano'sa' chini chiníquën nanantopisopita, inapita pa'yanpi. Pa'yanahuatona', ninontopi. “¿Intocha pacaiya? ¿Ma'ta' onpoapona napoapi?” nitopi.

²⁵ Naporo' a'na quëmapiri huë'sahuaton, sha'huitiirin.

—Quëmapi'sa' tashinan pëiquë po'moramaso', Yosë chinotopiso pëiquë piyapi'sa' a'chintapi, itërin.

²⁶ Ina quëran ponisiaro'saso' hua'anënarë chachin pa'sahuatona', macoantapi. Piyapi'sa' t'ë'huatona', co ahuëpihuë'. “Na'piquë t'ë'yarahuachinënpoa',” ta'tona', oshaquëran mapi.

²⁷ Hua'ano'sa' niyontopiquë quëpapi. Inaquë quëpahuachinara, hua'an chini chiniquën nanantërinso' itapon:

²⁸ —Nani pënënatënuëma': “Ama huachi Quisoso nanamën a'chincosohuë',” itopiranquëmahuë', aquë aquëtë' a'chinarama'. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natanapi. Inapoatoma', Quisoso chiminso marë' na'intaramaco'i, itërin.

²⁹ —Pënënpiramacoihuë', Yosë na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Napoaton co nanitëraihuë' natëca'huainquëmaso'.

³⁰ Tëhuëenchachin corosëquë patanantatoma', Quisoso tëpapiramahuë', shimashonënpoapita chinotërinso Yosëri chachin ananpitaantarin.

³¹ Inapotahuaton, inchinanën quëran acorin. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Noya nicon ya'ipi isairi'sanpoa' nicha'ëinpoaso marë' acorin. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'.

³² Ina nitotatoi sha'huirárai. Ispirito Santorinta' inachachin anitotarin. Yosë natëhuatëhua', Ispirito Santo aya'coancantarinpoa', itërin Pitrori.

³³ Cotio hua'ano'sari natanahuatona', chiniquën no'huiantarahuatona', yatëpapirinahuë'.

³⁴ A'na hua'an ya'huërin. Inaso' cotio maistro. Camariro itopi. Parisio quëmapi niponahuë': “Noya quëmapi inaso',” topi ya'ipi piyapi'sa'. Inaso' huanirahuaton, itërin:

—Isopita aipiran ocoico' pi'pian nonchinquëma'. Apira huënanta'ina', itërin.

³⁵ Nani ocoihuachinara, pënënin.

—Ni'cona iyaro'sa' t'ë'huëtama'. Co isopita t'ëpacaso' ya'huërinhuë', t'ënahüë.

³⁶ Ni'cochi. Iráca Tiotasë ya'huërin. “Ca hua'an ya'coanahuë',” topachina, catapini pasa pochin quëmapi'sari imapi. Imasapirinahuë', t'ëpahuachinara, ya'ipi imapisopita yanquëëpi huachi.

³⁷ Ina piquëran copirno sha'huitërinpoa' nininënpoa' niacotacaso'. Naporo' a'nanta' ya'huërin, Cotasë Caririquë ya'huërinso'. Na'con miáchin piyapi'sari imasapirinahuë', inanta' t'ëpahuachinara, imapisopita yanquëëpi.

³⁸ Napoaton ama isopita t'ëpacosohuë'. Tananpitoco', t'ënahüë. Inahuara yonquinëna quëran a'chinahuachinaso', oshaquëran imapisopita pipimiatapi.

³⁹ Nipirinhuë', Yosëri catahuahuachin, co canpitari acopitaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin inimicototama', itërin.

Itohuachina, hua'ano'sari natëtona', co t'ëpapihuë'.

⁴⁰ Ca'tano'sa' naquëranchin amatantarahuatona', chiniquën huihuipi. “Ama huachi insonta' Quisoso nanamën sha'huitocoso'huë',” itahuatona', a'papi huachi.

⁴¹ A'pahuachinara, pipipi. “Yosë noya ni'nincoi ni'toi, Quisoso marë' parisitërai,” ta'tona', capa cancantopi. Co manta' s'ëtopihuë'.

⁴² Nani tahuëriya Yosë chinotopiso pëiquë a'chinapi. Co ta'topihuë'. Pëiro'saquënta' Quisoso nanamën sha'huirapiapi. “Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso',” tosápi.

6

Canchisë quëmapi'sa' catahuacaiso marë' acopiso'

¹ Naporo' tahuëri'sa' Quisoso imapisopita na'asapi. Notohuaro' ya'huëpi huachi. A'naquën cotio nananquë nonpi. A'naquënso nipirinhüë' cotioro'sa' niponaraihuë', Crico nananquë nonpi. Inapitaso' co noyahuë' cancanta-tona', taponá: "Nani tahuëriya quëyorono'sa' huë'pachinara, a'naya a'naya coshoro' ma'patopirinahuë', co napopianachin quëtopihuë', apiratërinacoi. Crico quëyorono'sa' pahuantopi," topi.

² Ina natanahuatona', ca'tano'sari ya'ipi Quisoso imapisopita ayontonpi. Niyontonpachinara, itopi:

—Natancoi iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Yosë nanamën a'china'huaiso marë' Quisocristo acorincoi. Inaso nipirinhüë', nani tahuëri coshoro' yo'sápatoi, co nanitëraihuë' Yosë nanamën a'china'huaiso'. Co a'chinpatoihuë', co noyahuë' nisarai, tënai.

³ Napoaton iyaro'sa', canchisë ya'pi huayonco' catahua'inacoiso marë'. Ispirito Santori noyá ya'coancantërinso' huayonco', noya yonquipiso'. Noya quëmapisáchin acoa'ahua' coshoro' yocacaiso marë'.

⁴ Quiyaso nipirinhüë' Yosë nonta'huaiso', nanamën a'china'huaiso', inasáchin yonquiarai, itopi ca'tano'sari.

⁵ Natanahuatona':

—Noyapa'. Pa'ahua acoa'ahua', topi ya'ipiya. Ina quëran Istipan huayonpi. Inaso' Yosë nóya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Pinipi, Porocoro, Nicanoro, Timon, Parminasë, Niconasë, inapitanta' huayonpi. Niconasëso' Antioquiaquë hua'huatërin. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', cotioro'sa' pochin Yosë chinotërin. Iporaso' Quisoso imasarin anta'. Inanapo huayonpi.

⁶ Inapita huayonahuatona', ca'tano'saquë quëpi. Yosë nontahuatona', së'huamotopi acocaiso marë'. Inapotatona', acopi huachi.

⁷ Ina quëran ca'tano'sa' nani tahuëri pënëntapi. Yosë nanamën a'chinapi. Aquë aquëtë' nahuinin. Quirosarinquë na'con na'con piyapi'sa' imasapi. Na'a corto hua'ano'santa' Quisoso nanamën natëpi.

Istipan mapiso'

⁸ "Istipanso' nóya pënëntërin," topi ya'ipiya. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, sacai' nininso' nanitaparín. Cania'pi marë' Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatopi. Napoaton: "Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin," topi.

⁹ A'naquën cotioro'saso nipirinhüë', nisha niyontonpiso pëi quëran huëcatona', Istipan no'huipi. "Patron quëran pipipisopita," itopiso quëran huë'pi. Inapitaso' Sirini quëran, Aricantëria quëran, Sirisia parti quëran, Asia parti, inaquëranpita huëcatona', Quirosarinquë ya'huëpi. Inapitaso' Istipan no'huipi. Hua'qui' chiníquën ninontopi.

¹⁰ Istipanso' nipirinhüë', Ispirito Santori catahuarin ni'ton, no'të no'tëquën nonin. Co nanitopihuë' a'panicaiso'.

¹¹ Napoaton po'oana quëran quëmapi'sa' pahuërëpi sha'huirapicaiso marë'. Inapotohuachinara, sha'huirapipi:

—Iso quëmapiso', co noyahuë'. Moisésë pinorin. Yosënta' pinorin natanai, tosápi.

¹² Ina pochin nonatona', na'a piyapi'sa' ano'huitopi. Cotio ansiano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta' ano'huitopi. Co huachi Istipan noya ni'pihuë'. Napoaton maconpi. Maconahuatona', quëpapi cotio hua'ano'sari natanacaiso marë'.

¹³ Nani niyontonpachinara, naquëranchin sha'huirapiantapi. Nonpina-tona', co no'tëquën sha'huirapipihuë'.

—Yosë chinotopiso pëi' noya nipirinhüë', nonapirarin. “Moisësë iráca pënëntërinsona' co natëcaso' ya'huërinhuë',” toconin.

¹⁴ Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imaton, naporinso' a'chinarin. “A'na tahuëri Quisosori Yosë chinotopiso pëi' ata'huantarin. Moisësë pënëninpoasonta' ananiantatonpoa', nisha a'chintarinpoa',” toconin Istipan natanai, topi sha'huirapitona'.

¹⁵ Ina quëran hua'ano'sari Istipan ni'sapi. Ni'sapirinahuë', ya'pirin anquëni pochin huënaráchin ni'tërin.

7

Istipan sha'huirinso'

¹ Ina quëran Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari natanin.

—¿Tëhuëenchachin naporan nonapon? itërin.

² —Co onporonta' api Yosë pinorahuë'. Natanco, apiro'sa'. Iyaro'sa' canpitanta' natanco no'tëquën sha'huichinquëma'. Iráca quëran huarë' shimashonënpoopita Yosë imapi. Canta' ina imarahuë. Tata Yosëso' noya noya. Iráca Tata Apraan nisha no'paquë ya'huaso', ya'notimarin. Co Aranquë pa'shátëraponhuë', nontërin. Misopotamia parti ya'huëpirinhüë', inaquë Yosëri itapon:

³ “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpitanta' patomiatëquë'. A'na parti paaton, inaquë ya'huëquë'. Carinquën a'notaranquën, inaquë ya'huëmiatëquë',” itërin Yosëri.

⁴ Natanahuaton, Apraan pipirin. Cartia parti quëran pipirahuaton, Aranquë pa'nin. Inaquë ya'huëantapirinhüë'. Ina quëran pa'pin chiminpachina, Yosë nohuanton, Canaan parti huë'nin. Ya'huërëhuaquë chachin huë'nin.

⁵ Huë'pirinhüë', Yosë nohuanton, co no'pa' ya'huëtërinhuë'. Co pi'pisha tëranta' hua'anëntërinhuë'. “A'na tahuëri Canaan parti ya'huëmiatarama'. Quëma shiparinpita na'asahuatona', ina no'pa' hua'anëntapi,” itërin Yosëri. Co hui'nahuayantërasohuë', napotërin.

⁶ Ina quëran Yosëri itantarin: “A'na tahuëri quëma shiparinpita nisha parti yacapatapona'. Inaquë nisha piyapi'sari chiníquën asacatapi. Co pahuërëaponaraihuë', asacatapi. Catapini pasa pi'ipi aparisitapi.

⁷ Nipirinhüë', nisha piyapi'sa' shiparinpita aparisitopiso' ana'intarahuë. Ina quëran shiparinpita pipirapi. Isëquë chachin huënantahuachina', chinotarinaco,” itërin Yosëri.

⁸ Ina quëran itantapon: “Caora nohuanto, catahuanquën. Hui'nanpita, ya'ipi shiparinpita, inapitanta' catahuanahuë. Napoaton marca niacotoco' imaramacoso' anitotacamaso marë',” itërin. Ina quëran Apraan hui'nin ya'huëtërin. Isaco itërin. Posa tahuëritohuachina, marca acotërin. Isaco mashotohuachina, hui'nin ya'huëtërin. Cacopo itopi. Ina quëran inanta' hui'ninpita ya'huëtantarin. Shonca cato' ya'huëtërin. Ya'ipiya marca niacotëra'piapi. Inapita quëran shonca cato' huënton cotioro'sa' ya'huërëhua'. Inapitaso' shimashonënpoa', tënëhua'.

⁹ A'nara' Cosi itopi. Iinpitari apiratatona', no'huipi. Iina chachin nipirinhüë', co quë'yapihuë'. Napoaton nisharo'sa' ya'nohuachinara, pa'anpi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sari Iquipito'pa' quëpapi. Yosëriso nipirinhüë' catahuanarin.

¹⁰ Parisitopirinhüë', nicha'ërin. Ina nohuanton, Iquipito copirnorin noya ni'nin. “Cosi noya quëmapi. Noya yonquirin,” ta'ton, chiníquën nanan quëtërin. Ya'ipi copirno ma'shanënpita a'pairin. Ya'ipi Iquipito piyapi'sa' camairin.

11 Naporo' Iquipito parti cosharo' co noya papotërinhuë'. Hua'qui' co manta' papotërinhuë' ni'ton, tanarotopi. Canaan partinta' capa cosharo'. Shimashonënpoa' co manta' ya'huëtopihuë' capacaiso'. Parisitápi.

12 “Iquipito parti trico ya'huërin,” topiso marë' Cacoposo' hui'ninpita a'parin cosharo' pa'anacaiso marë'. Iina chachin ma'paponaraihuë', nani mashotërin ni'ton, co nohuitopihuë'. Ina pa'anatona', ya'huëpi'pa' cosharo' quëpaantapi capacaiso marë'. Ina capatona', nanpipi.

13 Ina quëran pë'yahuachinara, pa'pini a'paantarin. Naporo' Cosiri sha'huitërin. “Caso' co nishacohuë'. Cosico. Iyaya, itoco,” itërin. Copirnonta' iinpita anohuitërin.

14 Ina quëran Cosiri pa'pin amatërin. Ya'ipi quëmopinënpitanta' amatërin. Ya'ipi quëran canchisë shonca a'natërápo piyapi ya'huërin.

15 “Huëquë', tata, isëquë ya'huëa'ahua',” itohuachina, Cacoponta' Iquipito'pa' pa'marin. Ya'ipiya pa'mapi. Inatohua' Cacopo chiminin. Ya'ipi shimashonënpoanta' inaquë ya'huërapì quëran chiminpi.

16 Cacopo chiminpachina, nonën isëquë chachin quënantapi pa'pitacaiso marë'. Siquimoquë pa'pitopi. Ina no'pa chachin iráca Apraani, amororo'sa' pa'antërin.

17 Yosëri chachin nani iráca Apraan sha'huitërin Canaan parti hua'anëntacaso'. Nipirinhüë', shinpita co a'naroáchin panantapihuë'. Hua'qui' Iquipitoquë ya'huëpi. Inaquë na'api. Panantacaiso' tahuëri ya'caritohuachina, notohuaro' israro'sa' ya'huëpi.

18 Napoin quëran Iquipito parti nisha copirno ya'conin. Cosiso' iráca chiminin ni'ton, co nohuitërinhuë'.

19 Cosi naporinso' co nitotërinhuë' ni'ton, nonpintaton, israiro'sa' aparisitërin. Ahuihuitahuatón, chiníquën asacatërin. Naporahuaton: “Quëmapi'a'hua nasitohuachin, aipiran tē'yatoco' chimiin,” itërin.

20 Naporo', iyaro'sa', Moisésë nasitërin. Yosëri noya ni'nin. Pa'pin a'shinë chachin nosoropi ni'ton, cara yoqui po'orahuatona', pëinënquë acanopitopi.

21 Ina quëran aipiran acohuachina', Yosë nohuantón copirno hui'nini chachin manin aso'socaso marë'. Hua'huin pochin ni'nin.

22 Iquipito maistro'sari noya a'chintopi. Ya'ipi nitotopiso' a'chintopi. Napoaton noya noya nonin. Nani ma'sha nicacaso' nitotërin.

23 Catapini shonca pi'ipitohuachina, a'napita israiro'sa' yonquiatón, pa'nin ni'tapon.

24 Inaquë a'na Israiro quëmapi quënanconin. Co manta' onpopirinhüë', Iquipito quëmapi ahuëaton, yatëpararin quënanconin. Quëmopinën nosoroaton, “cari i'huërëchi,” tënin. Ina quëran Iquipito quëmapi ahuëaton, tëparin.

25 “Israiro'saso' iyahuëpita. Yosë catahuuarinco inapita nicha'ëca'huaso',” tënin Moisésë yonquinënquë. Inapitaso nipirinhüë' inari nicha'ëcaso' co yonquipihuë'.

26 Tahuëririnquë cato' israiro'sa' capini niahuërapì, Moisésëri quënanconin. “¿Onpoatomata' canpita capini niahuëarama'? Nanan anoyatoco',” itërin.

27 Ahuëtona'piso nipirinhüë' co nohuantërinhuë' natëcaso'. “¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'.

28 I'huara Iquipito quëmapi tëparan. ¿Inapochachin canta' yatëparanco ti?” itërin.

29 Ina natanahuaton, tē'huatërin. “Copirno natantohuachin, no'huiarinco,” ta'ton, pipimiatërin huachi. Matian parti yacapatërin. Inaquë sa'aton, cato' hui'nin ya'huëtërin.

³⁰ Catapini shonca pi'ipi Moisësë inaquë ya'huërin. Ina quëran a'na tahuëri inotëro' parti pa'nin. Sinai motopi ya'cariya ni'so', sarsa nara orotarinsö' quënanin. Inaquë chachin anquëniri ya'notimarin.

³¹ Ina ni'sahuaton, pa'yanin. “¿Ma'ta' inaso' nimara?” ta'ton, ya'cariconin. Naporo' Yosëri itapon:

³² “Caso' Yosëco. Quëma shimashonënpita chinotërinaco. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chinotërinaco,” itërin. Moisësë të'huataton, ropa ropátarin. Monshorahuaton, co yani'ninhuë'.

³³ Ina quëran Yosëri itantarin: “Sapatën ocoiquë'. Isëquë nontaranquën ni'ton, isëquë chachin chinotancoso' ya'huërin, ténahuë'.

³⁴ Piyapinëhuëpita Iquipitoquë ya'huëpirinahuë', parisitápi ni'nahuë'. Chiníquën aparisitopi ni'ton, tarëtápi, natanahuë. Napoaton nicha'ësarahuë huachi. Huëquë' inatohua' a'pa'inquën nicha'ëcamaso marë',” itantarin.

³⁵ Napoaton Moisësë inatohua chachin paantarin. Iráca israiro'sa' ya-catahuapirinhuë', co yanatëpihuë'. “¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë',” itopi. Yosëso nipirinhuë' Moisësë chachin hua'an acorin. Nara'huaya quëran anquëniri ya'notaso', Yosëri sha'huitërin inapita nicha'ëcaso marë'.

³⁶ Ina quëran Iquipitoquë paantarahuaton, nani ma'sha Yosë pochin ninin, sacai' nininsopita. Inapoaton, Iquipito quëran ocoirahuaton, nicha'ërin. Inapochachin Quëhuai marëquë, inotëro parti inaquëpita Yosë pochin ninin. Catapini shonca pi'ipi inaporin.

³⁷ Moisësëri chachin inapita itërin: “A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inanta' Israiro quëmapi nisarin,” ténin.

³⁸ Iráca inotëro parti shimashonënpoa' niyontonpachinara, Moisësëri Yosë nanamën anitotërin. Sinai motopiquë pa'pachina, anquëniri nontërin. Yosë nanamën sha'huitërin noya nanpicaíso marë'. Canpoa marënta' sha'huitërin.

³⁹ Shimashonënpaso nipirinhuë' co nohuantopihuë' Moisësë natëcaíso'. Yaa'popi. Iquipito parti na'huanatona', inatohua' yapa'mantapi.

⁴⁰ Napoaton Moisësë motopiquë ya'huaso', iin, Aaron itopiso', nontopi. “Mamanshiro'sa' nitocoi, ina imahua'. Moisësë Iquipito quëran ocoipirinpoahuë', ¿intohuaso' pa'mara?” ta'tona', mamanshi nipi.

⁴¹ Ohuaca'huaya pochin nininso nipi. Ma'sha tëparahuatona', mamanshi moshapi. Inahuara nipiso' niponahuë', pa'yatatona' pita nipi.

⁴² Napoaton Yosëri tananpitërin. Tananpitochuachina, ma'sha inápaquë ya'huërinso' moshapi. Pi'í, yoqui, tayora, inapita moshapi. Pënëntona'pi iráca Yosë quiricanënuquë ninshitaton, tapon:

“Israiro'sa' nontaton, Yosëri itërin:

‘Catapini shonca pi'ipi inotëro parti paasëma' ma'sha tëpahuatamara, co chinotatomaco naporamahuë'.

⁴³ Nisha piyapiro'sa' moshapiso' yonquirama'.

Moroco artaronën quëparahuatoma', ina chinotërama'.

A'na tayoranta' mosharama', Nipan itopiso'.

Napoaton ana'intaranquëma'.

Ca nohuanton, inimicoro'sa' huë'sahuatona', minsëarinënuquëma'.

Papironia aquëtë' quëpararinënuquëma', itërin Yosëri,” ténin.

⁴⁴ Shimashonënpapita iráca inotëro parti pacapona', Yosë chinotacaso në'mëtë' pëi quëparápi. Yosëri chachin Moisësë sha'huitërin ina pochin nicatona', chinotacaiso marë'. A'notërinso pochachin nipi. Inaquë Yosë pënëntërinso nanan ninshitërinso' ya'huërin.

⁴⁵ Ina quëran hui'ninpitanta' inachachin pëi' ya'huëtöpi. Nisha piyapi'sa' isëquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuanton, a'papi. Cosoiri minsëhuachina, a'papi isëquë ya'huëcaiso marë'. Ina pëi chachin isëquë quëpi Yosë chinotacaiso marë'. Tapi hua'an ya'conaquë huarë' ina pëiquë Yosë chinotöpi.

⁴⁶ Yosëri noya catahuarin ni'ton, Tapi noya hua'anëntërin. Inari pancana yapëitopirinhuë', co Yosë nohuantërinhuë'.

⁴⁷ Ina quëran hui'nin Saromon itopiso', panca pëi' na'pi quëran ninin inaquë chinotacaiso marë'.

⁴⁸ Nipirinhuë', Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Co nipiso' pëiquërächin ya'huërinhuë'. Pënëntona'pi inachachin sha'huitërinpoa':

⁴⁹ “Yosëri itapon: Inápaquë huënsërahuë hua'anënta'huaso marë'.

Isoro'panta' nantëhuë aya'nanahuëquë pochin nitërahuë.

¿Onpopinta' yapëirapipiramacohuë'?

¿Insëquë chachinta' acotapomaco ya'huëca'huaso marë'? Co pëiquërächin ya'huarahuë'.

⁵⁰ Cari ya'ipi ma'sha ninahuë, itërin Yosëri,” tënin.

⁵¹ Canpitaso nipirinhuë' co pi'pisha tëranta' yanatëtëramahuë'. Co natan-tochináchinhuë' cancantërama'. Co onporonta' Ispirito Santo yanatëtëramahuë'. Iráca shimashonëmapita co noyahuë' cancantöpi. Inapita quëpatoma', inapoc-hachin cancantërama'.

⁵² Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa' pënëntopirinahuë', ¿insota' shimashonëmapitari noya ni'pi? Ya'ipiya aparisitöpi. “A'na tahuëri noya noya nininso' o'mararin,” topachinara, no'tëquën ninopirinahuë', tëpapi. Ina quëran Cristo chachin o'mahuachina, sha'huirapitoma', atëpatërama'.

⁵³ Yosë iráca pënëntërinso' anquëniri chachin sha'huitopirinquëmahuë', canpitaso' co natëramahuë', itërin Istipani.

Istipan tëpapiso'

⁵⁴ Natanahuatona', chiniquën no'huitona', yatëpapi.

⁵⁵ Istipanso nipirinhuë' Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, inápaquë në'pëtërin. Yosë ya'huërinso chachin ni'nin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin. Quisoso Yosë inchinanën quëran huaniárin, ni'nin.

⁵⁶ —Ni'cochi iyaro'sa'. Pi'iro'të nii'soatërin ni'nahuë. Quisoso chachin Yosë inchinanën quëran huaniarin, quënanahuë, itërin Istipani.

⁵⁷ Ina natantahuatona', nipicopihuëratëtöpi. Chiniquën no'huitona', a'naroáchin maconpi.

⁵⁸ Ninano quëran quëparahuatona', na'piquë të'yararapi. Sha'huirapipisopitaso', aipi a'mopiso' ocoirahuatona', a'na hui'napi Saono itopiso' quëtöpi a'paicaso marë'.

⁵⁹ Të'yaraso', Istipanso' chiniquën parisitaponahuë', Quisoso nontërin: “Hua'yanëhuë Siniro matahuatonco, quëpaquë',” itërin.

⁶⁰ Ina quëran isonahuaton, chiniquën itantarin: “Tëparinacoso marë', ama Siniro isopita ana'intëquësöhuë',” itërin. Ina tosahuaton, chiminin.

8

¹ Istipan tëpasoi', Saononta': “Tëpaco',” tënin.

Saonori aparisitërinso'

Naporo quëran huarë' cotio hua'ano'sa' no'huitatona', Quisoso imapisopita chiniquën aparisitöpi. Quirosarinquë napopi. Aparisitatona', ayanquëëpi. Ya'ipi Cotia parti, Samaria parti, inaquëpita yanquëëpi. Ca'tano saráchin co pa'pihuë'.

² Nani Istipan tēpahuachinara, Yosē chinotopisopitari pa'pitopi. Sētatona', na'nērāpi.

³ Saonoso nipirinhüē' Quisoso imapisopita aparisiaton, pēinēnaquē huarē' ya'cona'piarin. Quēmapi'sa' masahuaton, ohuararahuaton, tashinan pēiquē po'morin. Sanapi'santa' inaquē po'morin.

Samaria parti noya nanan sha'huirinso'

⁴ A'naquēnso nipirinhüē' yanquēerahuatona', pa'sapi. Yosē nanamēn sha'huirapiapi.

⁵ Pinipiso' Samariaquē pa'nin. Inaquē Quisocristo naporinso' sha'huirarin: “Yosēri a'paimarinso' imaco' canpitanta',” itarin.

⁶ Na'a piyapi'sa' niyontonahuatona', natanapi. Nóya natanpi. A'chintohuachina, cania'piro'santa' quēpi. Yosē nohuanton, Pinipiri anoyatērin. Ni'sahuatona', aquē aquētē' yaimapi. “Yosēri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatērin,” topi.

⁷ A'naquēnso' sopairi ya'coancantērin ni'ton hua'yantopirinhüē', Pinipiri sha'huitohuachina, sopairo'sa' chiníquēn nonsahuatona', pipira'piapi. A'naquēonta' caniopi quēran co huachi nanitopihüē' iratacaiso', quēhuēnāpi. A'napitaso' apia ni'tona', sonpapi. Inapitanta' huē'pachinara, anoyatērin.

⁸ Napoaton inaquē ya'huēpisopitaso', capa cancantopi.

⁹ Inaquē a'na quēmapi Simon itopiso' ya'huērin. Co'huara Pinipi huē'shatērasohüē', na'con pēnotērin. Nani hua'qui' piyapi'sa' nonpintērin. “Caso' chiníquēn nanantērahuē,” tēninso marē' pa'yatopi.

¹⁰ Ya'ipi Samariaquē ya'huēpisopitari natēpi. Ya'ipi piyapi'sa', hua'ano'sa quēran huarē' natēpi. “Iso quēmapi Yosē pochin ninin. Nani ma'sha nanitaparin,” topi.

¹¹ Hua'qui' pēnotaton, piyapi'sa' nonpintērin. Napoaton natēpi.

¹² Nipirinhüē', Pinipiri noya nanan sha'huitohuachina, noya natanpi. “Yosē yahua'anentērinpoa'. Quisocristo inápa quēran a'paimarin nicha'ēinpoaso marē'. Ina imaco' canpitanta',” itohuachina, natēpi. Ina quēran quēmapi'sa' sanapi'sarē chachin aporihuanpi.

¹³ Simonta' natēpirinhüē'. Aporihuanahuaton, Pinipi ca'tanin. Pinipiri cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatērin. Nani ma'sha nanitaparin. “Tēhuēnchachin Yosēri catahuarin,” topi. Ina ni'sahuaton, Simon pa'yanin. “Ma'pitacha nanitaparin paya,” tēnin, yonquiaton.

¹⁴ Naporo' ca'tano'sa' Quirosarinquē ya'huēpi. “Samariaquē ya'huēpisopitanta' Yosē nanamēn natēpi huachi,” topi. Natantahuatona', Pitro, Coansha cato chachin a'papi nicapona'.

¹⁵⁻¹⁶ Na'a ya'huēhuano'sa' nani aporihuanpi. “Sinioro Quisoso imarai,” ta'tona', aporihuanaponaraihuē', Ispirito Santori co ya'coancanchátērarinhüē'. Napoaton Pitro, Coansha inapita o'marahuatona', Yosē nontopi Ispirito Santori ya'coancantacaso marē'.

¹⁷ Ina quēran sē'huamotohuachinara, Ispirito Santori ya'coancantērin.

¹⁸⁻¹⁹ Simonta' nicateon: “Ca'tano'sari sē'huamotorahuatona', Ispirito Santo aya'coancantopi,” ta'ton: —A'chintoco canta' canpita pochin nii. Ina marē' pahuērē'inquēma'. Ispirito Santo aya'coancanchi canta', topirahuē', itērin.

²⁰ Pitroriso' itapon:

—Ma'pitacha yonquiran paya. Coriqui marē' Ispirito Santo ¿yama'paranco ti? Co ina marē' Yosē quētērinpoahuē'. Co inaso' pa'anēhuē'. Ina pochin yonquihuatan, parisitopiquē pa'saran. ¡Coriquirē'quēn chachin inaquē pa'saran!

²¹ Co ya'ipi cancanēn quēran imaranhuē' ni'ton, co Yosē noya ni'ninquēnhüē'.

22-23 Pa'pi co noyahuë' yonquiran. Catinaquë tonporëso pochin ninnan ni'ton, co pi'pian tëranta' Yosë yanatëranhuë'. Napoaton co noyahuë' yonquiransopita naniantaton, Yosë nontëquë' tapon a oshanën yainquitápirinquënhuë', itërin.

24 —Canpitari Yosë nontoco' ama ina pochin ana'inchincosohuë', itërin. Chiníquën pa'yanaton, naporin.

25 Ina quëran Pitro Coansharë chachin piyapi'sa' a'chintantapi. Quisocristo naporinso' anitotapi. Ya'ipi Yosë nanamën sha'huitantapi. Nani sha'huitohuachinara, ya'huëpi'pa' yapaantapi. Samaria parti paatona', a'naya a'naya ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piapi. Inaporatona', Quirosarinquë cancoantapi.

Itiopia quëmapi natërinso'

26 Ina quëran Siniro anquëninëni ya'notimarahuatón, Pinipi sha'huitërin: “Huanirahuaton, Quirosarin quëran Casa'pa' ira pa'ninso pa'tëquë',” itërin. Inatohua' inotërachin ya'huërin.

27 Sha'huitohuachina, pa'nin. Pa'sapirinhüë', a'na quëmapi quënanconin, Itiopiaquë ya'huërinso'. Inaso' hua'an. Itiopia copirno paya Cantasi itopisoari nani acorin ya'ipi coriquinën a'paicaso marë'. Hua'anso' i'hua Quirosarinquë pantarin Yosë chinotacaso marë'.

28 Nani o'mantaton, ya'huërin'pa' paantararin. Torona'hua cahuariori quëparinquë huënsëaton, pa'sarin. Papon pochin, Yosë quiricanën iráca Isaiasë ninshitërinso' nontërarin.

29 Naporo' Ispirito Santori Pinipi sha'huitërin: “Manóton ya'yoranconahuaton, imaraaquë',” itërin.

30 Pinipiso' ta'arahuatón, ya'yoranconin. Isaiasë ninshitërinso' nontaquëya', natanin:

—Nontëranso' iyasha, ¿nitotëran ti? itërin.

31 —¿Co'chi iyasha, nitotërahuë' paya! Co insonta' a'chintërincohuë' ni'ton, co nanitërahuë'. Huëquë' huënsëiquë'. Sha'huitoco nitochi, itërin. Napotohuachina, inaquë huënsërin. Papon pochin ninontërapí.

32 —Iso' iyasha nontápirahuë', ma'ta' tápon naporinso' co nitotërahuë', itahuaton, Yosë quiricanënuquë nontërinso' a'notërin nontacaso marë'.

“Tëhuëchachin ohuica tëpacaso marë' quëpahuachinara, co manta' téninhuë'. Carniroa'huanta ya'ihuachinara, co na'nërinhuë'.

Inapochachin ina quëmapi yatëpahuachina', co manta' taponhuë'.

33 Nonpinapipi ni'ton, coisë co no'tëquën sha'huirinhüë'.

Tëpapi ni'ton, co a'na hui'nin tëranta' ya'huëërinhuë',” ténin quiricanënuquë.

34 —¿Ma quëmapi' yatëpapiso'? Isaiasë nica. A'na quëmapi nica. Co caso' nitotërahuë'. Sha'huitoco canta' nitochi, itërin hua'ani.

35 “Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin,” itahuaton, ina quirica chachin nontaton, ya'ipi Quisoso nanamën a'chintërin.

36 Nani a'chintohuachina, ira pa'tapona pochin ii' quënanconpi.

—Ni'quë' iyasha. Ii' ya'huërin. Canta' aporintoco, topirahuë', itërin hua'ani.

[37 —Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëhuatan, aporintaranquën, itërin.

—Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin, ténahuë, ténin hua'an.]

38 “Noyahua',” itohuachina, torona'hua asanorin. Nohuararahuatona', cato chachin i'quë pa'mapi. Inaquë aporintërin.

39 Nonshipirinhüë', a'nanaya Pinipi ayarin. Ispirito Santori quëparin ni'ton, hua'ani co huachi quënaninhüë'. Co quënanaponahuë', noya cancanta-ton, pa'nin.

⁴⁰ Pinipiso nipirinhüë', Asotoquë'pa ya'nochanin. Ina quëran pa'sahuaton, ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin. Sisariaquë huarë' sha'huirap'piarin.

9

Saono imarinso'

¹ Saonoso nipirinhüë' no'huitárin. Quisoso imapisopita no'huiton, yatëparin. Napoaton corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nontonin.

² "Quirica ninshitoco piyapi maca'huaso marë'. Tamascoquë quëparahuato, niyontonpiso pëi' hua'ano'sa' quëtarahuë. Inaquë nasha nanan imapisopita quënanpato, masarahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, isëquë chachin quësarahuë. Sanapi'saquë huarë' masarahuë," tënin Saono. Napohuachina, quirica ninshitahuaton, quëtërin.

³ Ina quëran Tamascoquë pa'nin. Ya'caritërahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërin.

⁴ No'paquë anotahuaton, inápa quëran nontërinso' natanin.

"Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?" itërin.

⁵ "¿Inquënta' quëmaso', Sinioro?" itërin Saonori. "Ca Quisosoco, aparisitaranco'.

⁶ Iporaso' huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë sha'huitarinëinquën ma'sona nicamaso'," itërin.

⁷ Ca'taninsopitaso' pa'yanatona', co manta' topihuë'. Nontërinso' natanaponaraihuë', co insonta' quënanpihuë'.

⁸ Saono huaniiintarahuaton, ni'topirinhüë', co huachi quënantërinhuë'. Napoaton a'napitari së'quërahuatona', Tamascoquë quëpapi.

⁹ Cara tahuëri co quënantërinhuë'. Co manta' ca'ninhüë'. Co manta' o'orinhüë'.

¹⁰ Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Quisoso imarinso'. Ananiasë itopi. Yosë nohuanton, co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin ni'nin. Nontërinsonata' natanin. "Ananiasë, ¿ya'huaran?" itërin Quisosori. "Ya'huarahüë Sinioro," itërin inarinta'.

¹¹ "Huanirahuaton, no'tëquën cachi itopiquë paquë'. Inatohua' Cotasë pëinën ya'huërin. Inaquë a'na quëmapi Tarsoquë ya'huërinso' yacapatarin. Inaso' Saono itopi. Apira inaso' nontarinco.

¹² Inanta' hua'narëso pochin nani quënaninquën. Quëmari së'huarayaconpatan, quënantantapon," itërin Quisosori.

¹³ Ananiasëso nipirinhüë' co yapa'ninhüë'. "Ina quëmapi'so' Sinioro, pa'pi co noyahuë', topi natantërahuë. Quirosarinquë quëma imarinëinquënsopita chiniquën aparisitërin.

¹⁴ Corto hua'ano'sa' chiniquën nanantopisopitari nanan quëtërin isëquënta' piyapi'sa' macacaso marë'. Nontërinquënsopita tonporahuaton, tashinan pëiquë yapo'morin," itërin Ananiasëri.

¹⁵ "Thua mini co noyahuë' yonquipirinhüë', nani huayonahuë ca nanamëhuë a'chinacaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa' a'chintarin imainacoso marë'. Hua'ano'sanënpitanta' sha'huitarin. Israiro'santa' a'chintarin imainacoso marë'.

¹⁶ Nanamëhuë a'chininso marë' na'con parisitapon. Inanta' cari anito-tarahüë," itërin Quisosori.

¹⁷ Ina natanahuaton, Ananiasë pa'nin. Cotasë pëinëinquë ya'conconahuaton, Saono së'huaconin:

—Iya Saono. Siniro Quisoso iraquë ya'notërinquënso sha'huitërinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, apira noya ni'taantaran. Naporahuaton, Ispirito Santo noyá ya'coancantarinquën, itërin.

¹⁸ Naporo chachin sami sha'huëtë pochin nininso', ya'pirin quëran anotërin. A'naroáchin noya ni'taantarin. Ina quëran huaniintarahuatón, apori-huanin.

¹⁹ Nani coshatahuaton, chiníquën cancantaantarin. Hua'quimiachin inaquë Quisoso imapisopitatuquë yacapatërin.

Saono ya'nan pënëntërinso'

²⁰ Shiarahuaton, cotio niyontónpiso pëiquë pa'sahuaton, pënëntarin. “Quisoso' Yosë hui'nin,” itahuaton, na'con a'chinarin.

²¹ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', ina nohuitatona', pa'yanpi.

—¿Co'na isohuë' Quirosarinquë ya'huapon Quisoso imapisopita chiníquën aparisitërin? Isëquënta' huë'nin imapisopita macacaso marë'. Tonporahuaton, corto hua'ano'saquë quëpararin, topiraihuë'. Ni'quëchi. Nani a'chinarin inanta', topi.

²² Saonoso' chiníquën cancantaton, nóya a'chinarin. “Tëhuëenchachin Yosëri Cristo a'paimarin. Inaso' Quisoso chachin. Yosë quiricanën quëran no'tëquën anitotërinpoa',” ta'ton, na'con a'chintërin. Cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Saono cha'ërinso'

²³ Napoaton hua'qui quëran cotioro'sari tëpacaiso' yonquipi.

²⁴ Yatëpapiso' natanaton, Saono co huachi a'ninquëchin paacaso' nohuantërinhuë'. Nani tahuëri ninano' ya'coanaquë cotioro'sari ninarapi tëpacaiso marë'. Tashirë chachin ninarapi.

²⁵ A'na tashiso nipirinhüë', imapisopitari huëcatona' Saono quëpapi. Ninano pairapipi quëran anohuaramapi. Nantipi pochin nininquë anohuaramahuachinara, pa'nin huachi.

Saono Quirosarinquë paantarinso'

²⁶ Quirosarinquë canconahuaton, Quisoso imapisopita ya'huëpiquë pa'pirinhüë'. “Co tëhuëenchachin Quisoso imamarahuë', sha'huirapihuachinpoa',” ta'tona', të'huatopi.

²⁷ Pirnapiso nipirinhüë' natërin. Natëton, Saono quëparin ca'tano'sa' nontacaso marë'. “Saono ira pa'taso', Quisoso quënanin. Nontërinsona' natanin. Tamascoquë chiníquën cancantaton, Quisoso nanamën sha'huirin,” itërin.

²⁸ Ina quëran ca'tano'sataquë Saono yacapatarin. Imapisopitarë' nipayaton, pa'sapi. Inaquë co të'huatonhuë', Siniro nanamën sha'huirárin.

²⁹ A'naquën cotioro'saso' Crico nananquë nonpi. Saonori chiníquën pënënpachina, no'huitona', yatëpapi.

³⁰ Yatëpapurinahuë', imapisopita natanahuatona', Sisariaquë quëpapi. Inaquë quëparahuatona', Tarsoquë a'papi.

³¹ Ina quëran Quisoso imapisopita noya ya'huapi. Co huachi insoari tëranta' aparisitërinhuë'. Cotia parti, Cariria parti, Samaria parti, inaquëpita sano ya'huatona', noya noya imasapi. “Siniro chiníquën nanantërin,” ta'tona', nóya natëpi. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, a'napitanta imasapi.

Yosë nohuanton Pitrori Iniasë anoyatërinso'

³² Pitroso nipirinhüë' nisha nisha parti pa'sarin imapisopita nicacaso marë'. Nitaquë canconpachina, imapisopita ni'conin.

³³ Inaquë a'na quëmapi quënanconin, Iniasë itopiso'. Posa pi'ipi canioton, quëhuënarin. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'.

³⁴ —Iya Iniasë, Quisocristo anoyatarinquën. Huanirahuaton, pë'sara'huaya tapaquë huachi, itërin Pitrori.

Napotohuachina, a'naroáchin huanirin.

³⁵ Inaquë ya'huëpisopitari ni'pi. Saronaquë ya'huëpisopitarinta' ni'pi. Napoaton na'a piyapi'sa' iráca yonquipisopita naniantatona', Quisocristo imapi.

Yosë nohuanton Tapita ananpitaantarinso'

³⁶ Copëquë a'na sanapi Tapita itopiso' ya'huërin. Crico nananquë Torëcasa itopi. Inanta' Quisoso imarin. Noya sanapi ni'ton, sa'ahuario'sa' nosoroaton, nani tahuëri catahuarin. Pahuantohuachinara, ma'sha topinan nicanarin.

³⁷ Naporo' ina sanapi caniorahuaton, chiminin. Nonën pa'morahuatona', inapa pa'cotë' nininquë acopi.

³⁸ Pitroso' Nitaquë ya'huarin, natantopi. Co aquëyahuë' ni'ton, cato' quëmapi a'papi. Canconahuatona', “Manóton huëquë',” itopi.

³⁹ Napoaton Pitro inapitarë' pa'nin. Canconpachinara, inapa pa'cotëquë quëpantapi. Inaquë na'a quëyorono'sari tahuirapitahuatona', na'nëtopi. A'mopisopita Tapitaco' i'hua pipitërinso' sa'ahuario'sa' quëtacaso marë' a'notopi.

⁴⁰ “Ya'ipinquëma' pipico' Yosë nontëri'i,” itohuachina, pa'pi. Nani pa'pachinara, isonahuaton, Yosë nontërin. Ina quëran nonën tahuërëtahuaton, itapon:

—Imoya Tapita, huënsëquë', itërin.

A'naroáchin ni'tiintarin. Pitro quënanahuaton, huënsërin.

⁴¹ Pitrori maimirarahuatón, ahuanirin. Ina quëran imapisopita, quëyorono'sa' inapita përarin. Huë'sahuatona', nanpirin quënanquipi.

⁴² Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Na'a piyapi'sa' Quisoso natëpi.

⁴³ Inaquë hua'qui' Pitro yacapatërin. Simon itopiso' pëinënquë yacapatërin. Simonso', sha'huëtë' tapana'pi.

10

Cornirio nicacaso marë' Pitro pa'ninso'

¹ Sisariaquë a'na quëmapi ya'huërin. Cornirio itopiso'. Inaso' capitan. “Itariaro'sa'” itopiso sontaro huënton camairin.

² Inaso nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' Yosë chinotopi. Cotioro'sa' ma'sha pahuantohuachinara, nosoroaton, topinan quëtërin. Nani tahuëri Yosë nontërin.

³ Pi'i tēhuërēnahuaso', co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanin. Yosë anquëninëni huëcapaimarahuatón: “¡Cornirio!” itërin.

⁴ Anquëni ni'sahuaton, pa'pi tē'huatërin.

—¿Ma'ta' sinioro nohuantëran? itërin.

—Quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha topinan quëtëran. Ina marë' noya yonquirinquën.

⁵ Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'.

⁶ Inaso', sha'huëtë' tapana'pi Simon itopiso' pëinënquë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin, itërin.

⁷ Anquëni pa'pachina, cato' piyapinën amatërin. A'na sontaronta' amatërin, nani tahuëri camairinso'. Inanta' Yosë chinotërin.

⁸ Anquëniri nontërinso' sha'huitahuaton, Copëquë a'parin.

⁹ Tahuëririnquë yacamotëriahuaso', ninanoquë ya'caritopi huachi. Naporo' Pitro inapa pa'cotëquë pa'nin Yosë nontacaso marë'.

¹⁰ Tanaton, yacoshatopirinhüë'. A'na piyapiri cosharo' nitaso', Pitro hua'narëso pochin quënanin. ¹¹ Pi'iro'të' ni'soatarin, ni'nin. Panca ta'na pochin nininso' o'marin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin.

¹² Inaquë nani ma'sha ya'huërin. Tananquë ya'huërinso'pita, pëhuara pochin nininsopita, anpianthëhuano'sa', inapita ya'huërin ni'nin.

¹³ Ina quëran noninso' natanin. “Huanirahuaton Pitro, tëpaton ca'quë'” itërin.

¹⁴ —Inca Siniro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisësë pënëincoi ama ina pochin capaca'huaiso marëhuë', itërin Pitrori.

¹⁵ —Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari “sopai” itëquësohuë'. Co huachi tananpitacaso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁶ Cararo' inachachin sha'huitantarín. Ina quëran ta'na pochin nininso' inápaquë quëpantarín.

¹⁷ Pitroso' yonquirárin. “Yosë nohuanton hua'narëso pochin quënanahuë. ¿Ma'ta' tapon ina pochin a'notërinco nica?” tënin yonquiaton. Naporo' Corniriori a'parinsopita canquirapi. Natantiirahuatona', Simon pëinën ya'coananëinquë canquipi.

¹⁸ Canquirahuatona', natanpi: “¿Simon Pitro isëquë ya'huarin ti?” topi.

¹⁹ Pitroso nipirinhüë' co nataninhüë'. Hua'narëso pochin ni'ninso' yonquirárin. Yonquiaso', Ispirito Santori itërin: “Apira cara quëmapi yonissarinquën.

²⁰ Nohuaramarahuatón, paquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', imaquë'. Ca nohuanton, huë'pi ni'ton, noya imaquë'” itërin.

²¹ Pitro nohuaramarahuatón, comisiono'sa' nontërin.

—Ca Simon Pitroco. ¿Onpoapomata' huë'namaso'? itërin.

²² —Capitan Cornirio a'parincoi. Inaso' noya quëmapi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi cotioro'sari noya ni'pi. I'huara ya'huaso', a'nanaya anquëniri ya'notimarahuatón, sha'huitimarin. “Piyapi'sa' a'paquë' Pitro maconta'ina'. Ina a'chintarinquën, noya natanquë'” itërin ni'ton, a'parincoi huë'nai, itërin.

²³ Napotohuachina, “Ya'cointaco' iyaro'sa'” itërin Pitrori. Napotohuachina, ya'coontapi. A'cahuachinara, huë'ëpatopi. Tahuëririnquë paantahuachinara, Pitronta' pa'nin. A'napitanta' Quisoso imapisopita Pitro imapi.

²⁴ Ina tashiraya Sisariaquë canconpi. Inaquë Corniriori ninararin quënanconpi. Quëmopinënpita, nipayarinsopita, inapita amatohuachina, nani niyontonpi natanacaiso marë'.

²⁵ Pitro canconpachina, Corniriori isonapairahuaton, moshapirinhüë'.

²⁶ A'naroáchin Pitrori ahuaniantarin.

—Huaniquë' iyasha. Co caso' moshancoso ya'huërinhuë'. Piyapico canta', itërin.

²⁷ Ninontahuatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë na'a piyapi'sa' niyontonpi quënanconpi.

²⁸ Nani ninontohuachinara, Pitrori itërin:

—Cotioro'sacoi inachintëraiso', nani iyaro'sa' nitotërama'. Co onporonta' nisha piyapiro'sataquë ni'tapoi pa'naihuë'. Co inapitaro'coi niyontonaihuë'. “Co Yosë nohuantërinhuë'” topiraihuë'. Iporaso nipirinhüë' Yosë nani anitotërinco. Insosona Yosëri noya ni'pachina, canta' noya ni'i. Ya'ipi piyapi napopianachin noya nica'huaso' ya'huërin, ténahuë.

²⁹ Napoaton amatohuatancora, noya huë'nahuë. ¿Ma'marëta' amatëranco? itërin.

³⁰ Napotohuachina, Corniriori itërin:

—Nani catapini tahuëritarin, ipora pochin Yosë nontasoco, a'nanaya a'na quëmapi ya'notërinco. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ni'nahuë.

³¹ Ya'notirahuatonco, itërinco: “Cornirio, quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha quëtëran. Ina marë' Yosë noya yonquirinquën.

³² Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. Inaso', Simon itopiso' sha'huëtë' tapanapi pëinënquë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin,” itërinco.

³³ Ina natanahuato, a'naroáchin amatëranquën. Ma noyanquën ni'ton, huë'nan. Iporaso' ya'ipicoi niyontonai. Yosënta' ni'sarincoi. ¿Ma'ta' ina sha'huitërinquën natëca'huaiso marë'? Yanatanai, itërin.

Cornirio a'chintërinso'

³⁴ Itohuachina, Pitrori itërin:

—Tëhuëchachin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Co quiyasáchin nosororincoihuë'. Cancanënpoaquë yonquirëhuasopita nitotaton, no'tëquën yonquirinpoa', ténahuë.

³⁵ Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', cancanëma quëran huarë' ina chinotohuatama', nohuantarinquëma'. Noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³⁶ Iráca israiro'sacoi noya nanan sha'huitërincoi. Piyapinënpita pochin nica-toncoi, Yosë anitotërincoi. Oshahuanëhua' ni'ton, Yosë inimicotopirëhuahuë', Quisocristo a'paimarin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa' yahua'anëntërinpoa'.

³⁷ Caririquë nanan nahuinin. Ina quëran ya'ipi Cotia parti nahuinin ni'ton, canpitanta' natantërama'. Yosë nohuanton, Coansha pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Piyapi'sari natëhuachinara, aporintërin.

³⁸ Ina piquëran Yosëri chachin Quisocristo acorin, Nasaritoquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin nicacaso'. Nisha nisha parti paaton, nóya ninin. Na'acania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, chiniquën parisitopirinahuë', inari anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin.

³⁹ Quirosarinquë naporin. Ya'ipi cotioro'sa' ya'huëpiquënta' inaporin. Ina quëran corosëquë patanantahuatona', tëpapi. Ya'ipiya quiyari ni'nai.

⁴⁰ Chiminpirinhuë', cara tahuëri quëran Yosëri ananpitaantarin. Nanpiantahuachina, Yosë nohuanton, ya'notërincoi.

⁴¹ Co ya'ipi piyapi'sari ni'pihuë'. Yosë nohuanton, quiyariso' ni'nai a'napita sha'huita'huaiso marë'. Nani nanopiantahuachina, quiyarë' coshatërin, o'orin. Quisocristo tëhuëchachin nanopiantarin, ténai.

⁴² Naporo' sha'huitërincoi paatoi pënënta'huaiso marë'. “Paatoma', cananamëhuë sha'huico' imatonaco noya cananchina'. Yosë chachin acorinco ni'ton, a'na tahuëri coisë pochin nisarahuë. Nanpipisopita, chiminpisopitanta', ya'ipiya co noyahuë' nipachina', ana'intarahuë. Inanta' sha'huitoco' nitochina',” itërincoi ni'ton, sha'huirárai.

⁴³ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' Quisoso ninotona', sha'huitërinënpoa' ina natëcaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina natëcaso' ya'huërin. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, imapatëhua', ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. “Ca oshanëhuë marë' mini Quisocristo chiminin,” topatëhua', inquitarinpoa', itërin Pitrori.

Ispirito Santori ya'coancantërinso'

⁴⁴ Noninso' natanahuatona', ya'ipiya natēpi. Nontaso chachin, Ispirito Santori ya'coancantērin.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ina nohuanton, nisha nisha nananquē nonsapi. Co nitotaponaraihuē', Ispirito Santo nohuanton, napoapi. “Ma noyacha Yosēso paya,” tosapi. Natanahuatona', cotioro'sa' Pitro ca'tanpisopita pa'yanpi: “Nisha piyapi'sa' niponaraihuē', Yosē nohuanton, Ispirito Santori ya'coancantērin,” topi.

⁴⁷ —Isopitanta' canpoa pochin Ispirito Santori ya'coancantērin ni'quēhuarē' aporihuaina', tēnahuē.

⁴⁸ “Quisocristo imarai huachi,” topachinara, aporintēquē', itērin Pitrori. Napotohuachina, aporintopi.

—Isēquē iyaya yacapatoncoi, hua'quimiáchin a'chintocoi, itopi. Napotohuachinara, inaquē hua'quimiáchin yacapatērin.

11

Pitro Quirosarinquē natanpiso'

¹ Nisha piyapi'santa' Yosē nanamēn natēpi ni'ton, Cotia parti a'naroáchin nahuinin. Ca'tano'santa' natantopi. Ya'ipi imapisopita inaquē ya'huēpiso' nitotopi.

² Napoaton Pitro Quirosarinquē huēnantahuachina, a'naquēn cotioro'sa' iráca nanan natēpisoari no'huipi. Quisoso imaponaraihuē', iráca nanaonta' nohuantopi.

³ —Nisha piyapi'sa' pēinēnquē yacapataton, inapitarē'quēn coshatēran. Co inapitaso' marca niacotopihuē'. ¿Onpoatonta' naporan? itērin.

⁴ Pitroso nipirinhue' ya'ipiya sha'huitērin.

⁵ —Natanco iyaro'sa', no'tēquēn sha'huichinquēma'. Copēquē ya'huēasoco, a'na tahuēri Yosē nontárahue'. Naporo' co huē'ēporahuē', hua'narēso pochin quēnanahuē. Panca ta'na pochin nininso' inápa quēran o'mararin. Catapini cachinēn quēran huētēnimararin. Ca ya'cariya o'marin.

⁶ Inaanaquē ni'pirahuē', nani ma'sha quēnanahuē. Tananquē ya'huērinsopita, tanan ni'ni pochin nininso', pēhuara pochin nininso', nisha nisha anpiantēhuano'sa', inapita quēnanahuē.

⁷ Nontērinco'sonta' natanahuē. “Huanirahuaton isopita tēpaton ca'quē',” itērinco.

⁸ “Inca Siniro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuē'. Iráca Moisésē pēnēnincoi ama ina pochin capa'huaiso marēhuē',” itohuatēra,

⁹ inápa quēran itantarinco: “Noya capacaso', itēranquēn ni'ton, ama quēmari 'sopai' itēquēsohue'. Co huachi tananpitacaso ya'huērinhuē',” itērinco.

¹⁰ Cararo' inachachin sha'huitantarinco. Ina quēran inápaquē quēpanantarin.

¹¹ Naporo' cara quēmapi'sa' Simon pēinēnquē canquipi. Sisaria quēran huē'pi. Capitan Corniriori a'parinso'.

¹² Ispirito Santo sha'huitērinco: “Inapita imaquē'. Ama nisha nisha yonquiatonhuē', noya paquē',” itērinco. Napoaton pa'nahuē. Isopita iyaro'sa' ca'taninaco, saotaya'pi chachin ca'taninaco. Pēinēnquē canconahuato'i, ya'conai.

¹³ Ya'conpatoira, Cornirio itērincoi: “Pēinēhuēquē Yosē nontasoco, anquēni ya'notirincó, ni'nahuē. ‘Copēquē piyapi'sa' a'paquē' Simon Pitro maconta'ina'.

¹⁴ Inaso' nanan sha'huitarinquēn cha'ēcamaso marē'. Ina natēhuatan, Yosē anoyacancantarinquēn. Quēmopinēnpitanta' anoyacancantarin,' tēnin anquēni,” itērinco.

15 Quisoso nanamën sha'huitasoco chachin, inapitanta' Ispirito Santori ya'coancantërin. Ya'nan canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin.

16 Naporo' Siniro sha'huitërincoiso' yonquirahuë. “Coanshaso' i'quë apor-intërinquëma'. Yosëso nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' catahuainquëmaso marë',” itërincoi Quisoso.

17 Siniro Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Inapitaso' nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imapachinara, inapochachin Ispirito Santori ya'coancantërin. Yosëri noya ni'pachina, inapochachin canta' noya ni'i, tënahüë. ¡Co caso' nanitërahuë' nisha yonquia'huaso'! itërin Pitrori.

18 Natanahuatona', co huachi no'huipihuë'.

—Tëhuënhachin Yosë nohuanton, nisha piyapi'santa' co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', imasapi. Inari catahuarin ni'ton, nanpimiatapi. Ma noyacha Yosëso paya, itopi.

Antioquiaquë imapiso'

19 I'hua chachin Istipan tëpahuachinara, Quisoso imapisopita aparisitopi ni'ton, aquë yanquëëpi. A'naquën Pinisia parti pa'pi. A'naquëonta' Chipriquë pa'pi. A'napitanta' Antioquiaquë'pa' pa'pi. Nisha nisha parti paatona', Quisoso nanamën sha'huipi. Sha'huiponaraihuë', cotioro'saráchin sha'huitopi.

20 A'naquënso nipirinhüë' Antioquiaquë canconahuatona', nisha piyapi'santa' sha'huitopi. Siniro Quisoso naporinso' a'chintopi. “Oshanëma' inquitatëinquëma', anoyacancantarinquëma',” itopi. Chipri quëran huë'pisopita, Sirini quëran huë'pisopita, inapita napopi.

21 Yosëri catahuarin ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona', imapi. Iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi.

22 Quirosarinquë nahuinin. Quisoso imapisopita natantahuatona', Pirnapi a'papi Antioquiaquë ya'huëpisopita nicacaso marë'.

23-24 Inaquë canconahuaton, “Tëhuënhachin nisha piyapi'santa' imasapi. Yosëri na'con catahuarin,” ta'ton, noya cancantërin. Pirnapiso' noya quëmapi. Yosë noya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, piyapi'sa' pënënin: “Ama Siniro a'pocosohüë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' imamiatoco',” itërin. Pënënpachina, a'napitanta' Quisoso imapi.

25 Ina quëran Pirnapi Tarsoquë pa'nin Saono yonípon. Inaquë yoniton, quënanin.

26 “Huëquë' pa'a Antioquiaquë ya'huëpisopita a'chinta,” itohuachina, “Inta nipachin pa'a,” ta'ton, imarin. A'na pi'isa' inaquë ya'huëpi. Imapisopita catahuacaiso marë' yacapatopi. Na'a piyapi'sa' a'chintopi. Inaquë chachin Quisoso imapisopita nisha nininën acoantapi. “Cristo imaro'sa',” itopi.

27 Naporo' tahuëri'sa' pënëntona'piro'sa' Quirosarin quëran Antioquiaquë huë'pi.

28 A'naso' Acapo itopi. Inaso' Ispirito Santo nohuanton, ninorin. “Co hua'qui quëranhuë' ya'ipi parti tanarotapi,” itërin ninoton. Ina quëran Craotio itopiso' Noma copirno ya'conaso', tëhuënhachin tanarotopi.

29 Napohuachina, imapisopita yonquipi Cotia parti ya'huëpisopita catahuacaiso marë'. Imapisopita parisitapi ni'ton, coriqui yaa'papi. Coriquihuano'saso' na'con quëtopi. Co coriquihuano'sahuë' nipsisopitaso', pi'pian quëtopi.

30 Nani coriqui yontonpachinara, Pirnapi, Saono, inapita quëtopi quëpacaiso marë'. Quirosarinquë quëparahuatona', ansiano'sa' quëtonpi pahuantërinso'pita quëtacaiso marë'.

12

Irotisëri aparisitërinso'

1 Naporo' tahuëri'sa' a'na hua'an ya'huërin, Irotisë itopiso'. Quisoso imapisopita no'huiton, sontaro'sa' a'parin aparisitacaiso marë'.

2 Santiago maconpi. Inaso' Coansha iin. Mapachinara, sahuëniquë atëpatërin.

3 Tëpapi ni'ton, cotio hua'ano'sari pa'yatopi. Ina natantahuaton, Pitronta' macacaiso marë' camaitërin. Naporo' cotioro'sa' niyontonapi pan co ahuëpocatopisohuë' capacaiso marë'.

4 Mapachinara, tashinan pëiquë apo'motërin. Shonca saota sontaro'sa' acorin a'paicaiso marë'. Catapini, catapini ya'piri ni'sapi. Niya'huërëtatona', tashirë chachin a'pairapi. "Pascoa na'huëhuachin, piyapi'sa' ni'tërantapaiquë Pitro ana'intarahuë," ténin hua'an yonquiaton.

5 Pitro tashinan pëiquë ya'huapirinhuë', Quisoso imapisopita Yosë nontapi. Pitro marë' chiniquën Yosë nontapi.

Pitro tashinan pëi quëran cha'ërinso'

6 Tashiraya pochin hua'ani ana'intacaso' nisahuaso', Pitro huë'ësárin. Cato' sontaro'sari ahuancoanapipi. Cato' catinaquë tonpopi. Ahuënan quëran a'na sontarori nitonpotanpatërin. Inchinan quëran a'narinta' nitonpotanpatërin. Inapotahuatona', ya'ipi huë'ësapi. Ya'coanaquë cato' sontaro'sa chachin tashinan pëi' a'pairápirinahuë'.

7 A'nanaya Siniro anquëninën inaquë ya'notimarin. Huënaráchin a'pinin. Pitro pichianahuaton, ochinanin. "Manóton huënsëquë' pa'a," itërin. Napotohuachina, tanpain quëran catina inaora nii'quiritërin. Cato quëran chachin nii'quiritërin.

8 "A'moanahuaton, sapatë' po'moquë'," itërin. Itohuachina, inaporin. "Aipi a'moransonta' a'mosahuaton, imaquico," itantarin.

9 Ina quëran pipihuachina, Pitrori imarin. "Co'ta'ma' anquëni ocoiarincohuë'. Topinan hua'narëso pochin ni'samarahuë'," topirinhuë'.

10 Sontaro ya'natontarinso' na'huëtirin. Ina quëran a'nanta' na'cotiantarin. Pëianshinanquë huarë' canquirin. Inaquë panca ya'coana hua'na quëran nininso' ya'huëpirinhuë', inaora ni'soatërin. Pipirahuaton, a'na cachiquë pa'nin. Inaquë a'naroáchin anquëniri patërin.

11 Naporo' Pitro no'tëquën yonquirin: "Co hua'narëso pochin ni'nahuë'. Siniro chachin anquëninën a'patimarinco nicha'ëincoso marë'. Irotisë, cotio hua'ano'sa', inapita yatëpapi'racohuë', nicha'ërinco," ténin.

12 Ina yonquiaton, Maria pëinënuquë pa'nin. Coansha Marco a'shin inaso'. Inaquë na'a imapisopita niyontonahuatona', Yosë nontapi.

13 Paira tahiriniquë canconahuaton, ya'coananënuquë pi'nitonin. Pi'nitohuachina, a'na nanon huë'nin, Rota itopiso'.

14 Pitro noninso' nohuianantahuaton, pa'yanin. Pa'yanaton, co ya'coana i'soataponahuë', ta'acontarahuaton, pëiquë ya'coantarin. Pitro aipiran huaniarinso' sha'huiconin.

15 —Quëmaso' hua'yantëran, itopirinahuë'.

—Co hua'yantërahuë'. Tëhuëchachin Pitro inaquë huaniarin, itohuachina:

—Co inahuë'. Anquëninën nimara, itopi.

¹⁶ Napoasoi', Pitroso' ya'coana pi'niantarin. Naporo huarë' i'soatopi. Pitro quënanahuatona', pa'yanpi.

¹⁷ Inaso nipirinhüë' imirin quëran anquitérin ama noncarocaiso marëhuë'.
—Sinioro chachin anquëninën a'patimarinco. Tashinan pëi quëran ocoirinco. Iya Santiaco sha'huitonco' nitochin. Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitoco', itërin.

Ina quëran a'na parti pa'nin.

¹⁸ Tahuërihuachina, sontaro'sa' pa'pi pa'yanpi. “¿Intocha Pitro pacaya?” nitopi.

¹⁹ Irotisëso nipirinhüë': “Pitro maconquë',” itopirinhüë'.

“Capa huachi,” itohuachina, a'na a'na sontaro natanin. Co nitotihuachinarahuë', tëpacaiso marë' camaitërin. Napoaton sontaro'sa' Pitro a'paipisopita tëpapi. Ina quëran Irotisë Cotia quëran pipirahuaton, Sisariaquë pa'nin ya'huapon.

Irotisë chiminso'

²⁰ Irotisi hua'an ya'huërinquë nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', cosharo' pa'anquipi. A'naquënso' cosharo' yapa'anpirinahuë', chiniquën no'huiton, co nohuantërinhuë' quëtacaso'. Tiroquë ya'huëpisopita, Sitonquë ya'huëpisopita, inapita no'huirárin. Napoaton niyontonahuatona', inaquë huë'pi. Po'oana quëran inpriatonën Pirasito itopiso' nontiipi.

—Quëmari hua'an nontëquë' ama huachi no'huincoisohüë'. Ina marë' coriqui quëchinquën, itopi.

—Noyahua', toshuaton, pa'nin hua'anën nontacaso marë'.

²¹ —Sha'huitëquë' huënta'ina' nonchi, itërin. Niyontonpachinara, noyápiachin nitaparin. Hua'anëntacaso' shiranëinquë huënsërahuaton, piyapi'sa' nontarin.

²² Natanahuatona', pa'yatapi: “Ma noyanquëncha quëmaso paya. Co piyapi pochin nontërancoihuë'. Yosë chachin pochin nontarancoi,” itopi chiniquën nontatona'.

²³ Topinan piyapi niponahuë' natanahuaton hua'an nipa'yatërin. Yosëichin chinotacaso nipirinhüë' naporinso marë', a'naroáchin Sinioro anquëninëni acaniorin. Chiniquën canioton, shonari pë'yarin. Parisitërarin quëran chiminin.

²⁴ Yosë nanamënso nipirinhüë' nahuinarin. Nisha nisha parti sha'huirápi ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona' imasapi.

²⁵ Pirnapi, Saono, inapitaso' nani yonquipi Antioquiaquë paantacaiso'. Imapisopita coriqui a'papiso' nani quëtonpi ni'ton, Quirosarin quëran pipirahuatona', paantapi. Coansha Marconta' quëpapi.

13

Pirnapi, Saono inapita a'chinacaso marë' a'papiso'

¹ Antioquiaquë na'a Quisoso imapisopita ya'huëpi. Na'a niyontonahuatona', Yosë chinotopi. A'natërápo quëmapi'sa' ansiano ya'conpi. A'naquënso' Quisoso nanamën sha'huitona', pënëntopi. A'naquëonta' imapisopita a'chintopi noya imacaiso marë'. Inapitaso': Pirnapi, Simon, Nosio, Manain, Saono, inanapo ya'huëpi. Simonso' yara piyapi. Nosioso' Sirini quëran huë'nin. Manainso', Cariria hua'an Irotisë pëinëinquë so'sorinso'.

² A'na tahuëri co coshatatonaraihuë', Sinioro chinotopi. Napohuachinara, Ispirito Santori sha'huitërin: “Pirnapi, Saono inapita nohuantërahuë paatona', piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. Ina marë' inapita acorahuatoma', a'paco' pa'ina',” itërin.

³ Napoaton co coshatatonaraihuë', inapita marë' chiníquën Yosë non-topi. Nani Yosë nontohuachinara, së'huamotorahuatona', acopi paatona' a'chinacaiso marë'. Ina quëran a'papi.

Chipri parti a'chinpiso'

⁴ Ispirito Santo nohuanton, Siriosiaquë pa'pi marë pa'tacaiso marë'. Ina quëran panca nanchaquë pa'sahuatona', Chipri parti canconpi. Panca so'ton inaso'. Inaquë na'a ninano' ya'huërin.

⁵ Saraminaquë nonshirahuatona', cotio niyontonpiso pëiquë pantarahuatona', Yosë nanamën sha'huitopi. Nisha nisha niyontonpiso pëiquë sha'huitëra'piapi. Coansha Marconta' pa'nin catahuacaso marë'.

⁶ Inaquë sha'huirahuatona', ya'ipi Chipri parti pa'topi. A'chintëra'piapi. Inapoatona', Paposëquë huarë' canconpi. Inaquë a'na pënoton quënanconpi. Inaso' cotio quëmapi, Pariquisoso itopiso'. Inaso', nonpin nanan pënëntona'pi ni'ton, piyapi'sa' nonpintarin.

⁷ Inaso' hua'an amiconën. Hua'anso' Siriquio Paono itopi. Inaso' noya yonquirin. “Canta' Yosë nanamën nata'in,” ta'ton, Pirnapi, Saono, inapita amatërin.

⁸ Pënotonso nipirinhüë' co nohuantërinhuë'. Inaso' Crico nananquë Irimasë itopi. “Ama natëquësohuë',” toconin.

⁹ Saonoso' Noma nananquë Paono itopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, pënoton ni'sárin quëran itapon:

¹⁰ —Quëmaso' sopai pochin cancantëran. Yosëso' noya noya nipirinhüë', yainimicotëran. Tëhuëenchachin nonpintënquën, pa'pi co noya quëmapiquënhüë'. Siniro no'tëquën sha'huitopirinpohuë', ¿onpoatonta' quëmari nonpintaton, a'napita anishacancantaran?

¹¹ Apiramiachin Yosë nohuanton, co manta' quënantaranhuë'. Hua'quimiachin co pi'i quënanaranhuë', itërin.

Napotohuachina, a'naroáchin chitoro pochin ni'tërin. Somaraya pochin nicanon, co manta' quënantërinhuë'. Si'pinantápirinhüë', a'na piyapi nohuantërin matanparahuaton, quëpacaso marë'.

¹² Hua'ani ni'sahuaton, “Yosëri mini napotërin,” ta'ton, natërin. Siniro nanamën natanahuaton, pa'yanin. “Inaso' chiníquën nanan,” tënin.

Pisitia parti pënëntërinso'

¹³ Ina quëran Paonoso', ca'taninsopitarë chachin a'na parti pa'nin. Nanchaquë ya'conahuatona', marë pa'tantapi. Panpiria parti nonshirahuatona', a'na ninano Piriqi itopiquë pa'pi. Coansha Marcosso nipirinhüë', co huachi imatërinhuë'. Quirosarinquë ayamantarin.

¹⁴ Paonoso' Pirnapirë chachin paantapi. Piriqi na'huëtahuatona', aquë iratopi. Pa'sápatona', a'na Antioquiaquë canconpi, Pisitia parti ya'huërinso'. Chinoto tahuëri nipachina, cotio niyontonpiso pëiquë pa'pi. Inaquë ya'conahuatona', huënsëpi.

¹⁵ Cotio ansiano'sa' quirica nontapi. Moisésë iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita nani nontohuachinara, itapona':

—Achincanacanamacoisso marë' yapënenpatamacoi iyaro'sa', sha'huitocoi nata'in, itërin.

¹⁶ Napotohuachina:

—Noyapa', carinquëmanta' pënëinquëma', ta'ton Paono huanirin. Huani-rahuaaton, imirin quëran tasatërin piyapi'sari ta'tatona' natanacaiso marë'.

—Natanco iyaro'sa'. A'naquëmanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Yosë chinotërama'. Canpitanta' natanco.

17 Iráca quëran huarë' israiro'sanpoa' Yosë chinotërëhua'. Iráca chachin shimashonënpoapita acorin piyapinënpiita nicacaiso marë'. Iquipitoquë ya'huëapona', Yosë nohuanton, na'api. Ina quëran Yosëri chachin chiníquën nanantaton, catahuarin inatohua quëran cha'ëcaiso marë'.

18 Catapini shonca pi'ipi inotëro parti pa'pachinara, Yosëri nosoroaton, co ata'huantërinhuë'. Co yanatëpirinahuë', na'con catahuarin.

19 Ina nohuanton, Canaan parti pa'pi. Inatohua' nisha nisha piyapiro'sa' ya'huëpi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Canchisë huënton ya'huëpirinahuë', co Yosë natëpihuë' ni'ton, ina nohuanton minsëpi. Inaquë chachin shimashonënpoapita ya'huëpi. Yosëri catahuarin ni'ton, ina no'pa' hua'anëntopi.

20 Ya'ipi quëran catapini pasa a'natërápo shonca pi'ipi ninin.

Ina piquëran Yosë nohuanton, hua'ano'sa' ya'cona'piapi catahuacaiso marë'. Samoiro ya'conaquë huarë' inapopi.

21 Inaso' noya pënëntopirinhuë': "Copirno nohuantërai huachi," topachinara, Yosëri Saono acorin. Inaso' Mincamin huënton quëmapi, Quisi hui'nin. Catapini shonca pi'ipi Saono hua'anëntopirinhuë',

22 Yosëri ocoirahuaton, Tapi acorin. Quisi hui'nin inaso'. Nóya quëmapi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. "Tapiso' ca pochin cancantërin. Noya ni'nahuë. No'tëquën natëarinco," ténin Yosë.

23 Iráca chachin Yosëri sha'huitërin: "A'na tahuëri Tapi shiin nicha'ësarinquëma'," itërin shimashonëmapita. Iporaso' iyaro'sa', nani Quisoso a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Sha'huitërinso chachin a'paimarin.

24 Co'huara Quisoso huë'shatërasohuë', Coansha pënëntarin. Na'a israiro'sa' pënënarin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Ina quëran i'quë aporintaranquëma'," itërin.

25 Coansha pënëntërinso' yatiquihuachina, no'tëquën sha'huirin. "Quëmaso' Cristonquën,' itopiramacohuë', co caso' inacohuë'. Nipirinhuë', ca piquëran huë'sarin. Inaso' noya noya. Co caso' maquëyancohuë' ni'to, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'," itërin.

26 "Canpoaso' iyaro'sa', Apraan shinpitanpoa' ni'tëhua', Yosë nanan a'patirinpoo' nicha'ëinpoaso marë'. Nisha piyapinquëmanta' Yosë chinotohuatama', nicha'ësarinquëma' canpitanta'. Napoaton ya'ipinquëma' sha'huitaranquëma'.

27 Quirosarinquë ya'huëpisopitaso', co Quisoso nohuitopihuë': 'Yosëri a'paimarin,' co topihuë'. Co hua'ano'sa' tëranta' napopihuë'. Pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' nani chinoto tahuëri natanpirinahuë', co yonquipihuë'. 'Quisoso tëpaquë', itopi. Iráca ninorinso chachin yatëpapi.

28 Co ma'marë tëranta' tëpacasohuë' nipirinhuë', Pirato sha'huitopi: 'Tëpaquë', itopi.

29 Ina quëran ya'ipi Yosë quiricanënquë ninorinso' nanihuachina, corosë quëran anohuararahuatona', na'pi naninquë po'mopi.

30 Inaquë po'mopirinahuë', Yosëri ananpitaantarin.

31 Nanpiantarahuatón, a'na yoqui miria pochin ya'huantarahuaton, ca'tano'sanënpiita ya'notëra'piarin. Co'huara chimiyantërasohuë', na'a Cariri-aquë ya'huëpisopitari ca'tanpi. Quirosarinquë huarë' imapi. Quisoso nanpiantahuachina, inapitarinta' quënanpi. Quënanahuatona', ya'ipi piyapi sha'huitapi: 'Nanpiantarin mini. Quiyari ni'nai,' tosapi.

32 Quiyanta', iyaro'sa', noya nanan sha'huitarainquëma'. Iráca Yosëri shimashonënpoapita nontaton, sha'huitërin.

³³ Iporaso' nani Quisoso a'patimarinpoa'. Shinpitanpoa' ni'têhua', yonquirinpoa'. Quisoso ananpitaantarahuaton, catahuarinpoa' canpoanta'. Yosë quiricanênquë iráca ninshitêrin. 'Quëmaso' hui'nahuênquën. Ipora chachin acoaranquën hua'anëntamaso marë', ténin Tapi. Sarmo catoquë naporin.

³⁴ Yosëri ananpitaantacaso' ninorin. Co nonën chanatarinhuë'. Iráca quiricanên quëran itêrin: 'Tapi no'têquën nontêrahuë. Nosoroato, na'con catahuarahuë. Canpitanta' inapochachin catahuaranquëma', ténin Yosë.

³⁵ Napoaton Tapiri ninshitantarin. 'Quëmasáchin natêranquën ni'ton, co nohuantaranhuë' nonêhuë chanatacaso', itêrin, Yosë nontaton. Sarmo quiricaquë chachin naporin.

³⁶ Napoaponahuë', Tapiso' Yosë natêton, piyapi'sa' catahuarin. Ina quëran chiminin. Shimashonênpita pirayan pa'pitopi. Nonën chanatêrin.

³⁷ Quisososo nipirinhue' Yosëri ananpitaantarin. Co nonën chanatêrinhuë'. Quisoso nonën chachin ninoton, Tapi iráca ninshitêrin.

³⁸⁻³⁹ Napoaton iyaro'sa' sha'huichinquëma'. Quisosoíchin nanitaparin oshanëma' inquitinquëmaso'. Iráca pënëntêrinso' Moisésëri ninshitopirinhue'. Ina imapatama', co oshanëma' inquitarinquëmahuë'. Nipirinhue', Quisoso natêhuatêhua', oshanênpoa' inquitarinpoa'. Oshanênpoa marë' chiminin ni'ton, inquitarinpoa'. Ina quëran Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁴⁰ Nani natanamaco ni'ton, a'naroáchin, iyaro'sa', natêco'. Ni'cona ana'intochinquëma'. Iráca Yosë quiricanên quëran pënëntona'piro'sa' itapona':

⁴¹ 'Yosëri itêrin: "Canpitaso' na'con têhuaconama'.

Iso tahuëri'sa' ca nohuanto, na'con ma'sha onpoarama'. Yonquirahuëso' sha'huitarinênquëma'.

Natanapomarahue', co natêtaramahuë'. Napoaton pa'yanatoma', yonquico'.

Chiníquën ana'intaranquëma' ni'ton, ta'huantarama', ténin Yosë, itopi.

Canpitanta' ni'cona inapochachin ana'intochinquëma', ténin Paono, pënëntaton.

⁴² Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipihuachinara, 'a'na chinoto tahuërinta' inapochachin a'chintaantacoi,' itopi.

⁴³ Piyapi'sa' noquitopirinhue', na'a cotioro'sari Paono imasapi. Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochin Yosë chinotopisopita imasapi. Imapachinara, Paono, Pirnapa catoari chachin a'chintantapi.

'Yosë inaora nohuanton, nosororinpoa', ta'toma', imamiatoco', itopi.

⁴⁴ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, ya'ipi ninanoquë ya'huëpisopita niyontonpi Yosë nanamën natanacaiso marë'. Caraíchin piyapi co pa'pihuë'.

⁴⁵ Cotioro'saso nipirinhue' notohuaro' piyapi ni'sahuatona', no'huitona', apiratopi. "Isopitaso' nisha piyapi'sa' ni'ton, co canpoa pochin iráca pënëntêrinso' natêpihuë'," ta'tona', no'huitopi.

"Paono co no'têquën a'chininhue'. Inaso' nonpintë'," itopi.

⁴⁶ Paonososo nipirinhue' chiníquën cancantaton, co tê'huarinhuë'. Pirnapinta' chiníquën cancantêrin.

—Canpita'ton Yosë nanamën sha'huita'huanquëmaso' ya'huëpirinhue', a'porama' ni'ton, canpitaora têhuënëma quëran co nanpimiatarahue'. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarai.

⁴⁷ Sinioro sha'huitêrincoi:

"Quëmaso' acoranquën nisha piyapi'sa' a'chintaton anohuitancoso marë'.

A'pintêrëso pochin nanamêhuë anitotaran.

Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' a'chintêra'piapon cha'ëcaiso marë'," itêrincoi, ténin Paono.

⁴⁸ Nisha piyapi'sa' natanahuatona', pa'yatopi. “Ma noyacha Yosë sha'huitërinpoa paya,” topi. A'naquën Yosëri huayonin ni'ton, natëtona', Quisoso imasapi ina nohuitatona', nanpimiatacaiso marë'.

⁴⁹ Ya'ipi ina parti Sinioro nanamën nahuinin.

⁵⁰ Cotioro'saso nipirihuë' ninano' hua'ano'sa' nontopi. Sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita nontopi, Yosë chinotopisopita nininso'. “Paono co noya quëmapihuë'. Pirnapinta' co noyahuë'. Co isëquë nohuantëraihuë',” toconpi. Napotatona', aparisitahuatona', a'papi.

⁵¹ “Nani sha'huitopiranquëmahuë', co nohuantaramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama',” itahuatona', Iconioquë pa'pi.

⁵² Patopirihuë', nani a'chintopi ni'ton, Quisoso imapisopitaso' noya cancantopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin.

14

Iconioquë a'chinpiso'

¹ Paono, Pirnapi, inapita Iconioquë canconpachinara, inachachin ni-antapi. Inaquënta' chinoto tahuëri nanihuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conpi. Nóya a'chinpi ni'ton, na'a cotioro'sari natëpi. Na'a nisha piyapi'santa' Quisoso imápi.

² A'naquën cotioro'saso nipirihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton, nisha piyapi'sa' nontatona', anishacancantopi. “Quisoso imapisopita co noya piyapisahuë',” itopi. Napoaton a'naquën co yaimatonahuë', imapisopita no'huipi.

³ Hua'qui' inaquë Paono yacapatërin. Pirnapirë chachin inaquë ya'huëpi. Chiniquën cancantatona', Siniorori nosororinso' sha'huirápi. No'tëquën sha'huipi ni'ton, Siniorori catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. Ina ni'sahuatona', “Tëhuënchachin Yosë catahuarinquëma',” itopi.

⁴ Ya'huëhuano'saso' nisha nisha yonquipi. A'naquën cotioro'sa pochin cancantopi. A'naquënso nipirihuë' Paono, Pirnapi, inapita natëpi.

⁵ Cato chachin noya nipirihuë', cotioro'saso' nisha piyapi'sarë' napopi-anachin yonquiatona', chinotopi ahuëcaiso'. Hua'ano'sarinta' no'huipi. Na'piquë yatëpapurinahuë',

⁶ natantahuatona', ta'api. Niconia parti pa'pi. Inaquë cato' panca ni-nanoro'sa ya'huërin. A'naso Nistra, a'nanta' Tirpi itopi.

⁷ Inatohua' paatona', noya nanan sha'huiantarapi. Ya'cariyanta' a'chinapi.

Paono na'piquë të'yarapiso'

⁸ Nistraquë apia ya'huërin. Co nanitërinhuë' iratacaso'. Nasitërin quëran huarë' co onporonta' huanirihuë'.

⁹ Paonori a'chintohuachina, nóya natanarin. Napohuachina, Paonori notëërin. “Iso quëmapi noya natëtërin. ‘Quisocristo nanitërin anoyatiincoso’, tëninso marë' anoyatarahuë’,” tënin yonquinëquë.

¹⁰ Napoaton chiniquën itapon:

—No'tëquën huaniquë' iyasha, itërin.

A'naroáchin huanirahuaton, noya pa'sarin.

¹¹ Piyapi'sari ni'sahuatona', Niconia nananquë ninontopi:

—Yosëro'sa' isëquë o'matona', piyapi taraimapi, topi.

¹² “Pirnapiso' Sioso chinotërehuaso',” nitopi. Paono na'con na'con a'chinin ni'ton, “Inaso' Irimisë chinotërehuaso',” nitopi. (Inahuara nananquë ninontopi ni'ton, Paono, Pirnapi inapitaso' co natanpihuë'.)

¹³ Ninano intonquë Sioso moshapiso pëi' ya'huërin. Ina hua'anënso', ohuaca' masahuaton, yancoro'sa' sihuirin, apë'pëconotacaso marë'. Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Ninano ya'coanaquë quëparahuaton, inaquë yatëparin moshacaiso marë'.

¹⁴ Naporo huarë' Pirnapi, Paono, inapita nitotopi. Natanahuatona': "Tata Yosëichin chinotacaso' ya'huërin," ta'tona', a'mopiso oshapi. Huancanachin ta'arahuatona', chiniquën nontopi.

¹⁵ —¿Onpogramata' iyaro'sa'? Ama moshacoisohuë'. Tëhuëinchachin co quiyaso' moshamacoisso ya'huërinhuë'. Quiyanta' piyapicoi, canpita pochachin ninai. Noya nanan sha'huita'huanquëmaso marë' huë'nai. Quisoso nanamën, iyaro'sa', a'chinchinquëma', natanco. Mamanshi topinan quëran mosharama'. Yosëso nipirinhüë' nanpirárin. Ama huachi mamanshi moshacosohuë'. Inapita naniantatoma', Yosë imaco huachi. Isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, marëro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita inari ninin.

¹⁶ Iráca piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin inahuara yonquipiso' imacaiso marë'.

¹⁷ Nipirinhüë', nosoroatonpoa', nani ma'sha acotërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Ina nohuanton, o'nain. Ina nohuanton, ma'sha papotërin. Ina nohuanton, cosharo' ya'huëtërinpoa' ca'patëhua' noya cancantacaso marë'. Inapoaton, noya yonquirinpoaso' anitotërinpoa', itopi.

¹⁸ Napotopirinahuë', co a'naroáchin natëtopihuë'. Parisi quëran pochin natëtona', co huachi ohuaca' tëpatona inapita moshapihuë'.

¹⁹ Napoaponahuë', cotioro'sari huëcapairahuatona', anishacancantopi. A'naquën Antioquia quëran huë'pi. A'napitanta' Iconio quëran huë'pi. Huë'sahuatona', Paono, Pirnapi, inapita sha'huirapipi ni'ton, no'huipi.

No'huirahuatona', Paono mapi. Masahuatona', na'piquë të'yarahuachinara, chiminpirinhüë'. Ohuararahuatona', ninano intonquë të'yatonpi. "Nani chimin," ta'tona' inaquë patopi.

²⁰ Quisoso imapisopitari tancapitahuatona', nocoaso', a'nanaya ni'tiintarahuaton, huaniantarin. Ninanoquë paantarin. Tahuërininquë Tirpiquë pa'nin. Pirnapinta' pa'nin.

²¹ Inaquë noya nanan sha'huitohuachina', na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi. Nani a'chintohuachinara, Nistraquë ayamantapi. Ina quëran Iconioquënta' paantarahuatona', Antioquiaquë cancoantapi.

²² Cara ninanoquë chachin Quisoso imapisopita pënëna'piapi. "Ama iyaro'sa' Quisoso a'pocosohuë'. Imamiatoco'. A'napita aparisitarinënpoa'. Parisitacaso' ya'huërin. Parisitatëhua', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarëhua'. Napoaton noya ahuantoco'," itopi. Pënënpachinara, achinicananpi.

²³ Yapa'pachinara, a'naya a'naya Quisoso imapisopitaquë ansiano'sa' acora'piapi. Noya nipisopitaráchin acora'piapi. Co coshatatonaraihuë', inapita marë' Yosë nontopi: "Ya'ipi isopita, Sinioro, noya natërinënquën. Noya a'paiquë'," itopi. Cara ninanoquë chachin napopi.

Hua'qui quëran ya'huëpiquë paantapiso'

²⁴ Ina quëran paantapi. Pisitia parti na'huëtaantarahuatona', Panpiria parti cancoantapi.

²⁵ Piriquiquë Yosë nanamën sha'huiantarahuatona', Atariaquë pa'pi huachi.

²⁶⁻²⁷ Ina quëran nanchaquë huë'sahuatona', Antioquiaquë canquipi. A'papi quëran chachin canquiantapi. Canquirahuatona', Quisoso imapisopita ay-ontonahuatona', ya'ipi sha'huitopi. "Thua chachin a'paramacoi. 'A'na parti ya'huëpisopita noya nanan sha'huitonco'. Insëquësona pa'patama', Yosë noya

catahuainquëma', itohuatamacoira, pa'nai. Nani sha'huirai. Yosë nóya catahuarincoi. Ina nohuanton, nisha piyapi'santa' Quisoso natëtona', Yosë huëntonënquë ya'conpi," itopi.

²⁸ Inaquë hua'qui' ya'huëantapi. Imapisopitarë' ninontatona', noya ya'huëpi.

15

Quirosarinquë anoyatopiso'

¹ Ina quëran a'naquën quëmapi'sa' Cotia parti quëran canquipi. Quisoso imaponaraihuë', Moisésë pënëntërinsona' imasapi. Napoaton Antioquiaquë canquiuhachinara, imapisopita nisha a'chintopi. "Iráca Moisésë pënëninpoa' marca niacotacaso'. Co ina natëhuatamahuë', co Yosë anoyacancantarinquëmahuë'," itopi.

² Paonoso', co ina pochin yonquirinhuë'. "Co niacotacaso' ya'huërinhuë'," ténin. Pirnapinta' inachachin yonquirin. Napoaton canquipisopitarë' ninontopi. "Co no'tëquën a'chinamahuë'," nitatona', chiniquën ninontopi. Napoaton imapisopitari itapona': "Quirosarinquë paco'. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita natanco'. ¿Ma'tama' sha'huichinënquëmapa'?" ta'tona', Paono, Pirnapi, inapita a'papi. A'napitanta' inapitarë' a'papi.

³ A'pahuachinara, pa'pi. Pinisia parti, Samaria parti, inaquëpita pa'sahuatona', sha'huirapi. "Nisha piyapi'santa' iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi huachi," itëra'piapi. Quisoso imapisopita natanahuatona', nóya cancantopi.

⁴ Quirosarinquë canconpachinara, ya'ipi Quisoso huëntonënquë ya'conpisopita noya nontopi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapitanta' noya nontopi. Ina quëran Paonori ya'ipi sha'huitërin: "Aquë iyaro'sa' pa'nai Quisoso nanamën sha'huita'huaiso marë'. Yosë noya catahuarincoi. Nisha piyapi'santa' Quisoso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonapi," itërin.

⁵ Ina natanahuatona', a'naquën parisioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', co noyahuë' natanpi. Napoaton huanirahuatona', taponas':

—Nisha piyapi'sa' yaimapachina', marca acotacaso' ya'huërin. Ya'ipi Moisésë iráca pënëntërinso' imacaiso' ya'huërin. Inapita a'chintoco' imaina', itopi.

⁶ Napoaton ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita niyontonpi nisha nisha yonquipiso' natanacaiso marë'.

⁷ Hua'qui' ninontohuachinara, Pitro huanirahuaton, itërin:

—Canta' iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Nani iráca Yosë acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso nanamën sha'huitërahuë. Inapitanta' natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Ina nitotërama' canpitanta'.

⁸ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. "Inapitanta' cancanëna quëran noya natërinaco," ta'ton, Ispirito Santo aya'coancantërin. Canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin.

⁹ Ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. Nisha piyapi'santa' nosororin. "Quisocristoíchin imasarahuë," topachinara, cancanëna' anoyatërin.

¹⁰ Iráca Moisésë nisha nisha pënëntopirinhuë', shimashonënpoa' co nanitopihuë' ya'ipiya no'tëquën natëcaiso'. Canpoanta' co nanitaparëhuahuë'. ¿Ma'marëta' nipachin nisha piyapi'sa' imapachina', iráca pënëntopiso' a'chinacaso' nohuantërama'? ténahuë. Yosëri noya ni'pachina, co canpoari nisha sha'huicaso' ya'huërinhuë'. Quisoso imapisopita tananpitahua', Yosë ana'ntohuachinpoa'.

11 Sinioro Quisoso natëhuatëhua', inaora nohuanton, nicha'ësarínpoa'. Nosoroatonpoa', oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Inapochachin nisha piyapi'santa' anoyacancantërin, tënín Pitro.

12 Ina natanahuatona', "No'tëquën nonin," ta'tona', ta'tápi. Ina quëran Pirnapi, Paono, inapitanta' sha'huitantapi: "Thua pa'patoira, Yosë na'con catahuarincoi. Quisoso nanamën sha'huitohuatoira, na'a nisha piyapi'sari natëpi. Inapitanta' caniohuachinara, Yosë nohuanton, anoyatëra'piarai. Ni'sahuatona', 'Tëhuëncachin Yosëri catahuarin,' topi," tënín Paono.

13 Nani nontohuachina, Santiaconta' tapon:

—Natanco iyaro'sa'.

14 Iya Simon nani sha'huitërinpoa'. Yosë nohuanton, ina'ton nisha piyapi'sa' a'chintërin. A'chintohuachina, a'naquën imasapi, Yosëri huëntonëncuë aya'conin. Inapitanta' piyapinënpita pochachin ni'sarin.

15 Inachachin pënëntona'piro'sa' ninshitërin. Iráca Yosë quiricanëncuë ninshitaton, tapon:

16 "Yosë chachin naporin:

'A'na tahuëri huëantarahuë.

Tapi shinpita catahuaantarahuë. Inapitaso' naniantërinaco ni'tona', pëi' mocarínso pochin nisapi.

Co noya cancantopirinahuë', cari anoyacancantaantarahuato, noya acoantarahuë.

17 A'napita piyapi'santa' nohuitiinacoso marë' napoarahuë.

Nisha piyapi'santa' nohuitohuachinaco, chinotarínaco.

Ca nohuanto, a'naquën imasarinaco,'

18 tënín Yosë. Iráca quëran huarë' yonquirin nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso'.

Ina yonquiaton, anitotërinpoa'," tënín pënëntona'pi.

19 "Napoaton nisha piyapi'sa' Yosë imapachina', noya nia'ahua', ténahuë. Co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' a'chintacaso ya'huërinhuë'.

20 Nipirinhuë', pi'pian pënëncasoso marë' ninshitahua'. Nisha piyapi'sa' ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha Quisoso imapisopita tananpichina'. Naporahuatona', a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huëncainën noya inquitopihuë'. Ina noshanta' ama ca'inasohuë'. Naporahuatona', ama monshihuainasohuë', Inaíchín pënëncuan'.

21 Iráca quëran huarë' Moisésë pënëntërinso' ya'huërin. Na'a ninanoquë a'chintapi. Nani chinoto tahuëri niyontonpiso pëiquë nontopi. Napoaton ama inapita pinoinënpoaso marëhuë' ina pochín quirica a'patahua' Quisoso imapisopita pënëncasoso marë'," itërin.

Pënëncasoso marë' ninshitopiso'

22 "Noyahua'. Ina pochín ninshitahua'," topi ya'ipiya. Ina quëran ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita yonquipi catoya'pi a'patacaiso marë'. "Paono, Pirnapi, inapita panantahuachina', inahuanta' ca'taina'," topachinara, "Inanta' noya," topi ya'ipi imapisopita. Napoaton cato' quëmapi'sa' nóya nipisopita huayonpi paatona' sha'huitacaiso marë'. A'naso' Sirasë. A'nanta' Cotasë. Parsapasë itopi anta'.

23 Ina quëran quirica ninshitopi Antioquiaquë ya'huëpisopita quëtontacaiso marë'.

"Iyaro'sa'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya quiyanta' ya'huarai. Quiyaso' ca'tano'sanënpitacoi ninshitarainquëma'. Ansiano'saro'coi chachin quirica a'patarainquëma', ni'co'. Co cotioro'sanquëmahuë' nipomarahuë', canpitanta' Quisoso imarama' ni'ton, iyahuëipita pochín ni'nainquëma'. Ya'ipi imaramasopita Antioquiaquë, Siria parti, Sirisia

parti, inatohua' ya'huëramasopita iso nanan chachin a'patarainquëma' nitotacamaso marë'.

²⁴ I'hua a'naquën isëquëran pa'pachinara, nisha a'chintërinënuquëma'. 'Co Moisësë pënëntërinso' natëhuatamahuë', co Yosë huëntonënuquë ya'conaramahuë', itërinënuquëma'. Co quiyari a'papuraihuë', pa'pi. Natanahuatoma', nisha nisha yonquirama'. Pirnapi Paonorë chachin huëcaton, nani sha'huitirincoi. Ipora huarë' nitotatoi, ninshitarainquëma'.

²⁵ Napoaton niyontonpatëira, catoya'pi sha'huitatoi, a'patarainquëma'. Pirnapi, Paonorë chachin ya'huëramaquë pa'pachina', inapitanta' pa'sapi. Pirnapi, Paono cato chachin nóya quëmapi'sa', tënai, noya nosororai.

²⁶ Siniro Quisocristo nanamën sha'huipiso marë' na'con aparisitopi. A'naquëni no'huitona', pi'píshachin shitëpapi.

²⁷ Napoaton Cotasë, Sirasë inapita a'patarainquëma' yonquiraiso' sha'huitinquëmaso marë'.

²⁸ Nani iyaro'sa' ninontërai. Ispirito Santonta' no'tëquën anitotërincoi. Napopianachin yonquiatoi, ninshitarainquëma'. Co ya'ipi Moisësë pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë', tënai. Pi'pisha sha'huichinquëma' natëcamaso marë'.

²⁹ A'naquën ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco', tënai. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huënainën noya inquipirinhüë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohüë'. Naporahuaton, ama monshihuancosohüë'. Moisësë na'con pënëntopirinhüë', inaíchin natëcaso' ya'huërin, tënai. Cotasë, Sirasë, inapitanta' inachachin pënënarinënuquëma'. Natëhuatama' iyaro'sa', noya nisarama'. Nani huachi," topi quiricatatona'.

³⁰ Nani a'pahuachinara, pa'sahuatona', Antioquiaquë canconpi. Imapiso-pita niyontonpachinara, quirica quëtopi.

³¹ Nani nontohuachinara: "Ma noyacha pënëninpoa paya," ta'tona', nóya cancantopi.

³² Cotasë, Sirasë, inapitaso' pënëntona'piro'sa' ni'ton, hua'qui' Quisoso imapisopita pënëmpi. Noya pënëmpi ni'ton, noya noya imasapi.

³³ Hua'quimiáchin inaquë yacapatopi. Ina quëran ya'huëpi'pa' yapanan-tahuachinara: "Osharan paco'. Yosë noya catahuainquëma'," itopi. [

³⁴ Sirasëso nipirinhüë': "Co caso' pa'shatërapohüë'," ta'ton, co pa'ninhüë'.]

Naquërachin a'chinacaso marë' paantapiso'

³⁵ Paonoso' Pirnapirë chachin hua'qui' Antioquiaquë ya'huëpi. Siniro nanamën sha'huirápi. A'napitarë chachin a'chinápi.

³⁶ Nani hua'quimiachin ya'huëhuachinara, Paonori itërin:

—Huëquë' pa'a iyasha. I'hua na'a ninanoquë Siniro nanamën sha'huirë'. Paatë' Quisoso imapisopita nianta'a. ¿Onpoapita'mapa'? itërin.

³⁷ "Noyapa'. Pa'a nipachin. Coansha Marconta' quëpanta'a," itërin Pirnapiri.

³⁸ "Ama iya quëpa'asohüë'. I'hua pi'iquë Panpiriaquë canconpatëhuara, ya'huërin'pa' pa'mantarin. Co yacatahuarinpohüë'. Napoaton co no-huantërahuë'," itërin Paonori.

³⁹ Hua'qui' ninontopirinhüë', co napopianachin yonquiatonahuë', nisha nisha pa'pi. Pirnapiso' Coansharë chachin nanchaquë pa'sahuaton, Chipriquë canconpi.

⁴⁰ Paonoso nipirinhüë' Sirasë nontërin ca'tanacaso marë'. Yapa'pachinara, Quisoso imapisopitari Yosë nontopi: "Isopita pa'pachina' Siniro, a'paiquë' noya pa'ina'. Nosoroaton, catahuaquë' noya a'chiina'," itahuatona', a'papi.

41 Ya'ipi Siria parti pa'tatona', nisha nisha ninanoquë pa'pi. Quisoso imapisopita pënëna'piapi chiníquën cancantacaiso marë'. Sirisia partinta' paantatona', inachachin pënëantapi. Quisoso nanamën sha'huitatona', imapisopita achinicancanpi.

16

Timotionta' imatërinso'

1 Ina quëran Tirpiquë pa'pi. Inaquë a'chinahuatona', paantapi. Paan-tarahuatona', Nistraquë canconpi. Inaquë a'na hui'napi quënanconpi, Timotio itopiso'. Inanta' Quisoso imarin. A'shinso' cotio sanapi. Quisoso imarin anta'. Pa'pinso nipirinhüë' Crico piyapi.

2 "Timotio nóya quëmapi," topi ya'ipi Quisoso imapisopita. Nistraquë ya'huëpisopita, Iconioquë ya'huëpisopitanta' napopi.

3 "Huëquë' api imaquico," itërin Paonori.

"Noyahua', pa'i canta'," tënin anta'. Inaquë na'a cotioro'sa' ya'huëpi ni'ton, Paonori sha'huitohuachina, marca acotopi. Pa'pinso' Crico quëmapi ni'ton, napopi.

4 A'na ninanoquë, a'na ninanoquë pa'sahuatona', pënëna'piapi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita Quirosarinquë ya'huëpisopita ninshitopiso' sha'huirapi imacaiso marë'.

5 Napohuachina, Quisoso huëntonënuquë ya'conpisopita natëtona', noya noya imasapi. Naporahuaton aquë aquëtë na'asapi.

Ispirito Santo nohuanton, hua'narinso'

6 Asia parti Yosë nanamën yasha'huipirinhüë', Ispirito Santo co nohuantërinhuë' inaquë a'chinacaiso'. Napoaton Piriquia parti, Carasia parti inapita na'huëtöpi.

7 Misia parti ya'caritonahuatona', Pitinia parti yapa'sapirinhüë'. Naquëranchin Ispirito Santori ya'copirin. "Co Quisoso nohuantërinhuë' inaquë a'china'huaiso'," ta'tona', co inatohua' pa'pihuë'.

8 Napoaton Misia parti na'huërahuatona', Toroasëquë canconpi.

9 Inaquë Yosë nohuanton, tashi' Paono hua'narëso pochin quënanin. Masitonia piyapi huaniarin, quënanin. "Huëquë' isëquë. Nosoroatoncoi, catahuacoï," itërin.

10 Ina natanahuaton, "Yosë nohuantërincoi inatohua' noya nanan sha'huica'huaiso'," ta'toi, manorai inatohua' paca'huaiso'.

Piriposëquë a'chinpiiso'

11 Marë yonsanquë ya'huërai ni'ton, nanchaquë ya'conai paca'huaiso marë'. Ya'conahuatöi, pipirai. Panca so'ton huancoanai' nininquë canconai, Samotrasia itopiso'. Inaquë huë'ëpatërai. Tahuëririnquë pantarahuatöi, Niaporisëquë canconai. Inaquë nonshirai.

12 Nani Masitonia parti canconpatoira, ira pa'tatöi, Piriposëquë canconai. Inaso' panca ninano'. Copirnorí acorinso' ni'ton, inaquë na'a Nomaro'sa' ya'huëpi. Hua'quimiáchin inaquë ya'huërai.

13 Chinoto tahuëri nanihuachina, ninano quëran pipirahuatöi, ii' yonsanquë pa'nai. "Inaquë Yosë chinotapi," ta'toi, inaquë pa'nai. Sanapi'sa' nani niyontöpi, quënanconai. Inaquë huënsërahuatöi, a'chintërai.

14 A'na sanapi inaquë Yosë chinotërin, Niria itopiso'. Tiatira quëran huë'nin. Inaso' tintahuan. Ma'maro' në'mëtë' pa'ton nininso' pa'anin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin ni'ton, Paonori a'chintohuachina, nóya natanin. Yosë nohuanton, a'naroáchin cancanën quëran huarë' yaimarin.

15 Quisocristo imarin ni'ton, aporintërin. Pëinënquë ya'huëpisopitarë chachin aporihuanpi.

—Canta' Siniro imarahüë ni'ton, huëco' pëinëhuëquë yacapacoï, itërincoï. Na'con sha'huitohuachincoïra, inaquë huachi yacaparai.

16 A'na tahuëri yonsanquë paantarai Yosë chinota'huaiso marë'. Paascoï, a'na nanon quënanconai. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, ninotërin. Ina sanapiso' a'napitari pa'anpi asacatacaïso marë'. Ninorinso marë' hua'anënpitaso', na'con canapi.

17 Nanonso' quënanahuatoncoï, imaquiarincoï. Imaritoncoï, chiníquën non-sarin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'.

—Isopita quëmapi'saso' Yosë piyapinënpita. Yosë chini chiníquën nanantërinso' nohuitatona', natëpi. A'chintarinënpitama' canpitanta' nitotatoma' cha'ëcamaso marë', itëriarin.

18 Na'a tahuëri imatoncoï, naporárin. Pinatanaton, Paonoso' no'huitëriporin. Tahuërëtahuaton, sopai itapon:

—Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, a'paaranquën. ¡Iso sanapi quëran pipimiatëquë! itërin. Naporo chachin pipimiatërin.

19 Hua'anënpitaso nipirinhüë' no'huitopi. “Co huachi ninorinhüë' ni'ton, co huachi canarëhuahuë',” ta'tona', Paono, Sirasërë chachin masahuatona', cachiquë quëpapi ninano hua'ano'sa' nontacaiso marë'.

20 Inaquë quëparahuatona', coisëro'sa' itapona':

—Isopita quëmapi'saso' cotioro'sa' ni'ton, a'chinatona', ninano' tapiapi. Nisha a'chintohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha yonquipi.

21 Canpoaso nipirinhüë' Noma piyapinpoa' ni'ton, co inachintopiso' natëcaso' ya'huërinhuë', itopi.

22 Huanipapisopitanta' no'huitatona', Paono, Sirasë inapita ahuëpi. Coisëro'sarinta' camaipi. “Ai'nanpiratahuatoma', naraquë ahuëpico',” itopi. Napohuachina inapotopi.

23 Chiníquën ahuëpitona', tashinan pëiquë po'mopi. Po'mohuachinara, tashinan pëi' hua'an itapona': “Noya a'paiquë', ta'ahuachina',” itopi.

24 Ina natanahuaton, huancánachin po'morin. Nantëna' nontëquë acatëntahuaton, catinaquë niahuitërin.

25 Yono tashi' nisahuaso', parisitaponaraihuë', co sëtöpihuë'. Cato chachin Yosë nontápi. Yosë chinotatona', cantarapi. Apiro'sa' natantapi. 26 A'nanaya panca ocohua pa'nin. Tashinan pëi' achinicaso marë' acotopiquë huarë', nacon nacontarin. Naporo' Yosë nohuanton, ya'coanaro'sa' nii'soatëra'piapi. Ya'ipi apiro'sa' catinanëna' nii'quiritopi.

27 Tashinan pëi' hua'an capayatohuachina. Ya'coanaro'sa' nii'soatopinan ni'nin. “Ya'ipi apiro'sa' capa, nani ta'api,” ta'ton, sahuëninën ocoirahuaton, yanitëparin.

28 Paonoriso nipirinhüë' a'naroáchin nontërin:

—¡Ama iyasha nitëpaquësohuë'! ¡Co ta'araihuë'! itërin chiníquën nontaton.

29 Ina natanahuaton: “¿Naporin ti?” tosahuaton, pa'yanin. “Nanparin quëshico ni'i,” itohuachina, piyapinënpitari quëpatopi. Manorahuaton, ya'conin. Pa'yanaton, ropa ropátarin. Paono pirayan isonahuaton, mosharin.

30 Ina quëran cato chachin ocoirahuaton:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpo'i cha'ëca'huaso marë'? itërin.

31 —Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'. Ina natëhuatan, cha'ësan. Sa'an, hui'nanpita inapitarë'quën chachin cha'ësan.

32 Ina tosahuaton, Quisocristo nanamën a'chintërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita natanpi.

³³ Tashinan pëi' hua'anso' noya natanahuaton, natërin. Tashi' nipirinhüë', quëparahuaton, nicarotopiso' pa'mopirin. Napohuachina, Quisoso imapi huachi ni'ton, ya'ipiya aporintërin.

³⁴ Nani aporihuanpachinara, pëinënquë quëparin. Inaquë a'carin. Yosë natëtona', ya'ipiya noya cancantopi.

³⁵ Coisëro'saso' nipirinhüë' co nitotopihüë'. Tahuërihuachina, sontaro'sa' amatahuatona', itopi: "Tashinan pëi' hua'an sha'huitonco' catoya'pi i'huara po'moraiso' ocoi'in pa'ina'," itohuachinara, pa'pi sha'huitapona'.

³⁶ Ina natanahuaton, Paono itapon:

—Coisëro'sa' nanan a'patërinaco ocoia'huainquëmaso marë'. Napoaton noya pipico', itërin hua'ani.

³⁷ Paonoson nipirinhüë' sontaro'sa' itërin:

—Co po'oana quëran pa'saraihuë'. Quiyaso' Noma piyapicoi nipiraihuë', naraquë hui'tonpirinacoi. Co coisëquë sha'huirapiponaracoihuë', cachiquë chachin napotërinacoi. Ina quëran tashinan pëiquë po'morinacoi. Noma piyapicoi ni'toi, co topinan ana'intinacoisohüë' nipirinhüë'. ¿Iporaso' po'oana quëran yaocoiantarinacoi ti? ¡Co'chi nohuantëraihuë' paya! Sha'huitëquë' inahuara chachin huë'ina'. A'ninquëchin ocoi'inacoi, itërin.

³⁸ Sontaro'sa' paantarahuatona', coisëro'sa' sha'huitonpi: "Inapitaso' Noma piyapi'sa'," topachinara, pa'yanpi. Co topinan quëran Noma piyapi ahuëcasohüë' nipirinhüë', ahuëpi.

³⁹ Napoaton tashinan pëiquë pa'sahuatona', noya nontopi. "¿Canpitanta' Noma piyapinquëma' ti?" itohuachina, "Inacoi mini," tënin Paono. "Co'chi nitotëraihuë' paya. Co nitotatoihuë' ahuërainquëma', co ahuëca'huainquëmasohüë' nipirinhüë'," itërin. Ina quëran noya ocoirahuatona', "A'na parti paco'," itopi.

⁴⁰ Napotohuachinara, tashinan pëi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niria pëinënquë paantapi. Quisoso imapisopita niyontonpachinara, pi'pian pëñantapi: "Chiniquën cancantatoma', imamiatoco'," itopi. Ina quëran pa'pi huachi.

17

Tisaronicaquë a'chininso marë' no'huipiso'

¹ Ina quëran Anpiporisë na'huëtahuatona', Aporonianta' na'huëtaantapi. Ina quëran Tisaronicaquë canconpi. Inaquë cotioro'sa' niyontonpiso pëi' ya'huërin.

² Inachintërin nichinapon chachin cara chinoto tahuëri inaquë Paono Yosë quiricanën a'chinin.

³ —Quisocristo imaco' canpitanta'. Inaso' inápa quëran o'marin, Yosëri a'paimarinso'. Ina nohuanton, oshanënpoa marë' chiminin. Chiminpirinhüë', Yosë nohuanton, nanopiantarin. Iráca quiricanën quëran ninorinso chachin naporin. Inaso' Cristo, Yosëri acorinso', tënin.

⁴ A'naquën natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Na'a Crico piyapi'santa' imasapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Paono a'chininso' natanahuatona', Quisoso imasapi. Na'amiachin sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita imasapi.

⁵ A'naquën cotioro'saso' nipirinhüë', co yanatëpihuë'. "Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'tona', apiratopi. Apiratatona', no'huipi. Cachiquë pa'sahuatona', no'huitërayaro'sa', chiroterö'sa', inapita itapona': "Huëco' Paono, Sirasëre chachin macatëhua' ana'intahua'," ta'tona', piyapi'sa' ayontonpi. No'huitëratona', Casono pëinënquë pa'pi. Inaquë Paono yacapatërin ni'ton, macacaiso marë' pa'pi. Ya'coana papaatahuatona', ya'conpirinhüë',

⁶ co Paono ya'huërinhuë'. Co ina quënanatonahuë', Casono mapi. A'napita Quisoso imapisopitanta' masahuatona', ninano hua'ano'saquë quëpapi.

—Paono ya'ipi parti pa'sárin. A'chintaton, notohuaro' piyapi'sa' anishacancantarin. Sirasënta' inachachin nisarin. Isëquënta' huë'pachinara,

⁷ Casonori pëinënquë aya'conin ni'ton, inaquë yacapapi. Isopitanta' imatona', co huachi Noma copirno natëtonahuë', nisha imasapi. “A'na copirno ya'huarin. Inaso' Quisoso,” toconpi, itopi.

⁸ Piyapi'sa' natanahuatona', aquë aquëtë' no'huitopi. Hua'ano'santa' no'huitatona', Casono, a'napita imapisopita inapita chiniquën pënëmpi.

⁹ Ina quëran coriqui ma'papi ama tashinan pëiquë po'mocaiso marëhuë'. Nani pahuërëtohuachinara, a'papi.

Piriaquë Yosë quiricanën na'con nontopiso'

¹⁰ Quisoso imapisopita pipirahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi. Naporo' tashi' Paono, Sirasë, inapita Piriaquë a'papi. Inaquë canconahuatona', cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'pi a'chinacaiso marë'.

¹¹ Inaquë ya'huëpisopitaso nipirinhüë' nóya yonquipi. Co Tisaronicaquë ya'huëpisopita pochinhüë'. Paonori a'chintohuachina, nóya natanpi. “Paonoso' no'tëquën a'chinamara,” ta'tona', nani tahuëri Yosë quiricanën noyásha nontapi no'tëquën nitotacaiso marë'.

¹² Naporahuatona', na'a cotioro'sa' natëpi. Na'amiachin Crico sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita natëpi. A'naquën Crico quëmapi'santa' imasapi.

¹³ Napopiso', Tisaronicaquë nahuinin. Cotioro'saso' natantahuatona', “Piriaquënta' Paono Yosë nanamën a'chinarin,” ta'tona', inatohua' pa'pi. Canconahuatona', Paono sha'huirapitona', piyapi'sa' ano'huitopi.

¹⁴ Napohuachinara, Quisoso imapisopitari a'naroáchin Paono a'papi. A'naquëni ca'tanatona', marë yonsanquë'pa' quëpapi. Sirasë, Timotio, inapitito nipirinhüë' co pa'pihuë'.

¹⁵ Atinasë'pa' Paono ca'tanpi. Yapanantahuachinara, —Sirasë, Timotio, cato chachin sha'huitonco' manóton huë'ina', itërin Paonori. Napotihuachina, ya'huëpi'pa' panantapi.

Atinasëquë nisha nisha moshapiso'

¹⁶ Paonoso nipirinhüë' Atinasëquë Sirasë, Timotio, inapita ninararin. Ninano' conitaton, notohuaro' mamanshi quënanin. Inapita quënanahuaton, sëtërin. Inapoaton, napion cancantërin.

¹⁷ Napoaton na'con pënëntërin. Niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cotioro'sa' pochin chinotopisopitanta' natanapi. Quisoso nanamën a'chintohuachina, ninontápi. Naporahuaton, nani tahuëriya cachiquë pa'nin. Inaquë a'naya a'naya huë'pachinara, nontarin. Nisha piyapi'santa' natanapi.

¹⁸ Inaquë nisha nisha yonquipiso' a'china'piro'santa' huë'pi. A'naquën ipicorioro'sa' itopi. A'naquëonta' istoicoro'sa' itopi. Paono quënanahuatona', ninontopi.

—Iso quëmapi pa'pi nona'pi. ¿Ma'ta' tēcapon naporin? itopi a'naquën.

—Ahuën. Nisha yosëro'sa' imacaiso marë' a'chinamara, topi a'naquën. “Quisoso chiminin. Ina quëran nanopiantarin,” tëninso marë' napotopi.

¹⁹ A'naquënso natanahuatona', Ariopaco itopiquë quëpapi. Inaso' hua'ano'sa' niyontoyantopiquë. Paono inaquë quëparahuatona', itopi:

—¿Ma nisha nanan chachinta' a'chinan? Yanitotërai quiyanta'.

²⁰ Co onporonta' natanchinaihuë'. A'chintocoi quiyanta' nitochii, itopi.

21 Inaquë ya'huëpisopita nasha nanano'sa' pa'yatopi. Nisha nisha a'chinpiso' yanatanpi. Nisha piyapi'sa' huë'pisopitanta' yanatanpi.

22 Paono inaquë huanirahuaton, Atinasëquë ya'huëpisopita itërin:

“Natanco iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Canpitaso' ya'ipinquëma' na'con moshatërama', tënahuë.

23 Cachiquë pa'patora, ya'ipi moshatëramaso' ni'nahuë. A'na artaro quënanahuë. Inaquë ninshitërama'. 'ISOSO YOSË CO NOHUITOPIRËhuahuë', MOSHAHUA,' tënama' ninshitatoma'. Co nohuitapomarahuë', mosharama'. Apira carinquëma' a'chinchinquëma', nohuitoco'.

24 Ina Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Iráca isoro'pa', ya'ipi ma'sha isëquë ya'huërinsona' acorin. Inaso' hua'anënpoa'. Isoro'paquë ya'huërinsona', inápaquë ya'huërinsona', ya'ipimiáchin hua'anëntarin. Moshatopiso pëi' piyapi'sari nipiquë co Yosë ya'huërinhuë'.

25 Co piyapi ma'shanënpita nohuantërinhuë'. Co manta' pahuantërinhuë'. Inariáchin ya'ipi ma'shanënpita quëtërinpoa'. Ina nohuanton, nanpirëhua'. Ina nohuanton, cosharo', ma'sha, inapita ya'huëtërinpoa'.

26 Iráca a'na quëmapira' ninin. Inaya quëranchin ya'ipi piyapi'sa' na'api. Nisha nisha nipisopita na'api ya'ipiro'paquë ya'huëcaiso marë'. Co'huara ya'huëyatërasëhuahuë', yonquirinpoa'. Nisha nisha parti ya'huëcaso marë' acorinpoa'. Onporosona nanpicahuasonta' yonquirin. Ina nohuanton, nanpirëhua'.

27 Ya'ipinpoa' acorinpoa' ina nohuitacaso marë'. Co quënanarihuarahuë', ina na'con yonquicaso' ya'huërin. Co inaso' aquë patërinpoahuë'. Co naniantërinpoahuë'.

28 Ina nohuanton nanpiarëhua', pa'nëhua', ya'huërëhua'. A'nara' cancan yonquina'pi ninshitaton, no'tëquën naporin: 'Canpoaso' Yosë hui'ninpita pochin ninëhua', tënin.

29 Napoaton Yosënta' canpoa pochin nanpirárin anta'. Co inaso' mamanshi pochinhuë'. Mamanshisu nipirinhüë' piyapi'sari inahuara yonquinëna quëran nipi. Oro quëran, prata quëran, na'pi quëran, ina quëranpita nipi. Ama Yosëso' mamanshi pochin cancantocosohüë'.

30 Iráca co Yosë nohuitopihüë' ni'ton, co ana'intërinhuë'. Iporaso nipirinhüë', ya'ipi piyapinpoa' pënëninpoa': 'Co noyahuë' yonquiramaso' naniantatoma', casáchin chinotoco,' itërinpoa' Yosë.

31 A'na tahuëri co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin. Nani Quisoso acorin coisë pochin nicaton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitacaso marë'. Inaso' piyapi chachin ni'ton, chiminpirinhüë', Yosëri ananpitaantarin. Napoaton inaso', Yosëri acorinso', tënëhua', tënin Paono.

32 “Ananpitaantarin,” tëninso marë', “Tëhuëchachin ta'ma' ananpitëca,” ta'tona', tëhuapi a'naquën. A'naquënso nipirinhüë' co tëhuapihüë'.

—A'na tahuëri a'chintaantacoí, itopi.

33 Ina quëran Paono pa'nin.

34 A'naquënso nipirinhüë' natëtona', imapi. Quisoso natëpi. A'naso' Tionisio, Ariopaco hua'an nininso'. A'nanta' sanapi, Tamarisa itopiso'. A'napitanta' imasapi.

18

Corintoquë Paono a'chininso'

¹ Ina quëran Paono pipirahuaton, Corintoquë pa'nin.

² Inaquë a'na cotio quëmapi Aquiro itopiso' quënanconin. Inaso' Pontoquë nasitërin. Sa'inso' Pirisira itopi. I'huamiáchin Itaria parti ya'huëpi. Nomaquë chachin ya'huëpirinahuë', copirno Craotiori camaitohuachina, ya'ipi cotioro'sa' pipipi. Aquiroso' ina quëran pipirahuaton, Corintoquë huë'nin. Ina pëinënquë Paono pa'nin ni'tapon.

³ Paonoso' në'mëtë' pëiro'sa' nina'pi. Aquironta' inaquë chachin sacatërin ni'ton, inaquë yacapatërin nicatahuacaiso marë'.

⁴ Nani chinoto tahuëri cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cricoro'santa' a'chintaton: “Quisoso natëco' canpitanta',” itërin.

⁵ Ina quëran Sirasë Timotiorë chachin Masitonia parti quëran canquipi. Canquihuachinara, Paono na'con na'con a'chinarin quënaimapi. Nani tahuëri cotioro'sa' Quisoso nanamën a'chintárin. “Inaso Cristo, Yosëri a'paimarinso',” itaton na'con pënënin.

⁶ Inapitaso nipirinhüë' no'huitona', Paono pinopi. Napoaton tananpitërin. —Tëhuëenchachin Yosë ana'intarinquëma'. Nani ya'ipi a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Iporaso nisha piyapi'sa' a'chintarahüë huachi, ténin Paono.

⁷ Ina quëran co huachi cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë a'chintërinhuë'. Pipirahuaton, Tisio Costo pëinënquë pa'nin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Niyontonpiso pëi' pirayan ya'huërin. Ina pëinënquë pa'nin a'chinacaso marë'.

⁸ Cotio niyontonpiso pëi' hua'aonta' natanahuaton, natërin, Crispo itopiso'. Ina pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisoso imasapi. Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso nanamën natanahuatona', natëpi. Natëhuachinara, aporihuanpi.

⁹ A'na tashi' Yosë nohuanton, Paono hua'narëso pochin niantarin. Siniorori chachin itapon: “Ama të'huaton, copitëquësokuë'. A'chináquë'.

¹⁰ Carinquën catahuanranquën. A'naquën no'huipirinënquëonta', noya a'paiaranquën. Co insonta' nanitapaponhuë' ma'sha onpotinguënso'. Na'a piyapi'sa' isëquë yaimarinaco. Napoaton a'chintáquë',” itërin.

¹¹ Napotohuachina, inaquë a'na pi'ipi miria ya'huaton, Yosë nanamën a'chinárin.

¹² Ina quëran Cariono Acaya parti hua'anëntohuachina, cotioro'sari Paono no'huitona', niyontonpi. Ina masahuatona', hua'ano'sataquë quëpapi ana'intacaiso marë'.

¹³ —Moisësë iráca pënënincoiso pochin Yosë chinotërai. Iso quëmapi nipirinhüë' nisha a'chinarin. Piyapi'sa' anishacancantarin, itopi.

¹⁴ Paonori yanontapirinhüë', hua'ani itapon:

—Canpita cotioro'sanquëma' co yanatananquëmahuë'. Paso' quëmapi co noyahuë' ninin naporini, nata'intoahuë'. Ihuatërin, ahuëtërin, inaporin naporini tëhuëinchinso', natanacaso' ya'huë'itonhuë'.

¹⁵ Nipirinhüë', nisha nisha nanan cotioro'sanquëma' ya'huëtërinquëma'. Nipënënamaso' quiricanta' ya'huëtërinquëma'. Co caso' nohuantërahüë' ina yonquica'huaso'. Canpita capini anoyatoco', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'parin.

¹⁷ Na'a piyapi'sari ni'sapi. Ni'sahuatona', cotio niyontonpiso pëi' hua'an mapi, Sostinisë itopiso'. Masahuatona', inaquë chachin ahuëpi. Carionori nicaponahuë', co manta' téninhüë'. Co ina yonquirinhüë'.

Antioquiaquë paantapiso'

¹⁸ Hua'qui' Paono inaquë ya'huantarin. Ina quëran Quisoso imapisopita nontahuaton, pa'nin huachi. Aquiro sa'inë chachin pa'pi anta'. Nanchaquë Siria parti yapantapirinahuë'. Sincriaquë canconahuaton, Paono noyá niya'itërin. Yosë sha'huitërinso' nanirin ni'ton, naporin. Ina quëran nanchaquë ya'conpi.

¹⁹ Ipiquë canconpachinara, nonshipi. Aquiroso' sa'inë chachin inaquë quëparitërin. Paonosos' yapaantahuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, a'chintërin. Cotioro'sarë' ninontopi.

²⁰ “Hua'qui' ya'huaton, a'chintaantacoi,” itopirinahuë', co nanitërinhuë'.

²¹ “A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, huëantarahuë,” tënin.

Ina quëran nanchaquë ya'coantarahuaton, paantarin.

²² Sisariaquë nonshiconahuaton, Quirosarinquë pa'nin. Ya'ipi Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' nontërin. Ina quëran Antioquiaquë paantarin.

²³ Hua'quimiáchin inaquë ya'huërin. Ina quëran naquëranchin yonquirin paaton nasha imapisopita nicacaso marë'. Carasia parti pa'sahuaton, pënëna'piarin. Naporahuaton, Piriquia partinta' pa'sahuaton, pënëna'piarin. A'naya a'naya ninanoro'saquë Quisoso imapisopita achinicanana'piarin. Achinicananpachina, noya noya imasapi.

Aporosë Ipiquë pënëntërinso'

²⁴ Naporo' tahuëri'sa' a'na cotio quëmapi Ipiquë pa'nin, Aporosë itopiso'. Aricantriaquë nasitërin. Noyá nitotërin a'chinacaso'. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' noya nitotërin.

²⁵ Sinioro iranën anitotopi ni'ton, a'ninquëchin nanamën a'chintarin. Ya'ipi cancanën quëran a'chinin. Quisoso naporinso' no'tëquën a'chinaponahuë', Coansha aporintërinso'ráchin nitotërin.

²⁶ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, chiniquën cancantaton, a'chinpírinhuë'. Pírisira, Aquiro, inapitari natanahuatona': “Co ya'ipi Quisoso nanamën nitochátërarinhuë',” ta'tona', pëinënuquë quëpapi. Inaquë ya'ipi Quisoso nanamën a'chintopi no'tëquën nitotaton, Yosë iranën pa'tacaso marë'. Ina natanahuaton, natërin.

²⁷ Ina quëran Acaya parti yapa'sarin a'chinacaso marë'. “Acaya parti a'chinchí, topirahuë',” topachina: “Noya iyasha. Noya paquë',” itopi Quisoso imapisopitari. Naporahuatona', quirica ninshitopi quëtontacaiso marë'. “Thuata, iyaro'sa'. Aporosë huë'pachin, noya nontoco'. Inanta' Quisoso imarin ni'ton, noya natanco',” itopi ninshitatona'. Quirica ma'patahuaton, Acaya parti pa'nin. Inaquë Quisoso imapisopita quënanconin. Yosëri catahuarin ni'ton, Quisoso imapi. Inapita quënanconahuaton, noya a'chintaton, achinicananarin.

²⁸ Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë quiricanën a'chinárin. “Íráca quëran huarë' Cristo o'macaso' ninopi. Iporaso' nani o'marin. Inaso' Quisoso,” tënin. Quiricanën quëran anitotërin. Noya noya a'chinin ni'ton, cotioro'sa' co nanitopihuë': “Nonpiánin” ta'caiso'.

19

Ipiquë Paono a'chininso'

¹ Aporosë Corintoquë ya'huaso', Paono huancoro ira pa'tahuaton, Ipiquë canconin. Inaquë na'amiáchin imapisopita quënanconin.

² —Quisoso natëhuatamara, ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? itërin.

—Co Ispirito Santo nohuitëraihuë'. Co ina a'chintërinacoihuë', itopi.

³ —¿Ma'ta' natëhuatamara aporihuanama'? itërin.

—Coansha pënëntërinso' natëtoi, aporihuanai, itopi.

4—Coanshaso pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Ina quëran aporintërin. Nipirinhüë', co inasáchin sha'huirinhüë'. “Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina imaco',” itërin anta'. Napoaton Quisoso imaco', itërin Paonori.

5 Ina natanahuatona': “Sinioro Quisoso imasarai. Ina natëarai huachi,” ta'tona', aporihuanpi.

6 Ina quëran Paonori së'huamotihuachina, Ispirito Santori ya'coancantimarin. Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonpi. Co nitotopirinhüë', a'naroáchin nonpi anta'. Naporahuaton, Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso marë'.

7 Shonca catoya'pi pochin napopi.

8 Hua'qui' inaquë Paono ya'huërin. Cara yoqui pochin cotioro'sa' a'chintárin. Nani simana niyontonpiso pëiquë pa'nin. Co tē'huatonhuë', a'chintárin. “Yosë yahua'anëntërinquëma'. Ina marë' Quisoso a'paimarin. Ina imaco',” itarin.

9 A'naquënso nipirinhüë' co natantochináchinhuë' cancantatona', co yanatëpihuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, no'huitopi. No'huitatona', — Co Quisoso nanamën imacaso' ya'huërinhuë', toconpi. Napoaton Paonori patërin. Quisoso imapisopita quëparahuaton, iscoira pëiquë pa'nin. Tirano a'chinquë paaton, nani tahuëri a'chintárin.

10 Cato' pi'ipi inaquë ya'huaton, a'chinin. Sinioro nanamën ya'ipi Asia parti nahuinin. Cotioro'sa' natantopi. Na'a nisha piyapi'santa' natantopi.

11 Yosë nohuanton, Paono nani ma'sha nanitaparín. Cania'piro'sa' së'huahuachina, a'naroáchin noyatopi.

12 Panionën, a'morinso', inapita tēranta' quëparahuatona', cania'piro'sa' quëtonpachinara, a'naroáchin noyatopi. Sopairo'santa' pipipi.

13-14 A'naquën cotioro'santa', sopairo'sa' yaa'papi. Paono nicatona', yanonanpi. A'naquënso' Isipo corto hua'an hui'ninpita napopi. Canchisë hui'ninpita chachin napopi. Co Quisoso imaponaraihuë', sopairi ya'coancantërinso' itapona': “Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'paarainquën. Ina nanamën Paononta' a'chinarin. Napoaton pipiquë huachi,” itopirinhüë',

15 sopairi a'panirin: “Quisoso nohuitërahuë. Paononta' nohuitërahuë'. Canpitaso napoaponahuë', co nohuitëranquëmahuë',” itërin.

16 Ina toshuaton, quëmapi hua'yantërinsoari pashita'parin Inapotaton, canchisëya'pi chachin manin. Chiníquën ahuëaton, pē'shara'piarín. A'naya'piáchin niponahuë', canchisëya'pi minsërin. A'mopisonta' oshato oshatotërin. I'nanpirapi ta'api.

17 Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', inapita natanahuatona', pa'yanpi. “Sinioro Quisoso chini chiníquën nanantërin,” topi.

18 Ina quëran na'amiáchin Quisoso imapisopita huë'pi. “Quiyanta' pënotopiraihuë'. Co noyahuë' ninaiso' a'poarai,” itopi.

19 A'naquënso' pënoton quirica ya'huëtopi. Inapita a'porahuatona', quëntapi ahuiquitacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' nicasoi', ahuiquitopi. Pa'tërinso pichi-huachinara: “A'natërápo shonca huaranca coriqui prata quëran nininso pa'tërin,” topi.

20 Pënotono'santa' pënotopiso' a'porahuatona', cancanëna quëran huarë' imasapi ni'ton, Sinioro nanamën ya'ipi parti nahuinin. Na'con na'con imasapi.

21 Ina quëran Paono yonquirin a'napita imapisopita ni'coantacaso marë': "Masitonia parti ni'coantarahuë. Acaya partinta' nisha nisha ninanoquë imapisopita niantarahuë. Nani pënëantahuato, Quirosarinquë paantarahuë. Ina quëran Nomaquë'pa' paca'huaso' ya'huërin," ténin.

22 Timotio, Irasito, inapitari inaquë catahuapirinahuë', Paonori a'parin Masitonia parti imapisopita a'chintacaiso marë'. Inaso nipirinhüë', hua'quimiachin Asia parti quëparitantarin.

Artimisa moshapiso'

23 Naporo' na'a piyapi'sa' Sinioro imasapi ni'ton, mamanshi moshana'piro'sa' no'huitopi.

24 Inaquë moshapiso' Artimisa itopi. Na'a mamanshi nina'piro'sa' ya'huëpi. Mamanshi pëia'huaro'sa' prata quëran nonanpi. Ina pa'anatona', na'con canapi. A'nara' Timitirio itopi.

25 Inari ya'ipi piyapinënpita ayontonin. A'napita ma'sha nina'piro'santa' amatërin. Ya'ipi niyontonpachinara, itapon: "Ni'co', iyaro'sa'. Mamanshi ninëhua quëran na'con canarëhua'.

26 Paonoso nipirinhüë' isëquë huëcaton, pënëntarin. 'A'naíchin Yosë ya'huërin. Piyapi'sari nipiso' co inaso' Yosëhuë', tosarín, natanama' canpitanta'. Ya'ipi Asia partinta' nahuinin. Na'a piyapi'sa' natanahuatona', natëpi. Natëtona', mamanshi a'popi.

27 Napohuachina', co huachi noya ni'sarinënpohuë'. Co onpopinchin canarihuahuë'. Artimisaonta' naniantapi. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi asiaro'sa' moshapiso'. Ya'ipi parti quëran nohuitopi. Aquëtë chachin Paono natëhuachina', co huachi moshato pëiquë huë'sapihüë'. Artimisa nóya nipirinhüë', co huachi moshaapihüë'," itërin.

28 Natanahuatona', Paono chiniquën no'huipi. "¡Ma noyacha Artimiaso paya! Ina chinotërehuaso'," tosapi chiniquën nonatona'.

29 Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noncaropi. No'huitatona', Paono ca'taninsopita mapi, Acayo, Aristarico inapita itopiso'. Inapitaso' masitoniaro'sa'. Chiniquën masahuatona', huëntëntërahuatona', niyontonpiso i'iratëquë quëpapi.

30 Paononta' piyapi'sa' nontapon yapa'pirinhüë', Quisoso imapisopitari to'shitëatona', ya'copipi. "Ama paquësohuë'," itopi.

31 A'naquën Asia parti hua'ano'santa' Paono amiconënpita ni'ton, nanan a'patopi. "Ama niyontonpiso i'iratëquë pa'insohüë'," itopi.

32 Piyapi'saso' noncaroápi. Nisha nisha nonsápi. Na'con na'con piyapi'sa' co nitotatonaraihuë', "¿ma'marëcha niyontonëhua' nicaya?" topi.

33 Ina quëran cotio hua'ano'saso', Aricantro itopiso camaipi piyapi'sa' nontacaso marë'. Napoaton huancánachin huanirahuaton, anquirarin piyapi'sa' ta'tacaiso marë': "Co quiya tëhuëraihüë'," ta'caso' yonquipirinhüë',

34 "inaso' cotio quëmapi," ta'tona', co yanatanpihuë'.

"¡Ma noyacha Artimiaso paya! Ina chinotërehuaso'," tosapi chiniquën nonatona'. Cato' ora pochin naporápi.

35 Parisi quëran ninshitona'pi hua'ani atonirin. Atonirahuaton, itapon: "Tëhuëchachin iyaro'sa', Artimiaso' chini chiniquën nanantërin. Inaso ya'ipiya quëran nitotopi. Iráca inápa quëran anotimarin. Iso ninanonënpoaquë chachin anotimarin ni'ton, canpoari a'pairëhua'.

36 Ya'ipiya nitotopi ni'ton, ama huachi no'huitocosohüë'. Ama topinan quëran ahuëtocosohüë'.

37 Isopita quëmapi'sa' quëpiramahuë'. Co Artimisa sha'huirapipihüë'. Co moshato pëiquë ihuatopihüë'.

³⁸ Timitirio, mamanshi nina'piro'sa', inapitari yasha'huirapihuachina', coisëquë pa'ina'. Hua'ano'santa' ya'huërapì. Inaquë quëparahuatona', sha'huirapiina'.

³⁹ Aquëtë huarë' nanan ya'huëhuachin, hua'ano'sa' niyontopiquë natanco'.

⁴⁰ Ipora tahuëri topinan quëran noncaroarama'. Co manta' onpocasohuë' nìpirinhuë', naporama'. Ni'cona, copirno no'huihuachinpoa'.

⁴¹ Ya'huëramaquë paco',” topachina, yanquëëpi.

20

Masitonia parti, Crisia parti, inaquëpita a'chiantarinso'

¹ Piyapi'sa' nani yanquëëhuachinara, co huachi no'huitantapihuë'. Ina quëran Paono yapaantarìn. Ya'ipi imapisopita amatahuaton, achinican-canin. Ina quëran “Pa'sarahuë huachi,” topachina, “Osharan paquë,” ito-huachinara, Masitoniaquë pa'nin.

² Masitonia parti pa'taton, pënëna'piarin achinicancanacaso marë'. Inapotaton, Crisia parti canconin.

³ Inaquë cara yoqui yacapatërin. Ina quëran Siria parti yapa'pirinhuë'. Nanchaquë yaya'conaso', cotioro'sari yatëpapiso' natantërin. Napoaton co inaquë pa'ninhuë'. “Masitonia parti paantarahuë,” ta'ton, ira pa'tërin.

⁴ Na'a piyapi'sari ca'tanpi. Sopatiro (Pirro hui'nin, Piriaguë ya'huërinso'), Aristarco, Sicono, (Tisaronicaquë ya'huëpiso'), Acayo (Tirpiguë ya'huërinso'), Timotio, Tiquico, Tropimo (Asia parti ya'huëpiso') inapita Paono ca'tanpi.

⁵ Inapitaso' quëchitërahuatona', Troasëquë ninarinacoi.

⁶ Pita tahuëri nanihuachina, Piriposë quëran pipirai. Naporo' nisha pan ca'sapi, co ahuëpocatopisohuë'. Nanchaquë ya'conahuatoì, marë pa'tërai. A'natërápo tahuëri quëran Troasëquë canconahuatoì, inapita quënanconai. Inaquë a'na simana ya'huërai.

Hui'napi inapa quëran anotërinso'

⁷ Tomio tahuëri nanihuachina, niyontonai Quisoso chimininsò' yonquiatoì coshata'huaiso marë'. Naporo' Paonori a'chintarin: “Tashiraya pa'sarai,” ta'ton, yono tashiquë huarë' a'chinin.

⁸ Inapa pë'satë' pëiquë niyontonai. Inaquë na'a nanparin orotarin.

⁹ A'na hui'napi Iotico itopiso', huintanaquë huënsëápirinhuë', Paono hua'qui' a'chinpachina, inaso huë'ëi' iquitaton, iquëtërarin quëran anotërin. Cara pa'cotë quëran anotohuachina nohuararahuatona' nimapirinahuë', chiminín quënamapi.

¹⁰ Paononta nohuararahuaton, ipomarin.

—Ama pa'yancosohuë', nanpiarin, itërin piyapi'sa'.

¹¹ Ina quëran pëiquë nanpëonantarìn. Quisoso chimininsò' yonquiatoì, coshatopi. Nani coshatohuachinara, ninontatona', tahuërianpitopi. Ina quëran pa'nin.

¹² Hui'napi nanpiantarinso' ya'huërinquë quëpantapi. Napoaton co sëtopihuë'. Noya cancantopi.

Miritoquë pa'naiso'

¹³ Nani Paono sha'huitërincoi: “Canpita'ton potiquë paco'. Asoquë ninat-aco,” itohuachincoira, pa'nai. Inaso nìpirinhuë' ira pa'tërin.

¹⁴ Asoquë canconahuatoì, ninarai. Paononta' canconpachina, nanchaquë ya'conahuarincoi. Ina quëran Mitiriniquë canconai.

¹⁵ Tahuërininquë Quio notënanquë na'huërai. Ina tashiraya Samosëquë canconai. Ina huënihuaninquë Miritoquë nonshirai.

¹⁶ “Nanitohuato, Quirosarinquë Pinticostisë tahuëri yana'huërahuë,” ta'ton, co Paono nohuantërinhuë' Asia parti hua'quicaso'. Napoaton manorahuato, co Ipiquoë nonshiraihuë'.

Ansiano'sa' Ipiquoë ya'huëpisopita pënënahuaton, patërinso'

¹⁷ Miritokuë nonshirahuaton, Ipiquoë nanan a'parin. “Ya'ipi ansiano'sa' sha'huitëquë' huë'ina',” itërin. Sha'huitonpachinara, a'naroáchin huë'pi Paono nicacaiso marë'.

¹⁸ Huë'pachinara, Paonori itapon: “Iporaso' iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma', noya natanco. Ya'nan Asia parti canquirahuë quëran huarë' nohuitëramaco. Ya'ipi ninahuëso' ni'nama'. Ya'ipiya nitotërama'. Co caso' chirorahuë'. Nani tahuëri pënënanquëma'.

¹⁹ Quisocristoíchin natëto, Yosë marë' sacatërahuë. Co a'napita nocanahuë'. ‘Caso' noya noyaco,’ co tënahuë'. A'na tahuëri sëtato, na'nërahuë. Cotioro'sa' na'con chinotërinaco tëpainacoso marë'. Chiniquën aparisitërinaco.

²⁰ Napotopirinacohuë', ahuantato pënënanquëma'. Co të'huato, ta'tërahuë'. Quisoso nanamën no'tëquën sha'huitëranquëma' noya imacamaso marë'. Niyontonpatamara, a'chintëranquëma'. Naporahuaton, a'naya a'naya pëinëmaquënta' paato, a'chintantaranquëma'.

²¹ Co cotioro'saráchin pënënahuë'. Cricoro'santa' pënënahuë. ‘Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Siniro Quisoso natëco huachi. Inasáchin anoyacancantërinpoaso', itëranquëma'. Ya'ipinquëma' a'chintëranquëma'.

²² Iporaso nipirinhüë' Ispirito Santo natëto, Quirosarinquë pa'sarahuë. Ma'sona onpotaponaco nimara, co caso' nitotërahuë'.

²³ Nisha nisha ninanoro'saquë pa'patora, Ispirito Santo nohuanton, sha'huitëra'piarinaco: ‘Quirosarinquë pa'patan, tashinan pëiquë po'moarinenquën, chiniquën aparisitarinenquën,’ itërinaco.

²⁴ Yatëpapurinacohuënta', co caso' të'huatërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Siniro Quisoso natëa'huasoáchin cancantërahuë. Iráca ina sha'huitërinco a'china'huaso marë'. ‘Yosëri ya'ipi piyapi nosoroaton, anoyacancantacaso' nohuantërin. Ina noya nanan chachin a'chintonquë', itërinco. Napoaton paato, a'chintárahüë. Co chimina'huaso' të'huatërahuë'.

²⁵ Hua'qui' ya'huëramaquë pa'sápato, Yosë hua'anëntërinpoaso' a'chintopiranquëmahuë', apira pa'sarahuë huachi. Co huachi quënanaramacohuë'.

²⁶⁻²⁷ Ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' nani sha'huitëranquëma'. Napoaton no'tëquën itëranquëma'. Insosona co natëhuachinahuë', ina marë' co Yosë ana'intarincohuë'. Inahuara tëhuënënaquë nina'intapi.

²⁸ Canpitanta' ni'cona pi'pian tëranta' Yosë naniantotama'. Quisoso imapisopitanta' noya ni'co'. Ispirito Santo nani acorinquëma' hua'anën pochin nicacamaso marë'. Inapitanta' Yosë huëntonënuquë ya'conpi. Quisoso chiminaton, aya'coninpoa'.

²⁹ Nani pa'pato, co noyahuë' quëmapi'sa' huë'sapi. Canoniri ma'sha maninso pochachin yaocoiarinënuquëma'. Pa'sápatona', anishacancantapi. Co nosoroarinënuquëmahuë'. Ina nani nitotërahuë'.

³⁰ A'naquëonta' Quisoso imaponaraihuë', a'porahuatona', nisha a'chinapona'. Yanonpintarinënuquëma'. Inahua' imacamaso marë' napotarinënuquëma'.

³¹ Napoaton iyaro'sa', ni'cona nonpintochinënuquëma'. Cara pi'ipi catahuanquëma'. Tahuërirë chachin, tashirë chachin pënënanquëma'.

Na'con nosororanquëma' ni'ton, na'nëto, a'naya a'nayanquëma' pënënanquëma'. Ina yonquiatoma', nipënëncó', nicatahuaco'.

³² Pa'pato, Yosë noya a'painquëma'. Quiricanën quëran nontarinquëma'. Ina quëran nosororinpoaso' anitotaripoa'. Ina natëhuatama', achinicananarinquëma'. Oshaquëran noya noya cancantarama'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri ya'ipi sha'huitërinpoaso' noya acotaripoa'.

³³ A'chintohuatënquëmara, co aquëtë' coriqui yonquirahuë'. A'na piyapi coriquinën co nohuantaparahuë'. Co a'mopiso tëranta' noyapatërahuë'.

³⁴ Caora sacatonëhuë quëran coshatërahuë, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Ca'tanincosopitanta' quëtërahuë. Ina nitotërama'.

³⁵ Canpitanta' nonanco. Sacatatoma', pahuantërinso' ma'sha quëtoco'. Siniro Quisoso noninso' yonquico'. 'A'napita ma'sha topinan quëtohuachinquëma', noya cancantërama'. Nipirinhüë', canpitarinta' nosoroatoma', topinan quëtohuatama', noya noya cancantarama', tënin Quisoso," itërin Paonori.

³⁶ Ina tosahuaton, inapitarë chachin isonin. Napohuachinara, Yosë nontërin inapita catahuacaso marë'.

³⁷ Naporo' ya'ipiya sëtatona', na'nëpi. Paono iporahuatona', apinopi.

³⁸ "Co huachi quënanaramacohüë'," tëninso marë' na'con sëtopi. Ina quëran nanchaquë huarë' imapi.

21

Co të'huatonahuë', Quirosarinquë paantarinso'

¹ Imapisopita nani nontahuatoí, panca nanchaquë pipirai. Cosëquë no'tëerai. Tahuëririnquë Notasëquë canconai. Ina quëran Pataraquë canconahuatoí, nonshirai.

² Inaquë a'na nanca quënancoantarai, Pinisia parti yapa'sarinso'. Inaquë ya'conahuatoí, paantarai.

³ Chipri so'ton notërahuatoí, ahuënan quëran na'huëtërai. Pa'sahuatoí, Siria parti canconai. Tiroquë ma'sha oshicaso' ni'ton, inaquë nonshirai.

⁴ Quisoso imapisopita quënanconahuatoí, inaquë a'na simana pochin yacatonai. Espirito Santo nohuanton, Paono pënënpi: "Ama Quirosarinquë paquësohüë', aparisitochinën," itopirinhüë'.

⁵ Simana nanihuachina, paantarai. Yapa'patëira, ninano yonsanquë huarë' imarinacoi. Sa'inarë chachin, hui'ninpitare chachin ca'taninacoi. Nonshinanquë isonconahuatoí, Yosë nontërai.

⁶ Ina quëran imapisopita nontahuatoí, nanchaquë ya'coantarai. Ya'huëhuano'saso nipirinhüë' ya'huëpi'pa' paantapi.

⁷ Tiro quëran pipirahuatoí, Torimaitaquë canconai. Imapisopita nontahuatoí, a'na tahuërira' i'huatonai.

⁸ Tahuëririnquë pipiantarahuatoí, Sisariaquë canconai. Inaquë nonshirahuatoí, Pinipi pëinënquë yacatonai. Inaso' iráca Quirosarinquë acopi ca'tano'sa' catahuacaso marë'. Canchisëya'pi acohuachinara, inanta' acopi. Iporaso huachi noya nanan sha'huirárin.

⁹ Catapini hui'ninpita ya'huëtërin. Nano'sa' niponaraihuë', co so'yapihuë'. Espirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso'.

¹⁰ Inaquë hua'quimiáchin ya'huasocoi, a'na pënëntona'pi Cotia parti quëran o'marin, Acapo itopiso'.

¹¹ Huë'sahuaton, Paono sintoronën ocoirahuaton, inaora tanpaquënantënë chachin nitonporin.

—Ispirito Santo nohuanton iyasha, ninorahuë. Quirosarinquë pa'patan, sintonenquë nitonporahuëso pochachin cotioro'sa' tonpoarinënquën. Nisha piyapi'saquë yo'coaninënquën ana'intinënquënso marë', itërin.

¹² Natanahuato: “Ama Quirosarinquë paquësohuë,” itopiraihuë'. Inaquë ya'huëpisopitarinta' inachachin napotopirinahuë', co yanatërincoihuë'.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nëtoma' asëtaramaco? Ama huachi na'nëcosohuë'. Inatohua' pa'pato, yatonpoarinaco. Nipirihuë', yapa'sarahuë. Siniro Quisoso imarahuëso marë' yatëpapirinacohuënta', pa'sarahuë, itërincoi.

¹⁴ Hua'qui' nontopiraihuë', inachachin yonquirin ni'ton:

—Noyahua'. Siniro nohuantohuachin, paquë nipachin, itërai.

¹⁵ Ina quëran ma'shanëhuëipita taparahuato, Quirosarinquë paantarai.

¹⁶ Pa'patoira, a'naquën imapisopita ca'taninacoi. Mason pëinënquë quëparinacoi yacapata'huaiso marë'. Inaso' Chipri quëran huë'nin, iráca imarinso'.

Santiago nontërinso'

¹⁷ Quirosarinquë canconpatoira, imapisopita nóya nontërinacoi. Huë'naiso marë' noya cancantopi.

¹⁸ Tahuëririnquë Paono pa'nin Santiago nicapon. Quiyanta' pa'nai. Ya'ipi ansiano'sa' inaquë nani niyontonpi.

¹⁹ “Huë'cama, iyaro'sa',” itahuaton, Paonori itantapon: “Nani hua'qui' Quisocriso nanamën a'chinahuë. Nisha piyapi'sa' a'chintëra'piarahuë. Yosë catahuarincoi ni'ton, noya natanatona', na'a imasapi huachi,” itërin. Ya'ipi a'chininso' sha'huitërin.

²⁰ Natanahuatona', “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, nisha piyapi'santa' imasapi paya,” topi a'naya a'naya. Ina quëran itantapi:

—Noya iyasha nipirihuë', isëquë na'a huaranca cotioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', Moisésë iráca pënëntërinso' yanatëpi anta'. “Inanta' natëcaiso' ya'huërin,” topi.

²¹ Inapitasa' nonpin nanan natantopi. “Paono nisha piyapi'sa' ya'huërinquë paaton, cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha a'chintërin. ‘Moisésë pënëntërinso' a'poco'. Ama huachi hui'namapita marca acotocosohuë’; ténin Paono pënëntaton. Co nohuantërinhuë' iráca napopiso' natëcaiso’,” topi, natantopi.

²² ¿Ma'ta' iporaso' onpoa'ahua' nonpintopiso' ama natëcaiso marëhuë'? Huë'nanso' onpopionta' piyapi'sa' nitotapona'.

²³ Nani yonquirai ni'ton, natancoi sha'huichinquën ma'sona nicamaso'. Catapini quëmapi'sa' isëquë ya'huëpi. Nani Yosë nontopi ma'sha nicacaiso'.

²⁴ Inapita quëparahuaton, catahuaquë' iráca pënëntërinso' natëcaiso marë'. Yosë chinotopiso pëiquë quëparahuaton, pahuërapitëquë' ma'sha Yosë marë' tēpacaiso'. Ina quëran niya'irapi. Inapotohuatan, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinënquën. “Paononta' Moisésë pënëntërinso' natërin. Nonpin nanan natantërehua’,” tosapi.

²⁵ Nisha piyapi'saso nipirihuë' nani ninshitërai. “Quisocriso imapatama', co ya'ipi iráca pënëntërinso' natëcamaso' ya'huërinhuë'. Isoíchin sha'huichinquëma' ama nicacamaso marëhuë'. A'naquën ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco'. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huë'nainën noya inquipirinahuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuë'. Naporahuaton, ama monshihuancosohuë'. Cotioro'sacoi pënëntëraiso' na'con ya'huëpirinhuë', inaíchín natëcamaso' ya'huërin,” tēnai, nisha piyapi'sa' ninshitato, itërin Santiacori.

Paono mapiso'

26 Itohuachina, “Noyahua'. Napo'i nipachin,” itërin Paonori. Tahuëririnquë catapiniya'pi quëparin. Iráca pënëntërinso' natërahuatona', Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi. Ya'conahuatona', corto hua'an sha'huitopi: “Canchisë tahuëri huë'sápoi Yosë camaitërinso' natëtoi oshanëhuëi inquica'huaiso marë'. Tahuëri nanihuachin, ma'sha quësarai canpitari tëpatoma' ahuiquitamaso marë',” itopi.

27 Canchisë tahuëri naniriahuachina, Yosë chinotopiso pëiquë paantapi. Inaquë a'naquën cotioro'sa Asia parti quëran huë'pisopitari quënanpi. Paono quënanahuatona', mapi. Ya'ipi piyapi'sa' ano'huitopi.

28 “¡Huëco' iyaro'sa' catahuaco! Iso quëmapi ya'ipi parti paaton, nisha a'chinarin. ‘Cotioro'saso' co no'tëquën a'chinpihuë'. Moisësë pënëntërinso' a'poco', tënin. Naporahuaton, Yosë chinotopiso pëi' co huachi noya ni'ninhuë'. Ni'cochi. Crico piyapi'sa' isëquë chachin ichiya'conin ni'ton, Yosë pëinën tapiarin. Co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhüë',” toconpi.

29 I'hua Paonori Toropimo quëparahuaton, ninano' pa'tërin, cotioro'sari quënanpi. Ipiisoquë ya'huërin ni'ton, Crico piyapi inaso'. “Nisha piyapi nipirinhüë', Yosë chinotopiso pëiquë ichiya'conin,” tëcatona napopi.

30 Natanahuatona', notohuaro' piyapi'sa' no'huitopi. Yosë chinotopiso pëiquë ta'arahuatona', Paono mapi. Masahuatona', ocoicaiso marë' ohuararachinpi. Nani ocoihuachinara, ya'coana oncotopi.

31 Paono yatëparapiso', capitan hua'anso' natantërin. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita yaniahuërapí, natantërin.

32 Natantahuaton, sontaro'sa', capitano'sa', inapita amatahuaton, quëparin. Ta'arahuatona', piyapi'sa' niyontonpiquë pa'sapi. Sontaro'sa' ya'caritërahuachinara, cotioro'sari quënanahuatona', co huachi Paono ahuëpihuë'.

33 Capitan hua'ani canconahuaton, Paono maconin. “Cato' catinaquë tonpotanpatëquë',” itohuachina, a'na sontarori nitonpotanpatërin. A'na tanpain quëraonta' a'na sontarori inapotërin. Inapotohuachinara, capitanso' piyapi'sa' natanin: “¿Ma'ninta' iso quëmapi? ¿Ma'ta' onporinso'?” tënin.

34 Napoaponahuë', chiníquën nonatona', nisha nisha sha'huitopi. Noncaroapi ni'ton, co nanitërinhuë' no'tëquën natanacaso'. Napoaton: “Sontaro'sa' ya'huëpiquë quëpaco',” itërin.

35-36 Quëpahuachinara, ya'ipi piyapi'sari imasapi. “Tëpachinaco',” itërapí. Pëi' nanpënanquë canconahuatona', na'con na'con no'huitona', yaahuëpi. Napoaton sontaro'sari Paono inápaquë pitëtërahuatona', quëpapi.

No'huitona'piro'sa' nontërinso'

37 Pëiquë yaya'conpachinara, Paonori capitan itapon:

—Siniro capitan, pi'pian nonchinquën topirahuë', itërin.

—¿Crico nananquë nonan ti? itërin.

—Ina nananquë mini nonahuë, itërin.

38 —Iquipito piyapinquën ta'ma topirahuë'. Inaso' i'huamiáchin copirno no'huiton, catapini huaranca tirocoro'sa', inotëro parti quëparin, itërin.

39 —Co inacohuë'. Caso' cotio quëmapi. Tarsoquë nasitërahuë. Inaso' panca ninano', Sirisia parti ya'huërinso'. Ya'ipi piyapi'sa' nohuitopi. Isopita piyapi'sa' nonchi, topirahuë', itërin.

40 “Inta nipachin, nontëquë',” itërin. Paono nanpënanquë huanirahuaton, anqui anquita'parin. Piyapi'sari ni'sahuatona', copica topi huachi. Napoahuachinara, Paonori cotio nananquë itapon:

22

¹ “Natanco iyaro'sa', apiro'sa', pi'pian yanontëranquëma'. Caso co manta' onporahuë',” tënin.

² Cotio nananquë nonsarinso natanahuatona', aquë aquëtë ta'topi. Napo-huachinara, itaantarin:

³ “Canta' iyaro'sa' cotio piyapico. Tarsoquë nasitërahuë. Sirisia parti nasitopirahuë', isëquë huëcato, hui'napitërahuë. Maistro Camariro a'chintërinco. Shimashonënpoa' pënëntërinso chachin ya'ipi a'chintërinco. Hua'huatapo quëran huarë' chiniquën Yosë yonquirahuë. A'naya tëranta' nisha yonqui-huachinara, canpita pochachin no'huirahuë.

⁴ Iráca na'a Quisoso imapisopita aparisitërahuë. Yatëparahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, tashinan pëiquë po'morahuë. Sanapi'sa quëran huarë' inaquë po'morahuë.

⁵ Yanitotohuatama', corto hua'an chini chiniquën nanantërinsona' inachachin sha'huitarinquëma'. Cotio ansiano'santa' nitotopi. Inapitaso' quirica ninshitërinaco iyaro'sa' Tamascoquë ya'huëpisopita quëtona'huaso marë'. Inatohua' pa'nahuë Quisoso imapisopita maca'huaso marë'. ‘Tonporahuato, Quirosarinquë quëmaarahüë ana'intacaiso marë', ta'to,' pa'nahuë.

Quisosori ya'notërinso' sha'huiantarinsó' (Hechos 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Pa'sápatoi Tamascoquë ya'caritërarai. Camotëchin nisahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërinco.

⁷ No'paquë anotahuato, inápa quëran nontërinco'so' natanahuë. ‘Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?’ itërinco.

⁸ ‘¿Inquënta' quëmaso' Siniro?’ itërahuë. ‘Ca Quisosoco, Nasaritoquë ya'huërahuëso'. Aparisitaranco,' itërinco.

⁹ Ca'taninosopitanta' a'pininsó' ni'pi. Nipirinhüë', nontërinco'so' co natanpihuë'.

¹⁰ ‘¿Ma'ta' Siniro onpo'iso'?’ itërahuë. ‘Huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë a'na quëmapi sha'huitarinquën ma'sona nicamaso',’ itërinco.

¹¹ Huënaráchin huënaráchin a'pintërinco ni'ton, co manta' quënantërahuë'. Napoaton ca'taninosopita matanparahuatonaco, Tamascoquë quëparinaco.

¹² Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Yosë noya chinotërinso'. Ananiasë itopi. Moisësë iráca pënëntërinso' no'tëquën natërin. ‘Inaso' noya quëmapi,' topi ya'ipi cotioro'sa'.

¹³ Huëcapairahuatonco, nontërinco. ‘Iya Saono. ¿Siniro nohuanton, noya ni'tantaquë'!’ itërinco. Naporo chachin noya ni'taantarahuato, ina quënanahuë.

¹⁴ Ina quëran itaantarinco: ‘Yosë chinotërëhuaso' nani huayoninquën nohuantërinso chachin nitotamaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso ya'notërinquën. Noya noya inaso'. Nontërinquënso' natanan.

¹⁵ Yosë acorinquën ya'ipi piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Ni'nanso', natananso', inapita sha'huiaran. Ina marë' ya'notërinquën.

¹⁶ Napoaton ama hua'quiquësohüë'. Apiramiáchin huaniquë'. “Quisoso imasarahüë huachi,” ta'ton, aporihuanquë'. Ina nontohuatan, oshanën inquitarinquën,' itërinco.

Nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë' a'parinsó'

¹⁷ Ina quëran Quirosarinquë paantahuatëra, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Inaquë Yosë nontasoco, hua'narëso pochin ni'nahuë.

¹⁸ Quisoso nontaantarinco. ‘Manorahuaton, Quirosarin quëran pipiquë'. Ca nanamëhuë sha'huihuatan, co natëarinëinquënhuë', itërinco.

19 'Inapita Siniro nohuitërinaco. A'na parti a'na parti paato, ya'ipi niy-ontonpiso pëiro'saquë ya'conahuë. Inaquë imarinënquënsopita ahuërahuë. Tashinan pëiquë po'morahuë.

20 Istipan quëma nanamën a'chininso marë' tēpahuachinara, canta' ni'nahuë. "Tēpaco'," itërahuë carinta'. Tēpatona'piro'sa' a'mopiso' ocoirahuatona', quëtërinaco, a'pairahuë. Ya'ipiya nohuitërinaco, itërahuë.

21 'Ina nipirinhüë', paquë'. Aquë yaa'paranquën nisha piyapi'sa' a'chintamaso marë', itërinco. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarahuë," tēnin Paono.

Capitan hua'ani maninso'

22 Piyapi'sa' noya natanapirinahuë'. "Nisha piyapi'sa' a'chintarahuë," topachina, no'huitaantapi.

"Tēpachinaco'. ¡Pa'pi co noya quëmapihuë! ¡Chiminchina'in!" itopi.

23 Chiniquën nonsapi. No'huitatona', a'mopiso' pa'tan pa'tantahuatona', inápaquë mo'shiquëpita pa'satapi. Chiniquën no'huitohuachinara, cotioro'sa' inachintopiso'.

24 Capitan hua'ani ni'sahuaton, sontaro'sa itapon: "Sontaro'sanpoa ya'huërëhuaquë quëparahuatoma', huihuico'. Ma'marësona no'huipiso', sha'huichinpoa'," itërin.

25 Inaquë quëparahuatona', tonpopi huihuicaïso marë'. Tonpopirinahuë', capitan inaquë huaniarin ni'ton, Paonori itapon:

—Caso' Noma piyapico nipirahuë', yahuihuiramaco. Co napotamacoso ya'huërinhuë'. Co coisë nitotopirinhuë', ¿yahuihuiramaco ti? itërin Paonori.

26 Ina natanahuaton, capitan hua'an sha'huitapon pa'nin.

—¿Ma'ta' ipora onpoapon? Paso' quëmapi Noma piyapi nipirinhüë', yahuihuitëran. Ni'quëna copirno no'huihuachinquën, itërin.

27 Napotohuachina, capitan hua'ani huëcapirahuaton:

—¿Quëmaso' Noma piyapinquën ti? itiirin.

—Inaco mini, itërin Paonori.

28 —Na'con pahuërëtrato, Noma piyapi ya'conahuë, itërin capitan hua'ani.

—Caso nipirinhüë' nasitërahuë quëran huarë' Noma piyapico. Tatahuë Noma piyapi ni'ton, canta' inapochachin ninahuë, tēnin Paono.

29 Ina natanahuatona', co huachi huihuipihuë'. Capitan hua'aonta' pa'yanaton, tē'huarin. Noma piyapi nipirinhüë', catinaquë tonporinso marë' copirno tē'huatërin.

Cotio hua'ano'sa' Paonori sha'huitërinso'

30 Tahuëririnquë capitan hua'ani yanatantërin. "¿Ma'marëta' cotioro'sari sha'huirapipi?" ta'ton, sontaro'sa' sha'huitërin Paono ocoicaïso marë'. Naporahuaton, ya'ipi cotio hua'ano'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisonta' amatërin. Nani niyontonpachinara, inaquë Paono quëparin natanacaïso marë'.

23

1 Paono ya'conahuaton, hua'ano'sa' notëërahuaton, itapon:

—Ipora iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma' natanco. Hua'huatapo quëran huarë' noya ninahuë. Yosë ni'sárinco, co manta' onporahuë', itërin.

2 Naporo tahuëri'sa' Ananiasë itopiso', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nizarin. Inari huanipapisopita itapon:

—Ahuëananco', itërin. Napohuachina, huaniparinsoari ahuëananin. Napotohuachina, Paonori itapon:

³ —Quëmaso' nonpintënguën. ¡Yosë ahuëarinquën quëmanta! “Moisësë pënëntërinso' natëto, ana'intarahuë,” taponahuë', ¿onpoatonta' sha'huitëran ahuëincoso'? Moisësë chachin pënëninpoa' ama topinan quëran piyapi ahuëcaso marëhuë', itërin.

⁴ —Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso nipirinhüë', ¿no'huiton, non-
apiran ti? itopi.

⁵ —Co'chi iyaro'sa' nohuitatorahuë', naporahuë paya. Tëhuëenchachin Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Co hua'anënpoa' nonapicaso' ya'huërinhuë',” tënin, itërin Paonori.

⁶ Cotio hua'ano'sa' huë'pisopita co napopianachin yonquipihuë'. Patoma satoro'sa', patomaso', parisioro'sa'. Ina yonquiaton, Paonori itantarin:

—Caso' iyaro'sa', Parisioco. Shimashonëhuë'pitanta' parisioro'sa' chachin. “Yosë ananpitaantaripoa',” tënhuëso marë' isopita sha'huirapirinaco, itërin.

⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', satoro'sa', inahua capini nino'huipi. Nisha nisha yonquipi.

⁸ Satoro'saso' co natëtona'piro'sahuë'. “Co Yosë ananpitaantaripoahuë'. Co hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoahuë'. Co anquëniro'sa' tëranta' ya'huëpihuë',” toconpi. Parisioro'saso' nipirinhüë' natëpi. “Hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, Yosë ananpitaantaripoa'. Anquëniro'santa' ya'huërin,” topi.

⁹ Napoaton ninontatona', noncaroapi. Parisio maistro'sa' huanirahuatona', chiníquën nonpi.

—Iso quëmapiso' noya, tënai. Co manta' onporinhüë'. Anquëni noninso' natamara. Hua'yani a'na nontomara, tënin a'naquën. Napohuachinara, satoro'sa' no'huitopi.

¹⁰ Chiníquën nino'huitona', niahuërapí. Napoaton capitan hua'ani sontaro'sa' camairin.

—Maconco' tēpahuachina', itërin. Napotohuachina, sontaro'sa' pa'pi. Paono osërëconahuatona', sontaro'sa' ya'huëpiquë quëpaantapi.

¹¹ Naporo' tashi' Siniorori ya'notimarahuaton, Paono itapon: “¡Ama tē'huatonhuë', chiníquën cancantëquë! Quirosarinquë nanamëhuë nani sha'huiran. Inapochachin Nomaquënta' paaton, sha'huiantamaso' ya'huërin,” itërin.

Paono yatëpapiso'

¹² Tahuëririnquë a'naquën cotioro'sa' chinotopi Paono tēpacaiso'. “Ama huachi ca'ahuasohuë'. Ama o'oahuasohuë'. Paono tēpaquë huarë' ca'ahua'. Co tēparihuarahuë' ca'patëhua', Yosë ana'inchinpoa',” nitopi.

¹³ Catapini shoncaya'pi pochin napopi.

¹⁴ Naporahuatona', paatona', cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita non-
topi.

—Nani huachi anoyatërai. Co huachi coshataraihuë'. Paono tēpaquë huarë' coshataantarai. Yoscoarë' tēpaarai, tënai.

¹⁵ Napoaton capitan hua'an sha'huitoco' Paono quënta'in. “Tashiraya yanontantarai no'tëquën nitota'huaiso marë',” itoco'. Quiyaso nipirinhüë' na'pitatoí, ninaarai. Ya'caritohuachin, a'naróachin masahuatoí, tēpaarai, itopi.

¹⁶ Paono apia'huainso nipirinhüë', yatëpapiso' natantërin. Inaso', os-
hin hua'huin. Natantahuaton, sontaro'sa' ya'huëpiquë paaton, Paono sha'huitërin.

¹⁷ Sha'huitohuachina, a'na capitan amatërin.

—Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin, itërin.

¹⁸ Napohuachina, hua'anënuquë quëparahuaton, itonin:

—Sontaro'sa' ya'huëpique Paono amatërinco. “Iso hui'napi hua'anëncuë quëpaquë' nanan sha'huichin,” itërinco ni'ton, quënahue, itërin.

¹⁹ Capitan hua'ani matanparahuaton, amashamiachin quëparin ama piyapi'sari natanacaiso marëhuë'.

—¿Ma'ta' yasha'huitërancoso'? itërin.

²⁰ —Cotio hua'ano'sa' nani chinotopi Paono amatacaiso marë'. “Tashiraya Paono quënantaquë' nontanta'ii. Naporinso', aquëtë huarë' yanitotërai,” itarinëncuë.

²¹ Nipirinhuë', ama natëquësohuë'. Catapini shonca na'con piyapi'sari chinotopi tëpacaiso marë'. Po'oana quëran ninarapi tëpacaiso marë'. Co huachi coshatapihuë'. Co o'osapihuë'. Paono tëpai huarë' coshatacaiso' yonquipi. Iporaso' quëma ninarinën nohuantopiso chachin nitamaso', itërin.

²² —Sha'huitërancoso' api, ama insonta' sha'huitëquësohuë', itahuaton hui'napi a'parin.

Paono a'na parti quëpapiso'

²³ Ina quëran cato' capitano'sa' amatërin.

—Apira ma'sha tapaco' Sisariaquë pacacamaso marë'. Cato pasa sontaro'sa' sha'huitonquë' pa'ina'. Cahuarioquë pa'na'piro'santa' canchisë shonca quëpaquë'. Nansahuano'sa' cato pasa quëpaquë'. Ya'ipi tapatëquë' yayonotashirahuaso' pacacamaquëma'.

²⁴ Cato' cahuario quëpaco' Paono paacaso marë'. Noya a'pairahuatoma', hua'an Huirisë quëtonco', itërin.

²⁵ Ina quëran quirica ninshitërin hua'an quëtacaiso marë'.

²⁶ “Sinioro hua'an Huirisë. ¿Noyanquën quëmanta'? Ca Craotio Nisiasëco ninshitaranquën, ni'quë'. Quëmaso' chiniquën nanantëran ni'ton, pi'pian sha'huichinquën.

²⁷ Iso quëmapi a'pataranquën, cotioro'sari mapiso'. Yatëpapurinahuë', quënanahuato, sontaro'sa' a'parahuë osërëtacaiso marë'. Inaso' Noma piyapi ni'ton, osërëtërahuë.

²⁸ ‘¿Ma'marëta' sha'huirapipiso?’ ta'to, cotio hua'ano'saquë quëparahuë nitota'huaso marë'.

²⁹ ‘Cotio pënëntërinso' co natërinhuë’; toconpi. Ináchin sha'huirapipi. Co manta' onporinhuë'. Co chiminacaso' ya'huërinhuë'. Coni tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë'.

³⁰ Ina quëran cotioro'sa' chinotopi tëpacaiso', natantërahuë. Napoaton a'naroáchin a'patëranquën. Cotioro'santa' nani sha'huitërahuë ya'huëranquë paatona' sha'huirapicaiso marë'. Nani huachi,” itërin, ninshitaton.

³¹ Ina quëran sontaro'saso' natërahuatona', Paono quëpapi. Tashi' nipirinhuë', Antipatërisë'pa' quëpapi.

³² Tahuëririnquë sontaro'saso' ya'huëpique panantapi. Cahuarioquë pa'na'piro'saichin Paono quëpapi.

³³ Sisariaquë canconahuatona', quirica hua'an quëtonpi. Paononta' yo'conpi.

³⁴ Hua'anso' quirica nontahuaton, itapon: “¿Inso partita' hua'huatëranso'?” itërin. “Sirisia parti hua'huatërahuë,” itërin Paonori.

³⁵ —Sha'huirapirinënsopita canquihuachina', ya'ipiya natanarahuë, itërin. Ina toshuaton, sontaro'sa' camairin Paono quëpacaiso marë'.

—Hua'an Irotisë pëinëncuë quëparahuatoma', a'paico' ta'ahuachin, itërin.

24

Hua'an Huirisëquë sha'huirapipiso'

¹ A'natërápo tahuëri nanihuachina, corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' canquirin, Ananiasë itopiso'. A'naquën cotio ansiano'sari ca'tanpi. Nonapina'pi hua'aonta' huë'nin, Tirotoro itopiso'. Huirisë ya'huërinquë huë'sahuatona', Paono sha'huirapipi.

² Paono quëntahuachinara, Tirotorori itërin:

—Ipora siniro hua'an, pi'pian nonchinquën natanco. Ma noya quëmaso' hua'anëntërancoi. Noya yonquiaton, na'con catahuancoi ni'ton, sano ya'huërai.

³ Ina marë' ya'ipicoi noya ni'nainquën. “Yosparinquën,” itërainquën. Quëmaso' tëhuëinchachin chiníquën nanantëran.

⁴ Apira pi'pisha yanontaranquën, noya natanco. Co hua'qui' nontaranquënhuë'.

⁵ Iso quëmapi Paono itopiso' pa'pi co noyahuë', tënai. Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' nisha nisha ayonquirin. A'chinpachina, cotioro'sa' nino'huipi. Ya'ipi parti naporin. Nisha imarin. Nasarinoro'sa' itopiso' imaton, na'a piyapi'sa' a'chintarin imacaiso marë'.

⁶ Yosë chinotopiso pëinta' yatapirin. Nisha piyapi'sa' inaquë ichiya'conin, co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhüë'. Naporo' quiyari manai. [Quiya coisëquë yaquëpapiraihuë' ana'intacaso marë'.

⁷ Capitan hua'an Nisiasëso nipirinhüë', notohuaro' sontaro'sa' quësahuaton manin. Osërëtërincoi.

⁸ “Noma hua'an ya'huërin'pa' paatoma', sha'huirapico',” itërincoi. Napoaton isëquë huë'nai.] No'tëquën sha'huirapiarai. Quëmari Paono natanquë' inachachin sha'huichinquën, itërin Tirotorori.

⁹ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' inachachin napotopi. “No'tëquën sha'huitërinquën,” itopi.

¹⁰ Ina quëran hua'ani imirin quëran tasatërin Paono nontacaso marë'. Napotohuachina, Paonori itërin:

—Na'a pi'ipi siniro hua'an quëma hua'anëntërancoi. Napoaton noya cantato, nontaranquën.

¹¹ I'huamiáchin Quirosarinquë paantarahuë Yosë chinota'huaso marë'. Shonca cato' tahuërichin nizarin pa'nahuëso'. A'napita natanpatan, inachachin sha'huitarinëinquën. Co hua'quiyatërarahuë'.

¹² Yosë chinotopiso pëiquë pa'patora, co insonta' no'huirahuë'. Niyontonpiso pëiquënta' noya pa'nahuë. Co cachiquë tëranta' chiníquën a'chinahuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, co sha'huitërahuë' nino'huicaiso'.

¹³ Topinan quëran nonpinapirinaco. Na'con sha'huirapipirinacohuë', ni'nincoso chachinso co ya'huërinhuë'.

¹⁴ “Nisha imarin,” topi. Ináchin no'tëquën nonpi. Tëhuëinchachin Quisoso nanamën imarahuë. Nipirinhüë', Yosë no'tëquën chinotërahuë. Shimashonëhuëpita chinotopiso chachin chinotërahuë canta'. Ya'ipi Yosë quiricanën natërahuë. Iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita yonquirahuë.

¹⁵ “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” ta'to natërahuë. “A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ananpitaantarahuë. Noya piyapi'sa', co noya piyapi'sahuë', ya'ipi ananpitaantarahuë,” tënin Yosë. Ina tahuëri caso' ninarahuë. Isopitanta' ina ninarapi.

¹⁶ Napoaton nani tahuëriya Yosë no'tëquën yanatërahuë. Piyapi'santa' co yanonpintërahuë'.

¹⁷ Iráca Quirosarinquë ya'huëpirahuë'. Na'a pi'ipi a'na parti pa'nahuë quëran i'huamiáchin inaquë paantarahuë. Sa'ahuaro'sa' nosoroato, coriqui quëta'huaso marë' pa'nahuë. Ma'sha Yosë quëta'huaso marënta' pa'nahuë.

¹⁸ Iráca pënëntërinso' natëto, Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpirahuë', co manta' onporahuë'. Co piyapi'sa' ayontonahuë'. Co ca nohuanto nino'huipihuë'. Inaquë cotioro'sa' Asia parti ya'huëpisopita quënaninaco.

¹⁹ Inapita mini isëquë huë'sahuatona', sha'huirapiitonacohuë', co huë'pihuë'.

²⁰ I'hua cotio hua'ano'sa' niyontonpachinara, amatërinaco. Isopita nataninaco. Ma'sona onporahuëso' sha'huichinën.

²¹ Naporo' isoíchin napotërahuë. “Yosë ananpitaantaripoa' tënahuëso marë' ipora sha'huirapirinaco,” itërahuë, tënin Paono.

²² Ina natanahuaton:

—Noyahua'. Nani natananquën. Capitan hua'an Nisiasë o'mahuachin, iso nanan yonquiantarahuato, sha'huichinquëma', tënin hua'an. Quisoso nanamën a'chinpiso' noya nitotaton, co aquëtë' yanataninhuë'.

²³ Ina quëran capitan sha'huitërin: “Paono noya a'paiquë' ama ta'ainsohuë'. Nipirinhüë', ama tonpoquësöhuë'. Nipayarinsopita huë'pachina', noya ya'coina'. Ma'sha pahuantohuachin, quëchina',” itërin.

²⁴ Hua'quimiáchin quëran Huirisë sa'inë chachin huëantarahuaton, Paono amataantarín. Sa'inso' cotio sanapi, Torosira itopi. Paono huë'pachina, itapon:

“Quisocristo imaranso' sha'huitocoi noya nitochii,” itohuachina, “Tëhuënhachin Quisocristo imarahüë.

²⁵ Yosë sha'huitërinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso'. A'na tahuëri coisë pochín nícaton, ya'ipi piyapi'sa' natanarin. Co noyahuë' nipsisopita ana'intarin,” tënin Paono. Napotohuachina, hua'an pa'pi pa'yanin.

—Nani huachi. Iporaso' paquë'. A'na tahuëri yanontaantahuatënquën, amataantaránquën, itërin.

²⁶ “Paono pahuëréaponco pipicaso marë' nimara,” ta'ton, hua'qui quëran hua'qui quëran amataantarín nontacaso marë'. Na'aro' Paono nontopirinhüë'.

²⁷ Cato' pi'ipi nanihuachina, nisha hua'an ya'coantarín, Porsio Pisto itopiso'. Huirisëso' pipirin huachi. Pipiponahuë', co Paono ocoirinhüë'. “Cotioro'sa' no'huihuachinaco,” ta'ton, co ocoirinhüë'.

25

Hua'an Pistoquë sha'huirapiantapiso'

¹ Nasha hua'an canquirin huachi, Pisto itopiso'. Sisariaquë huëcaton, cara tahuëri i'huatërin. Ina quëran Quirosarinquë pa'nin.

² Inaquë pa'pachina, cotio hua'ano'sa', corto hua'ano'sa', inapitari Paono sha'huirapipi.

³ “Quirosarinquë quënantaquë', natanta'ii, topiraihuë',” itopi. Nani chinotopi na'pirahuatona', iraquë tëpacaiso marë'.

⁴ Napotopirinhüë', co hua'an nohuantërinhuë'.

“Inca. Co yaquëntarahüë'. Sisariaquë a'pairapi. Co hua'qui quëranhuë' inaquë canta' paantarahuë,” tënin.

⁵ —Napoaton pa'pato, caraíchin hua'anquëma' huëco' pa'ahua', tënahuë. Paono co noyahuë' nipachin, inaquë sha'huirapico', itërin.

⁶ Inaquë shonca tahuëri pochín i'huatantarahuaton, Sisariaquë paantarín. Tahuëririnquë coisë shiranënhüë huënsërahuaaton, Paono amatërin.

⁷ Cotioro'sa' Quirosarin quëran nani o'mapi ni'ton, Paono huë'pachina, ahuanapanirahuatona', na'con sha'huirapiapi. Nisha nisha sha'huirapipirinhüë', co ni'ninso chachin ya'huërinhuë'.

⁸ Ina quëran Paonori itërin:

—Iraca quëran huarë', siniro hua'an, noya ninahuë. Co manta' onporahuë'. Moisésë pënëntërinso' cotioro'sari natëhuachinara, co ina marë' no'huirahuë'. Yosë chinotopiso pëinta' co tapirahuë'. Co nisha piyapi ichiya'conahuë'. Noma copirnonta' natërahuë. Co onporonta' piyapi'sa' sha'huitërahuë' ina no'huicaiso'. Topinan quëran sha'huirapirinaco, itërin.

⁹ Noya natanpirinhuë', hua'an co nohuantërinhuë' cotioro'sari no'huicaiso' ni'ton, Paono itërin:

—¿Nohuantëran Quirosarinquë paacaso'? Inaquë sha'huirapihuachinën, cari natanpato, sha'huitaranquën, itërin.

¹⁰ —Co nohuantërahuë'. Quëmaso' Noma copirno acorinquën ni'ton, nontaranquën. Sha'huirapirinacoso' isëquë anoyatacaso' ya'huërin. Co manta' cotioro'sa' onpotërahuësokuë', nitotëran.

¹¹ Tëpatona'pi, copirno no'huina'pi, inapita tëpacaso' ya'huërin. Ina pochinco canta' naporini, tëpainacoso' nohuanchitokuë'. Nipirinhuë', nonpinapihuachinaco, co cotioro'saquë yocancoso' ya'huërinhuë', tënahüë. Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin, itërin Paonori.

¹² “Noma copirnososo' chini chiniquën nanantërin ni'ton, co topinan a'parëhuë',” ta'ton, coisënënpita nontërin. Nani nontohuachina, Paono itantarin:

—Noma copirno chachin yanontëran ni'quëhuarë', ina ya'huërin'pa' a'paaranquën, nontonquë', itërin.

Acripa hua'an canquirinso'

¹³ Hua'quimiáchin quëran a'na hua'an chiniquën nanantërinso' canquirin, Acripa itopiso'. Sisariaquë huë'nin Pisto nicapon. A'na sanapinta' huë'nin, Pirinisa itopiso'.

¹⁴ Hua'qui' inaquë yacapatarin ni'ton, Pistori itërin:

—Tashinan pëiquë a'na quëmapi ya'huëarin, Paono itopiso'. Iraca Huirisëri po'morinso'.

¹⁵ I'hua Quirosarinquë ya'huasoco, cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari na'con sha'huirapipi. “Chiniquën ana'intëquë',” itërinaco.

¹⁶ Ina itohuachinacora, cari itapo: “Noma piyapicoi co topinan quëran ana'intëraihuë'. Cato ya'pi ma'sha nionpotohuachinara, cato chachin coisëquë pa'sapi. Sha'huirapihuachina, a'nanta' a'panitacaso' ya'huërin. Ina quëran coisëri noya nitotaton, tëhuëna'pi no'tëquën ana'intarin. Ina pochin Noma piyapicoiso' ninai,” itërahuë.

¹⁷ Napoaton isëquë huë'pachinara, co hua'quirahuë'. Tahuëririnquë coisë shiranëinquë huënsërahuato, Paono amatërahuë.

¹⁸ Ina quëran cotioro'sari sha'huirapipi. Panca tëhuëmara ni'ton, sha'huirapiapi, topirahuë', co ina pochin sha'huirapipihuë'.

¹⁹ “Paono co quiya pochin Yosë chinotërinhuë'. Nisha imarin. A'na quëmapi Quisoso itopiso' chiminaponahuë', nani nanopiantarin,” toconin, topi. Inaíchin sha'huirapipi.

²⁰ Cotioro'sa' moshapiso' co pi'pisha tëranta' nitotërahuë'. Napoaton Quirosarinquë yaquëpapirahuë' aquëtë' natanta'huaso marë'. “Inaquë sha'huirapiinën,” itopirahuë', co nohuantërinhuë'

²¹ “Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin,” tënin. Napoaton tashinan pëiquë po'moantarahuë. Nanitohuato, Noma copirno nontacaso marë' a'paarahuë', tënin Pisto.

²² —Carinta' nata'in, tënin Acripa.

—Noyahua'. Tashiraya chachin natanaran, itërin Pistori.

²³ Tahuëririnquë Acripaso' Pirinisarë chachin huë'pi. Noyasha nitaparahuatona', natanacaiso pëiquë ya'conpi. Capitano'sa', ninano' hua'ano'sa', inapitanta' ya'conpi. Naporahuatona', Paononta' amatopi.

²⁴ Huë'pachina, Pistori itapon:

—Noya siniro hua'an huë'nan. Canpitanta' iyaro'sa', noya huë'nama'. Ya'ipinquëma' yanontaranquëma', natanco. Iso quëmapi ni'co'. Ma'sona onpomara. Ya'ipi cotioro'sari no'huipi. Quirosarinquë sha'huirapipi, isëquënta huëcatona', sha'huirapipi, chiniquën nonapitona'. “Co noya quëmapihuë'. Atëpatëquë'” itërinaco.

²⁵ Natanpirahuë', co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. “Noma copirno chachin yanontarahuë'” itërinco marë' inaquë yaa'pahirahuë', co nanitërahuë' topinan a'paca'huaso'.

²⁶ Quiricanta' yaa'pahirahuë'. Co nitotërahuë' ma'sona onporinso' ninshita'huaso'. “¿Ma'ta' Noma copirno ichi?” ta'to, Paono amatërahuë' natanamaso marë'. Quëmarinta', siniro hua'an, noya natantariquë'. Nani natanpatan, catahuaco ninshichi, topirahuë'.

²⁷ Co topinan a'pacaso' ya'huërinhuë'. Ma'sona onporinso' ninshitahuato sha'huirapicaso' ya'huërin, tënahuë, itërin.

26

Hua'an Acriparinta' Paono nataninso'

¹ Ina quëran hua'an Acripari Paono itapon:

—Inta noniquë nipachin. Ma'sona onporanso' sha'huitocoi pa'poyainquën, itërin.

Itohuachina, Paonori anquitahuaton, itapon:

² “Noya siniro hua'anpa', noya cancantato, nonchinquën natanco. Cotioro'sa' nani na'con sha'huirapirinaco ni'ton, cari no'tëquën sha'huitaranquën.

³ Quëmaso' cotioro'sa' a'chininso' noyá nitotëran. Nisha nisha inachin-topiso' ya'ipiya nitotëran. Ama no'huitatonhuë', noya natanco.

Co'huara imashatëraponhuë', Paono naporinso'

⁴ Hua'huatapo quëran huarë' ya'huërahuëso', Quirosarinquënta' ya'huërahuëso', inapita ya'ipi cotioro'sa' nitotopi.

⁵ Caso' Parisioco. Quiyaso' cotioro'sa' imapiso', no'të no'tëquën natërai. Ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. Nohuantopi naporini, inachachin sha'huichitënënuënhuë'.

⁶⁻⁷ Iráca shimashonënpopita nontaton, Yosëri itërin: ‘A'na tahuëri nicha'ësaranguëma', nanpimiatarama', itërin. Ya'ipi cotioro'sa' ina ninapi, shonca cato' huënton chachin ninarapi. Nani tahuëri tashirë chachin ina chinotatona', naporapi. Canta' ina ninarahuë. Ina marë' siniro hua'an, cotio hua'ano'sa' sha'huirapirinaco.

⁸ A'na tahuëri Yosë ananpitaantarinpoa', tënai. ¿Onpoatomata' canpitaso' co ina yanatëramahuë? tënahuë.

Paonori Quisoso imapisopita aparisitërinso'

⁹ Canta' iráca co Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imarahuë'. Ina imapisopitanta' no'huirahuë. Aparisita'huaso' ya'huërin, topirahuë'.

¹⁰ Quirosarinquë ya'huasoco, Quisoso imapisopita tashinan pëiquë po'morahuë. Cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco po'moa'huaso marë'. Yatëpahuachinara, carinta': ‘Tëpaco', itërahuë.

11 Niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuato, na'aro' aparisitërahuë. Quisoso a'pocaiso marë' naporahuë. Chiníquën no'huito, nisha piyapi'sa' ya'huëpique huarë' paato, aparisitërahuë.

Paono ya'nan imarinso'
(Hechos 9.1-19; 22.6-16)

12 A'na tahuëri cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco Tamascoquë paca'huaso marë'. Quisoso imapisopita maca'huaso marë' pa'sapirahuë',

13 camotëchin iratërasoco, inápa quëran chiníquën a'pintimarincoi. Pi' quëran chini chiníquën a'pintërincoi. Huënaráchin huënaráchin ni'nahuë. Ca'tanincosopitanta' ni'pi.

14 Ya'ipicoi no'paquë anotasocoi, Quisoso nontërinco. Cotio nananquë nontërinco, natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco? Ni'quë'. Cahuario yaa'pahuatëra, nara'huaya inëshin nininguë ohuanë'. Cahuariori no'huitaton to'tahuachina, aquë aquëtë' iquitërin. Inapochachin quëmanta' no'huiranco ni'ton, aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaran,' itërinco.

15 '¿Inquënta' quëmaso' Siniro?' itërahuë. 'Ca Quisosoco, aparisitarancoso'.

16 Iporaso nipirinhue' huaniquë'. Nani acoranquën piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Nani ni'nanco. A'na tahuëri nohuantërahuëso' a'notaranquën. Ya'ipi sha'huiráquë'.

17 Cotioro'sa' yatëpahuachinëquën, nicha'ësarinquën. Nisha piyapi'sa' ya'huëpique a'paaranquën. Inapitanta' yatëpahuachinëquën, nicha'ësarinquën.

18 Nisha piyapi'santa' a'chintëquë' nanamëhuë nitochina'. Somaraya pochin cancantatona', co nohuitërinacohuë'. Nanamëhuë a'chintohuatan, nohuitarinaco. Iporaso' tashi pochin cancantopi. Nohuitohuachinaco, tahuëri pochin cancantapi. Iporaso' sopai hua'ani camaihuachina, natëpi. A'na tahuëriso' Yosë natërapí. Natëtonaco, imapachinaco, oshanëna' Yosëri inquitarin. Ya'ipi natërinacosopita nasha cancan quëtarahuë. Yosë piyapinënpita chachin nisapi,' itërinco.

Paonori natërinso'

19 Napoaton, siniro hua'an, Quisoso inápa quëran ya'notimarinco ni'ton, a'naroáchin imarahuë. Ya'ipi sha'huitohuachincora, no'tëquën natërahuë.

20 Tamascoquë ya'huëpiso'ton sha'huitërahuë. Ina quëran Quirosarinquënta' sha'huiantarahuë. Ya'ipi Cotia partinta' inachachin sha'huiantarahuë. Nisha piyapi'santa' a'chintërahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco'. Tëhuëchachin imapatama', noya nisarama', itërahuë.

21 Ina marë' cotioro'sa' no'huirinaco. Yosë chinotopiso pëiquë masahuatonaco, yatëpapurinacohuë',

22 Yosëso' catahuarinco, cha'ërahuë. Napoaton ipora huanta' natërahuë. Ya'ipi piyapi'sa' hua'ano'sa' quëran huarë' sha'huitarahuë. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopiso chachin a'chinarahuë:

23 Yosë nohuanton, Cristo chiminapon. Chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarín. Ina'ton nantiantarin. Ina quëran a'chintapon tahuëri pochin cancantacaiso marë'. Co cotioro'saráchin nicha'ësarinhue'. Nisha piyapi'santa' nicha'ësarín, topi ninshitatona', ténin.

Hua'aonta' imacaso' Paono nohuantërinso'

24 Ina pochin nontahuachina, Pistori chiníquën itërin:

—¡Paono, quëmaso' hua'yantëran! Na'con quirica nontaton hua'yantëran, itërin.

25 –Co'chi sinioro hua'an hua'yantërahuë' paya. No'tëquën nonahuë. Sano yonquiato, nontaranquëma'.

26 Ya'ipi sha'huitëranquëmaso' hua'an Acripa nani nitotërin. Co po'oana quëran napopihuë'. Ya'ipi piyapi nitotopi. Inanta' nani natantërin. Napoaton co të'huatohuë', ina nontarahuë'.

27 ¿Quëmanta' sinioro hua'an, pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' natëran pa'? Natëran tënahuë caso', itërin Paonori.

28 –Pi'pian nontopirancohuë' a'naromarëáchin quëma pochin canta' Cristo ima'i, ¿topiranhüë' ti? itërin Acripari.

29 –Pa'pi nohuantërahuë ca pochachin nicamaso'. Ya'ipinquëma' natana-macosopita ca pochachin nicacamaso' nohuantopirahuë'. Catinaquëachin tonpoinëmaso' co nohuantërahuë'. A'naróáchin imarama naporini, noya niitonhuë'. Hua'qui quëran imapatamanta', noya chachin niitonhuë', itërin Paonori.

30 Ina natanahuaton, hua'an huanirin. Pisto, Pirinisa, ya'ipi inaquë huënsëpisopitarë chachin huanipi.

31 Pipirahuatona', inahuara capini ninontopi.

–Iso quëmapi co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Co tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë', nitopi.

32 Ina quëran Acripari Pisto nontaton itapon:

Co Noma copirno chachin nontapon yapa'ninhuë' naporini, ocoicaso' ya'huë'itonhuë', itërin.

27

Nomaquë Paono a'papiso'

1 Ina quëran Pisto yaa'parincoi. A'napita apiro'santa' yaa'parin. Noma copirno Itaria parti ya'huërin ni'ton, Noma sontaro'sa' capitan Orio itopiso' nontërin inatohua' quëpacaiso marë'. “Paono, apiro'sa', inapita quëpaco,” itohuachina, “Noyahua'. Quëpa'i nipachin,” tënin.

2 Inaquë panca nancha ya'huërin, Atramitio quëran huë'ninso'. Asia parti yapa'sarin. A'naya a'naya ninanoquë yachinpirinso'. Inaquë ya'conahuato, pipirai. Aristarconta' ca'tanincoi. Inaso' Tisaronicaquë ya'huërin, Masitonia parti nininso'.

3 Tahuëririnquë Sitonquë nonshirai. Inaquë Paono nosoroaton, capitani itërin: “Nipayaransopita ya'huërinquë yapa'patan, noya paquë,” itërin. Pa'patoira, pahuantërincoisopita quëtërinaco.

4 Ina quëran pipirahuato, Chipriquë canconai. Ihuan niquëran pitarincoi ni'ton, coninan pa'tërai.

5 Ina quëran Sirisia parti, Panpiria parti, inapita pirayan na'huërai. Inapoa-toi, Nisia parti canconai. Miraquë nonshiconai.

6 Inaquë capitan a'na nancha quënanin, Aricantria quëran huë'ninso'. Itaria parti yapa'sarin ni'ton, inaquë ichiya'conincoi. Panca nancha inaso'.

7 Pipirahuato, sacai' pa'nai. Oshaquëran paato, na'a tahuëri quëran Quinitoquë canconai. Ihuan nacapiato, panca so'ton Crita itopiso' tahuitonai. Sarmona ya'cariya pa'nai.

8 Inaquë yonsai' pa'tërai. Sacai' pa'sahuato, Noya Nonshinano'sa' itopiquë canconai. Ya'cariya a'na ninano' ya'huërin. Nasia itopiso'.

9 Hua'quirai ni'toi, o'napi tahuëri'sa' naniriarin. Naporo quëran huarë' huëhuëpiro' marë pa'tacaso'. Napoaton Paonori itapon:

10 —Ama siniororo'sa' pa'ahuasohuë', ma'sha onpohuatëhua', tënahuë'. Pa'patëhua', nancha tapiarëhua'. Ma'sharo'santa' a'paitarihua'. Piyapinpoanta' chimiitochináchin, itërin.

11 Capitanso nipirihuë' co natëtërinhuë'. Nancha hua'anën, nancha quëpana'pi, inapita manorapi: “Pa'ahua,” itohuachinara, “Noyahua', pa'ahua' nipachin,” tënin capitan.

12 “Iso nonshinanquë co noyahuë' o'napi na'huëanatacaso'. Pinisiquë tëranta' canconamarëhua'. Inaquë o'napi na'huëanatahua',” topi. Napoaton manorapi. Pinisiso' Crita parti ya'huërin. Nonshinanën quëran pi'i pipirinsó parti notëërin.

Panca ihuani maninso'

13 Ihuan ahüënan quëran huisohuantahuachina, “Iporaso' noya pacacaso',” topachinara, pipirai. Crita yonsai' pa'tërai. Noya pa'sapiraihuë',

14 shiarahuaton, panca ihuan manincoi. Pi'i pipirinsó parti quëran huëcaponahuë', norti parti amasha yonsanin.

15 Chiníquën mapachincoira, co nanitëraihuë' no'tëca'huaiso'. Ihuansa' topinan quëpaconincoi.

16 Marë huancoanai' so'ton ya'huërin, Caota itopiso'. Co pancanayahuë'. Inataquëchin co ihuan chiníquën pa'ninhuë' ni'ton, ina yonsan yoranai. Ina pa'tasocoi, sacai' niponahuë', poti quëparaiso' a'sonai ama ihuani oshitëcaso marëhuë'.

17 Ohuararahuatona', nanchaquë po'mopi. Ina quëran caporinquë nancha so'quëtopi ama ya'quirapicaso marëhuë'. Ina ya'cariya panca sa'mairo' ya'huërin. Inotërachin ninin, Sirti itopiso'. Nohuitatona', ama inaquë pacacaso marëhuë' panca në'mëtë' ótënpiso', a'pamapi. Inapotohuachinara, ihuansa' topinan quëpaconincoi.

18 Tahuëririnquë co'sacairi chiníquën ayanpon yanpontárin. Chiníquën ihuai' ni'ton, pë'pëtoro'sa' quëpapiso' inquitopi.

19 Ina tashiraya nancha ma'shanënpitanta' inquitopi.

20 Ina quëran na'a tahuëri co pi'i quënanaihuë'. Tayoranta' co ya'norinhuë'. Intohuasó quëparincoi nimara. Co nitotëraihuë'. Chiníquën ihuantarín ni'ton: “Tëhuëenchachin chimiitarihua'; co cha'ësarihuahuë',” topiraihuë'.

21 Nani hua'qui' co coshatëraihuë'. Chiníquën ihuan manincoi ni'ton, co nanitëraihuë'. Co huachi chiniraihuë'. Paonoso' huancánachin huanirahuaton, itapon:

—Natanco iyaro'sa' no'tëquën sha'huichinquëma'. Ni'co'. Critaquë quëparitacaso marë' sha'huitopiranquëmahuë', co natëramacohuë' ni'ton, huë'nëhua'. Co huë'nëhuahuë' naporini, co ma'sha onpo'itërihuahuë'. Co ma'sha aya'itonhuë'.

22 Iporaso nipirihuë' chiníquën cancantoco'. Co inquënpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. Nanchasáchin ayatarihua'.

23 Caso' Yosë natërahuë. Inasáchin imarahuë. Ina nohuanton, achin tashi' anquëninën ya'notimarinco.

24 Ya'notimarahuatonco, itërinco: “Ama Paono të'huaquësohuë'. Co chimiitaranhuë'. Yosë nohuanton, a'na tahuëri Noma copirno ya'huërin'pa' cansaran copirno chachin nontamaso marë'. Yosë nontëran ni'ton, ya'ipi nanchaquë nisaramasopita nanpiarama'. Co a'nayanquëma tëranta' chimi- napomahuë',” itërinco anquëni.

25 Napoaton iyaro'sa' chiníquën cancantoco'. Tëhuëenchachin Yosë natërahuë. Co inaso' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinco chachin co a'nayanpoa tëranta' chimiitarihuahuë'.

26 Nipirihuë', a'na so'tonquë ihuai' të'yatarinpoa', itërincoi Paono.

²⁷ Nani cato' simana naniriahuasos, Atriatico marëquë yanponarai. Ipora huanta' ihuai' quëparárincoi. Yono tashi pochin nisahuaso': "No'pa' ya'cariarëhua'," topi nancha quëpana'piro'sa'.

²⁸ Napoaton caporin quëran tantiarin. "Cara shonca saota mitro anpotërinso'," tënin. Amashamiachin pa'sahuato, inapochachin tantiantarin. "Cato shonca canchisë mitroíchin anpotërinso'," tënin.

²⁹ "Na'piquë ya'parapihuatëhua'," ta'tona', huanconën quëran catapini hua'na moto' të'yaitopi ama pacacaso marëhuë'. "¿Onporohuarëcha tahuërirë'poya?" ta'tona', moshatopi.

³⁰ Nancha quëpana'piro'saso nipirinhüë' yata'anapitonaco: "Hui'nimotën quëran a'na hua'na moto' të'yaitahua'," niitatona', ta'acaiso marë' poti i'quë yatë'yatantapi.

³¹ Napohuachinara, Paonori nicaton, capitan, sontaro'sa', inapita itapon:
—Isopita ta'ahuachina', co canpitanta' cha'ëpomahuë', itërin.

³² Napotohuachina, sontaro'saso' manorahuatona', caporin nishitëtopi. Inapotohuachinara, poti i'quë anotërin huachi.

³³ Tahuëri ya'caritohuachina, Paono itantarincoi:

—Iporaso', iyaro'sa', nani cato' simana pa'yanatoma', co coshatëramahuë'.

³⁴ Napoaton coshatoco huachi chiniamaquëma'. Co chimiitarihuahuë'. Co manta' onpoarihuahuë', itërincoi.

³⁵ Itahuatoncoi, pan manin. Ya'ipiya ni'tërantapaiquë, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Ina quëran coshatarin.

³⁶ Napohuachina, ya'ipicoi chiníquën cancantatoi, coshatërai.

³⁷ Cato pasa canchisë shonca saotaya'picoi nanchaquë ya'huërai.

³⁸ Nani ya'ipiya natëhuachinara, trico quëparaiso' inquitopi. Inapotohuachinara, nancha niotëintarin.

Nancha quëran cha'ëpiso'

³⁹ Tahuërihuachina, no'pa' quënanpirinahüë', co nohuitopihuë'. Coninanquë inotë' quënanpi. "Nanitohuatëhua', paso' inotëquë chinpia'ahua'," nitopi.

⁴⁰ Napoaton hua'na moto' nishitëtatona', i'quë a'paitopi huachi. Naporo chachin no'soratën i'shiritopi. Ina quëran hui'nin quëran panca në'mëtë' inapaquë pë'tëmpi. Ihuan quëpahuachincoira, inotëquë pa'sarai.

⁴¹ Pa'sapiraihuë', sa'mairo' ni'ton, hui'nin quëran ya'tararin. Co huachi yapa'ninhüë'. Huanconën quëran co'sacairi chiníquën opotaton, nipaatërin huachi.

⁴² "Huëco' apiro'sa' tëpa'ahua', yonatona' ta'ahuachina'," topi sontaro'sa'.

⁴³ Capitanso nipirinhüë' nohuantërin Paono cha'ëcaso'. Napoaton "Ama tëpacosohüë'. Ya'ipinpoa' pa'ahua'. Nitoyonpatama', canpita'ton niitatoma', yonsaiquë paco'. ⁴⁴ Ina quëran a'naquëmanta' nontë' së'quërahuatoma', yonsaiquë paco'. Capa nontë' nipachin, nancha ma'shanënpitaquë tëranta' së'quërahuatoma', paco huachi," itërin capitani. Naporahuato, cha'ërai. Ya'ipicoi yonsaiquë canconai.

28

Paono Martaquë naporinso'

¹ Ya'ipicoi cha'ërahuatoi, no'paquë nonshiconai. Ya'huëhuano'sa natanatoi: "¿Ma'ninta' iso parti?" itohuatëira, "Marta," itopi, itërincoi.

² Ya'huëhuano'sa' noya nosororinaco. O'natatoi, sëhuënai ni'ton, a'pëtopi. "Huëco' napëntiico'," itërincoi.

³ Paono ihüë masahuaton pënuquë acoapirinhüë', ya'huan pipirahuaton quëtëimirarin.

⁴ Naquëimirarinso', ya'huëhuano'sari ni'pi. “Iso quëmapi tëpatona'pi ipora. Napoaton yosëro'sa' nohuanton, ma'sha onpoarin i'huërëtacaso marë'. Marë quëran cha'ëponahuë', chimianin,” nitopi.

⁵ Paonoso nipirinhüë' imirin pa'tanahuaton, ya'huan pënquë të'yatërin. Co manta' onporinhüë'.

⁶ “Apira pomatarin. A'naroáchin anotahuaton, chiminapon,” tëcatona' hua'qui' ni'sapirinahuë', co manta' onporinhüë'. Napoaton “Co ipora tëpatona'pihuë'. Yosë pochin niponahuë', piyapi taramara,” nitopi.

⁷ Ina ya'cariya a'na hua'an ya'huërin, Popirio itopiso'. Noya quëmapi ni'ton, pëinënquë ahuë'ëtërincoi. Noya nontërincoi. Cara tahuëri cosharo' quëtërincoi.

⁸ Pa'pinso nipirinhüë' chiníquën caniorin. Apira apira saporin. Nani hua'qui' chi'chirárin. Paonori nicapon pa'nin. Së'huamotorahuaton Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatërin.

⁹ Napohuachina, na'a cania'piro'sa' huë'pi. Inapitanta' anoyatërin.

¹⁰ Ina marë' nóya ni'ninacoi. Naporahuaton, ma'sha nicanarinacoi. Hua'qui inaquë ya'huërai. Yapa'patëira, pahuantërincoiso' quëtërinacoi.

Nomaquë canconinso'

¹¹ Nani cara yoqui nisahuaso', yapa'nai huachi. Inaquë nisha nancha ya'huërin. Aricantria quëran huë'pirinhüë', inatohua' o'napi na'huëanatërin. Ina hui'nin motënquë catopia'hua mamanshiro'sa' ya'huërin. Castoro, Porosi inapita itopiso'.

¹² Inaquë ya'conahuatoi, paantarai. Siracosaquë nonshirahuatoi, cara tahuëri inaquë i'huatërai.

¹³ Ina quëran yonsai' pa'tahuatoi, Niquioquë canconai. Tahuëririnquë pinëhuëi parti quëran ihuan huë'sahuaton, quëparincoi. Cato' tahuëri quëran Potioriquë canconpatëira, nonshirai.

¹⁴ Inaquë imapisopita quënanconai. “Huëco' ni'quicoi,” itohuachinacoira, inaquë a'na simana yacaparai. Naporahuatoi, Nomaquë ya'caritërai huachi.

¹⁵ Ya'caritohuatëira, Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' natantahuatona', huë'pi. “Apio niyontonpiso,” itopiquë a'naquën nacapirai. Naporahuaton, Tres Tapinasëquë canconpatëira, a'napitanta' quënancoantarai. Imasapi anta' ni'ton, nacapiaponacoi huë'pi. Inapita Paono quënanahuaton, Yosë nontërin: “Yosparinquën,” itërin. Naporahuaton, chiníquën cancantërin.

¹⁶ Ina quëran Nomaquë chachin canconai. Capitanso' pa'sahuaton, prisoro'sa' quëparin tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Paonoso nipirinhüë' co inaquë po'mopihuë'. “Nohuantohuatan, quëmaora ya'huëquë,” itopi. Napoaton a'na pëiquë ya'huërin. Nipirinhüë', a'na sontarori a'pairarin ama ta'acaso marëhuë'.

Nomaquë Paono pënëntërinso'

¹⁷ Cara tahuëri quëran cotio hua'ano'sa' amatërin. Inaquë huë'pachinara, Paonori itërin:

—Nani iyaro'sa' isëquë huë'nahuë. Pi'pian nonchinquëma', ta'to, amatëranquëma' huë'nama'. Topinan quëran iyaro'sa' sha'huirapirinaco. Canta' cotio quëmapico ni'to, co a'napita cotioro'sa' no'huirahuë'. Shimashonënpoapita napopiso' yonquiato, co pinorahuë'. Nipirinhüë', Quirosarinquë pa'patora, maninaco. Masahuatonaco, Noma hua'ano'saquë yo'coninaco ana'intinacoso marë'.

¹⁸ Hua'ano'sa' natanahuatonaco, “Co manta' onporinhüë' ni'ton, co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Ocoi'i,” topi.

¹⁹ Cotioro'saso nipirinhüë' co nohuantopihuë'. Napoaton “Noma copirno chachin yanontërahuë,” itërahuë. Co yaocoirinacohüë' ni'ton, isëquë huarë'

huëca'huaso' ya'huërin. Co cotioro'sa' sha'huirapica'huaso marë' huë'nahuë.
Co no'huirahuë'.

²⁰ Napoaton amatëranquëma'. Yanohuitëranquëma'. Huëco' ninontahua'.
Ya'ipi israiro'sanpoa' ninarëhuaso marë' catinaquë tonpoimiratërinaco, itërin.

²¹ —Co'chi iyasha manta' nitotëraihuë' quiyaso paya. Cotia parti
ya'huëpisopita co quirica a'patiirinacoihuë'. Huë'pachinaranta', co a'naya
tërantá' nonapirinënquënhuë'.

²² Nipirinhüë', yanatanainquën. “Quisoso imapisopita co noyahuë',” topi
natantërai. Ya'ipi parti napopi. Napoaton sha'huitocoi. ¿Ma'ta' quëma
a'chinan?

²³ A'na tahuëri huënantahuatoí, sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Noya iyaro'sapa'. Naporo' tahuëri huënantaco' ya'ipinquëma'
sha'huichinquëma', itohuachina, pa'pi. Ina quëran tahuëri nanihuachina,
na'aya'pi huë'pi. Paono ya'huërinquë niyontonpi natanacaiso marë'.
Tashiramiachin huë'pi. Huë'pachinara, Paonori a'chintárin.

—Yosë yahua'anëntërinpoa'. Na'con nohuanterin huëntonënuquë chachin
aya'coinpoaso'. Ina marë' hui'nin a'paimarin. Inaso' Quisoso itopi. Quiri-
canën quëran ina na'con ninopi. Moisésë pënëntërinso' ninshitaton, ninorin.
Pënëntona'piro'santa' ninopi, itërin. Quiricanën quëran na'con a'chintërin.
A'chintaton, chiníquën pënënin Quisoso natëcaiso marë'. A'chintochináchin
i'huatërin.

²⁴ Natanahuatona', a'naquën natëpi. A'naquënso nipirinhüë' co natëpihuë'.

²⁵ Nisha nisha yonquiatona', yapipipi. Yapipihuachinara, Paonori itaan-
tarin:

—Ma no'tëquën iyaro'sa' Ispirito Santori nontërin shimashonënpoa'
pënënacaso marë'. Ina nohuanterin, Isaiasë ninshitaton, naporin:

²⁶ “Paaton, piyapi'sa' sha'huitonquë':

‘Natanapomarahüë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahüenta', co tëhuënnachin quënanaramahuë', itëquë'.

²⁷ Isopita piyapi'sa' co natantochináchinhuë' cancantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënanpihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënantonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran natëchitonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchohuë', itërin Yosëri,” tënin.

²⁸ Napoaton sha'huichinquëma' nitotoco'. Yosëri nisha piyapi'sa' nani
sha'huitërin cancanëna' anoyatacaso marë'. Inapitaso' natërapí, tënin Paono.

[

²⁹ Ina itohuachina, nisha nisha ninontahuatona', pipipi.]

³⁰ Ina quëran cato' pi'ipi Paono inaquë ya'huërin. A'nantërinso' pëiquë
ya'huëhuachina, na'a piyapi'sari nicapona' huë'pi. Huë'pachinara, noya
nontërin.

³¹ “Yosë hua'anëntërinquë ya'conco' canpitanta',” itërin. Sinioro Quisocriso
naporinso' a'chintárin. Co të'huatonhuë', na'con a'chinin. A'chinpirinhüë',
co insoari tërantá' atonirinhüë' ni'ton, Quisoso nanamën nahuinin. Nani
ninshitëranquën huachi.

Paonori Nomaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Paonori imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristoíchin natërahuë. Ina acorinco paato nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, noya nanan a'chinárahüë.

² Co'huara Quisocristo o'mayatërasohüë', ina nanan chachin Yosë sha'huitërinpoa'. Quiricanën quëran anitotërinpoa', iráca ninshitopiso'. Ina nohuanton, na'a pënëntona'piro'sa' ninopi.

³ “Hui'nahuë a'paimarahuë,” ténin Yosë. Napoaton Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'.

⁴ Yosë pochachin ni'ton, noyasáchin ninin. Chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarín. “Inaso' tēhuēnchachin Yosë hui'nin. Chini chiníquēn nanantarin,” tēnhua'. Ananpitaantarín ni'ton, nitotërēhua'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa' ni'ton, “Sinioro” itërēhua'.

⁵ Ina nosoroatonco, acorinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Inapitanta' nanamën natëcaiso marë' pënënarahuë. Natëhuachina', “Quisocristoso' noya noya,” tosapi.

⁶ Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Quisocristo imarama'. Yosë nohuanton, imarama'.

⁷ Napoaton Nomaquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë pa'pi nosororinquëma'. Nani acorinquëma' piyapinēnpita nicacamaso'. Ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. Inaso' hua'anëntërinpoa'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

⁸ Canpitaso' noya Yosë natërama', natantërahuë. Ya'ipi piyapi napopi. Ina natantato, “Yosparinquēn Sinioro,” itërahuë Yosë. Ina'ton napotërahuë. Quisocristo catahuarinco ina pochin Yosë nonta'huaso marë'.

⁹ Yosë ni'sárinco, no'tëquēn nontaranquëma'. Ya'ipi cancanëhuë quëran huarë' Yosë imarahuë. Hui'nin nanamën a'chinárahüë. Nani tahuëriya canpita yonquiatēnquëma',

¹⁰ Yosë nontarahuë. “Noya catahuaquë',” itërahuë. Iráca quëran huarë' nicapēnquëma' yapa'pirahuë', co nanitërahuë'. Ipora huanta' paca'huaso' yonquiarahuë. “Quëma nohuantohuatan, Sinioro, catahuaco onpopionta' pa'i,” tēnahuë, Yosë nontato.

¹¹ Yani'nanquëma'. Yacatahuanranquëma' chiníquēn cancantamaso marë'. Ina quëran noya noya imasarama'.

¹² Canpitanta' noya imapatama', achinicananaramaco canta'. Noya ni-nontatēhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Tēhuēnchachin iyaro'sa', iráca quëran huarë' nicapēnquëma' yapa'pirahuë'. Ipora huanta' co nanitërahuë' paca'huaso'. Nisha nisha parti a'chinpatëra, piyapi'sa' natëtona', Quisocristo imasapi. Canpitanta' yaa'chintëranquëma' noya noya imacamaso marë'.

¹⁴ Ya'ipi piyapi'sa' pënëna'huaso' ya'huërin. Quisocristo sha'huitërinco. “Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ya'ipi nananquë nonpisopita a'chintëquë'. Quirica nitotoro'sa', co nitotoro'sahuë', ya'ipiya pënēnquë',” itërinco.

¹⁵ Napoaton canpitanta' yaa'chintëranquëma'. Nomaquë ya'huëramasopitanta' Quisocristo nanamën a'chinchinquëma' tēnahuë.

Quisocristo nanamën

16 Co caso' tapanahuë' Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Piyapi'sa' natëhuachina', Yosëri anoyacancantarín. Inaíchín nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Cotioro'sari'ton natëhuachina', anoyacancantarín. Iporaso' nisha nisha piyapi'santa' anoyacancantarín. Napoaton pa'yatërahuë nanamën sha'huica'huaso'.

17 “Yosëíchín anoyacancantërinpoa',” topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', co huachi inapita yonquiarínhuë'. Quiricanën quëran ina anitotërinpoa'. “Cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiataríhua',” tënín Yosë quiricanënquë. Co canpoara nanitërehuahuë' noya cancantacaso'.

Íraca quëran huarë' oshahuanpiso'

18 Yosë inápaquë ya'huaponahuë', cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. “Piyapi'sa' co noyahuë' nipi. Co ca pochín cancantopihuë'. Ina marë' no'huito, ana'intarahuë huachi,” tënín Yosë. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co nohuantopihuë' natëcaiso'.

19 Cancanëna quëran Yosë nohuitochínachín acopirínhuë', co yanohuitopihuë'.

20 Isoro'pa' ninín quëran huarë' piyapi'sa' nitotopi. Yosëso' co quënanpirëhuahuë', nani ma'sha ninín. Ina nícatoná', “Tëhuëñchachín Yosë ya'huërin. Ya'ípiya nanitaparín ni'ton, ina chinotahua',” ta'caso nipirínhuë', co nohuantopihuë'. Napoaton na'inpi.

21 Yosë ya'huërinso' nitotaponaraihuë', co ina chinotopihuë'. Ina nohuanton, nani ma'sha ya'huëtopirínahuë', co ina marë' “Yosparínquën Sinioro,” co itopihuë'. Nisha nisha yonquiatóna', chihuërinso pochín nipi. Tashi pochín cancantopi.

22 “Ya'ípiya nitotërai,” topirínahuë', co noya yonquipihuë'.

23 Yosëso' noyasáchin ninín. Co onporonta' chimínaponhuë'. Inaso nipirínhuë', co ina yonquipihuë'. Ina naníantatóna', mamanshi nipi moshacaiso marë'. Mamanshi piyapi nonanpiso' moshapi. Co piyapi ya'huëmiatopirínhuë', ina yamoshapi. Nisha nisha ma'sharo'santa' moshapi. A'naquën anpiantëhuano'sa', a'naquën no'paquë niohuaratërinso'pita, inapita moshapi.

24 Napoaton Yosëri tananpitërin co noyahuë' yonquípiso'pita nicacaiso marë'. A'porín. A'pohuachina, pa'pi co noyahuë' nipi. Taparosáchin yonquiatóna', nisë'huapi. Co ina pochín nisë'huacasohuë' nipirínhuë'.

25 Yosëri no'tëquën anitotopirínhuë', ina a'porahuatóna', nonpín nanan natëpi. Ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita moshatóna', chinotopi. Yosëriáchin ya'ípiya ninín nipirínhuë', co inaso' chinotopihuë'. Tëhuëñchachín inasáchin chinotacaso' ya'huërin, ténahuë. Amen.

26 Napoaton Yosëri tananpitërin pa'pi co noyahuë' cancantacaiso marë'. Sanapi'sa' co huachi so'ina' nohuantopihuë'. Sanapi capíní nisë'huacaiso' nohuantopi. Co ina pochín nicacasohuë' nipirínhuë'.

27 Quëmapi'santa' co huachi sa'ina' nohuantopihuë'. Quëmapi capíní nisë'huapi. Ina marë' na'inpi ni'ton, Yosëri ana'intarín. Co no'tëquën yonquiatónaraihuë', nitapícanca'pí. Nonënanta' tapípi.

28 Co Yosë yanatëpihuë' ni'ton, inari a'porín co noyahuë' nicacaiso marë'. Nitapícanca'piatopi.

29 Pa'pi co noyahuë' nipi. Nimonshítacaisoráchin yonquípi. Na'con oshahuanpi. A'na piyapi ma'shanënpita nohuantapapi. Piyapi chinotopi.

Niampiratopi. A'naquën tēpatopi. Nino'huipi. Nonpinápi. No'huitápi. A'napita nonpinapipi.

³⁰ Nipinopi. Yosë inimicotopi. Ma'tona ma'tona nonpi. “Caso' noya noyaco,” ta'tona', a'napita nocanpi. Yonquirápi co noyahuë' nicacaiso marë'. Pa'pina', a'shina', co inapita tēranta' natēpihuë'.

³¹ Co huachi noya yonquipihuë'. Nonpinápi. Co quēmopinēnpita tēranta' nosoropihuë'. No'huitochinachin cancantopi.

³² “Co noyahuë' nipsisopita chiminpachinara, ana'intacaso' ya'huërin,” tēnin Yosë. Ina nitotaponaraihuë', inachachin niantapi. Naporahuatona', a'napitanta' co noyahuë' nipachinara, pa'yatopi.

2

Yosëri no'tēquën ana'intërinso'

¹ A'naquëma' iyaro'sa' piyapi'sa' yonquirapiratoma': “Paso' quēmapi co noyahuë' ninin,” tēnama'. Napoapomarahuë', ina pochachin canpitanta' co noyahuë' ninama'. Napoatoma', nina'intarama'.

² “Co noyahuë' nipatama', ana'intaranquëma',” tēnin Yosë. No'tēquën inaso' ana'intarin, nitotērēhua'.

³ “Pasopita oshahuanpi,” tēnama'. Nipirinhüë', canpitanta' co noyahuë' nipatama', Yosë ana'intarinquëma co cha'ësaramahuë'.

⁴ Yosë nosororinpoaso' co no'tēquën yonquiramahuë'. “Co a'naroáchin no'huirinpoahuë',” ta'toma', co noyahuë' ninama'. Tēhuēnchachin co a'naroáchin ana'intërinquëmahuë'. “Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantapona' nimara,” ta'ton, ninarárin.

⁵ Canpitaso nipirinhüë', co natantochináchinhüë' cancantërama'. Co oshanëma' yaa'poramahuë'. Napoaton ayaro' tahuëri chini chiníquën ana'intarinquëma'. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' no'tēquën ana'intarin.

⁶ Ya'ipi ninēhuasopita Yosë nitotërin. Ayaro' tahuëri ina yonquiaton, no'tēquën sha'huitarinpoa'. Noya nipatēhua', noya acoarinpoa'. Co'so' noya nipatēhuahuë', ana'intarinpoa'.

⁷ Noyasáchin nipatēhua', noya ni'sarinpoa'. Yosë yonquiatēhua', noya acoinpoaso marë' na'con nohuantohuatēhua', ananpitaantarinpoa'. Inarë'quēnpoa' ya'huëmiatarihua'.

⁸ Nipirinhüë', canpoara nohuantërēhuasoráchin nipatēhua', no'huiarinpoa'. No'tēquën anitotopirinpoahuë' co natēhuatēhuahuë', ana'intarinpoa'. Co noyahuë' nipatēhua', chiníquën ana'intarinpoa'.

⁹ Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita no'tēquën ana'intarin. Naporo' chiníquën parisitapi. Cotioro'sa' no'tēquën chachin ana'intarin. Nisha piyapi'santa' co noyahuë' nipachina, inapochachin ana'intarin.

¹⁰ Noya nipsisopitaso nipirinhüë', noya ni'sarin. Noya noya acorarin. Asanocancanarin. Cotioro'sa' no'tēquën chachin napotarin. Nisha piyapi'santa' inapochachin nitarin. Ya'ipinpoa' noya nipatēhua', nicha'ësarínpoa'.

¹¹ Yosëso' ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'.

¹² Iráca Moisésëri cotioro'sa' pēnënin nani ma'sha natëcaiso'. Cotioro'saráchin pēnënin. Co ina natēhuachinahuë', oshahuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intarin. A'napitaso nipirinhüë' co pēnëntërinso' nitotopihuë'. Co nitotatonahuë', co ina natëcaiso' ya'huëpirinhüë'. Co noyahuë' nipachina', ana'intarin chachin inahuanta'.

¹³ Cotioro'saso' Moisësë pënëntërinso' natanaponaraihuë', co natëtopihuë'. Napoaton co Yosëri noya ni'ninhuë'. No'tëquën natëpi naporini, Yosëri noya ni'itonhuë'.

¹⁴ Nisha piyapi'saso' co Moisësë pënëntërinso' nitotopihuë'. Co nitotaponaraihuë', a'naquën noya nipi. Inahuara cancanëna quëran nitotopi ni'ton, napopi.

¹⁵ Cancanëna quëran Yosëri anitotërin noya nicacaiso'. Co noyahuë' nipachinara, inahuara nitotopi. "Co inapocaso nipirihuë', inaporëhua'," topi yonquiatona'. Inapochachin noya nipachinara, inanta' cancanëna quëran nitotopi.

¹⁶ Ayaro' tahuëri ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita aipitarinpoa'. Po'oana quëran ma'sona tëranta' onporëhuasopita a'ninquëchin anitotar-inpoa'. Naporo' tahuëri Tata Yosë nohuanton, Quisocriso no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', ana'intarinpoa'. Ina nanan ya'ipi parti sha'huirarahüë.

Co cotioro'sa' tëranta Yosë pënëntërinso' natëpisohüë'

¹⁷ A'naquëma' cotioro'sanquëma' ni'ton, a'napita nocanama': "Moisësë pënëntërinso' natëhuatoi, cha'ësarai," tënama'. "Yosë na'con na'con nosororincoi," tomantatoma', a'napita nocanama'.

¹⁸ Yosë nohuantërinso' nani nitotërama'. Yosë quiricanën a'chintërinënuëma' ni'ton, nitotërama' noya nicacamaso'.

¹⁹ Nisha piyapi'santa' yaa'chintërama'. Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', somaraya pochin niconpi. Tashi pochin cancantopi.

²⁰ Co Yosë nanamën nitotopihuë' ni'ton, yaa'chintërama'. "Yosë no'tëquën pënënincoi ni'ton, noya noya nitotërai. A'napitaso' co quiya pochin nitochatërapihuë'," tënama'.

²¹ A'napita a'chintopiramahuë', ¿onpoatomata' canpita chachinso' co yonquiramahuë'? "Ama ihuatocosohüë'," tapomarahüë', ¿onpoatomata' ihuatërama'?

²² "Ama a'na quëmapi sa'in monshitocosohüë'," tapomarahüë', ¿onpoatomata' canpitanta' monshihuanama'? Piyapi'sa' mamanshi moshahuachinara, no'huirama'. "Yosëichin chinotacaso nipirihuë'," tënama'. Napoapomarahüë', ¿onpoatomata' co cancanëna quëran huarë' chinotëramahuë'? Co mamanshi moshapiramahuë', moshatopiso pëiquë ihuatërama'.

²³ "Quiyasáchin Moisësë pënëntërinso' nitotërai," tënama'. Napoapomarahüë', co natëramahuë'. Ina marë' a'napitari Yosë pinopi.

²⁴ Co noyahuë' cancantërama' ni'ton, nisha piyapi'santa' co Yosë noya ni'sapihuë'. Quiricanënuë chachin naporin:

²⁵ "Quiyaso' Yosë piyapinënpitacoi," ta'toma', marca niacotërama'. Moisësë pënëntërinso' noya natëhuatama', no'tëquën niacotërama'. Nipirihuë', co natëhuatamahuë', topinan quëran marca niacotërama'.

²⁶ Nisha piyapi'santa' niponaraihuë', Yosë natëhuachina', piyapinënpita pochin ni'sarin.

²⁷ Co marca niacotaponaraihuë', Yosë natëhuachina', sha'huirapiaponënuëma'. Canpitaso' pënëntërinso' nitotapomarahüë', co natëhuatamahuë', Yosë ana'intarinquëma'.

²⁸ Cotioro'sanquëma' nipiramahuë', co ina marë' piyapinënpita pochin ni'ninquëmahuë'. Inapochachin Yosë marcanënta' co topinan nonënpoaquë niacotacaso' ya'huërinhuë'.

²⁹ Ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë imapatëhua', tëhuënchachin piyapinënpoa pochin ni'sarinpoa'. Marcanën cancanënpoaquë acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahuë'. Ispirito Santo anoyacancantërinpoa'. Ina quëran noya ni'ninpoa'. Co piyapi'sa' pa'yatopirinënpoahuë', Yosëso' noya ni'sarinpoa'.

3

¹ Cotioro'sa' ni'tona', marca niacotopi. ¿Ma'ta' ina marë' canapi?

² Na'con canapi tënhuë. Yosëri na'con catahuarin. Inahua'ton iráca nontërin. Nanamën chachin aninshitërin ya'huëmiatacaso marë'.

³ A'naquënso' co huachi ina natëpihuë'. Ina niponahuë', co nanitërehuë': "Yosëso' co no'tëquën sha'huitërinhuë'," ta'caso'.

⁴ Yosëriso' co onporonta nonpintarinhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' nonpinpirinahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Quiricanën quëran naporin: "No'tëquënáchin nontërancoi ni'ton, a'naquën nonpinapipirinënquënhuë', co onporonta' minsëarinënquënhuë'," tënin.

⁵ A'naquën po'pin yonquipi: "Canpoa co noyahuë ninëhua ni'ton, Yosë noyasáchin nininso' a'ninquëchin anitotërinpoa'. Napoaton ana'intohuachinpoa', co no'tëquën ana'intërinpoahuë'," toconpi.

⁶ ¿Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'? Yosëso' noya ni'ton, no'tëquën ana'intiinpoaso' ya'huërin. Co ana'intiinpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co ayaro' tahuëri no'tëquën sha'huichitonpoahuë'.

⁷ A'naquëonta' taponá: "Caso' nonpinpirahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Nonpinahuë ni'ton, Yosë no'tëquënáchin noninso a'ninquëchin anitotërinpoa'. Napoaton co oshahuan pochin Yosë ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Co no'tëquën yonquipihuë'.

⁸ A'naquënta napopi: "Huëco' manta tëranta' niahua' Yosë na'con na'con catahuainpoaso marë'. Paono chachionta' ina pochin a'chintërinpoa'," topi pinotonaco. Co no'tëquën yonquipihuë' ni'ton, napopisopita no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin.

Ya'ipinpoa' oshahuanëhuaso'

⁹ ¿Onpinta' iporaso' yonquiarihua'? Cotioro'sanpoa noya noya ninëhua', ¿tëcarihua ti? ¿Co naporinhuë'? Nani sha'huitëranquëma'. Cotioro'sanpoa', nisha piyapi'sa', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'.

¹⁰ Yosë quiricanënquë tapon: "Ya'ipi piyapi'sa' co noyahuë' nipi. Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹¹ Co no'tëquën yonquipihuë'. Co inahuaara nohuantopihuë Yosë chinotacaiso'.

¹² Co Yosë iranën pa'topihuë', pëshonpi. Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹³ Chimipi pa'pitopiso' i'soatopinan pochin napoonin nonpi.

Nonpintatona', ya'huan tomain yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' aparisitopi.

¹⁴ No'huitatona', piyapi'sa' pinosápi.

¹⁵ A'naroáchin yaahuëtopi, yatëpatopi.

¹⁶ Insëquësona pa'pachinara, piyapi'sa' aparisitopi, asëtopi.

¹⁷ Piyapi'sa' ano'huitopi ni'ton, co noya nini'tona' ya'huëpihuë'. Co sano cancantopihuë'.

¹⁸ Yosë të'huatacaso' ya'huëpirinhuë', co ina yonquipihuë'," tënin iráca Yosë quiricanënquë ninshitatona'.

¹⁹ Tèhuënychachin co noyahuë' nicatèhua', ya'ipinpoa' oshahuanèhua'. Yosë pënëntèrinso' nitotopirèhuahuë', co natèrèhuahuë' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin.

²⁰ “Pënëntèrinso' natèhuatèhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” topirinahuë' a'naquën. Co ina marè' noya ni'ninpoahuë'. Pënëntèrin quëran oshahuanèhuaso' anitotèrinpoa'. Ina natanpatèhuara, “Tèhuënychachin oshahuanèhua'. Co noyahuë' ninèhua',” tènèhua'.

Quisocristo imapatèhua', anoyacancantèrinpoaso'

²¹ Iporaso nipirinhüë' Yosë anitotèrinpoa' onporahuatèsona cha'ècaso'. Co iráca pënëntèrinso' natèrèhua quëran noya cancantarihuahuë'. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita inachachin sha'huitèrinènpoa'.

²² Quisocristo imapatèhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Insosona natèhuachin, anoyacancantarin. Co nisha nisha nontèrinpoahuë'.

²³ Ya'ipinpoa' oshahuanèhua'. Co a'nayanpoa tëranta' Yosë pochin cantèrèhuahuë'.

²⁴ Nipirinhüë', inaora nohuanton, Yosë nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', Quisocristo a'paimarin nicha'èinpoaso marè'. Ina imapatèhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

²⁵ Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin. Oshanènpoa' inquitinpoaso marè' chiminin. “Ca marè' chiminin,” topatèhua', oshanènpoa' inquitarinpoa'. Huënainèn quëran anoyacancantarinpoa'. Iráca piyapi'sa' oshahuanpirinahuë', Yosëri co a'naroáchin ana'intèrinhuë'. “A'na tahuëri Quisocristo chiminpachin, oshanèna' inquitarahüë,” ta'ton, co ana'intèrinhuë'.

²⁶ Iporaso huachi Quisocristo chachin a'paimarin ya'huërènamènpoa' chiminacaso marè'. “Quisocristo oshanènpoa marè' chiminin,” topatèhua', oshanènpoa' inquitarinpoa'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina imapatèhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Co canpoanta' ana'intarinpoahuë'.

²⁷ Napoaton co inso tëranta nocanacaso' ya'huërinhuë', tènahuë. Co pënëntèrinso' natèrèhuaso marè' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo naporinso' natèrèhuaso marè' nicha'èrinpoa' ni'ton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'.

²⁸ Nani sha'huitèranquëma'. Quisocristo imarèhuaso marè' anoyacancantèrinpoa'. Co ya'ipi pënëntèrinso' natèpirèhuahuë', noya ni'ninpoa'.

²⁹ Yosë ya'ipi piyapinpoa' nohuantèrinpoa'. Co cotioro'saráchin nosororinhüë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ya'ipinpoa' nosororinpoa'.

³⁰ A'naíchin Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' napopianachin nosororinpoa'. Cotioro'santa', nisha piyapi'santa', Quisocristo imapachina', anoyacancantarin.

³¹ Quisocristoíchin anoyacantèrinpoa' ni'ton, iráca pënëntèrinso' ¿co huachi pa'tèrinhuë pochin nitèrèhua ti? ¿Co naporinhüë! Ina quëran oshahuanèhuaso' nitotarihua'. Quisocristo imapatèhua', catahuarinpoa' noya natècaso'.

4

Apraan natètèrinso'

¹ Apraan naporinso' sha'huichinquëma'. Inaso' shimashonènpoa'. ¿Onporahuatonta' Yosëri noya ni'nin?

² Apraan inaora co nanitèrinhuë' no'tèquën Yosë natècaso'. Inaora nanitèrin naporini, “Caso' noyaco. No'tèquën natèrahuë,” chitonhuë'. Napoaponahuë', co ina pochin Yosëri ni'ninhuë'.

³ Yosë quiricanènquë naporin: “ ‘Yosë no'tèquën nontèrinco. Inasáchin catahuarinco,’ topachina, Yosëri noya ni'nin. Oshanèn inquitaton, noya ni'nin,” tènin quiricanènquë.

⁴Ni'co'. Piyapi'sa' sacatohuachinara, pahuërëcaso' ya'huërin. Inapochachin no'tëquën natërëhua' naporini, Yosë noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'.

⁵Yosëso nipirinhüë', inaora nohuanton nosororinpoa'. "Co caora noya nipirahuë', Yosë chachin anoyacancantarinco," topatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa' noya ni'ninpoa'.

⁶Co noyahuë' nipirëhuahuë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya ni'ninpoa'. Ina marë' nóya cancantërëhua'. Iráca Tapi inachachin naporin.

⁷Quiricanënquë ninshitërin:

"Oshanënpoa' Yosë inquitohuachinpoa', noya cancantarihua'. Ya'ipi oshanënpoa' ayatarinpoa'.

⁸¿Co huachi oshanënpoa marë' ana'intarinpoahuë'! Napoaton noya cancantarihua'," ténin.

⁹¿Inpitata' ina pochin noya cancantapi? Co cotioro'saráchin ina pochin noya cancantacaso' ya'huëtopihuë'. Co marca niacotopirinahuënta' noya cancantapi. Apraan yonquico'. "Yosë no'tëquën nontërinco. Inasáchin catahuarinco," topachina, Yosëri noya ni'nin. Nani sha'huitëranquëma'.

¹⁰¿Onporota' noya ni'nin? ¿Marca niacotërin piquëran noya ni'nin? Co naporon' naporinhüë'. Co'huara marca niacochatërasohüë', noya ni'nin.

¹¹Yosë natërin ni'ton, inari noya ni'nin. Co'huara marca niacochatërasohüë', piyapinën pochachin ni'nin. Ina piquëran marca niacotërin imarinso' anitotacaso marë'. "No'tëquën nontërinco," topachina, noya ni'nin. Nisha piyapi'santa' ina pochachin natëtohuachinara, Apraan pochin cancantopi. Co marca niacotopirinahuë', Apraan hui'ninpita pochin nipi.

¹²Cotioro'santa' Apraan pochin natëtohuachinara, hui'ninpita pochin nipi anta'. Co marca niacotopiso marë' noya cancantopihuë'. Co'huara marca niacochatërasohüë', Apraanso' natëtërin. A'napitanta' ina pochin cancantohuachinara, Yosëri noya ni'sarin.

Yosëri Apraan sha'huitërinso'

¹³Iráca Yosëri Apraan itapon: "Nosoroatënquën, páncaro'pa' quëchinquën. Piyapinëhuë pochin ni'saranquën. Quëma shinparinpitanta' noya catahuaarahüë. A'na tahuëri ya'ipiro'pa' hua'anëntapona'," itërin. "Yosë co onporonta' nonpintarincohuë'," téninso marë' Yosëri noya ni'nin. Co naporon' Moisésë pënëchátërarinhüë'. Napoaton co ina natërinso marë' Apraan noya ni'ninhüë'.

¹⁴Pënëntërinso' natëpisopitaráchin noya ni'nin naporini, topinan cancanënpoa quëran natërëhuasopitaso' co noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'. Topinan quëran Yosëri Apraan sha'huichitonhuë'.

¹⁵Moisésë pënëntërinso' co natëhuachinarahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Co pënëntërinso' ya'huërinhuë' naporini, co natëcaso' ya'huë'itonhuë'. Co ina marë' oshahuaintërihuahuë'.

¹⁶Napoaton Apraaniso natëton: "Yosë no'tëquën nontërinco," topachina, Yosëri itërin: "Oshahuanpiranhüë', caora nohuanto, nosoroatënquën catahuanquën. Hui'nanpitanta' catahuaarahüë," itërin Yosëri. Co cotioro'saráchin nosororinhüë'. Ya'ipi Apraan pochin cancantopisopitanta' nosororin. Ina hui'ninpita pochin ninëhua'.

¹⁷Iráca Yosëri Apraan itërin: "Ca nohuanto, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. Na'a nisha nisha piyapi'santa' quëma pochachin cancantapi," ténin Yosë. Quiricanënquë naporin. "Yosë no'tëquën nontërinco. Ya'ipiya nanitaparin. Chiminpisopitanta' nanitërin ananpitacaso'. Co ma'sha

ya'huëpirinhuë', nani ya'huërinso pochin sha'huichanin," ta'ton, Apraan natëtërin.

¹⁸ "Quëma shiparinpita notohuaro' na'asapi," itërin Yosëri. Hua'qui' co a'na hui'nin tëranta' ya'huëtërinhuë'. Sacai' natëtacaso nipirinhüë', Apraan natëtërin. "Yosë nohuanton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco. Shi-huëpitanta' na'asapi," tënin Apraan.

¹⁹ Pasa pi'ipitaponahuë', co hui'nin ya'huëchatërarinhüë'. Co huachi chinirinhüë'. Sa'ionta' co hua'huana'pihuë'. Nani paiya. Napoaponahuë', Yosë natërin.

²⁰ "Yosë nonpintërinco," co tëninhuë'. Co nisha nisha yonquirinhüë'. "No'tëquën nontërinco," ta'ton, chiníquën cancantërin. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, co naniantarinhüë'.

²¹ Yosë ya'ipiya nanitaparín. Sacai' niponahuë', nani sha'huitërinco ni'ton, catahuarínco. Sha'huitërinco chachin ya'huapon," tënin.

²² Ina pochin yonquirinso marë' Yosëri nóya ni'nin.

²³ Apraan naporinsopita Yosë quiricanëinquë ninshitopi. Canpoanta' nito-tacaso marë' ninshitopi.

²⁴ Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocriso chiminpirinhüë', Yosëri ananpitaantarín. Ina hua'anëntërinpoa', tënëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa' canpoanta'.

²⁵ Yosë nohuanton, oshanënpoa marë' chiminín. Inari chachin ananpitaantarín oshanënpoa' inquitatonpoa', noya nicainpoaso marë'.

5

Yosë anoyacancantërinpoaso'

¹ "Sinioro Quisocrisoíchin nicha'ësarínpoa'," ta'tëhua', imarëhua'. Oshañënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. Co inimiconënpita pochin ni'ninpoahuë'.

² Quisocriso cancanënpoa quëran natëhuatëhua', nicha'ësarínpoa'. Nosoroatonpoa', ipora huanta' catahuarínpoa' noya imacaso marë'. A'na tahuëri Yosë'pa' pa'patëhua', Yosë pochin nisarëhua'. Ina yonquiatëhua', nóya cancantarihua'.

³ Iporaso' parisitarihuarahüë', noya cancantarihua'. "Parisitohuatëhua', Yosë catahuarínpoa' imamiatacaso marë'," ta'tëhua', co sëtarihuahuë'. Chiníquën cancantatëhua', noya ahuantarihua'.

⁴ Noya ahuantohuatëhua', chini chiníquën cancantarihua' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. "Co naniantarínpoahuë'," ta'tëhua', inasáchin ninarihua'.

⁵ Inasáchin ninahuatëhua', tëhuëenchachin co naniantarínpoahuë' ni'ton, co tapanarihuahuë'. Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa': "Ma noyacha Yosë nosororínpoa paya," tarihua'. Ispirito Santo chachin Yosë nosororínpoaso' anitotërinpoa'.

⁶ Canpoara co nanitërehuahuë' cha'ëcaso'. Nipirinhüë', iráca o'macaso' nanihuachina, Quisocriso isoro'paquë o'marin. O'marahuatón, oshahuano'sa marë' chiminín.

⁷ Ni'co'. Piyapi noya niponahuë', co insonta' ya'huërenamën chiminacaso' nohantërinhuë'. Noya noya nipachin, nicha'ëcaso marë' a'nara' ya'huëretapon nimara.

⁸ Quisocrisoso nipirinhüë' oshahuano'sa marë' chiminín. Oshahuanpirëhuahuë', ya'huëretërinpoa'. Yosë nohuantón, canpoa marë' chiminín. Napoaton: "Ma noyacha Yosë nosororínpoa paya," tënëhua'.

⁹ "Corosëquë huë'nainën pa'nin. Oshanënpoa marë' chiminín," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton ayaro' tahuërinta' catahuarínpoa'. Naporo'

tahuëri co noyahuë' nipsisopita chiníquën ana'intarin. Imarëhuasopitaso nipirinhüë', co ana'intarinpoahuë'. Quisocristo chachin nicha'ësarínpoa'.

¹⁰ Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', hui'nin chiminin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. Iporaso' noya nipayarëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, noya noya catahuarínpoa'. Nanpíantarin ni'ton, catahuarínpoa' noya cha'ëcahuaso marë'.

¹¹ Naporahuaton, "Yosë nosororínpoa'," ta'tëhua', ina pa'yatërehua'. Hui'nin chachin nanan anoyatërinpoa' ni'ton, noya cancantërehua'.

Atan, Cristo inapita napopiso'

¹² Atan'ton co noyahuë' nícaton, oshahuanin. Ina marë' chiminacaso' ya'huërin. Ina quëran ya'ipínpoa' co noyahuë' nícatëhua', chiminëhua'.

¹³ Co'huara Moisésë pënënchatërasohüë', piyapi'sa' oshahuanpi. Oshahuanpirinahuë', co pënëntërinso' ya'huëyatërarinhüë' ni'ton, co ina marë' ana'intacaso' ya'huë'itonhuë'.

¹⁴ Nipirinhüë', Atan quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' chiminpi. Moisésë ya'huëaquë huarënta' chimina'piapi. Ya'nan isoro'pa' nípon, Yosëri pënënpirinhüë', Atan co natëtonhuë', oshahuanin. Ina quëran ya'ipi piyapi'santa' co noyahuë' nícaton', oshahuanpi. Co Yosëri chachin pënënpirinhüë', inahuanta' oshahuanpi. Atan pochin cancantatona' ya'ipi piyapi'sa' oshahuanpi. Quisocristoso nipirinhüë' nanan anoyatinpoaso marë' o'marin.

¹⁵ Inaso' ya'ipínpoa' nosororínpoa'. Atanso nipirinhüë' co ina pochin nininhüë'. Co natërinso marëhuë' oshanën ya'huëtërin. Inapochachin ya'ipi piyapi'sa' oshahuanatona', chiminpi. Ina quëran ana'intacaso' ya'huërin. Yosëso nipirinhüë' inaora nohuanton, na'con nosororínpoa'. Nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin na'aquënpoa' anoyacancantínpoaso marë'.

¹⁶ Atan co natërinhuë' ni'ton, osha ya'huërin. A'naíchin pënëninso' co natërinhuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nipirinhüë', Yosë nosororínpoaso' co ina pochin nininhüë'. Na'con oshahuanpirëhuahuë', Quisocristo chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'nínpoa'.

¹⁷ A'na ya'piíchin tëhuërin ni'ton, ya'ipi piyapínpoa' chiminacaso' ya'huërin. Aquëtë huarë' Yosëso', inaora nohuanton nosoroatonpoa' Quisocristo quëran nicha'ërinpoa' ni'ton, inarë'quënpoa' nanpimiataatëhua' hua'anëntarihua'.

¹⁸ Atan co noyahuë' ninin ni'ton, ya'ipínpoa' ana'intínpoaso' ya'huëpirinhüë'. Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipínpoa' nanitërehua' nanpimiatacaso'. Imapatëhua', co ana'intarinpoahuë'.

¹⁹ A'naíchin co Yosë natërinhuë' ni'ton, ya'ipínpoa' oshahuanëhua'. A'naso nipirinhüë' Yosë natëton, chiminin. Ina marë' na'aquënpoa' anoyacancantërinpoa'.

²⁰ Iráca Moisésë pënëntërin oshahuanëhuaso' anitotínpoaso marë'. Ina quëran na'con oshahuanëhuaso' nitotërehua'. Na'con oshahuanpirëhuahuë', inaora nohuanton, Yosë na'con na'con nosororínpoa'.

²¹ Oshahuanëhua' ni'ton, chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huëpirinhüë'. Yosëso' inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarínpoa'. Sinioro Quisocristo anoyacancantohuachínpoa', nanpimiatarihua'.

6

Quisocristo imapatëhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahüë'

¹ Yosë inaora nohuanton nosororínpoa' ni'ton, manta tëranta' niahua' inaora nohuanton, oshanënpoa' inquitínpoaso marë' ¿tëcarihua' ti?

² ¡Co naporinhuë! Quisocristo imapatëhua', chiminëhuaso pochin cancantatëhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuë'.

³ “Quisocristo imarahuë huachi,” ta'tëhua', aporihuanëhua'. Ina noya chinpitacaso marë' aporihuanëhua'. Aporihuanpatëhua', Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua'. Ina chiminso pochachin co noyahuë' yonquirëhuasopita a'porëhua'. Nani ina nitotërama'.

⁴ Quisocristo chiminpachina, pa'pitopi. Aporintohuachinënpoara, canpoanta' pa'pitërinënpoaso pochin co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantërehua'. Tata Yosë chiniquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantarín. Canpoanta' nasha cancan quëtërinpoa' nasha pochin nanpicaso marë'. Ina yonquiatëhua', aporihuanëhua'.

⁵ Quisocristo chiminaponahuë', nanpiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', nanpiantarëso pochin noya noya cancantarihua'.

⁶ Cato' cancan pochin ya'huëtërinpoa'. A'na cancanso' sopai yanatërin. Quisocristo imarëhua' ni'ton, co noyahuë' cancantërehuaso' corosëquë patanantëreso pochin nitërehua'. Ama huachi sopai natëcaso marëhuë' napotërehua'. Co noyahuë' cancantërehuaso' chiminso pochin nitahua'.

⁷ Chimipiso' co huachi yonquirinhuë' oshahuanacaso'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo imapatëhua', co huachi oshanënpoa hua'anëntërinpoahuë'.

⁸ Co noyahuë' cancanso' naniantohuatëhua', Quisocristo pochachin noyápiachin cancantarihua'. Ina nohuitatëhua', noya noya nanpiarëhua'.

⁹ Inaso' nanpiantahuachina, co huachi chimianinhuë'. Chimirin nani minsëaton, nanpimiataantarín.

¹⁰ Chiminpachina, oshanënpoa marë' chiminin. Naporo' oshanënpoa' minsërin. Iporaso' Yosëichin natëcaso marë' nanpimiataantarín.

¹¹ Inapochachin canpitanta' ama huachi oshahuanacamaso' yonquicosohuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosëichin natëco'.

¹² Ama oshanëma hua'anëntatë pochin nitatënquëma' camayápainquëmaso nohuantocohuë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noyasáchin yonquico'.

¹³ Ni'co'. Imirama', nantëma', ya'pirama', huëratëma', nanamëma', inapita ya'huëtërinquëma'. Inapita quëran co noyahuë' nicacaso ya'huëpirinhuë'. Ama nohuantocohuë'. Yosë natëcamasoáchin yonquico'. Chiminama quëran nanpiantëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi nonëma quëran huarë' noyasáchin nico'.

¹⁴ Inapohuatama', co huachi oshanëma hua'anëntatë pochin nitarinquëmahuë'. Co ya'ipi pënëntërinso' natëpiramahuë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantërinquëma'. Nosoroatënquëma', catahuarinquëma' noya nicacamaso marë'.

Hua'anënpoa pochin nininso'

¹⁵ Tëhuëenchachin co huachi iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. A'naquënso nipirinhuë' ina natanatona', co manta' yanatëpihuë'. “Noya oshahuanacaso’,” toconpi. ¡Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'!

¹⁶ Insosona natëhuatëhua', inaso' hua'anëntarinpoa'. ¡Nani nitotërama' ipora! Oshanënpoa natëhuatëhua', ina hua'anëntarinpoa'. Camaihuachinpoara, co noyahuë' ninëhua'. Oshanënpoa' co a'poasëhuahuë' chiminpatëhua', parisitopiquë pa'sarëhua'. Nipirinhuë', Yosë natëhuatëhua', noya nicarihua'.

¹⁷ Iráca oshanëma natëtoma', co noyahuë' nipiramahuë'. Quisocristo nanamën a'chintohuachinënquëmara, noya natanama'. Ya'ipi cancanëma quëran noya natërama'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën" itërëhua' Yosë.

¹⁸ Iporaso', co huachi oshanëma camaiarinquëmahuë'. Nasha hua'anëma' ya'huëtërinquëma'. Quisocristo natëtoma', noya nisarama'.

¹⁹ Iso pochin a'chintaranquëma' noya noya nitotacamaso marë'. Canpitaora co nitotëramahuë'. Iracaso' ya'ipi nonëma quëran huarë' oshahuanacasoáchin pa'yatërama'. Inapohuatamara, pa'pi nishinahuën' cancantërama'. Iporaso' noyasáchin nico'. Inapohuatama', noyápiachin cancantarama'.

²⁰ Iráca oshanëma natëhuatamara, co noyahuë' ninama'. Co yonquiramahuë' noya nicacamaso'.

²¹ Inapohuatamara, ¿ma'ta' ina marë' canarama'? Co ina marë' canamiataramahuë'. Topinan quëran ya'huërama'. Ina pochin cancantohuatama', chiminpatama', parisitopiquë pa'sarama'. Iráca ina pochin nipiramahuë', iporaso ina marë' tapanama'.

²² Iporaso nipirinhüë' co huachi oshanëma hua'anëntërinquëmahuë'. Yosë nicha'ërinquëma' ama huachi oshahuanacamaso marëhuë'. Ina chachin hua'anëntërinquëma'. Napoaton noyápiachin cancantarama'. A'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama'.

²³ Piyapi asacatohuatëra, pahuërëre'. Inapochachin co noyahuë' nipatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarihua'. Yosëso nipirinhüë', inaora nohuanon nosororinpoa'. Quisocristo imapatëhua', ina nohuitatëhua', nanpimiatarihua. Inaso' hua'anënpoa'. Inasáchin natërëhua'.

7

Sa'arinso pochin nininso'

¹ Canpitaso' iyaro'sa', pënëntopiso' nitotërama'. Nanpipisopitaráchin camaitërinso' natërapí.

²⁻³ Ni'co'. Sanapi so'yahuachina, so'in chinpitacaso' ya'huërin. So'in ya'huëtöpirinhüë', a'na quëmapiri së'huahuachin, monshihuanin. Ina marë' oshahuanarin. Nipirinhüë', so'in chiminpachin, so'yaantahuachin, co ina marë' oshahuaninhüë'.

⁴ Inapochachin iyaro'sa', canpoanta' Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi iráca pënëntërinso' hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo chinpitacaso' ya'huërin. Inaso chiminaponahuë', nani nanopiantarin. Ina imamiatohuatëhua', noya nicarihua' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'.

⁵ Iráca, canpoara nipa'yatacasoáchin yonquirëhua'. Co noyahuë' cancantërehua'. Pënënpachinënpoara, aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Ina marë' chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huërin.

⁶ Iráca nisha nisha pënëntërinso' ya'huërin natëcaso', Moisésëri ninshitërinso'. "Co ya'ipiya natëhuatëhuahuë', co onporonta' cha'ësarëhuahuë'," topi. Apina'pi tashinan pëiquë ya'huërinso pochin nipirëhuahuë'. Iporaso' co huachi Moisésë pënëntërinso' yonquiarëhuahuë'. Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëcaso'. Nasha cancan quëtërinpoa'. Napoaton noya nisarëhua'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita yaminsërinpoaso'

⁷ Napoahuarë', "Moisésë pënëntërinso' aoshahuaninpoa' ni'ton, co noyahuë'," ¿tëcarihua' ti? ¡Co naporinhüë'! Napoaponahuë', pënëntërin quëran

oshahuanēhuaso' nitotērēhua'. Iso pochin yonquia'ahua'. “Ama a'na piyapi ma'shanēna' noyapatocosohuē',” tēnin iráca pēnētaton. Caso' ina natanato, “Tēhuēnchachin a'napita ma'shanēn noyapatato, co noyahuē' yonquirahuē. Ina marē' oshahuanahuē,” tēnahuē.

8 “Ama ma'sha noyapatocosohuē',” itērinco. Ina natanato, aquē aquētē' a'napita ma'shanēna' noyapatērahuē. Co noyahuē' cancantērahuēso' canarinco. Iráca oshahuanpirahuē'. Co'huara pēnētērinso' nitochatērasocohuē', oshahuanahuēso' co nitotērahuē'.

9 Co'huara pēnētērinso' natayantērasocohuē', “Caso' noya piyapico,” topirahuē'. Pēnētērinso' natanpatēra, “Tēhuēnchachin oshahuanco. Chiminpatato, Yosē ana'intarinco,” tēnahuē.

10 Noya ya'huēca'huaso marē' pēnēnpirincohuē'. Co ina natētorahuē', oshahuanahuē. Oshahuanato, parisitopiquē paca'huaso' ya'huērin.

11 Pēnētērinso' natēhuato, noya cancantarahuē, topirahuē'. Co ina natērahuē' ni'ton, oshahuanahuē. Chiminpatato, ana'intincoso' ya'huērin.

12 Yosē chachin pēnēninpoa'. Sha'huitērinpoaso' nóya. No'tēquēn nonin.

13 Napoahuarē' pēnētērinso' noya nipirinhue', ina marē' ana'intarinco, ¿topiramahuē' ti? ¿Co pēnētērinso' marē' ana'intincoso' ya'huērinhuē'? Oshahuanahuē ni'ton, ana'intincoso' ya'huērin. Pēnētērinso' noya nipirinhue' natanahuē quēran aquē aquētē' co noyahuē' yonquiato, co noyahuē' ninahuē. Pēnēninpoa quēran oshahuanahuēso' nitotērahuē. Pa'pi co noyahuē' ninahuē, tēnahuē.

14 Noya yonquicaso marē' pēnēnpirinpoahuē'. Caso' co noya yonquiatohuē', oshahuanahuē. Oshahuanahuēso' hua'anēntatē pochin nitērinco. Co nanitērahuē' noya nica'huaso'.

15 Noya nisarahuē, topirahuē', a'naroáchin co noyahuē' yaninahuē. Co yaoshahuanpirahuē', oshahuanahuē. Onpoatoso' napomaraco, co nitotērahuē'.

16 Co nohuantopirahuē', co noyahuē' ninahuē. Ina marē' co noya cancantērahuē'. Yonquinēhuē quēran nitotērahuē. Tēhuēnchachin pēnētērinso' noya, tēnahuē.

17 Co nohuantopirahuē', caora co noyahuē' cancantato, co noyahuē' ninahuē. Co noyahuē' cancantērahuēso' canarinco.

18 Caora co noyahuē' cancantērahuē. Co nanitērahuē' noya nica'huaso'. Inachinco. Yosē yanatēpirahuē', caora co nanitērahuē' natēca'huaso'.

19 Noya nica'huaso' nohuantopirahuē', co noyahuē' ninahuē. Co yaoshahuanpirahuē', oshahuanahuē.

20 Co nohuantopirahuē', co noyahuē' ninahuē. Co noyahuē' cancantērahuēso' canarinco.

21 Noya nica'huaso' nohuantopirahuē', co noyahuē' cancantato, co noyahuē' nica'huasoráchin yonquiconahuē.

22 Cancanēhuē quēran Yosē pēnēninpoaso' pa'yatato, yanatēpirahuē'.

23 A'na cancan nohuantērin. A'na cancanso nipirinhue', co nohuantērinhuē'. Co noyahuē' nicacasoáchin yonquirin. Ina canarinco ni'ton, co noyahuē' ninahuē.

24 ¡Ma'huantacha caso' ninahuē paya! ¿Incha ipora nicha'ēinco co noyahuē' yonquirahuēso' nanianta'huaso marē'? tēnahuē.

25 ¡Yosēichin nanitaparín! Siniro Quisocristo imarahuē ni'ton, ina catahuarinco. Ina marē': “Yosparinquēn Tata Yosē,” itērahuē. Tēhuēnchachin cancanēhuē quēran Yosē yanatēpirahuē', co noyahuē' cancantato, co noyahuē' ninahuē.

8

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹ Napoaton iporaso' Quisocriso imapatēhua', co huachi ana'intinpoaso' ya'huërinhuë'.

² Oshanēnpoa natēhuatēhua', co noyahuë ninēhua'. Inapohuatēhua', chiminpatēhua', ana'intarinpoa'. Nipirinhüë', Quisocriso imapatēhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' nanpimiatacaso marë'. Naporahuaton, co huachi oshanēnpoa natēcaso' ya'huërinhuë'.

³ Iráca Yosë pēnēnpirinpoahuë'. Co noyahuë' cancantatēhua', co nanitērēhuahuë' no'tēquēn natēcaso'. Ina quēran hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin. Piyapi chachin nasitimarin. Co oshahuanaponahuë', oshanēnpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Inapoaton, nicha'ërinpoa' ama huachi ana'intinpoaso marēhuë'.

⁴ Co noyahuë' yonquirēhuasopita naniantatēhua', Ispirito Santo natēhuatēhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Ina pochin cancantohuatēhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' hui'nin a'paimarin.

⁵ Co noyahuë' yonquihuatēhuara, co noyahuë' nicacasoáchin pa'yatērēhua'. Nipirinhüë', Ispirito Santo natēhuatēhua', Yosë nohuantērinsóáchin pa'yatarēhua'.

⁶ Co noyahuë' nicacasoráchin pa'yatohuatēhuara, chimipi pochin niconēhua'. Co Yosë nohuitērēhuahuë'. Nipirinhüë', Ispirito Santo pa'yatatēhua' natēhuatēhua', Yosë nohuitatēhua', nanpimiatarihua'. Noya yonquiatēhua', sano cancantarihua'.

⁷ Co noyahuë' nicacasoráchin pa'yatohuatēhua', Yosë inimicotarēhua'. Co Yosë pēnētērinsó' natēcaso' nohuantarēhuahuë'. Co nanitarēhuahuë' ina natēcaso'.

⁸ Ina pochin cancantohuatēhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

⁹ Canpitaso nipirinhüë' co noyahuë' yonquiramasopita naniantērama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', ina nohuantērinsó' nisarama'. Co Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëmahuë', co tēhuēnchachin Quisocriso imaramahuë'.

¹⁰ Oshahuanama' ni'ton, nonēmaso chiminacaso' ya'huërin. Napoaponahuë Quisocriso ya'coancantatēnquëma', anoyacancantērinquëma'. Napoaton Yosë noya nīcatēnquëma ispiritonēma ananpitarin ni'ton, nanpimiatarama'.

¹¹ Ispirito Santo ya'coancantērinpoa'. Yosë hua'yanēn chachin ni'ton, achinicananinpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. A'na tahuërinta' Yosë ananpitaantarinpoa'. Quisocriso ananpitaantarinsó' pochachin ananpitaantarinpoa' canpoanta'. Nonēnpoa' chiminacaso ya'huëpirinhüë', Ispirito Santo ya'coancantērinpoa' ni'ton, nanopiantarihua'.

¹² Napoaton iyaro'sa', Ispirito Santo natēcaso' ya'huërin. Co noyahuë' yonquirēhuasopitaso' naniantahua'.

¹³ Co noyahuë' ninēhuasopita co a'poasēhuahuë', chiminpatēhua' parisitomiatacaso' ya'huërin. Nipirinhüë', co noyahuë' ninēhuasopita tēpatē pochin nitohuatēhua', nanopimiatarihua'. Ispirito Santo catahuarinpoa' co noyahuë' ninēhuasopita tēpatē pochin nitacaso marë'.

¹⁴ Ispirito Santo nohuantērinsó' natēhuatēhua', Yosë hui'ninpoa chachin nisarēhua'.

¹⁵ Iráca Yosë tē'huatērama'. Iporaso nipirinhüë' Ispirito Santo ya'coancantērinpoa' ni'ton, co huachi manta' tē'huatacaso' ya'huërinhuë'. Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninpoa'. Ina nontohuatēhuara, "Tata," itērēhua'.

16 Ispirito Santo chachin cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. "Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninquëma'," itërinpoa'.

17 Hui'ninpoa' ni'ton, na'con na'con catahuarinpoa'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' noya acoarinpoa'. Quisocristo noya acorinso pochin acoarinpoa' canpoanta'. Ina imarëhuaso marë' aparisitopirinënpoahuë', inapochachin inarë'quënpoa' noya noya ya'huëcontarihua'.

A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarinso'

18 Isoro'paquë pi'pian parisitarihuarahue', ama ina yonquia'ahuasohue'. Ama ina marë' sëtahuasohue'. A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua', nóya cancantahua' ténahuë.

19 Naporo' Quisocristo imarëhuasopita noya noya ya'noarihua'. Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita' ina tahuëri ninarapi.

20 Iporaso nipirinhuë' sharo'sa' co noyatopihuë'. Ma'sharo'santa' chiminpi. Nipirinhuë', co inahuara nohuanton, napopihuë'. Yosë nohuanton, napopi. A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarin.

21 Naporo' co huachi ma'sha chanatarinhuë'. Yosë hui'ninpitanpoa ninëhuasopita noya noya acohuachinpoa', ma'sharo'santa' noya noya niantapi. Co huachi chiminaponahuë'.

22 Iráca quëran huarë' ma'sharo'sa' parisitopi. Sharo'santa' papotopirinhuë', co noyatërinhuë', chiminin. Ipora huanta' sanapi hua'hua iquito-huachina, iquitërinso pochin chiníquën parisitapi.

23 Canpoanta' Ispirito Santo nani ya'coancantopirinpoahuë', parisitërhua'. Parisitatëhua', manorëhua' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso marë'. Ina ninarëhua'. Nasha nonënpoa' quëtohuachinpoa', co huachi caniorihuahuë'. Co huachi chiminarihuahuë'. Naporo' Yosë hui'ninpita chachin nisarëhua'.

24 Tata Yosë noya nicha'ërinpoa'. Napoaponahuë', co ya'ipi naniyatërarinhuë': "A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Pahuanarin ya'ipi nanicaso'. Napoaton ninarëhua'. Nani nanirin naporini, co ninacaso' ya'huë'itonhuë'.

25 "Tëhuëchachin noyá nicha'ësaripoa'," ta'tëhua', co sëtërhua'huë'. Noya cancantatëhua', ninarihua'.

26 Iporaso' co chiníquën cancantopirëhuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Yosë nontohuatëhuara, co nitotërhua'huë' ma'sona itacaso nipirinhuë', catahuarinpoa'. Cancanënpoa quëran inari Yosë nontërin. Tarëtarinso pochin ninin. Canpoaso' co natanpirëhuahuë', Yosëriso' natanin.

27 Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. Ispirito Santori nontohuachina, natanin. Yosë nohuantërinso chachin nitotaton, canpoa marë' noya nontërin.

Yosë nosororinpoaso'

28 Yosë nosorohuatëhua', noyasáchin yonquirinpoa'. Ma'sha onpohuatëhuara, na'con catahuarinpoa'. Pi'pian parisitapirëhuahuë', ina nohuanton, parisitërhua quëran noya noya pipiarëhua'. Achinicancaninpoa' ni'ton, noya noya imarihua'. Nani huayoninpoa' ina nohuantërinso' nicacaso marë'.

29 Iráca quëran huarë' Yosë nohuitërinpoa'. Nohuitatonpoa', huayoninpoa' Quisocristo pochachin cancantacaso marë'. Quisocristoso' noya noya ninin. Ina quëran na'aquënpoa' imapatëhua', ina pochin cancantarihua'. Yosë hui'ninpita pochin ni'sarinpoa' canpoanta'.

30 Nohuantërinpoa' ni'ton, huëntonënuë chachin aya'coninpoa'. Oshañenpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri inápaquë noya noya acoarinpoa'.

31 Ina pochin Yosë yonquirinpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë minsëinpoaso'.

³² Yosë chachin nosoroatonpoa' co hui'nin tēranta' apiratērinpoahuë'. Isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Canpoa marë' chiminin. Ipora chachinta' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¡Quisocristo imarëhua' ni'ton, co manta' pahuantarinpoahuë' Yosë pochin cancantacaso marë'! Nóya nicha'ësaripoa'.

³³ Yosë huayoninpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitērinhuë sha'huirapinpoaso'. Yosë chachin noya ni'ninpoa'.

³⁴ Yosë noya ni'ninpoa ni'ton, co insonta nanitērinhuë ana'intinpoaso'. Quisocristo oshanēnpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Ina quëran nanopiantarin. Yosë inchinanēn quëran ya'huaton, canpoa marë' Yosë nontárin.

³⁵ Tēhuēnchachin Quisocristo nosororinpoa'. Co insonta' nanitērinhuë ina quëran osērēinpoaso'. A'na tahuëri parisitērehua'. Parisitatēhua', co napion cancantērehua'. Piyapi'sa' aparisitērinēnpoa'. Cosharo', ma'sha inapita pahuantērinpoa'. Ma'sha onpochináchin nisarëhua'. Yatēparinēnpoa'. Inapopirēhuahuë', ¡co inapita nanitapihuë' Quisocristo quëran osērēinpoaso'!

³⁶ Yosë quiricanēnquë naporin:
 “Imarainquēnso marë' Siniro, ya'ipi tahuëri yatēparinacoi.
 Co manta' onpopiraihuë', ohuicaro'sa' yatēpapiso pochin yatēparinacoi,” tēnin.

³⁷ Ina nipirihuë', Quisocristo nosororinpoa'. Parisitapirēhuahuë', nani tahuëri catahuarinpoa' sopai minsēcaso marë'. Nóya cancantarëhua'.

³⁸ Yosë nosoromiatērinpoa'. Nanpihuatēhuara, nosororinpoa'. Chiminpatēhuanta', co patarinpoahuë'. Anquëniro'sa', sopairo'sa', tanan hua'yano'sa', inapita co nanitopihuë' Yosë quëran osērēinpoaso'. Ipora tahuëri'sa' ma'sha onpotopirinēnpoahuë', co patarinpoahuë'. A'na tahuërinta' ma'sha onpotohuachinēnpoa', co Yosë naniantarinpoahuë'.

³⁹ Ma'sha inápaquë ya'huērinsopita, acoporoquë ya'huērinsopita inapita co nanitopihuë' Yosë quëran osērēinpoaso'. ¡Co insonta' nanitērinhuë' Yosë ananiantinpoaso'! Quisocristo hua'anēntērinpoa'. Ina imarëhua' ni'ton, Yosë nosoromiatērinpoa'.

9

Yosëri israiro'sa' huayoninso'

¹ Quisocristo imato, no'tēquēn nonahuë. Co nonpinahuë'. Ispirito Santo ya'coancantērinco ni'ton, no'tēquēn nontaranquëma', tēnahuë.

² Tēhuēnchachin israiro'sa' yonquiato, sētērahuë. Cancanēhuë quëran huarë' sētárahue'.

³ Inapitaso' quēmopinēhuēpita. Co Quisocristo imapihuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nanitērahuë naporini, inapita ya'huērēnamēn parisitopiquë pa'itohuë'. Cha'ëcaiso marë' inaquë parisichitohuë'.

⁴ Piyapinēnpita nicacaiso marë' Yosëri acorin. Israiro shinpita nipi. Iráca quëran huarë' Yosëri nohuantērin ni'ton, hui'ninpita pochin nicacaiso marë' acorin. Huēnaráchin huēnaráchin a'pintohuachina, shimashonēnpitari quēnanpi. Iráca chachin piyapinēnpita nicacaiso marë' inapitarë' anoyatērin. Naporahuaton, pēnētērinso nanan sha'huitērin. Noya chinotacaiso marēnta' a'chintērin. Na'con sha'huitērin nicha'ēcaso marë'.

⁵ Shimashonēnpitaso' Yosëri chachin huayonin. Ina quëran Cristo isoro'paquë o'mahuachina, Israiro sanapi quëran nasitērin. Inaso' Yosë chachin. Ya'ipiya hua'anēntērinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! tēnëhua'. Amen.

⁶ Na'con nitotaponaraihuë', notohuaro' israiro'sa' co Yosë natēpihuë'. Napoaponahuë', Yosëri co topinan quëran sha'huitērinhuë' nicha'ēcaso marë'. Co ya'ipi israiro'sa' piyapinēnpita pochin ni'ninhuë'.

⁷ Apraan cato' hui'ninpita ya'huëtopirinhuë', a'naíchin Yosëri acorin Apraan ya'huëretacaso marë'. "Isaco huayonahuë. Shinpitanta' piyapinëhuëpita pochin ni'sarahuë," ténin Yosë.

⁸ Napoaton co ya'ipi Apraan hui'ninpita Yosë piyapinënpita nipihuë'. Yosëri sha'huitërinso chachin nasitohuachina, piyapinën pochin ni'nin.

⁹ Iráca Yosëri Apraan itapon: "A'na pi'ipi quëran nicaponquën huëantarahuë. Naporo' ca nohuanto, sa'an hua'huanarin," itërin. Naporinso chachin tahuëri nanihuachina, Isaco nasitërin, Yosëri acorinso'.

¹⁰ Naporahuaton, Tata Isaconta' cato' hui'nahuanin. Sa'in Nipica itopiso' yahuaihuachina, Yosëri itapon:

¹¹⁻¹³ "Hua'hua nininso' chini chiníquën nanantarin. Paninanso' co onpopinchin chiníquën nanantaponhuë'," itërin. Ina quëran itantarin: "Cacopo nosoroato, huayonahuë. Isaoso nipirinhuë' co onpopinchin nohuantërahuë'," ténin Yosë quiricanënuë. Co'huara nasichátërasoihuë', naporin. Co ya'huëyátërasoihuë', yonquiaton, huayonin. "Noya nininso marë' Yosëri huayonin," topiramahuë', co ina marë' huayoninhuë'. Inaora nohuanton, huayonin.

¹⁴ Naporin ni'quëhuarë' ¿ma'ta' tēcarihua'? "Yosëso' co napopináchin ni'ninpoahuë'," ¿tēcarihua ti? ¿Co naporinhuë'!

¹⁵ Iráca Yosëri Moisésë itërin: "Caora nohuanto, nosororahuë. Insosona nohuantohuato, huayonahuë," itërin.

¹⁶ Napoaton co canpoara nohuanton, Yosë huëntonënuë ya'conëhuahuë'. Noya nipirëhuahuënta', co canpoara nanitërehuahuë' ya'conacaso'. Inaora nohuanton, Yosë aya'coninpoa'. Nosoroatonpoa', aya'coninpoa'.

¹⁷ Iráca Iquipito copirnosos' co noyahuë' cancantopirinhuë', Yosëri huayonin hua'anëntacaso marë'. "Piyapinëhuëpita hua'anëntopiranhuë', nicha'ësarahuë noya pipicaiso marë'. Ina quëran na'a piyapi'sa' nicatona', 'Ma noyacha Yosëso' nanitaparín paya. Copirno co nohuantopirinhuë', piyapinënpita nicha'ërin, tosapi," ténin. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'.

¹⁸ Inaora nohuanton, a'naquën nosororin. A'naquënso nipirinhuë' tananpitërin. Tananpitoahuachina, co natantochináchinhuë' cancantopi.

¹⁹ Ina natanatoma', a'naquëma' co noyahuë' yonquirama': "Yosë nohuanton, a'naquën natëpi. Co ya'ipiya natëpihuë'. Ma'sona Yosë nohuantërinsoichin nipirëhuahuë'. ¿Onpoatonta' nipachin ana'intarinpoa'? ¿Co insonta' nanitërinhuë' Yosë nohuantërinso' canpiacaso'!" toconama'.

²⁰ ¿Maquëma cháchinta' ni'toma', nanitërama' Yosë chachin pinocamaso'? Ni'co'. Piyapi tëshitohuachina, minë', huë'ëta, inapita ninin. Nipachina, co tëshiri hua'anën no'huirinhue'. "¿Onpoatonta' naponin ninanco?" co itërinhuë'.

²¹ ¿Co'ta tëshitona'pi no'pa' mapachina, ma'sona nohuantohuachina, ninin! Nohuantohuachina, a'naquën ninshirayarin. A'naquënso' topinanaya. Inapochachin Yosëso' yonquirinpoa'.

²² A'naquën co natëpihuë' ni'ton, Yosëri no'huirin. No'huipiro' nipirinhuë', co a'naroáchin ana'intërinhuë', ninararin. Co a'naroáchin ana'intoahuachinahuë', co ina marë' Yosë no'huicaso' ya'huërinhuë'. Oshaquëran ana'intarin. Ina ni'pachina', "Tëhuëchachin Yosë no'tëquën yonquirin. Hua'qui' tananpitopirinhuë', iporaso' no'tëquën ana'intërin. Chini chiníquën nanantërin inaso'," tosapi.

²³ A'naquënpoaso nipirinhuë', nosoroatonpoa' nicha'ësarínpoa'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Iráca chachin yonquirinpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', piyapi'sa' na'con Yosë yonquiapi. "Ma noyacha catahuarin paya," tosapi.

²⁴ A'naquën cotio piyapi'sacoi huayonincoi. A'naquëma' nisha piyapi'sanquëmanta' Yosë nohuanton, imarama' canpitanta'.

²⁵ Inapochachin iráca Osiasë ninshitërin.
“A'naquën iráca co piyapinëhuëpituahuë' nipirinahuë', iporaso' piyapinëhuëpita pochin ni'nahuë.

Iráca co nosoropirahuë', iporaso' nosororahuë huachi,” ténin Yosë, itërin.

²⁶ Ina quëran itantarin: “Canpitaso' co piyapinëhuëpitanquëmahuë',” itopirinhuë',

iporaso' inaquë itapona': “Inapitaso' Yosë hui'ninpita chachin nisapi. Inaso' nanpimiatarin,” tosapi.

²⁷ Isaiasënta' ninoton, ninshitërin. “Hua'huayatërahuë' israiro'sa' ya'huëpirinahuë', co ya'ipiya cha'ësapihuë'. Marë yonsanquë inotëra'huaya ya'huërinso nápo' ya'huëpirinahuë', caraíchín Yosëri nicha'ësarín.

²⁸ Co hua'quiya quëranhuë' na'a piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin,” ténin.

²⁹ Co'huara ina ninshichatërasohuë', Isaiasë ninoton, tapon:

“Sinioro ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Iráca ina nohuanton, ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita ta'huantopi huachi. Comoraquë ya'huëpisopitanta' ta'huantopi.

Canpoanta' caraíchín nipirëhuahuë' nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co nosororinpoahuë' naporini, canpoanta' ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë',” ténin.

Israiro'santa' noya nanan natëcaso' ya'huërinso'

³⁰ Napoahuarë' ¿ma'ta' tëcarihua'? ténahuë yonquiato. Nisha piyapi'sa' hua'qui' co Yosë yonquipirinahuë', inari anoyacancantërin. “Yosë no'tëquën nonin,” ta'tona' natëpi. Napoaton noya ni'nin.

³¹ Israiro'saso nipirinhuë' tapon: “Moisësë pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” topirinahuë'. Co nanitopihuë' no'tëquën natëcaiso' ni'ton, co Yosëri noya ni'ninhuë'.

³² ¿Onpoatonta' co noya ni'ninhuë'? “Pënëntërinso' nanan no'tëquën natëhuatëhua', nóya cancantarëhua',” topirinahuë', co nanitopihuë'. “Yosëíchín nanitërin anoyacancantínpoaso',” ta'caiso nipirinhuë', co Quisocristo nohuantopihuë'. Inapoatona', pancara'pi i'patëreso pochín ni'pi. Ina marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin.

³³ Yosë quiricanën quëran naporin:

“Sionquë Cristo a'pápirahuë', co nohuantopihuë'.

Inapoatona' pancara'píquë i'parëso pochín ni'pi. Co nohuantopihuë' ni'ton, anotëreso pochín nipi.

Nipirinhuë', insosona Cristo nohuantohuachín, co onporonta' atapanarahuë'. Noya ni'sarahuë huachi,” ténin Yosë.

10

¹ Pa'pi nohuantërahuë israiro'sa' cha'ëcaiso'. Ina marë' iyaro'sa', chiníquën Yosë nontárahüë.

² Tëhuëchachín Yosë yachinotopirinahuë', co nanamën no'tëquën yonquipihuë'.

³ Yosëíchín anoyacancantërinpoa'. Nipirinhuë', co nohuantopihuë' ina nanan imacaiso'. “Pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” toconpi. “Quëma Sinioro anoyacancantocoi,” co itopihuë'.

⁴ Iráca Moisësë pënëntërin. Iporaso nipirinhuë' co ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo nani o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. “Quisocristoíchín anoyacancantarínpoa',” topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁵ Moisësëri ninshitërin pënëntërinso nanan imacaiso marë'. "No'tëquën natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ya'ipiya natëcaso' ya'huërin," ténin ninshitaton.

⁶ Canpoaso nipirinhüë' Quisocriso imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocriso nanamënso' co sacaiyahuë' nitotacaso'. "¿Inta inápaquë pantapon Quisocriso quëmacaso marë'?" co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani o'marin.

⁷ "¿Inta' chimipiro'sa' ya'huëpiquë papon ina quëran Cristo quënantacaso marë'?" co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani nãpïantarín.

⁸ ¿Ma'ta' quiricanën quëran anitotërinpoa'? "Ina nananso', co sacaihuë' nitotacaso'. Nanamënpoa quëran sha'huicaso ya'huërin. Cancanënpoa quërantá', natëcaso ya'huërin," itërinpoa'. Inasáchin natëco', itëranquëma' canta'.

⁹ Tata Yosë nohuanton, Quisocriso tēhuēnchachin nãpïantarín. Ina cancanënpoa quëran natëhuatëhua', "Quisocrisoíchin imarahüë," topatëhua', Yosë anoyacancantarínpoa'.

¹⁰ "Yosë co onporonta' nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa'. "Caso' Quisocriso imarahüë," topatëhua', naporo chachin anoyacancantarínpoa'.

¹¹ "Insosona Quisocriso natëhuachin, co sëtarinhüë'. Co a'poarahüë'," ténin Yosë quiricanënquë.

¹² A'naíchin Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Co co-tioro'saráchin na'con nosororinhüë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ina nontohuatëhua', nóya catahuarínpoa'.

¹³ "Oshanëhuë Siniro inquitoco," topatëhua', anoyacancantatonpoa' nicha'ësarinpoa'.

¹⁴ Napoaponahuë', co a'chintohuatëhuahuë', co nitotapihuë'. Co nitotihuachinahuë', co nanitapihuë' natëtacaiso'. Co natëtohuachinahuë', co nãnitapihuë' Yosë nontacaiso'. Napoaton a'chintacaso' ya'huërin.

¹⁵ Co Yosëri a'china'piro'sa' a'pahuachinhüë', ¿onpo nitotaponata? Yosë quiricanën quëran naporin: "Ma noyacha ni'ton, noya nanan sha'huitaonpoa' huë'sarin paya," ténin.

¹⁶ A'naquënso nipirinhüë', noya nanan natanpirinahuë', co nanitopihuë' natëcaiso'. "Nanamën Siniro, sha'huitopirahuë' co insonta natëtërinhuë'," ténin Isaiasë iráca.

¹⁷ Quisocriso nanamën natanacaso' ya'huërin. Natanpatëhua': "No'tëquën nonin," topatëhua', natëtaríhua'.

¹⁸ ¿Co natanpihuë' ti? ¡Nani mini natanpi! tēnahuë. Yosë quiricanënquë naporin:

"Nisha nisha parti nanamën sha'huitopi.

Ya'ipi parti nahuinin," ténin Yosë quiricanënquë.

¹⁹ Naquëranchin natainquëma'. Israiro'saso' natanaponaraihuë', ma'sona tapon naporinso' ¿co nitotopihuë' ti? Nitotaponaraihuë', co natëpihuë'. Moisësë ninshitaton, naporin:

"Nisha piyapi'sa' co yonquipirinacohüë' catahuararahüë ni'ton, canpitariso' a'pitarama'.

Ina marë' no'huitarama', ténin Yosë," itërin.

²⁰ Isaiasënta' co tē'huatonhuë', Yosë noninso' sha'huirin.

"Nisha piyapi'sa' co yanohuitopirinacohüë', iporaso' imasarinaco.

Co iráca nohuantopirinacohüë', iporaso' nohuitarinaco, ténin Yosë," itërin.

²¹ Israiro'saso' nipirinhüë' co yanatëpihuë'. Inapita yonquiaton, Isaiasë quëran taantarín: "Íráca quëran huarë' yacatahuarahuë. Imirahuë ihuëtatë pochin nitato: 'Huëco' catahuainquëma', itopirahuë', co yanatërinacohüë'. Co natantochináchinhuë' cancantopi, ténin Yosë," itërin.

11

Israiro'sa' huayoninso'

¹ Napoaton natananquëma': ¿Israiro'sa' co natëtopiso marëhuë' Yosëri a'pomiaterin ti? Co a'porinhuë'. Ipora huanta' piyapinënpita ni'ton, nosororin. Canta' Israiro piyapico. Tata Apraanso' shimashonëhuë. Min-camin huëntonquë nasitërahuë.

² Inapitaso', iráca Yosëri huayonahuaton acorin piyapinënpita nicacaiso marë'. Co a'porinhuë'. Iráca Iniasë naporinso' Yosë quiricanënpitë ninshitopiso' nitotërama'. Inariso pënënpirinhuë', israiro'sari no'huipi. Napoaton Yosë nontohuachina, inapita sha'huirapirin.

³ “Na'amiachincoi Siniro pënëntopiraihuë'. Co nohuantatonaraihuë', a'naquëncoi tëparinacoi. Artaroro'sa' chinota'huainquënsa marë' a'mitëraisonta' tē'yatopi. Casáchin pënëntapirahuë', yatëparinaco canta',” itërin.

⁴ Napotopirinhuë', ¿ma'ta' Yosëri itantarin? “A'naquën mini mamanshi moshapi, Paaro itopiso'. Nipirinhuë', ca nohuanto, canchisë huaranca quëmapi'sa' chinotarinaco. Co mamanshi moshapihuë',” itërin. Nani ina nitotërama'.

⁵ Inapochachin iporanta' caraya pochin Yosë huëntonënpitë ya'conpi. Inaora nohuanton, nosoroaton, Yosëri aya'conin.

⁶ Inaora nohuanton, catahuarin. Co noya nipiso marë' catahuarinhuë'. Noya nipiso marë' huayonin naporini, co huachi inaora nohuanton, catahuacaso' ya'huë'itonhuë'.

⁷ Napoahuarë', ¿ma'ta' nipachin tēcarihua'? Na'a israiro'sa' Yosë huëntonënpitë yaya'conpirinahuë', co inahuara nanitopihuë' noya cancantacaiso'. A'naquën huayoninsopitaso' Yosë nohuanton, ya'conpi. A'napitaso nipirinhuë' co natantochináchinhuë' cancantopi.

⁸ “Yosëri tananpiterin ni'ton, huë'ërëso pochin cancantopi. Ya'pirahuanaponaraihuë', co quënantërëso pochin nipihuë'. Huëratëhuanaponaraihuë', co natantërëso pochin nipihuë'. Ipora huanta' ina pochin nisapi,” tēnin Yosë quiricanënpitë.

⁹ Iráca Tapinta' tapon:

“Yosë no'huipi ni'quëhuarë', ana'inchin. Nani ma'sha ya'huëtopirinahuë', co Yosë yonquipihuë'.

Coshatatona', capa cancantapirinahuë', ina quëran chachin nitapicancaina'. Yosëri ana'inchin.

¹⁰ Somaraya pochin cancantopi ni'quëhuarë', ama quënantërëso pochin can-canchinasohuë'.

Yosë nohuanton, chiníquën parisitomiachina',” tēnin iráca. Inapochachin ipora huanta' nisapi.

Nisha piyapi'sa' ya'conpiso'

¹¹ Napoaton natanaranquëma'. ¿Israiro'sa' co yanatëpihuë' ni'quëhuarë' Yosëri a'pomiaterin ti? Co Yosëri a'pomiaterinhuë'. Nipirinhuë', co imapihuë' ni'ton, nisha piyapi'santa' Yosëri anoyacancantarin. Ina quëran israiro'saso', apiratona' yonquiapi: “Canpoanta' inapita pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” tosapi.

¹² Inapita co imatonahuë' tēhuëpiso marë', iporaso' ya'ipi piyapi'sa' nanitopi Yosë huëntonënpitë ya'conacaiso'. Nisha nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosëri noya ni'sarin. A'na tahuëri na'a cotioro'sa' imaantahuachina', noya noya nisarin.

13 A'naquëmaso' nisha piyapi'sanquëma'. Yosë a'parinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Ina marë' noya cancantërahuë. Pa'sápato, a'chintaranquëma'.

14 Na'aquëma' imapatama', a'naquën israiro'santa' nohuantapi imacaiso' nimara. Inapitanta' Yosëri anoyacancantarín.

15 Iporaso Yosëri tananpitërin ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' ina nohuitapi. A'na tahuëriso nipirihuë' israiro'santa' imaantahuachina', noya noya nisapi. ¿Ma pochinta' nisapi? Chimipi nãpïantarínso pochín nisapi, tënahüë.

16 Ni'co'. Pan nipachinara, ya'nan nipiso' Yosë marë' acohuachina, ya'ipi chachin noya ninin. Nara itënta' noya nipachina, së'paquëonta' noya nisarin.

17 Nara quëran a'chinchinquëma'. Oripo nara së'pa' co noya nitohuachinahuë', nishitëtahuatë', të'yatërë'. Ina quëran apinapínso' oripo së'paquën tëranta' achinpitërë' papotacaso marë'. A'naquën israiro'saso' oripo nara së'pa pochín nipi. Co natëpihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin. Canpitaso' nisha piyapínquëma' nipiramahuë', huëntonënuë' aya'conínquëma'. Piyapínënpita pochín ni'nínquëma'.

18 Nipirihuë', ama israiro'sa' nocancosohüë'. Ama: "Quiyaso' noya noyacoï," tocosohüë'. Së'paquëni co nara achinirihuë'. Itëni achinirínso'.

19 "Quiyanta' imaca'huaiso marë' israiro'sa' tananpitërin," tënama' nimara.

20 Yosëri tananpitërin mini. Nipirihuë', co ina marë' tananpitërinhuë'. Co Quisocristo nohuantopihuë' ni'ton, tananpitërin. Canpitanta' imarama' ni'ton, noya ni'nínquëma'. Napoaton ama inapita nocancosohüë'. Ni'cona canpitanta' Quisocristo naniantotama'.

21 Israiro'sa'ton piyapínënpita pochín ni'pirihuë', ana'intërin. Quisocristo naniantohuatama', ana'intarínquëma' canpitanta'.

22 Ma noyacha Yosëso' nosororínpoa paya. Co natëpisopitasohüë' nipirihuë', chiniquën ana'intarin. Inasáchin imapatama', nosoromiatarínquëma'. Nipirihuë' naniantohuatama', ana'intarínquëma' canpitanta'.

23 Naporahuaton israiro'santa' imaantahuachina', Yosëri piyapínënpita pochín niantarin. Nara së'para'huain achinpitantarëso pochín acoantarín. Yosë ni'ton, nanitaparín.

24 Nani a'chintëranquëma'. Canpitaso' apinapín nara pochín ninama'. Apinapínso' nara së'para'huain nishitëtahuatë', oripo nara së'para'huain achinpihuatëra, papotërin. Aquëtë huarë' së'para'huain chachínso' achinpitaañtahuatëra, a'naroáchin papotaantarín. Inapochachín israiro'sa' noya imapachina', Yosëri noya niantarin.

Na'a israiro'sa' imaantapiso'

25 Yosë yonquirínso' iyaro'sa' sha'huichínquëma', no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napita co nitotopirínahuë', ama nocantamaso marëhuë' sha'huitaranquëma'. "Quiyasáchin no'tëquën yonquirai," ama tocosohüë'. Iporaso' na'a nisha piyapínquëma' Yosë huëntonënuë' ya'conarama'. Ya'ipi Yosë nohuantërinquëmasopita ya'conamaquë huarë' na'a israiro'sa' co natan-tochináchinhuë' cancantapi.

26 A'na tahuëriso nipirihuë' ya'ipi israiro'santa' cha'ësapi huachi. Yosë quiricanënuë' ninorínso pochachín imaantapi. Iráca ninshítaton, naporín: "A'na tahuëri a'nara' Israiro quëmapí Quirosarin quëran o'mararin piyapi nicha'ëcaso marë'.

Cacopo shínpita co noyahuë' yonquipiso' ananiantarin.

27 Oshanëna' inquitahuato, piyapínëhuëpita pochín ni'sarahüë. Apraan sha'huitërahuëso chachín napotarahuë," tënin Yosë.

²⁸ Iporaso' israiro'sa' co Quisocristo nanamën natëpihuë'. Yosë inimicotopirinahuë', canpitaso' imarama'. Napoaponahuë', israiro'sa'ton acorin piyapinënpita nicacaiso marë'. Iráca Apraan, Isaco, Cacopo, inapita sha'huitërin ni'ton, ipora huanta' shinpita nosoroarin.

²⁹ Nani Yosëri sha'huitohuachin, inachachin nizarin. Co onporonta' nisha nontarinhuë'. Huëntonënuquë aya'compachin, co onporonta' naniantarinhuë'.

³⁰ Iráca co canpitaso' natëpiramahuë', co israiro'sa' nohuantopihuë' ni'ton, Yosë nosoroatënuquëma', catahuarinquëma'.

³¹ Iporaso' israiro'sa' co natëpihuë'. Co natëhuachinarahuë', Yosë catahuarinquëma'. Ina ni'pachina', yonquiantapona' ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' nosoroaton, catahuaantarin.

³² Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tananpitërin ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ya'ipinpoa' nosoroinpoaso marë' naporin.

³³ ¡Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoo paya! ¡Ma noyacha yonquirin paya! Ya'ipiya nitotërin. Yonquirinsopita co nitotochináchinhuë' ninin. Naporahuaton, ina pochin cancantacaso' co onporonta' nanitarihuahuë'.

³⁴ “Co insonta inaora Yosë yonquirinso' nitotërinhuë'. ¡Co incari tëranta' nanitërinhuë' noya noya ayonquicaso'!

³⁵ ¿Incarita' ma'sha Yosë quëtërin ni'ton, i'huërëtacaso' ya'huërin? Co incari tëranta'” ténin quiricanënuquë.

³⁶ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Ina nohuanton, co ta'huantarëhuahuë'. Yosëichin pa'yatacaso marë' ya'huërëhua'. Inaora nohuanton, anoyacancantërinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya, itahua'. ¡Inasáchin chinotahua! Amen.

12

Yosë marë' sacatërëhuaso'

¹ Yosë na'con nosororinpoo' ni'ton, ya'ipi cancänëma quëran, iyaro'sa', ina imaco'. Iráca Yosë chinotihuachinara, ma'sha tëpapi. Canpitaso nipirinhuë' Yosë marë' nanpitoma', nohuantërinso'ráchin nico'. Ina yonquiatoma', nani tahuëri noyasáchin nico'. Ina Yosë nohuantërin. Inapohuatama', Yosë noya chinotarama'.

² Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Ma'sharáchin yonquiatona', co Yosë yonquipihuë'. Ama inapita nonancosohuë'. Nani tahuëri Yosë nontoco' yonquirinso chachin quëchinquëma'. Ina yonquihuatama', nohuantërinso chachin anitotarinquëma'. Ina quëran noya noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³ Yosë nosoroatonco, acorinco piyapi'sa' a'chinta'huaso'. Nani tahuëri catahuarincó. Napoaton pënënaränquëma'. Ya'ipinquëma' sano yonquico'. Ama a'napita nocancosohuë'. Yosë nisha nisha acorinpoo'. Nisha nisha catahuarinpoo' ma'sona nohuantërinso' nicacaso'. Napoaton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. No'tëquën yonquiatoma', ma'marësona acorinquëmaso' nitotoco'. Anaya a'nayanquëma' anitotarinquëma'.

⁴ Ni'co'. Imira, nantë', ya'pira, inapita ya'huëtërinpoa'. Imira ya'huëtërinpoa' së'quëtacaso marë'. Nantë' ya'huëtërinpoa' iratacaso marë'. Nisha nisha ya'huëtërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Co ya'ipiya inachachin nipihuë'.

⁵ Inapochachin ya'ipi Quisocristo imarëhuasopita a'naíchin nonënpoo pochin ninëhua'. Ya'ipinpoa' ina imarëhua' ni'ton, ina pochin ninëhua'. Nisha nisha nitotërëhuaso' nirihuarahuë', nicatahuarëhua'. A'na huëntonaca ninëhua'.

6 Yosë nosoroatonpoa', acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Ma'marësona acohuachinpoa', noya niahua'. A'naquën, yonquirinso chachin anitotërin sha'huicaiso marë'. Anitotohuachinquëma', ya'ipiya no'tëquën sha'huico'.

7 Ina nohuanton, a'naquën nitotërin catahuatacaso'. Nitocatahuatohuatama', noya catahuatoco'. A'naquën nitotërin a'chinacaso'. Nitoa'chinpatama', noya a'chincó'.

8 A'naquëonta' nitotopi achinicanacaso'. Nitotohuatama', noya cancantatoma' achinicananco' imamiachina'. A'naquëonta' ina nohuanton, coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtopi. A'napita quëtohuatama', ama piyapi'sa' noya nicainënuquëmaso marë' quëtocosohuë'. Yosë yonquiatoma', quëtoco'. "Ina nosororinco ni'ton, carinta' nosoro'i," ta'toma', quëtoco'. A'naquëonta' ina nohuanton chachin, chiniquën nanan ya'huëtopi. Ansianohuë nipon, hua'anhüë nipon ya'conpatama', ama chirotomarahüë', noya pënëntoco'. Noya nonco'. A'naquëonta' ina nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuaros'a', inapita catahuapi. Inapita nicapoma' pa'patama', noya cancantatoma', catahuaco'.

Ma'pitasona nicacaso' ya'huërinso'

9 Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'. Cancanëma quëran huarë' nosoroco'. Co noyahuë' ninamasopita a'poco'. Noyasáchin nico'.

10 Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin nini'co'. Ama "Caso' noya noyaco," tocosohuë'. A'napita noya noya ni'co'.

11 Ama chirotomarahüë', noya sacatoco'. Ya'ipi cancanëma quëran noya yonquiatoma', Yosë marë' sacatoco'.

12 "Yosë ananpitaantarinpoa'," ta'toma', noya cancantoco'. Ma'sha onpohuatama', ama no'huitocosohuë'. Chiniquën cancantatoma', ahuantoco'. Apira apira Yosë nontoco'.

13 Imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtoco'. Ni'toro'sa' ya'notohuachinënuquëma', noya nontatoma', a'caco'.

14 Piyapi aparisitohuachinënuquëma', ama no'huitomarahüë', noya nontoco'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuacaso marë'. Ama Yosëri ana'intacaso' yonquirapicosohuë'.

15 A'napita na'con yonquico'. Canpitaora ninatanamaso pochin cancantoco'. Noya cancantohuachina', ina marë' canpitanta' noya cancantoco'. Sëtohuachina', sëtoco'.

16 Noya ninicatoma' ya'huëco'. Ama a'na piyapi tëranta' nocancosohuë'. Topinan piyapi pochin cancantatoma', ya'ipiya catahuaco'. Ama: "Caso' na'con na'con nitotërahuë'," tocosohuë'. Ama ina pochin yonquicosohuë'.

17 A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', ama i'huërëtosohuë'. Noya nico' a'napitanta' catahuacaso marë'.

18 Ama piyapi'sa' no'huicosohuë'. No'huihuachinënuquëma', ama canpitariso' no'huicosohuë'. Onpopionta' nanan anoyatoco'.

19 Nosoroatënuquëma' iyaro'sa', oshaquëran pënënanquëma'. Ama i'huërëtosohuë'. Tananpitoco' Yosëri ana'inchin. Quiricanën quëran naporin: "Co noyahuë' nipisopita cari ana'intarahüë. No'tëquën ana'intarahüë," tënin Yosë.

20 Napoaton "Inimiconëma' tanahuachin, a'caco'. Yamorohuachin, o'shitoco'. Inapotohuatama', inimiconëma' atapanarama'," tënin anta'.

21 Ama sopai natëcosohuë'. Nani ma'sha ayonquirinquëmaso' a'pomiatoco'. Yosë yonquiatoma', noyasáchin nico'. Inapohuatama', sopai minsëarama'.

13

¹ Copirno acorinsopita natëco'. Yosë nohuanton, copirno, chirinchi, coisë, hua'an, inapita ya'huërin. Co Yosë nohuantërinhuë' naporini, co inapita ya'cointonahuë'. Napoaton natëco'.

² Co copirno acorinsopita natëhuatamahuë', Yosënta' co natëaramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'.

³ Noya nipatama', co hua'ano'sa' no'huiarinëinquëmahuë'. Co natëhuatamahuë', no'huiarinëinquëma' ni'ton, tē'huatacaso' ya'huërin. ¿Nohuantërama' hua'ano'sa' noya nicainëinquëmaso'? Noya nico' nipachin noya ni'inëinquëma'.

⁴ Yosëri acorin a'painënpoaso marë'. Nipirinhue', co noyahuë' nipatama', tē'huatoco'. Co topinan quëran chiniquën nanan quëtërinhuë'. Yosëri acorin co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'.

⁵ Napoaton hua'ano'sa' natëco' ana'intochinëinquëma'. Isonta' yonquicaso' ya'huërin: "Yosëri acorin natëcaso marë'," ta'toma', natëco'.

⁶ Ina nohuanton, hua'ano'sa' ya'huërin noya nicacaiso marë'. Ina marë' nani tahuëri sacatapi. Napoaton pahuërëtacaso' camaitërinso' pahuërëtarama'.

⁷ Ya'ipiya no'tëquën pahuërëtoco'. Hua'ano'sa' catahuacaso marë' pahuërëtacaso' ya'huëhuachina', quëtoco'. Chiniquën nanantopi ni'ton, noya nicatoma', natëco'.

⁸ Nihuitohuatama', a'naroáchin pahuërëtoco'. Ya'ipi piyapi nosoroco'. Inaso' na'con na'con Yosë nohuantërin. Nosorohuatama', iráca pënëntërinso' noya natëarama'.

⁹ Iráca pënëntohuachina, itërin: "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi sē'huacosohuë'. Ama tēpatocosohuë'. Ama manta' ihuatocosohuë'. Ama nonpinapicosohuë'. Ama a'na piyapi ma'shanënpita nohuantapatocosohuë'," tēnin. Ninosorohuatëhua', ya'ipi Yosë pënëinpoaso' natëarëhua'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë'," tēnin Yosë.

¹⁰ A'napita nosorohuatama', co no'huiaramahuë'. Co pinosaramahuë'. Nóya catahuarama'. Napoaton nosorohuatama', Yosë nóya natëarama huachi.

¹¹ Ya'nan imarigua': "Pahuanarin Quisocristo o'mantacaso'," tēnhua'. Iporaso nipirinhue' nani o'mantacaso' tahuëri ya'caritëriarin. Naporo' nicha'ësarinpoo'. Napoaton ama huë'erëso pochin yonquicosohuë'. Yosë no'tëquën natëco'.

¹² Hua'qui' piyapi'sa' co noyahuë' nicatona', tashi pochin cancantopirinahuë'. Iporaso' Siniro tahuërinën ya'caritëriarin. Napoaton ama tashi pochin cancantahuasohuë'. Sontaro'sa' hua'na quëran a'mopiso pochin tahuëri pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua'.

¹³ Tahuëri nipachina, a'ninquëchin ni'ton, noyasáchin ninë'. A'naquënso nipirinhue' pitasachin pa'yatopi. Na'a tahuëri nansarápi, o'osápi, coshatápi, no'piápi. Ama pitaso' pa'yatocosohuë'. Ama no'picosohuë'. Ama pi'pisha tēranta' nimonshitacamaso' yonquicosohuë'. Ama nino'huicosohuë'. Ama a'na piyapi noyapatoma', no'huicosohuë'.

¹⁴ Sontaro'sa' hua'na a'mopiso pochin Quisocristo ya'copirinpoo' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. Napoaton Quisocristo na'con yonquiatoma', ina pochachin cancantoco'. Ina natëtoma', ama pi'pian tēranta' yonquicosohuë' co noyahuë' nicacamaso marë'.

14

Co ninocanacaso' ya'huërinsohuë'

¹ A'naquënso' Quisocristo imasapirinahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyätërapihuë'. "Pënëntërinson'ta' natëcaso' ya'huërin," topi. Inapitanta' huë'pachina', noya nontoco'. "Huëco' iyaro'sa' Yosë chinotahua'," itatoma', cortoquë ichiya'conco'. Ama ninocanacamaso marë' ninontocosohuë'.

² A'naquënso' "Quisocristoíchin nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi cosharo' noya capacaso'," ta'tona' ya'ipi ca'pi. A'napitaso nipirinhüë', "Nosha ca'patëhua', oshahuanëhua'," ta'tona' ya'ipi nosha a'popi.

³ Nosha ca'patama', ama nosha a'poro'sa' nocancosohuë'. Nosha a'pohuatamanta' "Nosha ca'nama' ni'ton, co noyahuë' ninama'," ama itocosohuë'. Cato chachinquëma' Yosë noya ni'ninquëma' ni'ton, ama ninapotocosohuë'.

⁴ Co a'napita piyapinën nocanacaso ya'huërinhuë'. Piyapinën noya nipachina, co noyahuë' nipachinanta' hua'anëni nitotarinso'. Yosëíchin ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa' ni'ton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin nanitërin achinancainpoaso'. Co canpoa capiniso' ninocanacaso' ya'huërinhuë'.

⁵ Inapochachin a'naquën: "Cotio chinoto tahuëri noya noya," topi. Naporo' tahuëri chinotatona', Yosë chinotopi. A'napitaso nipirinhüë' "Nani tahuëri noya Yosë chinotacaso'," topi. Co tahuëri imarëhuahuë'. Quisocristo imarëhuaso'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. A'naya a'nayanquëma' cancanëma quëran na'con yonquico' noya nicacamaso marë'.

⁶ Ma tahuërisona chinotohuatama', Yosë yonquiatoma', ina chinotarama'. Inapochachin nosha ca'patama', Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Siniro," itërama'. Co nosha ca'na'pinquëmahuënta' Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Siniro," itërama' canpitanta'.

⁷ Co canpoara nipa'yatacaso marë' ya'huërëhuahuë'. Chiminpatëhuanta' co canpoara marë' chiminarihuahuë'.

⁸ Siniro piyapinënpoa' ninëhua'. Ina natëcaso marë' nanpitëhua', ya'huërëhua'. Ina yonquinpita chiminarihua'. Nanpihuatëhuanta', inasáchin hua'anëntarinpoa'. Ina quëran chiminacaso' nipachin, ina yonquiatëhua', chiminarihua'. Inasáchin imarëhua'.

⁹ Ya'ipinpoa' hua'anëntinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Nani chimirin minsërahuaton, chini chiniquën nanantaton, nanopiantarin. Napoaton nanopirëhuasopita, chiminpisopitanta', ya'ipinpoa' hua'anëntarinpoa'.

¹⁰ Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' natanarinpoa' co noyahuë' nipsisopita ana'intacaso marë'. ¿Onpoatonta' nipachin iyaparin nocanan? Co ina pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosëíchin no'tëquën anitotarinpoa'.

¹¹ Iráca quiricanënguë naporin:
"Caso' Yosëco ni'to, co nonpinahuë'.

A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' isonahuatona', chinotarinaco.

'Quëmasáchin Yosënguën,' itarinaco," ténin Yosë.

¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, ya'ipinpoa' Yosë natanarinpoa'. Ma'marësona ma'sha ninëhuaso' natanarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Noya noya imacaso marë' nicatahuahua'

¹³ Napoaton ama huachi ninocancosohuë'. A'napita imapisopita catahuaco' noya cancanchina'. Ni'cona anishacancantotama'.

¹⁴ Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Siniro Quisoso imato, naporahuë. Napoaton nitotërahuë. A'naquënso nipirinhüë': "Co Yosë nohuanterinhüë' nosha capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', tëhuëchachin oshahuanpi.

¹⁵ Isonta' yonquico'. A'naquëma' ya'ipi cosharo' noya ca'nama'. A'naquënso nipirinhüë' co nosha ca'pihuë'. “Huëco' ina ca'ahua',” itohuatama', co noyahuë' cancantapona' nimara. “Co noyahuë' capacaso',” taponaraihuë', ca'pachina', co huachi noyahuë' cancantapi. Napoaton inapita nosoroatoma', ama napotocosohüë'. Ama cosharoachin yonquiatoma', a'napita anishacancantocosohüë'. Inapita marënta' Quisocristo chiminin.

¹⁶ Ma'sona tëranta' noya nicacaso' ya'huëpirinhüë', a'napita co noyahuë' ni'pachinënquëma', ama napocosohüë'. Ni'cona co noyahuë' nicanatënënquëma' nonapichinënquëma'.

¹⁷ Yosë noya hua'anëntërinpoa'. Ina imapatëhua', noya nisarëhua'. Asanocancanarinpoo' ni'ton, co nino'huicaso' ya'huërinhuë'. Yosëso', ca'nëhuaso', o'orëhuaso', inapita co onpopinchin yonquirinhüë'. Ispirito Santo catahuarinpoo' noya cancantahuaso'. Catahuahuachinpoo', capa cancantarihua'.

¹⁸ Ina pochin Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Piyapi'santa' noya ni'sarinpoa'.

¹⁹ Napoaton noya ninicatëhua', ya'hua'ahua'. Nicatahuahua' noya noya imacaso marë'.

²⁰ Ama ca'namaso marë' a'napita anishacancantocosohüë'. Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', a'naquën co ina natëtonahuë', ca'pachina', co noyahuë' cancantapi. Napoaton co yaca'pachinahuë', naporoo' canpitanta' tananpitoco' nisha cancantohuachina'.

²¹ Ama manta' a'napita anishacancantacamaso' yonquicosohüë'. Ca'namaso marë', o'oramaso marë', ama inapita marë' a'napita anishacancantocosohüë'. Iyaparin pochin nosoroatoma', catahuaco' noya noya imacaiso marë'.

²² Ma'sona tëranta' nipatama', “Yosë nohuantërinso' nisarahuë,” ta'toma', noya nico'. Cancanënpoa quëran huarë': “Noya nisarahuë,” topatëhua', noya cancantarihua'.

²³ Napoaponahuë': “Co Yosë nohuantërinhuë' iso cosharo capacahuaso',” tarihuarahüë', ca'patëhua', oshahuanarihua'. Ina pochin yonquiarihuarahüë' ma'sona tëranta nipatëhua', oshahuanarihua'. Nipirinhüë', “iso cosharo noya capacaso',” tëcaton ca'patan, co oshahuanaranhuë'.

15

Nicatahuacaso' ya'huërinso'

¹ Canpoaso' ya'ipi cancanënpoa quëran imarëhua'. “Quisocristoíchin nicha'ërinpoa',” ta'tëhua', co nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'naquënso nipirinhüë' co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. Inapitanta' oshaquëran pënënatëhua', catahuahua' noya imaina'. Ama canpoara nohuantërehuasoráchin yonquia'huasohüë'.

² A'napita yonquiatëhua', catahuahua' noya cancanchina'. Catahuahuatëhua', noya noya imasapi.

³ Quisocristoso' co inaora nohuantërinso' yonquirinhüë'. Yosëíchin natërin. Ina nontaton, itërin: “Quëma inimiconënpita Tata, no'huirinënquën. Natëranquën ni'ton, no'huirinaco canta',” itërin. Quiricanënquë naporinso chachin ninin.

⁴ Iráca Yosë quiricanënquë na'con ninshitopi. Canpoanta' yonquicaso marë' napopi. “Iráca imapisopitanta' ma'sha onpoaponaraihuë', Yosë yonquiatona', ahuantopi. Yosëri noya catahuahuachina, imamiatopi. Inapochachin Yosë noya catahuarinpoo' canpoanta',” ta'caso marë' ninshitopi.

⁵ Yosëso' catahuarinpoa' ya'ipiya ahuantacaso'. Ina achinicancaninpoa', ina pochin cancantacaso marë'. Ina catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso marë'. Quisocristo naporinso pochachin nico'.

⁶ Ina quëran co nisha nisha yonquiaramahaë'. Napopináchin cancantatoma', nóya Yosë chinotarama'. Hui'nin chachin hua'anëntërinpoa', Quisocristo imarëhuaso'. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa' paya," tosarama'.

Nisha piyapi'santa' Yosë imacaiso ya'huërinso'

⁷ Quisocristo co nocaninpoahuë'. Ina pochin canpitanta' ninosoroatoma', ama ninocancosohuë'. Nisha nisha piyapinpoa' ni'tëhua', pi'pisha nisha inachintërehua'. Nisha nisha niriuhuarahuë', noya ninontahua'. Ina quëran "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, ninosoropi paya," tosapi.

⁸ Iráca cotioro'sa' shimashonëna' nontaton, Yosëri itërin: "A'na tahuëri Cristo a'paimarahuë," itërin. Napoaton Quisocristo a'paimarin cotioro'sa' catahuacaso marë'. Sha'huitërin ni'ton, a'paimarin. Co onporonta' nonpin-inhuë'.

⁹ Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' o'marin. A'chintohuachinara, in-ahuanta' Yosë chinotapi. "Ma noyacha nosororinpoa' paya," tosapi. Quiri-canëinquë ninshitopi.

"Nisha nisha piyapi'sa' ya'huërinquë, Sinioro, chinotaranquën.

Yonquiatëinquën, cantararahuë," tënin.

¹⁰ Ina quëran taantarín:

"Cotioro'sa' Yosë chinotatona', noya cancantopi. Canpitanta' nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', jina chinotatoma', noya cancantoco'!" tënin.

¹¹ Naquëranchin taantarín:

"Tata Yosë chinotatoma': 'Ma noyanquëncha quëmaso paya,' itoco'.

Nisha nisha piyapi'saquëmanta' ina chinotoco'," tënin.

¹² Isaiasënta' Quisocristo ninoton, ninshitërin.

"A'na tahuëri Quisi shiin nasitimapon.

Cotio piyapi niponahuë', mashotohuachin, ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntarin.

Nisha nisha piyapi'sarinta' ina natëtona', ninarapi," tënin.

¹³ Yosëichin tëhuënhachin catahuarinpoa' chiníquën cancantacaso'. Canpitanta' catahuainquëma' nóya cancantacamaso marë'. Asanocancainquëma'. Inasáchin yonquihuata'catahuainquëma'. Ispirito Santo ya'ipi nanitaparin. Catahuahuachinquëma', chini chiníquën cancantatoma', noya ninarama'.

¹⁴ Canpitaso' iyaro'sa', nóya piyapinquëma'. Yosë nanamën noya nitotërama'. Napoaton nipënënamaso' nanitarama', tënahuë.

¹⁵ Napoaponahuë', chiníquën miachin pënënatëinquëma', ninshitaranquëma' na'con na'con ayonquica'huanquëmaso marë'. Yosë nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'.

¹⁶ Quisocristo chachin a'parinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Nanamën a'chintarahuë inapitanta' imacaiso marë'. A'chinato, Yosë marë' sacatarahuë. Nisha piyapi'santa' imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarín. Noyápiachin cancan quëtarín. Ina marë' Yosëri noya ni'sarin.

¹⁷ Quisocristo catahuarinco ni'ton, nóya a'chinahuë. Napoaton noya cancantërahüë.

¹⁸ Quisocristo noya catahuahuachincora, nisha nisha piyapi'sa' a'chintërahüë. Ina nohuanton, noya ninahuë ni'ton, natëpi. Co

catahuarincohuë' naporini, co imaitonahuë'. Napoaton inasáchin sha'huitaranquëma'.

¹⁹ Tëhuënchachin Ispirito Santo ananitërinco ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë Yosë natëcaiso marë'. Ina ni'sahuatona', natëpi. Ispirito Santori ya'coancantërin ni'ton, imapi. Quirosarinquë a'chintërahuë. Ina quëran pa'sápato, Iriricoquë huarë' Quisocristo nanamën a'chintëra'piarahuë. Ya'ipi parti pënëntërahuë.

²⁰ Insëquësona a'na piyapiri a'chintohuachina, co inaquëso' a'chinahuë'. Co Quisocristo nohuitopiquëhuë' pa'nahuë. Ina marë' acorinco ni'ton, inaporinquëráchin a'china'huaso' nohuantërahuë.

²¹ Yosë quiricanënquë ninorin:

“Nisha nisha parti co Yosë nanamën natanaponaraihuë', natanapi.

Co nitotopirinahuë', a'na tahuëri nitotapi,” tënin.

Ipora huarë' nisha nisha parti a'chintërahuë.

Nomaquë yapa'ninso'

²² Napoaton hua'qui' nicapënquëma' yapa'pirahuë', pa'sápato, co nanitërahuë'.

²³ Isëquë nani ya'ipi a'chintërahuë. Naporahuaton, ya'nipishahuë' yani'nanquëma ni'ton, iporaso' nicapënquëma' pa'sarahuë.

²⁴ Nani yonquirahuë Ispania'pa' a'china'huaso marë'. Inatohua' pa'pato, nirapënquëma'. Naporo huarë' ninohuitarihua'. Hua'quimiáchin yacapatënquëma', pi'pian tëranta' a'chintaranquëma'. Ina quëran yapa'pato, catahuaco noya pa'i, topirahuë'.

²⁵⁻²⁶ Iporaso nipirinhüë' Quirosarinquë'ton pa'sarahuë. Inatohua' na'a imapisopita ya'huëpirinahuë'. Ma'sha pahuantopi ni'ton, parisitapi. Ina natantahuatona', Masitoniaquë imapisopitari inahuara nohuanton yacatahuapi. Acayaquë imapisopitarinta' yacatahuapi. Pahuantërinsoyita nosoroatona', coriqui yontonpiso' quëtërinaco. Ina quëtonta'huaso marë' pa'sarahuë.

²⁷ Inahuanta' Quisocristo imapi ni'ton, catahuatacaiso' pa'yatopi. “Cotioro'sa' imapisopita Yosë nanamën nitotatona', a'chintërinënpoa' ni'quëhuarë', canpoarinta' ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nisha piyapinpoa' nipirëhuahuë', Yosë nohuitacaso marë' catahuarinënpoa' ni'ton, canpoarinta' catahuahua' ama ma'sha pahuanchinasohuë',” nitopi.

²⁸ Napoaton cari coriqui quëtapo pa'sarahuë. Huënantahuato, nicapënquëma' pa'sarahuë. Ina quëran Ispaniaquë pa'sarahuë.

²⁹ Canpitataquë pa'pato, Quisocristo noya catahuarinco nanamën a'chinta'huanquëmaso marë', tënahüë.

³⁰ Canpitanta' iyaro'sa' Quisocristo imarama'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ninosoroarëhua'. Napoaton chiniquën Yosë nontoco' catahuainco.

³¹ Cotia parti na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Inatohua' pa'pato, Yosë nontoco' ama macainacoso marëhuë'. Naporahuaton, coriqui quëtontahuato, Yosë nontoco' cotioro'sa' imapisopita Quirosarinquë ya'huëpiso' noya nicainacoiso marë'.

³² Ina quëran Yosë nohuanton, canpitataquë pa'sarahuë. Noya cancantato, nontaranquëma'. Noya ninontohuatëhua', chiniquën cantarahuë.

³³ Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpitanta' noya catahuainquëma', tënahüë. Amen.

16

Nipayarinsopita yonquirinso'

¹ Imoya Huipi noya sanapi, tēnahuē. Inanta' noya imarin. Sincriaquē ya'huaton, tiacona ya'conin. Inaquē imapisopita na'con catahuarin ni'ton, noya ni'co'.

² Canpitataquē canconpachin, Quisocristo imarama' ni'ton, noya nontoco'. Ma'sha pahuantohuachin, quētoco'. Ina sanapi na'a piyapi'sa' catahuarin. Canta' catahuarinco.

³ Pisisira, Aquiro, inapita yonquiato, saludos a'patarahuē. Na'con catahuarinaco Quisocristo nanamēn a'chinaca'huaso marē'.

⁴ Iráca a'napita yatēpapirinacohuē', inapita co chimirin tē'huatatonaraihuē', catahuarinaco. Ina marē' pi'píshachin shichiminaponaraihuē', catahuarinaco ni'ton, cha'ērahuē. Ina marē' "Yosparinquēn," itērahuē. Nisha piyapi'sa' imapisopitarinta' "Yosparinquēn," itopí inahuarinta'.

⁵ Aquiro pēinēnquē chachin a'naquēn niyontonpi Yosē chinotacaiso marē'. Inapitanta' yonquiato, saludos a'patarahuē. Ipinítonta' saludos a'patarahuē. Asia parti pa'patēra, ina'ton Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai.

⁶ Marianta' saludos a'patarahuē. Na'con catahuarinquēma'.

⁷ Antronico, Coniasē inapitanta' saludos a'patarahuē. Inapitaso' ca pochin cotio piyapi nipi. Quisocristo imapi anta'. Imaraiso marē' napopináchin tashinan pēiquē po'morinacoi. Yosē nohuanton, iráca inahuenta' acopi a'chinacaiso marē'. Noya a'chinpi. Co'huara ca imayatērasocohuē', imapi.

⁸ Anpriasēnta' saludos a'patarahuē. Inanta' Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai.

⁹ Orpanonta' saludos a'patarahuē. Inanta' noya catahuarincoi Quisocristo nanamēn a'china'huaiso marē'. Istaquisēnta' noya nipayarai ni'ton, saludos a'patarahuē.

¹⁰ Apirisēnta' saludos a'patarahuē. Ya'ipi cancanēn quēran Quisocristo natērin. A'napitari aparisitopirinahuē', co a'porinhuē'. Aristoporo pēinēnquē ya'huēpisopitanta' saludos a'patarahuē.

¹¹ Irotiononta' saludos a'patarahuē. Inanta' cotio piyapi. Narsiso pēinēnquē ya'huēpisopitanta' Quisocristo imapisopita saludos a'patarahuē.

¹² Imoya Tripina, Imoya Triposa, inapitanta' saludos a'patarahuē. Nani tahuēri piyapi'sa' catahuapi Yosē imacaiso marē'. Imoya Pisisitanta' noya ni'nahuē. Inanta' na'con piyapi'sa' catahuarin ni'ton, saludos a'patarahuē.

¹³ Noponta' saludos a'patarahuē. Nóya Quisocristo marē' sacatērin. A'shionta' yonquirahuē. Mamahuē pochin ni'nahuē carinta'.

¹⁴ Asincrito, Priconti, Irimasē, Patropasē, Irimisē, ya'ipi imapisopita inaquē ya'huēpiso', inapitanta' saludos a'patarahuē.

¹⁵ Piroroconta' Coniarē chachin saludos a'patarahuē. Nirionta' oshinē chachin yonquiato, saludos a'patarahuē. Orinpasēnta' yonquiarahuē. Ya'ipi imapisopita inapitarē' niyontonpiso' saludos a'patarahuē.

¹⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisē'quēco'. A'napita Quisocristo imarinsopitanta' nisha nisha parti ya'huēpisopita saludos a'patarinēnquēma'.

¹⁷ Quisocristo nanamēn nóya a'chintērinēnquēma'. A'naquēnso nipirinhue' co no'tēquēn a'chinpihuē'. Yaanishacancantopi. Ni'cona, iyaro'sa', nonpintochinēnquēma'. Insēquēsona a'chintohuachinara, nisha nisha yonquiapi. Ama inapita natancosohuē'. Tananpitoco' pa'ina'.

¹⁸ Quisocristoso' hua'anēnpoa' nipirinhue', co inapitariso' natēpihuē'. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiapi. Noyasha nonaponaraihuē', co no'tēquēn nonpihuē'. Co noya nitotopiquēhuē' a'chintohuachinara, a'naroáchin nonpintopi.

¹⁹ Canpitaso nipirinhüè' noya natërama' ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' natantopi. Ina marè' noya cancantërahuë. Na'con yonquico' noya nicacamaso marè'. Ama oshahuanamaso marè' yonquicosohüè'.

²⁰ Yoséichin catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Sopai yanonpintopirinquëmahuë', Yosë catahuarinquëma' ni'ton, a'naroáchin sopai minsëarama'. Canpita marè' Yosë nontarahuë. Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso noya catahuainquëma', ténahuë.

²¹ Timotionta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' catahuarinco a'china'huaso'. Nosio, Cason, Sosipatro, inapitanta' saludos a'patarinenquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa'.

²² Ca Tirsioco iso quirica ninshitaranquëma'. Paono sha'huitërinco' ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë imarama' ni'ton, saludos a'pataranquëma'.

²³ Acayonta' yonquiatënquëma', saludos a'patarinquëma'. Ina pëinënquë yacapatërahuë. Inaquë chachin imaraisopita niyontonai Yosë chinota'huaiso marè'. Irasitonta' saludos a'patarinquëma'. Iso ninanoquë coriqui tapana'pi inaso'. Iya Coartonta' saludos a'patarinquëma'. [

²⁴ Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso na'con catahuainquëma'. Amen, ténahuë.]

Ma noyacha Yosëso paya, itahua'

²⁵ Nani tahuëriya Yosë chinotahua'. Ya'ipi nanitaparin. Ina achinicaninquëma' imamiatacamaso marè'. Nanamën téninso pochachin catahuarinquëma'. Ina nanan chachin a'chintëranquëma'. Quisocriso nanamën inaso'. Iráca quëran huarè' co nanamën nitotopirinahuë', iporasos Yosë anitotërinpoa'.

²⁶ Quiricanën quëran anitotërinpoa'. Iráca a'naya a'naya ninotona', Yosë nohuanton, ninshitopi. Iráca quëran huarè' Yosë ya'huërin. Co onporonta' chiminaponhuë'. Nanpimiatarin. Ina nohuanton, nanamën ya'ipi parti sha'huarëhua'. Nisha nisha piyapi'sa' anitotarëhua' natëcaiso marè'.

²⁷ Yoséichin chinotacaso' ya'huërin. Inaíchin ya'ipi nitotërin. Quisocriso catahuarinpoa' noya noya ina chinotacaso marè'. Ipora quëran huarè' inasáchin chinotahua'. Ama onporonta' naniantahuasohüè'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Sostinisëro'co nanan a'patarainquëma'.

² Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë huëntonënguë ya'conama'. Quisocristo imapatama', anoyacancantërinquëma' ni'ton, noyápiachin cancantërama'. Yosë acorinquëma' piyapinënpita nicacamaso marë'. Nisha nisha parti a'napitanta' Quisocristo imapi. Ya'ipinpoa' ina hua'anëntërinpoa'. A'na huënton pochin ninëhua'.

³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁴ Quisocristo imapatama', Yosë nosoroatënguëma', catahuarinquëma'. Ina marë', "Yosparinquën," itërahuë Yosë.

⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, na'con catahuamiatërinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya yonquiatoma' noya nia'chintarama'. Yonquirinso chachin anitotërinquëma'.

⁶ Quisocristo nanamën a'chintohuatënguëma', Yosë catahuarinquëma' natëcamaso marë'. "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'.

⁷ Canpitaora co nanitëramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'. Nipirinhüë', Yosë ananitarinquëma'. Co manta' pahuantarinquëmahuë' noya nicacamaso marë'. Catahuarinquëma' ni'ton, noya cancantatoma', Sinioro Quisocristo o'mantacaso' tahuëri ninarama'.

⁸ O'mantaquë huarë' inaso' achinicananarinquëma'. Oshanëma' inquitatënguëma', noyápiachin cancan quëtërinquëma'. Imamiatarama' ni'ton, o'mantahuachin, co insonta' ana'intarinquëmahuë'.

⁹ Yosë co naniantarinquëmahuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin catahuarinquëma'. Nani acorinquëma' hui'nin nohuitacamaso marë'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa huachi.

Nisha nisha imapiso'

¹⁰ Apira iyaro'sa' Sinioro Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënanranquëma'. Ina imarama' ni'quëhuarë', noya ninontoco'. Ama nisha nisha yonquiatoma', a'na' a'na' imacosohüë'. Napopináchin yonquiatoma', noya nini'toma' ya'huëco'.

¹¹ A'naquëma', iyaro'sa', canpita capini nino'huirama', natantërahuë. Croi quëmopinënpita sha'huitiirincó.

¹² Nisha nisha nonama': "Paono imarai," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëma'. A'naquëmanta': "Pitro imarai," tënama'. A'naquëmaso nipirinhüë': "Cristo imarai quiyaso'," tënama'.

¹³ A'naíchin Cristo ya'huërin imacaso'. ¿Onpoatomata' nipachin nisha nisha imarama'? ¿Caso' co canpita oshanëma marë' corosëquë patanantërinacohüë'? Aporintohuachinënguëmara, ¿ma'ta' tënama'? "Paono imarahüë," co tënamahuë pöra.

¹⁴ Co na'aquëma' aporintëranquëmahuë'. Crispo, Acayo, inaíchinquëma' aporintëranquëma'. Ina marë' noya cancantërahuë.

15 Na'acquëma' aporintëranquëma' naporini, “Paono aporintërincoi ina imaca'huaiso marë',” ichtomacohuë'. Co napotamacoso' nohuantërahuë'.

16 I'yan, Istipanasënta', sa'in, hui'ninpita, inapitarë chachin aporintërahuë. Inaíchin aporintërahuëso', topirahuë'. Co huachi a'na yonquirahuë'.

17 Nanamën a'china'huaso marë' Quisocristo acorinco. Co aporinta'huaso marë' acorincohuë'. A'chintohuatënquëmara, co na'con nitotoro'sa pochin nontëranquëmahuë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë', tënahuë. Inaíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Napoaton inasáchin a'chinahuë. Nisha nisha a'chinahuë naporini, Quisocristo nanianchitomahuë'. Inaíchin yonquihuatëhua', tëhuënhachin anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo chiníquën nanantaton, nicha'ërinpoaso'

18 A'chinpatëra, “Quisocristo corosëquë chiminin nicha'ëinpoaso marë',” itërahuë. A'naquën natanpachinara, tëhuapi. Naporinsopita chiminpachina', parisitomiatapi. Canpoaso nipirinhüë' noya natanëhua'. Nani Yosë anoyacancantërinpoa'. Yosëíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'.

19 Quiricanën quëran itapon:

“A'naquënso' nani ma'sha nitotaponaraihuë', co noya yonquipihuë'. Inahuara cha'ëcaiso' yonquipirinhüë', co nanitapihuë'.

Nani ma'sha yonquiaponaraihuë', napoonin yonquiipi,” ténin Yosë.

20 A'naquën inahuara yonquinëna quëran nani ma'sha nitotopi. A'naquënta' nitoa'chinapi. A'naquëonta' míso nonpi. Inapopirinhüë', ¿ma'ta' ina marë' canapi? Co manta' canapihuë'. “Co nanamëhuë' imatomahuë', napoonin yonquirama',” itërin Yosëri.

21 Ina nohuanton, piyapi inahuara yonquinëna quëran co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Quisocristo chimininsó' a'chinárai. A'naquënso' ina natanpachinara, tëhuapi. Canpoaso nipirinhüë' natëhuatëhua', anoyacancantërinpoa'. Ina Yosë nohuantërin.

22 Cotioro'saso' co yanatëtopihuë'. “Yosë pochin niquë'. Ina ni'patoi, natëarainquën,” toconpi. Nisha piyapi'santa' co yanatëtopihuë'. Na'con na'con nitotacasaráchin yonquiipi. “Quiyaora yonquinëhuëi quëran nitotarai,” topi.

23 Quiyaso nipirinhüë' Quisocristo nanamënáchin a'chinai: “Corosëquë canpoa marë' chiminin,” tënai. Cotioro'saso' co natëtopihuë': “Inaso' Yosë hui'nin naporini, co chimiintonhuë',” toconpi. Nisha piyapiro'sarinta' co nohuantatonaraihuë', tëhuapi.

24 Canpoaso nipirinhüë' Yosë huayoninpoa' ni'ton, Quisocristo imarëhua'. Inaso' no'tëquën yonquirin. Ya'ipiya nitotaton, no'tëquën anitotërinpoa'. Inasáchin nanitaparín anoyacancantínpoaso', tënëhua'. Quiyanta' cotio piyapicoi nipiraihuë', canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Yosë nohuanton, imarëhua'.

25 A'naquën Quisocristo nanamën tëhuapi. “Quiyaso' na'con na'con nitotërai,” topirinhüë', Yosëso' noya noya yonquiaton, no'tëquën anitotërinpoa'. A'naquëonta' “Co inaso' chiníquën nanantërinhuë',” ta'tona', co natëtopirinhüë'. Yosëso' ya'ipi nanitapaton, anoyacancantërinpoa'.

26 Ni'co iyaro'sa'. Na'acquëma' co na'con nitotopiramahuë', Yosë huayoninquëma'. Co chiníquën nanantona'piro'sa pochin nipiramahuë', nohuantërinquëma'. Caraíchin ma'huano'saso' imasapi.

27 Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. A'naquënso' nipirinhüë' na'con nitotaponaraihuë' co imapihuë'. Chiníquën nanantopirinhüë', co Yosëri nicha'ërinhuë'. Inapita atapanacaso marë' Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi.

²⁸ Iporaso' a'naquën nocaninënpoa'. "Canpitaso' topinan piyapi'sanquëma'. Co manta' nitotëramahuë'. Napoonama'," itopirinënpoahuë', Yosëso' nohuantërinpoa'. Inapitaso' chiníquën nanantaponaraihuë', co imapihuë' ni'ton, ya'ipi Yosëri ayatarin.

²⁹ Co insonta' inaora cha'ëponhuë'. Yosë'pa' huanihuatëhua', co inquënpoa tëranta' nanitarihuahuë': "Caso' noyaco," ta'caso'.

³⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo imarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantërinpoa' ni'ton, yonquínahuan pochin Yosë ni'ninpoa'. Naporahuaton, catahuarinpoa' nó'tëquën yonquicaso'. Oshanënpoa' inquitohuachinpoa', noya huachi ni'ninpoa'. Nasha cancan quëtërinpoa' noya nicacaso marë'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'.

³¹ " 'Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa' paya,' nitahua'. 'Quiyaso' noya noyacoí,' ama tocosohuë'," tënin Yosë quiricanënquë.

2

Quisocristo nanamën sha'huirinso'

¹ Canpitataquë pa'patëra, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Co iyaro'sa' míso nona'pi pochin nontëranquëmahuë'. Co na'con na'con nitotërinso pochin a'chintëranquëmahuë'.

² Co'huara pa'shatërapohuë', yonquirahuë. "Quisocristo naporinsoáchin a'chinarahuë. Corosëquë oshanënpoa marë' chimininsó' a'chinchi," ta'to, inaíchin sha'huitëranquëma'. Inasáchin imacamaso marë'.

³ Canpitataquë ya'huasoco, co chiníquën cancantërahuë'. "Co caora nanitërahuë' noya a'china'huaso'," ta'to, naporahuë'.

⁴ Co na'con nitotona'pi pochin nontëranquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarinco nanamën nóya a'china'huaso marë'. Inaso' ya'ipi nanitaparín. Natanpatama', "Yosë nanamën chachin a'chintërinpoa'," ta'toma', natërama'.

⁵ Napoaton co piyapi yonquirinso' imaramahuë'. "Yosëíchin ya'ipi nanitaparín," ta'toma', natërama'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Napoaponahuë', chinoton pochin cancantopisopita a'chintohuatoi, ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' a'chintërai. Co piyapi'sa' yonquipiso' a'chinaihuë'. Co hua'ano'sa' yonquipiso tëranta a'chinaihuë'. Inapitaso' inahuara yonquipisoáchin yonquiatona', co Yosë pochin yonquipihuë' ni'ton, ta'huantapi.

⁷ Co inapita pochin a'chinaihuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chinai. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë ninotonpoa', yonquirinpoa' anoyacancantínpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. Iráca co insonta' nitotopirinahuë', iporaso huachi Yosë anitotërinpoa' ni'ton, a'chintërainquëma'.

⁸ Hua'ano'saso' co nitotopihuë'. Nitotopi naporini, co Quisocristo tëpa'itonahuë'. Inaso' Yosë chachin. Noya noya nipirinhue', tëpapi.

⁹ Napoaponahuë', Yosë quiricanënquë naporin: "Yosë nosorohuatëhua', noya noya catahuarinpoa'. Noya nininsopita nani tapatërinpoa'.

Co inso tëranta' ina pochin ni'chininhue'. Co incari tëranta' nataninhue'. Yosë noya yonquirinpoaso', co insonta' inaora nitotërinhuë'," tënin quiricanënquë.

¹⁰ Imarëhuasopitaso nipirinhue', nitotërehua'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo anitotërinpoa'. Ya'ipi Yosë yonquirinsopita Ispirito Santo nitotërin.

¹¹ Co insonta' piyapi yonquirinso' nitotërinhuë'. Ispiritonën tëhuënchinso nitotërin. Inapochachin Ispirito Santonta', Yosë ispiritonën ni'ton, yonquirinso chachin nitotërin.

¹² Imarëhuasopitaso' co piyapi yonquipiso' imarëhuahuë'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. A'chintinpoaso marë' a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoara, Yosë yonquirinpoaso' anitotërinpoa'.

¹³ Quiyanta' ina nitotatoi, a'napita a'chintarai. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chinaihuë'. Ispirito Santo ayonquirincoi noya a'china'huaiso marë'. Chinoton pochin cancantopisopita a'chintohuatoira, ma'sona tapon naporinsopita a'chintarai.

¹⁴ A'naquënso nipirinhüë' piyapi yonquirinsoráchin nitotatona', co nohuantopihüë' Yosë nanamën natanacaiso' ni'ton, tëhuaconpi. Ispirito Santoráchin catahuarinpoa' natëtacaso'. Napoaton co imarinsopitasohüë' natanaponaraihuë', co nanitopihüë' no'tëquën yonquicaiso'.

¹⁵ Ispirito Santo catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarihua'. A'napitaso' co canpoa pochin yonquipihüë'. Co nitotatonaraihuë': "¿Onpoatomata' ina pochin yonquirama'?" itërinënpoa'.

¹⁶ Quiricanënuë naporin: "¿Co insonta' Yosë yonquirinso' nitotërinhuë'! ¿Co incari tëranta' nanitërinhuë' ina a'chintacaso'!" tënin. Canpoaso nipirinhüë' Quisocriso imapatëhua', yonquirinso chachin ayonquiarinpoa huachi.

3

Inpriatoro'sa pochin nipiso'

¹ Ya'ipi Yosë nanamën iyaro'sa' yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nanitërahüë'. Ispirito Santo cancanëma quëran huarë' natërama' naporini, na'con a'chinchitënuëmahuë'. Co noyahuë' yonquiramasopita co nanianchátëramahuë'. Quisocriso imapiramahuë', hua'huishin pochin cancantërama'.

² Ni'co'. Hua'huishin sho'shoíchin nanpitërin. Co coshachatërarinhüë'. Inapochachin canpitaso' ninama'. Ya'nan a'chintaponquëma', pi'pian a'chintëranquëma'. Aquëtë' yaa'chintopiranquëmahuë', co nanichátëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Iporahuanta' co nanitëramahuë'.

³ Co noyahuë' yonquiramasopita co nanianchátëramahuë'. Canpita capini ninoyapatoma', nino'huirama'. ¿Onpoatonta' canpitaora nohuantëramasoachin yonquiconama'? Nisha nisha yonquiatoma', co imapisopitahuë pochin cancantërama'.

⁴ "Paono imarai quiyaso'," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëmanta'. Ina pochin nonatoma', co imapisopitahuë pochin yonquirama'.

⁵ Co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Quiyanta' topinan piyapicoi nipiraihuë', Yosë sha'huitërincoi ni'ton, a'chintërainquëma'. Natanpatama', Yosë imasarama'.

⁶ Ni'co'. Iminpatëra, a'naso' sha'tërin. Ina quëran a'nanta' pacarapiton, i'shaquë oporapitërin noya papotacaso marë'. Nipirinhüë', Yosëríichin apapotërin. Inapochachin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Ina quëran Aporosënta' a'chintantarinquëma'. A'chintopirainquëmahuë', Yosëso' anoyacancantërinquëma'.

⁷ Napoaton co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Yosë anoyacancantërinquëma' ni'ton, inasáchin yonquicamaso' ya'huërin.

8 Sha'tërëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. A'nari i'shaquë oporapitërinso pochin Aporosënta' a'chintantarinquëma'. Catocoi chachin Yosë inpriatonën pochin ninai. Inpriatoro'sa' sacatohuachinara, hua'anëni pahuërërin. Onpopinsona sacatohuachinara, no'tëquën pahuërërin. Inapochachin quiyaso' Yosë marë' sacatarai ni'ton, ina acanarincoi.

9 Quiyaso' Yosë a'parincoi ina marë' sacata'huaiso'. Canpitaso nipirinhüë' Yosë sha'tërinso pochin ninama'. Naporahuaton, Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë pëinën pochin ninama'.

10 Natëricho quëran yapëihuatëra, acopo' ihuatahuatë', siminto acorë'. Ina'ton acorëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Yosë catahuarinco no'tëquën a'china'huaso'. Ina quëran a'napitanta' a'chintantarinënuquëma'. Napoaponahuë', a'naya a'naya noya yonquiaton pëirinso pochin a'napita noya a'chintacaso' ya'huërin.

11 Quisocristoso' ina siminto pochin ninin. Yosë nohuanton, ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'. Co ina imapatëhuahuë', co onporonta' Yosë nohuitarihuahuë'.

12 Siminto nani acohuachina, nisha nisha quëran pëipi. A'naquën oro, prata, inapita quëran pëipi. Nisha nisha na'piro'sa' pa'ton nininsopita quëran pëipi. A'naquënso nipirinhüë' nara, panpë, piquira, inapita quëran pëipi.

13 Tachiton nininso quëran pëipatëra, noya ninin, co huiquitërinhuë'. Nipirinhüë', nara, panpë, piquira inapita quëran pëipatëra, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin ayaro' tahuëri Yosë ya'ipinpoa' ninëhuasopita pën quëran tënarin. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' nitotapi.

14 Noya nipatëhua', tachiton quëran pëirinso pochin nisarëhua'. Inaso' co huiquitërinhuë' ni'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. A'napita catahuarëhua' noya imacaiso marë'. Napoaton inápaquë acanaarinpoa'.

15 A'naquënso nipirinhüë' Yosë imaponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran imapihuë'. Co a'napita catahuapihuë' noya imacaiso marë'. Napoaton pëi' huiquitërinso pochin nisapi. Yosë'pa' paponaraihuë', co ina marë' sacatopihuë' ni'ton, inápaquë co manta' canaapihuë'.

16 Yosë imapatëhua', ina pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', cancanënpoaquë ya'huërarin. ¿Co ina nitotëramahuë' ti?

17 Canpitaso' Yosë pëinën pochin ninama' ni'ton, a'na piyapi atapicancanpachinquëma', Yosëri chiníquën ana'ntarin. Yosë pëinënuquëso' noyasáchin nicacaso' ya'huërin.

18 Ama inquëma tëranta' isoro'paráchin yonquiatoma', ninonpintocohuë'. “Caora noya noya nitotërahuë,” co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ama ina pochin yonquicosohuë'. “Caora co no'tëquën yonquirahuë'. Catahuaco Sinioro noya yonqui'i,” topatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicaso'.

19 Co imapisopitasohuë' nani ma'sha nitotaponaraihuë': “Co no'tëquën yonquipihuë',” tënin Yosë. Quiricanën quëran anitotërinpoa'. “Na'con nitotatona', piyapi'sa' nonpintopirinahuë', co nanitopihuë' Yosëso' nonpintacaiso'. Inari na'con na'con nitotaton, minsëarin,” tënin.

20 Yosëso' ya'ipi nitotërin. “Piyapi'sa' na'con yonquipirinahuë', napoonin yonquipi,” tënin anta'. Quiricanën quëran naporin.

21 Napoaton ama piyapi'sa' pa'yatocohuë'. “Paso' quëmapi noya noya a'chintërincoi,” ama tocosohuë'. Yosëichin pa'yatacaso' ya'huërin. Inari ya'ipi acorin canpita marë'.

22 Ina nohuanton, carinquëma' a'chintëranquëma'. Aporosë, Pitro, inapitanta' Yosëri a'parin a'chintinquëmaso marë'. Nani ma'sha isoro'paquë

quëtërinpoa' noya ya'huëcaso marë'. Anoyacancantërinpoa' Yosë nohuittatëhua' noya noya nanpicaso marë'. Chiminpatëhua', ya'huërin'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ipora tahuëri'sa' noya catahuarinpoa'. O'mantacaso' tahuërinta' co naniantarinpoahuë'. Noyasáchin yonquirinpoa'.

²³ Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, inasáchin imacaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'. Tata Yosëri chachin a'paimarin.

4

Yosë marë' sacatëraiso'

¹ Hua'qui' piyapi'sa' co Yosë nanamën nitotopihuë' ni'ton, Yosë a'parincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Quisocristo inpriatonën pochin ninai. Ina yonquico'.

² Inpriatonpo' nipatëra, hua'anënpo' no'tëquën natëcaso' ya'huërin. Inapoc-hachin Yosë hua'anëntërincoi ni'ton, inasáchin natëcaso' ya'huërin.

³ Napoaton sha'huirapihuatamaco, co ina yonquirahuë'. Piyapi yonquirincoso' co yonquirahuë'. Co caora tëranta' nisha'huirapica'huaso' yonquirahuë'.

⁴ Noya mini natërahuë, topirahuë', co caso' Yosë pochin nitotërahuë'. “Noyaco,” ténahuëso marë' co Yosë noya ni'sarincohuë'. Inaíchin ya'ipi nitotaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'.

⁵ Napoaton iporaso' ama nisha'huirapiahuasohuë'. A'na tahuëri Sinioro o'mantahuachin, ya'ipi piyapinpoa' téniarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita anitotarinpoa'. Po'oana quëran ninëhuasopitanta' a'ninquëchin sha'huitarinpoa'. Yonquirëhuasopitanta' nitotërin. Ma'marësona tëranta' naporëhuaso' anitotarinpoa'. Naporor' ya'ipinpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Noya nipatëhua', noya ni'sarinpoa'.

⁶ A'chintohuatëinquëmara iyaro'sa', Yosëíchin yonquirai. Aporosërë'coi a'chintërainquëmaso' ninshitëranquëma' canpitanta' quiya pochin yonquicamaso marë'. Yosë quiricanënëchin natëcaso' ya'huërin. A'na quëmapi noya noya a'chintohuachinquëma', ama inasáchin pa'yatocosohuë'.

⁷ Yosë nohuanton, nisha nisha nitotërëhua'. Co canpoara nohuanton, nitotërëhuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya noya nicacaso'. Co catahuarinpoahuë' naporini, co manta' nitochitërihuahuë'. Napoaton co nocantacaso' ya'huërinhuë'.

⁸ Canpitaso' naporama: “Nani ya'ipi nitotërai. Co manta' pahuantërincoihuë' noya cancanta'huaiso marë'. Quiyaora noya nitotatoi, hua'an pochin chiniquën nanantërai,” topiramahuë'. ¡Tëhuënchachin chiniquën nanantërama' naporini, quiyanta' isoro'paquë chachin chiniquën nananchitoihuë'!

⁹ Co ina tahuëri naniyatërarinhuë'. Yosë nohuanton, co piyapi'sa' noya ni'ninacoihuë'. Nanamën a'china'huaiso marë' a'papurincoihuë', na'a piyapi'sa' co nohuantopihuë'. Apiro'sa pochin ni'ninacoi. Chimirin qui-huitërinacoi. A'ninquëchin aparisitërinacoi ni'ton, anquëniro'santa' nicatona', pa'yanpi.

¹⁰ Quisocristo natëtoi, nanamën a'chinarai. Ina marë' quiyaso' tëhuarinacoi. Canpitaso nipurinhuë' noya nitotona'piro'sa pochin nicatënëinquëma', co tëhuarinënëquëmahuë'. Quiyaso' co chiniquën nanantëraihuë'. Canpitaso nipurinhuë' chiniquën nanantërama'. Piyapi'sa' noya ni'pirinënëquëmahuë', quiyaso' co noyahuë' ni'ninacoi.

¹¹ Iporahuanta' parisitarai. A'na tahuëri tana natanai. Yamororai. A'moca'huaisonta' pahuantërincoi. Ahuërinacoi. Pa'sápatoi, co huachi ya'huëmiatëraihuë'.

12 Chiníquën sacatatoi, canotërai. No'huipirinacoihuënta', noya nontërai. Aparisitohuachinacoiranta', co no'huiraihuë'. Ahuantërai.

13 Pinopachinacoiranta', sanoanan quëran nontërai. “Nanan anoyachi,” ta'toi, noya nontërai. No'huitonacoi, iporahuanta' co quë'yarinacoihuë'. Amoro pochin ni'ninacoi.

14 Co no'huiranquëmahuë'. Nosororanquëma'. Co nohuantërahuë' atapana'huanquëmaso'. Pënëna'huanquëmaso marë' ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicasatëncuëma', napotaranquëma' noya yonquicamaso marë'.

15 Notohuaro' piyapi'sa' Quisocristo nanamën a'chintopirinëncuëmahuë', carima'ton pënënanquëma' ni'ton, imarama'. Quisocristo nanamën sha'huitohuatëncuëmara, natërama'. Napoaton tataparima pochin ni'co.

16 Ina pochin cancantatomaco, nonanco, tënhuë.

17 Ina marë' Timotio a'patëranquëma'. Inaso' noya ni'nahuë. A'chintohuatëra, Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë. Nóya Siniro imarin. Ya'ipi naporahuëso' ayonquiariinquëma' noya noya imacamaso marë'. Insëquësona pa'patëra, Quisocristo nanamënsáchin a'chinahuë. Imapisopita niyontonpachinara, a'chintërahuë.

18 A'naquëmaso nipirinhüë' nocanatomaco, “Quiyaso' Paono quëran na'con na'con nitotërai. Napoaton co huachi yahuë'ninhüë',” topiramahuë'.

19 Tëhuëncachin nicaponquëma' yapa'sarahuë. Yosë nohuanton, co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahuë. Naporo' nocaninacosopita ni'sarahuë. Na'con nonpirinahuë', co nimara nanitapapihuë' Yosë marë' noya sacata-caiso'.

20 Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë'. Yosë hua'anëntohuachinpoa', piyapi'sa' catahuarëhua' noya noya imacaiso'.

21 Nosororanquëma' ni'ton, sanoanan quëran yapënënpiranquëmahuë'. Co Yosë natëhuatamahuë', pa'pato ana'inta'huanquëmaso' ya'huërin. Canconpato, ¿ma'cha onpochinquëma nicaya? tënhuë.

5

Quisocristo imaponahuë', oshahuaninso'

1 A'naquënsó' co noyahuë' nicasaton, monshihuanin, topi natantërahuë. Inaso' pa'pin sa'in monshitërin. Inapoaton, pa'pi co noyahuë' ninin. Co imapisopitahuë' tëranta' co onporonta' ina pochin nipihuë'.

2 Canpitanta' nitotapomarahüë', co ina marë' tapanamahuë'. Ina oshanën yonquiatoma' sëtacamaso nipirinhüë', iporahuanta' “Quiyaso' nóya imarai,” toconama'. Nani ocoicaso nipirinhüë', co ocoiramahuë'.

3 Co canpitataquë ya'huaporahuë', canpitataquë ya'huëarahuëso pochin cancantato, yonquiranquëma'. Ina quëmapi no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tënhuë.

4-5 Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonco'. Niyontonpatama', ca pochin cancantatoma', ina quëmapi chiníquën pënëncó'. “Siniro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'painquënsóhuë', tënai. Sopai natëran ni'ton, parisitamaso' ya'huërin,” itoco'. Inapotohuatama', a'na tahuëri yonquiapon nimara. “Co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, Yosë imanta'i,” tapon nimara. Napohuachin, Siniro Quisoso o'mantahuachin, nicha'ësarín huachi.

6 Iporaso nipirinhüë' “Nóya imarai,” topiramahuë', co ya'ipinquëma' noya ninamahuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ni'co'. “Pan nipatëra, pi'pian ahuëpocatërinso' acohuachina, ya'ipi së'cotërin,” topi. Nani ina

nitotërama'. Inapochachin a'nayanquëma tëranta' co noyahuë' yonquihu-atama', ya'ipinquëma' nitapicancanarama'.

⁷ Iráca Pascoa cosharo' ca'pachinara, co pi'pian tëranta' ahuëpocatërinsó' nohuantopihuë'. Ya'ipiya të'yatopi. Pascoaquë carniroa'hua tëpapiso pochin Quisocristo nani chiminin canpoa marë'. Ina imarama' ni'ton, nasha cancan quëtërinquëma'.

⁸ Pascoa pita na'huasoí', ya'ipi ahuëpocatërinsó' të'yatopi. Inapochachin canpoanta' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita a'poatëhua', noyasáchin ni-ahua'. Ama huachi co noyahuë' niahuasohué'. Noyápiachin cancantatëhua', no'tëquénáchin yonquia'ahua'.

⁹ I'huanta' nani ninshitëranquëma'. “Ama monshihuaninsopitarë'quëma' nipayacosohué'. Ama inapita noya ni'cosohué'” itëranquëma'.

¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë imatonahuë', monshihuanpi, apirapi, ihuatopi, mamanshi moshapi, inapopi. Hua'huayatërahuë' piyapi ina pochin nipi ni'ton, inapitaso' nontacaso' ya'huërin. Co nontërehuahuë' naporini, co nani-chitërihuahuë' isoro'paquë ya'huëcaso'.

¹¹ A'naquënsó nipurinhuë'. “Canta' imarahuë,” taponahuë', monshihuanárin. A'nanta' apirarin. A'naquëonta' ipora huanta' mamanshi moshararin. A'napitanta' pinotapi, no'pirapi, ihuatapi, naporapi. Napoaponaraihuë': “Quiyanta' imarai,” topi. Ama inapitarë'quëma' nipayacosohué'. Yosë nonpintapi ni'ton, ama inapitarë'quëma' coshatocosohué'.

¹²⁻¹³ Co Yosë imapisopitasohué' co canpoari ana'intacaso' ya'huërinhuë'. Tananpita'huá' Yosëri ana'inchin. Imarëhua capiniso nipurinhuë' nipënëahuan' noya yonquicaso marë'. Co noyahuë' nina'pi, niyontonama quëran ocoico', ténahuë'.

6

Imarëhuasopita capini nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

¹ Canpita capini nanan ya'huëhuachin, ama nino'huicosohué'. Ma'sha nion-potohuatamara, ¿onpoatomata' coisëquë niquëparama'? Co inaso' imarinhuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonpatama', no'tëquën pënëncó' nanan anoyachina'.

² A'na tahuëri Quisocristo o'mahuachin, imarëhuasopita acoarinpoa' inarë'quënpoa' hua'anëntacaso marë'. Coisë pochin nicatëhua', ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarihua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotatoma', ipora nanan ya'huëhuachin, anoyatacaso ya'huërin.

³ Ayaro' tahuëri anquëniro'santa' hua'anëntatëhua', coisë pochin no'tëquën sha'huitarihua'. Nani inanta' nitotërama'. ¡Nanan isëquë co onpopinchin sacaihuë' anoyatacaso'!

⁴ Napoaton nanan ya'huëhuachina, co coisëquë nisha'huirapicamaso ya'huërinhuë'. Co inaso' Yosë imana'pihuë' ni'ton, co canpoa pochin no'tëquën yonquirinhuë'.

⁵ Tapanacamaso marë' pënënanranquëma'. ¿Co a'naya tëranta' niyontona-maquë noya yonquina'pi ya'huërinhuë' ti? ¡Ya'huërin mini, ténahuë! Nanan ya'huëhuachin, inari anoyachin.

⁶ Canpitaso nipurinhuë' imaramaso capini nipinotoma', nisha'huirapirama'. Naporahuaton, coisëso' co Yosë natëpirinhuë', inaquë niquëpahuatamara, co noyahuë' ninama'.

⁷ Nisha'huirapihuatomara, co imapisopitahuë pochin niconama'. Ma'sha onpotohuachinënquëma', ¿onpoatonta' co ahuantëramahuë'? Ma'shanëma' ma-tohuachinënquëma', tananpitërama' naporini, noya noya niitomahuë'.

⁸ Canpitaso nipirihuë' co noyahuë' cancantatoma', imaramasopita capini niihuarama'. Naporahuaton, ninonpinapitoma', nii'huërëtërama'.

⁹ Co noyahuë' nipsisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'. ¡Nani ina nitotërama' ipora! Ama ninonpintocosohuë'. A'naquën co Yosë natëtonahuë', monshihuanapi. Mamanshi moshapi. Sa'ina' ya'huëtopirinahuë', a'na sanapi së'huapi. Quëmapi capini nisë'huapi. Taparosachin yonquipi. Inapita pochin nipsisopitaso', co Yosë'pa' pa'sapihuë'.

¹⁰ A'naquëonta' ma'sha ihuatopi, apirapi, no'pipi, pinotopi. A'naquën a'napita ahueatona', ma'shanëna' matopi. Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'.

¹¹ Iráca a'naquëma' ina pochin nipiramahuë'. Siniro Quisocriso imapatamara, oshanëma' inquitërinquëma'. Nani anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' noya cancantacaso'.

Ma'marësona nonënpoa' Yosë acotërinpoaso'

¹² “Ma'sona tëranta' yanipatëhua', noya nicacaso',” topi a'naquën. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpohuë' noya cancantacaso marë'. Napoaton ma'sona tëranta' anishacancantohuachinco, co nisarahuë'. Ano'quihuachinco.

¹³ A'naquën napopi: “Cosharo' ya'huërin anpopitë marë'. Anpopitënta' ya'huërin coshoro marë',” topi. Inaso nipirihuë', a'na tahuëri Yosë nohuanton, coshoro', anpopitë', inapita ta'huantarín. Ni'ton, co coshatërehuaso marë' oshahuanëhuahuë'. Napoaponahuë', monshihuanacaso' pa'pi co noyahuë'. Co Yosë nohuantërinhuë' monshihuanacaso'. Co ina marë' nonënpoa' acotërinpohuë'. Siniro natëcaso marë' acotërinpoa'. Nonënpoanta' nicha'ërin.

¹⁴ Yosë nohuanton, Siniro Quisoso nanopiantarin. Inari chachin chiniquën nanantaton, nonënpoa' ananpitaantarínpoa'.

¹⁵ Quisocriso imapatëhua', ina nonën pochin ninëhua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotapomarahuë', ¿noya ipora monshihuana'pi monshitacaso' to? ¡Co onporonta'!

¹⁶ Yosë quiricanëinquë naporin: “Quëmapiri sanapi mapachina, cato' piyapi niponahuë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin,” ténin. Canpitaso' monshihuana'pi ichihuë'ëpatama', ina pochin cancantarama'. Inapohuatama', co Quisocriso imamiataramahuë'.

¹⁷ Quisocrisoíchin imapatëhua', ina pochin cancantarëhua'.

¹⁸ Napoaton ama pi'pisha tëranta' monshihuancosohuë'. Ihuatacaso', no'picaso', inapita nicacaso' co noyahuë', nipirihuë', co atapicancaninpohuë'. Monshihuanapatama', nitapicancanarama'. Nonëmanta' tapiarama'.

¹⁹ Quisocriso imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Nani ina nitotërama'. Yosë a'patimarinpoa' ni'ton, cancanënpoaquë chachin ya'huërarín. Napoaton co huachi canpoara nohuantërehuasopita nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin hua'anëntërinpoa'.

²⁰ Quisocriso chiniquën parisitaton, chiminin nicha'ëinpoaso marë'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi nonënpoa quëran huarë' hua'anëntinpoaso' ya'huërin. Napoaton noyasáchin nico' a'napitanta' nicatënëinquëma' Yosë chinochina'.

7

Yasa'arinsopita pënëninso'

¹ I'hua chachin ninshitatomaco, nisha nisha natanamaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Quëmapi co yasa'apachinhuë', noya inaora ya'huëcaso', tënahuë.

² Napoaponahuë', na'a piyapi'sa' monshihuanapi ni'ton, na'con na'con quëmapi'sa' sa'aina'. Ama monshihuanacaiso marëhuë' sa'aina'. Quëmapi'sa' sa'inaráchin yonqui'ina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ináchin yonqui'ina'.

³ Quëmapi'sa' sa'ina' noya nosoroatona', ichihuë'ëina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' nosoroatona', huë'ëpaina'.

⁴ Sanapi nani so'yahuachina, co inaora nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. So'in nohuantërintonta' yonquicaso' ya'huërin. Quëmapi' co inaora nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in nohuantërintonta' yonquicaso' ya'huërin.

⁵ Ama nia'po'inasohuë', niichihuë'ëina'. A'na tahuëriso nipirinhüë' quëmapi sa'inë chachin inahuara yonquinëna quëran nohuantohuachina', na'con na'con Yosë nontacaiso marë' nisha huë'ëina'. Ina quëran naquëranchin nihuë'ëpanta'ina' ama nisha yonquicaiso marëhuë'. Ama hua'qui' nisha huë'ëcosohuë', Satanase minsëchinquëma'.

⁶ Napoaton yasa'apatama', sa'aco', tënahuë. Co yasa'apatamahuë', noy- atapon. Co Yosë ina pochin camaipirinpoahuë', ayonquirinco ni'ton, sha'huitaranquëma'.

⁷ Caso nipirinhüë' co sa'ahuancohuë'. Co manta' sanapi së'huarahüë'. Yosë catahuarinco ahuanta'huaso'. Pa'sápato, a'chinárahüë. Na'a quëmapi'sa' ca pochin nipi naporini, noya niitonahuë', topirahuë'. Co ya'ipi nanitopihuë' ca pochin nicacaiso'. Yosë catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. A'naquën ina nohuanton, sa'arin. A'naquënso nipirinhüë' ina nohuanton, noya inaora ya'huërin.

⁸ Co yasa'apatamahuë', noya nisarama'. Inapochachin quëyorono'sa' co yaso'yantahuachinahuë', noya nisapi. Canta' caora ya'huarahüë.

⁹ Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. A'naquën co sa'apachinahuë', nisha nisha yonquipi. Sanapi së'huacaisoachin nohuantopi. Ina pochin cancantohuachina', sa'aina'. Ina noya, tënahuë.

¹⁰ Nani sanapi mapatama', inarë'quëmáchin ya'huëco', tënahuë. Co casáchin naporahuë'. Quisocristo sha'huitërinpoa' ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' chinpitomiatacaso' ya'huërin.

¹¹ Nipirinhüë', co chinpitohuachinhuë', ama huachi a'na quëmapi so'yachinsohuë'. So'in chachin chinpitantahuachin, noya nisarin. Quëmapi'santa' sa'apachina', ama sa'ina' të'yachinasohuë'.

¹² Isonta' pënëntaranquëma'. Quisocristo isoro'paquë nipon, co napopirinhüë', noya pënëntaranquëma', tënahuë. A'naquëma' co'huara Quisocristo imashatërapomahuë', sa'arama'. Iporaso' imapiramahuë', sa'amaso' co yaimarinhuë'. Noya yacapahuachinquëma', ama të'yatocosohuë'.

¹³ Canpitanta', imoyaro'sa', a'naquëma' imapomarahüë', co so'yamaso' yaimarinhuë'. Co yatë'yatohuachinquëmahüë', ama ta'ananpicosohuë'. Noya yacahuatoma', chinpitoco'.

¹⁴ A'naíchin imaponahuë', noya ichiya'huë'in. Sa'in imapachina, so'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Oshaquëran imapon nimara. Inapochachin quëmapi imana'pi nipachina, sa'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Hui'ninpitanta' noya yonquiarin. Co ichiya'huëhuachinhuë', hui'ninpita co onporonta' Yosë imaponahuë' nimara.

15 Nichinpitacaso' noya noya nipirihuë', quëmapihuë' nipon, co imatonhuë' yapa'pachin, noya pa'in. Sanapinta' co imatonhuë' yapa'pachin, noya inanta' pa'in. "Noya nini'toma', ya'huëco'," itërinpoa' Yosë.

16 Sanapi noya imaponahuë', so'inso' co onporonta' imaponhuë' nimara. Quëmapinta' noya imaponahuë', sa'inso' co imaponhuë' nimara. Co nitotërehuahuë'.

17 Yosë nohuanton, nisha nisha ninëhua'. Co napopináchin ninëhuahuë'. Onpopinsona nicasëhua' Yosë imapatëhua', inachachin niahua'. Ya'huërehuahuë' chachin sano yonquiatëhua', imahua'. Paato, ya'ipi imapisopita inachachin pënënarahuë'.

18 A'naquëma' co'huara imashatërapomahuë', marca acotërinëinquëma'. Quisocristo imapatama', ama ina marë' tapancosohuë'. Naporahuaton, co marca ya'huëtohuachinquëmahuë', ama niacotocosohuë'.

19 Co marca yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë natëcasorachin yonquico'.

20 Ya'nan Quisoso imapatama', onpopinsona nicasëma' imapatama', inachachin nisáco'. Ama a'na' a'na' pochin yonquicosohuë'.

21 A'naquëma' patron marërachin sacatohuatama', ama ina marë' sëtocosohuë'. Nipirihuë' nanitohuatama', pipimiatatoma', canpitaora marë' sacatoco'.

22 Patron marë' sacatapomarahuë', Yosë huayonpachinquëma', oshanëma' inquitatëinquëma', nicha'ërinquëma'. Ina yonquiatoma', co huachi sëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin a'naquëma' co patron asacatopirinquëmahuë'. Yosë nicha'ërinquëma' ni'ton, ina na'con na'con natëcamaso' ya'huërin. Yosë piyapinënpita ninama'.

23 Quisocristo chiminaton, nicha'ërinquëma'. Inasáchin natëtoma', yonquico'. Ama piyapi'sa marëáchin sacatatoma', Yosë naniantocosohuë'.

24 Napoaton iyaro'sa' ya'nan imapatama', onpopinsona nicasëma' imaromaso chachin nisáco'. Yosë ni'sarinquëma'.

25 Iporaso' co sa'arinsopitahuë', co so'yarinsopitahuë', inapita ma'sona onpocaso' sha'huichinquëma'. Quisocristo isoro'paquë nipon, co ina a'chinpirihuë', catahuarinco no'tëquën pënëna'huaso'. Nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Napoaton nanitërama' natëamacoso', tënahuë'.

26 Ipora tahuëri'sa' sacai' imacaso', na'con aparisitarinënpoa'. Napoaton onporamasona ya'huapoma', inachachin ya'huëco'.

27 Sa'ahuanpatama', ama të'yatocosohuë'. Co sa'ahuanpatamahuë', noya canpitaora ya'huëco'.

28 Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. Inapochachin nano'santa' yaso'yahuachina', noya nisapi. Co ina marë' oshahuanapihuë'. Nipirihuë', sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa' inapitaso' saca sacai' ya'huapona'. Co nohuantërahüë' canpitaso' ina pochin nicacamaso'.

29 Ni'co', iyaro'sa'. Yosë nohuanton, co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Napoaton sa'ahuanpatama', ama sa'amachin yonquicosohuë'. Yosë na'con na'con yonquico'.

30 A'na tahuëri sëtapomarahuë', ama sëtacamasorachin yonquicosohuë'. Yosë yonquiatoma', noya cancantoco'. A'na tahuërinta' capa cancantapomarahuë', ama inasáchin yonquicosohuë'. Ma'sha pa'anacasona' ya'huëtopirinquëmahuë', ama inasáchin yonquicosohuë'.

31 Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita a'na tahuëri ta'huantarín. Napoaton ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', ama inapita na'con na'con yonquicosohuë'.

³² Nani ma'sha yonquihuatëra, sacai' Yosë marë' sacatacaso'. Co nohuantërahuë' canpitaso' nisha nisha yonquiatoma', napion cancantamaso'. Quëmapi co sa'in ya'huëtohuachinhuë', co nani ma'sha yonquicaso' ya'huërinhuë'. Nanitërin Sinioroáchin yonquicaso'.

³³ Sa'ahuano'saso nipirinhüë' nani ma'sha yonquicaíso' ya'huërin. Sa'ina' noya ya'huëcaiso marë' na'con yonquiapi.

³⁴ Co nanitopihüë' Yosëáchin yonquicaíso'. Inapochachin sanapi'santa' co so'yahuachinahuë', nanitopi ya'ipi cancanëna quëran Yosëíchin yonquicaíso'. Inasáchin yonquihuachina', na'con Yosë marë' sacatapi. So'yahuano'saso nipirinhüë', na'con ma'sha yonquicaíso' ya'huërin. So'ina', hua'huinpita, inapita noya nocomacaiso' ya'huërin.

³⁵ Ina pochin a'chintëranquëma' yonquicamaso marë'. Co caso' camairanquëmahuë'. Noya yonquico' Yosë nohuantërinso' ayonqui'inquëma'. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë na'con na'con yonquiatoma', ina marë' sacatoco'.

³⁶ Hui'nama' nani nanontohuachin, quëmapi nohuantohuachin, ama apiratocosohüë'. Noya macacaso' nipachina', "Maquë'," itoco'. Noya so'yain. Co ina marë' oshahuaninhuë'.

³⁷ Nipirinhüë', co quëtacaso' nohuantohuatamahuë', noya inanta'. Hui'naonta' co yaso'yahuachinhuë', quëma pëinënguë chachin ya'huë'in. Yaso'yahuachin, acoantoco'.

³⁸ Nanon aso'yacaso' noya. Co'so' nohuantohuachinahuë', inanta' noya. Co so'yahuachinhuë', noya noya, topirahuë'.

³⁹ Sanapi so'yahuachin, so'in chinpitacaso' ya'huërin. Napoaponahuë', so'ini ayananpihuachin, yaso'yantahuachin, noya so'yanta'in. Yosë imana'pi so'yachin.

⁴⁰ Co huachi so'yantahuachinhuë', noya inanta'. Noya noya cancantarin, topirahuë'. Ispirito Santo catahuarinco no'tëquën pënënta'huaso' tënahuë'.

8

Cosharo' mamanshi marë' acopiso'

¹ A'naquën ma'sha tëparahuatona', nosha acopi mamanshi chinotacaiso marë'. "¿Noya ipora ina nosha pa'angatë' capacaso' ti?" itëramaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Tëhuëchachin iyaro'sa' co mamanshisó' nanpirinhüë', nitotërehua'. Nani na'con nitotarihuarahuë', co a'napita nosorohuatëhuahuë', topinan quëran nitotatëhua', ninocanarihua'. Nipirinhüë', piyapi nosorohuatëhua', catahuarëhua' noya noya Yosë imacaiso marë'.

² A'naquënso': "Ya'ipi nitotërai" topirinahuë', na'con pahuantarin no'tëquën yonquicaíso'.

³ Napoaponahuë', Yosë nosorohuatëhua', ina pochin cancantarihua'. Ina quëran Yosë nohuitatonpoa', noya ni'sarinpoa'.

⁴ Nosha mamanshi chinotacaiso marë' acopiso' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co mamanshi nanpirinhüë'. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë'. Tata Yosëíchin chinotacaso' ya'huërin, tënëhua'.

⁵ A'naquënso' nipirinhüë' nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita moshapi. Inápaquë ya'huërinso'pita moshapi. Nisha nisha ya'huërin, "yosë" ta'tona', moshapi. "Inapita natëcaso' ya'huërin," topi.

⁶ Canpoaso' nipirinhüë' Tata Yosëíchin chinotërehua'. Ya'ipi ma'sha ninin. Ina marë' acorinpoa'. Quisocristoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nininpoa'. Nani nicha'ërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpicaso marë'.

⁷ Napoaponahuë', a'naquënso' co ina nitochátërapihuë'. Iráca mamanshi chinotopirinahuë', Quisocristo imapachinara, mamanshi a'popi.

A'popirinhue', ipora huanta' co cancanëna quëran natëyátërapihue'. “Nosha mamanshi marë' tëpapiso' ca'patëhua', mamanshi chachin chinotarëhua',” taponaraihue' ca'pachina': “Oshahuanëhua',” ta'tona', co huachi noyápiachin cancantopihue'.

⁸ Tëhuëenchachin ca'patëhua', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. A'pohuatëhua', co ina marë' Yosë noya noya ni'ninpoahuë'. Co inaso' cosharo' yonquirinhue'. Cancanënpoa quëran noya yonquicaso' na'con na'con nohuantërin.

⁹ Nipirinhue', ya'ipi nosha ca'patama', ni'cona a'napita anishacancantotama'. A'naquën imasapirinhue', co Quisocristoíchin natëyátërapihue'. Nisha nisha të'huatapi.

¹⁰ “Ya'ipi nosha noya capacaso',” ta'toma', noya ca'nama'. A'na tahuëriso nipirinhue' mamanshi moshapiso' pëiquë pa'patama', inaquë coshatarama'. Inaquë coshatasëma', të'huatona'pi nicatënquëma': “Mamanshi marë' acopiso' noya capacaso',” tapon nimara. Ina quëran: “Canta' nipachin ca'i,” ta'ton, ina nosha capon. Ina ca'pachin, “Oshahuanahuë caso huachi,” ta'ton, co noyahuë' cancantarin.

¹¹ Canpitaso' nitotatoma', noya capomarahue', të'huatona'pi atapicanca-narama'. Ina marënta' Quisocristo chiminin.

¹² Të'huatona'pinta' imaponahuë', co ya'ipi cancanën quëran imarinhue' ni'ton, nisha nisha të'huatarin. Nonanatënquëma', ca'pachin, co noyahuë' cancantapon. “Ma'cha onpo'iya. Co noyahuë' ninahuë',” tapon. Ina aoshahuanpatama', Quisocristonta' co noyahuë' ni'sarinquëma'. Ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

¹³ Ya'ipi cosharo' noya capacaso' nipirinhue', a'na tahuëri nosha capasoco iyahuë niconco nishacancantohuachin, co huachi ina nosha ca'sarahue'. Iyahuë nosoroato, co pi'pian tëranta' nohuantërahuë' anishacancanta'huaso'.

9

Quisocristori acorinsopita

¹ Co inso piyapi tëranta' camairincohuë'. Quisocristo chachin acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Inápaquë panantarinso' piquëran cari ni'nahuë. Ina catahuarinco a'china'huaso'. A'chintohuatënquëmara, canpitanta' imarama'.

² “Co Quisocristo chachin acorinquënhue',” itërinaco a'naquën. Canpitaso nipirinhue' co napotaramacohue'. A'chintohuatënquëmara, Quisocristo imarama' ni'ton, acorincoso' nitotërama'.

³ Nocanpachinacora, no'tëquën iso pochin sha'huitërahuë:

⁴ A'chintohuatëinquëmara, a'camacoiso' ya'huërin. Yamorohuatoi, o'shitamacoisonta' ya'huërin. Nohuantërai naporini, noya ma'paitëinquëmahuë'.

⁵ A'napita Quisocristori acorinsopitaso', sa'atona' sa'inarë' iratopi. Nanamën a'chinacaiso marë' pa'pachinara, sa'inë chachin pa'pi. Quisocristo iinpita, Pitro, inapitanta' inapopi. Nohuantërai naporini, quiyanta' Quisocristo imarinso' macatoi, inaro'coi chachin irachitohue'.

⁶ Pirnapirë'co a'chintarainquëma' ni'ton, a'camacoiso' ya'huëpirinhue'. Quiyaora sacatatoi, coshatërai. Ma'shanta' pahuantohuachincoira, quiyaora pa'anai. A'napitaso' topinan ma'parinëinquëma'.

⁷ Ni'co', iyaro'sa'. Sontaro ya'compachinara, co cosharonën pa'anacaso' ya'huërinhuë'. Capacaso', a'mocaso', inapita topinan quëtopi. Inapochachin opa sha'pachina, hua'anëni inaora macaton, irorin. Co ina marë' pahuëretacaso' ya'huërinhuë'. Ohuica pë'tahuana'pinta' nohuantohuachina, ohuica sho'shoi' shi'shiaton, o'orin.

⁸ Co piyapi'saráchin ina pochin yonquipihuë'. Yosë quiricanënguënta' Moisësë naporin:

⁹ "Toro asacatohuatama', a'caco'. I'nataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocoso'huë'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," ténin iráca ninshitatón. Co toroáchin yonquiatón, Yosë naporinhuë'.

¹⁰ Canpoanta' yonquiatónpoa', quiricanënguë aninshitérin. Quëmapi imin-pachina, co topinan sha'ninhuë'. "Nitohuachin, masarahuë," ta'ton, sha'nin. Ina quëran sha'ninso' cayahuachina, manin.

¹¹ Inapochachin quiyanta' Yosë nanamën a'chintërainquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Ina marë' ma'sha pahuantohuachincoi, topinan quëtëramacoi naporini, noya niitonhuë'.

¹² A'napitaso' a'chintohuachinquëmara, ma'sha topinan quëtërama'. Quiyaso' na'con na'con a'chintërainquëma' ni'ton, na'con na'con quëtëramacoiso' ya'huëpirinhuë'.

Napoaponahuë', co manta' topinan ma'parainquëmahuë'. Ma'sha pahuan-topirincoihuënta', ahuantërai. Piyapi'sa' noya noya Quisocristo nanamën natanacaiso marë' co manta' ma'patëraihuë'. A'chinahuë quëran canarahuë naporini, co onpopinchin noya ni'itonacoihuë' nimara, ténahuë'.

¹³ Iráca a'naquën Yosë chinotopiso pëiquë sacatohuachinara, inaquë chachin coshatopi. Ma'sha Yosë chinotacaiso marë' tēpahuachinara, patoma ca'pi. Topinan quëtōhuachinara, noya ca'pi. Nani ina nitotërama'.

¹⁴ Inapochachin Quisocristonta' sha'huitërinpoa'. "Nani tahuëri nani tahuëri Yosë nanamën a'chinpachina', natanpisopitari ma'sha quëchina' nancapaiso marë'," ténin.

¹⁵ Ina nipirinhuë', co manta' ma'paranquëmahuë'. Co ina marë' ninshitéranquëmahuë'. Co manta' nohuantërahuë'. Caora sacatato, a'chinarahuë. Ina marë' noya cancantërahuë. A'chintëranquëmaso marë' pahuëramacoso' ya'huërin naporini, chimina'huaso' noya noya niitonhuë'. Topinan nohuantato, a'chintëranquëma', ténahuë'.

¹⁶ A'naquën: "Yosë nanamën a'chinahuëso marë' caso' noya noyaco," topi. Caso nipirinhuë' co caora nohuanto a'chinahuë'. Co ina marë' noya noyacohuë'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co'so' a'chinpatohuë', jma'huantacha nisarahuë paya!

¹⁷ Caora nohuanto, a'chinahuë naporini, ina marë' canaitohuë'. Nipirinhuë', ina sha'huitërinco ni'ton, a'china'huaso' ya'huërin.

¹⁸ Napoaton nanamën a'chinpatëra, co manta' ina marë' ma'patërahuë'. Cosharo', ma'sha, inapita quëtinacoso' ya'huëpirinhuë', co manta' ma'patërahuë'. Topinan a'chinahuë. Ina marë' nóya cancantërahuë.

¹⁹ Co insonta' pahuërerincohuë' ni'ton, co insonta' camaincoso' ya'huërinhuë'. Nipirinhuë', caora nohuanto, ya'ipi piyapi'sa' catahuarahuë. Na'con na'con piyapi'sari Quisocristo imacaiso marë' a'chinarahuë.

²⁰ Cotioro'sa' a'chintohuatëra, inapita pochin ninahuë inapitanta' imacaiso marë'. Co Moisësë pënëntërinso' natëca'huaso' ya'huëtopirincohuë', cotioro'sa pochin ninahuë natinacoso marë'. Inapitanta' Quisocristo natëcaiso' nohuantërahuë.

²¹ Nisha piyapi'saso' co Moisësë pënëntërinso' natëpihuë'. Napoaton inapita a'chintohuatëra, co ya'ipi Moisësë pënëntërinso' natërahuë'. Co ina natëpirahuë', Quisocristo natëto, noya ninahuë. Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo nanamënáchin a'chintërahuë.

²² A'naquëonta' imaponahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. Inapitanta' co nocanahuë'. "Caso' noya noya imarahuë," co itërahuë'. Inapita pochin ninahuë natanatonaco, noya noya Quisocristo imacaiso marë'.

Ya'ipi piyapi'sa' nosoroato, sanoanan quëran a'chintarahuë caraya tëranta' cha'ëcaiso marë'.

²³ Ina pochin Yosë nanamën a'chinpató, na'con na'con piyapi'sari ina nohuitapi anta'. Ina marë' canta' noya cancantërahuë.

²⁴ Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, a'naíchin canatërin. Nani ina nitotërama'. A'napitaso' co chiníquën ta'atonahuë', co canatopihuë'. Canpitanta' chiníquën ta'apiso pochin cancantatoma', na'con yonquico' noya noya cancantamaso marë'.

²⁵ Quëmapi'sa' yanicanahuachinara, nani tahuëri ta'arápi noya noya no'quicaiso marë'. Ta'acaisoráchin yonquipi. Canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopirinahuë', inaso' a'naroáchin ahuirin. Canpoaso nipirinhüë' noya nipatëhua', Yosë'pa' acanarinpoa'. Inatohua' co manta' mocsarinhuë'.

²⁶ Caso' co nisha nisha yonquirahuë'. Noya ni'tatë' ta'arëso pochin Yosë natëca'huasoráchin yonquirahuë. Co topinan ya'huërahuë'. Co papinanquë ahuëtëresó pochin ninahuë'. Yosë nohuantërin soráchin ninahuë.

²⁷ Co noyahuë' yonquihuatëra, a'naroáchin naniantërahuë. Co nohuantërahuë' pi'pian tëranta' oshahuanaca'huaso'. Nohuantaso' Yosë marë' sacatarahuë. A'napita na'con pënënpirahuë', co caso' noya nipatohuë', co Yosë noya ni'sarincohuë', co acanaarincohuë', tënahuë.

10

Ama mamanshi moshacaiso marëhuë' pënëninso'

¹ Iráca napopisopita iyaro'sa', yonquico'. Iráca cotio mashocoro'sa' Iquipito quëran pipirahuatona', Moisésë imapi. Yosë nohuanton, chitoro' ya'norin imacaiso marë'. Naporahuatona', Quëhua' marë pëntonahuatona', ya'ipiya cha'ëpi.

² Marë quëran cha'ërahuatona', Moisésë imapi. Chitoronta' quëchitërarin. (Inapochachin iporasó Quisocristo natërehua' ni'ton, aporihuanatëhua', imarëhua'.)

³ Iráca inotëro parti pa'pachinara, Yosë nohuanton, nani tahuëri no'paquë cosharo' ya'nohuachina, ya'ipiya coshatopi.

⁴ Inaquëso' co i'sha ya'huëpirinhüë', Yosë nohuanton, na'pi quëran pipirin, ya'ipiya o'opi. Quisocristoso' ina na'pi pochin ninin. Pa'pachinara, co quënanpirinhüë', inari na'con catahuarin cha'ëcaiso marë'.

⁵ Inapotopirinhüë', cotioro'saso' co noyahuë' cancantopi. Na'con na'con co natëpihuë' ni'ton, Yosëri co noyahuë' nícaton, ana'intërin. Ina nohuanton, inaquë chachin chiminpi.

⁶ Pënëinpoaso marë' iráca ina ninshitërin. Inapitaso' co noyahuë' yonquipi. Nani ma'sha noyapatopi. Ama inapita nonahuansohüë'.

⁷ Inapitaso' mamanshi moshapi. "Moshatacaiso marë' pita nipi. Huënsërahuatona', coshatopi, o'opi. Ina quëran nansarahuatona', capa cancantopi," tënin Yosë quiricanënuë. Canpitaso nipirinhüë' ama inapita pochin nicosohüë'.

⁸ Ina quëran a'napita monshihuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intërin. Ina nohuanton, cato shonca cara huaranca piyapi'sa' chiminpi. A'na tahuëriíchin nipirinhüë', inanapo chiminpi. Ina yonquiatoma', ama manta' monshihuanacamaso' yonquicosohüë'.

⁹ Naporahuatona' Sinioronta tënipi: "Co nimara ana'intarinpoahuë'" ta'tona', co noyahuë' nipi. Ina marë' ya'huanatona', na'a chiminpi.

10 Ama Yosë no'huitëhua' tarëtahuasohuë'. "Co Yosë noya catahuarinpoahuë'," topi a'naquën. Napoaton Yosëri anquëni a'paimarin inapita tēpacaso marë'.

11 Yosë nohuanton, iráca napopisopita quiricanënuë ninshitopi pēnēinpoaso marë'. Inapita pochin nipatëhua', ana'intarinpoa' canpoanta'. Nani ana'intacaso' tahuëri naniriarin.

12 A'naya a'nayanquëma' ni'cona oshahuantama'. "Caso' noya piyapico. Co onporonta' Yosë a'poarahuë'," ama tocosohuë'.

13 Sopai ya'ipi piyapinpoa' sha'huitërinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Yosëso nipirinhue' catahuarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' co nanitërehuasohuë' nitotaton, ni'sarinpoa'. "Tananpitëquë'," itohuachina, co sopai nanitërinhuë' aquëtë' tēniinpoaso'. Cancanēnpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', co sopai minsëarinpoahuë'. Ma'sha onpopirëhuahuënta', Yosë ananitarinpoa' ahuantacaso'. Yosë chachin catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'.

14 Napoaton iyaro'sa' ama pi'pisha tēranta' mamanshi moshacosohuë'. Nosororanquëma' ni'ton, pēnēnaranquëma'.

15 Canpitaso' nitoyonquirama'. Sha'huitëranquëmaso' yonquico' no'tëquën nitotacamaso marë'.

16 Niyontonpatëhuara, Quisocriso chiminso' yonquirëhua'. "Quiya marë' Siniro huënainën pa'nin ni'ton, 'Yosparinquën' tēnai," itatëhua', huënainën pochin nininso' o'orëhua'. Cancanēnpoa quëran huarë' yonquiatëhua', o'opatëhua', huënainën napopináchin yonquirëhua'. Ina quëran cosharo' ina nonën pochin nininso' sē'panahuatëhua', ca'nëhua'. "Tëhuëchachin canpoa marë' Quisocriso nonën ohanpi," ta'tëhua', napopináchin yonquirëhua'.

17 Quisocriso yonquiatëhua', ina cosharo' ca'nëhua'. Na'aquënpoa' nirihuarahuë', Quisocriso imarëhua' ni'ton, a'na huëntona pochin ninëhua'. Napopináchin yonquirëhua'.

18 Israiro'sa' napopisonta' yonquico'. Ma'sha Yosë chinotacaso marë' tēparahuatona', ahuiquitopi. Pi'pian nosha acopiso' ca'pi. Yosë yonquiatona', coshatopi. Inapoa'na', Yosë chinotopi.

19 Mamanshiso' co nanpirinhue'. Co chinotacasohuë' nipirinhue', a'naquëni moshapi. Ma'sha inapita chinotacaso marë' tēpahuachinara, topinan quëran napopirinahuë', co mamanshiri ni'ninhue', co nataninhue'.

20 Nisha piyapi'saso nipirinhue' mamanshi moshacaiso marë' ma'sha tēpahuachinara, co Yosë yonquipihue'. Sopairo'sa' yonquipi. Co caso' nohuantërahuë' canpitanta' sopairo'sa' yonquicamaso'.

21 A'naquën mamanshi moshacaiso marë' pita nipi. Sopairo'sa' yonquiatona', napopi. Siniro yonquihuatama', co sopairo'sa' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Napoaton amatohuachinënuëma', ama pacosohuë'. Quisocriso chiminso' yonquiatoma', coshatërama', o'orama'. Napoaton ama sopairo'sa' yonquiatoma', coshatocosohuë', o'ocosohuë'.

22 Sopairo'sa' yonquihuatama', Yosë a'pitatënuëma', no'huiarinquëma'. ¿Ina nohuantërama' ti? ¡Inaso' chini chiniquën nanantërin! Canpoaso' co ina pochin chiniquën nanantërehuahuë'.

A'napita nosorocaso' ya'huërinso'

23 "Ma'sona tēranta' yanipatëhua', noya nicacaso'," topi. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpoahuë' noya cancantacaso'. Tëhuëchachin ya'ipi noya nicacaso nipirinhue', co ya'ipi catahuarinpoahuë' a'napita achinicancanacaso'.

24 Napoaton a'napitanta' noya noya imacaiso marë' catahuaco'. Canpitaora costaramaso' ama aquëtë' yonquicosohuë'. A'napita na'con na'con yonquico'.

²⁵ Nosha mircatoquë ya'huëhuachin, pa'anatoma', ca'co'. Ama manta' natantapomarahuë', ca'co'. “¿Mamanshi chinotopiso pëiquë ma'patëran?” ama itocosohuë'. Ama nisha nisha yonquiapomarahuë', ca'co'.

²⁶ Tata Yosëri ya'ipiro'pa' ninin. Ya'ipi ma'sharo'santa' noya ninin.

²⁷ A'na tahuëri coshatapatarama'. Co imarinsohuë' amatohuachinquëma', nohuantohuatama' paco'. Nosha acotohuachinënquëma', “Mamanshi marë' acopiso' nimara,” ama tapomarahuë', ca'co'.

²⁸ Nipirinhüë', a'na piyapi sha'huitohuachinquëma', “Iso nosha mamanshi chinotacaso marë' acopiso',” itohuachinquëma', ama ca'cosohuë'. Sha'huitërinquëmaso' nosoroatoma', ama ca'cosohuë'.

²⁹ Ca'patama', co ina marë' oshahuanaramahuë'. A'naquënso nipirinhüë' ni'pachinënquëma', nisha nisha yonquiamara. Ina nosoroatoma', ama ca'cosohuë'.

A'naquëmaso nipirinhüë', itaramaco: “¿Ma'marëta' a'napita yonquiato cosharo' a'poca'huaso' ya'huërin?”

³⁰ ‘Yosparinquën Siniro,’ itahuato, noya caso' ca'nahuë. ¿Onpoatonta' ina marë' co noyahuë' ni'ninaco?” topiramahuë'.

³¹ Ma'sona tëranta' nipatama', Yosë yonquiatoma', noya nico' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'. Napoaton coshatohuatama', o'opatama', ma'sona tëranta' nipatama', ina yonquico'.

³² Ama insonta' anishacancantocosohuë'. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', Quisocriso imapisopita, ya'ipiya nosorocaso' ya'huërin.

³³ Caso' ya'ipi piyapi'sa' yonquirahuë. Catahuarahuë noya Yosë imacaiso marë'. Co caora costarahuëso' yonquirahuë'. A'napitanta' yacatahuarahuë inahuanta' Quisocristori anoyacancantacaso marë'.

11

¹ Caso' Quisocriso noya nonanahuë. Canpitanta' nonanatomaco, noya nico'.

Sanapi'sa' Yosë imapisopita

² Ma noyanquëma' iyaro'sa' ni'ton, na'con yonquiramaco. Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, noya natëramaco.

³ Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co insonta' inaora nohuan-ton ya'huërinhuë'. Tëhuëinchachin natëcaso' ya'huërin, tënahuë. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Quëmapi'santa' Quisocriso natëina'. Quisocrisoso' Tata Yosë natërin.

⁴ Quëmapinpoa' niyontonëhuaquë Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' ni-imomototahuasohuë'. Niimomotohuatëhua', co Quisocriso natërehuahuë'. Inapochachin pënëntohuatëhua', ama niimomototahuasohuë'.

⁵ Canpitanta', imoyaro'sa', niyontonëhuaquë Yosë nontohuatama', so'yama' natëtoma', niimomototoco'. Yosë anitotërinquëmaso' sha'huihuatamanta', niimomototoco'. Co niimomototohuatamahuë', noyá niya'itopiso pochin ya'noarama'. Ina pochin nipatama', so'yama' atapanarama'.

⁶ Ni'co'. Sanapi'sa' co quëmapi'sa' pochin niya'itopihuë'. Ya'ipi noyá niya'itopi naporini, tapaintonahuë'. Napoaton imoyaro'sa' niimomototoco'.

⁷ Quëmapinpoaso nipirinhüë' Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' ni-imomototahuasohuë'. Yosë nininpoa' ina pochin hua'anëntacaso marë'. Inasáchin, iyaro'sa', natëhuatëhua', nóya cancantarihua'. Ina marë' acorinpoa'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' noya natëhuachina', nóya cancantapi'.

⁸ Quëmapi'ton Yosëri ninin. Ina quëran ahuë'ëtahuaton, a'na nininpitëraca' ocoitërin. Ina ocoitahuaton, ina quëran chachin sanapi ninin.

⁹ Quëmapi'ton ninin. Ina piquëran sanapi ninin so'in catahuacaso marë'.

¹⁰ Napoaton quëmapi'sa' chini chiniquën nanantopi. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Natëtona', motëna' niimomotochina'. Napohuachina', so'ina' natëpi ni'ton, anquëniro'sarinta' noya ni'sapi.

¹¹ Napoaponahuë', Yosë napopináchin nosororinpoa'. Co quëmapi'saráchin nohuantërinhuë'. Sanapi'santa' nohuantërin. Quisocristo imapatëhua', napopináchin ni'ninpoa'.

¹² Ya'ipinpoa' Yosë nininpoa'. Quëmapi'ton nisahuaton, quëmapi nininpitën quëran sanapi ninin. Naporo quëran huarë' quëmapinpoanta' sanapi'sa quëran nasitërehua'. Yosë nohuanton naporin.

¹³ Iporaso' iyaro'sa', imoyaro'sa', cancanëma quëran yonquico' noya nica-camaso marë'. Niyontonpatama', ¿noya ipora sanapi'sa' co niimomoto-taponaraihuë' Yosë nontacaiso' to?

¹⁴ Ni'co'. Quëmapinpoa' niya'itërehua'. Co ain a'pamacaso' nohuantërehuahuë'.

¹⁵ Sanapi'saso nipirinhue' ainën a'pamapi. A'pamahuachinara, noya ya'nopi. Yosëri naporopi ain quëtërin noyá niimomototacaiso marë'.

¹⁶ A'naquëma' nisha yonquihuatama', isoíchin sha'huitaranquëma': Quiyaso' co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi parti imapisopitanta' inachintopi.

Niyontonpachinara, a'naquën co noyahuë' nipiso'

¹⁷ Niyontonpatama' iyaro'sa', noya nicacaso' ya'huëpirinhue', a'naquëma' co noyahuë' ninama'. Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'. Napoaton pënënanranquëma'.

¹⁸ Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, a'na huënton a'na huënton nicatoma', nino'huirama', natantërahuë. No'tëquën sha'huitërinaco, topirahuë'.

¹⁹ Co ya'ipi cancanëma quëran imapatamahuë', nisha nisha yonquiarama'. Co napopináchin yonquiararamahuë'. Ina quëran Yosë cancanën manëhuasopita nohuitërinënpoa'. Co ya'ipinpoa' nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'napitaso nipirinhue' co noya yonquiatonahuë', co no'tëquën imapihuë'.

²⁰ Quisocristo yonquicaso marë' niyontonatoma', coshatapomarahuë', co tëhuënchachin chimininso' yonquiararamahuë'.

²¹ A'naquëma' co ninosoroatomahuë', niapiratërama'. A'naroáchin canpitaora cosharonëma' ca'nama'. Co nipatomatëramahuë'. Inapotohu-atamara, a'naquën tanapi. A'naquënso nipirinhue' na'con o'otona', no'pipi. Napoatoma', co nanitëramahuë' Quisocristo chimininso' yonquiatoma' coshatacamaso'.

²² ¿Co'na pëinëma' ya'huëtërinquëmahuë' inaquë coshatamaso', o'ocamaso'? ¿Onpoatonta' corto pëiquë chachin pahuantërinso' atapanarama'? ¿Ma'ta' ina marë' ichinquëma'? Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'.

Quisocristo chimininso' yonquiatëhua', ca'nëhuaso'

(Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20)

²³ Siniro sha'huitërinco' chachin nani sha'huitëranquëma'. Iráca Cotasëri Quisocristo sha'huirapirin. Sontaro'sari yamapachinara, naporo' tashi' ca'tano'sanënpitarë' coshatopi. Cosharo' masahuaton,

²⁴ “Yosparinquën Tata Yosë,” itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, a'naya a'naya quëtërin. “Ca nonëhuë pochin iso'. Ca'co'. Canpita marë' chiminarahuë. Niyontonpatama', chiminahuëso' yonquiatomaco, pi'pian coshoro' ca'co',” itërin.

²⁵ Nani coshatohuachinara, minëa'hua manin. “Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso'

sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë ni'ton, anoyacancan-taranquëma'. Ca yonquiatomaco, o'oco'. Ipora quëran huarë' inapoatoma', yonquico," itërin Quisosori.

²⁶ Onporosona cosharo' ina nonën pochin nininso' ca'patama', huënainën pochin nininsonta' o'opatama', Quisoso chimininso' a'napita anitotarama'. Siniro o'mantaquë huarë' inapoarama'.

Onpopinsona Quisoso chimininso' yonquicaso' ya'huërin

²⁷ Ina marë' niyontonpatama', ama topinan quëran ca'cosohuë'. Ama nisha nisha yonquiatoma', o'ocosohuë'. Co Siniro nonën, huënainën inapita noya yonquihuatomahuë', oshahuanarama'.

²⁸ Napoaton canpitaora yonquinëma quëran no'tëquën yonquico'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuatomahuë', naniantoco'. Noyapiachinsáchin cancantatoma', ca'co', o'oco'.

²⁹ Quisoso chimininso' no'tëquën yonquicaso' ya'huërin. Topinan quëran ca'patama', topinan quëran o'opatama', na'con oshahuanarama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'.

³⁰ Napoaton na'anquëma' caniorama'. A'naquëmanta' co chiniramahuë'. A'naquënso' ina marë' chiminin.

³¹ Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' nitantiacaso' ya'huërin ni'ton, yonquia'ahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', co Yosë ana'intarinpoahuë'.

³² A'na tahuëri oshahuano'sa' ana'intomiatarin. Imarëhuasopitaso nipirihuë', ipora chachin pi'pian ana'intarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intomiatarinpoahuë'.

³³ Napoaton iyaro'sa' noyápiachin cancantatoma', Quisocriso chimininso' yonquicaso marë' niyontonco'. Ina marë' niyontonpatama', ama a'naroáchin ca'cosohuë'. Nininaco'. Ya'ipi nanihuatomahuë', napopináchin ca'co'.

³⁴ A'naquën tanahuachina', inahuara pëinënaquë coshachina'. Ina quëran noya niyontonpatama', co Yosë ana'intarinquëmahuë'. A'na tahuëri pa'sarahuë' nicaponquëma'. Naporo' na'con na'con a'chinchinquëma'.

12

Ispirito Santo nisha nisha catahuarinpoaso'

¹ Apira Ispirito Santo naporinso' iyaro'sa', a'chinchinquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'. Ina tëhuënchachin catahuarinpoa' nohuantërinso' nicacaso'. A'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa'.

² Iráca co Yosë natëyatërapomahuë', nisha nisha yonquiatoma', mamanshi mosharama'. Co nanpitan natanpirinquëmahuë', sopai nohuanton, inapita chinotërama'.

³ Iporahuanta' a'naquëni co noyahuë' yonquirapitona' Quisocriso no'huipi. Inapitaso' co Ispirito Santo natëpihuë'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', catahuarinpoa' Quisocriso natëcaso'. "Quisocrisoíchin natërahuë. Inaso' hua'anëntërinco," tënëhua'. Ispirito Santo nohuanton, naporëhua'.

⁴ Yosë acorinpoa' nisha nisha nitotacaso marë'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya nicacaso'.

⁵ Siniro nohuanton, nisha nisha ninëhua' a'napita catahuacaso marë'. Nisha nisha nirihuarahuë', ya'ipinpoa' Siniro natërehua'.

⁶ A'naya a'nayanpoa' ananitërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin catahuarinpoa'.

⁷ Co canpoara nanitopirëhuahuë', Ispirito Santo ananitërinpoa' ma'sona ina nohuantërinso' nicacaso'. Catahuarinpoa' ni'ton, a'napitanta' catahuarihua' noya noya imacaiso marë'.

⁸ Ispirito Santo nohuanton, a'naquën noyá nitotërin pënëntacaso'. No'tëquën yonquiaton, pënëntarin. A'naquëonta' noya noya nitotaton, a'chinarin.

⁹ A'naquëonta' catahuarin chiniquën Yosë natëcaso marë'. "Yosë ya'ipiya nanitaparin," ta'ton ina nontërin. Nontohuachina, Yosëri na'con catahuarin. A'nanta' Ispirito Santori catahuarin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'.

¹⁰ Ispirito Santo nohuanton, a'naquëonta' nanitërin sacai nininso' nica-caso'. A'naquën Yosë yonquirinso chachin cancanën quëran anitotërin a'napita sha'huitacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, macarisona catahuarinso' nitoninorin. Co Ispirito Santoachin yacatahuarinpoahuë'. Sopairinta' piyapi'sa' catahuarin nonpintinpoaso marë'. Napoaton a'napita pënënpachinpoa', ninocaso' ya'huërin. Nonpin nanan nipachina, sha'huitërinpoa' ama natëcaso marëhuë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'napitanta' catahuarin ma'sona nisha nananquë topiso' sha'huicaiso'.

¹¹ Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. A'naíchin Ispirito Santo niponahuë', catahuarinpoa' nisha nisha nitotacaso'. Inaora nohuantërinso' ananitërinpoa'.

A'na huëntona pochin ninëhuaso'

¹² Nonënpoa' a'naíchin nipirinhuë', nisha nisha ya'huëtërin. Ya'piranpoa', nantënpoa', imiranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. Inapochachin Quisocriso imarëhuasopita nisha nisha nirihuarahuë', a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocriso ni'ninpoa'.

¹³ Ispirito Santo chachin Quisocriso huëntonëinquë aya'coninpoa'. Cotioro'sahuë nipon, nisha piyapi'sahuë nipon, napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquëma' canpitaora marë' sacatërama'. A'naquëma' nani tahuëri patronëma' asacatërinëinquëma'. Nisha nishanpoa' nipirihuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, huëntonëinquë aya'coninpoa'. Aporintohuachinënpoara, a'na huëntoínchin ninëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'.

¹⁴ Nonënpoa' a'naíchin nipirinhuë', nisha nisha ya'huëtërin. Nantënpoa', imiranpoa', ya'piranpoa', inapita pochin nininsopita ya'huëtërinpoa'.

¹⁵ Nantëhuë nontërinco naporini, "Caso' co imirancohuë'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohuë'. Nantëhuënta' nohuantërahuë.

¹⁶ Huëratëhuënta' nontërinco naporini, "Caso' quëma huëratëncó. Co ya'pirancohuë'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohuë'. Huëratëhuënta' nohuantërahuë.

¹⁷ Ya'piranpoáchin ya'huërin naporini, ¿ma quëranta' natanchitërihuahuë'? Huëratënpoáchin ya'huërin naporini, ¿ma quëranta' imëchitërihuahuë'? ténahuë.

¹⁸ Yosëso nipirinhuë' nisha nisha acotërinpoa'. Ina nohuanton, imiranpoa', nantënpoa', ya'piranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. A'naya a'naya nohuantërinquë chachin acotërinpoa'.

¹⁹ A'naíchin ya'huëtërinpoa' naporini, co nonënpoa' inaichitonhuë'. Napoaton nisha nisha acotërinpoa'.

²⁰ Nisha nisha ya'huëtopirinpoahuë', a'naíchin nonënpoa' ya'huërin.

²¹ Isonta' yonquico'. Ya'pirari imira nocanin naporini, "Quëmaso' napoo-nan. Co nohuantëranquënhuë'," itërin naporini, co no'tëquën nonchitonhuë'.

Motënpoanta' co nantënpoa' nocanacaso' ya'huërinhuë'. Ya'piranpoa', imiranpoa', motënpoa', nantënpoa', ya'ipi nohuantërëhua'.

²² Ni'co'. Ninopinënpoa', sa'poronënpoa', inapita pochin nininsopita co a'ninquëchin ya'noponahuë', na'con na'con nohuantërëhua' nanpicaso marë'. Inapitaso' noya noya ananpirinpoa'. Co inapita ya'huëtërinpoahuë' naporini, chimiintërihuahuë'.

²³ A'naquën nonënpoaquë ya'huërinso' co onpopinchin pa'yatërëhuahuë'. Nipirinhüë', inaso' noya noya a'motërëhua'. Taparonënpoapitanta' noya imotërëhua'.

²⁴ Imiranpoa', ya'piranpoa', inapita co imotërëhuahuë'. Nisha nisha ya'huëtëpirinpoahuë', ya'ipi nohuantërëhua'. Yosë nohuanton, co a'ninquëchin nininsopitahuë' na'con na'con yonquirëhua'.

²⁵ Nonënpoa' a'naíchin nipirinhüë', nisha nisha ya'huëtërin. Co nino'huitonahuë', nicatahuapí.

²⁶ Maquënpoa tëranta' iquín nipachina, ya'ipi ninatanë'. Inapochachin maquënpoa tëranta' pa'yatohuachinënpoa', ya'ipi nonënpoa' capa cancantërin.

²⁷ Canpoanta' imarëhua' ni'ton, a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocristo ni'ninpoa'. A'naya a'nayanpoa' nohuantërinpoa'.

²⁸ Yosë nisha nisha acorinpoa' imarëhuasopita capini nicatahuacaso marë'. Quisocristo isoro'paquë nipon, a'naquën acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Inapita'ton Yosëri acorin. Ina quëran a'napitanta' acorin pënëntacaiso marë'. Naporahuaton, a'naquëonta' acorin Quisocristo nanamën a'chinacaiso marë'. Yosë nohuanton, a'naquën sacai' nininso' nanitaparín. A'naquën acorin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'. A'naquën acorin a'napita catahuacaso marë'. A'naquën acorin hua'an pochin nicacaso marë'. A'naquën Yosë nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonin.

²⁹ Co ya'ipinpoa' acorinpoahuë' paatëhua' a'chinacaso marë'. Co ya'ipinpoa' nitopënëntërëhuahuë'. Co ya'ipinpoa' Quisocristo nanamën a'chinacaso' ananitërinpoahuë'. Co ya'ipinpoa' sacai' nininsopita nanitaparëhuahuë'.

³⁰ Co ya'ipinpoa' ananitërinpoahuë' cania'piro'sa' anoyatacaso'. Co ya'ipinpoa' nisha nananquë nonëhuahuë'. Nisha nanan natanpatëhuara, co ya'ipinpoa' nanitërëhuahuë' ma'sona téninso' sha'huicaso'. Co ya'ipinpoa' inachachín nicacaso' acorinpoahuë'. Ispirito Santo nohuanton, nisha nisha ninëhua'.

³¹ Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' noya noya nininsopita nitotatoma' a'napita catahuacaso marë'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

Napoaponahuë', piyapi nosorocaso' noya nóya ténahuë. Ina a'chinchinquëma'.

13

¹ Nisha nananquë nonpiso pochin nitononarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', topinan quëran nonarihua'. Anquëni pochachin nonarihuarahuënta', co nosorohuatëhuahuë', hua'na, canpana inapita irininsopo pochin Yosë nataninpoa'.

² A'naquënpoa' Yosë yonquirinso chachin nitotatëhua', sha'huitarëhua'. Ya'ipi nitotarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', topinan quëran nitotarihua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Yosë chiníquën natëtëhua', nontohuatëhua', motopi chi'huincacaso pochin nanitapapirëhuahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', topinan quëran natërëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

³ Ya'ipi ma'shanēnpoa' sa'ahuaros'a' quētopirēhuahuē', co tēhuēnchachin nosorohuatēhuahuē', topinan quēran quētarihua'. "Pēn quēran yatēpapirinacohuēnta', imamiatarahuē," tarihuarahuē', co piyapi'sa' nosorohuatēhuahuē', co manta' Yosē'pa' canarihuahuē'.

⁴ Piyapi'sa' nosorohuatēhua', co yano'huirihuahuē'. Noya non-tatēhua', catahuarigua'. Piyapi'sa' nosorohuatēhua', co noyapatēhua', no'huirihuahuē'. Co nocantarihuahuē'. "Caso' noya noyaco," co tarihuahuē'.

⁵ Piyapi'sa' nosorohuatēhua', co pi'pisha tēranta' atapanarihuahuē'. Co canpoara nohuantērēhuasoachin yonquiarihuahuē'. Tēhuēnchachin nosorohuatēhua', no'huipirinēnpoahuēnta' co no'huirihuahuē'. Pinopirinēnpoahuēnta', co ina yonquiarihuahuē', naniantarihua'.

⁶ Piyapi'sa' co noyahuē' nipachina', tēhuēnchachin sētarihua'. No'tēquēn yonquiuhachina', canpoanta' noya cancantarihua'.

⁷ Co noyahuē' nanan natantohuatēhua', co a'naroáchin natētarihuahuē'. Noya yonquiatēhua', natēarihua'. "Yosē nohuanton, oshaquēran noya cancantapon," ta'tēhua', ninarēhua'. Ma'sha onpotopirinēnpoahuēnta', ya'ipi ahuantarihua'.

⁸ Ipora quēran huarē' ninosoromiatacaso' ya'huērin. A'naquēn ipora Yosē yonquirinso chachin piyapi'sa' sha'huitapirinahuē', a'na tahuēriso' co huachi ina sha'huitacaso' ya'huaponhuē'. A'naquēnta' nisha nananquē nonpiso pochin nonpi. A'na tahuēriso' nipirinhue' co huachi ina pochin nonacaso' ya'huaponhuē'. Iporaso' a'naquēn nitotērin a'chinacaso'. A'na tahuēri co huachi ma'sha anitotacaso' ya'huaponhuē'. Inapitaso' co ya'huēmiatarinhue'. Nipirinhue', ninosorocasoso' ya'huēmiatarin.

⁹ Iporaso' co ya'ipi nitotērēhuahuē'. Co inquēnpoa tēranta' no'tēquēnáchin nitopēnētērēhuahuē'.

¹⁰ A'na tahuēriso' nipirinhue' Yosē'pa' ya'ipi nitotarihua'. Naporo' co a'chinacaso' ya'huaponhuē'. Co huachi nipēnēnacaso' ya'huaponhuē'. Ya'ipi noya nisapi.

¹¹ Iráca hua'huatarigua', hua'huasha pochin nonēhua', hua'huasha pochin yonquirēhua'. Iporaso' nipirinhue' nani mashotērēhua'. Co huachi hua'huasha pochin nonēhuahuē'. Co huachi hua'huasha pochin ninēhuahuē'.

¹² Hua'na huēnaratērinquē sacóshin hua'yanēnpo' quēnanē'. Inapochachin iporaso' pi'pisha Yosē nohuitērēhua'. Yosē'paso' nipirinhue' a'ninquēchin Yosē nohuitarihua'. Iporaso' co Yosē pochin ya'ipi nitotarihuahuē'. Inatohuaso' nipirinhue' ya'ipiya nitotarihua'. Yosē noyá nohuitērinpoa'. A'na tahuēri canpoanta' inapochachin ina noya nohuitontarihua'.

¹³ Cancanēnpoa quēran huarē' Yosē natēcaso' ya'huērin. "Co onporonta' nonpintarinpoahuē'," ta'tēhua', inasáchin ninacaso' ya'huērin. Ninosorocasonta' ya'huērin. Yosēso' na'con na'con nohuantērin ninosorocaso'.

14

Nisha nisha nananquē nonpiso'

¹ Napoaton iyaro'sa', noya ninosoroco'. Ina quēran Yosē nontoco' Ispirito Santo catahuainquēma' ma'sona nohuantērinso' nicacamaso'. Yosē nanamēn sha'huicaso' na'con na'con nohuantoco'.

² A'naquēn Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquē nonpiso pochin nonpi. Co natanchináchinhue' nonpi ni'ton, co piyapi'sa' natanpihue'. Yosēíchichin natanin. Yosēri ayonquirinso' nonsapirinahuē', co a'napitari natanpihue'.

³ Napoaponahuë', Yosë nanamën sha'huitohuatëhuaso', noya nataninënpoa'. Ina yonquihuachina', noya noya imasapi. Sha'huitohuatëhua', achinicananarihua'. Sëtopirinhue', natanatënënpoa', chiniquën cancantapi.

⁴ Nisha nananquë nonpiso pochin nonpachina', inahuara Yosë yonquiatona', chiniquën cancantapi. Nipirinhue', Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', ya'ipi imarëhuasopita natanpatëhua', chini chiniquën cancantarihua'.

⁵ Nisha nananquë pochin nonacaso' noya nipirinhue', Yosë nanamën sha'huicaso' noya noya, tënhue'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Nisha nananquë nonpachina, ina piquëran ma'sona tapon naporinso' sha'huichinënquëma'. Imaramasopita natanatoma', noya yonquicamaso marë' sha'huichinënquëma'.

⁶ Yosë a'chintohuachincora, inachachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Ina anitotohuachincora, nanamën chachin a'chintëranquëma'. Inapoto, catahuanquëma' noya noya imacamaso marë'. Nisha nananquë nonpiso pochin nontëranquëma' naporini, co nataintomacohue'. Co ina quëran noya noya imaitomahuë'. Canpita nananquë chachin no'tën nanan pënënpatënquëma', tëhuëchachin catahuanquëma'.

⁷ Ni'co'. Quina co noya pihuihuachinahuë', napoonin natanpi. Quitaranta' co noya pi'nihuachinahuë', napoonin natanpi.

⁸ Tronpitanta' nisha nisha pihuiipi sontaro'sa' nitotacaiso marë'. A'na tahuëri inimicoro'sa' huë'pachinara, tronpita pihuiipi sontaro'sa' përacaiso marë'. Co no'tëquën pihuihuachinahuë', co sontaro'sa' niyontoanpihuë' inimicoro'sa' ahuecaiso marë'.

⁹ Inapochachin canpitanta' nisha nananquë nonpiso pochin nonpatama', co natanarinënquëmahue'. Topinan quëran nonsarama'.

¹⁰ Tëhuëchachin iyaro'sa' nisha nisha nanan ya'huërin. Nisha nisha piyapi'sa' ninontacaiso marë' ya'huëpirinhue',

¹¹ co nitotohuatëhuahuë', co natanarihuhuë'. "Nisha piyapi ni'ton, nisha nananquë nonin," tënëhua'. Co ninontacaso' nanitarihuahuë'.

¹² Na'con nohuantërama' Ispirito Santo catahuainquëmaso'. Nisha nisha nicacamaso' nohuantërama' ni'quëhuarë' ma'sona tëranta' nipatama', a'napita imapisopita catahuaco' noya noya cancantacaiso marë'.

¹³ Napoaton nisha nananquë nonpiso pochin yanonpatama', Yosë nontoco' ma'sona tapon nonamaso' nitotamaquë. Ina quëran nitotatoma', canpita nananquë chachin piyapi'sa' sha'huitoco'.

¹⁴ Nisha nananquë Yosë nontohuato, ispiritonëhuë quëran nontopirahuë', ma'sona tapo naporahuëso' co nitotërahuë'.

¹⁵ Napoahuarë', ¿onpocasota ya'huërin? Ispiritonëhuë quëran Yosë nontarahue', cantarahuë, napoarahue. Napoaporahuë', ma'sona tapo naporahuësonta' yonquiato, Yosë nontarahue', cantarahuë napoarahue, tënhue'.

¹⁶ Niyontonpatama', a'naquëma' Yosë chinotatoma', "Yosparinquën," itohuachina, napopináchin yonquiatoma', "Amen," tënama'. Napoaponahuë', nisha nananquë nonpiso pochin nontërama' naporini, a'napitaso' co nitotatonahuë', co "Amen" ta'caiso' nanichitonahuë'.

¹⁷ Noya Yosë nontopiramahuë', a'napitaso' topinan quëran natanpi ni'ton, co catahuaramahuë'.

¹⁸ Canta' nisha nananquë nonpiso pochin nitononahuë. Canpita quëran na'con na'con nitotërahuë. Ina marë' "Yosparinquën" itërahuë Yosë.

¹⁹ Napoaponahuë', Yosë chinotacaso marë' niyontonpatëhua', a'chinacaso' noya noya tënhue'. Nisha nananquë pochin nonato, shonca huaranca nanan

nonahuë naporini, topinan quëran nointohuë'. Canpoa' nananquë cara nanaínchin tëranta' nonpato, natanama' ni'ton, noya noya ninin, ténahuë.

²⁰ Canpitaso' iyaro'sa' chinotono'sa pochin yonquico'. Ama hua'huaro'sa pochin yonquicosohuë'. Napoaponahuë', hua'huaro'sa pochin noyápiachin cancantatoma', noyasáchin nico'. Inapitaso' co yonquiyatërapihuë' oshahua-nacaiso'.

²¹ Yosë quiricanënquë iráca ninshitërin: "Cotioro'sa' hua'qui' pënënpirahuë', co yanatërinacohuë'. Napoaton nisha piyapi'sa' inaquë a'parahuë. Nisha nananquë nontapirinahuënta', co natëarinacohuë'," ténin Yosë.

²² A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. Co imapisopitasohuë' ayonquicaiso marë' napopi. "Yosë nohuanton, naporin," ta'tona', yonquiapona' nimara. Imarëhuasopitaso nipirinhüë', canpoara nanamënpoaquë chachin Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', noya cancantarihua': "Ma noyacha catahuarinpoa paya," tarihua'.

²³ Yosë chinotacaso marë' niyontonëhuaquë, a'naquën co Yosë imana'piro'sahuënta' ya'conpi. Nisha nananquërachin nonpatama', co natanatonaraihuë': "Hua'yantomaral'," tapona'.

²⁴ Nipirinhüë', Yosë nanamën a'chintohuatama', co imarinsopitahuënta' noya natanapi. Pënëntërinso' natanahuatona', yonquiapi: "Tëhuënychachin canta' co noyahuë' nicato, oshahuanahuë," tosapi.

²⁵ Cancanëna quëran yonquipisopita a'ninquëchin sha'huitapi ni'ton, ina yonquiataona', oshanëna marë' sëtapi. Isonahuatona', Yosë chinotapi: "Tëhuënychachin Yosë catahuarinquëma'," itarinëinquëma'.

Niyontonpachinara Yosë chinotopiso'

²⁶ Napoaton iyaro'sa' niyontonpatama', noyasáchin yonquico'. A'naquëma' cantarama'. A'naquëma' Yosë nanamën a'chinarama'. A'naquëma' Yosë anitotërinquëmaso' sha'huitarama'. A'naquëmanta' nisha nananquë nonpiso pochin nonsarama'. Ina piquëran a'naquëmaso' ma'sona tapon nonamaso' canpita nananquë sha'huitarama'. Ma'sona tëranta' nipatama', nicatahuaco' ya'ipinquëma' noya noya imacamaso marë'.

²⁷ Nisha nananquë pochin yanonpachina', a'naya a'naya noina'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inaíchin noina'. Naporahuaton, a'nanta' ma'sona tapon noninso' sha'huin.

²⁸ Co insoari tëranta' sha'huitacaso' nanitohuachinhüë', niyontonpique' ama ina pochin noinasohuë'. Ina pochin yanonpachin, inaora paaton, noin Yosëíchin natanacaso marë'.

²⁹ Niyontonpatama', catoya, caraya nimara Yosëri anitotërinso' sha'huina'. A'napitaso' nataina'. No'tën nanan nipachin, noya natanatoma' yonquico' no'tëquën natëcamaso marë'. Yosë nanamënáchin imacaso' ya'huërin.

³⁰ A'nanta' inaquë huënsërinso' Yosëri nanan anitotohuachin, inanta' sha'huin. Yasha'huihuachin, ya'nan nona'pi ta'taton, nata'in.

³¹ Inapoatoma', a'naya a'nayanquëma' pënëntoco'. Ya'ipinquëma' noya noya yonquicamaso marë' nipënëncó'. Napohuatama', canpita capini niachinincanarama'.

³² Nipënënpatëhua', a'naya a'nayanpoa' pënëntacaso' ya'huërin. A'na'ton tonihuachin, a'nanta' pënëntanta'in. Ina toniantahuachin, a'nanta' pënëntanta'in.

³³ Yosëso' co nisha nisha ayonquirinpoahuë'. Catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Niyontonëhuaquënta' catahuarinpoa' a'naya a'nayanpoa' pënëntatëhua' noya Yosë chinotacaso marë'.

Ya'ipi Yosë imarëhuasopita nisha nisha niyontonëhuaquë,

³⁴ sanapi'saso' ta'tatona', nataina'. Ama pënénchinasohuë'. “Quëmapi'sa' natëina',” ténin Yosë pënëntërinquë.

³⁵ Ma'sona yanitotohuachina', pëinënaquë so'ina' nataina'. Yosë chinotacaso marë' niyontompatama', sanapi'saso' co nonacaiso' ya'huërinhuë'.

³⁶ Isonta' yonquico'. Co canpita'ton Yosë nanamën nitotëramahuë'. Naporahuaton, co canpitaráchin a'chintërainquëmahuë'.

³⁷ Yosë nanamën chachin no'tëquën a'chintëranquëma'. No'tëquën ninshitëranquëma'. Insosona yapënëntohuachin, natëinco. Ispirito Santo tëhuëinchachin catahuahuachinquëma', ina nanan chachin natëarama'.

³⁸ Nisha a'chintohuachinëinquëma', ama natëtocosohuë', tënahuë'.

³⁹ Napoaton iyaro'sa', Yosë anitotërinquëmaso' sha'huicamaso' na'con na'con nohuantoco'. A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin yanonpachina, tananpitoco' noin.

⁴⁰ Nipirinhüë', ama noncarocosohuë'. A'naya a'nayanquëma' nonco'. Noyápiachin cancantatoma', Yosë yonquico'.

15

Quisocristo nanpiantarinso'

¹ Yosë nanamën iyaro'sa', nani a'chintëranquëma'. “No'tëquën nontërincoi,” ta'toma' natërama'. Natëtoma', imamiatarama'. Ina nanan chachin sha'huitaantaranguëma' yonquicamaso marë'.

² Ina natëmiatohuatama', Yosë nicha'ësarinquëma'. A'naquënso nipirinhüë': “Imarahuë,” taponaraihuë', topinan quëran napopi. Co cancanëna quëran natëpihuë'. Inapitaso' co nicha'ësarinhuë'.

³ Ya'nan a'chintaponquëma', Yosë anitotërinco chachin sha'huitëranquëma': “Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chiminin,” itëranquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran ninorinso chachin chiminin.

⁴ “Chiminpachina, pa'pitopi huachi. Pa'pitopirinhüë', cara tahuëri quëran nanpiantarin,” itëranquëma'. Quiricanënuë ninorinso chachin nanpiantarin:

⁵ Nanpiantarahuaton, Pitro ya'notërin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'notërin.

⁶ Ina quëran na'a imapisopita niyontonasoi', ya'notaantarin. A'natërápoco pasa na'con ni'pi. Ipora huanta' nanpirapi. Caraíchin nani chiminpi.

⁷ Santiaconta' ya'notërin. Naporahuaton, ya'ipi a'chinacaso marë' acorinsopita ya'notaantarin. Ina quëran inápaquë panantarin.

⁸ Piquëran huarë' canta' ni'nahuë. Ana'huaya pochin nipirahuë', inápa quëran ya'notimarinco. Naporo huarë' imarahuë.

⁹ Imapisopita aparisitërahuë ni'ton, co acoincoso' ya'huërinhuë', topirahuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopirahuë', anoyacancantatonco, acorinco paato a'china'huaso marë'.

¹⁰ Inaora nohuanton, Yosë catahuarinco. Co catahuarincohuë' naporini, co manta' nanichitohuë'. Catahuahuachincora, pa'nahuë nanamën a'chinapo. Co topinan quëran catahuarincohuë'. Caso' na'con na'con Yosë marë' sacatërahuë. Co cariso' piyapi'sa' anoyacancantërahuë'. Yosë achinincaninco a'china'huaso marë'. Ina catahuarinco ni'ton, a'chinpatëra na'a piyapi'sa' imasapi.

¹¹ Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Quisocristo ca'tano'sanënpitanta' a'chinpi. Ina nanansáchin a'chintërainquëma', natërama'.

Quisocristo imarëhuasopita nanpiantacaso' ya'huërinso'

12 “Quisocristo nanpiantarin huachi,” itërainquëma' ni'ton, ¿onpoatomata' a'naquëmaso' co no'tëquën yonquiramahuë'? “Co Yosë ananpitaantarinpoahuë',” toconama'.

13 Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'.

14 Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran a'chinchitëinquëmahuë'. Canpitanta' topinan quëran natëitomahuë'.

15 Co nanpiantarinhuë' naporini, nani nonpinchitëinquëmahuë'. Nipirinhuë', co iyaro'sa' nonpin nanan a'chintërainquëmahuë'. “Yosëri chachin ananpitaantarin,” itohuatëinquëmara, no'tëquën nontërainquëma'.

16 Co ananpitaantainpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'.

17 Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran imaitërihuahuë', co osahanënpoa' inquichitonpoahuë'.

18 Co nanpiantarinhuë' naporini, a'naquën imapisopita nani chiminpi ni'ton, parisitopiquë pa'itonahuë'.

19 Isoro'pa marëáchin Quisocristo imarëhua' naporini, pa'pi nosorochitërihuahuë'.

20 Nipirinhuë', Quisocristo tëhuëenchachin nani nanpiantarin. Ya'nan cayarinsó' sënarëso pochin ina'ton nanpiantaton, nanpimiatarin. Ina quëran canpoanta' chiminarihuarahué', nanpiantarihua'.

21 Atan'ton co Yosë natëtonhuë', chiminin ni'ton, canpoanta' chiminëhua'. Inapochachin Quisocristoso' chiminaponahuë', nanpiantarin ni'ton, canpoanta' nanpiantarihua'.

22 Atan pochin cancantatëhua', ya'ipinpoa' chiminëhua'. Napoaponahuë', Quisocristo imapatëhua', ya'ipinpoa' ananpitaantarinpoa'.

23 Co napopináchin nanpiantarihuahuë'. Quisocristo'ton nanpiantarin. A'na tahuëri o'mantahuachin, imarëhuasopitanta' ananpitaantarinpoa'.

24 Ina quëran ya'ipiya naniarin. Iporaso' nisha nisha hua'ano'sa', copirnorosá', inapita chiníquën nanantatona', camairinënpoa'. Sopairo'santa' yacamairinënpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipiya minsëarin. Nani minsëhuachin, Tata Yosëíchin ya'ipiya hua'anëntarinpoa'.

25 Ina nohuanton, Quisocristo chiníquën nanantarin. Ya'ipi hua'anëntarin. A'na tahuëri ya'ipi inimicoro'sa' minsëarin.

26 Ina quëran huachi chimirionta' ayatarin. Ananpitaantahuachinpoa', chimirin minsëarin huachi. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhuë'.

27 “Yosë nohuanton, ya'ipiya minsëarin huachi,” tënin Yosë quiricanënquë. Napoaton Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Tata Yosëíchin co hua'anëntarinhuë'. Inari Quisocristo chiníquën nanan quëtërin.

28 Ina nohuanton, Quisocristo ya'ipiya minsëarin. Nani minsëhuachina, inanta' Yosë hui'nin ni'ton, pa'pin natëmiatarin. Naporo quëran huarë' Yosëáchin ya'ipiya hua'anëntomiatarin.

29 ¿Onpoatomata' ipora huanta' a'naquëma' co natëyátëraramahuë'? “Co Yosë ananpitaantarinpoahuë',” toconama'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. A'naquën chiminpisopita yonquiatona', inapita ya'huërenamën aporihuanpi. Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, ¿ma'marëta' inapitanta' napo'itonahuë'?

30 ¿Ma'marëta' quiyanta' parisitaporaihuë', a'chinárai? Nani tahuëri yaahuërinacoi. Co nanpiantahuatëhuahuë', topinan quëran parisitërai.

31 A'naquën yatëparinaco. Nani tahuëri “Chiminapo nimara,” tënahué. Tëhuëenchachin no'tëquën nontëranquëma'. Quisocristo catahuarinco ni'ton,

a'chintohuatēnquēmara, noya imarama'. Ina marē' nóya cancantērahuē.

³² Ipiquoē a'chinahuēso marē' chiníquēn no'huirinaco. Ni'ni pochin cantantatona', yatēparinaco. Ahuantaporahuē', ¿ma'ta' ina marē' canarahuē? Isoro'paquēráchin ya'huērēhua' naporini, co manta' canaitērihuahuē'. Co nanopiantacaso' ya'huērinhue' naporini, co Yosē yonquicaso' ya'huē'itonhuē'. “¡Huēco' coshatahua'. Huēco' o'oahua'. Co hua'quiya quēranhuē' chiminarihua' ni'ton, capa cancantahua'!” topiso pochin nichitērihuahuē'.

³³ Ama ina pochin yonquicosohuē'. Ni'cona a'napita anishacancantochinēnquēma'. “Co noyahuē' nipisopitarē'quēma' nipayahuatama', canpitanta' nitapicancanarama'. Inapita nonanpatama', co huachi noyápiachin cancantaramahuē',” topi iráca. No'tēquēn napopi.

³⁴ No'tēquēn yonquiatoma', noyasáchin nico'. Ama huachi tēhuēcosohuē'. A'naquēma' co Yosē nohuichátēramahuē'. Ina yonquiatoma', tapanacamaso' ya'huērin, tēnahuē.

Nasha nonēnpoa' quētarinpoaso'

³⁵ A'naquēma' yanitotērama'. “Chiminpatēhua', ¿onporahuatēhuata' nanopiantarihua'? ¿Onpopinta' nonēnpoa' ya'huētaaponpoaso'?” tēnama'.

³⁶ ¡Co canpitaso' nitoyonquiramahuē'! Ni'cochi. Ya'pirin sha'patēra, ya'pirin chachinso' chimininso pochin ninin. Acopo' ya'pira'huainso nipirinhue', noya papotērin.

³⁷ Tricoraya yonquia'ahua'. Ina sha'patamara, aipi noshinēnso' co papotērinhuē'. Ya'pira'huain papotohuachina, nisha ya'norin huachi.

³⁸ Yosē nohuanton, ma'sha papotērin. Nisha nisha ya'pirin sha'patēra, nisha nisha papotērin. Co napopináchin papotērinhuē'. Yosē nohuanton, naporin.

³⁹ Ma'sharo'santa' nisha nisha noshatopi. Piyapinpoanta' nonēnpoa' nisha. Ohuacaro'sa', inairaro'sa', samiro'sa', inapitanta' nisha nisha noshatopi. Co napopináchin noshatērehuahuē'. Nisha nisha acorinpoa'.

⁴⁰ Nisha nisha ma'sha isoro'paquē ya'huērin. Inápaquē ya'huēpisopitanta' nisha nisha ya'nopi. Co napopináchin noyápiachin ya'nopihuē'.

⁴¹ Pi'iso' huēnaráchin huēnaráchin a'pinin. Yoquinta' nisha a'pinin. Tayoraro'santa' nisha nisha a'pinpi. Co napopináchin a'pinpihuē'.

⁴² Inapochachin canpoanta' nanopiantahuatēhua', nisha ya'noarihua'. Chiminpatēhuara, nonēnpoa' chanatopirinhue', nanopiantahuatēhua', nasha nonēnpoa' ya'huētarinpoa'. Co onporonta' chanatarinhue'.

⁴³ Iporaso' nonēnpoa' co onpopinchin noyahuē'. Chiminpatēhua', pa'pitarinēnpoa'. A'na tahuēriso' nipirinhue', noyápiachin nonēnpoa' ya'huētarinpoa'. Iporaso' co chinipirēhuahuē'. Nanpianthuatēhua', chiniarihua'.

⁴⁴ Isoro'pa marēáchin nonēnpoa' ya'huētērinpoa' ni'ton, chiminēhua'. Pa'pitopirinēnpoahuē', ananpitaantahuachinpoa', nisha nonēnpoa' quētarinpoa' Yosē'pa' ya'huēcaso marē'. Iporaso' nonēnpoa' Yosē acotērinpoa' isoro'paquē ya'huēcaso marē'. A'na tahuēriso' nipirinhue' noya noya nonēnpoa' quētarinpoa' inápaquē ya'huēcontacaso marē'.

⁴⁵ Yosē quiricanēnquē tapon: “Íraca Yosēri ya'nan quēmapi nininso' Atan itērin. Inaso' nonēn quētērin isoro'paquē nanpicaso marē',” tēnin. Iporaso' Quisocristonta' Atan pochin nicaponahuē', Yosē chachin ni'ton, catahuarinpoa' canpoanta' Yosē pochin nanpicaso marē'.

⁴⁶ Napoaponahuē', ya'nan nipon, nonēnpoa' quētērinpoa' isoro'paquē nanpicaso marē'. Ina piquēran nasha nonēnpoanta' quētarinpoa' inápaquē nanopimiatacaso marē'.

⁴⁷ Atanso' no'pa quëran ninin isoro'paquë nanpicaso marë'. Quisocrisoso nipirinhüë' Yosë ya'huërin quëran o'marin ni'ton, noya noya ninin.

⁴⁸ Ya'ipi piyapinpoa' Atan pochin nicatehua', ina nonën pochin ya'huëtërinpoa'. Napoaponahuë', Quisocrisoto imapatëhua', a'na tahuëri ina nonën pochachin ya'huëtarinpoa'.

⁴⁹ Iporaso' Atan pochin ya'norëhua'. A'na tahuëriso nipirinhüë' Quisocrisoto pochin ya'noarigua'.

⁵⁰ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' co nanitërinhuë' Yosë hua'anëntërinquë paacaso'. Chiminpatëhua', nonënpoa' chanatarin, co ya'huëmiatarinhüë'.

⁵¹ Noya natanco iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', sha'huitaranquëma'. Co ya'ipi imarëhuasopita chiminarihuahuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, ya'ipi imarëhuasopita nisha ya'noarigua'.

⁵² A'nanaya nisha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, tronpita pihuirarin. Pihuihuachin, chiminpisopita nanopiantarapi. Quisocrisoto imapi ni'ton, ananpitaantarin huachi. Naporo' ya'ipi imarëhuasopita nisha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Co huachi chiminarihuahuë'.

⁵³ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' chanatarin. A'na tahuëriso nipirinhüë' nisha nonënpoa' ya'huëtöhuachinpoa', co chanatarinhüë'. Nasha a'morëso pochin nisarihua'. Co huachi chiminarihuahuë'.

⁵⁴ Nisha nonënpoa' quëtöhuachinpoa', nanopiantarigua'. Yosë quiricanën quëran ninoton, naporin: "A'na tahuëri Yosëri chimirin minsëarin. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhuë'.

⁵⁵ ¿Onporahuatonta' chimirin minsëarinpoa'? Co huachi nanitarinhüë'. Ya'huan quëtëhuachinpora chiminëso pochin chiminacaso' ya'huëpirinhüë', co huachi chiminacaso' të'huatarihuahuë'," tënin.

⁵⁶ Yosë iráca pënëntërinso' co natëtatëhuahuë', oshahuanëhua'. Oshahuanëhua' ni'ton, chiminacaso' ya'huërin.

⁵⁷ Ya'huëpirinhüë', jma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, nicha'ërinpoa paya! Ina nohuanton, Quisocrisoto ya'huërëtërinpoa'. Corosëquë chiminatón, sopai minsërin. Nanpianarahuatón, chimirionta' minsërin. Ina marë': "Yosparinquën," itahua'.

⁵⁸ Napoaton iyaro'sa' chiniquën cancantoco'. Nosororanquëma' ni'ton, pënënanranquëma': Ama nisha nisha yonquicosohüë'. Naporahuatón, paatoma' a'napita a'chintëra'piaco'. Sinioro catahuahuachinquëma', co onporonta' topinan quëran a'chinarahuë'. A'chinpatama', Yosëri nohuantërinso'pita imasapi huachi.

16

Pahuantërinso'pita catahuacaso' ya'huërinso'

¹ A'nanta' sha'huichinquëma', yonquico'. A'naquën imapisopita ma'sha pahuantarín ni'ton, parisitapi. Inapita catahuacaso marë' coriqui yaa'parama'. Carasiaguë imapisopitanta' coriqui a'parapi. Inapita nani sha'huitërahuë coriqui yontónacaiso marë'. Inapochachin canpitanta' sha'huitaranquëma'.

² Nani Tomio tahuëri niyontónpatama', coriqui acoco'. Nanitëramaso' acoco'. Na'con canahuatama', na'con quëtoco'. Pi'pian canahuatama', pi'pian quëtoco'. Nani simana inapohuatama', nicaponquëma' pa'pato, coriqui yontónamaso' quënanconarahuë'.

³ A'naquëma' noya ni'namasopita huayonco' coriqui quëpacaiso marë'. Canconpato, quiricatarahuë huayonamasopita nohuitacaiso marë'. Nani quiricatahuato, inarë chachin huayonamasopita a'paarahuë. Quirosarinquë quëparapi pahuantërsopita quëtacaiso marë'.

⁴ Nanitohuato, canta' pa'samaraco. Pa'patoso', napopináchin pa'sarai.

Nicapon yapa'ninso'

⁵ Nicaponquëma' yapa'pirahuë', iporaso' co nanitërahuë'. Masitonia parti paca'huaso' ya'huërin. Nani ni'tontahuato, ya'huëramaquë pa'sarahuë.

⁶ Canpitataquë hua'quimiáchin yacaparanquëma'. O'napi tahuëri inaquë na'huëanatapo nimara. Ina quëran catahuaramaco a'na parti paca'huaso', topirahuë'.

⁷ Co topinan niraponquëmahuë'. A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, hua'qui' yacaparanquëma'.

⁸ Iporaso nipirinhüë' Ipiשוquë ya'huato, a'chinárahüë. Pinticostisë tahuëri huarë' isëquë ya'huapo.

⁹ Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' isëquë yaimapi ni'ton, a'chintárahüë. A'naquënso' no'huipirinacohüë', pënëntárahüë. Na'amiachin imasapi.

¹⁰ Iya Timotio cantonpachinquëma', noya nontoco' noya cancanchin. Ca pochachin inanta' Yosë nanamën a'chinarin.

¹¹ Hui'napi nipirinhüë', ama nocancosohüë', noya natanco'. Noya nontatoma', catahuaco' isëquë huënanta'in. Ina ninarahüë. A'napita iyaro'sarë' canquimapon, ténahuë.

¹² Iya Aporosënta' sha'huitopirahuë'. "Iyaro'sa' pa'pachina', quëmanta' paguë'," itopirahuë', co ipora nohuantërinhuë'. Nanitohuachin, nicaponquëma' pa'sarin.

Tiquiapon pochin pënëninso'

¹³ Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', noya yonquico'. Ya'ipi cancanëma quëran natëmiatoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', chiníquën cancantoco'. Niachinicancanco'.

¹⁴ Ma'sona tëranta' nipatama', noya ninosoroatoma', nico'.

¹⁵ Istipano sa'inë chachin nohuitërama'. Iráca Acaya parti a'chinpatëra, inapita'ton Quisocriso imapi. Pëinënquë ya'huëpisopitanta' imasapi. Imatona', na'con catahuarinënquëma'. Ya'ipi imapisopita catahuapi.

¹⁶ Inapitaso' noya natëco', ténahuë. A'napitanta' chiníquën catahuarinquëma' noya imacamaso marë'. Insosona ina pochin a'chintohuachinquëma', noya ni'co'.

¹⁷ Istipanasë, Portonato, Acaico, inapita isëquë cantihuachinacora, nóya cancantërahuë. Canpitaso' aquë ya'huatoma', co ni'namacohüë'. Inapitaso' ya'huërama quëran huëcatona', catahuarinaco.

¹⁸ Noya nontatonaco, achinicancaninaco. Canpitanta' achinicancaninënquëma', ténahuë. Cancoantahuachina', noya nicatoma', natanco'.

¹⁹ Ya'ipi imapisopita Asia parti ya'huëpiso' yonquiatënquëma', saludos a'patarinënquëma'. Aquira sa'inë chachin na'con yonquiatënquëma', saludos a'patarinquëma'. Pëinënquë niyontonpisopitanta' yonquirinënquëma'. Canpitanta' Sinioro imarama' ni'ton, na'con yonquirinënquëma'.

²⁰ Ya'ipicoi saludos a'patarainquëma'. Noya iyaro'sa' ya'huëco', ténai. Noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²¹ Ca Paonoco na'con yonquiranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin ninshitaranquëma'.

²² Insosona co Sinioro Quisocriso nosorohuachinhüë', Yosëri ana'inchin. ¡A'naroáchin Sinioro o'mantaquë'! ténahuë.

²³ Inaora nohuanton, Sinioro Quisoso catahuainquëma'.

²⁴ Ya'ipinquëma' Quisocristo imarama' ni'ton, nosororanquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitaantarinsó'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocriso acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'pataranquëma'. Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënguë ya'conama'. Acaya parti nisha nisha ninanoro'saquë imaramasopita yonquiatënguëma', ninshitaranquëma'.

² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocrisonta' inachachin catahuainquëma'.

Paono parisitaponahuë', Yosëri achinicananinsó'

³—Ma noyacha Tata Yosëso paya. Siniro Quisocriso pa'pin inaso'. Na'con nosororinpoa' ni'ton, catahuarinpoa' chiniquën cancantahuaso'. Nani tahuëri inasáchin achinicananinpoa'.

⁴ Ma'sona tëranta' onpohuatëhua', ina catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Achinicananinpoa' ni'ton, canpoanta' nanitarihua' a'napita catahuacaso'. Inapitanta' ma'sha onpohuachina', achinicananarihua'. Yosë catahuarinpoaso pochachin inapitanta' catahuarihua'.

⁵ Quisocriso imarëhuaso marë' a'napita aparisitërinënpoa'. Aparisito-huachinënpoa, Quisocriso chachin achinicananinpoa'. Na'con na'con aparisito-huachinënpoa', na'con na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'.

⁶ Canpitanta' Yosë nohuitacamaso marë' a'chintërainquëma'. Ina marë' aparisitërinacoi. Parisitapiraihuë', Yosë achinicananincoi ahuenta'huaiso marë'. Yosë catahuarinquëma' canpitanta', tënai. Parisitopiramahuë' achinicananarinquëma' quiya pochachin ahuantamaso marë'.

⁷ Canpitanta' aparisito-huachinënguëma', Yosë catahuarinquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Napoaton co Yosë a'poaramahuë'. Chiniquën cantatoma', imamiatarama', tënai. Ina marë' noya cancantërai.

⁸ Parisitëraisó' sha'huichinquëma', canpitanta' nitotoco'. Asiaquë ya'huasocoi, na'con ma'sha onpotërinacoi. Co ahuantochináchinhuë' cancantërai:

⁹ “Chiminapoi nimara,” topiraihuë', co chiminaihuë'. Yosë nohuanton, ma'sha onporai ina na'con na'con yonquica'huaiso marë'. Napoaton “Quiyaora nanitërai,” co tënaihuë'. “Catahuacoi Siniro, co quiyaso' nanitëraihuë',” itërai. Yosëichin ya'ipi nanitaparín. Chiminpisopitanta' ananpitaantarín, tënai.

¹⁰ Pi'pishachin shichiminpiraihuë', Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, cha'ërai. Nani tahuëri ni'sárincoi. “Co onporonta' naniantarincoihuë'. A'na tahuëri parisitaantapiraihuë', nicha'ësaríncoi,” ta'toi noya cancantërai.

¹¹ Canpitanta' quiya marë' chiniquën Yosë nontoco' catahuaincoi. Na'anquëma' quiya marë' Yosë nontohuatama', Yosë catahuarincoi. Ina quëran canpitanta' noya cancantarama'. “Ma noyacha Yosëri catahuarín paya,” ta'toma', “Yosparinquën Siniro,” tosarama'.

Paono Corintoquë yapa'ninsó'

¹² Yosë ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën sha'huitarainquëma'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Noyápiachin cancantatoi, ya'ipi parti a'chinai. Co

quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chintërainquëmahüë'. Yosë inaora nohuan-ton, catahuarincoi ni'ton, noya ninai. Ina marë' noya cancantërai.

¹³ No'tëquënáchin ninshitërainquëma'. Co nisha nisha yonquiraihuë'. Co yanonpintërainquëmahüë'. Iso quirica nontohuatama', yonquiraiso chachin nitotarama'. Oshaquëran ya'ipi nitotarama huachi, tënahüë.

¹⁴ Ipora noyamiachin nitotërama'. Siniro Quisoso o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, noya cancantatoi, noya ni'sarainquëma'. Naporo tahuëri can-pitanta' noya ni'saramacoi, tënai. "Paono noya a'chintërincoi ni'ton, imarai," tosarama'. Ina yonquicamaso' nohuantërai.

¹⁵⁻¹⁶ "Noya ni'sarinaco," ta'to, i'hua nicaponquëma' yapa'pirahuë'. Ma-sitonia parti pa'pato, nira'inquëma'. Ina quëran o'mantahuato, niri-manta'inquëma', topirahuë'. Inaporahuë naporini, canpita catahuaitoma-cohuë' Cotia parti paca'huaso'. Catoro' ni'nanquëma' naporini, noya noya cancanchitomahuë', tënahüë yonquiato. Napopirahuë', co pa'nahuë'.

¹⁷ Napoaton: "Paono nisha nisha yonquirin," ¿topiramahuë' ti? Co nisha nisha yonquirahuë'. A'naquënso' ma'sona tëranta' sha'huipirinhüë', co tëhuëchachin naporinhüë'. Co caso' ina pochin cancantërahuë'.

¹⁸ Yosë ni'sárinco no'tëquën nontëranquëma'. Yosë no'tëquënáchin nonin ni'ton, canta' co nonpintëranquëmahüë'. Co nisha nisha nonahuë'.

¹⁹ Iráca Siripano, Timotio, ca, caracoi a'chintërainquëma'. Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Co onporonta' nonpintërinpoahuë'. No'tëquën nontërinpoa'.

²⁰ Ya'ipi Yosë sha'huitërinpoaso' Quisocristo acotarinpoo'. Napoaton "Quisocrisoso' no'tëquën nonaton, catahuarinpoo'. Ma noyacha Yosëso paya," tënëhua'.

²¹ Yosë chachin huëntonënuë aya'coninpoo' Quisocristo imacaso marë'. Huayonatonpoo', acorinpoo' piyapinënpita nicacaso marë'.

²² Hui'nin pochin nicatonpoo', sichoquë marca acorëso pochin Ispirito Santo aya'coancantërinpoo'. Hua'yanën chachin aya'coancantërinpoo' ni'ton, anitotërinpoo'. "Ya'ipi sha'huitërinpoaso' chachin quëtarinpoo'," tënëhua'.

²³ Ya'ipi yonquirahuëso' Yosë nitotërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co nohuantërahuë' canpitataquë chiniquën pënëna'huanquëmaso'. Napoaton co i'hua ni'conanquëmahüë'. Na-poro' pa'nahuë naporini, co noyahuë' ninamaso marë' chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huë'itonhuë'.

²⁴ Co quiyaso' hua'an pochin chiniquën pënëntëraihuë'. Sanoanan quëran pënënainquëma'. Yosë nanamën noya natërama'. Yacatahuarainquëma' noya cancantacamaso marë'.

2

¹ I'hua nicaponquëma' yapantapirahuë', co pa'nahuë'. Pa'nahuë naporini, asëchitënuëmahüë'.

² Chiniquën pënënpatënuëma', sëtarama'. Co nohuantërahuë' asëta'huanquëmaso'. Canpita sëtohuatama', co huachi nanitaramahuë' acapacancanamacoso', tënahüë yonquiato.

³ Napoaton i'hua ninshitëranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Ina quëran canpitataquë pa'pato, co sëtarahuë'. Noya imaantahuatama', noya cancantarahuë. Noya cancantohuato, canpitanta' noya cancantarama', tënahüë.

⁴ Chiniquën sëtato, i'hua ninshitëranquëma'. "Co yanatërinacohüë'," ta'to, sëtërahuë. Na'nëchináchin cancantërahuë. Co nohuantërahuë' chiniquën asëta'huanquëmaso'. Co no'huiranquëmahüë'. Na'con nosororanquëma'. Ina nitotacamaso marë' ninshitëranquëma'.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

⁵ I'hua a'nara' co noyahuë' nininso marë' sëtërahuë. Co casáchin sëtërahuë'. Canpitanta' pancamiachin sëtërama'. Nipirinhuë', co nohuantërahuë' nanan apancatacaso' ni'ton, napotëranquëma'.

⁶ Tëhuëna'pi nani ana'intërama'. Na'anquëma' ana'intërama' ni'ton, co noyahuë' nininso marë' inanta' sëtárin. Co huachi aquëtë' ana'intacaso' ya'huërinhuë'.

⁷ Iporaso' nanan anoyatoco'. Noya nontaantaco' chiníquën cancanchin. Iporahuanta' sëtárin. Napoaton catahuaco' ama aquëtë' sëchinsohuë', sëtori ya'coancantohuachin.

⁸ Niyontonahuatoma', noya nontoco'. “Nosoroatënquën iyasha nanan anoyatarainquën,” itoco'. Ina quëran tëhuënychachin nosoroatoma', noya nontaantaco'.

⁹ Napoaton i'hua ninshitëranquëma'. “Ya'ipi natëarinaco,” ta'to, pënënanquëma'. Tënia'huanquëmaso marë' ninshitëranquëma'.

¹⁰ Nanan anoyatohuatama', canta' nanan anoyatërahuë pochin cancantarahuë. Canpita yonquiatëncuëma', nanan anoyatërahuë. “Quisocristo nani tahuëri ni'sarinpoa,” ta'to, cancanehuë quëran huarë' nanan anoyatërahuë.

¹¹ Co nanan anoyatohuatëhuahuë', Satanasë minsëarinpoa'. Inaso' nisha nisha yanonpintërinpoaso' nitotërehua'.

Troasëquë Paono na'con yonquirinso'

¹² I'hua Troasëquë pa'nahuë Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' nohuantopi ni'ton, a'chintërahuë.

¹³ Napoaponahuë', i'hua chachin iya Tito canpitataquë a'pahirahuë'. Co huënantarinhuë ni'ton, co sano cancantërahuë'. “¿Onpoatoncha co iyasha huëntarinhuë nicaya?” ta'to, piyapi'sa' noyasha nontahuato, Masitoniaquë pa'nahuë.

Quisocristo catahuarinpoa' minsëtacaso'

¹⁴ Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënëhua'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, nani tahuëri ina catahuarinpoa' inimiconënpoapita minsëcaso'. Inapitaso' co nohuantopihuë' Quisocristo nanamën a'china'huaiso'. Co nohuantopirinahuë', nisha nisha parti paatoi, nanamën a'chinárai. Pimóton hua'sai' pimoanahuaninso pochin Quisocristo nanamën nahuinarin. A'chintatoi, na'a piyapi'sa' anitotërai.

¹⁵ Quisocristosó' pimóchin nininso' a'përahuaton, Yosë chinotërin. Ina pimoanahuaninso pochin ya'ipi parti nanamën a'chinai. A'chinpatëira, Yosëri nohuantërinso' noya natanpi ni'ton, nicha'ësarín. Co nohuantërinso'pitanahuënta' natanpirinahuë', topinan quëran natanpi ni'ton, parisitopiquë pa'sapi.

¹⁶ Inapitaso' chimipi anarinso pochin nicatonacoi, co natëtopihuë' ni'ton, chiminpachina', parisitomiatapi. Natëpisopitaso nipirinhuë' pimóchin imërëso pochin nicatonacoi, cha'ësahuatona', nanpimiatapi. ¿Incarita' nanitërin ina pochin noya a'chinacaso'? Co insonta' nanitërinhuë' inaora a'chinacaso', tënhuë'.

¹⁷ A'naquën nonpinatona', inahuara canacaiso marë' a'chinapi. “Yosë nanamën a'chintërainquëma',” topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Quiyaso nipirinhuë' no'tëquën sha'huitërainquëma'. Yosë a'parincoi ni'ton, ina nanansáchin a'chinarai. Yosë ni'sárincoi ni'ton, Quisocristoíchin natëarai.

3*Nasha quëran anoyatërinso'*

1 “Ina pochin nonpatama', naquëranchin a'napita nocanarama',” ¿itëramacoi ti? Co insonta' nocanaihuë'. A'naquënso' carta a'napitari ninshitërinso' a'notërinquëma' nohuitacaso marë'. “Iso quëmapiso' noya. A'chintohuachinquëma', noya natanco',” tënin quiricaquë. Inanpi quirica co ma'parainquëmahuë'. Co ina pochin nohuantëraihuë'. Nani noyá nohuitëramacoi.

2 Canpitaso' cartanëhuëi pochin ninama', cancanëhuëiquë Quisocristori ninshitërinso'. Nanamën chachin a'chintohuatëinquëmara, noya imarama'. Ya'ipi piyapi'sa' ni'ninëinquëma'. “Paono ca'taninsopitarë chachin a'chintërin ni'ton, noya cancantopi,” ta'tona', noya ni'ninacoi.

3 A'chintohuatëinquëmara, noya natanatoma' Quisocristo imarama' ni'ton, noya carta pochin ninama'. Quisocristo chachin ninshitërinso'. Ina cartaso' co napisëquë ninshitërinhuë'. Co na'piquë tëranta' ninshitërinhuë'. Yosëso' nanpimiatarin ni'ton, Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' nóya nicacamaso marë'.

4 Quisocristo catahuarincoi ni'ton, noya a'chintërainquëma'. Ina marë' Yosë noya ni'sarincoi, tënai.

5 Quiyaora co pi'pisha tëranta' nanitëraihuë' noya a'chinta'huainquëmaso'. Yosëichin ananitërincoi. Co catahuarincoihuë' naporini, co canpitanta' cancanëma quëran imaitomahuë'.

6 Ina nani acorincoi a'china'huaiso marë'. Acohuachincoira, catahuarincoi nasha quëran anoyatërinso a'chinta'huainquëmaso marë'. Ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' Yosë nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. Iráca anoyatërinso Moisésëri ninshitopirinhuë'. Ina imapatëhua, co onporonta' noya cancantërehuahuë'. “Co natëhuatamahuë', chiminpatama', ana'intacaso' ya'huërin,” tënin. Co ina a'chintërainquëmahuë'.

7 Iráca Yosë pënëntërinso' sha'huihuachina, na'piquë ninshitërin. Yosëso' noya noya ni'ton, huënaráchin ya'norin. Moisésë ya'pirionta' huënaratarin ni'ton, co israiro'sa' nanitopihuë' hua'qui' nirayacaiso'. Huënarataponahuë', oshaquëran sacorayarin. Pënëntërinsona' noya niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Co ya'ipi natëhuachinahuë', chiminpachina', ana'intacaso' ya'huërin.

8 Iporaso nipirinhuë', nasha quëran anoyatërinso a'chinarai. ¡Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' ni'ton, inaso' noya noya!

9 Iráca pënëntërinso' nanan noya nipirinhuë', co natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo nanamënso nipirinhuë', noya noya. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton noya noya, tënahuë.

10 Iráca Moisésë noya pënëntopirinhuë', iporaso' noya noya ya'huëtërinpoa'.

11 Iráca pënëntërinso sha'huitohuachina, huënaráchin pochin ya'nopirinhuë', sacorin huachi, co ya'huëmiatarinhuë'. Iporaso' nasha quëran anoyatërinso, ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishatarinhuë' ni'ton, noya noya, tënëhua'.

12 “Inaso co ta'huantarinhuë',” ta'toi, inasáchin a'chinarai. Co të'huatoihuë', ya'ipi parti a'chinarai.

13 Iráca Moisésë pënëntohuachina, ya'pirin huënaratopirinhuë', oshaquëran sacorayarin. Napoaton nipa'copirayatërin ama sacorayarinso' quënanacaiso marëhuë'. Quiyaso' co ina pochin a'chintërainquëmahuë'.

14 Israiro'saso nipirinhuë' co natantochináchinhuë' cancantopi. Ipora huanta' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' nontopirinahuë', co no'tëquën yonquipihuë'. Nipa'copirayatërinso pochin cancantatona', co nanitopihuë'

Yosë quiricanën no'tëquën nitotacaiso'. Quisocristoíchin catahuarinpoa' no'tëquën nitotacaso'.

¹⁵ Ipora huanta' Moisésë ninshitërinso' nontopirinhue', co no'tëquën yonquihuë'.

¹⁶ Quisocristo imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëreso pochin cancantarihuahuë'. Siniro noya nohuitarihua'.

¹⁷ “Siniro” topatëhua', Ispirito Santo tapon naporëhua'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo nicha'ërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'.

¹⁸ Siniro imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëreso pochin cancantarihuahuë'. Isihuicoquë ma'sha a'notëreso pochin ninëhua'. Yosë nóya nininso' piyapi'sa' anitotërehua'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochachin cancantarihua'. Ina nohuanton, Ispirito Santo catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'.

4

¹ Yosë nosoroatoncoi, acorincoi ina nanamën a'china'huaiso marë'. Ina yonquiatoí, co yaa'poraihuë'.

² A'naquënso' co noyahuë' yonquiatona', a'chinapi. Noyasha nonpirinhue', nonpinacaiso marë' napopi. Quiyaso nipirinhue' co manta' po'oana quëran ninaihuë' ni'ton, co tapana'huaiso' ya'huërinhuë'. Co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi Yosë nanamën no'tëquën a'chintarainquëma'. Yosë ni'sárincoi ni'ton, inasáchin a'chinarai. A'ninquëchin a'chinai ya'ipi piyapi'sa' yonquicaiso marë'.

³ Quisocristo nanamën noya a'chintopiraihuë', a'naquën co yanatëtopihuë'. Parisitopiquë pacacaiso nipisopita co nohuantopihuë' natëtacaiso'.

⁴ Sopai nohuanton, co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaiso'. Ma'sha a'pintëreso pochin nanamën quëran Yosë anitotërinpoa' Quisocristo nohuitacaso marë'. Inaso' Yosë chachin ninin. Inapitaso nipirinhue' somaraya pochin cancantatona', co nanitopihuë' natëtacaiso'.

⁵ Co quiya imancoiso marë' a'chintërainquëmahue'. Quisocristo nanamënáchin sha'huitërainquëma'. “Siniro ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënai. Quiyanta' ina natëtoi, nani tahuëri yacatahuarainquëma'.

⁶ Ya'nan isoro'pa' acoapon ya'ipi parti tashipirinhue': “Nii'sohuanchin huachi,” tënin Yosë. Napohuachina, tahuëri ya'huërin. Inapochachin iporaso' cancanënpoaquë a'pintërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Inaso' noya noya. Quisocristo ya'pirin quëran a'pintërinpoaso pochin ninin. Ina yonquihuatëhua', Yosë chachin anohuitarinpoa huachi.

Yosë natëtona', chiniquën cancantopiso'

⁷ Co quiyaso' chiniquën nanantopiraihuë', Yosë nohuitatoí, a'napitanta' catahuarai ina nohuitacaiso marë'. Ni'co'. Yonsha, huë'ëta, inapita no'pa quëran nipi ni'ton, co ya'huëmiatërinhuë'. A'naroáchin ya'quihuachina, co noyatërinhuë'. Napoonin. Inapochachin quiyanta' co chiniquën cancantopiraihuë', Yosë catahuarincoi nanamën a'china'huaiso'. A'napitanta' natantonacoí, yonquiapi. “Ma noyacha Yosëri catahuarin paya. Co catahuarinhue' naporini, co ina pochin nanichitonahuë',” tosapi.

⁸ Nani ma'sha onpopiraihuë', Yosë catahuarincoi ahuanta'huaiso marë'. “Oshaquëran nicha'ësarincoi,” ta'toi, imarai. “¿Onpoatoicha ma'sha onporai paya?” tapoiraihuë', co pa'yanaihuë'.

⁹ A'chinoiso marë' chiniquën no'huipirinacoihuë', co Yosë naniantërincoihuë'. Aparisitopirinacoihuë', co ata'huantërinacoihuë'.

¹⁰ Iráca Quisocristo chiníquën aparisitahuatona', tēpapi. Quiyanta' Quisocristo marē' parisitarai. A'naquën yatēparinacoi. Napoaponahuē' Quisocristo nanopiantarin ni'ton, catahuarincoi ina pochin nica'huaiso marē'.

¹¹ Quisocristo nanamēn a'chinois marē' yatēparinacoi. Quiyaora co nanitopiraihuē', nani tahuēri ina achinicancanincoi ina pochachin yonquica'huaiso marē'. Ipora huanta' nanopitoi, Quisocristo pochin cantarai.

¹² A'chintērainquēmaso marē' aparisitonacoi, yatēpapurinacoihuē', canpitaso' imarama'. Quisocristo anoyacancantērinquēma' ni'ton, nanopimi-atarama', tēnahué'.

¹³ Yosē quiricanēnquē ninshitopi. “Yosē natērahuē ni'ton, sha'huirahuē,” tēnin. Quiyanta' inapochachin cantantērai. “Yosē catahuarincoi,” ta'toi, nanamēn a'chinarai.

¹⁴ Tēpapurinacoihuēnta', Quisocristo imarai ni'toi, Yosē ananpitaantarincoi, tēnai. Iráca Quisocristo ananpitaantarinso' pochin quiyanta' ananpitaantarincoi. Yosē'pa' quēpantarincoi. Canpitato'coi chachin ya'huēcontarihua huachi.

¹⁵ Canpitanta' imacamaso marē' parisitērai. Inaora nohuanton, Yosē na'con nosororincoi. Na'con na'con piyapi'sa' ina nohuitohuachina', noya cantantatona', Yosē nontapi. “Ma noyanquēncha, Sinioro, paya. Nosoroatoncoi, nicha'ēsarancoi ni'ton, ‘Yosparinquēn,’ Sinioro,” itapi.

¹⁶ Napoaton co a'pochináchinhuē' cantantērai. Parisitatoi, co huachi chinipiraihuē', nani tahuēri achinicancanincoi noya noya cantanta'huaiso marē'.

¹⁷ Tēhuēnchachin iporaso' pi'pian parisitapirēhuahuē', co hua'qui' isoro'paquē ya'huarihuahuē'. Yosē'pa' pa'patēhua', co onporonta' pipiarēhuahuē'. Imarēhuaso marē' parisitapirēhuahuē', inapaquēso' noya noya cantantarihua'. Yosē pochachin cantantarihua'.

¹⁸ Isoro'paquē ya'huērinsopita co na'con na'con yonquirēhuahuē'. Iporaso' parisitarihuarahuē', co ina marē' sētarihuhahuē'. Yosē na'con na'con yonquiarēhua'. Ina nohuitacasoáchin cantantarihua'. Isoro'paquē ya'huērinsopita quēnanpirēhuahuē', co ya'huēmiatarinhuē'. Ta'huantarin. Yosē noya yonquirinpoasoso' co quēnanpirēhuahuē', ya'huēmiatarin.

5

¹ Ni'co'. Pēi' nē'mētē quēran nipachinara, co hua'quirinhuē'. Inapochachin nonēnpoanta' co ya'huēmiatarinhuē'. Chiminpatēhua', Yosē'pa' pa'patēhua', nasha nonēnpoa' Yosē quētarinpoa'. Noya noya nininso' quētarinpoa'. Inaso' co onporonta' chanatarinhuē'.

² Iporaso' parisitapirēhuahuē', a'na tahuēri nasha a'morēhuaso pochin nasha nonēnpoa' ya'huētarinpoa'. Ina na'con nohuantērēhua'.

³ Chiminpatēhua', co hua'yanēnpoarachin inápaquē ya'huēmiatarinhuē'. Nasha nonēnpoa' quētarinpoa'.

⁴ Iporaso' isoro'paquē ya'huatēhua', co chinirēhuahuē', sētērēhua', naporēhua'. Napopirēhuahuē', co chiminacaso' nohuantērēhuahuē'. Nasha nonēnpoa' tēhuēnchinso' na'con nohuantērēhua'. Isoro'paquē ta'huantopirēhuahuē', Yosē'pa' noya noya nanopimiatarihua'.

⁵ Yosē acorinpoa' nasha nonēnpoa' ya'huētinpaso marē'. Tēhuēnchachin inápaquē noya ananpitaantarinpoa', tēnhua'. Sichoquē marca acorēso pochin nani Ispirito Santo aya'coancantērinpoa' ni'ton, nitotērēhua'.

⁶ Napoaton chiníquën cantantērēhua'. “A'na tahuēri Yosē'pa' pa'sarēhua',” ta'tēhua', noya cantantarēhua'. Tēhuēnchachin isoro'paquē nanopihuatēhua', co Quisocristo nirayarihuhahuē'.

7 Co ipora quënanpirëhuahuë', "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tëhua', natërëhua'. "Co onporonta' nonpintarinpoahuë'," tënëhua'.

8 Napoaton chiníquën cancantërëhua'. "Chiminpatëhua', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'. Inaso' noya noya," tënëhua'.

9 Ma'sona tëranta' nipatëhua', Yosëichin natërëhua' noya nicainpoaso marë'. Nanpihuatëhua', chiminpatëhuanta', Siniro nohuantërinsoáchin nohuantërëhua'.

10 A'na tahuëri Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipinpoa' coisë pochin sha'huitarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita yonquiaton, a'naya a'nayanpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Co noya nipatëhuahuë', co Yosë'pa' acanaarinpoahuë'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa huachi.

Nanan anoyatërinpoaso'

11 Napoaton Yosë të'huatacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoi, ya'ipi piyapi'sa' pënënarai. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Yosë ni'sárincoi ni'toi, no'tëquën nontërainquëma'. Noya ninaiso' canpitanta' nitotërama', topiraihuë'.

12 "Quiyaso' noya noyacoí," co tënaihuë'. Co a'napita nocanaihuë'. Nisha nanan a'china'piro'sa' noya pochin ya'noponaraihuë', co cancanëna quëran huarë' imapihuë'. Pinopachincoí, sha'huitoco': "Paono tëhuëenchachin no'tëquën nontërincoi. Ya'ipi cancanën quëran huarë' Quisocristo imarin," itoco'. Ina pochin a'panicamaso marë' sha'huitaranquëma'.

13 A'naquën na'con pënënpatëira, "Hua'yantopi," itërinacoí. Napopirinahuë', Yosë yonquiatoi, naporai. A'na tahuërinta' sanoanan quëran pënënnainquëma'. Yosë yonquicamaso marë' ina pochin nontërainquëma'.

14 "Quisocristo na'con nosororinpoa'," ta'toi, nanamën a'chinárai. Canpoa marë' inaso' chiminin. Ina imapatëhua', canpoanta' chiminëhuaso pochin ni'ninpoa'.

15 Tëhuëenchachin canpoa marë' chiminin noya noya cancantacaso marë'. Co huachi canpoara costarëhuaso' pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin yonquicaso marë' chiminin. Chiminaponahuë', nanopiantarin ni'ton, inasáchin yonquirëhua'.

16 Iráca quiyaora yonquinëhuëi quëran yonquiatoi, aipi ya'norinsoráchin yonquirai. Quisocristonta' iráca co no'tëquën yonquirapiraihuë'. "Co inaso' Yosë hui'ninhuë'," topiraihuë', iporasó' no'tëquën yonquirai.

17 Quisocristo imapatëhua', Yosë anoyacancantarinpoa'. Nasha cancan ya'huëtarinpoa huachi. Iráca yonquirëhuasopita naniantërëhua'. Nashamiachin pochin cancantatëhua', noya noya yonquiarihua huachi.

18 Co canpoara noya cancantërëhuahuë'. Yosëichin anoyacancantërinpoa'. Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', inaora nohuanton, hui'nin isoro'paquë a'paimarin chiminatón nanan anoyatinpoaso marë'. Ina quëran quiyanta' acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Insosona natëhuachin, nanan anoyatarin.

19 Yosë nohuanton, hui'nin chiminin anoyacancantínpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', co huachi oshanënpoa' yonquirinhuë', inquitërinpoa huachi. Nani nanan anoyatohuachinpoara, quiyanta' acorincoi paatoo a'napita sha'huita'huaiso marë'.

20 Quisocristo chachin acorincoi a'napita anitota'huaiso marë'. Ina ya'huërenamën pochin sha'huitarainquëma'. "Yosë nontoco' nanan anoyachinquëma'," itárainquëma'.

21 Iráca Quisocristo co manta' oshahuanaponahuë', Yosë nohuanton, ya'huëretërinpoa'. Oshahuan pochin nícaton, Yosëri chiníquën ana'intërin.

Canpoa marë' chiminin ni'ton, co huachi oshahuan pochin ni'ninpoahuë'. Quisocriso imapatëhua', Yosë nóya ni'sarinpoa'.

6

¹ Yosë acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Acoatoncoi, catahuarincoi a'chinta'huainquëmaso marë'. “Yosë nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa',” itërainquëma'. Ama topinan quëran natancosohuë'. Imaco huachi.

² Iráca quiricanën quëran Yosë naporin:

“Ipora chachin yacatahuaranquëma'. Nontohuatamaco, natanaranquëma'. Yanicha'ëranquëma' ni'ton, catahuaranquëma' cha'ëcamaso marë',” tënin. Ipora tahuëri chachin yacatahuarinpoa'. Nontohuatëhua', anoyacancantar-inpoa', tënahuë'.

³ Napoaton noyasáchin ninai ama a'na piyapi tëranta' nisha cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' ninai naporini, a'napitanta' niconaco, co Yosë imaitonahuë'.

⁴ Ma'sona tëranta' nipatoira, Yosëichin natërai piyapi'sa' niconaco inayonquicaiso marë'. Aparisitopirinacoihuë', co i'huëretëraihuë'. Ma'sha, coshara', inapita pahuantopirinacoihuë', ahuantatoi, chiniquën cancantërai. Ma'sha onpoapoiraihuë', co pa'yanaihuë'.

⁵ A'chinaiso marë' tëhuëchachin huihuirinacoi, tashinan pëiquë po'morinacoi. Chiniquën no'huitatona', ahüërinacoi. A'chinapoi pa'sápatoi, co huachi chiniraihuë'. Na'a tashi' Yosë marë' sacatápatoi, huë'ëi' natanai. A'na tahuërinta' co coshatatohuë', tana natanai.

⁶ “Quisocriso imarai,” ta'toi, noyasáchin ninai. Yosë nanamën noya nitotërai. Ma'sha onpotopirinacoihuë', co no'huiraihuë', ahuantërai. Ya'ipi piyapi'sa' nóya nontatoi, catahuarai. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, catahuarincoi noya nica'huaiso'. Tëhuëchachin cancanëhuëi quëran huarë' piyapi'sa' nosororai.

⁷ No'tëquën a'chinai. Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, a'chinpatoira, na'a piyapi'sa' natanatona', imasapi. Ni'co'. Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' hua'na quëran a'morin ama inimicori paquitacaso marëhuë'. Inapochachin Yosë achinirincoi ama sopai minsëincoiso marëhuë'. Yosë nohuanton, noyasáchin ninai. Noya catahuarincoi ni'ton, sopai minsëarai.

⁸ A'naquën noya ni'ninacoi. A'naquënso nipirinhüë' no'huirinacoi. A'na tahuëri: “Paono nóya a'chinin,” topi. A'na tahuëriso nipirinhüë' pinorinacoi. No'tëquën a'chintopiraihuë': “Nonpiánpi,” topi a'naquënta'.

⁹ Na'a piyapi'sa' nohuitopirinacoihuë', a'naquënso' nisha pochin niconaco, co yanataninacoihuë'. Pi'pianchin shichiminpiraihuë', nanpiárai. Chiniquën aparisitopirinacoihuë', co tëparinacoihuë'.

¹⁰ Sëtopiraihuë', Yosë yonquiatoy, noya cancantërai. Co na'con ma'sha ya'huëtopirinacoihuë', Yosë nanamën a'chintërai ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtonaco, noya noya cancantapi. Co manta' ya'huëtopirinacoihuë', Yosë nohuitatoy, sano cancantërai. Co manta' noya nininso' pahuantërinacoihuë'.

¹¹ Corintoquë ya'huëramasopita, na'con ninshitarainquëma'. Nani ya'ipi yonquiraiso', iyaro'sa', sha'huitërainquëma'. Na'con nosororainquëma'.

¹² Quiyaso' ya'ipi cancanëhuëi quëran nosoromiatërainquëma'. Noyasáchin yonquipirainquëmahuë', canpitaso' co a'na nosororamacoihuë' nimara, tënai.

¹³ Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma' ni'ton, inapochachin nosorocoi quiyanta', topiraihuë'. Ina na'con nohuantërai.

14 Co Yosë imapisopitasohuë' nipirinhüë', ama inapitarë'quëma' na'con na'con nipayacosohüë'. Co canpita pochin cancantopihüë'. Noya cancantohuatama', co nohuantaramahuë' oshahuanacamaso'. Ni'co'. Tahuëri, tashi' co inachachinhüë'. Nisha nisha ya'nopi.

15 Quisocriso sopairë' co napopináchin yonquipihüë'. Naporahuatón, canpoaso' Quisocriso imarëhua' ni'ton, co oshahuano'sa pochin cancantërehuahuë'.

16 Yosë chinotërehuaquë noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Co inaquëso' mamanshi moshacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin canpoanta' Yosë imapatëhua', ya'coancantarinpoo' ni'ton, ina pëinën pochin ninëhua'. Yosëso' nanpiárin. Quiricanën quëran naporin:

“Imapatamaco, ya'coancantaranquëma'. Canpitaro'co ya'huarahuë.

Chinotohuatamaco, noya a'paiaranquëma'.

Piyapinëhuëpita pochin ni'saranquëma',” ténin.

17 Ina quëran Siniorori itantarín:

“A'naquën co noyahuë' cancantohuachina', ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë'.

Co noyahuë' yonquipiso' tananpitoco'.

Inapotohuatama', noya ni'saranquëma'.

18 Tataparinquëma pochachin noya nosoroaranquëma'.

Hui'nahuëpita pochin cancantëranquëma',

itërinpoo' Tata Yosë. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntërin,” ténin quiricanënuquë.

7

1 Iyaro'sa na'con nosororanquëma'. Ina pochin Yosë yonquirinpoo' ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantahua'. Ya'ipi co noyahuë' ninëhuasopitanta' a'poo'ahua'. Yosë të'huatatëhua', noyasáchin niahua'.

Noya cancantantapiso'

2 Cancanëma quëran huarë' nosorocoi. Co a'nayanquëma tëranta' ma'sha onpotërainquëmahuë'. Co anishacancantërainquëmahuë'. Co nonpintërainquëmahuë'.

3 Co nocanatënuquëma' pënënanquëmahuë'. Na'con nosororainquëmaso' nani sha'huitërainquëma'. Chimina'huaiquë huarë' nosoromiatarainquëma'.

4 Tëhuëinchachin nóya ni'nanquëma'. “Corintoquë ya'huëpisopita noya imapi,” itërahuë ya'ipi piyapi'sa'. Parisitaporahuë', canpita yonquiatënuquëma', nóya cancantërahuë'.

5 Masitoniaquë canconpatoira, na'con ma'sha onpoatoi napion cancantërai. Na'a piyapi'sa' no'huirinacoi ni'ton, parisitërai. Naporahuatón, cancanehuëi quëran na'con yonquirápatëinquëma', sëtërai.

6 Sëtohuatëhua', Yosë achinicancaninpoo' ni'ton, quiyanta' achinicancanincoi. Ina nohuantón, Tito huë'nin.

7 Napoaton noya cancantërai. Noya nanan sha'huitiirincoi. Noya yonquiantarama' ni'ton, inanta' noya cancantërin. I'hua ni'conpachinquëmara, napotërama': “Hua'qui' co Paono ni'nincoihuë'. Sha'huitëquë' manóton huë'in. Co noyahuë' ninaiso marë' sëtërai. Paono pënënpachincoi, noya natanai,” tënama', itërincoi. Ina natanato, nóya cancantërahuë'.

8-9 I'hua quirica ninshitatënuquëma', chiníquën pënënanquëma'. Ina quirica nontohuatamara, pa'pi sëtërama'. Ina natanato, canta' sëtëpirahuë'. Co nohuantërahuë' chiníquën asëta'huanquëmaso'. Iporaso nipirinhüë' noya cancantërahuë'. Co hua'qui' sëtëramahuë'. Oshanëma marë' sëtatomá',

na'con na'con Yosë yonquirama'. Co noyahuë' ninamasopita a'porama'. Pënënanquëma' ni'ton, co ana'intinquëmaso' ya'huërinhuë'.

¹⁰ Oshanënpoa marë' sëtatëhua', Yosë nontohuatëhua', catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ina pochin sëtacaso' noya, tënahuë. Ina quëran anoyacancantarinpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë' topinan quëran sëtopi. Co oshanëna' naniantohuachinahuë', chimin-pachina', Yosëri ana'intarin.

¹¹ Canpitaso' sëtatoma', na'con na'con Yosë yonquirama'. Ina quëran "Tëhuënhachin co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhuasopita naniantahua', Yosë ana'intoahuachinpoa'," tënama'. Canta' noya yonquiramaco. "Manóton Paono huë'in catahuainpoaso marë'. Chiniquën cancantatëhua', no'tëquën natëahua'," tënama'. Oshahuana'pi co noyahuë' nininso marë' ana'intërama' noya nicacaso marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya cancantaantarama'.

¹² I'hua ninshitaponquëma', co tëhuëna'pi yonquiato, ninshitëranquëmahuë'. Co inari aparisitërinso tëranta' yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' noya yonquiantamacoiso' nohuantërahuë. "Paonoso catahuarinsopitarë chachin, no'tëquën pënëninpoa'. Yosë ni'sarinpoa' ni'quëhuarë', natëahua'," ta'camaso marë' ninshitëranquëma'.

¹³ Naporama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'.

Tito cantonpachinquëmara, co pi'pian tëranta' no'huiramahuë'. Noya nontërama' ni'ton, noya cancantërin. Quiyanta' ina natanatoi, nóya cantantërai.

¹⁴ Co'huara Tito pa'shátërasohuë', sha'huitërahuë: "Corintoquë ya'huëpisopita noya imatona', natëarinënuën," itërahuë. Canpita no'tëquën nontërainquëmaso pochachin Titonta' no'tëquën nontërahuë. Pa'pachina, tëhuënhachin noya natërama' ni'ton, co tapanahuë'.

¹⁵ Pënënpachinquëmara, itërama': "No'tëquën pënënancoi. Tëhuënhachin co noyahuë' ninai. Yosë të'huata'huaiso' ya'huërin," ta'toma', natërama'. Ina natanahuaton, Titonta' na'con nosororinquëma'.

¹⁶ Carinquëmanta' yonquiatënuëma', nóya cancantërahuë. Noya noya imasarama huachi, tënahuë.

8

Pahuantërinso' catahuacaso' ya'huërinso'

¹ Isonta' iyaro'sa' yasha'huitëranquëma'. Masitonia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonatona', Yosë chinotapi. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tona', a'napita noya nosoroapi. Yosëri chachin catahuarin ina pochin cancantacaiso marë'.

² Ma'sha onpotohuachinara, chiniquën parisitaponaraihuë', noya cantantopi. Naporahuaton, pi'pisha ya'huëtopirinahuë', a'napita imapisopita pahuantohuachinara, na'con coriqui quëtopi.

³ Co apiratonahuë', na'con quëtopi. Pahuantaiquëhuarë' quëtopi, cari ni'nahuë. Co sha'huitopiraihuë', inahuara nohuantatona', quëtërinacoi pahuantërinso' quëtaca'huaiso marë'.

⁴ "Quiyarinta' a'napita imapisopita catahua'ii, topiraihuë'. Cotia parti na'con pahuantopi ni'ton, iso coriqui quëtonquë'," itërinacoi. Na'con ina pochin nontërinacoi.

⁵ Co coriqui quëtacasoachin yonquipihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapi. Ina'ton yonquipi. Ina pochin cancantacaso' noya noya, tënahuë. Ina quëran coriqui, ma'sha, inapita quëtopi. Quiyanta' yanatërinacoi. "Ma'sona Yosë nohuantohuachin, sha'huitocoi natë'i," itërinacoi.

6 I'hua chachin Tito sha'huitërinquëma' ni'ton, canpitanta' yonquirama' coriqui yontonacamaso'. "Imapisopita pahuantopì ni'ton, a'patahua'," tënema'. Napoaton i'huamiachin Tito itërai: "Naquëranchin paantaton, pënëantaquë' ya'ipi coriqui yaa'papiso' ananiina'," itërai.

7 Canpitaso' nóya imarama' ni'ton, Quisocristo natërama'. Na'con nitotatoma', a'chinama'. A'napita yacatahuarama'. A'chintëranquëmaso pochachin a'napita nosoroarama'. Napoaton iporaso' pahuantopisopita nosoroatoma', catahuaco', tënahüë.

8 Co camairanquëmahuë'. A'napita na'con Yosë marë' acopiso' sha'huitëranquëma' yonquicamaso marë'. Tëhuënchachin a'napita nosorohuatama', ama topinan quëran nontocosohüë'. Catahuaco' ama pahuanquinasohüë'.

9 Siniro Quisocristo nosoroatonpoa', catahuarinpoaso' nani nitotërama'. Iráca noya noya inápaquë ya'huëpirinhuë', isoro'paquë o'marin nicha'ëinquëmaso marë'. Co manta' isëquë ya'huëtërinhuë'. Parisitërin quëran nicha'ërinquëma' noya noya cancantacaso marë'. Parisitaton, na'con catahuarinquëma'.

10 I'hua pi'iquë yonquirama' a'napita catahuacamaso'. Naporo' caniar-itërama' coriqui yontonacaso'. Iporaso' naquëranchin yontoantaco', tënahüë. Inapohuatama', noya nisarama'.

11 Naporo' pa'pi nohuantopiramahuë', iporaso' coriqui ya'huëtöhuachinquëma', noya cancantatoma', yontonco' ananicaso marë'.

12 Ya'ipi cancanëma quëran quëtöhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Co na'a coriquihuanpatamahuë', Yosë nitotërin. Co nanitëramahuë' na'a quëtacaso'. Co apiratomahuë', pi'pian tëranta' quëtöhuatama', noya ni'sarinquëma'.

13 Nanitinpichin acocaso' ya'huërin. Co nohuantërahuë' pahuantinquëmaso'.

14 Noya nicatahuacaso' nohuantahua'. Iporaso' ya'huëtërinquëma' ni'ton, pahuantërinso' quëtoco'. A'na tahuëriso' canpita ya'huërë' ma'sha pahuantöhuachinquëma', inahuanta' i'huëtërinquëma'. Ninapotöhuatëhua', ya'ipi imarëhuasopita noya ya'huarigua'. Co pahuantaripoahuë'.

15 Iráca Yosë quiricanënguë naporin: "Mana mapachinara, a'naquënso' na'a maponaraihuë', co ya'sotopihuë'. A'naquënso nipirinhuë' pi'pian maponaraihuë', co pahuantopihuë'," tënin.

Tito Corintoquë a'parinso'

16 Titonta' na'con yonquirinquëma'. Ina marë' noya cancantato, "Yosparinquën, Siniro," itërahuë.

17 "Naquëranchin paantaquë'," itöhuatëra, "Noyahua'. Nani canta' yonquirahuë paanta'huaso'. Na'con nohuantërahuë'," itërinco.

18 A'na iyayanta' a'paarai. Titorë' pa'sarin. "Inanta' nóya imaton, Quisocristo nanamën noya a'chinin," topi ya'ipi imapisopita.

19 Nisha nisha ninano quëran imapisopita niyontonahuatona', ina quëmapi chachin huayonahuatona', acopi ca'tanaincoiso marë'. Coriqui yoca'huaiso marë' pa'patoi, inanta' pa'sarin. Coriqui quëtönpatoi, noya cancantapona huachi. "Ma noyacha Tata Yosë nosororinpoa paya. Ina nohuanton, iyaro'sa' noya cancantatona', catahuarinënpoa'," taponá.

20 Na'a coriqui quëparai ni'ton, co nohuantëraihuë' a'napita pinoinacoiso'. Napoaton ina napocoi pa'sarai.

21 Noyasáchin nisarai Yosë noya nicaincoiso marë'. Piyapi'santa' noya nicainacoiso' nohuantërai.

²² A'na iyayanta' a'parai nicainquëmaso marë'. Inanta' na'con catahuar-incoi a'china'huaiso marë'. Piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin, a'chintërin, naporin. Noya quëmapi, tënai. Ipora canpitataquë pa'sarin. “Corintoquë imapisopita na'con nohuantopi pahuantërinso'pita catahuacaiso',” ta'ton, pa'sarin catahuainquëmaso marë'.

²³ “¿Inta' Titoso'?” itohuachinënquëma', sha'huitoco'. “Co'ta Paonorë' a'chininso'. Inanta' piyapi'sa' catahuarin noya imacaiso marë',” itoco'. “¿Ma'marëta' a'napitanta' huë'pi?” itohuachinënquëma', “Nisha nisha ninano quëran a'paipiso'. Quisocriso noya imapi inapitanta',” itoco'.

²⁴ Inapita cantonpachinquëma', noya nontoco'. Ina quëran coriqui pahuantërinso'pita marë' yontonamaso' quëtohuatama', noya ni'sarinënquëma'. “Paono no'tëquën nontërinpoa'. Corintoquë imapisopitaso' pahuantopisopita nosoropi mini,” tosapi. Ina quëran ya'huëpikuë chachin paantahuachina', sha'huirapi anta'. Ya'ipi imapisopita nitotapi huachi.

9

Imapisopita catahuacaso marë' coriqui yontonpiso'

¹ Tëhuëenchachin a'napita imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nani nitotërama' ni'ton, co na'con ninshitaranquëmahuë'.

² Piyapi'sa' yacatahuaramaso' nitotërahuë. Ya'ipi Masitonia parti pa'pato, sha'huitëra'piarahuë. “I'hua pi'iquë chachin Acaya parti imapisopita na'con yonquipi pahuantërinso'pita catahuacaiso',” itërahuë. Masitoniario'sa' nantahuatona', inahuanta' nohuantopi. “Inapita pochin quiyanta' catahuachi, topirahuë',” itërinaco na'aya'pi.

³ Nipirinhüë', “Co ya'ipi coriqui yontonchätërapihuë',” ta'to, isopita iyaro'sa' a'pataranquëma' nontinquëmaso marë'. “Nani yontonapi huëshirahuë',” itopirahuë', ipora huanta' pahuanamara. Co topinan quëran napota'huaso' ya'huërinhuë', tënahuë'.

⁴ Co hua'quiya quëranhuë' canpitataquë pa'sarahüë. A'naquën Masitoni-aquë ya'huëpisopita imasarinaco nimara. Canpitataquë canconpato'i, nani coriqui yontontopinán quënanconarai, topirahuë'. Co ya'huëhuachinhüë', tapanarahüë. “Corintoquë imapisopitaso' noyaro'sa',” itërahuëso marë', co coriqui ya'huëhuachinhüë', tapanarama' canpitanta'.

⁵ Napoaton iyaro'sa' aquëchitërahuë. I'hua yonquirama' a'napita catahuacaso'. Inapitaso' catahuarinënquëma' coriqui yontonacamaso marë'. Nani yontonpatama', noya quënanconarai. Canpitaora nohuanton, quëtoco'. Co quiyaora nohuanton, yama'parainquëmahuë'.

⁶ Isonta' yonquico': “Pi'pian sha'tohuatëra, pi'pian manë'. Pancana sha'tohuatëra, na'con manë',” topi.

⁷ Ya'ipinpoa' canpoara nohuanton, quëtahua'. Onposona yaquëtohuachin, quëchin. Ama nisha nisha yonquia'huasohüë'. Co apiquëran quëtacaso' ya'huërinhuë'. Noya cancantatëhua', quëtahua'. Ina pochin quëtohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁸ Yosë ya'ipi nanitaparín. Nosoroatënquëma', na'con catahuarinquëma' noya nicacamaso'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ina catahuahuachin-quëma', noya cancantarama'. Ina nohuanton, ya'huëtarinquëma' a'napitanta' quëtacaso marë'.

⁹ Iráca Yosë quiricanënquë naporin: “Noya cancantopisopita co apirapihuë'. Sa'ahuario'sa' pahuantohuachina', quëtapi.

Noya nipiso', ya'huëmiatarin," tēnin.

¹⁰ Ni'co'. Yosë nohuanton, ya'pirin ya'huërin shacacaso marë'. Sha'patëra, ina nohuanton, na'a papotërin capacaso marë'. Inapochachin ina nohuanton, ma'sha ya'huëtaringuëma'. A'napita topinan quëtohuatama', Yosë catahuaringuëma' noya noya cancantacamaso marë'.

¹¹ Noya catahuahuachinguëma', a'napitanta' catahuarama'. Co apiratatomahuë', quëtarama'. Pahuantërin sopita quëtonpatoi, "Yosparinquën, Siniro," tosapi.

¹² Imapisopita catahuahuatama', co huachi pahuantapihuë'. Naporahuaton, na'con na'con Yosë yonquiapi. "Yosparinquën, Siniro," itapi.

¹³ Catahuarama' ni'ton, noya cancantapi. "Ma noya Quisocristo nanamën natëtona', catahuaringuëma'. Ma noyacha Yosëso' ni'ton, ina nohuanton, na'a piyapi'sa' catahuapi paya," tosapi.

¹⁴ Yosë nohuanton, na'con nosororama' ni'ton, inapitanta' nosoroatënguëma', canpita marë' Yosë nontapi huachi.

¹⁵ Yosëso nipirihuë' na'con na'con quëtëringuëma'. Hui'nin chachin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Inaso' noya nóya ni'ton, "Yosparinquën, Siniro," itahua'.

10

Yosëri nanan quëtërinso'

¹ Ca Paonoco sanoanan quëran pënënanquëma'. A'naquën napopi: "Paono aquë quëran ninshitohuachinpoara, chiniquën nanan a'patiripoa'. Isëquë chachin ya'huapon, t'ëhuatatonpoa', co chiniquën pënëninpoahuë'," topi natantërahuë. Quisocristoso' chiniquën nanantaponahuë', co no'huiripoahuë'. Sanoanan quëran pënëninpoa'. Ina pochin cancantato, canta' sanoanan quëran pënënanquëma'.

² A'naquënso' pinorinaco. "Paonosos' co Yosë pochin yonquirinhuë'. Inaora nohuantërinsoáchin yonquirin," topirinahuë'. Pa'pato, inapita chiniquën pënënarahuë. Canpitaso nipirihuë', noya yonqui huatama', co chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huaponhuë', tēnahuë.

³ Piyapicoi quiyanta' nipirihuë', co a'napita pochin yonquirihuë'. Co natëpisopitahuëso' inimicotopirinacoihuë', co quiyaora yonquinëhuëi quëran yaminsëraihuë'.

⁴ A'naquënso' inimiconënpita minsëcaiso marë' nisha nisha quihuipi. Quiyaso nipirihuë' co quiyaora yonquinëhuëi quëran minsëtaraihuë'. Sacai' nipirihuë', Yosë ananitërincoi nonpin nanano'sa' minsëca'huaiso'.

⁵ A'naquën nisha nanan imasapi. "Quiyaora noya nitotërai," toconpi ni'ton, co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Nipirihuë', Yosë catahuaringuëma' inapitanta' minsëca'huaiso'. No'huipirinacoihuë', no'tën nanan a'chintarai Quisocristoíchin natëcaiso marë'. Ya'ipinpoa' co noyahuë' yonquipirëhuahuë', Yosë nanitërin ananiantinpoaso' Quisocristoíchin natëcaso marë'.

⁶ Canpita noya natëhuatama', noya cancantarai. Ina quëran canconpatoi, co natëpisopitahuë' no'tëquën ana'intarai.

⁷ Canpitaso' ya'pirama quëran quënanamasoráchin yonquirama'. Co cancanëma quëran huarë' yonquiramahuë'. A'naquën "Quisocristo chachin imarai," topachinara, isonta' yonqui'ina'. Quiyanta' Quisocristo imarai mini.

⁸ Yosë chachin chiniquën nanan quëtërincoi nanamën a'chinta'huainquëmaso marë', itohuatënguëmara, co ina marë' tapanahuë'. Noya noya imacamaso marë' a'chintërainquëma'. Co nisha cancantamaso marë' a'chintërainquëmahuë'.

9 Chiníquën nanantopirahuë', co apa'yana'huanquëmaso marë' ninshitaranquëmahuë'.

10 A'naquën itërinënguëma': "Paono na'con ninshitatonpoa', chiníquën pënënpirinpoahuë'. Huë'pachinaso', co chiníquën nanantona'pi pochin nontërinpoahuë'. Sanoanayan quëran a'chintërinpoa' ni'ton, co chiníquën nanantërinhuë'," toconpi.

11 Napopirinahuë', co nisha nisha nontaraihuë'. Inapitanta' sha'huitoco' nitochina'. Ninshitohuatënguëmara, chiníquën pënënanquëma mini. Canpitataquë canconpatoi, inachachin nontarainquëma'. Insosona co yanatëhuachinhuë', chiníquën pënënatoi, ana'intarai huachi.

12 Inapitaso' co no'tëquën yonquipihuë'. "Quiyaso' noya noyacoí. A'napita quëran noya noya nitotërai," toconpi. Co ina pochin nonacasohuë' nipirinhüë', napopi. Inahua capini ninocanatoná', ninapotopi. Co quiyaso' inapita pochin cancantërai huë'.

13 Co quiyaora nohuanton, chiníquën nanantërai huë'. Yosë chachin acorincoi na'a piyapi'sa' a'chinta'huaiso marë'. Insëquësona a'china'huaisonta' sha'huitërincoi. Ina nohuanton, Corintoquë ya'huëramasopitanta' a'chintërainquëma'.

14 Yosë sha'huitërincoisoráchin natërai. Ina nohuanton, canpitataquë pa'nai. Quiyarima'ton Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'.

15 Co a'na piyapi a'chinquë paatoí, a'chinai huë'. Yosë a'parincoi noya a'chinta'huainquëmaso marë'. Na'con nohuantërai noya noya imacamaso'. Noya noya natëhuatama', aquëtë huarë' a'chintarainquëma'.

16 Ina quëran a'napita ya'huërinquënta' yaa'chinai. Inapitanta' Yosë imacaiso marë' a'chintarai. A'na piyapi a'chinquë co nohuantërai huë' a'china'huaiso'.

17 Yosë quiricanënguë naporin: " 'Noya noya ninahuë,' co ta'caso' ya'huërinhuë'. 'Ma noyacha Yosë catahuarinco paya,' ta'caso' ya'huërin," ténin.

18 "Caso' noyaco," topatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Noya cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina na'con na'con yonquia'ahua'.

11

Nisha a'china'piro'sa'yanonpinpiso'

1 Noya nipatëhua', co ina marë' a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', pi'pian hua'yantërinso pochin nonchinquëma' natanco. No'tëquën yonquicamaso marë' sha'huitaranquëma'.

2 Yosë nohuanton, na'con nosororanquëma'. Nosoroatënguëma', a'pitëranquëma'. Co nohuantërahuë' nisha cancantacamaso'. Nanon so'yarinso pochin ninin. Ni'co'. Quëmapiri mapachina, so'ináchin yonquicaso' ya'huërin. Inapochachin carinquëmanta' a'chintëranquëma' Quisocristoíchin yonquicamaso marë'.

3 A'naquënso nipirinhüë' yaanishacancantërinënguëma'. Iráca ya'huani Ipa nonpintërinso pochin yanonpintërinënguëma' ama Quisocristoíchin yonquicamaso marëhuë'.

4 Quisocristo imacaso' a'chintëranquëma'. Natëhuatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapitaso' nipirinhüë' nisha a'chintërinënguëma'. "Quisocristo nanamën chachin a'chintarainquëma'," itopirinënguëmahuë', nisha nanan a'chintërinënguëma'. Nisha ispiritonta' ya'huërin, itërinënguëma'. Nisha nisha natëcaso' a'chintohuachinquëmara, a'naroáchin yaimarama'.

5 "Quiyaso' noya noyacoí," itopirinënguëmahuë', inapitaso' co ca quëran noya noyahuë', ténahuë'.

⁶ Co míso nona'picohuë' niporahuë', noya noya nitotërahuë. Ya'ipi no'tëquën a'chintëranquëmaso' nani nitotërama'. Nani ma'sha ninahuësonta' nani ni'nama'.

⁷ Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, co pi'pisha tëranta' coriqui ma'paranquëmahuë'. Sacatato, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Topinan a'chintëranquëma' canpita noya noya imacamaso marë'. ¿Ina marë' co noyahuë' ni'namaco ti?

⁸ A'chintëranquëmaso marë' co manta' ma'paranquëmahuë'. A'napita imapisopita coriqui a'patërinaco catahua'huanquëmaso marë'. Naporo' co inapita a'chintopirahuë', a'patërinaco.

⁹ Canpitataquë ya'huasoco, ma'sha pahuantopirincohuë', co pi'pisha tëranta' ma'paranquëmahuë'. Masitonia parti quëran huëcatona', quëtirinaco. Quisocriso imapi ni'ton, topinan ma'sha quëtirinaco nanpica'huaso marë'. Canpita ma'shanëma' co ma'paranquëmahuë'. Co onporonta' nohuanta-paranquëmahuë'.

¹⁰ Quisocriso catahuarinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co a'chinato canarahuë'. Ya'ipi Acaya parti topinan a'chinarahuë. Napoaton noya cancantërahuë. Co insonta' nanitarinhuë' nisha ayonquiincoso'.

¹¹ “Co nosororinquëmahuë' ni'ton, ma'shanëma' co ma'parinquëmahuë',” itopirinëinquëmahuë', co no'tëquën nonpihuë'. Yosë ni'sárinco, na'con nosororinquëma', tënahüë.

¹² Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinëinquëmara, coriqui ma'parinëinquëma'. Caso nipirinhuë' a'chinahuëso marë' co coriqui ma'patërahuë'. Ipora huanta' topinan a'chinárahüë ama pinoinacoso marëhuë'. Inapita pochin canta' ma'paranquëma' naporini, “Paono pochachin a'chintërainquëma'. Yosë a'parincoi quiyanta',” ichtënenquëmahuë'.

¹³ Inapitaso nipirinhuë' na'con nonpintërinëinquëma'. “Quisocriso a'parincoi,” itopirinëinquëmahuë', co tëhuëchachin a'parinhuë'. Nonpintatënenquëma', a'chintarinëinquëma'.

¹⁴ Co ina marë' pa'yanacaso' ya'huërinhuë'. Ni'co'. Satanasënta' nohuantohuachin, Yosë anquëninën pochin ya'norarin piyapi'sa' nonpintacaso marë'.

¹⁵ Napoaton Satanasë natëpisopitanta' ina pochachin nisapi. “Yosë a'parincoi. No'tëquën natëcamaso marë' a'chintarainquëma',” topirinahuë'. Nonpinapi ni'ton, a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin.

Paono parisitërinso'

¹⁶ Naquëranchin sha'huitanta'inquëma'. “Paonoso' hua'yantërin,” toconpi a'naquën. Ama inapita natëcosohüë'. Nipirinhuë', pi'pian ina pochin non-tohuatënquëma', ahuantatoma', natanco, topirahuë'. Caso' noya noya ni-nahuëso' sha'huitaranquëma' yonquicamaso marë'.

¹⁷ Co Siniro nohuantërinhuë' a'napita nocanacaso'. Nocantohuatëra, hua'yantërinso pochin nonëhua'.

¹⁸ Nipirinhuë', nisha a'china'piro'sa' ina pochin nonpi ni'ton, canta' pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'.

¹⁹ Inapitaso' nocanpirinëinquëmahuë', noya natanama' ni'quëhuarë', canta' pi'pian tëranta' natanco, topirahuë'.

²⁰ Inapitaso' chiniquën camairinëinquëma'. Ma'shanëma' topinan mapi. Nocaninëinquëma', yaahuërinëinquëma'. Inapotopirinëinquëmahuë', ¿ma'marëcha noya natanama nicaya? tënahüë, yonquiato.

²¹ Quiyaso nipirinhuë' co ina pochin ninaihuë'. Co chiniquën nontërainquëmahuë'. Ina marë' tapanai.

Nipirinhüë', inapitaso' nocaninacoi ni'quëhuarë', canta' hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian nonantapatarahuë.

²² “Quiyaso' Iprio piyapicoi,” topachinara, canta' mini Iprioco. “Is-rairo piyapicoi,” topachinara, canta' inachachin ninahuë. “Apraanso' shimashonëhuëi chachin,” topachinara, inaso' shimashonëhuë canta'.

²³ “Quisocristo sha'huitërincoi ni'toi, natërai,” itopirinëinquëmahuë'. ¡Caso' na'con na'con natërahuë! Inapitaso' nocaninaco ni'ton, hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian inapita pochin nonchinquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'. Yosë marë' caso' chini chiniquën sacatërahuë. Pa'sápato, Yosë nanamën a'chinahuë. Ina marë' na'con na'con parisitaporahuë', ahuantërahuë. Inanta' sha'huichinquëma'. A'chinahuëso marë' na'aro' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'aro' ahuërinaco. Shitëparinaco.

²⁴ Cotio hua'ano'sa' ana'intatonaco, chiniquën huihuirinaco. Cara shonca iscono' huihuirinaco. Nisha nisha ninanoquë a'natëraporo' inapotëra'piarinaco.

²⁵ Copirno sontaro'sanënpita naraquë chiniquën ahuërinaco. Cararo' inapotonaco, ana'intërinaco. A'na tahuëri na'piquë të'yararinaco tëpainacoso marë'. Naporahuaton, cararo' pi'pishachin shichimiitërahuë. Nanchaquë marë pa'taporahuë', nancha yancominahuaton, acopoi' pa'nin. Cararo' inaporahuë. A'na tashi' nara yanponinquë matato, marëquë chachin tahuërianpitërahuë. I'huaraya huarë' cha'ërahuë.

²⁶ A'chinaca'huaso marë' pa'sárahüë. Iiro'sa' panca pamatohuachina, shichimiitërahuë. Ihuatëro'santa' yatëparinaco. Canta' cotio piyapico nipi-rahüë', cotioro'sa' no'huitonaco, yaahuërinaco. Nisharo'santa' no'huirinaco. Panca ninanoro'saquë a'naquën yaahuërinaco. Co piyapi ya'huërinquëonta' ma'sha onporahuë. Marë pa'tohuatëra, parisitërahuë. A'naquën: “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', chiniquën no'huirinaco.

²⁷ Chiniquën sacatápato, parisitërahuë. Tashinta' co huë'ëtorahuë', ni'tárahüë. Na'a tahuëri capa coshoro' ni'ton, tanarahuë, yamororahuë. Co coshataporahuë', a'chinárahüë. A'moca'huaso' pahuantërinco ni'ton, sëhuën natanahuë.

²⁸ Yosë nohuanton, ina pochin parisitárahüë. Naporahuaton, ya'ipi imaramasopita nosoroatëinquëma', yonquiáranquëma'. Noya noya imacamaso' na'con nohuantërahuë. Nani tahuëri yonquiatëinquëma' napion cantërahuë.

²⁹ A'naquën co chiniquën cancantohuachinahuë', canta' ina pochin nitanahuë. A'na piyapi anishacancantohuachinquëmara, nosororanquëma' ni'ton, ina no'huirë pochin cancantërahuë.

³⁰ A'naquënso' na'con nonsapi. “Quiyaso' noya noyacoï,” topi. Caso nipirinhüë' co ina pochin nonahuë'. Co caora nanitërahuëso' sha'huichinquëma'. Na'con ma'sha onpotopirinacohüë', Yosëichin achinicananinco ahuanta'huaso marë'.

³¹ Yosë ni'sárinco, co nonpintaranquëmahuë'. Inaso' Quisocristo pa'pin chachin, ya'ipiyari chinochina'. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'.

³² Iráca Tamascoquë ya'huasoco, ninano hua'an yamaninco, copirno Ar-itasëri acorinso'. Tashinan pëiquë yapo'morinco ni'ton, sontaro'sa' a'parin. Nani tahuëri ninano ya'coana ni'sapi macainacoso marë'.

³³ Yamapirinacohüë', imapisopita catahuarinaco cha'ëca'huaso marë'. Inapa pairatopiquë huintana ya'huërin. Ina quëran nantipiquë anohuaraimarinaco. Napotohuachinacora, cha'ërahuë. Co caora nanitopirahuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahuë.

12

Paono inápaquë quënaninso'

¹ Co nohuantërahuë' a'napita nocana'huaso'. "Caso' noya noya piyapico," co taporahuë', pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. Iráca Yosë nohuanton, hua'narëso pochin ma'sha ni'nahuë. Quisocristo chachin anitotërinco'.

² Naporon' inápaquë Yosë ya'huërinquë chachin quëparinco. Nani shonca catapini pi'ipitarin quëparinco'. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin.

³ Tëhuëenchachin pantarahuë. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin.

⁴ Yosë'pa' ya'huasoco, na'con natanpirahuë', co nanitërahuë' sha'huica'huaso'. Co Yosë nohuantërinhuë'.

⁵ Noya noya nininso' anitotërinco ni'ton, nocantochináchin cancantopirahuë', tananpitërahuë. Co caora nohuanto, chiniquën nanantërahuë'. Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso', tënahüë.

⁶ "Na'con na'con nitotërahuë," itëranquëma' naporini, no'tëquën nonchitëinquëmahuë', co nonpinchitëinquëmahuë'. Nipirinhüë', co ina pochin nontëranquëmahuë'. Nani nohuitëramaco. A'chintohuatëinquëmara, natanamaco. Naporahuësopita ni'nama'. Inaíchin yonquiatoma', noya ni'co topirahuë'. Napoaton co aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

⁷ Yosë na'con na'con anitotërinco. Ina quëran ama a'napita nocana'huaso marëhuë' ina nohuanton, ma'sha onporahuë. Nahuan acoposha ohuanincoso pochin natanahuë. Co oshahuanaporahuë', Satanasë na'con aparitërinco.

⁸ Ina marë' chiniquën Siniro nontërahuë. "Catahuaco ama parisichisohüë'," itërahuë. Cararo' ina pochin nontopirahuë'.

⁹ Siniro sha'huitërinco: "Ca nohuanto, ipora huanta' parisitapiranhuë', nosoroatëinquën, na'con catahuanquën. Carinquën achinicananaranquën noya ahuantamaso marë'. Co quëmaora nanitohuatanhüë', na'con na'con catahuanquën. Ma'sona tëranta' onpohuatan, co onporonta' pataranquënhüë'," itërinco. Napoaton co huachi sëtërahuë'. "Co caora nanitohuatërahuë', Quisocristo na'con na'con catahuaninco," ta'to, noya cancantërahuë'.

¹⁰ Napoaton co chiniquën cancantopirahuë', co pa'yanahuë'. Pinopachinacora, co no'huitërahuë'. Ma'sha pahuantopirincöhüë', co ina yonquirahuë'. Quisocristo imarahüëso marë' aparitohuachinacora, ahuantërahuë. Sacai' nipirinhüë', nóya cancantërahuë. "Co caora nanitohuatërahuë', na'con na'con catahuaninco," ta'to, chini chiniquën cancantërahuë'.

Imapisopita yonquirinso'

¹¹ Nisha a'china'piro'sa' pa'yatërama' ni'ton, hua'yantërinso pochin nontëranquëma'. "Paono nóya a'chintërincoi," itërama' naporini, co ina pochin canta' nonaca'huaso' ya'huë'itonhuë'. "Quiyaso' noya noyaco," itopirinëinquëmahuë', co ca quëran noya noyahuë' inahuaso'. Co caora nanitaporahuë', Quisocristo catahuaninco ni'ton, noya ninahuë.

¹² Iráca isoro'paquë nipon, a'naya a'naya huayonaton, acorin nanamën a'chinacaiso marë'. Inapitaso' na'con catahuanin. Ina nohuanton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi. Inapopi quëran acorinsopita nohuitërehüa'. Canta' acorinco ni'ton, inapochachin catahuaninco. Canpitataquë ya'huapo, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Aparisitopirincöhüë', ahuantato, a'chintëranquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuanin paya," ta'toma', imarama'.

¹³ A'naquënso nipirihuë' sha'huitërinënguëma'. “A'napita imapisopita noya noya ni'nin,” itopirinënguëmahüë', ya'ipinquëma' napopináchin ni'nanquëma'. A'na parti a'chinpato, cosharo', coriqui, inapita ma'patërahuë capato, nanpica'huaso marë'. Canpitaíchin co ma'pachinanquëmahüë'. ¿Ina marë' no'huiramaco ti? No'huihuatomaco, jnaniantoco'!

¹⁴ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' yapa'sarahuë. Cantonpatënguëma', co manta' ma'paaranquëmahüë'. Co ma'shanëma' nohuanterahuë'. Canpita noya noya imacamaso' nohuanterahuë. Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Hui'nanpoa' co nocomarinpoahuë'. Canpoari catahuacaso' ya'huërin.

¹⁵ Napoaton co manta' ma'paranquëmahüë'. Noya cancantato, sacatarahuë cosharo' pa'ana'huaso marë'. Ina quëran parisitaporahuë', a'chintaranquëma' noya imacamaso marë'. Carimaso' na'con na'con nosoropiranquëmahüë', canpitaso' co onpopinchin nosororamaco'huë' topirahuë'.

¹⁶ A'naquëonta' nonpinapirinaco. “Paono co ma'sha ma'papiquinquëmahüë', nonpintatënguëma', canarin,” itërinënguëma'. Co napopirahuë', napotërinënguëma'.

¹⁷ I'hua mini a'naquën a'papiirahuë', co manta' ina quëran canarahuë'.

¹⁸ “Inta, quëmari ni'coniquë' iyaro'sa,” itahuato, Tito a'parahuë. Inarë' a'na iyayanta' a'parahuë. Cantonpachinquëma', co Tito nonpintërinquëmahüë'. Canta' ina pochachin cancantërahuë. Co pi'pisha tëranta' canaraihuë'.

¹⁹ Co noya nicamacoiso marë' ninshitarainquëmahüë'. A'naquëma' nimara ina pochin yonquipiramahuë', co quiyaso naporaihuë'. Nosororainquëma' iyaro'sa'. Noya noya imacamaso marë' ninshitarainquëma'. Quisocristo imarai ni'ton, Yosëíchin yonquirai. Ina ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën ninshitarainquëma'.

²⁰ Canconpato, co noya ni'saranquëmahüë' nimara. Canpitanta' co noya ni'saramaco'huë' nimara. Napoaton sëtato, yonquiáranquëma'. Ipora huanta' a'naquëma' nimara nino'huiramama', nia'pitarama', iquianan quëran ninontarama', nipinosarama', ninocanarama', nisha nisha yonquiarama' nimara, ténahuë yonquiato.

²¹ Iráca a'naquëma' co noyahuë' yonquirama'. Monshihuanama', sanapirachin yonquirama'. Ipora huanta' a'naquëma' inapoarama' nimara. Co ina naniantohuatomahuë', canconpato, pa'pi sëtarahuë. Carinquëma' a'chintëranquëmaso' ni'ton, Yosë atapanarinco. Co oshanëma' a'pohuatomahuë', chiníquën asëtaramacoco.

13

Piquëran pënëntërinso'

¹ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' pa'sarahuë. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. “Ama topinan quëran ana'intocoso'huë'. Natantacaso' ya'huërin. Cato' piyapihuë nipon, cara piyapihuë nipon, inachachin sha'huitohuachinpoa', naporu huarë' ana'intacaso' ya'huërin,” topi. Napoaton pa'pato, ina pochin natantarahuë no'tëquën nitota'huaso marë'.

² I'hua ni'conpatënguëmara, pënënanquëma'. “Co oshanëma' naniantohuatomahuë', a'na huë'pato, no'tëquën ana'intaranquëma huachi,” itëranquëma'. Iporaso' co inatohua' ya'huëpirahuë', inachachin pënëntaranquëma'. Co i'hua oshahuaninsoachin yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' pënëntaranquëma'.

³ “Chiníquën nanantëranso' a'notocoi nitochii,” itopiramacohuë'. Pa'pato, no'tëquën ana'intoquatënquëma', nitotarama'. “Quisocristori a'parin ni'ton, chiníquën nanantërin,” tosarama'. Quisocristo co topinan quëran nontërinpoahuë'. Chiníquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin.

⁴ Isoro'paquë nipon, co aquëtë' chinirihuë'. Corosëquë patanan-topi. Chiminaponahuë', Tata Yosëri chiníquën nanantaton, ananpitaan-tarin. Quiyanta' Quisocristo pochin cancantatoi, co quiyaora chiniraihuë'. Ina acorincoi ni'ton, Yosë achinicancanincoi no'tëquën pënëna'huainquëmaso marë'.

⁵ Canpitaso nipirihuë' nitantiaco'. Canpitaora yonquinëma quëran yon-quico'. A'naquëma' co cancanëma quëran huarë' imashatëramahuë' nimara. Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Quisocristo ya'coancantërinquëma'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? A'naquëmaso nipirihuë' co tëhuëncachin imamaran-quëmahuë'.

⁶ Tëhuëncachin imapatama', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', tënahuë. Ina quëran canpitanta' inachachin yonquiarama'. “Tëhuëncachin Quisocristori acorin pënëninpoaso marë',” tosarama'.

⁷ Canpita marë' Yosë nontarai. “Catahuaquë' noyasáchin niina',” itërai. Co a'napita noya nicainacoiso marë' naporaihuë'. Canpita noya noya imacamaso marë' naporai. A'napita co noyahuë' yonquiarapipirinacoihuë', co ina yonquiraihuë'.

⁸ No'tën nanan natëcamaso marë' catahuarainquëma'. Co nohuantërai huë' nisha a'chinta'huainquëmaso'.

⁹ Co chiníquën nanantona'pi pochin nipiraihuë', co ina marë' sëtërai huë'. Noya imapatama', noya cancantarai. Ipora huanta' Yosë nontarai. “Catahuaquë', Sinioro, noya noya cancanchina',” itërai.

¹⁰ Napoaton co inaquë ya'huaporahuë', ninshitaranquëma' pënëna'huainquëmaso marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramapita naniantohuatama', canconpato, co ana'inta'huainquëmaso' ya'huaponhuë'. Sinioro chachin chiníquën nanan quëtërinco catahua'huainquëmaso marë'. Co anishacancanta'huainquëmaso marë' napotaranquëmahuë'. Noya noya imacamaso marë' napotaranquëma'.

¹¹ Nani iyaro'sa' ninshitëranquëma'. Noya cancantoco', tënahuë. Ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaco'. Pënënanquëmaso' noya natëtoma', niachini-cancanco'. Napopináchin yonquico'. Noya nini'toma', ya'huëco'. Inapohu-atama', Yosë catahuarainquëma'. Inasáchin nosoroatonpoa', catahuarinpoa' sano cancantacaso marë'.

¹² Noya ninosoroatoma', imaramasopita capini nisë'quëco'.

¹³ Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso', saludos a'patarinëncuëma'.

¹⁴ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo catahuainquëma'. Tata Yosë nosoro'inquëma'. Ispirito Santo chachin nani tahuëri noya ayonquiquëma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Carasiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Carasiaquë imapisopita quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co piyapi'sa' inahuara nohuanton a'parinacohüë' a'china'huaso marë'. Co inapita acorinacohüë'. Tata Yosë chachin acorinco. Ina nohuanton, Quisocristo nanopiantarin huachi. Nani nanopiantohuachina, ina chachin nanan quëtërinco a'china'huaso marë'.

² Ya'ipicoi isëquë imaraisopitaro'coi chachin nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Carasia parti ya'huëramasopita imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'.

³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

⁴ Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Inaora nohuanton, ya'huërëtërinpoa'. Notohuaro' piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. Ama inapita pochin cancantacaso marëhuë' chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Tata Yosë nohuanton, nicha'ërinpoa'.

⁵ “¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!” itahua'. Ama onporonta' ina naniantahuasohüë'. Amen.

Quisocristoíchin imacaso' ya'huërinso'

⁶ Yosë ayonquirinquëma' imacamaso marë'. Quisocristo inaora nohuanton nosoroatënnquëma', catahuarinquëma' ni'ton, imarama'. Imapiramahuë', a'naroáchin ina naniantatoma', nisha nanan yaimarama'. Ina yonquiato, pa'yanahuë.

⁷ Co a'na nanan, iyaro'sa', ya'huërinhuë' cha'ëcaso marë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Inasáchin yonquipiramahuë', a'napita huëcatona', nisha nanan a'chintarinënnquëma'. Napoaton nisha nisha yonquiarama'. Yanonpintërinënnquëma'. “Co Quisocristoráchin yonquicaso' ya'huërinhuë'” itërinënnquëma'.

⁸ Quiyanta' nisha nanan a'chinai naporini, Yosë ana'inchitoncoihuë'. Anquëni tëranta' nisha nanan a'chinin naporini, Yosëri ana'inchitonhuë'. “Quisocristoíchin nicha'ërinpoa',” itëranquëma'.

⁹ Iráca inachachin sha'huitërainquëma'. Iporaso' naquëranchin sha'huitantaranquëma'. “Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa',” ta'toma', imarama'. Inso tëranta' nisha nanan a'chintohuachinquëma', Yosëri chiníquën ana'inchin, tënhuë.

¹⁰ Co piyapi'sa' noya nicainacoso marë' a'chinahuë'. Yosë noya nicainacoso marë' a'chinahuë. Piyapi'sa' pa'yatinacoso marë' na'con na'con yonquirahuë naporini, co Quisocristo natëitohuë'.

Paono ya'nan imarinso'

¹¹ No'tëquën iyaro'sa' sha'huitaranquëma'. Iráca quëran huarë' co piyapi yonquirinso' a'chintëranquëmahuë'.

¹² Quisocristo chachin nanamën anitotërinco. Co a'na piyapi sha'huitërincohuë'. Co insonta' ina nanamën a'chintërincohuë'. Inaora chachin anitotërinco.

¹³ Iráca naporahuëso' nani natantërama'. Co'huara Quisocristo imashatërapohuë', cotio nanan imarahuë. Ina imato, Quisocristo imapisopita no'huirahuë. Chiníquën aparisitërahuë. Ata'huanta'huaso' yonquipirahuë'.

¹⁴ Cotioro'sa' napopiso' chiníquën imato, inasáchin yonquirahuë. Carë' napopináchin pi'ipitopiso' noya natëpirinahuë', caso' na'con na'con natërahuë. Nani ma'sha shimashonëhuëpita a'chinpiso' yanatëpirahuë'.

¹⁵⁻¹⁶ Yosë nosoroatonco, nohuantërinco hui'nin imaca'huaso marë'. Co'huara nasichátërapohuë', yonquirinco nanamën a'china'huaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinco ni'ton, hui'nin anohuitërinco nisha piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina marë' acohuachincora, co piyapi'sa' paaparahuë' a'chintinacoso marë'.

¹⁷ Ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpirinahuë', co inatohua' pa'nahuë' nonta'huaso marë'. Inapita'ton acopirinhuë', Yosë nani sha'huitërinco ni'ton, co inapita tëranta' natanconahuë'. Co hua'qui quëranhuë' Arapia parti paato, Quisocristo nanamën yonquiarahuë. Ina quëran Tamascoquë paantarahuë.

¹⁸ Cara pi'ipi quëran Quirosarinquë pa'nahuë Pitro nohuita'huaso marë'. Cato simana pochin pëinënguë yacaparahuë.

¹⁹ Naporo' Santiaconta' nohuitërahuë. Quisocristo iin inaso'. Inapitasáchin nontërahuë. A'napita ca'tano'saso' co ni'nahuë'.

²⁰ Yosë ni'sárinco, no'tëquën ninshitaranquëma'. Co nonpintaranquëmahuë'.

²¹ Ina quëran Siria parti pa'nahuë a'chinapo. Sirisia partinta' pa'nahuë.

²² Cotia parti ya'huëpisopitaso nipirinhuë' co nohuichatërarinacohuë'. Inatohua' na'a Quisocristo imapisopita ya'huëpirinahuë', co nohuitërinacohuë'.

²³ Topinan natantërinaco. "Íráca Paono aparisitërinpoa'. Yatëpapirinpoahuë', iporaso' inanta' imarin. Quisocristo nanamën a'chinarin huachi," topi, natantopi.

²⁴ Ina natantahuatona', "¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, Paononta' imarin paya!" topi.

2

Quisoso ca'tano'sanënpitarë' ninontopiso'

¹ Shonca catapini pi'ipi quëran naquëranchin Quirosarinquë paantarahuë. Pirnapi ca'taninco. Titonta' quëparai.

² Yosë ayonquirinco paca'huaso' ni'ton, pa'nahuë imapisopita nonta'huaso marë'. Ansiano'sarachin niyontonpachinara, sha'huitërahuë. "Caso' nisha piyapi'sa' a'chintohuato, Quisocristoíchin imacaiso' ya'huërin, ténahuë. Iráca pënëntërinso' imacaiso' co a'chintërahuë'," itërahuë. "Co no'tëquën a'chinnanhuë'," itërinaco naporini, topinan quëran a'chinchitënguëmahuë', ténahuë yonquiato. Ansiano'saso nipirinhuë' "Noya a'chinan," itërinaco.

³ Titonta' nisha piyapi nipirinhuë', inatohua' quëparahuë. Co marca ya'huëtopirinhuë', ansiano'sari noya ni'pi. "Marca niacotëquë'," co itopihuë'.

⁴ A'naquën cotioro'saso nipirinhuë', "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co Quisocristoráchin imapihuë'. Iráca pënëntërinsona' imapi. Yasha'huirapitonacoi, niyontonpiso pëiquë ya'conpi Quisocristo imatoi naporaisopita nicacaiso marë'. "Íráca pënëntërinsona' natëcaso' ya'huërin," ta'tona', yaanishacancantërinacoi nisha nisha natëca'huaiso marë'.

⁵ Napotopirinacoihuë', co pi'pian tëranta' nohuantëraihuë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," itërai. Canpitanta' no'tëquën yonquicamaso' nohuantërai. Napoaton nisha a'chintohuachinacoira, co manta' natëraihuë'.

6 Ansiano hua'ano'saso' nipirinhüé', co nisha sha'huitërinacohüé'. Chiníquën nanantopirinahué', co të'huatërahué'. Napopináchin Yosë ni'ninpoa'.

7-8 “No'tëquën a'chinan,” itërinaco. Pitrori a'chintohuachina, Yosë nohuanton, na'a cotioro'sa' Quisocristo imasapi. Carinta' a'chintohuato, Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa', nisha nisha niponaraihué', imasapi inahuanta'. Napoaton ansiano'santa' noya nontërinaco. “Yosëri Pitro acorin cotioro'sa' a'chintacaso marë'. Quëmaso nipirinhüé' acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë',” itërinaco.

9 Santiaco, Pitro, Coansha, inapitaso' chini chiníquën nanantopi ni'ton, sha'huitërinacoi. “Yosë na'con catahuarinquën. Ina acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë',” ta'tona', së'quërinaco. Pirnapinta' së'quëpi. “Canpitaso' nisha piyapi'sa' a'chintoco'. Quiyaso nipirinhüé' cotioro'sa' a'chintarai,” itohuachinacoira, “Noyahua',” itërai.

10 “Ama sa'ahuaros'a' naniantocosohüé'. Imapisopita a'chintoco' ma'sha quëtacaso',” itërinacoi. “Co'chi naniantaraihué' paya. Nosororai quiyarinta',” itërahué'.

Paonori Pitro pënëinso'

11 Ina quëran Pitro Antioquiaquë pa'pachina, Quisocristoíchin anoyacancantërinpoaso' nitotaponahué', tëhuërin. Napoaton niyontonpiquë chachin pënënahüé'. Ina sha'huichinquëma' nitotoco'.

12 Inaquë nisha piyapi'sa' ya'huëpi. A'naquën Quisocristo imapi. Inapitaso' co cotio piyapihué' ni'ton, ya'ipi cosharo' ca'pi. Cotioro'santa' inaquë ya'huëpisopita Quisoso imapachinara, co huachi cosharo' a'popihué'. Napopináchin coshatopi. Pitronta' inapitarë' coshataton, co ma'sha a'porinhüé'. Ina quëran a'napita cotioro'sa' Quirosarin quëran canquipi. Santiaco imarinsopita inahuaso'. “Quiyanta' Quisocristo imarai,” taponaraihué', iráca pënëntopiso' yonquiatona', ma'sha a'popi. Inapita huë'pachinara, Pitro co huachi nisha piyapi'sarë' coshatërinhué'. Marca pa'yatopisopita të'huataton, nisha coshatërin.

13 Ya'huëhuano'santa' cotioro'sa' nipisopita Pitro nicatona', nisha coshatopi. Pirnapinta' Pitrorë chachin nisha coshatërin. Quisocristo nanamën nitotaponaraihué', co no'tëquën imapihué'.

14 Ina ni'sahuato, ya'ipi piyapi ni'tërantapaiquë Pitro chiníquën pënënahüé'. “Cotio piyapinquën niponahué', Quisocristo imaton, iráca pënëntërinso' naniantëran. Nisha piyapi'sarë'quën coshataponahué', iporaso' naquëranchin ma'sha a'poantaran. Ina pochin nicaton, piyapi'sa' anishayonquiaran. ‘Co Quisocristoíchin nicha'ërinpoahué' nimara. Iráca pënëntërinson'ta' natëcaso' ya'huërin,’ ta'tona', nonanarinëinquën. ¿Nisha piyapi'santa' cotioro'sa' pochin yaatarantëran ti?

Quisocristo natëhuatëhua', Yosë nicha'ërinpoaso'

15 Canpoaso' hua'huatërehua quëran huarë' cotioro'sanpoa' ninëhua'. Co nisha piyapinpohüé'. ‘Co oshahuano'sanpoahué', nitërehua'.

16 Napopirëhuahué', Moisésë pënëntërinso' natëhuatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahué'. Quisocristoíchin imapatëhua', noya ni'sarinpoa'. Napoaton canpoanta' Quisocristo natërehua' oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Co inso tëranta' pënëntërinso' natërinso marë' Yosë'pa' pa'sarinhué'. Quisocristoráchin nicha'ërinpoa'.

17 ‘Quisocristo nicha'ësarinpoa', ta'tëhua', imarihuarahüé', iráca pënëntërinso' imaantahuatëhua', ¿Quisocristo napoahuarë' aoshahuaninpoa' ti? Co onporonta' ina pochin yonquicaso' ya'huërinhué'.

¹⁸ Iráca pënëntërinso' nani naniantërehua'. Naquëranchin ina yonquiantahuatëhua', co Yosë natëarihuahe'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin.

¹⁹ Iráca canta' pënëntërinso' imapirahuë', co nanitërahuë' no'tëquën natëca'huaso'. Co ina imato noya cancantërahuë'. Oshahuanato, chimipi pochin cancantërahuë. Napoaton iráca pënëntërinso' naniantërahuë Yosëíchin yonquica'huaso marë'.

²⁰ Quisocristo corosëquë chiminin. Ina imato, canta' corosëquë chiminahuëso pochin ninahuë. Iráca yonquirahuëso' naniantërahuë. Napoaton co huachi oshahuanaca'huaso' ya'huërinhuë'. Iporaso' Quisocristoíchin yonquirahuë. Co huachi caora nohuanto ma'sha ninahuë'. Quisocristo ya'coancantërinco ni'ton, catahuarinco noya nica'huaso'. 'Nani tahuëri Yosë hui'nin chachin catahuarinco,' ta'to, noya cancantërahuë. Inaso' pa'pi nosororinco. Nosoroatonco, ya'huërenamëhuë chiminin.

²¹ Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin chiminacaso marë'. Co ina naniantërahuë'. Inasáchin imarahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco huachi. Iráca pënëntërinso' natërehuaso marë' noya ni'ninpoa' naporini, topinan quëran Quisocristo chimiintonhuë', itërahuë.

3

Iráca nanan naniantatëhua', nasha nananáchin imahua'

¹ Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. ¿Inta' ahua'yantatëinquëma', anishacancantërinquëma'? ténahuë yonquiato. "Quisocristo corosëquë patanan-topi. Canpoa marë' chiminin," itërainquëma'. A'ninquëchin quënanëso pochachin sha'huitohuatëinquëmara, natanama'. "Ina pochin chiminatón, oshanënpoa' inquitërinpoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'.

² Isoíchin yanitotërahuë. ¿Ma'ta' imarama' ni'ton Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'? Iráca pënëntërinso' natëhuatama', ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? ¿Co'ta, Quisocristo nanamën natanatoma' natëhuatama', ya'coancantërinquëma'? "No'tëquën nontërinpoa'," ta'toma', natërama'. Ina imapatama', Ispirito Santo ya'coancantatëinquëma', na'con catahuarinquëma'.

³ ¿Onpoatomata' iporaso' co huachi no'tëquën yonquiramahuë'? Naquëranchin iráca pënëntopiso' yanatëantarama'. Ya'nan imapoma', co canpitaora nanitëramahuë' Yosë huëntonëinquë ya'conacamaso'. Ispirito Santo aya'coninquëma'. Ipora huanta' co canpitaora nanitaramahuë' noya noya imacamaso'.

⁴ Imaramaso marë' Ispirito Santo na'con catahuapirinquëmahuë'. Quisocristo naniantohuatama', topinan quëran catahuarinquëma'. Napoaponahuë', co Quisocristo naniantaramahuë', topirahuë'.

⁵ "Quisocristoíchin anoyacancantërinco," topatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapotohuachinquëma', achinicananinquëma'. Catahuarinquëma' ni'ton, nani ma'sha nanitaparama'. Co iráca pënëntërinso' natëramaso marë' catahuarinquëmahuë'.

⁶ Isonta' yonquico': iráca Apraan Yosë natërin. "No'tëquën nontërinco. Sacai' nininsonta' nanitaparín," topachina, Yosëri noya ni'nin.

⁷ Iporaso' canpoanta': "Yosë no'tëquën nontërinpoa' ni'ton, imasarahuë'," topatëhua', Apraan pochin cancantarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Inanta' iyaro'sa' nitotoco'.

⁸ Co cotioro'saráchin Yosëri nohuantërinhuë'. Nisha piyapi'santa' imapachina', noya ni'sarin. Noya nica-ton, co oshanëna marë' ana'intarinhuë'. Iráca iso noya nanan ninoton, Apraan itapon: "Nisha nisha piyapi'santa'

quëma pochin cancantohuachina', na'con catahuaarahuë," itërin Yosëri. Quiricanën quëran naporin.

⁹ Apraan Yosëri sha'huitërinso' topinan natëcharinso marë' Yosëri na'con catahuarin. Inapochachin canpoanta' Quisocristo nanamën topinan natëcharëhuaso marë' catahuarinpoa'.

¹⁰ Moisësë iráca pënëntërinso' yaimapatama', ana'intinquëmaso' ya'huërin. Co ya'ipi natëramahuë' ni'ton, Yosë ana'intarinquëma'. Iráca quiricanën quëran naporin: "Co ya'ipimiáchin natëhuatamacohuë', chiníquën ana'intaranquëma'. Parisitopiquë a'paranquëma'," tënin.

¹¹ "Pënëntërinso' natëto cha'ësarahuë," co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ina pochin cancantohuatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Quiricanën quëran no'tëquën sha'huitërinpoa': "Cancanënpoa quëran huarë' natëtohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa ni'ton, noya nanpimiatarihua'," tënin quiricanënquë.

¹² Cato' nanan ya'huërin. Co cato chachin imacaso' ya'huërinhuë'. Iráca pënëntërinso' natëhuachina', inasáchin natëcaso' ya'huërin. Moisësë sha'huitërinpoa': "No'tëquën natëcaso' ya'huërin. No'tëquën natëhuatëhua', noya nanpimiatarihua'," tënin. Ina nanan imapatama', co Quisocristo nanamën imaramahuë'.

¹³ Co nanitërehuahuë' no'tëquën natëcaso' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristoso nipurinhuë' nicha'ërinpoa'. Canpoa' ya'huërenamënpoa' chiminin. Ina, Yosëri ana'intërin. Quiricanën quëran naporin: "Piyapi pa'pi co noyahuë' nipachina, naraquë achinpirahuatë', chiníquën ana'intëre'. Nani Yosëri a'porin," tënin quiricanënquë. Canpoaso' ana'intinpoaso' ya'huëpirinhuë', naraquë chachin Quisocristo apatanantohuachinara, os-hanënpoa marë' parisitërin. Inaquë parisitaton, nicha'ërinpoa'.

¹⁴ "Yosë no'tëquën nontërinco," tënin Apraan. Ina tëninso marë' Yosëri noya ni'nin. Nisha piyapiro'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo chiminin. Ina natëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Iráca Yosë sha'huirinsó pochachin ya'coancantarinpoa'.

Yosë sha'huirinsó'

¹⁵ Ni'cochi iyaro'sa'. Iso pochin sha'huichinquëma' yonquicamaso marë'. Ma'sha mapatëra, quirica quëtërinënpo'. Quëtöhuachinënpora, hua'ani nininën acorahuaton, hui'sharin. Ina quëran co insonta' nanitërinhuë' canpiacaso'. Co aquëtë' ninshitacaso' ya'huërinhuë'. Naporahuaton, co tapicaso' ya'huërinhuë'. Ya'nán ninshitërinso'ráchin ya'huëmiatarin.

¹⁶ Inapochachin iráca Yosëri nontaton, Apraan sha'huitërin: "Caora nohuanto, nóya catahuananquën. Quëma shiparionta' catahuaarahuë ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantacaso marë'," itërin. A'naíchin shiin yonquiaton, naporin. Quisocristo ninoton, napotërin.

¹⁷ Iráca Apraanë' anoyataton, itapon: "A'na tahuëri quëma shiparin ya'huëhuachin, ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantarin. Caora nohuanto, nicha'ësarahuë. No'tëquën nontaranquën. Co onporonta' naniantarahuë'," itërin Yosëri. Ina quëran catapini pasa cara shonca pi'ipi na'huëhuachina, cotioro'sa' pënënin nani ma'sha natëcaiso marë'. Pënënpurinhuë', Apraanë' iráca anoyatërinso' co naniantërinhuë'. Yosëri nani sha'huítóhuachina, co onporonta' nonpininhuë'.

¹⁸ Iráca Yosëri sha'huitërin. "Caora nohuanto, piyapi'sa' nicha'ësarahuë," itërin. Iráca pënëntërinso' natëtë' cha'ëcaso' ya'huërin naporini, co inaora nohuanton Yosë nicha'ëitonpoahuë'.

19 ¿Ma'marëta' nipachin pënëntërinso nanan ya'huërin? Co topinan quëran cotioro'sa' pënënhuë'. Oshahuanëhuaso' anitotinpoo marë' pënënin. Quisocriso nasitaquë huarë' pënëntërinsoachin ya'huërin imacaiso'. Quisocriso nasitohuachina, iráca Apraan sha'huitërinso chachin o'marin. Yosë pënëntohuachina, anquëniro'sa' a'paimarin Moisésë sha'huitacaso marë'. Ina quëran Moisésëri piyapi'sa' sha'huitërin.

20 Nipirinhüë', Apraan nontohuachina, co anquëni a'paimarinhuë'. Co piyapi tëranta' a'parinhüë' sha'huitacaso marë'. Inaora chachin no'tëquën sha'huitërin.

Maistro pochin nininso'

21 Ina pochin ni'quëhuarë' Moisésë pënëntërin ni'ton, ¿Yosëri Apraan sha'huitërinso' tapirin ti? Co naporinhüë'. Pënëntërinso' noya noya nicaton, anoyacancantërinpoa' naporini, ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'itonpoahuë'.

22 Nipirinhüë', co insonta' nanitërinhuë' no'tëquën natëcaso'. Ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin, ténin Yosë quiricanën quëran. Napoaton Quisocristoráchin nanitaparín anoyacancantinpoo'. Inasáchin imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

23 Co'huara Quisocriso imacaso' tahuëri naniyatërasohuë' Moisésë pënëntërinso' hua'anëntatë pochin nitërinpoa' ama aquëtë' oshahuanacaso marëhuë'. Oncorapirinpoaso pochin nitërinpoa'. Quisocriso nasitaquë huarë' pënëntërinsoachin ya'huërin ama Yosë naniantacaso marëhuë'.

24 Ni'cochi. Hua'huaro'sa' co yonquipihuë' ni'ton, na'con pënëncaso' ya'huërin. Inapochachin iráca Moisésë na'con pënëninpoa'. Maistro pochin pënëninpoa' oshahuanëhuaso' ayonquiinpoaso marë'. Co pënëntërinso' natëcaso' nanitërehuahuë' ni'ton, Quisocriso huachi yonquiarëhua'. Ina imapatëhua', anoyacancantarínpoa'.

25 Iporaso' nani Quisocriso o'marin ni'ton, co huachi maistro pochin nininso' nohuantarihuahuë'.

26 Iporaso' Quisocriso imapatëhua', hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'.

27 Ya'ipinpoa' Quisocriso natëhuatëhua', huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Ya'conpatëhuara, "Quisocrisoíchin imasarahuë huachi," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Nasha a'morëso pochin ninëhua' ni'ton, Quisocriso pochin yonquiarihua'.

28 Yosëso' co nisha nisha yonquirinpoahuë'. A'naquënpoa' cotio piyapinpoa', a'naquëonta' nisha piyapi'sa'. A'naquëonta' patrono'sa', a'naquënso' piyapinënpita. A'naquën sanapi'sa', a'naquënpoa' quëmapinpoa' nipirëhuahuë', ya'ipinpoa' Quisocriso imapatëhua', a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.

29 Quisocriso imapatëhua', Apraan shinpitanpoa' ninëhua' canpoanta'. Apraan sha'huitërinso pochachin na'con catahuarinpoa'.

4

1 Ni'cochi. Ma'huan chiminpachina, ya'ipi ma'shanënpita, coriqui, inapita ayananpirin. Hui'nin mashotohuachina, inari ya'huërëterin. Hua'huataponso nipirinhüë', co a'naroáchin maninhüë'. Inaora ma'shanënpita nipirinhüë', piyapinën pochin nicaton, co a'naroáchin hua'anëntërinhuë'.

2 Hui'napitaquë huarë' a'napitari a'pairin. Hua'huasha ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Ina quëran hui'napitohuachina, ya'ipi hua'anëntarin. Pa'pin sha'huirinso tahuëri chachin nanihuachin, hua'anëntarin.

3 Inapochachin canpoanta' co'huara Quisocriso nanamën nitochatërarihuahuë', hua'huaro'sa pochin yonquiarëhua'. Nani ma'sha

natëtacaso' yonquiconëhua'. Ma'sha a'pocaso', ma'sha nicacaso', inapita sha'huitërinënpoa'. Inasáchin yonquipirëhuahuë'.

⁴ Ina quëran tahuërinën nanihuachina, Yosëri hui'nin a'paimarin. Sanapi quëran nasitaton, piyapi chachin ninin. Cotio quëmapi ni'ton, iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin.

⁵ Iráca pënëntërinso' natëtoi, piyapinën pochin nipiraihuë', Quisocriso nicha'ëinpoaso marë' o'marin. Ina imarëhua' ni'ton, iporaso' hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'.

⁶ Hui'nin pochachin nicatonpoa', Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ina quëran Yosë nontohuatëhua', Ispirito Santo nohuanton, "Tata" itërehua'.

⁷ Napoaton co huachi pënëntërinso' hua'anëntërinpoahuë'. Hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa' ni'ton, na'con catahuarinpoa'. Inaora nohuanton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotarinpoa'.

Iráca pënëntopiso' co natëcaso' ya'huërinhuë'

⁸ Iráca co Yosë nohuitëramahuë'. Nisha nisha ma'sha, mamanshi, inapita tē'huatatoma', mosharama', co inapita yonquicasohuë' nipirinhüë'.

⁹ Iporaso' Yosë nohuitërama'. Inanta' hui'ninpita pochin nicatëinquëma', noya nohuitërinquëma'. Nani nicha'ëpirinquëmahuë', ¿ma'marëcha naquëranchin iráca pënëntërinso', a'napita piyapi'sa' natëtopiso', inapita natëtoma', tē'huachinachin cancantantarama'? tēnahuë. Inapita natëapomarahüë', co ina marë' noyápiachin cancantëramahuë'.

¹⁰ Cotioro'sa pochin sahuato tahuëri chinotërama', yoquia'huarai tahuëri'santa', chinotantarama'. Nani pi'ipi nisha nisha niyontonpiso tahuëri'sa' na'huërama'. "Ina marë' Yosë noya ni'ninpoa'," topiramahuë', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë'.

¹¹ No'tëquën iyaro'sa' a'chintopiranquëmahuë', naniantërama' nimara, tēnahuë. "Topinan quëran a'chintërahuë nimara," ta'to sëtërahuë.

¹² Canta' iráca ya'ipi pënëntërinso' natëpirahuë', Quisocriso imaca'huaso marë' co huachi ina yonquirahuë'. Ca pochin cancantatoma', canpitanta', iyaro'sa', "Co iráca pënëntërinso' nicha'ësarinhüë'," ta'toma', Quisocrisoíchin imaco huachi. Iráca nicapëinquëma' pa'patëra, co no'huiramacohüë', noya nontëramaco.

¹³ Ya'nan a'chintapëinquëma', caniorahuë. Canioto, hua'qui' yacapatëinquëma', a'chintëranquëma'. Ina nitotërama'.

¹⁴ Chiníquën caniopirahuë', co nocanamacohüë'. Noya natanamaco. "Anquëni pochin Yosë nanamën a'chintërancoi," itëramaco. Quisocriso noninso pochachin natanamaco.

¹⁵ A'chintohuatëinquëmara, pa'yatërama'. Na'con nosororamaco. Nanitërama' naporini, ya'pirama chachin quëchitomacohüë'. ¿Onpoatomata' iporaso nisha yonquirama'?

¹⁶ No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, ¿no'huiramaco ti?

¹⁷ Nisha a'china'piro'saso canpitataquë paatona' noyásha non-topirinëinquëmahuë', co tēhuënhachin yacatahuarinëinquëmahuë'. Yaocoiarinëinquëma' inapita pa'yatamaso marë'. "Ama Paono natëcosohüë'," itërinëinquëma'.

¹⁸ Noyasha yonquiatona', a'chinpachina', a'china'pi pa'yatacaso' ya'huërin. Nipirinhüë', co noyahuë' yonquiatona', a'chinpachina', co pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Canpitataquë ya'huasoco, nóya nontëramaco. Iporanta' co ya'huëpirahuë', noya yonquirapico, topirahuë'.

¹⁹ Na'con iyaro'sa' nosororanquëma'. Hui'nahuëpita pochachin ni'nanquëma'. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, chiníquën parisitërin.

Inapochachin canta' na'con yonquiatênquëma', chiníquën parisitarëso pochin cancantërahuë. Canpitanta' Quisocristo pochachin cancantacamaso' na'con nohuantërahuë. Quisocristoráchin imapatama', oshaquëran ina pochachin cancantarama'. Ina marë' na'con yonquiáranquëma'.

²⁰ Ma'cha inatohua' aco'incoya, topitërarahuë. ¡Inaquë ya'huërahuë naporini, ninontërehua' noya noya niitonhuë! Aquë ya'huërama' ni'ton, “¿Ma'ta' onpochi anoyata'huaso' marë' nicaya?” tënahuë yonquiato.

Acara, Sara inapita pochin nipiso'

²¹ Natanco iyaro'sa' Moisësë pënëntërinso' yanatëramasopita. ¿Co ya'ipi Moisësë ninshitërinso' natanamahuë' ti?

²² Apraan cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' cosonanën hua'huin. A'naso nipirinhüë' sa'in chachin hua'huin, tënin.

²³ Cosonanënso' a'napita sanapi'sa' pochin hua'huanin. Sa'in chachinso nipirinhüë' Yosë nohuanton, hua'huanin. Co'huara hua'huayantëraponhuë', Yosëri itërin: “Ca nohuantonëhuëquë hua'huanaran,” itërin. Yosëri catahuarin ni'ton, hua'huanin.

²⁴⁻²⁵ Iso cato' sanapi'sa' yonquiatoma', nitotoco'. Cato' sanapi'sa' ya'huërin. Inapochachin cato' anoyatërinso ya'huërin. A'naso' iráca pënëntërinso', itopi. A'naso' nipirinhüë', Quisocristo quëran anoyatërinpoaso'. Iráca pënëntërinso' cosona pochin ninin, Acara itopiso'. Iráca cotioro'sa' Arapia parti pa'topi. Ina parti pa'taso', Moisësë pënëntërin. Sinai motopiquë canconpachinara, pënëntërin nani ma'sha natëcaiso'. “Co no'tëquën natëhuatëhuahuë', Yosë ana'intarinpoa',” ta'tona', të'huatopi. Ipora huanta' cotioro'saso' Quirosarinquë ya'huatona', pënëntërinso' nanan imasapi. “Ana'intohuachinpoa',” ta'tona', të'huarë'na' ya'huapi.

²⁶ Apraan sa'inso nipirinhüë' co ina pochinhüë'. So'ini noya noya ni'nin. Co hua'anën pochin camairinhüë'. Inapochachin inápaquë nasha Quirosarin ya'huërin. Inatohua' co nisha nisha natëcaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo imapatëhua', Sara hua'huin pochin ninëhua'.

²⁷ Iráca Yosë quiricanënhüë ninshitaton, naporin:

“Co hua'huana'pinquënhüë' niponahuë', nóya cancantëquë'.

Co hua'huanaton iquitaponahuë', capa cancantëquë'.

A'na'ton so'yaton, hua'huanin.

Quëmaso nipirinhüë', na'con na'con amiparinpita ya'huëtarinquën. Ina marë' capa cancantëquë',” itërin.

²⁸ Apraan hui'nin chachin Isaco itopiso'. Yosë nohuanton, ya'huëtërin. “No'tëquën Yosë nontërinco,” topachina, ina nohuanton, Isaco nasitërin. Canpoanta' Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, huëntonënhüë ya'conarigua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

²⁹ Apraan hui'ninpitaso' co noyahuë' nini'tona', ya'huëpi. Ispirito Santo nohuanton, Isaco nasitërin. Cosona' hua'huinso nipirinhüë', apiraton Isaco aparisitërin. Inapochachin ipora huanta' iráca pënëntërinso' nanan imapisopita aparisitërinënpoa'.

³⁰ Cosona' hua'huinso nipirinhüë', co ya'huëmiatërinhuë'. Ina'ton nasitaponahuë', Yosë co nohuantërinhuë' pa'pin ma'shanënpita hua'anëntacaso'. Apraan nontaton, itapon: “Isaco ya'ipi hua'anëntapon. Napoaton cosonaso', hua'huinë chachin a'paquë' pa'ina',” tënin.

³¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo nanamën imapatëhua', co pënëntërinso' nanan imacaso' ya'huërinhuë'. Yosëso' co patron pochin piyapitërinpoahuë'. Huëntonënhüë chachin aya'coninpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'.

5

Quisocristo ocoirinpoaso'

¹ Quisocristo nicha'ërinpoa' inasáchin yonquiatëhua' noya cancantacaso marë'. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Napoaton ama naquëranchin iráca pënëntërinso' imahuasohuë'. Quisocristoráchin yonquia'ahua'.

² Ca Paonoco no'tëquën sha'huitëranquëma'. Marca niacotohuatama', co Quisocristoíchin yonquiamahuë'. Ina quëran co anoyacancantarinquëmahuë'.

³ Naquëranchin sha'huitantëranquëma'. Marca niacotohuatama', ya'ipi cotio pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin.

⁴ "No'tëquën natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topatama', co Quisocristo imaramahuë'. Yosë inaora nohuanon, nosoropirinquëmahuë', Quisocristo naniantohuatama', co huachi catahuarinquëmahuë'.

⁵ Nipirinhüë', ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa', tënëhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', tëhuënychachin noyápiachin cancanquëtarinpoa'. Ina ninarëhua'.

⁶ Quisocristo imapatëhua', co marca yonquiarihuahuë'. A'naquënso' nani niacotopi. A'naquënso nipirinhüë' co niacotopihuë'. Co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Cancanënpoa quëran huarë' imacaso' ya'huërin. "Quisocristo catahuarinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran natëahua'. Ina natëhuatëhua', catahuarinpoa' nóya ninosorocaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁷ Canpitaso noya imasapiramahuë', ¿inta nonpintatënnquëma', nisha ayonquirinquëma'? ténahuë'.

⁸ Co ina pochin Yosë a'chintërinpoahuë'. Huëntonënnquë aya'coninpoa' ni'ton, cancanënpoaquë nontarinpoa'. No'tëquën yonquicaso' nohuanterin.

⁹ Ni'co' iyaro'sa'. Pan nípatera, pi'pian ahuëpocatërinso' acotohuachinara, ya'ipi së'cotërin. Inapochachin pi'pian tëranta' nonpin nanan yonquihuatama', co hua'quiya quëranhuë' ya'ipinquëma' nitapicancanarama'.

¹⁰ Caso nipirinhüë' natëranquëma'. No'tëquën yonquiamama', ténahuë'. Siniro catahuarinquëma' ama nisha nisha yonquicamaso marëhuë'. Nipirinhüë', inso tëranta' nisha a'chintohuachinquëma', Yosëri ana'intarin. Chíniquën nanantopirionta', nonpintohuachinquëma', Yosëri ana'intarin.

¹¹ A'naquën nonpinapirinaco. —Paononta' quiya pochin a'chinin. "Marca niacotoco'. Co iráca pënëntërinso' natëhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarinquëmahuë'," ténin Paononta', toconpi. Co napopirahuë', nonpinapirinaco. Ina pochin a'chinahuë naporini, co cotioro'sa' no'huiitonacohuë'. "Quisocristo corosëquë chiminin. Inasáchin imapatëhua', anoyacancantarinpoa'," itërahuëso marë' ipora huanta' aparisitarinaco.

¹² Marca niacotacaiso' na'con na'con yonquipi ni'quëhuarë', ya'ipi niyashitëtochinapi naporini, noya noya niitonahuë'.

¹³ Ina pochin, iyaro'sa', nontëranquëma'. Canpitaso' Quisocristo nohuanterinquëma'. Nicha'ërinquëma' ama huachi të'huarë'quëma' ya'huëcamaso marëhuë'. Co huachi ya'ipi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huëpirinhüë', co Yosë nohuanterinhüë' oshahuanacamaso'. Quisocristo imapatama', co noyahuë' yonquiramaso' naniantacaso' ya'huërin. Ninosoroatoma', nicatahuaco' noya cancantacamaso marë'. A'napita na'con na'con yonquico'.

¹⁴ Iráca Yosë pënëntohuachina, ninosorocaso' na'con na'con nohuanterin. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," ténin.

15 Nino'huihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Tanan ni'niro'sa' niquëtëpiso pochin cancantarama'. Nipinocasonta' co noyahuë'. Ina pochin nipatama', ni'cona ya'ipinquëma' nitapicancantama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

16 Ispirito Santo natëco' catahuainquëma', ténahuë. Ina catahuahuachinquëma', co noyahuë' yonquiramaso' naniantarama'. Inapita naniantatoma', nóya nisarama'.

17 Ispirito Santo noyasáchin ayonquiinpoaso' nohuantopirinhue', ipora huanta' co noyahuë' yonquirëhua'. Ispirito Santoso nipirinhue' pënëninpoa' ama ina pochin cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' yonquihuatëhua', co nanitërehuahuë' Ispirito Santo natëcaso'. Cato' cancan pochin ya'huëtërinpoa'. Itohuara capini nipatëtatë pochin nipi. Noya cancantacaso' nohuantopirëhuahuë', canpoara co nanitërehuahuë' noya nicacaso'.

18 Cancanënpoaquë Ispirito Santo nontërinpoa' ma'sona noya nicacaso'. Ina natëhuatëhua', co huachi iráca pënëntërinso' camairinpoahuë'. Ispirito Santo nohuantërinso chachin yonquiarihua'.

19 Piyapi'sa' inahuara co nanitopihuë' Yosëíchin yonquicaiso'. Co noyahuë' yonquipisopita nitotërehua'. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Yamonshihuanpi, taparo' nonpi, sanapi së'huachinachin cancantopi.

20 Co noyahuë' yonquihuachinara, mamanshi moshapi, pënotopi, co nanan anoyatopihuë', co napopianachin yonquipihuë'. A'pítatona', a'naroáchin no'huitopi, nipinopi. A'na huënton a'na huënton co noyahuë' ninicatona' ya'huëpi. Nisha nisha yonquiatona', ya'huëpi.

21 Co noyahuë' yonquihuachinara, a'napita ma'shanënpita noyapatona', no'huipi. No'pipi, pitaro'saquë ca'miatopi, o'omiatopi, a'naratipita nipi. Iráca pënënanquëma'. Iporanta' pënëntaranquëma'. Inapohuatama', co Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. Ina pochin nipisopita co Yosë'pa' pantarapihuë'.

22 Nipirinhue', Ispirito Santo natëhuatëhua', catahuarinpoa' ninosorocaso'. Catahuahuachinpoa', Yosë nohuitatëhua', capa cancantarihua'. “Yosë noya ni'sarincó,” ta'tëhua', sano cancantarihua' ni'ton, noya ninicatëhua' ya'huarihua'. Piyapi'sa' no'huipirinpoahuënta', co yano'huirihahuë'. Ma'sha onpohuatëhuanta', ahuantarihua'. Nosoroatëhua', nóya nontarihua'. Ispirito Santo catahuahuachinpoa', noya nicarihua'. No'tëquën nontarihua'; co pi'pisha tëranta' nonpintarihuahuë'.

23 Ispirito Santo natëhuatëhua': “Caso' noya noyaco,” co tēcarihuahuë'. Sano piyapi nicarihua'. Co noyahuë' nicacaso' yonquipirëhuahuë', ina catahuarinpoa' naniantacaso'. Inapohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Co pënëinënpoaso' ya'huaponhuë'.

24 Quisocriso corosëquë chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Napoa-ton canpoanta' ina imapatëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita corosëquë patanantatë pochin nitatëhua', naniantacaso' ya'huërin. Co huachi nohuantarihuahuë' sopai pochin cancantacaso'.

25 Ispirito Santo ya'coancantatonpoa', catahuarinpoa' noya nicacaso' ni'quëhuarë', ma'sona tëranta' sha'huitoahuachinpoa', noya natëahua'.

26 Ama noya ninëhuaso marë' a'napita nocahuansohuë'. Ninocanpatëhua', a'naroáchin nino'huarihua'. Itohuara capini ninoyapatëhua', nino'huarihua'. Ama ina pochin cancantahuasohuë'.

6

Nicatahuacaso' ya'huërinso'

¹ Ispirito Santo natëtoma' noya cancantohuatama', a'napitanta' catahuaco' ina pochin cancanchina'. A'naso' co noyahuë' nipachin, ama no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënënatoma', catahuaco' co noyahuë' yonquirinsopita nani-anchin. Ni'cona canpitanta' sopai minsëchinquëma'.

² Ya'ipinpoa' a'na tahuëri ma'sha onporëhua'. A'na tahuërinta' sopai yanon-pintërinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Napoaton nicatahuahua' noya yonquicaso marë'. Panca pë'pëto nicatahuarëso pochin catahuahua'. Inapohuatëhua', Quisocristo natëarihua'. "Ninosoroco'," itërinpoa'.

³ "Caso' noya piyapico," topatan, quëmaora ninonpintaran, co no'tëquën yonquiranhuë'. Co insonta' Yosë pochachin cancantërinhuë'. Co Yosë catahuarinpoahuë' naporini, co manta' noya niitërihuahuë'.

⁴ Ama a'napita napopiso' nicatoma', nitantiacosohuë'. Quëmaora naporanso yonquiaton, nitantiaquë'. Noya cancantohuatan, Yosë noya ni'sarinquën. Ina quëran "Yosë noya ni'sarincó," ta'ton, capa cancantaran.

⁵ A'naya a'nayanpoa' Yosë acorinpoa' ma'sona nicacaso'. Canpoara pë'pëtonënpoa' quëparëso pochin niahua'. A'na tahuëri sacai' nipirinhüë' ahuantatëhua', imamiatahua'.

⁶ A'naquën paatona', nani tahuëri Yosë nanamën a'chinápi. A'chintohuachinquëma', ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohuë'.

⁷ Ni'cona sopai nonpintoquinquëma'. Co Yosë tëhuacaso' ya'huërinhuë'. Co insoari tëranta' nanitërinhuë' Yosë nonpintacaso'. No'tëquën yonquico'. Ma'sha sha'patëra, inachachin nitërin. Co nisha nitërinhuë'.

⁸ Inapochachin co noyahuë' yonquirápatëhua', co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Nipirinhüë', Ispirito Santo natëhuatëhua', nani tahuëri catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran Yosë'pa' noya nanpicontarihua'.

⁹ Ama Yosë naniantatëhuahuë', noya niahua'. Noya nicacaso' ama ami-ahuasohuë'. Chiníquën cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' tahuëri nanihuachin, acanaarinpoa'.

¹⁰ Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'. Nanitohuatëhua', catahuahua'. Quisocristo imarëhuasopita capini na'con na'con nicatahuahua'.

Piquëran huarë' pënëntërinso'

¹¹ Ca Paonoco apira pi'pian tëranta' caora imirahuë quëran ninshitaranquëma'. Panca ninshiquë ninshitaranquëma'.

¹² A'naquën ipora huanta' marca yaacotarinenquëma'. A'napita cotioro'sari noya nicacaiso marë' inapopi. "Quisocristo corosëquë chiminaton, anoy-acancantërinpoa'. Inasáchin nicha'ërinpoa', topatëhua', cotio hua'ano'sa' aparisitarinenpoa'," topi. Ama inapitari no'huicaiso marëhuë' napopi.

¹³ Co inapita tëranta' ya'ipi pënëntërinso' natëpirinahuë', marca yaacotarinenquëma'. Niacotohuatama', pa'yatapi. "Ni'co'. Nisha piyapi'santa' natëtënënpoa', marca niacotopi," tosapi.

¹⁴ Caso nipirinhüë' piyapi'sa' pa'yata'huaso' co yonquirahuë'. Quisocristo chiminsoáchin yonquirahuë. Corosëquë chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Ni'ton, inaro'co chiminahuëso pochin co ma'sha isoro'paquë ya'huërinso' yonquirahuë'. Naporahuaton, isoro'paráchin pa'yatopisopita co huachi noya ni'ninacohuë'.

¹⁵ Marcaso' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co ina marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo imapatëhua', nasha cancan quëtërinpoa'. Ina marë' tëhuëchinso' noya ni'ninpoa'.

¹⁶ Nani no'tëquën a'chintëranquëma'. Ina imapatama', Yosë piyapinën chachin nisarama'. Yosë nosoroatënquëma', noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma', ténahuë.

¹⁷ Quisocriso no'tëquën natërahuë ni'ton, ahuërinaco. Ipora huanta pë'sharinaco ni'ton, cariro'sa' ya'huëarin. Napoaton ama insonta' aquëtë huarë' asëchincosohuë' ténahuë.

¹⁸ Ya'ipinquëma', iyaro'sa', yonquiáranquëma'. Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso catahuainquëma'. Amen. Nani huachi.

Paono

Paonori Ipiquoë ya'huëpisopita ninshitérinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitérinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitanta' Quisocristo noya imarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ipiquoë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'.

² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Iráca quëran huarë' Tata Yosë yonquirinpoaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Siniro Quisocristo pa'pin inaso'. Inápa quëran noya noya yonquirinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, na'con catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Ina quëran nani tahuëri catahuarinpoa' nohuantërinso chachin nicacaso'. Co inápaquë ya'huëyatërarihuarahüë', inatohua' ya'huëarëhuaso pochin Yosë nohuitërehua'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën Siniro," itahua'.

⁴ Co'huara isoro'pa' ya'huëyatërasohüë', yonquiatonpoa', huayoninpoa' nóya cancantacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë nóya ni'ninpoa'.

⁵ Iráca quëran huarë' nosoroatonpoa', acorinpoa' huëntonëncuë ya'conacaso'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'. Inaora nohuanton, noya yonquirinpoa'.

⁶ Hui'nin na'con nosororin. Ina imapatëhua', canpoanta' na'con nosoroarinpoa'. Ina yonquiatëhua', "Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, inaora nohuanton, nosororinpoa' paya," tosarëhua'.

⁷ Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa'. Huënnainën pa'nin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororinpoa'.

⁸ Nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Yonquinën chachin anitotërinpoa'.

⁹ Inaora nohuanton, nóya yonquirinpoa'. Co canpoara nitotopirëhuahüë', yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. Iráca quëran huarë' yonquirin Quisocristo a'paimacaso'.

¹⁰ Ina tahuërinën nanihuachin, Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Isoro'paquë ya'huërinso, inápaquë ya'huërinso inapita hua'anëntarin. A'na huëntoínchin pochin acoarin. Ina Yosë na'con nohuantërin.

¹¹ Inaora nohuanton, acorinpoa' piyapinënpita nicacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', hui'nin pochin ni'sarinpoa'. Napoaton a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya acoarinpoa'. Iráca chachin yonquirinpoa' ni'ton, huëntonëncuë aya'coninpoa'.

¹² Quiya'ton imarai. "Quisocristo nicha'ësarínpoa'," ta'toi imarai. Noya imapatoí, a'napitanta' nicatonacoi, Yosë yonquiapi inahuanta': "Ma noyacha Tata Yosëso paya," tosapí. Ina ta'caiso marë' acoríncoi.

¹³ Canpitanta' Yosë nanamën natanama'. "Quisocristo anoyacancantohuachinquëma', nicha'ësarínquëma'," itërainquëma'. Natanpatamara: "No'tën nanan inaso'," ta'toma', natërama'. Quisocristo imapatama', hui'nin pochin Yosë ni'ninquëma'. Napoaton Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Sichoquë marca acopiso pochin aya'coancantërinquëma' huëntonëncuë

aya'coninquëmaso' nitotacaso marë'. Iráca sha'huirinso chachin napotërinquëma'.

¹⁴ Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantomiatërinpoa'. Ina'ton quëtërinpoa' ni'ton: "Tëhuëncachin a'na tahuëri Yosë'pa' quëpantarinpoa'," tënëhua'. Nani Yosë nicha'ërinpoa' ni'ton, o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, ya'huërin'pa' quëpantarinpoa'. Inaquë noya noya ya'huëcontarigua'. Ina yonquiatëhua': "Ma noyacha Tata Yosëso yonquirinpoa' paya," tënëhua'.

Inapita marë' Paonori Yosë nontërinso'

¹⁵ "Quisocristo anoyacancantërinpoa'," ta'toma', inasáchin imarama'. Ina imatoma', ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroarama', natantërahuë. Ina natantato, nóya cancantërahuë.

¹⁶ Na'con canpita marë' Yosë nontërahuë. "Noya imarinënquën ni'ton, 'Yosparinquën, Siniro,'" itërahuë, Yosë nontato.

¹⁷ Tata Yosëso' noya noya ninin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. Quisocristo isoro'paquë o'maton, Yosë anohuitërinpoa'. Ina yonquiato, canpita marë' Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro no'tëquën yonqui'ina'. Noya noya nohuichinënquën. Noya nohuito huachinënquën, quëma yonquiranso chachin nitotapi.

¹⁸ Ya'ipi nanamën Siniro noyá anitotëquë'. Quëma huëntonënuquë chachin aya'conancoi noya cancanta'huaiso marë'. Catahuaquë' ina yonquiata'na', noya cancanchina'. A'na tahuëri ya'huëranquë chachin noya noya ya'huëcontarai. Ina na'con yonqui'ina'.

¹⁹ Quëmaso' ya'ipi nanitaparan. Natërainquën ni'ton, nani tahuëri catahuanancoi. Chini chiníquën nanantaton, nicha'ërancoi. Catahuaco' ina yonquiatoi, chiníquën cancanchii.

²⁰ Iráca chiníquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantaran. Inápaquë quëpantarahuaton, inchinan quëran ahuënsëran ni'ton, chini chiníquën nanantarin," itërahuë, Yosë nontato.

²¹ Isoro'paquë nisha nisha hua'ano'sa', chirinchiros'sa', copirnoros'sa', inapita chiníquën nanantopi. Inapaquënta' chiníquën nanantopisopita ya'huëpi. Quisocristosso nipirihuë', inapita quëran chini chiníquën nanantërin. Co incari tëranta' nanitërinhuë' ina minsëcaso'. Co onporonta' a'napitari ina minsëapihuë'.

²² Yosëri chachin Quisocristo nanan quëtërin ya'ipi ya'huërinso'pita hua'anëntacaso marë'. Naporahuaton, ya'ipi imarëhuasopita catahuainpoaso marë' acorin. Na'acquënpoa' nipirëhuahuë', a'na huëntoínchin pochin ninëhua'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, ya'ipiya hua'anëntarinpoa'.

²³ Inaora nonën pochin ni'ninpoa'. Napoaton na'con yonquirinpoa'. Nani ya'coancantërinpoa' noya noya imacaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', ya'ipi cancanënpoa quëran ina yonquiarigua'. Ina marë' nininpoa'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin.

2

Inaora nohuanton nicha'ërinpoaso'

¹ Iráca canpitaso' co noyahuë' nicatoma', oshahuanama'. Co Yosë nohuitatomahuë', chimipi pochin cancantërama'.

² Co'huara Quisocristo imashatërapomahuë', sopai hua'an natëtoma', co noyahuë' ninama'. Inaso' ihuan ya'huërinquë ya'huaton, ya'ipi sopairo'sa' hua'anëntarin. Co quënanpirëhuahuë', isoro'paquë sacatárin minsëinpoaso marë'. Yonquinëmaquë camairinquëma' ni'ton, co Yosë natëramahuë'.

³ Iráca ya'ipinpoa' co Yosë natërëhuahuë'. Co noyahuë' yonquiatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Canpoara nohuantërëhuasoráchin ninëhua'. Yano'huitohuatëhuara, no'huitërëhua'. Yano'pihuatëhuara, no'pirëhua'. Yaahuëtohuatëhuara, ahuëtërëhua'. Ina marë' ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huërin.

⁴ Yosëso nimirinhuë' na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'.

⁵ Oshahuanëhua' ni'ton, chimipi pochin ni'pirinpoahuë', oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iporaso huachi Quisocriso imarëhua' ni'ton, nanopiantarinso pochin Yosë ni'ninpoa'. Anoyacancantërinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ërinpoa'.

⁶ Iráca Quisocriso pa'pitopirinahuë', Yosëri ananpitaantarahuaton, inápaquë quëpantarin. Canpoanta' imarëhua' ni'ton, inarë'quënpoa' nanopiantarëhuaso pochin anoyacancantërinpoa'. Quisocriso ya'coancantërinpoa' ni'ton, ipora chachin inápaquë ya'huarëhuaso pochin Yosë ni'ninpoa'.

⁷ Yosë inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Quisocriso imapatëhua', noya catahuarinpoa'. A'na tahuëri a'napitanta' nicatënënpoa', Yosë chinotapi: "Ma noyacha Yosëri nosororin paya," tosapi.

⁸ Nosoroatonpoa', inaora nohuanton nicha'ërinpoa'. "Quisocrisoíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co canpoara nanitërëhuahuë' Yosë imacaso'. Ina catahuarinpoa' cancanënpoa quëran natëcaso'.

⁹ Co canpoara nanitërëhuahuë' cha'ëcaso'. Napoaton co nocantacaso' ya'huërinhuë'. "Caso' noyaco ni'to, Yosë'pa' pa'sarahuë," co ta'caso' ya'huërinhuë'.

¹⁰ Yosë anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantahuatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marë'. Quisocriso catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Iráca quëran huarë' yonquirinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' nicha'ërinpoa'.

Quisocriso nanan anoyatërinpoaso'

¹¹ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. Iráca co pi'pian tëranta' Yosë nohuitëramahuë'. Canpitaso' nisha piyapi'sanquëma' ni'ton, cotioro'sa' nocaninënquëma'. "Quiyaso' Yosë piyapinënpitacoi. Canpitaso' co marca tëranta' nonëmaquë niacotëramahuë'," itërinënquëma'.

¹² Tëhuëenchachin co'huara imashatërapomahuë', co Quisocriso nohuitëramahuë'. Iráca Yosëri isairero'sa' huayonin piyapinënpita nicacaso' ni'ton, "Nicha'ësaranguëma'," itërin. Co inapita pochin ni'ninquëmahuë'. Shimashonënapitarë' anoyatërinso' sha'huitopirinhuë', co nitotëramahuë'. Topinan quëran ya'huërama'. Co Yosë'pa' pacamaso' ninaramahuë'. Co pi'pian tëranta' Yosë nohuitëramahuë'.

¹³ Co Yosë nohuitatamarahuë', áquë pochin nisapiramahuë'. Iporaso' Quisocriso imatoma', nohuitërama huachi. Oshanëma marë' huënainën pa'nin ni'ton, Yosë anohuitërinquëma'. Ya'caritëramaso pochin ninama'.

¹⁴ Quisocriso chiminin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. Iráca cotioro'sacoi co noyahuë' ni'nainquëma'. Nisha piyapinquëma' ni'ton, inimicoro'sa pochin ni'pirainquëmahuë'. Inaso' chiminatón, paira pochin ya'copirinpoaso' nani chi'huincarín. Iporaso' ya'ipinpoa' Quisocriso imarëhuasopita a'na huëntoínchin ninëhua'.

¹⁵ Quisocriso nasha nanan quëtërinpoa'. Co huachi iráca pënëntërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Ya'ipinpoa' Quisocriso imapatëhua', nasha huëntonquë aya'coninpoa'. Quisocriso huëntonënquë ya'conatëhua', co

huachi nisha chinotërëhuahuë'. Nisha nisha piyapinpoa' nirihuarahuë', noya nini'tëhua' ya'huërëhua'.

¹⁶ Naporahuaton, co huachi Yosë inimicotërëhuahuë'. Quisocristo corosëquë chiminaton, nanan anoyatërinpoa'. Cato' huënton pochin nipirëhuahuë', Quisocristo imapatëhua', noya ninicatëhua' ya'huërëhua'. A'na huëntoíchin ninëhua'.

¹⁷ Quisocristo isoro'paquë o'maton, noya nanan sha'huitërinpoa'. "Ya'ipinquëma' nicha'ësaranguëma'," itërinpoa'. Canpitaso' co pi'pisha tëranta' Yosë nohuitatomarahuë', áquë pochin nipiramahuë', nanan anoyatërinquëma'. Cotioro'sacointa' ya'carisha pochin ninaiso' nanan anoyatërincoi.

¹⁸ Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitërëhua' Tata Yosë nontacaso'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ina nontohuatëhuara, noya nataninpoa'.

¹⁹ Napoaton iporaso' iyaro'sa', Yosë nohuitërama'. Co Yosë'pa' pa'shatërapomarahuë', nani huëntonënguë aya'coninquëma'. Ya'huëhuano'sa pochin nisarama'. Co huachi nisharo'sa pochin ni'ninquëmahuë'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imarëhuasopita hui'ninpita pochachin nóya ni'ninpoa'.

²⁰ Ya'ipi imarëhuasopita ina naponpoa chachin a'na pëi pochin ninëhua', na'pi quëran nipiso'. Na'pi quëran yapëihuatëra, acopo' ihuatahuatë', siminto'ton acorë'. Inapochachin canpoanta' Yosë pëinën pochin ninëhua'. Siminto acopiso pochin, ca'tano'sa'ton nanamën a'chintërinënpoa'. Ina quëran pënëntona'piro'santa' no'tëquën a'china'piapi. Na'pi quëran yapëihuatëra, pëi' taconoringuë na'pi noya noya nininso' acorë' tantiacaso marë'. Ina acohuatëra, a'napita na'piro'sa' no'tëquën apanshinë'. Na'pi noya noya nininso pochachin Quisocristoso' achinirinpoa'.

²¹ Quisocristo imapatëhua', Yosë acoarinpoa' ina pëinën pochin nicacaso marë'. Catahuahuachinpoa', noya nini'tëhua' ya'huërëhua'. A'napitanta' a'naya a'naya Quisocristo imapachina', ya'conapi anta'. Nóya pëi' Yosë chinotacaso marë' acorëso pochin nisarëhua'.

²² Canpitanta' Quisocristo imatoma', ya'conama'. A'naya a'nayanpoa' na'pi pochin ninëhua' pëi' nanicaso marë'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', Yosë chachin canpoarë' ya'huërarin huachi.

3

Nanamën a'chinacaso marë' acorinso'

¹ Napoaton isonahuato, canpita marë' Yosë nontarahuë. Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', Quisocristo nanamën a'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco.

² Inaora nohuanton, Yosë chachin acorinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Na'con catahuarinco ni'ton, nanamën sha'huiárahue, natantërama'.

³ Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin nicha'ëinquëmaso'. Napoaponahuë', co piyapi'sa' anitotërinhuë'. Iporaso nipirinhue' inaora nohuanton, anitotërinco ni'ton, nani pi'pian ninshitëranquëma'.

⁴ Ina nontohuatama', Quisocristo nanamën anitotërinco' canpitanta' nitotarama'.

⁵ Iráca co iso nanan nitotopihuë'. Iporaso' Quisocristo acorincoisopita nitotërai. Pënëntona'piro'santa' nitotopi. Ispirito Santo anitotërincoi a'china'huaiso marë'.

⁶ Na'a pi'ipi cotioro'saráchin Yosë chinotopi. "Nicha'ësaranguëma'," itaton, Yosëri na'con catahuarin. Iporaso nipirinhue' nisha piyapi'sanquëmanta'

catahuarinquëma'. Noya nanan natanatoma', Quisocristo imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'ësarinquëma'. Napoaton a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.

⁷ Yosë nosoroatonco, acorinco ina nanan a'china'huaso marë'. Co acoincosohuë' nipirinhüë', acorinco. Na'con catahuarinco ni'ton, noya a'chinárahüë'.

⁸ Caso' a'napita imapisopita quëran na'con na'con co noyahuë' nipirahuë', anoyacancantërinco. Ina quëran nosoroatonco, acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Quisocristo nanamënso' noyápiachin. Ma inacha ni'ton, nosoromiatërinpoa paya, tënahuë yonquiato.

⁹ Iráca Yosëri ya'ipi ma'sha ninin. Naporo chachin yonquirinpoa' anoyacancantinpoaso marë'. Napoaponahuë', co ya'ipi piyapi'sa' sha'huitërinhuë'. Ipora huarë' anitotërinco ni'ton, sha'huitëranquëma'.

¹⁰ Na'con Yosë yonquirinpoa'. Ina nohuanton, oshaquëran a'naya a'nayanpoa' imarëhua'. Iporaso' na'aquënpoa' imapatëhua', Quisocristo huëntonënguë ya'conëhua'. Inápaquë chiníquën nanantopisopitanta' nicatënënpoa': "Ma noya Yosë yonquirin ni'ton, anoyacancantaton, huëntonënguë chachin aya'conin paya," tosapi.

¹¹ Iráca quëran huarë' Yosë yonquirinpoa' imacaso marë'. Quisocristo o'maton, huëntonënguë aya'coninpoa'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'.

¹² Ina imarëhua ni'ton, natëtëhua', Yosë nontarihua'. "Anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya natanarinpoa'," ta'tëhua', co tē'huatarihuahuë'. Noya cancantatëhua', ina nontarëhua'.

¹³ A'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco. Parisitapi- rahuë', chiníquën cancantoco'. Canpitanta' Quisocristo imacamaso marë' parisitërahüë. Ina marë' noya cancantacaso' ya'huërin.

Quisocristo nosororinpoaso'

¹⁴ "Ma noyacha Yosë yonquirinpoa paya," ta'to, isonahuato, Tata Yosë nontërahüë.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'naquën inápaquë ya'huërapí. A'naquënpoanta' isoro'paquë chachin ya'huëarëhua'.

¹⁶ Napoaton canpita yonquiatënguëma', Yosë nontërahüë. "Quëmaso' Sin- ioro chini chiníquën nanantëran. Noya noyanquën ni'ton, imarinënsopita nosoroaton, catahuaquë' chiníquën cancanchina'. Ispirito Santori achinican- cain noya noya imainënguën.

¹⁷ Ya'ipi cancanëna quëran natëtatona', Quisocristoíchin yonqui'ina'. 'Can- canëhuëquë ya'huërarín, ta'tona', noya noya nohuichinën. Catahuaquë' noya nosoro'inën. Ya'ipi piyapi'santa' nosoro'ina', Nara itëquën acopo' pa'pachina, co inpaninhüë'. Inapochachin inapitanta' 'Quisocristo na'con nosororincoi', ta'tona', a'napitanta' nosoro'ina'. Noya ninosorohuachina', Ispirito Santori catahuararin chiníquën cancantacaiso'.

¹⁸⁻¹⁹ Inapohuachina', Quisocristo nosoromiatërincoiso' nitotapi. Pi'iro'të' pancantërinso', naporopitërinso', inaparinso', acoporinso' inapita co nani- nahuanhuë' yonquirai. Inapochachin Quisocristo nosoromiatërincoisonta' co nitotochináchinhuë nipirinhüë', nitotapi. Ina nitotohuachina', ya'ipi qui- huítërancoisopita ya'huëtapi. Ya'ipi imapisopita ina yonqui'ina'," itërahüë.

²⁰ Tata Yosëso' chini chiníquën nanantaton, ya'ipi nanitaparín. Hua'yanën chachin nani ya'coancantërinpoa' ni'ton, noya catahuarinpoa'. Nani tahuëri achinicananinpoa' ni'ton, cancanënpoa quëran huarë' Yosë yonquia'ahua'. Ina nontohuatëhua', "Catahuaco," itohuatëhua', na'con catahuarinpoa'. Na'con nohuantopirëhuahuë', na'con na'con inaso' nanitaparín nicacaso'. Co nitotërëhuasohuënta' nanitaparín.

21 “Ma noyacha Tata Yosëso paya,” itahua'. Quisocristo noya imapatëhua', a'napitanta' nicatënënpoa', Yosë yonquiapi. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Ipora quëran huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen.

4

A'na huënton pochin ninëhuaso'

1 Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'mopirinacohuë', iporahuanta' pënénáranquëma'. Yosë nicha'ëtënuquëma', huëntonënuquë aya'coninquëma'. Napoaton noyasáchin nico'.

2 “Yosëíchin catahuarinpoa' noya nicacaso',” ta'toma', ama a'napita no-cancosohuë'. Sanoanan quëran nontatoma', ama no'huicosohuë'. A'napita ma'sha onpotohuachinënuquëma', ama yai'huërëtosohuë'. Co noyahue' nipirinahuë', nosoroatoma' noya nontoco'.

3 Na'con yonquico' iyaparima pochachin ninosorocamaso'. Ispirito Santo catahuarinquëma' napopináchin yonquicamaso marë'. Ina catahuahuachinquëma', co pi'pian tëranta' nino'huiaramahuë'. Noya nini'toma', ya'huarama'.

4 Quisocristo imapatëhua', ya'ipinpoa' a'na huëntoínchin pochin ninëhua'. A'naíchin Ispirito Santo ya'huërinso' ya'coancantërinpoa'. Imarëhuasopita nicha'ësarínpoa' ya'huërinquë chachin quëpanta'inpoaso marë'. Inasáchin ni-narëhua'.

5 Quisocristoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nanamënáchin natërëhua'. “Quisocristo imarahue,” ta'tëhua', aporihuanëhua'. Co nisha nisha imacaso marë' aporintërinënpoahuë'.

6 Tata Yosëíchin chinotërëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipinpoa' catahuarinpoa' ina marë' sacatacaso'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'.

7 Quisocristo catahuarinpoa' ma'sona tëranta' noya nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' noya nitotacaso marë'.

8-9 Iráca inápaquë nóya ya'huëpirinhuë', isoro'paquë chachin o'marin. Na'con parisitaton, chiminin. Pa'pitopirinahuë', nantiantaton, inápaquë panantarin. Iráca quiricanënuquë naporin:

“Ya'ipi minsërahuaton, inápaquë panantarin huachi.

Naporahuaton, ma'sha topinan nicanarëso pochin piyapinënpita catahuarin nóya nicacaso'.

Nisha nisha nicacaso' catahuarin,” ténin.

10 Quisocristo chachin isoro'paquë o'marahuatón, inápaquë panantarin. Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuatón, hua'yanën chachin a'patimarinpoa' ya'coancantínpoaso marë'. Ya'ipi parti ya'huaton, ya'ipi hua'anëntarin.

11 Naporahuaton, nisha nisha acorinpoa' nicatahuacaso marë'. A'naquën Quisocristori chachin a'parin a'chinacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, Yosë yonquirinso chachin sha'huirin. A'naquëonta' nisha nisha parti paaton, Yosë nanamën a'china'piarin. A'naquëonta' ina nohuanton, ya'huëpiquë ya'huëhuano'sa' nani tahuëri catahuapi noya imacaiso marë'. A'naquëonta' ya'ipi Yosë nanamën a'chintapi.

12 Nisha nisha acorinpoa' noya nicatahuacaso marë'. Inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa' noya ina marë' sacatacaso'.

13 Inapohuatēhua', ya'ipinpoa' imarēhuasopita napopináchin yonquiarihua'. Yosē hui'nin chachin nóya nohuitarihua'. Ina quēran noya noya cancantarihua'. So'sorēso pochin oshaquēran Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huērin.

14 Ina quēran no'tēquēn yonquiarihua'. Co huachi hua'huaro'sa pochin cancantarihuahuē'. Hua'huaro'saso' co yonquiyatērapihuē' ni'ton, nisha nisha natētopi. Canpoaso nipirinhue' chinotēnpoa pochin no'tēquēn yonquia'ahua'. Ni'co'. Panca ihuan huē'pachina, poti niquēran niquēran ohuērērin. Co no'tēquēn yanponinhue'. Inapochachin a'naquēn nisha nisha nanan natanpachinara, nisha nisha yonquipi. Co Quisocristo nanamēnáchin yonquipihuē'. A'naquēn nisha nisha a'chinapi. Noyá nitotopi nonpinacaiso'. Nonpin nanan imatona', yanonpintopirinēnquēmahuē', ama pi'pian tēranta' natēcosohuē'.

15 Quisocristo nanamēnso nipirinhue' no'tēn nanan. Noya ninosoroatēhua', inasáchin nia'chintahua'. Inapohuatēhua', oshaquēran Quisocristo pochin cancantarihua'. Inaso' na'con nosoroatonpoa', hua'anēntarinpoa'. Inaora nonēn pochachin ni'ninpoa'. Inaso' motēnpoa pochin ni'ton, natēcaso' ya'huērin.

16 Ina natēhuatēhua', noya nini'tēhua', ya'huarihua'. Ya'ipinpoa' nicatahuacaso' ya'huērin. Nisha nisha nicatahuarihua' noya noya imacaso marē'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya nicatahuarihua'. Ina quēran ninosoroatēhua', ya'ipinpoa' noya noya cancantarihua'.

Nasha cancán quētērinpoaso'

17-18 Quisocristo nanan quētērinco ni'ton, pēnēnaranquēma'. Na'a piyapi'sa' co imatonaraihuē', topinan quēran ya'huērapi. Somaraya pochin cancantatona', nisha nisha yonquipi. Co natantochináchinhue' cancantopi ni'ton, co Yosē nanamēn nitotopihuē'. Co Yosē yonquiatonaraihuē', co manta' Yosē nohuitopihuē'. Ama inapita pochin nicosohuē'.

19 Inapitaso' nitotaponaraihuē', co nohuantopihuē' noya nicacaiso'. Co noyahuē' nisáponaraihuē', co nitotapanpihuē'. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. Co noyahuē' yonquiatona', a'naratipita nipi.

20 Co ina pochin Quisocristo a'chintērinpoahuē'.

21 Inaso' no'tēquēn anitotērinpoa'. Nanamēn nani natanama'.

22 Iráca pa'pi co noyahuē' ninama'. No'pirama', monshihuanama', nisha nisha yonquirama'. Inapohuatamara, "noya cancantarēhua'," topiramahuē', ninonpintērama'. Co tēhuēnchachin noya cancantēramahuē'. Iráca naporamaso' chanatērinso pochin Yosē ni'ninquēma'. Iporaso' ya'ipi co noyahuē' yonquiramasopita naniantoco huachi.

23 Ina naniantatoma', nóya cancantoco' noya noya yonquiamaso marē'.

24 Nasha cancán Yosē quētērinpoa' ina pochin cancantacaso marē'. Napoaton nasha a'morēso pochin nasha cancantoco'. No'tēquēn yonquiatoma', noyasáchin nico'.

25 Ya'ipi imarēhuasopita Yosē huēntonēnquē chachin ya'conēhua'. Iyanpoa pochin ninēhua'. Napoaton ama ninonpintahuasohuē'. No'tēquēnáchin niontahua'.

26 A'na piyapi no'huihuatama', ni'cona oshahuantama'. Co'huara pi'i ya'coyantērasohuē', nanan anoyatoco'.

27 Hua'qui' no'huihuatama', a'naroáchin sopai minsēarinquēma'.

28 A'naquēma' iráca ihuatērama'. Ama huachi ihuatocosohuē'. Ama chirotomarahuē', noya sacatoco'. Ina quēran nanitērama' pahuantērinso pita quētacamaso'.

²⁹ Ama taparo' noncosohuë'. Ama ma'toma ma'toma noncosohuë'. Sano yonquiatoma', noya nonco' a'napita natanatênquëma', Yosë yonqui'ina'. Noya noya imacaso marë' catahuaco'.

³⁰ Co noyahuë' nipatama', Ispirito Santo sëtarin. Quisocriso imapatamara, sichoquë marca acotërëso pochin Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' a'paiarinquëma'. Naporo' noyá nicha'ësarinquëma'. Napoaton ama Ispirito Santo asëtocosohuë'.

³¹ Ama a'napita no'huitoma', yonquirácosohuë'. A'naroáchin nanan anoyatoco'. Ama no'huitacamaso' nohuantocosohuë'. Ama no'huito canainquëmasohuë'. Ama iquianan quëran ninontocosohuë'. Nipinocasonta' co noyahuë'. Ama pi'pian tëranta' co noyahuë' nicosohuë'.

³² Ya'ipi piyapi noya nontoco'. Nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha onpotohuachinênquëma', ama ina yonquicosohuë'. Quisocriso imarama' ni'ton, Yosë oshanëma' inquitërinquëma'. Canpita marë' chiminin ni'ton, nanan anoyatërinquëma'. Inapochachin canpitanta' a'napita ma'sha onpotohuachinênquëma', nanan anoyatatoma', noya nontoco'.

5

Yosë imatëhua', noyasáchin niahua'

¹ Yosë nosoroatonpoa', hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Tatanpoa' ni'ton, ina nonahuan'.

² Quisocriso nosoroatonpoa', canpoa marë' chiminin. Oshanënpoa marë' chiminpachina, Yosëri noya ni'nin. Napoaton canpoanta' nani tahuëriya inapochachin ninosoroa'ahua' Yosë noya ni'inpoa'.

³ Yosë anoyacancantërinquëma' ni'ton, ama iyaro'sa' monshihuancosohuë'. Ama a'na quëmapi sa'in noyapacosohuë'. Ama ma'sharáchin cancantatoma', apiracosohuë'. Ama a'napita tëranta ina pochin nipiso sha'huitocosohuë'.

⁴ Ama taparo' ninontocosohuë'. Ama narinacasoachin yonquicosohuë'. Co topinan quëran ninontacaso' ya'huërinhuë'. Yosë catahuarinpoaso' na'con na'con nisha'huitatëhua': "Yosparinquën Sinioro," itahua'.

⁵ Monshihuanpatama', co Quisocriso huëntonênquë ya'conamahuë'. Taparo' nininso' nipatama', co imaramahuë'. Ma'sharáchin yonquihuatama', co tëhuënychachin Yosë yonquiamahuë'. Nani ma'sha nohuantohuatama', mamanshi moshapiso pochin niconama'. Ina nitotatoma' iyaro'sa' yonquico'.

⁶ A'naquën yanonpintatênênquëma', napopi: "Quisocriso imapomarahuë', ma'sona nohuantëramaso' nico', co ana'intarinquëmahuë'," itopirinênquëmahuë', ama pi'pian tëranta' natëcosohuë'. Co Yosë natëpisopitahuë' chiníquën ana'intarin.

⁷ Napoaton ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë'.

⁸ Iráca tashi pochin cancantopiramahuë', iporaso' Yosë imarama' ni'ton, anoyacantërinquëma' tahuëri pochin nicacamaso marë'. Napoaton tahuëri pochin nico'.

⁹ Tahuëri pochin cancantohuatama', nóya nisarama'. No'tëquënáchin yonquiatoma', noyápiachin cancantarama'.

¹⁰ Noya yonquiatoma', Yosë nohuantërinso' nitotoco'. Ina nitotohuatama', ya'ipiya natëco'.

¹¹ A'naquën tashi pochin cancantatona', co noyahuë' nipi. Topinan quëran ya'huërapa ni'ton, ama inapita pochin cancantocosohuë'. No'tëquën sha'huitoco' co noyahuë' nipisopita naniantacaiso marë'.

¹² Pa'pi co noyahuë' nipi. Po'oana quëran a'naratipita nipi. Napopiso a'ninquëchin sha'huirahuë' naporini, pa'pi tapaintërihuahuë'.

13 Noyasáchin nipatēhua', oshahuano'sa' oshaquēran yonquiapi. "Tēhuēnchachin co noyahuē' ninēhua'," tosapi.

14 Tahuēri nipachina, ya'ipi quēnanē'. Ninshitatona napopiso chachin ninin.

"Co noyahuē' nipatama', huē'ērēso pochin cancantarama'.

Ama ina pochin cancantatomarahuē', Yosē yonquico'.

Chimipi pochin cancantohuatama', Yosē nontoco' nasha cancan quēchinquēma'. Ina quēran nanopiantarēso pochin cancantarama'.

Quisocristo chachin a'pintarinquēma' noya nicacamaso marē'," topi.

15 Napoaton iyaro'sa' noya yonquiatoma' ya'huēco'. A'naquēn co manta' yonquipihuē'. Ama inapita pochin cancantocosohuē'. No'tēquēn yonquico'.

16 Ama tahuēri chiniacosohuē'. Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuē' cancantopi. Napoaton apira apira a'napita catahuaco' Yosē yonquicaíso marē'. Onpopionta' nanamēn anitotoco'.

17 Ama topinan quēran ya'huēcosohuē'. Yosē nohuantērinso' nitotatoma', natēco'.

18 A'naquēn no'picasoáchin cancantopi. "Huēco' no'piahua'. Capa cancantahua'," nitopirinahuē'. Ama canpitaso' no'picosohuē', nishacancantotama'. Yosē nontoco' Ispirito Santo noyá ya'coancanchinquēma'. Nani tahuēri ya'coancantomiachinquēma'. Ina quēran co no'pipomarahuē', tēhuēnchachin capa cancantomiatarama'.

19 Yosē quiricanēnquē cantapiso' yonquiatoma', nisha'huitoco'. Yosē cantanēn cantaco'. Nisha nisha cantanēn cantatoma', ya'ipi cancanēma quēran Yosē chinotoco'.

20 Nani tahuēri Tata Yosē nontatoma': "Yosparinquēn," itoco'. Ma'sha onpopomarahuēnta', noya cancantoco'. "Sinioro Quisocristo nanan quētērinco ni'ton, nontaranquēn," ta'toma' Yosē nontoco'.

Quēmapi'sa' sa'inarē chachin pēnēnso'

21 Quisocristoso' hua'anēma' ni'ton, ina yonquiatoma', imaramasopita capini nicatahuaco'. Ya'ipinquēma' nipēnēnatoma', ninatanco'.

22 Sanapi'sa' Sinioro natētona', so'inanta' natēina'.

23 Imarēhuasopitaso' Quisocristo nonēn pochin ninēhua'. Inaso' hua'anēnpoa' ni'ton, camairinpoa'. Ya'ipi imarēhuasopita nicha'ēsarinpoa'. Napoaton inasáchin natēcaso' ya'huērin. Inapochachin quēmapi'sa' sa'ina quēran chini chiníquēn nanantērin. Napoaton sanapi'sa' so'ina' natēina'.

24 Imarēhuasopita Quisocristo natērehuaso pochachin sanapi'santa' so'ina' natēina'.

25 Quēmapi'santa' sa'ina' nosoro'ina'. Quisocristoso' imarēhuasopita na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', ya'huērēnamēnpoa' chiminin. Ina nosororinpoaso pochachin quēmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'.

26 Quisocristo chiminin anoyacancantinpoaso marē'. Nanamēn natēhuatēhuara, noyápiachin cancan quētērinpoa'. I'quē amarēso pochin oshanēnpoa' inquitērinpoa'.

27 Ya'ipi imarēhuasopita noya noya acoinpoaso marē' naporin. Co pi'pian tēranta' nē'huētērinso pochin cancantacaso' nohuantērinhuē'. Napoaton ya'ipi co noyahuē' yonquirēhuasopita inquitērinpoa'. Noyápiachin cancan quētērinpoa' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

28 Inapochachin quēmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. Inahuara nonēna pochin nicatona', nosoro'ina'. Insosona sa'in nosorohuachin, inaora ninosoroarin.

29 Co insonta' inaora nino'huirinhuē'. Tanahuachina, coshatērin. Cantoahuachina, chinotērin. Noya ina pochin ninosororin. Quisocristo imarēhuasopita nosororinpoaso pochin ninin.

³⁰ Imarëhuasopitaso' inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, a'naya a'nayanpoa' nosororinpoa'.

³¹ “Napoaton quëmapa sa'apachina, co huachi pa'pin, a'shin, inapita na'con na'con yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in na'con na'con yonquiaton, chinpita-caso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhüë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin,” ténin quiricanënguë.

³² Inaso' sacai' nitotacaso'. Caso nipirinhüë' Quisocristo noya yonquirinpoaso' sha'huitaranquëma'. Ya'ipi imarëhuasopita inarë'quënpoa' nichinpitërehua' ni'ton, a'naíchin pochin Yosë ni'ninpoa'.

³³ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' na'con nosoroco'. Canpitaora ninosororamaso pochachin sa'ama' nosoroco'. Sanapi'sanquëmanta' so'yama' noya ni'co'. Noya nicatora, natëco'.

6

Hua'huaro'santa' pënëninso'

¹ Canpitanta' apia'huaro'sa', pënënanquëma'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco'. Quisocristo imarama' ni'ton, inapita natëcamaso' ya'huërin.

²⁻³ Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Tatama' noya nicatora, natëco'. Mamamanta' natëco'. Natëhuatama', Yosë na'con catahuarinquëma'. Hua'qui' noya ya'huarama',” ténin quiricanënguë. Ina pochin nicacaso' Yosë na'con na'con nohuantërin.

⁴ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' noya pënëncó'. Ama apira apira no'huicosohuë'. Apira apira no'huihuatama', co natantochináchinhuë' cancantapona'. Co noyahuë' nipachina', sanoanan quëran pënëncó' noya nica-caiso marë'. Yosë nanamën noya a'chintoco' Quisocristo imaina'.

Sacatoro'sa' pënëninso'

⁵ Patron marë' sacatohuatama', noya nicatora, natëco'. Ama nonpintocohuë'. Quisocristo marë' sacatarëso pochin cancantatoma', noya sacatoco'.

⁶ A'naquënsó' patroni ni'pachina', chiníquën sacatërin. Co ni'pachinahuë', chiroton co sacatërinhuë'. Canpitato nipirinhüë' patron co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco' Quisocristo noya ni'inquëma'. Yosë natëtoma', ya'ipi cancanëma quëran noya nico'.

⁷ Co piyapi marëáchin sacataramahuë'. Sinioro imarama' ni'ton, ina marë' sacatarama'. Napoaton ya'ipi cancanëma quëran sacatoco'.

⁸ Noya nipatëhua', Yosë'pa' acanaarinpoa'. Ma'huano'sahuë nipon, piyapinënpitahuë nipon, ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Insosona noya nipachin, acanararin. Ina yonquiatoma', noya nico'.

⁹ Patrono'saquëmanta', piyapinëmapita noya nontoco'. Ama no'huiana quëran camaitocohuë'. Yosë ni'sarinquëma' canpitanta'. Inaso' inápaquë ya'huaton, hua'anëntërinpoa'. Napopianáchin ni'ninpoa'. Co ma'huano'sa' noya noya ni'ninhuë'.

Yosë catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'

¹⁰ Nani iyaro'sa' pënënanquëma'. Yosë imatoma', nani tahuëri ina nontoco' achinicancainquëma'. Inaso' chini chiníquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuarinquëma'.

¹¹ Sopai hua'an noyá nitotërin nonpinacaso'. Nani tahuëri yanonpintërinpoa'. Yosëso nipirinhüë' chini chiníquën nanantaton, yacatahuarinpoa'. Ina nontohuatëhua', catahuarinpoa' sopai minsëcaso'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'.

¹² Inimiconënpoa' co piyapi pochin quënanëhuahuë'. Sopai hua'anso' yaminsërinpoa'. Na'a sopairo'santa' inápaquë ya'huatona', yacamairinënpoa'. Co quënanpirëhuahuë', yonquinënpoa quëran yacamairinënpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' tashi pochin cancantatona', sopai natëpi. Inari camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquipi.

¹³ Sopai chiníquën sacatarin minsëinpoaso marë'. Napoaton Yosë nontoco' catahuainquëma'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinquëma'. Ina masahuatoma', a'moco' sopai minsëcaso marë'. Noya nitaparëso pochin nico'. Inapomatoma', chinitoco'.

¹⁴ Napoaton chiníquën cancantatoma', panca sintoronquë nitonpotopiso pochin no'tën nanan na'con nohuantoco'. Ina imatoma', no'tëquën nonco'. Co pi'pisha tëranta' nonpinacaso' ya'huërinhuë'. Hua'na coton a'mopiso pochin noyasáchin nico' Yosë catahuainquëmaso marë'.

¹⁵ Sho'shorahuan sapatë' pochin nininso' po'mohuachinara, co to'coitopihuë', noya noya iratopi. Inapochachin canpitanta' Yosë nanamën sha'huitoco' a'napitanta' nitochina'. Noya nanan yonquihuatëhua', sano cancantarihua'.

¹⁶ Sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Inimicoro'sa' panca shinërë masahuatona', yaqui' noya orotërinso' nininquë pashitahuatona', i'chinpitopi. I'chinpitahuatona', pë'chinanquë aquë të'yatopi. Napoaton sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Ina quëran inimicori të'yanantohuachina, shinërë inaquë tacopiquirin. Panca shinërë orotërarinso pochachin sopai apira apira yanonpintërinpoa' Yosë naniantacaso marë'. Napoaton na'con Yosë yonquico'. "Yosë ni'sárinco. Co onporonta' nani-antarincohuë'," topatama', achinicananarinquëma'. Co pi'pian tëranta' sopai natëaramahuë'. Iscoto quëpapiso pochin Yosëso' noya ya'copiarinpoa'.

¹⁷ Sontaro'sa' co casco hua'na quëran nininso' yancopihuë' naporini, a'naroáchin inimiconënpitari motën acochitonahuë'. Inapochachin canpoanta' co Yosë anoyacancantërinpoahuë' naporini, co cha'ëitërihuahuë'. Yosë quiricanënta' ya'huëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ninshitërinënpoa' sopai minsëcaso marë'. Napoaton nani tahuëri ina nontatoma', yonquico'. Sontaro'sari sahuëninëna quëran inimico minsëpi. Inapochachin canpoanta' Yosë quiricanën quëran sopai minsëarihua'.

¹⁸ Apira apira Yosë nontoco'. Ma'sha onpohuatamanta', ina nontoco' catahuainquëma'. Noya yonquiatoma', chiníquën nontoco'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' noya nontacaso'. Ama amiatomahuë', ni'sáco' ama a'nanaya sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Ya'ipi imarëhuasopita marë' Yosë nontoco'. ¹⁹ Ca marënta' Yosë nontoco' catahuainco nanamën noya a'chinchí. Chiníquën cancantato, a'chinchí. Yosëso' yanicha'ëpirinpoahuë', na'a piyapi'saso' co nitochátërapihuë'.

²⁰ Quisocriso chachin a'parinco a'chinta'huaso marë'. Ina marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Po'mopirinacohuë', Yosë nontoco' ama të'huaisohuë'. Chiníquën cancantato, a'ninquëchin a'chinta'huaso' ya'huërin.

Piquëran huarë' sha'huirinso'

²¹ Iya Tiquico ya'ipi naporahuëso' sha'huitarinquëma' nitotamaso marë'. Inaso' na'con nosoroato, iyahuë pochin ni'nahuë. Sinioro nanamën noya a'chinarin.

²² Canpitataquë a'paarahuë onpohuinsona ya'huëraiso' sha'huitinquëmaso marë'. Ina natanpatama', chiníquën cancantarama'.

²³ Quisocristo imarama' ni'ton, iyaro'sa', Tata Yosë asanocancainquëma'. Nosoro'inquëma'. Catahuainquëma' sha'huitërinpoaso' noya natëcamaso marë'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

²⁴ Quisocristo hua'anëntarinpoa'. Ina nosoromiatohuatama', inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma', tënahuë. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Piriposëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. Quisocristo hua'anëntërincoi. Inasáchin natërai. Ya'ipi Quisocristo imaramasopita Piriposëquë ya'huëramaso', ninshitaranquëma'. Ansiano'sanquëma' na'con yonquiranquëma'. Tiacono'sanquëmanta' yonquiranquëma'.

² Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

³ Co naniantëranquëmahuë'. Canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontárahue. "Piriposëquë ya'huëpisopita noya imarinëinquën ni'ton, 'Yosparinquën, Siniro,'" itërahue, Yosë nontato.

⁴ Noya cancantato, canpita marë' Yosë nontërahue.

⁵ Iráca Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, a'naroáchin imarama'. Naporo quëran huarë' catahuaramaco a'napitanta' a'chinta'huaso marë'. Iporahuanta' a'napita a'chintarama' Yosë imacaiso marë'. Ina yonquiato, noya cancantërahue.

⁶ "Quisocristo imasarahue huachi," topatama', naporo tahuëri chachin Yosë anoyacancantërinquëma'. Co naniantëranquëmahuë', tënhue. Ipora huanta' catahuarinquëma' noya noya nicacamaso marë'. Quisocristo o'mantaquë huarë' catahuarinquëma'. Naporo' Quisocristo pochachin cancantarama'.

⁷ Na'con nosororanquëma' ni'ton, ina pochin noya yonquiranquëma'. Iráca Quisocristo nanamën a'chinpatëra, catahuaramaco. Tashinan pëiquë po'mohuachinacoranta', co naniantëramacohue'. Inaquënta' catahuaramaco. Imarahuëso marë' sha'huirapirinaco. Coisëquë quëpapirinacohue', co tapanatohue', Yosë nanamën no'tëquën sha'huitërahue. Canpitanta' "Yosë catahuarinpoa'," ta'toma', co tapanaramahuë'. Napoaton canpita yonquiatëinquëma', noya cancantërahue. Iyahuëpita pochachin ni'nanquëma'.

⁸ Quisocristo nosororinpoaso pochachin carinquëmanta' nosororanquëma'. Pa'pi yani'nanquëma'. Yosë ni'sárinco no'tëquën nontaranquëma'.

⁹ Canpita marë' ina nontërahue. "Catahuaquë', Siniro, noya noya ninosoro'ina'. Quëma nohuanton, nanamën nóya nitochina'. Catahuaquë', Siniro, no'tëquën yonqui'ina'," itërahue Yosë nontato.

¹⁰ Yosë nanamën na'con yonquihuatama', noya noya nitotatoma', noya nisarama'. No'tëquën yonquihuatama', noyápiachin cancantarama'. Noyasáchin nipatama', Quisocristo o'mantahuachina, nóya ni'sarinquëma'. Co ana'intëranquëmahuë'.

¹¹ Quisocristo catahuahuachinquëma', noyasáchin nisarama'. Ina quëran a'napitanta' nicatëinquëma', Yosë yonquiapi. "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi. Ma noyacha Yosëso paya," tosapi.

Parisitërin quëran Yosë nanamën nahuininso'

¹² Ma'sha onpotopirinacohue', inanta' noya, tënhue. Ina sha'huichinquëma'. Tashinan pëiquë po'mopirinacohue', ina marë' na'con na'con piyapi'sa' Yosë nanamën natanapi.

13 Ya'ipi sontaro'sa' isëquë ya'huëpisopita natanapi. “Paono co manta' onpopirinhüë', Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi,” topi. Ya'ipi piyapi'sa' ina nitotopi.

14 Tashinan pëiquë po'mopirinacohüë', chiniquën cancantërahuë. Ina natanatona', na'a imapisopita co huachi aquëtë' të'huapihuë'. “Quisocristo catahuarincoi quiyanta',” ta'tona', chiniquën cancantapi. Chiniquën cancantatona', Yosë nanamën na'con na'con a'chinapi.

15-17 A'naquën noya nosororinaco ni'ton, noya cancantatona', a'chinapi. “Paono tashinan pëiquë ya'huëpirinhüë', Yosë nohuanton, inaquë po'mopi Quisocristo nanamën no'tëquën sha'huicaso marë',” ta'tona', noya a'chinapi. A'naquënso nipirinhüë', co nosororinacohüë'. Apiratatë pochin nitërinaco. “Quiyaso' noya noya a'chinarai,” toconatona', co noyahuë' ni'ninaco. “Paono tashinan pëiquë ya'huaso', quiyaso' a'chinpatëira, na'con na'con piyapi'sa' pa'yatatona', nataninacoi. Ina quëran Paonori apiratë pochin nicaton, aquë aquëtë' sëtarin,” topi natantërahuë.

18 Ina niponahuë', co no'huirahuë'. Co apiratatë pochin ninahuë'. A'naquën noya cancantatona', Quisocristo nanamën a'chinapi. A'naquënso' co noya cancantaponaraihuë', a'chinapi anta'. Na'con na'con piyapi'sari natanapi ni'ton, noya cancantërahuë.

19 Nani tahuëri ca marë' Yosë nontërama'. Naporahuaton, Ispirito Santo nani tahuëri catahuarinco. Napoaton co pa'yanahuë'. Ocoiarinaco nimara. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërinso'. Ma'sona tëranta' onpotohuachinaco, inanta' noya, tënahüë. Noyasáchin Yosë yonquirinpoa'. Ina marë' noya cancantarahuë.

20 Co nohuantërahuë' pi'pian tëranta' Yosë nanianta'huaso'. Inaso' noyasáchin yonquirinpoa' ni'ton, co atapanarincohuë', tënahüë. Coisë ocoiaponco nimara. Tëpaponco nimara. Co ina nitotërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Ocoihuachinco, chiniquën cancantato, a'chiantarahuë a'napitanta' imacaiso marë'. Tëpahuachinaco, piyapi'sa' nicatonaco, na'con na'con Quisocristo yonquiapona', tënahüë. Quisocristo natëca'huasoráchin yonquirahuë.

21 Co tēpahuachinacohüë', Quisocristo natëto noya cancantarahuë. Tēpahuachinacoso' nipirinhüë', canamiatarahuë.

22 Co chiminpatohüë', Yosë nanamën a'chiantarahuë. Ina quëran na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi. Napoaton co nitotërahuë'.

23 ¿Ma'cha noya noya nicaya? tēnahüë yonquiato. Co caso' nitotërahuë'. A'na cancan nohuantërin chimina'huaso'. Chiminpató, Quisocristoro'co ya'huëcontarahuë. Inaso' noya noya.

24 Nipirinhüë', chiminpató, ¿incha a'chintë'rë'ponquëmaya? tēnahüë yonquiato. Canpita a'chinta'huanquëmaso' nohuantërahuë.

25 Napoaton co tēparinacohüë', tēnahüë. Yosë nohuanton nanpihuatoso', a'chiantarahuë. Noya noya Quisocristo imacaso marë' a'chinchinquëma'. Noya natëtohuatama', noya noya cancantarama'.

26 Ocoihuachinaco, nicaponquëma' pa'sarahuë. Pa'pato, capa cancantarama huachi. “Ma noyacha Quisocristoro' ni'ton, Paono a'pairin paya,” tosarama'.

27 Iporaso' iyaro'sa' noya nico'. Quisocristo nanamën yonquiato, ina pochachin cancantoco'. Yosë huëntonënuë ya'conama' ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin. Nicaponquëma' pa'samarahuë. Co a'na' nanitapohüë' nimara. Ina niponahuë', nani tahuëri noya nico' noya nanan natanchi.

Ya'ipinquëma', iyaro'sa', imamiatoco'. Ama a'nayanquëma tëranta' nisha yonquicosohuë'. Napopináchin yonquiatoma', Quisocristo nanamën a'chináco'. Inapohuatama', natantohuato, nóya cancantarahuë huachi.

²⁸ A'naquën co Quisocristo imatonahuë', no'huiarinënquëma', aparisitarinënquëma'. No'huipirinënquëmaonta', ama të'huatocosohuë'. Chiníquën cancantohuatama', yonquiapi. “Ma inacha Yosë imapisopitaso paya. Yosëri catahuarin ni'ton, cha'ësapi. Co imarëhuasopitasohuë' nipirinhuë', co nicha'ësarínpoahuë'” tosapi. Yosëíchín catahuarínpoa' chiníquën cancantacaso'.

²⁹ Yosë nosoroatonpoa', noyasáchin yonquirinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo imarëhua'. Ina quëran imarëhuaso marë' parisitarëhua'. “Ca marë' chiníquën parisitërin ni'ton, canta' imarahuëso marë' parisichi,” ta'tëhua', noya cancantahua'. Inanta' Yosë nohuantërin.

³⁰ Iráca canpitataquë ya'huapo, imarahuëso marë' aparisitërinaco, ni'nama'. Ipora huanta' ina marë' parisitarahuë. Canpitanta' imaramaso marë' aparisitarinënquëma'. Niponahuë', chiníquën cancantatoma', imamiatoco'.

2

Quisocristo nonanacaso' ya'huërinso'

¹ Quisocristo achinicananinquëma'. Na'con nosororinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', catahuarinquëma'. Catahuahuachinquëma', noya ninosoroarama'.

² Napoaton ya'ipinquëma' nóya nini'toma', ya'huëco'. Noya noya ninosoroco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuë'. Napopináchin cancantoco'. Ina pochín cancantohuatama', noya noya cancantarahuë.

³ A'naquën chiníquën nanan nohuantopi. Inasáchin yonquiatona', a'napita nocanpi. “Caso' noya noyaco,” topi yonquinëna quëran. Canpitaso nipirinhuë' ama ina pochín cancantocosohuë'. A'napita noya noya ni'co'.

⁴ Ama canpitaora nohuantëramasoráchin yonquicosohuë'. A'napita nohuantërinsona' yonquiatoma', catahuaco'.

⁵ Noya ninicatoma', Quisocristo pochachin cancantoco'.

⁶ Inaso', iráca quëran huarë' Yosë'pa' ya'huërin. Yosë chachin niponahuë', co inaora nipa'yatacaso' yonquirinhuë'. Nosoroatonpoa', yonquirinpoa'. Inápaquë chini chiníquën nanantaponahuë', co ina na'con na'con nohuantërinhuë'.

⁷ Noya noya ya'huërinso' huëshimarahuaton, isoro'paquë o'marin. Piyapi chachin nasitimarin. Nani mashotohuachina, co hua'an pochín chiníquën nanantacaso' nohuantërinhuë'.

Topinan piyapi pochín cancantaton, a'napita catahuacazoráchin yonquirin. Canpoa pochachin ninin.

⁸ Isoro'paquë ya'huëhuachina, Yosëíchín natërin.

Ina nohuanton, canpoa marë' chiminin.

Yosë hui'nin niponahuë', corosëquë patanantohuachinara, chiminin.

⁹ Yosëíchín natërin ni'ton, inari ananpitaantarahuaton, inápaquë quëpantarin. Inaquë chini chiníquën nanan quëtërin. Yosë nohuanton, ya'ipiya hua'anëntarin. “Siniro” itarëhua'.

¹⁰ Napoaton Quisocristo yonquiatona', ya'ipi piyapi'sari isonahuatona' chinochina'.

Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, no'paanaquë ya'huëpisopita, inapitarinta' chinochina'.

¹¹ “Quisocristoso' Yosë hui'nin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin,” tēcaponá'.

Ina quëran Tata Yosë na'con na'con yonquiarëhua huachi.

Tashi' a'pininso pochin ninëhuaso'

¹² Iráca canpitataquë ya'huapo, noya natanamaco. Noya natanatomaco, Yosë natërama'. Iporanta' iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, co inatohua' ya'huaporahuë', noya noya natëco'. Ya'nan ímapoma', Yosë anoyacancantërinquëma'. Napoaton noya cancantatoma', imamiatoco'. "Catahuaco Siniro noya imainquën. Co caora nanitërahuë'," ta'toma' imamiatoco'. Ni'cona Yosë naniantotama'.

¹³ Co noyahuë' cancantatoma', co canpitaora nanitëramahuë' Yosë natëcamaso'. Nipirinhüë', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma' nohuan-tacaso'. Ina quëran Yosë yanatëhuatama', inari chachin catahuarinquëma' no'tëquën natëcamaso'. Inaso' noya noya ayonquiarinquëma'.

¹⁴ Noya ninicatoma' iyaro'sa' ya'huëco'. Ama nino'huicosohuë'. Ma'sona tëranta' nipatama', noya cancantatoma', nico'.

¹⁵ Noyasáchin nico' a'napita nicatëinquëma', Yosë yonqui'ina'. Ina hui'ninpita pochin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë' co Yosë nohuitatonahuë', co noyahuë' cancantopi. Nino'huipi, monshihuanacaisoráchin yonquipi, nonpinápi. Co noyahuë' yonquiatona', tashi pochin cancantopi. Canpitaso nipirinhüë', tayloraro'sa' tashi' a'pintërinso pochin piyapi'sa' catahuaco' no'tëquën yonquicaíso marë'.

¹⁶ Quisocriso nanamën chachin a'chintoco'. Ina imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. Ina quëran Quisocriso o'mantahuachin, co atapanaramacohuë'. "Parisitaporahuë', co topinan quëran Yosë nanamën a'chintërahuë', noya imamiatopi," ta'to, nóya cancantarahuë huachi.

¹⁷ Iráca ma'sha Yosë marë' tëpahuachina', huinonta' opotopi. Inapochachin canta' canpita noya noya imacamaso marë' tëpahuachinaconta', noya nisarin, co sëtarahuë'. A'chintëranquëma' ni'ton, noya imarama'. Napoaton noya cancantërahuë'.

¹⁸ Tëpahuachinaco, ama sëtocosohuë'. Ca pochachin noya cancantoco'.

Timotio, Ipapirotito inapita yaa'parinso'

¹⁹ Hua'qui' iyaro'sa' canpitata quëran co nanan natantërahuë' ni'ton, yonquiáranquëma'. Napoaton Timotio yaa'parahuë natantacaso marë'. Quisocriso nohuantohuachin, co hua'qui quëranhuë' a'paarahuë. Ina quëran sha'huitintahuachinco, noya cancantarahuë.

²⁰ Inaso' na'con nosororinquëma'. Cancanën quëran huarë' yacatahuarinquëma'. Ca pochachin nosororinquëma'. Inasáchin ina pochin cancantërin.

²¹ A'napitaso' inahuara nohuantopisoráchin yonquipi. Co Quisocriso na'con yonquipihuë'.

²² Timotioso nipirinhüë' nohuitërama'. "Inaso' noya quëmapi," topi ya'ipi piyapi'sa'. Hui'nahuë pochin ni'ton, catahuarincó Yosë nanamën a'china'huaso marë'. Inanta' nitotërama'.

²³ Ma'sona coisë onpotaponco nimara, co caso' nitotërahuë'. Nitotohuato, Timotio a'parahuë sha'huitinquëmaso marë'.

²⁴ Yosë nohuanton, tashinan pëi quëran ocoiarinaco, topirahuë'. Ocoihuachinco, canta' nicaponquëma' pa'sarahuë. Co hua'qui quëranhuë' pa'sarahuë, tënahüë.

²⁵ Iporaso nipirinhüë' Iya Ipapirotito a'patantaranquëma'. I'hua chachin a'patiramaco catahuaincoso marë'. Canquihuachina, nóya catahuarincó. Achinicananincó. Naporahuaton, inanta' Quisocriso nanamën a'chinin.

Ina marë' parisitaponahuë', noya ahuantërin. Iporaso nipirinhüë' canpitataquë pananta'in, ténahuë.

²⁶ I'huamiáchin chiníquën caniorin, natantërama'. Nani noyatahuaton, ya'huërin'pa' yapanantarin. Yani'ninquëma'. "Caniorahuëso' natantatona', pa'yamarai'," ta'ton, manorarin. Napoaton "Noyahua'. Panantaquë' nipachin," itërahuë.

²⁷ Tëhuëenchachin chiníquën caniorin. Pi'pishachin shichiminin. Nipirinhüë', Yosëri nosoroaton, anoyatërin. Canta' nosoroatonco, iyahuë anoyatërinco. Ama aquëtë' sëtaca'huaso marëhuë' Yosë nohuanton, co chiminhüë'.

²⁸ Napoaton manoton a'parahuë. Ina quënanpatama', nóya cancantarama huachi. Noya cancantohuatama', canta' noya cancantarahuë. Co huachi aquëtë' sëtarahuë'.

²⁹⁻³⁰ Canconpachin, noya cancantatoma', nontoco'. "Ma noyacha Siniro catahuarinquën ni'ton, noya huënantaran paya," itatoma', noya nontoco'. Co canpitaso' nanitëramahuë' isëquë huëcacamaso'. Napoaton ina a'patiramaco. Isëquë huëcaton, shichiminin. Chiníquën parisitërin catahuaincoso marë'. Ina pochin cancantopisopita nóya ni'co'.

3

Yosëri noya ni'ninsopita

¹ Iporaso' iyaro'sa' Quisocristo yonquiatoma', nóya cancantoco'. Iráca quëran huarë' inachachin inachachin pënënapiranquëmahuë', co amirahuë'. Naquëranachachin natantahuatama', yonquiantarama'. Ina quëran noya noya imasarama', ténahuë.

² A'naquënsa' nonpin nanan a'chinapi. "Co marca niacotohuatamahuë', co Yosë piyapinënuëma' nisaramahuë'," topi nonpinatona'. Ni'nira pochin pa'pi co noyahuë' cancantatona', napopi. Ni'cona, nonpintochinënuëma'. Inapitaso' co noyahuë' nisapi.

³ Yosë marcanën co nonënpoaquë niacotërehuahuë'. Cancanënpoa' Yosë anoyacancantërinpoa'. Cancanënpoa quëran ina chinotarëhua'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoo' noya chinotacaso marë'. Co canpoara nanitërehuahuë' noya cancantacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantohuachinpoo', nicha'ësarinpoo', tënëhua'. Napoaton canpoaso' Yosë piyapinënpita ninëhua'.

⁴ "Moisësë pënëntërinso' no'tëquën natërahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco," topi a'naquën. Caso nipirinhüë' na'con na'con natërahuë. Ina marë' Yosë nicha'ërinpoa' naporini, ca noya noya cha'ëitohuë'.

⁵ Caso' Israiro piyapico. Mincamin huënton quëmapico. Posa tahuëritahuaso', marca acotërinaco. Tatahuë, mamahuë Israiro piyapiráchin. Co nishahuë'. Israiro hua'an ya'conahuë, parisioro'sa' itopiso'. Ya'conato, ya'ipi Moisësë pënëntërinso' imarahuë.

⁶ Inasáchin imato, Quisocristo imapisopita chiníquën aparisitërahuë. "Iráca pënëntërinso' no'tëquën natërahuë," ta'to, noya piyapico, topirahuë'.

⁷ Ina marë' Yosë noya ni'sarinco, ténahuë iráca. Iporaso nipirinhüë' iráca yonquirahuëso' a'porahuë Quisocristo imaca'huaso marë'.

⁸ Ina na'con na'con nohuantato, inasáchin yonquirahuë. Iráca cotioro'sa' noya ni'ninaco. Hua'ano'saquë huarë' noya ni'pirinacohüë', Quisocristo imapatëra, a'porinaco. No'huipirinacohüë', co ina yonquirahuë'. Iráca yonquirahuëso' amoru pochin nicato, co pi'pisha tëranta' nohuantërahuë'. Quisocristo nohuita'huasoráchin nohuantërahuë. Ina nohuitacaso' noya noya, ténahuë. Inasáchin hua'anëntërinco.

⁹ Quisocristoíchin imasarahuë huachi. Co caora noya nicato cha'ërahuë'. Co pënëntërinso' natëto, cha'ërahuë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinco, ta'to, ina imarahuë. Imapatora, oshanëhuë inquitatonco, anoyacancantërinco. Ina quëran Yosë catahuarinco noya nica'huaso'. Ina marë' noya ni'ninco.

¹⁰ Aquë aquëtë' Quisocristo yanohuitërahuë. Iráca nanpiantarahuatón, chini chiníquën nanantërin. Ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuaincoso' nohuantërahuë. Noya noya nica'huaso marë' catahuainco, tënahuë. Iráca Yosë natëton, parisitërin. Canpoa marë' chiminin. Iporaso' canta' aparisitopirina-cohuë', Quisocristo pochin Yosë natëi. Chimininso pochin ya'ipi co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, noyápiachin cancanchi, tënahuë.

¹¹ Ina pochin cancantato, imamiachi a'na tahuërinta' ananpitaantaincoso marë'.

Chini chiníquën imacaiso' ya'huërinso'

¹² Co ya'ipi cancanëhuë quëran noya noya cancanchatërarahuë'. Ipora huanta' pi'pian pi'pian co noyahuë' yonquirahuë. Co Yosë pochachin cancantopirahuë', Quisocristo nani acorinco ina pochin cancanta'huaso marë'. Napoaton nani tahuëri yonquiárahue' noya noya nica'huaso marë'.

¹³ Co iyaro'sa' Yosë pochachin cancanchatërarahuë'. Nipirinhue', inasáchin nohuantërahuë. I'hua naporahuësopita naniantërahuë. Iporaso' chiníquën Yosë imasarahuë noya noya cancanta'huaso marë'.

¹⁴ Co nisha nisha yonquirahuë'. Quëmapi'sa' nicanatona' ta'apiso pochin cancantato, Quisocristoíchin yonquiárahue' ina pochin cancanta'huaso marë'. Nani tahuëri nani tahuëri napoarahue'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' cancontahuato, noya ni'sarinco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'ton, inápaquë quëpantarinco.

¹⁵ Ya'ipi Yosë imarëhuasopita chinoton pochin cancantohuatëhua', ina pochin yonquiarëhua'. Nisha yonquihuatëhua', Yosë anitotarinpoa'. "Catahuaco no'tëquën yonqui'i," itohuatëhua', anitotarinpoa'.

¹⁶ Anitotohuachinpoa', ama topinan quëran natahuansohue'. Na'con yonquia'ahua' natëcaso marë'. Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' imahua'.

¹⁷ Ya'ipinquëma' iyaro'sa' nonanco. Nicatahuaco' ca pochachin imacamaso marë'. A'naquën nani quiya pochin cancantapi. Inapitanta' nicatora', nonanco'.

¹⁸ A'naquënso nipirinhue' "Yosë imarahuë," taponaraihuë', co noyahuë' cancantopi. Quisocristo oshanënpoa' inquitinpoaso marë' corosëquë chiminin. Nipirinhue', co inapitaso' ina yonquipihue'. Ina nanan a'chinpatora, no'huitopi. Iporanta' inapita yonquiato, chiníquën sëtato, na'nërahuë. Co inapita nonanacaso' ya'huërinhuë'.

¹⁹ Inapitaso' co Quisocristo nanamën imapihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Ina marë' tapanacaso' ya'huëpirinhue', co tapanpihuë'. "Nohuantato, napoarahue," toconpi. Isoro'paquë ya'huërinso' pitaráchin yonquipi. A'na tahuëri pënquë parisitomiatapi.

²⁰ Canpoaso nipirinhue', inápaquë ya'huërinso' na'con na'con yonquia'ahua'. Inatohua' ya'huëmiatarihuaso'. Sinioro Quisocristo nicha'ërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. A'na tahuëri inápa quëran o'mantararin.

²¹ Iporaso' nonënpoa' co chinirinhue'. Yacaniorëhua'. Chiminacaso' ya'huërin. Nipirinhue', Quisocristo o'mantahuachin, nonënpoa' anishatarin. Ina pochachin ya'noarihua'. Nanitaparin ni'ton, ya'ipi minsërahuaton, ananpitomiatarinpoa', noya noya acoarinpoa'.

4

Quisocristo yonquiatēhua', noya cancantērēhuaso'

¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo imamiatoco'. Na'con nosororanquēma'. Ya'nipishahuē' yani'nanquēma'. Canpita yonquiatēnquēma', nóya cancantērahuē. Noya imarama' ni'ton, co topinan quēran a'chintēranquēmahuē', tēnahuē.

² Imo Ipotia, imo Sintiquia, inapitaso' co noya ninontopihuē', natantērahuē. Ama huachi imoyaro'sa' nino'huicosohuē'. Catonquēma chachin Quisocristo imarama' ni'ton, noya nini'toma', ya'huēco'.

³ Quēmanta' iyasha na'con catahuaranco ni'ton, inapita catahuaquē' noya ninonchina'. Cato chachin nóya sanapi'sa'. Na'con catahuarinaco Quisoso nanamēn a'china'huaso marē'. Iya Crimintinta' noya catahuarinco. A'napitanta' catahuarinaco a'china'huaso marē'. Co nininēnpita isēquē ninshitopirahuē', Yosēri nohuitērin. Nanpirin quiricaquē nininēnpita nani ninshitērin. Inaquē ninshitohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

⁴ Nani tahuēri Quisocristo yonquiatoma', noya cancantoco'. Naquēranchin inachachin sha'huichinquēma'. Ma'sha onpoapomarahuē', noya cancantoco', tēnahuē.

⁵ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noyasha nontoco'. Quisocristo ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quēranhuē' o'mantararin. Ina yonquiatoma', ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'.

⁶ Ma'sha onpohuatama', ama pa'yancosohuē'. Ama nisha nisha yonquicosohuē'. Yosē nontoco' catahuainquēma'. Ma'sha pahuantohuachinquēma', nitoco'. “Ma noya catahuarancoi ni'ton, ‘Yosparinquēn, Sinioro,’ ” itoco'.

⁷ Apira apira Yosē nontohuatama', asanocancanarinquēma'. Co imapiso-pitasohuē' nipirinhue' co sano cancantopihuē'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin pa'yanpi. Canpoaso nipirinhue' Quisocristo imarēhua' ni'ton, ina yonquiatēhua', sano cancantarihua'.

Yonquirēhuasopita

⁸ Isoíchin iyaro'sa' pēnēnaranquēma'. No'tēn nanansáchin yonquico'. Noya imatona', noya nipisopita yonquico'. Ama nonpin nanano'sa' natētocosohuē'. Noyápiachin cancantoco'. A'napita noyasáchin yonquirapico'. Noya nahuininsoráchin yonquico'. A'napita noya nipiso' yonquiatoma': “Ma noyacha Yosēri catahuarin paya,” itoco'. Ina pochin yonquihuatama', Yosē noya ni'sarinquēma'.

⁹ Na'con Yosē nanamēn sha'huitēranquēma', natanama'. Ya'ipi a'chintēranquēmaso' noya natēco'. Canpitataquē ya'huapo, noya ninahuē, ni'namaco. Ca pochachin noya nico'. Noya nipatama', Yosē noya catahuarinquēma'. Ina nohuanton, noya nini'toma', ya'huarama'. Inasáchin asanocancaninpoa'.

Paono catahuapiso'

¹⁰ Canpitaso' yonquiramaco ni'ton, noya cancantērahuē. I'huamiáchin ma'sha a'patiramaco ama pahuantincoso marēhuē'. Ina marē' “Yosparinquēn,” itērahuē Yosē. Iráca ma'sha a'patēramaco. Ina quēran yacatahuan-tapiramacohuē', co insonta' huē'ninhue' ni'ton, co nanitēramahuē'. Iporaso nipirinhue' catahuantaramaco.

¹¹ Co ma'sha pahuantērinco marē' napotēranquēmahuē'. Yosē nohuanton, nani nitotērahuē ya'ipi ahuenta'huaso'. Ma'sha pahuantopirincohuēnta', noya cancantērahuē.

¹² Ma'sha ya'huëtohuachinco, noya ya'huërahuë. Capanta' nipachina, co ina marë' sëtërahuë'. Sacai' ahuantacaso nipirinhüë', Quisocriso catahuar-inco ni'ton, noya ahuantërahuë. A'na tahuëri cosharo' ya'huërin, noya ca'nahuë. A'na tahuëriso nipirinhüë' capa ni'ton, tana natanahuë. Ma'sha ya'huëhuachina, noya cancantërahuë. Capanta' nipachina, ahuantato, noya cancantërahuë.

¹³ Co caora nanitapapirahuë', Quisocriso achinicananinco ni'ton, ya'ipiya nanitaparahuë. Ma'sha onpoaporahuënta', noya ahuantërahuë.

¹⁴ Inaso nipirinhüë', ma noyanquëma' canpitaso' ni'ton, catahuaramaco. Isëquë ya'huato parisitopirahuë', noya catahuaramaco.

¹⁵ Iráca Masitonia parti pacapo, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Ina marë' a'na parti yapa'patëra, canpita catahuaramaco. "Ma noya quëmaso' catahuarancoi Quisocriso ima'huaiso'," itatomaco, coriqui a'patëramaco. Canpitasáchin inapotëramaco.

¹⁶ Ina quëran Tisaronicaquë ya'huasoco, ma'sha pahuantohuachincora, naquëranchin coriqui a'patantaramaco. Catoro' a'patëramaco.

¹⁷ Ina marë' noya cancantërahuë. Co coriqui quëtëramacoso marëáchin noya cancantërahuë'. Catahuaramacoso marë' Yosë'pa' canaarama' ni'ton, noya noya cancantërahuë.

¹⁸ Iporaso' nóya i'huëretëramaco huachi. Napoaton noya ya'huarahuë. Co manta' pahuantërincohuë'. I'hua Ipapërotito huë'pachina, coriqui a'patëramaco ni'ton, ma'sha ya'huëtërinco. Ina marë' "Yosparinquëma'," itëranquëma'. Yosë nosoroatoma', a'patiramaco. Yosë chinotacaiso marë' pimóchin nininso' a'pëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Inapochachin canpitanta' coriqui a'patëramaco ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'.

¹⁹ Canpitanta' ma'sona pahuantohuachinquëma', Yosë chachin quëtëranquëma'. Ya'ipi hua'anëntaton, nanitaparín. Quisocriso imarama' ni'ton, catahuarinquëma'. Co huachi pahuantëranquëmahüë'.

²⁰ Ma noyacha Tata Yosë chinotërehuasoso paya. Ipora quëran huarë' ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Amen.

Amiconënpita yonquirinso'

²¹ Ya'ipi Quisocriso imaramasopita noya yonquiatënnquëma', saludos a'patëranquëma'. Ca'taninacosopitanta' yonquiatënnquëma', saludos a'patërinënnquëma'.

²² Ya'ipi Yosë imapisopita isëquë ya'huëpiso' saludos a'patërinënnquëma'. Copirno inprietanënpitanta' na'con yonquiatënnquëma', saludos a'patërinënnquëma'.

²³ Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corosasëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'.

² Ya'ipi imaramasopita Corosasëquë ya'huaramaso', ninshitaranquëma'. Canpitanta' Quisocristo imamiatarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ina imarama' ni'ton, iyahuëi pochin ni'nainquëma'. Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Imapisopita marë' Yosë nontërinso'

³⁻⁴ Canpita yonquihuatëinquëmara, na'con Yosë nontarai. Inaso' Siniro Quisocristo pa'pin. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanta' nosororama', natantërai. Ina natantatoi, noya cancantërai. "Noya imarinëinquën ni'ton, 'Yosparinquën Siniro,'" itërai.

⁵ Iráca noya nanan natanama'. "Oshanënpoa' inquitatonpoa', Quisocristo anoyacancantërinpoa'," itohuachinëinquëma', no'tëquën a'chintërinëinquëma'. A'chintohuachinëinquëma', natërama'. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya ananpitaantaripoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'. Ina imatoma', ina tahuëri ninarama'.

⁶ Noya nanan chachin ya'ipi parti a'chinapi. A'na parti a'na parti piyapi'sa' natëtatona', noya imasapi. Canpitanta' noya imasarama'. Ya'nan natantapoma', natërama'. "Yosë nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ësaripoa'," itërinëinquëma'. Napotohuachinëinquëmara, "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'.

⁷ Ipapërasë a'chintërinquëma', inaro'coi nóya ninosororaiso'. Quiya pochachin natëton, Quisocristo nanamën a'chinarin. Co quiyaso' nanitëraihuë' canpitataquë paca'huaiso' ni'ton, ina a'parahuë a'chintinquëmaso marë'. Co chirorinhue' a'chinacaso'.

⁸ Ina sha'huitirincó. "Ispirito Santori catahuarin ni'ton, noya ninosoroapi," itirincó.

⁹ Naporó quëran huarë' canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontërai. Nani tahuëriya nontatoi, itërai: "Quëmaso' Siniro tēhuēnchachin anitotërancoi no'tëquën natëca'huainquënso marë'. Corosasëquë imarinënsopita na'con catahuaquë'. Ya'ipi nohuantëranso' anitotëquë'. Ispirito Santori catahuain no'tëquën yonqui'ina'.

¹⁰ Catahuaquë' Siniro quëma nohuantëranso chachin niina'. Inapohuachina', noya noya ni'saran. Catahuaquë' noyasáchin niina'. Na'con na'con nohuichinëinquën.

¹¹ Quëmaso', Siniro, chini chiníquën nanantëran ni'ton, catahuaquë' chiníquën canchachina'. Ma'sha onpohuachina', catahuaquë' noya cancantatona', ahuanchina'. A'napitari aparisitohuachina', catahuaquë' ama no'huiinasohuë'," itërai, Yosë nontatoi.

¹² Nani anoyacancantohuachinpoara, huëntonëinquë chachin aya'coninpoa'. Hui'ninpita pochin ni'sarinpoa'. Iporaso' ina catahuahuachinpoa', tahuëri pochin cancantarihua'. Naporahuatëhua', ya'huërinquë chachin ya'huëcontarihua'. Ina marë' noya cancantatëhua' "Yosparinquën Siniro," itarihua'.

13 Iráca sopai camairinpoa'. Ina natëtëhua', tashi pochin cancan-topirëhuahuë', nani Yosë nicha'ërinpoa'. Co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nohuanton, hui'nin hua'anëntërinpoa'. Hui'nin na'con nosoropirinhuë', isoro'paquë a'paimarin.

14 Ina chiminin ni'ton, nicha'ërinpoa'. Oshanënpoa' inquitërinpoa huachi.

Quisocristo chiminaton, nanan anoyatërinpoaso'

15 Tata Yosëso' co quënanëhuë'. Nipirinhue', hui'nin isoro'paquë o'maton, pa'pin anohuitërinpoa'. Inanta' Yosë chachin ni'ton, nóya anohuitërinpoa'. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', hui'nionta' inápaquë ya'huërin.

16 Yosë nohuanton, inarë chachin ya'ipi ma'sha ninin. Inápaquë ya'huërin sopita, isoro'paquë ya'huërin sopita, inapita acorin. A'naquën quënanë'. A'naquënso co quënanëhuë'. Anquëniro'sa', inápaquë chiniquën nanantërin sopita, nisha nisha ninin sopita, inapitanta' ninin. Quisocristo íchin chinotacaiso marë' ya'ipi ya'huërin. Ina marë' acorin.

17 Co'huara ma'sha ya'huëyátërasohuë', Quisocristo ya'huërin. Ina nohuanton, piyapi'sa', ma'sharo'sa', ya'ipi ya'huërapí. Ipora huanta' co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'. Ya'ipi ma'sharë' quënpoa chachin ta'huanchitërihuahuë'.

18 Ya'ipi imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. Inaora nonën pochachin Quisocristo ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, hua'anëntërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanopiantarin. Napoaton ya'ipinpoa' inasáchin natëcaso' ya'huërin huachi.

19 Quisocristoso' Yosë hui'nin ni'ton, Yosë chachin anta'. Co pi'pisha tëranta' pahuantërinhuë' pa'pin pochin nicacaso'. Tata Yosë nohuanton, naporin.

20 Iráca oshahuanëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' Yosë inimicotopirëhuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Isoro'paquë ya'huërin sopita, inápaquë ya'huërin sopita, ya'ipi ya'huërin nohuantërin anoyatacaso'. Canpoa marë' huënanën pa'nin. Corosëquë chiminin ni'ton, co huachi Yosë inimicotacaso' ya'huërinhuë'.

21 Iráca canpitaso' co Yosë yonquiramahuë'. Co noyahuë' cancantatoma', Yosë inimicotërama'. Co noyahuë' ninama'.

22 Iporaso nipirinhue' nanan anoyatërinquëma'. Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Corosëquë chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Nanan anoyatatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. O'mantahuachin, co ana'intarinpoahuë'. Noya cancantacaso marë' nanan anoyatërinpoa'.

23 Imamiatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma huachi. Noya nanan natanama'. "Nicha'ësarínpoa'," ta'toma', natërama huachi. Natëmiatoco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuë'. Ama pi'pian tëranta' a'pocosohuë'. Ya'ipi parti noya nanan chachin a'chinapi. Inachachin canta' a'chinarahuë'.

Imapisopita catahuacaso marë' Yosëri acorinso'

24 Imarëhuasopita marë' Quisocristo chiniquën parisitërin. Parisitaton, huëntonënuquë aya'coninpoa'. Ina quëran imarëhuasopitanta' parisitacaso' ya'huërin a'napitanta' imacaiso marë'. Napoaton ipora canta' parisitarahuë' canpitanta' imacamaso marë'. Parisitaporahuë', noya cancantërahuë'.

25 Yosë acorinco imapisopita catahua'huaso marë'. Canpitanta' a'chintaranquëma'. Ya'ipi nanamën a'china'huaso marë' acorinco.

26 Iráca iso nanan co nitotopihuë'. Iporaso nipirinhue' imarëhuasopita anitotërinpoa'. Yonquirinso chachin anitotërinpoa'.

27 "Quisocristo chachin aya'coancantaranquëma'," itërinpoa'. Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipiramahuë', ya'coancantërinquëma'. Ya'ipinpoa'

ya'coancantërinpoa' ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Iráca co manta' ina nitotopirinahuë', nani anitotërinpoa huachi. Quisocriso nohuitatëhua', ina ninarëhua'. Ma noyacha Tata Yosëso' yonquirinpoa paya, tënëhua'.

²⁸ Napoaton Quisocriso nanamën a'chinárai. Ya'ipi piyapi pënënárai. Noya yonquiatoi, a'chintarai Quisocriso imacaiso marë'. Ina imapatama', noya noya cancantarama'.

²⁹ Ina marë' pa'sápato, a'chinárahüë. Quisocriso chachin catahuarinco. Achinicananinco ni'ton, chiníquën cancantato a'chinárahüë.

2

¹ Na'con iyaro'sa' yonquiranquëma'. Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' yonquirahuë. Na'aquëma' inatohua' ya'huëramasopita co nohuitaponquëmarahuë', na'con yonquiranquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuantërahüë' nisha cancantacamaso'. Napoaton ninshitaranquëma'.

² Ya'ipinquëma' yonquiatëinquëma', Yosë nontárahüë. "Catahuaquë' Sinioro chiníquën cananchina'. Noya ninosoro'ina'. Ina quëran a'na huëntoínchin pochin nisapi. Ma noyacha quëmaso' yonquirancoi paya. Catahuaquë' quëma nanamën noya yonqui'ina'. Quisocriso chachin nohuichina'. Iracaso' co piyapi'sari nohuitopirinahuë'. Iporaso nipirinhüë' anohuitërancoi. Ina nohuitatoi, tëhuëchachin noya cancantarai," itërahüë, Yosë nontato.

³ Quisocriso ya'ipi nitotërin. No'tëquën yonquirin. Inasáchin catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso'. Ina na'con yonquihuatëhua', noya noya nitotarihua'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', Yosë anitotërinpoa' Quisocriso pochin yonquicaso marë'.

⁴ A'naquënso nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ama Quisocrisoíchin yonquicamaso marëhuë' noyásha nontarinëinquëma'. Ni'cona nonpintochinëinquëma'.

⁵ Co canpitataquë ya'huaporahuë', nosoroatëinquëma', nani tahuëri yonquiranquëma'. Noya nini'toma', ya'huarama'. Co nisha nisha yonquiramahuë'. Ya'ipi cancanëma quëran Quisocriso natërama'. Ina marë' nóya cancantërahüë.

Quisocriso nicha'ërinpoaso'

⁶ Ya'nan imapoma', Quisocriso anoyacancantërinquëma'. Inasáchin hua'anëntërinquëma'. Iporahuanta' inasáchin natëtoma', imamiatoco'.

⁷ Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, itën acopo' no'paquë pa'pachina, noya huanirin. Inapochachin canpitanta' Quisocriso noya chinpitoco'. Inasáchin yonquico' achinicancainquëma'. Nani iyasha no'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran Quisocriso natëco'. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'toma', nani tahuëri "Yosparinquën Sinioro," itoco'.

⁸ A'naquënso nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ni'cona oshaquëran anishacancantochinquëma'. Nonpin nanan inahuara yonquipiso' a'chinapi. Piyapi'sa' yonquipisoráchin imasapi. Quisocriso a'chininso' co imapihuë'. Nisha nisha isoro'paquë chiníquën nanantopisopita yonquiatona', nisha pënëntapi. Yaocoirinëinquëma'. Canpitaso nipirinhüë' ama inapita natëcosohüë'.

⁹ Quisocrisoíchin natëcaso' ya'huërin. Piyapi chachin niponahuë', Yosë chachin ninin anta'. Co manta' pahuantërinhuë' Yosë pochin nicacaso'.

¹⁰ Canpoanta' ina imapatëhua', co manta' pahuantarinpoahuë' noya noya cancantacaso marë'. Yosë chachin nohuitarëhua'. Hua'ano'sa', anquëniro'sa', sopairo'sa', inapita chiníquën nanantopirinahuë', Quisocrisoso' chini chiníquën nanantërin. Co ina nohuantohuachinhüë', co manta' nani tapihuë' nicacaiso'.

11 Iráca Yosë chinotopisopita marca niacotopi. Iporaso nipirinhüë' Quisocristo imapatëhua', nisha acotërinpoa'. Co nonënpoaque acotërinpoahuë'. Cancanënpoa' anoyatërinpoa'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa' ni'ton, nóya cancantarihua'.

12 Aporihuanpatëhua', Quisocristo pochin ninëhua'. Chimpinpachina, pa'pitopirinahuë'. Yosë nohuanton, nantiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarihua'. Ina quëran Quisocristo nantiantarinso pochin ninëhua'. “Yosë ya'ipiya nanitaparin,” topatëhua', catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'.

13 Iráca canpitaso' oshahuanatoma', chimipi pochin ninama'. Co noyahuë' nicacasoráchin yonquirama'. Co Yosë piyapinënpita ninamahuë'. Iporaso nipirinhüë' Quisocristo imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Oshañema' inquitatëinquëma', nantiantarinso pochin ni'ninquëma'.

14 Iráca Moisésë pënëntërin nani ma'sha natëcaso marë'. Co inquënpoa tëranta' nanitaparëhuahuë' ya'ipi natëcaso' ni'ton, oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso nipirinhüë', Quisocristo corosëquë chiminatón, nicha'ërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'.

15 Quisocristoso' chini chiníquën nanantërin. Corosëquë chiminatón, ya'ipi sopai hua'ano'sa', sopairo'sa', inapita a'ninquëchin minsërahuaton, atapanin. Co huachi inapita nanitapihuë' sha'huirapiinpoaso'.

Inápaquë ya'huërin sopita yonquicaso' ya'huërin

16 Napoaton nisha pënënpachinëinquëma', ama natëcosohüë'. “Nani ma'sha ca'patëhua', o'opatëhua', oshahuanarëhua',” topi a'naquën. Nani sahuato tahuëri chinotopi. Nani yoquia'huaraiquë chinotopi. Nisha nisha niyontopiso tahuëri'sa' na'huëpi. “Co quiya pochin nipatamahuë', co no'tëquën imaramahuë',” itarinëinquëma'. Nipirinhüë', ama inapitaso' natëcosohüë'.

17 Iráca Yosë ina pochin pënënin. Quisocristo o'maquë huarë' napopirinhüë'. Iporaso' nani o'marin ni'ton, co huachi inapita nohuantëre'huahuë'. Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin.

18 Nisha a'china'piro'saso nipirinhüë' taponá: “Quiyaso' anquëniro'sa' chinotërai. Hua'narëso pochin quënanai. Co canpitaso' quiya pochin nipatamahuë', co noya cancantaramahuë',” itohuachinëinquëma', ama pi'pisha tëranta' natëtocosohüë'. Inapitaso' nonpinatona', “Nani ma'sha Yosë anitotërincoi ni'ton, noya noyacoí,” topirinahuë', inahuara yonquinëna quëran napopi.

19 Inapitaso' co tëhuënychachin Quisocristo imapihuë'. Inasáchin motënpoa' pochin nicaton, hua'anëntarinpoa'. Ni'co'. Nonënpoa' nisha nisha ya'huëtërin. Motënpoi ya'ipi camairin noya sacatacaiso marë'. Inapochachin imarëhuasopitanta' Quisocristoíchin noya camairinpoa'. Achinirinpoa' so'sorëso pochin nicacaso marë'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin.

20-21 Iráca Quisocristo chiminin. Canpitanta' ina imapatama', inarë'quëma' chiminamaso pochin ninama' ni'ton, co huachi a'napita pochin nisha nisha chiníquën nanantopisopita imaramahuë'. Inapitaso' inahuara yonquinëna quëran nisha a'chinpi. “Nani ma'sha natëhuatoí, cha'ësarai,” ta'tona', “Ama ina ca'cosohüë. Ama pi'nicosohüë'. Ama së'huayátëracosohüë',” itarinëinquëma'. ¿Ma'marëta' ipora huanta' ina natëcamaso' yonquirama'? tënahüë yonquiato.

22 Co ina pochin Yosë pënëninpoahuë'. Cosharo', ma'sha, inapitaso' co ya'huëmiatërinhuë'. A'na tahuëri ta'huantarin ni'ton, co inapitaso' aquëtë' Yosë yonquirinhüë'. Piyapi'sa' inahuara yonquinëna quëran ina pochin nipënëpi.

²³ Ina pochin nipënënpachina', yonquínahuan pochin ya'nopirinahuë'. "Ma'sha a'porahuatoí, parisitérai. Parisitopiraihuë', ahuantérai. Ina marë' Yosë noya noya ni'nincoi," topirinahuë', co no'tëquën yonquipihuë'. Ina pochin nipirinahuënta', co pi'pian tēranta' nanitopihuë' co noyahuë' yonquip-isopita naniantacaiso'.

3

¹ Quisocristo chiminpachina, Yosëri ananpitaantarín. Canpitanta' imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. Napoaton Quisocristo yonquirinso chachin nohuantoco'. Nani tahuëri yonquiráco' ina pochin cancantacamaso marë'. Inaso' inápaquë ya'huërarín. Yosë inchinan quëran huënsëaton, ina pochachin chini chiníquën nanantarín.

² Ama ma'sharáchin yonquicosohuë'. Yosë'pa' ya'huërinsoyapa yonquiráco'.

³ Ni'co'. Chimipiso' co huachi isoro'pa' yonquirinhuë'. Inapochachin canpitanta' Quisocristorë'quëma' chiminamaso pochin cancantatoma', co ma'sharáchin yonquiaramahuë'. A'na tahuëri huachi Quisocristorë'quënpoa' Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'.

⁴ Quisocristo chachin ya'coancantërinpoa' Yosë yonquicaso marë'. A'na tahuëri o'mantahuachin, noya noya ya'noarin. Naporo' inarë'quënpoa' ya'huërarinhua' ni'ton, canpoanta' noya noya acoarinpoa'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', noyápiachin cancantahua'

⁵ Napoaton pi'pian tēranta' co noyahuë' yonquihuatama', a'naroáchin naniantoco'. Ama monshihuancosohuë'. Ama taparo' yonquicosohuë'. Ama a'na sanapi së'huacamaso' yonquicosohuë'. Ama a'na quëmapi sa'in noyapacosohuë'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohuë'. A'naquënso' ma'sha na'con nohuantatona', mamanshi moshapiso pochin niconpi.

⁶ Ina pochin nipisopita co natëpihuë'. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'ntarín.

⁷ Iráca canpitanta' co noyahuë' cancantatoma', co noyahuë' ninama'.

⁸ Iporaso nipirinhuë' isopitanta' co noyahuë' cancantatoma' naporamasopita a'poco'. Ama no'huitocosohuë'. Ama no'huito canainquëmasohuë'. Ama piyapi naponin yonquirapicosohuë'. Ama yanpitocosohuë'. Ama taparo' noncosohuë'.

⁹ Ama ninonpintocosohuë'. Co noyahuë' yonquiramasopita nani a'porama' ni'ton, co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Mocarínso' tē'yatërëso pochin iráca naporamasopita a'poatoma', naniantomiatoco'.

¹⁰ Nasha a'morëso pochin nasha cancan manama'. Yosë nininpoa' ni'ton, nani tahuëriya catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Ina quëran noya noya ina nohuítarama'. Ina marë' nasha cancan quëtërinquëma'.

¹¹ Quisocristo imapatëhua', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquën cotioro'sa', a'naquënso nipirinhuë' cricoro'sa'. A'naquën marca niacotopiso', a'naquënso nipirinhuë' co niacotopihuë'. A'naquën nisha piyapi'sa', a'naquënta' quëmaro'sa'. A'naquën patron piyapínënpita, a'naquënso nipirinhuë' inahuara marë' sacatopi. Nisha nisha nicarihuarahué', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin. Ina imapatëhua', ya'ipinpoa' ya'coancantërinpoa'. Co manta' pahuantarínpoahuë' noya cancantacaso marë'.

¹² Yosë nosoroatonpoa', huayoninpoa' noya nicacaso marë'. Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noya nontoco'. Nasha a'morëso pochin noyápiachin cancantoco'. Ama nocantocosohuë'. Nani tahuëriya yonquico' a'napita catahuacaso marë'. Sano nicatoma', noya nontoco'. Ma'sha onpoapomarahué', ahuantoco'.

¹³ Ama yai'huërétocosohuë'. A'napita no'huihuachinquëma', nanan anoyatoco'. Ma'sha onpotopirinquëmaonta', naniantoco'. Siniro oshanëma' nani inquitërinquëma'. Ina nonanatoma', canpitanta' nanan anoyatoco'.

¹⁴ Nóya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Noya ninosorohuatëhua', noya noya nisarëhua'. Inapohuatëhua', tëhuëenchachin nóya cancantarihua'.

¹⁵ Quisocristoíchin asanocancaninpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya nini-catëhua', ya'huarëhua'. Ina marë' a'na huënton pochin Yosë acorinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi pa'yanarihuahuë'. Napoaton inasáchin yonquico' asanocancainquëma'. Nani tahuëri: "Yosparinquën Siniro," itoco'.

¹⁶ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquiráco'. Na'con ina yonquico'. Noya nitotatoma', nia'chintoco', nipënëncó'. Yosë cantanën nisha nisha ninin-sopita cantaco'. Sarmo quirica nontatoma', inanta' cantaco'. Canpitaora yonquinëma quëraonta' ocoirahuatoma', cantaco': "Ma noyanquëncha Tata ni'ton, catahuancoi paya," itatoma', cancanëma quëran huarë' cantaco'.

¹⁷ Ma'sona tëranta' yanipatama', Siniro Quisoso yonquiatoma', nico'. Ina yonquiatoma', noya nonco'. Quisoso catahuaninquëma' ni'ton, "Yosparinquën," Tata Yosë itoco'.

Sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa', inapita pënëninso'

¹⁸ Canpitaso' imoyaro'sa', so'yama' natëco'. Siniro Quisocristo imarama' ni'ton, natëcaso' ya'huërin.

¹⁹ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroco'. Ama no'huicosohuë'. Sanoanan quëran nontoco'.

²⁰ Hua'huaro'santa' pa'pina' natëina'. A'shinanta' natëina'. Ya'ipi pënënpiso' natëina'. Inapohuachina, Siniro noya ni'sarin.

²¹ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' sanoanan quëran pënëncó'. Apira apira no'huihuatama', co huachi nohuantapihuë' natëcaiso'. "Natëpirahuë', no'huíarínco," ta'tona', co huachi natërapihuë'.

²² Patron marë' sacatohuatama', noya natëco'. Ama nonpintocoso-huë'. Co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco'. Co patronachin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Siniro nonta' ni'sarinquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi cancanëma quëran natëco'.

²³ Ma'sona tëranta' nipatama', noya nico'. Co piyapi marëáchin sacatëramahuë'. Yosë imarama' ni'ton, ina marë' sacataramaso pochin cancantatoma', nóya sacatoco'.

²⁴ Inaso' no'tëquën acanaarinpoa'. Inápaquë noya noya acoarinpoa'. Quisocristo tëhuëinchinso' hua'anëntërinpoa'. Napoaton noya natëco'.

²⁵ Yosëso' ya'ipinpoa' napopináchin ni'ninpoa'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa'. Co'so' noya nipatëhuahuë', ana'intarinpoa'.

4

¹ A'naquëma' patronquëma' ninamaso'. Piyapinëmapita nosoroatoma', no'tëquën pahuërëco'. Ama topinan quëran ana'intocoso-huë'. Canpitanta' hua'anëma' ya'huëtërinquëma'. Yosë inápaquë ya'huaponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'.

Piquëran huarë' pënëntërinso'

² Nani tahuëri Yosë nontoco'. Ama amiatomahuë', nontáco'. Ama topinan nontocoso-huë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' noya yonquiatoma', nontoco'. "Yosparinquën Siniro," itoco'.

³ Quiya marënta' Yosë nontoco'. Pa'sápato, Quisocristo nanamën a'chinpirahuë'. Ina marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'a piyapi'sa'

co nanamën nitochátërapihuë'. Inahuanta' nitochina'. Napoaton Yosë nontohuatama', quiya marënta' nontoco' catahuaincoi a'chintohuatoira, Yosë nanamën nohuanchina'.

⁴ Yosë nontoco' noya a'chinchin no'tëquën nitotacaiso marë'. Ina pochin a'china'huaso' ya'huërin.

⁵ Co imarinsopitasohuë' huë'pachina', noya nontoco'. Ama tapanatomahuë', noya a'chintoco'. Onpopionta' noya nanan sha'huitoco'.

⁶ Noya yonquiatoma', sanoanan quëran pënëntoco' noya natainënquëma'. Yashin yashin nontoco'. A'naya a'naya natanpachinquëma', noyasha a'panico'. Ina pochin nontacaso marë' na'con yonquico'.

Nipayarinsopita napopiso'

⁷ Iya Tiquico a'pataranquëma'. Inaso' nóya ni'nahuë. Iyahuë pochachin nosororahuë. Noya catahuarinco. Inanta' Sinioro natëton, noya nanan a'chinarin. Onpopinsona ya'huërahuëso' sha'huitarinquëma'.

⁸ Canpitanta' onporaisona nitotacamaso marë' a'pataranquëma'. Achinicancainquëmaso marënta' a'pataranquëma'.

⁹ Iya Onisimonta' pa'sarin, canpitataquë ya'huërinso'. Inanta' iyahuë pochin nosororahuë. Yosë natëton, noya imarin. Inapita canconpachina', ya'ipi isëquë ya'huëraisopita ma'sona onporaiso' sha'huitarinënquëma'.

¹⁰ Aristarconta' isëquë ya'huërarin. Quisocriso imarinso marë' tashinan pëiquë po'mopi anta'. Inanta' yonquiarinquëma', saludos a'patarinquëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' Pirnapi quëmopinën. Canpitataquë pa'pachin, noya nontatoma', catahuaco' ténahuë. Nani ina sha'huitëranquëma'.

¹¹ Quisoso Costo itopisonta' yonquiatënquëma', saludos a'patarinquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa' niponaraihuë', Quisocriso imasapi. Ca pochin a'chinapi a'napitanta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina marë' nóya cancantërahuë. Inapitaso' achinicancaninaco. A'napita cotioro'saso nipirinhüë' co catahuarinacohüë'.

¹² Ipapërasënta' canpitataquë ya'huërinso' saludos a'patarinquëma'. Inanta' Quisocriso natëton, noya nanan a'chinarin. Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontárin. "Catahuaquë' Sinioro ya'ipi nohuantëranso' nitochina'. Noya nitotatona' imamiachinën," itárin.

¹³ Na'con yonquirinquëma'. Co chirorinhüë' Yosë nontacaso'. Naotisiaquë, Iraporisëquë inaquëpita ya'huëpisopitanta' yonquiaton, Yosë nontárin. Noya Yosë marë' sacatarin. Cari ni'nahuë.

¹⁴ Nocasënta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' notoro. Inanta' iyahuë pochin nosororahuë. Timasënta' inapochachin yonquirinquëma'.

¹⁵ Imapisopita Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë. Ninpanta' yonquirahuë. Ina pëinënquë Quisocriso imapisopita niyontonpi. Inapitanta' saludos a'patarahuë.

¹⁶ Iso quirica nontoco' ya'ipi imapisopita nataina'. Nani nontohuatama', Naotisiaquë a'patoco' imapisopita nonchina'. Inapitanta' nisha ninshitato, a'patërahuë. Ina quiricanta' canpitari nontoco'.

¹⁷ Arquipo sha'huitoco': "Ama chirotonhuë', ya'ipi Sinioro camairinquënso' natëquë'," itoco'.

¹⁸ Ca Paonoco na'con yonquiatënquëma', saludos a'pataranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin ninshitaranquëma'. Tashinan pëiquë ya'huarahuë. Ama naniantocosohuë'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaranquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Tata Yosë chinotatoma', Siniro Quisocriso imarama'. Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocrisonta' inapochachin catahuainquëma', tënahuë.

Cancanëna quëran huarë' imapiso'

²⁻³ Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai. Tata Yosë natëtoma', noya ninama'. Ninosoroatoma', na'con nicatahuarama'. “Siniro Quisocriso co onporonta' naniantarinpoahuë'. Inasáchin ninarëhua'” ta'toma', chiniquën cancantërama'. Napoaton yonquiatëinquëma', Tata Yosë nontërai: “Ma noya Tata catahuanan ni'ton, cancanëna quëran huarë' imasarinëinquën. Ina marë' ‘Yosparinquën, itërainquën,” itërai Yosë nontatoi.

⁴ Tata Yosë na'con nosororinquëma', iyaro'sa'. Nani huayoninquëma' huëntonëinquë ya'conacaso marë'. Nani ina nitotërai.

⁵ Quisocriso nanamën a'chintohuatëinquëmara, co topinan quëran a'chintërainquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarincoi a'china'huaiso'. Canpitanta' catahuarinquëma' noya natanacamaso marë'. “No'tëquën nontërinpoa'” ta'toma', ya'ipi cancanëna quëran natërama'. Ina nicatoi: “Tëhuëchachin Yosëri huëntonëinquë aya'conin,” tënai. Canpitataquë ya'huapoi, noya imarai canpitanta' noya imacamaso marë'.

⁶ Ina marë' aparisitopirinacoihuë', noya cancantërai. Canpitanta' Yosë nanamën noya natanama'. Imaramaso marë' aparisitopirinëinquëmahuë', Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, nóya cancantërama'. Quiya pochin cancantatoma', chiniquën cancantërama'. Nonanpatamacoi, Quisocriso chachin nonanarama'.

⁷ Parisitapomarahuë', co a'poramahuë'. Nóya imarama' ni'ton, a'napita imapisopitanta' natantopi. “¡Ma noyacha inapitaso' imapi paya! Ina pochin Quisocriso imacaso' ya'huërin,” topi. Ya'ipi Masitonia parti, Acaya parti, inaquëpita napopi.

⁸ Noya imarama' ni'ton, ya'ipi inaquë ya'huëpisopita nicatënëinquëma', yonquipi. Naporahuaton, ya'ipi ina parti nahuinin. Co quiyari sha'huitopiraihuë', ya'ipiya nitotopi.

⁹ Inapita chachin canpita naporamaso' sha'huiantapi: “Paono ni'quihuachincoira, noya a'chintërincoi. Noya natanatoi, a'naroáchin natërai. Mamanshi a'porahuatoi, Tata Yosëichin chinotërai. Ina imarai huachi. Yosëso' nanpirárin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin.

¹⁰ Ina chinotatoi, hui'nin chachin ninarai. Canpoa marë' Quisocriso chiminin. Ina quëran Yosëri ananpitaantarín. A'na tahuëri inápa quëran o'mantahuachin, nicha'ësarínpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë', Tata Yosëri no'huiton ana'intarin huachi, tënama'” topi, natantërai.

2

Paonori noya a'chintërinso'

1 Canpitataquë ya'huapoi iyaro'sa', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', nitotërama'.

2 Piriposëquë a'chinapiraihuë', no'huitonacoi, chiníquën aparisitërainacoi. Inapotopirinacoihuë', canpitataquë canconpatëira, co tè'huaraihuë'. “Yosë catahuarincoi,” ta'toi, Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. A'napita no'huipirinacoihuë', chiníquën cancantatoi, pënëinainquëma'.

3 Co nonpin nanan a'chintërainquëmahuë'. Co nisha nisha nicacaso marë' a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'.

4 Yosë chachin acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. “No'tëquën a'chinapona,” ta'ton, a'parincoi. Napoaton co piyapi'sa' noya nicainacoiso marë' a'chinaihuë'. Yosë noya nicainacoiso marë' a'chinárai. Ya'ipi yonquirëhuasopita nitotërin. Ma'marësona sacatërehuasonta' nitotërin.

5 Co noyasha nonatoi, yanonpintërainquëmahuë'. Co canaca'huaiso marë' napotërainquëmahuë'. Yosë ni'sárincoi, no'tëquën nontërainquëma'.

6 Co piyapi'sa' noya nicainacoiso' yonquiatoi a'chinaihuë'.

7 Quisocristo a'parincoi ni'ton, chiníquën nanan quëtërincoi. Napoaponahuë', co chiníquën nontërainquëmahuë'. Co inso tëranta' hua'an pochin camairaihuë' natëinacoiso marë'. Sanoanan quëran nontërainquëma'. Sanapi hua'huinpita nosoroaton, noya nocomarinso pochin quiyarimanta' ni'nainquëma'.

8 Na'con nosoroatëinquëma', Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Ina marë' parisitopiraihuë', co ina yonquiraihuë'. Ya'ipi cancanëhuëi quëran nosororainquëma' ni'ton, na'con catahuarainquëma'.

9 Canpitataquë ya'huasocoi, chiníquën sacatatoi, a'chintërainquëma'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'sha ma'paca'huainquëmaso marëhuë'. Quiyaora sacatonëhuëi quëran coshatërai. Naporahuatoi, Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Co ina naniantëramahuë', ténahuë.

10 No'tëquën Yosë natëtoi, noyasáchin ninai. Co manta' onpotërainquëmahuë'. Ya'ipi imaramasopita ni'namacoi. Yosënta' ni'nincoi.

11 Ya'ipinquëma' pënëinainquëma', nitotërama'. A'naya a'nayanquëma' nontërainquëma' noya imacamaso marë'. Quëmapi hui'ninpita a'chintërinso pochin a'chintërainquëma'.

12 Achinicancanainquëma'. “Yosë imarama' ni'ton, noyasáchin nico' Yosë noya ni'inquëma',” itërainquëma'. Ina acorinquëma' hua'anëntërinquë ya'conacamaso'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantahuachinquëma', noya noya ya'huëcontarama'.

13 Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, noya natanama'. “Co piyapi yonquirinso' a'chintërinpoahuë'. Yosë nanamën chachin a'chintërinpoa',” tënama'. Tëhuëinchachin Yosë nanamën ni'ton, ina natëhuatama', nanamën quëran anoyacancantarinquëma'. Ina marë' nani tahuëri “Yosparinquën,” itërai Yosë.

14 Iráca Cotia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imatona', natëpi. A'napita cotioro'sariso nipirihuë', no'huitona' chiníquën aparisitopi. Iporaso' iyaro'sa' canpitanta' parisitërama'. Ya'huëhuano'sa' inapochachin aparisitarinëinquëma'.

15 Iráca cotioro'sari pënëntona'piro'sa' no'huitona', tëpapi. Ina quëran Sinioro Quisocristo chachin o'mahuachina, inanta' tëpaantapi. Quiyanta' aparisitonacoi, a'parinacoi. Napopiso marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. Tëhuëinchachin co ya'ipi piyapi'sa' nosoropihuë'.

16 Nisha piyapi'sa' cha'ëcaiso marë' yaa'chintopiraihuë', cotioro'saso' co nohuantopihuë'. “Ama a'chintocosohuë’,” ta'tona', no'huirinacoi. Ina marë'

aguë aquëtë' oshahuanpi. Napoaton Yosëri chiníquën no'huirín. No'tëquën ana'intarin huachi.

Paonori nicapon yapaantarínso'

¹⁷ Hua'quimiáchin iyaro'sa' co ni'pirainquëmahuë', co nianitërainquëmahuë'. Yonquiatëinquëma', na'con nohuantërai nica'huainquëmaso'.

¹⁸ Canpitataquë yapa'piraihuë', ipora huanta' co nanitëraihuë'. Ca Paonoco cararo' yapa'pirahuë', Satanasë ya'copirinco ni'ton, co nanitërahuë' paca'huaso'.

¹⁹ Na'con yonquiatëinquëma', nóya cancantërai. ¿Ma'marë chachinta' ina pochín cancantërai? Imarama' ni'ton, Yosë ya'huërin'pa' canpitanta' pa'sarama', tënai. A'na tahuëri Siniro Quisocriso o'mantararin. Naporo': "Quiyari a'chintërai ni'ton, imapi," ta'toi, noya cancantarai.

²⁰ Tëhuëenchachin noya imarama': "¡Ma noyacha Yosë catahuarinquëma paya!" ta'toi, capa cancantërai.

3

¹ Hua'qui' co ni'nainquëmahuë'. Co nanan tëranta' natantëraihuë'. Napoaton co huachi ahuantatoihuë', "Quiyaora Atinasëquë quëparichii," ta'toi,

² Timotio a'patërainquëma' nitotacaso marë'. Inanta' noya imarin. Yosëri acorín Quisocriso nanamën a'chinacaso marë'. Achinicancainquëmaso marë' a'patërainquëma'.

³ Canpitanta' parisitapiramahuë', co nohuantëraihuë' nisha nisha yonquicamaso'. Co ina marë' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Quisocriso imapatëhuara, aparisitërinënpoa'. Yosë nohuanton, ina marë' parisitarëhua', nani nitotërama'.

⁴ Canpitataquë ya'huasocoi, sha'huitërainquëma'. "Imarëhuaso marë' aparisitarinënpoa'," itërainquëma'. Napotërainquëmaso pochachin iporaso' aparisitarinënquëma'.

⁵ Napoaton caso' co huachi ahuantatohuë', Timotio a'patëranquëma' onpopinsoña imaramaso' nitota'huaso marë'. Sopai yanonpintërinpoa' Yosë a'pocaso marë'. Minsërinquëma' naporini, topinan quëran a'chinchitëinquëmahuë'. "Co huachi noya imamaraihuë'," ta'toi, Timotio a'patërainquëma'.

⁶ Iporaso' nani huënantaton, nanan sha'huitiiríncoi. "Ipora huanta' noya imasapi. Inahua capini noya ninosoroapi," itiiríncoi. Na'con yonquiramaco. Quiya pochín cancantatoma', canpitanta' yani'namaco.

⁷ Inanta' sha'huitiiríncoi. Ina natantatoi, nóya cancantërai. Ipora huanta' ma'sha onpotërinaco. Parisitapiraihuë', noya imarama' ni'ton, noya cancantarai.

⁸ Quisocriso imamiatarama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'. Chiníquën cancantarai.

⁹ Capa cancantërai ni'ton, ¿onporahuatëicha noya noya: "Yosparinquën Tata Yosë," íchii? ¿Co'chi nanitëraihuë paya!

¹⁰ Nani tahuëri tashirë chachín Yosë nontarai canpitataquë paca'huaiso marë'. Co ya'ipi Yosë nanamën nitochátëramahuë'. Pahuantarinquëma' ni'ton, ina a'chinchinquëma' noya noya imacamaso marë', tënahuë.

¹¹ Tata Yosë chachín catahuaincoi onpopionta' pa'ii. Siniro Quisosonta' catahuahuachincoi, pa'sarai nicapoinquëma'.

¹² Na'con nosororainquëma'. Inapochachin canpita capininta' ninosorocamaso' ya'huërin. "Catahuaquë' Siniro noya noya ninosoro'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoro'ina'," itërahuë, Yosë nontato.

13 Noya ninosorohuatama', Quisocriso achinicancanarinquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Catahuahuachinquëma', noyápiachin cancantarama'. Ina quëran Quisocriso o'mantahuachin, Yosë noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri ya'ipi piyapinënpitarë chachin o'mantararin.

4

Yosëri noya ni'ninsopita

1 Iporaso' iyaro'sa' Sinioro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, pënëantarainquëma'. Iráca pënënainquëma' noya nicacamaso marë'. "Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'," itërainquëma', natëramacoi. Iporaso' aquë aquëtë' natëtatoma', noyasáchin nico', tënahüë.

2 Sinioro Quisoso a'chintërincoiso chachin sha'huitërainquëma', natanama'.

3 Yosë nohuantërin noyasáchin nicacaso'. Ama pi'pian tëranta' monshihuan-cosohüë'.

4 Sanapi nohuantohuatama', ama monshitocosohüë'. Nitatoma', noya sa'aco'. Yosë yonquiatoma', noya ichiya'huëco'. Nani sa'apatama', inasáchin yonquicaso' ya'huërin.

5 A'naquën co Yosë nohuitatonahuë', ichihuë'ëcaisoachin yonquiatona', a'naroáchin mapi. Ama inapita pochin cancantocosohüë'. Tëhuënchachin nosoroatoma', maco'.

6 A'na quëmapi sa'in ama së'huacosohüë'. Ama ina pochin ni'toma', so'in nonpintocosohüë'. Së'huahuatama', Yosë no'tëquën ana'intarinquëma'. Iráca inachachin chiniquën pënënainquëma'.

7 Co Yosë nohuantërinhuë' oshahuanacaso'. Acorinpoa' noyasáchin nicacaso marë'.

8 Co quiyaora yonquinëhuëi quëran pënënainquëmahuë'. Co natëhuatamahuë', Yosë chachin co natëaramahuë'. Ina nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' noya nicacaso marë'. Inaso' noyasáchin ninin.

9 Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Nani nitotërama' ni'ton, co aquëtë' sha'huita'huanquëmaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin cancanëmaquë anitotërinquëma' ninosorocamaso'.

10 Nani huachi imapisopita nosoroarama'. Ya'ipi Masitonia parti ya'huëpisopita aquë ya'huëpirinahuë', Quisocriso imapachinara, nosororama'. Iporaso', iyaro'sa', na'con na'con ninosoroco', tënai.

11 Nani tahuëri yonquico' sano piyapi nicacamaso marë'. Ama topinan ya'huëcosohüë'. Ya'ipinquëma' noya sacatoco' ama pahuanchinquëmasohüë'. Iráca inachachin pënënainquëma'.

12 Inapohuatama', noya ya'huarama'. Co imapisopitahuënta' noya ni'sarinëinquëma'. Napohuatama', co manta' pahuantarinquëmahuë'. Co topinan ma'patacaso' ya'huëaponhuë'.

Chiminpisopita nanpiantarinso'

13 Chiminpisopita ma'sona onpocaiso' a'chinchinquëma', nitotoco'. Quisoso imarëhuasopita chiminpatëhua', nanpiantarihua'. Co imapisopitasohüë' nipirinhuë', quëmopinënpita chiminpachinara, sëtopi. "Co onporonta' quënantarihua'huë'," ta'tona' sëtápi. Ama inapita pochin sëtacaso marëhuë' canpitaso' a'chinchinquëma'.

14 Quisososo' chiminaponahuë', nanpiantarinso' nitotërehua'. Inapochachin imapisopita chiminpachina', Yosëri ananpitaantararin. Quisoso isoro'paquë o'mantahuachin, ananpitaantararin.

15 O'mantahuachin, co nanpirëhuasopitaráchin pantarihuahuë'. Chim-
inpisopita'ton nantantapari. Siniro Quisoso sha'huitërinpoaso chachin
sha'huichinquëma'.

16 Chiniquën nanantaton, o'mantararin. Anquëni hua'aonta' chiniquën
sha'huirarin. Yosë nohuanton, tronpita pihuirarin. Naporo' Quisocriso
imatona' chiminpisopita'ton nantantapari.

17 Ina quëran a'naroáchin nanpirëhuasopitarë'quënpoa' chitoro'
ya'huërinquë quëpantarinpoa'. Inaquë Siniro nacapiarigua'. Inarë'quënpoa'
ya'huëmiatarigua'.

18 Inapita yonquiatoma', nisha'huitoco' noya cancantacaso marë'. Ama
sëtacaso marëhuë' ina pochin niachinicancanco'.

5

1 Onporosona o'mantacaso' tahuëri nanicaso', co ina iyaro'sa'
a'chintaranquëmahuë'.

2 Iráca sha'huitërinpoaso' nani nitotërama'. Co nitotasoihuë', o'mantararin.
Ni'co' iyaro'sa'. Yono tashi' co nitotasëhuahuë', ihuatona'pi pëinënpoaquë
ya'conin. Inapochachin a'nanaya Quisocriso o'mantararin.

3 Co imapisopitasohuë' o'mantacaso' tahuëri co yonquipihuë'. “Noya
ya'huarëhua', co manta' onpoarihuahuë',” topirinahuë'. A'nanaya chiniquën
ana'intacaso' naniarin, co cha'ësapihuë'. Sanapi yahuaihuachina, on-
porosona iquitacaso' co nitotërinhuë'. A'nanaya iquitërin. Inapochachin
a'nanaya Yosëri ana'intarin.

4 Canpitaso nipirinhüë', co tashi pochin cancantëramahuë'. O'mantacaso'
tahuëri nanihuachin, co pa'yanaramahuë'. Ihuatona'pi a'nanaya
huë'pachina, apa'yaninpo'. Inapochachin Quisocrisoso' a'nanaya
o'mahuachin, na'a piyapi'sa' pa'yanapona'. Canpitaso nipirinhüë' ina
tahuëri ninaarama'. Nanihuachin, co pa'yanaramahuë'.

5 Quisocriso imarama' ni'ton, tahuëri pochin cancantatoma', nitotarama'.
Ya'ipinpoa' imarëhuasopita co tashi pochin cancantërehuahuë'.

6 Napoaton o'mantacaso' tahuëri yonquiatëhua', noya ninahua'.
A'naquënso' huë'ërëso pochin cancantatona', co ina tahuëri yonquipihuë'.
Canpoaso nipirinhüë' no'tëquën yonquiatëhua', sano cancantahua'.

7 Yahuë'ëpachinara, tashi' huë'ëpi. Yano'pihuachinaranta', tashi' no'pipi.

8 Canpoaso nipirinhüë' tahuëri pochin cancantacaso' ya'huërin. Napoa-
ton noya yonquiatëhua', Yosë imamiatahua'. Ni'co' iyaro'sa'. Inimi-
coro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' co topinan pa'pihuë'. Coton hua'na quëran
nininso' a'mopi. Casconta' hua'na quëran nininso' yancopi ama inimicori
ohuanacaso marëhuë'. Noya nitapahuachinara, co inimicori minsërinhuë'.
Hua'na a'mopiso pochin canpoanta' Yosë natëahua' catahuainpoa'. Ina
natëtëhua', noya ninosoroa'ahua'. “Yosë a'paiarinpoa'. O'mahuachin, noyá
nicha'ësarinpaa',” ta'tëhua' noya ninahua'.

9 Co ana'intinpoaso marë' Yosë acorinpoahuë'. Siniro Quisocriso
imarëhua' ni'ton, nicha'ësarinpaa'. Ina nohuanton cha'ësarëhua'.

10 Canpoa marë' inaso' chiminin. A'naquënpoa' nanpiarëhua', a'naquënpoa'
chiminarihuarahuë', o'mantahuachin, ya'ipi imarëhuasopita quëpantarinpoa'.
Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarigua'.

11 Napoaton nani tahuëri nicatahuaco' chiniquën cancantacamaso marë'.
O'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', na'con ninontoco' noya noya imaca-
maso marë'. Nani noya nicatahuarama'. Aquëtë chachin niachinicancanco'.

Piquëran huarë' pënëninso'

¹² Ansiano'sa' iyaro'sa' noya ni'co', tēnahuē. Siniro nohuanton, ansiano ya'conpi pēnēnainquēmaso marē'. Co chirotonahuē', a'chintarinēnquēma'. Pēshonpatama', otērarinēnquēma' ni'ton, noya ni'co'.

¹³ Na'con catahuarinēnquēma' noya noya Yosē imacamaso marē'. Napoaton nosoroatoma', noya yonquirapico'. Ya'ipinquēma' noya nini'toma', ya'huēco'.

¹⁴ Canpita capini iyaro'sa' nīpēnēnco'. A'naquēn co yasacatopihuē'. Inapita pēnēnco' ama chiroinasohuē'. A'naquēn ma'sha onpohuachinara, Yosē yaniantopi. Inapitanta' noya nontoco' chinīquēn cancanchina'. A'naquēonta' cancanēna quēran co chinipihuē'. Catahuaco' ama Yosē nanianchinasohuē'. Inapohuatama', ama insonta' no'huicosohuē'. Sanoanan quēran pēnēnco'.

¹⁵ A'napita ma'sha onpotohuachinēnquēma', ama yai'huērētocosohuē'. Nani tahuēri noya nontoco'. No'huipirinēnquēmaonta', nosoroatoma', catahuaco'. Canpita capini ninosoroatoma', a'napita piyapi'santa' catahuaco'.

¹⁶ Ama sētocosohuē'. Yosē yonquiatoma', nani tahuēri noya cancantoco'.

¹⁷ Apira apira Yosē nontoco'. Ama a'na tahuēri tēranta' pahuancosohuē'.

¹⁸ Ma'sha onpotopirinēnquēmahuē', ama sētocosohuē'. Nani tahuēri "Yosparinquēn Siniro," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuēnta', noya cancantoco'. "Inanta' Siniro noya," itoco'. Quisocristo imarēhua' ni'ton, ina pochin cancantacaso' Yosē nohuantērin.

¹⁹ Ispirito Santo ya'coancantērinquēma'. Cancanēmaquē nontohuachinquēma', a'naroáchin natēco'. Ni'co'. Pēn noya orotohuachina, noya napēntērē'. Inapochachin Ispirito Santo yacatahuarinpoa' noya cancantacaso marē'. Ama pēn atacopitērēso pochin nitocosohuē'.

²⁰ "Yosē anitotērinco' sha'huichinquēma," itohuachinēnquēma', noya natanco'.

²¹ Napoaponahuē', ni'cona nonpintochinēnquēma'. A'naquēn "No'tēquēn a'chintaranquēma'," itohuachinēnquēma', ama a'naroáchin natētocosohuē'. Ya'ipi napopiso' Yosē quiricanēn quēran tantiaco'. "Inaora yonquinēn quēran a'chinamara," ta'toma', tantiaco'. Yosē nanamēnsáchin natēcaso' ya'huērin.

²² Ya'ipi aoshahuaninquēmasopita a'poco'.

²³ Yosēichin asanocancaninpoa'. Canpita marē' ina nontarahuē noyásha anoyacancanchinquēma'. "Catahuaquē' Siniro, ya'ipi cancanēna quēran noyápiachin yonqui'ina'. Naporahuaton, ya'ipi yonquinēna quēran noya nininsopitaráchin nohuanchina'. Quēma nohuanton, ya'ipi nonēna quēran huarē noyasáchin niina'," itērahuē. Ina quēran Siniro Quisocristo o'mantahuachin, noya ni'sarinquēma'.

²⁴ Yosē nani nontērinpoa' imacaso marē'. Huēntonēnquē chachin aya'coninpoa'. No'tēquēn sha'huitērinpoa'. Co onporonta' nonpintarinpoahuē' ni'ton, noya catahuarinpoa'.

²⁵ Quiya marēnta' iyaro'sa' Yosē nontoco'.

²⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisē'quēco'.

²⁷ Niyontonpatama', iso quirica nontoco' imapisopita nataina'. Siniro nanan quētērinco' ni'ton, nontoco' ya'ipiya nataina', tēnahuē.

²⁸ Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo nosoroatēnquēma', catahuainquēma'. Nani ninshitēranquēma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitaantarinsó'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'pataantarinsó'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaantaranguëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Tata Yosë natëtoma', Siniro Quisocristo imarama'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, "Tata" itërëhua'.

² Inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma', tënahuë.

Oshahuano'sa' ana'intarinsó'

³ Iporaso' iyaro'sa' noya noya imasarama'. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Na'con na'con ninosororama' ni'ton, nani tahuëri "Yosparinquën," itërai Yosë. Ina na'con catahuainquëma' ni'ton, ina pochin nontacaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin.

⁴ Ya'ipi parti Yosë imapisopita sha'huitërai. "Tisaronicaquë ya'huëpisopita noya imasapi. Imapiso marë' na'con aparisitopirinahuë': 'Yosë co naniantar- inpoahuë', ta'tona', ahuantapi. Co yaa'popihuë'. Ma'sha onpoaponarai- huënta', chiniquën cancantapi," itërai. Noya natërama' ni'ton, noya can- cantërai.

⁵ Imaramaso marë' parisitapomarahuë', noya ahuantërama' ni'ton: "Tëhuënhachin Yosë catahuainquëma'," tënai. Inaso' no'tëquën yonquirin. Yosë nohuanton, ipora parisitarama' noya noya cancantacaso marë'. Ina quëran noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma'.

⁶ Iporaso' a'napita no'huirinënguëma'. Aparisitapirinënguëmahuë', a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhüë'. "Oshahuano'sa' ana'intacaso' ya'huërin," tënin.

⁷ Quisocristo o'mantahuachin, co huachi parisitaramahuë'. Noya ya'huarama'. Quiyanta' ipora aparisitapirinacoihuë', naporo' ya'ipi imarëhuasopita nóya cancantarihua'. Siniro Quisocristo chachin inápa quëran o'mantararin. Pën huënaratërinso huáncana ya'noarin. Anquëniro'santa' chiniquën nanantatona', o'mantararin. Inapitarë chachin o'mantararin.

⁸ O'mantarahuaton, co Yosë nohuitopisopitahuë' ana'intarin. Co Siniro Quisoso nanamën natëpihuë' ni'ton, chiniquën ana'intarin.

⁹ No'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. Aquë a'pahuachin, chiniquën parisitomiatapi, co cha'ësapihuë'. Inatohua' paatona', co onporonta' Quisocristo nohuitapihuë'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, noyasáchin niponahuë', inapitaso' co onporonta' nirayarapihuë'.

¹⁰ O'mantahuachin, imarëhuasopitaso' quënanarigua'. "Ma noyacha Quisocristoso paya. Anoyacancantërinpoa'. Inasáchin ya'ipiya chinochina'," tosarëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita napoarëhua'. A'chintohuatëinquëmara, canpitanta' natërama' ni'ton, noya ni'sarama'.

¹¹ Napoaton nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai: "Quëma nohuanton Siniro imarinënguën. Napoaton, catahuaquë' noyasáchin niina'. Noya noya yaimarinënguën ni'ton, catahuaquë' noyápiachin cancanchina'. Quiyaora co nanitëraihuë'. Quëmasáchin Siniro ananitaparancoi. Catahuaquë' ya'ipi

cancanëna quëran natëinënquën,” itërahuë, Yosë nontato. Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

¹² Ina quëran a'napitanta' nicanatënquëma': “Ma noyacha Siniro Quisoso ni'ton, ina imatona', noya nisapi paya,” tosapi. Canpitanta' ina nohuitërama' ni'ton, noya noya cancantarama'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatënquëma', catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Siniro Quisocristonta' catahuarinquëma'.

2

Yosë inimiconën ya'nocaso' ya'huërinso'

¹ Apira iyaro'sa' o'mantacaso' tahuëri pi'pian a'chinchinquëma'. Siniro Quisocristo o'mantahuachin, nacapirahuatëhua', pantarihua'.

² A'naquënso nipirinhüë' co no'tëquën nitotopihüë'. “O'mantacaso' tahuëri nani nanirin,” itohuachinquëma', ama pa'yancosohüë'. Ama nisha nisha yonquicosohüë'. A'naquën tapon: “Cari ninorahuë. O'mantacaso' tahuëri nani nanirin,” itohuachinquëma', ama natëcosohüë'. A'nanta' tapon: “Nanirin mini. Paono chachin naponinshitërincoi,” itopirinënquëmahuë', ama ina natëcosohüë'.

³ Ni'cona nonpintochinënquëma'. Co'huara Quisocristo o'mayatërasohüë', notohuaro' piyapi'sa' Yosë a'poapi. Co pi'pian tëranta' yanatërapihüë'. Naporo' a'na quëmapi ya'huapon. Ya'ipi piyapi'sa' nonpintarin ama Yosë imacaiso marëhuë'. Pa'pi co noyahuë' nizarin. Sopairi noyá ya'coancantërin ni'ton, chiniquën ana'intacaso' ya'huërin. Ayaro' tahuëri Yosëri ana'intaton, parisitopiquë a'pararin.

⁴ Inaso' Yosë inimicotërin. “Ama Yosë chinotocosohüë'. Ama manta' moshacosohüë'. Casáchin natëco. Yosë ya'huëretarahuë,” tosarín. Yosë chinotopiso pëiquë chachin huënsëapon piyapi'sari chinotacaiso marë'. Pa'pi co noyahuë' nizarin. Chiniquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' yacamaiaapon.

⁵ Canpitataquë ya'huapo, nani sha'huitëranquëma'. ¿Ina naniantarama' ti?

⁶ Tahuëri nanihuachin, ina quëmapi huë'sarin. Yosë inimiconën inaso'. Yosë nohuanton, macarisona ya'copiarin ni'ton, co iporaso' huë'shatërarinhüë'. Ina nitotërama'.

⁷ Co Yosë inimiconën ya'noyatëraponahuë', ipora chachin co incari tëranta' nitotopirinhüë', nani sacatapi Yosë inimiconën hua'anëntacaso marë'. A'na tahuëriso nipirinhüë', Yosë nohuanton, ya'copirinsó' capa nipachin, Yosë inimiconën ya'norarin.

⁸ Ya'nohuachin, piyapi'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Inari camaihuachin, notohuaro' piyapi'sari natëapi. Ayaro' tahuëriso nipirinhüë', Siniro Quisosori ana'intarin. Huënaráchin huënaráchin o'mantahuachin, minsëarin. Topinan noncharapirinhüë', ata'huantarin. Co huachi nanitarinhüë' piyapi'sa' nonpintacaso'.

⁹ Nipirinhüë', co'huara ina o'mayatërasohüë', notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Satanasëri catahuarin ni'ton, nani ma'sha nanitapaarin nicacaso'. Piyapi inaora co nanitërinhuë' ina pochin nicacaso'. Nonpintaton, nani ma'sha sacai' nininso' a'notohuachina, natërapí. Ni'pachina', pa'yanapi.

¹⁰ Co noyahuë' nicanon, na'a piyapi'sa' nonpintarin. Co no'tën nanan nohuantopihüë' ni'ton, Yosë inimiconën natëapi, parisitopiquë pa'sapi huachi. Yosë nanamën nohuantopi naporini, cha'ëitonahuë'.

¹¹ Napoaton, Yosëri tananpitarin nonpin nanan natëcaiso marë'. Sopai nohuanton, natëapi.

¹² Co no'tëquën yonquiatonahuë', co noyahuë' nicacaiso' pa'yatapi. Ina pochin cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intarin.

Yosëri huayonin nicha'ëcaso marë'

¹³ Canpitaso nipirinhüë' iyaro'sa', imarama'. Siniro nosororinquëma'. Iráca quëran huarë' Yosë huayoninquëma' huëntonënuquë ya'conacamaso marë'. No'tën nanan natëhuatama', Ispirito Santo anoyacantërinquëma' Yosë nohuantërinso chachin nicacamaso marë'. Ina yonquiatoi, Yosë nontërai: "Ma noya Siniro inapitaso' nicha'ëran ni'ton, 'Yosparinquën,' " itërai, Yosë nontatoi.

¹⁴ Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, canpitanta' imarama'. Yosë acorinquëma' Siniro Quisocriso pochin nicacamaso'. A'na tahuëri o'mantahuachin, ina pochin ya'noarama'.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa', chiníquën cancantatoma', ya'ipi cancanëma quëran imaco'. Canpitataquë ya'huasocoi, no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina quëran quirica a'patëranquëma' na'con na'con nitotacamaso marë'. No'tën nanansáchin imamiatoco'.

¹⁶ Siniro Quisocriso catahuainquëma' chiníquën cancantacamaso marë'. Inaora nohuanton, Tata Yosënta' nosoroatonpoa', achinicancamiatërinpoa'. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin quëpantarinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'.

¹⁷ Ina yonquiatoi, canpita marë' Yosë nontarai. "Nani tahuëriya Siniro catahuaquë', chiníquën cancanchina'. Achinicancanquë' noyasáchin niina'. Catahuaquë' noyásha noina'," itërai.

3*Yosë nontacaso' ya'huërinso'*

¹ Iporaso' iyaro'sa', quiya marënta' Yosë nontoco' nanamën noya a'china'huaiso marë'. Ya'ipi parti nahuinacaso ya'huërin. Canpitaso' natanatomacoi, noya imarama'. A'napitanta' a'chintohuatoi, noya nohuanchina'. Canpita pochachin noya imaina'. Ina marë' Yosë nontoco'.

² A'naquënso nipirinhüë' co yaimapihuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopi. No'huitonacoi, yaahuërinacoi ama a'china'huaiso marëhuë'. Yosë nontoco' inapita quëran nicha'ëincoi.

³ Tata Yosëso nipirinhüë' co onporonta' naniantërinpoahuë'. Achinicancaninpoa'. Sopai yaminsëpirinpoahuë', ina ni'sarinpoa'. Catahuarinpoa' sopai minsëcaso'.

⁴ Pënënpatëinquëmara, noya natëramacoi. Co a'poatomahuë', imamiatarama'. Yosë catahuarinquëma' ni'ton, noya imasarama', tënahüë'.

⁵ Yosë catahuainquëma' ina nosororinpoaso' na'con yonquicamaso marë'. Parisitopiramahuë', achinicancainquëma' Quisocriso pochin ahuantacamaso marë'.

Sacatacasonta' ya'huërinso'

⁶ Siniro Quisocriso nanan quëtërincoi ni'ton, no'tëquën iyaro'sa' pënëninquëma'. A'naquëmaso' imapomarahuë', co sacatatomahuë', nisha nisha yonquirama'. Yosë nanamën no'tëquën a'chintopirainquëmahuë', co natëramacoihuë'. Insosona inapohuachin, ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë'.

⁷ Nani nitotërama' noya nicacamaso'. "Nonancoi," itërainquëma'. Canpitataquë ya'huasocoi, co quiyaso' topinan ya'huëraihuë'. Co chiroraihuë'.

⁸ Co a'na piyapi cosharonën topinan ma'paraihuë'. Nani tahuëri chiníquën sacatërai. Tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'pata'huaiso marëhuë'.

⁹ Hua'qui' a'chintërainquëma' ni'ton, noya topinan ma'patacaso nipirinhüë', co topinan ma'parainquëmahuë'. Sacatatoi, ma'sha pa'anai. Noya sacatërai nonanamacoiso marë'.

¹⁰ Canpitataquë ya'huasocoi, pënërainquëma'. "Insosona co yasacato-huachinhuë', ama coshachinsohuë'," itërainquëma'.

¹¹ Nanan nani natantërahuë. A'naquëma' co yasacatomahuë', top-inan pa'sárama'. Naporahuaton, ma'toma ma'toma nonatoma', piyapi'sa' chinotërama', natantërahuë.

¹² Siniro Quisocriso nanan quëtërinco ni'ton, pënënanranquëma': Ama huachi iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë', tënahuë. Sano yonquiatoma', noya sacatoco' pahuantërinquëmaso' pa'anacaso marë'.

¹³ Na'aquëma' iyaro'sa' noya nisarama'. Ama amiatoma', nisha cancantocosohuë'. Nani tahuëri noya nico'.

¹⁴ Nani ninshitatoí, pënërainquëma'. Inso tëranta' co yanatëhuachincoihuë', pënëncó'. Co natëtohuachinahuë', ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë' os-hanëna marë' tapaina'.

¹⁵ Napoaponahuë', ama inimico pochin nicatoma', no'huicosohuë'. Iya-parima pochin nicatoma', sanoanan quëran pënëncó'.

Asanocancaninpoaso'

¹⁶ Siniroíchin asanocancaninpoa'. Ina catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Ma'sona onpopiramahuënta', nani tahuëri catahuainquëma' ama pa'yanacamaso marëhuë'. Nani tahuëri noya a'painquëma'.

¹⁷ Ca Paonoco caora imirahuë quëran pi'pian ninshitaranquëma' saludos a'pata'huanquëmaso marë'. Nani quirica ninshitërahuëquë iso pochin ninshitërahuë. Ina nicatoma', nitotarama': "Paono mini ninshitërinpoa'," tosarama'.

¹⁸ Siniro Quisocriso inaora nohuanton, nosoroatëncuëma', ya'ipinquëma' catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitérinso'

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya, ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nicha'ërinpoa'. Quisocristo imatëhua', ina ninarëhua'. A'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'.

² Timotionquën ninshitaranquën. A'chintëranquën ni'ton, Quisocristo natëton, ina imaran. Napoaton hui'nahuë pochachin ni'nanquën. Na'con nosororanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoroinquën. Nani tahuëri asanocancainquën. Quisocristonta' inapochachin catahuainquën. Inasáchin natërhua'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ I'hua Masitoniaquë yapa'patëra, sha'huitëranquën. “Ipiquoë ya'huëtaquë' pënëntamaso marë',” itëranquën. Iporanta' inachachin sha'huitaranquën. Inaquëranchin ya'huaton, pënëntáquë'. A'naquën nisha nisha nanan a'chinapi. Inapita sha'huitëquë' ama ina pochin a'chí'inasohuë'.

⁴ Shimashonënpita iráca napopiso' yonquiápi. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha'huitopiso' yonquirápi. Ama huachi inapita yonquicaiso marëhuë' sha'huitëquë'. Ina pochin a'chinpachina', topinan quëran a'chinapi. Piyapi'sa' nisha nisha nonsapi. Co catahuapihuë' Yosë nohuitacaiso'. Yosëichin natëhuatëhua', catahuarinpoa' noya noya imacaso marë'.

⁵ No'tën nanansáchin imapatëhua', catahuarinpoa' noya ninosorocaso'. Noyápiachin cancantohuatëhua', co nisha nisha yonquiarihuahuë'. Ina quëran cancänënpoa quëran huarë' natëarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', noya nosoroarihua'. Ina Yosëso' nohuantërin.

⁶ Nisha a'china'piro'saso nipirihuë', co ina pochin yonquipihuë'. Yosë nohuantërinso' naniantatona', topinan quëran nonsapi.

⁷ “Quiyaso' maistrocoi. Ya'ipi pënëntërinso' nitotërai,” topirinahuë', co no'tëquën nitotopihuë'. Chiníquën nonpirinahuë', co nitotopihuë'.

⁸ Moisésë pënëntërinso' noya niponahuë', ma'marë chachinsona pënëntërinso' nitotatëhua', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huërin.

⁹ Noya nipisopita co pënënacaso' ya'huërinhuë'. A'napitaso nipirihuë' pënënacaso' ya'huërin. Co Yosë natëtonahuë', co insonta' yanatëpihuë'. Co natantonhuë' niconpi. Pa'pi co noyahuë' nipi, oshahuanpi. Yosënta' tēhuapi. Co ina chinotopihuë'. A'naquënso' pa'pina', a'shina' inapita co quë'yatonahuë', yatëpapi. A'naquëonta' tēpatopi.

¹⁰ Nisha nisha nicacaiso' yonquipi. Sa'ina', so'ina' inapita ya'huëtaponaraihuë', monshihuanpi. Quëmapi capini, sanapi capini nisë'huapi. Piyapi'sa' chachin ihuatopi pa'anacaiso marë'. Nonpintopi. “Tëhuënchachin no'tëquën nonahuë,” taponaraihuë', nonpinpi. Yosëso' noya nicacaso' a'chintopirinoahuë', co nohuantopihuë' natëcaiso'. Ina pochin nipisopita tēhuënchinso' pënënacaso' ya'huërin.

¹¹ Yosë nanamënso' noya nóya. Ina quëran nicha'ërinpoa'. “Ma noyacha Yosëso' paya,” itërhua'. Ina chachin acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'.

Quisocristori catahuarinso'

¹² Ina marë' Siniro Quisocriso achinicancaninco. "No'tëquën natëarinco," ta'ton, acorinco a'china'huaso marë'. Napoaton: "Yosparinquën Siniro," itërahuë.

¹³ Iráca caso' nisha cancantërahuë. Quisocriso pinorahuë. Imarinsopita no'huito, aparisitërahuë. Quisocrisoso nipirinhüë' nosororinco. Co nohuitatohüë', co natëyatërarahuë' ni'ton, nosororinco.

¹⁴ Siniro chachin inaora nohuanton, nosoroatonco, na'con catahuarincó. Catahuahuachincora, "Quisocrisoíchin anoyacancantarinco," ta'to, ina natërahuë. Ina imato, nosororahuë canta'.

¹⁵ No'tëquën sha'huitaranquëma'. Ya'ipi piyapi'sa' natëina'. Quisocriso isoro'paquë o'marin oshahuano'sa' anoyacancantacaso marë'. Caso' na'con na'con oshahuanpirahuë', anoyacancantërinco.

¹⁶ Yosë nosororinco. Hua'qui co noyahuë' nipirahuë', nosororinco. A'napitanta' natëcaiso marë' napotërinco. "Paono pa'pi co noyahuë' nipirinhüë', hua'qui ahuantaton, Quisocristori nosororin. Nosoroarinco canta'," ta'tona', natëtapí. Natëtohuachina', Yosë nohuitatona', noya nanpiapi. A'na tahuërinta' inápaquë nanpimiatapi.

¹⁷ Napoaton Yosëíchin natëahua'. Nani tahuëriya: "¡Ma noyacha Yosëso paya!" itahua'. Inaso' co onporonta' ta'huantaponhuë'. Co quënanpirëhuahuë', hua'anëntomiatërinpoa'. Inaíchin chinotacaso' ya'huërin. Ama onporonta' ina naniantahuasohüë'. Amen.

¹⁸ Hui'nahuë pochin api, ni'nanquën. I'hua chachin ansiano'sa' Yosë nontatona', acorinënquën Yosë nanamën a'chinamaso marë'. Naporo' Yosëri anitotërinso' sha'huitatënën, pënëninënquën. "Yosë nohuanton, api, nanamën noya a'chinaran. Ina marë' acorinquën. Parisitaponahuë', catahuarinquën. Napoaton Quisoso a'chininso chachin a'chinquë'," itërinënquën. Iporanta' inachachin pënënanranquën. Quisoso nanamën chachin a'chinquë' sopai minsëcaso marë'. Tëhuënchachin sopai yacanapirinpoahuë', Quisocriso catahuarinpóa' minsëcaso marë'.

¹⁹ Inasáchin natëton, pënëntëquë'. Quisocriso nohuantërinso'ráchin yonquiaton, noya niquë'. Noyápiachin cancantaton, piyapi'sa' a'chintëquë'. A'naquënso nipirinhüë' cancanëna quëran noya nicacaiso' nitotopirinahuë', co yanatëpihuë'. Nani Yosë naniantatona', co huachi yonquipihuë'. Quisocriso a'poatona', co huachi imapihuë'.

²⁰ A'nasó' Iminio itopi. A'nanta' Aricantëro itopi. I'hua niyontonpatëira, inapita chiníquën pënënahüë. "Quisocriso nanan quëtërinco ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'paiinquëmasohüë'. Satanasë natërama' ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itërahuë. Ama huachi Yosë pinocaiso' marëhuë' chiníquën pënënahüë. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', Yosë pochin cancantantapona' nimara," ta'to napotërahuë.

2

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Ya'ipi piyapi marë' Yosë nontacaso' ya'huërin. Niyontonpatama', na'con nontoco' Yosëri catahuain. "A'paniarinpóa' mini," ta'toma': "Yosparinquën Siniro," itoco'. Ina'ton pënënanranquëma'.

² Copirnoros'a marë' Yosë nontoco' noya hua'anëntacaiso marë'. Ya'ipi hua'ano'sa marë' Yosë nontoco' noya nicacaiso marë'. Noya hua'an nipachin, co aquëtë' piyapi'sa' nino'huiapihuë'. Sano yonquiatëhua', noya ya'huaríhua'. Ina quëran Yosë yonquiatëhua', noya nisarihua'.

³ Ina pochin Yosë nontacaso' nóya. Inaso' nicha'ërinpoa'. Nontohuatëhua', noya nataninpóa'.

⁴ Ya'ipi piyapi'sa' nicha'écaso' nohuantërin. Nanamën no'tëquën nitochina'.

⁵ Yosëichin chinotacaso' ya'huërin. Oshahuanëhua' ni'ton, inimitopirëhuahuë', Quisocriso nanan anoyatërinpoa'. Inasáchin Yosë anohuitërinpoa'. Inaso' Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitimarin.

⁶ Quisocriso inaora nohuanton, nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Tahuëri nanihuachina', Yosë yanicha'ërinpoaso' anitotërinpoa'.

⁷ Ina nanan sha'huica'huaso marë' Yosë acorinco. A'parinco nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'. Ina natëco'," itërahuë. Tëhuëenchachin no'tëquën nonahuë, co nonpinahuë'.

⁸ Napoaton nani parti niyontonpachina', quëmapi'sa' Yosë nonchina', ténahuë. Ama no'huichinasohuë'. Ama nisha nisha ninonchinasohuë'. Noyápiachin cancantatona', Yosë nonchina'.

⁹ Sanapi'santa' noya niina'. A'naquën sanapi'sa' nitapacaisoráchin yonquipi. Na'con na'con yanco nitonpomototopi, notohuaro' miyo pë'pëpi, nisha nisha a'sontanpapi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso' pa'yatopi. Ainën tapacaisoráchin yonquipi. Yosë imarinsopitaso nipirinhüë', ama inasáchin yonquiatonahuë', sano yonqui'ina'. Ama piyapi'sari pa'yatacaiso marëáchin nitapainasohuë'.

¹⁰ A'mopiso' ama na'con na'con yonqui'inasohuë'. Noya nicacaiso' na'con na'con yonqui'ina'. Yosë imapi ni'ton, inaíchin chinochina'.

¹¹ Yosë nanamën a'chinpachina', sanapi'sa' ta'tatona', noya nataina'. Natanahuatona', noya natëina'.

¹² Niyontonpatama', quëmapi'sa' pënëchina'. Sanapi'saso nipirinhüë', co pënëntacaso' ya'huërinhuë'. Ama quëmapi'sa' camaiinasohuë', ténahuë caso'. Ta'tatona' nataina'.

¹³ Atan'ton Yosëri ninin. Ina quëran Ipa ninin Atan catahuacaso marë'.

¹⁴ Naporahuaton, sanapi'ton co noyahuë' ninin. Sopairi nonpintohuachina, ina natëton oshahuanin. Co Atan nonpintërinhuë'.

¹⁵ Sanapi'saso nipirinhüë' hua'huinpita noya aso'sohuachina', Yosëri noya ni'sarin. "Yosë catahuarinco," ta'tona', imamiachina'. Piyapi'sa' noya nosoro'ina'. Noyasáchin ni'ina'. Sano yonqui'ina'. Inapohuachina', nicha'ësarín.

3

Ansiano'sa' acocaso' ya'huërinso'

¹ No'tëquën sha'huitaranquën. Ansiano yaya'compachina', noya yonquiapi. Ansiano'sa' tēhuëenchachin catahuarinēnpoa'.

² Napoaton yaya'compachina', nóya nipisopitaráchin ya'coina'. Ama piyapi'sari pinocaiso marëhuë' noyasáchin niina'. A'na sa'ináchin ya'huëchina'. Co monshihuanacaiso' ya'huërinhuë'. Sano yonqui'ina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imaina'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. A'chinacaiso' noya nitochina'.

³ Ama no'piinasohuë'. Ama yaahuëchinasohuë'. Sano yonqui'ina'. Ama yano'huichinasohuë'. Ama coriquiráchin cancanchinasohuë'.

⁴ Ya'ipi pënënpquë ya'huëpisopita noya a'paiatona', a'chinchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Sanoanan quëran pënënpachina', noya natërapí. Pa'pina' noya ni'sapí.

⁵ Co hui'ninpita tēranta' pënënpachinhüë', a'napitarinta co yanatëponhuë'. Napoaton co nanitërinhuë Yosë imapisopita noya catahuacaso'.

⁶ Hua'qui imapisopitaráchin ansiano ya'coina'. Nasha imarinso' ya'compachin, co noyahuë' yonquiamara: "Caso' ansianoco ni'ton,

noya noyaco,” tapon nimara yonquinênquë. Iráca sopai hua'an ina pochin yonquihuachina, Yosëri ana'intërin. Ni'cona inapochachin ana'intochinquëma'.

⁷ Noya nininsoráchin ya'coina'. Noya nipachina', co imapisopitarihuënta' noya ni'sapi: “Inaso' noya quëmapi,” tosapi. Co noyahuë' nicaponahuë', ya'conpachin, sopai hua'ani nonpintaton, minsëarin. Piyapi'sarinta' tëhuapi.

Tiacono'sa' acocaso' ya'huërinso'

⁸ Ansiano'sa' catahuarinsopitaso' tiacono'sa' topi. Inapitanta' natëtono'sa' niina'. No'tëquênáchin noina'. Ama nisha nisha noinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama nonpinatona', coriqui canainasohuë'.

⁹ Yosë anitotërinpoaso' nóya nitochina'. Nitotatona', cancanëna quëran huarë' natëina'. Inapohuachina', noyápiachin cancantapi.

¹⁰ Ama a'naroáchin aya'concosohuë'. Pi'pian tënitoma', ni'co'. Noya nipachina', ya'coina'.

¹¹ Tiaconaro'santa' natëtono'sa' niina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama pinochinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Noyasáchin niina'.

¹² Tiacono'saso', a'naíchin sa'ina' ya'huëchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Ya'ipi pëinênquë ya'huëpisopita noya a'paitona', a'chinchina'. Ina pochin cancantërinso'pitarachin ya'coina'.

¹³ Tiacono'sa' noya nipachina', imapisopitari noya ni'sapi. Noya Yosë marë' sacatohuachina', chini chiníquën cancantapi. Quisocristo noya natëtona', nanamën a'chinapi.

Yosë huëntonênquë ya'conpisopita

¹⁴⁻¹⁵ Na'con yonquiatênquën api, nicaponquën yapa'sarahuë. “Co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahuë topirahuë'. Hua'qui quëran a'na' pa'samarahuë,” ta'to, iso quirica ninshitaranquën pënëna'huanquënso marë'. Yosë huëntonênquë ya'conpatëhua', onpopinsona nicacaso' sha'huitaranquën. Yosëso' nanpiárin. Canpoarë chachin ya'huërarin. Nanamën no'tëquën anitotërinpoa'. Imarëhuasopita niyontonpatëhua', no'tëquën a'chinarihua'.

¹⁶ Iráca co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporaso' Quisocristo anohuitërinpoa': “Ma noyacha inaso paya,” tënëhua'.

Yosë hui'nin isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín.

Ispirito Santo chachin anitotërinpoa' Yosë hui'nin nininso'.

Nanpiantahuachina, anquëniro'sarinta' quënanpi.

Imapisopitari ya'ipi parti paatona', nanamën sha'huirapi.

Na'a piyapi'sa' natëpi.

Iporaso' Yosë'pa' noya ya'huërin. Inatohua' Yosëri quëpantarin.

4

Yosë nanamën a'porapiso'

¹ Tëhuëchachin Ispirito Santo ninoton, a'ninquëchin sha'huitërinpoa': “A'na tahuëri a'naquën piyapi'sa' Yosë nanamën a'porapi. Sopai natëtona', nonpin nanan a'chinpachina', imasapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, naporapi,” tënin.

² Naporo' nonpina'piro'sa' ya'huapona' piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. “Quiyanta' Yosë imarai,” topirinahuë', co no'tëquën nonsapihuë'. Nitotaponaraihuë', co cancanhuanhuë pochin nicatona', co natëtochináchinhuë' cancantapi. Hua'qui' sopai natëtona', co huachi nanitapihuë' Yosë natëcaiso'. Inapitaso' nisha a'chinapi.

³ “Ama sanapi macosohuë'. Nisha nisha cosharo' a'poco huachi,” tosapi. Napopirinahuë', Yosë ya'ipi cosharo' ninin capacaso marë'. Nanamën nitotatëhua', Yosë natëhuatëhua', co a'poarihuahuë'. “Yosparinquën, Siniro,” itatëhua', caparihua'.

⁴ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Napoaton nóya. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. “Yosparinquën, Siniro,” itatëhua', ya'ipiya noya caparihua'.

⁵ Yosë quiricanën yonquiatëhua', Yosë nontohuatëhua', noya capacaso', ténin Yosë.

Quisocriso marë' noya sacatacaso' ya'huërin

⁶ Nani pënënanquën. Ina nanan a'chinpatan, noya nisaran. Quisocriso noya ni'sarinquën. Cosharo' achinirinposo pochin Yosë nanamën natëhuatan, achinicananarinquën. No'tëquën a'chintërainquën ni'ton, noya imasaran.

⁷ Nonpin nanano'saso nipirihuë' tananpitëquë'. Inahuara yonquinëna quëran naporapi ni'ton, tananpitëquë'. Inapitaso' topinan quëran a'chinapi. Quëmaso nipirihuë' nani tahuëri yonquiquë' Yosë noya imacaso marë'.

⁸ Nani tahuëriya sacatohuatëhuara, chinipirëhuahuë', noya noya Yosë imacaso' yonquihuatëhua', achinicananinpoa'. Achinicananpachinpoa', noya noya nisarëhua', tënhuë. Noya noya imapatëhua', isoro'paquë noya nanpiarëhua'. A'na tahuërinta' Yosë'pa' nanpimiatarihua'.

⁹ Caso' no'tëquën pënëntërahuë, ya'ipi piyapi'sa' natëina'.

¹⁰ Ina marë' paatëhua', Yosë nanamën sha'huirárëhua'. Parisitarihuarahuë', a'chinárëhua'. Yosëichin ninarëhua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, ya'ipi piyapi nicha'ëcaso' nohuantërin. Natëhuatëhua', anoyacancantatonpoa', nicha'ësaripoa'.

¹¹ Nani a'chintëranquën ni'ton, inachachin api a'chinquë'. A'chinaton, pënëntëquë' natëina'.

¹² Co mashonquënhuë' niponahuë', noya pënëntëquë' mashoro'santa' natëinënquën. Ya'ipi piyapi'sa' noya nontëquë'. Nosoroaton, catahuaquë'. Cancanën quëran huarë' Yosë natëquë'. Sano yonquiaton, noyápiachin cantëquë'. Noyasáchin niquë' imapisopita nonainënquënso marë'.

¹³ Niyontonpachina', Yosë quiricanën nontëquë'. Ina nontaton, pënëntëquë'. Quisocriso nanamën a'chintëquë'. Ca cancona'huarë' inapoquë'.

¹⁴ Iráca ansiano'sa' niyontonahuatona', acorinënquën Yosë nanamën a'chinamaso marë'. Së'huamotorahuatënënquën, nanan quëtërinënquën a'chinamaso marë'. Ina quëran Yosë catahuarinquën nóya a'chinamaso'. Ama ina naniantaton, topinan ya'huëquësohuë'.

¹⁵ Yosë nanamën na'con yonquiaton, a'chináquë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaquë'. Ina quëran pënënpatan, a'napita noya ni'sarinënquën. “Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya noya pënëntërin,” tosapi.

¹⁶ Nani tahuëri yonquiquë' nóya imacamaso marë'. Naporahuaton, no'tëquën a'chinquë'. Inapohuatan, Yosë catahuarinquën imamiataton cha'ëcaso marë'. A'napitanta' natanpachinquën, cha'ësapi.

5

A'naya a'naya pënënacaso ya'huërinso'

¹ Mashoro'sa' co noyahuë' nipachina', ama no'huiquësosohuë'. Tata pochin nicaton, sanoanan quëran pënënquë'. Napopináchin pi'ipitëramaso', iyaparin pochin ni'quë'. Inapitanta' nosoroaton, sanoanan quëran pënënquë'.

² Sanapi'santa' pënënacaso' ya'huërin. Payaro'sa' nipachin, mama pochin nicaton, sanoanan quëran pënënquë' noya cancanchina'. Imoyaro'santa'

napopináchin pi'ipitëramaso' oshiparin miáchin pochin ni'quë'. Ama inapita pi'pian tëranta' narintëquësuhuë'. Noyasáchin yonquiaton, nontëquë'.

Quëyoro'na' napopiso'

³ Isonta' api, imapisopita sha'huitëquë' nitochina'. “Quëyoro'na' noyá sa'ahuamia nipachina', nosoroatoma' catahuaco',” itëquë'.

⁴ Nipirinhüë', hua'huinpita ya'huëtohuachin, inapita pënënuquë' a'shina catahuaina'. Aminpitarinta' catahuaina'. Aso'sorin ni'ton, inahuarinta' i'huëretanta'ina'. Nosoroatona', nocomanta'ina'. Ina Yosë na'con nohuantërin.

⁵ A'naquën quëyoro'na'saso nipirinhüë', co hua'huinpita ya'huëtërinhuë'. Yosëichin yonquiarin. “Ina catahuarinco,” ta'ton, nani tahuëri Yosë nontarin. Tashirë chachin nontarin. Inapitaso' catahuahua'.

⁶ A'naquën quëyoro'na'saso nipirinhüë', nipa'yatacasoáchin yonquipi. Nanpiaponahuë', chimipi pochin cancantopi. Co huachi Yosë yonquipihüë' ni'ton, co inapita catahuacaso' ya'huërinhuë'.

⁷ Nani api sha'huitëranquën. Ya'ipi imapisopita pënënuquë' natëina'. Ama a'napitari pinocaiso marëhuë' noya niina'.

⁸ Quëmopinëna' tëhuënhachin nosorocaso' ya'huërin. Pahuantohuachina', catahuaina'. A'shina', pa'pina', hui'ninpita, inapita na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Catahuaina', nocomana'ina'. Insoarisona co nocomahuachinahuë', co huachi Yosë natëapihüë'. Co quëmopinëna' nosorohuachinarahuë', na'con na'con oshahuanapi.

⁹ A'naya a'naya niyontonpiquë quëyoro'na' nininënpita ninshichina' catahuacaiso marë'. Payaro'saráchin acoina', saota shonca pi'ipitërinso'. A'naíchin so'yatërinso'.

¹⁰ Noya nininsoráchin aco'ina'. Iso pochin nipisopita: Hua'huinpita noya aso'sorinso'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, o'shitërinso'. Co manta' apirarinsohuë'. Piyapinën pochin cancantaton, imapisopita catahuarinso'. Parisitopisopita nosororinso'. Noyasáchin nininso'. Ina pochin nipisopita aco'ina'.

¹¹⁻¹² Nanon quëyoro'na'saso nipirinhüë', ama acoinasohüë'. “Quisocriso marëáchin sacatarahuë, co so'yantapohüë',” taponahuë', oshaquëran ina naniantaton, naquëranchin so'yaantacaso' yonquiantapon nimara. So'yaantacaso' noya nipirinhüë', ma'sona Quisocriso sha'huitërinso' co naniantacaso' ya'huërinhuë'. Naniantohuachin, ina marë' oshahuanarin ni'ton, ama inapitaso' acoinasohüë'.

¹³ A'naquëonta' topinan ni'tapona' pa'sápatona', chiropi. Naporahuaton, ma'tona ma'tona nonsapi, pinotapi, co napocasohüë' nipirinhüë'.

¹⁴ Napoaton nano'sa' so'inari ayananpihuachina', so'yanta'ina', ténahuë. So'yantatona', hua'huaanta'ina'. So'ina', hua'huinpita, inapita nocomahuachina', noya nisapi. Napohuachina', co a'napitari pinosapihüë'.

¹⁵ Ni'quë' api. A'naquën quëyoro'na' nani nisha cancantopi. Quisocriso a'porahuatona', sopai natëpi.

¹⁶ Quisocriso imapatëhua', noya niahua'. Quëyoron quëmopinënpoa' ya'huëhuachin, canpoari chachin catahuahua' noya nanpicaso marë'. Ina quëran a'napita imapisopitarinta' sa'ahuamiaro'sarachin catahuaina'.

Ansiano'sa' nininso'

¹⁷ A'naquën ansiano'sa' noya noya Yosë marë' sacatopi. Paatona', nani tahuëri a'chinápi, pënëntápi. Inapita noya noya ni'co'.

¹⁸ Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. “Toro asacatohuatama', a'caco'. Trico i'natatton to'norayahuachin, ama tonpoanantocosohüë'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin,” ténin. “Piyapi asacatohuatama', pahuërëco',” ténin

anta'. Napoaton ansiano'sa' Yosë marë' sacatopi ni'ton, catahuaco'. Ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohuë'.

¹⁹ Nanan natantohuatan, ama a'naroáchin natëquësohuë'. A'na piyapirichin ansiano sha'huirapihuachin, co natëcaso' ya'huërinhuë'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inachachin sha'huirapihuachina', naporo huarë' natëtëquë'.

Nisha nisha pënëntërinso'

²⁰ Ansiano tëhuëenchachin co noyahuë' nipachina, pënëncaso' ya'huërin. Ya'ipi imapisopita ayontonahuaton, chiniquën pënëncuë'. A'napitanta' të'huatatona', noya nicacaiso marë' pënëncuë'.

²¹ Tata Yosë Quisocristorë chachin ni'sarinpoa'. Anquëniro'sa' acorinsopitanta' ni'sarinënpoa'. Napoaton api, ya'ipiya no'tëquën pënëncuë'. Ama a'naroáchin ana'intëquësohuë'. Noya natantëquë' no'tëquën nitotacaso marë'. Ina quëran no'tëquën yonquiaton, pënëncuë'. Inso tëranta' co noyahuë' nipachina, pënëncaso' ya'huërin.

²² Ansiano yaacohuatan, noya yonquiaton, oshaquëran acoquë'. A'naroáchin acohuatan, co noyahuë' nipachina, quëmanta' na'ianan. Noyasáchin niquë'.

²³ Apira apira yacanianoran ni'ton, ama api i'sharáchin o'oquësohuë'. Pi'pian huinonta' o'oquë', aquëtë' caniotan.

²⁴ A'naquën co noyahuë' nipachina, ya'ipi piyapi'sari nitotopi. "Inaso oshahuanin. Ina marë' Yosëri ana'intarin," topi. A'naquënso nipirinhüë' oshahuanaponahuë', co a'naroáchin nitotërëhuahuë'. Nipirinhüë', co cancanën quëran imarinhüë' ni'ton, oshaquëran nitotarihua'.

²⁵ Inapochachin a'naquën noya nipachina, ya'ipi piyap'sa' nitotopi. A'naquënso' nóya niponahuë', co a'naroáchin nitotërëhuahuë'. Oshaquëranchi inanta' nitotarihua'.

6

¹ Patron marë' sacatopisopita, pënëncuë' patronëna' noya nicatora' natëina'. Co natëhuachinahuë', no'huitatona', Yosë pinopona' nimara. "Yosë nanamënso' napoonin ni'ton, ina imatona' co yanatërinacohuë'," taponá' nimara. Co ina Yosë nohuantërinhuë'.

² "Patronënantá' Quisocristo imapachin, ama ina marë' chiroinasohuë'. Iyaparin pochin nicatora', noya noya sacachina'. Imarinsó' catahuarapi ni'ton, nóya sacachina'. Inanta' Yosëri nosororin ni'ton, noya catahuaina'," itëquë'. Ya'ipi carinquën pënëncuë'nso', a'chinquë'. Onpopionta' pënëncuë' natëina'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. Natëhuatëhua', noya noya cancantarihua'. A'naquënso nipirinhüë' Siniro nanamën co natëtonahuë', nisha a'chinpi. Nonpin nanano'sa' a'chinapi.

⁴ "Ya'ipiya nitotërai," topirinhüë', co yonquipihuë'. Topinan quëran nonsápi. Nisha nisha nanano'sa' yonquiatona', nonconpi. Pa'yatopi piyapi'sa' ano'huitacaiso'. Inapita natanpachinara, niapiratopi, nino'huipi, nipinopi. "Nonpintërinco nimara," ta'tona', co huachi natërapihuë'.

⁵ Nitapicancantatona', co niquë'yapihuë'. Iráca Yosë nanamën nitotopirinhüë', ina naniantatona', co huachi no'tëquën yonquipihuë'. Ma'sha canacaiso marë' Yosë yaimaconpi. Co ina marë' imacasohuë' nipirinhüë', napopi. Ama inapitaso' natanquësohuë'.

Canamiatërëhuaso'

⁶ No'tëquën Yosë imapatëhua', tëhuënychachin canamiatarihua'. Co na'a ma'sha ya'huëtopirinpoahuë', sano cancantohuatëhua', nóya ya'huarihua huachi.

⁷ Nasitohuatëhua', co manta' ya'huëtërinpoahuë'. Naporahuaton, chiminpatëhuanta', ya'ipi ma'shanënpoa' patarihua'.

⁸ Napoaton capacaso', a'mocaso' inapita ya'huëtohuachinpoa', sano cancantahua'.

⁹ A'naquënso nipirinhüë' coriqui canacasoáchin yonquipi. Inasáchin cancantatona', sopai natëpi. Nani ma'sha nohuantatona' huënsonquë ma'sha manëso pochin nisapi. Inasáchin yonquiatona', aquë aquëtë' nohuantapona'. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin.

¹⁰ Coriquiráchin pa'yatohuatëra, nisha nisha yonquirë'. Co noyahuë' ninë'. Nonpinë', ihuatërë', no'huitërë', ina pochin yonquirë'. A'naquën coriquiráchin yonquiatona', Yosë a'popi. Ina quëran cancänëna quëran co huachi noya cancantopihuë'. Sëtatona', chiníquën parisitapi.

Imamiatacaso' ya'huërin

¹¹ Quëmaso nipirinhüë' api Yosë imaran ni'ton, ama coriquiráchin yonquiquësohuë'. Noya nicacasoáchin yonquiquë'. Cancänë quëran huarë' Yosë chinotëquë'. "Inaso' nosoroatonco, catahuarinco," ta'ton, noya natëquë'. Naporahuaton, ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ma'sha onpoaponahuë', chiníquën cancantëquë'. Sano piyapi niquë'.

¹² Iráca imapisopita niyontonpachinara, chiníquën cancantaton, "Caso' Quisocriso imarahüë," itëran. Napoaton "Yosë catahuarinco," ta'ton, sopai minsëquë'. Yosë nani huëntonënuquë aya'coninquën ni'ton, imamiatëquë'. Ina quëran a'na tahuëri inápaquë nanpimiataran.

¹³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Inaso' ni'sarinpoa'. Quisocristonta' ni'sarinpoa'. Iráca inanta' chiníquën cancantaton, Ponsio Pirato no'tën nanan sha'huitërin.

¹⁴ Ina yonquiaton, Quisocriso noninso chachin natëquë'. Ama a'napita pinocaiso marëhuë' no'tëquën a'chinquë'. Sinioro Quisocriso o'mantaquë huarë' noya natëquë'.

¹⁵ Tahuëri nanihuachin, Yosë nohuanton, o'mantararin. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi hua'ano'sa' ina natëina'. Copirnorosarinta' natëina'. "Ma noyacha Yosëso paya," ichina'.

¹⁶ Inasáchin co ta'huantarinhüë'. Nanpirápon inaso'. Noya noya ni'ton, huënaráchin pochin ya'norin. Co ya'carichinachinhüë'. Iráca quëran huarë' co insonta' Yosë quënaninhüë'. Ipora huanta' co quënanarihuarahüë', ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ya'ipiya nanitapararin. Amen.

¹⁷ A'naquën na'con coriqui ya'huëtërin. Inapitanta' api pënënuquë': "Ama a'napita nocancosohüë'. Ama coriquinëmáchin pa'yatocosohüë'. Inaso' co ya'huëmiataponhuë'. Yosë na'con na'con pa'yatoco'. Inaso' co apiratërinpoahuë'. Nani ma'sha quëtërinpoa' nóya cancantatëhua, ya'huëcaso marë'.

¹⁸ Na'a coriqui ya'huëtohuachinquëma', a'napita nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha pahuantohuachina, quëtoco'. Ama manta' apiracosohüë'. Noya nico'.

¹⁹ Inapohuatama', Yosë'pa' canamiatarama'. Inaquë noya noya nanpimiatarama," itëquë'.

Tiquinamën pochin pënëninso'

²⁰ No'tëquën api Quisocriso nanamën a'chintëranquën. Ama naniantatonhuë', noya imaquë'. Nonpin nanano'saso nipirinhüë' ama natanquësohuë'.

Nisha nisha nonpi. “Ya'ipiya no'tëquën nitotërai,” topirinahuë', co no'tëquën nitotopihuë'.

²¹ A'naquën nisha nanan imatona', Yosë a'popi. Ama inapita natëquësuhuë'. Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquën. Nani ninshitëranquën huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitaantarinsó'

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' isëquë ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'.

² Timotionquën ninshitaranquën. Nosoroatënquën, hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoro'inquën. Nani tahuëri asanocancainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, inasáchin natërëhua'.

Timotio noya imarinsó'

³ Iráca shimashonëhuëpita Yosë chinotopi. Inapochachin canta' chinotërahuë. Yosë nanamën no'tëquën natëto, chinotërahuë. Ina marë' noyápiachin cancantërahuë. Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontato, quëma yonquiranquën. Noya imaranso marë': "Yosparinquën Siniro," itërahuë.

⁴ Iráca yapatohuatënquëna, sëtatón na'nëran. Ina yonquiato, na'con yani'nanquën. Onpopionta' nicato noya cancanchi, tënahüë.

⁵ Cancanën quëran huarë' Quisocristo natëran. Mamapaya'ton natërin. Noita inaso'. Ina quëran mama Ionisanta' natëton, a'chintërinquën. Ipora quëmanta' imaran, tënahüë. Ina yonquiarahuë.

⁶ Iráca së'huamotorahuatënquën, acoranquën pënëntamaso marë'. Naporo' Yosë chachin ananitërinquën ni'ton, nóya pënëntëran. Imapisopita noya a'chintëran. Iporanta' api, ina yonquiaton chiníquën cancantëquë'. Ni'quë'. Pënsha yatacopihuachina, pishitohuatëra noya orotaantarín. Inapochachin chiníquën cancantaton, pënëntaantaquë', tënahüë. Napoaton ninshitaranquën achinicanana'huanquënso marë'.

⁷ Yosë co nohuantërinhuë' tē'huacaso'. Ispirito Santo chachin achinicananinpoa' sopai minsëcaso marë'. Inasáchin ananitërinpoa' piyapi'sa' nosorocasó'. Catahuarinpoa' cancänënpoa quëran no'tëquën yonquicasó'.

⁸ Ama tapanatonhuë', Siniro nanamën a'chináquë'. Ina a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Ama ina marënta' tapanquësohuë'. Quëmanta' a'chinanso marë' aparisitohuachinënquën, chiníquën cancantëquë'. Napohuatan, Yosë catahuarinquën noya ahuantamasó'.

⁹ Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', acorinpoa' nóya nicacasó marë'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Co noyahuë' nipurëhuahuë', nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Co'huara isoro'pa' acoyátërasohuë', ninotonpoa', nosororinpoa'. Naporo' chinotërin Quisocristo a'paimacasó'. Ina imapatëhua', anoyacancantërinpoa'.

¹⁰ Nosororinpoaso' nani anitotërinpoa'. Quisocristo o'marin ni'ton, nitotërëhua'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'. Nanpiantarahuatón, chimirin minsërin. Nanamën natëhuatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'. Chiminarihuarahuë', nanpiantarihua'. Nanamën quëran anitotërinpoa'.

¹¹ Yosë acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'. Pënënta'huaso marë' a'parinco. Ina nohuanton, nisha piyapi'sa' a'chintarahuë.

¹² Ina marë' aparisitopirinacohuë', co tapanato yaa'porahuë'. Quisocristo imamiatarahuë. Ina nohuitato, inasáchin natërahuë. Ya'ipi nanitaparín. Nani sha'huitërinco nanamën a'china'huaso' ni'ton, noya a'paiarinco. O'mantaquë huarë' nanamën ya'huëmiatarín, tënahüë.

13 No'tëquën api a'chintëranquën. Inachachin quëmanta' a'chinquë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," ta'ton inasáchin natëquë'. Ina nosoroaton, a'napitanta' nosoroquë'.

14 Yosë nohuanton, nanamën no'tëquën nitotëran. Ama manta' nisha a'chinquësohuë'. Ispirito Santo catahuarinquën no'tëquën yonquicamaso'. Nani ya'coancantërinpoa' catahuainpoaso marë'.

15 Tashinan pëiquë po'mohuachinaco, ya'ipi Asiaquë imapisopita patërinaco. Huiquiro, Imoquinisi, inapita quëran huarë' napotërinaco. Nani nitotëran, ténahuë'.

16-17 Onisiporoso nipirihuë', co naniantërincohuë'. Nomaquë huë'sahuaton, yonisápatonco, quënaninco. Co tapanatonhuë', tashinan pëiquë ni'quirinco. Na'aro' achinicancaninco. Ina marë' ya'ipi pëinënquë ya'huërinso'pita Siniorori na'con catahuain, ténahuë'.

18 Ipiquoënta' na'con catahuarincoso' nani nitotëran. Ina marë' Yosë nontërahuë'. "Na'con nosororinco ni'ton, Sinioro o'mantahuachin, inanta' nosoroquë'," itërahuë', Yosë nontato.

2

Sontaro pochin nininso'

1 Quëmanta' api: "Quisocristo catahuarinco," ta'ton chiníquën cancantëquë'. Ina imapatëhua', inaora nohuanton catahuarinpoa' chiníquën cancantacaso'. Hui'nahuë pochin nicatënquën, pënënanranquën.

2 Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë nanamën a'chintërahuë. Quëmanta' natanan. Inapochachin quëmanta' caraíchin quëmapi'sa' huayonahuaton, ina nanan chachin a'chintantaquë'. Noya natërinso'pita a'chintëquë'. Inahuanta a'napita a'chintacaiso marë' inapotëquë'.

3 Noya sontaro pochin niquë'. Inaso' parisitohuachina, ahuantërin. Inapochachin quëmanta' Quisocristo marë' parisitohuatan, ahuantëquë'.

4 Sontaro ya'conpatëra, co huachi a'na sacato yonquirëhuë'. Capitánáchin natërë'. Ina nohuantërinsoáchin ninë'. Inapochachin canpoanta' Quisocristoachin natëcaso' ya'huërin.

5 Isonta' yonquiquë'. Canatacaso marë' ya'nipihuatëra, ya'nipi hua'an sha'huitërinpo' ma'sona noya nicacaso'. Co natëhuatërahuë', co canatërehuë'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo noninso' natëahua'.

6 Iminquë chiníquën sacatërinso pochin Yosë marë' chiníquën sacatacaso' ya'huërin. Sha'tona'pi noya sacatohuachina, cosharo' ya'huëtërin. Cayahuachina, inari'ton manin.

7 A'chintaranquënso' api yonquiráquë'. Quisocristo catahuaarinquën noya noya yonquicamaso marë'.

8 Quisocristo na'con yonquiquë'. Isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Tapi shiin inaso'. Chiminaponahuë', nanpiantarin. Ina nanan chachin a'chináruhuë. Ina imapatëhua', nicha'ësarínpoa'.

9 Ina a'chinahuëso marë' parisitërahuë. No'huitonaco, tashinan pëiquë po'morinaco. Apina'pi pochin nicatonaco, catinatërinaco. Inapotopirínacohuë', Yosë nanamënso' co nanitopihuë' inapotacaiso'. Nisha nisha parti a'chinapi ni'ton, nahuinin.

10 "Yosë nohuanton, huayoninsopita oshaquëran imasapi," ta'to, ya'ipiya ahuantërahuë. Quisocristo imapachina', nicha'ësarín. Oshanëna' inquitahuaton, anoyacancantarin ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' nanpiantarapi. Inatohua' noya noya ya'huëcontapi. Co onporonta' pipiapihuë'.

11 No'tëquën itëranquën.

Yatëpapirinënpoahuënta', imamiatohuatëhua', inarë'quënpoa' nanpimiatarihua'.

12 Parisitapirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', a'na tahuëri inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'

Nipirinhüë', ina a'pohuatëhua', inanta' a'poarinpoa'.

13 Co no'tëquénáchin imapirëhuahuë', inaso' no'tëquën nontërinpoa' ni'ton, noya a'paiarinpoa'.

Nani sha'huitërinpoa' ni'ton, co nanitërinhuë' nonpintinpoaso'. Co onporonta' nisha cancantarinhuë'.

Yosë marë' sacatërëhuaso'

14 Ina nanan chachin api ya'ipi piyapi'sa' sha'huitaantaquë' yonqui'ina': "Yosë ni'sarinpoa ni'ton, ama nisha nisha ninontocosohuë'," itëquë'. Inahuara yonquinëna quëran nisha nisha ninontohuachinara, topinan quëran nonsapi. Insosona inapita natanpachina', co huachi noya Yosë imasapihuë'. Nisha cancantatona', yaa'poapi.

15 Noyasáchin niquë' Yosë noya ni'inquën. Yosë nanamën ma'sona tapon naporinsopita noya nitotaton, no'tëquën a'chinquë'. Ina marë' noya sacatohuatan, co Yosë'pa' tapanaranhuë'.

16 Nonpin nanano'saso nipirinhüë' tananpitëquë'. Ama natanquësohuë'. Topinan quëran ninontapi. Inapita imapatëhua', co huachi Yosë pochin yonquiarëhuahuë'.

17 Ni'quë'. Panca yonitohuatëra, nohuarotërë'. Inapochachin nonpin nanano'saso', yatapicancaninpoa'. Iminio, Huirito inapitaso', nonpin nanan a'chinapi.

18 Yosë no'tëquën a'chintopirinpoahuë', co huachi natëpihuë'. "Yosë nani piyapi'sa' ananpitatë pochin nitërin. Co huachi a'na tahuëri ananpitaantaripoahuë'," toconpi. Napopi ni'ton, co huachi a'naquën imapihuë'.

19 Yosë nanamënso nipirinhüë' ya'huárin, Yosë chachin acorinsó'. Natëricho pëi' achinirinsó' pochin ni'ton, ya'huëmiatarin. Cato quëran chachin ninshitopi. "Ya'ipi imapisopita Yosëri nohuitërin," tënin. "Quisocriso imapisopita nóya cancanchina'. Ya'ipi co noyahuë' yonquipisopita nanianchina'," tënin anta'.

20 Panca pëiquë nisha nisha ma'sha ya'huërin inaquë o'shitacaso marë'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, nasha minë' ninshirayáchin masahuatë', o'shitërë'. Minëtë', pa'chitë', inapitaso nipirinhüë' co ina marë' ya'huërinhuë'. Në'huëi' acocaso marë', hui'sëcaso marë', inapita marë' ya'huërin.

21 Inapochachin co noyahuë' yonquiramaso' naniantohuatama', ninshiraya minë' pochin nisarama'. Noyasáchin cancantohuatama', Yosë nohuan-tarinquëma'. Acoarinquëma' noya nicacaso marë'.

22 A'naquën hui'napi'saso' nisha nisha yonquiatona', pa'sápi. Ama ina pochin yonquiquësohuë'. Noyasáchin nicacaso' yonquiquë'. Ya'ipi cancanën quëran Quisocriso natëquë'. Ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ya'ipi imarëhuaso capinipoa' noya nini'tëhua', ya'hua'ahua'. Noyápiachin cancantatëhua', Sinioro nontërëhua' catahuainpoaso marë'.

23 A'naquën co Yosë yonquiatonahuë', nisha nisha ninontapi. Topinan quëran ninontatona', nino'huiapi. Quëmaso nipirinhüë' ama inapitarë'quën chiníquën ninontocosohuë'.

24 Sinioro piyapinënpoa' nipatëhua', co piyapi'sa' no'huicaso' ya'huërinhuë'. Noya nontacaso' ya'huërin. Noya nitotatëhua', a'chintahua'. No'huipirinpoahuë', ama no'huiahuasohuë', ahuantahua'. Sanoanan quëran nontahua'.

25 Nisha nanan imapachina, oshaquëran pënëanhuan'. Ama no'huitatëhuahuë', a'chintahua'. Yosëri catahuahuachin, oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', no'tëquën yonquiapona' nimara.

26 Yonquicaiso marë' sanoanan quëran pënëanhuan'. Huënsonquë ma'sha manëso pochachin sopairi nani manin. Camaihuachina, natëpi. Nipirinhue' pënënpatëhua', sopai quëran cha'ëpona' nimara.

3

Aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapisopita

1 Isonta' api pënëanta'inquën. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, co huachi noya ya'huapihuë'.

2 Piyapi'sa' niapiratatona', co huachi a'napita yonquiapihuë'. Coriquiráchin cancantapi. A'napita nocanapi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita co noyahuë' ni'sapi. Nipinosapi; Yosënta' pinosapi. A'shina', pa'pina', inapita co natërapihuë'. Nani ma'sha quëtopirinhue', ina marë' "Yosparinquën," co itopihuë'. Co Yosë chinotapihuë'.

3 Co pi'pisha tëranta' ninosoroapihuë'. Co niquë'yaapihuë'. Ninonpinapitona' nisha'huirapiapi. Nimonshitapi. Ni'ni pochin cancantatona' niahuëapi. Noya nininsopita co pi'pisha tëranta' nohuantapihuë'.

4 Iina niponaraihuë', nonpinapitona' sha'huirapiapi. Co huachi yonquiapihuë': "Quiyasáchin nitotërai," tosapi. Nipa'yatacasoáchin yonquiatona', co huachi Yosë nohuantapihuë'.

5 "Quiyanta' Yosë imarai," topirinhue', co tëhuënhachin imapihuë'. Chinotopirinhue', co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co Yosëri catahuarinhue' ina pochin cancantacaiso'.

Ama inapita natanquësohue'. Tananpitëquë' pa'ina'.

6 Na'a piyapi'sa' anishacancantapi. A'naya a'naya pëiquë paatona', sanapi'sa' nonpintopi. Nonpintatona', a'chintapirinhue', a'naquënso' noya natanpi. "Oshahuanco ni'ton, ana'intincoso' ya'huërin," ta'tona', co chiniquën cancantopihuë'. Nani ma'sha nohuantatona', co sano yonquiapihuë' ni'ton, a'naroáchin natëtopi.

7 Nisha nisha nanan yanatanapona'. Yosë no'tëquën noninsoso nipirinhue', co yanatëpihuë'. Napoaton co Yosë nohuitopihuë'.

8 Iráca cato' pënotono'sari Moisësë chinitopi. Canisë, Canprisë inapita itopiso'. Moisësë no'huitona', copirno nonpintopi ama natëcaso marëhuë'. Inapochachin ipora nisha a'china'piro'sa' co noyahuë' yonquiatona', co Yosë nohuantopihuë'. No'tëquën noninso' co yanatanpihuë'. Nisha nanan imatona', co Yosë imasapihuë'.

9 A'chintohuachina, a'naquën natëpirinhue', oshaquëran co huachi natërapihuë'. "Nonpinápi," ta'tona', co huachi imasapihuë'. Inapochachin iráca ina pënotono'sari nonpintopirinhue', piyapi'sari oshaquëran no'tëquën nitotahuatona', a'popi huachi.

Paonori Timotio pënëninso'

10 Quëmaso nipirinhue' noya cancantaton, hua'qui' ca'tananco. Yosë nanamën a'chinpatëra, noya natanan. Ya'ipi naporahuëso' ni'nan. Yosëichin yonquiato, imamiatarahuë. Cancanëhuë quëran huarë' natërahuë. Co piyapi'sa' no'huirahuë', nosororahuë. Ma'sha onpoaporahuë', chiniquën cancantërahuë.

11 Aparisitopirinhue', ahuantërahuë. Ya'ipi ni'nan ni'ton, nitotëran. Antioquiaquë, Iconioquë, Nistraquë, inaquëpita chiniquën parisitaporahuë', Siniro catahuarinco ni'ton, cha'ërahuë.

¹² Ya'ipi cancanënpoa quëran Quisocristo imapatëhua', aparisitarinënpoa'.

¹³ Co noyahuë' nipisopita, nonpintëro'sa', inapitaso' aquë aquëtë' co noyahuë' nisapi. Na'con piyapi'sa nonpintopi quëran, a'napitarinta' nonpintapi.

¹⁴ Quëmaso nipirinhüë', Yosë nanamën imamiatëquë'. Nani iráca mama, mama paya, ca, a'napitanta' a'chintërainquën, cancanën quëran huarë' natëran. Noya nohuitërancoi ni'ton: "No'tëquën a'chintërinacoi," ta'ton, imamiatëquë'.

¹⁵ Hua'huatapon quëra huarë' Yosë quiricanën nohuitëran. Ina quëran Yosë nontërinpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Ina nitotohuatëhua', Quisocristo natëhuatëhua', cancanënpoa' anoyacancantërinpoa'.

¹⁶ Ya'ipi Yosë quiricanënso' nóya. Yonquirinso chachin Yosëri aninshitërin. Quiricanën quëran a'chintërinpoa'. Pënëninpoa' co noyahuë' ninëhuasopita naniantacaso marë', nóya ayonquirinpoa'. Anitotërinpoa' no'tëquën Yosë natëcaso'.

¹⁷ Quisocristo imapatëhua', quiricanën quëran catahuarinpoa' noya nicaso marë'. Nitotatëhua', natëhuatëhua', nóya nisarëhua'. Ina marë' quiricanën quëtërinpoa'.

4

¹ Yosë ni'sárinpoa ni'ton, pënënananquën. Quisocristonta' ni'sárinpoa ni'ton, "nanamën a'chináquë'," ténahuë. A'na tahuëri inaso' o'mantararin isoro'pa' hua'anëntacaso marë'. Naporo' chiminpisopita, nanpirëhuasopita, ya'ipinpoa' coisë pochin no'tëquën sha'huitarinpoa'. Oshahuano'sa' ana'ntarin. Natërehuasopitaso' noya acoarinpoa'. Napoaton Yosë marë' noya sacatëquë'.

² Nanamën a'chináquë'. Piyapi'sa' yanatanpachina', a'chintëquë'. Sacai' a'chinacaso nipirinhüë', onpopionta' a'chináquë'. A'naquënso' co yaimapachinahuë', no'tëquën sha'huitëquë' natëina'. Co noyahuë' nipachina', pënënuquë'. Noya nontëquë' chiníquën cancantatona', imaina'. Ya'ipi piyapi'sa' a'chintëquë' noya nicacaiso marë'. Nipirinhüë', ama no'huiquësóhuë'. Sanoanan quëran pënënuquë'.

³ A'na tahuëri piyapi'sa' co nohuantapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'. Nonpin nanano'sa' nisha nisha a'chinpachina', pa'yatapi. Inahuara costapisorachin yanatanapi.

⁴ Yosë no'tëquën noninso' a'porahuatona', piyapi yonquirinso' natëapi.

⁵ Quëmaso nipirinhüë', yonquínahuan niquë'. Aparisitohuachinënquën, ama no'huitatonahuë', ahuantëquë'. A'naya a'naya Yosë nanamën a'chintëra'piaquë'. Co imapisopitahuënta' nitochina'. Ya'ipi imapisopita catahuaquë' noya noya imaina'.

⁶ Ma'sha Yosë marë' tēpapiso pochin co hua'quiya quëranhuë' a'chinahuëso marë' tēpaarinaco. Nani tahuëri naniriarin chimina'huaso'.

⁷ Iráca Yosë sha'huitërinco a'napita a'chinta'huaso'. Nani tiquirahuë. Chiníquën sacatërahuë pochin Quisocristo nóya natërahuë. Co pi'pian tēranta' a'porahuë'.

⁸ Napoaton Yosë'pa' acanaarinco. Quisocristo o'mantahuachin, coisë pochin nicon, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Naporo' noya ninahuëso marë' acanaarinco. Co casáchin acanaarincohuë'. A'napitanta' Quisocristo nosoroatona', "Manóton o'manta'in," topisopitanta' Yosë'pa' canaapi.

Timotio huëccacaso' nohuantërinso'

⁹ Manóton api huëquë' ni'quico. Ama hua'quiquësóhuë'.

¹⁰ Timasëso' isoro'paráchin yonquiaton, patërinco. Tisaronicaquë pa'nin. Crisinti Carasiaquë pa'nin. Titonta' Tarëmasiaquë pa'nin.

¹¹ Nocaséichin iséqué ya'huérrarin. Marconta' macaton, quèquè'. Inaso' noya catahuarinco.

¹² Tiquicoso' ya'huépirinhuè', Ipiשוquè a'parahuè.

¹³ Aipi a'morahuëso tanontën nininso' Troasèquè huëshirahuè. Carpio pëinënquè ya'huérrarin. Huè'patan, quëshico. Quiricarosanta' quëshico. Quiricanèhuè so'nanpinan nininsopita na'con na'con nohuantèrahuè.

¹⁴ Aricantëro hua'naquè sacatërinso' chiníquën sha'huirapirinco. Ina marè' Siniorori ana'intarin.

¹⁵ Yosè nanamën a'chinahuè ni'ton, chiníquën no'huirinco. "Nonpiánin," tënin. Napoaton ni'quëna quëmanta inapotochinquën.

¹⁶ Ya'nan coisèquè sha'huirapiponaco, co insonta' catahuarincohuè'. Ya'ipiya tè'huatona', ta'ananpirinaco. Nipirinhuè', co no'huirahuè'. "Ama ina marè' Sinioro ana'intèquësokuè'," itèrahuè Yosè nontato.

¹⁷ Ta'ananpipirinacokuè', Quisocristo catahuarinco. Co patërincohuè'. Achinicancaninco ni'ton, inaquënta' ya'ipi Yosè nanamën sha'huirahuè. Nisha nisha piyapi'sa' nani natanpi. Pa'pini' yamaninposo pochin yatëpapurinacokuè', Yosè catahuarinco, cha'èrahuè.

¹⁸ Pa'pi co noyahuè' yonquirapihuachinaconta', onpopionta' nicha'ësarinco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'ton, a'na tahuëri hua'anëntërinquè quëpantarinco. ¡Ma noyacha Quisocristoso paya! Ipora quëra huarè' inasáchin chinotahua'. Amen.

Tiquiapon pochin sha'huirinso'

¹⁹ Pisisica, Aquira, Onisiporo, sa'in, hui'ninpita, inapita saludos a'patèrahuè.

²⁰ Irasito Corintoquè quëparitërin. Tropimo caniorin ni'ton, Miritokuè huëshirahuè.

²¹ Ama api hua'quiquësokuè'. Co'huara o'napi naniyatërasokuè', huèquè'. Ioporo, Potinti, Nino, Craotia, ya'ipi imapisopita iséqué ya'huépisso' yonquiatënënuën, saludos a'patarinënuën.

²² Sinioro Quisocristo achinicancainquën. Ya'ipinquëma' imaramasopita inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Tito ninshitérinso'

Tito yonquiaton, ninshitérinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahuë. Quisocriso acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë huayoninpoa' ni'ton, huëntonënguë ya'conëhua'. Nóya natëcaiso marë' a'chinarahuë. No'tën nanan a'china'huaso marë' acorinco. Ina natëhuatëhua', no'tëquën imasarëhua'.

² Quisocriso imapatëhua', a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Ya'huërin'pa' ya'huëmiatarihua'. “Ananpitaantarinpoa',” ta'tëhua', ina ninarëhua'. Yosë iráca co'huara isoro'pa' acoyátërasohuë', ninotonpoa' yonquirinpoa'. Inaso' co onporonta' nonpintërinpoahuë'.

³ Iporaso huachi tahuëri nanihuachina, inaora nohuanton, nanamën anitotërinpoa'. Yosë sha'huitërinco ni'ton, ina nanan chachin pënënanquëma'. Inaso' nicha'ësaripoa'.

⁴ Titonquën ninshitaranquën. A'chintohuatënguëna natëton, imaran ni'ton, tëhuënychachin hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Asanocancainquën. Quisocrisonta' inachachin catahuainquën. Inaso' nicha'ësaripoa'.

Ma'sona Tito nicacaso' ya'huërinso'

⁵ Crita parti ya'huarigua', a'naya a'naya ninanoquë a'chintopirëhuahuë', pahuanarin ya'ipi a'chinacaso' ni'ton, inaquë huëshiranquën: “Imapisopita ya'ipi a'chintacaso ya'huërinso a'chintëquë'. Naporahuaton, ya'ipi ninanoro'saquë ansiano'sa' acora'piaquë',” itëranquën.

⁶ Ansiano'sa' yaacohuatan, noya imapisopitaráchin acoquë'. A'naíchin sa'in ya'huëtërinso'. Hui'ninpitanta' Quisocriso imaina'. A'naquënso' ansiano yaya'conpirinahuë', hui'ninpita co noya cancantopihuë'. Co yonquínahuan nipihuë'. Co pa'pina' yanatëpihuë'. Co hui'ninpita tëranta' pënënpachinahuë', a'napitarinta' co yanatëponahuë'. Napoaton co inapita acocaso' ya'huërinhuë'.

⁷ Yosë nohuanton, ansiano'sa' ya'huëpi imapisopita catahuacaiso marë'. Yosëri acorin ni'ton, noyasáchin niina'. Ama nocanchinasohuë'. “Casáchin no'tëquën nitotërahuë,” topachina', ama acoquësohuë'. Ama yano'huichinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama yaahuëchinasohuë'. Ama coriquiráchin cancanchinasohuë'. Ama pi'pian tëranta' nonpinatona', canainasohuë'. Insosona ina pochin cancantohuachin, ama ansiano acoquësohuë'.

⁸ Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. Pahuantërinso'pita nosoro'ina'. Noyasáchin ni'tona', a'napita catahuaina'. Sano yonqui'ina'. Yosë natëtona', ina pochin cancanchina'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuachina', a'naroáchin nanianchina'. Ina pochin cancantohuachina', noya ansiano ya'conacaso', tënahüë.

⁹ Yosë nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina nanansáchin ansiano'sa' imaina'. Ina na'con yonquihuachina', noya pënëntapona', no'tëquën a'chinapona'. A'napitaso nisha nanan a'chinpurinahuë', ansiano'sariso' Yosë nanamënáchin a'chinchina'. Ama imapisopita nonpin nanan natëtacaiso marëhuë' inapochina'.

¹⁰ Na'a quëmapi'sa' co natëtochináchinhuë' cancantopi. Inahuara yonquinëna quëran a'chinapi ni'ton, topinan quëran nonsápi. Cotioro'sa' pënëntërinso' imatona', napopi. Nisha nisha nonatona', yanonpinapi.

¹¹ Yapënëntohuachina', sha'huitëquë' ama pënëinchinasohuë'. Ma'sha canacaisoáchin yonquiatona', a'chinapi. Nisha a'chintohuachinara, a'naquën Yosë nanamën yaa'popi. Quëmopinënpitarë chachin nisha imasapi.

¹² Tëhuënychachin Crita parti na'a nonpina'piro'sa' ya'huëpi. A'na Crita quëmapi chachin iráca tapon: "Citaro'sa' yanonpinpi. Ni'ni pochin cancantopi. Chirotëro'sa' nicatona', cosharoachin cancantopi," ténin pënëntona'pi.

¹³ No'tëquën nonin. Na'a piyapi'sa' inatohua' ina pochin cancantopi. Napoaton chiníquën pënënuquë' ama nonpin nanan a'chinacaiso marëhuë'. No'tëquën natëhuachina', noya cancantapi.

¹⁴ Ama cotioro'sa' iráca napopiso' natëinasohuë'. A'naquën no'tën nanan a'porahuatona', inahuara yonquinëna quëran a'chinapi. Ama inapita natëinasohuë'.

¹⁵ Noyápiachin cancantohuatëhua', ya'ipiya noya yonquiarëhua'. A'naquënso nipirinhüë' co yaimapihuë'. Taparosáchin yonquipi. Co noyahuë' cancantohuachinara, nisha nisha yonquipi. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton co huachi no'tëquën yonquipihuë'. Nitapicancanatoná', co huachi nanitopihuë' noya yonquicaiso'.

¹⁶ "Yosë nohuitërahuë'," topirinahuë', co noyahuë' nipi. Ina marë' co tëhuënychachin imapihuë', ténahuë. Co Yosëri noya ni'ninhuë'. "Napoonpi," ténin. Co manta' yanatëpihuë'. Yosë a'poatona', co pi'pisha tëranta' nanitopihuë' noya nicacaiso'.

2

Quëmapi'sa', sanapi'sa' inapita pënëinso'

¹ Quëmaso nipirinhüë' Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ina a'chinton, pënënuquë' noya nicacaiso marë'.

² Quëmapi'sa' quëmá quëran mashomiachin nipisopita pënënuquë' natëtono'sa' niina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Noya yonquiatona ya'huë'ina'. Yosë nanamën no'tëquën imaina'. Ya'ipi piyapi nosoro'ina'. Aparisitopirinahuënta', ama yai'huërëchinasohuë', ahuanchina'.

³ Sanapi'sa' payamiachin nipisopitanta' a'chintëquë' sano yonquiatona' ya'huë'ina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama no'picaiso' pa'yachinasohuë'. Noya niina' a'napita sanapi'sarinta' nicatona' nonanacaiso marë'. Naporahuatona', noya nicacaiso' a'chiina'.

⁴ Ina quëran sanapi'saso' nanitopi nasha so'yahuano'sa' a'chintacaiso'. So'ina', hua'huinpita inapita nosorocaiso marë' pënëina'.

⁵ Noya yonquicaiso marë' pënëina'. Ama manta' so'ina' tëhuananpitacaiso' yonqui'inasohuë'. So'ina' noya nocoma'ina'. Ya'ipi piyapi noya nonchina'. So'ina' noya natëina' ama a'napitari Yosë nanamën nonapicaiso marëhuë'.

⁶ Hui'napi'santa' pënënuquë' sano yonqui'ina'.

⁷ Quëmanta' api, noyasáchin niquë' a'napita nonanainquënso marë'. Noya cancantaton, Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ya'ipi yonquinën quëran huarë' a'chinquë'.

⁸ Noyasáchin nonquë' ama a'napita nonapiinquënso marëhuë'. Ina quëran no'huipirinënuquënta', tapanapi. Co manta' pinoinpoaso' ya'huaponhuë'.

⁹ Patron marë' sacatopisopitanta' pënënuquë' patronëna' noya nicatona', natëina'. Natëtona', noya sacachina'. Camaihuachina', natëina'. Co a'panicaso' ya'huërinhuë'.

¹⁰ Ama ihuachinasohuë'. No'tëquën natëtona', ama pi'pian tëranta' nonpi-
inasohuë'. Noya nipachina', a'napitarinta' noya ni'sapi. "Tata Yosë imatona',
noya nipi. Ma noyacha Yosë nanamënso paya," taponna'. Inaso' tēhuēnchachin
nicha'ēsarinpoa'.

¹¹ Inaora nohuanton, Yosë nosororinpoa'. Ni'ton, hui'nin chachin
a'paimarin nanamën anitotinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa'
nicha'ēinpoaso' nohuantërin.

¹² Nosoroatonpoa', pënëninpoa' ya'ipi co noyahuë' yonquirēhuasopita na-
niantacaso marë'. Ama ma'sharáchin nohuantahuasohuë'. Co monshihua-
nacaso' ya'huërinhuë'. Sano ya'huatēhua', nóya yonquia'ahua'. Yosë yon-
quirinsoráchin imahua'. Nani tahuëri Yosë chinotatēhua', noyasáchin niahua'.
Ina marë' pënëninpoa'.

¹³ Noya cancantatēhua', Quisocriso ninarēhua'. A'na tahuëri chiníquën
nanantaton, o'mantararin. Inaso' Yosë chachin ni'ton, huënaráchin
huënaráchin ya'noarin. Ina quënanpatēhua', nóya cancantarihua'. Chiníquën
nanantaton, noyá nicha'ēsarinpoa'.

¹⁴ Iráca canpoa marë' chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Anoy-
acancantërinpoa' piyapinēnpita nicacaso marë'. Huëntonēnuquë chachin
ya'conpatēhua', noya nicacasoráchin nohuantarihua'.

¹⁵ Ina nanan a'chintáquë'. Noya nontaton, achinicancanquë'. Co noyahuë'
nipachina', chiníquën nanantaton, pënënuquë'. Co mashonquënhuë' nipon-
ahuë', Quisocriso nanamën a'chintëran ni'ton, natëinēnuquënso' ya'huërin.

3

Imapisopita noya niina'

¹ Imapisopita nani nitotopirinahuë', inachachin quëmarinta' pënëantaquë'.
"Copirno natëco'," itëquë'. Ya'ipi copirno acorinsopitanta' natëcaso' ya'huërin.
Noya nicacaiso' yonqui'ina'.

² Ama pinochinasohuë'. Ama nino'huinasohuë'. Noya ninicatona'
ya'huë'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nicatona', sanoanan quëran nonchina'.

³ Iráca canpoanta' co noyahuë' cancantërēhua'. Co'huara Yosë nanamën
nitochatërarihuahuë', co yonquirēhuahuë'. Co yanatërēhuahuë'. Sopai non-
pintërinpoa' ni'ton, nisha nisha nicacaso' nohuantërēhua'. Ma'pitasona
pa'yatacasoáchin yonquirēhua'. A'na piyapi ma'shanēnpita noyapatërēhua'.
Nino'huitēhua', co niquë'yarēhuahuë'. No'huípiro' ninēhua'. Inapatēhua',
topinan quëran ya'huërēhua'.

⁴ Yosëso nipirinhüë' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Inaso' noya ni'ton,
hui'nin a'paimarin nicha'ēinpoaso marë'.

⁵ Co canpoara noya ninēhuaso marë' nicha'ërinpoahuë'. Inaora nohuanton,
Yosë nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Amatërëso pochin ya'ipi oshanënpoa'
inquitërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anasitaantarëso pochin nasha
cancan quëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ina pochin cancantërēhua'.

⁶ Quisocriso anoyacancantërinpoa' ni'ton, Ispirito Santo a'patimarinpoa'
ya'coancantinpaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', na'con
catahuarinpoa'.

⁷ Napoaton iporaso' Yosë noya ni'ninpoa'. Iráca oshahuanpirēhuahuë',
inaora nohuanton, nosoroatonpoa', nanan anoyatërinpoa'. "Huëntonēnuquë

aya'coninpoa' ni'ton, a'na tahuëri ya'huërin'pa' ya'huëcontarigua,'" ta'tëhua', ninarëhua'. Inatohua' nanpimiatarigua'.

⁸ No'tëquën sha'huitëranquën. Quëmanta' inachachin a'chintëquë', tënahuë. Pënënáquë' ya'ipi imapisopita noya nicacaiso marë'. A'chintëranquënsoso' nóya imacaso'. Natëhuatëhua', noya noya ya'huarigua'.

⁹ A'naquën co noyahuë' yonquiatona', nisha nisha nonpi. Cotio mashocoro'sa' yonquiatona', inahuara yonquinëna quëran nisha nisha a'chinpi. Cotioro'sa' iráca pënëntopiso' nisha nisha a'chinatona', nino'huipi. Ama inapita natancosohuë'. Ina pochin ninontohuachinara, topinan quëran ninontopi. Co manta' catahuarinpoahuë'. Yosë nanamënáchin imacaso' ya'huërin.

¹⁰ A'na piyapi nisha nanan a'chinpachin, imapisopita nisha nisha ayonquirin. Inaso' pënënuquë' no'tëquën a'chinchin. Co yanatëhuachinquënhuë', naquëranchin pënëantaquë'. Ina quëran co yanatëantahuachinquënhuë', sha'huitëquë' ta'chin. Ama insoari tëranta' ina natëinasohuë'. Ama huachi imarinso pochin ni'cosohuë'.

¹¹ Nisha nisha yonquiaton, nitapicananarin. Co noyahuë' cancantaton, inaora nina'intarin.

Nisha nisha pa'pisopita

¹² Artimasë a'pataranquën. Co ina nanitohuachinhuë', Tiquico pa'sarin. Cantonpachinquën, manoton Nicoporisëquë huëcaton, ni'quico. Inaquë o'napi na'huëanatarahuë.

¹³ Sinasë, Aporosë, inapita cantonpachinquën, noya nontëquë'. Sinasëso' coisë catahuana'pi. Yapa'pachina', catahuaquë' noya pa'ina'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtëquë' ama pahuanchinasohuë'.

¹⁴ Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitëquë' noya niina'. Pahuantërinso'pita catahuaina'. Inapotohuachina', co topinan ya'huapihuë'.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

¹⁵ Ca'taninosopita yonquiatënënuquën, saludos a'patarinënuquën. Ya'ipi imaramasopita yonquiarainquëma'. Noya ya'huëco' canpitanta', tënai. Quisocriso imarama' ni'ton, nosororamacoí. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Pirimon ninshitérinso'

Tashinan pëi quëran ninshitaton a'patërinso'

¹ Iya Pirimon, ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquën. Nosororainquën iyasha. Quëmanta' catahuancoi a'china'huaiso marë'.

² Imoya Apianta' yonquiato, ninshitaranquëma'. Arquiponta' yonquirai. Yosë nanamën a'chinpatora, inanta' na'con catahuarincoi. Parisitaponahuë', noya ahuantërin. Ya'ipi imapisopita quëma pëinënquë niyontonpiso' na'con yonquirai. Iso quirica nontëquë' inapitanta' nataina'.

³ Tata Yosë inaora nohuanton, na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Imarinso marë' noya cancantërinso'

⁴⁻⁵ Nani tahuëri iyasha quëma marë': Yosë nontërahuë. Quisocristo noya natëran. Naporahuaton, ya'ipi imapisopita nosororan, natantërahuë. Ina marë' "Yosparinquën Siniro," itërahuë.

⁶ Quisocristo imaton, a'napitanta' catahuan imacaiso marë'. Napoaton ina yonquiato, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro Quisocristo imaton, noya noya yonqui'in. Ya'ipi ina yonquirincoiso' nitochin," itërahuë.

⁷ Ya'ipi imapisopita nosoroaton, quëmari achinicananan. Noya noya cancantapi. Ina natantahuato iyasha, canta' noya cancantërahuë. Achinicananco canta'.

Onisimo marë' nontërinso'

⁸ Iporaso' pi'pian sha'huichinquën ma'sona noya nicamaso'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Chiniquën nanan quëtërinco ni'ton, nohuantërahuë naporini, camai'tënquënhuë'. Nipirinhue' co nohuantërahuë'.

⁹⁻¹⁰ Nani caso' mashotërahuë. Quisocristo imarahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Napoaton iyasha nosoroatanco, Onisimonta' nosoroquë', tënhuë. Tashinan pëiquë ya'huasoco, inaso' ni'quirinco. Co hui'nahuë chachinhue' nipirinhue', pënënpatëra, inanta' Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë.

¹¹ Iráca Onisimo pa'anan asacatacaso marë'. Hua'anëntopiranhuë', co noya catahuarinquënhuë'. Ta'ananpirinquën. Iporaso nipirinhue' Quisocristo imaton, noya catahuarinco. Quëmanta' noya catahuaarinquën huachi, tënhuë.

¹² Noya catahuapirinhue', apira a'pataranquën. Na'con nosoropirahuë', quëma piyapinën ni'ton, nani sha'huitërahuë ya'huëranquë panantacaso marë'. Ca pochachin cancantaton, noya ni'quë'.

¹³ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', a'pataranquën. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë ya'huarahuë. Quëmanta' isëquë ya'huaran naporini, catahuitoncohuë', tënhuë. Onisimo quëma ya'huërenamën pochin catahuarinco ni'ton, co yaa'paporahuë', a'pataranquën.

¹⁴ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', co quëma nohantomaranhuë' ta'to, a'pataranquën.

¹⁵ Yosë nohuanton, ta'ananpirinquën nimara Quisocristo nohuitacaso marë', tënhuë. Co hua'qui' patërinquënhuë'. Iporaso' paahuamantarinquën inaquë ya'huëmiatacaso marë'.

¹⁶ Quëma marë' sacatopirinhüë', ama huachi piyapinën pochin ni'quësohüë'. Piyapinën niponahüë', iporaso' noya noya ni'quë'. Quisocristo imarin ni'ton, iyanpo pochachin nosoroquë'. Cariso' na'con nosororahüë. Quëmaso' aquëtë huarë' na'con na'con nosoroquë', ténahüë.

¹⁷ Canposo' Quisocristo imatë', noya nipayarë'. Napoaton Onisimo canton-pachinquën, noya nontëquë'. Ca nosororancoso pochin inanta' nosoroquë'.

¹⁸ Tëhuëhuachinhüë nipon, nihuihuachinquënhüë nipon, sha'huitoco carinquën pahuërë'inquën.

¹⁹ Caora imirahüë quëran no'tëquën ninshitaranquën. Tëhuënhachin pahuërëaranquën. Isonta' iyasha yonquiquë'. Co a'chintëranquënhüë' naporini, co Yosë anoyacancanchitënhüë'. Napoaton quëmanta' nihuirancoso pochin nipiranhüë', co manta' ma'paranquënhüë', ténahüë.

²⁰ Napoaton iyasha ninshitaranquën. Quisocristo imaran ni'ton, Onisimo nosoroquë'. Noya nontohuatan, canta' nóya cancantarahüë. Inapoaton, achinicananco topirahüë'.

²¹ “Yosë natëton, Onisimo noya nontarin,” ta'to, ninshitaranquën. Pi'pian sha'huitopiranquënhüë', quëmariso' na'con na'con catahuaaran, ténahüë.

²² Naporahuaton, quëma pëinënuë a'na patoana tapatoco. Ca marë' Yosë nontërama' ni'ton, ocoiarinaco nimara, ténahüë. Tashinan pëi quëran pipihuato, nicaponquën pa'sarahüë.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

²³ Iya Ipapërasë saludos a'patarinquën. Inanta' Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë ya'huarin.

²⁴ Marco, Aristarco, Timasë, Nocasë, inapitanta' yonquiatënhüë, saludos a'patarinënhüë. Inapitaso' catahuarinaco Yosë nanamën a'chinacaso'.

²⁵ Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Cotioro'sa' Quisocristo imapisopita a'na piyapiri ninshitérinso'

Yosë nanamën anitotërinpoaso'

¹ Iráca quëran huarë' Yosëso' nanamën anitotërinpoa'. Shimashonënpoapita, pënëntona'piro'sa quëran na'aro anitotërin. Naporahuaton nisha nisha quëran anitotërin. Co a'naromaráchin ya'ipi anitotërinhuë'.

² Iporaso nipirinhüë', hui'nin quëran nontërinpoa'. Iráca Yosëri sha'huitohuachina, Quisocristori isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipi ninin. A'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'ipi hua'anëntarin.

³ Inaso' pa'pin pochachin noya nóya ninin. Ina pochachin ni'ton, inasáchin Yosë no'tëquën anohuitërinpoa'. Chiníquën nanantërin ni'ton, ipora huanta' ina nohuanton, ma'sha ya'huërarin. Co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipiya ta'huanchitërihuahuë'. Iráca oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Chiminpirinhüë', nanopiantarahuaton, inápaquë panantarin. Inaquë panantarahuatón, Yosë inchinanën quëran huënsërin. Chiníquën nanantaton, hua'anëntarin.

Quisocristoso' noya noya ninin

⁴ Yosë hui'nin ni'ton, anquëniro'sa quëran chini chiníquën nanantërin inaso'. Yosëri acorin ni'ton, inaso' noya noya.

⁵ Iráca Yosëri sha'huitërin. Quiricanënquë naporin:
"Quëmaso' hui'nahuënquën. Ipora chachin noya nicatënquën, acoaranquën piyapi'sa' hua'anëntamaso marë'," itërin. Ina quëran taantarin:
"Ca hui'nahuë inaso'. Caso' ina pa'pinco," tënin. Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'.

⁶ Hui'nin chachin nipirinhüë' isoro'paquë a'paimahuachina, chini chiníquën nanan quëtaton, tapon:

"Ya'ipi anquëniro'sarinta' ina chinochina'," tënin.

⁷ Anquëniro'sa' yonquiaton, quiricanën quëran Yosë tapon:

"Anquëniro'saso' comisionëhuëpita. Cari camairahuë. Camaihuatëra, ihuan pochin a'naroáchin pa'pi.

A'naquën ca nohuanto, pën pochin nipi," tënin.

⁸ Hui'ninso nipirinhüë', noya noya acorin. Ina nontaton, itapon:

"Quëmanta' Yosënquën ni'quëhuarë', ya'ipi hua'anëntaran. Co onporonta' pipiaranhüë'.

Piyapiro'sa' no'tëquënáchin pënënarán ni'ton, noya nicaponën.

⁹ Noyasáchin yonquiaran. Co pi'pisha tëranta' oshahuanamaso' yonquiaranhüë'.

Napoaton noya ni'nanquën. Noya noya acoranquën ni'ton, ya'ipi nipayaransopita quëran noya noya cancantaran," itërin Yosëri. Quiricanënquë ninshitopi.

¹⁰ Ina quëran itantarin:

"Quëma Siniro iráca isoro'pa' acoran. Pi'iro'të', tayora, yoqui, inapitanta' acoran.

¹¹ A'na tahuëri ya'ipi inapitaso' ta'huantarin.

A'morëso mocarinso pochin nisapi.

Quëmaso nipirinhüë' ya'huëmiataran.

¹² A'morëso si'pirahuatë', të'yatërëso pochin ya'ipi ata'huantaran.

Nasha a'morëso pochin, ya'ipi nasha acoantaran.

Quëmaso nipirinhüë' co onporonta' ta'huantaranhuë'.
Co nishataranhüë'. Inachachin ya'huërápon," itërin.

¹³ Ina quëran hui'nin itantarin:

“Chiníquën nanantaton, inchinanëhuë quëran huënsëquë'
ya'ipi inimiconënpita carinquën minsëchinquën,” itërin Yosëri.
Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'.

¹⁴ Inapitaso' inpriatonënpita pochin ni'ton, Yosëri camairin. A'paimarin imarëhuasopita catahuainpoaso marë'. Yosë chachin nicha'ësarinpooa'. Nani ina nitotërama'.

2

Ama Quisocristo nanamën a'poahuasohüë'

¹ Nani no'tën nanan natanëhua' ni'ton, nanamën na'con na'con yonquia'ahua', ama pëshonacaso marëhuë'. Ni'cona canpitanta' ina naniantotama'.

² Iráca Yosëri anquëniro'sa' a'paimarin nanan sha'huitacaiso marë'. Natëcaso' ya'huërin ni'ton, co piyapi'sari natëhuachinahuë', Yosëri no'tëquën ana'intërin.

³ Iporaso nipirinhüë', Quisocristo a'paimarin noya nanan sha'huitiinpoaso marë'. Na'con nosoroatonpooa', yanicha'ërinpooa'. Hui'nin chachin ni'ton, co ina natëhuatëhuahuë', na'con na'con ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristo chachin noya nanan sha'huirin. Ina quëran ca'tano'sanënpitari natanahuatona', inachachin sha'huitaantarinënpooa'.

⁴ Yosëri catahuarin ni'ton, ca'tano'sanënpita nani ma'sha nanitapapi. Ina nohuanton, Ispirito Santori catahuarin nisha nisha nitotacaiso marë'. Anaya a'naya catahuarin Yosë nohuantërinso' nicacaiso'. A'naquë'n catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. A'naquë'onta' catahuarin Yosë yonquirinso chachin nitotacaiso marë'. Ina nicatëhua': “¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Ina nohuanton, no'tëquën Yosë nanamën sha'huitërinënpooa',” tënëhua'.

Quisocristo isoro'paquë o'marinso'

⁵ Iráca quëran huarë' Yosë yonquihuachinpoara, co nohuantërinhuë' anquëniro'sa' hua'anëntinpoaso'. A'na tahuëri nasharo'pa' nipachin, co inapita hua'anëntarinënpooahuë'. Ina sha'huitaranquëma'.

⁶ Iráca a'na piyapi naporinso' Yosë quiricanënquë ninshitopi:
“Topinan piyapicoi Siniro nipiraihuë', na'con yonquirancoi. ¿Onpoatonso' nimara na'con nosororancoi? tënai yonquiatoí.

⁷ Quëma nohuanton, co anquëniro'sa pochin chiníquën nanantopiraihuë', co hua'quiya quëranhuë' chiníquën nanan quëtarancoi.
Noya noya acoarancoi.

⁸ Ya'ipi ma'sha hua'anëntarai,” itërin. “Ya'ipimiáchin hua'anëntarai,” topirinhüë', iporaso' co piyapinpooa' ya'ipi ma'sha hua'anëntarëhuahuë'.

⁹ Quisososo nipirinhüë' yonquia'ahua'. Inaso' isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitamarin. Parisitaton, canpooa marë' chiminin. Napoaton Yosëri chiníquën nanan quëtërin ya'ipi hua'anëntacaso marë'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpooa', hui'nin a'patimarinpooa' ya'huëretinpoaso marë'. Ya'ipi piyapinpooa marë' chiminin.

Quisocristo parisitërinso'

¹⁰ Yosëri ya'ipiya ninin. Inasáchin yonquicaso marë' nininpooa'. Ina nohuanton, hui'nin parisitërin huëntonënquë aya'coinpoaso marë'. Na'aquënpooa' imarëhua'. Imapatëhua', anoyacancantërinpooa'. Hui'ninpita

pochin Yosë ni'ninpoa'. Quisocristo parisitërin ni'ton nanitërin nicha'ëinpoaso'. Napoaton, “noya parisichin,” tënin Yosë. Nosoroatonpoa', naporin.

¹¹ Anoyacancantohuachinpoara, hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Canpoarinta' “Tata” itërëhua'. Napoaton Quisocristo co tapanatonhuë', iinpita pochin ni'ninpoa'.

¹² Quiricanëinquë naporin:

“Piyapi'sa' iyahuëpita pochin ni'nahuë. Quëma nanamën, Sinioro, a'chintarahuë. Niyontonpatëira, yonquiatëinquën, cantarai,” tënin.

¹³ Inanta' piyapi ni'ton, itaantarin:

“Canta' Tata Yosë natërahuë. Co naniantarincohuë', tënahuë,” tënin.

Ina quëran itaantarin:

“Yosë nohuanton, a'naquën piyapi'sa' imasarinaco. Inapitanta' Yosë hui'ninpita pochin ni'nahuë,” tënin.

¹⁴ Piyapinpoa' ni'ton, nonënpoa' ya'huëtërinpoa'. Napoaton Quisocristonta' o'mahuachina, piyapi chachin nasitimarin. Inanta' nonën ya'huëtërin. Piyapi chachin niquimaton, chiminin. Canpoaso' sopai natëtëhua', oshahuanëhua' ni'ton, chiminarëhua'. Quisocristoso nipirinhue' oshanënpoa marë' chiminin. Canpoa marë' chiminatón, sopai minsërin.

¹⁵ Iráca quëran huarë' chimirin të'huatërëhua'. “Chiminarihua' nimara,” ta'tëhua', të'huarë'quënpoa chachin ya'huápirëhuahuë', Quisocristoso' nicha'ërinpoa'. Ina imapatëhua', co huachi të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

¹⁶ Co anquëniro'sa' catahuacaso marë' o'marinhuë'. Piyapinpoa' catahuarinpoo' cha'ëcaso marë'. Apraan pochin noya cancantohuatëhua', catahuarinpoo'.

¹⁷ Napoaton isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Co piyapi pochin nasitërinhuë' naporini, co catahuainpoaso' nanichitonhuë'. Piyapi pochachin inanta' ni'ton, noyá nohuitërinpoa'. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nicaton, canpoa marë' Yosë nontarin nanan anoyatinpoaso marë'. Nosoroatonpoa', chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co nonpintërinpoahuë'.

¹⁸ Inanta' sopairi tënihuachina, parisitërin ni'ton, yanonpintërinso' nitananin anta'. Napoaton sopai yaminsëhuachinpoa', ina nanitërin catahuainpoaso'. Catahuarinpoo' ama sopai natëcaso marëhuë'.

3

Moisësë quëran noya noya nininso'

¹ Imarama' ni'ton, Yosë anoyacancantërinquëma'. Huëntonëinquë aya'coninquëma'. Napoaton iyaro'sa' Quisocristo na'con yonquico'. Yosëri a'paimarin nanamën a'chintinpoaso marë'. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin acorin. Ina nohuanton, imarëhua'.

² Yosëri acohuachina, no'tëquën natërin. Iráca Moisësënta' Yosë natëton, ya'ipi piyapinënpita catahuarin.

³⁻⁴ Quisososo nipirinhue', Moisësë quëran chini chiniquën nanantërin. Ni'co'. Yapëihuachinara, co pëi' inaora ya'huërinhuë'. Piyapiri nipachina, inari hua'anëntërin. Inapochachin Yosëri ya'ipiya ninin ni'ton, ya'ipi hua'anëntërin. Quisocristonta' Yosë hui'nin ni'ton, chiniquën nanantaton, ya'ipi hua'anëntërinpoa'.

⁵ Moisësëso' inpriatonën pochin ninin. Yosëri acorin cotioro'sa' pënënacaso marë'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachina, inachachin piyapi'sa' sha'huitantarín.

⁶ Quisocristoso nipirinhü' co inpriatohü'. Yosë hui'nin chachin ni'ton, chini chiniquën nanantërin. Pa'pin natëton, nóya hua'anëntarinpoa huachi. Napoaton chiniquën cancantatëhua', chiminaquë huarë' Quisocristo natëahua'. “Co naniantarinpoahuë'” ta'tëhua', noya cancantahua'. Imamiatohuatëhua', piyapinënpita chachin nisarihua'.

Asanocancaninpoaso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' yonquico'. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Yosë noninso' quiricanëinquë ninshitopi:

“Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

⁸ Ama naniantocosohü'. Iráca Moisésëri israiro'sa' quëpahuachina, shimashonënpoa' co natëtochináchinhuë' cancantopi.

Inotëro parti ya'huaso', na'con catahuapirahuë', co natërinacohü'.

⁹ Tënihuachinaconta', ahuantërahuë.

Catapini shonca pi'ipi nani ma'sha sacai' nininso nipirahuë', co yanatërinacohü'. ‘Co Yosë catahuarinpoahuë'’ ta'tona', a'naquën a'porinaco.

¹⁰ Napoaton inapita no'huito, napotërahuë:

Isopita co onporonta' natërinacohü'.

Co yanohuitërinacohü'. Co iranëhuë pa'topihuë' ni'ton,

¹¹ no'tëquën sha'huitërahuë. Noyaro'paquë ya'huëcaiso marë' yaquëtopirahuë', co imarinacohü' ni'ton, co huachi nohuantërahuë'.

Co onporonta' inaquë ya'huëcontapihuë'. Co inaquë sano cancantapihuë'” tënin Yosë.

¹² Canpitanta' iyaro'sa' a'nayanquëma tëranta' co cancanëma quëran huarë' natëhuatamahuë', co noya cancantaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin a'potama'. Inaso', iporahuanta' nanpiton ni'sárinpoa'.

¹³ Napoaton nani tahuëri nipënëncó'. Ipora chachin co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohü', nicatahuaco' ama oshahuanacaso marëhuë'. Ni'cona oshanëma' ano'quihuachinquëma'. Inapotohuachinquëma', oshaquëran Yosë naniantarama' ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantarama'.

¹⁴ Iráca Quisocristo natërehua'. Chiminaquë huarë' noya imahua'. Co a'pohuatëhuahuë', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'.

¹⁵ Quiricanëinquë naporin:

“Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

Iráca shimashonëmapita co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohü'” tënin.

¹⁶ ¿Inpitata' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'? Co'ta cotioro'sa chachin napopi. Moisésëri Iquipito quëran ocoirahuatón, quëpapurinhü', co yanatëpihuë'.

¹⁷ ¿Insopitata' catapini shonca pi'ipi Yosëri co noyahuë' ni'nin? Co'tana inapita chachin oshahuanpi ni'ton, no'huiton, ana'intërin. Inotëro parti chachin ya'ipiya chiminpi.

¹⁸ Co'huara chimiyantërasoihuë', Yosëri sha'huitërin: “Noyaro'pa' yaquëtopiranquëmahuë', co natëramacohü' ni'quëhuarë', co onporonta' inaquë ya'huëcontaramahuë', Co inaquë sano cancantaramahuë'. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma'” tënin.

¹⁹ “Co Yosë nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'” topiso marë' co Yosëri catahuarinhuë'. Co ya'conpihuë' ni'ton, co sano cancantopihuë'.

4

1-2 Yosë nani sha'huitërinpoa'. "Ipora huanta' yacatahuanquëma' sano cancantacamaso marë'," itërinpoa'. Noya nanan nani natanëhua'. Iráca natanpirinahuë', co natëpihuë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," co topihuë'. Topinan quëran natanpi ni'ton, co Yosëri anoyacancantërinhuë'. Ni'cona canpítanta' topinan quëran natantama'. Co natëhuatamahuë', co sano cancantaramahuë'.

3-4 Iráca Yosëri itërin:

"Co cancanëma quëran huarë' yaimaramacohuë' ni'ton, no'huiranquëma'. Co onporonta' sano cancantaramahuë', ténahuë. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma'," itërin.

Canpoaso nipirinhüë' cancanënpoa quëran huarë' imapatëhua', huëntonënquë chachin aya'coninpoa'. Ina quëran sano cancantarihua'. Sano cancan-tohuatëhua', co huachi nisha nisha yonquiarihuahuë'. Yosëso' isoro'pa' ténirahuaton, chinotërin. Quiricanënquë sha'huitërinpoa':

"Iráca Yosëri isoro'pa' ninin. Saota tahuëri quëran nani ya'ipi tiquihuachina, tahuëririnquë sano cancantaton, chinotërin," ténin.

5 Naquëranchin quiricanën quëran tantarin:

"Co onporonta' ya'conatona', ca pochin sano cancantapihuë'," ténin.

6 Cotioro'sa'ton noya nanan natanaponaraihuë', co natëpihuë' ni'ton, co ya'conpihuë'. Napoaton ipora huanta' Yosë yonquiarin piyapi'sa' asanocancantacaso'. Iráca quëran huarë' yonquirinpoa' asanocancainpoaso'.

7-8 Moisésë chiminpachina, Cosoiri israiro'sa' hua'anëntantarin. Noyaro'paquë quëpapurinhüë'. "Ya'conpatoj, sano cancantarai huachi," topirinahuë', co sano cancantopihuë'. Iráca Yosëri sha'huitërin. "Piyapi'sa' asanocancantarahuë'," itopirinhüë', co cotioro'sa' ina pochin cancantopihuë'. Ina quëran na'a pi'ipi na'huërin piquëran Tapi tapon:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'. A'naquën co natëtchináchinhuë' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'," ténin.

Cosoiri asanocancantërin naporini, co ina pochin Yosëri pënëintonhuë'.

9 Napoaton ipora huanta' Yosë nohuantërin asanocancainpoaso'. Yosë anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua'.

10 Iráca isoro'pa' tiquihuachina, Yosë chinotaton, sano cancantërin. Canpoanta' cancanënpoa quëran imapatëhua', inapochachin sano cancantarihua'. Yosë noya nohuitarihua'.

11 Napoaton na'con yonquia'ahua' Yosë huëntonënquë ya'conacaso marë'. Iráca co natëtonahuë', co imamiatopihuë'. Ama inapita pochin cancantahua-sohuë'.

12 Yosë nanamën chiníquën nanantërin. Yosë nanpiárin ni'ton, ipora huanta' quiricanën quëran nontarinpoa'. Noya natëhuatëhua', nanamën quëran chachin catahuaninpoa' noya noya imacaso marë'. Co'so' natëhuatëhuahuë', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantarihua'. Sahuëni cato quëran chachin to'nahuatëra, inëshin ni'ton, niahuëpatëra, a'naroáchin nansë acopoquë huarë' nipë'sharë'. Inapochachin Yosë nanamënso' chini chiníquën ya'coancantërinpoa'. Ina yonquihuatëhua', no'tëquën nitotarihua'. Ya'ipi yonquirëhuaso chachin anitotërinpoa'. Yonquinënpoaquë ma'marësona naporëhuasopítanta' anitotarinpoa'.

13 Ya'ipi ninëhuasopita Yosëso' nitotërin. Po'oana quëran nipirëhuahuë', ya'ipi ni'ninpoa'. Co pi'pisha tëranta' inaso' nonpintarihuahuë'. Ya'ipi yonquirëhuasopítanta' noyá nitotërin. Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' ninëhuasopita aipitarinpoa'. Naporo' coisë pochin nontarinpoa'. Nontohuachinpoa', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nininso'

¹⁴ Iporaso' Quisoso imarëhua'. Yosë hui'nin chachin inaso'. Nani inápaquë panantarahuaton, Yosë'pa' ya'huarin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin Yosëri acorin catahuainpoaso marë'. Napoaton ama ina naniantatëhuahuë', imamiatahua'.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' noyá nohuitërinpoa'. Sopai yaminsërinpoasonta' nitotërin. Co chiníquën cancantërehuahuë' ni'ton, sopai sha'huitarinpoa' ama Yosë natëcaso marëhuë'. Quisosonta' isoro'paquë nipon, sopairi na'con yanonpintaton, nisha nisha sha'huitopirinhue' minsëcaso marë', co inaso' sopai natërinhuë'.

¹⁶ "Tëhuëchachin nosoroatonpoa', catahuarinpoa'," ta'tëhua', apira apira Yosë nontahua'. Nontohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', ina nontohuatëhua', inaora nohuanton, catahuarinpoa' noya ahuantacaso marë'.

5

¹ Iráca Yosëri a'naya a'naya corto hua'an chini chiníquën nanantërinso acorin ina marë' sacatacaso'. Inanta' piyapi niponahuë', a'napita piyapi'sa marë' Yosë nontërin. Co noyahuë' nipachinara, chinotopiso pëiquë ma'sha quëpapi. Inaquë corto hua'ani tëparin oshanëna marë'. Ama Yosëri ana'intacaso marëhuë' inaporin.

² A'naquën piyapi'sa co aquëtë' nitotatonahuë', co noyahuë' nipi. Inapita huë'pachinara, corto hua'ani co chiníquën nontërinhuë'. Inanta' piyapi ni'ton, sopairi yaminsërin. Napoaton sanoanan quëran pënënin.

³ Inanta' oshahuanin ni'ton, inaora oshanën marë'ton ma'sha tëpacaso' ya'huërin. Ina quëran a'napita oshanëna marënta' ma'sha tëpaantarin.

⁴ Co inaora nohuanton, corto hua'an ya'coninhue'. Yosë nohuanton, ya'conin. Iráca Aaron'ton Yosëri acorin.

⁵ Quisocristonta' co inaora nohuanton, corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'coninhue'. Yosëri noya nicon, itapon:

"Quëmaso' hui'nahuë chachinquën.

Ipora chachin acoaranquën piyapi'sa' anohuitancoso marë'," itërin. Quiricanëquë chachin naporin.

⁶ Ina quëran quiricanën quëran itaantarin:

"Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën. Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco.

Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiaranhue'," itërin.

⁷ Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarin. Yatëpahuachinara, chiníquën Yosë nontërin. Na'nëton, itapon: "Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco, ama tëpa'inacosohue'. Nipirinhue', co quëma nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya," itërin. No'tëquën yanatërin ni'ton, Yosëri natanaton, catahuarin noya natëcaso'.

⁸ Yosë hui'nin chachin niponahuë', piyapi pochachin parisitërin. Co oshahuanaponahuë', piyapi ni'ton, parisitërin quëran noyá nitotërin Yosë natëcaso'.

⁹ No'tëquën natëton, canpoa marë' chiminin. Napoaton nanitërin anoyacancantinpoaso'. Ina natëhuatëhua', noya nicha'ësaripoa' nanpimiatacaso marë'.

¹⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin ya'conin. Miriquiso pochin ninin.

Ama Yosë a'pocaiso marëhuë' pënëninso'

¹¹ Iráca ninopiso' na'con yaa'chintopiranquëmahuë'. Co natan-tochináchinhue' cancantatoma', co yanatantëramahuë' ni'ton, sacai' a'chinta'huanquëmaso'.

¹² Hua'qui Yosë nanamën natanapomarahuë', co nanitëramahuë' Yosë no'tëquën natëcamaso'. Noya yonquiatoma', a'napita a'chintacamaso nipirinhüë', co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Ya'nan a'chintëranquëmaso' naquëranchin a'chintanta'huanquëmaso' ya'huërin. Co inapita tëranta' cancanëma quëran huarë' yanatëramahuë'. Hua'huaro'sa pochin cancantatoma', co nanitëramahuë' ya'ipi Yosë nanamën yonquicamaso'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'shoráchin yonquirin. Co nanitërinhuë' coshatacaso'.

¹³ So'soquë huarë' coshatërin. Canpitaso' co noyahuë' yonquiatoma', canopia'huaya pochin yonquiconama'. Co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'.

¹⁴ Chinotono'saso nipirinhüë', cosharmia ca'pi. Inapochachin noya noya imapisopitaso' no'tëquën yonquiapi. Noya nicacaso' no'quitona', co noyahuë' nininso' a'naroáchin a'porapi.

6

¹ Napoaton noya so'sorinso pochin noya noya imahua'. Ya'ipi Quisocriso nanamën yonquia'ahua'. Ya'nan a'chintohuatëinquëmara, co sacaihuë' ninin-sopita'ton a'chintërainquëma'. “Co noyahuë' nipatama', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Naporahuaton, Yosëíchin natëco',” itërainquëma'.

² Ina quëran aporihuanacasonta' a'chintërainquëma'. Naporahuaton, “Nani imapachina', së'huamotorahuatoma', Yosë nontoco' inari catahuacaso marë',” itërainquëma'. Ina quëran Yosë ananpitaantainpoaso ya'huërinsona' a'chintërainquëma'. “Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipsisopita ana'intomiatarin,” itërainquëma'. Ya'nan imapoma', inapita'ton anitotërainquëma'. Inaso' noya nipirinhüë', co inaíchin yonquicaso' ya'huërinhuë'.

³ Ya'ipi Quisocriso nanamën yonquia'ahua' noya noya imacaso marë'. Yosë nohuantohuachin, oshaquëran ina a'chintanta'inquëma'.

⁴ Ama Quisocriso a'pocosohüë'. Ina a'pohuatama', co nanitërinhuë' anoyacancantinquëmaso'. A'naquën Quisocriso nanamën nani nitotopi. “Quisocriso nicha'ësarinpoo',” ta'tona', imapi. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitopi. Ispirito Santori chachin catahuarin.

⁵ Yosë nanamën noya natanpi. Yosë chiníquën nanantaton catahuarinsona' nicaponaraihuë',

⁶ Quisocriso a'pohuachina', ¿incaricha anoyacancantëre'poiya? Co huachi nanitapihuë' cha'ëcaiso'. Yosë hui'nin chachin canpoa marë' chiminin. Co ina nohuantohuachinahuë', naquëranchin corosëquë patanantopiso pochin cancantapi. Ina a'pohuachina', piyapisari Quisoso tēhuapona'.

⁷ Ni'co'. Ya'pirin sha'patëra, o'nan ya'huëhuachina, papotërin. Hua'anënso' inaquë sacatarin. Noya nitohuachina, noya cancantërin. “Yosë nohuanton, noya papotërin,” tēnin.

⁸ Nipirinhüë', nahuan, shihuarin, inapitasáchin papotohuachina, co manta' nitërinhuë'. “No'pa' napoonin,” topatëra, tananpitëre' huachi. Inapochachin Yosë na'con catahuarinpoa'. Noya imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. A'naquënso nipirinhüë' nahuan, shihuarin, inapita papotërinso pochin nicatona', topinan quëran ya'huëpi. Co Yosë yonquipi huë'. Inapitaso' Yosëri tananpitërin. A'na tahuëri parisitopiquë a'parahuaton, pën quëran ana'intarin.

Co Yosë naniantërinpoasohüë'

⁹ Chiníquën iyaro'sa' pënënpiranquëmahuë', nosororanquëma'. Co Yosë a'poaramahuë'. Noya imatoma', cha'ësarama' ténahuë'.

¹⁰ Yosë co topinan ana'intarinquëmahuë'. Iráca noya ninama'. Imapiso-pita nosoroatoma', catahuarama' noya imacaso maré'. Ipora huanta' noya ninosoroarama' ni'ton, co Yosë naniantarinquëmahuë'.

¹¹ Chiníquën cancantatoma', ya'ipinquëma' imamiatoco'. “Yosë co naniantarinpoahuë'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantarinpoa',” ta'toma', chimi-naquë huaré' nóya imaco'.

¹² Ama amitomarahué', na'con Yosë yonquico'. Noya natëpisopita nonanco'. Inapitaso' imamiatapi. “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” ta'tona', noya natëpi. Ma'sha onpoaponarahué', noya ahuantapi. Iráca Yosëri sha'huitërinso chachin ninapi.

¹³⁻¹⁴ Apraan yonquico'. Iráca Yosëri itërin: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën. Quëma na'con catahuaaranquën. Ca nohuanto, a'na tahuëri hui'nan ya'huëtarinquën. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shiparinpitanta' ya'huëtarinquën,” itërin. Yosëso' chini chiníquën nanantërin. Co a'na ya'huërinhuë' ina quëran chini chiníquën nanantërinso'. Napoaton: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën,” itërin.

¹⁵ Itohuachina, Apraani Yosë natërin. Hua'qui' co hui'nin ya'huëtopirinhue', noya cancantaton, ninarárin. “Co Yosë nonpintërincohuë',” ta'ton, natërin. Napoaton napoin quëran hui'nin nasitërin.

¹⁶ Co piyapi yanatëhuachinpoarahue', “Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontaranquën,” ténëhua'. Ina pochin nontohuatëhua', natërinënpoa'. “No'tëquën nontërinpoa',” topi.

¹⁷ Yosë co onporonta' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinpoaso' co onporonta' nishatërinhuë'. Napoaton noya nanan sha'huitohuachinpoa': “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'. Nicha'ësaranquëma',” itërinpoa'.

¹⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa'. Naporahuaton “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma',” itomantarinpoa'. Napoaton co onporonta' nonpintarinpoahuë'. Co pi'pian tëranta' nishataponhuë', ténëhua'. Ina yonquiatëhua', chiníquën cancantahua'. Iráca Yosëíchin imarëhua' catahuainpoaso maré'. “Nicha'ësarínpoa',” ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran imahua'.

¹⁹ Ni'co'. Nanchaquë pa'pachinara, a'na tahuëri panca ihuan nacapipi. Chiníquën co'sacaitërin. Naporo' hua'na quëquën nininso' a'sonahuatona', tē'yaitopi. Acopoi' no'paquë ni'toromahuachina, sano yanponin. Co co'sacairi tëranta' chi'huincarinhue'. Inapochachin canpoanta' a'na tahuëri ma'sha onporëhua', parisitërehua', sëtërehua', naporëhua'. Inapohuatëhua', Yosë yonquia'ahua'. “Inaso' no'tëquën nontërinpoa'. Nicha'ësarínpoa'. Co onporonta' naniantarinpoahuë',” topatëhua', sano cancantarihua'. Yosëso' co quënanarihuarahue', inápaquë ya'huárin. Ina yonquiatëhua', ninarëhua'.

²⁰ Quisoso'ton nani inápaquë panantarin tapatinpoaso maré'. Inaquë ya'huëmiatarin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin ni'ton, canpoa maré' Yosë nontarin. Miriquiso pochin ninin. Co onporonta' pipiarinhue'.

7

Quisocristo Miriquiso pochin nininso'

¹ Miriquisoso' iráca ya'huërin. Co cotio piyapihuë' niponahuë', noya Yosë imarin. Sarimoquë ya'huëpisopita hua'anëntërin. Naporahuaton, Yosë nohuanton, corto hua'an ya'conin. Piyapi maré' Tata Yosë nontërin. Iráca Apraani nohuitërin. Inimico copirnoros' sa' minsërahuatón, o'mantahuachina,

Miriquisori nacapirin. Nacapirahuaton, Apraan noya nontërin. Ina quëran corto hua'an ni'ton, Yosë nontërin Apraan noya noya ya'huëcaso marë'.

² Nani nontohuachina, Apraani nani ma'sha canarin quëran diesmo Yosë marë' acorinso' quëtërin. Miriquisoso' nóya hua'an. Nininën chachin “hua'an noya nicacaso' yonquirinso'” tapon naporin. Naporahuaton, Sarimo hua'an ni'ton, “hua'an sano cancantërinso'” tapon naporin.

³ A'shin, pa'pin, shimashonënpita, inapita co nohuitërëhuahuë'. Onporosona nasitërinso', onpo pi'ipi quëransona chiminso', inapita co nitotërëhuahuë'. Co Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoahuë'. Piyapi marë' Yosë nontárin. Co Yosëri ocoirinhüë' ni'ton, pi'pian Yosë hui'nin pochín ni'nin. Nanpiárin pochin cancantërhua'.

⁴ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'huëpirinahuë', cotioro'saráchin ya'conpi. Miriquisoso nipirinhüë' nisha piyapi. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', a'napita corto hua'ano'sa quëran chini chiníquën nanantërin. Apraani noya ni'nin. Apraan'ton Yosëri acorin piyapinënpita nicacaso marë'. Inaso' chiníquën nanantërin, tënëhua'. Napoaponahuë', inimiconënpita ma'shanëna' matërin quëran, diesmo ocoirinso' Miriquiso quëtërin. Inaso' corto hua'an ni'ton, ma'parin.

⁵ A'na cotio huënton Nihuiro'sa' itopiso'. Iráca Yosë nohuanton, Moisésëri sha'huitërin. “Nihuiro'saráchin corto hua'an ya'coina'. Inapita chinotopiso pëiquë pa'pachina', piyapi marë' Yosë nontapi,” itërin. Ina quëran piyapi'sa' itantarín: “Yosë nohuanton, nani ma'sha ya'huëtarinquëma'. Napoaton diesmo quëtoco'. Corto hua'an ma'pahuachinquëma', quëtoco',” itërin Moisésëri. Quëmopinënpita niponahuë', Yosë nohuanton, ma'parin.

⁶ Miriquisoso' co cotio quëmapihuë' niponahuë', diesmo Apraan ma'parin. Naporahuaton, ina marë' Yosë nontahuaton, “Yosë noya catahuainquën,” itërin. Yosëri chachin Apraan nani sha'huitërin noya catahuacaso marë'.

⁷ “Chini chiníquën nanantohuatëra, a'napita marë' Yosë nontëre', 'Yosë noya catahuainquën, itëre',” tënëhua'. Napoaton Apraan quëran Miriquisoso' chini chiníquën nanantërin.

⁸ Isoro'paquë corto hua'ano'sari diesmo ma'patopirinahuë', inapitanta' piyapi'sa' ni'ton, chiminpi anta'. Miriquisoso nipirinhüë' nanpiarin pochin cancantërhua'. Yosë quiricanën nontërhua' quëran, naporëhua'.

⁹⁻¹⁰ Nihuiro'saso nipirinhüë' Apraan shinpita. Corto hua'an ya'conpi ni'ton, diesmo ma'patopirinahuë', co Miriquiso pochin chiníquën nanantopihuë'. Co'huara Nihui shinpita nasichátëraponahuë', Apraani Miriquiso quënanahuaton, diesmo quëtërin. Nihuiro'sa' ya'huërenamën quëtërin.

¹¹ Iráca Aaron'ton corto hua'an ya'conin. Ina quëran a'naya a'naya Nihuiro'sa' huënton quëran niya'huëretëra'piapi. Naporo' Yosëri, pënëntërinso' nanan sha'huitërin ya'ipi israiro'sa' imacaiso marë'. Nihui corto hua'ano'sa' nanan anoyatërinënpoa' naporini, ¿ma'marëta' a'na corto hua'an Miriquiso pochin nininso' huëcacasos' ya'huëitonhuë'?

¹² Nisha corto hua'an ya'conpachina, nisha nanan pënëninpoa'.

¹³⁻¹⁴ Quisocristoso' co Nihui huëntonquë nasitërinhuë'. Cota huëntonquë nasitërin. Inapitaso' co onporonta' corto hua'an ya'conpihuë'. Co ina pochin Moisésë pënëntërinhuë'. Napoaton Quisocristo co corto hua'an ya'coninhuë', tënëhua'.

¹⁵ Inaso' isoro'paquë o'marin ni'ton, nasha nanan sha'huitërinpoa'. Corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Miriquiso pochin co onporonta' pipiarinhüë'. Ina yonquihuatëhua', naporinso' no'tëquën anitotërinpoa'.

¹⁶ Co Nihuiro'sa' huënton quëran ya'conpiso pochin nininhuë'. Inaso' chiminaponahuë', nanopiantarahuatón, ya'huëmiatarin. Napoaton chiníquën nanantaton, noya noya ya'conin.

¹⁷ Yosë quiricanën quëran naporin:

“Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën inapita ya'huërëtacaso marë'.

Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco. Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiaranhuë',” itërin Yosëri.

¹⁸ Iráca corto hua'ano'sa' pënëntërinso' nanan imapirinahuë', co oshanëna' inquitërinhuë'. Co tëhuënychachin catahuarinhuë'. Napoaton co imacaso' ya'huërinhuë'.

¹⁹ Moisësë pënëntërinso' nanan co manta' anoyatërinhuë'. Quisocristoso nipirinhuë' anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', nanitërehua' Yosë nohuitacaso'. Huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Inaso' noya noya, tënëhua'.

²⁰⁻²¹ Iráca na'a cotioro'sa' corto hua'an ya'conpi. Yosëri acopirinhuë', co ya'huëmiatopihuë'. Nipirinhuë', Quisocristo yaa'paimahuachina, itapon:

“Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontaranquën.

Ipora quëran huarë' corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nica-ton, piyapi marë' nontaranco huachi.

Ya'huëmiataran. Co onporonta' nisha acoaranquënhuë',” itërin Yosëri.

²² Napoaton Quisocristoso', nasha quëran canpoarë' anoyatërin. Co non-pintarinpoahuë'. Co onporonta' nisha sha'huitarinpoahuë'. Ina anoyatërinpoaso' noya noya. Pënëntërinso' nanan iráca imapisoso', co onpopinchin noyahuë'.

²³ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', niya'huërëtëra'piapi. A'na chiminpachina, a'na ya'coantarín. Ina chimiantahuachina, a'nanta' ya'coantarín.

²⁴ Quisocristoso nipirinhuë' nanopiantarahuatón, ya'huëmiatërin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontárin. Co incari tëranta' ya'huërëtërinhuë'.

²⁵ Napoaton nanitërin noyá nicha'ëinpoaso'. “Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa',” ta'tëhua', Yosë imarëhua'. Iporahuanta' Quisocristo nanpiárin catahuainpoaso marë'. Nani tahuëri canpoa marë' Yosë nontárin.

²⁶ Quisocristoíchin nanan anoyatërinpoa'. Inaso' corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nica-ton, nóya ninin. Co pi'pian tëranta' oshahuaninhuë'. Co në'huëtërinso pochin nininhuë'. Co oshahuano'sa pochin cancantërinhuë'. Inápaquë panantahuachina, Yosëri chini chiníquën nanan quëtërin.

²⁷ Co inaso' a'napita corto hua'ano'sa pochinhuë'. Inapitaso' oshahuanatona', inahuara oshanëna marë'ton ma'sha tēpapi. Ina quëran piyapi'sa' oshanëna marënta' ma'sha tēpaantapi. Nani tahuëri naporápi. Quisocristoso nipirinhuë' co oshahuanatonhuë', co ma'sha tēpacaso' ya'huërinhuë'. Inaora nohuanton, canpoa' ya'huërënamēnpoa' chiminin. A'naroíchin chiminatón, nanitërin ya'ipi oshanēnpoa' inquitinpoaso'.

²⁸ Iráca Moisësë pënëntërin quëran na'a quëmapi'sa' corto hua'an ya'cona'piapi. Inahuanta' co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Ina piquëran Yosëso' hui'nin chachin acorin. “Co onporonta' nisha acoaranquënhuë',” itaton, oshanēnpoa' inquitinpoaso marë' acorin. Inaso' noyasáchin ninin. Co onporonta' oshahuanaponhuë'. Napoaton nóya catahuarinpoa'.

8

Quisocristo nasha quëran anoyatërinso'

¹ No'tëquën sha'huitaranquëma'. Quisocristo inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachin huënsërin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

² Iráca cotioro'sa' chinotopiso pëi' nipi Yosë chinotacaiso marë'. Inápaquë ya'huërinso chachin nonanpi. Inaquë corto hua'ano'sari piyapi'sa marë' Yosë nontopi. Quisocristoso nipirinhüë' inápaquë Yosëri acorinquë chachin canpoa marë' ina nontárin. Inaquëso' noya noya catahuarinpoa'.

³ Iráca corto hua'ano'sa' ma'sha tēpapi piyapi'sa oshanëna marë'. Quisocristoso nipirinhüë' inaora nohuanton, chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'.

⁴ Ipora huanta' isoro'paquë ya'huërin naporini, co corto hua'an ya'cointonhuë'. Cotioro'sa' iráca nanan imatona', corto hua'ano'sa' ya'huëtapi ma'sha tēpacaiso marë'.

⁵ Corto hua'ano'saso chinotopiso pëiquë Yosë marë' sacatopi. Inaso', inápaquë ya'huërinso chachin nonanpiso'. Iráca chinotopiso pëi' yanipachinara, Yosëri Moisésë itërin: "Chinotamacoso marë' nē'mëtē pëi' nico'. Motopiquë a'notëranquënso chachin niquë'," itërin.

⁶ Quisocristoso nipirinhüë', Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuaton, nanan anoyatërinpoa'. Cotioro'saso' iráca anoyatërinso imapirinhüë', Quisocristoso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa'. "Oshanëma' inquitatēnquëma', anoyacancantaranquëma'," itërinpoa' ni'ton, inaso noya noya, tēnahüë.

⁷ Iráca anoyatërinso natërëhua quëran noyápiachin cancantërëhua' naporini, co nasha quëran anoyatacaso ya'huëitonhuë'.

⁸ Iráca anoyatërinso imaponaraihuë', co noya cancantopihuë' ni'ton, quiri-canën quëran Yosëri sha'huitërin:

"A'na tahuëri ca nohuanto,
ya'ipi piyapinëhuëpitarë' co nasha quëran anoyatarahuë.

⁹ Iráca inapitaso' Iquipito parti ya'huëpirinhüë',
imiranpo quëran sē'quërëso pochin nosoroato, nicha'ërahuë.
Naporor' inapitarë' co anoyatopirahuë',
co natantochináchinhüë' cancantopi ni'ton,
tanantopitërahuë," tēnin Yosë.

¹⁰ Ina quëran itantarín:

"Tahuëri nanihuachin, nasha quëran anoyataantarahuë.
Naporor' anoyacancantarahuë noya yonquicaiso marë'.
Nasha cancán quëtarahuë ca pochin cancantacaiso marë'.
Casáchin chinotarinaco ni'ton, noya a'paiarahuë.
Ca pochin cancantatona', piyapinëhuëpita chachin nisapi.

¹¹ Iráca a'naya a'naya yanohuitohuachinacora, a'napitari a'chintopi.
'Yosë nohuitoco', itopirinhüë', co ya'ipi nanamëhuë nitochátërapihuë'.
A'na tahuëriso nipirinhüë' nitotapi. Nasha cancán ya'huëtohuachina', can-canëna quëran chachin nohuitarinaco.

Insopita tēranta' nasha quëran anoyatërahuëso imapachina', nohuitarinaco.
Hua'ano'sahuë nipon, topinan piyapi'sahuë nipon nohuantohuachina', no-huitarinaco.

¹² Na'con nosoroato, ya'ipi co noyahuë' yonquipisopita inquitarahuë.
Co huachi oshanëna' yonquiarahuë," tēnin Yosë.

13 Nasha quëran anoyatërinso quëtërinpoa. Inaso' iráca ya'huërinso' ya'huëretërin. Napoaton iráca anoyatërinso' naniantacaso' ya'huërin. Co huachi ina imacaso' ya'huërinhuë'.

9

Iráca chinotopiso pëi' nininso'

¹ Iráca anoyatërinso sha'huitohuachina, Moisésë nani ma'sha sha'huitërin onporahuatonsona Yosë chinotacaiso marë'. Ina marë' chinotopiso pëi' nipi.

² Në'mëtë', sha'huëtë', inapita quëran nipi. Cato' patoana ya'huërin. Ya'natimarinsoso', noya patoana itopi. Inaquë panca nanparin pochin nininso' ya'huërin. Misanta' ya'huërin. Inaquë pan acorin, Yosë marë' acopiso'.

³ Nëmëtëquë patonpiso' aquëtë', a'na patoananta' ya'huërin, noya noya patoana itopiso'.

⁴ Në'mëtë' ya'cariya a'na misa'huaya ya'huërin, oro quëran nipiso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin nininso' a'pëpi tomontacaso marë'. Yosë caposonëonta' ya'huërin. Aipiran, acoporan, ya'ipi oro quëran achinpitopi. Caposo acopoana yonsha oro quëran nipiso' ya'huërin. Inaquë pi'pian cosharo' Yosëri inápa quëran a'paimarinso' po'morin, mana itopiso'. Aaron pitananëonta' inaquë po'morin. Inaso' noyá yaniponahuë', Yosë nohuanton, a'naroáchin papotantarín piyapínënpita yonquicaiso marë'. Naporahuaton, cato' na'pitëa'huayanta' inaquë acopi. Inaquë Yosë pënëntërinso' nani ninshitopi. Iráca anoyatërinso' itopiso'.

⁵ Caposo a'tanamënquë cato' anquënia'huaya pochin nonanatoná, acopi. Yosë huënaráchin nininso' ayonquiinpoaso marë' napopi. A'na inchinan quëran, a'na ahuënan quëran ninotëepi. Naporahuaton anpiantëna quëran, caposo a'tanamën imotatë pochin nipi. Nisha nisha nininsopita a'chintaca'huanquëmaso' ya'huëpirinhuë', co apira aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

⁶ Ina pochin ma'sha chinotopiso pëiquë acohuachinara, noya patoanaquëso' ya'ipi corto hua'ano'sa' ya'conpi. Nani tahuëri ya'conpi Yosë chinotacaiso marë'.

⁷ Noya noya patoanaquëso nipirinhuë', co ya'ipi ya'conpihuë'. A'naíchin chini chiníquën nanantërinsoáchin ya'conin. Co ina tëranta' nani tahuëri ya'coninhuë'. Nani pi'ipiquë a'na tahuëriáchin ya'conahuaton, ma'sha huëninën quëparin. Inaora oshanën marë' quëparin. Naporahuaton, piyapi'sa' co yonquiatonahuë oshahuanpiso marënta' quëparin.

⁸ A'napita piyapi'saso' co onporonta' inaquë ya'conpihuë'. Ina yonquihuatëhua', Ispirito Santo anitotërinpoa'. Iráca anoyatërinso' imapachina', piyapi'sa' co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso', tënëhua'.

⁹ Iporahuanta' ina yonquihuatëhua', nitotarihua'. Iráca pënëntërinso' co natëhuachinahuë', ma'sha tëpapi ama Yosëri ana'intacaso marëhuë'. Nipirinhuë', co ina marë' oshanën inquitërinhuë'.

¹⁰ Iráca nisha nisha cosharo' a'popi. Nisha nisha o'ocasonta' a'popi. Co noyahuë' nipachinara, "Oshanëhuë inqui'i," ta'tona', nisha nisha pa'mopi. "Inapotohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë', co ina marë' noya cancantopihuë'. Yosëri nasha nanan sha'huitaton, anoyataquë huarë' inapocaiso' ya'huërin.

¹¹⁻¹² Iporaso nipirinhuë', Quisocriso nani o'marin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nicaton, nóya catahuarinpoa'. Co chinotopiso pëiquë ya'conaton, nanan anoyatërinpoahuë'. Co isoro'paquë nipiso

pëiquë ya'coninhuë'. Co chipo, ohuaca'huaya, inapita tēparinhuë' huënainën macacaso marë'. Inaora huënainën chachin a'parin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Ina quëran Yosë ya'huërinquë chachin panantarin a'naromaráchin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaquë noya noya catahuarinpoa'. Canpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantaripoa'. Ina imapatēhua', nicha'ësaripoa'.

¹³ Cotioro'sa' co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natēhuachinahuë', nē'huëtërinso pochin ni'tona', co nanitopihuë' chinotopiso pëiquë ya'conacaiso'. Napohuachinara, ma'sharo'sa', chipo, toroa'huaya, inapita chinotopiso pëiquë quëpapi. Inaquë corto hua'ani tēparahuaton, huënainën manin. Huënainën masahuaton, ohuaca'huaya huiquitërinso' yanonën ayontërin. Ayontahuaton, oshahuana'pi ta'satërin. Inapotihuachina, nē'huëtërinso' inquirinso pochin ninin ni'ton, naquëranchin nanitërin chinotopiso pëiquë ya'conacaso'.

¹⁴ Quisocriso huënainënso nipirinhue' noya nóya. Inaso' Yosë hui'nin ni'ton, co pi'pisha tēranta' oshahuaninhuë'. Ispirito Santo ya'huëmiatërinso' catahuarin ni'ton, canpoa marë' chiminaton anoyacancantomiatërinpoa'. Inaso huënainën a'parin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inapoaton noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Ina quëtōhuachinpoa', Yosë noya chinotarihua'. Inaso' nanopiarin ni'ton, canpoanta' ina marë' noya sacatarihua'.

¹⁵ Napoaton nasha quëran anoyatërinso nani sha'huitërinpoa'. Ya'nan anoyatërinso na'a piyapi'sa' imapirinahuë', co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Co ma'sharo'sa' huënainën quëran oshanëna' inquitiatopihuë'. Nipirinhue', Quisocriso chiminin ya'ipi huayoninsopita oshanëna' inquitacaso marë'. Ya'nan anoyatërinso imapisopita oshanënanta' inquitërin.

¹⁶⁻¹⁷ Ni'co'. Quëmapi yachiminpachina, quiricatërin ma'shanënpita macacaiso marë'. Co'huara chimiyantërasohuë', co macacaiso' ya'huërinhuë'. Chiminpachina, naporo huarë' mapi. Inapochachin nani Quisocriso chiminin ni'ton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya catahuarinpoa'.

¹⁸ Napoaton ya'nan anoyatërinso' sha'huitōhuachina, ma'sharo'sa' tēparahuatona', huënainëna' a'patopi. Inapotatona', iráca anoyatërinso' imapi.

¹⁹ Ya'ipi piyapi'sa' ayontonahuaton, Moisésëri pënënin. Nani ma'sha sha'huitërin natëcaiso marë'. Nani sha'huitōhuachina, ohuaca'hua, chipo, inapita tēparahuaton, huënainëna manin. Ina quëran narasë'pa' isopo itopiso' masahuaton, quëhuan huaitaquë so'quëtahuaton, i'sharë chachin ta'satërin. Pënëntërinso' quirica, piyapi'sa', inapita ta'satërin.

²⁰ Inapotahuaton: "Nani anoyatërinso Yosë sha'huitërinpoa' natëcaso marë'. Iso huënai' pa'nin ni'ton, Yosë canpoarë anoyatërinso anitotërinpoa'," tēnin Moisésë.

²¹ Ina quëran chinotopiso pëi', ma'sha inaquë ya'huërinso'pita, inapitanta' huënaiquë ta'satërin.

²² Iráca pënëntërinso imapachinara, nani ma'sha huënaiquë ta'satopi anoyatacaiso marë'. "Co huënai' ta'satōhuatēhuahuë', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'," topi. Tēhuëenchachin co huënai' pa'pachinhuë', Yosë co onporonta' oshanënpoa' inquitërinpoahuë'.

Quisocriso oshanënpoa' inquitërinpoaso'

²³ Iráca ma'pitasona inápaquë ya'huërinso'pita nonanpiso', huënai quëran ta'satopi anoyatacaso marë'. Ma'sha inápaquë ya'huërinso'pitaso nipirinhue', noya noya huënai' nohuantërin.

²⁴ Iráca chinotopiso pëi', piyapi'sari ninin. Quisocriso', co inaquë ya'coninhuë'. Yosë ya'huërinquë chachin pantarahuatōn, canpoa marë'

Yosë nontárin. “Oshanëna' inquitahuaso marë' nani chiminahuë,” ta'ton, nontárin.

²⁵ Iráca corto hua'an ma'sha huënainën masahuaton, noya noya pa-toanaquë ya'conin. Nani pi'ipi inaporin. Quisocristoso nipirinhüë' co na'aro' inaporinhüë'.

²⁶ A'naroíchin chiminaponahuë', ya'ipi piyapinpita marë' chiminin. Co a'naromaréáchin nanitërinpoahuë' naporini, iráca quëran huarë' na'aro' chimianta'itonhuë'. Iporaso' nani ayaro tahuëri ya'cariapirinpoahuë', a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'.

²⁷ Yosë nohuanton, ya'ipi piyapinpoa' a'naroíchin chiminëhua'. Ina quëran Yosë chachin coisë pochin nicon, ma'sona onpotinpoaso' no'tëquën sha'huipon.

²⁸ Quisocristonta' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarin. Nani oshanënpoa' inquitohuachinpoa', a'na tahuëri o'mantarin. “¡Ma noyacha Quisocristoso' ni'ton, nicha'ërinpoa' paya!” ta'tëhua', ina ninarëhua'. O'mantahuachin, imarëhuasopita maquimar-inpoa huachi.

10

¹ Iráca pënëntërinso' nanan imapachinara, ma'sharo'sa' tēpapi. Oshanëna' yonquiatona', napopi ama Yosëri ana'intacaso marëhuë'. Quisocristo chiminacaso' ninoton, Yosëri sha'huitërin ma'sharo'sa' huënainëna a'patacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iráca nani pi'iquë ma'sha tēpaporinahuë', co tēhuëncachin piyapinpita oshanëna' inquitërinhuë'.

² Oshanëna' inquipi naporini, co nani pi'iquë naquëranchin naquëranchin ma'sha tēpa'itonahuë'. Cancanëna' anoyatopi naporini, noyápiachin cancan-chitonahuë'.

³ Nani pi'iquë ma'sharo'sa' tēpahuachinara, yonquiantapi. “Tēhuëncachin oshahuanëhua',” topi.

⁴ Ma'sharo'sa' tēpaporinahuë', ina huënainën quëran co onporonta' oshanëna' inquitërinhuë'.

⁵ Napoaton Quisocristo isoro'paquë yao'mahuachina, pa'pin itapon: “Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso', ofrenda quëcacaiso', inapita co nohuantëranhuë'.

Quëma nohuanton, piyapi chachin nasitomarahuë natëa'huanquënso marë'.

⁶ Na'a ma'sharo'sa' ahuiquitopi.

Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpaporinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhüë'.

⁷ Ina quëran itërahuë: ‘Napoaton tata, nani o'marahuë nohuantëranso' nica'huaso marë'.

Quiricanënguë ninorancoso chachin nisarahuë', itërahuë,” tēnin.

⁸ Quisocristo pa'pin nontaton, naporin: “Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso' co nohuantëranhuë'. Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpaporinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhüë',” itërin. Iráca pënëntërinso natëtona' inapoporinahuë', naporin.

⁹ Ina quëran itantarin: “Ma'tana nani o'marahuë quëma nohuantëranso' nicaca'huaso marë',” itërin. Napoaton co huachi iráca Yosë chinotacaiso marë' ma'sha tēpapiso pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo nasha pochin Yosë chinotacaso anitotërinpoa'.

10 Quisocristo piyapi chachin nasitimarahuaton, oshanënpoa marè' chiminin. Yosë nohuanton, a'naroíchin chiminin. Canpoanta' ina imapatèhua', oshanënpoa' inquitèrinpoa'. Noyápiachin cancan quètèrinpoa huachi.

11 Nani tahuëri corto hua'ano'sa' sacatápi. Naquëranchin naquëranchin ma'sharo'sa' tēpapirinahuë', co oshanëna' inquipihuë'.

12 Quisocristoso nipirinhue' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marè'. Ina quëran inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran huënsëarin.

13 Inimiconēnpita minsëaquë huarè' inaquë ninarin.

14 A'naroíchin chiminaponahuë', anoyacancantèrinpoa'. Ya'ipi imarèhuasopita oshanënpoa' inquitatonpoa', noyápiachin cancan quètèrinpoa'.

15 Ispirito Santonta' inachachin anitotèrinpoa'. Quiricanën quëran sha'huitèrinpoa'.

16 "A'na tahuëri piyapinhue'pitarè' co anoyatohuato, iso pochin nisarahuë: Nasha cancan quëtarahuë natëtochináchin cancantacaiso marè'.

Anoyacancantarahuë noya yonquicaiso marè'.

17 Co huachi oshanëna' yonquiarahuë'.

Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita naniantarahuë," tēnin.

18 Quisocristo oshanënpoa' nani inquitohuachinpoa', co huachi ma'sha tēpacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin anoyacancantèrinpoa'.

Quisocristo imatèhua', Yosë nohuitèrèhuaso'

19 Napoaton iyaro'sa', iporaso' nanitèrèhua' Yosë chachin nohuitacaso'. Noya noya patoanaquë ya'conëso pochin nohuitèrèhua'. Piyapinpoa' niri-huarahuë', chiníquën cancantatèhua', Yosë nontahua'. Quisoso huëninën pa'nin ni'ton,

20 nasha ira pochin nininso' acorin Yosë nohuitacaso marè'. Noya noya ananpirinpoa'. Iráca noya noya patoanaquë Yosë ya'nopirinhue'. Nē'mëtēri ya'copitērin ni'ton, co piyapi'sari nohuitopihuë'. Iporaso' Quisocristo o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Chiminin ni'ton, nanitèrèhua' Yosë nohuitacaso'.

21 Chiníquën nanantaton, noya noya corto hua'an pochin canpoa marè' Yosë nontárin. Ya'ipi imarèhuasopita catahuarinpoa'.

22 Napoaton Quisocristoíchin natètèhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë nontahua'. Nani oshanënpoa' inquitèrinpoa' ni'ton, noya cancantarèhua'. Quisocristo anoyacancantèrinpoa' ni'ton, noya i'quë amarëso pochin noyápiachin cancantarihua'.

23 "Yosë no'tëquën sha'huitèrinpoa'. Quisocristoíchin nicha'ësarinhua'," ta'tèhua', imamiatahua'. Ama pi'pian tēranta' nisha yonquia'huasohuë. Nani sha'huitèrinpoa' ni'ton, co nonpintarinpoahuë'.

24 A'napitanta' yonquia'ahua'. Na'con nosoroatèhua', catahuahua' inahua' noya ninosoroacaiso marè'. Nipënëahuan' noya nicacaso marè'.

25 A'naquën co huachi niyontonpihuë' Yosë chinotacaiso marè'. Ama inapita pochin cancantahuasohuë'. Siniro o'macaso' tahuëri naniriarin ni'ton, niyontonatèhua', na'con na'con nicatahuahua' chiníquën cancantacaso marè'.

26 Quisocristo nanamën nani nitotèrèhua'. Nitotarihuarahuë', naquëranchin naquëranchin co noyahuë' nipatèhua', a'popisopita pochin cancantararihua'. A'pohuatèhua', co insonta' nanitarinhue' oshanënpoa' inquitinpoaso'.

27 Ina quëran pa'pi tē'huatacaso' ya'huërin. Yosë chiníquën ana'intarinpoa'. A'na tahuëri inimiconēnpita pēnquë a'pararin.

²⁸ Iráca Moisësë pënëntohuachina, a'naquën co yaimapihuë'. A'popi. A'pohuachinara, ana'intopi. Coisëquë quëparahuatona', sha'huirapipi. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon inachachin sha'huirapihuachinara, co nosoropihuë'. "Tëpaquë'," itopi.

²⁹ Yosë hui'nin chachin a'pohuatama', jaquë aquëtë' ana'intinquëmaso' ya'huërin! Quisocristo canpoa marë' chiminin. Huënainën a'parin anoyacancantinpoaso marë'. Inapoaton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. A'naquënso nipirinhüë' imapirinhüë'. Ina quëran Quisocristo a'popi. Huënainën quëran anoyacancantopirinhüë', nisha cancantatona', ina huënainën chachin nocanpi. Ispirito Santori nosoropirinhüë', co pi'pian tëranta' yanatëpihuë'. Inapitaso' Yosëri chini chiniquën ana'intarin.

³⁰ Yosë nohuitërehua'. Inaso' ya'ipiya nitotërin. "Co noyahuë' nipachina', cari ana'intarahüë. No'tëquën ana'intarahüë huachi," ténin Yosë. "Piyapinënpita tëranta' co yanatëhuachinhüë', Siniorori ana'intarin," ténin anta'. Quiricanënuë naporin.

³¹ Yosëso' nanpiárin. Chiniquën nanantërin. Co noyahuë' nipatëhua', pa'pi të'huatacaso' ya'huërin. Ana'intarinpoa'.

³² Ya'nan imaramaso' tahuëri'sa' yonquico'. Quisocristo nanamën a'chintohuachinënuëmara, noya natanatoma', imarama'. Ina marë' parisitapomarahüë', co yaa'poramahuë'. Noya ahuantërama'.

³³ Imaramaso marë' a'ninquëchin tëhuarinënuëma', no'huirinënuëma'. A'na tahuëri ahüëpirinënuëmahüenta', noya cancantërama'. A'napita imapisopitanta' parisitohuachinara, nosoroatoma', catahuarama'.

³⁴ Tashinan pëiquë po'mohuachinara, co të'huatomarahüë', nicapoma' pa'nama'. Paatoma', catahuarama'. Canpitanta' imaramaso marë' ma'shanëma' osëretopirinënuëmahüë', co sëtëramahuë'. "Yosë chachin nohuitërehua'. Nasha cancan quëtërinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë' inaso' osëretinpoaso'," ta'toma', nóya cancantërama'.

³⁵ Ya'nan imapoma', noya imarama'. Ama iporaso' yaa'pocosohüë'. "Yosë naniantërinco," ama tocosohüë'. Chiniquën cancantoco' Yosë nóya acanainquëma'.

³⁶ Ma'sha onpopiramahuënta', noya ahuantoco'. Noya natëhuatama', na'con catahuarinquëma'. Nani sha'huitërinquëma' ni'ton, co nonpintarinquëmahüë'. Noya nicha'ësarinquëma'.

³⁷ Quiricanënuë naporin:

"Tëhuëenchachin o'macaso' nininso' o'mapon.

Co hua'quiarinhüë'.

³⁸ Cancanëma quëran huarë' natëhuatamaco, noya ni'saranquëma' ni'ton, noya nanopimiatarama'.

Nipirinhüë' a'pohuatamaco,

pa'pi co noyahuë' ni'saranquëma'," ténin.

³⁹ Insosona a'pohuachina', parisitopiquë pa'sapi. Canpoaso nipirinhüë', co a'poarihuahuë'. Natërehua' ni'ton, nicha'ësarinpoa huachi.

11

Ya'ipi cancanëna quëran huarë' natëpisopita

¹ "Co Yosë quënanpirëhuahuë', ya'huárin. Nosoroatonpoa' catahuarinpoa'," topatëhua', tëhuëenchachin ina natërehua'. Na'con Yosë sha'huitërinpoa'. Co ipora naniyatërarinhüë'. "Oshaquëran naniarin huachi," ta'tëhua', noya ni-narëhua'.

² Iráca quëran huarë' ina pochin cancantohuachinara, Yosëri noya ni'nin.

³ “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” ta'tëhua', natërëhua'. Inaora yonquinën quëran ya'ipi isoro'pa' acorin. Co manta' ya'huëpirinhuë', “Ya'huë'in,” topachina, ma'sha ya'huërin. Ya'ipi ni'nëhuasopita co inaora ya'huërinhuë'. Yosëri nininso'. Quiricanën quëran anitotërinpoa'.

⁴ Iráca Apiri Yosë natërin. “Yosë catahuarinco,” ta'ton, ma'sha tëparahuaton, Yosë chinotërin. Inapotohuachina, noya ni'nin. “Noya natërinco,” tënin. Cainoso nipirinhuë' co ina pochin cancantërinhuë'. Napoaton Apiri nani chiminpirinhuë', ipora huanta' “Ma noya Apiri natëtërin,” tënëhua'.

⁵ Iráca Inoco noya natërin ni'ton, Yosëri inápaquë quëpantarin. Napoaton co chimininhüë'. Piyapi'sari yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Co'huara inápaquë quëpantayátërasohuë', “Inoco nóya ni'nahuë,” tënin Yosë quiricanënguë.

⁶ Yosë yonquihuatëhua', natëtacaso' ya'huërin. “Yosë ya'huárin. No'tëquën nontërinpoa'. Ina nontohuatëhua', natanatonpoa' catahuarinpoa',” topatëhua', noya ni'sarinpoa'. Co ina pochin cancantohuatëhuahuë', co onporonta' noya ni'sarinpoahuë'.

⁷ Iráca Nointa' ya'huëpirinhuë', a'na tahuëri Yosëri itapon: “Co hua'qui quëranhuë' ma'sha onpoarama'. Co ni'chinamasohuë' ni'sarama'. Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ii' quëran ata'huantarahuë,” itërin. Co'huara o'nayantërasohuë' napotopirinhuë': “Yosë no'tëquën nontërinco,” ta'ton, Noi natëtërin. Sha'huitohuachina, natëton, panca nancha ninin. Ina quëran sa'in, hui'ninpitare chachin cha'ëpi. A'napitaso' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton na'inpi. Noiso nipirinhuë', ya'ipi cancanën quëran natëtërin. “No'tëquën nontërinco,” topachina, Yosëri noya ni'nin.

⁸ Apraanta' Yosëri itërin: “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. A'na parti a'nochinquën. Ina no'pa' quëchinquën ya'huëcamaso marë',” itërin. Co no'pa' nohuitaponahuë', Yosë natërin. “Co nonpintarincohuë',” ta'ton, pa'nin.

⁹ Aquë paaton, Canaan parti canconin. Inaquë ya'huaponahuë', në'mëtë' pëiquëráchin ya'huërin. Pa'sápaton, co ya'huëmiatërinhuë'. Isaco, Cacopo, inapitanta' në'mëtë' pëiro'saquë ya'huëpi. Yosëri nani sha'huitërin. “Iso no'pa chachin quëchinquëma',” itopirinhuë', co hua'anëenchátërapihuë'. “Co Yosë nonpintarinpoahuë'. A'na tahuëri ina nohuanton, hua'anëntarihua',” ta'tona', Yosë natëpi.

¹⁰ Apraan yonquiárin. “A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Inaquë noya ninano' ya'huëmiatarin. Yosëri chachin canpoa marë' acorinso',” ta'ton, ina ninararin.

¹¹ Inaso', chiníquën Yosë natërin. “Nani máshoco. Saranta' co hua'huana'pihuë' nipirinhuë', Yosë sha'huitërinco ni'ton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco,” tëninso marë', Yosë nohuanton, hui'nahuanin huachi.

¹² Apraan nani másho niponahuë', hui'nahuanin. Ina hui'nin quëran chachin na'api. Oshaquëran hua'huayátërahuë shinpita ya'huëtërin. Tayora nápo' ya'huëpi. Marë yonsanquë notohuaro' inotëra'huaya ya'huërin. Inotëra'huaya nápo' shinpita ya'huëpi. Co pichicasohuë'.

¹³ Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chiminaquë huarë' Yosë natëpi. “Nani Yosë sha'huitërinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'. Pahuanarin nipirinhuë', a'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'huapon,” ta'tona', nóya cancantopi. “Co hua'qui isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Isëquëso' topinan yacapatërehuaso pochin ninëhua',” topi.

¹⁴ “Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë'pa' tēhuëchinso' ya'huëmiatarihua',” ta'tona', napopi.

¹⁵ Ya'huèpi quèran nani pipimiatopi. Ina na'con yonquipi naporini, inaquè ayamanta'itonahuè'.

¹⁶ Nipirinhue', co isoro'pa' na'con yonquipihuè'. Yosè na'con na'con nohuantopi. Ina ya'huèrinquè chachin ya'huècaiso' nohuantopi. Napoaton Yosè tapon: "Nóya yonquirinaco ni'ton, hui'nahuèpita pochin ni'sarahuè. A'na tahuèri inápaquè quèpantarahuè. Nani tapatèrahuè ya'huècaiso'," ténin.

¹⁷⁻¹⁸ Apraan tèhuèenchachin Yosè natèrin. Anaíchín hui'nin ya'huètèrin. Nasitohuachina, Isaco itèrin. Naporo' Yosèri sha'huitèrin: "Isaco mashotihuachin, hui'nahuanarin anta'. Naporahuaton, oshaquèran notohuaro' shinpita ya'huètèrin," itopirinhue'. Hui'nin hui'napitohuachina, Yosèri itantarin: "Hui'nan quèparahuaton, motopi'pa' paquè'. Inaquè hui'nan tèpaquè' chinotancoso marè'," itèrin. Tènicaso marè' napotèrin.

¹⁹ "Yosè co nonpintèrincohuè'. Ananpitaantacasonta' nanitèrin," ta'ton, Apraan natètèrin. Paaton, Isaco yatèparahuachina, Yosèri itaantarin: "Tananpitèquè'. Ama tèpaquèsuhuè'," itèrin. Napoaton hui'nin chiminin quèran, nantantarinso pochin ni'nin.

²⁰ Ina quèran Isaconta' cato' hui'ninpita ya'huètèrin, Cacopo, Isao inapita itopiso'. Mashotihuachina, Yosè natèton, nontèrin hui'ninpita catahuacaso marè'.

²¹ Cacoponta' mashotahuaton, pitana paquèaponahuè', Yosè chinotarin. Yachiminpachina, ina natèton, Cosi hui'ninpita catahuacaso marè' Yosè nontèrin.

²² Cosinta' chiminaquè huarè' Yosè natèrin. Yachiminpachina, quèmpopinènpita sha'huitèrin: "Iquipito parti ipora ya'huèrèhua'. A'na tahuèriso nipirinhue' Yosè nohuanton, ya'ipi isairi'sa' isèquèran pipiapi. No'pa' Yosè quètèrinpoaquè chachin quèpantarin ya'huècaiso marè'. Naporo' nansèhuèpita quèpa'ina' pa'pitinacoso marè'," itèrin. "Yosè co nonpintarinpoahuè'," ta'ton, naporin.

²³ Ina quèran Iquipito copirnoru piyapinènpita camairin: "Isairi sanapi'sa' huaihuachina', quèmapia'huaya nipachin, tèpaco'," itèrin. Napopirinhue', Moisésèso' nasitohuachina, a'shini co nohuantèrinhuè' hua'huin chiminacaso'. Yosè natèton, co copirno tèranta' tè'huatèrinhuè'. "Iso hua'huahuèso' noya," itèrin so'in nontaton. Cara yoqui noya po'opi.

²⁴ Ina quèran copirno hui'nini masahuaton, aso'sorin. Napoaponahuè' hui'napitohuachina, Yosè natèton copirno pèinèn quèran pipirin.

²⁵ Yosè piyapinènpita catahuacaso marè' pa'nin. Ina marè' parisitopirinhue', co ina yonquirinhue'. Yosè natècaso' na'con na'con nohuantèrin. "Co noyahuè' nicatèhua', capa cancantopirèhuahuè', co hua'quiya quèranhuè' ma'sha ta'huantarin," ta'ton, co ma'sharáchin yonquirinhue'.

²⁶ Copirno hui'nin pochin ni'ton, nohuantèrin naporini, Iquipito parti na'con canaitonhuè', co ina nohuantèrinhuè'. Yosè na'con na'con yonquirin. "A'na tahuèri Cristo o'maton, nicha'èsarinpao'. Iporaso' ina marè' aparisitopirinacohue', Yosè'pa' noya noya acanarínco," ta'ton, noya ahuantèrin.

²⁷ Yosè natèton, Moisésè Iquipito quèran pipirin. Copirnoru no'huipirinhue', co tè'huatèrinhuè'. "Yosè co quènanaporahuè', ni'sárinco," ta'ton, chiníquèn cancantèrin. Chiníquèn cancantaton, Yosè piyapinènpita catahuarin.

²⁸ "Yosè nicha'èsarinpao'," ta'ton, natètèrin. Napoaton piyapi'sa' camairin: "Ya'ipinquèma' carniroa'hua tèpaco'. Huèninèn ya'coanaquè pashitoco' ama anquèniri paninan nininso' tèpacaso marèhuè'," itèrin. Napotohuachina, a'naya a'naya inahuara pèinèna' ya'coanaquè huènaiquè pashitèra'piapi. Napoaton Yosèri catahuarin. Co paninano'sa' chiminpihuè'. Pascoa pitaquè napopi.

29 Ina quëran ya'ipi israiro'sa' Yosë natëtona', noya pipipi. “Yosë catahuarinpoa',” ta'tona', Quëhuai marë aquëtëran pa'pi. Pancai' nìponahuë', Yosë nohuanton, a'naroáchin nipatomairin ni'ton, panca ira pochin yaniro ya'norin. Ina pa'tatona pëntonpi. Iquipito sontaro'saso nipirinhue' co nanitopihue' pëntonacaiso'. Imatapirinhue', iiri imotërin ni'ton, chimiitopi.

30 Ina quëran israiro'sa' Canaan parti canconpi huachi. Yosë natëtona', inimiconënpita minsëpi. Quiricoso' panca ninano'. Natëricho quëran pairatopiso' inápaquë huarë' pantarin. Yosëri sha'huitërin tahuitacaiso'. “Catahuarinpoa mini,” ta'tona', natëpi. Canchisë tahuëri tahuitopi. Inapotohuachinara, Yosë nohuanton, paira a'naroáchin nohuaatërin.

31 Ya'ipi ya'huëhuano'sa' co Yosë yanatëpihue' ni'ton, chiminpi. A'na sanapiáchin natëton, cha'ërin. Oshahuana'pi inaso', Nacapa itopiso'. Inimico nìponahuë', Israiro comisionënpita huë'pachinara, inari po'orin ama sontaro'sari tēpacaiso marëhuë'.

32 Co inapitaráchin Yosë natëpihue'. Quitono, Paraco, Sanson, Quihuiti, Tapi, Samoiro, pënëtona'piro'sa', inapitanta' nóya natëtopi. ¡Notohuaro' ya'huëpi ni'ton, co'chi nanitërahuë' ya'ipiya sha'huita'huaso paya!

33 A'naquë'n Yosë natëtona', nisha nisha piyapiro'sa' minsëpi. A'naquë'onta' hua'an ya'conatona', no'tëquë'n hua'anëntopi. “Yosë sha'huitërinpoa' ni'ton, catahuarinpoa',” ta'tona', a'naquë'n natëpi. Napoaton Yosëri catahuarin. A'naquë'nso' Yosë natëtona', pa'pini' quëran cha'ëpi.

34 A'naquë'n pën chiníquë'n nënë nënëtapaquë tēyatopirinhue', co pi'pian tēranta' huëyapihue'. Noya cha'ëpi. A'naquë'onta' Yosë nohuanton, sahuëni quëran cha'ëpi. Yatëpapurinhue', co chiminpihue'. A'naquë'onta' co chinipirinhue', Yosëri catahuarin chiníquë'n cancantacaiso marë'. Na'a inimicoro'sa' minsërahuatona', a'papi.

35 Sanapi'santa' hua'huinpita chiminpachina, Yosë natëpi ni'ton, ina nohuanton nāpīantapi huachi.

A'naquë'nso nipirinhue' Yosë natëtona', chiníquë'n parisitopi. “Yosë a'poco' tēpachinēnquëma',” itopirinhue', co yaa'popihue'. “Co onporonta' a'poaraihue'. Yosë noya noya ananpitaantarincōi,” ta'tona', imapiso marë' chiminpi.

36 A'naquë'onta' Yosë imapi ni'ton, tēhuapi, huihuipi, catinaquë tonpopi, tashinan pēiquë po'mopi, napotopi.

37 A'naquë'onta' na'piquë tē'yaratona', tēpapi. A'naquë'onta' sërichoquë yatona' tona', tēpapi. “Yosë a'poco', tēpachinēnquëma',” itopirinhue', co yaa'popihue'. A'naquë'onta' sahuëni quëran tēpapi. A'naquë'n co tēpapurinhue', imapiso marë' chiníquë'n aparisitopi. Yatëpahuachinara, ta'api. Co huachi ya'huëmia ya'huëpihue'. Capa a'mocaiso' ni'ton, ohuica sha'huëtë', chipo sha'huëtë' inapita a'mopi. Co manta' ya'huëtōpihue'. Chiníquë'n parisitopi.

38 Motopiro'sa' parti, inotëro partiro'sa', nisha nisha parti iratopi. Na'pi naninquë ya'conahuatona', huë'ëpi. Inpioro'sari nocanpi: “Inapitaso' napoonpi,” topirinhue', Yosëriso' noya noya ni'nin.

39 Yosëichin yonquiatona', nóya imapi. Napoaponahuë', co ya'ipi Yosëri sha'huitërinso' naniyatërasohue', chiminpi.

40 Canpoanta' yonquiatonpoa', Yosë ninararinpoa'. Iporaso' Quisocristo nani chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' anoyacancantërinpoa'. Iráca imapispita, ipora canpoanta', ya'ipinpoa' anoyacancantërinpoa'. A'na tahuërinta' inápaquë pa'patëhua', Yosë noyá nohuitarihua'.

12

Quisocristo íchin yonquia'ahua'

¹ Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' parisitaponaraihuë', imamiatopi. "Yosë catahuarinpoa'," ta'tona', natëpi. Napoaton inapita yonquiatëhua', canpoanta' nóya imahua'. Ni'co'. Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, chiníquën ta'api. Co manta' quëpapihuë'. Torosarëáchin ta'api. Naporopi a'mopiso' co ocoihuachinahuë', co nanitopihuë' chiníquën ta'acaiso'. Inapochachin canpoanta' naporopi a'mopiso' ocoipiso pochin ya'ipi oshanënpoa' naniantahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Quisocristo imahua'. Sacai' nipirinhue', ahuantatëhua', noya imahua'.

² Quisocristo na'con yonquia'ahua'. Inasáchin catahuarinpoa' Yosë natëcaso'. Naporahuaton, inasáchin catahuarinpoa' noya noya natëtacaso'. Isoro'paquë o'mahuachina, chiníquën parisitërin. Corosëquë parisitohuachina, na'con tëhuapirinhue', co ina yonquirinhue'. "Chiminpato, piyapi'sa' nicha'ësarahue'," ta'ton, nóya cancantërin. Ina quëran inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachin huënsëarin.

³ Isoro'paquë ya'huapon, oshahuano'sari chiníquën no'huipirinhue', ahuantërin. Ina yonquiatëhua', ama yaa'poa'huasohue'. Chiníquën cancantoco'.

⁴ Sopai yaminsërinquëma' Yosë a'pocaso marë'. Sacai' nipirinhue', Quisocristo imamiatoco'. Imaramaso marë' aparisitopirinëinquëmahuë', co tëparinëinquëmahuë'.

⁵ Hui'ninpita pochin nicatonpoa', Yosë pënëninpoa' chiníquën cancantacaso marë'. Nani nitotopiramahuë', ¿naniantërama' ti? Quiricanën quëran napotërinpoa':

"Yonquiquë' conpa. A'na tahuëri Yosë nohuanton, parisitaran noya noya imacamaso marë'.

A'na tahuëri pi'pian ana'intopirinquënhue', ama sëtëquësohue'.

Ama yaa'poquësohue'. Ahuantacaso' ya'huërin.

⁶ Nosororinpoa' ni'ton, a'na tahuëri ina nohuanton, ma'sha onporëhua'.

Hui'ninpita pochin nicatonpoa', ana'intërinpoa' noya noya yonquicaso marë'," tënin.

⁷ Hui'ninpita pochin ni'ninpoa' ni'ton, ahuantacaso' ya'huërin. Ni'co'. Hui'nanpo' no'tëquën pënënë' noya noya yonquicaso marë'.

⁸ Co Yosë pënëninpoahuë' naporini, co tëhuënhachin hui'ninpita pochin ni'itonpoahuë'. Ya'ipi hui'ninpita yonquirin noya noya cancantacaiso marë'. Co pi'pian tëranta' ana'intoahuachinquëmahuë', co Yosë hui'ninpitinquëmahuë'.

⁹ Tatanpoa' pënënpachinpoara, natërëhua'. Pi'pian ana'intopirinhue', co no'huirëhuahuë'. Noya nicatëhua', natërëhua'. Tata Yosëso nipirinhue' na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Inaso' nininpoa' ni'ton, natëhuatëhua', noya noya nanpiarigua'.

¹⁰ Hua'huatarigua', co hua'qui isoro'paquë ya'huëcasohue' nipirinhue', tatanpoa' pënëninpoa'. Inaora yonquiaton, pi'pian ana'intërinpoa' natëcaso marë'. Yosëso nipirinhue', noya noya yonquiatonpoa', no'tëquën catahuarinpoa'. Na'con nosoropirinhue', a'na tahuëri ina nohuanton parisitërhue' ina pochin cancantacaso marë'.

¹¹ A'na tahuëri Yosë nohuanton, ma'sha onporëhua'. Naporahuaton, a'napita ma'sha onpotërinënpoa'. Naporo chachinso' sëtërëhua'. Parisitacaso' co nohuantopirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', Yosë na'con catahuarinpoa'. Nirótëatëhua', noya nisarëhua'. Inapoatëhua sano cancantarihua'.

Ama Yosë a'poa'huasohuë'

¹² Napoaton iyaro'sa', chiníquën cancantahua'. Ama amiatëhuarahuë', chiníquën Yosë imahua'. Ni'co'. Aquë pa'patëra, canotërë', sacai' iratërë'. A'naquëma' ina pochin cancantatoma', co huachi ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaramahuë'. Ama huachi canotërëso pochin cancantocosohuë'.

¹³ Yosë iranën no'tëquën imapatama', co pëshonaramahuë'. Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. A'napitanta' nicatënquëma', chiníquën cancantapi. Co huachi sonpacha pochin cancantapihuë'.

¹⁴ Ama pi'pian tëranta' nino'huicosohuë'. Naporahuaton, noya nico'. Co noya nipatamahuë', co manta' Yosë nohuitaramahuë'.

¹⁵ Yosë inaora nohuanton nosoroatonpoa', yacatahuarinpooa'. A'naquëniso nipirinhüë', co yatahuërëtopihuë'. Inahuara yonquipisoáchin imatona', co Yosë yonquicaiso' nohuantopihuë'. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. Co Yosëíchin yonquihuatomahuë', oshaquëran nitapicancanarama'. Ina quëran pënanin a'naroáchin së'cotëtërinso pochachin a'napitanta' atapicanca-narama'.

¹⁶ Ni'cona nisha nisha cancantotama'. Ama monshihuancosohuë'. Noyápiachin cancantoco'. Ama ma'sha yonquiatoma', Yosë naniantocosohuë'. Isao iráca naporinso' yonquico'. Ma'sharáchin yonquiaton, co onpopinchin Yosë yonquirinhüë'. Tanaton, iin nontërin: “¿Yosë na'con catahuainquënso' nohuantëran ti? Co caso' ina yonquirahuë'. Cosharo' na'con na'con nohuantërahuë,” itërin.

¹⁷ Ina piquëran yonquiantapirinhüë'. “Yosë na'con catahuainco,” tantapirinhüë', co huachi Yosëri nohuantërinhuë'. Chiníquën sëtaton na'nëpirinhüë', iráca a'porinso' co huachi nanitërinhuë' anoyatacaso'. Ina yonquiatoma', ni'cona Yosë naniantotama'.

¹⁸ Iráca Sinai motopi nicotoanaquë huë'pachinara, cotioro'sa' pa'pi tē'huatopi. Inaquë panca pën nënërin. Co ya'caritacaso' ya'huërinhuë'. Tahuëri niponahuë', tashi pochin ninin. Yara yaráchin ninin. Panca ihuan pa'nin.

¹⁹⁻²⁰ Tronpita chiníquën pihuirinso' natanpi. Naporo' Yosëri chiníquën itërin: “Iso motopiquë pënënananquëma' ni'ton, ama ya'caricosohuë'. Ma'sharo'sa tëranta' inaquë pa'pachina', chimiina'. Na'piquë tē'yaratoma', tēpaco,” itërin. Ina natanahuatona': “Sacai' ina nanan natëcaso',” ta'tona', pa'yanpi. “Ama huachi chiníquën nonchincoisohuë',” itopi.

²¹ Ni'sahuaton, Moisésënta' pa'pi tē'huatërin. “Canta' tē'huatato, ropa ropátarahuë,” tēnin.

²² Canpoaso nipirinhüë', co ina motopi ya'carirëhuahuë'. Quisocriso imapatëhua', nisha motopi ya'carirëhua', Sion itopiso'. Yosë chachin nohuitarihua'. Co ipora quënanpirëhuahuë', nanpiárin. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin pantarihua'. Nasha Quirosarinquë ya'huëcontarihua huachi. Notohuaro' anquëniro'sa' inaquë niyontonpi. Noya cancantatona', Yosë chinotapi.

²³ Huëntonëinquë chachin Yosë nani aya'coninpoa'. Inápaquë nininënpoa' nani ninshitërinpoa' hui'ninpita pochin nicainpoaso marë'. Inatohua' niyontonarihua'. Yosë chachin imarëhua'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntaton, co imapisopitahuë' no'tëquën ana'intarin. A'naquën imapisopita nani chimin-pachinara, hua'yanënaso' Yosë'pa' ya'huapi huachi. Yosë pochachin cancantopi. Inapitarë'quënpooa chachin niyontonarihua'

²⁴ Quisocriso chachin nohuitarihua'. Inaso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. Huënainën quëran anoyacancantërinpoa'. Iráca Apiri huënainën pa'nin. Iini tēpahuachina, huënainën pa'nin ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Quisocriso chimininsoso' nipirinhüë', noya noya. Huënainën pa'nin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

²⁵ Napoaton Quisocristo nanamën noya natanco'. Ama pi'pian tēranta' a'pocosohuë'. Pënëntërinso nanan sha'huitohuachinara, a'naquën co yanatëtopihuë' ni'ton, a'naroáchin ana'intërin. Quisocristo nanamënso' noya noya ni'ton, ina naniantohuatëhua', aquë aquëtë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Inaso' inápa quëran pënëninpoa'.

²⁶ Yosëri pënëntërinso nanan sha'huitohuachina, ina nohuanton, panca ocohua pa'nin. Ina quëran quiricanën quëran sha'huitërinpoa': "A'na tahuëri naquëranchin nontantahuato, co isoro'paráchin nacontarinhuë'. Inápaquë ya'huërinso'pitanta' naco nacóntarin," ténin.

²⁷ A'na tahuëri mini ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita ta'huantarin. Ma'sha ya'huëmiatërinso' acohuachinaso', ya'huëmiatarin.

²⁸⁻²⁹ Hua'anëntërinquë chachin aya'coninpoa'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Napoaton: "Yosparinquën Sinioro," itahua'. Ya'ipi cancanënpoa quëran inasáchin chinotahua'. Noya cancantatëhua', natëhua' noya nicainpoaso marë'. Ipora huanta' Yosëso' no'tëquën ana'intarin ni'ton, tē'huatacaso' ya'huërin. Pënquë ma'sha ahuiquitërëso pochin ya'ipi co noyahuë' nininsopita ana'intarin.

13

Onporahuatonsona Yosë noya ni'ninpoaso'

¹ Ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin ni'co'.

² Co nohuitapomarahuë', nosoroco'. Huë'pachina, noya nontatoma', o'shitoco', a'caco'. Iráca a'naquën napopiso' yonquico'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, "Huëco' ni'quicoi," itërin. Piyapita'ma' topirinhue', Yosë anquëninën chachin a'carin. Inapochachin canpoanta' ni'toro'sa' noya nontahua'.

³ Ama tashinan pëiquë po'mopisopita naniantocosohuë'. Catahuaco'. Canpitanta' tashinan pëiquë ya'huëaramaso pochachin yonquico'. A'naquëonta' imapiso marë' chiníquën aparisitohuachina', noya yonquico'. Canpitanta' inapita ninatanpiso pochin cancantatoma', nosoroco'.

⁴ Quëmapi'sa' sa'apachina', ama a'na sanapi yonqui'inasohuë'. Sanapi'santa' so'yahuachina', ama so'ina' tēhuananpichinasohuë'. Ama manta' monshihuainasohuë'. Monshihuanpatama', Yosë chiníquën ana'intarinquëma'.

⁵ Ama coriquiráchin pa'yatocosohuë'. Co na'con ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', sano cancantoco'. Ama na'con na'con nohuantocosohuë'. Yosë chachin nani sha'huitërinpoa'. "Co onporonta' pataranquëmahuë'. Co naniantaranquëmahuë'," itërinpoa'.

⁶ Napoaton chiníquën cancantatëhua' naporëhua':

"Yosë catahuarinpoa' ni'ton, co tē'huarëhuahuë'.

¡Piyapi'sa' ma'sha onpotopirinoahuënta', co tē'huatarihuahuë'!" tēnhua'.

⁷ Ya'nan a'chintërinëinquëmasopita yonquico'. Yosë quiricanën noya a'chintërinëinquëma'. Chiminaquë huarë' noya nicatona', a'napita catahuapi. Napoaton inapita nonanatoma', noya natëco'.

⁸ Quisocristo co onporonta' nishataponhuë'. Iráca nosororinpoa'. Ipora huanta' catahuarinpoa'. Co onporonta' naniantarinpoahuë'. Inasáchin imahua'.

⁹ A'naquën nisha a'chintohuachinëinquëma', ama natancosohuë', nonpintochinëinquëma'. No'tëquën yonquico'. Nisha nisha nicacaso' pënënpirinënpohuë', co ina quëran noya cancantërehuahuë'. Na'a piyapi'sa' nisha nisha cosharo' a'poaponaraihuë', co noya cancantopihuë'.

Quisocristoíchin nanitërin anoyacancantinpoaso'. Inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

10-11 Quisocristo corosëquë chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iráca pënëntërinso imapisopitaso nipirinhüë', co ina natëpihuë' ni'ton, co oshanëna' inquitërinhuë'. Iráca corto hua'ano'sa' piyapi'sa' oshanëna marë' ma'sha tēpapi. Tēpahuachinara, corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari ma'sha tēpapiso' huënainën manin. Masahuaton, Yosë ya'norinso' patoanaquë quēparin oshanëna marë'. Noshinënso nipirinhüë' co ca'pihuë'. Ninano' intonquë quēpapi ahuiquitacaiso marë'.

12 Quisocristonta' ninano' aquëcha quēparahuatona', aparisitopi. Inaquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaora huënainën quëran anoyacancantërinpoa'.

13 Napoaton canpoanta' aparisitohuachinënpoa', ahuantahua'. Iráca pënëntërinso nanan naniantatēhua', Quisocristoíchin imahua'. Ina no'huipiso pochin no'huipirinënpoaonta', ahuantahua'.

14 Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë ya'huërin'pa' pantacaso' ni-narēhua'. Inatohua' ya'huëmiatarihua'.

15 Napoaton iporaso' co huachi ma'sha tēparihuahuë' Yosë chinotacaso marë'. Nani tahuëri ina chinotatēhua', "Ma noyanquëncha Tata Yosë quëmaso paya. Quisocristoíchin anoyacancantërincoi ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' itërainquën," itahua'.

16 Noyasáchin niahua'. Nicatahuacaso' ama naniantahuasohuë'. A'napita ma'sha pahuantohuachina', ama apiratocosohuë'. Inapohuatēhua', Yosë noya chinotarēhua' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

17 Ansiano'sa' pënënpachinënquëma', noya natëco'. Noya noya imacamaso marë' Yosëri acorin. A'na tahuëri inapitanta' ya'ipi napopisopita Yosë sha'huitapi. Nani tahuëri pënënarinënquëma'. Noya natēhuatama', noya cancantatona', a'chintarinënquëma'. Co yanatēhuatamahuë', sētapi. Naporahua-ton, canpitanta' co noya noya cancantapomahuë'.

18 Quiya marë' Yosë nontoco'. Noya nisarai, ta'toi, noyápiachin cancantërai. Ya'ipi cancanēhuëi quëran Yosë yanatërai.

19 Ca marë' chiníquën Yosë nontoco' catahuainco a'naroáchin canpitataquë pa'i.

Quisocristo a'pairinpoaso'

20 Yosë catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso'. Inasáchin asanocancaninpoa'. Inari chachin iráca Quisocristo ananpitaantarín. Iporaso' ohuicanënpita pochin niconpoa', Sinioro Quisoso a'pairinpoa'. Huënainën pa'nin ni'ton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. Ina anoyatërinso' ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishataponhuë'.

21 Yosë na'con catahuainquëma' ina nohuantërinso' nicacamaso marë'. Pi'pian tēranta' co noyahuë' yonquihuatama', anoyacancanchinquëma'. Quisocristo catahuahuachinpoa', nani tahuëri nóya nisarēhua'. Ina quëran noya ni'sarinpoa huachi. Ya'ipi piyapi'sa' inasáchin chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Amen.

22 Nani pi'pian ninshitëranquëma'. Noya cancantatoma' iyaro'sa' natanco', tēnahuë. Achinicancainquëma', ta'to ninshitërahuë.

23 Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahuë. Iya Timotio nani tashinan pēi quëran ocoipi. Manóton huë'pachin, inaro'co pa'sarai.

24 Ansiano'sanquëma' saludos a'pataranquëma'. Ya'ipi imaramasopitanta' yonquiatënquëma', saludos a'pataranquëma'. Itiario'santa' saludos a'patarinënquëma'.

²⁵ Inaora nohuanton, Yosë nóya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Santiago ninshitérinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitérinso'

¹ Ca Santiacoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, Sin-ioro Quisocristoíchin natërahuë. Ya'ipi cotioro'sanquëma' Quisocristo imaramaso' ninshitaranquëma'. Canpitaso' yanquëërahuatoma', nisha nisha parti ya'huarama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanquëma' ninamaso' ninshitaranquëma'.

Ma'sha onporëhuaso'

² Nisha nisha ma'sha onpoapomarahüë' iyaro'sa', ama sëtocosohüë'. Noya cancantoco'.

³ Yosë tëniarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' natëcaso marë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin Yosë yaa'popi. Canpoaso nipirinhüë' parisitohuatëhua', "Yosë co onporonta' naniantarinpoahuë'," topatëhua', catahuarinpoa' chini chiniquën cancantacaso marë'.

⁴ Noya cancantatoma', ya'ipi ahuantoco' noya noya imacamaso marë'. Chiniquën cancantohuatama', nóya nisarama'. Oshaquëran noya noya cancantarama'.

⁵ "¿Ma'cha ipora niiya?" topatama', Yosë nontoco' noya anitochinquëma'. Onpopionta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Co nosororinpoaso' apiratërinpoahuë'. Inaora nohuanon, catahuarinpoa'. Nontërehuaso marë' co no'huirinpoahuë'. Catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'.

⁶ "Yosë noya catahuarinco. Natëmiatarahuë," ta'tëhua', Yosë nontahua'. Ama nisha nisha yonquia'ahuasohüë'. "Co catahuarincohuë' nimara," ama tahuasohüë'. Ni'co'. Co'sacai' co sanoirinhüë'. Pancaiquë ihuaitohuachina, niquëran niquëran niohuërin. A'naquën piyapi'sa' ina pochin yonquionpi. Nisha nisha yonquipi.

⁷ Nisha nisha yonquiatoma', nontohuatama', co Yosë a'paniarinquëmahuë', co catahuarinquëmahuë'.

⁸ Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahuë', co no'tëquën yonquiararamahuë'. Cato' cancan pochin ya'huëtohuachinquëma', nisha nisha yonquiararama'.

⁹ Co na'con coriqui iyaro'sa' ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë nóya ni'ninquëma'. Huëntonënuquë chachin aya'coninquëma'. Ina marë' nóya cancantoco'.

¹⁰ A'naquëmaso nipirinhüë' na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëterinquëma'. Ina niponahuë' Quisocristo imarama' ni'ton, co ma'sharáchin yonquicamaso' ya'huërinhuë'. A'na tahuëri chiminariahua'. Ya'ipi ma'sha papotërinsona' ta'huantapona'. Quisocristo na'con yonquiatoma', noya cancantoco'.

¹¹ Ni'co'. Pi'i chiniquën picatohuachina, papotërinso' a'naroáchin ahuirin. Yanconëonta' anotohuachina, co huachi noyápiachin nininhüë'. Ahuirin huachi. Inapochachin ma'huano'santa' a'na tahuëri chiminapi anta'. Sacatápirinahuë', chiminapona'. Nani ma'sha ya'huëtopirinhüë', patapi.

Anishacancaninpoaso'

¹² Ya'ipinpoa' ma'sha onporëhua'. Caniorëhua', parisitërehua', naporëhua'. Noya ahuantohuatëhua', nóya cancantariahua'. "Parisitaponaraihuë', nóya

imasarinaco,” ta'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë noya acanararinpoa'. Nanpimiatarihua'. “Tëhuëñchachin nosorohuatamaco, ananpitaantaranquëma',” itërinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, co onporonta' nonpintarinpoahuë'.

¹³ A'naquënso nipirinhüë' ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin co noyahuë' yonquipi. “Yosë nohuanton, co noyahuë' ninahuë. Napoaton co ana'intincoso' ya'huërinhuë',” toconpi. Ama ina pochin yonquicosohüë'. Yosëso' noyasáchin yonquirin. Co pi'pisha tëranta' oshahuaninhüë'. Co onporonta' aoshahuaninpoahuë'.

¹⁴ Canpoara nohuanton, co noyahuë' cancantatëhua', co noyahuë' yonquirëhua'. Inachin inachin yonquihuatëhua', chinii' quëparinposo pochin co noyahuë' nicacaso' yonquirëhua'.

¹⁵ Ipora huanta' pi'pian co noyahuë' yonquirëhua'. Co a'naroáchin naniantohuatëhuahuë', co noyahuë' nisarëhua'. Naporahuatëhua', oshahuanarëhua'. Oshahuanpatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarëhua'. Ni'co'. Sanapi hua'huanpachina, oshaquëran oshaquëran hua'huin nanihuachina, huairin. Inapochachin co noyahuë' yonquihuatëhua', oshaquëran oshaquëran co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' oshahuanarëhua'.

¹⁶ Nosororanguëma' iyaro'sa'. Ama canpitaora yonquinëma quëran ninonpintocosohüë'. No'tëquën yonquico'.

¹⁷ Yosëso' noyasáchin yonquirinpoa'. Noya noya cancantacaso marë' catahuarinpoa'. Inasáchin noya a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Pi'i, yoqui, tayora, inapita inari acopirinhüë', co ya'ipi tahuëri noya a'pininhüë'. A'na tashinta' co manta' a'pininhüë'. Yosëso' nipirinhüë' co ina pochin nininhüë'. Nani tahuëriya nosoroatonpoa', catahuarinpoa'.

¹⁸ Inaora nohuanton, anasitaantatonpoa pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Inaso' no'tëquën nonin. Nanamën natëhuatëhua', huëntonëñquë aya'coaninpoa'. Hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Canpoa'ton anoyacancantërinpoa'. Ina quëran oshaquëran na'aya'pi anoyacancantarin.

Cancanënpoa quëran huarë' natëcaso' ya'huërin

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', ama topinan nonacamasoáchin yonquicosohüë'. Yosë nanamën na'con na'con natanco'. Naporahuaton, ama yano'huitocosohüë'.

²⁰ No'huitohuatëhua', co nanitarihuahuë' noya nicacaso'. Ina marë' co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

²¹ Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama huachi oshahuancosohüë'. Yosë nanamën nani a'chintërinëñquëma'. “Caora Sinioro co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco,” ta'toma', nanamën yonquiráco'. Ina yonquihuatama', nicha'ësarinquëma'.

²² No'tëquën yonquico'. Yosë nanamën a'chintohuachinëñquëma', ama topinan quëran natancosohüë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëco'.

²³⁻²⁴ Ni'co'. A'na piyapi isihuicoquë ya'pirin ni'pirinhüë'. Në'huërayatërinso' nicaponahuë', a'naroáchin naniantërin. Co niamirayarinhüë'. Canpitanta' Yosë nanamën topinan natanpatama', co natëhuatamahuë', ina piyapi naporinso pochin nicapoma'.

²⁵ Nipirinhüë', natëhuatama', noya nisarama'. Nasha nananso' nóya. Canpitaora nohuanton, ina natëhuatama', co sopai camaiarinquëmahuë'. Nani tahuëri Yosë nanamën yonquico'. Natanpatama', ama naniantocosohüë'. Noya natëhuatama', Yosë catahuarinquëma' noya nicacamaso marë'.

26 “Canta' noya Yosë imarahuë,” topi a'naquën. Nipirinhüë', nisha nisha nonin. Co noyahuë' nonpachina, topinan quëran nonsarin, inaora ninonpin-tarin. Co tëhuënchachin imarinhüë'.

27 Tëhuënchachin Yosë chinotohuatëhua', piyapi'sa' nosoroarëhua'. Sa'ahuaros'a', quëyorono'sa', inapita catahuarëhua'. Ma'sha pahuan-tohuachina', quëtacaso' ya'huërin. A'naquën piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', co Yosë imapihuë'. Ama inapita nonanhuansohuë'. Noyápiachin cancantohuatëhua', noya imasarëhua'. Inapohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

2

Ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'

1 Quisocriso hua'anëntërinpoa'. Inasáchin noya noya ninin. Ina imarama' ni'ton, ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. Ya'ipi piyapi'sa' napopináchin nosoroco'.

2-3 Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, ma'huanso' huë'pachina, pa'yatërama'. Noyápiachin a'morin. Na'a po'moitëra oro quëran nininso' po'morin. Ina nicatoma': “Huëquë' iyasha,” itatoma', noyaquë chachin ahuënsërama'. A'naquënso nipirinhüë', co onpopinchin noyahuë' a'mosahuaton huë'pachina, co onpopinchin noya ni'namahuë': “Inaquë huaniquë'. Nohuantohuatan, no'paquë tëranta' huënsëquë’,” itërama'.

4 ¿Co'ta ina pochin nipatama', co napopianachin nosororamahuë'? Cancanënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa' nipirinhüë', co ina pochin yon-quiramahuë'. Co noyahuë' yonquirama'.

5 Ni'co' iyaro'sa'. Na'aquënpoa' co na'con coriqui ya'huëtopirinpoahuë', Yosë huayoninpoa' imacaso marë'. Yosë nohuitohuatëhua', nóya cancantarihua'. Huëntonënuquë chachin aya'coninpoa' ni'ton, Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Nani sha'huitërinpoa'. “Nosorohuatamaco, inápaquë quëpantaranquëma',” itërinpoa'.

6 Canpitaso nipirinhüë', sa'ahua nininsopita co onpopinchin nosororamahuë'. Ma'huano'saso' nonpintatënënuquëma', ihuarinënuquëma'. Aparisitërinënuquëma'. Coisëquë sha'huirapirinënuquëma'. ¿Ina nipirinhüë' pa'yatarama' ti?

7 Quisocrisoso' nóya niponahuë', tëhuapi: “Co noyahuë' inaso',” toconpi. Imarëhua' ni'ton, Quisocriso piyapinënpitanpoa' canpoaso'. Napoaton ama ma'huano'sa' na'con na'con pa'yatocosohuë'.

8 Yosë quiricanën quëran noya noya pënëninpoa'. “Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” itërinpoa'. Ya'ipi piyapi'sa' nosorohuatama', noya nisarama'.

9 Nipirinhüë', a'naso' nocanpatama', co noyahuë' nisarama'. Co Yosë natëramahuë' ni'ton, oshahuanarama'.

10 Yosë chachin pënëninpoa'. “Noya natërai,” topiramahuë', pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', oshahuanarama'. Ana'intinquëmaso' ya'huërin.

11 “Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi monshitocosohuë',” tënin Yosë. Naporahuaton, “Ama piyapi tëpacosohuë',” tënin anta'. Co monshihuanaponahuë', piyapi tëpahuatan, oshahuanaran. Co Yosë natëaranhuë'.

12 Quisocriso imapatëhua', nasha nanan sha'huitërinpoa'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, nanitërehua' nóya nicacaso'. Ina nanan chachin yonquiaton, a'na tahuëri Yosë coisë pochin nontarinpoa'. Ni'ton, piyapi nosoroatoma', noya nico', noya nontoco'.

¹³ Co piyapi'sa' nosorohuatamahuë', ayaro' tahuëri Yosënta' co nosoroar-inquëmahuë'. Napoaton "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tëhua', a'napita nosoroa'hua'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intarinpoahuë'.

Noya nicacaso' ya'huërin

¹⁴ "Canta' Yosë imarahuë'," tapomarahuë', co noyahuë' nipatama', topinan quëran nonsarama'. Ina pochin cancantohuatama', co cha'ësaramahuë'.

¹⁵ Ni'co'. A'na quëmapihuë' nipon, sanapihuë' nipon Quisocristo imana'pi, capa capacaso', capa a'mocaso' nipachina, catahuacaso' ya'huërin.

¹⁶ Co catahuarihuarahuë': "Noya ya'huëquë'. Ama sëhuënquësohuë'. Ama tana natanquësohuë'," itapomarahuë', co a'mocaiso', cosharo', inapita quëtohuatëhuahuë', ¡topinan quëran napotarihua'!

¹⁷ Inapochachin "Canta' Yosë natërahuë'," tapomarahuë', co piyapi'sa' catahuahuatamahuë', topinan quëran nonsarama'. Co tëhuënhachin imaramahuë'.

¹⁸ A'naquëma' tapoma' nimara: "Quëmaso' 'Yosë imarahuë', ta'ton, chinotëran. Caso nipirinhüë' noya ninahuë. Quëmaso' Yosë chinotaponahuë', co noya nipatanhuë', topinan quëran nonsaran. Caso nipirinhüë', noya ninahuëso marë' natërahuëso' ya'noarin," tapoma'.

¹⁹ "A'naíchin Yosë ya'huërin," ¿tënan ti? No'tëquën nonan. "Yosë ya'huërin mini," topi sopairo'santa'. Ina nitotopi ni'ton, të'huatтона', ropa ropatapi. Napoaponaraihuë', co Yosë imapihuë'. Co napopiso marë' Yosë'pa' pa'sapihuë'.

²⁰ ¡Co'chi no'tëquën yonquiranhuë' paya! Co noya nipatanhuë', "Canta' imarahuë'," topiranhuë', topinan quëran nonsaran.

²¹ Tata Apraan yonquiquë'. Yosëri nontohuachina, "Ama hui'nän api-ratocosohuë'," itohuachina, Isaco quëparin. Hui'nän niponahuë', co api-ratërinhuë'. Yosë chinotacaso marë' yatëpapurinhüë', Yosëriso' nicha'ërin. ¡Natërinso marë' Yosëri noya ni'nin!

²² "Yosë no'tëquën nontërinco," ta'ton, Apraani natërin. Natëton, noya noya imarin. Co topinan quëran chinotërinhuë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëton, noya imarin.

²³ Yosë quiricanënguë ninshitërin: " 'Yosë no'tëquën nontërinco,' tëninso marë' Yosëri noya ni'nin," tënin. "Inaso' Yosëre' nipayarin," tënin anta'. No'tëquën naporin.

²⁴ Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Yosë natëtëhua', noya nipatëhua', noya imarëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'.

²⁵ Inapochachin Nacapanta' oshahuana'pi niponahuë', Yosë yonquiaton, noya ninin. Cosoi a'parinsopita huë'pachinara, noya a'pairin ama inimicoro'sari tëpacaiso marëhuë'. Ina quëran po'oana quëran catahuarin cha'ëcaso'. Ina marë' Yosëri noya ni'nin.

²⁶ Hua'yanënpa' capa nipachina, co nanpirëhuë'. Inapochachin topinan quëran nonpatëhua', co noya cancantohuatëhuahuë', co Yosë natërehuahuë'. Chimipi pochin cancantatëhua', co tëhuënhachin imarëhuahuë'.

3

Nanamënpoa' nininso'

¹ Ama iyaro'sa' na'anquëma' cortoque pënëntocosohuë'. Piyapi'sa' pënënpirëhuahuë' co canpoa tëranta' noya nipatëhuahuë', aquëtë chachin Yosë ana'intarinpoa'.

² Ya'ipinpoa' co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Noyasáchin nonacasoso' saca sacai'. Noyasáchin nonëhua' naporini, Yosë pochachin cancanchitërihuahuë'. Co huachi aquëtë' tëhuë'itërihuahuë'.

³ Cahuario pa'patëra, pi'pian hua'nayon acatëntërë' no'tëquën pacacaso marë'. Ina quëran motën no'tëquën otëërarë'. ⁴ Nanchanta' panca masho nipirihuë', quëmapiri otëërin. No'soratënën hua'huishin niponahuë', noya otëërarin. Panca ihuani mapirionta', noya otëërarin. Insëquësona yaquëpahuachina, noya quëparin. ⁵ Inapochachin nanamënpoa' pi'pira'huaya niponahuë', nonpatëhua', na'con nocanëhua'. Noya nonpatëhua', piyapi'sa' achinicananarihua'. Nipirihuë', co noyahuë' nonpatëhuara, anishacancantarihua'. Ni'co'. Pën pi'pira'huaya niponahuë', matohuachina, panca imin a'naroáchin huiquitërin.

⁶ Nanamënpoaso' pën pochin ninin. Pa'pi co noyahuë' ninin. Ina marë' oshahuanëhua'. Sopai chachin camairinpoa' co noyahuë' nonacaso'. Nanamënpoa quëran nipinorëhua', nino'huirëhua'. Ma'tëhua' ma'tëhua' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhuara, nitapicancanarëhua'.

⁷ Nisha nisha ma'sharo'sa' tananquë ya'huërsinopita pë'tahuarë'. Pë'tahuahuatëra, co huachi maninpohuë'. Anpianthëhuano'sa', i'quë ya'huërsinopita, inapita pë'tahuarë'. Pëhuara, mayo, inapita pochin nininsonta' mapatëra, pë'tahuarë'.

⁸ Nipirihuë', co insonta' inaora nanitërinhuë' noya nonacaso'. A'naroáchin co noyahuë' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhua', ya'huan tomainën pochin nonëhua'. A'naroáchin yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' atapicancanarihua'.

⁹ Nanamënpoa quëran Yosë chinotërëhua'. "Tata Yosë hua'anëntërinpoaso' nóya," tënëhua'. Ina nanamënpoa quëran chachin piyapi'sa' pinorëhua'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin nininpoa'. Ina pochin cancantacaso marë' acopirinpoahuë', nipinorëhua'.

¹⁰ Yosë noya nontapomarahuë', piyapi pinopatama', co noyahuë' cancantarama'. Co iyaro'sa' nisha nisha nonacaso' ya'huërinhuë'.

¹¹⁻¹² Ni'co'. Quëpa papotohuachina, quëpa nitërin. Co nisha nitërinhuë'. Misëra papotohuachina, misëra nitërin. Co quëpa nitërinhuë'. A'na huinan ya'huëhuachina, noyai', ca'cai', co cato chachin pipirihuë'. Noyápiachin nipachina, co onporonta' ca'caquën pipirihuë'. Inapochachin iyaro'sa', co nisha nisha nonacaso' ya'huërinhuë'. Noyasáchin nonco'.

Yosë noya ayonquirinpoaso'

¹³ ¡Tëhuëenchachin noya yonquihuatama', noya nisarama'! Napoaton noya nico' a'napitanta' noya yonquiramaso' nitochina'. "Co canpoara noya nitotërëhuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya yonquicaso'," ta'toma', noya nico'.

¹⁴ A'naquënso nipirihuë' a'napita apiratatona', nocanpi. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiatona' no'huitápi. Ina pochin cancantohuatama': "Caso' noyaco," ama tocosohuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Nonpiánama'.

¹⁵ Co Yosë nohuanton ina pochin cancantërëhuahuë'. Piyapi'sa' inahuara ina pochin yonquipi. Ninocanatoná', niapiratopi. Inachin yonquipi. Sopai nohuanton, ina pochin yonquipi.

¹⁶ Niapiratohuatëhuara, yanino'huirëhua'. Co a'napita nohuantopiso' yonquihuatëhuahuë', nisha nisha cancantarihua'. Inapohuatëhua', pa'pi co noyahuë' nisarëhua'.

¹⁷ Yosëso nipirinhüë', no'tëquën ayonquirinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', noyápiachin cancantarihua'. Co manta' no'huitarihuahuë'. Sanoanan quëran nontarihua'. A'napita pënënpachinpoa', noya natanarihua'. Piyapi'sa' nosoroarihua'. Naporahuaton noyasáchin nisarëhua'. Co nisha nisha yonquiarihuahuë'. Co nonpintarihuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'.

¹⁸ Yosë yonquihuatëhua', sano cancantatëhua', nanan anoyatarihua'. Napoaton, noya nini'tëhua' ya'huarihua'. Noya nipatëhua', a'napitanta' nica-tonpoa', noya nisapi.

4

Ma'sharáchin yonquipisopita

¹ ¿Onpoatomata' nino'huitoma', yaniahuërama'? ténahuë, yonquiato. Canpitaora cancanëma quëran nisha nisha ma'sha nohuantërama' ni'ton, co noyahuë' cancantërama'. Nipa'yatacasoáchin yonquirama'. Napoaton nino'huirama'.

² Nani ma'sha nohuantopiramahuë', co ya'huëtërinquëmahuë' ni'ton, yatëpatopiso pochin cancantërama'. A'na piyapi ma'shanënpitanta' nohuantaparama'. Co ya'huëtóhuachinquëmarahuë', nino'huirama', yaniahuërama'. Co Yosë nontëramahuë' ni'ton, noya nininsopita co ya'huëtërinquëmahuë'.

³ A'naquëma' Yosë nontóhuatamara, ma'sha nipiramahuë', co quëtërinquëmahuë'. Canpitaora nipa'yatacamaso marë' ma'sha nohuantërama' ni'ton, co quëtërinquëmahuë'.

⁴ Canpitaso' co huachi Yosëíchin yonquiramahuë'. Yosë yonquipiramahuë', nani ma'sha na'con na'con nohuantatoma', yamonshihuaninso pochin cancantërama'. Capa cancantacasoáchin pa'yatërama'. Ma'sharáchin yonquiatoma', Yosë inimiconën pochin cancantërama'.

⁵ Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. “Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ya'coancantóhuachinpoa', apirarinpoa' Yosëíchin pa'yatacaso marë',” ténin. Co topinan quëran naporinhüë'.

⁶ Sacai' Yosëíchin yonquicaso nipirinhüë', inari chachin inaora nohuanton catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. “Caora noya ninahuë,” topatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Nipirinhüë', “Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro,” topatëhua', Yosë catahuarinpoa'. Nosoroatonpoa', catahuarinpoa', ténin Yosë quiricanënuë.

⁷ Napoaton Yosëíchin natëco'. Ama pi'pian tëranta' sopai nohuantocóhuë'. Chiníquën cancantoco'. Yosë nontatoma', sopai a'paco' pa'in. Co ina natëhuatamahuë', patarinquëma'.

⁸ Nani tahuëri Yosë yonquihuatama', inanta' yonquiarinquëma', na'con catahuarinquëma'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama huachi nisha nisha yonquicosóhuë'. Noyápiachin cancantoco'.

⁹ Oshanëma' yonquiatoma', sëtoco'. Ina yonquiatoma', ama huachi capa cancantamasoachin yonquicosóhuë'. Ama narinamasoachin yonquicosóhuë'. Ya'ipi cancanëma quëran oshanëma marë' sëtatoma', na'nëco'.

¹⁰ Ya'ipinquëma', a'naya a'nayanquëma', Yosë chachin ni'sárinquëma'. “Caora Siniro co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco,” topatama', anoyacancantarinquëma'. Ina pochin cancantóhuatëhua', noya noya acoar-inpoa'.

Pinotona'piro'sa' ana'intacaso' ya'huërinso'

11 Ama iyaro'sa' nipinocosohuë'. Ama coisë pochin cancantatoma', a'napita no'huicosohuë'. Pi'pisha tēranta' nanan ya'huëhuachin, ama apancatahuatoma', nisha'huirapicosohuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, iyaparin pochachin ninosorocaso' ya'huërin. Pinopatama', co nosoroaramahuë'. Yosë pēnēnpirinpoahuë'. “Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco,” itopirinpoahuë', “Co nosorocaso' ya'huërinhuë',” ta'toma', pinorama'. Canpitaora yonquinēma quēran pinotatoma', co Yosë natēramahuë'.

12 Yosëichin coisë pochin nicon, no'tēquēn sha'huitarinpoa'. Inasáchin ana'intarinpoa'. Noya cancantohuatēhua', nicha'ēsarinpoa'. Co'so' natēhuatēhuahuë', parisitopiquē a'pararinpoa'. Canpoa capiniso nipirinhuë', co nisha'huirapicaso ya'huërinhuë'.

A'nanaya chiminacaso' ya'huërinso'

13 Natanco iyaro'sa'. A'naquēma' co Yosë yonquiatomahuë', nisha nisha yonquiconama'. “Iporahuë nipon, tashirayahuë nipon, sacatapai a'na ninoquē pa'sarai. Inaquē a'na pi'ipi pochin sacatohuatoi, na'con canarai,” topiramahuë'.

14 Co tashiraya tēranta' nanitaramahuë' ninocamaso'. Ma'sona onpocamaso' co nitotēramahuë'. Co canpitaora nohuanton nanpiramahuë'. Chitoro' a'naroáchin sacorinso pochachin a'nanaya a'naquēn chiminin.

15 “Yosë nohuantohuachin nanpihuatoi, ma'sha nisarai,” ta'caso nipirinhuë'.

16 “Quiyaora nohuanton, nani ma'sha nisarai,” toconama'. Co Yosë yonquihuatamahuë', co noyahuë' cancantarama'.

17 Yosë yonquicamaso' nitotapomarahuë', co yonquihuatamahuë', oshahuanarama'. Ma'sona tēranta' noya nicacaso' nitotapomarahuë', co ina nipitamahuë', ina marēnta' oshahuanarama'.

5

Ma'huano'sa' pēnēninso'

1 Ma'huano'santa' co Yosë natēpisopitahuë' pēnēin. A'na tahuëri canpitaso' chiniquēn parisitarama'. Ina yonquiatoma', sētoco', na'nēco'.

2 Ya'ipi ma'sha canaramaso' chanatarin. A'moramasopitanta', no'soni pē'yararin.

3 Coriquinēmanta' topinan quēran canarama'. Hua'na chi'chirotērinso pochin napoonin nisararin. Co canamiataramahuë'. Canpitaora maréáchin coriqui yontonama' ni'ton, Yosë chiniquēn ana'intarinquēma'. Pēnquē parisitarama'. Na'a coriqui canapomarahuë', nani ayaro' tahuëri ya'caritēriarin.

4 Piyapinēmapita nonpintērama'. Iminēmaquē asacatopiramahuë', co no'tēquēn pahuërētēramahuë'. Inapitaso' Yosëquē sha'huirapirinēnquēma'. Shanēmapita nitērinso' mapirinahuë', co pahuërētēramahuë'. Inapohuatama', Yosë nitotarin. Inaso' chini chiniquēn nanantērin ni'ton, no'tēquēn i'huërētarinquēma'.

5 Isoro'paquē nóya ya'huërama'. Nani ma'sha ya'huëtērinquēma'. Capa cancantacasoáchin yonquirama'. Nani ma'sha ya'huëtopirinquēmahuë', Yosë ana'intarinquēma'. Ohuacaro'sa' tēpacaso pochin nipon. Yatēparinso' co nitotatonahuë', coshatápirinahuë', tahuëri nanihuachina, a'nanaya hua'anēni huēcapiarahuaton, tēparin. Inapochachin canpitaso' noya ya'huápiramahuë', a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin.

6 Pa'pi co noyahuë' cancantatoma', noya piyapi'sa' nonpinapirama'. Chiniquēn aparisitopiramahuë', inapitaso' co nanitopihue' i'huërētēnquēmaso'. Napoaton, Yosë chiniquēn ana'intarinquēma'.

Quisocriso noya ninacaso' ya'huërinso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' aparisitohuachinënquëma', noya ahuantoco'. A'na tahuëri Siniro o'mantararin. Naporo' ya'ipiya no'tëquën ana'intarin. Ni'co'. Sha'tohuatëra, co a'naroáchin manëhuë'. O'nanpachina, oshaquëran papotarin. O'naantahuachina, cayarín. "Oshaquëran cayahuachin, mapatëhua' ca'sarëhua'," ta'ton hua'anëni ninararin.

⁸ Inapochachin canpitanta' noya cancantatoma', Siniro o'mantacaso' tahuëri ninaco'. Nani ya'caritëriarin. Napoaton ama sëtocosohuë'. Chiníquën cancantoco'.

⁹ Ama pi'pian tëranta' iyaro'sa' nino'huicosohuë', Yosë ana'intoquinquëma'. Ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mararin ana'intinpoaso marë'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Iráca pënëntona'piro'sa' Siniro nanamën a'chinpirinahuë'. Pënëntohuachinara, a'naquëni no'huitona', aparisitopi. Parisitaponaraihuë', ahuantopi. Co no'huipihuë'.

¹¹ Noya ahuantopi ni'ton, Yosëri nóya ni'nin, tënëhua'. Coponta' pa'pi parisitërin, nitotërama'. Na'con parisitaponahuë', chiníquën cancantaton, ahuantërin. Ma'sha onpoaponahuë', Yosëri catahuarin noya noya pipicaso'. Ina nohuanton, napoin quëran noya noya yonquirin. Yosë nosoroatonpoa' na'con catahuarinpoa', tënahuë. Napoaton chiníquën cancantatoma', ahuantoco'.

¹² Na'con iyaro'sa' yonquico' no'tëquënáchin nonacamaso': "Pa'sarahuë," topatama', paco'. "Co pa'sarahuë," topatama', ama pacosohuë'. Nani tahuëri no'tëquënáchin nontohuatama', co "Yoscoarë," ta'caso' ya'huërinhuë'. Co'ni ma'sha tëranta' isoro'paquë ya'huërinso' a'pitatëhua' nonpinacaso' ya'huërinhuë'. Napoaton nani tahuëri no'tëquën nonco', Yosë ana'intoquinquëma'.

¹³ A'naquëma' ma'sha onpohuatama', Yosë nontoco' catahuainquëma'. Noya cancantohuatama', Yosë cantanën cantatoma': "Yosparinquën Siniro," itoco'.

¹⁴ A'naquëma' caniohuatama', ansiano'sa' amatoco' Yosë nonchina'. "Quisocriso catahuainquën," ta'tona', pi'pian tomaquë pashichinquëma'. Ina quëran Yosë nonchina' anoyatacaso marë'.

¹⁵ Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëcaso' ya'huërin. "Ya'ipi Siniro nani taparan," topachina', anoyatarin. Oshahuanpachina', inanta' inquitarin.

¹⁶ Napoaton ma'sona tëranta' co noyahuë' nipatëhua', imarëhuasopita capini nisha'huitahua'. "Ina marë' caso' oshahuanahuë," nitahua'. Itohuaran capini Yosë nontahua' anoyachinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', chiníquën ina nontohuatëhua', na'con catahuarinpoa'.

¹⁷ Ni'co'. Iniasë canpoa pochachin niponahuë', chiníquën Yosë nontohuachina, natanin. "Na'a piyapi'sa' Siniro co imarinënquënhuë'. Quëma nohuanton, ama o'nainsohuë'," itohuachina, cara pi'ipi na'con co pi'pisha tëranta' o'naninhuë'.

¹⁸ Ina quëran Yosë nontantahuachina: "Quëma nohuanton o'naanta'in," itohuachina, o'naantararin. Sharo'sa' papotantararin. Napoaton canpoanta' noyápiachin cancantatëhua', chiníquën Yosë nontahua'.

¹⁹ Noya iyaro'sa' nipënëncó'. A'naso' no'tën nanan nitotaponahuë', nisha cancantohuachina, a'naya a'nayanquëma' pënëncó' no'tëquën yonquianta'in.

²⁰ Natëhuachinquëma', chiminpachina co parisitomiatapihuë'. Ya'ipi oshanëna' Yosëri inquitarin. Pënënama' ni'ton, noyápiachin cancantantapi huachi. Ina yonquiatoma', nipënëncó'. Nani huachi.

Santiago

Pitrori Yosë piyapinënpita ninshitërinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ca Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' isëquë ya'huarahuë. Quisocristo a'parinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitaso' aparisitatenënguëma', ayanquërinënguëma' ni'ton, nisha nisha parti ya'huëarama'. Pontoquë, Carasiaquë, Capatosiaquë, Asiaquë, Pitiniaquë, inaquëpita ya'huëramaso' nanan a'pataranquëma'. Tëhuëchachin co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo imarëhua' ni'ton, Yosë'pa' ya'huëmiatarihua'. Isëquëso' topinan yacapatatëhua pochin ninëhua'.

² Iráca quëra huarë' Tata Yosë nohuitërinquëma'. Nosoroatënguëma', huayoninquëma' huëntonënguë ya'conacamaso marë'. Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' natëcamaso marë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanëma' inquitiniquëmaso marë'. Yosë nontërama' ni'ton, oshanëma' inquitërinquëma'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Yosë'pa' ya'huëcaso' ninarëhuaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosoroatonpoa', nasitantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Quisocristo hua'anëntërinpoa'. “Chiminaponahuë', nanopiantarin ni'ton, canpoanta' nanopiantarihua',” ta'tëhua', noya ninarëhua'. Natëtomiaterëhua'.

⁴ Yosë'pa' nani tapatërinpoa' noya noya ya'huëcontacaso marë'. Inatohua' co manta' ta'huantarihuhuë'. Co manta' nitapiarinhuë'. Inaquëso' co yanco pochin ahuirinhuë'. Noya noya nisarin. Canpoa marë' Yosëri acorin. Inari chachin ni'sarin.

⁵ Tata Yosë ya'ipiya nanitaparin. “Yosë co quënanpirëhuahuë', catahuarinpooa',” topatëhua', noya a'paiarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', catahuarinpooa' ahuantacaso'. Ayaro' tahuëri nóya nicha'ësarinpooa'. Nani yonquirin o'mantacaso'. A'na tahuëri ni'sarëhua'. O'mantaquë huarë' a'paiarinpoa'.

⁶ Ina yonquiatoma', capa cancantarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanton, pi'pian ma'sha onporama'. Ipora chachin ma'sha onpotopirinëngüemahuë', co hua'qui' parisitaramahuë'. Parisitapomarahuë', o'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', noya cancantoco'.

⁷ Ma'sha onpohuatëhua', Yosë catahuararinpoa' ya'ipi cancanënpooa quëran imacaso marë'. Oro tapacaiso marë' a'irotopiso pochin nitarinpooa'. Oro inapotohuachinara, noyápiachin pipirin. Ya'ipi në'huë huiquitahuaton, orosachin ninin. Inapochachin iporaso' Yosë nohuanton, pënguë ahuiquitëresó pochin ma'sha onpotërinpoa' noya noya acoinpooa marë'. Oro pa'ton niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Canpoaso nipirinhuë', Yosë natëhuatëhua', nanopimiatarihua'. Napoaton na'con yonquia'ahua' cancanënpooa quëran huarë' natëcaso'. Ina Yosë nohuantërinso'. Natëmiatohuatëhua', Yosë noya noya ni'sarinpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, noya noya acorarinpoa'. Ina pochin ya'noarihua'.

⁸ Quisocristo co onporonta' quënanapomarahuë', nosororama'. Ipora huanta' co nicapomarahuë', “Co nonpintarincohuë'. Catahuarincó,” ta'toma', ina natërama'. Cancanëma quëran ina nohuitatoma', nóya cancantërama'. Ina yonquiatoma', capa cancantërama'.

⁹ Imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Nicha'ësarinquëma' huachi.

¹⁰ Iráca pënëntona'piro'sa' ninopi. “A'na tahuëri Yosë inaora nohuanton, nosoroatëinquëma', nicha'ësarinquëma' canpitanta',” topi. Ninotona' ninshitaponaraihuë', co nitotopihuë' ma'sona tapon napopiso'. Napoaton cancantatona', Yosë quiricanën nontopi no'tëquën nitotacaiso marë'. Noya nitotatona no'tëquën sha'huitërinënpoa'.

¹¹ Ispirito Santo nohuanton, iráca Cristo ninopi. “Parisitapon. Ina quëran nanopiantarahuatón, noya noya ya'huapon,” topi ninotona'. Napoatona', yonquiapi. “¿Ma quëmapita' o'maton, parisitapon? ¿Onporota' parisitaponso'?” topi.

¹² Ina quëran Yosëri anitotërin. “Pahuanarin nanicaso'. A'na tahuëri ya'huëpisopita nitotacaiso marë' ca nohuanton, ninorama',” itërin Yosëri. Canpita iyaro'sa' nitotacamaso marë' ninopi. Iporaso' ina noya nanan chachin a'chintërainquëma'. Inápa quëran o'maton, Ispirito Santo catahuarincoi noya a'china'huaiso marë'. Anquëniro'sa quëran huarë' yanitotopirinahuë', co ya'ipiya nitotopihuë'.

Noyasáchin nicacaso' ya'huërinso'

¹³ Napoaton chiníquën cancantatoma', yonquico' noya nicacamaso'. Sano yonquico'. Quisocriso o'mantahuachin, inaora nohuanton, nicha'ësarinpoa'. Ina ninatoma', noya cancantoco'.

¹⁴ Hua'huaro'sa' noya nipachinara, pa'pina' natëpi. Inapochachin canpitanta' Yosëichin natëco'. Iráca co Yosë nanamën nitotatomarahuë', co yonquiramahuë'. Yano'pihuatamara, no'pirama'. Co noyahuë' yonquihuatamara, co noyahuë' ninama'. Iporaso nipirinhue' ama inapocosohue'.

¹⁵ Tata Yosë noyasáchin ninin. Huëntonëinquë aya'coninquëma' ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantoco'.

¹⁶ Quiricanën quëran Yosë pënëninpoa'. “Caso' noyasáchin ninahuë. Napoaton canpitanta' noyasáchin nico',” itërinpoa'.

¹⁷ Yosë nontohuatamara, “Tata,” itërama'. A'na tahuëri inaso' coisë pochin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarin. Co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin. Ya'ipi oshahuaninsopita ana'intarin ni'ton, t'huatacaso' ya'huërin. Chiminaquë huarë' ina yonquiatoma', noya nico'.

¹⁸ Iráca shimashonënpoapita topinan quëran ya'huëpi. Moshatopirinahuë', co Yosë nohuitopihuë'. Inapita nonanatoma', canpitanta' topinan quëran ya'huëpiramahuë', Yosë ocoirinquëma' ina nohuitacamaso marë'. Ocoirinquëmaso marë' co coriqui pahuërëterinhue'. Hui'nin chachin a'paimarin. Coriqui, oro, inapita a'na tahuëri ta'huantarín.

¹⁹ Hui'ninso nipirinhue' noya noya. Ina chiminpachina, huënainën pa'nin. Iráca cotioro'sa' co noyahuë' nipachinara, carniroa'hua noyápiachin nininso' masahuatona', tëpapi. Inapochachin Quisocrisoso' nóya. Co manta' oshahuanaponahuë', corosëquë chiminin. Oshanënpoa' inquitatonpoa', ocoir-inpoa huachi.

²⁰ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohue', Yosë yonquirin hui'nin a'paimacaso marë'. Ipora huarë' ya'norin canpitanta' nicha'ëinquemaso marë'. Nani ayaro' tahuëri ya'caritapon chachin ya'norin.

²¹ Quisocriso anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë nohuitatoma', natërama': “Tëhuëinchachin catahuarinpoa',” tënama'. Quisocriso chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarín. Inápaquë quëpantarahuatón, chiníquën nanan quëtërin. Napoaton Yosëichin imarama'. “Canpoanta' ananpitaantarínpoa',” ta'toma', ninarama'.

²² Yosë nanamënso' no'tën nanan. Ina natëhuatama', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantarama'. Noyápiachin cancantarama'. Yosë anoyacancantërinquëma' ninosorocamaso marë'. Napoaton imaramasopita capini noya ninosoroco'. Tëhuëinchachin cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

²³ Yosëso' co onporonta' chimininhüë'. Nanpimiatarin. Inaso' nasha cancan quëtërinquëma' huëntonënquë ya'conacaso marë'. Nasitantarëso pochin noya cancantërama'. Co piyapi quëran nasitatoma' huëntonënquë ya'conamahuë'. Nanamën quëran anoyacancantërinquëma'. Nanamënso' co onporonta' ta'huantarinhüë'. Ina natëhuatëhua', canpoanta' nanpimiatarinhua'.

²⁴ "Panpatëro' a'naroáchin ahuirin. Inapochachin canpoanta' chiminarihua'. Yancoro'santa' noyápiachin nipirinhüë', a'naroáchin ahuihuachina, nohuatërin. Inapochachin nani ma'sha ni'nëhuasopita ta'huantarinhüë' anta'.

²⁵ Siniro nanamënso' nipirinhüë', ya'huëmiatarin," tënin Yosë quiricanënquë. Ina nanan chachin nani a'chintërainquëma'.

2

¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama iyaro'sa' ni-nonpintocoso'huë'. A'naquën noyasha nonaponaraihuë', po'oana quëran co noyahuë' nipi. Ama ina pochin nicoso'huë'. Ya'ipi cancanëma quëran no'tëquën ninontoco'. A'napita noya ya'huëhuachina', ama noyapatocoso'huë'. Ama pinotocoso'huë'.

² Yosë huëntonënquë ya'conpatëhua', hua'huasha nasha huaipiso pochin ninëhua'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'sho apira apira nayarín. Sho'shotaton, noya chinirarin. Inapochachin canpitanta' Yosë noninso chachin na'con na'con nohuantoco'. Ina yonquihuatama', oshaquëran noya noya nisarama'. Chiníquën cancantatoma', noya cha'ësarama'. Yosë nanamënáchin achinicananinpoa'.

³ "Siniroso' noya," ta'toma', nani imarama'. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitërama'. Na'con na'con ina nohuitoco'.

Quisocristo na'pi pochin nininso'

⁴ Na'pi quëran yapëihuatëra, a'na na'piso' na'con na'con nohuantëre' pëi' achinicaso marë'. Quisocristo ina na'pi pochin ninin. Piyapi'sari co nohuantopirinhüë', Yosëriso' nóya nica-ton, na'con nohuantërin. Apira apira Quisocristo yonquico'. Inaso' nanpimiatarin.

⁵ Imarama' ni'ton, canpitanta' noya na'piro'sa pochin nisarama'. Nanpimiatarama'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë acorinpoa' pëinën pochin nicacaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina na'con chinotërehua' ni'ton, corto hua'ano'sa pochin nisarëhua'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', "Yosparinquën Siniro," itahua'. Nicatahuacasonta' ama naniantahuasohüë'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁶ Quiricanën quëran ina ninorin:
"Yapëihuachinara, noya noya na'pi nohuantopi pëi' achinicaso marë'. Cristo ina na'pi pochin nisarin. Sionquë acoarahuë. Ina natëhuatama', 'Co naniantarinhüë', ta'toma', co sëtëre'so pochin cancantaramahuë'," tënin Yosë quiricanënquë.

⁷ Quisocristo natëhuatëhua', ina na'con nohuantarihua'. A'naquënso nipirinhüë' co natëtonaraihuë', co Quisocristo nohuantopihüë'. Quiricanën quëran naporin:

"Na'pi quënanpachinara, sacatoro'sa' co nohuantopihüë'. Të'yatopi. Ina na'piso nipirinhüë' noya noya ninin pëicaso marë'," tënin.
Inapochachin Quisocristo noya nipirinhüë' co nohuantopihüë'.

⁸ Quiricanën quëran itantarin:

“Iratohuatëra, na'pi i'patahuatë', anotërë',” ténin. Inapochachin a'naquën co Quisocriso nanamën natëtonaraihuë', nisha cancantopi. Ina marë' Yosë nohuanton, na'inpi huachi.

⁹ Imarëhuasopitaso nipirinhüë' nohuantërinpoa'. Huayoninpoa' ina nohuitacaso marë'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Nani acorinpoa' corto hua'ano'sa pochin nicatëhua', ina marë' sacatacaso'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Yosë piyapinënpoa' ninëhua'. Iráca tashi pochin cancantopirëhuahuë', Yosë nicha'ërinpoa' tahuëri pochin cancantacaso marë'. Acorinpoa' Yosë noya nosororinpoaso' sha'huicaso marë'.

¹⁰ Iráca co Yosë piyapinënpita nipiramahuë', iporaso' nani huëntonënuquë aya'coninquëma'. Iráca co insonta' tēhuēnchachin nosororinquëmahuë'. Iporaso' Yosë nosororinquëma'.

Yosë noya imahua'

¹¹ Nosororanquëma' iyaro'sa' ni'ton, pēnēnaranquëma'. Quisocriso imatoma', co isoro'paquë ya'huēmiataramahuë'. Yosë'pa' ya'huēmiataramaso'. Napoaton ama ma'sha isoro'paquë ya'huērinsopitaráchin yonquicosohuë'. Isoro'paquë no'piápi, monshihuanapi, taparosáchin nonatona', capa cancantapi. Ama ina pochin cancantocosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', sopai minsëarinquëma', co Yosë pochin cancantaramahuë'.

¹² Co imapisopitahuë' pinorinēnquëma'. “Co noyahuë' nipi,” topi. Ina nipirinhüë', noyasáchin nico' ni'inēnquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosëri catahuarin ni'ton, no'tēquën yonquihuachina', yonquiarinēnquëma'. “Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi paya,” tosapi.

Hua'ano'sa' natëcaso' ya'huërinso'

¹³ Siniro imarama' ni'ton, hua'ano'sa' natëco'. Ya'ipi acorinsopitanta' natëco'. Copirnosó' chini chiniquën nanantërin ni'ton, natëcaso' ya'huërin.

¹⁴ Ninano hua'ano'sa', chirinchiro'sa', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita acorin piyapi'sa' a'paicaiso marë'. Co noyahuë' nipachina', ana'intapi. Noya nipachina', noya ni'sapi. Inapitanta' natëco'.

¹⁵ Ina Yosë nohuantërin. A'naquën co Yosë nanamën nitotatonaraihuë', co yonquipihuë'. Quisocriso imarama' ni'ton, a'naroáchin yapinorinēnquëma'. Noyasáchin nico' ama pinoinēnquëmaso marëhuë'.

¹⁶ “Yosë nicha'ërinpoa',” ta'toma', noya yonquico'. Iráca nanan co natëcaso' ya'huëpirinhüë', ama ina yonquiatoma' tēhuëcosohuë'. Yosë hua'anëntërinquëma' ni'ton, ina nohuantërinsoáchin natëco'.

¹⁷ Ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'. Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Yosë tē'huatatoma', no'tēquën natëco'. Copirnonta' noya nicatoma', natëco'.

Quisocriso nonanacaso' ya'huërinso'

¹⁸ A'naquëma' patron marë' sacatërama'. Asacatohuachinquëma', natëco'. Yosë ni'sarinquëma' ni'ton, noya natëco'. A'naquën patron noya. Nosororinquëma'. A'naquënso nipirinhüë' yáno'huitërin. Co noyahuë' nipirinhüë', inapitanta' natëcaso' ya'huërin.

¹⁹ Topinan quëran ana'intohuachinquëma', ama no'huicosohuë'. Yosë yonquiatoma', ahuantoco'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'.

²⁰ Co noyahuë' nipatama', ana'intarinquëma'. Ahuantohuatama', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë': “No'tēquën ana'intohuachinquëma', ahuanta-caso' ya'huërin,” topi ya'ipiya. A'na tahuëriso nipirinhüë' noya nipiramahuë', aparisitarinēnquëma'. Co no'huitatomahuë', ahuantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

²¹ Ina pochin ahuantacaso' Yosë nohuantërin. Quisocriso canpoa marë' parisitërin. Parisitaton, a'chintërinpoa' canpoanta' ina pochin ahuantacaso'. Ina iyaro'sa' nonanco'.

²² Inaso' nóya ninin. Co manta' onporinhuë'. Co pi'pian tëranta' nonpininhuë'.

²³ Inimiconënpitari pinopachinara, co yai'huërëtërinhuë'. Aparisitopirihahuë', co no'huirinhüë'. "A'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin," ta'ton, Yosëichin natërin.

²⁴ Quisocriso isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Oshänënpoa marë' corosëquë chiminin. Inaora ya'huërëtërinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua' noya nicacaso marë' chiminin. Corosëquë parisitaton, anoyacancantërinpoa'.

²⁵ Ohuica chihuërinso pochin nicatëhua', co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporaso' Quisocriso imarëhua'. Inaso' ohuicaro'sa' hua'anën pochin ni'ton, noya a'paiarinpoa'.

3

So'yahuano'sa' pënëninso'

¹⁻² Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' natëina'. A'naquën quëmapi'sa' co Yosë nanamën natëyätërapihuë'. Inahuanta' imacaiso marë' so'ina' noya natëina'. Noya nocoma'ina'. Ama a'na quëmapi tēhuainasohuë'. Yosë yonquiatona', noya niina'. Noyasáchin nipachin, ina nicatón, so'ionta' oshaquëran imapon nimara. Co sa'ini pënënpirinhüë', noya nininso marë': "Noya nanan imasarin," tapon inanta'.

³ Ama imoyaro'sa' nitapacasaráchin yonquicosohuë'. A'naquën sanapi'sa' ainëna tapacasoachin yonquipi. Oro quëran nipiso' a'sontanpapi. Notohuaro' miyo pë'pëpi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso pa'yatopi. Noyápiachin nitapacasaráchin yonquipi.

⁴ Quisocriso imapatama', ama aipi ya'norinsoráchin yonquicosohuë'. Noyápiachin cancantacamaso' na'con na'con yonquico'. Yosë pochin yonquicaso' ya'huërin. Nitaparamaso' co ya'huëmiatarinhüë'. Cancanënpoa quëran yonquirëhuasopitaso nipirinhüë', ya'huëmiatarin. Napoaton imoyaro'sa' sano cancantoco'. Ama pi'pian tëranta' no'huitocosohuë'. Nóya cancantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

⁵ Iráca noya sanapi'sa' Yosë natërinso'pita ina pochin nipi. "Yosë catahuarincó," ta'tona', inaíchin yonquipi. So'ina' noya natëtona', noyápiachin cancantopi.

⁶ Apraan sa'in ina pochin ninin, Sara itopiso'. So'in noya natërin. "Camaihuachincora, natërahuë mini," tēnin. Canpitanta' imoyaro'sa' noya nipatama', ina pochin cancantarama'. Noyápiachin cancantohuatama', co tē'huatochinachin cancantaramahuë'.

⁷ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroatoma' noya ichiya'huëco'. Co canpita pochin chinipihuë' ni'ton, noya nicatoma', sanoanan quëran nontoco'. Inapitanta' Quisocriso imapi ni'ton, canpitarë'quëma chachin Yosë huëntonënguë ya'conpi anta'. Inapitanta' nanpimiatapi. Ina yonquiatoma', sa'ama' noya nosoroco'. Inapotohuatama', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma'.

Aparisitërinënpaso'

⁸ Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'. A'naquën sētohuachina', noya nontoco' ama aquëtë' sēchinasohuë'. Noya cancantohuachina', canpitanta' noya cancantoco'. Imaramaso capini ninosoroco'. Ninosoroatoma' iyaro'sa'

nicatahuaco'. Ama ninocancosohuë'. Canpitanta' imoyaro'sa', noya ninontoco'.

⁹ Piyapi'sa' ma'sha onpotohuachinënquëma', ama i'huërëtacamaso' yonquicosohuë'. Pinopachinënquëma', ama canpitariso' pinocosohuë'. Noya nontoco'. Naporahuaton, Yosë nontoco' inapitanta' catahuain. Imapatëhua', ina sha'huitërinpoa' a'napitanta' nosorocaso'. Napohuatëhua', Yosë noya catahuarinpoa'.

¹⁰ Iráca quiricanën quëran itërinpoa':

“Noya ya'huëcamaso' nohuantohuatama', noyasáchin nonco'. Ama insonta' nonpintocosohuë'. Inapohuatama', noya cancantatoma', noya ya'huarama'.

¹¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', nóya nico'. Sano piyapi nicatoma', ama insonta' no'huicosohuë'. A'napitanta' catahuaco' noya nini'tona' ya'huë'ina'.

¹² Noya nipatama', Sinioro a'paiarinquëma'. Ina nontohuatama', natanarinquëma'. Nipirinhüë', co noyahuë' nipatama', co Sinioro tahuërëtarinquëmahuë',” tënin.

¹³ ¡Noyasáchin nipatama', co a'napita yai'huërëtarinquëmahuë'!

¹⁴ A'na tahuëriso nipirinhüë' imaramaso marë' aparisitohuachinënquëma', ama të'huatocosohuë'. “Quisocriso marë' parisitarëhua',” ta'toma', noya cancantoco'. Yosë noya catahuarinquëma' ni'ton, ama pa'yancosohuë'.

¹⁵ Ya'ipi cancanëma quëran Quisocriso yonquico'. Inaso' hua'anëntërinpoa' ni'ton, chinotoco'. Nani tahuëriya chiniquën cancantatoma', yonquico' Quisocriso nanamën sha'huicamaso marë'. Ina quëran “¿Onpoatomata' imarama?” itohuachinënquëma', a'naroáchin no'tëquën sha'huitarama'.

¹⁶ Ama no'huitë pochin chiniquën sha'huitocosohuë'. Sanoanan quëran pënëncó'. Yosë yonquihuatama', noya sha'huitarama'. Quisocriso imarama' ni'ton, noyasáchin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran pinopirinënquëmahuë', “Co'ta noya nisapi. Quëmariso' nonpinapiran,” itarin a'narinta'. Itohuachina, pinotona'piso' tapanarin.

¹⁷ Co noyahuë' nipatëra, parisitacaso' ya'huërin. A'na tahuëriso nipirinhüë' Yosë nohuanton, imarëhuasopitanta' parisitarëhua'. Noya nipirëhuahuënta', piyapi aparisitarinënpoa'. Ina pochin parisitacaso' Yosë nohuantërin.

¹⁸ Quisocrisonta' nóya niponahuë', oshahuanëhuaso marë' parisitërin. Oshañënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. A'naromarëáchin chiminin. Noya niponahuë', oshahuano'sa marë' chiminin. Canpoanta' Yosë nohuitacaso marë' chiminin. Piyapi ni'ton tëhuëenchachin tëpapi. Chiminaponahuë', nantiantarin ni'ton, noya noya ya'huantarin.

¹⁹ Ina pochin nantiantaton, pa'nin chimipiro'sa' ya'huërinquë. Inaquë tashinan pëiquë ya'huapiso pochin nininsopita nanan sha'huitonin.

²⁰ Inapitaso' iráca Noi nanpiso', pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, ina nohuanton, Noi pënëntárin. Pënëntopirinhüë', co yanatëpihuë'. Yosëso' co a'naroáchin ana'intërinhuë'. Noi panca nancha nicaso', ninarapirinhüë', co natëpihuë' ni'ton, ana'intërin. Ipora huanta' parisitapi. Noiso' nancha tinirahuaton, ya'conin. Naporo' posaya'píchin ii' quëran cha'ëpi.

²¹ Inapochachin iporaso' Yosë nicha'ësarínpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', aporintërinënpoa'. Co në'huë inquitinënpoaso marë' aporintërinënpoahuë'. Aporintohuachinënpoara, Yosë nontërehua' catahuainpoaso marë'. “Ya'ipi oshanëhuë inquitoco. Catahuaco noyasáchin nicato, noyápiachin cancanchi,” itërehua'. Ina marë' anoyacancantërinpoa'. Quisocriso nantiantarin ni'ton, nicha'ësarínpoa'.

22 Nanpianarahuaton, Yosë'pa' pantarin. Yosë inchinan quëran huënsëaton, chini chiniquën nanantarin. Ya'ipi anquëniro'sa', hua'ano'sa', chiniquën nanantërinso'pita inapitari natëpi huachi.

4

Iráca naporëhuaso' naniantahua'

1 Quisocriso isoro'paquë o'maton, tëhuëenchachin parisitërin. Napoaton canpitanta' parisitohuatama', ahuantoco'. Quisocriso yonquiatëhua', noya ahuantohuatëhua', noya noya cancantarihua'. Co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuë'.

2 Napoaton ama iráca naporamaso pochin yonquicosohuë'. Ipora quëra huarë' Yosë nohuantërinso'áchin natëco'.

3 Hua'qui' co noyahuë' ninama'. Monshihuanama', nisha nisha sanapi noyarama', no'pirama'. Pita nicacaso'áchin yonquirama'. Mamanshi mosharama', co inapita moshacaso'huë' nipirihuë'. Iráca co Yosë imatom-ahuë', inaporama'. Inapoatoma', tahuëri chiniarama'.

4 Iporaso nipirihuë' imarama'. A'napita yano'pihuachinara, amatopirinënguëmahuë'. Co yano'pihuatamarahuë', no'huirinënguëma'. "¿Onpoatomata' pita nipatëira, co yani'namacoihuë'?" itatënguëma', pinorinënguëma'.

5 Iporaso' pinopirinënguëmahuë', ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë sha'huitinpoaso' ya'huërin. Nanpirëhuasopita, chiminpisopita, ya'ipinpoa' coisë pochin nontarinpoa'. Co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin.

6 A'naquën nohuitëramasopita nani chiminpi. Piyapi ni'ton, chiminpi. Chiminaponaraihuë', co'huara chimiyantërasoihuë', Quisocriso nanamën a'chintopi. Natëpi ni'ton, hua'yanëna quëran Yosë pochin nanpimiatapi.

Nisha nisha acorinpoaso'

7 Ayaro' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. Noya yonquiatoma', Yosë nontáco'.

8 Ya'ipi cancanëma quëran noya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Piyapi nosorohuatama', co noyahuë' nipirihuënta', a'naro'áchin nanan anoyatarama'. Co noyahuë' nipisopita naniantatoma', co huachi yonquiaramahüë'.

9 Ama apiracosohuë'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nontoco'. Noya cancantatoma', a'caco', ahuë'ëtoco'.

10 Yosë imarëhuasopita acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuan-ton, a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' nitotacaso'. Napoaton ama topinan quëran ya'huëcosohuë'. Ma'sona nitotohuatama', noya nico' a'napita catahuacaso marë'. Noya noya imacamaso marë' nicatahuaco'.

11 A'naquën Yosë nohuan-ton, nitotopi pënëntacaiso'. Nitotohuatama', Yosë noninso chachin pënëntoco'. A'naquëonta' Yosë nohuan-ton, cania'piro'sa', sa'ahuario'sa', inapita catahuapi. Yosë catahuarinquëma' ni'ton, ina yonquiatoma', a'napita noya catahuaco'. Ma'sona tëranta' nipatama', ya'ipi cancanëma quëran nico'. Piyapi'sa' nicatënguëma' Yosë noya noya yonquicaiso marë' inapoco'. Yosëso' noya noya ninin. Chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Quisocriso catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. Amen.

Nisha nisha parisitërhüaso'

¹² Na'con iyaro'sa', imoyaro'sa', nosororanguëma'. Iporaso' chiniquën parisitohuatama', ama pa'yancosohuë'. Co topinan quëran ma'sha onporamahuë'. Imarama' ni'ton, ina pochin parisitacaso' ya'huërin. Yosë nohuanton, napoarama' noya noya imacamaso marë'.

¹³ Quisocristo parisitërinso pochin parisitohuatama', noya cancantoco'. Ina quëran chiniquën nanantaton o'mantahuachin, noya noya cancantarama'.

¹⁴ Imaramaso marë' pinopachinënguëma', Yosë noya ni'saringuëma'. Ispirito Santo ya'coancantatënguëma' achinicananaringuëma' ni'ton, noya cancantoco'.

¹⁵ A'naquën piyapi'saso' co noyahuë' cancantopi. Tëpatopi, ihuatopi, nanan pa'yatopi inapitaso' ana'intacaso' ya'huërin. Ama inapita pochin yonquicosohuë'. Ina marë' parisitohuatëhua', tapanacaso' ya'huërin.

¹⁶ Nipirinhüë', imaramaso marë' aparisitohuachinënguëma', ama tapan-cosohuë'. “Quisocristo imarai mini. Ma noyacha Tata Yosëso paya,” topatama', Yosë noya ni'saringuëma'.

¹⁷ Nani ana'intinpoaso' naniriarin. Ipora chachin imarëhuasopita pi'pian pi'pian ana'intarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', tatanpoa pochin pi'pian ana'intarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. ¡Ayaró' tahuëriso nipirinhüë' co nanamën natëpisopitahuë' chiniquën ana'intarin! Parisitopiquë a'pararin ni'ton, parisitomiatapi.

¹⁸ Yosë quiricanënguë sha'huitërinpoa': “Noya piyapi'santa' parisi quëran cha'ësapi. ¡Oshahuano'saso nipirinhüë' co onporonta' cha'ësapihuë'! Ya'ipi co noyahuë' nipisopita chiniquën parisitomiatapi,” tënin.

¹⁹ Napoaton Yosë nohuanton parisitohuatama', noya nico'. “Catahuaco Sinioro chiniquën cancanchi,” itoco'. Yosë chachin nininpoa'. Inaso' co onporonta' naniantarinpoahuë'.

5

Ansiano'sa' pënëninso'

¹ Ya'ipi ansiano'sanquëmanta' pënënanquëma'. Canta' ansianoco ni'to, achinicanainquëma', ténahuë. Quisocristo isoro'paquë nipon, nohuitërahuë. Corosëquë parisitohuachina, cari ni'nahuë ni'ton, sha'huirárahüë. O'mantahuachin, canpoanta' inarë'quënpoa' hua'anëntaríhua'. Napoaton iporaso' pënënananquëma' noya nicacamaso marë'.

² Quisoso imapisopita iyaro'sa' noya ni'co'. Yosë acorinquëma' ya'huëramaquë a'chinacamaso marë'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'pairinso pochin noya a'paico' imamiachina'. A'naya tëranta' co noyahuë' nipachin, sanoanan quëran pënëncó' noya yonquianta'in. Nani tahuëri catahuaco' noya imaina'. Ama chirotomahuë', a'chincó'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin. Ni'ton, canpitanta' noya nohuantatoma', a'chincó'. Ama canacaso marë' a'chincosohuë'. Noya cancantatoma', Yosë marë' sacatoco'.

³ Pënëntohuatama', ama chiniquën nontocosohuë'. Ama hua'an pochin cancantatoma', camaitocosohuë'. Yosë acorinquëma' a'chintëramasopita catahuacamaso'. Napoaton noya yonquiatoma', noya nico' inapitanta' inachachin nonainquëmaso marë'.

⁴ Quisocristo imarëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri o'mantararin. Noya ansiano'sa' nipatama', naporó' noya canaarama'. Isoro'paquë canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopirinhüë', inaso' a'naróachin ahuirin. Inapaquëso nipirinhüë' canahuatama', ya'huëtomiatarinquëma'. Noya noya ya'huëcontarama'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁵ Hui'napi'sanquëmanta' ansiano'sa' natëco'. Ya'ipinquëma' noya yonquiatoma', nicatahuaco'. Quiricanën quëran itërinpoa':

“Caora noya nisarahuë, ta'toma', nocantohuatama', Yosë co noya ni'sarinquëmahuë'.

Nipirinhüë', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco,' topatama', inaora nohuanton, Yosë nóya catahuarinquëma',” tënin.

⁶ Parisitapomarahüë', ama Yosë no'huicosohüë'. Chiníquën nanantaton, ni'sárinquëma ni'ton, natëco'. Ina noya yonquihuatama', tahuëri nanihuachin, noya noya acoarinquëma'.

⁷ Ama ma'sha onpochináchin yonquicosohüë'. Ya'ipiya Yosë sha'huitoco' catahuainquëma'. Ina quëran: “Nosoroatonpoa', co naniantarinpoahuë',” ta'toma' sano cancantoco'.

Sopai yaminsërinpoaso'

⁸ Sopaiso' inimiconënpoa'. Yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Pa'pini' yamaninposo pochachin sopai pa'sarin piyapi'sa' minsëcaso marë'. Napoaton noya yonquiatoma', ni'sáco'.

⁹ Ama pi'pian tëranta' ina tahuërëtosohüë'. Chiníquën cancantatoma', sha'huitoco' pa'in. Yosëíchin natëco'. Co canpitaíchin parisitaramahuë'. Ya'ipi parti Yosë imarëhuasopita parisitarëhua'. Ina yonquiatoma', chiníquën cancantoco'.

¹⁰ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Iporaso' ma'sha onpopirëhuahuë', catahuarinpoa'. Co hua'qui' parisitarihuahuë'. Ina quëran nosoroatonpoa', anoyatarinpoa'. Achinicancanarinpoa'. Noya noya acoarinquëma'.

¹¹ Yosë chini chiníquën nanantërin. Ya'ipiya hua'anëntarin ni'ton, co onporonta' pipiarinhüë'. Inasáchin chinochina'. Amen.

Tiquiapon pochin ninshitërinso'

¹² Iya Siripano catahuarinco ninshita'huanquëmaso'. Inaso' noya ni'nahuë. Noya imarin. Nani pi'pian ninshitëranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Yosë yonquirinpoaso chachin nani sha'huitëranquëma'. Noya nosororinpoa', ténahuë. Ina yonquiatoma', ama a'pocosohüë'.

¹³ Papironiaquënta' Yosëri huayoninsopita ya'huëpi. Inapita saludos a'patarinënuëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' hui'nahuë pochin ni'nahuë.

¹⁴ Ya'ipinquëma' noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. Quisocriso imarama' ni'ton, Yosë catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Nani huachi.

Pitro

Pitrori imapisopita ninshitaantarinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Simon Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristoíchin hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahuë. Ina acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, canpitanta' Quisocristo natërama'. Quiya pochin imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'ësarinquëma'. Ma noyacha Quisocristo anoyacancantërinpoa paya, tënëhua'. Inaso' Yosë ni'ton, chinotërëhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya ni'ninpoa'. Napopianachin nosororinpoa' ni'ton, catahuarinquëma' canpitanta' cancanëma quëran huarë' natëcamaso'.

² Yosë inaora nohuanton noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Noya noya nohuitohuatama', noya noya cancantarama'. Sinioro Quisocristo nohuitohuatama', na'con catahuarinquëma' sano cancantacamaso marë'.

Noya noya imacaso' ya'huërin

³ Quisocristoso' chiníquën nanantaton, ya'ipiya nanitaparín. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. Ina Yosë anohuitërinpoa'. Huëntonënguë nani aya'coninpoa'. Inaso' nóya ni'ton, nohuantërin canpoanta' inapochachin cancantacaso'. Ina nohuitohuatëhua', catahuarinpoa' onporahuatësona noya noya chinotacaso'.

⁴ “Caora nohuanto, catahuaranquëma' noyápiachin cancantacamaso marë',” itatonpoa', na'con catahuarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Sopai yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Sopai natëhuatëra, monshihuanë', canacasoáchin yonquirë', co noyahuë' cancantëre'. Inapohuatëra, oshaquëran nitapicancanë'. Quisocristoso nipirihuë' nicha'ërinpoa'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochin cancantarihua'.

⁵ Napoaton Quisocristo imapatama', na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. Noya nicatora', Yosë yonquirinso chachin nitotoco'.

⁶ Ina nitotatoma', co noyahuë' yonquihuatama', a'naroáchin naniantoco'. Naporahuatoma', ma'sha onpoapomarahué', chiníquën cancantoco'. Chiníquën cancantohuatama', ya'ipi cancanëma quëran ina chinotoco'.

⁷ Noyasha chinotatoma', imaramasopita capini noya ninosoroco'. Naporahuatoma', ya'ipi piyapi nosoroco'.

⁸ Ina pochin Yosë pënëninpoa' noya noya imacaso marë'. Ina pochin cancantohuatama', co topinan quëran imasaramahuë'. Oshaquëran noya noya cancantohuatama', noya noya Quisocristo nohuitarama'.

⁹ A'naquënso nipirihuë' co ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapihuë'. Co noyahuë' nipi. Co a'napita nosoropihuë'. Ina pochin cancantohuachinara, pëtorayatërëso pochin cancantopi. Pëtorayatohuatëra, co aquë quënantërëhuë'. Inapochachin inapitanta co ya'ipi cancanëna quëran imatonahuë', isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquipi. Nóya cancantacaso marë' oshanënpoa' inquitopirinpoahuë', ina naniantopi. Oshaquëran somaraya pochin cancantatona' co huachi nanitapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'.

¹⁰ Napoaton iyaro'sa', na'con yonquico' ya'ipi cancanëma quëran huarë' imacamaso marë'. Yosë huayonatënguëma', nontërinquëma' ni'ton, noyá matërëso pochin imamiatoco'. Inapohuatama', co nisha cancantatoma', a'poaramahuë'.

¹¹ Cancanëma quëran huarë' imapatama', a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma' noya ya'huëmiatacamaso marë'. Siniro Quisocriso nòya cancantaton, nicha'ësarinpò'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' pipi-arëhuahuë'.

¹² Ina yonquiato, co amirahuë' pënënta'huaso'. No'tën nanan nani nitotërama'. Noya nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' noya noya yonquicamaso marë'.

¹³ Co'huara cá chimiyantërapohuë', ina nanan chachin sha'huichinquëma' ama naniantacamaso marëhuë', tënhuë.

¹⁴ Co hua'quiya quëranhuë' chiminarahuë. Siniro Quisocriso nani anitotërinco.

¹⁵ Napoaton ninshitaranquëma'. Naquëranchin a'chintantaranquëma'. Ina quëran chiminpirahuënta', iso quirica nontohuatama', yonquiantarama'.

Quisocriso ya'norinso'

¹⁶ “Chiníquën nanantaton, Quisocriso o'mantararin,” itërainquëma'. Siniro o'mantacaso' tahuëri no'tëquën a'chintërainquëma'. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pisha tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Iráca isoro'paquë nipon, nisha pochin ya'notërincoi. Ya'pirahuëi quëran chachin ni'nai.

¹⁷⁻¹⁸ Quisocristoro'coi a'na motopi'pa' pa'nai. Inaquë Yosë nohuanton, huënaráchin huënaráchin ya'norin, ni'nai. Naporo chachin inápa quëran Tata Yosë noninso natanai: “Isoso' hui'nahuë, nosororahuëso'. Nòya ni'nahuë,” tënin. Yosë nohuanton, inaquë quënanatoi, natanai. Inapotatoncoi, Quisocriso chiníquën nanantërinso' anitotërincoi.

¹⁹ Ina yonquiato: “Ma no'tëquëncha Yosëri ninorin paya,” tënai. Iráca quëra huarë' pënëntona'piro'sa' ninshitërinënpò'. Yosë nohuanton, co'huara nasichátëraponhuë', Quisocriso napocaso' ninopi. “No'tëquën ninshitopi,” ta'toi, quiricanën na'con natërai. Canpitanta' ina nontatoma', yonquico'. No'tëquën anitotërinpò'. Tashi' nipachina, nanparin noya a'pintërinpò'. Inapochachin Yosë quiricanën quëran a'pintërinpò' no'tëquën yonquicaso marë'. Tahuërianpitaquë huarë' nanparin noya orotërin. Inapochachin ipora Quisocriso o'mantaquë huarë' quiricanën ya'huëtërinpò' ina nohuitacaso marë'. O'mantahuachin, noyá nohuitarihua'. Huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintarinpò'.

²⁰ Iporaso' quiricanën quëran nontërinpò'. Co canpoara yonquinënpòa quëran ma'sona tapon naporinso' nitotërëhuahuë'.

²¹ Iráca co inahuara nohuanton, ninshitopihuë'. Yosëri acorin nanamën anitotinpoaso marë'. Ispirito Santo nohuanton, Yosë yonquirinso chachin ninshitopi.

2

Nisha a'china'piro'sa' *(Judas 4-13)*

¹ Iráca Yosëri acorinsopita no'tëquën pënëntopi. A'naquënso nipirinhüë' nonpin nanan pënëntatona', isairo'sa' nonpintopi. Inapochachin iporanta' a'naquën nonpin nanan yaa'chintarinëinquëma'. Noyasha nontapirinhüë' nonpintarinëinquëma'. “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', nonpin nanan a'chinapi anishacancantacaiso marë'. Quisocriso nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Ináchin natëcaso nipirinhüë', nisha a'china'piro'saso' co yanatëpihuë'. Ina marë' a'na tahuëri Yosëri ana'intarin. A'nanaya ana'intarin.

² Co no'tëquën a'chintatonaraihuë', na'a piyapi'sa' nonpintapi. “Noya no'picaso', noya monshihuanacaso',” ta'tona', co noyahuë' nisapi. Na'a piyapi natanahuatona', inapita pochin cancantapi. “Imarai quiyanta',” taponaraihuë', co noyahuë' nisapi. Ina marë' a'napitari nicaatona', Quisocristo pinosapi. “Quisocristo nanamën co imacaso' ya'huërinhuë'. Ina imapisopitaso' co noyahuë' nipi,” ta'tona', co no'tën nanan yaimasapihuë'.

³ Nisha a'china'piro'saso' co nosororinënquëmahuë'. Canacaiso marë' nonpin nanano'sa' a'chintarinënquëma'. Inaso nipirinhue', iráca quëra huarë' Yosëri yonquirin ana'intacaso'. A'na tahuëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhuë' ana'intacaso'.

⁴ Ni'co'. Iráca a'naquën anquëniro'sa' co Yosë yanatëpihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Co inapita tëranta' nicha'ërinhuë'. Parisitacaiso marë' a'parin. Tashinanquë oncorapipinan ya'huërapi. Inaquë ayaro' ninarapi.

⁵ Iráca ya'huëpisopitanta' co nicha'ërinhuë'. Co noyahuë' nipachinara, Yosë nohuanton, panca pacon pa'nin. Ii' quëran ta'huantopi. Noiso' Yosë imaton, no'tëquën pënëtopirinhue', co yanatëpihuë' ni'ton, ya'ipiya ta'huantopi. Noisáchin nicha'ërin. Ya'ipi quëran posaya'píchin cha'ëpi.

⁶ Ina quëran Sotomaquë ya'huëpisopitanta' ana'intërin. Co noyahuë' cantotihuachinara, Sotoma, Comora, cato' ninano chachin noyá ahuiquitërin. Ya'ipiya chiminpi. Ayonquiinpoaso marë' inapita aninshitërin. “Co noyahuë' nipatëhua', chiníquën ana'intarinpoa',” tënëhua'.

⁷⁻⁸ Sotomaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. A'naratipita co noyahuë' nipi. Inaquë a'na quëmapíchin noya ninin, Loto itopiso'. Nani tahuëri, nani tahuëri co noyahuë' nipiso nicaaton, sëtërin. Taparo' nonpachinara, co noya nataninhue'. Sëtacasoáchin cancantërin. Sacai' niponahuë', inaora Yosë yonquirin. Ina marë' Yosëri nicha'ërin.

⁹ Inapochachin ipora Quisocristo imapatëhua', Yosë nanitërin catahuainpoaso'. Sopai yaminsëpirinpoahuënta', Yosë catahuarinpoa' cha'ëcaso marë'. Oshahuano'saso nipirinhue' ana'intarin. Nani yonquirin chiníquën ana'intacaso'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, no'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin.

¹⁰ A'naquën co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëpihuë'. Inapitaso' chini chiníquën ana'intarin. Co Yosë natëtonahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi. A'naratipita taparo' nisáponaraihuë', co ina marë' tapanpihuë'. “Caora noya nitotërahuë,” ta'tona', co inso tëranta' yanatëpihuë'. Chiníquën nanantopisopita Yosëri acorinso' co quënanpirinhue', pinopi.

¹¹ Anquëniro'saso nipirinhue' inapita quëran chini chiníquën nanantaponaraihuë', co nohuantopihuë' pinotacaiso'. “Yosëri ana'inchin,” ta'tona', tananpitopi.

¹² Nisha a'china'piro'saso' ma'sharo'sa pochin cancantopi. Co manta' yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë' pinopi. Ni'co'. Ma'sharo'sa' tananquë quënanpatëra, tëparë', co nosororëhuë'. Ina marë' Yosëri acorin. Inapochachin nisha a'china'piro'saso' ta'huantapi. Oshanëna marë' Yosëri ana'intarin.

¹³ Piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' parisitapi. Isoro'paráchin yonquiatona', capa cancantacaisoáchin yonquipi. A'morëso mancharinso pochin nicaatona', nitapicancanpi. Imaramasopita niyontopatamara, “Quiyanta' imarai,” ta'tona', ya'conpi. Nonpintatënëquëma', ichicoshatapirinhue', inahuaso' co noyahuë' nicaatona taparo' nipi.

¹⁴ Sanapi quënanpachinara, monshitacaisoráchin yonquipi. Co nanitopihuë' naniantacaiso'. Co chiníquën cancantopisopitahuë' nonpintatona', anishacancantapi. Huënsönquë ma'sha manëso pochin nonpintapi. Ma'sharáchin yonquiatona', noyapatopi. Napoaton Yosëri ana'intarin.

¹⁵ No'tën nanan a'porahuatona', Yosë iranën quëran pëshonpi. Paramo pochin cancantopi. Pioro hui'nin inaso'. Iráca pënëntopirinhüë', coriqui na'con na'con nohuantërin. “Nonpinacaso' co noyahuë' nipirinhüë', inapoato, na'con canarahuë,” ta'ton, co noyahuë' ninin. ¹⁶ Co yanatërinhuë' ni'ton, Yosëri chiníquën no'huirin. Moranën co nitononaponahuë', Yosë nohuanton, piyapi pochin nonin. Ina nonin quëran Yosëri pënënin co noyahuë' yonquirinsopita naniantacaso marë'.

¹⁷ Nisha a'china'piro'sa' co Quisocristo nanamën a'chinpihuë'. Poso yanirinso pochin nipi. Yanihuachina, co huachi o'ocaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nonpintarinënuëma'. Isonta' yonquico'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', chitoro' yaráton quënanpatëra, pa'yatopirëhuë'. Panca ihuani quëpahuachina, co huachi o'naninhüë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nisapi. “Noya noya a'chintarainquëma',” itopirinënuëmahüë', co tëhuënhachin catahuarinënuëmahüë'. Nani iráca Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Tashinanquë a'pararin. Inaquë parisitápona'. Co onporonta' pipiponahuë'.

¹⁸ Inahuara nipa'yatatona', topinan quëran nontarinënuëma'. Nisha nisha yonquipi. Nasha ya'conpisopita a'naroáchin nonpintopi. Ipora huarë' co noyahuë' yonquipisopita naniantapirinhüë'. “Huëco' no'piahua'. Noya no'picaso'. Noya monshihuanacaso',” itopi nonpintatona'.

¹⁹ “Co insonta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuanton ya'huëco'. Ma'sona tëranta' yanipatama', nico'. Inapohuatama', capa cancantarama',” itopirinënuëmahüë', co inapita tëranta' inahuara nohuanton ya'huëpihuë'. Sopai nohuanton, no'pipi, monshihuanpi, co noyahuë' nipi. Insosona minsëhuachinpoa', hua'anëntërinpoa'.

²⁰ Quisocristo nanamën natanpachinara, natëpirinhüë'. “Cha'ësarahuë huachi,” ta'tona', co noyahuë' yonquirinsopita pi'pian naniantopi. Ina quëran nisha cancantatona', Yosë a'poantapi. Co noyahuë' niantahuachinara, sopairi minsërin. Ina marë' na'con na'con Yosëri ana'intarin huachi.

²¹ No'tën nanan nitotaponaraihuë', co imamiatopihuë'. Nóya nicacaso' a'chintopirinhüë', ina naniantopi. Co onporonta' natanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. Nani Yosë a'popi.

²² Ma'pitacha nipi paya. Imaponaraihuë' a'pohuachinara, iráca ninshitatona napopiso chachin nipi: “Ni'nira imohuachina, co yonquirinhüë'. Imorinso chachin caantarin. Coshinta' i'quë pa'mopirinhüë', naquëranchin shipiroquë quëhuëantaton, në'huëtantarin,” topi. Inapochachin inahuanta niconpi.

3

O'mantacaso' tahuëri

¹ Nosororanguëma' iyaro'sa'. I'hua quirica a'patëranquëma' nontacamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantatënuëma', pënëntaranquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'.

² Iráca noya pënëntona'piro'sa' ya'huëpi. Ninotona', Yosë quiricanënuë ninshitopi, nani nontërama'. Naporahuaton, quiyanta' Quisocristo pënënincoiso' a'chintërainquëma'. Inaso' nicha'ësarinhüë'. Ca'tano'sanënpitacoi chachin a'parincoi. Ama naniantacamaso marëhuë' ninshitaranguëma'.

³ Iso' na'con yonquico'. O'mantacaso' tahuëri ya'caritohuachin, co noyahuë' piyapi'sa' ya'huapona'. Co Yosë natëtonaraihuë', ma'sona yonquipiso' nisapi. Co noyahuë' cancantapi. Quisocriso sha'huitërinpoaso' tēhuaapi.

⁴ “¡Ma'pítacha nonama paya! ‘O'mantararahuë', ¿itërinquëma' ti? Into huaso' Quisocrisoso' nimara, capa. Co o'maarinhüë', tēnai. Tatanēnpoarinta ninarápirinahuë', nani chiminpi. Isoro'pa' ninin quëra huarë' inachachin inachachin nisárin. Co onporonta' nisha tahuëri nisarinhüë',” tosapi.

⁵ Co yanatëtonaraihuë', co yonquiapihuë'. Iráca co manta' ya'huëpirinhüë'. Ina quëran Yosë nonaton, isoro'pa' acorin. Inápaquë ya'huërsopitanta' acorin. Isoro'paso' iisáchin nipirinhüë', ina nohuanton, yaniro' ya'norin.

⁶ Ina quëran piyapi'sa' co noyahuë' nipachinara, ii' quëran chachin ata'huantërin.

⁷ Inapochachin ipora isoro'pa', pi'iro'të', inapita ya'huëpirinahuë', nani Yosëri chinotërin ana'intacaso': “A'na tahuëri pën quëran ata'huantarahuë',” tēnin ni'ton, tahuëri nanihuachin, pën quëran chachin ata'huantarin. Naporo' tahuëri ya'ipi oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin. Parisitopiquë a'pararin.

⁸ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. “A'na tahuëriso' a'naroáchin na'huërin. Huaranca pi'ipiso' hua'qui',” tēnhua'. Yosëso nipirinhüë' co canpoa pochin yonquirinhüë'. Huaranca pi'inta' nipirinhüë', Yosëriso' a'na tahuëriáchin pochin ni'nin. Huaranca pi'ipi, a'na tahuërirë' napopianachin pochin ni'nin.

⁹ A'naquën napopi: “Yosë hua'quiarin. Naniantërinpoa',” topirinahuë', co hua'quirinhüë'. Co topinan quëran sha'huitërinpoahuë'. Nosoroatonpoa', ninarárin. Co nohuantërinhuë' a'na piyapi tēranta' parisitopiquë pacacaso'. Na'con na'con piyapi'sa' co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë' ninarárin.

¹⁰ Napoaponahuë', tahuërinën nanihuachin, Siniro o'mantararin. Ni'co'. Tashi' co yonquiasëhuë', ihuatë' huë'nin. Inapochachin a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin huachi. Naporo' tahuëri pi'iro'të' huëntoncaarin. Chiníquën huëntoncahuachin, ta'huantarin. Pi'i, tayora, inapita huëya ni'ton, soquiarin huachi. Isoro'pa', ya'ipi ya'huërsopita, inapita huiquitapi.

Noya yonquicaso' ya'huërinso'

¹¹ Co manta' ya'huëmiatarinhüë'. Ya'ipi ta'huantarin ni'ton, ¡Yosë pochin cancantatēhua', noyasáchin niahua'!

¹² O'mantacaso' tahuëri noya ninahua'. “Manoton o'manta'in,” ta'tēhua', noyápiachin cancantahua'. Ina tahuëri nanihuachin, ya'ipi inápaquë ya'huërsopita pën quëran ta'huantarin. Pi'i, yoqui, tayora, inapita soquiarin.

¹³ Napoaponahuë', nasha ya'huaantapon. Nani Yosë sha'huitërinpoa'. “A'na tahuëri nasharo'pa', nasha pi'iro'të' inapita acoantapo,” itërinpoa'. Ina ninarēhua'. Inaquë noyasáchin nisarēhua'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa', ina ninatoma' na'con yonquico' noyasáchin nicacamaso marë'. “Quisocriso nanan anoyatërinpoa',” ta'toma', noya nini'toma', ya'huëco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran o'mantahuachin, noya ni'sarinquëma'.

¹⁵ Nosoroatonpoa', hua'qui' Siniro ninararin na'con na'con piyapi'sari natëcaiso marë'. Ina quëran inapitanta' nicha'ësarín. Ama ina naniantocoso-huë'. Inachachin iya Paononta' ninshitërinquëma'. Inaso' iyanpoa pochin ni'nēhua'. Yosë nohuanton, no'tëquën nitotaton, ninshitërin.

¹⁶ Na'a quirica ninshitaton, nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita a'patërin. Noya pënëpirinpoahuë', pi'pian sacai' yonquicaso'. A'naquën piyapi co Yosë nanamën nitotatonahuë', nisha nisha yonqui. Paono ninshitërinso' nontopirinahuë', co noya yonquiatonaraihuë', ma'sona tapon naporinso'

anishatopi. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' anishatopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin huachi.

¹⁷ Napoaton iyaro'sa' nani pënënanquëma' ni'ton, ni'cona nonpin-tochinënuëma'. Iporaso' noya yonquipiramahuë'. Co noyahuë' nipsisopita yanonpintarinënuëma' inapita pochin nisha nisha cancantacamaso marë'.

¹⁸ Canpitaso nimirinhuë', Siniro Quisocristoíchin yonquico'. Inaora nohuanton, nosororinquëma' ni'ton, nani tahuëri yacatahuarinquëma'. Inasáchin yonquihuatama', oshaquëran noya noya nohuitarama'. Inaso' nicha'ësaripoa'. Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ayaro' tahuëriquë huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Pitro

Coanshari imapisopita ninshitérinso'

Quisocristo no'tëquën anitotërinpoaso'

¹ Iso quirica a'pataranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Quiyanta' isëquë noya ya'huarai. Quisocristo noya noya nohuitacamaso marë' ninshitaranquëma'. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', inápaquë ya'huërin. Ina quëran o'marahuatón, a'chintërincoi, natanai. Quiyaso' ni'nai. Nirayarai. Nonën chachin ya'huëtërin, së'huarai. Inasáchin Yosë yonquirinso' anitotërinpoa'. Ina nohuitoatëhua', nóya nanpimiatarihua'.

² Isoro'paquë o'mahuachina, quiyarisó' ni'nai. Nohuitatoi, sha'huitaranquëma'. Inaso' nanpimiatarin. Iráca inápaquë ya'huërin. Tata Yosëré chachin ya'huërin. Napopináchin yonquipi.

³ Inápaquë ya'huaponahuë', o'mahuachina, piyapicoi ni'nai, a'chininsonta' natanai. Pa'pionta' anohuitërincoi. Hui'nin nohuitatoi, nohuitërai. Nipayarëso pochin ninai. Napoaton ninshitaranquëma' canpitanta' Quisocristo nohuitacamaso marë'. Quiya pochachin Yosë nohuitoco' nipayarëso pochin nicacamaso marë'.

⁴ Ina pochin cancantohuatama', nóya cancantarihua'. Ina marë' ninshitaranquëma'.

Tahuëri pochin nininso'

⁵ Noya nanan Quisocristo anitotërincoi. Ina nanan chachin sha'huitaranquëma'. “Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantërin. Co pi'pisha tëranta' tashi pochin cancantërinhuë',” itërincoi.

⁶ Tashi pochin cancantohuatëhua', co Yosë nohuitarihuahuë'. “Yosë nohuitërahuë',” tapomarahuë', co noyahuë' cancantohuatama', nonpinama'. Co no'tën nanan imaramahuë'.

⁷ Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantërin. Canpoanta' tahuëri pochin yonquihuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Naporahuaton, noya nini'tëhua' ya'huarihua'. Hui'nin chachin chiminin ni'ton, ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. Huënainën quëran anoyacancantarinpoa'.

⁸ “Co oshahuancohuë',” topatëhua', canpoara ninonpintërehua'. Co no'tëquën yonquirehuahuë', co tëhuëenchachin imarëhuahuë'.

⁹ Onporosona co noyahuë' nipatëhua', Yosë nontahua'. “Tëhuëenchachin co noyahuë' nicato, oshahuanco,” topatëhua', Yosë oshanënpoa' inquitarinpoa'. Co nonpintërinpoahuë'. Quisocristo chiminin ni'ton, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'.

¹⁰ “Ya'ipinquëma' co noyahuë' ninama',” itërinpoa' Yosë. Napotopirinpoahuë', “Noya ninahuë. Co caso' oshahuancohuë',” topatëhua', “Yosë nonpintërinpoa',” tënëhuaso pochin cancantërehua'. Nanamën no'tëquën sha'huitopirinpoahuë', co tëhuëenchachin natërehuahuë'.

2

Nanan anoyatërinpoaso'

¹ Quisocristo imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Ninshitaranquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Nipirihuë', co noyahuë' nipatëhua', Quisocristo catahuarinpoa'. Oshahuanëhua' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huëpirinhuë'. Canpoa marë' Yosë nontaton, nanan anoyatarinpoa'. Inaso' no'tëquënáchin yonquirin.

² Ya'huërenamënpoa' chiminin ni'ton, nontohuatêhua', oshanënpoa' inquitariñoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatërinpoa'. Ya'ipi piyapi marë' chiminin. Ya'ipinpoa' oshanënpoa' inquitinpoaso' nohuantopir-inhuë'.

³ Yosë nohuitoohuatêhua', pënëninpoaso' natëarêhua'. No'tëquën natëcaso' nohuantarihua'. Ina natëhuatêhua', têhuënchachin Yosë nohuitêrêhua'.

⁴ A'naquënso nipirinhüë' "Nani Yosë nohuitêrahüë," topirinhüë', pënëninpoaso' co natëtonahüë', nonpiánpi. Co no'tëquën yonquipihüë'.

⁵ Yosë nanamën natëhuatêhua', noya noya Yosë nosoroarihua'. Ina pochin cancantohuatêhua', têhuënchachin ina nohuitarihua'.

⁶ "Yosë imarahüë," topatêhua', Quisocriso pochachin cancantacaso' ya'huërin.

Nasha pochin pënëninpoaso'

⁷ Co iyaro'sa' nasha camaitërinso' ninshitaranquëmahuë'. Iráca quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. "Ya'ipinquëma' noya ninosoroco'," itërinpoa'. Inachachin iporanta' pënënanranquëma'.

⁸ Co nasha camaitërinsohuë' niponahuë', nasha pochin ninshitaranquëma' cancanëma quëran huarë' ninosorocamaso marë'. Quisocriso ya'ipi piyapi nosororin. Nosoroatonquëma', a'pintëreso pochin anoyacancantërinquëma' tahuëri pochin cancantacamaso marë'. Ninosorohuatama', co huachí tashi pochin cancantaramahuë'.

⁹ A'na piyapi no'huihuatama', co Yosë imaramahuë'. "Imarahüë," tapomarahüë', co tahuëri pochin cancantëramahuë'. Ipora huanta' tashi pochin cancantarama'.

¹⁰ Imaramasopita capini ninosorohuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin nipatama', no'tëquën imarama'.

¹¹ Nipirinhüë' nino'huihuatama', tashi pochin cancantarama'. Co noyahuë' cancantatoma', co manta' yonquiararamahuë'. Co nanitaramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Sopai nohuanton, somaraya pochin cancantarama'. Napoaton iyaro'sa', cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

¹² Canpitaso' imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicanatëncquëma', ninshitaranquëma'. Quisocriso canpoa marë' chiminin. Imapatama', oshanëma' inquitërinquëma'.

¹³ A'naquëma' nani hua'qui' imatoma' a'napita catahuarama' ni'ton, Quisocriso noya nohuitërama'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Noya imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Canpitanta' hui'napi'sanquëma', nani sopai minsërama'. Napoaton ninshitaranquëma'.

¹⁴ Ya'ipi imaramasopita hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Yosë nohuitërama' ni'ton, ninshitaranquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Quisocriso noya nohuitërama' ni'ton, iyaro'sa', ninshitaranquëma'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Nani tahuëri, apia'huaro'sa', Yosë nanamën yonquiararama'. Napoaton chiníquën cancantarama'. Chiníquën cancantatoma', sopai nani minsërama'.

Isoro'paráchin pa'yatopisopita

¹⁵ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahüë' nisha nisha yonquipi. Isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquipi. Ama inapita pochin cancantocosohüë'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohüë'. Ma'sha na'con yonquihuatama', co têhuënchachin Tata Yosë nosororamahuë'.

¹⁶ Isoro'paquë nisha nisha ya'huërin aoshahuainpoaso marë': Monshihuanacasaráchin cancantêrê'. Ma'sha quënanpatëra, nohuantapatêrê'.

Ma'huanpatëra, yanocantëre', naporë'. Inapitaso' co Tata Yosë nohuanton ya'huërinhuë'. Sopai nohuanton, ya'huërin.

¹⁷ Isoro'pa' ta'huantarin. Ya'ipi ma'shanta' ta'huantarin. Inasáchin pa'yatohuatëhua', topinan quëran nanpiarigua'. Nipirinhue', Yosë noya imapatëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Ya'huëmiatarigua'.

Quisocristo inimiconën

¹⁸ Co hua'quiya quëranhuë', apia'huaro'sa', Quisocristo o'mantararin. "Cristo yao'mahuachin, inimiconën huë'sarin," itërinënpoa'. Nani natantërama' canpitanta'. Iporaso' na'a piyapi'sari Cristo yainimicotopi. Napoaton o'mantacaso' tahuëri naniriarin, tënëhua'.

¹⁹ "Quiyanta' imarai," topirinahuë', nani pipipi. Co tëhuëncachin Yosë huëntonënguë ya'conpihuë'. Ya'conpi naporini, co pipiitonahuë'. Pipipi quëran nitotërehua'. "Co onporonta' cancanëna quëran huarë' imapihuë'," tënëhua'.

²⁰ Canpitaso nipirinhue' imarama'. Quisocristo nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Napoaton no'tëquën yonquirama'.

²¹ Nitotopiramahuë', naquëranchin pënëantaranquëma' yonquicamaso marë'. No'tën nanan imapatëhua', co nonpin nanan natëarihuahuë'.

²² Tëhuëncachin nonpin nanan sha'huitarinënguëma'. "Quisososo' co Cristohuë'. Co Yosë hui'ninhue'," ta'tona', yanonpintërinënguëma'. Inapoa-tona', Quisocristo inimicotapi. Tata Yosënta' a'popi.

²³ Yosë hui'nin a'pohuachina', co Tata Yosënta' nohuitapihuë'. "Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin," topachina', Tata Yosënta' imasapi.

²⁴ Ya'nan imapoma', no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina chachin imamiatoco'. Ina imapatama', cancanëma quëran Tata Yosë nohuitarama'. Hui'nionta' noya nohuitarama huachi.

²⁵ Quisocristo chachin sha'huitërinpoa': "Imamiatohuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'," itërinpoa'.

²⁶ A'naquën yanonpintarinënguëma' ni'ton, ninshitaranquëma'.

²⁷ Canpitaso nipirinhue' Ispirito Santo ya'huëtërinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, ina nohuanton, ya'coancantërinquëma'. Nani tahuëri a'chintarinquëma'. Cancanëmaquë Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Co onporonta' nonpintërinquëmahuë'. No'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, co a'napita a'chintinquëmaso' ya'huërinhuë'. Ina natëhuatama', no'tëquën yonquirama'. Sha'huitërinquëmaso pochachin Quisocristo imamiatoco'.

²⁸ Ipora quëran huarë', apia'huaro'sa', Quisocristo imamiatoco'. Inapohuatama', o'mantahuachin, co tapan ya'huëtërinquëmahuë'. Co pa'yanaramahuë'.

²⁹ Quisocristo noyasáchin ninin, nitotërehua'. Napoaton Yosë huëntonënguë ya'conpatëhua', noya nicarigua'. Inpitasona noya nipachina', nani Yosëri anoyacancantërin ni'ton, hui'nin pochin ni'sarin, tënëhua'.

3

Yosë hui'ninpita

¹ Ma noya Tata Yosë nosororinpoa' ni'ton, hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa'. Co imapisopitasohue' nipirinhue' co nitotopihuë'. "¿Onpoatonta' Yosë pochin cancantacaso' nohuantopi?" toconpi. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi.

² Na'con, iyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' Yosë hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'. Onpopinsona nicarihua' nimara. Co ya'ipi nitochatërarëhuahuë'. Nipirinhuë', Quisocriso o'mantahuachin, nirayarihua'. Ina ni'patëhua', ina pochachin nicarihua'.

³ “A'na tahuëri Quisocriso ni'sarëhua',” ta'tëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarëhua'. Quisocrisoso' noyápiachin cancantërin ni'ton, canpoanta' noyápiachin cancantacaso' nohuantarihua'.

⁴ Yosë pënëninpoa'. Co ina natëhuatëhuahuë', oshahuanëhua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë natërehuahuë'.

⁵ Noya nanan nani nitotërama'. Quisocriso o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'.

⁶ Tëhuëenchachin imapatëhua', nóya nisarëhua'. Co pa'yatarihuahuë' oshahuanacaso'. Nani tahuëri co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitërehuahuë'. Co ya'coancantërinpoahuë'.

⁷ Ni'cona, apia'huaro'sa', nisha a'china'piro'sa' nonpintochinënuëma'. Noya nipatëhua', noya cancantarëhua'. Quisocriso noya ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin.

⁸ Nani tahuëri co noyahuë' nipatama', sopai imarama'. Iráca quëran huarë' sopai co noyahuë' cancantaton, oshahuanin. Inaso' nonpintohuachinpoa', canpoanta' oshahuanarëhua'. Napoaton Yosë hui'nin o'marin sopai minsëaton nicha'ëinpoaso marë'. Ya'ipi oshanënpoa' inquitohuachinpoa', co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'.

⁹ Huëntonënuë chachin Yosë aya'coninpoa' ni'ton, co iporaso' pa'yatarëhuahuë' oshahuanacaso'. Hui'nin pochachin cancantatonpoa', yonquinën chachin quëtërinpoa'. Nasitantarëhuaso pochin ninëhua'. Napoaton co huachi nohuantarihuahuë' oshahuanacaso'.

¹⁰ Co sacaihuë' Yosë hui'ninpita nohuitacaso'. Noyasáchin nipatëhua', Yosë hui'ninpita pochin nisarëhua'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipachina', co Yosë huëntonënuë ya'conpihuë'. Co imapisopita nosorohuachinahuë', co Yosë hui'ninpita pochin nisapihuë'. Sopai hui'ninpita pochin nisapi. Co noyahuë' cancantopi quëran sopai hui'ninpita nohuitarëhua'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

¹¹ Ya'nán imapoma quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. “Noya ninosoroco,” itërainquëma'.

¹² Iráca Cainoso' sopai natëton, iin tëparin. ¿Ma'marëta' tëparin? Iinso' noya ninin ni'ton, no'huiton, tëparin. Ama ina pochin cancantocosohuë'.

¹³ Napoaton iyaro'sa' co natëpisopitahuë' no'huihuachinënuëma', ama pa'yancosohuë'.

¹⁴ Iráca canpoanta' ina pochin co noyahuë' cancantërehua'. Co Yosë nohuitatëhuahuë', chimipi pochin nipirëhuahuë', Yosë anoyacancantërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. Napoaton iporaso' ninosororëhua'. Ina quëran Yosë huëntonënuë ya'conëhuaso' nitotërehua'. Co ninosorohuatomahuë', co Yosë anoyacancantërinquëmahuë'. Chimipi pochin cancantarama'.

¹⁵ A'na piyapi no'huihuatama', tëpatona'piro'sa' pochin Yosë ni'sarinquëma'. Tëpatonapiro'saso', co Yosë pochin nanpimiatacaiso ya'huërinhuë'.

¹⁶ Quisocrisoso nipirinhuë' na'con nosoroatonpoa', nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, nosororinpoaso' anitotërinpoa'. Inapochachin iyaro'sa', ya'ipi Quisocriso imapisopita nosorocaso' ya'huërin. Na'con ninosoroa'ahua'. Quisoso ya'huërenamënpoa' chimininso pochachin nosorocaso' ya'huërin.

17 Quisocristo imarëhuasopita capini noya ninosorocaso' ya'huërin. A'napita ma'sha pahuantohuachina', catahuahua'. Capa capacaiso' nipachin, capa a'mocaiso' nipachin quëtahua'. Co inapita catahuahuatëhuahuë', co tëhuënchachin nosororëhuahuë'. Co canpoa capini ninosorohuatëhuahuë', co Yosënta' nosororëhuahuë'.

18 “Ya'ipi imapisopita nosororahuë,” topatëhua', ama, apia'huaro'sa', topinan quëran napoa'huasohuë'. Cancanënpoa quëran huarë' nosoroatëhua', catahuahua'.

Co të'huatatëhuahuë' Yosë nontërëhuaso'

19 Tëhuënchachin a'napita nosorohuatëhua', no'tëquën Yosë nanamën imasarëhua'. Ina quëran co huachi të'huatacaso' ya'huëtarinpoahuë'. “Tatanpoa pochin ni'ton, noya ni'ninpoa,” ta'tëhua', noya cancantarihua'.

20 Co noyahuë' nipatëhua', cancanënpoa quëran nitotatëhua', sëtërëhua'. Co noyahuë' ninëhuaso' Yosënta' nitotërin. Napoaponahuë', cancanënpoa quëran huarë' yaimapatëhua', inanta' nitotërin. Ina nitotaton, nosororinpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya cancantatëhua', Yosë nontarihua'.

21 Napoaton iyaro'sa', cancanënpoa quëran a'naya a'nayanpoa' yonquia'ahua'. “Yosë noya ni'sarincó,” topatëhua', co Yosë të'huatarihuahuë'. Co të'huatatëhuahuë', nani tahuëri ina nontarihua'.

22 Yosë pënëninpoaso' natëhuatëhua', noya natanarinpoa'. Ina nohuantërinsoáchin yonquihuatëhua', catahuarinpoa'. Ina pochin cancantohuatëhua', ma'pitaso nipatëhua', quëtarinpoa'.

23 Yosë nani pënëninpoa' hui'nin imacaso marë'. Naporahuaton, ninosorocasonta' sha'huitërinpoa'. “Quisocristonta' inachachin sha'huitërinpoa’,” ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëahua'.

24 Yosë natëhuatëhua', yonquirinsoráchin imasarihua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. Ispirito Santo quëtërinpoa' ya'coancantinpoaso marë'. Ina catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Ina quëran Yosë nohuitërëhuaso' nitotërëhua'.

4

Nonpin nanan a'chinpiso'

1 Na'con iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, pënënanranquëma'. Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpin nanan a'chinapi. “Yosë nanamën a'chinahuë,” topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Napoaton a'chintohuachinënquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. “Nonpin nanan nimara,” ta'toma', yonquico'. Ya'ipi Yosë quiricanën quëran a'chintërinpoaso' yonquiatoma', tantiaco'. Co ina pochin a'chintohuachinënquëmahuë', ama natëtocosohuë'.

2 Ispirito Santo no'tëquën anitotërinpoa'. “Quisocristo Yosë hui'nin niponahuë', isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Nonën chachin ya'huëtërin,” itërinpoa'. Ina nanan a'chintohuachinënquëma', no'tëquën a'chinapi. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, noya nonsapi.

3 A'naquënso nipirihuë' sopai nohuanton, nonpinapi. Co Quisocristo nanamën no'tëquën a'chinpihuë'. “Yosë hui'ninso' co piyapi chachin nasitimarinhuë’,” toconpi. Inapitaso' Quisocristo inimicotopi. Co ina pochin Ispirito Santo anitotërinpoahuë'. Iráca ninorinso chachin nani Cristo inimiconën natantërëhua'.

4 Canpitaso' apia'huaro'sa', Yosë hui'ninpitancuëma' ninama'. No'tëquën yonquiatoma', nisha a'china'piro'sa' minsëarama'. Sopai nohuanton, nonpin nanano'sa' a'chintopirinënquëmahuë', Ispirito Santo nani

ya'coancantërinquëma'. Inaso' sopai quëran chini chiniquën nanantarin ni'ton, catahuahuachinpoa', co nonpin nanano'sa' natëtarihuahuë'.

⁵ Inapitaso nipirihuë', co Yosë nohuitatonahuë', co nanamën chachin a'chinpihuë'. Isoro'paquë ya'huërsopitaráchin yonquiatona', inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton co imapisopitasohuë' nonpin nanan natëpi.

⁶ Quiyaso nipirihuë' Yosë nohuitatoi, no'tëquën a'chinai. Yosë imapisopita noya nataninacoi. Inaso' no'tën nanan, topi. Co imapisopitasohuë' nipirihuë', co yanatërinacoihuë'. Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin. Napoaton nonpin nanan pa'yatopisopitaso' co Ispirito Santo yanatëpihuë'. Ina quëran nonpin nanano'sa' nohuitërehua'.

Íráca quëran huarë' Yosë nosororinpoaso'

⁷ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Napoaton iyaro'sa', canpoanta' noya ninosoroa'ahua'. Huëntonënuquë aya'conpachinpoa', catahuarinpoa' a'napita nosorocaso'. Nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

⁸ Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Napoaton canpoanta' co a'napita nosorohuatëhuahuë', co pi'pisha tëranta' ina nohuitarihuahuë'.

⁹ Nosoroatonpoa', hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin anoyacancantinpoaso marë'. A'naíchin hui'nin ya'huëtopirihuë', a'paimarin. Quisocriso anoyacancantohuachinpoa', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'.

¹⁰ Co canpoariso' nosoropirëhuahuë', Yosëso' na'con nosororinpoa'. Ina nohuanon, hui'nin chachin o'marahuatón, chiminin. Ya'huërenamënpoa' chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatërinpoa'.

¹¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoanta', iyaro'sa', inapochachin ninosoroa'ahua'. Ina pochin cancantacaso' ya'huërin.

¹² Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanpirëhuahuë', noya ninosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua', ya'coancantomiatërinpoa'. “Yosë na'con nosororinpoa',” ta'tëhua', canpoanta' noya noya ninosoroarihua'.

¹³ Yosë huëntonënuquë ya'conpatëhua', Ispirito Santo a'patimarinpoa' ya'coancantinpoaso marë'. Hua'yanën chachin ni'ton, cancanënpoaquë ayonquirinpoa'. “Tëhuëenchachin Yosë ya'coancantërinpoa',” tënëhua'.

¹⁴ Tata Yosëri hui'nin isoro'paquë a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Quiyariso' ni'nai. Nani tahuëri piyapi'sa' sha'huitárai.

¹⁵ “Quisocrisoso' Yosë hui'nin. Ina natërahuë,” topatëhua', Yosë pochin cancantatëhua', imamiatarihua'. Inanta' ya'coancantërinpoa'.

¹⁶ Yosë nohuitatëhua', natërehua. “Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya,” tënëhua'. Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Canpoanta' nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Yonquirinsoráchin imasarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'.

¹⁷ Yosë noya nohuitohuatëhua', na'con na'con nosoroarihua'. Ina quëran ayaro' tahuëri nanihuachin, co tē'huatarihuahuë'. Quisocriso nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' ina pochachin nosoroarihua'. Napoaton ayaro' tahuëri co pa'yanarihuahuë'.

¹⁸ Imarëhuasopita capini noya ninosorohuatëhua', co nisaitarihuahuë'. Inapochachin Yosëre'quënpoa' ninosorohuatëhua', co tē'huatarihuahuë'. A'naquën piyapi'saso' na'con tē'huapi. “Yosë ana'intarinco,” ta'tona', tē'huatochinachin cancantopi. Canpoaso nipirihuë' “Yosë na'con nosoroatonpoa', oshanënpoa' inquitërinpoa',” topatëhua', ya'ipi tē'hua inquitarinpoa'.

¹⁹ Yosë'ton na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' Yosë nosoroatëhua', a'napitanta' nosoroarihua'.

²⁰ A'naquënso' "Yosë nosororahuë," taponahuë', iin no'huirin. Co inaso' no'tëquën noninhuë', nonpiánin. Piyapi quënanëhua'. Yosëso nipirinhüë' co quënanëhuahuë'. Piyapi quënanarihuarahuë', co nosorohuatëhuahuë', aquëtë huarë' Yosëso' co nanitarëhuahuë' nosorocaso'.

²¹ Quisocriso pënëninpoa'. "Nosorohuatamaco, piyapinta' nosoroco'," itërinpoa'.

5

Onporahuatësona Yosë imamiatacaso'

¹ Ya'ipi Quisocriso imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. "Quisocriso Yosë hui'nin chachin," tënëhua' ni'ton, huëntonëncuë ya'conëhua'. Hui'ninpitanta' pochin ni'ninpoa'. Ni'co'. "Quëmapi tëhuëncachin nosorohuatëra, hui'ninpitanta' nosororë'," topi.

² Napoaton Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' noya natëhuatëhua', tëhuëncachin hui'ninpitanta' nosoroarihua', tënhuë.

³ Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' no'tëquën natëarihua'. Catahuahuachinpoa', nanitaparëhua'.

⁴ Canpoaso' Yosë hui'ninpitanta' ni'ton, nanitaparëhua' sopai minsëcaso'. "Quisocriso catahuarinpoa'," topatëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarihua'. Isoro'paquë na'a ma'sha, piyapi, inapita ya'huërin anishacancantinpoaso marë'. Nipirinhüë', Quisocriso yonquihuatëhua', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

⁵ "Quisocriso Yosë hui'nin chachin," topatëhua', achinicananinpoa' sopai minsëcaso marë'. A'napitariso' co nanitopihüë' sopai minsëcaiso'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Quisocriso isoro'paquë chachin o'marin. O'mahuachina, Yosë nohuan-ton, i'quë aporihuanin. Nani ya'ipi sha'huitërinso' tiquiaton, corosëquë chiminpachina, huënainën pa'nin. Co topinan aporihuaninhüë'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Naporahuaton, Ispirito Santonta' cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. Inaso' no'tëquën sha'huitërinpoa'. "Quisososo' Yosë hui'nin chachin," itërinpoa'.

⁷⁻⁸ Tata Yosë noya anitotërinpoa' hui'nin natëcaso'. Ni'co'. "Caraya'pi inachachin sha'huihuachina, naporu huarë' natëtërë'," topi. Inapochachin cancanënpoaquë Ispirito Santo sha'huitërinpoa'. Quisocrisonta' i'quë aporihuanpachina, ya'ipiya Yosë natërin. Naporahuaton, canpoa marë' chiminpachina, huënainën pa'nin. Cara chachin napopináchin anitotërinpoa'.

⁹ Piyapi'sa' inachachin sha'huihuachina', natëtërëhua'. Yosëso nipirinhüë' noya noya ni'ton, no'tëquënáchin nontërinpoa'. Napoaton ina sha'huitoahuachinpoa', na'con na'con natëtacaso' ya'huërin. Nani Yosë sha'huitërinpoa' ni'ton, "Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin. Ina nicha'ërinpoa'," tënëhua'.

¹⁰ Yosë nani sha'huitërinpoa' ni'ton, imarëhuasopita nitotërëhua'. Cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. A'napitaso nipirinhüë', co Yosë natëpihuë'. "Quisoso co Yosë hui'ninhüë'. Co nicha'ësarinhüë'," ta'tona', Yosëri nonpintërinso pochin cancantopi. No'tëquën sha'huitopirinpoahuë', co natëpihuë'.

¹¹ Yosëso' huëntonëncuë aya'coninpoa' ina pochin nanpicaso marë'. Hui'nin chachin anoyacancantërinpoa' nanpimiatacaso marë', tënëhua'.

¹² Yosë hui'nin ya'coancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'. Co'so' ina imapatëhuahuë', co nanpimiatarihuahuë'.

Chiniquën cancantatëhua', imamiatahua'

¹³ Canpitaso' Quisocristo natërama'. “Inaso' Yosë hui'nin ni'ton, imasarahuë,” topatama', huëntonënquë nani aya'coninquëma'. Ina nohuitatoma', nanpimiatarama. Ina nitotacamaso marë' ninshitaranguëma'.

¹⁴ Yosë nontohuatëhua', natanarinpoa'. Ina nohuantërinso chachin natanpatëhua', noya nataninpoa'.

¹⁵ “Noya nataninpoa',” ta'tëhua', ina ninahua' nohuantërinso chachin quëchinpoa'. “Co onporonta' nonpintarinpoahuë', acotarinpoa',” ta'tëhua', noya cancantarihua'.

¹⁶ A'naquën Yosë imamiataponahuë', co noyahuë' ninin. Co Yosë a'poaponahuë', oshahuanin. Inapita marë' Yosë nontahua' anoyacancanin. A'naquënso nipirihuë' imapirihuë', co noyahuë' yonquiaton, Quisocristo chachin a'pomiatërin. A'pomiatohuachina, chiminpi pochin cancantantapi. Co inapita marë' Yosë nontacaso' ya'huërinhuë'.

¹⁷ Co noyahuë' nipachina', oshahuanpi. Nipirihuë', co Yosë a'pomiatohuachinahuë', cha'ësapi.

¹⁸ Yosëri imarinsopita huëntonënquë aya'conin. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë hui'nini chachin a'paiarin. Sopairi yanonpintopirihuë', Quisocristori catahuarin ni'ton, co sopairi minsëarinhuë'.

¹⁹ Imarëhuasopitaso' Yosë hui'ninpitanoa' ninëhua'. A'napitaso nipirihuë' co imapihuë' ni'ton, sopairi hua'anëntërin. Camaihuachina, ina natëpi. Ina nitotërehua'.

²⁰ Yosë hui'nin chachin o'maton, no'tëquën Yosë anohuitërinpoa'. Inasáchin no'tëquën yonquirin. Yosë nohuitatëhua', yonquirinsoráchin imasarëhua'. Quisocristo nohuitërehua' ni'ton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Inaíchin Yosëso' ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Ina nohuitohuatëhua', nanpimiatarihua'.

²¹ Apia'huaro'sa'. Mamanshiro'saso', co moshacaso' ya'huërinhuë'. Yosëíchin chinotahua'. Nani huachi.

Coansha

Coanshari ninshitaantarinsó'

No'tên nanan imarëhuaso'

¹ Ca ansianoco iso quirica ninshitaranquëma' ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' noya isëquë ya'huarahuë. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënguë nani ya'conama'. No'tên nanan imarama' ni'ton, tëhuëchachin nosororanquëma'. Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nicatënënguëma', nosororinënguëma'. Ya'ipinquëma' yonquiatënquëma', ninshitaranquëma'.

² Quisocriso no'tëquën a'chintërinpoa'. No'tên nanan imamiatatëhua', ninosoroarëhua'.

³ Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Nani tahuëri nosoro'inquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocrisonta' inachachin catahuainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarihua'. Ina quëran noya ninosoroarihua'.

⁴ A'naquën ya'huëramaquë noya imasapi quënanconahuë. Tata Yosë pënëninpoaso' no'tëquën natëapi. Ina marë' nóya cancantërahuë.

⁵ Iporaso' ya'ipinpoa' noya ninosoroa'ahua', tënahüë. Co nasha nanan ninshitaranquëmahuë'. Iráca quëra huarë' Yosë sha'huitërinpoa' ninosorocaso'.

⁶ Yosë nosorohuatëhua', natëarihua'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itërinpoa'. Ya'nan imarama quëra huarë' ina natanama'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

⁷ A'naquënso nipirinhüë' piyapi'sa' yanonpintatona', nisha a'chinapi. Ya'ipi parti pa'sápi nonpin nanan sha'huicaíso marë'. "Quisocrisoso' Yosë hui'nin niponahuë', co piyapi chachin nininhüë'. Co canpoa pochin nonën ya'huëtërinhuë'," topi. Co no'tëquën a'chinpihuë'. Insosona ina pochin a'chinpachina, nonpinarin. Inaso' Quisocriso inimiconën, tënahüë.

⁸ Ni'cona nonpintochinënguëma'. Nani hua'qui Yosë imatoma', ina marë' sacatopiramahuë'. Inapita pochin cancantohuatama', topinan quëran imapoma'. Co Yosë'pa' acanaarinquëmahuë'. Nipirinhüë', ya'ipi cancanëma quëran imapatama', inatohua' Yosë noya noya nohuitatoma', ya'huëmiatarama'.

⁹ A'naquën co Quisocriso nanamënáchin imapihuë'. "Quiyaso' na'con na'con nitotërai," toconpi. Inapitaso' co Tata Yosë nohuitapihuë'. Quisocriso nanamën imapatëhua', Tata Yosë nohuitarihua'. Hui'nionta' nohuitarihua'.

¹⁰ A'na piyapi huë'pachin: "Carinquëma' a'chinchinquëma'," itohuachinquëma', ama a'naroáchin natëcosohüë'. Co Quisocriso nanamën a'chintohuachinquëmahuë': "Inca. Co yanatanainquënhuë'," itoco'. Ama ya'huëramaquë aya'concosohüë'. "Yosë catahuainquën," ama itocosohüë'.

¹¹ Co Quisocriso natëtonahuë', co noyahuë' nipi. Ama pi'pian tëranta' natanacamaso' nohuantocosohüë'. Canpitataquë nisha nanan a'chintohuachinquëma', a'naquën nonpin nanan imapona' nimara. Imapachina', ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

Nicapon yapa'ninso'

¹² Na'con na'con yasha'huitopiranquëmahuë', co aquëtë' yaninshitëranquëmahuë'. Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahuë topirahuë'. Canconpato, ninontohuatëhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Isëquë Quisocriso imapisopita yonquiarinënguëma'. Yosë nohuanton, huëntonënguë ya'conpi anta'. Inapitanta' saludos a'patarinënguëma'. Nani huachi.

Isonta' Coanshari ninshitaantarinsó'

Imapisopita nosoroaton, catahuarinsó'

¹ Ca ansianoco ninshitaranquën, iya Acayo. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Canta' noya isëquë ya'huarahuë. No'tën nanan imaran ni'ton, tēhuënchachin nosororanquën.

² Quëma marë' iyasha, Yosë nontërahuë: “Catahuaquë' Siniro noya ya'huë'in, ama canioinsóhuë'. Noya imarinquën ni'ton, catahuaquë' noya ya'huë'in,” itërahuë, Yosë nontato.

³ I'huamiáchin a'napita iyaro'sa' canquirahuatona', sha'huitiirinaco: “Iya Acayo nóya cancantaton, no'tëquën imarin,” itiirinaco. Ina natanato, nóya cancantërahuë.

⁴ Nani Quisocriso nanamën a'chintëranquëma'. Ina natëtoma', imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Na'con nosororanquëma'. No'tën nanan imapatama', nóya cancantarahuë. Ina na'con na'con nohuantërahuë.

⁵ Ma noya iya imapisopita nosororan. Ni'toro'sa' ya'nohuachinara, Quisocriso imapi ni'ton, o'shitaton, a'caran. Co nohuitaponahuë', noya nontaton, catahuaran, natantërahuë. Yosë natëton iya inaporan.

⁶ Inapitaso' huënantahuatona', niyontonaiquë sha'huitiirinacoi: “Iya Acayo noya nosororincoi,” itiirinacoi. Naquëranchin quëmataquë cancoantahuachina', catahuantaquë' noya pa'ina', tēnahuë. Yosë marë' sacatapi ni'ton, catahuaquë' ama pahuanchinasóhuë'.

⁷ Quisocriso noninsó' a'chinápi. Ina marë' pa'sápi. Co Yosë imapisopitahuë' a'chintaponaraihuë', co manta' ina marë' ma'patopihuë'.

⁸ Napoaton canpoa' inapopisopita catahuahua' ama pahuanchinasóhuë'. Inapitaso' no'tën nanan a'chinapi. Cosharo', ma'sha inapita pahuantopiso' quëtóhuatēhua', canpoarinta' a'napita catahuarihua' Yosë nohuitacaiso marë'. Catahuahuatēhua', na'con na'con piyapi'sa' imasapi.

Tiotripisë co noyahuë' nininsó'

⁹ Ya'ipi ya'huëramaquë imaramasopita quirica nani ninshitëranquëma'. Tiotripisëso nipirinhüë', co yanatërincohüë'. Inaso' hua'an pochin yaninin.

¹⁰ Napoaton ya'huëramaquë pa'pato, co noyahuë' nininsopita a'ninquëchin sha'huitarahuë. Inaso' na'con pinorincoi, nonpinapirincoi. Naporahuaton, iyaro'sa' a'chinacaiso marë' canconpachinara, co noya nontërinhuë'. Co pëinënquë aya'coninhüë'. A'napitari a'china'piro'sa' yacatahuapirinhüë', co ina tëranta' nohuantërinhuë'. “Ama pëinëmaquë aya'concosóhuë',” itopirinhüë'. Aya'conpachinara, no'huiton, inapitanta' niyontonpi quëran yaocoirin. “Ama huachi canpita tëranta' niyontonpiso pëiquë ya'concosóhuë',” toconin. Pa'pi co noyahuë' yonquirin inaso'.

¹¹ Ama iya co noyahuë' nipisopita nonanquësóhuë'. Noya nipisopita nonanquë'. Noya nipatēhua', tēhuënchachin Yosë imarihua'. Co noyahuë' nipatēhua', co Yosë nohuitarihuahuë'.

Imitirio noya nininsó'

¹² Imitirioso nipirinhüë' noya imarin. Ya'ipiya quëran napotërinco. Ya'ipi cancanën quëran no'tëquën yonquirin. Quiyanta' nohuitërai. “Inaso' noya quëmapi,” tēnai. No'tëquën nontërainquën.

¹³ Na'con iya yasha'huitopiranquënhüë', co aquëtë' yaninshitëranquënhüë'.

¹⁴ Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquën pa'sarahüë, topirahuë'. Pa'pato, niquënanpatēhua' noanhua'.

¹⁵ Yosë asanocancainquën. Ina quëran noya cancantaton, noya ya'huaran. Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënëncuën saludos a'patarinëncuën. Ya'ipi nipayaraisopita inatohua' ya'huëpiso' yonquiarahuë. Saludos a'patarahuë sha'huitëquë'. Nani huachi.

A'na Cotasë ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Cotasëco ninshitaranquëma'. Santiaco iinco caso'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Canta' noya ya'huarahüë. Quisocristoíchin natërahuë. Ina acorinco pënënta'huaso marë'. Quisocristo imaramasopita ninshitaranquëma'. Tata Yosë nohuanton, imarama'. Inaso' na'con nosororinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, nóya a'pairinquëma', nicha'ësarinquëma'.

² Yosë na'con catahuainquëma'. Nanan anoyatërinpoa' ni'ton, na'con asanocancainquëma'. Nani tahuëriya nosoro'inquëma' canpitarinta' noya noya nosorocamaso marë'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

(2 Pedro 2.1-17)

³ Carinquëma' iyaro'sa' nosororanquëma'. I'huamiáchin yonquirahuë ninshita'huanquëmaso marë'. Yosë anoyacancantërinpoaso' noya noya yaa'chintopiranquëmahuë', apira nanan natantërahuë. A'naquënso' nonpin nanan a'chintarinënuëma', natantërahuë. Napoaton pënëna'huanquëmaso' ya'huërin, ténahuë. Quisocristo nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Yosë nohuanton, no'tëquën ninshitërai ya'ipi imapisopita nitotacaiso marë'. Nani ya'ipiya nanamën anitotërinpoa'. Inasáchin natëtoma', a'napitanta' a'chintoco' no'tëquën yonquicaiso marë anta'. Ama pi'pian tëranta' nisha a'chintocosohuë', ténahuë.

⁴ Tëhuënhachin a'naquënso' nonpin nanan a'chintarinënuëma'. Pa'pi co noyahuë' inapitaso'. “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. “Ma'sona nohuantërëhuaso niahua'. Yosë nosororinpoa' ni'ton, co ana'intarinpoahuë',” ta'tona', pa'pi co noyahuë' nipi. No'pipi, monshihuanpi, a'naratipita nipi. Naporahuatona', co tëhuënhachin Quisocristo imapihuë', inasáchin natëcaso nipirinhüë'. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin. Iráca quëra huarë' nani yonquirin ana'intacaso'. Napoaton ni'cona canpitanta' nonpintochinënuëma'. Chiníquën cancantatoma', no'tëquën a'chinco'.

⁵ Nani nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' yonquicamaso marë'. Iráca Yosë piyapinënpita Iquipito parti parisitopirinahuë', Yosëri nicha'ërin. Ya'ipiya noya pipiponaraihuë', ina quëran a'naquën co yanatëhuachinahuë', Yosëri chiníquën ana'intaton, ata'huantërin. Inapochachin iporanta' imaponaraihuë' nisha cancantohuachina', chiníquën ana'intarin.

⁶ Anquëniro'santa' ya'nan nipon, ya'ipiya noya yonquipirinahuë'. Ina quëran a'naquën nisha cancantatona', co huachi Yosë yanatëpihuë'. “Quiyanta' nóyacoí ni'toi, natëinacoiso' ya'huërin,” topiso marë', co huachi Yosë'pa' ya'huëpihuë'. Nani Yosëri yonquirin chiníquën ana'intacaso'. Tashinanquë tonpopinan ya'huapi. Ayaro' tahuëri parisitopiquë a'pararin. Co onporonta' cha'ësapihuë'.

⁷ Iráca Sotomaquë ya'huëpisopitanta' pa'pi co noyahuë' yonquipi. Monshihuanacaisoáchin cancantopi. A'naratipita taparo' nipi. Co ina pochin nicacasohuë' nipirinhüë', napopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intërin. Pën inápa quëran a'paimarin ahuiquitacaso marë'. Sotoma, Comora, inapita huiquitopi. Ya'cariya ninanoro'santa' huiquitopi. Ayonquinpoaso marë'

ninshitërinpoa'. Inapita yonquiatëhua', "A'na tahuëri oshahuano'sa' pënquë parisitomiatapi huachi," tënëhua'.

⁸ Inapochachin iporanta' nisha a'china'piro'saso', huë'ëiri ahua'yantërinso pochin cancantatona', inahuara yonquinëna quëran nonpin nanan imasapi. Na'con monshihuanatona', nitapicancanapi. Co inso tëranta' yanatëpihuë'. "Co insonta' camaiinpoaso' ya'huërinhuë'," toconpi. Chiníquën nanantopiso-pita Yosëri acorinso' inapitanta' tëhuapi.

⁹ Iráca Moisésë chiminpachina, Yosëri anquëni hua'an a'paimarin nonën pa'pitacaso marë'. Miquiri itopiso'. Sopairi yaosëretohuachina, nino'huipi. Naporo' anquëni chiníquën nanantaponahuë', co nohuantërinhuë' sopai pinocaso'. Co inaora ana'intacaso' yonquirinhuë'. "Sinioro ana'inchinquën," itërin.

¹⁰ Nisha a'china'piro'saso nipirinhuë' Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë', tëhuapi. Ma'sharo'sa pochin cancantatona', co yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Inapoatona', nitapicancanpi. Ana'intacaso' ya'huërin.

¹¹ ¡Ma'huantacha nisapi paya! Nonpina'piro'saso', Caino pochin cancantatona' co Yosë natëpihuë'. Paramo pochin cancantopi. Iráca Paramoso' coriquiráchin cancantaton, piyapi'sa' anishacancantërin. Corinta' iráca co noyahuë' ninin. Co hua'ano'sa' yanatërinhuë', no'huirin. Ina marë' Yosë nohuanton, chiminin. Inapita pochin cancantopisopita Yosëri chiníquën ana'intarin.

¹² Quisoso imaramasopita coshatacaso marë' niyontonpatamara, nisha a'china'piro'santa' huë'pi. Naporo' Yosë yonquicaso nipirinhuë', na'con o'otona', capa cancantopi. Co Yosë të'huatatonaraihuë', napopi. A'napita catahuacaso' ya'huëpirinhuë', co nosoropihuë'. Inahuara noya ya'huëcasoráchin yonquipi. Ni'co' iyaro'sa'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', no'pa' yaniromarin. Ina pochin nipachina, yararo'të' quënanpatamara, pa'yatërama'. "O'nan huë'sarin," topiramahuë', co o'naninhuë'. Ihuana' pa'nin. Inapochachin inapitaso' pënënpirinënguëmahuë', nonpin nanan a'chintatënënguëma' co catahuarinënguëmahuë'. Nara nitërinsona' yonquico'. Pi'ipi tahuëri nanihuachina, nitacaso' ya'huërin. Co nitohuachinahuë', "Nani chiminin huachi," ta'ton, hua'anëni nishitëtërin. Itënë chachin ocoirin ni'ton, noyá chiminin huachi. Inapochachin nonpin nanan a'china'piro'sa' ina nara pochin niconpi. Quisocriso nanamën nitotaponaraihuë', chimipi pochin nicatona', a'popi. Ina marë' chiníquën ana'intacaso' ya'huërin huachi.

¹³ Pamanta' yonquico'. Panca pamatohuachina, notohuaro' sa'po', amoro', inapita quënin. Nonpina'piro'saso', ina pochin co sano cancantopihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton tapanacaso nipirinhuë', co nitotapanpihuë'. Ina marë' Yosëri ana'intarin. Tayoranta' yonquico'. Anotohuachina, tacopirin. Co huachi a'pininhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'santa', tashinanguë pa'miatapi. Quisocriso a'pohuachina', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin huachi.

¹⁴ Iráca Inocori chachin inapita ninorin. Atan shiin inaso'. Atan quëran saota shinpita ya'huërin piquëran Inoco ya'huërin. Ninoton, naporin: "Sinioro chachin o'mararin huachi. Hua'huayatërahuë' anquëniro'sarë chachin o'mararin.

¹⁵ Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ana'intarin huachi. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Yosë no'huipisopita no'tëquën ana'intarin huachi," tënin iráca.

¹⁶ Yosëso' noya nosoropirinpoahuë', inapitaso' ma'sha onpohuachinara, ina no'huipi. Co sano cancantopihuë'. Ma'sona tëranta' yonquihuachinara,

nipi. Co noyahuë' cancantatona', napopi. "Quiyaso' noya noya nitotërai," ta'tona', chiníquën nonconpi. Co piyapi nosoroaponaraihuë', noyasha non-topi. Inahuara canacaiso marë' napotopi.

Chiníquën cancantatëhua', Quisocristoíchin imamiatahua'

¹⁷ Canpitaso nipirihuë' iyaro'sa', noya yonquico'. Nosororanquëma' ni'ton, pënënanranquëma'. Quisocristo ca'tano'sanënpita sha'huitërinpoaso' ama naniantocosohuë'.

¹⁸ "Ayaro' tahuëri naniriahuaichin, co noyahuë' quëmapi'sa' ya'huërapí. Yosë nanamën tēhuaapi. Co noyahuë' cancantatona', a'naratipita nisapi," itërinpoa'.

¹⁹ Inahuara nohuantopiso' nisapi. Co Ispirito Santori ya'coancantërinhuë'. Nisha a'chinatona', piyapi'sa' anishacancantopi, a'na huënton a'na huënton co huachi noya nini'tona', ya'huapihuë'.

²⁰ Canpitaso nipirihuë' iyaro'sa', Yosë nanamën na'con yonquico' noya noya imacamaso marë'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa' Yosë pochin cancantacaso'. Naporahuaton, Yosë nontáco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' cancanëma quëran huarë' noya nontacaso'.

²¹ Inapotatoma', nani tahuëri nóya cancantoco' Yosë nosoro'inquëma'. Ina na'con nohuantoco'. Quisocristo yonquiatoma', o'mantacaso' tahuëri ninaco'. O'mantahuachin, nosoroatonpoa', chimirin quëran nicha'ësarínpoa'. Yosë'pa' nanpimiatarihua'.

²² A'naquënso' co noya natëyátërapihuë'. Inapitaso' nosoroatoma', sanoanan quëran pënëncó' no'tëquën yonquicaiso marë'.

²³ Ni'co' iyaro'sa'. Ma'sha pënquë anotohuachina, a'naroáchin manë' ama huiquitacaso marëhuë'. Inapochachin piyapi'sa' na'con pënëncó' ama parisitopiquë paacaiso marëhuë'. A'naquënso nipirihuë' nonpin nanan pa'yatatona', co noyahuë' nipi. Inapitanta' nosoroatoma', pënëncó'. Nipirihuë', ama pi'pian tēranta' inapita pochin cancantocosohuë'. Napopiso' ama yonquicosohuë'. Ni'cona sopai minsëchinquëma' canpitanta'.

Ma noyacha Yosëso paya itahua'

²⁴⁻²⁵ Tata Yosëso' ya'ipi nanitaparin. Noya a'paiarinquëma' ama anotërëso pochin tēhuëcamaso marëhuë'. Catahuahuachinpoa', co sopai minsëarinpoahuë'. Noya noya tapararinpoa' imamiatacaso marë'. A'na tahuëri ya'huërinquë noya ni'sarinpoa'. Inatohuaso' noya noya. Capa cancantarihua'. Tata Yosëíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo nicha'ësarínpoa'. Inasáchin catahuarinpoa' noya chinotacaso'. Ma noyacha Tata Yosëso paya. Iráca quëra huarë' chini chiníquën nanantërin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Inasáchin natëahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani huachi.

Cotasë

A'na tahuëri ma'sha onpocaso' Coansha ninshitërinso'

Quisocristo anitotërinpoaso'

¹ Tata Yosë nohuantërin ya'ipinpoa' iso nanan nitotacaso'. Napoaton a'na tahuëri ma'sha onpocaso' nininso' Quisocristo sha'huitërin anitotinpoaso marë'. Inaso' anquëni a'paimarin ca Coanshaco sha'huitiincoso marë'. Quisocristoíchin caso' natërahuë. Anquëni o'marahuatón, nani ma'sha a'notërinco.

² A'notohuachincora, ni'nahuë. Ina nicato, no'tëquën ninshitaranquëma'. Quisocristo chachin Yosë nanamën anitotërinco.

³ Iso quirica nontohuatama', noya cancantarama'. Ina natanpatamanta', noya cancantarama'. A'na tahuëri ma'sona onpocaso' sha'huitaranquëma'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ayaro' tahuëri nani ya'caririarinpoa huachi.

Canchisë ninanoro'saquë Yosë imapisopita ninshitërinso'

⁴ Ca Coanshaco quirica a'pataranquëma'. Asia parti ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Imarama' ni'ton, a'naya a'naya ninanoro'saquë niyontonatoma', Yosë chinotërama'. Canchisë ninanoquë niyontonomaso' a'naya a'nayanquëma' yonquiatëinquëma', ninshitaranquëma'. Inaora nohuantón, Tata Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca quëran huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiarin. Inaso' ya'huërápon. Co onporonta' chimianinhuë'. Hua'anëntacaso' shiranën notënanquë canchisë ispiritoro'sa' ya'huapi catahuainquëmaso marë'.

⁵ Quisocristonta' inaora nohuantón, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca isoro'paquë o'marahuatón, no'tëquën a'chintërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanpianarin. Chimirin minsërahuaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Ya'ipi hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantarin. Naporahuaton, na'con nosororinpoa'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' huënnainën a'parin. Chiminaton, nicha'ërinpoa.

⁶ Huëntonëinquë chachin aya'conatonpoa', hua'anëntërinpoa'. Yosëíchin yonquicaso marë' corto hua'ano'sa' pochin acorinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ipora quëran huarë' inasáchin natëina'. Amen.

⁷ Ni'cochi. Quisocristo o'mantarin. A'na tahuëri chitororë chachin o'mantarin. Naporo' ya'ipi piyapi'sari ni'sapi. Iráca ohuanpisopitarinta' ni'sapi. Nisha nisha piyapi'sa' sëtatona', na'nërapí. “¿Onpoatëhuacha co natërehuahuë paya?” tosapi. Tëhuëenchachin naporapi. Amen.

⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa': “Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahuë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Ipora huanta' nanpiárahuë. Co onporonta' ta'huantapohuë', ya'huërápo. Chini chiniquën nanantërahuë,” ténin.

Quisocristo ya'norinso'

⁹ Ca Coanshaco ninshitaranquëma'. Canpitaro'co chachin imarahuë. Ina marë' parisitopirëhuahuë', hua'anëntërinquë aya'coninpoa'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya ahuantarëhua'. Yosë nanamën a'chinahuëso marë' aparisitërinaco. Quisocristo imarahuë ni'ton, a'na so'ton'pa' a'parinaco, Patomosë itopiquë.

¹⁰ I'hua Tomio tahuëri Yosë chinotasoco, Ispirito Santo nohuanton, hua'narëso pochin quënanahuë. Co huë'ëpirahuë', pinëhuë quëran chiníquën nontërinco, natanahuë. Tronpita pihuirinso pochin natanahuë.

¹¹ Nontatonco, sha'huitërinco:

—Apira nani ma'sha a'notaranquën, quiricaquë ninshitëquë'. Ina quëran canchisë ninanoro'saquë a'patëquë' imarinacosopita nonchina'. Ipiisoquë, Ismirinaquë, Pircamoquë, Tiatiraquë, Sartisiquë, Piratiripiaquë, Naotisiaquë inaquëpita ya'huëpisopita a'patëquë' nitochina', itërinco.

¹² “¿Inta' nontarinco?” ta'to, tahuërëtopirahuë', canchisë së'parahuan nanparino'sa pochin nininsopita quënanahuë, oro quëran nipiso'. Inapamiáchin huanipi.

¹³ Ina huancánachin quëmapi huaniarin, ni'nahuë. Piyapi pochachin niponahuë', noya noya ya'norin. Naporopi a'mosahuaton, oro pochin nininso quëran tëtëtëntaquëchin nitonporin.

¹⁴ Huiríchin aintërin. Huirihuaita pochin huiritërinso'. Naporahuaton, ya'pirin chachin pën nënërinso pochin ya'norin.

¹⁵ Nantëonta' sha'pi hua'na pënuë a'përëso pochin huënaráchin ya'norin. Naporahuaton, chiníquën nonin. Panca so'pora tënëntërinso pochin natanahuë.

¹⁶ Inchinan imirin quëran canchisë tayora pochin nininso' së'quërin. Naporahuaton, nanamën quëran sahuëni pochin nininso' pipirarin. Cato quëran chachin to'napinan. Ya'ipi ya'pirinso' pi'i pochin a'pinin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin.

¹⁷ Ina ni'sahuato, pa'yanahuë. Chimipi pochin anotërahuë. Nantën pirayan anotopirahuë', inchinan quëran së'huarahuatonco, nontërinco.

—Ama tët'huatocosohuë'. Caso' iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'.

¹⁸ Nanpiárahuë. Chiminaporahuë', nanopiantarahuë. Caso' chini chiníquën nanantërahuë. Onporosona chiminacaiso' cari sha'huitarahuë. Ca nohuantohuato, nanopiapi. Ca nohuantohuato, chiminapona'. Co imarinacosopitahuë' chiminpachina', parisitopiquë a'pararahuë.

¹⁹ Ni'nanso' ninshitëquë'. Apira Yosë nohuanton, naquëranchin nani ma'sha niantaran. Ipora naporapiso', a'na tahuëri ma'sha onpocasonta', inapita a'nochinquën ninshitantaquë'.

²⁰ Ni'nanso' co quëmaora nitotopiranhuë', a'chinchinquën nitotëquë'. Canchisë së'parahuan nanparino'saso' noya a'pinin. Inapochachin canchisë ninanoro'saquë imarinacosopita ya'huapi. Niyontonatona', chinotarinaco. Canchisë tayoraro'sa' së'quërahuëso pochin ansiano'sa' a'paiarahuë, itërinco.

2

Ipiisoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ina quëran sha'huitërinco:

—A'na quiricaquë ninshitaton, ansiano Ipiisoquë ya'huërinso' a'patëquë' nontohuachin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Inchinanëhuë quëran canchisë tayoraro'sa' së'quërahuë. Canchisë së'parahuan nanparin pochin nininsopita huancánachin pa'sárahue'.

² Nani nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopita nitotërahuë. Chiníquën ca marë' sacatërama'. Co amiatomacohuë', noya ninama'. A'naquën co noyahuë' nipachinara, co noya ni'namahuë'. Nonpin nanan a'china'piro'santa' co noya

ni'namahuë'. 'Yosë a'parincoi, a'chinarai,' itopirinënquëmahuë', nonpinapi. Inapita natanpatama': 'Co no'tëquën a'chinpihuë', ta'toma', co natëramahuë'.

³ Imaramacoso marë' aparisitopirinënquëmahuë', ahuantërama'. Co yaa'poramacohuë'. Ina marë' noya ni'nanquëma'.

⁴ Nipirinhüë', co huachi noya nosororamacohuë'. Iráca ya'nan imapomaco, tëhuënchachin nóya nosororamaco. Canpita capininta' noya ninosororrama'. Iporaso nipirinhüë' co huachi iráca pochin noya ninosororamahuë'. Co huachi canta' noya nosororamacohuë'. Ina marë' sëtato, co noya ni'nanquëmahuë'.

⁵ Iráca naporamaso' yonquiantatoma', noya niantaco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', ya'ipi cancanëma quëran nosoroantaco. Naporahuaton canpita capininta' noya ninosoroantaco'. Co noya cancantantahuatamahuë', paaparahuatënquëma', ana'intaranquëma'. Nanparin tacopirinso pochin nisarama'. A'na tahuëri ya'huëramaquë co insonta' imasarinacohuë'.

⁶ Napoaponahuë', nisha a'china'piro'sa' co pi'pian tëranta' nohuantëramahuë', Nicoraitaro'sa' itopiso'. Co noyahuë' nicacaso' a'chintopirinënquëmahuë', co nohuantëramahuë' natëcamaso'. Carinta' co costarahuë'.

⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', Yosë'pa' ya'huëmiatarama'. Inatohua' nanpirin nara nitërinso' ca'patama', noya noya nanpimiatarama'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco Quisoso.

Ismirinaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁸ Ina quëran sha'huitaantarinco:

—Ansiano Ismirinaquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'. Chiminaporahuë', nantantarahuë.

⁹ Imaramacoso marë' na'con parisitëramaso' nitotërahuë. Co na'a ma'sha ya'huëtöpirinquëmahuë', Yosë nohuítacamasoachin cancantatoma', sano cancantërama'. A'na tahuërinta' Yosë'pa' pa'patama', co manta' pahuantarinquëmahuë'. Iporaso nipirinhüë' a'naquën chiníquën pinorinënquëma'. 'Yosë piyapinëncoi quiyaso', topirinhüë', Satanasë huëntonënquë ya'conpi.

¹⁰ Ipora tahuëri'sa' na'con parisitapiramahuë', ama të'huacosohuë'. Sopai nohuanton, tashinan pëiquë po'moarinenquëma'. Yosë a'pocamaso marë' napotarinënquëma'. Shonca tahuëri pochin parisitarama'. Tëpapirinënquëmaonta', ama a'pocosohuë'. Imamiatohuatamaco, inápaquë acanaranquëma'. Inatohua' nanpimiatarama'.

¹¹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', co parisitöiquë paatoma', parisitomiataramahuë'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Pircamoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹² Ina quëran sha'huitaantarinco:

—Ansiano Pircamoquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Chiníquën nanantato, sahuëni cato quëran chachin to'napinan pochin nininso' ya'huëtërinco ana'inta'huaso marë'.

¹³ Canpita ya'huëramaquë nohuitërahuë. Inaquë na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantopi. Satanasëri hua'anëntopirinhüë', canpitaso' noya imaramaco. Antipasë natëtonco, noya pënëntopirinhüë', ina marë' tëpapi, ni'nama'. Satanasë chachin inaquë ya'huërin, tënahuë. Parisitapomarahuë', co a'poramacohüë'. Ina marë' noya ni'piranquëmahuë',

¹⁴ co ya'ipinquëma' no'tëquën imaramacohüë'. A'naquëma' Paramo pochin cancantërama'. Iráca inaso' Yosë nanamën nitotopirinhüë', Yosë piyapinënpita nonpintërin. Inimiconënëpita hua'anën sha'huitërin anishacancantacaiso marë', Paraco itopiso'. Inari sha'huito huachina, anishacancantopi. Nisha cancantatona', mamanshi moshapi. Moshatona', nosha mamanshi marë' acopisonta' ca'pi. Naporahuaton, monshihuanapi.

¹⁵ Inapochachin a'naquëma' nisha cancantërama'. Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinënuëmara, a'naquëma' natëtoma', Nicoraitoro'sa' a'chinpiso' imarama'.

¹⁶ Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Insosona co naniantohuachinhüë', chiníquën ana'intarahüë. Nanamëhuë quëran sahuëni inëshin nininso' ya'huëarin oshahuano'sa' ana'inta'huaso marë'.

¹⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', noya cancantarama huachi. Iráca israiro'sa' Yosëri cosharo' a'patimarin, mana itopiso'. Inachachin po'orahuëso' carimanta' quëchinquëma' sano cancantacamaso marë'. Imaramaco ni'ton, nasha nininëma' a'naya a'nayanquëma' aco'inquëma'. Canpitaora nitotarama'. Hui ri na'piquë ninshitahuato, quëchinquëma'. Cancanëma quëran noya noya nohuitaramaco huachi. Nani huachi,” itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Tiatiraquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹⁸ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Tiatiraquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Yosë hui'ninco quirica a'pataranquëma'. Ya'pirahuë pën nënërinso pochin ni'ton, ya'ipi yonquiramaso quëran huarë' nitotërahuë. Nantëhuënta' sha'pi hua'na pënquë a'përëso pochin ni'ton, huënaráchin ya'norin.

¹⁹ Canpitaso' noya ninama'. Noya natëtomaco, ninosororama'. A'naquëma' pahuantohuachinquëmara, nicatahuarama'. Ma'sha onpoapomarahuë', noya ahuantërama'. Ya'nan imapomaco, noya ninama'. Iporaso' na'con na'con nicatahuarama'. Ina marë' noya ni'piranquëmahuë',

²⁰ co ya'ipi cancanëma quëran imaramacohüë'. A'na sanapi corto pëiquë chachin nonpin nanan a'chintopirinhüëmahuë', co a'paramahuë'. Iráca Quisapira pa'pi co noyahuë' sanapi niponahuë', chiníquën nanantaton, piyapinënhüëpita anishacancantërin. Inapochachin iporaso' ina sanapi pënënarinquëma' co noyahuë' nicacamaso'. 'Noya monshihuanacaso'. Mamanshi moshacaso marë' nosha acohuachina, noya capacaso'. Ca'co', itohuachinquëmara, a'naquëma' natëtoma', monshihuanama'. Nosha mamanshi marë' acopiso' ca'nama'. Ina pochin ina sanapi nonpintërinquëma'.

²¹ Co a'naroáchin ana'intërahuë'. Hua'qui' pënënpirahuë', co pi'pisha tëranta' nohuantërinhuë' natëincoso'. Oshahuanacaso' co yaa'porinhüë'.

²² Iporaso nipirinhüë' ana'intarahüë huachi. Chiníquën aparisitarahuë. A'napitanta' anishacancantërsopita co oshanëna' a'pohuachinahuë', chiníquën ana'intarahüë.

²³ Sanapi imarinsopitaso' co natërinacohüë' ni'ton, ata'huantarahuë. Ina nicacona', ya'ipi imarinosopitanta' yonquiapi. 'Tëhuëncachin Siniro no-huitërinpoa'. Yonquirëhuasonta' nitotërin. Co noyahuë' nipatëhua', no'tëquën ana'intarinpoa', tosapi.

²⁴ A'naquëmaso nipirinhüë' co nonpin nanan natëramahuë'. 'Noya noya nitotërai,' itopirinëncuëmahuë', 'Sopai imatona', napopi,' ta'toma', co ina natëramahuë'. Iporahuanta' noya imaramaco ni'ton, co aquëtë' pënëna'huanquëmaso' ya'huërinhuë'.

²⁵ Chiníquën cancantatoma', o'manta'huaquë huarë' imamiatoco.

²⁶ Sopai minsëhuatama', a'na tahuëri chiníquën nanan quëtaranquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' natëhuatamaco, catahuaramaco nisha nisha piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'.

²⁷ Tata Yosë nohuanton, chiníquën nanantërahuë. Canpitanta' catahuaramaco copirnoros'a' co natërinacosopitahuë' ana'inta'huaso'. No'pa huë'ëta hua'naquë pa'quirëso pochin oshahuano'sa' ana'intarigua'.

²⁸ Naporahuaton, huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin quëchinquëma'. Noyápiachin a'pintaranquëma'.

²⁹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

3

Sartisiquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ina quëran Quisoso sha'huitaantarinco:

—Ansiano Sartisiquë ya'huërsonta' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco ninshitaranquëma'. Caso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso' canta' camairahuë, natërinaco. Naporahuaton, tayloraro'sa' së'quërahuëso pochin, ansianoro'santa' acorahuë a'chinacaiso marë'. Canpitaso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita nitotërahuë. A'napitaso' nicaatëncuëma', 'noya imapi,' topirinahuë', co tëhuëncachin imaramacohüë'. Chimipi pochin cancantërama'.

² Ipora huanta' niyontonpiramahuë', topinan quëran naporama': 'Ya'ipi natëtoi, noya ninai,' topiramahuë', co huachi Yosë noya ni'ninquëmahuë'. Huë'erëso pochin cancantërama' ni'ton, co yonquiramahuë'. Pënsha yat-acopirinso pochin cancantërama'. Pën yatacopihuachina, pishitëre' noya orotacaso marë'. Inapochachin canpitanta' chiníquën Yosë yonquiantaco'.

³ Ya'nan natanapoma', Yosë nanamën no'tëquën a'chintërinëncuëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran casáchin yonquico. Co noya cancantaantahuatamahuë', a'naroáchin ana'intaranquëma'. Ihuatona'pi huë'ninso pochachin a'nanaya ana'intaranquëma'. Co nitotasëncuëmahuë', o'mantararahuë.

⁴ Napoaponahuë', caraichinquëma' noyápiachin cancantërama'. Canpitaráchin noya nicaatoma', co në'huëtërinso pochin cancantaramahuë'. Ina marë' canpitaso' noya ni'saranquëma' ni'ton, Yosë'pa' ichiya'huëcontaranquëma'. Inatohua' nóya cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'.

⁵ Inquëmaso' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' pa'sarama'. Noyápiachin cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. Inatohua' ya'huëmiatarama'.

Nanpirin quiricaquë nininëma' nani ninshitëranquëma'. Co onporonta' tapi-
arahuë'. Tata Yosë sha'huitarahuë: 'Isopita imamiatërinaco,' itarahuë. An-
quëniro'santa' natanapi.

⁶ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'.
Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë',
ninshito huatan, itërinco.

Piratiripiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁷ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Piratiripiaquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita
nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Caso' noya noyaco.
Casáchin no'tëquën a'chinhahuë. Iráca Yosëri Tapi sha'huitërin. 'A'na
tahuëri quëma shiparinquën ya'ipi piyapinëhuëpita hua'anëntarin,'
itërin. Iráca ninorincoso chachin nani o'marahuë Yosë huëntonënguë
aya'cona'huanquëmaso marë'. Niahuiquë ya'coana i'soarahuatë',
aya'conë'. Inapochachin carinquëma' aya'conpatënguëma', co insonta'
nanitërinhuë' ocoinquëmaso'. Oncotohuatëra, co a'napita nanitopihuë'
ya'conacaiso'.

⁸ Cari nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotërahuë. Co
na'aquëmahuë' nipomarahuë', noya ninama'. Co chiníquën nanantapo-
marahuë', nanamëhuë noya imarama'. Co tapanatomahuë', 'Quisocristoíchin
imarai,' tënama' ni'ton, ya'coana i'soatëreso pochin catahuanquëma' na'a
piyapi'sa' a'chintacamaso'. Ca nohuanton, pënëntarama'. Co insonta' nanitar-
inhuë' ata'tëinquëmaso'.

⁹ A'naquën nonpintatënenquëma', 'Yosë piyapinëpitacoi quiyanta',
itopirinënguëmahuë', Satanasë huëntonënguë ya'conpi. A'na tahuëri
ca nohuanto, inapitanta' isonahuatona', noya nontarinënguëma'.
'Tëhuënchachin no'tëquën imarama'. Quisocristo nosororinquëma',
itarinënguëma'.

¹⁰ Chiníquën cancantatoma', imamiatoco, itëranquëma'. Natëramaco
ni'ton, carinquëmanta' na'con catahuanquëma'. A'na tahuëri ya'ipi
isoro'paquë ya'huëpisopita chiníquën aparisitarahuë tënica'huaso marë'. Co
naporo' parisitaramahuë'. Nicha'ësarinquëma'.

¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë. Ama naniantatomacohuë',
imamiatoco. Ni'cona sopai minsëchinquëma'. Ina minsëhuachinquëma', co
inápaquë canaaramahuë'.

¹² Sopai minsëhuatama', Yosë ya'huërinquë chachin pantarama'.
Piyon pëi' achinirinsó pochin na'con nohuantaranquëma'. Napoaton
ya'huëmiatontarama'. Co pipiaramahuë'. Yosë co onporonta'
a'poarinquëmahuë'. Nininën chachin acotaranquëma'. A'na tahuëri panca
ninano' ya'huapon. Inápa quëran o'mararin. Nasha Quirosarin itopiso'.
Ina nininëonta' acotaranquëma'. Canta' Quisosoco o'mantahuato, nasha
nininëhuë acotaranquëma'. Co onporonta' a'poaranquëmahuë'.

¹³ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'.
Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë',
ninshito huatan, itërinco.

Naotisiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹⁴ —Ina quëran ansiano Naotisiaquë ya'huërinso' ninshitëquë' nonchin
imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. No'tëquën nonato, no'tën
nanan a'chintëranquëma'. Co onporonta' nonpintëranquëmahuë'. Yosë

nohuanton, ya'ipi ma'sha ninahuë. Napoaton, ya'ipi piyapi'sa' natëinacoso' ya'huërin.

¹⁵ Caso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotato, co noya ni'nanquëmahuë'. Ni'co'. Të'nai' noyápiachin o'orë'. Ahuaihuatërantá', yashin o'orë'. Co noya huairinsohuë' nimirinhuë' o'opatëra, amirotërë', topi. Inapochachin ni'nanquëma'. A'naquën noya ahuaireso pochin noya imarinaco. Canpitanta' noya imaramaco naporini, noya ni'itëncuëmahuë'. A'naquëonta' të'nai' pochin nipi. Co nitochátërapihuë' ni'ton, nosororahuë.

¹⁶ Canpitaso nimirinhuë' co noya ahuaireso pochinhuë' ninama'. 'Noya imarai,' topiramahuë', co ya'ipi cancanëma quëran imaramacohuë' ni'ton, yaa'poranquëma'. Ma'sha amirotatë' yaimorëso pochin ni'nanquëma'.

¹⁷ Canpitaso' naporama': 'Na'a ma'sha ya'huëtërincoi ni'ton, noya ya'huarai. Quiyaso' noya piyapicoi. A'napita quëran noya noya nitotërai. Co manta' pahuantërincoihuë'; topiramahuë', co no'tëquën yonquiramahuë'. Cancanëma quëran yonquiramasopita nitotërahuë. Sa'ahuaya pochin ni'nanquëma'. Coriqui pahuantërinso pochin canpitaso' na'con pahuantarinquëma' noya cancantacamaso'. Somaraya pochin cancantatoma', co tëhuëncachin nohuitëramacohuë'. Sa'ahua capa a'mocaso' nininso pochin co noyápiachin cancantëramahuë'. Pa'pi nosorotërama'.

¹⁸ Napoaton pënënanquëma'. Chiniquën nontoco catahuainquëma'. Ni'co'. Oro a'pëhuatëra, ya'ipi në'huë inquirin. Orosachin quëparitërin, noyasáchin nininso'. Inapochachin canpitanta' nontoco catahuainquëma' noya yonquicamaso marë'. Na'con pahuantarinquëma' Yosë pochin nicacamaso'. Casáchin yonquico Yosë noya ni'inquëma'. Yonquihuatamaco, huiríchin a'morëso pochin noya nisarama'. Somaraya pochin cancantërama' ni'ton, co tëhuëncachin nohuitëramacohuë'. Nimirioquë acorayatëre'so pochin anoyacancanchinquëma' cancanëma quëran nohuitamacoso marë'.

¹⁹ Nosoroatëncuëma', chiniquën nontëranquëma'. Ana'intaranquëma' noya cancantacamaso marë'. Co noyahuë' yonquiramasopita a'porahuatoma', casáchin tahuërëtantaco huachi.

²⁰ Cancanëmaquë yaya'coancantëranquëma'. Ina marë' nontaranquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin ninaranquëma'. Natanahuatamaco: 'Ya'coancantoco,' itohuatamaco, ya'coancantaranquëma'. Niichicoshatëre'so pochin nóya ninohuitarihua'. ²¹ Nani sopai minsërahuato, Tata Yosë'pa' ya'huarahuë. Ya'ipiya hua'anëntarai. Canpitanta' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' noya acoaranquëma'. Canpitaro'co hua'anëntarahuë.

²² Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë' ninshitohuatan, itërinco Quisoso.

4

Inápaquë Yosë chinotopiso'

¹ Ina quëran inápaquë në'përahuato, quënanahuë. Yosë ya'huërinquë chachin ya'coana ni'soatërin, ni'nahuë. Naporahuaton, inápa quëran ya'nan nontërinco'so' nontaantarinco. Tronpita pihui'piso pochin natanahuë.

—Isëquë huëntaquë'. Nani ma'sha a'nochinquën. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoto, anitotaranquën, itërinco.

² A'nanaya Ispirito Santo nohuanton, hua'narëso pochin Yosë ya'huërinso' quënanahuë. Hua'anëntacaso' shiranëncuë a'nara' huënsëárin, ni'nahuë.

³ Inaquë nisha pochin ya'norin. Na'pi noyápiachin nininso pochin huënaratarin. Caspi, cornarina inapita pochin huënaratarin. Noyápiachin

ya'norin. Yahua'tani tahuitërin, huënsëarin. Yahua'tan niponahuë', huëron pochin caninchin a'pinin. Ismirarita pochin huënaratarin, ni'nahuë.

⁴ Inaquë cato shonca catapini ansiano'sa' hua'anëntacaso' shiraro'saquë tahuishin miáchin huënsëapi. Huirichinachin a'mopi. Yancotë' oro quëran nininso' yancopi.

⁵ Yosë hua'anëntacaso' shiranën quëran o'cori pochin nininso' pipiarin. Huënsha huënsha'tarin. Huiratacarintërinso pochin nonpiso' natanahuë. Canchisë pën nënërinso' Yosë notënanquë chachin ni'nahuë. Inapitaso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso', ténahuë.

⁶ Shira notënanquë panca sono pochin ya'huërin. Co i'sha pochinhuë'. Isihuico pochin niponahuë', acopoquë huarë' quënantërë'.

Yosë shiranën tahuirinquë catapini ma'sharo'sa pochin nininso' ya'huëpi, nanpirihuanpiso'. Na'a ya'pirahuanatona', itoparan itoparan quënantopi.

⁷ Nisha nisha ni'topi. A'naso' pa'pini pochin ya'norin. A'nanta' toro pochin ya'norin. A'nanta' piyapi pochin ya'piratërin. Ya'natoninsoso', panca onian pochin ya'norin.

⁸ Nisha nisha niponaraihuë', ya'ipiya anpiantëhuanpi. Saota saota ya'huëtapi. Ina aipi, ina acopo', cato quëran chachin ya'pirin ya'huëtapi. Inapitaso' tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotápi. Co ta'topihuë'. Napopianachin naporapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! ¡Noyasáchin ninin! Chini chiníquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Iráca quëra huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiárin. Inaso' ya'huërárin. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi.

⁹ Apira apira chinotapi. “¡Ma noyacha Yosëso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Na'con catahuaninpoa' ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' itahua'. Inaso' hua'anëntomiatarinpoa'. Co onporonta' ta'huantarinhue',” topachinara,

¹⁰ ansiano'santa' Yosë yonquiapi. “Tëhuëenchachin hua'anëntërinpoa'. Co onporonta' chimianinhue',” ta'tona', cato shonca catapini chachin isonahuatona', chinotapi: “Quëmasáchin nóyanquën,” itatona', Yosëri ayancotërinso', shiranën notënanquë acoantapi. Chinotatona', itapona':

¹¹ “Quëmasáchin Sinioro imarainquën. Noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënguën. Nani tahuëri natëinënguën. Ya'ipi nani-taparan. Ya'ipi ma'sha ninan. Quëma nohuanton, ipora huanta' ya'huërin,” itopi.

5

Carniroa'hua quirica ma'patërinso'

¹ Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahue. Inápaquë ya'huërinso' quënanato, quirica ni'nahuë, so'nanpinan. Inchinan imirin quëran Yosëri së'quërarin. Cato quëran chachin nani ninshitërin. To'niquë noyá achinpitërin. Canchisëro' achinpitërin.

² A'na anquëninta' ni'nahuë. Chiníquën nanantaton, chiníquën nonin.

—¿Inta' noya noya ni'ton, nanan ya'huëtërin to'niro'sa' i'shotahuaton iso quirica oporinacaso'? ténin.

³ Ya'ipiro'paquë yonisápirinhue', co insonta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinacaso'. Inápaquë ya'huëpisopitanta' co nanitopihuë'. Acoporonta' yonípirinhue', co inso tëranta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinatón nicacaso'.

⁴ Co insonta' nanitohuachinhue', chiníquën sëtato, na'nërahue'. Na'nëapirahuë',

⁵ a'na ansiano sha'huitërinco.

—Ama na'nēquēsohuē'. Ni'quē'. Tapi shiin nani ya'ipi minsërin. Cota huëntonēnquē nasitaton, chini chiníquēn nanantërin. Inari nanitërin to'ni i'shotahuaton quirica oporinacaso', itërinco.

⁶ Itohuachincora, Quisoso quēnanahuē. Huancanachin Yosë huënsërinso ya'cariya huaniarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Quisoso chachin niponahuē', carniroa'hua nani tēpapiso pochin ya'norin. Canchisë pomohuan nisahuaton, canchisë ya'pirin ya'huëtërin. Chiníquēn nanantaton, canchisë ispiritoro'sa' a'parin ya'ipiro'paquē nicainpoaso marë'.

⁷ Ina quëran ya'cariconahuaton, Yosë inchinan quëran quirica ma'parin.

⁸ Nani ma'pahuachina, ma'sharo'sa pochin nininsopita isonahuatona', Carniroa'hua chinotapi. Ansiano'santa' isonahuatona', ina chinotapi. A'naya a'naya arparo'sa' sē'quēpi pi'niatona' chinotacaiso marë'. Sënaonta' a'naya a'naya quëpapi, oro quëran nininso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin nininso' ya'huërin tomontacaso marë'. Tomontërinso pochin imarëhuasopita Yosë nontërehua'. “Nontohuatëhua', noya nataninpoa',” ta'tona', Yosë chinotapi.

⁹ Chinotatona', inahuara yonquinëna quëran nasha cantanën cantarapi.

“Noya noyanquë, Siniro, ni'ton, nanan ya'huëtërinquë quirica ni'camaso'. To'ni i'shotohuatan, nani ma'sha anitotarancoi. Iráca tēparinēnquë. Chiminaton, piyapi'sa' sopai quëran ocoiran Yosë imacaiso marë'. Napoaton quëmasáchin nanitëran ya'ipiya hua'anëntacaso'. Nisha nisha parti ya'huëpirinahuë', imarinēnquë, Siniro. Nisha nisha nananquë nonpisopita imarinēnquë. Nisha nisha copirnoru hua'anëntërinsoyopita niponaraihuë', natërinēnquë.

¹⁰ Hua'anëntëranquë aya'conan. Corto hua'ano'sa pochin acoran Yosëíchin yonquicaiso marë'. A'na tahuëri no'paquë chachin ichihua'anëntaran huachi. Ma noyanquëncha quëmaso paya,” itopi, cantatona'.

¹¹ Ina quëran hua'huayátërahuë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë shiranën, ma'sharo'sa pochin nininsopita, ansiano'sa' inapita tancapitopi. Hua'huayátërahuë ya'huëpi, co pichinahuanhuë'. Inapitanta' chiníquë naporapi:

¹² “¡Ma noyacha Carniroa'huaso paya! Piyapi'sa' oshanëna' inquitacaso marë' chiminin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Chini chiníquë nanantaton, ya'ipi nanitaparín. Nani ma'sha ya'huëtërin, ya'ipi hua'anëntarin. Ya'ipi nitotërin. Napoaton ya'ipinpoa' natëahua'. ‘Yosparinquë, Siniro,’ itahua',” tosapi.

¹³ Ina quëran ya'ipi Yosëri nininsopita napopianachin chinotapi, natanahuë. Inápaquë ya'huërinsoyopita, isoro'paquë ya'huërinsoyopita, chiminsoyopita, marëquë ya'huërinsoyopita, ya'ipiya Yosë chinotapi.

“Ma noyacha Tata Yosëso paya. Hua'anëntarinpoa' ni'ton, ‘Yosparinquë' itahua'. Inasáchin natëahua'. Noya noya ni'ton, chinotahua'. Ya'ipiya nanitaparín. Carniroa'huanta' inapochachin chinotahua'. Ipora quëra huarë' ina natëahua',” tosapi.

¹⁴ —Naporinchi paya. Tëhuënhachin inasáchin natëahua', topi catapini ma'sharo'sa pochin nininsopitanta'. Ansiano'santa' isonahuatona', chinotapi.

6

To'ni i'shorinso'

¹ Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Quirica so'nanpinan nininso' quënantarahuë, canchisë to'niquë achinpitërinso'. Naporo' Carniroa'huari ya'nan achinpitërinso' i'shotërin. I'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininso' chiniquë nonin, huira pochin natanahuë.

—¡Huëquë huachi! itërin.

² Itohuachina, cahuario ya'norin, ni'nahuë, huiríchin nininso'. Ina aipi quëmapi huënsëarin. Pë'chinan quëparin. Piyapi'sa' yaminsërin ni'ton, hua'an pochin yancotëtatón, pa'sarin minsëcaso marë'.

³ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoarinta' përantarin.

—¡Huëquë huachi! itërin.

⁴ Itohuachina, nisha cahuario ya'norin, quëhuashin nininso'. Ina aipi a'na quëmapi' huënsëarin. Panca sahuëni së'quëarin. Chiniquënanan ya'huëtërin quira nicacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë na'a piyapi'sa' niahuëatona', nitëparapi. Nisha nisha parti quira nisapi. Co huachi noya ya'huapihuë'.

⁵ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin.

—¡Huëquë huachi! itohuachina, yara cahuario ya'norin, ni'nahuë. Quëmapi ina aipi huënsërinso' paransa së'quërin cosharo' pë'tënacaso marë'.

⁶ Naporo' catapini ma'sharo'sa' huancánachin, noninso' natanahuë:

—Ya'ipi cosharo' na'con pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', a'na quiroichin trico pa'anapi. Inapochachin a'na cosharonta' pahuanarin. Sipataso' trico pochin niponahuë', co ina pochin pa'topirinhue', inanta' pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', cara quiroichin pa'anapi. Toma', huino, inapitanta' pahuanarin. Ni'cona chiniatama', tënin.

⁷ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. Nani catapini i'shotërin. Ina i'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin, ya'natomarinso'.

⁸ —¡Huëquë huachi! itohuachina, a'na cahuarionta' ya'noantarin, sha'píchin nininso'. Quëmapi ina aipi huënsërinso', Chimirin itopi. Ina nohuanton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Notohuaro' chiminatona', chimipiro'sa' ya'huëpique pa'sapi. A'naquë niahuëatona', nitëparapi. A'naquë tanari tëpaarin. Naporahuatón, chiniquë caniori masarin ni'ton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Tanan ni'niro'sarinta' tëparapi. Inapoatona', patoma patoma pochin piyapi'sa' chiminapi. Cacharonquë un cuarto itopi.

⁹ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, artaro Yosë chinotacaso marë' acorinso' inápaquë ni'nahuë. Inanaquë na'a imapisopita chiminpisopita quënanahuë. Nanpipona', nóya imapi. Co të'huatonaraihuë', Yosë nanamën a'chinpi. Ina marë' tëpapi.

¹⁰ Tëpahuchinara, hua'yanëna' inápaquë ya'huëcontarahuatona', Yosë nontápi.

—Quëma Siniro chini chiniquënanantëran. Noyasáchin nicaton, no'tëquënonan. ¿Onporo huarëta' oshahuano'sa' ana'intaran? Tëparinacoiso marë' no'tëquë ana'intacaso' ya'huërin, tosapi.

¹¹ Napotohuachinara, Yosëri itërin:

—Ninataco'. Oshaquëran ana'intarahuë. Co tahuëri naniyatërarinhue'. A'napita imarinacosopita ipora huanta' pënëntapi. A'naquë tëpaantahuachina', isëquë chachin huëantapi anta'. Naporo huarë' tëparinënuëmasopita no'tëquë ana'intarahuë, itërin. Itahuaton, huiríchin a'mocaiso' quëtërin. Noyápiachin cancantopi ni'ton, huiríchin a'motërin.

¹² Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotaantaran. Inarë' nani saotaro' i'shorin. Inapotohuachina, panca ocohua pa'sarin. Pi'i tashiaton yaráchin nisarin. Yoquinta' co huachi a'pianinhuë'. Nincoan huë'saponahuë', quëhuashin huënai pochin nisarin.

¹³ Naporahuaton, tayoraro'santa' anotapi. Iquira nara nitërinso' canora niponahuë', panca ihuan pa'pachina, notohuaro shitatërinso pochin nisapi.

¹⁴ Pi'iro'tënta' capa nisarin. Quirica so'nanëso pochin co huachi ya'noarinhuë'. Naporahuaton, motopiro'sa', so'tono'sa', inapitanta' nacon nacontatona', itopa itopa nichihuincapi.

¹⁵ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ta'arapi. Copirnoros'a', hua'ano'sa', sontaro hua'ano'sa', ma'huano'sa', chiniquéno'sa', inapita Yosë të'huatatona', ta'arapi. Motopi'pa' ta'arahuatona', na'pi nanino'saquë ya'conapi na'picaíso marë'. Patrono'sa' piyapinëpitarë chachin panca na'pianaro'saquë na'pirapi.

¹⁶ Ya'ipi piyapi'sa' të'huatatona', motopi nontapirinahuë':

—Panca na'piros'a' notarintatona', ya'copiinacoi ama Yosë quënanaincoiso marëhuë'. Inápaquë hua'anëntarin. Carniroa'huanta' chiniquéno'no'huirincoi.

¹⁷ Nani ana'intacaso' tahuëri nanirin. Ana'intoahuachincoi, co insonta nanitarinhuë ina chinitacaso', tosapi.

7

Yosë marcanën acotopiso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantaranco. Catapini anquëni ya'nopi, ni'nahuë. A'naso' pi'i pipirinso' parti huaniarin. A'nanta' pi'i ya'coninso' parti huaniarin. Huancanachionta' cato' ninotërapí. Inaquëpita Yosëri acorin isoro'pa' ana'intacaiso marë'. Oshaquëran Yosë nohuanton, ana'intapi. Pi'pisha pahuanarin ni'ton, anquënirosari ihuan ya'copirapi ama marëquë, isoro'paquë inaquëpita ma'sha onpocaiso marëhuë'. Ama nararo'sa tëranta' oyanacaiso marëhuë' ya'copirapi.

² Ina quëran a'nanaya a'na anquëninata' ya'noantaran. Pi'i pipirinso' parti quëran huë'sahuaton, hua'na'huaya quësarín Tata Yosë marcanën acocaso marë'. Inaso' catapini anquëniros'a' sha'huitërin:

³ —Ama apiramiáchin ana'intocoso huë'. Ninataco Yosë piyapinëpita catahuai. Co Yosë marcanën acochátëraraihuë'. Të'yainaquë acotëra'piapoi. Nani acotohuatoi, ya'ipiro'pa', marë, nararo'sa', inapita ana'intoco', itiirin.

⁴ Ina quëran të'yainaquë Yosë marcanën acotëra'piapi a'napitari nohuatocaiso marë'. Notohuaro' acotë'yatëra'piapi. Pichirahuaton:

—Pasa catapini shonca catapini huaranca acotërai, tënin, natanahuë. Ya'ipi Israiro huëntono'saquë napotërin.

⁵⁻⁸ Shonca cato' huëntono'sa' ya'huërin, israiro'sa' itopiso'. Nisha nisha nininsopita ya'huëpi: Cota, Nopino, Caro, Asiri, Nipitari, Manasisi, Simion, Nihui, Isacaro, Saporono, Cosi, Mincamin, inanapo huëntono'sa' ya'huërin ni'ton, shonca cato huaranca, shonca cato huaranca acotë'yatëra'piapi.

Huiríchin a'mopiso'

⁹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' Yosë'pa' quënanahuë. Co pichicasohuë'. Nisha nisha piyapi'sa' Yosë hua'anëntacaso' shiranën notënanquë huaniapi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Nisha nisha parti quëran huëcatona', Carniroa'hua yamotatona', notërapí. Inapitaso' huiríchin a'mopi. Mërëmë pochin nininso' së'quërahuatona', Yosë chinotapi.

10 “Tata Yosëichin nicha'ërinpoa'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Carniroa'hua anoyacantërinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi chiníquën nonatona'.

11 Inaquë Yosë chachin hua'anëntacaso' shiranëinquë huënsëarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Ina tahuirinquë notohuaro' anquëniro'sa' huaniapi. Chinotopiso' natanahuatona', inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi:

12 “Tëhuëchachin Siniro, piyapi'sa' nicha'ëran. ¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Ya'ipiya chinochinëinquën. Ya'ipi nitotëran. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipiya nanitaparan ni'ton, ya'ipi natëinëinquën. ‘Yosparinquën,’ ichinëinquën. Na'con natëmiatarainquën. Co onporonta' a'poarainquënhuë'. Amen,” itapi.

13 Ina quëran a'na ansiano nataninco.

—¿Ma piyapi'sata' isopita, huiríchin a'mopiso'? ¿Intohua quëranta' huëntapi? ¿Nitotëran tí? itërinco.

14 —Co caso' nitotërahuë'. Quëma nitotëranso'. Sha'huitoco canta' nitochi, itohuatëra, sha'huitërinco:

—Isopitaso' chiníquën parisitaponaraihuë', co Yosë a'popihuë'. Carniroa'huari huënaïnën quëran anoyacancantërin ni'ton, huiríchin a'mopi.

15 Napoaton Yosë ya'huërinquë huëntapi. Tahuërirë chachin tashirë chachin ina chinotapi. Yosëri ichiya'huëaton, ni'sarin.

16 Co huachi tanaponahuë', co yamoroponahuë'. Co pi'iri picahuachin, parisitaponahuë'. Noya ya'huëintarapi.

17 Ni'co'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'paiarin. Quëchitërahuaton, noya ii' a'notërin o'ocaiso marë'. Inapochachin Carniroa'huari imapisopita a'paiarin. Yosë'pa' noya noya nanpiapi. Yosëri chachin na'nëi' amitarin ni'ton, co huachi sëtaponahuë', itërinco.

8

Sënan oro quëran nininso'

1 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantarinco, ni'nahuë. Ipora huanta' Carniroa'hua quirica së'quëarin. Nani saota to'niquë achinpitërinso' i'shotërin. A'naíchin pahuanarin i'shocaso'. Naporo' a'naíchin nininso' i'shotarin. I'shotohuachina, ya'ipiya copica topi. Miria ora pochin co manta' nonpihuë'.

2 Ina quëran canchisë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë notënanquë huani-rapi. Inaquë huanihuachinara, a'naya a'naya tronpita quëtopi pihuicaiso marë'.

3-4 Co'huara pihuiyatërasoihuë', a'na anquëninta' huëcaton, Yosë chinotopiquë artaroha'huaya notënanquë huaniconin. A'pëtinan oro quëran nininso' së'quërin. Inaquë na'a yonarin pochin pimóchin nininso' acorin panca tomon-tacaso marë'. Yosë ya'huërinquë chachin tomontarin. Tomontërinso pochin Yosë imapisopitanta' ina nontápi. “Ma noyanquëncha quëmaso paya. Nani tahuëri catahuacoi, Siniro,” itohuachinara, noya natanin.

5 Ina quëran anquëni Yosë artaronëinquë ya'caritahuaton, na'a pënaya' manin. A'pëtinanquë acorahuaton, isoro'paquë të'yatërin. Të'yatohuachina, a'naroáchin huira pochin natanahuë. Chiníquën tënëntërin. O'corinta' huënsha huënsha'tarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. (Nani huachi Yosëri ana'intarin, tënhuë.)

Tronpita pihuipiso'

⁶ Naporó' canchisë anquëniro'sa' tronpita yapihuirapi. Co napopianachin pihuiapihuë'. A'naya a'naya pihuirapi.

⁷ Ya'nán pihuirinso' irinpachina, Yosë nohuanton, ocai', pën, inapita inápa quëran anotarín. Huënairë chachin anotarín. Pancana huiquitarin. Patoma pochin huiquitarin. [Cacharonquë un tercero, topiso'.] Nararo'sa', panpatëro' inapitanta napochachin huiquitarin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' tronpita pihuiantarin. Pihuiantahuachina, panca motopi pochin nininso' ni'nahuë. Pën pochin orotërimarin. Yosë nohuanton, marëquë anoitërin. Inaquë anotohuachina, patoma pochin marë huënai taranin.

⁹ Patoma pochin ma'sharo'sa' inaquë ya'huërinso' chiminpi huachi. Panca nancharo'santa' patoma pochin ta'huantopi.

¹⁰ Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, panca tayora anotarín, panca orotërinso'. Anotohuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin iiro'sa' tapiarin.

¹¹ Ina tayorasó' Main itopi. Tëquëin, i'shaa'huaro'sa', inapita patoma pochin main nisarín. Máin ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' ina o'otona', chiminapi.

¹² Nani cara anquëni pihuirin. A'nanta' pihuiantahuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin pi'i tapiarin. Yoqui, tayoraro'sa', inapitanta' patoma pochin tapiapi. Napoaton tahuëri nipachina, co huachi pi'i noya a'pianinhuë'. Tashinta' yoqui, tayoraro'sa', inapita co huachi noya a'pianpihuë'.

¹³ Ina quëran panca onian quënanahuë. Inápaquë a'ninquëchin yanponarin. Piyapi pochin noninso' natanahuë.

—¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosë a'popi ni'ton, piyapi'sa' chiníquën parisitapona'. A'napita anquëniro'sa' pihuiantahuachina, isoro'paquë ya'huëpisopita aquë aquëtë' parisitapona', tënin.

9

¹ Ina piquëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, tayora anotërinso pochin a'nanta' o'marin. Yosë nohuanton, chiníquën nanan ya'huëtërin sopairo'sa' oncorapirinso' parti i'soatacaso marë'. Nanin acoporo' pa'ninso' i'soatarin.

² I'soatohuachina, acopo quëran conai' pipiarin. Yaráchin tomontarin. Panca pën quëran tomontërinso pochin pipiton, pi'i ya'copiarin. Ya'ipi parti tashiarin.

³ Naporahuaton, conai quëran notohuaro' sopairo'sa' pipiapi. Panca sëquërë pochin ya'norahuatona', pipiapi. Pa'pi të'huatoro'. Sëquërë pochin niponaraihuë', yonpinca pochin huitapi.

⁴ “Ama panpatëro', nara mono', nitërinso' inapita pë'yacosohuë'. Piyapi'sa' co Yosë marcanën të'yainquë ya'huëtöhuachinarahuë', inapita aparisitoco',” itërin.

⁵ Co tëpaponaraihuë', a'natërápo yoqui pochin aparisitapi. Yonpincari huininsó pochin niponahuë', co sanoaponhuë'. Pa'pi iquin natanaponaraihuë', co chiminaponahuë'.

⁶ Na'con parisitatona': “Chimiin nipachin,” tosapirinahuë', co chiminaponahuë'. Chiminacaisó' nohuantopirinahuë', co nanitapihuë'.

⁷ Panca sëquërë pochin ya'notona', chiníquën pa'sapi. Cahuarioro'sa' quira nicacaisó marë' tapapiso pochin pa'sapi. Yancotë pochin oro quëran nininso' yancopi. Naporahuaton, piyapi pochin ni'topi.

⁸ Aihuan ni'ton, sanapi pochin aintapi. Pa'pini' pochin natëtopi.

⁹ Sha'huëtëonta' tachiton. Hua'na pochin ni'ton, co ohuanchináchinhuë'. Pa'pachinara, anpianhtëna quëran chiníquën tënëntërapí. Quira toronano'sa' cahuarioro'sari ohuararinso pochin tënëntapí.

¹⁰ Naporahuaton, yonpinca pochin hui'notopí. Iquin huitatona', a'natërápo yoquí pochin aparisitapí.

¹¹ Hua'anën ya'huëtërin anta'. Inari camairinso', sopairo'sa' oncorapirinso' parti quëran huë'nin. Cotio nananquë Apatono itopiso'. Crico nananquë Aporiono itopí. Tiquitona'pi tapon naporin.

¹² Na'con parisitacaiso' ninoton, nani a'notërinco. Ina ni'pirahuë', na'con na'con parisitacaso' ya'huapon. Catoro' aparisitacaso' pahuanarin nica'huaso'.

¹³ Yosë nohuanton, nani a'natërápo anquëniro'sa' tronpita pihuipi co noyahuë' nipisopita ana'intacaiso marë'. Ina quëran a'na anquëninata' pihuiantahuachina, inápaquë nontërinso' natanahuë. Artaroa'huaya pomonënpita huáncana quëran nontaton, pihuitona'pi itapon:

¹⁴ “Catapini anquëniro'sa' i'quiritëquë pa'ina' piyapi'sa' aparisitacaiso marë'. Panca i' yonsanquë nani ninarapiso', Iyopiratisii' itopiquë,” itërin.

¹⁵ Itohuachina, anquëniro'sa' a'parin piyapi'sa' ana'intacaiso marë'. Iráca inaquë acopirinhüë'. Nani ora nanirin ni'ton, a'parin huachi patoma pochin piyapi'sa' tēpacaiso marë'.

¹⁶ Ina quëran hua'huayátërahuë sontaro'sa' huë'sapi, ni'nahuë. Cahuarioro'sa aipi huënsëriapi. “Cato pasa michon huë'sapi,” tēnin, natanahuë.

¹⁷ Hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' quënantarahuë. Hua'na coton sontaro'sa' a'mopiso pochin a'mopí. Pënsha pochin huënaráchin nipi. A'naquë caninchin. A'nanta' sha'píchin. Cahuarioro'santa' nisha ya'nopí. Pa'piní' pochin mototopí. Nanamën quëran pën, conai', sha'pi mo'shi', inapita pipiapi.

¹⁸ Cahuarioro'sa nanamëna quëran inapita pipirahuatona', patoma pochin piyapi'sa' tēparapi. Notohuaro' chiminapi.

¹⁹ Nanamëna quëran tēparapi. Huinamëna quëraonta' ya'huan pochin quëtëtatona', tēparapi.

²⁰ Na'a piyapi'sa' chiminpirinahuë', co naporó tēranta' a'napitaso' yonquiapihuë'. Ni'saponaraihuë', inachachin co noyahuë' cancantapí. Aquëtë chachin sopairo'sa' chinotapí. Nisha nisha mamanshi moshapi. Oro quëran, prata quëran, hua'na quëran, na'pi quëran, nara quëran, ina quëranpita nipiso'. Co inapitaso' quënantopihuë', co natantopihuë', co iratopihuë'. Co nanpipirinahuë', mosharapi.

²¹ Pa'pi co noyahuë' cancantatona', tēpatapí, pēnotapí, monshihuanapí, ma'sha ihuatapí. Yosëri ana'intërinso' ni'sáponaraihuë', co naporó tēranta' nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'.

10

Quirica'huaya oporininso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin a'na anquëninata' niantarahuë, chiníquën nanantërinso'. Chitoro' huancana inápa quëran o'mararin. Motën yahua'tani tahuitërin. Ya'pirin pi'i pochin a'pinin. Tonainta' pën pochin ya'noarin.

² Quirica'huaya sē'quërin. So'nanpinan nipirinhüë', nani oporininso' sē'quërin. O'marahuaton, inchinan nantën quëran marëquë i'naitarin. Ahuënan nantën quëran isoro'paquë i'narin. Panca masho ni'ton, naporin.

³ Chiníquën nanantaton, chiníquën nonsarin. Pa'pini' përarinso pochin natanahuë. Përapachina, inápa quëran canchisë huira pochin nininsopitari a'panipi.

⁴ Nonpachinara, natanato quiricaquë yaninshitopirahuë', inápa quëran a'na sha'huitërinco: "Ama naporinso' ninshitëquësohuë'. Co a'napita sha'huitacaso' ya'huërinhuë'," itërinco.

⁵ Naporó' panca anquëni marëquë, no'paquë inaquëpita i'narinso' inchinan tanpaquën anquiontarin.

⁶ "Yosë ni'sárinco ni'ton, co nonpinahuë'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huaton, co onporonta' ayaponhuë'. Isoro'pa', marë, pi'iro'të', ya'ipi ya'huërinso'pita inari ninin. Tëhuëenchachin co huachi hua'qui quëranhuë' ana'intomiatarin.

⁷ A'naíchín anquëni pahuanarin tronpita pihuicaso'. Ina pi-huiantahuachina, oshahuano'sa' ana'intahuaton, ya'ipiya Yosëri hua'anëntarin. Piyapi'sa' inahuara co nitotopihuë'. Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, pënëntona'piro'sa' ninopirinhahuë', ipora huarë' nanirin. Inimiconënpita ana'intahuaton, hua'anëntarin," ténin panca anquëni.

⁸ Ipora huanta' a'na nantën quëran marëquë i'naitarin. A'na quëraonta' no'paquë i'narin. Ina quëran inápa quëran nontërinco'so' itantarinco:

—Paaton, quirica'huaya së'quërinso' ma'paquë',

⁹ itohuachincora, pa'sahuato,

—Quirica'huaya quëtoco, itërahuë.

—Noyahua'. Macaton, ca'quë'. Ninoi pochin cashin ca'saran. Napoaponahuë', nani ni'ipatan, main nissarin, itërinco.

¹⁰ Quirica'huaya masahuato, ca'nahuë. Ninoi pochin cashin ca'pirahuë'. Nani ni'ipatéra, main natanahuë.

¹¹ Ina quëran sha'huitërinaco:

—Na'a piyapi'sa' pënëntaquë'. A'na tahuëri ma'sona onpocaiso' Yosë anitotarinquën. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita, copirnoros'a', inapita ma'sona onpocaiso' Yosë ninoton, anitotarinquën ninshitamaso marë', itërinaco.

11

Catoya'pi Yosëri a'parinso'

¹ Ina quëran mitro pochin nininso' quëtërinaco a'nica'huaso marë'.

—Yosë chinotopiso pëi' a'niconquë'. Artaronta' a'niquë'. Nani a'nihuatan, piyapi'santa' Yosë chinotopisopita onposona ya'huëpiso' nitotacaso marë' pichiquë'.

² I'iratëso nipirinhue', ama a'niquësohuë'. Inaquë nisha piyapi'sa' ya'conapi. Co Yosë imaponaraihuë', inaquë ya'conahuatona', tapirapi. Yosë ninanonëonta' tapirapi. Cara pi'ipi miria pochin napotapi.

³ Naporó tahuëri'sa' cato' quëmapi a'pararahuë pënëntacaiso marë'. Yaa'pahuato, chiníquën nanan quëtarahuë no'tëquën sha'huicaiso marë'. Piyapi'sa' na'con oshahuanpi ni'ton, cato' quëmapi sëtapi. Sëtatona' sa'catën nininso' a'mosapi piyapi'sa' oshanëna' ayonquicaiso marë'. Cara pi'ipi miria pënëntapi, itërinco Yosë.

⁴ Catoya'piso' nóya pënëntapona', Yosëri chachin a'parinso'. Panca nanparino'sa' orotërinso pochin nicatona', Yosë nanamën anitotapona'. Oripo nara pochin nipi anta', Yosë notënanquë ya'huërinso'.

⁵ Yosë nohuanton, sacai' nininsopita nanitapapi. A'napitari yatëpahuachina', nanamëna quëran pën pipiarin. Pipihuachina, yatëpapisopita

huëyarapi. Huëyarahuatona', chiminapi. Ina pochin Yosëri catahuarin ni'ton, minsëapi.

⁶ Iráca pënëntona'piro'sa' nani ma'sha nipi piyapi'sa' ayonquicaíso marë'. Inapochachin catoya'pi Yosëri a'parinso', nani ma'sha nanitapaapi. Yosë nontahuachina', co o'nanaponhuë'. Inapotatona', pënëntápona'. Tëquëionta' nontahuachina', huënai' taranapon. Ina quëran Yosë nohuanton, nisha nisha canioro'sa' acorapi Yosë yonquicaíso marë'.

⁷ Nani ya'ipi noyá pënëntohuachina', co huachi aquëtë' pënëntacaso' ya'huaponhuë'. Naporo' ma'sha pa'pi të'huatoro nininso' ya'noarin. Acoporo' quëran huë'sarin. Huë'sahuaton, cato ya'pi ahuëquiarin. Ina quëran minsërahuaton, tëpararin.

⁸ Quirosarinquë chachin tëpararin. Inaquë iráca Quisosonta' tëpapi. Inaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Sotomaquë, Iquipitoquë inaquëpita ya'huëpisopita pochin cancantatona', oshahuanacaisoáchin yonquipi. Catoya'pi tëpahuachina', cachiquë të'yatapi. Co pa'pitapihuë'.

⁹ Cara tahuëri miria pochin nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita inapitari ni'sapi. Nicaponaraihuë', co nohuantapihuë' pa'pitacaiso'.

¹⁰ Tëpapi ni'ton, capa cancantatona', pita nisapi. Ma'shanënanta' topinan a'naya a'naya niquëtapi. "Hua'qui' pënënatonpoa', apininpoa' nipirihuë', iporaso' nani chiminpi," ta'tona', capa cancantapi.

¹¹ Cara tahuëri miria napoápirinahuë', a'nanaya Yosë nohuanton, nantantarahuatona', huanintarapi. Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'pi të'huatapi.

¹² Naporo' inápa quëran nontërinso' natanapi.

—¡Isëquë huëntaco huachi! itarin. Napotohuachina, inimiconënpitari nicasoi', catoya'piso' inápaquë paantapi. Chitororë chachin paantapi.

¹³ Naporo' chachin panca ocohua pa'sarin. Pa'pachina, notohuaro' pëiro'sa' ohuatarin. Canchisë huaranca piyapi'sa' chiminapi huachi. A'napitaso' pa'pi të'huatapi. "Yosë nohuanton, naporin. ¡Ma'pitacha nanitaparín paya!" tosapi.

¹⁴ Nani catoro' parisitapiso' ni'nahuë. Shiarahuaton, a'nanta' a'notantarinco. Hua'narëso pochin ni'nahuëso' sha'huichinquëma'.

Ya'natontarinso' pihuirinso'

¹⁵ Ina quëran ya'natontarinso' anquëninta', pihuiantarin. Pihuihuachina, inápaquë chiníquën nonsapi, natanahuë.

"Íráca quëra huarë' na'a copirnoros'a' ya'huëpirinahuë', iporaso' Yosëri ya'ipiya hua'anëntarin. Quisocristorë chachin hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipiapihuë'," tosapi.

¹⁶⁻¹⁷ Cato shonca catapini ansiano'santa' Yosë'pa' ya'huëpiso' isonahuatona', Yosë chinotapi:

"Yosparinquën, Siniro. Quëmasáchin ya'ipi nanitaparan. Iráca quëran huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipi hua'anëntaran.

¹⁸ Nisha nisha piyapi'sa' no'huirinënquënsopita ana'intaran. Ya'ipi chiminpisopitanta' no'tëquën ana'intaran. Imarinënquënsopitaso nipirihuë', acanaaran. Inso tëranta' natëhuachinquën, inápaquë quëpaaran. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita imapachinënquën, acanaaran. A'napitaso nipirihuë' piyapi'sa' aparisitatona tëpapi ni'ton, chiníquën ana'intaran," itapi.

¹⁹ Ina quëran hua'narëso pochin nicasoco, Yosë pëinën inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin ni'nahuë. Iráca chinotopiso pëi acohuaana Yosë caposonën ya'huërin. Ina pochin nininso' inápaquë ni'nahuë. Nicasoco, o'coritërin,

tënëntërin, huiratërin, ocohua pa'nin, ocai' anotërin, naporin. Yosë chiníquën nanantërin ni'ton, naporin.

12

Panca ya'huan pochin ya'norinso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë ayonqui-
inpoaso marë'. A'na sanapi inápaquë quënanahuë. A'morinso' huënaráchin
huënaráchin. Pi'i pochin a'pinin. Nantëanaquë yoqui ya'huërin. Shonca cato'
tayoraro'sari yancotë pochin motën tahuitërin.

² Inaso' cayoron. Nani yahuaiarin ni'ton, chiníquën iquitaton, parisitárin.

³ Ina quëran a'na ma'sha inápaquë ya'norin, niantarahuë. Panca ya'huan
pochin niponahuë', ina quëran panca panca ninin. Quëhuashin nisahuaton,
canchisë motën ya'huëtërin, shonca pomohuanin. A'naya a'naya motënquë
hua'an pochin yancotë yancorin.

⁴ Huinamën quëran inápaquë huihuicontahuachina, tayoraro'sa'
a'tëntontarahuaton, isoro'paquë tē'yatimarin. Patoma pochin tē'yatimarin.
Ina quëran hua'narëso pochin quënantarahuë. Panca ya'huan pochin nininso'
pa'nin. Sanapi notënanquë huaniarin. "Huaihuachin, hua'huin matahuato,
ca'sarahuë," ta'ton, ninararin.

⁵ Ninaso', huairin. Quëmapia'huaya huairin. Inaso' chini chiníquën nanan-
taton, a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntapon. No'tëquën ana'intapon
ni'ton, ya'huani yatëparin. Ina marë' ninarápirinhuë'. Nani nasitohuachina,
Yosëri nicha'ërin. Ya'huërinquë chachin quëpantarin ichihua'anëntacaso marë'.

⁶ A'shinso nipirinhue', co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'arin. Inaquë Yosëri
nani tapatërin ya'huëcaso marë'. Cara pi'ipi miria pochin inaquë ya'huarin
ni'ton, cosharo' quëtapi.

⁷ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë quira nisapi. An-
quëni hua'an Miquiri itopiso' anquëninënpita camairin panca ya'huan pochin
nininso' minsëcaiso marë'. Inanta' anquëniro'sa' camairinsopitarë chachin
ahuëtopirinhue',

⁸ co nanitopihue' minsëcaiso'. Miquiri anquëninënpitari minsërahuatona',
isoro'paquë a'paimapi.

⁹ Inapotatona', panca ya'huan pochin nininso' inápa quëran tē'yatopi.
Inaso' sopai chachin, Satanasë itopiso'. Ya'ipi piyapi'sa' yanonpintërin. Ina
minsërahuatona', anquëninënpitarë chachin isoro'paquë tē'yatopi.

¹⁰ Ina quëran inápaquë chiníquën noninso' natanahuë.
"Tëhuëchachin sopai yaminsëpirinpoahuë', Yosë nicha'ërinpoa'. Quisocristorë
chachin hua'anëntarinpoa'. Sopairi Yosë nontaton, na'con
sha'huirapirinpoa'. 'Oshahuanpi,' itëra'piarinpoa'. Tahuërirë chachin
tashirë chachin sha'huirapiápirinpoahuë', nani Yosëri minsërin.

¹¹ Carniroa'hua chiminaton, huëninën quëran anoyacancantërinpoa'
ni'ton, sopai minsërehua'. Nanamën sha'huitatëhua', minsërehua'.
Yatëpapirinënpohuënta', co a'porëhuahuë', tosapi.

¹² Napoaton inápaquë ya'huëpisopita noya cancanchina'. Ya'ipiro'paquë,
marëquë, inaquëpita ya'huëpisopitaso nipirinhue', parisitapi.
¡Ma'huantacha nisapi paya! Sopai pa'sárin minsëcaso marë'. 'Co
hua'quiya quëranhuë' Yosë ana'intarinco,' ta'ton, chiníquën no'huitërin.
No'huitaton, piyapi'sa' yaminsërin."

¹³ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Ya'huan
pochin nininso' nani isoro'paquë tē'yatopi. Tē'yatohuachina, sanapi huairinso'
aparisitapirinhue',

14 Yosëri catahuarin cha'ëcaso marë'. Panca onian pochin anpiantëhuanaton, ta'arin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sahuaton, cara pi'ipi miria pochin inaquë na'piarin. Yosë nohuanton, ma'sha ya'huërin capacaso'.

15 Chiniquën no'huiton, ya'huani yamapirinhüë'. Nanamën quëran panca ii' pipirin. Tëquëin pochin pipirin sanapi quëpacaso marë'.

16 Ii' të'yatopirinhüë', no'pa' huëncharohuachina, ya'ipiya yanquirin. Co chimitërinhuë'.

17 Napoaton sopairi chiniquën no'huirin. No'huiton, pa'nin a'napita hua'huinpita ahuëapon. Yosë natëpisopita tëpacaso marë' pa'nin. Quisoso imasapi ni'ton, aparisitarin.

18 Ina yonquiaton, marë yonsanquë huaniarin.

13

Ma'sha marë quëran pipirinso'

1 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' marë quëran pipiarin. Canchisë motohuan nisahuaton, shonca pomonën ya'huëtërin. A'naya a'naya pomonënuë yancotë' ya'huëtërin. Hua'an pochin chiniquën nanantërin ni'ton, naporin. Motënaquë nininënpita nani ninshitërin, Yosë pinorinso'. “Yosë quëran chini chiniquën nanantërahuë,” ta'ton, ninshitërin.

2 Yarani pochin niponahuë', tocani pochin nantëtërin. Nanamënso' pa'pini pochin nanantërin. Panca ya'huani chachin chiniquën nanan quëtapon ni'ton, chiniquën nanantaton, copirno ya'conapon.

3 A'na motën ahuëtohuachina', chminatë pochin niponahuë, noyatantarin. Noyatohuachin, ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapi. Pa'yatatona', imasapi.

4 Panca ya'huan chinotatona', acorinsonta' chinotapi. Notohuaro' piyapi'sa' ina yonquiatona', natëapi: “Ma noyacha inaso paya. Chini chiniquën nanantarin. ¿Incarita' nanitërin ina minsëcaso'?” tosapi.

5 Sopai nohuanton, ma'sha marë quëran pipirinso' na'con Yosë pinosarin. “Yosë quëran chini chiniquën nanantërahuë. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë',” tosarín. Sopairi catahuarin ni'ton, copirno ya'conarin. Chini chiniquën nanantarín ni'ton, ya'ipi copirnoros'a' camaiarin. Cara pi'ipi miria ya'ipiya hua'anëntarin.

6 Na'con Yosë pinosarin. “Caso' Yosëco,” toconapon. Yosë ya'huërinsona' nocanarin. Inaquë ya'huërinso'pita' pinosarin.

7 Yosë imapisopita co quë'yarinhüë'. Sopai nohuanton, aparisitarin. Quira nisahuaton, canatarin. Notohuaro' piyapi'sa' nisha nisha parti ya'huëpisopita hua'anëntarin. Nisha nisha nananquë nonpisopita hua'anëntarin.

8 Hua'huayatërahuë' piyapi'sari natëapi. Carniroa'hua imapisopitaichin co ina chinotapihuë'. Inaso' a'na quirica ya'huëtërin. Nanpirin quirica itopiso'. Inaquë nininënpita nani ninshitërin. Isoro'pa' ninin quëran huarë' imapisopita ninoton, inaquë ninshitërin. “Canpoa marë' Carniroa'hua chiniminin,” ta'tona', ina imasapi. A'napitaso nipirinhüë' co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huërinhuë' ni'ton, ma'sha marë quëran pipirinso' chinotapi.

9 Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'.

10 “Mapachinënuëma', parisitacaso' ya'huërin. Sahuëniquë yatëpahuachinënuëma', ahuantacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoma', chiniquën cancantoco'. ‘Yosë catahuarinpoa’, ta'toma', imamiatoco’.”

Ma'sha no'pa quëran pipirinso'

¹¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na ma'shanta' no'pa quëran pipiarinso' ni'nahuë. Carniroa'hua pochin cato' pomona'huaya ya'huëtërin. Noya ya'noaponahuë', panca ya'huan pochin chiníquën nonsarin.

¹² Inanta' chiníquën nanantapon. Chiníquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' camaiarin ma'sha marë quëran pipirinso' chinotacaiso marë'. Inaso' motën ahuëtohuachinara, chiminatë pochin niponahuë', noyatantarinso' ni'ton, piyapi'sari chinotapi.

¹³ Ma'sha no'pa quëran pipirinsonta' nani ma'sha nanitaparin piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ina nohuanton, pën inápa quëran anotarín. Piyapi'sa' ni'tërantapaquë napoarin.

¹⁴ Nisha nisha acoarin, sacai' nininso'. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' ni'tonënguë naporin. Piyapi'sari ni'pachina': "Tëhuëenchachin inaso' Yosë," tosapi. Notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Ina quëran itapon: "Panca mamanshi niahua'. Sahuëniquë ahuëatona' shitëpapihinahuë', noyataantarinso' nonanatëhua' chinotahua'," itohuachina', nisapi.

¹⁵ Ina quëran aquëtë chachin piyapi'sa' nonpintarin. Ina nohuanton, mamanshi nanpirinso pochin ya'noarin. Noninso pochin natanapi. "Insosona co moshahuachincohuë' tëpaco'," tosarín.

¹⁶ Ina quëran camaiantarín. "Marca niacotacaso' ya'huërin. Të'yamaquëhuë nipon, inchinan imiramaquëhuë nipon niacotoco'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', patrono'sa' piyapínënpitarë chachin, ya'ipiya niacotacaso' ya'huërin. Co a'naya tëranta' pahuantacaso' ya'huërinhuë'," tosarín.

¹⁷ Co marca niacotohuachinahuë', co huachi nanitapihuë' ma'sha pa'anatona' canacaiso'. Co pa'anacaiso tëranta' nanitapihuë'. Ma'sha marë quëran pipirinso' marcanën niacotëra'piapona'. A'naquën nininën chachin niacotapi. A'naquënso nipirinhuë' nomironën niacotapi.

¹⁸ No'tëquën yonquiamaquë huarë' nomironën nitotarama'. "Piyapi niponahuë', inasáchin natërëhua'," ta'tona', saota pasa saota shonca saota niacotapi.

14

Pasa catapini shonca catapini huaranca cantapiso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantahuato, Carniroa'hua quënantarahuë. Sion motopiquë huaniarin. Inarë' pasa catapini shonca catapini huaranca piyapi'sa' ya'huapi, ni'nahuë. Imapi ni'ton, ina nininën niacotë'yatopi. Tata Yosë nininëonta' niacotopi.

² Ina quëran inápaquë chiníquën tënëntërinso' natanahuë. Panca so'pora pochin tënëntarin. Chiníquën huira pochin natanpirahuë', arparo'sa' pi'niatona', naporapi.

³ Nasha cantanën inápaquë cantarapi. Yosë notënanquë cantarapi. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitanta' natanapi. Pasa catapini shonca catapini huaranca imapisopita cantapiso'. Isoro'paquë ya'huapona', Quisosori nicha'ërin. Oshanëna marë' chiminaton, anoyacancantërin ni'ton, inapitaráchin nanitopi ina cantacaiso'.

⁴ Noyápiachin cancantapi. Co pi'pisha tëranta' monshihuana'pi pochin cancantapihuë'. Yosëichin yonquiapi. Insëquësona Carniroa'hua pa'pachin, imasapi. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', nani Yosëri nicha'ërin. Ya'nan cayarínso macatë' Yosë quëtërëso pochin nicatona', inasáchin chinotapi. Nani tahuëri Carniroa'huanta' chinotapi.

⁵ Co pi'pisha tëranta' nonpinpihuë'. Noyápiachin cancantapi.

Cara anquëniro'sa' pa'sapiso'

⁶ Ina quëran a'na anquëninta' quënanahuë. Inápaquë yanponarin noya nanan sha'huicaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita, ya'ipiya sha'huitarin.

⁷—Yosë të'huatatoma', natëco'. Ana'intacaso' tahuëri nani naniriarin ni'ton, inasáchin imaco'. Ya'ipi isoro'pa', inápaquë ya'huërinso', marë, iiro'sa', ya'ipiya ninin ni'ton, chinotoco', itarin anquëniri chiníquën nontaton.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' paaton, sha'huirarin:

—Íráca na'a oshahuano'sa' Papironiaquë ya'huëpi. Panca ninano' nipir-inhuë', Yosë nohuanton, ta'huantopi. Inapita pochin cancantopisopita ya'huantapirinahuë', Yosëri ana'intarin. Pa'pi co noyahuë' yonquiatona', na'a piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, ta'huantapi. Noyá ta'huantapi, tënin.

⁹ Ina piquëran a'na anquëninta' paaton, chiníquën nonsarin.

—Ama ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëcosohuë'. Ama mamanshinën moshacosohuë'. Të'yamaquë marcanën yaacotarinquëma' hua'anëntinquëmaso marë'. Ama natëcosohuë'. Ina chinotohuatama', Yosë ana'intarinquëma'.

¹⁰ Chiníquën no'huitëinquëma', main huino o'shitërëso pochin ana'intarinquëma'. Parisitopiquë a'pahuachinquëma', pënuquë parisitarama'. Carniroa'hua, anquëniro'sa' inapita ni'tërantapaquë no'tëquën ana'intarinquëma'.

¹¹ Co onporonta' pën tacopiaponhuë'. Inaquë conainta' tomontápon. Parisitápona. Co sanoarinhuë'. Insopitasona ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëtona', mamanshinën moshahuachina', tahuërirë chachin, tashirë chachin chiníquën parisitápona'. Co marcanën niacotacaso' ya'huërinhuë', tënin.

¹² Ina yonquiatoma', chiníquën cancantoco'. Yosë nanamën natëtoma', Quisocristo imamiatoco'. Aparisitopirinëinquëmahuë', ama a'pocosohuë'.

¹³ Ina quëran inápa quëran noninso' natanahuë:

—Apira sha'huichinquën ninshitéquë': Insosona Siniro imarinso marë' chiminpachina, noya cancanchina', tënin. Ina quëran Ispirito Santo tapon:

—Tëhuëchachin Yosë'pa' pa'pachina', chinotapi. Yosë marë' sacatopi ni'ton, inápaquë canapi huachí, tënin.

Piyapi'sa' mapiso'

¹⁴ Ina quëran hua'narëso pochin niantahuato, chitoro' quënanahuë, huiríchin nininso'. Inaquë a'naso' huënsëarin, piyapi pochin ya'norinso'. Chiníquën nanantaton, oro quëran nininso' yancorin. Imirin quëran nisha sahuëni së'quërin nitërinso' macacaso marë'.

¹⁵ Naporo' anquëni Yosë pëinën quëran huë'nin. Huëcaton, sha'huitiarin:

—Nani ora nanirin, maquë huachi. Trico noya cayahuachina, a'naroáchin sahuëniquë manë'. Inapochachin iporasos' ora nanirin piyapi'sa' macacaso marë', itërin.

¹⁶ Itohuachina, manin. Cayarinso' manëso pochachin manin huachi.

¹⁷ Ina quëran a'na anquëni ya'huëre Yosë ya'huërin quëran pipiantarin. Inanta' nisha sahuëni ya'huëtërin, inëshin nininso'.

¹⁸ A'na anquëninta' Yosë chinotopi quëran huë'nin. Inari pën ni'sarin ora nanihuachin, ana'intacaso marë'. Huëcaton, sha'huitërin:

—Nani ora nanirin isoro'pa' ana'intacaso marë'. Opa cayahuachina, manëso pochachin a'naroáchin maquë', itërin anquëniri.

¹⁹ Itohuachina, a'naroáchin co imapisopitahuë' manin ana'intacaso marë'. Yosëri chiníquën no'huiton, no'tëquën ana'intarin.

²⁰ Ni'co'. Oparo'sa' mapachinara, ninano aipiran quëparapi. Inaquë panca nanpiquë to'poi. Opai' pipihuachina, quëhuain ninin. Huënai pochin ya'norin. Inapochachin ana'intohuachina, panca huënai' pa'sarin, ni'nahuë. Cara pasa quiromitro pochin pancaitërinso'. Cahuario motën ya'cari huarë' anpotarin huachi.

15

Canchisë anquëniro'sa' ana'intacaiso marë' acorinso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri oshahuano'sa' chiniquën ana'intarin. Ina anitotincoso marë' nani ma'sha a'notërinco. Pa'pi huëhuëpiro' ni'nahuë. Canchisë anquëni ya'huarin. A'naya a'naya Yosëri yaa'parin piyapi'sa' ana'intacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë nani ma'sha onpocaiso' ya'huapon. Inapoaton, ana'intërinso' naniarin.

² Co'huara anquëniro'sa' pa'shatërasoihuë', inápaquë panca sono' niantarahuë. Isihuico pochin niponahuë', huënaratarin. Pën pochin ya'norin. Sono yonsanquë na'a piyapi'sa' quënanahuë, ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininso' minsëpisopita. Isoro'paquë ya'huapona', co mamanshinën moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. Parisitaponaraihuë': "Yosëichin imarai," ta'tona', imamiatopi. Iporaso' Yosë'pa' ya'huatona', noya ya'huërapa. Arparo'sa' Yosëri quëtërin pi'niatona' cantacaiso marë'.

³ Iráca Moisësë Yosëichin natëton, inimiconënpita minsërahuaton, cantarín. Inapochachin isopitanta' cantarapi. Carniroa'hua cantarinsonta' cantarapi. "¡Ma noyanquëncha, Siniro, quëmaso paya! Ya'ipi nanitaparan. Ma noyacha catahuancoi paya. Chiniquën nanantaton, noya ninan. Noya hua'anëntaton, no'tëquën ana'intëran. Co onporonta' nonpinanhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' natëinënquën.

⁴ Ya'ipiya Siniro tē'huachinënquën. Ya'ipiya yonqui'inënquën. Quëmasáchin nóyanquën. A'na tahuëri no'tëquën oshahuano'sa' ana'intaran ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', chinotarinënquën," topi cantatona'.

⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin, ni'nahuë. Acoana Yosë caposonën ya'huërinquë chachin quënanahuë.

⁶ Canchisë anquëniro'sa' ina quëran pipiapi. Huiríchin huiríchin a'mopi. Tē'tëtënquë oro pochin nininquë nitonpopi. Piyapi'sa' oshahuanpi ni'ton, Yosëri a'paarin nisha nisha aparisitacaiso marë'.

⁷ Ina marë' canchisë minëro'sa pochin nininso' ya'huërin, oro quëran nipi'so'. A'nara' ma'sha pochin nininso' minëro'sa' masahuaton, anquëniro'sa' quëtërin. "Paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' tē'yanantoco'. A'naya a'naya tē'yanantohuatama', Yosëri chiniquën ana'intarin huachi," ta'ton, a'naya a'naya quëtërin. Yosëso' co onporonta' chimianinhuë', ni'sárinpoa'.

⁸ Noya noya ni'ton, ya'ipi nanitaparin. Ina tē'huatacaiso marë' conai pochin nininso' tomontarin. Ya'ipi Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' yanquëtërin. Co insonta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Nani piyapi'sa' ana'intohuachina, naporo huarë' noya ya'coantapi.

16

Minëro'saquë ya'huërinso' tē'yanantopiso'

¹ Naporo' chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso quëran chiniquën noninso' natanahuë.

—Piyapi'sa' ya'huërinquë paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. Të'yanantohuatama', parisitapi. Pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën no'huiton, ana'intarin, itërin anquëniro'sa'.

² Ina natanahuaton, a'nara' pa'nin. Isoro'pa' nocorahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantërin. Të'yanantohuachina, na'a piyapi'sa' panca ta'tarapi. Sëncopi pochin pipitëra'piaona'. Co noyatochináchinhuë' nisapi. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imapisopita parisitapi. Marcanën niacotopi ni'ton, Yosë nohuaton, ta'taráchin nisapi. Mamanshinënta' moshapi ni'ton, parisitápona'. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoton, a'notërinco, ni'nahuë.

³ Ina quëran a'na anquëninta' paaton, minëquë ya'huërinso' marëquë të'yaitarin. Inaquë të'yaitohuachina, huënai' taranarin. Chimipi huëninën pochin anën nissarin. Napoaton ya'ipi marëquë ya'huërinso' taquiapi.

⁴ Ina piquëran a'na anquëninta' pa'nin. Minëquë ya'huërinso' iro'saquë të'yaitohuachina, inapitanta' huënai' taranarin. Tëquëin, i'sharo'sa', inapita napoapi.

⁵ Napohuachina, anquëni ii' a'pairinsoari Yosë nontaton tapon: “No'tëquën Siniro ana'intaran. Iráca quëra huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Noyasáchin ninan.

⁶ Na'a imarinënsopita tëpapi. Noya pënëtopirinahuë', tëpapi ni'ton, i'huëretaton, ana'intaran. Iiro'sa' huënai' atarantëran ni'ton, ina tëranta' o'ocaiso' ya'huërin. No'tëquën ana'intaran,” itërin.

⁷ Artaro quëraonta' noninso' natanahuë: “Tëhuëinchachin Siniro quëmasáchin ya'ipi hua'anëntëran. Chini chiníquën nanantaton, no'tëquën nonan. No'tëquën ana'intaran,” ténin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' pa'nin ana'intacaso marë'. Minëquë ya'huërinso' pi'iquë të'yanantohuachina, pi'i chini chiníquën pi'catarin. Pën pochin pi'cataton, piyapi'sa' chiníquën aparisitarin.

⁹ Panca huëyaponaraihuë, co nirotapihuë'. Yosë no'huitona', pinosapi: “Sopai pochin cancantaton, aparisitarinpoa' ni'sora,” tosapi. Parisitaponaraihuë', co nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'. Co Yosë yayonquiapihuë'.

¹⁰ Nani catapini anquëniro'sari ana'intapona' pa'pi. Ina quëran a'nanta' ma'sha marë pipirinso' ya'huërinquë pa'nin. Hua'anëntacaso' shiranëinquë chachin paaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Të'yanantohuachina, ya'ipiya tashiarin. Piyapi'sa' chiníquën parisitaton, tarëtapí.

¹¹ Yosëso' chini chiníquën nanantopirinhuë', piyapi'sari ta'taráchin nica-tona', no'huipi. “Pa'pi co noyahuë' ni'ton, aparisitarinpoa',” topi pinotona'. Co naporó tëranta' oshanëna' yaa'poapihuë'.

¹² Ina quëran a'na anquëninta' pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' panca i'quë të'yaitërin, Iyopiratisii' itopiquë. Inaquë të'yaitohuachina, pancai' niponahuë', huinquintomaton, yaniromarin. Copirnoros'a' noya pëntonacaiso marë' yaniromarin. Pi'i pipirin parti quëran huë'sapi quira nicacaiso marë'.

¹³ Ina quëran panca ya'huan pochin nininso' niantarahuë. Ma'sha marë quëran pipirinso', nonpin nanan pënëntona'pi, inapitanta' niantarahuë. Cara chachin nanamëna quëran cara sopairo'sa' pipipi, inpo pochin ya'nopiso'.

¹⁴ Sopairo'sa' ni'ton, nani ma'sha nanitapapi. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sari natëcaiso marë'. Nonpintatona', napoapi. Nisha nisha copirnoros'a' camaira'piaona' quira nicacaiso marë'. Ana'intacaso' tahuëri nani ya'caritëriarin ni'ton, niyontonapona'. “Canpoari Yosë minsëahua'” ta'tona', napoapona'.

15 Nani Quisoso sha'huitërinpoa': "Ni'co', iyaro'sa'. A'nanaya o'mantararahüë. Ihuatë pochin nicato, co nitotasënguëmahuë', o'mantararahüë ni'ton, nani tahuëri ninaco. Noya ninahuatamaco, noya cancantarama'. Yosë noya ni'sarinquëma'. Noyápiachin a'morëso pochin noyasáchin nico'. Ina quëran o'mantahuato, co tapanapomahuë'. Noya cancantarama'," itërinpoa'.

16 Ana'intacaso' tahuëri ya'caritohuachin, na'a copirnoros'a' ayontonapi quira nicacaiso marë'. Armaquitono itopiquë niyontonapi. Cotio nananquë napopiso'.

17 A'naíchin anquëni pahuanarin pacacaso'. Ina pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' tē'yanantarin. Ihuanguë tē'yanantohuachina, inápaquë Yosë chinotopiso pëi quëran chiníquën nonin. Hua'anëntërinso shiranën quëran "¡nani huachi!" tosarín.

18 Napohuachina, o'coritarin. Huirá pochin chiníquën tēnëntarin. Naporo' panca ocohua pa'sarin. Iráca quëran huarë' co onporonta' ina pochin pa'chinihuë' niponahuë', napoarín.

19 Co Yosë natëpisopitahuë' ya'huëpique nocharotarin. Panca ninano' niponahuë', huëncharoaton, cararo'të huarë' niacoarin. Nisha nisha ninanoro'saquë ta'huantapi. Co Yosëri naniantërinhuë' ana'intacaso'. Papiro-niaquë na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, ana'intërin. Inapochachin a'na tahuëri chiníquën no'huiton, ata'huantarín.

20 Naporo' motopiro'sa', so'tono'sa', inapita co huachi ya'huaponahuë'.

21 Inápa quëran ocai' anotapon. Panca masho ni'ton, quëquën. Catapini shonca quiro pochin quë'ninso'. Na'a anotohuachin, piyapi'sa' chiníquën parisitapi. Napoaton Yosë chiníquën no'huitona', pinosapi huachi.

17

Monshihuana'pi pochin nininso'

1 Ina quëran a'na anquëni minë' sē'quëna'pi nininso' huëcapairahuatonco, itërinco: "Huëquë' pa'a piyapi'sa' ana'intacaso' ya'huërinso' a'nochinquën. Pasëquë a'na sanapi panca iiro'sa' aipi huënsëárin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Monshihuana'pi pochin piyapi'sa' anishacancantërin.

2 Ya'ipi copirnoros'a' ina natëtona', co noyahuë' nisapi. Monshihuaninso pochin cancantatona', Yosë naniantapi. Piyapinënpitanta' ina imatona', co noyahuë' nicacaisoáchin yonquiapi," itërinco.

3 Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahüë. Ispirito Santo nohuanton, co piyapi ya'huërinquëhuë' quëparinco. Inaquë co noyahuë' sanapi ni'nahuë. Ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininsonta' quënanahuë. Iporaso' quëhuanën ya'norin. Canchisë mototahuaton, shonca pomon ya'huëtërin. Nisha nisha nininën ya'huëtërin, Yosë pinorinso'. Ya'ipi nonënguë ninshitëra'piarín. Ina aipi sanapi huënsëárin.

4 Inaso' noyápiachin a'moponahuë', co noyahuë' cancantërin. A'morinso' pa'ton ninin. Quëhuashin, quëhuanën, inapita a'morin. Naporahuaton, oro, na'pia'huaya pa'ton nininsopita, inapita pē'tënin. Monshihuana'pi pochin nitaparín. Minë oro quëran nininso' sē'quërin. Inaquë taparo' nininsoráchin ya'huërin. O'shitërinso pochin na'a piyapi'sa' anishacancantërin. Ano'pirin, amonshihuanin, napotërin

5 Nininën pochin nininso' tē'inquë ninshitopi. Ninshitopirinahuë', ma'ta' tapon naporinso' co piyapi'sa' nitotopihuë'.

ISO SANAPISO' PAPIRONIAQUË YA'HUËpisopita POCHIN CANCANTËrin. PA'PI
MONSHIHUANTË' NI'TON, INA A'CHININ QUËran MONSHIHUANPI. NISHA NISHA CO
NOYAHUË' YONQUIPI

topi, ninshitatona'.

⁶ Tëhuënychachin ina sanapi pa'pi co noyahuë' cancantërin. Quisoso imapiso-
pita co quë'yarinhuë'. "Quisoso imarai," topachinara, atëpatërin. Notohuaro'
atëpatahuaton, no'pirinso pochin pa'yatërin. Ina nicato, panca pa'yanahuë'.

Ina quëran anquëni itërinco:

⁷ "¿Onpoatonta' pa'yananso'? Carinquën anitochinquën. Sanapi, ma'sha
ina aipi huënsërinso' inapita ma'sona tapon naporinso' a'chinchinquën
nitotëquë'. Ina ma'shaso' canchisë mototahuaton, shonca pomonën
ya'huëtërin.

⁸ Iráca isoro'paquë ya'huërin. Iporaso' co ya'huërinhuë'. A'na tahuëriso
nipirinhue' ya'noantarin. Acoporo' quëran huëantarin. Ayaro' tahuëri nani-
huachin, parisitopiquë pa'sarin. Nipirinhue', co'huara pa'shátërasohue',
a'nanaya ya'noantahuaton, piyapi'sa' a'payanarin. Co Quisoso imapihuë'
ni'ton, pa'yanapi. Quisoso imapi naporini, iráca quëran huarë' nininënpita
nanpirin quiricaquë ninshichitonhuë'.

⁹ No'tëquën yonquiamaquë huarë' ma'sona tapon naporinso' nitotarama'.
Ma'sha canchisë motohuaninso', canchisë motopi tapon naporin. Ina aipi
sanapi huënsërinso'. Naporahuaton, canchisë copirnoros'a' ayonquirinpoa'.

¹⁰ A'natërápo nani iráca hua'anëntëra'piapirinhue', chimina'piapi. Iporaso'
a'nari hua'anëntantarin. A'naíchin pahuanarin ya'ipiro'pa' hua'anëntacaso'.
A'na tahuëri ya'noarin. Nipirinhue', co hua'qui' hua'anëntaponhuë'.

¹¹ Ina piquëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsoari hua'anëntapon.
Nani canchisë copirnoros'a' ayaponahuë', inapita pochin nicaton,
hua'anëntapirinhue', a'na tahuëri Yosëri ocoiarin. Ocoirahuaton,
parisitopiquë a'pararin.

¹² Shonca pomontërinso pochin shonca copirnoros'a' ya'huapona'. Inapi-
taso' co hua'anëntatërapihuë'. Tahuëri nanihuachin, nisha nisha piyapi'sa'
hua'anëntapona'. Naporo chachin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta'
hua'anëntapon. Napoaponahuë', co hua'qui' hua'anëntapihuë'.

¹³ Shonca copirnoros'asos' napopianachin yonquiatona', ma'sha pa'pi
të'huatoro' nininso' natëpona'. Piyapinënpitanta' camaiapona' ina natëcaiso
marë'.

¹⁴ Inapitaso' Carniroa'hua yaminsëatona', quira nisapirinhue', co nani-
tapihuë' minsëcaiso'. Inari minsëapon. Inaso' Quisocristo chachin. Chini
chiniquën nanantarin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin. Inasáchin natëcaso'
ya'huërin. Piyapinënpitari imasapi. Yosëri huayonin ni'ton, natëmiatapi,"
itërinco anquëni.

¹⁵ Ina quëran a'chintaantarinco.

—Panca iro'santa' ni'nan, ina aipi sanapi huënsërinso'. Inanta'
a'chinchinquën nitotëquë'. Inapochachin a'na tahuëri nisha nisha piyapi'sa'
ya'huapona', nisha nisha nananquë nonpisopita. Hua'huayatërahue'
ya'huapona'. Nisha nisha copirnoros' hua'anëntërinso'pita.

¹⁶ Oshaquëran shonca copirnoros'a', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso', in-
apita co huachi sanapi nohuantapihuë'. No'huirahuatona', masapi. Masahu-
atona', ai'nanpiratapi. Chiniquën aparisitatona', tëparapi. Ina quëran ahuiq-
uitapi.

¹⁷ Yosë nohuanton, copirnoros'a' yonquiapi ma'sha të'huatoro' nininso'
natëcaiso marë'. Napopianachin yonquiatona', co noya sanapihuë' nininso'
ata'huantapi. Yosë nohuantërinso chachin nisapi.

¹⁸ Sanapi panca iiro'sa' aipi huënsërinso pochin panca ninano' ya'huapon. Ya'huëhuano'sa' pa'pi co noyahuë' cancantapi. Na'a piyapi'sa', copirnoros'a', inapita anishacancantapona' ma'sharáchin yonquicaíso marë'. Yosë a'pocaiso marë' yanonpintapi. Nonpintápirinahuë', Yosë nohuanton, ata'huantapi anta'.

18

Papironia ta'huantërinso'

¹ Ina quëran a'na anquëninata' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë, chiníquën nanantërinso'. Huënaráchin ni'ton, isoro'pa' a'pintërin.

² O'marahuatón, chiníquën nonin.

“Nani huachi Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Inaquë nisha nisha sopairo'sa' ya'huapona'. Nisha nisha chanaro' ca'tëro'santa' inaquë pa'sapi.

³ Papironiario'sari notohuaro' piyapi'sa' anishacancantopi. Ina pochin cancantatona', copirnoros'a', piyapinëpita, inapita co noyahuë' nisapi. Monshihuaninso pochin nicatona', Yosë naniantopi. Ma'huano'santa' inaquë pa'anatona', nani ma'sha canapirinahuë',” ténin anquëni.

⁴ Ina topachina, inápa quëran a'nari itërin:

–Ya'ipi imaramasopita pënënananquëma', natanco. Ni'cona papironiario'sa' anishacancantochinënuëma'. Ina quëran pipiramaso pochin nicatoma', ama inapita pochin cancantocosohuë'. Co noyahuë' nipatama', Yosë ana'intarinquëma' canpitanta'.

⁵ Na'con oshahuanpi ni'ton, co Yosëri naniantarinhuë' ana'intacaso'.

⁶ A'napita aparisitopi ni'ton, no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin. Na'con na'con i'huëretacaso' ya'huërin. Pa'pi co noyahuë' nipi.

⁷ Pita nicacaisoáchin cancantopi. Ma'sharáchin yonquiatona', a'napita nocanpi ni'ton, Yosëri aparisichin. Iporaso' cancanëna quëran yonquirapi. “Quiyaso' nóya ya'huërai. Hua'an pochin nicatoi, co manta' pahuantërincoihuë'. Co quëyoron pochincoihuë'. Co onporonta' sëtaraihuë'” topirinahuë'.

⁸ A'nanaya Yosëri ana'intarin huachi. Na'a piyapi'sa' canio'pona', sëtapona', tanarotapona', napoapona'. Yosëri chini chiníquën nanantaton, ana'intarin. Ahuiquitarin.

⁹ Nisha nisha copirnoros'a' anishacancantërinso' sëtapona'. Huiquitërinso' nicatona', na'nëpona'. Yosëri ana'into'huachin, na'nëpona'.

¹⁰ Aquë quëran quënanpachina', pa'pi të'huatapi.

“¡Ma'huantacha ninin paya! Papironia panca ninano' niponahuë', a'naroáchin ata'huantopi. Yosëri ana'intërin,” tosapi.

¹¹ Ma'sha pa'ana'piro'santa' sëtatona', na'nëpona'. Nani ma'sha pa'anacaso marë' ya'huëtopirinahuë', co huachi insoari tëranta' pa'antaponhuë'.

¹² Notohuaro' oro, prata, na'pira'huaya pa'ton nininsopita, morin, sita, caninë'mëtë', quëhuanë'mëtë', inapita ya'huëtopirinahuë', co incari tëranta' pa'antarinhuë huachi. Nisha nisha pimonontëro'sa', huiripomon quëran ma'sha nipisopita, nontëro'sa' pa'ton nininsopita quëran ma'sha nipiso', sha'pihua'na, hua'namia, huirina'pi, ina quëranpita ma'sha nipiso ya'huërin.

¹³ Nisha nisha pimoanacaso marënta' ya'huërin. Canina, nisha nisha cosharo' apimotacaso' nininsopita, yonarin pochin pimóchin nininso', pimo yaqui', pimo hua'sai', huino, toma', arina, trico, inapita ya'huërin. Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', cahuarioros'a', toronanos'a', inapitanta' ya'huërin. Piyapiro'santa' pa'anapi asacatacaíso marë'. Piyapi chachin nipirinhuë',

ma'sharo'sa pochin yapa'anpi. Notohuaro' ma'sha ya'huëpirinhuë', co huachi pa'anapihuë'.

¹⁴ Ya'huëhuano'sa' itapona':

“Huayoro'sa' nayaramaso' capa ninin. Na'a ma'sha ya'huëtopirinënguëmahuë', capa nizarin. Co huachi noya ya'huapomahuë',” tosapi.

¹⁵ Ma'sha pa'ana'piro'sa' na'con canapirinahuë', sètapi huachi. Tè'huatatona', aquë quëran notërapì. Na'nëpona pochin

¹⁶ itapona':

“¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' niponahuë', ta'huantërin. Sanapi noyápiachin a'morinso pochin nipirinhuë', co huachi ya'huërinhuë'. Morin, caninë'mëtë', quëhuanë'mëtë', inapita a'mosahuaton, oro, na'pira'huaya pa'ton nininso', inapita pë'pëpirinhuë',

¹⁷ a'naroáchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi,” tosapi.

Nanchahuano'santa' marë pa'tatona', na'a ma'sha aquë quëran quëpirinahuë'. Inapooatona', na'con canapirinahuë', co huachi pa'sapihuë'. Piyapinënpitanta' inaquë sacatatona', canapirinahuë', co huachi canapihuë'. Inapitanta' aquë quëran ni'sapi.

¹⁸ Pëiro'sa' huiquitohuachina', panca conaitarinso' quënanapi. Quënanpachina', pa'yanapi. “Co onporonta' a'na ninano' iso pochin ni'chinëhuahuë'. Ma notohuaro' ma'shanënpita ya'huëtopirinahuë', ta'huantopi,” tosapi.

¹⁹ Chiníquën sëtatona', mo'shiquë nipashimototapi. Iráca sëtohuachinara, inachintopiso'. Na'nëpona pochin itapona':

“¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' nipirinhuë', ayarin. Marë nanchaquë pa'tohuatëira, na'a ma'sha pa'anatoi, quënai. Pa'anpatëira, na'con canapiraihuë', a'naromaráchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi,” tosapi.

²⁰ Ya'ipi inápaquë ya'huëramasopitaso nipirinhuë', ama ina marë' sëtocosohuë'. Imarama' ni'ton, noya cancantoco'. Aparisitopirinënguëmahuë', nani Yosëri ana'intërin huachi. Ina marë' Quisoso ca'taninsopita, pënëntona'piro'sa', inapitanta' noya cancanchina'.

²¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na anquëninta' ya'noantarin, chiníquën nanantërinso'. Pancara'pi masahuaton, marëquë tè'yaitërin.

“Pancara'pi tè'yaitërahuëso pochachin Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Yosëri chiníquën ana'intarin. Co huachi ya'huaponhuë'.

²² Iráca na'a arparo'sa' pi'nipi. Pirinano'sa', tronpitaro'sa', inapitanta' pi-huipirinahuë', iporaso' co huachi mosica natanapihuë'. Co huachi sacatoro'sa' inaquë sacatapihuë'. Co huachi cosharo' nipiso' natanapihuë'.

²³ Co huachi nanpara i'chinpiapihuë'. Co huachi inaquë sa'asapihuë'. Iráca notohuaro' ma'sha pa'ana'piro'sa' inaquë ya'huatona', na'con canapirinahuë', noyá ta'huantapi. Na'con pënotatona', nisha nisha piyapi'sa' isoro'paquë anishacancantopirinahuë', Yosëri ana'intarin huachi,” tënin.

²⁴ Iráca quëran huarë' inaquë Yosë imapisopita, pënëntona'piro'sa', inapita tëpapi. Ina marë anta' chiníquën ana'intarin huachi.

19

¹ Ina quëran notohuaro' inápaquë ya'huëpisopita nonsapi natanahuë. Capa cancantatona', chiníquën nonsapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosëso piyapi'sa' nicha'ërin paya! Chini chiníquën nanantarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'.

² Co topinan quëran ana'intërinhuë'. Ya'ipiya no'tëquën ana'intërin. Monshihuana'pi pochin nininso' nani ana'intërin. Inaso' notohuaro' piyapi'sa' anishacancantërin. Imapisopita tëpapi ni'ton, i'huërëterin,” topi.

³ Ina quëran itantapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Co noyahuë' nipisopita ana'intërin ni'ton, huiquitapi. Pën co onporonta' tacopiarinhuë'. Conainta' tomontápon,” tosapi.

⁴ Napohuachinara, cato shonca catapini ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi: “¡Naporinchi paya! ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Shiranënuquë huënsëaton, ya'ipiya hua'anëntarin,” tosapi.

⁵ Ina quëran Yosë shiranën quëran noninso' natanahuë.

“Ya'ipi Yosë imaramasopita ina chinotoco'. Hua'ano'sanquëmahuë nipon, piyapinënpitanquëmahuë nipon, inasáchin yonquico'. Ina nóya nicatoma' natërama' ni'ton, ‘Ma noyanquëncha, Siníoro, quëmaso paya,’ itoco’,” ténin.

Carniroa'hua sa'acaso' pita nisarinso'

⁶ Ina quëran hua'huayátërahuë piyapi'sa' nonsapiso' natanahuë. Panca so'pora pochin tënëëntarin. Chiníquën huira ahuetërinso pochin natanahuë. “Ma noyacha Tata Yosëso paya. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin.

⁷ Huëco' capa cancantahua'. Noya cancantahua'. Inasáchin noya noya ni'ton, natëahua'. Nani ora nanirin Carniroa'hua sa'arinso pochin nicacaso'. Imapisopitarë' ya'huëmiatarin. Ni'co'. Sanapi yaso'yahuachina, noyápiachin nitaparín. Inapochachin imapisopita nitapacancanpi.

⁸ Huiríchin a'morëso pochin Yosëri noyápiachin cancan quëtërin. Tëhuëchachin inari catahuarin noya nicacaiso marë',” tosapi.

⁹ Ina quëran anquëni sha'huitërinco ninshita'huaso marë': “Carniroa'hua sa'acaso' pita nininquë përapachinquëma', nóya cancantarama',” itërinco. Ina quëran itaantarínco: “Yosë chachin no'tëquën sha'huitërinquën ni'ton, ina ninshitëquë',” itërinco.

¹⁰ Naporo' isonahuato, yachinotopirahuë'. “Ama chinotocosohuë'. Caso' anquënico. Co Yosëcohuë'. Canpita pochachin canta' Yosë natërahuë. Quisoso nanamën imarama' ni'ton, Yosëíchin yonquiquë',” itërinco.

Quisoso nanamënáchin a'chinpatëhua', no'tëquën pënëntarëhua'.

Quisoso canatërinso'

¹¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Pi'iro'të' ni'soatohuachina, huiri cahuario quënantarahuë. Ina aipi quëmapi huënsëarin. No'tëquën nona'pi itëréhuaso'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachinpoa', co onporonta' nonpintarinpoahuë'. No'tëquën hua'anëntarin. Quira nica-ton, inimicoro'sa' minsëarin.

¹² Ya'pirin pën nënërinso pochin huënaratarin. Na'a yancotëro'sa' oro quëran nininso' yancorin. Inaquë a'na nininëonta' ninshitërin, inaora nitotërinso'.

¹³ A'morínso' huënaiquë a'shitërin. Inaso' Yosë nanamën chachin ninin.

¹⁴ Notohuaro' inápaquë ya'huërinso'pitari imasapi, huiríchin a'mopiso'. Inapitanta' huiri cahuarioro'sa' aipi huënsëatona', sontaro'sa' pochin pa'sapi.

¹⁵ Quëmapi quëchitërinso' nanamën quëran sahuëni pochin nininso' ya'huëtërin. Chiníquën nanantaton, nanamën quëran chachin inimiconënpita minsëarin. Noninso' sahuëni pochin nicator, topinan noncharapirinhüë', co noyahuë' nipisopita minsëarin. Piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin. Yosëri no'huirin ni'ton, oparo'sa' to'poirëso pochin oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin.

¹⁶ Aipi a'morinsoquë nani ninshitërin:

ISO QUËmapi CHINI CHINÍquën NANANTATON, YA'IPI COPIRNORO'SANTA',
HUA'ANËntarin. INASÁchin NATËcaso' YA'HUËrin
tënin. Tonamënquënta' ina chachin ninshitërin.

¹⁷ Ina quëran a'na anquëninta' quënantarahuë. Inápaquë pi'i a'pinqüë huanirahuaton, soporo'sa' përasarin. Ya'ipi chanaro' ca'tëro'sa' chiníquën përasarin.

—Huëco' Yosëri ata'huantarinsopita ca'quico'.

¹⁸ Na'a piyapi'sa' chiminapona'. Copirnoros'a', capitano'sa', chiníquën nanantopisopita, inapita chiminapona'. Cahuarionënpitarë chachin ta'huantapona'. Hua'ano'sa' piyapinënpitarë chachin co Yosë imapihuë' ni'ton, ta'huantapi. Ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', inapitanta co cha'ësapihuë', ténin anquëni.

¹⁹ Ina quëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' quënantarahuë. Na'a copirnoros'a' sontaro'sanënpitarë chachin niyontonapi. Huiরি cahuario aipi huënsërinso' minsëcaiso marë' quira nisapi. Piyapinënpitanta' yaminsëpirinahuë'.

²⁰ Quira nipachinara, huiরি cahuario aipi huënsërinsoari canarin. Canarahuaton, ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' masarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta', masarin. Inaso', sacai' nininso' nicator, notohuaro' piyapi'sa' nonpintërin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imacaiso marë'. Marcänën niacotahuatona', mamanshinën moshapirinhüë', minsëarin huachi. Minsërahuaton, cato chachin masahuaton, ana'intomiatarin. Nanpirapirinahuë', parisitopiquë të'yatarin huachi. Inaquë panca sono sha'pimo'shirë chachin pën ténëntápon. Co onporonta' pipiapihuë'.

²¹ Inapita imapisopitanta' ata'huantarin. Inaora nanamën quëran ya'ipiya ata'huantarin. Chiminpachina', chanaro' ca'tëro'sari huëcatona', natëaquë huarë' noshinëna' ca'sapi.

20

Huaranca pi'ipi nininso'

¹ Ina quëran a'na anquëninta' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë. Panca catina, niahui, inapita së'quërin. Niahuiso' sopairo'sa' oncorapirinsos' parti i'soacaso marë' së'quërin.

² O'marahuaton, panca ya'huan pochin nininso' masarin. Sopai chachin inaso'. Iráca quëran huarë' piyapi nonpintërin, Satanasë itopiso'. Ina masahuaton, catinaquë tonporin. Huaranca pi'ipinta' nipirinhüë' co ni'quiritarinhüë'.

³ Tonporahuaton, nanin acoporo' ninqüë të'yatarin. Nani të'yatahuaton, oncorapiarin. Oncorapirahuaton, noyá pa'pirapitarin ama pipicaso marëhuë'. Huaranca pi'ipi co nanitarinhüë' piyapi'sa' nonpintacaso'. Ina quëran ocoiantapirinhüë', co hua'qui quëranhuë' Yosëri ana'intomiatarin.

⁴ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Na'a piyapi'sa' quënanahuë. Yosëri nani acorin coisë pochin nicacaiso marë'. A'napitanta' ni'nahuë. Isoro'paquë ya'huapona', Quisosoíchin imapi. Yosë nanamën a'chinpi ni'ton, tēpapi. Co ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' chinotopihuë'. Co nonanpiso'

moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. “Quisosoíchin imarai,” topachinara, nishitëconotëra'piapi. Inapotopirinahuë', Quisosori ananpitaantarahuaton, ichihua'anëntarin. Huaranca pi'ipi hua'anëntapi.

⁵ Inapita'ton ananpitaantararin. Ina quëran nani huaranca pi'ipi nanihuachin, a'napita chiminpisopita ananpitaantararin ana'intacaso marë'.

⁶ Quisoso imarëhuasopita'ton ananpitaantarainpoa'. Noya nicatëhua', nóya cancantarihua'. Co onporonta' chiminarihuahuë'. Iráca corto hua'ano'sa' ya'huërin Yosë chinotacaiso marë'. A'na tahuëriso nipirinhue', Quisoso imarëhuasopita noya noya chinotarihua'. Huaranca pi'ipi inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'.

Sopai hua'an ana'intomiatërinso'

⁷ Nani huaranca pi'ipi nanihuachin, sopai ocoiantarin.

⁸ Ocoiantahuachin, isoro'paquë huënantarin nisha nisha piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ya'ipi parti paaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin, Coco, Macoco inapita itopiso'. Inotë pochin co pichicasohue'. Sopairi nonpintërin ni'ton, niyontonapi quira nicacaiso marë'.

⁹ Nisha nisha parti quëran niyontonahuatona', Yosë piyapinënpita ya'huëpique huë'sapi. Huë'sahuatona', ninanonën tancapitapi. Imapisopita yatëpaperinahuë', Yosëri nosoroaton, inápa quëran panca pën a'paimarin. Anotohuachin, no'huipisopita ahuiquitarin. Ya'ipimiáchin ta'huantapi. Yosë imapisopitaíchin cha'ësapi.

¹⁰ Ina quëran sopai ana'intomiatarin. Hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin ni'ton, Yosëri ana'intarin. Panca sono sha'pimo'shirë chachin pën orotërinquë të'yatarin. Co onporonta' pipiarinhue'. Inaquë ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' parisitarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta' inaquë chachin parisitarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin chiníquën parisitapi. Co onporonta' sanoarinhuë'. Co onporonta' pipiapihuë'.

Ayaro' tahuëri ana'intërinso'

¹¹ Ina quëran panca hua'anëntacaso' shira quënanahuë, huiríchin nininso'. Inaquë Yosë huënsëaton, piyapi'sa' ana'intarin. Chini chiníquën nanantararin ni'ton, isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantopi. Capa nisarin.

¹² Ayaro' tahuëri nani nanirin ni'ton, ya'ipi chiminpisopita inatohua' huaniápona'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita ya'ipiya inaquë pa'sapi. Yosëri ana'intacaso marë' ayontonarin. Naporo' quiricaró'sa' inápaquë ninshitërinso' a'naya a'naya oniriarin. A'naso' nanpirin quirica itopiso'. Inaquë Yosë imapisopita nininënpita nani ninshitopi. A'na quiricanta' ya'huërin. Inaquë ya'ipi ninëhuasopita ninshitërinpoa'. Noya ninëhuasopita, co noyahuë' ninëhuasopita, ya'ipiya nani ninshitërinpoa'. Ina nontaton, Yosëri ana'intarin.

¹³ Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri nontarin. Pa'itatona', marëquë chimiitopi quëran huarë' ananpitaantararin no'tëquën ana'intacaso marë'. Insëquëso tëranta' chiminpisopita ya'ipiya ya'norapi. A'naya a'nayanpoa' nontarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', no'tëquën ana'intarinpoa'.

¹⁴ Chimirin, chiminpisopita ya'huëpique, inapita panca sono pën orotárinquë të'yatapi. Inaquë parisitomiátapona'.

¹⁵ Co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huëhuachinahuë' inaquë chachin a'pararin.

21

Nasharo'pa' nininso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Nasharo'pa', nasha pi'iro'të', inapita quënanahuë. Yosë nohuanton, isoro'pa' ta'huantapon. Pi'iro'tënta' ta'huantapon. Marënta' co huachi ya'huaponhuë'. Ya'ipiya nasha nisarin.

² Ina quëran noyápiachin ninano' inápa quëran o'mararin ni'nahuë. Yosë ya'huërin quëran o'mararin. Quirosarin pochin niponahuë', noya noya ninin. Noyápiachin ya'norin. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin ninin. Nasha Quirosarin itopiso'.

³ Inápa quëran chiníquën noninso' natanahuë.

—Iporaso huachi, Yosë piyapinënpitarë chachin ya'huërarin. Co onporonta' patarinhüë'. Inapitarë' ya'huëmiatarin.

⁴ Yosëri chachin na'nëi' amirayatarin. Co huachi chiminaponahuë'. Co huachi sëtaponahuë'. Co huachi na'nëponahuë'. Co pi'pisha tëranta' iquitaponahuë'. Iráca na'con parisitopirinahuë', co huachi ina pochin ya'huaponahuë'. Noya noya ya'huapona', ténin.

⁵ Ina quëran Yosë hua'anëntacaso' shiranënuë huënsëaton, itërinco:

—Ni'quë'. Ya'ipiya anoyatarahuë. Nashasáchin acoarahuë. No'tëquën nontëranquën ni'ton, ninshitëquë'. Ya'ipiya natëtacaiso' ya'huërin, itërinco.

⁶ Ina quëran itantarinco:

—Nani ya'ipiya anoyatërahuë. Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohüë', ya'huárahüë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'shoro'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huárahüë. Co onporonta' ta'huantarahuë'. Napoaton nontoco catahuainquëma'. Ni'quë'. Chiníquën yamorohuatëra, o'orë'. O'opatëra, chiníquën cancantëre'. Inapochachin canta' catahuananquëma'. Yamororëso pochin cancantohuatama', nanpirin ii' quëchinquëma' noya cancantacamaso marë'. Caora nohuanto, catahuananquëma'. Insonquëma tëranta' nohuantohuatamaco, huëco' anoyacancanchinquëma'.

⁷ Sopai minsëhuatama', ya'ipi tapatëranquëmasopita quëchinquëma'. Hui'nahuëpita pochin ni'saranquëma'. Casáchin yonquiaramaco.

⁸ A'napitaso nipirinhüë' parisitápona'. Ayaro' tahuëri na'a piyapi'sa' pënuë pa'sapi. Të'huatona' a'popisopita, co natëpisopitahuë', co natëtochináchinhuë' cancantopisopita, tëpatona'piro'sa', monshihuaninsopita, pënotono'sa', mamanshi chinotopisopita, nonpina'piro'sa', inapita panca sono sha'pimo'shirë chachin pën tënëntápaquë pa'sapi. Inaquë parisitápona'. Huaranca huaranca pi'ipinta' nipirinhüë', co onporonta' pipiapihüë'.

Ninano' inápa quëran o'mararinso'

⁹ Ina quëran a'nara' anquëni huëcapairinco, ana'intacaso marë' minë' quëtopiso'. Huë'sahuaton, itërinco: “Huëquë', nasha ninano' a'nochinquën. Inaquë Carniroa'huari huayoninsopita ya'huapona'. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin ninin,” itërinco.

¹⁰ Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahuë. Ispirito Santo nohuanton, panca motopi'pa' quëparinco. Inaquë noya ninano' a'notërinco. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina ninanoso' Yosë ya'huërin quëran chachin o'mararin.

¹¹ Yosëso' noya noya ni'ton, ina pochin nicator, huënaráchin huënaráchin a'pinin. Na'pia'huaya pa'ton nininso pochin huënaratarin. Caspi itopiso'. Isihuico pochin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëre'.

¹² Pairatopiso' inápa masha ninin. Shonca cato' ya'coana ya'huëtërin. A'naya a'naya ya'coanaquë a'na anquëniri ni'sarin. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huëpi. Nisha nisha ya'coanaquë nininën nani ninshitopi. A'naya a'naya israiro'sa' huëntonën ninintërinso'. Shonca cato' ni'ton, ya'ipi ya'coana nanitopi.

¹³ Pi'i pipirinso' parti quëran pairatopiso' cara ya'coana ya'huëtërin. Pi'i ya'coninso' partinta' cara chachin ya'huëtërin. Huancana yonsanquëchin inapochachin cara cara ya'huërin.

¹⁴ Pairatopiso' shonca cato' na'piquë paquëërin, panca nininso'. A'naya a'naya na'piquë Quisoso ca'tano'sanënpita nininëna' ninshitopi. Shonca cato' ya'huërin ni'ton, ya'ipi nanitopi.

¹⁵ Ina ninanoso', pancana. Mitro pochin oro quëran nininso' anquëni ya'huëtërin a'nicaso marë'. Ina masahuaton, a'nirin. Ninano', pairatopiso', ya'coanaro'sa', inapita a'nirin.

¹⁶ Cato huaranca cato pasa quiromitro naporopitërinso'. Inapochachin pancanatërinso' ninin. Inaparinsonta' cato huaranca cato pasa quiromitro inaparin.

¹⁷ Pairatopisonta' a'nirin. Anquëni niponahuë', piyapi'sa' ma'sha a'nipiso pochin a'nton: "Saota shonca a'natërápo mitro ya'huëtërin," tënin.

¹⁸ Pairaso' na'pi pa'ton ninin quëran nipi. Caspi itopiso'. Ina ninanoso' oro quëransáchin ninin. Oro niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëre'.

¹⁹ Paira paquëëmarinquë noyápiachin nipi. Nisha nisha na'pi pa'ton ninin-sopita quëran nipi. Shonca cato' nisha nisha ya'huërin. Ya'natiirinsoso' caninton, caspi itopi. Ina quëran niantarinso' caninchin, sapiro itopi. Ina quëran caninton niponahuë', hui'tonchin hui'tonchin ninin, acata itopi. Ina piquëran canora niponahuë', caninton pochin ya'norin, ismirarita itopi.

²⁰ Ina quëran quëhuanën nisahuaton, pi'pian hui huiríton hui'shatërin. Onisi itopi. Ina quëran niantarinsonta' quëhuashin, cornarina itopi. Ina piquëranso' sha'píchin, crisorito itopi. Ina quëran caninton, piriro itopi. Ina quëran niantarinso sha'píton, topasio itopi. Ina quëranso' crisoprasa itopi. Inanta' caninton chachin. Ina piquëranso' caninton niponahuë', pi'pisha pi'pisha quëhuanën ya'huëtërin. Casinto itopi. Ya'natontarinsoso' caninchin, amatista itopi. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huërin.

²¹ Ya'coanaro'santa' noyápiachin. A'naya a'naya panca hui na'pi quëran nipi. Cachinta' oro quëran chachin ninin. Orosachin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëre'.

Yosë chachin a'pintarinpoaso'

²² Inaquëso' co Yosë chinotacaso' pëi' ya'huërinhuë'. Yosë chini chiníquën nanantërinso chachin ya'ipi parti ya'huarin. Carniroa'huanta' ya'huarin ni'ton, noya noya chinotarihua'.

²³ Inatohua' pa'patëhua', co huachi pi'i, yoqui, inapita nohuantari-huahue'. Tata Yosë chachin huënaráchin a'pintarinpoa'. Carniroa'huanta' a'pintarinpoa'.

²⁴ Inaquë nisha nisha piyapinpoo' napopianachin yonquiarihua'. Noya a'pintarinpoa'. Nisha nisha copirnorosanta' isoro'paquë chiníquën nanantaponaraihuë', naporos Yosëichin yonquirapi. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoo' paya," tosapi.

²⁵ Inatohua' co huachi tashiarinhue'. Ya'coanaro'santa' co huachi oncotapi-hue'.

²⁶ Naporos nisha nisha piyapinpoo' noya noya nicatëhua', inaquë ya'huarihua'. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa' paya," ta'tëhua', inasáchin yonquiarihua'.

²⁷ Noyasáchin inaquë ya'huapona'. Co manta' osha ya'huërarinhue'. Co noyahuë' nipsisopitaso', co ya'conaponahuë'. A'naquën nonpinatona': "Imarai quiyanta'," topirinahuë', co inapitaso' ya'conaponahuë'. Carniroa'hua

imarëhuasopitaráchin inaquë ya'huëcontarihua'. Nanpirin quiricaquë nin-
inënpoapita nani ninshitërinpoa'.

22

Nanpirin ii'

¹ Ina quëran Yosë nohuanon, hua'narëso pochin niantarahuë. Nasha Quirosarin niantahuato, anquëni pancai' a'notërinco, noyápiachin nininso'. Inaso', Nanpirin ii' itopiso'. Yosë hua'anëntërin quëran pipirarin. Inaquë Carniroa'huanta' hua'anëntarin.

² Ninano huáncana ii' pa'sarin. Cato yonsan quëran chachin nara papotërin. Nanpirin nara itopiso'. Nani yoqui nitarin. Shonca catoro' nitaso', pi'ipi naniarin. Monoquëonta' ya'ipi piyapi'sa noya ya'huëcaiso marë' ya'huërin. Co huachi canioponahuë'.

³ Inaquë co huachi ana'intinpoaso' ya'huaponhuë'. Tata Yosë Carniroa'huarë chachin hua'anëntarin huachi. Nani tahuëri piyapinënpoapita ina chinotáparihua'.

⁴ Inaquë pa'patëhua', Yosë chachin nirayarihua'. Inasáchin natëarihua'. Ina piyapinënpita nisarihua' ni'ton, nininën tē'yaquënpoaquë acotarinpooa'.

⁵ Co onporonta' tashiaponhuë'. Co huachi pi'i nohuantarihuahuë'. Co nanparin tēranta' nohuantarihuahuë'. Tata Yosëichin a'pintarinpoa'. Ichi-hua'anëntarinpoa'. Co onporonta' pipiarihuahuë'.

Quisocriso o'mantacaso' tahuëri

⁶ Ina quëran anquëni sha'huitërinco: "Íráca quëra huarë' Yosë nohuanon, a'naquën ninopi. Iporaso' anquëninënco a'paimarinco ninoca'huaso marë'. A'notëranquën ni'ton, ninshitëran Yosë piyapinënpita nitotacaiso marë'. No'tën nanan nani sha'huitëranquën. Ya'ipiya natëtacaiso' ya'huërin. Co hua'qui quëranhuë' ma'sha onpoarin," itërinco.

⁷ Quisoso chachinta' naporin: "¡Tëhuëenchachin co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë! Nani ma'sha anitotëranquën ninshitacamaso marë'. Inso-quëma tēranta' natëhuatama', noya cancantarama'," itërinco.

⁸ Caso' Coanshaco nani ma'sha ni'nahuë, natanahuë. Anquëni sha'huito huachincora, isonahuë chinota'huaso marë'.

⁹ Yachinotopirahuë', sha'huitërinco. "Ama chinotocosohuë'. Caso' anquënico. Canpita pochachin canta' Yosë natërahuë. Íráca quëran huarë' a'naquën Yosë nanamën pënëntërin. Quëmanta' pënëntëran. A'napita iso quirica natanahuatona', natëapi. Ya'ipinpoa' Yosë natërehua'. Napoaton inasáchin chinotëquë'," itërinco.

¹⁰ Ina quëran itantarinco: "Ya'ipi Yosë anitotërinquënso' nani ninshitëran. Ama topinan ninshitëquësuhuë'. Ninorinso' nani naniriarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' nanan a'patëquë' nitochina'.

¹¹ A'naquën natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Co noyahuë' nipsisopitaso', aquë aquëtë' co noyahuë' nisapi. Co nishinahuën cancantopisopitanta', aquë aquëtë' niina'. Noya nipsisopitaso' nipirinhüë', noya noya nisapi. Yosëichin cancantopisopitanta', noya noya imaina'," itërinco.

¹² Ina quëran Quisoso chachin itërinco: "Tëhuëenchachin co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë. O'mantahuato, ya'ipiya no'tëquën i'huëretarahuë. Co noyahuë' nipsisopita ana'intarahuë. Noya nipsisopitaso' acanaarahuë.

¹³ Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahüë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinhüë', caso' ya'huápo. Íráca quëran huarë' ya'huárahüë. Co onporonta' ta'huantarahuë'," tēnin.

14 Huënainën quëran anoyacancantërsopita nóya cancantapona'. A'mopiso' pè'sarëso pochin noyápiachin cancantapi. Inapitasáchin nanan ya'huëtópi nanpirin nara nitërinso' capatona', nanpimiatacaiso'. Naporahuaton, nasha Quirosarinquë noya ya'conapi.

15 A'naquënso nipirinhüë', co onporonta' Yosë ya'huërinquë pa'sapihuë'. Ni'ni pochin cancantopisopita, pënotono'sa', monshihuana'piro'sa', tēpatoro'sa', mamanshi chinotopisopita, inapita aipiran ya'huëmiatapi. A'naquëonta' nonpinápi ni'ton, co nohuantapihuë' no'tën nanan imacaiso'. Inapitanta' co onporonta' Yosë'pa' pa'sapihuë'.

16 “Ca Quisosoco anquëninëhuë' a'patimaranquën. Nani nanan sha'huitërinquën ya'ipi imarinacosopita nitotacaiso marë'. A'naya a'naya niyontonpiquë a'patëquë' nonchina'. Iráca Tapi ya'huapon, Yosëri sha'huitërin: 'A'na tahuëri shiparin nóya nisarin. Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ësarín, itërin. Ca inaco. Tapi shiinco chachin. Caso' huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintaranquëma',” itërinco Quisoso.

17 Ya'ipi Quisoso imarëhuasopita: “O'mantaquë' Sinioro,” itërëhua'. Ispirito Santonta', inachachin tënin. Natanamasopitanta', “O'mantaquë' Sinioro,” itoco'. Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' nanpirin ii' quëchinquëma'. Achinirinpoaso pochin quëtarinquëma' noya cancantacamasso marë'. Co manta' pa'tërinhuë'.

18 Nani no'tëquën ninshitëranquëma'. Ya'ipi ninorinso' no'tëquën ninshitëranquëma'. Natanpatama', inachachin a'chinacaso' ya'huërin. Iso nanan apancatohuatama', iso quiricaquë sha'huërinso chachin nisha nisha quëran Yosë ana'intarinquëma'. Na'con na'con ana'intarinquëma'.

19 Iso quirica quëran nani no'tëquën anitotëranquëma'. A'na nanayan tëranta' apahuantohuatama', co nanpirin nara nohuitaramahuë'. Co Yosë ninanonëinquë pa'saramahuë'.

20 Quisoso chachin anitotërinco' ya'ipi ninshitëranquëma'. “Tëhuëinchachin co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahüë,” tënin. ¡Inapoquë' Sinioro! A'naroáchin o'mantaquë', itërahuë.

21 Sinioro Quisoso noya catahuainquëma'. Ya'ipi imaramasopita nosoroatëinquëma', catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma' huachi.

Coansha